Porto opłacono ryczałtem.

СЕ ЧИСЛО МАЄ 24 СТОРІН І КОШТУЄ 40 СОТИКІВ.

Рік XI. Львів, второк, 7 січня 1936. Ч. 1 (900)

НОВА ЗОРЯ

Виходить 2 рази тижнево: в четвер на 8 ст. під неділю на 8 ст.

АДРЕСА: Нова Зоря, Львів, ул. Гродзіцких ч. 2.I. в. - Тел. 105-72.

Передплата в краю: чверть-річно 6 зол., місячно 2 зол., Закордон. чверть-річно 9 золотих

Ціна числа 20 с.

Конто П.Н. Львів 505.796

ХРИСТОС РАЖДАЄТСЯ!

ПАСТИРСЬКИЙ ЛИСТ

АНДРЕЯ ШЕПТИЦЬКОГО, Митрополита Галицького, Архієпископа Львівського, Епископа Камянця Подільського ГРИГОРІЯ ХОМИШИНА, Епископа Станиславівського, ЙОСАФАТА КОЦИЛОВСЬКОГО, Епископа Перемиського

НИКИТИ БУДКИ, тит. Епископа Патарського, ГРИГОРІЯ ЛАКОТИ, Епископа Помічника Перемиського, ІВАНА БУЧКА, Епископа Помічника Львівського, ІВАНА ЛЯТИШЕВСЬКОГО, Епископа Помічника Станиславівського.

МИР У ГОСПОДІ Й АРХІЄРЕЙСЬКЕ БЛАГОСЛОВЕННЯ!

Пресвятую, пречистую, преблагословенную, славную Владичицу нашу Богородицу й Приснодіву Марію со всіми Святими помянувше самі себе і друг друга і весь живот наш Христу Богу предадім.

На спільній Нашій конференції дня 23 грудня 1935 р. радили Ми в імя Боже над дуже важною справою нашого церковного життя, що зоветься Католицькою Акцією, постановили її організацію і введення в життя та надали їй статути. І в цій справі, заки все ухвалене приготовиться, хочемо з нагоди світлого празника Христового Рождества відізватися до Вас, Дорогі Браття і Сестри, спільним пастирським листом.

З вдячністю Всемогучому Богові, з радістю і признанням стверджуємо, що за кількадесять останніх літ релігійне життя нашого Українського Народу та його звязь з Богом і Церквою піднеслися очевидно і то в усіх верствах. Є в нас багато людей доброї волі, багато брацтв, організацій, інститутів і товариств, що практикують релігійне життя. Є багато, що роблять до того перші кроки, признаються до християнства та щораз більше поважають Церкву як інституцію Божу і дуже потрібну в житті Народу. Зокрема тішить Нас, що наша молодь ставляє свою участь і діяльність у церковному і суспільному житті під вплив і провід Церкви. Коли пригадаємо собі ті паломництва, місії, духовні вправи в часі Великого Посту і в році все з великим числом вірних і радих учасників, усе зростаюче число Сповідей і св. Причастій, коли згадаємо духовні вправи для панів, пань, студентства, робітників і робітниць, академії в честь Христа Царя, коли зокрема спомянемо величаве свято „Українська Молодь Христові", то можемо тільки Богу дякувати й просити Його, щоб цю релігійність нашого Народу благословив і дав нам якнайбільше апостолів духовних і світських їх помічників та щоб цей рух обняв цілий наш Нарід.

Бо з болем серця бачимо між нашим Народом теж багато зла і грішників, що одинцем а то й зорганізовано це зло поширюють. Серце болить, коли бачимо, як на наших очах злі люди відважно й безсоромно словом, говореним і писаним у книжках і часописах, ділом та юдиним грошем апостолують в імя неправди й безвіря, а не бачимо з нашого боку досить свідомих і відважних апостолів Христових засад, щоб тих висланників царства тьми вигнати і знищити. Нема апостолів Христової науки, моралі, життя з віри й християнської любови, то нема й побіди за Христове Царство в нашому Народі.

Прийшли часи, що проти акції царства сатани треба конечно організувати акцію християнських апостолів або акцію католицьку. І справу треба тепер ставляти ясно: або з Христом, або проти Нього. „Ми не хочемо, щоб Він (Христос) над нами панував", говорили і говорять ті, що Христа нищать і наново розпинають. „Ми виповідаємо боротьбу Богові й заповідаємо, що її виграємо", кажуть комуністи та комсомольська молодь з табору безбожників.

Такі гасла падають близько довкруги нас і серед нас. А що ми на се? Хто в нас має царювати, чи Варава розбійник, чи Христос Цар? Треба себе без самодурства ясно спитати: з Христом Царем нашим, або проти Нього. Середини нема!

Відповідь нашого українського народу відома. Наші вірні, на поклик Голови Церкви, Святішого Отця, Папи Римського, щоб усі народи обновилися в Христі, щоб стягнулися під прапор Христа, нашого Царя, та організувалися до оборони прав Христа й католицької Церкви в Католицькій Акції, — відізвалися одні з перших величавим пожертвуванням свого молодого покоління на службу Богу на незабутнім Святі „Українська Молодь Христові". Католицьким гимном, що його так радо й сердечно всюди співають, заявляють всі: „Ми хочемо Бога" в нас, в наших родинах, школах, установах, товариствах та в цілому суспільному й політичному житті.

Сей здоровий і добре відчутий прояв релігійности нашого українського загалу свідчить, що в нас є жажда Бога і Його панування над нами та є охота до релігійної й апостольської організації, до будування Христового Царства внутрі українського народу.

Тож коли Ми, Ваші Архипастирі, промовляємо нині до Вас і за покликом Голови Церкви взиваємо Вас всіх до світського апостольства, то Ми певні, що Ви всі радо приймете сей голос Церкви як щось від давна й щиро бажане. Ми певні, що організація релігійного життя й апостольства всіх вірних до помочі Нам Епископам і Вашим Отцям Душпастирям дасться без великого труду перевести та що вона поширить доброго, здорового християнського духа на всі верстви і всі справи нашого життя.

Ми в сій справі відізвемося до Вас небаром іще раз спільно, коли статути Католицької Акції будуть вже готові й затверджені владою. Ми дамо тоді урядове пояснення сеї цінної й дуже важної справи. А тепер взиваємо Вас, всіх членів брацтв і релігійних організацій, до щирих молитов підчас Різдвяних Свят і з Новим Роком до новонародженого Дитятка, нашого Спасителя, за навернення грішників і тих, що блукають, за скріплення і поширення релігійного духа в нашім Народі та в усіх народах, за зеднання всего українського Народу в правдивій католицькій Церкві, за добрих душпастирів і помічників для них, світських апостолів, за нашу молодь, за тих, що голодні і терплять та за всіх, щоб ми сповнили Божу волю й подобалися Богу.

Покликом, що Ми поставили на чолі сього Нашого листа, котрий Ви, Дорогі, чуете дуже часто в церкві на богослуженнях а може й не думаєте, що се якраз безнастанний поклик Церкви до Католицької Акції, — Ми кінчимо. Візвіть, Дорогі Браття і Сестри, помочі Пречистої Богоматери і всіх Святих і через них віддайте наперед самих себе, відтак апостолуйте між своїми й один другого віддайте Христові Богу. „Тобі Господи"—нехай стане нашою сердечною печаткою на всіх наших ділах. Се буде найкращим нашим даром і колядою коло вифлеємських ясел. Така наша спільна апостольська праця заведе нас в саму середину Католицької Акції, бо вона її ціль. Тому теж Ми Вас до сього взиваємо за безнастанним голосом нашої Матері Церкви. Бо такі католики, що самі живуть у гріхах, — мертві на душі. Вони переступають Божі заповіді й заражують своїми душевними недугами своїх ближніх. Такі, що тримаються в практиці каїнової засади: „А що мене мій брат обходить?" — се найбільше нещастя для віри й Церкви.

До нас приходить Божий Син з апостольством, що його ангели при Різдві співали: „Слава во вишних Богу і на землі мир людям доброї волі." Даймо Йому нашу найліпшу волю стати апостолами Його царства на землі! Всю нашу добру волю і все, що в нас дотепер зроблено, злучимо в одно спільне, добре зорганізоване діло під проводом наших Архипастирів і Душпастирів і наш всенародний спів: „Тобі Господи" стягне на наш безталанний нарід велике благословення Боже.

Благодать Бога, Отця і Сина і Святого Духа, нехай зійде на Вас і остане з Вами на все. Амінь.

Дано у Львові, в день Празника Непорочного Зачаття Пречистої Діви, дня 23 грудня 1935.

Справа коляди

зі становища релігійного і юридичного.

Справді дуже важну й актуальну справу порушив о. В. Дзьомбак у статті „Справа коляди.” Підійшов він до неї з матеріяльної та звичаєвої точки погляду. Ред. „Н. Зорі”ч. 894 у заввазі піднесла богато важнішу справу вироблювання дисципліни та виховання народних мас в дусі привязання до Церкви. Се точка моральна. Щоб однак ту пекучу справу належито вирішити, треба її освітлити ще з двох і то на мій погляд найголовніших точок погляду, а саме з точки релігійної та правної.

З точки релігійної колядування на річ світських установ се аномалія. Вона дуже небезпечна і шкідлива. Свято Різдва Христового се одна з найбільших церковних урочистостей — се свято мира — і радісної новини, котру звістили Ангели пастирям, „дивної новини”, що дотепер не стратила і ніколи не стратить своєї первісної вартости. Церква св. вивінувала се свято ріжними питоменностями як спеціяльні богослуження, молитви, обряди та пісні. До них належать також к о л я д и, що їх Церква приняла з поганських обрядів, надаючи їм християнську ціху, звеличуючи в них новонароджене Боже Дитятко й оспівуючи всі подробиці Його рождества. Коляди ті так своїм змістом як і мельодійним напівом викликують у всіх побожний святочний настрій і переносять людей між пастирів до Вифлеєму до стіп Божого Дитяти. Душа побожна не вдоволяється тим, що співає їх в церкві та у себе вдома — але перенята „дивною новиною” — спішить з колядою до своїх сусідів і кревних, хата від хати, щоб зі всіми нею поділитися, щоби всіх для неї одушевити. А вони, тронуті нею до глибини, радісно і побожно слухають і дякують колядникам та складають до їх рук свою жертву - милостиню на честь Божого Дитятка. За в и с п і в а н у коляду дають жертву - милостиню, звану також колядою.

Отже так коляда пісня як і коляда-жертва зливаються в один акт прославлення Воплоченого Бога, Пана і Царя. С е а к т ч и с т о р е л і г і й н и й, се тісна злука пісні молитви з жертвою-колядою, з милостинею в імя Божого Дитятка на ціли Царства Ним заснованого, отже на ціли релігійні. Звичай збирання колядижертви для Церкви і її релігійних цілей, — загально у Церкві принятий, традиціею усталений, з релігійними обрядами Різдва безпосередно і тісно злучений. Не годиться отже той високий Різдву питомий акт Богопочитання розривати і колядужертву збирати на ціли світські, що для релігії можуть бути не лиш байдужні, але навіть ворожі. Се обезцінювання і профанація релігійного акту і з тої причини колядування на ціли світських установ — се аномалія, що противиться старій, справедливій засаді „ne misceantur sacra cum profanis”.

Коляда на Божі ціли є лиш раз у рік на Різдво, а збірка на ціли світських установ може відбутися будь якої днини при нагоді будь яких світських імпрез.

На перший погляд здається, що звичай колядування для світських установ, хоч з чисто релігійних зглядів—аномалія, однак радо між нашим народом приймається, поширюється і вкорінюється без шкоди для Церкви а з хісном для народних установ. Так воно л и ш е з д а є т ь с я. В дійсности се аномалія і шкідлива і небезпечна.

1) Шкідлива тим, що обезцінює високий релігійний акт і відбирає заслугу перед Богом, котру приносить колядапісня в злуці з колядою-жертвою.

2) Шкідлива тим, що псує і нищить релігійний настрій і підйом духа. Колядажертва збирана і давана на цілі світські стягає християн з Божої височини, на котру їх підносить взнесла релігійна колядапісня про „дивну новину”, стягає до річей земських, буденних, що ними займаються світські установи.

3) Шкідлива тим, що ставить найвисшу Божу установу на рівні, ба навіть низше від звичайних переминаючих світських установ, бо призначує коляду-жертву дану за коляду-пісню, на ціли низші, що з нею не лиш не мають нічого спільного а можуть бути навіть ворожі.

4) Вкінці найбільше шкідлива тим, що викликує і приспішує процес ляїцизації християнської суспільности, коли навіть найбільше християнське свято, що чудовими колядами про „дивну новину” переносить християн у висшу духовну сферу, не може обійтися без домішки чинника низшого—буденного,світського,відтягаючи їх від високих цілей релігійних, а ставляючи перед очи ціли буденних переминаючих установ, котрим має служити навіть такий високий релігійний акт, як колядапісня і жертва з поминенням високих цілей Церкви.

Через те аномалія коляд на ціли світські получена зі с п р а в ж н ь о ю н е б е з п е к о ю не лише для Церкви але і для нашого народу. Бож, як слушно завважує ред. „Н. Зорі“, наша гр.-кат. Церква се одинока остоя і кріпость нашої нації. Наш нарід серед найтяжчих обставин остоїться лише тоді, коли опреться на Церкві і перейметься наскрізь духом християнсько - католицьким. А коли не опреться процесови ляїцизації, що напирає зі всіх сторін — і стратить католицького духа, — то разом з ним затратить і свою відпорну силу та пропаде.

З повисшого виходить, що колядування на ціли світські з точки погляду релігійної се аномалія, противна духові і змістові найбільшого християнського свята, у своїх наслідках шкідлива і небезпечна для Церкви і нації. І тому треба її поборювати і не допустити, щоб перейшла у звичай.

Точку правну коляд нормує „Закон про публичні збірки з дня 15/III 1933 (Денник У. Р. П. ч. 22 поз. 162). Арт. 13 б того закона признає Церкві право уряджувати збірки звязані з цілями і традиціями релігійними також поза будинками і поміщеннями, посвяченими виключно Службі Божій, коли такі збірки відбуваються в спосіб усталений традиціею і звичаями місцевими. Н е в і л ь н о однак Церкві давати фірму на переводження таких складок на ціли установ світських. На те звернув увагу Впреосв. Епископського Ординаріяту в Станиславові станиславівський воєвода письмом з дня 28. III. 1935 ч. С. П. Б. 33/35 з тим, що таке перепроваджування збірок на ціли світської установи противне законові з дня 15/III 1933 та що за се в дорозі адміністраційній грозить кара арешту до 1 місяця та гривна до 1000 зол. а зібрані гроші підпадають к о н ф і с к а т і. (Відозва Еп. Ординаріяту до духовенства Стан. Епархії з дня 29/IV 1935 ч. 2286/III).

Коли отже до справи коляд підійдемо з релігійної і правної точки погляду, то деяких директив, що їх подав о. В. Дзьомбак, неможна брати під розвагу, бо вони колідують з законом, котрий дозволяє л и ш к о л я д у н а ц і л и ц е р к о в н о - р е л і г і й н і, а священик не має права коляд на ціли світські заряджувати і тимсамим ними дириґувати. Звичай колядування на ціли світські у нас ще не „втерся“, як думає о. Дзьомбак, він лише зачинав „втиратися“, але цитований закон положив йому кінець. Вправді може яканебудь світська установа вистаратися о дозвіл на публичну збірку по мисли закона, але такий дозвіл не рівнозначний з дозволом на к о л я д у, лиш на публичну збірку, котру дана установа може переводити і в часі свят, лише не способом, усталеним церковною традиціею та релігійним обрядом (яким є коляда), лише способом загально практикованим, т. є. збіркою вуличною в пушках або на лісти по домах, а ніколи колядуванням. На колядування, кромі дозволу цивільної власти на публичну збірку, треба ще дозволу Власти духовної, а сего не може уділити священик без відома свого Ординарія.

Колиб яка світська установа на основі дозволу на публичну збірку в часі свят хотіла без дозволу Ординарія зарядити в парохії збірку способом церковних коляд, то священик має не лиш право але й обовязок тому заперечити і поступити по мисли Конкордату Арт. VI. 4° в.

На основі сказаного найлучший і одинокий вихід з тої важної справи такий:

I. Коляда се спосіб публичної збірки усталений Церковною традиціею і звязаний з релігійними обрядами на ціли церковно-релігійні, признаний законом. Яко така належить в цілости до Церкви.

II. Колядувати на ціли світські законом з дня 15/III 1933 заборонено.

III. Світські установи можуть мати право збірки публичної навіть в часі свят за дозволом адміністраційної власти, але не сміють збірки переводити способом коляди, лише способом загально і все практикованим.

IV. На переведення леґальної збірки способом коляд потрібний ще дозвіл Власти духовної, т. є. Ординарія, котрому в тім случаю підлягають зарядження і директиви місцевого пароха.

о. І. Ч.

Вище наведені думки ясні під кождим оглядом, спертi на добре зрозумілій традиції та на обовязуючім законодавстві. Отже вони повинні бути директивою для поведення наших людей в сій важній справі. — Ред. „Н. Зорі“.

ЖОВЧЕВЕ КАМІННЯ

повстає на тлі лихого ділання печінки.

ЗЕЛА

„ХОЛЕКІНАЗА”

Генр.Нємоєвського

побуджують печінку до правильного ділання і запобігають жовчевому камінню.

Жадайте безплатних брошур і пояснень. Laborat. fizjol. chem. „Cholekinaza“ H. Niemojewskiego. Warszawa, Nowy Świat l. 5.

— як також аптики та аптичні склади.

Найбільша в краю

ФАБРИКА ДЗВОНІВ

Братів ФЕЛЬЧИНСЬКИХ

В КАЛУШІ, ВУЛ. СІВЕЦЬКА Ч. 15

І В ПЕРЕМИШЛІ, КРАСІНСЬКОГО 63.

ВІДЛИВАЄ на замовлення дзвони гармонійні й поодинокі.

ПЕРЕТОПЛЮЄ старі неужиточні дзвони.

УДЕРЖУЄ постійно на складі більшу скількість готових дзвонів.

ВИСИЛАЄ на бажання сторони спеціяліста для уділення фахових порад.

ОСТОРОГА! Остерігаємо перед аґентами якоїсь жидівської ліярні дзвонів зі Станиславова, які волочаться фірами по селах та ярмарках і подаючи себе за наших відпоручників, або за якусь українську фірму, напихають людям послідну тандиту.

Наш католицизм

Стоїмо не тільки на грані двох світів, але живемо й на переломі двох епох. А переломові моменти завжди жахливі. Хаос, анархія, катастрофальне заломання всіх форм людського співжиття, прибирають прикмети чогось стихійного. І здається нам, начеб якісь могутні руїницькі фурії розпуталися в усій своїй грозі, щоб безпощадно розчавити ціле людство. Одначе в економії Божого Провидіння, що премудро кермує цілим світом, нема руїни для руїни. Досвід минулих століть виказує, що саме в таких моментах з хаосу безладности і розтічі народжуються великі діла, що залишаються прикладом геройського зусилля народів і доказом премудрих плянів Божих. Нема на світі абсолютного зла. З суперечних поглядів виринають нові повні синтези, з жахливих воєн будиться туга за мирним співжиттям, і на руїнах виростає нове, свіже життя. Так діється все в житті народів. Це сталий і незмінний ритм історії в Божому розумінні. Тому в цій незмінній льогіці Божих плянів сьогоднішна кріза в найширшому значінні цього слова се тільки передпосилка богатих і гарних висновків у близькій майбутності. Один з тих висновків чимраз більше унагляднюється вже й сьогодні. Се неоспоримий факт, що сучасний атеїзм викликає поглиблення свідомого боевого католицизму. Саме на цьому спинимо свою увагу.

Душею сьогоднішної інтеліґенції всіх народів ворушить якийсь таємний і глибокий зворот до католицизму. Доказом сього сильний конверзійний рух в Анґлії, де цілі громади й анґліканські конвенти переходять на католицизм, де в останніх літах навернулося понад тисяч людей з покінченим університетським образуванням в Оксфорді і Кембріджі. Сей рух не менший у Франції, Голяндії, Данії й Австрії. В Німеччині на особливішу увагу заслуґує протестантський релігійний рух званий „Hochkirchliche Bewegung“, що чимраз більше зближається до католицизму. Могутнім відгомоном відбивається сей рух в модерній науці, літературі та мистецтві. Одначе крім сих світлих зверхніх проявів, що свідчать про зріст католицизму, далеко краще свідчать про се внутрішні скріплення на лінії більшої активности, динаміки й ентузіязму сьогоднішного католицизму.

Знаний фільософ Бергсон ділить всяку релігію й мораль на статичну й динамічну. Хоч не можна погодитися на того рода поділ без застережень, бо він спирається на ложних передпосилках — то всежтаки сей поділ приймається за критерій оцінки сучасного католицизму. Отже статичний католицизм — се тип католицизму наскрізь зверхного, формального, без внутрішнього змісту, спертий на традиції й консерватизмі. Він не виходить поза сферу теорій і зітхань. Його постава супроти бистрого виру життя наскрізь неґативна, бо він втікає від життя і не старається витиснути свойого пятна на суспільному й політичному житті. Вся його активність проявляється в дефензиві та зберіганні стану посідання. Навпаки — динамічний католицизм спирається на найсильнішому переконанні, витрискує з укритих глибин внутрішнього життя як ревігія наскрізь позитивна, як суттєва афірмація повноти життя без ніяких счеркнень. В динамічному католицизмі рішає дух, поглиблення віри і внутрішнього життя. На ньому базується наставлення на чин, оживлений активізм, духовий запал, ентузіязм. В тактиці він не вдоволяється тільки обороною, але переходить до завзятої офензиви. А міць чи слабосилість динамічного католицизму не залежить ні від сіти католицьких організацій, ні від научної чи письменницької діяльности. Ні! Вона залежить одиноко і виключно від е л і т и. Динамічний католицизм родиться, росте і поглиблюється залежно від того, в якій мірі він захоплює своєю ідеольоґією якусь еліту. Е н т у з і я з м е л і т и, що може пірвати за собою маси, р і ш а є п р о в н у т р і ш н у с и л у д и н а м і ч н о г о к а т о л и ц и з м у. Саме цей рід католицизму переживає сьогодні одну з найкращих епох свойого розвитку в цілій Европі. Доказ його живучости — загальний зворот до внутрішнього життя, зріст аскетизму, католицький рух літурґічний, розвій неосхоластики, численні канонізаційні процеси сучасних святих в стилі анґлійського політика Томи Моруса, а передівсім зріст католицької еліти зорґанізованої в Марійських Дружинах і організаціях Католицької Акції. Ось так на заході у час цеї суворої дійсности доконується нестримний зрив людських душ в формі католицького динамізму.

І мимохіть наші очі звертаються на рідні загони. Перед нами виринає питання: „Чи можна цей самий критерій прикласти до українського католицизму? Яка вислідна такої оцінки?“

Нема сумніву, що український католицизм майже до останніх літ був статичний. В розумінні пересічного католика Українця католицизм становив тільки збір моральних заборон і обрядових наказів. Про передумання головних засад католицької релігії динамічної, про її позитивні і творчі елементи, про її життевий ідеал та його практичне примінення—майже ніхто не думав. Та в останніх літах ситуація українського католицизму змінилася на краще. Український католицизм прибирає характер динамічного. Доказом цього — змагання до поглиблення віри, зворот до нутра через часті реколекції, навіть стислі, серед нашої інтеліґенції й молоді, частіше принимання св. Тайн, поширення католицької преси і т. д. Про зріст динамічного українського католицизму передівсім переконує нас те, що українська інтеліґенція чимраз краще розуміє значіння і ролю еліти в майбутній побіді католицизму.

Теорія еліти—сьогодні дуже актуальна і модна проблема в соціольоґії. Еліта спасає або погубляє народи, суспільности, релігії. На ідеольоґії еліти сперті та зорґанізовані Марійські Дружини. Тому Марійські Дружини вже зі своєї природи се ферми динамічного католицизму. Вслід за тим цих 242 Марійських організацій, що існують сьогодні на українських землях та гуртують у своїх рядах понад 20.000 членів — се найкращий доказ розвитку українського католицизму динамічного. Та всежтаки мусимо признати, що без огляду на все вище сказане, ми щойно в початках історичного післанництва українського католицизму.

До справжнього розвитку нашого католицизму треба ще великого вкладу праці. Говорячи конкретно, поміж усіми вимогами на першому місці належалоб поставити створення к а т о л и ц ь к о г о щ о д е н н и к а — і то першорядного під оглядом редакційного складу і техніки. Тільки першорядний щоденник католицький мігби належно конкурувати з іншими щоденниками. Тандити не вільно прикривати католицькою етикетою!

Дальше слід подумати про українське католицьке кіно, але також першорядне. Католицький фільм не сміє бути синонімом нудної беззмістовости чи разячого моралізаторства.

А хібаж радія не можна використати для служби католицької ідеї?

Звідки взяти гроша на такі установи? А хібаж створення католицьких банків — се утопія? Католики теж мають свої ощадности і доходи, одначе ними нераз спомагають жидівський капіталізм. Тому слід призадуматися над тим. Вже крайний час, щоб наш католицизм вийшов зі сфери теорії в світ і взявся до розвязки скомплікованих проблем життя! Остання пора зірвати вже раз з католицизмом хитким, данцінґовим, а вчинити його справді інтеґральною частиною життя української інтеліґенції! о. Ір. Назарко ЧСВВ.

Примітка Ред. „Н. Зорі“: При оцінці здоровля й сили всяких католицьких орґанізацій варт брати під увагу те, що в своїм Пастирськім Листі п. з. „Національна чи обявлена віра“ пише Преосвящений Григорій Хомишин, Епископ Станиславівський про правдиво католицьку пресу в тих орґанізаціях, а саме: „Бо булиб „послідная горша первих“ (Мат. XII. 45), якби в католицьких читальнях читано часописи націоналістичні, чи навіть радикальні. Бо тоді під католицькою фірмою вигідно, легко і неспостережено розвивавсяб напрям ворожий Церкві і вірі.“

ОСИП НАЗАРУК 23)

ROMA AETERNA

Вічний Рим—Столиця Апостольська

III. Via Appia, Царица всіх доріг.

Вже з дотеперішнього ясно, що сенат був в силі проковтнути всяку неприємність, аби тільки оборонити свою батьківщину і побідити її ворога. Та тут річ не тільки в звичайній неприємности, яку має кождий член кождої установи, котра на зовні показується злишня. Тут річ була в далеко глибшій „неприемности“: Сенат розумів, що Сціпіон се не рівня Ганнібалеви і тому коли Ганнібаль був в силі сам виробити собі потрібне йому оточення, без якого навіть найбільший ґеній нічого не в силі зробити, то Сціпіон таке оточення мав, а саме в тій еліті, котра його видала і необмеженою владою заосмотрила. Римський сенат розумів, що вождь без созвучного йому оточення, перенятого тими самими замірами що він, не зробить нічого. І розумів, що такого оточення поза сенатом в тім воєннім часі Сціпіон створити не годен.

Та з другої сторони римський сенат розумів також те, що народ тих дистинкцій і тонкостей не розбирає ніде і ніколи. Отже в разі іменування Сціпіона необмеженим володарем в Італії Сціпіон ставав в очах цілого народа потрібним, а сенат непотрібним, хоч обидва були потрібні до виконання великого і дуже трудного завдання. Значить, почуття непотрібности сенату в разі іменування Сціпіона абсолютним і в часі необмеженим начальником війська в І т а л і ї мало для сенату враження дуже змістовної неприємности: воно містило в собі кромі неприємности ще й непотрібність, небезпеку і безцільність такого кроку. Се були причини, чому Сціпіон одержав необмежену в часі найвисшу команду над військом в А ф р и ц і.

Та римський сенат розумів і те, що новий володар мусить мати також зовсім новий інструмент в руках. Новий і більше доцільний. Давне горожанське військо було очевидно невистарчаюче до того, щоби зміритися з Ганнібалем. На се треба було війська фахового. І Сціпіон зачав його творити. А сенат, в котрім всі розумілися на війську і на війні, виразно або мовчки годився на те. І тим дав доказ, що ухвалюючи нічим необмежену владу Сціпіона над військом, розумів, що робить. Значить, розвязує старе військо, зложене з горожан. І творить зовсім нове, зложене з фаховців. Тим самим віддає державу в руки ґенерала, котрий розпоряджає таким військом. Інакше кажучи: члени сенату віддали себе і свої родини на ласку й неласку одного чоловіка, аби тільки ратувати Батьківщину. Се була велика жертва.

Помалу йдуть воли по Шляху Аппія.
І скоро біжить думка по нім.

Мені пригадалося, як я 12-літною дитиною плакав, коли в школі дійшов в історії до місця, де перечитав, як Сціпіон побив Ганнібаля під Замою 202 р. Так мене полонив був той вождь картаґінський, котрий додержав слова, даного дитиною і все життя своє був непримиримим ворогом Риму для оборони своєї Батьківщини. Я ще тоді не розумів, що він боронив ґіршу суспільність ніж була римська, далеко ґіршу. І тому нестримні слези лилися з моїх очей, коли я дочитався до місця, як побідили непобідимого вождя Картаґіни і як він у тій хвилі зазнав іще такого горя, що збунтувалася проти нього навіть частина його власної армії! (Далі буде).

Підстави нормалізації

Самоуправа Сх. Галичини й Український Університет.

Як виглядає оригінальний закон про ті справи.

Тепер богато говориться і пишеться про нормалізацію взаємовідносин польської держави з українським народом в Польщі. Отже вважаємо вказаним пригадати підстави, признані самим польським законодавством, на котрих те упорядкування чейже повинно спиратися.

„Зваживши, що, згідно з арт. 91 мирового договору в Сен Жермен, Австрія зреклася на користь головних союзних і принятих до союзу держав усіх прав і титулів до територій, котрі передтим належали до колишньої австрійської монархії й котрі положені поза новими границями Австрії, як се описано в арт. 27 згаданого договору, а котрих доси нікому ще не признано, і маючи на увазі, що **Польща признала,** що щодо сх. частини Галичини етнографічні умовини конечно вимагають автономного устрою — Рада амбасадорів рішила признати як границі Польщі з Росією — лінію означену й застовплену за згодою обох держав і на їх відповідальність дня 23. XI. 1922 р."

Таке рішення подала дня 15. III. 1923 р. до прилюдного відома Рада амбасадорів Вел. Британії, Франції, Італії й Японії в справі границь між Польщею і СССР взагалі і в справі Сх. Галичини зокрема. Тим рішенням вирішено отже 5 літну боротьбу (зразу оружну і відтак політичну) між Українцями і Поляками за Східну Галичину, котру признано Польщі.

Та заки Антанта признала Сх. Галичину Польщі, поставила вона була Польщі як умову признання домагання надати Сх. Галичині самоуправу. Виконуючи те домагання Антанти, Сойм Польської Річипосполитої ухвалив закон з дня 26 вересня 1922 р., котрий надавав Сх. Галичині т. зв. воєвідську самоуправу. Той закон оголошено дня 25 жовтня 1922 р. в „Dziennik-y Ustaw Rzeczyposp. Polskiej" і від тоді він став правосильним та обовязуючим.

Беручи той закон про воєвідську самоуправу Сх. Галичини за виконання Польщею поставленого домагання в тій справі, Антанта признала Сх. Галичину Польщі. Се стверджує зовсім виразно наведена на вступі ухвала Ради амбасадорів Антанти і її союзників в справі Сх. Галичини.

Тут треба ще зазначити, що той закон про воєвідську самоуправу в Сх. Галичині польський Сойм ухвалив виключно польськими голосами. Бо українських послів в польськім конститууючім Соймі ще взагалі не було. Вони війшли щойно до першого звичайного польського Сойму в листопаді 1922 р. і то тільки з півн.-зах. українських земель, бо Галичина той Сойм бойкотувала.

Як жеж виглядає той закон з дня 26 вересня 1922 р., що надавав воєвідську самоуправу Сх. Галичині?

Ми вже нераз згадували про той закон в „Н. Зорі", коли заторкували справу самоуправи українських земель у Польщі. А в ч. 22 (124) з 1928 р. „Н. Зорі" пок. С. Томашівський подав був навіть його короткий зміст. Та повний текст того закону нашій суспільности майже зовсім не відомий. А тимчасом той закон хоч і не війшов доси в життя то ніколи не був скасований. Він важний і нині. Тому ми подаємо нижче головну його частину дослівно в оригіналі. Вона виглядає так:

USTAWA

z dnia 26 września 1922 r.

o zasadach powszechnego samorządu wojewódzkiego, a w szczególności województwa lwowskiego, tarnopolskiego i stanisławowskiego.

(Dziennik Ustaw RP., 1922 Nr. 90, poz. 829).

Rozdział I.

Postanowienia ogólne.

Той розділ складається з 8 артикулів. Всі ті артикули мають загальний характер і відносяться до воєвідської самоуправи в Польщі взагалі. Найважніші з тих артикулів такі: арт. 3, котрий постановляє, що воєвідські закони, ухвалені соймиками, одержують обовязуючу силу на обшарі воєвідства через санкцію Президента Річипосполитої, контрасигнату Президента Ради Міністрів і властивого міністра та оголошення в урядовім Вістнику воєвідства; арт. 4 говорить, що виборчу ординацію до воєвідських соймиків ухвалить Сойм Річипосполитої; арт. 5 постановляє, що Президент Річипосполитої скликує соймик щонайменше раз на рік, відрочує і розвязує; в разі розвязання соймику нові вибори до нього мають відбутися найпізніше до трох місяців; арт. 6 зрівнує права послів до воєвідських соймиків з правами послів до Сойму РП.; арт. 7 покликує до життя воєвідські виділи; арт. 8 признає воєводам право припиняти ухвали воєвідських соймиків згл. воєвідських виділів; в разі припинення ухвали воєвода мусить предложити її властивому міністрови, а міністр Найвищому Адміністраційному Трибуналови до остаточного рішення.

В Захоронці Сестер Служебниць у Монастирисках на поверх 100 дітей.

Rozdział II.

Postanowienia szczegółowe, odnoszące się do województw: lwowskiego, tarnopolskiego i stanisławowskiego.

Art. 9. Samorząd wojewódzki województwa lwowskiego, stanisławowskiego i tarnopolskiego obejmuje:

1) sprawy wyznań religijnych,
2) sprawy oświecenia publicznego, z wyjątkiem uniwersytetów i szkół z niemi zrównanych,
3) sprawy dobroczynności publicznej,
4) sprawy zdrowotności publicznej, z wyjątkiem policji sanitarnej,
5) sprawy budowlane tudzież dróg publicznych wojewódzkich, powiatowych i gminnych oraz dróg żelaznych lokalnych,
6) sprawy agrarne z wyłączeniem reformy rolnej i wszystkie środki, służące do popierania rolnictwa,
7) poparcie przemysłu i handlu,
8) zastosowanie ustaw Państwa w sprawie regulacji wód, meljoracji i wyzyskania sił wodnych,
9) zastosowanie ustaw Państwa o organizacji i administracji gmin i powiatów,
10) budżet dochodów i wydatków samorządu wojewódzkiego i zamknięcie rachunkowe,
11) wreszcie inne sprawy, które mu przekaże Sejm Rzeczypospolitej.

Art. 10. W każdem z tych trzech województw sejmik składa się z dwóch izb, z których jedną tworzą posłowie kurji ruskiej.

Obie izby obradują i uchwalają osobno pod kierunkiem wybranego przez nie przewodniczącego lub jego zastępcy.

W sprawach wspólnych uchwała zapada za zgodą obu izb.

W sprawach, obchodzących tylko jedną kurję, wystarcza uchwała tylko jednej właściwej izby.

Uprawnienia, zastrzeżone sejmikom wojewódzkim w art. 6 ust. 1 niniejszej ustawy, przysługiwać będą właściwej izbie sejmiku.

Art. 11. Sposób i porządek obrad sejmiku wojewódzkiego oraz djety jego członków na czas trwania obrad określi ustawa regulaminowa, uchwalona przez sejmik.

Art. 12. Sejmik wojewódzki lwowski składa się ze stu członków, z których po pięćdziesiąt przypada na każdą izbę.

Sejmiki wojewódzkie: stanisławowski i tarnopolski składają się każdy z sześćdziesięciu członków, z których po trzydziestu przypada na każdą izbę.

Art. 13. Na cele samorządu pomienionych województw Sejm Rzeczypospolitej przeznaczać będzie corocznie kwotę, odpowiadającą wydatkowi, który na te same cele w innych województwach ponosi Państwo, a to według stosunku liczby ludności województwa do liczby ludności reszty województw.

Z kwoty tej będą pokrywane przedewszystkiem wydatki wspólne województwa; ewentualna nadwyżka będzie rozdzielona pomiędzy obie izby do ich rozporządzenia, ewentualny niedobór zaś będzie pokryty przez obie izby.

Zasiłki, przeznaczane na pokrycie szkód, wyrządzonych działaniami wojennemi, nie będą przy obliczeniu tej kwoty brane w rachubę.

Art. 14. Wydatki na cele samorządu jednej tylko kurji pokrywa każda izba osobno, nakładając na ludność swej kurji dodatki do podatków państwowych bezpośrednich lub podatki bezpośrednie.

Art. 15. O ile obie izby zamierzają nałożyć na cele ogólne podatek pośredni lub opłatę, nie dającą się rozłożyć wedle przynależności do kurji opodatkowanych, to muszą się porozumieć i nałożyć zgodnie podatek taki lub opłatę na wszystkich mieszkańców województwa.

Art. 16. Nadwyżkę, pozostałą po pokryciu wydatków wspólnych (art. 13 i art. 15 niniejszej ustawy), rozdziela się pomiędzy obie izby sejmiku wedle stosunku liczbowego kurji ruskiej do ogółu ludności danego województwa.

Tę samą zasadę stosuje się przy rozdziale kwot, przeznaczonych na pokrycie ewentualnego niedoboru, wynikłego z wydatków wspólnych.

Art. 17. Zasady zakładania i prowadzenia katastru podatkowego dla obu izb sejmiku wojewódzkiego określi osobna ustawa.

Art. 18. Wydziały wojewódzkie (art. 7) składać się będą z wojewody lub jego zastępcy, jako przewodniczącego, oraz z 8 członków i tyluż zastępców, wybranych po połowie oddzielnie przez każdą izbę sejmiku wojewódzkiego, tudzież z 4 członków i tyluż zastępców, mianowanych z pośród obywateli obu kurji przez wojewodę.

Art. 19. Wydział dzieli się na dwie sekcje narodowe, które obradują pod przewodnictwem wojewody lub jego zastępcy. W sprawach ogólnej natury obie sekcje wydziału wojewódzkiego będą obradować i uchwalać razem. W sprawach, obchodzących tylko jedną kurję, każda sekcja będzie obradować i uchwalać oddzielnie.

Art. 20. Wydziałom wojewódzkim dodani będą urzędnicy odpowiednio wykwalifikowani, służbowo podlegli wojewodzie, jako przewodniczącemu wydziału wojewódzkiego, i przez niego mianowani. Przy mianowaniu należy obok kwalifikacji urzędowej uwzględniać narodowość kandydatów, tak, aby skład urzędów wydziałów wojewódzkich odpowiadał rzeczywistym potrzebom narodowościowym.

Podobnie postępować należy przy obsadzaniu innych urzędów i posad na obszarze pomienionych województw, a we władzach centralnych w tych działach, które są instancją państwową spraw Kościoła grecko-katolickiego i szkolnictwa ruskiego.

Art. 21. Na obszarze pomienionych województw ani Państwo, ani żadne ciało samorządowe publiczne nie może prowadzić kolonizacji.

Art. 22. Władze i sądy państwowe, posługując się w wewnętrznem swem urzędowaniu językiem polskim, niemniej władze samorządowe, odpowiadać będą na podania stron w ich języku t. j. polskim względnie ruskim, przyjmować będą zeznania w obu językach, ustnie do protokułów i w przeprowadzaniu rozpraw.

Władze samorządowe określą same swój język wewnętrznego urzędowania.

Art. 23. Język wykładowy w szkołach, utrzymywanych przez jędną z izb sejmiku wojewódzkiego, określi taż izba.

Art. 24. Sejm Rzeczypospolitej Polskiej uchwali utworzenie uniwersytetu ruskiego i zapewni mu potrzebne środki finansowe ze Skarbu Państwa. Uniwersytet ten, zorganizowany autonomicznie, zgodnie z przepisami, dotyczącemi szkół akademickich, podlegać będzie bezpośrednio Ministrowi Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego.

Art. 25. Ustawy wojewódzkie i wszelkie ogłoszenia urzędowe publikowane będą w języku polskim i języku ruskim w dzienniku urzędowym województwa.

Ustawy, rozporządzenia i inne akty państwowe, nabierające mocy powszechnie obowiązującej przez ogłoszenie w Dzienniku Ustaw Rzeczypospolitej Polskiej, będą podawane do wiadomości

wspomnianych województw w dzienniku urzędowym województwa, także w przekładzie na język ruski, o ile możności w tym samym czasie.

Art. 26. Samorząd pomienionych województw zostanie wprowadzony w życie najpóźniej w 2 lata po ogłoszeniu niniejszej ustawy.

W tymże czasie przystąpi Rząd do założenia uniwersytetu ruskiego.

Rozdział III.

Postanowienia końcowe.

Art. 27. Wykonanie tej ustawy poleca się Ministrowi Spraw Wewnętrznych.

Art. 28. Ustawa niniejsza nabiera mocy obowiązującej z dniem ogłoszenia.

Termin wejścia jej w życie w województwach, posiadających już samorząd wojewódzki, określi osobna ustawa.

Marszałek: *Trąmpczyński.*
Prezydent Ministrów: *Juljan Nowak.*
Minister Spraw Wewnętrznych: *A. Kamieński.*

Так виглядає в оригіналі польський закон з 26.IX. 1922 р. про воєвідську самоуправу в Сх. Галичині.

Як бачимо, самоуправа, що її признає Сх. Галичині згаданий закон, не особлива. Вона й не вмилася до самоуправи, яку признавав Сх. Галичині т.зв. Статут з 1919 р., котрий виробила була Антанта а котрий відкинули тоді Польща і також б. Галицький Уряд... Та хоч наведена вище воєвідська самоуправа і не особлива, то всеж таки вона в порівнанню з нинішним станом, в якім знаходиться наш край, куди краща.

Зокрема належить згадати про Український Університет, який закон той також признав нам.

Як відомо, той закон, не зважаючи на виразну постанову арт. 26. про введення його в життя найпізніше до 2 літ по його оголошенню, не війшов в життя і доси. Та се не відбирає тому законови обовязуючої сили. Він обовязує й нині. Свідчить про се наглядно напр. найновіше урядове видання Мін-ва Справедливости п. з. „Skorowidz przepisów prawnych, ogłoszonych w Dzienniku Ustaw Rzeczypospolitej Polskiej w latach 1918—1935 obowiązujących w dniu 1 października 1935 r.“, де на ст. 269 поданий м. ін. і закон з 26.IX. 1922 р. про воєвідську самоуправу в воєвідствах: львівськім, тернопільськім і станиславівськім.

Тому Українське Парляментарне Представництво Галичини повинно вжити всіх заходів, щоби п. міністр внутрішних справ, котрому, як свідчить арт. 27 закону про воєвідську самоуправу, Сойм поручив виконання того закону, ввів той закон негайно в життя. Підперти ті заходи повинно також і Польське Парляментарне Представництво Галичини. Бо введення в життя закону з 26.IX. 1922 р. про воєвідську самоуправу в Сх. Галичині та заснування Українського Університету булоби першим поважним кроком на дорозі до нормалізації українсько-польських відносин в нашім краю.

Поліційна семинарія в ЧСР

Чехословацькі кримінольоґи звернулися до міністерства внутрішних справ з внесенням утворити в Празі поліційну семинарію. Міністерство приняло внесення і призначило відповідну квоту на заложення такої школи для поліціянтів. В тій ціли мають вибудувати камяницю, заосмотрену в найновіші здобутки будівельної техніки. В домі будуть приміщені нежонаті поліціянти, будуть приміщені комісаріяти, відділи пішої і кінної поліції, стайні для коней, ґаражі для поліційних авт. Ся палата буде мати салі: ґімнастичну, викладову й амфітеатральну для висвітлювання інструкційних поліційних фільмів. Під домом мають урядити підземелля, щоб напр. в случаї летунських нападів могло там скритися населення особливо діти. Поліційна семинарія се буде середня поліційна школа. Пізніше мавби повстати свого рода університет для офіцирів поліції і для урядників кримінальної служби.

Церква ніколи не відкидав строго доказаного знання, лише здогадні і сумнівні пізнання мусять станути позаду за рішеннями віри. (Ст. Дунін-Борковский у творі: „Дозріваюче життя“ роз. III.)

Селянський діяч

Андрій Луців син Юрка

Спомин на тлі передвоєнного політичного руху на галицькім Поділлі

ЗМІСТ: Чому Андрія Луцева ніхто не пращав над отвертою могилою? — Про час, що приніс нам богато заведених надій. — Характеристика його діячів. — Першорядний председатель на великих селянських вічах. — Знавець обставин, селян і австрійської бюрократії. — Великі карні процеси. — Як відбувалися в тих часах великі селянські віча і як Андрій Луців президіював? — Нащо він виголошував довгу промову на тему „абисте були спокойни“? — Які бували австрійські комісарі? — Які ще заслуги мав Андрій Луців? — Хто був д-р Ангельм Мозлер. — Його відношення до української молодої інтеліґенції і до селянства. — Чому українська інтеліґентна молодь горнулася до нього? — Чи заможний господар А. Луців міг бути соціялістом? — Чому він приставав з д-ром Мозлером? — Що потрібне, щоб викликати рух в терені? — Велика бібліотека д-ра Мозлера й її значіння для тодішнього політичного руху в Бучаччині. — Чому террор уважали ліком на суспільні недостачі? — Перша українська терористична брошура. — Хто її написав і видав? — Чому Андрій Луців аґітував за Вячеславом Будзиновським? — Чому д-р Мозлер підпирав кандидатуру українського теоретика терроризму? — Що часто рішає про політичне життя суспільности? — Значіння печатаного слова, преси. — Чому в нас так розпаношилися пайдократія й демаґоґія? — Як Андрій Луців ставився до релігії? — Як він дійшов до зрозуміння великої ваги Церкви в життю суспільности? — 4 причини сеї обширної згадки про того селянського діяча. — Причини задля котрих ніхто не попращав Андрея Луціва.

Ви мабуть не знали Андрія Луцева сина Юрка?

А я в нього на кожде Різдво бував гостем, як тільки я був дома, а не поза краєм. Отже треба його згадати, бо богато літ минуло нам разом — і його вже нема.

В неділю 16. XI. 1935 р., коло 6 год. по полудні, як нас повідомляє один з членів його родини, помер в 71 році життя в Нагорянці під Бучачем Андрій Луців син Юрка. Перед смертю покійний висповідався і приняв Найсвятіші Тайни. При смерти були: його жінка, діти, внуки і сусіди. Похорон покійного відбувся ві второк 18.XI. по полудні при співучасти бучацького декана Впр. о. Нестайка. Похоронено Андрія Луцева в родинній гробниці (в котрій вже спочиває його шурин, Николай Пилатюк, найвизначніший селянський бесідник Поділля), на цвинтарі біля церкви св. Михаїла, на горі над рікою Стрипою. Промови на похороні не було ніякої, хоч участь в похороні взяли і деякі інтеліґенти і деякі селяни, що вміють промовляти публично і добре знали покійного Андрія.

Причини того факту, що покійного Андрія Луцева сина Юрка ніхто не попращав над отвертою могилою, доволі складні. Живуче тепер покоління правдоподібно не всилі пояснити собі того факту без допомоги тих, що були діяльні в часі найгорячішої публичної праці Андрія Луцева. А що пояснення се потрібне для зрозуміння часу, котрий ми пережили і котрий приніс нам богато заведених надій і ще більше шкоди, отже автор сих стрічок як довголітний учасник публичної праці Андрія Луцева спробує нарисувати сильветку того селянського діяча і подасть деякі коментарі до неї.

Се потрібне для характеристики часу, коли зорґанізоване фабричне робітництво добивалося політичних виборчих прав і давало в тім напрямі приклад селянству. І той стан видавав з себе також інтересних діячів, до котрих належав покійний Андрій Луців.

Підписаний знав пок. Андрія Луцева майже від своїх діточих літ, то значить близько 40 літ. Була се кремезна, присадкувата постать з високим чолом, з ясними, синими, розумними очима, котрі часто весело сміялися. Волосся блєнд, вуса по козацьки спущені вділ, обвислі. Обличча думаюче. Вдача вповні зрівноважена і спокійна як у фільософа.

Андрій Луців син Юрка властиво не вмів добре промовляти до великої маси народа, бо не мав ні потрібної на те верви, ні дикції, ні голосу. Та мимо того був се дуже визначний політичний аґітатор й орґанізатор і передовсім першорядний председатель на великих селянських вічах, председатель, від якого в тім часі не було лучшого. Чому? Бо Андрій Луців знаменито знав обставини, знав селян і знав австрійську бюрократію та жандармерію тих часів. А були то часи великого розфилювання селянських мас, котрі під впливом аґітації можна було тоді повести на що завгодно. Тому в тім часі відбувалися великі і масові карні процеси проти наших селян та інтеліґенції. Процеси перед звичайними трибуналами і перед судами присяглих. Надзвичайно цікаві акти тих карних процесів мусять ще бути в архівах станиславівського окружного суду, як також у всіх інших судах на Поділлю, розуміється, оскільки їх не знищила війна. Та навіть і збережені ще акти можуть незабаром пропасти, просто тому, що збутвіють. Тому пора, щоб наші правники розглянули ті акти і написали про них студії, котрі можуть мати не тільки юридично-фахове а й виховуюче й політичне значіння.

Та навіть найдокладніше перестудіювання судових карних актів тих часів не може дати належного зрозуміння представлених в актах подій, коли не візметься під увагу майже постійного председателя великих віч і довірочних нарад того часу, Андрія Луцева сина Юрка. Він своїм способом президіювання часом в деякій мірі не допускав до карних процесів, або бодай відпиловував вістря тим процесам. А робив він се в такий поважний і заразом комічний спосіб, що присутні при тім інтеліґенти, закривши лице долонями, плакали від сміху. Автор сих стрічок звичайно підчас промови Андрія Луцева на початку віча мав перед собою два невеличкі ставки сліз, котрі нестримно текли йому з очей на стіл.

Щоби зрозуміти весь комізм ситуації, треба знати, як в тих часах відбувалися великі віча. А було се так: У визначений день та в назначене місце надтягали маси селян возами і пішки, навіть з далеких околиць. Віча часто відбувалися під голим небом. І хоч на те треба було дозволу адм. властей, а дозволу вони не давали, то віча під голим небом мимо того відбувалися, бо приходили завеликі маси селян, і представник влади тільки рідко коли відважився розвязати такі великі віча. Староство присилало на віче звичайно комісаря в однострою і при шаблі, мобілізуючи рівночасно всі дооколичні постерунки жандармерії. Гірше було, коли кромі жандармерії присилано військо. Та се були рідкі випадки. Звичайно обходилося при комісарях і при змобілізованих постерунках жандармерії. З представниками влади майже все відбувалася дискусія на тему: чи віче в загороді належить до зборів під голим небом чи не належить? Комісарі й жандарми говорили, що належить, а ми говорили, що не належить. Та за нами був такий аргумент як непереглядні хлопські маси, котрих боялися і комісарі і жандарми, бо хоч вистрілити в ті маси було легко, та позбутися потому наслідків тої стрілянини було трудніше. Отже на команду: „Вогню!“ вони позволяли собі звичайно тільки в присутности війська. А коли війська не було, то комісарі і жандарми тільки списували те, що говорили промовці. Потому прокуратори зладжували акти обвинувачення, комісарі і жандарми свідчили перед судами і справи кінчилися меншим або більшим арештом і криміналом.

Тут власне зачинав ділати сприт Андрія Луцева сина Юрка. Зачинав ділати заздалегідь. А саме в отсей спосіб:

Андрій Луців, син Юрка, котрий майже все отвирав віча й наради та був председателем на них, отвирав їх такою промовою:

„Панове господарі! (або панове газди) Прошу Вас і напоминаю, аби все відбулося спокойни й аби не було ніякого неспокою, ні бійки, ні крику, ні иншого розгардіяшу. І прошу вас, абисте всі були спокойни й абисте сі не дали попхати до ніякого неспокою й аби між вами не знайшовся ні оден такий, який бувби неспокойни. І ще раз вас прошу і напоминаю, аби ви всі щодо єдного були цілий час спокойни й аби не було найменшого неспокою й аби спокій був такий, як в церкві й абисте були спокойни не лише на вічу, але й по вічу абисте були спокойни. А чому треба, аби ви були спокойни?“

Таку промову, що в ній якнайчастіше приходило слово „спокойни“, виголошував Андрій Луців син Юрка навіть 20 мінут... Колиж доходило в ній до місця, з котрого державний комісар міг зміркувати, що Луців доперва тепер зачне аргументувати, чому всі мають бути „спокойни“, — тоді з комісаром зачинало діятися ось що: Коли се був комісар ще молодий віком і недосвідчений, тоді бувало звертався до Луцева або до іншого члена Комітету, що скликував віче і нетерпеливо говорив:

— „Zlitujcie się, przecież tu nikt nie robi rewolucji!“

На се тільки чекав Андрій Луців син Юрка: бо вже мав богато свідків на те, що сам комісар говорив, що не треба вже більше напоминати зібраних людей до спокою. А сего Андрій Луців потребував на те, бо знав з практики, що коли в часі віча, або по вічу доходило до галабурд, то потому тягнули перед суд і засуджували звичайно тих, що промовляли на вічу або його організаторів. Масу потягнути до відповідальности неможливо в правовій державі, якою стара Австрія в своїм центрі безперечно була та й на окраїнах старалася бути. Отже Луців своєю оригінальною промовою, в котрій безліч разів приходили слова: „абисте були спокойни“, старався забезпечити організаторів і референтів віча.

Колиж державний комісар, присутний на вічу, був старший і досвідчений, то розуміється знав, до чого Луців змагає своєю безконечно довгою промовою про потребу спокою на вічу і по вічу. Отже не переривав йому, але витревало слухав, а ми сміялися аж плакали зі сміху. Коли комісар мав сяку таку обсерваційну здібність, то мусів завважити, що ми сміялися так з нього (бо мужики з природи такі вигревалі, що можуть спокійно і цілий день слухати такої промови про потребу спокою). Бувало, навіть старший комісар, завваживши як ми сміємося, зачинав нетерпеливитися. І сего було досить для Андрія Луцева, бо ознаки нетерпеливости представника влади були для нього доказом, що він не скоро забуде зміст промови про потребу спокою. До процесів з приводу таких віч приходило нераз по році і по довшім часі, а в міжчасі бували ріжні віча в ріжних місцевостях, на котрі влада присилала ріжних комісарів. Та Андрій Луців син Юрка точно і на всіх вічах проголошував ту саму промову: „абисти були спокойни.“

Та бувало й таке, що влада присилала на віче особливо досвідченого комісаря, котрий знав всі вічеві штуки і тріки. Такий розуміється, як то кажуть, ні вусом не моргнув, ні воком не кліпнув в часі цілої промови Луцева про потребу спокою. Очевидно, коли комісар був витревалий, тоді Луців ставав ще більше витревалий: і протягав свою промову поза 20 мін., дотягав її до пів години. В тім часі лучалося, що вибухав навіть дуже витревалий і старий комісар, з чого ми мали сто потіх.

Та бувало й таке, що комісар витримував тортури, котрі полягали на довгім слуханню властиво одного одинокого слова про спокій—в найріжніших його видах і варіянтах, причім найчастіше повторялося те слово в формі „спокойни.“ В усякому разі по такій довгій промові Андрія Луцева не було сумніву, що на евентуальній розправі знайдуться свідки, які під присягою потвердять, що з президії взивано людей „аби були спокойни.“ А такі зізнання не тільки добре настроювали лаву присяглих і трибунал, але ще з природи річи викликали підозріння, чи то не жандарми й інші представники влади спровокували неспокій.

Та не треба думати, що Андрій Луців син Юрка тільки тою своєю знаменитою промовою про спокій покладав заслуги коло розвитку вічевого і політичного руху в тих часах.

Луців був дуже спритним організатором всяких політичних нарад, зборів і віч.

Він був неоцінимим організатором кождого кандидата на посла, котрого сподобала собі Бучаччина. Активність Бучаччини репрезентувала тоді під оглядом складу доволі дивна група. Центром її був др Анзельм Мозлер, син хірурга, загально знаного в Бучачі, жидівського походження, соціяліст з переконання. Я назвавби його большевиком перед появою большевизму. Був се ідеаліст, чоловік високо освічений, мав два докторати (фільософії та права), знав сім европейських мов і був дуже начитаний. В молодости пачкував революційну літературу до Росії, де його й увязнили. В Киеві, на Лукіянівці, пересидів він довший час в тюрмі. Які тоді мусіли бути тюрми в Росії, можна міркувати по тім, що Мозлер, чоловік бувалий, котрий богато подорожував і бачив не одно, — якраз в тюрмі полюбив російську літературу й Росію взагалі, що потому постійно підчеркував. Розуміється були в російських старих тюрмах і надужиття, нераз навіть страшні, та на Мозлера вплинули головно культурні змагання деяких чинників старої Росії в ціли влекшення вязням їх долі й головно в ціли образування їх: в російських тюрмах царської Росії були великі й добірні бібліотеки. І се головно виробило симпатію до Росії в такого книголюба як був Мозлер. В київській тюрмі познакомився він також з представниками української інтеліґенції (з Кривенюком і іншими). Се влекшило йому опісля психічний контакт з українською молодою інтеліґенцією в Галичині і через інтеліґенцію з нашим селянством. А між тим селянством одною з головних осіб був Андрій Луців син Юрка.

Наша інтеліґентна молодь горнулася до Мозлера тому, бо він був веселої вдачі, постійно оповідав дотепи й любив їх слухати, мав гарну бібліотеку в ріжних мовах, з котрої любив позичати книжки й журнали (м. і. автор сих стрічок навчився з його книжок читати по російськи). Пок. Мозлер добре знав особисто всіх визначніших діячів не тільки пізнішого большевизму, але також польського соціялізму, від Лімановского й Пілсудского почавши. Отже коло него ґрупувалися живіші одиниці української молоді та українського селянства Бучаччини. З ним постійно був в контакті й пок. Андрій Луців. З ним Мозлер все нараджувався над тим, де й коли урядити віче й висилав його звичайно наперед підготовити ґрунт, замовити льокаль і т. п.

З большевицької точки погляду Андрій Луців син Юрка був властиво „куркулем“: заможним господарем, котрий мав гарний дім, добрі господарські будинки, мурована браму, поле — й навіть свій власний лісок. До того розумівся він ще на мулярці тай заробляв нею. І до того був дуже ощадний. Пок. Мозлер нераз пускав дотепи про Луцева з того приводу. Др Мозлер знаменито орієнтувався в тім, що такий тип селянина як А. Луців по своїй суті і вдачі соціялістом не може бути й говорив се нераз. А на запит, чому Андрій Луців має з ним постійний звязок і помагає йому ширити соціялістичні погляди, пок. Мозлер відповідав: „Просто тому, що чоловік хоче вижитися. А що старша українська інтеліґенція не вміє ужити до національної роботи таких людей, отже вони горнуться сюди. З тої самої причини приходять сюди майже всі живіші студенти. Сумніваюся, щоби з них виробилися колись соціялісти.“ На питання чому, відповідав: „Бо на сім ґрунті ще не вижився національний рух. Поки буде національний гнет, поти молодь буде реаґувати передовсім на нього — і тільки виїмкові одиниці з неї можуть стати соціялістами, але й ті матимуть сильну закраску патріотизму, бо се зовсім природна річ“.

І так воно дійсно було. Про сі інтересні взаемини чужого нам культурно чоловіка, що організував нашу молодь і наше селянство, пишу тому, бо вони дуже повчаючі. Ті взаемини доказують, що на кождім ґрунті, навіть на такім тяжкім як наш, можна викликати рух, коли тільки ті, що його викликають, — ужиють до того відповідних способів і засобів. Тоді можна викликати рух навіть коли нема атмосфери созвучної з атмосферою того, котрий рух викликає.

А що се за способи й засоби? Се в першій мірі преса й література. Того мав пок. Мозлер все подостатком. Все, що виходило в краю з соціялістичної літератури, можна було в нього дістати й то скоро, зараз по виході, коли воно було актуальне. Дослівно: не було ні одної книжки, ні брошури писаної в соціялістичнім дусі й виданої в Галичині, котрої Мозлер зараз не спровадивби. Кромі того можна було читати або й позичити в нього одинокий тоді в Галичині соціялістичний щоденник „Naprzód“, віденську

ГАННІБАЛЬ БАРКАС СИН ГАМІЛЬКАРА

Ґеніяльний і найбільший полководець Картаґіни, непримиримий і найґрізніший неприятель Риму.

(До фейлетону Roma Aeterna)

Звертаємо увагу на сей мало відомий бюст Ганнібаля з Національного Музею в Неаполі. В наших шкільних підручниках історії подають звичайно портрет Ганнібаля в старім віці. Тут він представлений в силі віку свого. Не який-будь мистець робив сей бюст, коли в камени віддав аж тільки вираз й думки. Се обличчя не легко забути. Коли не дивитися на портрет, пригадується таке враження з нього: 1) Очи ідеаліста, які мають звичайно добрі і розумні люди. 2) Чоло, що привикло з напруженням думати і заглиблювати справи до дна. 3) Насада носа дуже солідна. 4) Уста свідчать про завзяття і — як на Африканця — про відсутність половоґ пристрасти. 5) Вуса й борода свідчать, що не привязував ваги до елеґантности, як її розуміли в тих часах. 6) Те саме потверджує одяг і скромний „шолом“ без усяких „надатків“ вгору, котрі мають на ціли викликати могутніше враження (Ганнібаль, зовсім таксамо як наш Святослав, Наполеон, Сулейман Великий і инші вожди на велику міру, не потребував штучно звертати увагу на себе). 7) Рамена за делікатні в порівнанні з головою і шиєю. 8) Делікатні але прості прикраси в одним тільки місци одягу, на лямівці коло шиї, як також на накритті голови, свідчать про те, що любив мистецтво але відносився до нього з великим почуттям міри. 9) Найбільше характеристична прикмета того обличча — враження *легкости при всій його серіозности*. Те дивне сплетення легкости з серіозністю таке сильне, що нпр. в устах при їх завзятім виразі видно, що той чоловік мав почуття гумору, бо ті уста, моглиб таки зараз отворитися до напівзідхненого усміху і се не разилоб. 10) В сім віці Ганнібаля переважав арійський вигляд, правдоподібно по матері. Картаґінці богато подорожували і мусіли бути *змішані*. І між теперішними Жидами можна бачити не одного з синими очима зовсім неподібного до Жида. — Сей портрет Ганнібаля спопуляризував Момзен, найбільший знавець старинного Риму і його історії.

с. д. щоденну газету „Arbeiterzeitung", соц. дем. журнали „Die Neue Zeit" і „Socialistische Monatshefte". Була у нього велика історія німецької соціял-демократії, були ріжні книжки і брошури Каутського, Давіда, Бернштайна, Мегрінга, Бебля, Ляфарґа, Лясаля, Маркса й дуже пильно зібрана російська соціялістична та революційна література від народовольческої почавши, на ріжних сучасних нелеґальних орґанах скінчивши.

Ми, тоді молоді студенти, з дрожанням серця брали до рук російські революційні ґазети печатані на тонесенькій білій бібулі й зачитувалися ними. Скоро в наших очах террор ставав ідеалом і мішався в якусь дивну суматоху з соціялізмом взагалі, хоч соціял-демократичні видання вже тоді воювали з терроромй осуджували його. Та молодечий брак досвіду причинявся до того, що ми всупереч усякій аргументації соціял-демократів таки вважали террор ґенеральним ліком на всякі суспільні недомагання.

Дискусій над тим не переводилося богато, але дещо говорилося. Розуміється, прислухувався тому й Андрій Луців син Юрка. І хоч з природи була се вдача дуже реальна, то між нами молодими захоплювався й він нашими думками.

Се й було причиною, що коли появилася перша в українській мові терористична брошура п. з. „Злодійська Рука", написана й видана пок. Вячеславом Будзиновським, редактором народовецької „Свободи", — то всі ми занялися й розгорілися подивом для її автора. І постановили наділити його найвисшим достоїнством між Українцями, яке тоді взагалі існувало в наших очах, себто: зробити його послом до віденського парляменту. Запалився тою ідеєю також Андрій Луців син Юрка. І треба було бачити, як той реальний чоловік, котрий рахувався з кождим сотиком і з кождою робучою днину, раз запалившися ідеєю, тратив на аґітацію за Будзиновським цілі робучі тижні й навіть нераз з власної кишені покривав кошти їзди та рогачок (здебільшого покривав ті кошти др Мозлер).

Чи др Мозлер був террорист, що підпирав кандидатуру першого українського теоретика терроризму в Галичині? Того не можна сказати. Навпаки, він навіть крутив носом і на ту брошуру Будзиновського і на кривавий террор взагалі, хоч на дрібні прояви террору був доволі зглядний, т. зн. на такі річи як невеличке побиття якогось „буржуя" робітниками, висадження шиб у вікнах комісареви чи старості, зіпсуття молотілки в дворі, в котрім страйкували форналі і т. п. Форналями він особливо опікувався і навіть видавав для них першу в своїм роді ґазетку п. з. „Двірська Служба" (в українській і польській мові).

Отже як пояснити се, що він помагав нам молодим вибирати послом першого теоретика українського террору в Галичині? Мозлер був з засади антипарляментарист. Від парляменту не сподівався ніякого добра, отже в його очах було все одно, хто ввійде до того парляменту. А що його молоде оточення сильно захопилося Будзиновським, отже він просто „для увеселенія ума" купив коника, дав його Луцеву на утримання й розїздив тим коником по повіті на малім візку аґітуючи за Будзиновським. Притім нераз говорив: „Нічого в тім парляменті Будзиновський не зробить, але бодай цікавіше буде читати скучні звіти, бо Будзиновський наговорить там такого, якого ще з роду не чули старі австрійські гофрати."

Ну й ми аґітували разом за Вячеславом Будзиновським, аґітували студенти й ґімназійні ученики, аґітували селяни й робітники. Андрій Луців син Юрка і його шурин Николай Пилатюк належали до головних аґітаторів, перший як орґанізатор, другий як промовець. Ми аґітували з огнем. Не диво, що Будзиновський вийшов послом до віденського парляменту величезною більшістю голосів.

Так появилося те диво, що за свій терористичний світогляд вийшов послом редактор офіціяльного органу партії, котра не була терористична, причім аґітували за ним такі люди як не террорист др Ансельм Мозлер і такі поважні та маючі господарі як Андрій Луців син Юрка та його шурин Николай Пилатюк, типові „куркулі"! Вже з сего зіставлення уважний читач може зміркувати, яка суматоха рішає нераз про так зв. політичне життя суспільности.

Велику, просто динамітову силу має в собі печатане слово, коли воно попаде між молодь і коли нема ніякого спротиву тому слову, ніякої критики над ним. А що наша суспільність в тих часах не доросла була до того, щоб випродукувати з себе здорову критику, отже доходило до таких появ, що нетерористична партія видавала терористичний орґан для народу...

Тай до сеї пори тверeза критика між нами се доволі рідка поява.

І тому в нас аж до останних часів рішала пайдократія й демаґогія. Ба й тепер ще можна бачити, як роками лежать у маґазинах навіть невеличкі наклади католицьких видавництв, котрі само духовенство легко моглоб зужити на духовий корм для себе й свого оточення,—а рівночасно розходяться навіть великі наклади ріжних хаотичних видань. До тої міри неуправлена нива нашого публичного життя, неуправлена якраз правими чинниками, бо ліві своє роблять...

Не диво, що серед таких обставин навіть такі реально думаючі люди як Андрій Луців син Юрка добували з себе найбільших зусиль, щоб до парляменту вибрати—теоретика террору. Не було кому спростувати його погляди і взагалі занятися такими людьми. Тому навіть дуже поважні люди з народа сходили на бездоріжжа.

Під оглядом релігійним пок. Андрій Луців син Юрка мав радикальні погляди. Такий був тоді дух часу. Цікаво, що в тім напрямі впливав на нього не соціяліст др Мозлер, котрий проголосив офіціяльно свою безконфесійність (хоч атеїстом його трудно було назвати), але в тім напрямі впливали на Луцева „Громадський Голос" і радикали взагалі. Мабуть тільки те, що покійний був з природи поважним чоловіком і мав уроджений такт в поведенню, було причиною того, що в яскраві конфлікти з Церквою і духовенством він не попадав. Як добрий господар інтересувався навіть направами цвинтаря, фізичним станом церковних будівель і т. п. З віком приходило й до нього опамятання. Він уже потому не потакував тим, що критикували Церкву, як потакував колись. Природний розум того простого та думаючого селянина очевидно довів його до зрозуміння великої ваги Церкви в суспільнім життю. Та він не мав потрібного теоретичного знання ні освіти взагалі, щоб опертися в дискусії тим, котрі валили Церкву. Тому мовчав.

А який з нього бувби пожиточний для Церкви й суспільности чоловік, якби так в часах, коли вироблявся його світогляд, наш суспільний обрій мав на видних місцях католицькі видавництва й католицьких суспільних діячів! Без того великий сприт і природний розум пок. Андрія Луцева минувся властиво без хісна для загальної справи, він тільки причинявся до хвилевого розбурхання народних мас.

Та во імя чого відбувалося те розбурхування, не вмів собі ясно усвідомити ні він сам, ні ті, котрим він помагав розбурхувати народ (хоч, ясно, не всі).

Літа минули від часу, коли була в зеніті своїм діяльність того селянського діяча. Та діяльність не була хосенна для Церкви. Колиж ми так обширно згадуємо того селянського діяча в католицькім орґані, то робимо се з чотирох причин: 1) була се дуже визначна і з природи розумна індивідуальність, що власними силами видобулася на верх з сірої народної маси, 2) та замітна індивідуальність була довго діяльна на публичній арені нашого народу, 3) не та індивідуальність була головно винна в тім, що її діяльність була звернена в напрямі, якого не можна назвати хосенним для нашої Церкви й нашого народу, 4) мимо всего та визначна індивідуальність з народа може послужити дальшим поколінням нашої інтеліґенції вказівкою, як поступати, щоб наші найлучші сили з простого народа могли бути ужиті для загального добра в найлучшім того слова значінні.

Отже на евентуальний заміт, на що ми тілько місця присвятили в католицькім орґані з приводу смерти чоловіка, про котрого самі пишемо, що він своєю діяльністю не приносив хісна Церкві, відповідаємо: Він ще в час покаявся. А хтож повинен з більшою радістю приймити се, як не люди правдиво переняті католицьким духом? Отже спокійно подивімся на ту визначну селянську одиницю, котра мала дуже робуче життя і котра довго та безінтересовно займалася публичними справами нашого народу і спокійно оцінім її та оточення, з котрого вона вийшла. Оцінім в тій ціли, щоб на будуче причинитися до виховування інакших людей, ідеалізмом подібних до них, а цілями лучших.

А тепер можна вже буде пояснити доволі складні причини того факту, що довголітного орґанізатора й аґітатора, знаного й голосного на цілім Поділлі, ніхто не попращав промовою над його отвертою могилою. Ось ті причини:

1) Вся публична праця покійного Андрія Луцева сина Юрка відбувалася весь час в невиразнім напрямі: він сам був заможний господар, а скомпанувався з соціялістичним аґітатором. 2) Властиво до ніякої української політичної орґанізації Андрій Луців син Юрка не належав: він не був радикалом ні під оглядом орґанізаційним, ні навіть як постійний передплатник „Громадського Голосу" або „Хлопської Правди" Трильовського (представниками радикальної партії в тих часах можна було уважати ривалізуючих з ним і Пилатюком К о с а р ч и н и х, також заможних селян з Нагорянки). 3) Не був він також правовірним націоналістом в партійнім того слова значінні, хоч розуміється серце його боліло за своїм народом і своїми людьми. 4) Його відносини до Церкви поправилися аж геть-геть пізно.

Отже хто властиво мав занятися орґанізованим способом, щоб пошанувати память довголітної публичної праці покійного? Не стало тих, з котрими він колись разом працював, Мозлер помер ще перед ним, Николай Пилатюк також, інші або теж померли, або розїхалися, а дехто й остав, але часи основно змінилися. Як хвилевий хоч дуже бурливий був рух, в котрім брав участь Андрій Луців син Юрка, так хвилево зворушила вістка про його смерть тих, що його знали й памятали.

А потому певно й вони сказали собі його улюблене слово: „Спокойни"—і ледви кілька їх відпровадило пок. Луцева до могили. І ті були—„спокойни", не промовили ні словечка...

Нехайже бодай жмут отсих споминів про ті часи заступить покійному Андрієви надгробні проповіди його товаришів і знакомих!

Осип Назарук.

Дочка Мекдоналда

властителькою ресторану.

Дочки великих анґлійських політиків люблять робити несподіванки широкій публичній опінії. Недавно дочка знаного політика Черчіля, міс Сара, вибрала карієру ревієвої танечниці. Тепер в Лондоні нова сензація. Міс Ізбел Мекдоналд, дочка б. премієра і давного лідера партії праці, пристійна 26-літня брунетка, постановила урядити собі ресторан. Дім, котрий купив їй на ту ціль батько, містив у собі ресторан вже від 300 літ. Положений він в околиці Лондону й має назву: „Під старим плугом." Міс Ізбел має репутацію знаменитої господині. Її кухня була славна в товариських кругах Лондону. Одна частина ресторану буде призначена для бідноти. Мекдоналд дуже втішився проектом своєї дочки і прирік, що весь свій вільний час проводитиме в господі „Під старим плугом."

Риби, ростини, звірята і птиці Африки

Війна в Абісинії звернула увагу всього людства на „Чорний Континент", на Африку. Всякі вісти, всякі описи, котрі походять з Африки від очевидців, тепер дуже актуальні не лише в Європі, але на цілій кулі земній. Тут подаємо цікавий опис Р. Дніпрова:

Ловля риб — і до сеї пори найбільша моя розрада в скитаннях по чорнім континенті. Сома найлучше ловити на курячі кишки, а найбільші для него ласощі—курячий купер. Дивні породи риб є в Сенеґалі й Ґвінеї. Незвичайно смачна та, на котру я найчастіше полюю,—„капітан" — з породи лосося або білухи. Вона має мало костей і товсте, біле мясо. Є риба куля. Вонаж—риба-„тамбур", досить плоска. Її тіло розложене по прямовісній лінії. Правдоподібно вона має ґумову скіру. Зі злости або зі страху, т. зн. коли риба в небезпеці або коли зачати дразнити її в басейні, вона роздувається в зовсім точну кулю. Туземці говорять також, що коли та риба сердиться, то видає звуки подібні до барабанних трелів. Є риба з отруйними плавцями. Пригадую собі, одна така, викинувши плавець зі скорістю вистрілу, мало не відтяла мені пальці. І я пів години танцював від різко спалахнувшого болю та не міг здержатися від крику.

Є богато пород електричних риб. Раз удар невеликого ската кинув мене з на два метри на землю. Дуже смішна риба, рід ската, „пелія", котру люблять неґри. Вона має величезну вусату голову, а тулів майже себелика. Тягнеш, думаеш—ось добича, а витягаеш глупу здоровенну голову.

А риба „фуйваз", поширена на нашій півночі, т. зн. від вас сильно на полудне, за Сагарою. Вона живе в болотах і коли болота висихають, вона заривається в намул і спить аж до дощів. Мені нераз приходилося ловити риби в ріках, де вода справді аж кишіла від них. Я роздягався і риба штуркала мене в живіт. Кругом шалений рух як на біржі. Я закидав вудку й риба з води вискакувала за принадою. Також на вудку ловив я і мягкопанцирних черепах, до 28 кґ. ваги. Їх мясо з нічим не може рівнатися щодо смаку.

Розуміється, бував я й на полюванні на антильоп, кабанів і жираф. Жираф і струсів неґри ловлять живими: гонять їх, виснажують їх до без памяти на конях. Мясо антильоп гарне, солодкаве. Воно дуже смачне вуджене. Полювання на слонів і гіпопотамів фактично зборонене в усій французькій Африці неймовірно високим ловецьким податком якраз за тих звірів. Се зрозуміле,—ті величезні звірі розмножуються незвичайно помалу. Ось зуб гіпопотама. Як бачите, він чверть аршина (аршин 0.711 метра) довгий і ціниться таксамо як слонева кість. А знаете, від чого дуже часто гине той сильний і добродушний звір? Від укушення нікчемної зеленої гадинки. Вона називається „мінутка". Се одна з найїдовитших змій. Вона кусає гіпопотама в писок, коли він пасеться на траві, і за кілька годин великан з ревом валиться денебудь в дебрах.

Знаю рідкі окази дивної африканської звірні. Там є „двоголова" змія. В дійсности її хвіст кінчиться розширенням, котре зовсім нагадує голову. На нім зовсім ясно нарисований рот і очи й такий самий пукатий лоб і тонка шийка. Там бачив я й справжне чудо, пришлю його знимку: се зовсім не видумка. Чи не правда, — правдивий дінозавр. Я не можу настоювати з усею певністю, та думаю, що се якраз звироднілий потомок дінозавра. Се величезна кертиця з довгим рилом, з широкою спиною і зміїним хвостом. Вагою він доходить до 8 пудів(1 п. = 16.38кг.).Його мясо неґри уважають найбільшими ласощами.

Немало бродив я в дебрах Судану, Сенеґалю, Ґвінеї, бував за Томбукту, в Нижнім Нігері, запускався до Слоневого берега й до берега Золотого. Немало бачив я такого, від чого я завмирав, то зі страху, то з захоплення. Грізний і величавий вид тропічного „торнада", коли здається, що світ перед тобою стирається як крейда губкою зі шкільної дошки. А в полудне несуться, мчать, переплітаються по сухім степу десятки вихряних стовпів до самого неба, до його нагло посірілої, збуреної і зниженої скатерті. І здається, що ось-ось підхопить і тебе та космічна карузеля, закрутить, роздробить кости і шпурне до неба. Степ, степ—голий, сухий, палить сухою спекотою, все спалене, чорне. І нагло —лісна гуща. Вступаеш в справжне чудо, в рай, немов переступивши якийсь зачарований поріг. Парна, оранжерійна духота. Серед зелені — сонне озеро. Пальми цілком фантастичних зарисів, ліяни, бамбук, цвіти, величезні водні лелії, стовбури цвітучих дерев підносяться прямо з водного зеркала — і все те пестре, з дивною вигадливістю розмальоване, блискуче шматочками якби розбитої райдуги, в мертвій і прекрасній зачарованости відбивається в водах так прекрасно прозорих, що не віриш, що та зеркальна порожнеча се вода. І на величезнім просторі тих болотно-озерних вод, на берегах, на острівцях, стоять піднявши ногу безчисленні чаплі з гордо смішними чубами на потилицях, чайки, журавлі, тисячі голінатих—стоять в такій неподвижности і рівночасно так мовчаливо, що здається, ти попав кудись за межі людських границь, провалився в вічність, що й міліони літ взад стояли, як стоять тепер, над мертвим хрустальним зеркалом птиці як опудала, і таксамо будуть стояти вічно. І ловиш себе на тім, що віддих твій здержаний і боїшся рушитися, нарушити той сонний вічний спокій...

Дійсно казочне царство колібрів. Мерехтять блиском всіх дорогоцінних каменів, кроваво-червоними рубіновими каплями на темнім тлі, з переливом алмазної грани на крилах, з зеленю, котрої блиску людські очи не можуть знести. Вони величиною деколи мало що більші від пчоли То знов колібри з крилами в формі стрілищо нагадують вістря списа, то з хвостами в виді пишних вусів, з опіренням наче срібло й золото. Вони прорізують синій воздух над водою й деколи на прибережнім велитні-дереві нарахуеш до тисячі їх маленьких гнізд, подібних до грушок.

Замітні тут і мотили, головно нічні, величиною деколи більші від колібрів,—великі, пушисті, чарівно розмальовані. Я не знаю й десятої частини їх назв. Мотиль званий „Мертва голова" тут не дуже цінний. Є породи більше рідкі й цікаві. Я зібрав колекцію, три коробки мотилів і комах. Думаю, що та збірка в Европі здивувалаб багатьох. Маю мотиля, котрого крила 15 цм. широкі. Також бережу найбільшу насікому, яку я бачив, — величезного богомола; я побачив його на весні на цвитучім степі, серед зелені, й мені стало трохи страшно. Те сотворіння — страшенно подібне до монаха чудовище в своїй зеленій рясі, — з передними лабами, молитовно зложеними при голові, що драпіжно й гидко помалу оберталося, то стояло скісно над землею, вижидаючи добичі. Воно зовсім зливалося з зеленими вітками. Я схопив його. А він вириваючись здавив мої пальці з великою силою. Він мав до 25 цм. висоти.

Тут є гнійний жук, незвичайний сімянин. Він скочує велику кулю, внутрі порожну, самичка ховається в ту хатчину і складае яйця, потім вилазить на верх. Самець замуровує отвір, самичка сідае на верх свого циганського домику й жук котить ту машину з такою зручністю, що самичка перебираючи ніжками весь час красуеться на верху повозу. Так подорожують вони до того часу, поки не прийде пора, коли мають виводитися діти.

Є тут і порода чудесних співучих папаків. В пору зношення яечок вони будують якісь ясла з сіна на деревах. Той великий дім призначений на двацять до трицять родин і всі вони мирно жиють в своїй спільній кватирі аж до виведення пташенят і до їх самостійности. Деколи на гиллях величезного дерева побачиш нагло здоровенний стіг сіна, з котрого чути несамовитий, веселий і верескливий крик.

Є тут і риба, котра звивае свое підводне гніздо. Ріка Ніґер розливається на тисячі кільометрів. В заливах, на мілких місцях, де наносить богато намулу і всякого лісового ріща, риба збирае пруття, гилля, кору й каміння і все те спихае на одно місце. Без рук, без ніг, одним носом вміе вона хитро збудувати рід певного шалясу, в котрім потім складае ікру. Той дім стоїть на такій маленькій глибині, що часто видно хребетні плавці риби над водою. Бувало сполошиш, кинеш камінь. Риба відійде, та коли дуже далеко відігнати її від дому, то посидівши побачиш, як обережно, посуваючися то в одну то в другу сторону, помалу підпливае вона знов до свойого дому. Є тут ще одна риба. Вона бе хвостом по воді з такою силою, що підходячи до ріки зовсім точно чуеш сухе і часте немов револьверове стріляння. І є тут риба подібна до тих грудастих русалок, котрих горорізьбами прикрашене звітріле каміння оставше по Римлянах. Се розуміеться не риба, а скорше тюлень або „ламантин".*) Вона мае сильну барабанну скіру й майже жіночі груди. Вона кормить дітей молоком. Той звір зовсім спокійний, лінивий і боязливий. Він беззубий.

Дійсно дивні тутейші цвіти. Раз якось ловив я впертого сома. Вів був дуже великий, я ледви тягнув його до берега. Нагло хитра риба рванулася проти мене, я похитнувся, посовгся і впав плечми в намул. А коли я отворив очи, то побачив над собою дійсне чудо, — невиданої величини орхідею. Величезна, білосніжна, декуди на вільнім тлі розмальована райдужним аксамітом, вона немов каскадами лилася з неба. Її дивна хвиляста китиця доходила до 3 метрів величини...

Швальня в Захоронці Сестер Служебниць у Монастирисках.

*) Ламантин або „манаті" се т. зв. „водна корова", ваги до 300 кґ. Сей ссавець найбільше знаний з горішнього бігу ріх Орінока й Амазонки в Америці. Полюють на те звіря задля його шкіри, мяса і товщу. Видно, що також в Африці бачив автор подібну звірюку, що з виглядy подібна до риби. — Ред.

Різдвяні звичаї на Опіллі

З різдвяними святами звязано богато народних звичаїв. Їх тепер вже не так богато, бо молоде покоління чимраз більше їх забуває. Та декуди різдвяні звичаї ще задержалися. Вони доволі цікаві. Найбільше враження викликають різдвяні свята у дітей і молоді. Вони все очікують різдвяних свят з найбільшим зацікавленням і зворушенням. Молода уява розмальовує собі рожевими красками ріжні приемности, звязані з різдвяними святами.

Різдвяні свята приходять після довгого посту, т. зв. Пилипівки, що настроює поважно. Адже по селах часто мусять постити навіть малі діти. Отже передовсім молоді хлопці приготовлялися, щоб піти колядувати на Різдво. Ті приготування тривають майже цілу Пилипівку. Проби відбуваються звичайно в хаті якоїсь вдови або якогось лагідного господаря, бо не кождий господар хотівби слухати гамору і співу молодих колядників. Провідник має „кантичку“, себто книжечку з колядами. Він піддає голос, розуміється, напамять. Нема мови про камертон, ні про чотири голоси. Що найвисше співають двома голосами: „грубим“ і „тонким“, себто низьким басом і високим сопраном.

Молоді хлопці не вдоволяються самим співом. Вони вибираються колядувати з вертепом, або — як декуди кажуть — з „шопкою“. А вертеп то вже ціле представлення. Тут передовсім виступає „цар“ Ірод (на селі говорять „Гирод“, „Герод“) зі своїми жовнірами, три царі, що приносять дари новонародженому Ісусови, Циган, Жид з козою і вкінці сторож публичної безпеки, жандарм. Отже хлопці розділюють ролі між себе. Хто грамотний, той пише ролю, а хто ні, той вчиться зі слуху. Рівночасно хлопці приготовляють потрібні костюми очевидно з ріжнокольорового паперу. Передовсім царські корони для „трох царів“. „Царі“ мусять мати ще й зброю. Тому хлопці витісують мечі з букового дерева і виліплюють з паперу піхви на ті мечі. Крім того треба „відповідно“ одягнутися. Отже виліплюють з кольорового паперу щось в роді плащів або радше пелеринок, застібаних під шиєю гачками. На пелеринках наліплюють відповідно витяті хрестики так, що „тріє царі“ виглядають скорше на хрестоносних лицарів, ніж на східних „волхвів“, що витали новонародженого Спасителя. Також „цар“ Ірод має царську корону і подібну пелеринку як „тріє царі“, тільки на його пелеринці нема хрестиків, бо він представлений як ворог Христа. „Тріє царі“ мають сиві бороди, знак, що се старі, поважні люди. Зате Ірод представлений з чорною борідкою, подібно як представляють абісинського негуса. Всі ті строї, хоч паперові, всеж таки щось коштують. Кооперативна крамниця заробить дещо на тих хлопячих приготуваннях.

А кілько труду і коштів вимагає зроблення самого вертепу!

Та все те не значить нічого в порівнанню з радістю, яка огортає молоденькі серця, що на Святий Вечір можна буде „показатися“ перед своїми ровесниками і перед родичами в пишних строях і колядувати „Во Вифлеємі нині новина“.

Лишім тимчасом малих колядників з вертепом і загляньмо до котроїнебудь з селянських хат. Тут в хаті й на подвірі передсвяточний рух. В хаті господиня приготовляє різдвяну вечеру, в господарстві батько приготовляє запаси поживи для худібки. Бо наші Різдвяні Свята, по східному обрядови, тривають 3 дні, а буває, що й чотири дні. Отже треба нарізати порядну купу січки, вичистити хліви, нарубати кілька вязок дров, щоб господиня мала чим палити. Треба приготовити соломи на дідух, сіна на стіл і виконати богато інших робіт.

Велику приємність для дітей справляє т. зв. розношення коляди. Поженені сини і віддані дочки в день Святого Вечора несуть „коляду“ своїм родичам. „Коляда“ складається з гарного, білого, подовгастого колача, котрий ставлять на таріль. До того тареля дають трошка орішків, сушених сливок і т. п. Хто має пасіку, дає горнятко меду і трошки маку до куті. Все те завивають в білий обрус і дають молодому хлопцеві або дівчині, щоб віднесли, куди треба. Колиж родичі мешкають на другім селі, то батько чи хтось зі старших запрягає коней до санок і везуть „коляду“.

Коли малий внук (внучка) прийде до родичів своїх родичів, каже: „Слава Ісусу Христу“. — „Слава на віки, дитинко,“ — відповідають старші. Тоді малий післанець цілує в руку дідуня, бабуню й інших старших і каже: „Просили вас тато і мама і я вас прошу на коляду“—і з тими словами передає „коляду“. Старші беруть принесені дари й обдаровують малого післанця. Звичайно дають 20, 30 сот. або й більше, залежно від заможности.

Буває, що дають і інші дарунки для малого післанця.

Крім того посилають „коляду“ хресним родичам, але тільки першого року після хрещення. Пізніше вже не посилають. Зате своїм родичам діти посилають „коляду“ аж до смерти. Малі внуки і внучки мають велику радість з розношення „коляди“. В деяких селах син і дочка несуть „коляду“ самі, не послугуючись малими дітьми. І то несуть аж по різдвяній вечері, геть пізно вечером. І при тій нагоді складають святочні желання. Для малих дітей приємніший перший спосіб розношення „коляди“.

Коли зачинає вечеріти, діточа нетерпеливість зростає. Діти вибігають що хвилі на двір і заглядають, чи не зійшла вже вечірна зірка. Бо люди уважають, що святий вечір зачинається в хвилі, коли на небі покажеться перша зірка. Коли вже діти побачать першу зорю на небі, біжать до хати з радісним криком: „Тату, мамо, вже зійшла зірка, вже Святий Вечір!“...

Господар дому вносить до хати кілька великих вязанок житної соломи. Соломи з ярих збіж, вівса, ячменю—не уживають, таксамо рідко уживають пшеничної соломи. Житної соломи уживають тому, бо господарі уважають жито найстаршим і найважнішим зерновим збіжжам.

Коли в хаті є діти, то вони кидаються на вязанки, розвязують їх і серед великої веселости, сміху й гамору розстелюють солому. Розстелена солома се вже т. зв. дідух. Після того господар вносить до хати сніп жита (в деяких селах сніп пшениці або навіть вівса). Входячи зі снопом до хати господар поздоровляє всіх в хаті словами „Христос раждається“. Сим традиційним поздоровленням зачинається на думку селян Різдво Христове.

Від того часу аж до Богоявлення (Йорданських свят) всі люди в селі поздоровляють себе взаїмно словами: „Христос раждається“.

Господар ставить сніп під образами на лавці колосом до гори. Той сніп жита називають „дід“. „Дід“ стоїть на своїм місци аж до свята Обрізання Ісуса Христа, або як кажуть селяни до Нового Року.

З черги застелюють стіл сіном. Повинно бути лісове сіно, бо воно красше пахне. Стіл застелений сіном се в уяві народа памятка, як маленький Ісус вродившись у стаєнці під Вифлеємом, „спочив на сіні“. По сіні стелять білий настільник, себто обрус. На обрусі по середині стола кладуть білі колачі і три бохонці разового чорного хліба. В однім хлібі вирізують дірку і в неї застромлюють свічку. Давніше се мусіла бути воскова свічка, яку го-

---

О. ІЛІЯ БРАТИК

Пригода з вовками

Образок з сільського життя. *)

Параска Нетрівожка все проявляла більшу відвагу, ніж інші жінки. Не то жінкою й дівчиною, але ще дитиною. Бувало як була ще дітваком страхають її циганами, „гавами“ та іншими страховищами, щоб її успокоїти. Та деж там! Як розвеселься, то й нема ради. Хоч хату покидай, або вуха затикай. Не даром прозвали її ще тоді на ціле життя плаксивою. Й до нині носить вона сю назву.

А коли почала дівочити, то хоч одягни її в жовнірський однострій, дай кріса та висилай на ворога. Така була відважна дівчина. Нераз на вечерницях заведуть розмову про ріжні страхи. І дівчата аж пріють зі страху; не знають, як забічи тих пару кроків до дому. А їй навіть не в голові, хоч їй до дому найдальше.

Ще іншим не біда. Бо їх відпроваджують до дому хлопці. Одну її ніхто не відводив ніколи. Бувало кажуть: „Йди сама! Бо ти відважна. Покажи зуха!“ Й вона йде сама, сунеться крізь товпу ріжних привидів темної нічки, мов сновида...

Вже пробували її хлопчиська й настрашити: То кожух вивернуть до гори вовною на собі. То на руках і ногах до неї підлізуть. То замуркотять. То заквікають. То запікають. То загудять. Вдають нечисту силу, коня, вовка, медведя. Та се її ніколи не збентежило. Бувало як втеріщить куделею одного чи другого страхуна по крижах, то він з болю аж засичить. Страшило відсунеться постогнуючи на бік, а вона поплентається помалісінько з куделею дальше, гейби в білу днину.

Найбільше впікалося тут таки Гаврилови. Тому самому, що опісля з нею й оженився. Бо він найбільше її страхав, прикидуючись в ріжні форми жаховищ. Можливо, що пробував, чи добра буде йому на жінку, знаючи, що боязлива жінка до нічого. Ще в днину яко-тако. А прийде ніч, то хоч за руку води. І хто зна, чи бувби її посватав, колиб не тота її відвага. Може одній своїй небоязливості завдячувала вона своє щастя на цілу околицю. Вийшла за найбогатшого парібка в селі. Стала найбогатшою газдинею.

Та нині вона в своїй відвазі заломилася. Довелося й їй стрівожитись. І то так, що мало їй душа з тіла не вилетіла. Чи се вже змаліла її відвага на старі літа? Чи може попала в обаву за своїх пятеро діточок, що бідувалиб сироти, колиб їй що злого сталося? І так тата вже не мають. Помер ще торічного року на самий Великдень. Ох! Святонькаж вона тоді мала! Не дай Бог таких і ворогови.

Найбільше їй на серці був малий Василько. Що воно бідненьке робилоб без матірної опіки. Таке ніжне та слабосиле...

Видно було по ній, що вже не тою вона, що була колись. Видно було і давніше. А вже головно сьогодні на празнику в сусіднім селі в родині Варилів на св. Отця Николая.

Вже була година 10, а вона все ще не думала йти на сей празник. Діти лишай, хату лишай! Ні, небезпечно. Пішла — най Бог прийме — до своєї церковці, вислухала Набоженства, помолилася тай досить.

Відколи повдовіла, то рідко коли де видалювалася з хати на довше, як хвилину, дві; знала, що не сила ще найстаршій донечці Марійці заступити її місце, дати хаті облад. За свого небіщика Василя о..., то ходила, куди сама хотіла. Нераз і на довше. Бувало попросить до дітей стару Терпелиху, що й так бездомна тинялася від хати до хати, віддасть їй під опіку дітей і гайда в дорогу! А що се була дуже совісна старушка, то й на два-три дні можна було їй повірити опіку над дітьми.

Та відколи чоловік помер і журба за дітей впала на неї одну, а ще й стара Терпелиха вмерла, не лишаючи на своє місце такої другої, вона ані на крок з хати. Йде, як коли треба, в поле, то й дітей забирає з собою. Одно веде правою, друге лівою рукою, більші йдуть самі, а найменше на горгощі, тай гайда в поле! А коли вийде часом з хати позичити в

---

*) Звертаємо увагу наших Читачів на оповідання о. Ілії Братика. Воно свідчить про гарний нарративний талант. Читається легко і з цікавістю. — Ред. „Нової Зорі.“

сподар „підсукував" день перед святами вечером або в сам день святого вечера. Сими роками уживають також білих парафінових свічок. Часом уживають двох свічок, щоб було ясніше в хаті. В такім разі другу свічку встромлюють у другий хліб. Господині кладуть на стіл під святвечірне сіно головки часнику, цибулі, в кого є сад, то по яблокови, по грушці і по кілька оріхів. Се на те, щоб на весну зародила гарна ярина в огороді й овочі.

Під стіл в дідух господарі кладуть сокиру, долото, гибель і упряж з коней. Сокира буде добре рубати цілий рік і не затуплюватися, в упряжі буде коням лекше тягнути тягарі і працювати в полі.

Дідух вже розстелений, дід стоїть в куті, на столі запашне сіно, словом, в хаті святочний настрій. Малі діти граються на дідусі і радісно квокають. Господиня дому заохочує: „Квокайте діти, квокайте!" Се найприємніші хвилини для дітей.

А потому господиня подає на стіл різдвяну вечеру. Перед вечерою всі спільно відмовляють „Отче наш" і „Богородице Діво". Проводить господар дому. Після молитви всі засідають до вечері. Їдять всі спільно з одної миски, деревляними ложками. Наперед кутю. Се товчене на ступі зерно пшениці, відтак зварене і змішане з тертим маком і медом. Коли нема меду, то засолоджують цукром. Заки зачнуть їсти кутю, голова родини бере ложку куті і кидає кутею до стелі так, що зерна пшениці і маку чіпляються стелі, себто суфіту. Се на те, щоб, як кажуть, „пасіка добре велася". Коли лишиться трохи куті в макітрі, то сю решту ставляють на лаві в куті коло порога на сіні. Се, по вірованню народа, для померших, що нібито мають приходити в ночі і переконуються, чи живі про них не забули. То відгомін дуже старої традиції.

Після куті господиня дому подає інші страви: борщ, кашу, пироги з капусти, голубці і т. д. Всі страви на Свят - Вечір пісні. Народний звичай вимагає, щоб на Святий вечір було 12 страв, ніби на памятку, що було 12 апостолів Спасителя. Тепер вже буває тільки 5 страв або 4.

Вечеру закінчують юшкою з сушених овочів, котру пють з горняток.

Після вечері хлопці йдуть колядувати з вертепом або зі звіздою. Дівчата не ходять колядувати на святий вечір. Дівчата, що бажають виходить заміж як також ті, котрі щойно зачинають „дівочити", виходять по вечері на двір і наслухують, з котрої сторони пес загавкає: то з тої сторони, з того села, що в тій стороні, сподіються й очікують наречених або женихів.

Коло 9 год. вечером приходять хлопці-колядники. З вертепом йдуть до хати, ті, що зі звіздою, колядують під вікном. Колядують найрадше коляду „Во Вифлеємі нині новина". Мусять колядувати всі строфки від початку до кінця, бо господар добре уважає і, коли пропустилиб котрусь строфку, впімнеться і не хоче заплатити. Колядникам на Святий Вечір дають 5 або 10 сот. Хто богатший, дає і по 20 сот. Заколядовані гроші провідник ділить між колядників.

Після вечері господиня прятає кухонну посуду, старші мущини бриються і чистять одяги та чоботи, бо на Різдво треба йти раненько на Богослуження. Воно зачинається на Різдво около 4 год., декуди навіть скорше. Під Різдво не гасять світла по хатах.

На Різдво переважно святкують в дома самі. Кажуть, що не годиться в „рокове" свято перешкаджати іншим в святкуванню. Отже старші відпочивають, читають часописи або Св. Письмо, молодь колядує з кантичок. Около першої години по полудні зачинається відправа вечірного Богослуження. І на вечірню люди заповняють церкву по береги. Торжественна вечірня триває майже ціле пополудне. Перший день свят минає.

Другий день Різдвяних Свят зачинається паленням дідуха. Як тільки перші півні запіють, люди зриваються, збирають дідух і виносять на вулицю перед браму та запалюють. Часто молоді парубки закладаються, котрий раніше спалить дідуха. Перед виносом дідуха з хати скручують з него перевесла й обвязують ними яблоні і груші, щоб мовляв лучше родили овочі. Коли в січневу темну ніч запалять дідухи в цілім селі, то се незвичайний вид. Стане ясно мов у день. Попіл зі спаленого дідуха розгортають по снігу в формі звичайного хреста Коли йти рано вулицею, то перед кождим господарством чорніє хрест на білім снігу. Рівночасно з паленням дідуха виносять з хати також сіно, що було на столі і дають його коровам, щоб, мовляв, добре доїлися. Після того голова родини приводить до хати коня, першого гостя, котрого називають „полазник". Йому дають в хаті вкусити пару раз оброку або кришеної сирої бульби і виводять з хати. Се на памятку, що кінь се найбільший приятель господаря. Зрештою на селі називають господарем доперва того, що має хоч одного коня. Хто не має коня, се халупник, зарібник, форналь, але не господар.

„Полазниками" називають також тих людей, котрі приходять в гості на другий день Різдвяних Свят, але тільки досвіта і рано аж до полудня. Хто приходить пополудні, той вже не „полазник".

Коли виведуть коня, господині з дочками приготовляють снідання, а господарі з синами вибираються в гості, „на полаз". Перший гість, що приходить в хату, повинен бути мущина. Колиб хотіла прийти якась женщина, то її не пускають в хату, кажучи: „В нас ще не було полазника". Як уже був якийсь мущина „полазник" в хаті, хочби лише хвильку, пускають в хату також жінок. Часом вибираються „на полаз" і до сусідних сіл, коли там мають родину.

Другий і третий день Різдвяних Свят називають селяни „коляди" (наголос на першім складі). Та назва пішла від того, що другого і третого дня ходять гурти колядників від хати до хати і колядують на церкву. Йдуть колядувати: дівчата, парубки, замужні і старші жінки і господарі. Кождий гурт має провідника чи провідницю, котрі носять церковний дзвінок і підчас колядування подзвонюють. Колядники колядують на подвірю під вікном, або як непогода, то колядують в сінех. До хати не пхаються. Поважні господарі колядують найрадше „Бог предвічний", „Бог натуру" і ін., жінки—„Дивная новина", бо ся коляда має легкий напів. Дівчата — „Бог ся раждает", хлопці — „Небо і земля", „Во Вифлеємі дивна новина". Колядники мусять колядувати всі стрічки, „пункти", бо господарі слухають чи не пропущено чого. Колядникам платять кілько хто може. В послідних роках молодь обох полів йде колядувати спільно і коляде не старі коляди, а нові, в яких є вже ріжні прохання за Україну. Се вплив новітного націоналізму. Він втискається навіть до дому Божого, себто до церкви. Чимраз частіше можна побачити церкви, в котрих іконостас обвішений жовтоблакитними стрічками і вишиваними ручниками. Не дуже то естетично, коли прикрасять вишивками образи, мальовані в византійськім стилю. Одначе самі вишивки бувають часом навіть дуже гарні.

Третого дня Різдвяних Свят, себто на св. Стефана кінчаться свята. Хто хотів, відвідав кревних і свояків. Молодь наколядувалася до схочу. Всі відпочаті тілом і обновлені душевно йдуть бадьоро на стрічу новим будням. На закінчення свят і на початок дальших буднів народ каже: „Свята, свята, от вже й по святах", — або „Свята, свята, а по святах більше треба, як на свята."

Др Степан Годований.

сусіди сірника чи соли, то митьком вертаєся назад у страсі, чи там вже що злого не сталося.

Так бувало... А нині щось якби її кусило. Йди та йди на той празник до Варилів, ти обіцяла прийти, ще й забожилася, шептало їй щось до вуха. Встала, чує: Йди! Варить обід, те саме. Пішла до церковці, слухає, так гарно правиться Служба Божа, аж тут знов голос: Йди! Вернулася з Церкви й лиш попоїдж з діточками тепленької страви тай пильнуй діточок і хати. Вона чує голос, йди. Памятаєш, як тебе просили? Ой тото будуть гніватися, як не дотримаєш слова...

Подумала: Піду. Марійка, що їй наперед більше чотирнацятий, вже розумне дівча; може вже дасть собі раду. Закрутила на голову теплу коцову хустку, кожух добрий, чоботи великі, хоч зима, страху не має, гайда в дорогу! Нічого не зробить їй мороз, що іскриться у воздусі, мов пил кристалу та під ногами скрипить, наче голос смичка по струнах старої скрипки.

— А дивись, уважай на дітей, Марійко! На Василька уважай! Даш'му молока, як плакатиме! Хату защепи на защіпку, не впускай нікого! Я не забавлюся довго. А ти Василько не плач, принесу тобі колач! Принесу вам, дітоньки, медівника. Промовила, перехрестила їх і вибігла.

Служба Божа в сусіднім селі вже кінчилася, як Параску Нетрівожку догляділа в Церкві Варилова. Се вже такий блуд в людей, що в Церкві замість слухати Богослуження та молитися, кидають одні за другими очима, шукають себе. Особливо в празник вони цікаві на сторонських людей, звідки вони, як одягнені, що за одні, як називаються. Шепотять. Обмовляють. От гріхи... Прости Господи!

Отже й вони обі привиталися поглядом. Дарма, що віддалені від себе були на кілька кроків та ще й розділені другими. Параска позаду, а Варилова посеред церкви. Щораз блище до іконостасу посувалась автоматично під напором задних рядів. Аж нараз оглянулася і як стій пізнала Параску... Кивнула головою, відказується... не піде до неї в гості... Мабуть так хату лишила. Але вона її не пустить. Нащож вона її згулила? Дала слово, ще й забігмалася, що прийде.

— Хтож то так ліктями штовхається, пручається, робить собі дорогу через церкву? Чи кому зле зробилося від духоти, від запаху кадила з живиці, від свічок?— Абож ви не бачите — хтось шепнув, що се Ганя Варилова... Та їй не зробилося зле. Се вона розпихає людей і викручуючись в два боки мов серед танцю, добивається до Параски Нетрівожки шепнути їй, щоб не втікала; мусить в неї бути на празнику...

Добилася..., шепче... а тут вже й за рукав хопила. Аж тепер вже не вирветься. Тримає ціпко й не пускає. Вже й проповідь, а вона тримає. Вже й акафист, вже й водосвятіе, а вона тисне Паращин рукав та приговорює: „Ні, кумо. Не вирветеся. Яби гнівалася. Бігме до суд-віку вам того не простилаб..." Так і повелися...

Ніхто не дивувався напрасній волі Варилової. Сеж на те празник! Поза нею й наперед неї тягнулися довжезні ряди людей, що руками зчіплені шамоталисъ, одні в других випрошувалися: „Пустіть! Бігме-ж там так хата, так діти"...

Така вже на селі форма запросин на празник. Оден другого мусить аж взяти за рукав і тягнути, хочби й роздерся. І справді часто почуєш. „О! вибачайте, я не хотів." А тут з рукава вже два кусні. Сказавби хто, що дійсно сі люди не бажають гостини, викручуються. Та се лише звичкова форма вдаваного: „Не хочу".

Вже таки добре стемніло, як празникові позасідали за стіл в Гані Варилової. Постарався про них самий Варило. Привів їх цілий базар. Бо Варилова була весь час занята своїм гостем Паранею Нетрівожкою, котрій призначила перше місце в кінці стола.

Вже осінні мраки звичайно скорочують днину на яких дві три години. А сеж зима. Вже о четвертій на дворі темно. Тілько світла, що від снігу. Сонця цілими днями якби не було. На силу продирається воно крізь снігові хмари та рідко коли доходить до нутра селянських хат через малесенькі віконця. Сьогодні закуталося й воно у вовняну грубу верету хмар та повандрувало в далекі країни теплого полудня.

То не було й дивоти, як вже в четвертій у Варилової на столі заблимала лямпа. Той раз кагання відпочило від своєї

Свят-вечір в Бельгії

Для людей, котрі весь час сидять вдома, в своїм краю, Свят-вечір, наші прекрасні звичаї — майже звичайна річ. Вони не відчувають так краси, не знають так чару того родинного свята, як наші люди на чужині. Прийде вдома Свят-вечір, назносять до хати соломи і сіна, на лаві поставлять дідуха, помоляться й сідають до вечері. Відчувають дещо святочний настрій, але спільна вечеря нікого дуже не зворушує і не розчулює, хіба дітей.

Та зовсім інше значіння має Свят-вечір для тих, що їх доля кидає по широкім світі, що літами жиють між чужими людьми. Дуже часто вартість, значіння чогонебудь пізнаємо щойно тоді, коли ми се стратили, коли того вже нема.

Коли Бог дозволив мені вернутися домів по кількох роках скитання по чужині й я засідав разом з рідними до Святої вечері, моє серце наповнилося такою радістю, я був такий зворушений, що хвилями я навіть не розумів, що до мене говорять. Мені хотілося разом з дітьми качатися в соломі. Я був щасливий. Мій настрій зрозуміють лиш ті, що самі таке пережили.

Мені довелося відсвяткувати кілька Свят-вечерів поза межами Рідного Краю. Перші Різдвяні свята на чужині захопили мене в чеській Празі. Там я ще не дуже чужо почувався. По перше тому, що Чехи — словянський нарід. А по друге — в Празі тілько Українців, що не мається вражіння чужини. А може й тому я ще сяк-так почувався що се був мій перший Свят-вечір на чужині. Отже цікавість в значній мірі перемагала інші почування.

З кождим роком переведеним дальше між чужими мені ставало чимраз сумніше. Туга за своїми зростала з роками. Знакомі чужинці називали се „українським сентименталізмом“. Та добре було їм так говорити в своїм краю. На чужині й вони булиб „сентиментальні“.

Останний мій Свят-вечір на чужині довелося мені відсвяткувати в бельгійськім місті Любені. Се старе, около 60-тисячне, місто зі славним на весь світ католицьким університетом і величезною бібліотекою. Любен се осередок католицького життя Бельгії. В нім богато монастирів, на вулицях аж чорно від монаших ряс. Звертають на себе увагу одяги бельгійських монахів. Коротка реверенда, широкий чорний пояс, завязаний на крижах в велику кокарду. На голові малесенький твердий капелюх. Криси получені з вершком капелюха вузенькими лентами. Щось в роді маленької антени. Цікаво, що в нас не можна побачити монаха на ровері. В Бельгії монахи залюбки їздять на „колесі“. Дуже часто можна побачити монахів також в елеґантних автах.

Бельгійські монахи се часто з дому богаті люди й аристократи. Монастирі в Бельгії се чудові палати.

В любенськім монастирі ОО. Редемптористів є кілька Українців.

Коли я ще їхав туди, то представляв собі, що найгірша каменица в бельгійськім місті буде така як пр. 6-поверховий дім Шпрехера у Львові. В Бельгії, в моїй уяві, все мусіло бути модерне, новітне. Тимчасом приїхавши до Любену, я не хотів вірити, що я в Бельгії. Мені здавалося, що я запався — в середні віки. Старезні доми, почорнілі костели, вузенькі вулички (часами може свобідно перейти тільки один чоловік), вічний гомін дзвонів, — все те примушує забути шалене 20 століття. Чекаєш, що ось-ось ізза рога вулиці виїде на конях відділ лицарів закутих в зелізо..

В славнім любенськім університеті студіює богато світової аристократії як Габсбурги, сини еспанського короля, богато всяких принців, князів, ґрафів та інших молодих людей „блакитної крови“. Туди приїздить студіювати також інша молодь з усіх країв Европи, Америки й Азії. Підчас мойого побуту в Любені в тамошнім університеті студіювало коло 50 Українців. Вони майже всі мешкали в інтернаті для східних Словян. Хор українських студентів тішився славою в цілій Бельгії.

Свят-вечір, про котрий пишу, українські студенти в Любені рішили відсвяткувати величаво. Студенти думали влаштувати Свят-вечір не лише для себе, але й для розпорошених по Бельгії наших еміґрантів і робітників. Рішили запросити на наш Свят-вечір також чужинців. Отже треба було добре підготовитися.

Сей світ якось так зорґанізований, що не лише війна, але кожда справа вимагає передовсім — грошей. А в те, що кишеня нашого студента звичайно порожна, мабуть ніхто не сумнівається. Сама охота й добра воля не вистарчає. Та ще ніколи так не було, щоб якось не було, — потішають себе Українці в тяжкім положенні. І в тім разі „якось було“. Управитель інтернату для східних Словян о. Журден не лише відступив нам велику салю інтернату для влаштування там приняття, але й виасиґнував таку квоту, що було з чим зачинати діло. Десь щось докинули старші Українці, трохи наші студенти — й найголовніше вже було.

Та нам тільки так здавалося, що маємо найголовніше. Коли приступаємо до якоїсь справи й робимо собі плян, то нам здається, що ми вже все обдумали, обміркували. Та пізніше виринає тілько дрібних справ і справок, що на кожду з них можуть розбитися всі наші пляни й кожда з них стає тоді найголовніша. Так було і в нашім случаю. Гроші є, а за гроші, кажуть, можна все дістати. Та показалося, що не все.

Хто в Бельгії знайде хочби не знати за які гроші кухаря, котрий вмівби зварити щонебудь? Всякі сирі „біфштики“, що то з них кров тече, коли їх ножем краяти, або солені до гіркости „фріти“ [1]) чи бельгійські ласощі (продається на декаґрами) „кревети“, звичайнісінькі лабаті й вусаті червачки з моря (брр!) — страх які гидкі — се для нас не їда. А ще до того на Свят-вечір! На Свят-вечір здалосяб таки щось людського зїсти. Здавбися якийсь борщик, пиріжки, голубці. Та хто нам те все зварить? Ох! Гірка доле! Хоч сядь тай плач, хоч стоячи реви, як каже дехто.

Та був між нами чоловік на жарт „Магіком“ званий. Його голова мала ту (між Українцями не все звичайну) прикмету, що в ній часами зроджувалися здорові думки. Коли ми не могли знайти розвязки тяжкого ґастрономічного питання, він виступив з порадою:

— Взагалі дивуюся вашій тупоумности, каже. Таж ми маємо тут в Любені кілька наших студенток Українок. Щож лекше, як піти до них і попросити, щоб нам зварили святу вечерю?

— „Магік“ має рацію. Вже все в порядку. Слава Магікови! — загомоніло довкруги.

Народ радів.

Наша делеґація з парадою вибирається до Українок, що мешкали недалеко від нас, в Інтернаті Сент Жертрід (Св. Ґертруди), в невеличкім, спокійнім заулку. Ждемо нетерпеливо. Вертаються... з нічим.

Чому, спитаєте. А я в сім місци взагалі дивуюся вашому способови думання. Невже ви забули, що жиємо в 20 сто-

[1]) Краяна бульба, смажена на смальці, дуже солена.

важкої служби. Цілий рік було вірне своїм обовязкам. Нехайже має волю хоч тоді, як „оказія“ або празник. Таким чином і воно діждалося „празника“. Стоїть собі спокійно на грубі й празникує, бо вільне від обовязку.

Зате в роботі сьогодні лямпа ч. 5. Разураз потрібно їй ремонту. То вгору, то вдолину. Підкрутять — коптить. Скрутять — гасне. Вже далі всі сірники підуть. Була повна коробка, а тепер то їх кілька.

— А сказиласяб! — злоститься ґаздиня. — Як завзялася! Ані руш світити. Видно, знудило се гостей. Беруться помагати. Оден по другім підходять і крутять. То вгору, то вділ. Та даремна їх робота.

Аж Дмитро Практичний порадив: — Возьміть, каже, тріску і покладьте кусник зверха на шкло! Не видите, що за душно в хаті й здушений ґаз в лямпі! Достоту така лямпа й моя. Без тріски ані руш. Порадив і вже було аж до кінця добре...

Цілий той ремонт тревав з годину. А вже найбільше навкучилося Парасці Нетрівожці. Вонаж дітей лишила дома. Хотілаб до них злетіти пташкою. А тут не пускають. Та ще й лямпа своє...

Довго тягнувся той празник. Страва за стравою зникала з мисок. Помалу з великою принукою, без котрої не обійтись, але систематично мов на команду, підималися ложки, то знов з поклоном схилялися до мисок і, щоб спочити, клалися на скатерть, що всисала в себе теж дещо празничної страви на памятку празника.

Ще більше перепиняв нормальний хід празника розговір гостей. Сеж люди з ріжних сторін. Кождий бажав щось сказати, хоч не все мав що. Крутилися, як звичайно буває, коло якогось там одного предмету.

Виїмково появився тут ще й другий. Хтось заговорив про появу вовків в тій околиці. Ціла бесіда празникових перенеслася на терен війни з вовками. Тут щезло з хліва ягня. Там товста овечка. В декого порося. Десь там кинулися на подорожного, що ледви з трудом виратувався втечею на дерево. Словом, з кождого боку чигає сей ворог. Як не на життя людини, то на її худібку. Богато наведено примірів розпучливої людської оборони перед тим одиноким ворогом, що не має серця й не знає милосердя.

Жінки аж пріли зі страху. Та не дивота. Бо в декого й з мужчин можна було бачити зблідле обличча. Се знай зі страху, що й до них дібрався та переміг мужеську відвагу. Кождий подумав, як вернутися домів в такій пізній порі. А ночувати не випадає; скажуть, що вже таки до решти боягуз. Зрештою там „так“ хата..., „так“ діти...

До зеніту страху дійшло, як Петро Всезная оповів про пригоду з вовками одного жовніра. „Дарма“, оповідав, „що мав кріс і набої. Бо вкінці не стало й набоїв. Мусів гинути в пащі голодної звірюки. Лиш чоботи по нім лишилися, „мундур“ та „цетля“ (карта—з німецького), хто він, звідки та як називається.“

Ся сцена зробила кінець бесіді. Мов поражені параліжом втихли всі язики. Кождому лежало на серці, як дістатися домів без пригоди з вовками.

На щастя подали послідню страву: печені пироги на місце торту в інтеліґенції. Сеї страви вже мало хто й кушав. Одно, що вже всім було досить. По друге страх. Вже й їда не бралася. „Беріть“, припрошувала ґаздиня. „А ні, то хоч дітям...“ Нараз бубликів як би на столі й не було. Вмить розхопили їх гості. Дехто то ще й хліба кусок всунув за пазуху. Не трудно було догадатися причини тої нецеремонности. Ніби для дітей брали. Одначе про дітей не думали. Се на всякий випадок вовкам: Може вдасться їх задурити й від них викупитися... Такий наївний спосіб ратунку подиктував їм страх перед звірюками.

В мовчанці й трівозі пращалися.

В мовчанці й трівозі верталася Параска Нетрівожка до дітей з празнику. Дарма, що „Нетрівожка“. Була найбільше зі всіх стрівожена. З колишньої відважної жінки не було й сліду. Може се для неї від Бога кара за її зарозумілість на свою небоязливість. Може так для упокорення...

Зі страху ледво ногами волікла, шепчучи молитву за щасливий поворот до дітей — живою, без жахливої пригоди з вовками, що кождої хвилі могла її стрінути.

Вже близько села. Ще кількадесять кроків. Ось вже й хрест на роздоріжжі.

літті? Невже ви не знаєте, що таке панна 20 століття?

Отже панна 20 століття се звичайно тонка, висока істота, котра знає всі спорти, вміє їздити на коні, автом, човном, літаком, на чім хочете, вміє курити папіроси, ходити сама на балі, до каварні, студіює скажім медицину і навіть клясичну фільольогію, займається політикою і т. д. і т. д., — але варити!? Які ви смішні! В котрімже столітті ви жиєте?

Отже вернулася наша делегація від студенток Українок — з нічим. Зажурилося товариство. А вітер на крилах по всій Бельгії журбу їх поніс. Нема ні кухаря ні кухарки! Нема!

Долетів вітер і на перший поверх інтернату, де жив старий Кметь, колись славний на всю Україну пластовий кухар. Як почув старий Кметь про нашу журбу, прийшов між нас і промовив:

— Коли не маєте іншого кухаря та надії на жіночу поміч розбилися як скло, то дозвольте мені ще своїх сил спробувати.

О, Кметю! Якби я був Гомером, Вергілієм або Антоничем, що „був хрущем і жив на вишнях“, я оспівавби і твій стан широкий і майстерні руки й ноги й голову і т. д. Та що робити! Я не поет... Тому прийми моє скромне спасибіг за те, що з біди нас тоді виратував...

В сам день Свят-вечера по полудні почали зїздитися до Лювену наші гості з Брукселі, Ліежу, Сарену (там є особливо велика кольонія наших робітників) й інших міст Бельгії. Вечером посходилися й гості місцеві. Се мабуть перший раз від довгих років зійшлися бельгійські Українці разом. Інтеліґенти й робітники, старші й молодь. Прийшли й чужинці.

У всіх настрій поважний, святочний. За серце стискає сум: туга за домом. Думка летить ген-ген далеко, майже на другий кінець Европи, до рідного села. (Бо чи край під большевиками можна ще називати Европою?) Там вдома вже десь повечеряли. Там скорше надходить ніч. Хати з пухкими білими від снігу дахами блимають світлами вікон. По селі розносяться співи колядників. І завзято перегавкуються пси...

Думка летить до хати на краю села, заглядає в вікно. Солома, сіно, дідух. На столі два хліби й кутя. Хто прийде до хати, мусить зїсти бодай ложку куті — кукіль вибрати з пшениці. За столом старий батько читає з книжки молитви. Він все так робив. Коло печі сидить мама і щось думає. Чомуж по її обличчі котяться сльози? Знаю, мамо, що думаеш, знаю. Ти давно свого сина не бачила. Він далеко, далеко. Що тепер він робить? Який його Свят-вечір?...

Грімке „Bon soir“ (Добрий вечір) будить з задуми. Се прийшов професор лювенського університету о. Ноблес й управитель інтернату о. Журден. Зперед очей зникли село й хата і батько з мамою і білий пушок-сніг. Тут так дивно. Навіть снігу нема. Маленька ялинка на столі силується заступити святвечірну декорацію. Та дарма.

Наш духовник о. Хомин (тепер Студит) проводить молитву. Промовляють о. проф. Ноблес і о. Журден. Вони вже пізнали вдачу Українців і знають, які ми привязані до своїх звичаїв, що нам ніщо не заступить Святої вечері між своїми у своїм краю. Та вони хочуть, щоб ми в сей день забули, що ми на чужині, щоб ми почувалися на бельгійській землі як у себе вдома. Промовляє кілька старших Українців. Се емігранти знад Дніпра. З тугою згадують вони про ті часи, коли вечеряли на рідній землі. Давно се було. Тепер і там не святкують. Там тепер зірка, але пятираменна, кровава... Боже! Коли там зійде, засяє Твоя зоря?...

Просимо гостей сідати. І з трівогою в серці чекаємо на творива Кметевих рук. Як спишеться старий пластовий кухар Кметь? Тілько гостей! Ануж посоромимось?

На салі гамір, розмови. Позїздилися з ріжних сторін, роками не бачилися. Розпитують, оповідають. Настрій стає милий, родинний.

Засіли до столів. Яких 60 люда. Несуть страви... Розуміється, наперед кутя, борщ і т. д. Таких страв не повстидаласяб і найлучша господиня. Словом, наш Кметь не завів наших надій.

Мимоволі сміємося з Бельгійців, що недовірчиво пробують їсти наш борщ. Розпитують, що се за страва. Поясняємо їм, що се „така зупа з бураків“. А вже годі було здержатися від сміху, коли подали пироги. Саме слово „пиріг“ Бельгійці вже чули. Між студентами Українцями в Лювені був один, котрий носив те славне назвисько. Та живих чи пак дійсних пирогів до їдження Бельгійці ще не бачили. З великим зацікавленням розпитують, як відбувається процес повставання тої дивної страви. Відважніші навіть пробують їсти наші пироги, але обережно. З чемности хвалять, та відразу пізнати, що їм та „страва“ зовсім не смакує. Таксамо як нам їх „кревети“.

Та ми знаємо, чим задоволити Бельгійців. На салі збирається наш студентський хор. Бельгійці як зрештою й інші чужинці захоплюються нашими піснями. Бувало на проби нашого хору найде тілько Бельгійців, що ледви їх саля помістить. Кождий Бельгієць хотів конче навчитися співати хочби одну нашу пісню. Та навчи Бельгійця, коли він половину букв нашої мови не годен вимовити... Коли він пр. замісць: „хлопець любить дівчину“ каже: „кльопеч лупить діфчину“ Якаж пісня з того може вийти? Бельгійця хоч застріль, то він не вимовить „г“. А мабуть 90% наших пісень зачинаеться якраз від „гей!“ Та е й виїмки між Бельгійцями. Я сам раз чув, як одна Бельгійка співала по українськи.

Хор уставився. Зачинають від прадавного „Бог предвічний“. Обличча Українців поважніють. Декотрі ледви здержують сльози. Не одного доля загнала сюди перед літами — й нема надії на поворот. При щоденній праці потрохи забулося про все. Але пісня збудила вже приспане серце. За горло тиснуть — туга і жаль.

Хор перестав співати. Співайте ще, співайте, — просять всі. Хто знає, чи Бог дозволить ще колись почути свою пісню. Ба коли й хористи не зеліані. Голоси дрожать. До горла щось тиснеться, не дає співати. Студенти не хочуть дати пізнати по собі, що й вони „сентиментальні“. Перемагають себе — і співають дальше.

По кождій пісні чужинці плещуть в долоні. З наших лиш дехто. Бо лише дехто приявний. Більшість лиш тілом тут, а душею — ген, на другім кінці Европи...

— Ну, запитаете, а ті наші панни прийшли, чи не прийшли?

Розуміється, що прийшли. І то скорше ніж думаете. І не тільки прийшли на готове, але ще положили заслуги коло підготовки вечері, бо справно помагали нашому головному кухареві.

Перед півночю гості з дальших місцевостей збираються до відїзду. Завтра вже будень. Життя не знає сентіментів.

Щирі прощання. Дякують нашим студентам за гарний вечір. На салі згодом лишається сама молодь. Розмова не клеїться. Лиш дехто час до часу скаже слово — й замовкне. На серці тяжко, сумно: бо не вдома...

Над раном розходимося. Наші панни пішли скорше. В себе, в помешканні пробую заснути. Та дарма! Щиро, горяче молю Бога, щоби другий Свят-вечір дозволив мені відсвяткувати в рідним краю між своїми.

Бог вислухав.

Микола Дутка.

Дві зчіплені кінцями доріжки ведуть в поле. Трета, силкуючись від них відірватися, веде в село, котрого початок ось ся крайна хатина. Се її хата.

Нараз — остовпіла... У віддалі яких двіста кроків замиготіли їй в очах якісь приземні тіни. Чи уява страху, чи дійсність? Подумала: Уява. Але щораз виразніше..., щораз блище... І... О Боже! Таж се вони — вовки! — Дітонькиж мої! Сиротиж мої! Люди!... Хто в Бога вірує, ратуйте!

Їй здається, що кричить на все село. Та страхом здушений голос згубився вже в перших найближчих верствах воздуху. Пробує щераз крикнути... Ратуйте! Та се вже лише невиразний шепіт, а вкінці й він завмер на устах перестрашеної жінки. Вже може хіба подумати: Коби яка деревина! Та де її тут взяти? Зі страху й не видить, що перед нею розлога липа. Але чи моглаб видрапатися взута, в кожусі..., а ще так близько вовки-звірюки. Коби до хреста!...

Голодні звірюки аж сніг рвуть під ногами. Знай добре зауважили свою добичу і цілюють на неї, щоби й собі „попразникувати“. — Ох лишенько! Ох Боже! О хресте, ратуй мене!...

І вмить вона при хресті. Обняла його руками. Висунулася. Притиснулася до нього тісно. Задеревіла. Мов сама перемінилася в хрест. Неначе в нього влізла. Мов скамяніла...

Вже сіріло на день, як прохожі знайшли під хрестом непритомну жінку. Ледво відірвали від хреста руки Параски Нетрівожки, що заєдно кричала: „Хресте! Ратуй мене... вовки!...“

І справді вратував її придорожний хрест від жахливої смерти.

* * *

Хрест при дорозі можна зустріти всюди. Особливо в краях католицьких. Є їх кілька і в сій околиці: Ось там на Поповій горі старушок, одягнений в сорочку зеленого моху. Столітний памятник, свідок бувальщини одного віку. Похилився. Дивиться в землю, чи не час і йому вже туди, де давно, давно спочили його майстри. А на Помірках деревляний, ще не дуже старий, одначе вже добре погаратаний недбальством „вірних“. Відхилився на бік. Гнівається на чорну невдяку сучасної доби. Розпяття перерване на половині відірвалося й десь нема. Десь вже підкрадається злобна рука, щоб ним огріти хату. Кріза сьогодні на паливо. А ще більше моральна в душах сучасних поколінь. — А ось той, що там видите при дорозі. Підперезаний поясом з грубого дроту. На грудях медаля з зеліза, з конечности прибита грубими цвяхами, щоб не розлетівся. Се немов символ тих явищ, що не розуміють і найбільших святощів, — слід війни. — А сей, що там, де дві товаришки-доріжки ведуть в поле, а третя вириваєтся від них в село. Тай він був донедавна такий сам, як ті другі. Але сьогодні лиш дивися й чудуйся! Ти хотівби бачити того мистця, що так чудно його спорядив-відновив. Кортить бачити, правда? Підмазана на зелено підстава. Сам хрест на біло. Відскробані букви сяють золотом. Доокола жовто-блакитна обвідка. Се хрест український — невідступний друг Неньки й Її дітей. А там віночок рож і довга-довга лента, мов коса дівоча. На ній напис: Радуйся живоносний Кресте непобідимая побідо..! Се робота нашого ґрентого, що також нераз вже двигав хрест і знає той висказ з власного досвіду...

Се вона... вона... Коли лиш може, відвідує місце свого ратунку. А принагідно то все. Ось недавно йду й дивлюся: Клячить занурена в молитвах. Скінчила. Встає тай руками на шию „свому батькови“ — Спасителеві від жахливої смерти... Вінок поправляє.

Отець парох кажуть одного разу в церкві: „Дорогі! Чудо сталося! Хрест нагнав вовків від Параски Нетрівожки. Туй, туй мали кинутися на свою добичу. Але хрест „махнув“ раменами, сполошив і вони тельмом в поле! Завтра в річницю сего ратунку підем і ми просити опіки перед вовками ріжного покрою. І рікрічно будемо се робити.

На другий день роєм летів мир під хрест ратунку. Так зветься він і до сьогодні.

А там по розлогих степах одної з країн луною несеться розпучливий крик другої жінки — матери сорок міліонового народу: „Хресте! Ратуй нас! Бо вовки!.. вовки!..“

Проблєми католицизму в Польщі

ЗМІСТ: Про стан польського католицького руху. — Поляки мають досконалу католицьку публіцистику для ужитку мас і значно гіршу „інтеліґентську" публіцистику. — Про головну перешкоду в нормальнім розвою польського католицького письменства. — Дилетантизм противників католицизму. — Справа зляїцизування католицької акції. — Чи міряни можуть в деяких случаях заступити священиків? — Рівень релігійного образування польських інтеліґентів застрашаючо низький. — Міський інтеліґент і священик з народу. — Чи польське духовенство матеріялістичне? — Про „заголюкання" католиків. — Чим польський католицизм може похвалитися перед Европою? — Який стан польського духовенства? — Священик з „культури" і священик з патенту. — Поверховний католицизм польської інтеліґенції. — Що з того випливає? — Тільки інтеліґенція може дати клер для інтеліґенції. — Роля Єзуїтів у створенню польської релігійної культури. — Брак покликань до монашого життя серед польської інтеліґенції. — Недостача вишколення католицьких журналістів. — Завдання католицької преси.

В VI річнику польського знаменито редаґованого орґану молодої інтеліґенції „Бунт Млодих" в чч. 16—17 (83-84) появилося велике, надзвичайно цікаве і поучаюче інтервю з одним — як пише ред. „Бунту Млодих" — з найвизначніших польських священиків молодого покоління. Імени того священика ред. „Бунту Млодих" не називає. Подаємо ціле те інтервю в перекладі і звертаємо на него особлившу увагу нашого Всч. Духовенства: Може хто й у нас напише таку докладну характеристику нашого сучасного духовенства і наших Чинів. Така характеристика малаб і практичне значіння для розвитку нашої Церкви. — Ред. „Нової Зорі."

Недавно печатана дискусійна стаття Й. Франковского про Католицьку Акцію викликала численні відгуки в кругах „динамічних" католиків. Бажаючи висухати голоси тих кругів, звернулися ми до одного з найвизначніших священиків молодого покоління, котрий мав отсю розмову з нашим висланником на тему будучности католицизму в Польщі.

— Що Ви, Отче, думаєте про стан польського католицького руху?

— Можнаб написати чималий том як відповідь на се питання. Загально кажучи, я оптиміст: думаю, що положення добре й обіцює дуже богато в будучности. Не сумніваюся, що се вас мусить дивувати, бо в нас не чувться назагал нічого, крім нарікань на теперішний стан католицизму і на методи праці католицького руху. Думаю, що се вражіння, дуже поширене навіть між священиками, се вислід двох річей: з одної сторони нічтожности католицької публіцистики, призначеної для інтеліґенції, з другої сторони дуже цікавого і характеристичного явища для наших відносин, котре можнаб назвати „заголюканням католиків".

— Ви, Отче, думаєте, що католицька публіцистика не стоїть на висоті завдання?

— Треба розріжнити: маємо досконалу, просто знамениту публіцистику для ужитку мас. Не вагаюся твердити, що під сим оглядом дорівнуємо і навіть може перевищаємо богато західних народів. Такий напр. „Лицар Непорочної" виконує знаменито своє завдання. Подумайте: поверх 600 тисяч примірників — то на польські відносини відповідає бодай 6 мілионам примірників французької чи німецької ґазети. Думаю, що „Лицар" має направду пару або кілька мілионів читачів, бо я обсервував по селах його кружения по хатах, де буквально всі його читають: передплатник позичає іншим, ті знов дальше так, що засяг ґазети просто величезний! Се напевно причина, чому на „Лицаря" нападають так нагально наші противники, бо з іншої сторони се дуже прилична ґазетка, хоч часом наївна, високої релігійної і державно-виховної вартости. Побіч „Лицаря" треба назвати „Пшеводнік Католіцкі", котрий також має наклад, що йде в сотки тисяч. Крім того цілу довгу листу ґазеток, виданих поодинокими Чинами. Майже кожда з них може похвалитися накладом, про який даремно мріють видавці найпочитніших ґазет ворожого нам табору. Польська католицька преса для народа стоїть на мій погляд добре.

Зате „інтеліґентська" публіцистика представляється значно гірше. Маємо вправді дві ґазети, що стоять на пристойнім рівні („Пшеґльонд Повшехни" і „Вербум"), одначе ні їх вплив, ні зокрема їх дебіт не може рівнатися з тим, що дають подібні орґани невірующої сторони. Інші католицькі ґазети для інтеліґенції ріжняться рівнем й особливо стилем. Стиль захристії!... Сей стиль се язва наших католицьких ґазет і на мій погляд одна з головних перешкод в нормальнім розвитку католицького письменства. Ми католики стратили мову або радше ми не навчилися писати теперішньою мовою: говоримо все ще мовою з половини минулого століття. Дивне, та правдиве: сей брак можливої літературної форми завдає нам найбільші погроми: бо оскільки йде про зміст, без сумніву посідаємо і дуже вигідну аргументацію як на нинішну добу і ряд людей, які потрафлять нею володіти. Одначе брак мови спричиняє, що противники б'ють нас на кождім кроці і все вигладає так, ніби католики були якимись копальняними людьми, памятною варварської минувшини. Признаюся вам, що й я сам, хоч тільки літ ділить мене від „світських" часів, мушу силою волі накидувати собі лектуру наших католицьких часописів. Їх мова доводить мене до розпуки. А подумайте, що ж священик, вихований на подібній літературі. Що мусить діятися з інтеліґентом не-священиком при такій лектурі? Подивімо католиків, котрі (поминувши згадані два орґани і може ще кілька інших) взагалі ще читають наші ґазети. Господь Бог порахує мені се безсумніву як значну заслугу.

Проте в послідним часі дискутують богато про католицизм на шпальтах „інтеліґентської" преси?

— Очевидно, але не дискутуємо ми, католики. Слідкую досить пильно всю ту дебату. І маю вражіння, що можна всіх, котрі пишуть, поділити на слідуючі гурти (говорю про самих інтеліґентів): Наперед є явні антиклерикали в роді Боя Желеньского і його товаришів зброї, котрі менше або більше отверто приналежаться до боротьби з католицизмом, бодай як з орґанізацією, оскільки не як з ідеєю. Другий гурт творить передовсім Сківский. Його річи в тій цілій дискусії найцікавіші так з огляду на дійсний публіцистичний талант і спекулятивні здібности автора, як також тому, що його становище дуже оригінальне. Сківский не атакує католицизму просто, і зокрема не атакує його гаслами, взятими з популярної вільнодумної апольоґетики; йде в глибину й аналізує саму католицьку доктрину, котру відтак порівнує зі своїми поглядами і рішає з їх становища. Думаю, що Сківский се свого рода унікат: то світський теольоґ. Назагал про католицизм пишуть лише два роди людей: одні поборюють його не знаючи і не стараючись його пізнати, інші думають (не завсіди слушно), що знають його і хотять його боронити. Отже Сківский не належить ні до одної, ні до другої ґрупи: хоч назагал він противник католицизму, старається його аналізувати. Ціле нещастя, що та аналіза нечувано дилетантська мимо всеї інтеліґенції, яку Сківский в неї вкладав. Католицизм це система занадто опрацьована під кождим оглядом особливо під оглядом засадничих проблем, аби можна було нині ще про него писати от так собі, на основі власних вражінь. Подібні річи лучаються часто на терені економіки або стратеґії: людиськам здається, що розвяжуть найтрудніші проблеми власним зусиллям, не завдаючи собі труду переглянути те, що перед ними написали фахівці. З католицизмом ще остілько гірше, що католицька теольоґія істнує бодай 15 століть і що католики мали між теольоґами людей зовсім неперечісної міри. Отже повторяю, що Сківский се теольоґ-дилетант. На спеціяліста його виводи роблять нечувано забавне вражіння. Одначе мушу признати, що мимо всеї своєї іґноранції п. Сківский виказує дуже богато інтуіції так, що часом аж жаль читати: я нераз думав, що він мавби богато даних на першорядного теольоґа. Хотів я йому навіть колись предложити виїзд на кілька місяців до Риму, де мігби в котрімсь з більших папських заведень пізнати бодай методи науки, про котру пише, ну і жерела. На се не треба бути католиком. Л. Ружієр, французький масон і патентований ворог томізму, студіював в Римі 3 місяці, поки написав свою книжку. Одначе після того дав я спокій, бо трудно було рахувати на успіх такого предложення. Люди в певнім віці тяжко вже вчаться. З тим всім Сківский для мене дуже симпатичний автор, бо силується найочевидніше на обективізм, річ в нашій проблемі просто безцінну. І хоч він назагал доходить до заключень неприхильних для католиків, то прецінь вносить інший тон в дискусію, інший як тон Боя.

— Одначе в нас богато уважає Сківского католиком?

— Не можу знати про те, що він думає „приватно", проте його статті не католицькі. Річ більше як очевидна для кождого, хто знає основні засади католицького погляду на світ. Не йде навіть про те, що С. часто атакує сучасний католицизм. Можна бути добрим католиком і проте се і те критикувати. Вся річ в тім, що його методичне заложення — некатолицьке: а саме Сківский хоче критикувати католицизм з якогось іншого „вищого" становища, що очевидно рівнозначне з відкиненням католицизму, котрого засаднича доґма се твердження про аксіоматичність католицьких засад. Для католика нема тверджень, котрі булиб „вищі" від тез віри і все мусить бути оцінюване зі становища тих тез. Впрочім католицизм не є під сим оглядом виїмком. Всі великі „світогляди", як напр. марксизм або т. зв. „науковий світогляд" (мимоходом кажучи нині цілковитий пережиток) роблять подібно. Оскільки хтось хоче оцінювати католицизм звонні, дає доказ, що він не католик.

Крім гурту, котрий репрезентує Сківский, маємо вкінці третій рід письменників, котрі зачинають появлятися денеде в послідним часі. Зачисляю до них м. і. Франковского. Ті пишуть про католицизм досить обективно і відважно, але при тім хочуть бути і є послідовними католиками. Признаю, що се нечисленна категорія. Причин є кілька, а найважніша се мабуть тактичний оглад: супроти острої офензиви наших противників більшість католиків уважає публичне прання брудної білизни за річ високо легкодушну. Що ви сказалиб про доброго патріота, котрий в часі війни виписуваливи колюмнами недостачі власної армії? Ми в подібнім положенні. Впрочім не треба сягати аж до аналоґії війни. Кожде ідейне уґрупування, що бореться з іншими, старається не подавати до публичного відома власних недостач, оскільки які є. Се здається головна причина, чому католикам тяжко писати „критично" про католицизм.

— Яке вражіння зробила на Вас, Отче, стаття Франковского?

— Дуже симпатичне. Уважаю ту статтю дуже цінним документом і доказом щирости переконань автора. Особливо документом. Так як Франковский думає певно дуже богато наших інтеліґентів католиків. Нажаль, се один доказ більше проти його тези „католицько-антиклерикальної."

— Не розумію. Ви, Отче, не погоджуєтеся з тенденцією до зісвітщення „Католицької Акції", висказаною Франковским?

— Очевидно. Ні я, ні ніхто, що знає проблему, не може погоджуватися з його поглядами. І тому власне кажу, що Франковский дав важний арґумент проти власної тези, доказуючи, що сам не розуміє достаточно структури Церкви і її сучасного стану в Польщі. Наслідок того такий, що його (Франковского) не мігби я поставити на відповідальнім становищі в Кат. Акції, ну і в висліді, коли я бувби провідником якоїсь католицької акції, я мусівби „накривати мою реверендою" дану річ зі страху, щоб навіть найліпші міряни не наробили грубих похибок. Стаття Франковского доказує, що інтеліґенти до того здібні, коли такий інтеліґентний і добрий католик як Франковский аж так богато наробив похибок.

— Що уважаєте, Отче, хибним в тій статті?

— Є кілька таких тверджень. Передовсім уважаю всю тенденцію „відклерикалізування" католицизму засадничим нонсенсом. Щоб собі ясно представити, чого домагається Франковский, треба пригадати, що Церква зорґанізована боєво на спосіб дуже подібний до армії і що священики виконують в Церкві функції офіцирів. При тім ріжниця між ними і мірянами ще більша як між офіцирами й рядовиками. Отже прошу собі представити політика, який стверджує в часі війни, що офіцирський корпус не стоїть на висоті! До чого повинен стреміти? Очевидно до його направи, до піднесення його ідейного рівня і під оглядом боєвого вишколу. Зате булоб незмірно дивно, колиб той політик замість поправляти стан офіцирської кадри — усунув офіцирів з їх становищ і на їх місце поставив рядовиків. Отже Франковский сего домагається нагально в Церкві.

— Насувається мені один сумнів. Чи ви, Отче, не думаєте, що в деяких умовинах рядовики можуть виконувати офіцирські функції справніше від самих офіцирів?

— Навіть теоретично ні, бо провід вимагає не лиш ідейности, але якоїсь підготовки, котру навіть найгірший офіцир посідає в вищім степені від рядовика. Є тільки один случай, в якім се булоб конечне: а саме колиб в офіцирськім корпусі ширилася зрада і колиб було справді богато знаменитих рядовиків. Отже коли йде про польський Костел, не може бути мови про зраду священиків. І що найважніше, Франковский зовсім помиляється щодо вартости світських польських інтеліґентів. Не перечу, що між мірянами маємо богато високоідейних одиниць. Та рівень їх релігійного образування на загал застрашаючо низький. Отже навіть при найліпшій їх волі моглоб бути дуже небезпечне, колиб священики лишили світським вільну руку. Зрештою охочих мірян католиків так нечувано мало, що мимо найбільших зусиль крім ОО. Єзуїтів мабуть ніхто не потрафив знайти яку таку скількість співробітників, особливо до писання. Закид, котрий роблять клерови, що доцільно не хоче допускати світських до голосу, на мій погляд, зовсім несправедливий. Священики найрадше віддаливб світським людям становища редакторів і т. п. — Нажаль, їх досі нема. Впрочім навіть коли буде ляїкат, провід лишиться при священиках і при них мусить лишитися, бо священики се офіцири в Церкві. Покликування на Францію нічого не доказує. Знаю знаменито тамошні відносини і можу запевнити, що священики відграють не меншу ролю у Французів як у нас. Вся ріжниця в тім, що французький клер має сам цілу армію вихованих священиками світських, котрі з ним співпрацюють. Інша концепція католицької акції і взагалі католицизму — акатолицька і сильно пахне протестантизмом.

— Франковский твердить, що протиклерикальний рух сильний якраз в католиків. Що ви, Отче, думаєте про се явище?

— Признаю, що вчасти міг я ствердити те саме. Причин є кілька. Наперед входить в рахубу факт, що майже все наше духовенство рекрутується з селянських кругів. Супроти нечувано клясового наставлення польської суспільности (мимоходом кажучи, се одна з болячок польської культури, з котрою католицизм мусітме звести безоглядну боротьбу) міський інтеліґент не шанує священика з народу. Се вже дуже важна причина, чому інтеліґент не має часто довіря до священика. З другої сторони, як я вже сказав ми, католики, не маємо мови. Наші проповіді і наші писання писані жаргоном незрозумілим („gwarą") — і чуттєво чужим для сучасного Поляка інтеліґента. В додатку новочасні часи принесли правдивий скок польської культури, котра дуже нагально зачинає прибирати інше обличчя: зі шляхотської стає дрібноміщанською. Маю вражіння, що польське духовенство йде за тою струєю значно повільніше ніж інші верстви. Життєвим ідеалом лишається завсіди тип „ксєндза пана" — се зрештою одинокий культуральний ідеал польського хлопа до нині. Отже той тип священика польському інтеліґентові чужий. То друга причина, чому між католицьким ляїком і масою пару на мо-

жливе порозуміння і за тим йде недовіря. Головна причина непорозуміння по думці Франковского й інших критиків клиру се матеріялізм священників. Маю враження, що закиди, котрі ті письменники роблять клирови, спираються на спостереження, які вони поробили в деяких парохіях бувшої російської займанщини. Нажаль, знаю ту займанщину найменше. І дуже тяжко мені щонебудь про неї сказати. Очевидно не виключаю згори можливости подібних річей, як ті, котрі описує Бой, хоч очевидно се підозрілий автор і пише дуже тенденційно. Отже не знаю, чи не йде про узагальнення спорадичних случаїв. В кождім разі спираючись на моє знання клиру давних займанщин пруської й австрійської як також частини духовенства в бувшій Конґресівці (головно міського), думаю, що колиб навіть згадані факти дійсно заобсервовано у старших сільських священиків тої дільниці, то нема найменших підстав судити після них весь польський клир. Коли те одіом, котре слушно чи неслушно обтяжує старше покоління конґресового клиру, перенесено на всіх священиків в Польщі, то в тім бачу прояв того „заголювання" католиків, про котре я згадав. Ми, католики, страшно заголювані нагінкою противників. Дійшло до того, що навіть самі священики часто не бачать вже річей інакше, як через окуляри вільнодумців. Недавно якийсь тип в реверенді виписав анонімову статтю в дуже почитній французькій ґазеті „Ві інтелектуель", в якій повторяє майже дослівно те, що Бой говорив в своїх „Чорних окупантах". Так напр. „Рицерж Непокаляної" се для него закала польської католицької культури! Отже один з найгарніших творів світового католицизму, одна з нечисленних річей, якою Польща може хвалитися перед Европою! Підкреслюю се нарочно так сильно, хоч знаю, що більшість наших читачів здивується незмірно. Так далеко вже ішримо у все, що нам пишуть „Видомості" й „Огніско". — Інше явище: один з польських католицьких публіцистів, також священик, ріже фільософічну статтю про християнство і поминає в ній цілковитою мовчанкою все середновічне духове життя! Відомо, „варварство": знов доказ цілковитого заголювання вільнодумцями. І так дальше... Щож отже говорити доперва про не-священників? Для них одиноко міродайне те, що пишуть про клир наші противники. Щодо мене то думаю, що хоч богато ще треба зробити, назагал стан польського духовенства зовсім не такий злий, як богатьом здається. Сам Франковский признає, що молодше покоління ліпше від давнішого. Та кільо між старшими священиками людей справді ревних і праведних. Гуртівне трактування всего польського клиру як „банди визискувачів" се по мойому велика несправедливість. Ще більше несправедливе порівнування морального стану клиру з анальоґічним станом світської інтеліґенції. І взагалі не розумію, як Франковский міг сказати, що боротьба між світськими і священиками се боротьба духа з матерією. Очевидно, між світськими можуть бути і напевно є одиниці, що стоять вище ідейно від пересічних священиків, та чи можна твердити, що пересічний інтеліґент стоїть вище від пересічного священика? Думаю, що не варт навіть дискутувати: про якусь вищість ляїків над священиками під тим оглядом не може бути мови.

— Одначе ви, Отче, признаєте, що священиків уважають заможними людьми?

— Очевидно, Священик (польський — Ред. „Н. Зорі) в Польщі досить добре забезпечений матеріяльно. Не знаю докладно, чи лучше від урядника з анальоґічним образованням, одначе в кождім разі добре. Ясно, що се добре положення (р. кат. — ред. „Н. З.") священиків стягає на них ненависть людей, що менше мають. В тім нема нічого особливого, бо подібна завись переслідує кождого „посідача" земських дібр. Безсумніву католик відчуває інстинктом, що офіціяльний представник евангелія повинен мати духа убожества. І не можна з ним не погодитися. Одначе критика не досить звертає увагу на факт, що католицизм в противенстві до буддизму признав від 15-ох століть тип „світського священика" і поручає священикам практичне убожество, та зовсім його не приказує. Світський священик то власне і священик і світський, отже чоловік, який не обовязаний в ніякий спосіб до повного відречення. Чому так сталося? Чому Церква не вимагає обітів як буддизм, в котрім поняття священика покривається з поняттям монаха? Може історія буддійського клиру дає вистарчаючу відповідь на се питання: неможливою річю було посідання 300.000 добрих людей того типу і лучше було правно унормувати посідання священиків, замісць забороняти їм се посідання на папері, а толєрувати найгірші надужиття в практиці — так власне як сталося в буддизмі, — або не шукаючи далеко в деяких епохах навіть між католицькими монахами. Та як не булоб, Церква признає істнування світських священиків. І католики не мають права вимагати від них більше як вимагає сама Церква: такий священик має працювати, має виконувати ревно свої обовязки, має давати приклад християнських чеснот приказаних, але зовсім не обовязаний вирікатися всего, то є до евангельських рад. Не думаю, що се ідеальний стан. Священик, котрий дійсно кинувби все для Христової служби, міг би зробити більше; та повторюю: Церква висказалася проти ґенералізації тої методи і ми не маємо права її поправляти. Зрештою нема такої установи на світі, яка малаб більший досвід як катол. Церква. Тих 15 століть практики мусіли її переконати виразно, що вибрана форма практично добра, коли Церква при ній обстоює.

— Отже ви, Отче, уважаєте, що стан польського клиру вдоволяючий?

— Ніколи не буде клиру досить доброго себто вдоволяючого. Навіть якби всі наші священики були святі, можнаби ще говорити, що можуть і повинні бути лучші. Ціла вартість Церкви і її величезне завдання залежать в 9 на 10 частей від вартости священиків. А що ті завдання в теперішній хвилі доволі трудні до виконання, треба собі бажати дуже значного піднесення рівня священиків. На мою думку проблема католицького клиру се складове питання католицької проблеми, се просто католицька проблема в сучасній Польщі. Від того, як ми з тою проблемою упораємося, майже все залежить.

— Як ви, Отче представляєте собі се піднесення рівня клиру?

— Думаю, що акція повинна йти по тій лінії, по котрій вже тепер іде: лучші семинарі і лучший добір. І одно і друге в значній мірі здійснене. Польський Костел виховав собі справний збір професорів і т. зв. семинарійних префектів. Се в значній більшости одиниці, що стоять високо під ідейним оглядом. Я міґби вам тут назвати цілий ряд таких вихователів, направду взірцевих священиків, котрі в нічім не уступають своїм закордонним товаришам. К праці мусить дати добрий виспід. Також під оглядом добору є вже лучше. Одначе під сим оглядом Церква зовсім не має вільної руки: може вибирати тільки з матеріялу, який голоситься. Нажаль не зголошується ще досить молодих людей з інтеліґентських кругів. Се пункт, по мойому, дуже важний. Високий ідейний рівень семинарів і строгий добір запевнять нам добрих священиків для народа, навіть коли маса священиків і дальше буде рекрутуватися з мало культурних мас. Та навіть найлучше семинарійне виховання і найбільша ревність не заступлять конечної загальної культури. Священики приготовані в той спосіб не будуть стояти на висоті завдання, коли йде про акцію в інтеліґентних середовищах, оскільки не принесли культури вже до семинаря. Отже на жаль тільки зникаючий відсоток польських клериків походить з інтеліґенції. При тім інтеліґентський відтинок важнішний від народного, бо тепер в масах лучше або менше але, як в інтеліґенції. Отже треба нам на ґвалт богато, дуже богато священиків інтеліґентів „з культури", а не тільки з патенту. В додатку на інтеліґентським відтинку боротьба тяжша: терен треба просто наново здобувати. Отже священики „від інтеліґенції" мусять стояти високо також під ідейним оглядом. Факт, що польська інтеліґенція дає так мало покликань до семинарів, доказує аж занадто ясно, що її католицизм дуже поверховний. Ще гірше, бо (польські) Чини, котрі з природи річи мусять притягати інтеліґента ідейника (власне монах не є „світським" священиком), з виїмком може ОО. Єзуїтів, не мають їх майже зовсім! Не вагаюся назвати ту ситуацію простим скандалом. В її світлі нарікання польських інтеліґентів на клир виглядають дуже неповажно. Коли їх не вдоволяє культурний стан клиру, то вина якраз інтеліґенції, котра позволяє на те, що 99 процент польських священиків походить зпід хлопської стріхи. А польська інтеліґенція не потрафить здобутися навіть на кількадесять клериків річно! Не хотівби я, щоб ви мене зле зрозуміли. Я дуже далекий від того, щоб погорджувати моїми собратами, що походять з менше культурних родин. Маю між ними ряд добрих приятелів, котрі імпонують мені під кождим оглядом. Та зелізні права соціольоґії не перестають діяти і серед клиру. Треба числитися з дійсністю і з історією: клир для інтеліґенції може дати лиш інтеліґенція.

Ви згадували, Отче, про наші Чини. Як представляється справа Чинів в Польщі?

Думаю, що положення Чинів в Польщі значно поліпшилося й істнує постійне стремління до поправи. Передовсім ми мали в Польщі Чин, котрий ніколи не попав в „статичне", як то кажуть, здеревіння, а іменно ОО. Єзуїтів. Про них можнаб написати цілий том. Думаю, що всякий признає мені слушність, коли скажу, що роля Єзуїтів у творенні польської релігійної культури просто величезна. Звідси напевно випливає така нагальна опозиція в відношенні до них. Нема такого закиду, якого не робилиб Єзуїтам за їх жертвенну і безінтересовну працю. І то нажаль часто якраз з католицької сторони! Та мушу признати, що побіч Єзуїтів ряд інших Чинів виконує гідно своє завдання. Передовсім Францішкани. Думаю, що францішканський ідеал має величезні дані на успіх в Польщі. Доказує се хочби той факт, що Польща видала з себе щось таке чисто францішканське, як Чин Альбертинів (брат Альберт, кандидат на святого, доказує мимоходом кажучи, що Франковский помиляється, коли оцінює польський католицизм як асуспільний). Тепер маємо вже дуже гарний твір того руху: Непокалянуф. Не хочу про нього довше говорити, бо маю намір оповістити довшу працю про ту справу. Скажу тільки, що Непокалянуф імпонує мені під кождим оглядом. Велике середовище чистого францішканського духа, створене з нічого, що жиє в найстрогішім убожестві і послусі, що заливає всю Польщу своєю пресою і промінює вже на Японію („Рицерж Непокаляної" має мати 30.000 накладу в м. Нагасакі по японськи), що фундує філію в Калькуті (Індія) — се справді гідне уваги може не тільки з католицького становища, але й польського: се одна з нечисленних станиць поважної праці, яку Польща взагалі витворила власними силами і без чужих взірців. Також інші Чини від якогось часу працюють добре. Назву тут тільки ОО. Місіонарів, котрі мають численні закордонні місії, ОО. Облятів, що знаменито розвиваються, ОО. Салезіянів з величезною, хоч мало відомою, діяльністю; вкінці також ОО. Домініканів, котрі тому цікаві, що спеціялізуються в праці „вглиб" на терені інтеліґенції. Нажаль нема ще в Польщі поважнішого осередка Бенедиктинів, без котрих католицизм кождого краю мусить хорувати, як показує історія. Та чую що ряд інтеліґентів Поляків вступив до закордонних монастирів і можна числити, що незабаром дочекаємося якогось порядного бенедиктинського монастиря й у нас. Се тільки кілька Чинів, вибраних на сліпо. Маю враження, що всюди в подібно більшу чи меншу міру. Є рух, є богато покликань і видно поправу. — При тім всім всюди дається відчути брак новиків інтеліґентів, з виїмком Єзуїтів, котрі мають їх завсіди чимало. Непрозуміле явище! Здавалосяб, що живемо в епосі ідеалізму, в котрій молоді готові дійсно віддати все для ідеї. Тяжко католикови представити собі гарніші річи, як монаше покликання, рівнозначне якраз з посвяченням всего без решти в значно вищій мірі ніж в якійнебудь іншій службі. І то для найгарнішої ідеї, яка взагалі може істнувати. Здавалосяб, що Чини повинні бути завалені просьбами кандидатів інтеліґентів. Тамчасом нема нічого подібного: rari nantes in gurgite vasto — решту дає до Чинів як і до семинарів селянство. — А тимчасом справа Чинів се річ капітальної ваги! Якраз Чини творять еліту в Церкві. Очевидно світський священик може стояти вище від монаха, та в кождім разі світський священик бодай не бере ніякого обовязку виречення під оглядом убожества і послуху й має вигляди дійти до найвищих почестей — коли монах зрікається раз на завше всего. Бо монахи творять духову боївку Церкви й акція Єзуїтів, давніше Францішканів, доказує, якою могутною зброєю може бути та боївка, оскільки ряди монахів заповняють одиниці з високим ідейним рівнем. Колиб ми мали відповідний монаший стан, можнаб провадити акцію зовсім інакше, ніж ведеться її тепер. Іншими словами, треба звернутися до молодих ідейних людей з закликом, щоби вступали до Чинів. Се найневиннійший шлях, щоб запевнити побіду католицизму в Польщі.

Чи ви, Отче, думаєте, що ся побідa можлива?

Так. Очевидно на війні ніколи не знати, як скінчиться. Одначе всі дані вказують на те, що вкінці побідимо. Мало було мабуть епох, в котрих льоґічне положення католицизму було таке вигідне і зацікавлення ним таке велике як тепер. Часом аж жаль дивитися, як ми але використовуємо те положення. Проте положення знамените. В конкретних польських умовинах католицизм має ще ту величезну прикмету, що се побіч комунізму одинока поважна ідейна сила, довкола котрої скорше чи пізніше мусітимуть згуртуватися всі напрямки, що не хочуть комунізму. Не потребую додавати, що всупереч позорам католицизм без порівнання в нас сильніший від комунізму. Нажаль сила католицизму статична і дуже тяжко її в теперішніх умовинах перетворити на кінетичну. Бо коли наші сили буляб здатні до руху, ми очевидно вмеліби з поверхні все, що могло нам стати на перешкоді. Я видів малий приклад того, що булоб, коли ми булиб лучше орґанізовані й рухливіші, минулого року на одним міжнародним з'їзді, де місцева католицька акція працювала в можливо найтяжчих умовинах, кермована двома молодими професорами університету, потрафила вповні все опанувати. — Що правда, тепер переживаємо щось в роді кризи. Не маємо ще такого клиру, якого ми хотіліб. І, що за тим йде, не маємо ще відповідного впливу на інтеліґенцію. З другої сторони маси загрожені акцією противників, ліпших від нас орґанізаційно і тактично. — Та не зважаючи там атакам завелики успіхи. Досить добре знаю настрої і думаю, що яких ще 20 літ стан посідання католицизму буде досить забезпечений тимбільше, що клир з року на рік лучший. З другої сторони наша праця на терені інтеліґенції робить величезні поступи. Прошу подумати напр., що покійний кельонд Швейніц мав на послідних академічних реколекціях, оскільки не помиляюся, 11.000 студентів — себто половину всіх студіюючих в Варшаві, хоч реколекції зовсім не є чимсь обовязковим для католика. Боявсяб я лиш одної річи, а саме опанування правління рішучими противниками, котрі хотіліб нас знищити силою: бо се моглоб спинити працю. „Духовими" способами нам не дадуть ради: ми духово досить сильні і будемо з року на рік сильніші.

— Ви, Отче, говорите постійно про річи, котрі мають зробити священики. Безсумніву істнує також якесь завдання, яке повинна виконати католицька преса. Чи можна спитати, як ви представляєте собі її співпрацю?

— Се дуже тяжка річ, поки нема відповідно вишколених працівників. Думаю, що покищо католицька преса, зга. преса, котру ведуть освідомлені католики, повинна менше полемізувати і радше ставити перед очи суспільности реальні й позитивні католицькі вартости. Тілько до писання! Не говорю вже про Непокалянуф, до котрого конче треба вислати раз прецінь якогось здібнішого репортера. Так напр. недавно, коли я пробув два дні в одній міській парохії прийшло мені на думку, що треба описати їх працю, але описати порядно і приличним стилем. Се булаб дуже вдячна праця. В нас нажаль яканебудь „ячейка", що добре працює, має на поклик цілі четирі письменників, котрі виспавляють її під небеса, а безсумніву значно більші й гарніші річи, які робимо ми католики, зовсім невідомі. Підняття того роду інформаційної акції моглоб причинитися до зменшення того заголювання, в котрім католики живуть тепер. Треба нам не дискусій з противниками, але пізнання себе самих, аби дати людям лучшу бадьорість й охоту до боротьби.

Досвід се учитель для всіх, а для туманів одинокий: бо розумні люди вчаться також з чужого досвіду.

НАШЕ ТЕПЕРІШНЕ СПІЛЬНИЦТВО

(Кооперація) в боротьбі з сучасною господарською скрутою (кризою).)*

Вже пятий рік минає від часу, як весь господарський світ, а в першу чергу середуща та західна Европа угинається під тягарем тяжкої господарської скрути. Особливо дошкульно відчуває наслідки скрути наш український нарід, бо заки він зміг частинно вигоїти рани нанесені йому війною, впали на него ріжнородні удари негосподарської натури, які ослабили його відпорність на удари господарської скрути. Нині вже цілком виразно зазначуються в життю нашого народу сумні наслідки скрути: смертельність зачинає зростати в загрозливий спосіб. Загал нашого громадянства, так інтеліґенти як маси сільського населення, оцінюють скруту як лихо, з яким боротися нема найменшої можности. З голосів в нашій публіцистиці віє повна резигнація і фаталізм. Кажуть, що коли великі і могутні державні народи не можуть побороти скрути, то ми Українці не можемо навіть мріяти про доцільну боротьбу зі скрутою, бо ми недержавний народ, позбавлений всяких засобів боротьби.

Хоч таке переконання в нашій суспільности загальне і то не лише у загалу, але також поміж провідниками наших господарських установ, то всежтаки відважуся розглянути, чи воно правдиве.

Знаємо, як часто поширюються між суспільністю зовсім невірні і фалшиві погляди та переконання, що їх мимотого уважають нераз довгі літа правдивими. Треба щойно довшої праці і часу, щоб їх спростувати і виказати їх невірність. Попробуємо доказати, що також загально принятий погляд, немовби ми самі, власною самодіяльністю не могли протиділати господарській скрутї, хочби лиш частинно, се погляд невірний і фальшивий.

Щоб перевести доказ невірности переконання про неможливість доцільно протиділати скрутї власною нашою самодіяльністю, ограничимося до розгляду проявів скрути у нас, між нашим народом, полишаючи на боці розгляд проявів скрути в польській державі і в цілім світі. 90% українського народу се дрібні, малоземельні хлібороби. Отже вистане, коли возьмемо під увагу прояви скрути та її наслідки в життю нашого с е л я н с т в а.

Від початку скрути селяни одноголосно скаржаться, що ціни на сільсько - господарські вироби дуже низькі а ціни на промислові вироби, яких вони потребують для дому і господарства, — непомірно високі. В числах те відношення представляється ось як: Коли приняти ціни, які діставали селяни за свої сільсько-господарські вироби перед скрутою, в р. 1928, за 100 і таксамо приняти за 100 ціни, які селяни платили за промислові вироби, то вийде такий образ:

а) Ціна в зл.**)

Рік	1928	1929	1930	1931	1932	1933	1934
Вироби промислові	100	101·0	98·6	90·8	81·4	72·9	70·6
Вироби селянські	100	89·5	67·5	59·5	48·9	42·6	37·0
Ріжниця цін	—	11·5	31·0	31·3	32·5	30·3	33·6

б) Цікаво буде придивитися рухови цін важніших сільсько - господарських виробів в порівнанню до важніших промислових виробів, починаючи від р. 1928.

а) Гуртові ціни в Варшаві

Рік	1928	1929	1930	1931	1932	1933	1934
Пшенична мука за 100 кг.	78·58	70·94	61·99	48·81	43·55	46·31	34·58
Житна мука за 100 кг.	60·76	44·46	35·74	39·91	36·83	29·55	23·24
Воловина за 1 кг.	2·51	2·75	2·36	1·70	1·17	1·09	1·25
Вепровина за 1 кг.	—	—	2·80	1·65	1·39	1·37	1·05
Молоко за 100 літрів	41·70	40·10	33·50	27·90	22·40	17·90	15·70

б) Подрібні (детайлічні) ціни в Варшаві

Рік	1928	1929	1930	1931	1932	1933	1934
Пшенична мука за 100 кг.	98·00	91·00	87·00	65·00	61·00	65·00	47·00
Житна мука за 100 кг.	72·00	52·00	43·00	43·00	43·00	36·00	—
Воловина за 1 кг.	3·19	3·34	2·92	2·20	1·62	1·44	1·49
Вепровина за 1 кг.	3·17	3·54	3·17	2·11	1·71	1·63	1·38
Молоко за 1 літру	0·53	0·53	0·45	0·39	0·34	0·28	0·25
Яйця за штуку	0·21	0·23	0·18	0·15	0·12	0·10	0·09

в) Ціни монополевих товарів

Рік	1928	1934
Горівка за 1 літру	9·04 (100)	9·88 (109·3)
Тютюн за 1 кг.	60·00 (100)	76·00 (126·7)
Сірники 1 коробка	0·07 (100)	0·10 (142·8)
Сіль за 1 кг.	0·35 (100)	0·36 (102·6)
Нафта за 1 кг.	75	73

г) Наконець ще одно зіставлення: Коли приняти, що ціни нище поданих товарів рівналися в р. 1928 в перечисленні на жито числови 100, то в р. 1933/34 прим. ціна чобіт 200, мила 210, ниток 245, суперфосфату 255, плуга 254, цукру 308, нафти 323, соли 350, бляшаного, поливаного горшка 357, тютюну 411. Висловлюючи вище подані відносні числа иншими словами, скажемо, що рільник за таку саму скількість проданих виробів свого господарства може тепер купити лише половину, ба навіть лиш четвертину виробів промислу, які колись купував!

Для доповнення образу теперішного господарського положення хліборобів подаємо ще отсі числа: Готівковий річний дохід, але не чистий дохід, всіх хліборобів в Польщі, т. е дідичів і селян виносив:

в р. 1931 — 2.080 міліонів зл.
в р. 1932 — 1.520 міліонів зл.
в р. 1933 — 1.300 міліонів зл.,

отже до трох літ обнижився о 780 міліонів зл.!

Сам чистий дохід з гектара в дрібних господарствах виносив в літах:

	1928/29	1929/30	1930/31	1931/32	1932/33	1933/34
Сума золотих	132·89	87·29	11·08	4·80	15·67	36·33

Досить вже тих чисел! Відчитування їх томить. Одначе цифри мають свою питому вимову, длятого без них не можна обійтися, коли хочемо мати можливо вірний образ теперішнього дуже невідрадного і злиденного господарського положення нашого селянства.

Покищо лишім в спокою вище подані числа а поговорім так „по господарськи” про теперішні селянські злидні. Отже відносно тих нечувано низьких цін. Ходить головно про ціни на збіжжа та на живину, передовсім на худобу й безроги. Для наших селян, між якими маємо аж 80% несамовистарчальних господарів, ціни на збіжжа мають зовсім инше значіння як для дідичів і 20% заможніших селян. Несамовистарчальні господарі не тільки не мають на продаж збіжжа, але вони його мусять купувати на прокормлення своєї родини. Правда, на Поділлю, на Опіллю та на надбужанськім низу (Сокальщина, Белзчина) також несамовистарчальні селяни зараз по жнивах продають дещо хлібного збіжжа, щоб дістати готівку на найпекучіші видатки, особливо на оплату податків та довгів. Одначе ті самі селяни, починаючи вже від місяця лютого-березня, зачинають купувати муку на хліб, бо не мають вже власної. Часто малоземельний селянин мусить купувати весною насіння ярого збіжжа. На цілім нашім Підкарпаттю і в Карпатах навіть богатші селяни не мають надвишки хлібного збіжжа на продаж. Коли продають зерно, то хіба лиш овес. Підкарпатські та карпатські селяни цілий рік купують муку на хліб.

Зі статистичних виказів видко цілком ясно, що наше селянство в межах Польщі не є самовистарчальне щодо хлібного збіжжа. На доказ, що се правда, подає статистика отсі числа: В р. 1930 зібрано на всіх українських землях під Польщею:

пшениці — 1,819.103 метр. сотн.
жита — 5,771.965 метр. сотн.
ячменю — 1,171.933 метр. сотн.

Разом зібрано хлібного зерна 8,763.001 метр. сотн.

Можна приняти, що лише 70% того збіжжа зібрано на наших селянських нивах, а решту на ланах дідичів та чужих кольоністів... Отже наше селянство має за мало хлібного збіжжа на власне прокормлення. Воно мусить докуповувати річно найменше 1 до 2 міліонів метричних сотнарів. Докуповують, як знаємо, не хлібне зерно, а готову муку. Можна ствердити, що з хлібних околиць нашої землі пересувається збіжжа під весну на Підгіря та в Карпати, звичайно вже по змеленню на муку. Ми не маємо хлібного зерна на продаж, на вивіз поза межі нашої галицько-волинської волости, хоч позірно виглядає, що ми можемо вивозити збіжжа! Ціла торговля збіжжам і весь млинарський промисл виключно в руках приватних купців, розуміється самих жидів.

Наші українські купці не мають потрібних капіталів до торговлі збіжжам а наше спільництво доси не потрафило взятися за торговлю збіжжам, мимо того, що загал селянства настійчиво домагається сего. Чому наше спільництво не спромоглося на торговлю збіжжам, скажемо дальше.

Коли говориться про торговлю збіжжам і про ціни збіжжа, то мається звичайно на думці ціни збіжжа, які нотуються на краєвих збіжевих біржах. По біржевих цінах перепродують лише збіжеві купці і млини. Докладні розсліди, переведені урядовими і громадянськими хліборобськими установами, показали, що хлібороб дістає лише 53% з біржевої ціни за жито і житну муку а 50% з ціни за пшеницю і пшеничну муку!

Ще гірше стоїть справа з торговлею хліборобської живини т. е худоби та безрог. Розсліди доказали, що торговці безрогами і худобою заробляють 80-92% понад ціну, яку самі платять хліборобови! Таксамо около 80% зарібку мають торговці яйцями!

Ні наші приватні купці, ні наше спільництво не потрафили доси взяти у свої руки бодай малу частину торговлі хліборобською живиною.

Колиб торговля нашим збіжжам і нашою живиною дісталася до рук наших купців і нашого спільництва, то господарський дохід нашого селянства підніссяб найменше о 50% (при продажі збіжжа), ба навіть понад 100% при продажі живини! Це не фантазія, а правда, яка ясно і недвозначно випливає з цілком стислих і до-

---

*) Отсю статтю одержали ми від одного з наших найстарших і найповажніших кооператорів. Він сам очевидно вже не компетує на нінкі посади, тому його виводи також про теперішний провід кооперації можна уважати виключно його обсервації й переконань, без тіки яких небудь особистих інтересів в разі зміни проводу цілковитого або частинного. — Ред. „Н.З.“

**) Memorjał Związku Izb i Organizacyj Rolniczych w sprawie wytycznych programu polityki gospodarczej r. 1935.

РЕДАКЦІЯ РУКОПИСІВ НЕ ЗВЕРТАЄ і з того приводу в переписку не входить.

кладних статистичних обрахунків. Подумаймо, оскільки краще жилосяб нашому селянству і тимсамим всему нашому народови, якби нині його річний дохід побільшився лише о 50%! В дійсности дохід мігби піднестися і вище, колиб наше сільсько - господарське спільництво зуміло опанувати торговлю збіжжам і живиною, бо торговельні кошти спільницьких установ доходять ледви до 8-10%.

Між нами жие з торговлі сільськогосподарськими продуктами нашого селянства найменше пів міліона людей чужих нам по вірі й народности. Розуміється, ми католики не сміемо ширити ворожнечі до чужих людей лише тому, що вони нам чужі. Та не про ворожнечу до них ходить, а про те, щоб дати можливість життя дітям нашого власного народу, котрі знайшлися в великій потребі й дуже часто в крайній нужді.

Питання, чи ми можемо вирвати з рук чужих нам торговців торговлю сільсько-господарськими виробами?

Нема найменшого сумніву, що наш нарід може взяти у свої руки в цілости торговлю сільсько - господарськими виробами. Правда, що в найближих літах не моглоб сего доказати наше приватне купецтво, бо воно ставить щойно перші кроки в торговлі, не має ні достаточного капіталу, ні відповідного купецького знання і купецького хисту. Воно покищо йде „по лінії найменшого опору“ і веде перепродажу товарів першої потреби, товарів кольоніяльно-споживних і то лише в малих розмірах. Виходить, що лиш одиноко наше спільництво може взятися за ту справу. Се завдання, від сповнення якого ніяким чином не може і не сміе воно відказатися. Колиб воно сего обовязку не хотіло виконати, то допустилосяб тяжкого гріху занедбання супроти всего народу.

Доси наше спільництво навіть не започаткувало тої роботи: бож не можна вважати дуже слабеньких починів Центросоюза, в области торговлі яйцями та, доперва в послідних 2-3 літах в области торговлі безрогами, за справжну, широко закроену працю спільницької торговлі селянським збіжжам і селянською живиною. Наше спільництво доси йде по лінії найменшого опору, т. є провадить по селах маленькі склепики з товарами т. зв. першої потреби. Тих спільницьких склепиків є вже в нас по селах понад три тисячі, але всі вони маленькі грейзлерні, які заспокоюють всього 10—20% запотребування села і то майже виключно в споживно-кольоніяльні товари. Сільські спільницькі склепики цілком не торгують одяговими товарами, тим менше сільськогосподарськими приладами. Навіть спільницькі повітові союзи також лише перепродують майже виключно споживно-кольоніяльні товари сільським спільницьким склепикам. Лиш кілька з 28-ми повітових спільницьких союзів починають несміло перепродувати шкіри, матерію на одяги або й готові селянські одяги.

Майже всі наші сільські спільницькі склепики, змушені конечністю, ведуть замінну торговлю яйцями і навіть збіжжам. Але та замінна торговля ведеться лиш остільки, оскільки сільські покупці змушують їх до сего, уживаючи яець і частинно збіжжа неначе замінного гроша. Невеличкі партії таких замінних сільсько-господарських виробів, отже яець та збіжжа, приходять до повітових союзів, де їх (часто дуже нерадо) приймають на рахунок товарів, побираних в повітовім союзі для сільського спільницького склепику. Повітовий Союз збуває призбирані тим способом сільсько-господарські вироби місцевим, маломістечковим Жидам-купцям. Розуміється, такої торговлі сільсько-господарськими селянськими виробами не можна вважати вистарчаючим способом в боротьбі з визиском селянства. Повітові союзи, а радше їх управителі („директори“) воліють перепродувати сільським спільницьким склепикам кольоніяльно-споживні товари, побираючи їх у виді готовім, „штандаризованім“ від місцевого, містечкового Жида-купця або щонайбільше на припоручення „Центросоюза“ від краєвих гуртівників, також Жидів, вигідним способом купецької кореспонденції або навіть лиш замовляючи їх телефоном. Бож кілько то „клопоту і заколоту“ в теперішнім повітовім союзі з тим селянським збіжжам чи яйцями! Товар неоднородний. Збіжжа ріжного роду (ґатунку), яйця також ріжнородні, великі і малі, чисті і поваляні, між ними богато перестарілих, безвартісних! Чиста морока! Далеко вигідніше для пана управителя („директора“) полагоджувати всі купецькі діла при бюрку знаним якісно товаром та ще й при такій уклінній услужливости маломістечкового гуртівника! А тут селяни їхаються до бюра пана управителя („директора“) зі своїм збираним збіжжам, яйцями або ще в добавок повісмом, або навіть домагаються, щоб пан директор купував у них безроги мов який згінник! Цего вже забогато, каже п. дир.

Чи не досить, що справники сільських склепиків можуть купувати в повітовім союзі шварц, мило та перець, часом навіть в той спосіб, що дістають карточку від п. директора союза, з якою йдуть до складу Жида „Гошія“ (Осія) і там просто беруть товар. А вже там книговодець союза перекнижкує вибраний в „Гошія“ товар у книгах союза й обтяжить торговельне „конто“ такого а такогото спільницького сільського склепику. Пан директор не встаючи від свого бюрка лише підписує асиґнати. Сеж вигідно...

Так йде купецька робота по наших повітових союзах, таксамо йде вона також в наших головних осередних спільницьких установах. Сидять директори спільницьких установ при бюрках, сидять при бюрках торговельні референти, сидять при бюрках книговоди і ліквідатори — і пишуть. Рідше депешують і телефонують. А вислід цілої тої бюралістики то пересування готового споживно-кольоніяльного товару зі складів краєвих і повітових чужих гуртівників через магазини наших повітових союзів до наших сільських спільницьких склепиків? Вислід той, що більшість кольоніяльно-споживних товарів продається дорожче ніж в жидівських сільських споживних склепиках, бо товари в сільських спільницьких склепиках несуть на собі ще й високі кошти удержання краєвих і повітових спільницьких установ, тих всіх директорів, торговельних референтів, ліквідаторів, контрольорів та орґанізаторів. Та ще й ті „борги“ й ті „манка“ в більшости наших сільських спільницьких склепиках...

На щастя є світлі і додатні винятки, так між повітовими союзами як і між сільськими спільницькими склепиками. В останніх 3—4 літах слідні поважні змагання і зусилля взятися до спільницької торговлі сільсько - господарськими виробами. Особливо замітні змагання двох — трох повітових союзів в справі торговлі яйцями. Та винятки, як відомо, потверджують лише правило і сумний образ стану спільницьких торговельних установ.

Повних десять літ працює вже наша споживно-збутова спільницька орґанізація і ніяк не може вийти поза ведення малих споживно-кольоніяльних склепиків, обтяжених боргами та „манками.“ Десятилітня праця наших спільницьких провідників, в осередку і по повітах, се час зовсім вистарчаючий, щоб мати змогу зрілої оцінки вартости праці тих людей. Нині можна на певно ствердити, що при теперішній системі наше спільництво не потрафить в практиці, реально поширитися на торговлю збіжжам, живиною й іншими сільсько-господарськими виробами в тій мірі, щоб заволоділо в цілости тою областю торговлі. До такої праці в більших розмірах не надаються й теперішні провідники. Вони спосібні лише під сильним натиском селянства поширювати спільницьку торговлю на збут збіжжа та живини, лише дуже повільно, нефахово, допускаючися дуже богато купецьких блудів, за які селянські спілки мусять дорого платити. Теперішні провідники називають таку свою роботу осторожністю — а се в дійсности тільки брак купецької і технічної фаховости та знання. Спільництво є для людей і спільництво провадять люди. На жаль у нас так трафилося, що ведення спільницької роботи, та ще такої дуже тяжкої области, як збут сільськогосподарських виробів, передовсім збіжжа та живини, дісталося в руки людей ні теоретично ні практично до цего не підготовлених. Як виглядалиб висліди праці спільницького збуту сільсько - господарських виробів, колиб її перед десяти літами започаткували були і провадили фахові купці - спільничани, можемо уявити собі, коли глянемо на десятилітні висліди праці „Маслосоюза.“ Висліди праці сеї спільницької установи просто світлі, взірцеві не лише для нас, але навіть для чужих. Ціла тайна такого гарного вислідy десятьлітної праці „Маслосоюза“ криється в самозрозумілій умові: „Маслосоюз“ провадять і в „Маслосоюзі“ працюють люди теоретично і практично до тої праці підготовлені. Доки не будемо мати таксамо підготовлених людей в области спільницького збуту збіжжа і живини, доти не буде добрих вислідів.

Нині маємо вже кілька десяток молодих людей, які покінчили високі і середні торговельні школи. Більшість з них працює в чужих купецьких і промислових підприемствах і установах, бо „свої їх не приняла.“ Меншість працює вправді в наших установах, але на підрядних становисках, не з іншої причини, лише тому, що власть імущі в спільництві просто бояться конкуренції фахівців.

Простий розум і ще більше пекуча потреба розгорнення фахово веденої, широкої спільницької орґанізації збуту сільсько-господарських виробів наказує нам вибрати з наших молодих абсольвентів торговельних шкіл бодай десять найспосібніших, дати їм стипендії і післати їх за границю на однорічну практику до спільницьких установ для збуту сільськогосподарських виробів. Одна половина моглаб поїхати до Данії чи Фінляндії, де є взірцево ведені спільницькі установи для збуту живини. Друга половина поїхалаб напр. на Чехію, де є добре уладжені спільницькі установи для збуту збіжжа. Впрочім навіть в Познанщині знайшлиб наші стипендисти дуже відповідні умови практики в тамошних спільницьких установах для торговлі збіжжам.

В цілім світі так водиться, що відповідно підготовлена молодіж виїздить в чужі краї пізнавати в практиці осяги инших народів. Приміром в Данії цілий Божий рік повно чужонародних практикантів в тамошних сільсько - господарських спільницьких установах. Є там на практиці навіть Азіяти, крім Японців всякі Індійці, Китайці, Сіямці. Лише наших там не видко, бо мовляв, у нас инакші, „своєрідні обставини...“ Ні, нам також треба, ми також мусимо учитися в чужих краях, бо ми приосталі і то дуже приосталі. Годі нам все „пасти задних“, коли маємо доказ на нашім „Маслосоюзі“, що наші фахові люди в нічім не уступають чужим, або навіть перевисшають їх справністю й оборотністю. Годі гаяти час, коли маємо певність, що добре ведені спільницькі сільсько-господарські установи це справжня підойма добробуту селянства та могучий засіб боротьби зі скрутою й злиднями. Так було і є в Данії, в Фінляндії, в Ірляндії і т. д. Так буде зовсім певно також і в нас, коли приспособимо до праці фахових людей.

Вже заздалегідь перед загальними річними зборами наших осередних, повітових і сільських спільницьких установ члени надзірних рад повинні подбати, щоб Загальні Збори призначили з чистого річного зиску відповідну квоту на зворотні стипендії на виїзд за границю на купецько-спільницьку практику бодай для десятьох молодих спільницьких працьовників. Не занедбайте тої справи, бо вона преважна і потрібна. Господарська скрута напевно потягнеться ще десятки літ. Не можемо байдужно піддаватися їй. Годі спускатися на чужу поміч. Бачимо, що сільсько-господарське спільництво для инших народів се певний засіб боротьби з господарською скрутою. Чомуж ми маємо тим засобом нехтувати? Власне нечувані деінде злидні нашого селянства повинні нас склонити вже раз остаточно переломити дотеперішню бездіяльність нашого спільницького проводу та впровадити в його ряди молодих фахових, теоретично і практично підготованих купців-спільничан. — І. Л.

ЛІТЕРАТУРА — НАУКА — МИСТЕЦТВО

На зустріч — большевизмові

Два роки закидування сітей на українську інтеліґенцію в Галичині.

ЗМІСТ: Не все, що написане по українськи, причиняється до скріплення духових сил українського народу. — Der Kampf mit dem Drachen. — Деякі течії „сьогочасности“ в духовому житті Европи се великий обман, за котрим криється небезпека большевизму. — Ролю большевицької „Критики“ переняла в нас „Назустріч“. — До „Назустрічі“ перекочували всі важніші співробітники „Нових Шляхів“ і „Критики“ почавши від „диктатора“ М. Рудницького. — В „Назустрічі“ поміщувано писання заграничних большевиків і безвірників. — Прикметами творчости в „Назустрічі“ нудний еротизм, еґотизм і аморалізм. — В новинках і анекдотах „Назустріч“ популяризує масонів, криптосемітів семітів. — Які відділи фільмовий і музичний „Назустрічі“? — „Назустріч“ се орґан рішуче шкідливий, бо пропаґує розклад.

Сподіюся, що Редакція „Нової Зорі“ мені як своїому постійному співробітникові не відмовить поміщення одної більшої статті. Признаюся, що вона викликана цькуванням, хоч з другої сторони кождий знає, що я не перший раз представляю шкідливість тої літературної ґазети, котрої зміст розглядаю в сій статті докладніше. Гадаю, що ся моя стаття причиниться до прояснення темряви, котру деякі круги нарочно кидають в нашу суспільність. Згори і з притиском підчеркую, що не всі люди, яких називаю в звязку з „Назустрічю“, заслуґують на осуд, та назвати їх я мусів задля повноти описуваної теми. *О. М.*

Один з наших консервативних публіцистів іще в 1931 році написав таке: „В нас — Українців в останніх десятках літ витворився такий загально-безкритичний погляд, що мовляв усе, що лиш написане й опубліковане по українськи, а ще до того коли така публікація заступає „національні“ інтереси, — то й вона причинюється до закріплення духових сил народу. А проте воно так не є! — На се перший примір: Otto Forst de Battaglia у своїй книжці „Der Kampf mit dem Drachen“ зробив малу екскурсію в нинішну[1]) німецьку літературу і... почав від порівнання вчерашнього з нинішним. Виказав, що вчерашня німецька література тому так вповні оформила німецьку душу, бо в ній панували: гармонія, лад, етика, мораль та зрозуміння чуттєвих завдань Німеччини. Того всього тепер нема! Суттєво німецька ідеольоґія звихнена, видвигнено нові кличі, орґанічно чужі Німцям і в висліді нинішна німецька література це великий відсоток самої ґрафоманії, брехні, демаґоґії та — що найважніше — безпринципіяльности. В нинішній німецькій літературі яскраво виступають чужі (жидівські) добре затушовані первні, яких завданням — розложити духові сили Німеччини, звести німецьку думку на манівці та зробити її пригожою на защіплення нових псевдоцінностей.

Що се за первні? Батталія не відповідає. Та за нього докінчує Mauclaire, котрий з благородною сміливістю рішуче виступає проти сих первнів у французькому духовому житті й остаточно демаскує їх у французькій літературі та мистецтві. Моклєр документально доказує, що всі ті течії „сьогочасности“, котрі нуртують в духовому житті Европи, се ніщо інше, як великий обман, за котрим криється великанська небезпека большевії. Цей обман має на ціли знівелювати остаточно душевну відрубність та індивідуальність поодиноких народів Заходу Европи. — От вам другий примір.“

Ширше розвинені ті погляди в ряді статтей „Нової Зорі“. В них доказано виразно, як і кого виховує сучасна преса й література. Вказано на осібну большевицьку орґанізацію „Всесоюзное Общество Культурной Связи с Западом“ (у скороченні: ВОКС), котрої завданням саме така „культурна“ підлазка. Під назвою „культурних звязків“ мається нівелювати справді висококультурні й індивідуальні вартости традиційної культури ріжних націй та зводити їх до одного знаменника: безпринципіяльного дефетизму (Москалі називають його „пораженчеством“, то знов „обломовщиною“). Такий безпринципіяльний дефетизм конечний як підложжа, на якім щойно може принятися й закорінити правдивий большевизм.

Працю над введенням такого дефетизму в духовий орґанізм Заходу ведуть головно інтернаціональні Жиди. Про тих аґентів большевизму була цікава стаття М. Лучицького п. з. „Вплив Жидів на сучасне письменство й культуру“[2]). Не буду переказувати тої статті; згадаю лише два приміри з неї: На Радянській Україні заступником комісаря освіти є Жид Ізраель Хаїт, а в українській літературі офіціяльну критику держать Жиди Лейтес і Коряк. Лейтес також зорґанізував „Всеукраїнський (!) Союз Письменників“ та став його першим секретарем. Цікаве й те, що небіжка „Критика“ й „Нові Шляхи“ теж форсували скрізь жидівських письменників: Кантора, Бліца, Розенфельда, Гайфермана, Ляна, Тувіма, Черніховського й ін. Тепер ту ролю „Критики“ переняла на себе „Назустріч“. В дальших стрічках згаданої статті виказано ясно на сензаційних примірах, яка то ґазова атака йде також на наші землі й культуру.

Добре — подумає читач — але тепер, по досвіді з родиною Крушельницьких і їм подібних, роля радянофілів у нас вже раз на все покінчена. Безсумніву, коли йде про ролю дотеперішнього радянофільства. Та чи не добачить читач, що всі вище наведені дані з ріжних статтей — се не тесаме радянофільство, на котре в нас досі звертали увагу. Не те радянофільство, яке виразно підчеркувало й заявляло (прим. у „Критиці“) свою приналежність до СССР. Ні, підлазка, яку розкривають згадані вгорі статті, се не те наше, відоме дотепер місцеве, провінціяльне радянофільство, а на світову стопу поставлена нова стратеґія большевиків: приготовити буржуазний світ під близький чи дальший червоний наскок, розложивши морально активну душу европейського Заходу.

Про ту світову небезпеку писала „Н. Зоря“ (ч. 24 з 1935) в статті п. з.: „Нова стратеґія большевиків. Чи вернеться радянофільство, котрого поворот підготовляють літературою“. В тій статті розвинені подібні гадки як тут, та зілюстровано їх примірами з польського життя. Цікаво, що згадану статтю передрукували деякі польські часописи. Один з них („Курєр Львовскі“ ч. 92а) зазначує: „З небезпекою того типу польська суспільність повинна розпочати гостру боротьбу. Всякий компроміс тут не на місци“. Виходить — небезпека справді переконлива, коли бачать її Німці, Французи, Поляки й інші народи.

Один з фільософів у розвідці про причини атеїзму каже, що психольоґічна причина невірства полягає у збуденінню людської душі, приниженню її летів з небесного, величного, на земне, буденне. Коли душа ввійде в такий психічний стан, що все величне і таємне стає для неї буденним і „ясним“, то тимсамим отвирається для атеїзму. Бачив се також великий католицький письменник Монс. Р. Г. Бензен, коли в своїй повісти про кінець світа („Володар світа“) представив психічні типи, що не вірять у містичне, бо прибиває їх очевидність зверхнього. Коли візьмемо під розвагу ті два глибокі приміри, зрозуміємо вже зовсім ясно, що — навіть незалежно від якоїсь умовленої й оплаченої спілки з большевизмом — лібералізм інтернаціональної культури силою своєї внутрішньої приземности (причина: атеїзм) веде просто до большевизму.

Оба ті напрямки, ворожі Абсолютови, єднаються в тій ворожнечі й кооперують у прекрасній згоді. На тій платформі, хіба з усіх найширшій і найживучішій: боротьби з Абсолютом-Богом, єднаються пролєтар з буржуєм, масон з комуністом, поганський націоналіст з пролєтарським безвірником. І неконечно в тій спілці проюхувати зараз якісь „протоколи сіонських мудрців“: та спільнота далеко глибша й сильніша, бо корениться в людській гріховній природі. І тому для католика ясна річ, що такі, на вид зовсім противорічні собі струї, як большевизм і гітлєризм, чи капіталізм і марксизм, чи масонство і фашизм — можуть на тлі свого поганського підкладу і ворожости до Бога співпрацювати з собою та себе нераз взаїмно спомагати. Всіх їх лучить бунт проти Бога і Його законів. Їх стяг, стяг бунту й

„На нім імя твоє — найбільша з правд!
Бо є бунтарська й пристрасна краса в цім
І є найвище із найвищих прав —
Собі самому бути праводавцем“.

(С. Гординський).

Підлазка зісвітчування нашої культури йде тепер головно через „невтральні“ видавництва, товариства, пресу. Всі ті „невтральні“ чи „незалежні“ установи відпекуються назверх боротьби з релігією й навіть деколи — записуються до католицьких орґанізацій. Та се в нас уже відома річ, що ріжні наші редактори й видавці — бувають циніки. Атже „Діло“, часопис майже консервативного напрямку, редаґував перед війною... анархіст. Така традиція є в нас до сьогодня.

Циніки — переважно інтелєктуалісти обмеженого серця. І саме це зближає їх душу до душі жидівських інтернаціоналістів, про яких Папіні справедливо пише: „Вони деспоти в матеріяльних й анархісти в духових справах“. Прекрасний зразок такого типа дає жидівський письменник Селін у своїй страшній книжці п. н. „Мандрівка до краю ночі“. Для такої людини здобуття наживи чи вдоволення — найвища ціль. Засоби — будь вони злочинні, безчесні, безсоромні — байдужа річ, коби лише вели до ціли. Такі „герої“ Селіна не здрігнуться навіть перед кримінальним злочином, коли тільки бачать можність утекти від кари...

Отже признаючи в засаді можливість дефетистичної підлазки зі сторони тих циніків, уже хочби для спорідненості їх душ з душами всяких вимітнів („Die Aussenseiter der Gesellschaft“ — було навіть таке видавництво до Гітлєра!), ми всетаки припускаємо, що та спорідненість лучиться в якімсь часі й умовинах зі зорґанізованою большевиками та масонами свідомою підлазкою для розкладу душевних вартостей нашої християнської культури.

Берім примір. Початє 1917 року Федем Федорцевом обожання „поступу“ в „Шляхах“, перейшло опісля фазу захоплення Тичиною й радянською літературою, врешті опинилося — вже як зорґанізований большевицьким ВОКСом свідомий чинник — у радянофільських „Нових Шляхах“. І цікаво: всі наші ліберальні інтелєктуали без найменшого вагання опинилися в тій хитрій западні, в яку большевики ведуть на заріз буржуазну верхівку інтеліґентів-попутчиків (ліберальних предтеч большевизму). Коли візьмемо перші річники „Нових Шляхів“, побачимо, що розумно подумана підлазка справді основно вхопила за горло нашу ліберальну верхівку. За тою верхівкою булиб очевидно пішли інші dii minores, бо і як тут було не вірити? Атже головою Надзірної Ради „Нових Шляхів“ був довголітній провідник нашого національно-політичного життя в Галичині. Атже редаґували „Нові Шляхи“: талантовитий редактор „одинокого українського щоденника“ Федь Федорців і відомий письменник, діяч та педаґоґ Антін Крушельницький. Атже співпрацювали в „Нових Шляхах“ явно такі визначні наші письменники як Ю. Опільський, Катря Гриневичева, С. Левинський і богато-богато інших. Очевидно, сіра маса читачів не знала того, що „Нові

[1]) Писане до часів Гітлєра, в 1931 році. Про згадану книжку була в „Новій Зорі“ (ч. 620) довша стаття п. з. „Боротьба зі смоком“. — О. М.

[2]) „Дзвони“ III р., ст. 514—519.

ЛІТЕРАТУРА — НАУКА — МИСТЕЦТВО

Шляхи" платили від аркуша друку нераз і 160 зол., коли нормально платиться 50—90 зол. Та маса все гадає, що верхівка — ідеалісти... Завчасна смерть хитрого Федорцева не допустила до перемоги „Нових Шляхів": менше хитрий, більше нахабний А. Крушельницький заскоро зробив фальшивий крок в бік явного большевизму і — тому справу програв.

А проте — не всі співробітники покинули ті явно ліві „Нові Шляхи". Залишилося в них не мало дальших прихильників... большевицької платні. Лише за псевдоніми поховалися. Та Крушельницький мав „пех": консуля Лапчинського (nomen-omen) відкликали зі Львова і правильно розстріляли, а Крушельницькому „скоротили штати". Тоді деякі з „секретних" співробітників покаялися, побачивши, що нема не так ідеї, як пособій... До тих каянників належав і др Михайло Рудницький, співробітник „Діла", спец і диктатор від літературної критики й монополіст „культурної Европи" (читай: ліберально-жидівської). Озлоблений такою зрадою Крушельницький, перед свого сина Тараса „зрадив друга" Рудницького. В новозаснованій, уже зовсім лівій „Критиці" Тарас Крушельницький відкрив прилюдно тайну, що др М. Рудницький під псевдонімом працював у „Нових Шляхах" аж до березня 1932 року (останнього року існування „Нових Шляхів"), хоч одночасно давно передтим в „Ділі" заявив, що з „Новими Шляхами" не має нічого спільного.

Таке прикре відкриття др М. Рудницький пробував „вияснити" тим, що — мовляв — його співробітництво в „Нових Шляхах" було „чисто технічне" й не мало нічого спільного з ідеольогією „Нових Шляхів". Та чи правдиве те „вияснення"? Загляньмо з цікавости до цитованого Т. Крушельницьким березневого числа „Нових Шляхів" з 1932 року. Там на 256-259 сторінках побачимо, як то др М. Рудницький, чи властиво його псевдонім працював „чисто технічно". Отже в огляді закордонного письменства той псевдонім вихвалює якраз письменників - дефетистів згл. комунізуючих та всякого рода безвірників-бунтарів: Бределя, Мархвіца, Толлера, Кестена, Менкена й інших. При тім „технічний" псевдонім залюбки цитує якраз безвірницькі погляди тих писунів, прим. таку мудрість Менкена: „Коли бог сотворив людину на свою подобу, то за це людина йому тим самим віддячилася" (гл. „Н. Шл." ст. 259) і под. Такі, характеристичні для дра М. Рудницького, способи і прийоми кажуть нам бачити в ньому гідного переємника й наступника „діла" небіжчика Федорцева: потайного загонювання нашої культури в атеїстично-большевицьку пастку. Дух тих обох „елітчиків" і спеців від „Европи та культури" такий самий; ну і засоби теж з тої самої облудної бочки.

Та минув 1933 рік, „Критика" впала, Крушельницькі переконалися на власній шкурі про блага большевії. Здавалося радянофільські попутчики раз на все втратили ґрунт під ногами. І справді — явне радянофільство покищо взяло в лоб. Але... Лишилися попутницькі щурі й виемігрували з потопаючого корабля на свіжий. як щурі з зараженого корабля переносять чуму на незаражені, так і наші зробили. Лише назвали ту недугу інакше, лише вбрали її замісць у шати „поступу" й „будівництва держави" в такіж лахи, названі „культурою" та „Европою .."

Коли в січні 1934 р. появилося перше число двотижневика „Назустріч" — щось наче „Вядомосьці Літерацке" українською мовою — то ніхто й не подумав, до чого воно йде. Наші люди не знають того, що польсько-жидівські „Вядомосьці Літерацке" — розсадник большевизму гірший, ніж були „Нові Шляхи", й далеко більше хитрий, бо замаскований кличами „культури", „пацифізму", „поступу" й навіть... католицизму (є там осібна „католицька сторінка", де пишуть автентичні доктори св. Богословія...). Тай редакція „Назустрічі" вже другий рік застерігається ся проти заміту радянсфільства й навіть поміщує деколи якусь новинку проти большевиків (хоч розуміється більше рідко, ніж прим. проти „облудних клерикалів"). А проте заміти про радянофільство „Назустрічі" не вгавають. Отже, де правда? Хіба пошукати її в змісті двох річників „Назустрічі".

Перш за все треба ствердити, що до „Назустрічі" перекочували всі важніші співробітники „Нових Шляхів" і „Критики". Отже: 1) др М. Рудницький, 2) С. Гординський, 3) Ю. Дорош, 4) П. Карманський, 5) Ю. Косач, 6) М. Острозерха, 7) К. Гриневичева, 8) І. Борщак, 9) М. Возняк. 10) П. Ковжун, 11) др С. Парфанович, 12) др І. Свєнціцкий, 13) др З. Лєсько, 14) С. Шурат, 15) М. Посацький, 16) С. Левинський, все бувші новошляхівці, всі ліберали. Дальше йдуть нові набутки: 17) др Р. Домбчевський, 18) Г. Журба, 19) С. Чарнецький, 20) Д. Віконська, 21) І. Вільде, 22) В. Софронів. 23) Л. Бурачинська, 24) М. Голубець, 25) др М. Деркачева, 26) П. Зайцев, 27) Г. Чикаленко, 28) Ф. Дудко, 29) др В. Сімович, 30) С. Бойко, 31) Г. Левицька, 32) др Н. Нижанківський, 33) Д. Лукіянович, 34) інж. Р. Крохмалюк, 35) О. Грищенко, 36) М. Зорко-Топольницький, 37) С. Яблоиська, 38) А. Рудницький, 39) Т. Баландюк, 40) Г. Смольський — всі ліберали, дехто навіть недавній комуніст, дехто радикал, згл. соціял-демократ. До середніх націоналістів, співробітників „Назустрічі" належать: 41) А. Курдидик, 42) О. Боднарович, 43) Й. Т. Підляшецький, 44) А. Чайковський, 45) Таня Чайковська, 46) др Н. Лукіянович, 47) М. Матіїв Мельник, 48) І. Керницький, 49) Я. Ярий-Дригинич, 50) В. Ткачук, 51) др В. Бірчак, 52) др С. Смаль-Стоцький, 53) Я. Мандюкова, 54) М. Бутович, 55) др В. Січинський, 56) Е. Козак, 57) В. Ласовський, 58) Ф. Коковський, 59) др І. Раковський, 60) У. Самчук. Справедливість каже признати, що деякі з тих середняків, націоналістів типу „Діла", пишуть для „Назустрічі" просто тому, бо не мають іншої трибуни. Решта співробітників — се два „клерикали": 62) др Я. Гординський, 62) др В. Лев та нарешті ще з десять ріжних імен. Назвища правдивих націоналістів (Кравців, Маланюк, Ольжич і деякі інші) як і їх твори „Назустріч" перепечатує, але не з поручення авторів. Порівняймо ті числа: 16 новошляхівців + 24 лібералів, (разом 40 лівих) і до того 2 клерикали + 20 середніх націоналістів (разом 22 правих). Ясно, в котрий бік може вести „Назустріч" і якій струї назустріч.

Та — скаже може хтось — не в співробітниках річ, а в самій редакції. Нехай. „Назустріч" редагують: др Михайло Рудницький (знаємо...), Святослав Гординський (маляр-поет, новошляхівець, анархічно-віталістичної „ідеольогії" з нахилом до революції), др Василь Сімович (редактор суто ляїцистичного „Життя і Знання") і п. Осип Боднарович (спершу майже 105% націоналіст, опісля редактор „Нового Часу" й член Унда, опісля редактор „Нового Села" і член Усепартії, опісля видавець „Назустрічі" і т. д.). Та хто ближче знає редакційні справи, чи врешті перегляне річники „Назустрічі", той побачить, що редакцію „Назустрічі" ведуть властиво два новошляхівці: Рудницький і Гординський, а Боднарович і Сімович більше „сонні величини". Отже і з самою редакцією „Назустрічі" щось не тее...

Який же матеріял, зпоза членів редакції й співробітників, помістили два річники „Назустрічі"? 1) М. Бажан, 2) О. Влизько, 3) М. Вороний, 4) О. Слісаренко, 5) Д. Тась, 6) М. Рильський, 7) Д. Фальківський, 8) М. Філянський, 9) О. Досвітній, 10) Г. Косинка, 11) Г. Хоткевич — всі большевики, що писали по-українськи. Крім того з заграничних большевиків ще: 12) І. Голь, 13) П. Істрaті, 14) Р. Роллян, 15) Г. Велс (симпатик большевиків). До тої спілки треба ще долучити доволі лівих згл. визначно безвірницьких письменників: 16) В. Гюго, 17) Леконт де Ліль, 18) М. Черемшина, 19) А. Діверноа, 20) К. Мансфільд, 21) Є. П. Якобсен, 22) Дж. Голсверті, 23) А. Сюарез, 24) Л. Толстой, 25) А. Лян, 26) А. Шопенгавер, 27) Ґ. Аполінер, 28) Ш. Бодлер, 29) А. де Ноай, 30) К. Гамсун, 31) А. де Монтерлян, 32) Л. Піранделью, 33) І. Тургенєв, 34) К. і Й. Чапеки, 35) М. Метерлінк, 36) П. Альтенберґ, 37) А. Моруа, 38) О. Ортвін, 39) Я. Вассерман, 40) А. Бергсон, 41) Ж. Кеслєр і богато інших (в тім числі добра четвертина се інтернаціональні жиди). Проти тої ліберальщини „Назустріч" ставить одного католика (Ф. Моріяк) і трьох-чотирьох націоналістів. Отже знову відношення: 41 лівих до 5 правих. У статтях „Назустріч" величає лівих: 1) Досвітнього, 2) Франка, 3) Гайне, 4) Істраті, 5) Велса. 6) Селіна, 7) Шопенгавера, 8) Фройда, 9) Льва Толстого, 10) пані Мансфільд і богато інших. Зате „на окрасу" хвалить І. Е. Митрополита Шептицького і С. Ундсет; зовсім по рецепті „Вядомосьці Літерацкіх": чортові свічка, Богови огарок... Решта письменників, яких твори „Назустріч" печатає, се переважно всякі дефетисти, родом з покоління Юди, згл. останки „світа, що гине", прим. І. Бунін.

Прикметою оригінальної творчости в „Назустрічі" нудкий еротизм (головно жіночі авторки), еготизм і аморалізм (Гординський, Рудницький, Косач, Лякатос і под.). В виборі пізнати (ex ungue leonem) смак дра М. Рудницького, котрий завдно „гледжит у ступі" свою воду: ґрунт форма... В літературній критиці — поза нераз позитивними рецензіями О. Дніпровського — решта віхи на „Европу". Але яку Европу? Інтернаціонально-ліву: отже ліберальні аморалісти Гамсун, Піранделью; Жиди: Селін, Верфель, Вассерман, Тувім; відступник-порнограф Джойс; і знову Жиди: Альтенберґ, Ляндав, Гайне і т. д. В новинках і анекдотах знову популяризація ріжних масонів, криптосемітів і семітів; а коли вже про своїх, то конечно поклепування їх... Відділ фільмовий і музичний — що крок, то Жид. Мимоволі хочеться на таке сказати за одним англійським безвірком: „Краще вже читати Старий Завіт, де Жиди чистіші"...

При тім всім наслідуванню жидівських „Вядомосьці Літерацкіх" має „Назустріч" і добрі сторони газет, редагованих Жидами: широкі знайомства, живий стиль, досить добру мову, богато ілюстрацій, легкий підхід до читача. Ну і рекляму власної творчости й геніяльности співредакторів, головно з колхозу Рудницьких... Та все те „w ręku szalonych latarnie". Все те служить тому, щоби в нашу — досі майже чисту від тої погані — літературу ввести як співтворців жидівських інтернаціоналістів. А се знову потрібне „панам світа", щоб запанували і в українській літературі так, як панують вже в польській, французькій, російській та інших літературах і мистецтвах. В Німеччині славний історик літератури А. Бартельс називає догітлерівський період „жидівська література німецькою мовою." А що за такою літературою - підлазкою йде справжне радянофільське попутництво і врешті комунізм — се загально відома річ.

Отже як пропаґатора такої підлазки чужих первнів у нашу культуру — треба нам назвати „Назустріч" органом рішуче шкідливим. Бо сей часопис старається хитрим способом пропагувати в нашій культурі інтернаціональний розклад і так приготовляє ту культуру на пасивне, безопірне приняття культури антитрадиційної, протихристіянської — „культури" атеїзму. „Назустріч" се злий вовк в одежі — добрячої бабусі.

Свого часу була про „Назустріч" стаття в „Новій Зорі" п. з. „На зустріч — кому?" Тепер по двох літах правильного видавання того органу на підставі матеріялу, який він приніс, вже можна відповісти на се питання...

Ол. Мох.

ЛІТЕРАТУРА — НАУКА — МИСТЕЦТВО

Католицькі видання

Der Grosse Herder. Nachschlagewerk für Wissen und Leben. Vierte, völlig neubearbeitete Auflage von Herders Konversationslexikon. ElfterBand. Sippe bis Unterfranken. Freiburg im Breisgau. Herder & Co. G. m. b. H. Verlagsbuchhandlung.

Одинадцятий том „Великого Гердера“ богатий змістом та ілюстраціями, як і попередні томи. Важніші гасла як мораль, соціяльне питання, соціялізм, держава, гріх, техніка, театер, смерть, традиція, вірність, університети й ін. опрацьовані докладно в обширних т. зв. рамових статтях (Rahmenartikel). Всі ті питання опрацьовані не „невтрально“ як в ліберальчих енцикльопедіях. В „Великім Гердері“ все оцінене з католицької точки погляду. І в тім його велика цінність. Пр. таке важне питання як соціялізм інші енцикльопедії звичайно збувають поясненням самого слова „соціялізм“, поданням історії соціялізму й вичисленням важніших творів про соціялізм. Розуміється, про енцикліки Великого Папи Льва XIII „Quod apostolici muneris“ 1878 і „Rerum novarum“ 1891 або Пія XI „Quadragesimo anno“ 1931 в „невтральних“ енцикльопедіях майже ніколи не згадується. Якаж користь з таких енцикльопедій, з сухих, мертвих даних і цифр? В катол. лексиконі Гердера крім історії соціялізму подано також, як дивиться на нього католицька Церква, вияснено, чому соціялізм фальшивий, протиприродний та противний Божим законам. Читач знаходить в тій енцикльопедії не лише мертві дані про ріжні ділянки життя й науки, але й доброго учителя-приятеля, котрий помагає йому знайти відповідь на ріжні питання, розяснює сумніви, отвирає очи. „Великий Гердер“ не лише вчить, але й виховує. На 1776 шпальтах 11-го тому „Великого Гердера“ можна знайти вичерпуючі дані про гасла від Sippe до Unterfranken. Для нас Українців особливо цікавий 11-ий том. В нім написано про Словян загально і про Українців зокрема. Про Словян подано, що їх є разом з 25 міліонами переселенців до Америки округло 200 міл. Вони діляться на східних Словян: Москалі, Українці й Білорусини; західних Сл.: Поляки, Венди, Кашуби, Чехи й Словаки; і на полудневих Сл.: Болгари, Серби, Хорвати, Словінці. Як прабатьківщину Словян приймається передовсім простір Пинськ-Київ, отже нашу землю. Декотрі дослідники розширяють той простір на область між Вислою, Дочом і Карпатами. В 3—4 ст. по Христі Словяни почали поширяти свої границі на північ, захід і полудневий захід. Расово Словяни були давно нордійцями. Розширення Словян вплинуло на зміну первісного типу. Тепер на півночі переважає балтійсько-фінський тип, на полудні на Україні і частинно в полудневій Польщі динарський тип. Рівночасно розвинувся т. зв. судетський расовий тип Чехів. Спільна всім Словянам сильна чутливість і вражливість. Щодо віроісповідання частина Словян належить до православної Церкви і частина (Поляки, Чехи, Словаки, Українці, Хорвати, Словінці) до католицької Церкви. В Чехословаччині й Польщі є незначне число протестантів. Потім ідуть розділи про словянську музику, мітольогію, фільольогію й мови. В розділі про словянське право подано, що найстарші памятки словянського права се Руська Правда, Литовський Статут і книга законів сербського короля Душана. На особливу увагу заслугує словянське звичаєве право. До тексту додано дві карти: 1) розселення Словян в Европі й 2) карту Европи, на котрій представлено приріст населення в поодиноких краях. Найбільший приріст мають Словяни. Зпоміж Словян найвисше під тим оглядом стоять Москалі й Українці.

В 11-ім томі „В. Гердера“ присвячено Україні поверх шість шпальт. При писанні про Україну редактори „В. Гердера“ старалися подавати точні дані й користали по можности з українських жерел; українських публікацій в чужих мовах для інформування чужинців про Україну дуже мало. Тому редакторам енцикльопедій не можемо робити закидів за їх писання про Україну. Вони нераз мусять користати з чужих, часто тенденційних публікацій про Україну. Зрештою не можна вимагати від чужинців, щоб вони правильно інформували світ про нас, коли ми самі того не робимо. При писанні розділу про Україну редактори „В. Гердера“ використали слідуючі жерела: Україна, статистичний підручник, Харків; S. Rudnyckyj: Ukraina, Land und Volk (1916); В. С. Клюпт: Україна (в „Господарській географії СССР“), Москва-Ленінград; R. Tisserand: L' Ukraine, la vie d'un peuple, Париж 1933; Грушевський: Історія України; Залозецький: Духове життя України (по нім.); Україна й церковна унія; В. Кучабський: Західна Україна в боротьбі з Польщею і большевизмом 1918—1923 (по нім.); Січинський: Архітектура старокняжої доби; Шмідт: Мистецтво старої Руси-України; Залозецький: Візантійські памятки на Україні; Залозецький: Барокова архітектура східної Европи; Єфремов: Історія українського письменства; Возняк: Історія української літератури; Грушевський: Історія української літератури; Смаль-Стоцький: Укр. Граматика; Д. Дорошенко: Словянський світ; Зілинський: Карта українських говорів. Розділ п. н. Україна поділений на чотири части: в першій подано статистичні дані рад. України та її поділ на области, в другій частині подана коротка географія України, в третій описане господарство й земні скарби України. 3/4 землі України се управна ріля. Великі земні скарби дали основу до розвитку тяжкого промислу. На Україні розвинувся також хемічний промисл (Донецька область, Київ), електротехніччий (Харків) і текстильний. Трету частину розділу присвячено населенню України. На Україні живе 80·1% Українців, 9·2% Москалів, 5·4% Жидів, 1·6% Поляків, 1·4% Німців і т. д. Історію України зреферовано ясно. Нема помішання української історії з російською як то лучається в інших енцикльопедіях. Докладніше представлено відродження Українців і найновіші визвольні змагання. В окремім розділі згадано про пресу на Україні. В 1927 р. на радянській Україні виходило 90 робітничих, 43 селянських і 47 ріжних газет. В Галичині появлялося 60 українських органів. Головні органи: Діло, Час, Мета. Хто так „правдиво“ інформував видавництво одинокого католицького лексикону про католицьку пресу? Отже „Мета“ належить до головних органів, а „Нова Зоря“, старша й більша від „Мети“ — не належить. Розуміється, муситься чужих поінформувати про „правдомовність“ їх інформаторів. А хто вони, легко пізнати.

Про українську Церкву написано в 10-тім томі „В. Гердера“. Українську штуку поділено на три доби: візантійську 10 — 13 ст., переходову 13—16 ст. і новітну. Огляд української літератури дещо неясний. Автор огляду зачинає українську літературу щойно від І. Котляревського. Останний розділ присвячено українській мові. В тексті уміщено господарську карту України, деякі ілюстрації церков: Михайлівської в Києві, деревляної церкви в Ніклевій і церкви в Карпатах, ілюстрацію фасади церкви св. Николая в Києві, далі взір народного килиму і три ілюстрації народних типів (Українок). В 11-тім томі згадано про Українців також під гаслом: Зєдинена Церква. Зєдинені (з Апост. Столицею) церковні групи є ось які: Українці (5 міл.), Вірмени (100 тис.), Копти (32 тис.), Сирійці (70 тис.), Мароніти (385 тис.), Сирохалдейці (72 тис.), Малябарці (530 тис.), Італьо-альбанці (50 тис.), Мадяри (142 тис.), Мельхіти (166 тис.), Румуни (1.400 тис.), Болгари (6 тис.). Тепер унія має добрі вигляди між православними.

Нові видання

Іван Филипчак. **Історія села Берегів самбірського повіту.** Береги 1935. Видавництво Читальні „Просвіти“ в Берегах, ч. 1, 18 x 12.5, 77 + (3). Друкарня Наук. Т-ва ім. Шевченка, Львів. Ціна 1 злп.

Регіональна література й особливо історія наших сіл у нас сьогодні дуже занедбана. Правда, на полі сеї ділянки прислужилися богато В. Площанський, о. В. Чернецький і ін., напечатавши в пресі та й окремо ряд монографій і статтей про ріжні місцевості в Галичині. Та богатобогато наших місцевостей жде ще окремих праць про себе. А се конче треба зробити й то якнайскоріше, поки ще не збувтіли численні архівні матеріяли.

Тому з радістю витаємо вище згадану працю проф. І. Филипчака про село Береги. Довідуємося з неї про положення того села, про походження його назви, про людей і природу його та про його історію від княжих часів, особливож від 1490 р. аж до наших часів. Крім того, в окремих розділах автор подав історію церкви, школи й культурних установ у тім селі. Перший парох у Берегах відомий вже 1563 р. Автор подає історію та список тамошніх парохів від 17 стол. аж до сьогодні. В тім розділі про історію церкви в Берегах маємо цікаву вістку про рукописний Акафист св. Іванові Богословові з 1778 р., що сьогодні зберігається в тамошній церкві.—Школа істнує в тім селі від кінця 18 стол. Дальше автор подає історію культурних установ у Берегах, а саме Читальні „Просвіти“, кружка „Сільського Господаря“, Районової Молочарні, Позичкової Каси „Селянська Поміч“, кооперативи „Єдність“, кружка „Рідної Школи“ ім. Л. Українки, „Союзу Українок“ і Тов. „Січ“. В історії місцевої Читальні „Просвіти“ вичисляє часописи в згад. читальні. Між ін. і... „Громадський Голос“ і „Каменярі“. Ці обидва часописи, радикальні й безбожницькі, висміюють католицьку Церкву, католицьке духовенство та його працю (недавно „Громадський Голос“ втяв неабияку штуку, написавши недорічну й незгідну з історією статтю проти св. Йосафата). Згадані часописи тільки псують своїх читачів, відривають від Бога й Церкви та ганґренують. Тому не повинно бути місця для них ні в одній читальні в наших селах, як також у читальні в Берегах. У списі часописів у згад. читальні не бачимо ні одного католицького часопису. Нема отже в читальні в Берегах ні „Місіонаря“, ні „Нової Зорі“, ні „Правди“, ні „Українського Бескиду“ ні інших католицьких часописів. Виділ Читальні повинен подбати, щоб своїм членам подати католицьку пресу, бо без неї не буде село тим, чим повинно бути. Свою працю кінчить автор списком інтеліґенції, що вийшла з того села, і тих, що померли на полі битви підчас світової війни й наших визвольних змагань. В книжці є ще 4 знимки на окремім папері. Коректа дуже недбала, напр. замість „Княгиня“ напечатано „Книгарня“ (ст. 78). Крім того богато помилок в тексті. Дивний спосіб писання: христової віри (ст. 14), служби божі (ст. 26 і 61). Не думаю, щоб автор так написав. Знаю з інших праць, що він так не пише. Се робота або того, що виправляв мову, або складача, або коректора не без большевицьких настроїв. Книжку видали своїм коштом селяни в Берегах, даючи таким чином гарний приклад іншим селам, що повинні подбати про подібні монографії про себе. Котре село, перейняте катол. духом, піде перше за тим прикладом? о. Р. Лукань, ЧСВВ.

Володимир Кубійович: **Територія й людність українських земель.** З 2 мапами. Науково-Популярна Бібліотека Товариства „Просвіта“. Накладом фонду „Учітеся, брати мої“. Ч. 3 (19). Львів, 1935. Стор. 88. Формат 12.5 x 17.5 цм. В тексті дві мапи і 2 таблиці. Ціна неподана. — Се книжечка потрібна й заслугує на поширення.

Важна наука Шахта

Економічного Диктатора Німців.

У своїй голосній промові про реформу акційного права сказав Шахт м. і.:

„Також провідник потребує границь. Вони є передовсім в почутті відповідальности провідника самого. Законодавство не повинно ослаблювати того почуття відповідальности в провіднику. Тому не повинно провідникови давати ще більше прав ніж він здобуває собі силою своєї індивідуальности... Система д в о х відповідальних підписів, котру приймає все наше економічно-спілкове право, становить для кождого провідника постійну перестороrу, щоб не переступав певних границь. Катастрофи акційних спілок, що так часто лучалися в часі тревання тої системи, мали як властиву причину безправно присвоєне собі диктаторське становище одиниці або на жаль навіть ухвалене Надзірною Радою. Не тільки в Німеччині, але також в Америці причини катастрофи спілок в дуже переважаючім числі випадків можна доглянути в нещасній ролі права одного — одинокого підпису... Коли провідник акційної спілки має дійсно прикмети провідника, то вплив його буде переважаючий і на загальних зборах супроти акціонарів. Коли нема правдивого провідника, тоді загальні збори акціонарів таксамо безсильні як кождий парлямент... Дуже на бездоріжжа провадить думка, що акціонар виконав всі свої обовязки, коли раз дав гроші — і вже зрештою може оставити свобідну руку дирекції. Вправді почуття, що можна без гальми господарити чужими грішми, дуже підносить чоловіка, але се не викликає охочого давання грошей у тих, що мають гроші. І тому конечність загальних зборів у певних відступах часу складати рахунки з того, як уживалося грошей—се необхідний корреляят свободи“. —

Та промова Шахта викликала велику і зрозумілу сензацію.

До сеї промови Шахта додав Герман Будзіславский в 50 ч. тижневика „Ді Нае Вельтбігне“ отсі свої висновки:

Сила Гітлера полягала на тім, що він посідаючим клясам забезпечував уживання їх привілеїв великанською підставою народних мас і кількома сотками тисяч своїх преторіян. І тому власне звязалися з ним рішаючі німецькі сили: ґенерали, промисловці і юнкри (великі земельні посідачі). Масова підстава зникла — і тому союзники стають непевні. Та Гітлер ще стоїть на останку своїх узброених преторіянських дружин, передовсім на SS, як також на сліпім послусі великанського апарату функціонарів, тої могутної громади галапасів, котра висисає народ в виді урядників численних національ-соціялістичних орґанізацій. Одначе власне життя тих орґанізацій помалу слабне. Старі сили все сильніше виступають наперед. І нац.-соціялістичні провідники відчувають, що вони мимо своєї влади над життям і смертю — постійно тратять свій вплив. Вони ще держаться терроpом і непевністю того, що малоб наступити по них. У всіх промовах тих провідників все повертає арґумент: По нас прийде хаос.—Одначе се не здержить процесу перетворювання Третої Німеччини. Розуміється, колесо німецької історії не стане й тоді, коли одної днини консервативні сили знов зовсім опанують державу. Панове жили під кличем: „По нас може собі прийти навіть потопа!“ Отже треба буде богато води, щоб вимити...

З муринських казок

Чому в неґрів підошви білі.

Люди, як і ангели, були спочатку — коли сотворив їх всіх Нзамбі — геть чисто чорні. Та незабаром Господь усього світу спостеріг, що то не гарно й вирішив їх перефарбувати.

Отже ангели розбовтали у глибокій калюжі мила та й скупалися. І вийшли вони з купелі біліші ніж середина банана.

З приємністю оглянув їх Нзамбі й наказав усім людям теж помитися. Европейці се нащадки тих, що відразу послухали Нзамбі; геть чисто світлі вони, лише ангели від них біліші. Та не всі були такі слухняні й богато людей не поспішилося до купелі. Колиж лінивіші прийшли до калюжи, мила було вже обмаль; тому кольор шкіри їх жовтявий, їх волосся завжди чорне — се араби.

Нзамбі довідався, що є ще й такі люди, які зовсім не милися й дуже розсердився. Тоді ангели підганяли дрючками лінивих, упертих і неслухняних, аж бідолахи ледве на чотирох долізли до купелі. Тимчасом вода висохла й мило попсувалося — не диво отже, що лише підошви ніг та долоні в тих людей побілішали та й то не дуже.

Так один лікар переказував мені леґенду неґрів з берегів озера Чад, куди заїздять й арабські купці. Казка ця намагається пояснити не лише факти, що долоні й підошви неґрів світліші ніж решта тіла, але також ріжницю вдачі енергійних дисциплінованих білих, лінивіших арабів та байдужих чорних, яких завше доводиться силувати, щоби щось зробили.

Подав П. К.

Великі діла

американської Єрархії католицької Церкви.

Підчас снідання в честь епископа Канзасу Сіті, мснр Томаса Лілліса, котрий обходив свій ювилей священства, архиепископ мснр Джон Мек Ніколес після „Оссерваторе Романо“ з 11. 10. 1935 виголосив промову про історичні заслуги американської єрархії катол. Церкви. Треба подумати тільки про широко розбудовану систему католицьких, парохіяльних шкіл в Америці і про жертви, котрі складається на ті школи, щоб сейчас пізнати, що єрархія, котра доконує такого діла в краю в більшій части протестантськім, заслугує на найвисшу похвалу. Преціь загально нині є кругло 2000 католицьких шкіл, котрими управляють в великій части священики-монахи, світські священики й монахині. Один погляд на 200 духовних семинарій Злучених Держав Північної Америки, до котрих ходить 24.000 студентів; дальше на майже 700 католицьких лічниць і на 500 католицьких сиротинців і захистів для старців — поучає коли можливо ще ясніше про зусилля католицького епископату Злучених Держав, щоб удержати, поглибити й розбудувати католицьке життя в краю. В З. Д. Північної Америки є нині понад 18.000 католицьких церков; між ними є немало величавих Божих Домів, як катедри в Нью-Йорку, св. Людвіку і св. Павлі (Сан Поль). Світські католики виконують на загал взірцево свої релігійні обовязки, передовсім під оглядом принимання св. Причастя. Те все завдячуємо наперед Богу, потому невтомній запопадливости наших Епископів. Перші Епископи католицької Церкви Америки були в найправдивішім значінні того слова героїчні постаті. Вони створили знамениті підстави, на котрих їх наслідники могли збудувати могутну будову католицької Церкви Злучених Держав Північної Америки. Щойно 146 літ минуло, коли Злучені Держави одержали свого першого католицького Епископа. Се був славний Джон Кароль, котрого іменував папа Пій VI. Коли основано американську єрархію, в Злучених Державах Північної Америки було тільки 30 священиків і 22.000 католиків. Нині є 107 церковних епископських резиденцій і число католиків вже значно перейшло 20 міліонів. Без єрархічних постатей в роді згаданого Кароля, кардинала Джіббона, архиепископів Murray, Ireland і Grace та Hogan'а бувби немислимий такий розвиток католицизму в Злучених Державах Північної Америки.

Типи злочинців

Гумореска.

По мойому в тім є якась недосконалість сучасного правознавства: злочину, припустім, доконано минулого року, а судовий процес відбувається щойно сего року. Всі вже вспіли в своїм часі перехвилюватися, зворушитися, висказати своє відношення до справи. Загальна думка вже давно дійшла, так сказати, до своєї кульмінаційної точки. І нагло — знов треба кульмінувати! Знов хвилюватися, зворушатися, висказувати думки.

В тім відношенні, з точки погляду широкої публики, далеко більше досконалий военно-полевий суд. Рано виказали злочин, по сніданню зробили засідання, по обіді виконали присуд. — І таким способом від справи дістається повне артистичне враження. А тут — прикре роздвоення. Скучне повторення сего, що було. І мимовільне порівнання: По вечері гірчиця.

Отсе, на підставі вказаних міркувань, я не маю наміру тепер відкликуватися на справу Ставіцкого, котру тепер розбирають, а думаю поговорити просто на тему, котру зачіпає процес:

Про обманців взагалі. І про ошуканців зокрема.

Як мені здається, всіх теперішних злочинців можна поділити на три характеристичні ґрупи:

Наївні ошуканці.

Середні ошуканці

Й ошуканці з печатю таланту.

Наївних ошуканців, розуміється, найчастіше стрічаємо в житті. І як не дивно, на їх вид навіть у мізантропа робиться легко на душі: появляється віра в людей.

В суті річи: ошуканець, котрий відразу робить злочин, по своїй природі, очевидно, зовсім не злочинець. Навпаки, в тій афері він просто дитина. Не приготований до злочину, не може перенятися наскрізь духом брехні, що йде в парі з ним, щоб обезпечити себе від виявлення.

Такий наївний ошуканець може вишкробати кухонним ножем на льотерійнім льосі небажану двійку або трійку і зголоситися по гроші!

— Адже тут на місці послідної цифри величезна діра! здивовано скажуть йому. В чім діло?

— Невже велика? несміло відповість він. А я думав, що маленька...

Чисто - сердечний, наївний обманець може виготовити собі фальшивий паспорт на промакальнім папері, який навинеться під руку, він може написати чек на білеті вступу до кіна; може підписати чужим іменем, не розвідавши навіть, як необхідно підробити почерк.

Не треба й говорити, що такі наївні обманці майже ніколи не ґуляють на свободі, а все трівко сидять. Вони повинні бути милими, прегарними, чесними горожанами. Та що робити, коли людей перемогла сумна манія великости: що вони можуть щонебудь підробити і когось надути.

Про середних обманців не буду довго розводитися. Їх всі добре знають.

Звичайно се люди статочні, трудолюбиві, займаються своєю роботою вдумливо, поважно; старанно виучують чужі почерки, заки підписуються; невтомно шукають за папером передтим, заки вимучать фальшивий паспорт. В той час, коли наївні обманці попадаються до вязниці вже слідуючого дня, середні ошуканці деколи ґуляють на свободі цілий рік або два, заки сядуть в тюрмі. Дуже часто буває, що ошуканство їм затяжить. Нерідко мріють вони перейти на іншу, лекшу і більше чесну роботу. Та звичайно лучається, що всі чесні заняття вже розхоплені другими, спритнішими конкурентами. І тому в поті чола приходиться тягнути попередне тягло.

І от вкінці третий взір ошуканців, з печатю таланту. Сих розуміється небогато, як взагалі здібних людей. Самі вони

ФАБРИКА СВІЧОК „КЕРОС" ЛЬВІВ 15. вл. П. ДУРБАК.сини

З РЕЛІҐІЙНО-ЦЕРКОВНОГО ЖИТТЯ

Різдво в Ватикані. Представники римського духовенства зложили Св. Отцеви побажання з приводу Різдва. Св. Отець подякував за бажання й виголосив промову, в котрій підчеркнув, що не треба тратити надії на щасливий вихід з теперішнього положення в світі. На закінчення своєї промови Св. Отець побажав світови мира й усіх Божих благословенств.

Новий кардинал Бодріяр, директор Парижського Катол. Інституту, відомий зі свойого приязного відношення до Українців. З вдячности вибрано його в 1933 р. почесним членом Т-ва Українознавства в Парижі. Треба надіятися, що новий кардинал буде дальше цікавитися долею нашого народу та помагати Українцям.

Секретарем св. Конґреґації Пропаґанди іменовано архиепископа Чельза Константінія.

Конґрес католицьких лікарів відбудеться у Відні в днях від 28 травня до 2 червня 1936 р. Конґрес займеться справою міжнародної орґанізації католицьких лікарів.

В Вірцбурзі (Німеччина) замкнено теольоґічний факультет у звязку з останніми увязненнями визначних католицьких священиків в Німеччині.

Медичне бюро в Люрді оголосило звідомлення зі своєї праці за 1935 р. Бюро має тепер 2.217 членів-лікарів з 21 ріжних країв. В 1935 р. відвідало Люрд 484 лікарів французьких і 306 лікарів з інших країв. В рр. 1933—34 було в Люрді 89 уздоровлень, котрих не можна пояснити без узгляднення надприродних сил.

До Мехіка вернувся епископ стейту Ґвадаляяри, Орозко. Його вже три рази видалювали з краю. Останний раз 1932 р. схопили його силою і літаком вивезли поза границі Мехіка. Тепер президент Мехіка Карденас дозволив епископови вернутися до краю.

Місіонар-мученик. Збольшевизовані китайські бандити замучили французького місіонаря о. Бірона.

В Шехвані (Китай) заходом апостольського вікарія о. Ванґа збудовано католицьку семинарію.

В Манджуко є 145.848 католиків.

Варшавський процес ОУН

За убиття міністра Перацкого.

Двацятьпятого дня процесу на початку розправи прокуратор Желеньский предложив трибуналови документ міністерства внутрішних справ з датою 27 XII 1935. В нім є повідомлення, що голова Проводу Українських Націоналістів полк. Е. Коновалець виїхав зі Швайцарії до Франції 10 XII 1935 р. на домагання швайцарської влади безпеки. — Оборонець Павенцкий вніс, щоб трибунал зажадав актів з городського суду у Львові двох справ, котрі відбулися проти Коціньскої. Львівський суд увільнив Коціньску 22 XII 1935 р., бо признав її психічно ненормальною. Се на обставину, що єдиний свідок проти Зарицької несповна розуму. — Трибунал приняв внески прокуратора, а відкинув внески оборони. — Після того обж. Малюца зрікся оборонця Шлапака під вражінням тої частини промови прокуратора, в котрій згадувалося, що Мигаль не має оборонця. Малюца не хотів бути більше упривілеєним від Мигаля.— З черги виголосив промову прок. Рудніцкий. Його промова тривала 7 годин. Він зачав від пояснювання та виправдування становища суду в справі заборони зізнавати по українськи в варшавськім суді. Відтак зясував психольоґічні причини повстання УВО (Української Військової Орґанізації). Її створили старшини Української Армії. Вони не могли відразу стати спокійними горожанами держави, до котрої мали належати. Се психольоґічно зрозуміле. Одначе та психольоґія від 1920 р. повинна була вже змінитися. УВО видала в осени 1920 р. мобілізаційний приказ. В нім говорилося м.і., що кождої хвилі може початися війна. Тому членів покличуть до зброї. Та літа минули. Війни нема. Тому діяльність будучої української армії зачала перетворюватися в терористично боєву. УВО зачала братовбийчу війну проти самих Українців, що були інших поглядів, себто проти т. зв. угодовців. Акції українських терористів не можна порівнувати з терористичною акцією ППС (Польської Партії Соціялістичної) тому, бо ППС не має на своїй совісти ні одного Поляка, котрий мав інші погляди. Польська суспільність знала своїх угодовців, пятнувала їх в пресі, та на їх життя не було атентатів. ОУН (Орґанізація Українських Націоналістів) бажає, щоб Поляки забралися з Галичини. Та се неможливе, бо Поляки мешкають тут від 600 років. В деяких воєвідствах процент польського населення доходить до 70, в інших до 40 або 50. Галичина край мішаний. Основа польсько-українського співжиття се щире признання польської держави Українцями. Зате польська суспільність повинна признати український нарід співгосподарем сего краю. Тільки згідна, солідарна співпраця обох суспільностей на всіх ділянках життя може запевнити гарний розвиток сему краеви. Дальше прокуратор Р. обговорив устрій української держави згідно з ідеольоґією ОУН. Опісля широко говорив про фінанси ОУН, про підмоги з Литви й Америки. Потому обговорив відношення ОУН до СССР та політику ОУН супроти Церкви. Вкінці заповів, що присуд буде дуже строгий. — Потому виголосив промову прокуратор Желеньский, доволі дивну змістом і напрямом. Наступили промови оборонців, про котрі згадаємо зараз в посвяточнім числі.

„Правда" — в 1936 році

Всі вже знаєте „Правду", тижневий часопис для найширших кругів українського католицького народу, що виходить уже 9-ий рік у Львові. Як дотепер, так і в сім році постарається „Правда" бути цікавою та пожиточною ґазетою для всіх: для старших, для молоді і для дітей. Старші знайдуть у „Правді" найновіші вісти з Церкви і світа, статті на теми релігійні, суспільні, господарські й політичні, та цікаві оповідання для науки і розваги. На окремій „Сторінці укр. кат. Жінки" писати будемо про жіночі справи. Молодь матиме і надалі окрему свою „Сторінку Молоді", діти свій дитячий місячний журналик, „Віночок". „Бібліотечка Правди" у формі книжкових додатків після закінчення фейлетону „За Христа Царя" буде виходити далі. З „Правди" можуть наші Передплатники складати собі цікаві книжечки для своїх діточок. Річна передплата „Правди" коштує 8 зол., місячна 70 сот. Коли збереться 7 спільників, то за 10 ґрошів можна мати ґазету на цілий місяць.

Адресувати так: **Адміністрація "ПРАВДИ" Львів,** (Lwów) **ул. Ґродзіцких 2.**

Всім Споживачам цикорії „Луна", „Солодової кави Луна" і підмінки кави „Пражінь" бажає

„ВЕСЕЛИХ СВЯТ" І ЩАСЛИВОГО НОВОГО РОКУ

КООПЕРАТИВНА ФАБРИКА „СУСПІЛЬНИЙ ПРОМИСЛ"

ЛЬВІВ — БОГДАНІВКА 30

нічого не підчищують, не підробляють, тільки створюють кругом себе пригожу атмосферу підчистки, підроблювання. Над злочином вони не трудяться в поті чола, а роблять його з натхненням, легко і свобідно. І від наївних і від середних ошуканців ріжняться вони тим, що садяться в тюрму не на слідуючий день і не за рік або за два, а так за пятнацять або за двацять років, коли вже оконечно роблять підсумки свого життя...

Недостача місця, на жаль, не дає мені можности поглибити аналізу трох перечислених типів. Одначе на кінець не можу не вказати тут на ще один додатковий рід обманців: на т. зв. чесних людей.

Всі три попередні категорії, як вони не відріжнялисяб здібностями, кінець кінців всетаки попадаються в своїх шахрайствах: за день, за рік, за двацять літ. Та чесні люди — се вже найхитріші, найспритніші ошуканці. Знаючи, шо їх чекає, вони ніколи нічого не підчищують, нічого не підробляють, ні в чім підозрілім не беруть участи. З обережности вони навіть сторонять від всякої атмосфери обманства. И отсей тип злочинців, розуміється, невловимий.

І справедливість в боротьбі з ним вовсім безсильна.

А. Ренніков.

Лікарський фейлетоник.

Про довге життя

Чи лікарська штука може значно продовжити життя?

Тому питанню, як повідомляє віденська „Райхспост", присвятив виклад доцент університету др Ганс Янушке в австрійськім „Леоґезельшафт"-і. Він відповів на те питання притакуючо. Вік і зужиття нищать орґани тіла дуже часто не зовсім, але частинно, в певнім порядку; говорячи образово, приблизно так, як в машині ушкодиться мотор або розірветься трансмісійний пас, а інші части машини, призначені до ріжних функцій, остають більше або менше в порядку. Отже можна вставити неначе резервові мотори в формі ліків і так направити убуток певних функцій орґанів. Др Янушке показав можливість примінення того прінціпу на примірі серця. Певними ліками, котрі оживляють чинність серця, можна роками й навіть десятками літ дальше держати в чинности слабі від старости, погасаючі серця. Прелеґентови вдалося „запрягом хемічних резервових моторів" вратувати від небезпеки смерти пацієнтів, котрих серця в другій половині 60-тих років або коло 70 року життя були такі зужиті й постарілі, що здавалося, що пацієнти стоять при кінці свойого життевого шляху. Деяка скількість тих пацієнтів є нині високо в 70-тих і 80-тих роках. Один пацієнт, котрому коло 80 року життя загрожувала смерть з ослаблення серця, дожив близько 100 літ. Зужиті орґани гинуть деколи не через сповільнення, але через приспішення їх функцій. Примір на те т. зв. нагла смерть („шляґ його трафив"): подразнення, котрі нормально викликують 60 до 80 ударів серця, слідують по собі так скоро, що не може дійти до ні одного повного руху серця. Ліками, котрі сповільняють чинність серця, на підставі обсерваций і досвіду Моравіца й Гохрайна можна значно зменшити випадки наглої смерти. Влученням „хемічних резервових моторів" можна не допустити або усунути також інші випадки смерти орґану тіла, як пр. параліжі. Також в випадках недуг, при котрих деякі функції орґанів зникають через перепруження, можна помогти ліками, котрі неначе заступають відпавші функції. Се важне пр. при горячкових інфекціях, при запаленні легенів, при тяжкій ґрипі, дифтерії, шкарлятині, при наслідках наркози і т. д. Прелеґентови вдалося тими середниками уникнути випадків смерти в ріжних стадіях недуг, де давніше було 25—90 проц. смертних випадків.

До наших трьох ілюстрацій

Про Згромадження СС. Служебниць.

В сім числі помістили ми три ілюстрації з найновішого дому Згромадження Сестер Служебниць Пречистої Діви Непорочно Зачатої. Се Згромадження основано в 1892 р. Початок його був в Жужелі, Дієцезії Перемиської. Новіціят в Кристинополі. Досі мають Сестри Служебниці в Галичині 86 домів, в Чехословаччині 1 дім, в Югославії 1, в Римі 1. Все те—Галицька провінція. Кромі того мають вони 12 домів в Канаді і 2 доми в Злучених Державах Північної Америки, все те Канадська провінція. В Бразилійській провінції мають 12 домів. Всіх домів разом мають Сестри Служебниці 116.

В Дієцезії Станиславівській 30-тий дім збудовано в Монастирисках в рр. 1934/35. В нім велика саля має розмір 10 х 6 метрів. Крім неї є в тім домі 8 кімнат. Біля дому побудовано господарські будинки, студню з помпою і т. д. Там є захоронка призначена на поверх 100 українських дітей. Кромі захоронки є там швальня для дорослих дівчат. Будівля дуже солідна, крита бляхою, має електричні інсталяції, пивниці і т. д. Се наймодерніша будівля в цілім місті.

Монаші Чини і Згромадження се надзвичайно важна аванґарда катол. Церкви, дуже пожиточна для народу. В рядах тої аванґарди є богато місця для нашої чільної молоді, котра хоче присвятити себе на службу Богу і народові свому.

Захоронка Сестер Служебниць в Монастирисках (повіт Бучач). Се тридцятий дім Сестер Служебниць в Станиславівській Дієцезії, збудований за Преосв. Григорія Хомишина Епископським Ординаріятом коштом 30,000 зл. для поверх 100 дітей.

Характеристичне

„Przegląd Wileński“ в ч. 22—3 з грудня 1935 приніс м. і. статтю про „Polski Słownik Biograficzny“. Видає його Польська Академія Наук в Кракові. Буде в нім около 20.000 життєписів. Українців, Литовців, Білорусинів називається в нім „чужоземцями“... А про не-чужоземця римокатол. епископа Бандурского пише „P. W.“: — Повний цікавих річей життепис (р.-кат.) епископа Бандурского. М. ін. довідуємося тут, що у львівськім помешканні небіщика обговорювано, на переломі років 1912—13, проект доконання замаху на православний собор на Саській Площі, в ціли висадження його в воздух. Якраз тоді викінчувано його будову. На торжественне посвячення мав приїхати до Варшави цар Николай II й угодовці приготовлялися вже до прилюдної маніфестації своєї льояльности. Одначе Николай II не приїхав і привід до подібної маніфестації пропав. Перед війною еп. Бандурский робив у Львові також приготування до видобуття реліквій патрона Унії св. Йосафата, схованих на Поліссю в Білій. Коли тоді ті реліквії трафилиб до польських рук, гр.-кат. Церква ніколи не прийшлаб до їх посідання. Одначе сталося інакше й ті реліквії чекають у Відні догіднішої хвилі до повороту. — (Здержуємося від докладніших коментарів до тих нарад в помешканні р.-катол. епископа, бо вони самі за себе говорять томи. — Ред. „Н. Зорі.“).

Оригінальний Свят-вечір в Берліні

Берлінська преса принесла такі описи навечеря Христового Різдва в Берліні: На засипанім снігом подвірю головної касарні корпусу кадетів уставлено три баталіони в повнім воєннім узброенню. В самій середині подвіря запалено великий деревляний костир. Полумінь його бухала високо до чорного неба. Довкруги блистіли в червонім відблиску вогню тяжкі кулемети, гармати й метачі мін. Получення старонімецького поганського звичаю з новонімецьким мілітаризмом робило потрясаюче враження. Тимбільше, що фабрики амуніції працюють день і ніч.

ЩО ВИБРАТИ?

Йшов повільним кроком. Приглядався виставам. Деколи задержувався, критично оцінював гарні жіночі торбинки, срібні папіросниці, бранзолетки, шовкові шалі. Обіцяв жінці привезти гарний дарунок з Варшави.

Дещо втомлений задовгою мандрівкою рухливими вулицями, вступив до великої кавярні, заняв місце при вікні. Бився з думками, попиваючи малими ковтками чорну каву. Що купити? Се гарне і те гарне, а інше ще гарніше... Що вибрати, щоби зробити приємність жінці?

Закурив папіроску і відрухово глянув через вікно на вулицю. Щось прикувало його увагу. Приглянувся пильно раз і другий. Закликав кельнера, заплатив і рішучим кроком попрямував до дверей. Вийшов на вулицю, перейшов через дорогу на другу сторону і задержався на хвилю перед виставовим вікном, за котрим видно було рожеві картки поскладані в рівні ряди. Льотерійна колектура. Вийшов, взяв один з поданих йому льосів, заплатив і вдоволений з себе удався прямо на головний двірець.

Жінка приняла дарунок в формі льосу на льотерію з дещо вимушеним усміхом. Кілька днів панував в хаті невиразний настрій. Та „пан муж“ вірив у свою зірку і не спускав з тону, запевнюючи жінку, що поклін під адресою Фортуни се найзручніше життєве потягнення. — Чекаймо. Вірю, що зустріне нас щастя, — успокоював жінку. І дочекався. З колектури в столиці прийшло повідомлення, що на льос впала виграна в сумі 50.000 зл. — А що, не казав я? Хто вірить в Фортуну, тому щастя сприяє.

Найкращим дарунком на ялинку і на Новий Рік є премійна вкладкова книжечка КООПЕРАТИВНОГО БАНКУ „ДНІСТЕР“ ЛЬВІВ, УЛИЦЯ РУСЬКА ч. 20., на яку крім звичайних відсотків можна одержати ще й нагороду за ощадність у висоті 25—100 зл.

ПРЕСА

Преса се велика, коли не найбільша, сила наших днів. Деякі твердять, що найбільша сила се опінія, одначе се блуд, бо більша від неї преса, що уробляє опінію, коментує її, поглиблює та оповіщує по цілім світі. (З промови Св. Отця Пія XI до журналістів).

*

Антанта виграла війну пресою. (Кардинал Мерсіє).

*

Преса ще більше конечна ніж школа, бо вона формує прилюдну опінію. Преса — се школа для дорослих. Коли в нас в Альзатії ніхто не може нічого зробити проти нас католиків, то тому, що маємо богато католицьких часописів. (Штрасбурґський епископ Шарль Рюш).

*

Преса, яка взяла розбрат з засадами надприродної віри й етики, без огляду на те, чи вона просто ворожа, чи упозорована звідними кличами, — наповнена одним духом і стремить в більшій або меншій мірі до одної цілі то є до нищення Божого царства на землі. (Еп. Григорій Хомишин: Завдання католицького часопису. „Н. Зоря“, ч. 799).

*

Нарід, котрий не має правдиво католицької преси, яка гамувалаб і вказувалаб на шкідливий і небезпечний вплив ворожої преси, зведений, блудить по манівцях і напевно скорше чи пізніше мусить загинути. (Еп. Григорій Хомишин: Завдання католицького часопису. „Н. Зоря“).

*

Преса в нинішних часах се побіч капіталу першорядна сила, котра править світом. (Станиславівський Епископ Григорій Хомишин: Завдання католицького часопису).

*

Про якусь свою державу і думати нема що, коли годі поставити свою пресу. („Преса“, ст. 177).

*

Ті, що позичають іншим ґазети, се руїнники своєї преси й культури. Навіть найбідніших 10 людей може зложитися на часопис. („Преса“, ст. 177).

*

Колиб у нас була сильна „клєрикальна“ преса, то булаб пошана духовенства й Церкви. („Преса“, ст. 185).

*

Кождий католик, котрий розуміє вагу католицької преси, повинен передплачувати католицькі часописи й інших наклонювати до того.

*

Преса се сила. В її творенні співпрацюють публіцисти й передплатники. Одні й другі мусять памятати про свої обовязки.

*

Чи Ви післали вже передплату на „Нову Зорю“?

Уживану одіж, білля, обуву мужеську, жіночу, дитячу для інвалідів, вдів і сиріт приймає УКТОДІ, Львів, Потоцького 48. З провінції висилайте почтою. У Львові відберемо самі за писемн. повідомленням.

Будьмо милосердні

Харитативна Акція Комітету Допомоги Хорим.

Укр. Комітет Допомоги Хорим у Львові звертається до П. Т. Суспільности з горячим проханням не забувати про хорих та найбідніших наших братів і сестер, що приковані тяжкими хоробами до свойого ліжка в голоді й холоді, безрадні й опущені, зі слезами в очах, з жалем в серці, без вигляду на соняшні дні свойого життя, стрічатимуть се велике різдвяне свято. (Слідують приклади—Ред.). Всіх тих жахливих картин, що їх зустрічають члени Комітету в щоденній своїй праці годі в короткій відозві навести. Таких найбідніших хорих має Комітет у своїй евіденції та дуже обмеженій опіці понад 30. Комітет по змозі своїх фондів підпомагає бідним хорим дітям, що вчаться в наших школах, доставляючи їм трану й ліків, а для одної школи закупив підручну аптичку. В часі голоду Яворівщини наш Комітет заініціював допомогу хорим дітям з чималою для них допомогою. Тому з нагоди Христового Різдва звертаємося до нашої П. Т. Суспільности з проханням: Поможіть нам в Імя Христа продовжати нашу працю для найбідніших хорих наших рідних Братів і Сестер Своїми жертвами в грошах, натураліях, одягах, тощо. Знаємо, що часи тяжкі, нікому з нас не переливається, але „Громада по нитці — бідному сорочка". Жертви, харчі, одяги, солодощі, булки тощо просимо складати на адресу „Достави" при вул. Руській ч. 20. У Львові, дня 28 грудня 1935. — За Укр. Комітет Допомоги Хорим у Львові. — А. Конрадова, М. Морозова.

ЕКОНОМІЧНІ ВІСТИ

У Львові в домівці Союзу Українських Купців і Промисловців відбулася краєва анкета українських купців зі споживної бранжі. Прибули делеґати з 14 повітів Галичини і з Волині та богато львівських членів секції корінників. Рішено при СУКІП у Львові отворити аґентуру для закупу і збуту.

В долинськім повіті фірма „Польмін" вивертіла шиб. З нього добувають ропу, котра має в собі богато ґазоліни.

Фальшиві 50-золотівки появилися в обігу. Рисунки на них темніші, підписи ясніші, ніж на правдивих грошах.

1333 км. битих шляхів вибудовано в Польщі в 1935 р.

Для вивозу безрог до Німеччини урухомлено окремі вивозові кредити для експортерів.

Чехословацьке правительство рішило призначити 20 міл. чеських корон на преміювання вивозу ячменю.

В Берліні ведуться совітсько-німецькі торговельні переговори. Большевики стараються про кредит в сумі 100 міл. марок.

7 міліонів кґ. штучного волокна випродуковано в Німеччині 1935 р.

Жнива в Аргентині вже скінчилися. Сего року збір був лихий. Пшениці зібрано с.р. тільки 3.920 тис. тон (1934 р. 6.860), жита 140 тис. тон (1934 р. 450), ячменю 480 тис. тон (1934 р. 930), вівса 500 тис. тон (1934 р. 1.130), льняного сімени 1.280 тис. тон (1934 р. 1.830 тис. тон).

ПОЛІТИЧНІ ВІСТИ

ЗЇЗД ГАЛИЦЬКИХ МОСКВОФІЛІВ т. зв. Русскої Селянської Орґанізації (РСО) відбувся у Львові. Зїзд домагався окремого „русского" епископа для москвофілів греко-католиків, „русских" учителів в середних школах і бодай одної чисто „рускої" ґімназії.

НАЧАЛЬНИЙ ВОЖД польської армії ґен. Ридз-Сьмігли виголосив промову на святі повстанців в Познані. Він сказав м. і.: Памятаймо, що про долю народів рішає війна. Культура, добробут, гуманітарні урядження мають вартість і значіння так довго, поки військо стереже границь краю. Без війська найгарніші здобутки духа і найліпші урядження стають добичею узброєного прихожого, котрий втоптує їх в болото брутальною ногою наїздника.

В СТАНИСЛАВОВІ поліція увязнила кількох комуністичних діячів.

МІНІСТР ВНУТРІШНИХ СПРАВ Польщі видав обіжник до всіх адміністраційних урядів. В нім приказує полагоджувати подання якнайпростіше. Котрі урядники не послухають сего обіжника, будуть карані дисциплінарно.

В КОВНІ (Литва) відбувся зїзд Союзу Тавтінінків, правительственної партії Литви. Зїзд відкрив предсідник партії премієр Тубеліс. Промову виголосив президент Сметона.

АВСТРІЙСЬКА ЖАНДАРМЕРІЯ викрила орґанізацію націонал-соціялістів в м. Зіґґартінґ в Горішній Австрії. Увязнено 8 осіб і сконфісковано 30 кґ. летючок.

НІМЕЦЬКА ҐЕСТАПО (Тайна державна поліція) викрила в ґітлєрівській партії тайну монархістичну орґанізацію „Фронт правдивої Німеччини". Відбуваються масові увязнення.

МУССОЛІНІ заявив представникови мадярської ґазети „Аз Ешт": Абісинську справу вважаю справою кольоніяльною і ніколи мені не приходило на думку, щоб у звязку з тою справою викликати европейську війну. Італія бажає мира. Санкції то похила площа, по котрій можна котитися незнати куди.

ІТАЛІЙСЬКІ ВЛАСТИ відібрали почтовий дебіт 6 швайцарським щоденникам.

АНҐЛІЙСЬКЕ МІНІСТЕРСТВО ВІЙНИ рішило змоторизувати богато частин анґлійської армії. Покищо змоторизовано бриґаду кавалерії.

ПОТВЕРДЖУЮТЬСЯ ВІСТИ, що в СССР привернули до значіння давну Чрезвичайку і дали їй всі права, котрі вона мала передтим.

КОМАНДУ ЧЕРВОНОЇ СОВІТСЬКОЇ ФЛЬОТИ на Спокійнім Океані прияв Сталін на окремім послуханню. Комендант фльоти Вікторов зясував висліди вправ фльоти. Сталін цікавився ріжними подробицями.

ТУРЕЧЧИНА знов домагається дозволу на укріплення Дарданелів, тепер в заміну за евентуальну допомогу Анґлії на Середземнім Морі.

АНҐЛІЙСЬКО-ЄГИПЕТСЬКІ ВІЙСЬКОВІ ВЛАСТИ рішили евакувати деякі постерунки на границі італійської кольонії Лібії, бо їх тяжко булоб боронити вразі італійського нападу.

СОВІТСЬКОМУ ПОСЛОВІ в Уруґваю наказали опустити край до 48 годин, бо він кермував заговором, котрий мав на ціли убити президента і членів правительства. Змову помогло відкрити правительство Бразилії.

АБІСИНСЬКИЙ ЦІСАР оповістив умови, на яких Абісинія готова заключити мир. А саме: 1) Цілковита евакуація занятих Італійцями територій. 2) Італія малаб заплатити відшкодування Абісинії. 3) Міжнародна комісія малаб устійнити границі між Абісинією й італійськими кольоніями. 4) Італія признає Абісинію суверенною державою. 5) Абісинія годиться на закордонних дорадників не Італійців.

НОВИНКИ

Веселих Свят желаємо всім нашим П. Т. Передплатникам, Читачам, Приятелям і Ворогам.

Слідуюче число „Н. Зорі" вийде зараз по Святах з датою: неділя, 12 січня 1936.

Справлення нумерації „Н. Зорі". В 1932 р. зазначено помилково два рази ч. 502. Щоб справити загальну нумерацію посуваємо від сего числа велике число о 1 вперед. Крім того даємо загальну нумерацію на кождій стороні.

„Христос Раждається" — поздоровляємо всіх і бажаємо веселих і щасливих Свят. Фабрика свічок „КЕРОС".

В новій домівці Видавництва „Червона Калина" Львів, Зіморовича 12 уладжено сталий сальон — виставку картин. Там можна набути на догідних услівях праці передових українських мистців. — Твір мистецтва є все найкращим і найкультурнішим дарунком на свята, чи инші нагоди.

Кого висилати до заграничних шкіл? В знаменитій статті про нашу кооперацію, котру був ласкав прислати до сего числа „Нової Зорі", один з наших найстарших діячів, пропаґує він слушну думку висилати на науку наших людей до заграничних шкіл. Вправді Шановний Автор говорить, що висилають туди підготовлену молодіж, але ми уважаємо вказаним підчеркнути дві річи: 1) Та молодь не повинна бути занадто молода. 2) Повинна мати вже значну практику здобуту тут. Без того замість корисних працівників приїздитимуть з заграниці переважно зіпсуті зарозумільці, котрі будуть раз-у-раз покликатися на свої дипльоми, а в головках їх буде „бездиханная пустиня".

Поминальне Богослуження й Панахида по б. п. Модесті Менцінськім відбулися у Львові в катедрі св. Юра в неділю 29 грудня 1935 р. Церкву виповнили члени наших львівських музично-співацьких товариств, представники богатьох инших українських орґанізацій і маси людей обох полів. Тиху Службу Божу відправив о. мітр. Базюк. До панахиди станули: о. мітр. Базюк, о. пралат Пясецький, о. пралат Куницький, о. канцлєр Ґалянт та о. радник Семчишин. Панахиду співав муж. хор „Сурма".

Краєва анкета в справі дорості Р.Ш. відбулася у Львові в салі „Української Бесіди". Присутних було около 200 членів. Виголошено кілька рефератів в справі орґанізації та виховання й навчання дорості. По рефератах велася жива дискусія. Анкета тревала цілий день.

З Берези Картузької вийшли на волю Гнат Бійовський і Володимир Кок зі Львова та Ст. Дідора з Завалова.

Над Новгородщиною шаліла буря з дощем, котрий відразу замерзав. Під тягарем леду ломалися гилля і цілі дерева та перевертались телеґрафічні стовпи. Новгородок і околиця в промірі 20 км. виглядає як цвинтарище. Буря знищила ліси на 20 проц., сади на 90 проц.

Комуністична партія завізвала совітських горожан відновити традицію уряджування ялинки на Новий Рік...

В Гамбурзі зачнеться незабаром процес проти 270 комуністів, обвинуваченых у плянуванні державного перевороту. Процес потреває кілька місяців.

В цілій Швайцарії й инших краях середної Европи відчули сильний землетрус.

Гумор. — Вчера вночі вломалися до нашої каменици злодії й усе закрали. — А нічний сторож? — Його не вкрали.

ЛЬВІВСЬКЕ ПИВО
на Свята
смакує знаменито!

Памятаймо про вихід на волю наших вязнів, котрі не мають праці

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення Редакція не відповідає.

КІНА

АПОЛЛЬО: „Додик на фронті".
КАСИНО: Анна Кареніна.
КОПЕРНИК: „Весела розвідка".
МАРУСЕНЬКА: Напад на Конго.
МІРАЖ: Баль у Савої.
МУЗА: Ідемо до щастя.
ПАКС: Остров скарбів.
СТИЛЕВИЙ: Розмріяні очі і ревія.

В Адміністрації „Нової Зорі"

можна дістати отсі видання

Бібліотеки Укр. Катол. Організації:

Ціни в зл.:

Ч. 1. **Основи соціольогії** . . . . . 3.—
Ч. 3. **Спіритизм** . . . . . 2.—
Ч. 4. **Життя св. Кирила і Методія** . . . 0.80
Ч. 5. **Я. Л. Секти й сектанти** 0.60
Ч. 6. С. Томашівський: **Петро, перший уніятський митроп. України-Руси** . 1.50
Ч. 7. **Греко-катол. Церква** (історія) . . . 0.95
Ч. 8. Д-р О. Назарук: **Преса** . . . . . 3.—
Ч. 9. **Борці за Церкву. Ч. І. Св. Павло** . 2.—
Ч. 11. Д-р О. Назарук: **Вчасна весна в північній Альберті** 0.50
Ч. 12. о. Т. Галущинський: **Найвищий Пастирський Уряд в Хр. Церкві** . . 0.60
Ч. 13. **Зброя до оборони і наступу.** Начерк проповіди про пресу (добров. даток)
Ч. 14. о. Т. Галущинський: **Царство сатани наступає на нас** 0.80
Ч. 15. **Борці за Церкву. Ч. ІІ.** . . . . . 2.—
Ч. 16. **Християнське виховання молоді** (провідні думки Енцикліки) . . . 0.40
Ч. 17. Еп. Гр. Хомишин: **Пастирський Лист про політичне положення** . . . 0.40
Ч. 18. О. Назарук: **Галицька делегація в Ризі 1920 р.** 1.80
Ч. 19. Борис Колодій: **Галицька Соціялістична Радянська Республика** . . 0.50
Ч. 20. о. Т. Галущинський: **Недільний Дзвін** 2.—
Ч. 21. А. Кругельський: **Тилявська Схизма на Лемківщині** . . . . . 1.—
Ч. 22. о. М. Карівець, ЧСВВ: **Три Синодальні Архієреї** 0.25
Ч. 23. Еп. Гр. Хомишин: **Про грозу духової руїни (Пастирський Лист)** . . 0.40
Ч. 24. А. Ч. **Українська молодь Христові** 0.60
Ч. 25. о. В. Породко, Ч. Пресв. Ізб.: **Хто такий був Лютер?** 0.30
Ч. 26. Осип Назарук: **На спокійнім океані** 0.40
Ч. 27. „ „ **Жінка і суспільність** 0.50
Ч. 28. „ „ **Жіноча справа** . . 0.40
Ч. 29. В. Маковський: **„Андрей" на засланні** 0.80
Ч. 30. А. Ч.: **Террор в минувшині** . . . 0.40
Ч. 31. Еп. Гр. Хомишин: **Українська Проблема** 1.50
Ч. 32. Осип Назарук: **Вибір звання** . . . 0.40
Ч. 33. о. Б. Кренціцкий: **Моя розмова з дослідн. св. Письма** 0.40
Ч. 34. А. Ч.: **І-ий Зїзд Молоді** 0.40
Ч. 35. о. С. Вапрович: **Про Аргентину** . . 0.40
Ч. 36. **Справа целібату** 0.40

ІНШІ ВИДАННЯ:

Д-р О. Назарук: **Гр.-катол. Церква і укр. ліберальна інтеліґенція** 3.00
о. Д-р Т. Галущинський: **Думка і наука Церкви в питанню літург. мови** . 0.20
Д-р С. Томашівський: **Десять літ українського питання в Польщі** 1.50
Д-р С. Томашівський: **Наша чільна партія у власнім зеркалі.** Критичні замітки 1.00
Д-р С. Томашівський: **Про ідеї, героїв і політику** 2.00
О. Назарук: **Роксоляна** (повість) 12.00
О. Н.: **Ідеольогічні основи Укр. Катол. Нар. Партії** 0.50
Проф. Л. Коплєр: **Релігія і політика** . . 1.80
С. Томашівський, історик, політик, публіцист 1.06
А. Ч.: **На калиновім мості** (Листи до молоді) 0.80
Д-р Осип Назарук: **Католицький журналіст обвинуваченій за державну зраду** 1.30
Станіслав Лось: **За конструктивну політику на Червоній Руси** 1.00
Гадяцький Договір 0.50
Осип Назарук: **Націоналізм Донцова** . . 0.60
Осип Назарук: **Венеція** . . . . . 3.—

не тільки у свята але що дня

споживаймо першоякісні, гарантованої якости вироби

Маслосоюзу

УКРАЇНСЬКА ПРОБЛЕМА

написав для духовної і світської інтеліґенції українського народу

ГРИГОРІЙ ХОМИШИН

Станиславівський Епископ

Накладом Української Католицької Орґанізації. Сторін 184+2+додаток 4: Ціна зол. 1.50 з пересилкою зол. 1.80. — **Можна набути в Адміністрації „Нової Зорі" Львів, улиця Гродзіцких ч. 2., за попереднім надісланням грошей.**

РІК ОСНУВАННЯ **1878.**

На зимовий сезон

КАПЕЛЮХИ ШАПКИ

поручає

Фірма **АНТІН КАФКА**

Львів, ул. Галицька ч. 4.

Ціни знижені! 3-? Вибір великий!

ФАБРИКА ХЕМІЧНИХ ВИРОБІВ

О. ЛЕВИЦЬКА і С-ка

Львів, ул. Кордецького 51.

Тел. 60-04. ПКО. 503.881.

поручає власні вироби найкращої якости:

Пасту до взуття „Елеґант" терпент.
Пасту до взуття „Елеґант" воскову
Пасту до підлоги „Французька маса"
Віск комбінований до підлоги
Вазеліну до шкіри

Синку до білля

помадкову і коронову

Шварц до чобіт
Віск шевський
Смолу шевську

ПАНСІОН Сестер Служебниць в Микуличині

ОТВЕРТИЙ ЦІЛИЙ РІК

Гарно відновлений, має водотяги, елєктрику, радіо і дуже добру кухню. Положений близько ліса, близько води, близько стації і близько почти. В будинку є прекрасна дійсно артистично виконана каплиця. ЦІНИ ПРИСТУПНІ!

ЗЕМЕЛЬНИЙ БАНК ГІПОТЕЧНИЙ

АКЦІЙНА СПІЛКА

ЦЕНТРАЛЯ: ЛЬВІВ, УЛ. СЛОВАЦЬКОГО Ч. 14, ФІЛІЯ: СТАНИСЛАВІВ, УЛ. СОБІСКОГО Ч. 11.

Телефон ч.: 3-82, 52-92.
Конто в ПКО (Варшава) ч.: 149.000.
Конто в ПКО (Львів) ч.: 500.170.

Адреса телеграфічна: Землебанк — Львів.
Жировий рахунок в Банку Польськім у Львові.
Акційний капітал зол. 5,000.000. — Власна каменица.

ВИКОНУЄ всякі банкові чинности,
КУПУЄ І ПРОДАЄ цінні папери, девізи, валюти по курсі дня на найкорисніших умовинах.
ПРИЙМАЄ І ВИПЛАЧУЄ вклади в золотих і золотих в золоті, та доляри на біжучий рахунок.
ПЕРЕВОДИТЬ інкасо у всіх місцевостях у краю і на чужині.
ПОЛАГОДЖУЄ перекази заграницю до всіх місцевостей світа.

У всіх краях Европи й Америки власні кореспонденти.

ЦІНИ ОГОЛОШЕНЬ

Ціни розуміються за одношпальтовий рядок (ширини 70 мм.) о висоті 1 мм. Висота шпальти 370 мм. За оголошення (кромі дрібних) в застереженому місци дочислюється 20%. Дрібні оголошення поміщуються по вплаченні належитости готівкою або почтовими значками.

Шпальтові оголошення

В рубриці: „Оголошення"	30 сот.
В тексті і в новинках	50 „
На першій сторінці	60 „

Дрібні оголошення по 8 сот. за слово. Перше слово і товстий друк числиться подвійно. Найменше оголошення (9 слів) 80 сот.

Сторінкові оголошення

На останній сторінці: 1/2 стор. 180·— зол., 1/4 стор. 90·— зол., 1/8 стор. 45·— зол., 1/16 стор. 25·— зол. В редакційному тексті: 1/2 стор. 280·— зол., 1/4 стор. 140·— зол., 1/8 стор. 70·— зол., 1/16 стор 35·— зол.

При кількаразовім анонсуванні даємо значну знижку

Видає й редагує Комітет У. К. О. — З друкарні „Графія" Львів, Тиха 5 Тел. 2-83. — Відповідальний редактор Пантелеймон Хитра.

Porto opłacono ryczałtem.

Рік XI. Львів, неділя, 12 січня 1936. Ч. 2 (901)

НОВА ЗОРЯ

Виходить 2 рази тижнево: в четвер на 8 ст. під неділю на 8 ст.

АДРЕСА: Нова Зоря, Львів, ул. Гродзицких ч. 2.I. п. - Тел. 105-72.

Передплата в краю: чверть-річно 6 зол., місячно 2 зол., Закордон. чверть-річно 9 золотих

Ціна числа 20 с.

Конто П.Ш. Львів 505.796

Нова енцикліка Св. Отця

В навечеря латинського Різдва появилася нова папська енцикліка про християнське священство „Ad catholici sacerdotii". Вона має дату 20.XII. 1935. На вступі св. Отець згадує про свої журби в справі католицького духовенства, котрі виповняли цілий його понтифікат. Дальше св. Отець говорить про суть священичої гідности. Кожда релігія вимагає священичого стану, себто осіб посвячених спеціяльно службі Божій. Зі св. Обявлення виникає, що священик приймає на себе обовязки знаряддя, котре посередничить між Богом і чоловіком. Католицьке священство се дальший тяг акції Відкуплення. Отже католицький священик се „alter Christus", що має власть над дійсним і реальним Тілом Христа. Крім того священик голосить слово Боже як у проповідях так і в щоденних та публичних молитвах з молитвослова. — Друга часть енцикліки вияснює обовязки і чесноти священика. Священик мусить наслідувати Христа у всіх чеснотах, особливо в чеснотах побожности, чистоти, безінтересовности, ревности, послуху й науки.—Трета часть енцикліки присвячена справі виховання духовенства. Епископи повинні уважати духовні семинарії за зіницю своїх очей. Не може бути в діецезії більше взнеслого і відповідального становища від керівництва семинарів. Енцикліка обговорює справу покликань і напоминає висші кляси, щоб уважали священиче покликання за честь і благословення. — Четверта часть енцикліки обговорює справу діяльности духовенства в суспільности. Тайна всякого поводження се святість життя. Доказом того діяльність св. Йосифа з Копертину і св. Пароха з м. Арс. Енцикліка кінчиться цитатом з відозви Пія X до духовенства і заповідає нове офіціюм св. Служби Божої на честь Ісуса Христа Священика. Те офіціюм можна відправляти що четверга відповідно до літургічних приписів. (КАП — Католицька Аґенція Пресова).

10-ий зїзд англікан і православних

По 9 зїздах представників Церков англіканської й рос. православної, котрі відбулися в Англії, 10-ий зїзд тих Церков відбувся в м. Кенсі (Франція). З російської сторони виголосили реферати Булгаков, Фльоровский, Карташев, Бердяев і Федотов. З англіканської сторони др Пеп, Рамзей, Мортон і пані Найт-Брус. Кождого ранка відправляли або англіканське або православне богослуження. Все були присутні всі члени зїзду, а було їх поверх 100. В катедральній церкві православних в Парижі при рю Дарю відслужено 1 січня панахиду по пок. патріярху Фотію й опісля еп. Фрір, голова англ. делеґації, з англ. духовенством відслужив коротку англ. службу. Парижське „Возрожденіе", за котрим подаємо сі інформації, пише в ч. 3868, що Фрір, великий приятель Росії та знавець православія, се перший англ. епископ, котрий мав честь служити в православнім храмі. По службі митр. Евлогій і еп. Фрір цілувалися серед церкви. Храм був переповнений людьми. Англіканська делеґація відвідала в Парижі богосл. інститут православних, захист для безробітних і студентську христ. орґанізацію та висказувала Росіянам признання за їх працю.

Злука всіх німецьких партій в ЧСР

З Праги повідомляють: Велике вражіння викликав факт зединення всіх німецьких партій в Чехословаччині в одну партію, причім вона попала цілковито під вплив німецьких націоналістів. Найбільше вражіння викликало те, що до нової орґанізації приступив навіть Селянський Союз, котрий донедавна поборював націоналістів.

Нова світова війна наближається

75 міліярдів марок на військо видала Німеччина відколи Ґітлер при владі.

Французька преса приносить сенсаційні вісти про приготування Німців до недалекої війни. Вона пише, що ніколи ще не було в Німеччині тілько збіжжа, що тепер, а нема хліба, ніколи не було там тілько рогатого скота, що тепер, а нема мяса, ніколи не було тілько молочних коров, що тепер, а нема молока, ніколи не було тілько безрог, що тепер, а нема товщів. Всі ті продукти перемінюють Німці на консерви, бо лагодяться до великої й недалекої вже війни. По друге тим способом призвичаюють населення до обмежень вже в часі мира. Відколи Ґітлер прийшов до влади видали Німці 75 міліярдів марок на військо. Все те докази, що Німеччина грає вже в отверті карти. Тому Англія й Франція хочуть приневолити Італію якнайскорше скінчити війну в Африці, бо колиб Абісинці побили Італійців, то рівновага сил в Европі булаби звихнена.

Чим інтересується вся Америка

Влада предложила Гавптманови, убийникови дитини Ліндберґа, що вирішену кару смерти замінить йому на дожиботну тюрму, коли правдиво опише свій злочин і видасть всіх учасників банди ґанґстерів, до котрої належав. Гавптман відповів на те мовчанкою, мабуть з тої причини, що могутна банда ґанґстерів може на нім виконати свій вирок смерти, навіть в тюрмі. Отже 17 січня має відбутися екзекуція. Вироки смерти виконують в Америці електрикою. Убийника дитини Ліндберґа будуть тратити на очах всеї Америки, бо напроти його електричного крісла заінстальовано два теловізійні апарати, котрі зрепродукують сцену траченя рівночасно для всеї преси в ілюстраціях. До м. Трентону, де тратитимуть Гавптмана, вже тепер напливають маси цікавих. Обчисляють, що вязницю облягатиме найменше 100.000 цікавих. Управа тюрми одержує ріжні предложення в звязку з тою екзекуцією. Нпр. одно Т-во добродійности предложило проект, допускати видців за гроші, по 25 долярів від білету, і весь той дохід, а він бувби величезний, дати на добродійні ціли. Проект той відкинено. Америка не даром аж так інтересується тою справою. Про значіння тої симптоматичної справи пишемо докладніше в передовиці сего числа „Нової Зорі", бо та справа ярко ілюструє, куди котиться модерна цивілізація без відповідних моральних основ.

З Новим Роком

КООПЕРАТИВНИЙ БАНК

„ДНІСТЕР"

ЛЬВІВ, УЛИЦЯ РУСЬКА ч. 20.,

видає знову премійні вкладкові книжечки, на які крім звичайних відсотків можна одержати ще й премію за ощадність у висоті 25—100 золотих.

Наука директора поліції

З приводу втечі Ліндберґа.

Як відомо, славний американський летун Ліндберґ, котрий перший перелетів Атлянтійський Океан, мусів покинути рідний край Америку проти власної волі разом з жінкою і дитиною, хоч правительство і населення Америки відносилися до нього дуже прихильно. Щож спонукало шановану й заможну родину Ліндберґів покинути свій рідний край і втечи в чужину?

Причина того дійсно небувала в історії цивілізованого людства. Вона представляється коротко як слідує: Коли Ліндберґ перелетів океан, все населення Злучених Держав Північної Америки (ЗДПА) захопилося його ділом і його особою. Розуміється, своє захоплення американська нація виявила м. і. тим, що помогла Ліндберґови стати богатим чоловіком. І з тим богацтвом зачалася трагедія родини Ліндберґів. Бо коли про богацтво Ліндберґа довідався один рід американських ґанґстерів (злочинців), а саме той, що силою або хитрістю забирає дітей і потому домагається окупу за освободження їх,—схопили з дому маленького синка Ліндберґа і зажадали кількадесять тисяч долярів за зворот дитини. Можна собі уявити розпуку матері й батька. Розуміється, вони дали великий окуп. Та показалося, що надармо, бо дитини вже не було: в часі утечі дитина через необережність злочинців виховзнулася їм з рук і вбилася. Довгий час тревало, заки зловлено 1-го злочинця і стверджено трагічну смерть Ліндберґового синка. Весь той час жінка Ліндберґа переходила невисказані тортури, що розуміється тяжко відбилося на її нервах і здоровлі. Нарешті стверджено смерть дитини — і бідна мати віддавшися Божій волі, сяк-так успокоїлася.

А тепер зачався другий, ще страшніший акт трагедії славної родини Ліндберґів, котрій співчувала і співчувае вся американська нація, ба й цілий світ. Як відомо, страшна орґанізація американських ґанґстерів не тільки вимушуе на людях великі окупи грішми, але ще домагається від них „льояльного" відношення до злочину і до злочинців. То значить вимагае від покривджених, щоб вони не доносили поліції про свою кривду і не зізнавали проти злочинців перед судами. Вразі непослуху грозить їм дальшою пімстою.

Отже родина Ліндберґів у своїм великім болю не поводилася „льояльно" супроти злочинців. Тому страшна банда ґанґстерів довідавшися, що жінка Ліндберґа повила другого сина, заповіла родині Ліндберґів, що стратить і ту дитину. Розпука матері й батька дійшла до найвисших границь. Вони знов повідомили поліцію. Пішов в рух великанський поліційний апарат і 100.000 тайних агентів.

Та надармо. Весь сприт і вся сила дуже дорогого й справного поліційного апарату одної з найбільших держав світа не вистарчили на те, щоб викрити й увязнити небезпечну банду, ба навіть забезпечити помешкання Ліндберґів. Мимо дуже сильної сторожі родина Ліндберґів знаходила в своїм домі підкинені в білий день анонімні листи банди ґанґстерів з загрозою, що таки не буде довго тішитися і своїм другим сином.

Річ ясна, що такого напруження мати загроженої дитини довго видержати не могла. Маючи до вибору або помішання розуму, або утрату батьківщини, вибрала менше зло. І рішилася разом з чоловіком і дитиною покинути рідний край та перенестися в Европу.

Коли про се повідомлено правлячі круги Америки і коли вістку про се рознесла преса по цілім краю, всю могутню американську націю обняв зрозумілий сором, що такі річи можуть діятися на її свобідній землі. Знов скріплено натиск поліційного апарату. Знов пущено в рух хмари тайних аґентів. Наступили масові увязнення підозрілих людей. Почалися найдокладніші слідження. Дім Ліндберґів був так пильнований, що здавалося навіть мала птичка не прилетить до нього неспостережена.

Все надармо! Родина Ліндберґів дальше одержувала в білий день підкинені листи орґанізації ґанґстерів. Мати дальше відходила від змислів з жаху, що ось-ось схоплять і другу дитину тай убють. Не було иншої ради, як дійсно виїхати в инший край.

В день коли з пристані Ню-Йорку відпливав корабель, на котрім відїздила родина Ліндберґів, влада Америки зробила для неї останну прислугу, яку могла їй зробити: наказала усунути з пристані всі інші кораблі й судна, щоб злочинці в останній хвилі не виконали своєї пімсти. І пустка панувала в найбільшій і найрухливішій пристані Америки в хвилі, коли опускала її переслідувана злочинцями родина Ліндберґів. Символічна пустка.

Ліндберґ з жінкою і дитиною опинився в Анґлії. Там зразу не хотів нікому сказати, де осяде. Готель, в котрім наразі замешкала родина Ліндберґів, англійська влада оточила сильною сторожею і масою тайних аґентів. Кромі того богато англійських журналістів заповнило цілий готель. Ліндберґ на всі питання відповідав лиш одно, що втік з Америки. А де думає осісти, сказати не хотів.

З Ліверполю переїхав Ліндберґ з жінкою й дитиною самоходом до Кардіфу, а відти до маєтку Моргана, посвояченого з його жінкою. Тут приняв представників преси і заявив їм, що замешкає в Анґлії довший час, а саме в місцевости Лендов, у Валії, і просить населення тої околиці, щоб не робило галасу довкруги його побуту в тій тихій місцевости.

В короткий час по утечі Ліндберґа втікла з Америки також мати Ліндберґової, пані Двайт Морров, разом з дочкою Константиною, бо й вони одержали численні листи від банди ґанґстерів, в котрих говориться про пімсту за поведення Ліндберґів. І ті дві пані втекли до Европи. Вслід за тим наспіли депеші, що з Америки втікає також славна артистка Марлена Дітріх, бо боїться за свою донечку. Словом, з Америки втікає перед ґанґстерами до Европи щораз більше людей, бо влада Америки не може охоронити їх перед зорґанізованими розбишаками.

Не дивота, що з того приводу вся преса Америки і взагалі всіх країв пише тепер дуже богато, появляються численні голоси ріжних визначних людей про причини такого страшного стану річей в державі, котра визначається найбільш модерною цивілізацією. Заговорили люди ріжних станів і фахів. Заговорили про невистарчаюче законодавство, про недокладне його примінювання, про хибну організацію поліції, про лучше озброєння злочинців ніж мають орґани влади, про нездоровий фермент, викликаний в суспільности масовими розводами, про слабе примінювання моральних засад до сучасних обставин і т. д. без кінця.

Нема сумніву, що майже в кождій оцінці причин того страшного стану є якесь зерно правди. Та найпрактичніший, найбільше реальний погляд на причини жахливої атмосфери, в котрій уродився й виріс зорганізований злочин, висказав той, хто на підставі свого звання дійсно повинен мати найреальніший погляд на ту справу: директор федеральної поліції Злучених Держав Північної Америки. Він сказав: Стан дійсно страшний. Коли влада не зможе побороти знаменито зорґанізованих злочинців, то нарешті не остане ніщо інше, як те, щоб білі опустили Америку й віддали її знов в руки червоношкірих Індіян, котрі в Америці були перед білими. Головне жерело атмосфери, в котрій злочин уродився, виріс і знаменито зорґанізувався, се модерна преса, новочасне письменство, фільм і радіо. То головно вони в погоні за сензацією виробили серед молоді і всеї суспільности атмосферу пригожу для злочину...

Отсе думки практичного чоловіка, котрий як начальний шеф поліції всеї північно-американської федерації докладно знає злочинне підземелля і причини, які туди спихають найбільше людей.

Нема сумніву, що думки того практичного чоловіка ясні і правдиві. Правду тих думок ми Европейці можемо тут справдити в зовсім иншій области і в ще більшім „масштабі“, ніж Американці: а саме на большевизмі. І його головним жерелом були преса та письменство, котрим вчас не протиділано належито. Російське православе було морально й інтелектуально заслабе на те, щоб успішно протиділати атмосфері, яка видала російський нігілізм, котрий вирівнав шляхи для страшного большевизму. Про ту моральну слабість російського православя рішило відірвання його від Апостольської Столиці. А тепер про безсильність влади в боротьбі з масовим злочином в Америці рішає відірвання від Петрової скелі протестантизму в найбільшій заморській державі. То на його ґрунті виросли та преса й те письменство, котрі директор федеральної поліції слушно називає головним жерелом злочинної атмосфери.

Все в тій Америці є, що потрібне для земного щастя людей: великі простори, урожайні поля, прекрасні ліси, рибні ріки, богаті копальні, моря, здібне і рухливе населення. А щастя нема: зничила його злочинна атмосфера зовсім подібно як у величезній і богатій Росії, що заняла половину Европи й половину Азії.

Пізнавши причини того страшного стану у двох державах світа, що належать до найбільших, уживаймо всіх сил і всіх засобів, щоб відгородити бодай частину українського народу від погубного впливу злочинної атмосфери, яку найбільше ширить модерна преса без засад і новочасне ліберальне письменство.

Нехайже кождий з нас роздумає передовсім над самим собою, чим він причинився до скріплення своєї католицької преси, котра одиноко успішно може боротися з розкладовими впливами преси злої та невтральної. А. Ч.

Життепис міністра Ідена

Новоіменований міністр заграничних справ Анґлії Антон Іден уродився 12 червня 1897 р. як син богатого земле-власника в Йоркшірі, сер Віліяма Ідена. По скінченні школи в Етоні й університету в Оксфорді, де студіював східні мови, льорд Антон Іден подорожував богато по близькім азійськім сході, Єгипті та Індії. До парляменту ввійшов 1923 р. як представник округи Варвік — Лімінґтон в середній Анґлії і репрезентує сю округу від того часу безперервно. Перше становище в уряді було становище парляментарного приватного секретаря підсекретаря стану внутрішних справ в 1924/25 р. Опісля продовж 4 літ льорд Іден виконував функції парляментарного секретаря міністра заграничних справ, котрим у той час був сер Австен Чемберлен. Іден був в тім часі правою рукою Чемберлена і набрав богато досвіду в ділянці міжнародної політики.

З сенату

Промова о. сен. Романа Лободича.

2) І щойно тут переходжу на другий і властивий відтинок амнестійного акту, на котрий хочу звернути особливу увагу.

Лишаю на боці навіть міру прощення, себто часові границі кар дарованих політичним вязням, хоч висше згадані моменти в віднесенні до звичайних злочинів тимбільше тут повинні знайти повне примінення. Щодо 4 арт. проекту йде про щось значно важніше та значніше, бо про збереження самої засади, самої ідеї прощення взагалі, без огляду на таку чи іншу висоту дарованої кари.

Бо після 4 арт. проекту політичні злочинці, засуджені на більше ніж 10 літ, виняті зпід добродійства амнестії. — Та коли цілі посварені народи або відломи тої самої суспільности завсіди належно признають і високою мірою цінять ідейне підложжа політичних злочинів без огляду на те, чи для даних злочинців мають любов чи ненависть, найвисшу пошану й подив чи осудження в звязку з власною приналежністю даної одиниці до одної зі сторін, коли оскільки знаю — теорія і практика в карнім праві трактує політичні злочини тою самою особливою й відмінною мірою, коли навіть амнестійний проект найвиразніше переводить таки відграничення злочинів звичайних від політичних, — то се ідейне підложжа повинно було ідеї прощення отворити всі двері всіх вязничних келій, за котрих кратами такі злочинці мусять сплітати понурі години, дні, тижні й місяці на довгі-довгі роки.

Як католицький священик не можу зрозуміти, ні оправдати в моїй душі причин таких важких, щоб замикали світлянний шлях величному походові прощення якраз перед порогами вязничних келій категорії вязнів найбільше гідних милосердя, вже й так діткнених найвисшою карою й осудженням.

Для такої нерівности направду не знаходжу таких важких причин, щоб могли її оправдати.

Та нерівність тимбільше ранить моє почуття справедливости, що йде в 99% про одиниці, котрі вправді попали в розбрат з правом, та з причини їх змагання до цілей безособистих, може хибних, може й хибними шляхами з точки погляду даної рації та стану річей, але неменше не з низьких намірів, а зі спонук висших, благородних.

Коли зважиться, що політичні вязні засуджені на кари понад 10-літні були звичайно в часі виконання чинів одиниці молоді, запальні, нерозважні й горіючі вогнем молодости та її ідеалів, то скорочення мук у вязничій келії для таких одиниць о 1/3 часть осудженої кари не тільки не загрожує підваженням правного стану річей, але просто навпаки щойно злучить слушність з правом і щойно наверне ті нерідко благородні душі, здібні колись з нараженням життя на непомірні жертви, по таких досвідах, по таких довгих і понурих літах вязничних роздумувань напевно на шлях права й чесної праці для суспільности.

Амнестійний акт се найліпша нагода до переломання невіри і зневіри тих зрезиґнованих і збитих зі шляху в відношенні до права, до задокументування, що не пімста, а любов і доброта й довіря до чоловіка кермують ділами Високої Палати і є у підстав права, а таке переконання без сумніву могтиме вплинути рішучо й спасенно на уми й душі направду шляхотні.

Тому як католицький священик прошу Високу Палату счеркнути в 3 розд. 4 арт. проекту останні слова „але не понад 10 літ“, щоб трету часть кари дарувати всім політичним вязням, засудженим на кару понад 5 літ. (Д. б.).

Завдання преси взагалі а католицької зокрема се — вникати в усе життя, порядкувати його, очищувати й надавати йому форми. Преса має потрібну на те силу. („Преса“, ст. 109).

ОГЛЯД ПРЕСИ

Християнізм і соціялізм

„Мали Дзенник" в ч. 211 помістив під таким наголовком отсю статейку:

Нераз лучається, що католик в розмові з яким-сь представником лівих кругів, маркенетом або радикалом, стрічається з таким висказом: „Ну добре, але чейже й сам Христос, після котрого наук живете, був предівь властиво соціяліст..." Таке речення свідчить найліпше про те, що є богато людей, між ними навіть учені, також і найліпше пастроених до християнізму, котрі зовсім не знають основних засад науки Христа. Се походить передовсім звідти, що дуже богато неокліканих самостійно й зовсім мильно поняли тексти Евангелія, котрі щойно в освітленні католицької теольогії показуються в такім розумінні, в якім їх висказав Христос.

Згаданим питанням, т. є справою відношення християнізму до маркевських теорій, занялося недавно на окремих дискусійних сходинах (в котрих взяло участь також дуже богато представників некатолицьких кругів) „Товариство ім. Кардинала Mermillod'a" в Женеві. Те товариство від ряду літ існує в Швайцарії, де працює на науковім полі, йдучи по лінії визначеній у своїм часі знаменитим ученим і проповідником кардиналом Мермійодом. Темою згаданих сходин, на котрих забирало голос богато осіб зі світа католицької науки, було питання: „Чи Христос був соціялістом?"

Католицький щоденник „Courrier de Genève" пише на маргінесі тих сходин:

Як християни ми згори переконані і знаємо, що се абсурд припускати, немовби Христос був соціялістом. Одначе тим більше здаємо собі справу з того, що обовязок кождого думаючого чоловіка — запізнатися ближше та старатися зрозуміти кождий новий напрям.

Вже в передвоєнних часах були у Франції, в Бельгії та в Швайцарії т. зв. „Федерації Християнських Соціялістів" (в більшости протестантські). Вони оповістили навіть ряд брошур. Тепер (від травня м. р.) виходить у Швайцарії часопис п. н. „Terre Nouvelle" (Нова Земля). Його ціхує не віра в Христа Спасителя, але якийсь мрачний містицизм і ворожість до капіталізму, опрокидуваного „в імя християнізму". Христос сказав, читаємо м. ін. в тім часописі: Не можете рівночасно служити Богу й мамоні. Христос поручав ідеальне милосердя й любов ближнього, котрих не можна погодити з нерівністю суспільних кляс. Капіталістична система потягне за собою зубожіння одних і збогачування других, що зновь дає в наслідці сучасне поганство... Комунізм се християнська наука, бо касує клясові привілеї й, відбираючи людям повну страху журбу про завтра, тимсамим сприяє взнесенню людства до духових висот...

Такі теми висував часопис „Terre Nouvelle".

Не треба, пише „Courrier de Genève", як се робить часопис „Terre Nouvelle", брати на себе ролі екзегета й пояснювати здеформовані тексти. Евангеліє в своїй цілости не осуджує виразно власности. Перші християни, се правда, складали всі свої гроші до одної спільної каси, одначе в дійсности ніхто їх до того не приневолював. Найпобожніші з них позбувалися своїх богацтв добровільно. — Християнська наука поручає чуттєве убожество словами: Благословенні убогі духом. Суспільна нерівність се послідовний наслідок права власности, потвердженого всею християнською теольогією, а в останніх часах ще папою Львом XIII в його енцикліці „Rerum Novarum". Одначе в тім праві є певні застереження супроти великої нужди викликаної добою господарської крізи. В енцикліці „Quadragesimo Anno" Пій XI порушує також питання власности зі становища одиниці й суспільности. Очевидно се незаперечний факт, що хибно схоплена капіталістична система довела до поважних надужить. Одначе сей факт не має нічого спільного з самим заложенням тої системи.

Щодо мнимого понижіння одиниці, пише дальше „Courrier de Genève", котрий має бути буцімто одною з головних добрих прикмет соціялізму, то як його погодити з тим, що діється в совітській Росії?...?

В дійсности соціялізму, навіть в його найлагіднішій формі, не можна утотожнювати з християнізмом. Соціялізм се передовсім цілковите відкинення всіх духових, спіритуалістичних вартостей, се земний добробут як сенс і ціль життя. Без сумніву в загальній релігійній байдужности, яка характеризує нині широкі суспільні маси, напрям, котрий старається навіть удуховнити круги приклонників Маркса, се добре явище. Одначе не треба забувати, що агітатори того напряму се вістуни комунізму й що вони відтягають від Церкви душі склонні до суспільного містицизму. — З. С.

Рік 1935 в господарстві

Під повищим заголовком принесла „Хвіля" в ч. 6026 отсю статтю:

Рік 1930 стояв під знаком нагальної побіди гітлерівців при виборах до німецького парляменту і — втечі понад міліярда капіталу з Німеччини. Рік 1931 стояв під знаком банкових упадків (Creditanstalt і Danatbank) і під знаком краху фунта стерлінга. Рік 1932 стояв під знаком упадку Кройгера, рік 1933 стояв під знаком краху доляра і краху світової економічної конференції в Лондоні, рік 1934 стояв під знаком краху чеської корони, а 1935 р. стояв під знаком краху бельгійського франка, ґданського ґульдена і — під знаком нагальних перегонів у збройнях, під знаком італійського наступу на Абісинію.

Продовж 5 літ світового господарства — кождий рік назначений був крахом, котрий потрясав підставами світової господарки. Почалося від митних перегонів. Світ перегородився небосяжними митними барієрами, що спаралїжували міжнародній рух товарів і людей. За товаром і чоловіком іде все капітал, отже від 1931 р. світ відчув потребу введення девізових обмежень. Ті обмеження не помогли і валюти світа почали тріскати.

В часі перегонів мит казали: ах, коби ті митні барієри усунути — наставби рай на землі. В добі девізових ограничень говорили: все зло полягає на девізових обмеженнях і колиб удалося їх знести — кріза зниклаби миттю. В добі краху валют говориться: найгірша річ — то нестійкі валюти. Нехай тільки дійде до міжнароднього стабілізації валют — і зараз позбудемося кризи.

Англія не хоче устійнити фунт, бо знає, що валютову кризу спричинили девізові обмеження, а ті обмеження повстали внаслідок митних перегород, а митні перегороди повстали в звязку з клічами піддержування рільної продукції промисловими краями та промислової продукції рільничими краями — все в інтересі війни, котра от-от має наступити.

Отже джерела господарської немочі світа знаходяться в в і й н і. В тій, що пройшла і в тій, що наступить.

Світовим господарством в р. 1935 потрясала горячка военних збройонь. Як звичайно в часі горячки, очи блистять, живчик скорше бється і на обличчі виступають рум'янці. Ляїх бачить в тих обивах символ здоровля. Лікар бачить в них познаку збільшування недуги. В 1934 р. світ видав на зброєння близько 35 проц. більше, ніж в часі найвищої конюнктури, в р. 1929. Продовж 1935 р. ті видатки збільшаться на близько 70 міліярдів зол. т. зн. будуть більше як 50 проц. вищі, ніж в 1929 р. і більше як два рази вищі ніж в 1913 р. Сума 70 міліярдів зол. виносить більше, ніж річна вартість всеї німецької чи британської продукції! Більше, ніж весь вивіз Европи в ділянці сирівців, півфабрикатів і готових виробів та около 150 процент всего запасу золота Злучених Держав! Разом видатки на зброєння в 1935 р. сягнуться на около три рази тільки, що на переднї світової війни в 1914 р.

Таку дозу наркотику встрикнено в хорий орґанізм світового господарства в 1935. Крім того від 1931 р. одержує пацієнт ще інші побуджуючі середники. А саме: або чиста девальвація, як се зробили Англія, Чехословаччина і Бельгія, або девальвація, получена з накручуванням конюнктури здійснюванням програми великих публичних праць (Злучені Держави, Швеція, Японія, деякі краї Полудневої Америки, Австралія і т. д.), або також накручування конюнктури без девальвації (Німеччина, Італія).

Насичений такими великими дозами наркотиків господарський орґанізм світа почав дійсно дещо живіше рушатися. Промислова продукція світа йде вгору: Злучені Держави нотують зріст 24 проц., Австрія 17 проц., Німеччина около 17 проц., Бельгія 13 проц., Японія 12 проц., Польща 10 проц., Італія 9 проц., Велика Британія 7 проц., Данія 6 проц., Канада 5 проц., Норвегія 4 проц. Навіть міжнародна торговля гнетена митними перегородами, континґентовими, компенсаційними і клірінґовими виказує зріст. В третім чвертьріччі 1935 р. той зріст виніс 1 проц. в відношенні до другого чвертьрічча 1935 р. Той зріст треба завдячувати виключно звищі цін на товари, бо під оглядом обсягу світова торговля впала в згаданім часі 0.8 проц.

Та що буде, коли вже не вистарчить наркотиків, або коли хорий орґанізм не буде вже реаґувати на дальші штучні встрикування? Коли урветься ручка тим, що накручують конюнктури в Німеччині, в Італії, в Злучених Державах, в Швеції, Японії і т. д.? Коли збройонь дійдуть до краю, котрий визначила їм платнича сила суспільностей?

Думаємо, що тоді вибухне крах гірший від усіх дотеперішніх. Вичерпаються всі штучні середники і народи будуть змушені сягнути до природних середників, до лікування господарства орґанічним способом, повільним, та зате успішним. Тоді щойно покажеться, що щоб побідити кризу треба сягнути до її основ, треба усунути її причини, а не наслідки. Треба знищити митні перегороди, щоб показалися непотрібними девізові обмеження і щоб девальваційні перегони стратили сенс. Треба повернути до системи міжнародної кооперації на господарськім полі, щоб відчинилися брами політичного порозуміння та щоб устали нарешті шалені перегони в збройонях, котрі ніде не роблять тільки знищення, як в господарській ділянці.

Булоб дивне, колиб Польща не скористала на тім порушенні світової конюнктури. Навпаки, скористала і то навіть всупереч інтензивним намаганням попереднього правительства. Аж до осени 1935 р. тодішне правительство поступало так, начеб старалося продовжити кризу в Польщі. Міністр скарбу зробив все, що було в його силі, щоби знищити сили, котрі живлять скарб держави. Віддаючи скарб п. віцепремієрови Квятковскому, п. проф. Завадзкий забув додати, що віддає його з дефіцитом в сумі 1 міліярда і 100 міліонів зл.!

Міністр промислу і торговлі п. Фльоріян

ФАБРИКА СВІЧОК „КЕРОС" ЛЬВІВ 15. вл. П. ДУРБАК син

Райхман боровся з подиву гідною витревалістю з промислом та ще більше з торговлею. В той спосіб міністр промислу і торговлі Р. П. розумів свої обовязки супроти промислу й торговлі. Міністр суспільної опіки робив все, що було можливе, щоб утревалити нелад в Суспільних Обезпеченнях. Б. премієр проф. Козловский ще в серпні 1934 р. заповів, що правительство „студіює" проект радикальної реформи суспільних обезпечень. П. Пацьорковский постарався, щоб ті „студії" тягнулися „нормальним" бігом, т. зн. без кінця. В 1934 р. заповів торжественно, що віддовжуючі декрети для рільництва остаточні й не треба по них сподіватися дальших полекш у задовженні рільників. Точно рік після тої заяви вийшла с е р і я віддовжуючих декретів для рільництва, котра побільшила страти купецтва в рільників.

Підчас розписування інвестиційної позички запевняли торжественно, що впливи підуть цілковито на інвестиційні цілі й ані сотик не піде на буджетові цілі. Тимчасом на інвестиційні цілі йде розмірно мало, а на буджетові цілі призначується посередно чи безпосередно більшу частину впливів інвестиційної позички. Урядники підписували інвестиційну позичку в надії, що уникнуть тим способом обнижения поборів. В тім напрямі йшли запевнення керманичів правительства. Та по підписанні інвестиційної позички наступило зниження поборів, подібно як в 1933 р. по підписанні „народової позички", котра в тім часі мала також охоронити урядників перед обниженням поборів — наступило пересунення, чи, як се в звичайній мові називається — обниження поборів низших урядників пересічно на 8 проц. В сей спосіб все осягається, тільки не — престіж держави.

Весна 1935 р. була податковою весною. Березень і квітень 1935 принесли полекші в сплаті податкових залеглостей, літо 1935 принесло полекші в сплаті обезпеченевих залеглостей. Уділюючи полекші міністерство скарбу тимсамим признало, що податкові залеглости походять з надмірних податкових тягарів, бо інакше правительство не надгороджувалоб хіба недбалих платників. Пів року пізніше піднесено податковий тягар, зн. отворено нове джерело податкових залеглостей.

Нове правительство, хоч найприємніше з дотеперішніх, не пробує одначе піти іншим шляхом, ніж попередні правительства. Не дивлячись на те, що попередні міністри скарбу з р у й н у в а л и господарське життя і скарб держави безнастанними підвишками податків — новий міністр скарбу вводить нові податкові обтяження. Не дивлячись на те, що дотеперішні досвіди зі знижками картелевих цін виказали, що такі справи треба переводити блискавичним темпом, найліпше або розвязанням картелів або також знижкою перевозових мит — новий міністр промислу й торговлі обнижував картелеві ціни більше як два місяці, чим спричинив застій в торговлі і крім того не розвязав найважніших, найбільших та найшкідливіших картелів. Правительство не пояснило також деси суспільности, чому побирання картелями високих цін називається визиском, а побирання державними монополями ще більше вигрубованих цін має бути оправдане. Крім того нове правительство обіцює розвязати проблему е т а т и з м у згідно з волею майже всеї суспільности, але в справі суспільних обезпечень воліє взагалі не забирати голосу. Видно відчував, що не дасть собі ради з розпанощеною обезпеченевою бюрократією.

Отже господарська політика Польщі в 1935 р. мала характер потягнень припадкових, безпляновых, часто взаїмно себе перехрещуючих та — нажаль таких, які тільки дуже рідко лежать на лінії потреб суспільного господарства. А мимо того видно в Польщі деяку поправу в відношенні до 1934 р. Зросло немешканеве будівництво (мешканеве дещо впало), зросли зелізничі інвестиції, промисл приступив досить скорим темпом до віднови продукційного апарату, зросли машинові інвестиції в промислі й рільництві (покажчик інвестиційний зріс більше як на 60 проц.). В звязку з тим зріс покажчик примислової продукції на 10 проц., при чому зросла продукція вирібних і споживних дібр. Величезна більшість переторюючого промислу виказує зріст заняття (промисли металевий, хемічний, мінеральний, деревний, будівельний, волоконний, скірний, паперовий і поліграфічний). Зростає також споживання внаслідок реального зросту робітничих виплат і господарської поправи села.

Ми вже сказали, що ту поправу господарської діяльности в Польщі вважаємо наслідком промінювання зросту господарської діяльности в світі. Отже треба побоюватися, що сили, котрі підпомагають розвиток господарства Польщі, зникнуть з вичерпанням товчків світової господарки. Тому господарські праці правительства мусять бути звернені на витворення „мирної" конюнктури, а не на приняття наслідків воєнної та інфляційної конюнктури в світі. Не можемо собі позволити на піяку інфляцію, ні валютову ні кредитову. Не витворимо також воєнної конюнктури тут. Одинокий наш шлях — то основне і послідовне переведення дефляції. Бо в тій ділянці маємо ще богато до виконання.

Варшавський процес ОУН

Прокуратор Желеньский промовляв три дні. Він домагався кари смерти для Бандери, Лебедя й Карпинця, досмертної вязниці для Підгайного та Климишина і вязниці низше 10 літ для Чорнія, Зарицької й Рака.

По промові прок. Желеньского забрав голос др Горбовий, оборонець Бандери, Чорнія та Качмарського. По довшім теоретичнім зясуванні сути політичних проступків др Горбовий перейшов до завдань ОУН, представив мотиви, якими руководилися підсудні при вступі до ОУН. Оборонець хотів представити польсько-українське співжиття від початків історії обох народів, та предсідник звернув йому увагу, щоби приступив до обговорювання справ обнятих актом обвинувачення. Таксамо предсідник заборонив оборонцеві порушувати мовне питання і справу взаемин ОУН з ріжними державами. Взагалі предсідник сім разів упоминав дра Горбового. Тому др Горбовий мусів обмежитися до сухого обговорення питання вини Бандери, Чорнія й Качмарського. На думку дра Горбового ОУН не виконала замаху на мін. Перацкого, бо вона ніколи досі не виконувала терористичних актів поза землями, котрі замешкує український нарід. Оборонець піддає в сумнів автентичність документів з т. зв. архіву Сеника, бо не відомо, як вони дістались до Польщі. ЧСР не могла видати тих документів з дипльоматичних і етичних причин. На закінчення своєї промови оборонець поставив внесок, щоб уневиннити Чорнія з огляду на недостачу доказів та лагідно покарати Качмарського, коли йде про його приналежність до ОУН, уневиннити його з інших закидів. Щодо Бандери оборонець вносив уневиннити його з огляду на те, що він ні не признався до вини, ні вини йому не доказано. Та коли суд переконаний про приналежність Бандери до ОУН, ставить внесок на лагідний вимір кари.

По обідовій перерві промовляв оборонець Карпинця Шлапак, молодий адвокат зі Станиславова. Сей оборонець зачав свою промову з широким розмахом, згадав про процес в тій самій салі в справі вбивства першого президента Польщі, та потім мусів обмежитися до доказового матеріялу в справі обвин. Карпинця. Карпинець віддавна цікавився хемією, інтересувався головно питанням міжпланетарної комунікації при помочі ракет, отже йому були потрібні студії над вибуховими матеріялами. Крім Карпинця в ОУН було більше хеміків. Карпинець не виповнив варшавської бомби вибуховими матеріялами. Оборонець заявляє, що були інші місця й жерела продукції вибухових матеріялів, про котрі прокуратор знає, але з ріжних причин не вважав потрібним виявити на сій розправі. За ту заяву покарано обор. Шлапака гривною 300 зл. Обор. Шлапак зрікся дальшого голосу. Промову обор. Шлапака переривав предсідник богато разів. На початку промови трибунал покарав обор. Шлапака також гривною 300 зл. за те, що він, як сказано в рішенні трибуналу, висловився в спосіб, що нарушує гідність польського народу й держави. Другий раз покарано обор. Шлапака гривною 300 зл. за вище згадану заяву.

З черги забрав голос др Павенцкий, оборонець Климишина й Зарицької. Він зазначив, що його роля тяжка, бо Климишин весь час мовчить. Коли йде про приналежність Климишина до ОУН, то є на те докази. Та нема доказів у справі помочі в убитті мін. Перацкого. Коли суд уважавби, що Климишин допустився проступку, то хіба тільки перевоження й переховування друків. Оборонець вносив уневиннити Климишина від закиду помочі в убийстві. Щодо Зарицької то вона не належала до ОУН, а виконуючи чинности, про котрі її прошено, не знала, до чого вони зміряють. До тої трагічної справи тільки припадково вмішано Зарицьку. Вона богато перетерпіла за півтора року побуту в вязниці. „Тут, заявляє оборонець, е тільки молода дівчина. Тому прошу звернути її тому середовищу, в котрім вона виросла." На внесок дра Ганкевича розправу перервано до дня 9 січня сего року.

Подяка

Непідписаному приятелеві з далекої Півночі, котрий цікавиться моїми писаннями і був ласкав надіслати мені цікаве число „Пшеґльонду Виленського", складаю осим щиру подяку. Коли тільки час на се дозволить, підведу деякі свої уваги до статті „Грека" під нгл. „Докола целібату." К. П.

З італійсько-абісинської війни

Італійці збомбардували амбулянс шведського Червоного Хреста в м. Дольо. Амбулянс зовсім знищений. Погибло 9 Шведів і 23 Абісинців. Начальний лікар Гіляндер і др Гольм тяжко ранені. Збомбардування шведського амбулянсу Червоного Хреста викликало обурення в цілім світі. Шведська преса пише, що Італія нарушила міжнародне поняття чести. Вся Швеція в глибокій жалобі. Італійці оправдують своє поступування тим, що абісинські вояки ховаються в амбулянсах Червоного Хреста, коли появляються італійські літаки.

Промова през. Росвелта

Острий осуд держав, що хочуть війни. — Америка буде невтральна.

Президент Злуч. Держав Північної Америки Росвелт виголосив промову до конґресу. През. Росвелт заявив, що в Злуч. Державах політика доброго сусідства се вже доконаний факт. Зате в Европі витворилося положення, що має богато елементів, які ведуть до трагедії загальної війни. Є богато народів, котрі бажають мира, та вони мусять бути приготовані на те, що нині або завтра нападе на них інший нарід, котрий не визнає засад мира. Світовому мирові протиставиться тільки 10 до 15 прц. населення світа. Мирові загрожують ті, що змагають до егоїстичної влади. Декотрі народи вірять в закон меча й фантазують, що тільки вони покликані виконати післанництво, а всі інші народи повинні їм підчинитися. Коли дійшлоб до конфлікту, Злуч. Держави можуть своєю невтральністю виминути все, що моглоб підтримати його, бо хочуть причинитися до того, щоб народи вернулися на шлях мира. Злуч. Держави не причиняться до продовження війни дозволяючи, щоб противники діставали зброю та воєнний матеріял зі Злуч. Держав. Воєнні противники не дістануть від Злуч. Держав також продуктів, які моглиб причинитися до продовження війни. Та промова през. Росвелта викликала велике вражіння в усіх краях світа.

На Новий Рік

...Здоровля, щастя, успіху і великої виграної на Льотерії — ось новорічні побажання для наших близьких і приятелів.

Та щастю треба помогти, бо само, з власного почину, приходить рідко. Ті побажання легко здійсняться на загальну радість, коли їм буде товаришити дарунок в формі льотерійного льосу.

Якраз тепер є велика нагода, бо 21 б. м після нового стилю, відбудеться тягнення головної виграної в сумі міліона золотих.

А безпосередно потім вступимо в час І-ої кляси 35-ої Льотерії, котра таксамо дає богато шанс до виграння. Тягнення тої кляси розпічнеться 20 лютого.

ОСИП НАЗАРУК 24)

ROMA AETERNA

Вічний Рим — Апостольська Столиця

III. Via Appia, Царица всіх доріг.

Так, я ще в тім часі не знав, що завше паде те, що варт того, щоб упало. І не знав я, що якби так була тоді побідила Картаґіна, а не Рим, то вся Европа булаби скоро стала одним моральним багном і зрадливим люпанаром, яким була тоді Картаґіна.

Помалу йдуть воли по Шляху Аппія.
І скоро біжить думка по нім.

Вона питає по тисячеліттях: А якже така баюра продажности і зради, якою була тоді Картаґіна, могла видати ідеального вождa, яким був Ганнібаль? Атже се правда, що він задля любови своєї Батьківщини вирікся всякої іншої любови: до любки і до жінки, до золота і до всякого посідання та до продовження славного роду свого. І зносив днями й ночами всі труди з військом своїм, як ні оден з відомих нам вождів, щоб тільки вправити його і привязати до себе. А коли воно відпочивало, він думав над планами, приймав послів чужих держав, затягав сільця і тенети над римськими вождами й політиками, кудиб вони не рушилися.

Якже такого ідеального вождa і працьовника могла видати з себе зіпсута Картаґіна?

З сим питанням входимо на найбільш таємничий терен історії.

Заки спробуємо зорієнтуватися в тім терені, треба бодай згадати єхидність і зіпсуття та підлість, що кублилися в Картаґіні. Верх тої нікчемности не полягав на захланности правлячої верстви того торговельного міста, хоч та захланність була така велика, що коли Ганнібаль по своїх побідах в Італії звертався до Картаґіни по присилку свіжих сил, зовсім слушно і ясно представляючи світлій раді свого родинного міста, що кожда побіда зуживає військо, — то одержував відповіди, що він повинен ще Картаґіні присилали золото, срібло й інші дорогоцінности.

І він се робив, присилаючи нпр. добичу з поля битв включно з перстенями, здертими з пальців погибших Римлян.

Верх нікчемности правителів Картаґіни не полягав також на їх безоглядній психіці торговців, здібній до всякої жорстокости й до торгування безумовно всім, коли воно тільки може принести користь. Не полягав навіть на продажности. А начім же?...

На тім, що остаточно запечатало долю того міста. А не запечатав долі Картаґіни навіть ряд програних воєн, ба навіть побиття її непобідимого вождa Ганнібаля під Замою. Ба, надзвичайно тяжкі условя мира, подиктовані Римлянами.

Долю Картаґіни запечатала доперва підлість її правлячої верстви супроти свого найбільшого патріота і вождa, котрий все, що мав, посвятив для ратування того міста: підлість супроти Ганнібаля.

Як відомо, по погромі під Замою (202 р.) Картаґінці покликали Ганнібаля, щоб упорядкував їм фінанси їх міста і держави. І сталася дуже цікава річ: Той старий вождь, котрий все життя своє займався військом, показався рівно добрим фінансістом як ґенералом. За короткий час упорядкував фінанси міста, в котрім мусіла бути порядна стайня Авґія. А він упорядкував ту стайню до тої міри, що вспів заплатити Римлянам надзвичайно високу воєнну контрибуцію. І ще вспів зложити значний скарб на державні потреби, очевидно на підготовку нової війни проти Риму, на позискування золотом нових союзників для Картаґіни і т. п.

З краю

Зі Станиславова пишуть нам:

В Станиславові на Гірці, дня 22. XII. м. р. в день Непор. Почаття Пр. Діви о год. 6-ій рано провідник Марійського Товариства Пань на Гірці, о. Валіхновський Дмитро відправив Службу Божу при виставленні Найсв. Тайн. Ціла Марійська Дружина (числ. 136) приступила день вперід до св. Сповіди і в день Неп. Почаття до св. Причастя. Непорочну Діву звеличала ще тим, що з горіючими свічками і зі своїм Марійським прапором цілу годину адорувала Евх. Ісуса. По Службі Божій слідувало торжественне приняття 16 нових членець в наше Товариство. Зі сльозами в очах і радісно прирікала кожда вірну службу Христові і Пречистій.

Вечером о год. 6 в читальні „Просвіти“ на Гірці заходом того Т-ва відбулася Святочна Марійська Академія. На програму зложилися: Гимн Марійських Дружин в супроводі фортепіяну; відспівали його злучені хори марійський жіночий і мішаний катедральний під управою Ів. Дувірака. Фортепіяновий супровід до цього гимну уложив проф. Неділський. Вступне слово виголосив о. Д. Валіхновський, в якому в поетичний спосіб представив ролю Пречистої Діви в історії людства та вказав на сучасні завдання Марійських орґанізацій. Пісню „О Пресвятая Діво“ відспівав Мар. жін. хор. Два псальми Д. Бортнянського „Живий в помощи“ і „Восхвалю“ (хоч як трудні до виконання) з повним успіхом відспівав міш. кат. хор під дириґентурою Івана Дувірака. Прелюдії Chopin-a і Барвінського заколисну пісню та думку на форт. відіграла І. Л. Снігуровичева. Богородице Діво укладу о. Борси ЧСВВ. гарно відспівав жін. мар. хор. Збірну деклямацію Уляни Кравченко „Се мати твоя“ зі збірки Caritas — виконали з чуттям чотири панночки з Мар. Т-ва Молоді. Опісля слідував живий образ — Дар Марії у виконанні дітей. А на закінчення Академії злучені хори відспівали католицький гимн.

Слід підчеркнути, що всі хорові точки у виконанні мар. жін. і міш. катедр. хору стояли на високому мистецькому рівені. Слідна була совісна підготовка і великий вклад праці, щоб такі трудні річи удачно виконати з такими молодими хорами як отсі. П. Л. Снігуровичева зі зрозумінням і з субтельним опануванням музичної техніки відіграла на фортепіяні згадані вище продукції. Своєю грою причинилася дуже до викликання милого настрою в слухачів. Дуже гарне враження залишив по собі живий образ, який при гарнім освітленні виступив на тлі великої печери. Чотири маленькі дівчинки зложили китиці цвітів і серце української дитини в дарі до стіп Марії. Святочного чару до цього свята додавала сцена, замінена в печеру, викуту в скалі (подібну до печери в Люрді). Ці декорації виконав молодий арт. маляр В. Олінкевич. Саля була виповнена вщерть. На Академію прибули ВПр. ОО. о. Іван Луцик, шамбелян і місцевий парох, о. Микитюк, о. Вальмицький, о. Камінський ЧСВВ. о. Вапрович, о. Саврат і о. Дзібій. Не було нікого від ОО. Редемптористів (хоч вони заложили цю Дружину). Виділ Марійського Т-ва доложив всіх старань, щоб цей святочний вечір випав як найкраще; і справді гості по скінченні Академії розходилися в святочному та радісному настрої — Учасниця.

Гумор. — Дієта. — Маючи мою книжку про дієту під рукою, ви пані що десять днів будете тратити на вазі вісім кг. — Ах, докторе, чудово! Дайте мені, прошу вас, тоді три ваші книжки.

Гумор. — В суді. — Ваше заняття? — Детайлічна торговля деревом. — Щож се значить? — Продаю сірники.

Найбільша в краю
ФАБРИКА ДЗВОНІВ

Братів ФЕЛЬЧИНСЬКИХ

В КАЛУШІ, ВУЛ. СІВЕЦЬКА Ч. 15 І В ПЕРЕМИШЛІ, КРАСІНСЬКОГО 63.

ВІДЛИВАЄ на замовлення дзвони гармонійні й поодинокі.
ПЕРЕТОПЛЮЄ старі неужиточні дзвони.
УДЕРЖУЄ постійно на складі більшу скількість готових дзвонів.
ВИСИЛАЄ на бажання сторони спеціяліста для уділення фахових порад.

ОСТОРОГА! Остерігаємо перед аґентами якоїсь жидівської ліярні дзвонів зі Станиславова, які волочаться фірами по селах та ярмарках і подаючи себе за наших відпоручників, або за якусь українську фірму, напихають людям послідну тандиту.

Фортифікації Англії в Африці

До міста Момбасси, головної пристані Англії на східнім побережжі Африки привезено на днях велику скількість рефлекторів. В найближших тижнях мають туди привезти богато тяжкої артилерії. Рівночасно виїде туди корпус англійських інжинірів і старих артилеристів, зложений з добровольців. Місто Момбасса має до 60.000 населення, в тім коло 1.500 білих. Воно збудоване на коралевім острові тої самої назви й получене з континентом зелізним мостом. В Момбассі має початок т. зв. Уґандська зелізниця.

Свята в Німеччині

Не було масла, марґарини і яєць.

З Берліна повідомляють, шо мимо скупої достави поживи можна було дістати мясо, рибу, дріб, овочі й кольоніяльні товари, хоч і за значно висші ціни і в гіршій якости. Зате не було ні масла, ні яєць, ні навіть марґарини. Свіжі яйця дуже дорогі, штука від 17 до 19 феників. Продавали намістень („ерзац“) яєчної маси в скляних ретортах, по 80 феників штука.

Що буде в 1936 р.

Паризька „віщунка“ Фрея предсказує німецько-російську війну. Франція не возьме участи в тій війні. До „Anschluss“-у сего року не прийде. Італійсько-абісинська війна скінчиться в січні морським італійсько-англійським договором. В усім світі наступить стабілізація валюти. В 1936 р. розвинеться сильно чорна магія. Англія стратить свої кольонії й потому значіння в Европі. Англійський король помре. Умре також Гітлер, Муссоліні впаде. Се доведе до упадку диктатур в Европі. Рік 1936 буде під господарським оглядом ще гірший ніж 1935.

Друга паризська „віщунка“ Анненкопф, Росіянка, жінка б. російського ґенерала, предсказує отсе: В 1936 р. буде тревати господарський хаос. У Франції буде диктатура правиці. Між Анґлією, Францією й Німеччиною настане велика приязнь проти совітської Росії. В Совітах наступить поворот до буржуазії. Італійсько-абісинська війна скінчиться за 5—6 місяців італійською військовою окупацією. Гітлер помре продовж 2 літ. Муссоліні остане на своїм становищі. — Вже з противоріч тих предсказувань видно, що одно з них не може здійснитися (або й оба не здійсняться). Та люди все цікавляться такими річами.

Розуміється, такого дива навіть Ганнібаль не міг довершити інакше, як шарпнувши великі маєтки і доходи картаґінської богатої верстви, котра з давних давен мала великі скарби. Се так обурило ту богату верству, що вона, щоб позбутися Ганнібаля, заденунціювала його в Римі, що він підготовляє союз з Антіохом, королем Сирії, проти Римлян. Се рішило про долю Картаґіни, котру Римляни разом з її денунціянтами — знищили до тла...

Річ дуже правдоподібна, що Ганнібаль дійсно підготовляв тоді те, за що його денунціювали в Римі його любі та милі землячки. І річ таксамо правдоподібна, що вони не компромітувалися голословним твердженням, але предложили докази на те, що доносили. Правдоподібно купили ті докази або в котрогось з послів Ганнібаля до Антіоха, або скорше в котрогось з двораків Антіоха, рахуючи, що коли навіть добре заплатять за такі докази, то се все ще буде для них дешевше, ніж рік річно віддавати значну часть своїх доходів державному скарбови, котрим в таємничих цілях орудовав їх непосидющий вожд.

Та сим разом перечислилися: бо своєю денунціяцією доставили своїм противникам і торговельним конкурентам в Римі тої каплини, котра переливає чашу.

В Римі по тій денунціяції прийшли до переконання, що треба знищити небезпечне ґніздо, зване Картаґіною і то знищити так, аби й сліду по нім не остало...

Ганнібаль, котрий всюди удержував своїх людей, отримав ще вчас повідомлення з Риму, що там на нього донесли його дорогі землячки і про те, яке се вражіння викликало в Римі та що там думають робити. Отже вчас утік і перед Римлянами і ще більше перед своїми землячками, котрі очевидно з приємністю булиб його видали Римлянам.

Всего в своїм життю скоштував той дуже великий полководець, політик, фінансіст, психольоґ і чоловік, всего — аж до нікчемного обвинувачення, немовби він н а р о ч н о не заняв Риму, хоч мовляв міг се зробити і немовби він здефравдував(!) для себе военну добичу в Італії.

Були се такі злочинні й нікчемні глупости, що навіть сегодня не можна здержатися, щоби в обуренні не дати знаку оклику, хоч від того часу минули дві тисячі літ.

Тоді власне Ганнібаль підняв повстання проти тої морально наскрізь зогнилої аристократії, завів демократичний лад, в котрім правив по диктаторськи (се не противорічча) і розпочав свою ґеніяльну фінансову господарку. Річ надзвичайно цікава, що він не обтяжив населення ні одним надзвичайним податком — і мимо того мав великі гроші на державні цілі. Тоді власне показалося, кілько публичних грошей дефравдувала морально зогнила спілка тих, котрі його прилюдно обжаловували в дефравдації военної добичі, хоч тої добичі без нього взагалі не булоб і хоч він ніколи нічого не дефравдував. Та коли він притиснув дефравдантів до стіни, тоді вони здобулися на вершок своєї нікчемности й — заденунціювали Ганнібаля в Римі. А Рим мав чого боятися: бо він власне лагодився до боротьби з Антіохом...

Якби так король Антіох дав був Ганнібалеві можливість зорґанізувати війну проти Риму, булоб людство мало дуже інтересну історію: війну зорґанізовану найздібнішим полководцем тих часів на найбільшім континенті світа.

Одначе Антіох був за малий чоловік, щоб міг не боятися, що великий Ганнібаль притьмить його своєю славою. З зависти не дав йому ділати в своїй державі, що його самого потому дуже дорого коштувало. (Далі буде).

ЛІТЕРАТУРА — НАУКА — МИСТЕЦТВО

Чудотворна ікона пізніше „Ченстоховська"

у творі Домініканця Симона Окольського п. з. „Русь процвітаюча".

ЗМІСТ: Потреба поширення наших заінтересовань в ділянці історії культури. — Симон Окольський і його твори. — „Русь процвітаюча", твір Окольського, й історія наших міст у ньому. — Примір: Чортків. — Окольський про князівське походження ікони. — Поправки Зіморовича. — Заключення.

Не лише наша читаюча публика, але навіть дослідники нашої культури мало звертають уваги на письменників нашого краю, що писали по-польськи або по-латині, полишаючи їх зацікавленню польської публики. Тимчасом без дослідження праці тих письменників, нераз з роду Українців, неможливо як слід зрозуміти розвій нашої культури. Відсепаровувати пишучих лише по-українськи письменників від інших — значить пізнавати не українську культуру, але одну її частину. Се ще й остільки не вірно, що нераз у письменників, пишучих по-польськи, чи по-латині, маємо дуже цікаві дані про українську історію.

Сказане відноситься до Домініканця Симона Окольського, що в одному зі своїх творів подає традицію про чудотворну ікону Пресв. Богородиці, колись українську, нині Ченстоховську. Симон Окольський (1580—1653) походив з родини, здавна осілої в Судомирщині. Печаталася родина Окольських гербом Равіч. Один Окольський, Станислав, осів на Поділлі; його сином був саме наш Симон. Він уродився в Камянці Подільськім 1580 р. Покінчивши нижчу школу у Львові, вступив до монастиря Домініканів у Камянці Подільськім. В червні 1628 р. дістав титул бакаляра і став професором фільософії й теольогії у львівській домініканській студії. Десь коло того часу (точної дати не знаємо) попав до татарської неволі, звідки визволено його заходами Гаспара, волоського воєводи. В роках 1637 і 1638 разом з Миколою Потоцьким бере участь у козацьких війнах, а саме в характері проповідника. В 1640 р. бачимо його на становищі управителя львівської студії. В 1641 р. став ігуменом у Камянці, 1646 бачимо його на такім самім становищі в Тисьменици, в 1648 р. в Єзуполі — і того самого року вибирають його протоігуменом (провінціялом) домініканської провінції „на Руси", себто в Галичині. На сім становищі підніс він занепавшу провінцію. Помер як доктор теольогії (так підписує свої праці з 1640-вих років) у 1653 році (червень), майже до смерти (до 1652 р.) займаючи становище провінціяла.[1])

На літературнім полі, як письменник, зазначився він вже при кінці 1630-их років. А саме 1638 р. видає „Діярій воєнної трансакції між військом коронним і запорозьким, в 1637 році місяця грудня Миколаєм Потоцьким... щасливо початої й докінченої". Сей твір, як оцінюють дослідники, „описує цілий похід дуже точно й зі знанням справи",[2]) се „шановна праця, що служила головним і майже виключним джерелом для історії кампанії 1637 і 1638 рр. історикам старим і новим",[3]) „Слабша вже від нього".[4]) „Континуація воєнного діярія... відбута над завзятими в упертості кривоприсяжниками і своєвільними козаками в 1638 році", видана тодіж. Третя його історична праця — се „Orbis Polonus,... in quo antiqua Sarmatorum gentilitia, pervetustae nobilitatis Polonae insignia, vetera et nova indigenatus meritorum praemia et arma, specificantur et relucent" (1641), словом — польський гербарій. Крім того знана ще його праця про латинських Епископів Київських і Чернигівських (1646), кілька праць проповідничих, про чуда Пресв. Богородиці в Підкамені на Волині і врешті „Русь процвітаюча рожами й ліліями", про руську провінцію Домініканів (1646).

Сей твір[5]) цікавий для нас тим, що подає також історію окремих домініканських монастирів, при тім декуди й історію міст, у яких є монастирі. З Галичини згадані тут отсі монастирі: Коломия (засн. 1413), Львів (Марії Магдалини, 1394), Єзуполь (1598), Бужськ (1608), Тисьменица (1631), Потік або Загайполе (1604), Чортків (1610), Яворів (1615), Рогатин (1614), Теребовля (1413), Снятин, Язловець (1602), Червоногород (за Коріятовичів) і Мостиська (згад. уже 1642 р.). Для приміру подаємо тут в українськім перекладі уступ про Чортків:

„Конвент чортківський на Поділлі.

„Заснований в 1610 році, дня 22 лютого в місті Чорткові, де передтим було село панів Чортковських, Чортківці. Поки воно перейшло в посідання Я. й В. П. Воєводи Руси й Старости барського, пана на Підгайцях, Станислава Гольського, гербу Роля, було перемінене на місто. Сей Я. і В. Пан зі своєю подругою Анною з Потока Потоцькою, дочкою Андрія Потоцького, каштеляна камянецького, першим нащадком католицьким від еретичного батька, жертвували церкву, збудовану з каменя, Чинові Проповідників руської провінції й записали разом з домом для органістого й полем на город і винницю, як також село Шманьківці; про се точніше сказано в актах земських у Камянці й гродських у Летичеві.

„Ся Церква має образ П. Д. Марії, перед котрим служиться набоженство вервиці св., прикрашений багатьома золотими вотами за спеціяльні ласки наслідком молитви побожних прохачів, які там одержано. Мають гарно приміщену гробницю свого основника і гробниці богатьох шляхтичів. А ясновельможна основниця, що потому була жінкою князя Корецького, там у Корці похована не виповнивши обіту, що заведе там Чин Проповідників. Та ясновельможний син на честь і славу помершої матери сповнив її задум. Бо мудрий і побожний син — слава і вінець родичів.

„Тоді згадане місто перейшло до Степана Потоцького, воєводи брацлавського й генерала подільського й його нащадків. Бо як ясновельможний основник помер без потомка, а й його брат, каштелян галицький, наслідник дібр по братові воєводі, від своєї подруги Замєховської не мав дитини, перейшло (місто) дорогою запису на дідицтво подруги каштеляна. А тому, що вище згадана Замєховська попала в великі довги, затягнені з депозиту брацлавської воєводової Потоцької, і в кошти процесу, силою судового присуду назване місто разом з Бучачем і т. д. остало як дідична власність Потоцьких і Могилів."[6])

Такі пояснення в тім творі є при кожному з названих міст. Та особливо цікаве для нас те, що пише Окольський про Львів, бо тут стрічаємо незвичайно цікаву традицію про чудотворну ікону Пресв. Богородиці, колись власність Українських Князів. Ось що пише про се Окольський у „Руси процвітаючій":

„Ся церква (львівських Домініканів, Т. К.) має чотири образи Преч. Д. Марії на чотирьох престолах, що їх масами відвідують люди. Перший і найстарший є в каплиці П. Д. Марії, що його Я. П. Іван Свосовський, підкоморій львівський, після поділу[7]) прикрасив і для більшої вигоди при побожних практиках народу подбав про перенесення з каплиці св. Магдалини ....[8]) Образ походить від Константинопольських Імператорів. За маляря подають, як от читаю в актах львівської консистерії, — що се був св. Лука. Образ подарували вони Князям Руси чито як цінний подарунок, чи для кровного споріднення, може тому, що (Русини) приймили віру від Греків, чи врешті для здобуття приязни. Його носили Князі Руси в війнах і врешті разом з монархією перенесли його до Галичини. Пізніше Лев, Князь Руси, син Романа,[9]) як заснував Львів, умістив його (образ) у своїм замку і передав його Отцям Чину разом із замком.[10]) Се посвідчає не лише сама (устна) традиція, але й письмо, дане як запис руським монахам. Впрочім таке вияснення потверджує богато даних. 1. Тому, що сам вид святого образу вказує на грецький спосіб малюнку й кольоризації. 2. Тому, що по обох боках є написи грецькими буквами, з одного боку „Мати Бога", а з другого „Ісус Христос". 3. Тому, що брати зберігали його в конвенті з постійною старанністю. 4. Тому, що мальована на кипарисовій дошці, яка означає і старинність і дорогоцінність. 5. Тому, що монахи Чина св. Василія грецького обряду кажуть, що вони мають фундацію з давніх часів від Князів, щоб перед ним співали псалтирю.[11]) Врешті тому, що корона була по-простому вироблена зі щирого золота й прибита до цього образа". Про се, кінчить Окольський, ширше пишу в іншому творі.[12])

Стільки пише Окольський. Він натякає тут на василіянську традицію про описуваний образ. З того виходить, що в XVII ст. була у львівських Василіян традиція, що первісно образ подарував був Василіянам князь Лев. Але опис походження образа і подання творця-маляра (св. Лука), промовляють за тим, що мова йде про чудотворну ікону нині Ченстоховську. Тимчасом з опису виходить ясно, що мова тут про іншу ікону, що таки лишилася в Домініканів. Окольський помістив обі ікони — початок дав про Ченстоховську, а закінчення про домініканську. Так вийшла в нього суперечність в описі — впрочім се трафлялося йому нераз. Окольський не старався усунути сеї суперечности зі свого опису. Виручив його в тім пізніший Й. В. Зіморович у своїй хроніці міста Львова.[13]) Він мав книгу від Василіянина-єромонаха, писану по-словянськи, де писалося так. Ікону, що в часах Зіморовича була в Ченстохові вже, малював св. Лука. Пізніше вона дійшла до рук цісарівни Анни, подруги св. Володимира Великого і з нею перейшла на Русь. Поверх триста літ зберігано її в скарбниці Руських Князів з великою старанністю, аж Князь Лев виставив її на публичний вид, для почитання. Тоді пороблено з неї богато копій і розміщено по ріжних церквах. Василіяни переконали Князя Льва, що повинен їм передати ікону, бо попаде в руки іновірців, і свого досягнули. Василіяни умістили образ в монастирі св. Онуфрія у Львові й не видали ні Болеславові-Юрієві,

---

[1]) St. Krzyżanowski, De Simonis Okolscii... vita et scriptis historicis, Cracoviae, 1870, c. 12-18.

[2]) Крижановський, стор. 22.

[3]) М. Грушевський, Історія VIII 1, 1922, с. 321.

[4]) Крижановський, стор. 24. Про українські переклади „Діярія" гл. Дм. Дорошенко, Огляд української історіографії, Прага, 1923, стор. 26 і 33.

[5]) Russia florida rosis et liliis. Hoc est sanguine, praedicatione et vita antea FF. Ordinis Praedicatorum peregrinatione inchoata, nunc conventuum in Russia stabilitate fundata. Per. R. P. F. Simonem Okolski, S. T. M. Priorem Tysmenicensem luci exposita. Leopoli, typis Coll: Societ: Jesu, apud Sebast: Nowogorski, archiepiscopalem typographum. Anno 1646. — Форм. 180×140 мм., стор. (8)+172. Бібл. Оссолінських ч. 11. 439.

[6]) Russia florida, стор. 89-90. Замєховська передала Чортків, Бучач і їх околиці Потоцькій актом з 3 травня 1623 р., гл. Castra Haliciensia, fasc. cop. t. IV, dok. B. в Архіві „Актів Грод. і Зем." у Львові.

[7]) Не ясно, про який поділ каже Окольський.

[8]) Пропускаю частину, не цілком ясну, але менше важну.

[9]) Се помилка, має бути: Лев внук Романа, а не син.

[10]) На іншім місці Окольський пояснює, що се Чин Домініканів (стор. 71—72).

[11]) Про сю традицію нижче.

[12]) Russia florida, с. 75-76.

[13]) J. B. Zimorowicz, Pisma do dziejów Lwowa odnoszące się. Wyd. Dr. K. J. Heck, Львів, 1899. стор. 49-51.

З РЕЛІГІЙНО-ЦЕРКОВНОГО ЖИТТЯ

Впреосв. Митрополит Андрій Шептицький виголосив на гр.-кат. Свят-вечір промову до Українців радієм на тему релігійну. Ту промову утревалено на трех ґрамофонових плитах. По промові український хор відспівав перед мікрофоном Польського Радія кілька коляд. По колядах львівський спікер зложив іменем того Радія святочні желання для слухачів Українців („Всхуд").

Для звеличання Непорочного Зачаття відбувся в Жовкві в неділю 22 грудня 1935 р. в саме свято Непорочної Марії величний концерт з отсею програмою: 1. О спомагай нас Діво Маріє, збірний хор; 2. Вступне слово, о. Байрак ЧСВВ; 3. а) О Всепітая Мати б) Радіємо нині з чудес, жовківський хор; 4. Ave Maria, декл. Глинсько; 5. а) Вознесу Тя Боже мой, б) Всесильний Боже, хор з Глинська; 6. Марія І., декл. п-а Кондратівна; 7. а) Господи Господи силою Твоєю, б) Прийми о Мати, хор з Мокротина; 8) Орлеанська Діво, мандол. кварт. Жовк.; 9. а) О Мати Маріє, б) Принесла Діва Марія, хор з Вязови; 10. а) Свят Господь сил небесних, б) Радуйся Світе, хор з Волі висоцкої; 11. Гимн св. Василієви Великому, хор з Замочка; 12. Відчит, п. М. Пеленська; 13. а) Пречиста Діво Мати, б) Станьмо згідно, хор зі Ст. Скваряви; 14. Марія II., декл. п-а Осташев.; 15. а) Маріє Діво Пресвята, б) До Тебе Мати, хор з Мацошина; 16. а) Панагія свята, декл. п-а Гадівна; б) Боже Великий Творче, збірний хор; 17. Кінцева промова, о. О. Погорецький; 18. Папський гимн, жовківський хор. Анадемія замітна тому, що в ній брали участь хори з околиці, а ті хори мають вже свою добру славу, як жовківський і мокротинський. Саля Нар. Дому була по береги виповнена. Чудово гарно прибрана сцена, при стіні подоба Непорочно Зачатої освітлена електрично. Сам вид прибраної естради робив на всіх миле враження. Хори не всі були як слід вишколені, одначе сам концерт а передовсім гарні деклямації мають велике будуюче значіння. Значіння таких прилюдних маніфестацій є головно в підйомі релігійної католицької думки, в культурно-виховуючій думці і вкінці в тім, що молодь привикає до інтеліґентної праці й має духову поживу серед сірих будних днів зими. Для старших мають такі обходи також велике значіння з тих самих причин, а ще й тому, що в тяжких часах крізи такі обходи розганяють хоч на хвилю журбу. Одну зробити треба заввагу: такі програми за великі і за тяжкі до вичерпання так для тих, що виконують, як і для слухачів.

Учасник

Кардиналів є тепер 69, в тім 37 італійської народности.

В Швеції є 25 катол. священиків. Вони обслугують 10 парохій з 4.000 католиків.

В Палестині є тепер 30.000 католиків.

ПОЛІТИЧНІ ВІСТИ

В БОЛЬШЕВИЦЬКІЙ ЧЕРВОНІЙ АРМІЇ впроваджено нові однострої для офіцирів сухопутної армії та фльоти. Відзнаки висших ранґ творять золоті ромби на червонім тлі. Адмірали носитимуть ґальони обшиті золотом. Нові відзнаки обовязують від 1 січня 1936 р. Товариші можуть собі тепер позволити вже й на золоті пагони, А так довго дурили дурних хахлів, що вони „ніяким чином" не зробилиб того. А тепер: „мальчать і паслушать!"

В МОСКВІ відбулася нарада Цік-а (Центрального Исполнительного Комітета) під проводом Сталіна. В нараді взяли участь: Каґановіч, Орджонікідзе, Мікоян і Ломов. Радили над справою раціоналізації совітського промислу. В резолюції ствердили м. і., що реакціонери між робітниками противляться новим методам праці.

МІЖ СССР І ЗОВНІШНЬОЮ МОНҐОЛІЄЮ дійшло до заключення тайного військового договору. Таку вістку принесло Німецьке Інформаційне Бюро.

СОВІТСЬКА ПРЕСА оповістила документи про таємний військовий договір між Німеччиною і Японією. Німеччина заперечила автентичність тих документів. Совітська преса грозить дальшими ревеляціями.

МАДЯРСЬКИЙ ПРЕМІЄР Ґембеш мав розмову з представником мадярської ґазети „Пестер Льойд" про мадярську закордонну політику. Премієр сказав м. і: Обережність се ознака мадярської закордонної політики. Мадярщина потребує ринків збуту. Між Австрією й Мадярщиною є дуже сердечне політичне відношення.

ГІТЛЄРІВСЬКІ ВЛАСТИ замкнули теольоґічний факультет на університеті в м. Вірцбурґу.

НІМЦІ скінчили будувати новий „кешонковий" панцирник „Адмірал фон Спее".

НІМЕЦЬКИЙ АМБАСАДОР В ПАРИЖІ Ролянд Керстер помер на запалення легенів.

ФРАНЦУЗЬКА ЕСКАДРА воєнних кораблів виплила з Бресту. Вона має кружляти коло Ґібральтару, щоби в потребі скоро прибути на східну часть Середземного Моря.

ТАЄМНИЙ ДОГОВІР Анґлії з Францією має уповажнювати Анґлію до будови летунських баз в північно-східній Франції.

ФРАНЦУЗЬКО-СОВІТСЬКИЙ ТОРГОВЕЛЬНИЙ ДОГОВІР заключили на днях в Парижі. Новий договір вносить деякі зміни в умову з 1934 р. М. і. СССР зобовязався платити готівкою за всякі замовлення в франц. промислі. Висота замовлень буде менше більше відповідати вартости совітського імпорту до Франції.

ФРАНЦІЯ дає 800 міл. франків позички большевикам. Рівночасно большевики підбурюють проти неї її кольонії в Азії.

В ЕСПАНІЇ знесено стан облоги в Кастилії, Катальонії й Астурії, як також виїмковий стан в інших провінціях.

ДО ГРЕЦЬКОЇ ПРИСТАНІ Піревс прибув ряд анґлійських підводних суден.

ГРЕЦЬКИЙ КОРОЛЬ Юрій II. приняв делеґацію комуністичної партії. Делеґати заявили, що в королі бачать запоруку проти диктатури, — тому комуністична партія задумує ділати в рамах теперішнього державного устрою в Греції. Ось пронози!

ТУРЕЦЬКЕ ПРАВИТЕЛЬСТВО оповістило декрет, що день Нового Року се день турецького національного свята. Рівночасно впроваджено в Туреччині Ґреґоріянський калєндар.

НА ЛАТ. СВЯТВЕЧІР в околиці місцевости Улан Худук відділ монґольського війська заатакував манджурське військо. З Москви заперечують сю вістку. В японських кругах твердять, що вона правдива.

ПРОТИІТАЛІЙСЬКІ ДЕМОНСТРАЦІЇ відбулися в Єгипті тому, що Італійці збомбардували єгипетський амбулянс Червоного Хреста.

В АРАБІЇ націоналістична пропаґанда прибирає чимраз крайніший характер. В Ґаїфі відбулося кілька великих маніфестацій. Арабські провідники з Єгипту, Сирії й Трансйорданії вислали до Ґаїфи депеші з привітами. Промовці заявили, що „ненависть і боротьба проти Анґлії важніша від боротьби з Жидами, котрі прийшли за Анґлійцями."

АТАМАН СЕМЕНІВ приїхав до Манджурії і має там орґанізувати білоґвардійське військо коштом манджурсько-японським.

В КОРЕЇ вибухли протияпонські розрухи. Увязнено 290 комуністичних аґітаторів. В їх помешканнях знайшли богато зброї.

КИТАЙСЬКЕ ПРАВИТЕЛЬСТВО запросило Японію на конференцію до Нанкіну, щоб вирішити мирно спірні питання між Китаєм і Японією.

НОВИНКИ

Внаслідок весняної погоди, що запанувала в нашім краю в січні с. р., в богатьох місцевостях Галичини орять плуги на полях. Такої появи вже давно не було.

Освітлення злободневних справ відкладаємо на час по Йорданських святах задля навали готового матеріалу, котрий лишився зі святочного числа. Між тими справами обговоримо також інтервю п. віцемарш. В. Мудрого, оповіщене в „Неділі" і в „Ділі". Тут зазначимо тільки те, що над тим інтервю можна дійсно тільки — здвигнути раменами.. До редакції „Н. Зорі" до хвилі замкнення сего числа не надійшло спростування, про котре п. Мудрий говорить в інтервю, що нам його вислала „управа партії" УНО...

„Курєр Львовскі" перестав виходити. Зате появився новий часопис „Дзєннік Польскі".

Цукроварня на Поділлі. На терені тернопільського воєвідства має повстати незабаром союз плянтаторів цукрових буряків. В звязку з тим повстане нова цукроварня в Тернополі, або в його близькій околиці.

В Чорткові основано кухню для вбогих м. Чорткова, з котрої користає 60 найбідніших.

Наступ на Гуцульщину. В Коломиї зорґанізовано видавання нового польського часопису п.з. „Покуце і Гуцульщизна", як одного з реґіональних орґанів.

Державну літературну надгороду Польщі одержала п. Софія Налковска.

Зарвили овочеві дерева в січні на Шлеську, а в пінських болотах зачали токувати тетереви.

„Українське Слово", закарпатський національний тижневик, що виходить під редакцією дра М. Бращайка, буде виходити двічі в тижні.

На Закарпатті є аж 150 тисяч безробітних...

Чеський діяч Крамарж скінчив 75 літ життя. З того 45 літ був послом. З його писань, все суто москвофільських, найцікавіша книжка „Рос. кріза", видана в 1923. В ній пише він м. і. „Абсолютизм став ґріхом Росії, продовжаючи своє істнування довше ніж се оправдували культурні й економічні услівя. Самодержавіє робило власну державу зненавидженою якраз тим Росіянам, котрі хотіли всі свої сили віддати на службу Рідному Краєви". До Українців К. Крамарж ставився все ворожо.

Чехословацький парлямент віддав б. през. Масарикові замок Лани, з вдячности за його труди, положені при освободженні чеського народу.

Гумор. — Селяни жалуються на врожай. — В мене, сусідо, каже один, збіжжа було того року таке марне, що виросло може на пядь... — Ну, то ще сяк-так, каже другий, бо в мене було таке мале, що воробці мусіли приклякати, щоб його трохи подзьобати.

Гумор. — Що то є вітер? — питав професор. — Вітер се воздух, котрому спішиться, відповів малий хлопчик.

останному Руриковичеви (по мамі) на галицькім престолі, ні Казимирові. Щойно Володислав Опольський видер якось у Василіян ту ікону й перевіз до Ченстохови. Та сего Окольський або не знав, або свідомо затаїв.

Як бачимо, в середині XVII ст. була у Львові ще жива традиція про українське походження чудотворної ікони, нині Ченстоховської. Та традиція ще тоді голосила, що чудотворну ікону Богоматери (тепер Ченстоховську) мав у себе наш Князь Лев і передав Василіянам. Ще цікавіша галицько-волинська схема традиції про сю ікону, а саме те місце, де кажеться про перехід монархії з Києва до Галича. Се, як знаємо, відома схема галицько-волинського збірника літописів, що був оригіналом іпатського кодексу з 1420-их років. А се свідчить про давність традиції, записаної в Окольського, — вона певно походить іще з княжих часів.

Теофіль Коструба.

Просимо памятати в січни відновити передплату на „Нову Зорю“.

Ордери Леніна за успіхи, осягнені в ділянці рільної господарки і промислу одержали: Косьор, Любченко, Постишев, Саркісов і ін.

Лещетарський рейд Москва—Ленінград зачався 10 січня.

В Дністрі підчас регуляції його русла найшли вісім ваґонів заржавілих крісів, запального матеріялу та ріжної зброї. З дослідів виходить, що сей військовий потяг належав до армії УНР.

Етіопи над Дунаєм. Ромунський проф. Гірніцеану помістив в букарештенській пресі статтю, в котрій покликується на численні цитати грецьких письменників і доказує, що в своїм часі на землях полудневої Ромунії здовж Дунаю жили... Етіопи.

Примус служби праці для німецьких жінок впровадять у Німеччині в 1936 р.

Берлінський університет святкує сего року 125 ліття свого істнування.

Сировицю проти прокази винайшов шведський учений проф. Реенстєрна. Досвіди переведені на прокажених в Абісинії увінчалися досконалими вислідами.

В перший день Різдва помер у Франції голосний її письменник Павло Бурже. Він уродився в р. 1852 в м. Амієн як син учителя математики. В р. 1889 оповістив свій найбільше голосний твір „Ученик“. Згодом став антиподом Золі й натуралізму та все більше посувався на право в своїх поглядах. Великий письменник перед смертю примірно висповідався і приняв Св. Тайни.

В честь Бернзона, славного норвежського письменника й великого приятеля Українців, відкрили в Парижі памяткову таблицю.

Муссоліні рішив побудувати велику кінову студію під Римом. Вона буде складатися з трицятькількох будинків на просторі 60 гектарів. Буде се найбільше кінове місто в Европі.

Надгороди за дітей. В Римі роздано низку надгород матерям, що мають найбільше дітей. Надгороди складалися з 500 лірів готівкою і 4-кімнатного помешкання.

Італійці роздають Абісинцям на здобутих територіях велику скількість плугів і рільничого приладдя.

В Царгороді помер патріярх православної Церкви Фотій II. Він був головою православної Церкви від 1929 р.

В Смирні було недавно трясення землі. Населення в переполосі опускало помешкання. Шкід ніяких не занотовано.

Українські звукові фільми. В Нью-Йорку В. Авраменко відкрив українську фільмову студію та балєтову школу. Накручуватиме українські звукові фільми.

Памятник М. Шашкевичеві мають здвигнути в Америці, в м. Стемфорді, в прегарнім парку Української Висшої Школи. Виконати його має різьбар Олександер Архипенко.

Гумор. — Порядний ресторан. — Гість іритується: Добрий мені ресторан: борщу нема, шницлів нема, нічого нема! Кельнер, подайте мені мій плащ. — Дуже мені прикро, але також вже нема.

Гумор. — Глуха тета. — Тітко, тіточко, позичте мені 10 зл. — Нічого не чую на сю сторону. Скажи мені тесаме до другого вуха. — Алеж дуже радо. Позичте мені 20 зл. — Знаєш що? Лучше вернися ще раз до тамтого вуха.

ЕКОНОМІЧНІ ВІСТИ

Волинь орґанізується. Для захисту своїх інтересів волинські купці-Українці рішили зорґанізуватися. Вони вже випрацювали статут т-ва „Союз купців-Українців на Волині“ і подали його до затвердження. — В здолбунівському повіті зорґанізувалося 40 українських купців, що відкрили для себе гуртівню в м. Здолбунові.

В Кремянці союз польських споживних т-в „Сполем“ відчинив гуртовий склад для постачання товарів кооперативам.

З Польщі вивезено в листопаді м. р. 7.792 тон пшениці вартости 1,207.000 зл. Пшеницю вивожено головно до Анґлії, Бельґії, Фінляндії й Німеччини. Жита вивезено в листопаді м. р. 15.584 тон вартости 2,942.000 зл. Жито вивожено головно до Австрії, Бельґії, Німеччини й Данії, в менших скількостях до Анґлії, Норвеґії, Швеції й Італії. Ячменю вивезено 30.937 тон вартости 3,149.000 зл. головно до Анґлії, Австрії, Бельґії, Голяндії, Німеччини, Норвеґії, Італії. Вівса вивезено 13.976 тон вартости 1,666.000 зл. до Анґлії, Австрії, Фінляндії, Німеччини й Італії.

Вугля вивезла Польща в листопаді м. р. 858.202 тон вартости 12.682.000 головно до Швеції і Франції.

Податок від дріжджей підвисшили о 35 гр. на 1 кґ. Отже обтяження 1 кґ. дріжджей разом з 10 прц. державним додатком і 15 прц. додатком на територіяльну самоуправу буде виносити від 1 лютого 1936 р. 2.31 зл. Та підвишка має бути покрита самими продуцентами й не може вплинути на підвисшення теперішної гуртової ціни (3.85 зл.) дріжджей.

В Києві збудовано фабрику, котра виробляє „ліпші“ ґатунки сукна. Так кажуть большевики.

Привіз вовни до СССР збільшився. Камґарнової вовни привезено до СССР 1934 р. тільки 9 тон, 1935 р. 582 тони.

Заграничня торговля Німеччини виказує високе додатне сальдо. Вивіз Німеччини щораз більше зростає. В листопаді м. р. Німеччина вивезла товарів за 397·3 міл. марок, привезла за 346·2 міл. марок, отже додатного сальда мала 51·1 міл. марок.

Німеччина спроваджувала з чужих країв пересічно за 700 міл. марок бавовни що року. Тепер 560 нім. хеміків працює над уліпшенням виробу штучного волокна, щоб Німеччина не потребувала спроваджувати бавовни.

В Арабії Американці відкрили нафту та вже почали вертіти землю в кількох місцях. Американські концесіонарі заповіли, що вже в січні 1936 р. будуть вивозити з Арабії около 50.000 тон ропи. Англійці хочуть довести до поділу нафтових теренів.

10,000.000 зл. збирають американські Жиди для Жидів в Польщі. Ті гроші призначені на фінансування нових промислових і торговельних станиць, на акцію осаджування Жидів на ріллі та для кас безпроцентового кредиту.

ЖЕРТВИ

О. Петро Маркевич зі Скопівки поч. Отинія зл. 2 на пресовий фонд „Нової Зорі“.

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення Редакція не відповідає.

КІНА

АПОЛЛЬО: „Додик на фронті“.
КАСИНО: Анна Кареніна.
КОПЕРНИК: „Весела розвідка“.
МАРУСЕНЬКА: Напад на Конґо.
МІРАЖ: Баль у Савої.
МУЗА: Ти весь мій світ.
ПАКС. Королева Христина.
СТИЛЕВИЙ: „Останна серенада“ і ревія.

Уживану одіж, білля, обуву мужеську, жіночу, дитячу для інвалідів, вдів і сиріт приймає УКТОДІ, Львів, Потоцького 48. З провінції висилайте почтою. У Львові відберемо самі за писемн. повідомленням.

Образки святих на Йордан, нові українські взори, висилаємо по одержанні готівки. — Ціна гуртова за 100 штук колірових, золочених, мішаних зл. 1.20, 1.50, 1.80, 2.00, 2.50, 3.00. На порто долучити 1 зл. Ліпше тому брати більше разом. — Новість! Грійники до чаш і рук 5 зл. вже зі запасом вуглів і поученням. Церковні друки — Молитвенники!

Українська Книгарня, Чортків, ул. Міцкевича ч. 9.

ФАБРИКА ХЕМІЧНИХ ВИРОБІВ
О. ЛЕВИЦЬКА і С-ка
Львів, ул. Кордецького 51.
Тел. 60-04. ПКО. 503.881.
поручає власні вироби найкращої якости:
Пасту до взуття „Елеґант“ терпент.
Пасту до взуття „Елеґант“ воскову
Пасту до підлоги „Французька маса“
Віск комбінований до підлоги
Вазеліну до шкіри

Синку до білля
помадкову і коронову
Шварц до чобіт
Віск шевський
Смолу шевську

ПАНСІОН Сестер Служебниць в Микуличині
ОТВЕРТИЙ ЦІЛИЙ РІК
Гарно відновлений, має водотяги, елєктрику, радіо і дуже добру кухню. Положений близько ліса, близько води, близько стації і близько почти. В будинку є прекрасна дійсно артистично виконана каплиця. ЦІНИ ПРИСТУПНІ!

ЦІНИ ОГОЛОШЕНЬ

Ціни розуміються за одношпальтовий рядок (ширини 70 мм.) о висоті 1 мм. Висота шпальти 370 мм. За оголошення (кромі дрібних) в застереженому місци дочислюється 20%. Дрібні оголошення поміщуються по вплаченні належитости готівкою або почтовими значками.

Шпальтові оголошення

В рубриці: „Оголошення“	30 сот.
В тексті і в новинках	50 „
На першій сторінці	60 „

Дрібні оголошення по 8 сот. за слово. Перше слово і товстий друк числиться подвійно. Найменше оголошення (9 слів) 80 сот.

Сторінкові оголошення

На останній сторінці: 1/2 стор. 180·— зол., 1/4 стор. 90·— зол., 1/8 стор. 45·— зол., 1/16 стор. 25·— зол. В редакційному тексті: 1/2 стор. 280·— зол., 1/4 стор. 140·— зол., 1/8 стор. 70·— зол., 1/16 стор 35·— зол.

При кількаразовім анонсуванні даємо значну знижку

Видав й редагує Комітет У. К. О. — З друкарні „Графія“ Львів, Тиха 5 Тел. 2-83. — Відповідальний редактор Панталеймон Хитра.

Porto opłacono ryczałtem.

Рік XI. Львів, четвер, 16 січня 1936. Ч. 3 (902)

НОВА ЗОРЯ

Виходить 2 рази тижнево: в четвер на 8 ст. під неділю на 8 ст.

АДРЕСА: Нова Зоря, Львів, ул. Гродзіцких ч. 2.І. п. - Тел. 105-72.

Передплата в краю: чверть-річно 6 зол., місячно 2 зол., Закордон. чверть-річно 9 золотих

Ціна числа 20 с.

Конто П.Ш. Львів 505.796

За злукою з Римом

Розумна відозва американських протестантів.

Американські часописи оголошують відомість, що Church Unity Council (Рада Єдности Церков) в Америці видала заяву п. н. „Щоби всі були одно"... В заяві поручає поворот до єдности з каталицизмом. В відозві Ради Єдности Церков читаємо між ін.: „Бачимо в червоній Росії, як намагаються знищити всяку релігію; бачимо, що Мехіко поспішно і як уміє йде за приміром Росії. В Еспанії положення трівожне, в Німеччині положення християн зовсім непевне. В одних краях є отверте, в других скрите змагання здусити всяку віру в Бога і зруйнувати всю християнську цивілізацію й мораль." Отже треба рішучого й сильного фронту й оборони! До того зміряли переговори в справі унії з православними патріярхами Єрусалиму й Александрії. Зробленим в тім напрямі крокам не можна нічого закинути. „Одначе, говорить далі відозва, коли маємо на оці знов злучитися з тими осідками патріярхів, з котрими зірвано єдність перед 900 роками, то чому не брати під увагу злуки з Апостольським Патріярхатом Риму?" І по думці того заява Ради Єдности Церков кінчиться словами: „Найвищий час, щоб усі християни зрозуміли то, що так ясно бачать вороги, та рішилися згуртуватися при Римі, одинокім осередку опори проти атаків ворожих християнству." — Як видно з тих цитатів, американський протестантизм у своїх стремліннях до єдности християнства йде крок дальше від споріднених з ним унійних рухів в Анґлії та скандинавських краях, бо признає примат римської Церкви та її Папи. (КАП).

Вирок у процесі ОУН

В понеділок проголошено вирок у процесі ОУН за убиття мін. Б. Перацкого. Ст. Бандеру, Мик. Лебедя, Яр. Карпинця засуджено на кару смерти, котру на підставі амнестійного закона замінено їм на доживотну вязницю. Підгайного і Климишина на доживотну вязницю, Гнатківську на 15 літ, Малюцу, Качмарського і Мигаля на 12 літ, Зарицьку на 8 літ, Чорнія і Рака по 7 літ.

Криваві розрухи на Сибірі

Преса доносить: Між Владивостоком і Байкальським Озером вибухло селянське повстання проти совітів. Селяни не хотіли видати збіжжа. На місце прибула че-ка і кріваво здавила повстання. Се викликало ще більші розрухи. Появилися численні саботажі проти зелізниці й уряДових будинків. Арештують масово. В розрухах беруть участь навіть комуністи. Тих розстрілює чека на місци без суду. Вироки на селян мають бути такі масові, що засуджених вже не розстрілюють, але затроюють газами на смерть. Словом, прекрасна „народна" влада.

Дореформувалися...

Чому до церков ходить щораз менше людей?

Польська преса приносить описи наслідків реформи, котрою впровадили т. зв. збірні громади: Тепер стало гірше ніж було. Збірні громади хочуть мати гроші, щоб удержувати нову бюрократію. Тому не полагоджують ніяких справ устно, все треба вносити подання і — платити, платити, платити. Кромі того підвисшено і то значно податки й оплати від консенсів навіть за будову шіпчини на сіно чи солому. І все те не вистарчає на нову бюрократію. Екзекуція громадських оплат доводить до того, що люди не мають навіть на одяг. Се причина, що в костелах і церквах щораз менше людей. Села відчужилися також від світської влади по тій реформі, бо передтим відбувалися війтівські сесії в староствах, на котрих богато справ устно полагоджувано, села діставали безплатні поради в ріжних справах, а тепер того всего нема. Словом, дореформувалися.

Мужицькі погляди на будучність

„ІКЦ" в ч. 13 приніс інтересний опис поглядів польського мужика з Бистрої: Війна вибухне на другий рік або під конець грудня с. р. Се предсказала королева Михальда зі Сави. Вона продала Соломонови три такі книжки, що в них все написане, але пани зробили з тих книжок одну маленьку, щоб народ не знав усеї правди. І сказала Михальда, що як зачнеться війна з Вічного Міста, то буде найстрашніша війна. А потому війна як вітер перелетить з полудня на північ і зачнуть битися Німці з Поляками. Польща виграє і стане найсильнішою в Европі тай буде мати богато золота і срібла. Але люди житимуть найбільше 40 літ, бо з великої хитрости не зможуть довше жити. А потому прийде антихрист. Уродиться він зі старої Жидівки, але не так як інші люди, тільки боком. І винесеться під небеса і схоче всіх на свою віру обернути, на схизматицьку, котра в Бога не віруе. Та як уже буде дуже зле, Бог зішле на землю двох мужів, Нойого й Ілію. Антихрист їх іме і зітне їм голови, та се не подобається Богу і Він пішле на антихриста сім сірних перунів і скине його в пекло разом з його прихильниками. Се буде рік 2000! А що буде далі, не знати, бо Михальда спалила дальших 6 книг тому, що Соломон не хотів їх купити. І все те буде як амінь в Отченаші.

Срібні Сорочки

Одна з американських аґенцій оповістила розмову з провідником фашистівської орґанізації в Америці т. зв. Срібних Сорочок. Срібні сорочки захоплюються італійським фашизмом і гітлеризмом й опираються на давній терористичній орґанізації Ку - Клюкс - Клен. Американські фашисти носять сорочки сріблистої краски з вигафтованими на грудях трьома буквами „Ль". В орґанізації є 28% жінок. Головна ціль Срібних Сорочок боротьба з комунізмом, Жидами і Муринами. Чи ся орґанізація покажеться трівкіша від попередної не знати.

Трудися і щади, а не зазнаєш біди! каже українська приказка, тому складай свої ощадности в **КООПЕРАТИВНОМУ БАНКУ „ДНІСТЕР"** **ЛЬВІВ, УЛИЦЯ РУСЬКА ч. 20.,** де крім звичайних відсотків зможеш одержати ще й премію за ощадність у висоті 25—100 зол.

Немочі батьків

Відповідь проф. В. Заїкинові.

Про те, як і в якій ціли розкриває немочі батьків вихованок православя і який на те погляд католиків.[1])

I.

„Істребить!" — такий клич кинула большевицька революція в низи російської суспільности. І як та середньовічна катапульта-метавка далеко шпурляла камінням поза оборонні мури, так і се страшне большевицьке „істребить" викинуло поза межі Росії поверх два міліони православних душ на смітник еміґрації.

Европейський Захід пожалів тих нещасних еміґрантів, пригорнув і — пізнав... Пізнав тих вихованків православя звичайно як розсварених і розбитих на гуртки політиканів, перенятих назагал лібералізмом, ба навіть ненавистю до всякої суспільної, етичної й релігійної поваги. Голосне опісля в пресі й російських церквах взаїмне обкидування себе клятвами православних ерархів (Антоній-Евлогій) розкрило дорешти нетри православної душі, незрозумілі для західної Европи.

З такими людьми зійшлися й ми на нашій землі тай скоро зробили сумний досвід: глибока безодня розмежовуе наші та їх ідеольогічні й психічні настрої. Вправді зустрічали ми по тій стороні також справжні характери, але зустрічали й людей, що заслугують на остру критику.

Нині ми змушені займитися одним таким російським еміґрантом, котрий продовж кількох років перебування в Галичині записався в опінії українського народу як шкідник національної справи і взагалі як людина безжурна під неодним оглядом. Про Вячеслава Заїкина тут мова. Духовий профіль сього еміґранта добре нам знаний і з української преси і з його подвигів в нинішній російській пресі. Українська преса якнайчорнішими красками малює сильветку Заїкина. Передовсім „Діло" займалося кількома опадами його поступуванням. В статтях під такими многомовними наголовками як: „Невидана безхарактерність" або „Де він себе знайшов" характеризують як якогось волокиту з сармацького низу, який будучи Українцем чи удаючи Українця співпрацює нині в російській чорносотенній пресі

[1]) Наш Вп. Дописувач К. П. був ласкав прислати нам ряд інтересних статтей, котрі відзначаються науковим вантажем, але й преострою формою. Ми уважали вказанним стемперувати ту остроту. І засягнувши в тій справі ще опінії поважних людей, ми се виконали. Подекуди зазначуемо пропуски. Руководила нами при тім стара, розумна засада: „Suaviter in modo, acriter in re". Не всюди ми могли перевести ту засаду, а саме тому, бо тоді стаття булаб занадто покерешована й утратилаб властивий їй імпет і кольорит. Своє становище до одної з порушених тут справ зазначимо, коли Автор скінчить серію своїх статтей. — Ред. „Н. Зорі".

тоном і манірою Пуришкевичів чи Бобринських. „Horribile dictu“, щоб так поступав — пише „Діло“ — Українець, що сидить серед гр.-католиків і працює в католицьких органах“.[2])

Проф. Заїкин не реагував в українській пресі на такі голоси,[3]) зате помістив широку апольогію свого поведення в органах нових хлібодавців: у львівськім кацапськім „Русскім Голосі“ і в офіціозі варшавської автокефалії „Слові“.[4]) Закиди роблені йому українською пресою вбрав Заїкин в обережну форму осьтаких слів: Закидують, що я був „якийсь час в контакті з українськими католицькими кругами, до котрих я „примазувався“, а опісля „перейшов до москвофілів“, став пропаґатором Православя в Галичині і „навіть“ проголосив пламенну проповідь на храмовім празнику в Яблінці Вижній.“

Далі проф. Заїкин в своїм „Письмі“ до згаданих редакцій розвиває свое національне й реліґійне „Вірую“. Очевидно не проявляє свого національного обличча, не заявляє виразно, що він Українець, але розводить якусь мрачну путаницю про три „вѣти восточного словянства“: українську, великоруську й білоруську. Щоб галицькі москвофіли та варшавські Москалі не взяли йому за зле його співпрацю в українській пресі, то Заїкин виправдується, що в тій пресі нераз доводилося йому „виступати в імя історичної обективности проти безосновних і несправедливих випадів (нападок) декотрих істориків і публіцистів на Росію, російське царське правительство, Російську Православну Церкву і т. д.; часто виступав я в їх обороні якраз на сторінках українських журналів, прм. в „Записках Чина Св. Василія В.“, т. IV, в 1—2, с. 425—428 і др.“ Тут проф.Заїкин перечислює ще й інші журнали як „Богословія“, „Дзвони“ й ін.

Щодо контакту з католицькими кругами то Заїкин руководився, як сам пише, ідеею зближення всіх християнських віроісповідань. „Однак се сотрудництво — читаємо далі — не стояло в ніякому противенстві до мого Православя; на сторінках католицьких журналів я неоднократно виступав якраз в защиті Православя...“

Коли Заїкин в сей спосіб виправдав свою співпрацю з Уніятами перед львівськими москвофілами і варшавськими Москалями, звідомляє про зірвання звязків з уніятськими кругами. Дуже цікавий сей розбрат. Тому даймо слово проф. Заїкинові: „Правда, на великий мій жаль і огірчення — скаржиться він — мої відносини до Католицтва, а особливо до деяких українських гр.-католицьких кругів не могли остати такими, якими вони були кілька літ взад, а з декотрими українськими католицькими кругами, іменно з тими, що „возглавляються архидіяконом Йосифом Сліпим“, наступив повний розрив; але в тім не моя вина“...

Розбуджування ревіндикаційних апетитів, забирання православних церков, діяльність декотрих католицьких місіонарів, головно членів одного Чина, в котрих проповідях на думку Заїкина повно ложи, глуму й клевет — ось причини, які відпихали проф. Заїкина від Уніятів... Коли однак в редакції „Дзвонів“ один письменник назвав в приявности проф. Заїкина православну ерархію гниллю[5]), прийшло до остаточного і гіршачого зірвання з Уніятами, того крила, що його представляє архидіякон Йосиф Сліпий.

„Пращання“ Заїкина з тими Уніятами було трагічне. Скінчилося воно рукочинами або, говорячи простою мовою, парубоцьким мордобиттям. Проф. Заїкин не виявив, хто кого бив. Однак не треба дуже напружувати уяву, щоб представити собі, що се був взаїмний рукопашний бій. Коли в редакції „Дзвонів“ били Заїкина, то й Заїкин бив; або навпаки: коли бив Заїкин, то й Заїкина били... Щей напридачу залунало за православним професором мов гомін дзвона: Хам із азійських степів!... (Чому п. Заїкин не стидається пускати в світ такі сензації через російську пресу?).

По такім катастрофальнім „розриві“ проф. Заїкин негайно зредагував „Письмо в Редакцію“ і переслав його до львівського „Русского Голосу“ і варшавського „Слова“. Зміст сего „Письма“ ми щойно подали, а кінчиться воно слідуючою чолобитною заявою й твердою постановою:

„Заявляю, що коли в майбутності дістану зі сторони православної церковної влади поручення, просьбу чи приказ проповідувати Православя навіть серед неправославних, я постараюся в міру моїх сил, виповнити всяке поручення Церковної Влади, так як розумію, що в справах релігії й Церкви я обовязаний без спротиву повинуватися розказам своєї Єрархії, незалежно від моїх національних, політичних і особистих переконань, інтересів і незалежно від сього, чи подобається се комунебудь чи не подобається.“

Справді, се зовсім льогічний відрух і розумні думки по подіях в ред. „Дзвонів“. Шкода тільки, що трохи запізно удається п. Заїкин по благословення до варшавської митрополії на місійну працю серед Уніятів.

Навіть найбільш обективний обсерватор, коли провірить голоси української преси про Заїкина, як також його власну апольогію, поміщену в російській пресі, мусить набрати переконання, що деякі вислови про нього як прм. (пропускаемо — Ред. „Н. Зорі“) се не безпідставна лайка, але названия річи по імени. Раз назвав був сам Заїкин одного православного епископа, що йдучи за голосом сумління прияв Унію, „безнравственний перелет“. Сей власне епітет вперто напихався нам на память при читанні вище зясованого „Письма“. Чиж можна досадніше схарактеризувати Заїкинове побігайництво з табору до табору?

Та може хтось спитати, чому займаємося справою людини, що спалила всі мости поза собою? В блуді бувби той, хто думавби, що представляємо сю справу як цікавий матеріял до якоїсь психольогічної студії, або що гірше — що може пишемо з якоїсь злорадної втіхи. Зовсім ні! Маємо важніші причини. Ходить нам про звернення уваги читачів на факт, що п. Заїкин, опинившись у ворожому нам таборі, словом і пером агітує проти українського католицизму, згідно з його заявою, котру ми вгорі навели. Намагається він знеславити нашу Церкву передовсім на сторінках православного офіціозу „Слово“.

Треба завважити, що сей урядовий часопис православної митрополії стояв дотепер у відношенні до гр.-кат. Церкви назагал в повздержній невтральности. Щораз більше внутрі розкладане православя й цупко тримане на відомім шнурку, має інші клопоти ніж висилюватися в боротьбі на віддаль з галицьким гр.-католицизмом, з котрим навіть не зустрічається віч-на-віч за сокальським кордоном, бо там домена польського духовенства. Тож поза короткими, звичайно їдкими нотатками москвофільського репортажу, переважно з лемківського терену, не зустрічали ми в варшавськім „Слові“ ширших полемічних статтей, звернених проти нашої Церкви. Також не важився сей орґан російської верхівки атакувати український націоналізм, який сильно нуртує в низах православних визнавців. Щойно з переходом проф. Заїкина на службу варшавської автокефалії наступила зміна в редагуванні „Слова“. Появляються в нім ширші статті про Унію в минулому й сучасному. Заїкин не пише оригінально, але вдоволяється ролею принагідного коментатора. Ходить він що так скажемо, по літературних смітниках і збирав всяке лахміття, щоб з них вшити дранку для Унії, ба навіть для українських національних змагань. (Соборний устрій України важився назвати наш перельот „общественним папизмом“...) У своїй теперішній неславній роботі засвоїв собі Заїкин традиції російської іловайщини і плитко-демагогічний напрямок довоєнного „Почаївського Листка“.

II.

Не буду перечислювати всіх тем, котрі проф. Заїкин за весь час спрепарував під смак варшавських автокефалістів. Вибираю характеристичні.

Ось перша зкраю: „О великорусском и украинском Православіи“ („Слово“ ч. 56. з 1934).

Є поважні автори, які науково доказують, що між російським і українським православям істнують глибокі й принціпіяльні ріжниці. Російська чорносотенщина дрожить перед науковим розроблюванням такого „различія“. Бо се річ зрозуміла, що через се може прийти до реліґійної схизми між одним і другим православям. З того знов може виклюватися ще один з богатьох політичних мотивів до „рішительнаго отдѣленія православних украинцев от православних россіан“. А се справжня небезпека для „Єдиної Неділимої.“ Треба сьому протиділати. В тій цілі тримають Москалі услужного шабес-малороса, який їм вкреше аршинову статтю з слідуючим, абсолютно „певним“ заключенням. „В дійсності є деякі ріжниці — нема в тім сумніву — між українським і російським світопоглядом; одначе ті ріжниці—другостепенні, а не основні та з огляду на се не можна говорити про осібне „українське православя“ й осібне „російське“. Православіе едино.“ В. Заїкин. („Слово“ 26. VIII. 1934).

Маю в руках інше число „Слова“ (ч. 31. з 1935). У фейлетоновім відтинку кричить товстими буквами наголовок: „Уніатскій Архіепископ Марціан Бѣлозор. (Страничка из исторіи Уніатской Церкви в епоху ея побѣд и разцвѣта.)“

Отже щось з рідної нам історії. Сам наголовок виводить перед нами відразу три імена, які ніяк з собою не римуються: Православне „Слово“—Заїкин—Білозор! Що вони можуть мати спільного з собою? Пощо православним життепису Білозора? Для науки? Ні. Для поучення православних читачів радше годяться біоґрафії таких уніятських корифеїв як прм. Смотрицький або Потій, про якого так пише навіть православний Костомаров: „Потій був чоловіком бездоганних обичаїв, проявлявся богобоязним і сам оснував брацтво в Бересті. Острожський поважав його“.[6])

Отже якась інша ціль присвічувала п. Заїкинові до презентування православним еп. Білозора. Вона нам ясна — плюнути на Унію! Алеж то марненька сатисфакція, якою величається хіба обдертий чоловік, якому вдалося безкарно плюнути на прилично одіту людину... Бо справді стаття Заїкина не має нічого спільного з наукою. Сам наголовок стверджує тенденційне наставлення п. Заїкина. Він пише „Марціан“, а повинно бути „МарКіан“, бо так охрещено Білозора по руському календарі, який мають і православні. Не дивуємося сьому, бо знаємо поведінку православних „істориків“, які злобно майже завсіди надавали уніятським іменам і призвищам латинську транскрипцію. Так прм. російські письменники стало пишуть „Поцей“ (Поцей), коли сам уніятський ерарх оригінально підписувався Потѣй. На василіянських друках стоїть виразно „Чин св. Василія“, „Василіани“, а схизма писала стало „базиліане“, хоч і є православні книги з сигнатурою „Чин св. Василія В.“ (Про се ще буде мова).

Можна отже спокійно „науковий“ еляборат проф. Заїкина кинути до коша. Однак не стидаймося подати зміст Заїкинової статті. І так пише Заїкин, що Білозор був свояком архиеп. Коленди. Се ворожило про життеву карієру „Марціна“. Справді Білозор посвятився духовному

[2]) Невидана безхарактерність. „Діло“. 1934. Ч. 237.

[3]) Уважаємо своїм обовязком заявити тут що слідує: Свого часу проф. В. Заїкин вручив нам особисто статтю з відповідю на те, що йому закидало „Діло“. Ми надумувалися, чи помістити ту статтю. Коли ж ми рішилися помістити, стаття десь заподілася, як се в редакціях случається в часі великого напливу чужого матеріалу й полученої з тим нервозности. Ми повідомили проф. Заїкина, що його статті не годен відшукати і питали, чи не має він відпису. Та він відпису не мав, або може не хотів дати, думаючи, що ми просто викручуємося від поміщення його відповіди. Так не дійшло до оповіщення згаданої статті. Та думаємо, що колись при сортуванні великого архіву редакції й редактора та стаття таки знайдеться й ми її оповістимо. — Ред. „Н. Зорі“.

[4]) В. Заикин, Письмо в редакцію. „Русскій Голос“. XIV. Львов 1935. ч. 27 і „Слово“. V. Варшава 1935. ч. 31.

[5]) Підчеркнення — Заїкина.

[6]) Микола Костомаров і Ол. Барвінський, Історія України. Львів 1918, ст. 176.

станові й мусів по тодішному звичаю перейти короткий вишкіл у василіянськім монастирі. Опісля студіював в Римі. Тут вже проявив „вольномишліе", за що попав в тюрму. Вернув домів — недоуком. „Современники" говорили—вірмо на слово Заїкинові—що був „совершенним невѣждой". Далі „невіжа" стає проповідником у Вильні, архимандритом, епископом-помічником Андрія Кваснинського в Пінську та по його смерти стає Білозор управляючим епископом. В перших літах епископства віддається Білозор з пристрастю „охоті"—мисливству. Однак має слабе здоровля й завсіди дрожить перед сухотами (чахоткою). Тому навіть лежачи молиться. Переїздить з місця на місце для лікування. Возить завсіди з собою козу й попиває від неї молоко. Решту життя Білозора виповняє боротьба з Василіянами за монастирське майно. На своїх епископських добрах помістив рідного брата з жінкою й дітьми. Очевидно Заїкин не забув додати, що Білозор, як впрочім всі уніятські владики, був мисливим не тільки на дичину, але і „гонителем" православних. Біографію Білозора замикає Заїкин таким заключенням: „Марціан Бѣлозор — типичний представитель Уніатскаго Епископата." Себто: всі уніятські ерархи були карієровичі, невіжі, вольнодумці, охотники на звірину і православних, воювали з Василіянами й попивали козяче молоко. Та мимо того всего вже на перший погляд видно, що біографія Білозора не така „масна", якби сього бажали собі „суто" православні читачі.

Нема властиво що відповідати на так писану „страничку" з історії Унії. Та все таки можна пояснити дещо з біографії Білозора для наших читачів. Найбільшу тінь на життя Білозора кидає тепер очевидно його боротьба з Василіянами, над котрою Заїкин пластично розводиться. В тій боротьбі доходило аж до збройних розправ. Се нині для нас майже незрозумілі річи. Але памятаймо, що Білозор був дитиною с в о є ї епохи. Ті наїзди були загально практиковані в тодішних часах і прибирали нераз вигляд формальної війни. Вони були к о н е ч н и м в и с л і д о м тодішного політичного та законодатного устрою Польщі. Наукові студії над старопольським правничим кодексом і життевою практикою виказують, що польському законодавству бракувало суттевого елементу: е к з е к у т и в и. Не було органу, який пильнувавби санкції права. Державна влада й урядові установи, говорячи простою мовою, не мали ні поліції ні війська, щоб приневолити громадян до шанування державних установ. Силу пястука посідали лише вельможі й орудували нею після свого гумору. Ось возьмім примір зі статті „Слова": „Білозор — так читаємо — вже будучи пінським епископом, набув королівський п р и в і л е й на лавришівський монастир, знову таки проти волі Чина." З тих коротких слів виглядає велика юридично поплутана картина з тодішних часів. На підставі історичних анальогій можна сю картину з найбільшою правдоподібністю розвинути в сей спосіб: Білозор зависно дивиться на василіянське майно. Через впливові особи старається про королівський „привілей" для користання з доходів монастиря. Осягає його. Очевидно се акт, якого не можна похвалити, однак привілей се урядовий документ зі всіми послідовностями.

Білозор презентує Василіянам королівський привілей. Стривожені монахи, що посідають і фундаційні грамоти й табулю, протестують на власних капітулах (соборах), у нунція, в Римі. Та заки прийшло справедливе вирішення з далекого Риму, Білозор на підставі ф о р м а л ь н о правного урядового акту робить екзекуцію при помочі кревняків і кріпаків, які вирубують ліс, забирають монастирський статок. Монахи боронять свого добра. І одна сторона і друга е в праві, але історичний сейсмограф нотує „боротьбу уніятського архієпископа Білозора з Василіянами"... на втіху м а й б у т н и х схизматицьких глупих письмахів, які прижмуривши очі на страшенний розвал православя, лепетати будуть, облизуючи з вдовілля губи: Вот що вартує Унія!.....

Однак ті пропагатори релігійної духової схизми не знають, що такий Білозор або інша подібна фігура тих часів се лиш менше-більше вдатні ученики п р а в о с л а в н и х, б а навіть л а т и н с ь к и х є р а р х і в. Примірів — безліч! Ось можна поставити перед очі варшавських автокефалістів слідуючу автентичну подію, широко описану російськими і українськими істориками.

„В 1635 р. точився в городськім овруцькім суді процес між ченцями Михайлівського монастиря та Ісаєю Копинським (київський митрополит — Ред.), що з підмогою козацького гетьмана (чи отамана — Ред.) Гарбуза прогнав ігумена Филотея Кизаревича й сам заняв його місце." [7])

Та коротка ядерна нотатка православного Костомарова голосить віковічну славу хоробрих монахів, що на їх усмирення й ексмісію мусів Копинський призивати аж гетьмана Гарбуза з його „чубатими козаками"....

Або які гомеричні бої відбувалися тоді, коли стовп православя магнат Петро М о г и л а з узброєними мірянами усував з митрополичого престола тогож самого Копинського, щоб самому засісти на його місці!...

А Заїкин, сліпий на сей своєрідний православний романтизм, шукає блідих взірців — в Унії!

Щоб знову хто не думав, що тільки Малороси такі собі всйовничі „ударники", то при нагоді подано ще „страничку" а la Білозор з „сіверного" православного подвірячка.

Наразі тільки ще маленьке поучення для православних братчиків з варшавського „Слова".

1) По перше притча про скалку в оці.

2) По друге — і католицька і загально християнська, ба навіть світська европейська етика пятнує іменем хамів тих, що д л я с а м о г о г л у м у і п р е з и р с т в а о б н а ж у ю т ь н е м о ч і п р е д к і в чи то своєї чи чужої нації або віроісповідання. Вправді вільно науці історії для поучення людства переводити обичаєву вівісекцію чи анатомію, однак не вільно нікому безкарно кидати історичні пашквілі на прилюдні торжища в агітаційно-руінницьких цілях. Бо таке „письменство" гіршить і слушно має назву п е к о л ь н о ї „літератури."

3) По трете — коли не узнаєте сих етичних засад, то бодай майте розум: Конечно стримайте письменицький запал проф. Заїкина, бо накоїть лиха вам самим! Він — „анфан террібль": кидаючи г р у д к а м и на уніятських ерархів, звалить л я в і н и на голови православних...

К. П.

[7]) Костомаров, Op. cit. 215.

З сенату

Промова о. сен. Романа Лободича.

3) Ту саму просьбу повторюю як член репрезентації Українського Народу в сенаті.

За час неустачої, бо від літ триваючої, хоч неофіціяльної і без гармат веденої внутрішної війни між двома народами на нашім терені через суди цілі відділи української молоді як найбільше експонуючі себе елементи по українській стороні в тій нерівній боротьбі знайшлися в вязницях.

Відношення української суспільности, зорганізованої політично, до тих починів давно відоме й не потребую з сего місця знов підчеркати його. — Одначе глибокий трагізм положення не лише тих одиниць, але й усеї української молоді не дозволяє перейти над ним до порядку, бо той стан занадто болісний, для обох сторін непожаданий і шкідливий, був продуктом взаїмної дотепер негації всупереч очевидному станови річей.

Коли Достойні Панове зволилиб собі тільки усвідомити, кілько в тій хвилі матерей, сестер, наречених тих нещасливих молодих людей відчисляє нескінчену скількість днів і ночей, що тягнуться повільно й котрі стоять ще перед засудженими, заки їх келії отворяться й заки вони побачать своїх найблизших, — то мій внесок про примінення амнестії й до них здається річю вже аж занадто людською. Коли крім того ще звернеться увагу на ту річ під кутом бачення недавних починів правительства, виборчого компромісу, здисциплінованої постави українських мас по стороні їх проводу, котрий торує нове відношення української суспільности до теперішного стану річей, — то той згляд, згляд на пацифікацію супроти Річипосполитої умів, настроїв і наставлення українських мас, котрі тепер очікують нетерпеливо дальших кроків по першім зробленім, то той один і хочби вже одинокий згляд становить сам за себе аж занадто переконуючий аргумент за моїм внеском.

Коли крім того спроба проводу Українського Народу в виборчім компромісі має становити дійсно зворотну точку в обопільнім відношенні обох народів, коли українські маси при виборах підписали свойому проводови неначе вексель із блянко позитивною до них поставою, засвідчаючи тим способом великий моральний кредит проводу супроти тих мас і коли той моральний кредит має бути оправданий, а не заведений,—і дати дійсно бажані овочі в будучности для обох народів, — то, Висока Палато, не вільно при тій нагоді забувати ту просто історичну хвилю, переломову для вичікуючих українських мас, не вільно спричиняти їм чергового розчарування ні ослаблювати довіря й морального кредиту уділеного їх проводови, але навпаки, се перша просто історична нагода для кинення на терези тої самої взаїмно монети, для кинення на терези морального капіталу зі сторони сильнішого слабшому в формі генерального примінення амнестії до всіх українських політичних вязнів без виїмку. — Вкінці як горожанин повторюю ту саму просьбу в імя загальнолюдських ідеалів і добре зрозумілих цілей новочасної правової держави. Бо як довго сягає людська память завсіди найліпші ломили собі голови над формами співжиття в пошукуванні за ідеальним досконалим устроєм.

Від часів творця Політеї до останних днів людські зусилля в тій мірі давали тільки зглядні висліди засвідчаючи все наново зглядну вартість кождої форми й кождого устрою, бо все залежно від найбільше змінних і плинних співчинників і співявищ моральної і матеріяльної натури, ділаючих в даній суспільности, даним часі й на даній території.

Від льохів тирана Сиракуз, котрі реалізатор Політеї Платон звеличав вязничним каптурем понад 2000 літ тому — до льохів Че-Ка, котрих страшну понурість і таємниці судилося співпережити не лише виїмковій постаті революціонера, ідеалістови Крапоткінови, але й близьким недавним співпрацівникам Леніна — сміліші уми й серця осцилюючи між крайними точками устроєвих форм завсіди і всюди оплачували постійну данину для вязниць і давали постійного рекрута до них.

Отже памятаючи зглядні прикмети кождочасного стану, памятаючи притім відродження Польщі по і в наслідок історичних перемін підчас і по світовій війні, вкінці памятаючи новозбудований устроєвий твір першого Маршала, засвідчіть, Високо Достойні Панове, правдиву силу й заразом великодушність побідників в г е н е р а л ь н і м амнестіюванні політичних злочинів всіх в засаді, а неменше щедрою рукою пересуньте вгору границі дарованих кар, а я глибоко і свято переконаний, що добро, любов і прощення видадуть стократні овочі для обох народів.

ОГЛЯД ПРЕСИ

Европа в році 1936

В 1-ім числі за 1936 р. „Нової Світової Сцени" (Die Neue Weltbühne), котра виходить в чеській Празі, є на сю тему інтересна передовиця. В ній говориться м. і. ось що:

На европейській шахівниці в половині грудня 1935 р. грали на „ремі" (на розіграну). Нагло трісла англійсько-французька комбінація. І вежу (англійського міністра заграничних справ Гора) забрали з гри. Тільки з трудом міг уратуватися бігун („лявфер") Лявалъ. Тепер висувають нові фігури до гри: на сході Середземного Моря відбувається небезпечне стягання сил („Aufmarsch"). Рутиновані кібіци (ті, що приглядаються грі) дебатують кождий посув. Та народи вже давно не вміли слідити за всіми відтінками делікатної політичної гри. Заграничпа політика під сей час стала вже наукою тільки для втаємничених і тих, що ними хочуть стати. Ідеи прийшов на місце Гора. Се значить, що не принято предложеної „ремі" (розіграної), або: Муссоліні не одержить пів Абісинії. Ба, але що дальше? Заострення санкцій? Ембарго на нафту? Хочуть дати мата Муссолініеви? Ризикують европейською війною? Се хотілиби знати народи, але відповіди на сі питання не можуть дати навіть фахівці.

Абісинська „партія шахів", котру тепер грають, виглядає з віддалі як найбільше дразлива зі всіх досі граних партій великого турніру, в котрім розпалені грачі газардують щодня більше. Той турнір зачався оснуванням гітлерівської „Третої Німеччини." Місця гри змінялися. Перечилися на розбройній конференції, вчасним літом 1933 р. снували інтервенційні пляни проти Гітлера. Виступ Німеччини з Союза Народів, осінь 1933, витворили горячу ситуацію. Літом 1934 кидали в грі кістки за долю Австрії. Коли убито Дольфуса, Італійці кивали поза Бреннер. Потому в Марсилії вбито короля Югославії—й оживився Балкан. Наступила боротьба за область Саари й загрожувало, що вона стане початком нової великої війни. А рік тому мимо всего звідусіль заграли „дзвони мира": в січні 1935 представник Франції Лявалъ форсував французько-німецьке порозуміння. Зовсім як тепер. Та скоро минувся тоді високий настрій. В березні Гітлер проголосив загальну військову службу й офіціяльно роздер версайський договір. Наступили тяжкі дні, перейняті страхом перед війною. У Стрезі викували обруч довкруги Німеччини — і здавалося, що тим способом — ще раз усунено небезпеку війни.

Фронт, уложений у Стрезі, тріс. Нову партію гри отворили по абісинськи. Переграли коротеньку тимчасову партійку, котра називалася „Мемель." Навіть абстрагуючи від японських походів в Азії (хоч китайська справа має вплив на великодержави Заходу) бачимо, що европейській дипльоматії не вдалося усунути ні одного противенства між европ. державами. І так обективно наближаємося до війни. Та маємо надію, що обективно не значить іще необхідно.

Якби велика господарська кріза кінчилася, то можнаб оптимістично думати про мир. Навіть прогульки до країв диких народів роблять тепер нерадо: не задля скріпнення моралі, але задля збільшення ризика. В 19 столітті білі народи, що тоді йшли вгору, сунули до Африки й Азії з почуттям надмірної сили. Кожда нова кольонія приносила нове багацтво. Зріст добробуту Европи також робітникам виходив на добре у скромній мірі. В Індії приневолювано людей ходити в англійських матеріях — і в Англії більшали платні. Капіталізм мав тоді величезну силу і відповідний розгін.

Сегодня інакше. Через кризу маси зубожіли, але й пануючі з того не скористали. Міліони безробітних дістають допомоги. Промисловці також кричать за субвенціями. Суспільний устрій хаотизується. Тому повстають д и к т а т у р и. Се знак, що упадаючий капіталізм уже в дефензиві. Диктатури знають тільки одну раду в загр. політиці: втечу наперед себе. І тому власне ще раз зачинається воєнна гра за кольонії, як у попереднім столітті. Та якаж вона інакша! Ціль її вже не будова нового, богатшого світа, але—здержання упадку старого світа. Японці й Італійці кажуть отверто, що вони не можуть істнувати без нових предметів визиску. Таксамо й володарі „Третої Німеччини" узасаднюють свої претенсії на нові кольонії.

Вже перед кількома літами можна було предвидіти, що наближається боротьба за новий поділ світа. Та ніхто й не припускав, що вона зачнеться на такій побічній сцені як абісинська. До того часу кождий плян ратунку загроженого суспільного ладу кінчився проектом хрестоносного походу проти СССР. Бо той богатий в сирівці край міг дати нові шанси розвитку европ. капіталізмови, якби його скольонізовано. І само істнування СССР могло заохочувати пролетаріят Европи до жадань, яких тепер задоволити годі.

Тепер вже нема сумніву, що небезпека війни проти СССР значно поменшала. Тільки Німці мають охоту до нападу на СССР. В Лондоні й Парижі вже нема нахилу до війни зі скріпленим СССР. Там бояться ризика, завеликого внутрі й назовні. І власне тому втягнули СССР до Союза Народів. Так большевизм перестав бути предметом, а став одним з грачів у великих міжнародних комбінаціях.

Через те втеча упадаючого европейського устрою стала втечею на бічні шляхи. Тому що здобуття СССР стало майже неможливе, став інтересна східна часть Середземного Моря. Виглядає, що там відбудеться другий акт кольоніяльної війни, котра зачалася в Абісинії. Вказують на те запити Англії, звернені до Туреччини, Греції, Югославії, укріплювання Кипру й розбудова палестинської пристані Гаїфи на одну з головних точок опори англ. фльоти в Серед. Морі. Кольоніяльна війна вносить неспокій на Балкан, а відти, як учить історія, торнадо має свій знаний вже шлях у наддунайські країни.

Муссоліні вже нераз заповідав, що коли йому не дадуть спокою в Африці, то буде европейська війна. Недавно „Газета дель Пополь" оповістила півофіціяльну статтю на сю тему. Правда, можна вичути якусь неохоту до отворення нової партії гри. У столицях Европи не можуть собі ще уявити, як малоб виглядати отворення тої партії. Без Третої Німеччини Гітлера грати тої партії не можна. Без союзників Муссоліні не буваи газардовим грачем, тільки самовбийником. Але в Берліні поводяться дивно спокійно, пассивно. Причин того є більше. Вони внутрішні й зовнішні. В першій половині 1935 р. гітлеризм мав заграничні успіхи. Німеччина зискала Саарську область, відкрила свої зброєння, розірвала заборону версайського договору й заключила з Англією договір в справі фльоти. Та в другій половині 1935 р. показалося, що Німці покищо не можуть нічого зробити своєю силою. Там почалися внутрішні кріси. І Німці мусіли вдоволитися тим, що тільки зголосили свої заграничні претенсії, але їх не здійснюють. Берлін утратив ініціятиву в загр. політиці. Він чекає на прояви глупоти инших, на шанси, котрі можуть появитися несподівано. Гітлер не має тепер посуву в великій партії шахів. При Вільгельмштрассе скорочують собі чекання розмовами й сондуванням положення.

На Різдво 1934 р. всюди суґґерували собі мирові настрої. Потому цілий рік зброїлися. Отже на Різдво 1935 р. слушно панували вже воєнні настрої. Та в Лондоні й Парижі розуміли велику небезпеку війни, отже в різних формах боролися за мир.

Цілий 1935-й рік стояв під знаком розмови, котру Лявалъ відбув з Муссолінім в січні. До чого вони тоді договорилися, не знаємо й досі. Можемо тільки додумуватися. Чи се була найлучша, чи найгірша таємна дипльоматія, що потому попала в суперечність з дипльоматією Союза Народів? Нема сумніву, що Союз Народів хоче мира. Та англійський народ не пішов за Гором. Зате Лявалеви дозволено дальше займатися таємною дипльоматією. І римські переговори Ляваля винні в абісинській війні. Союз Народів се інструмент неідеальний, але його методи все таки лучші ніж методи Ляваля. Коли народи приглядаються апатично тому, що діється в Женеві, тоді тамошня робота розвивається в напрямі таємної дипльоматії. А великий приклад усунення Гора доказує, що й Союз Народів можна попхати в іншім напрямі. Також у Франції є публична опінія. Та вплив її був заслабий, щоб повалити Ляваля. А все таки і його приневолив він співробітничати з Союзом Народів.

Небезпеки війни ростуть. А все таки будоби злочином, піддаватися тому як необхідній долі.

Вже удалося (большевикам) зробити неправдоподібним напад всіх капіталістичних держав на СССР. Зіпхано охочих до війни на бічні шляхи. Отже може удатися, замкнути взагалі шлях до війни всім фашистівським диктатурам, котрі хочуть утечи від своїх клопотів в область заграничних авантур. Причини війни кореняться в суспільних обставинах, котрих відразу не можна змінити. Та причини й можливости розпочаття війни можна обмежити в Европі також в 1936 р. На се треба пляново й доцільно впливати на публичну опінію.

Примітка Ред. „Н. Зорі": При розважуванню сего інтересного насвітлювання фактів невільно забувати, що се пише лівий орган. Йому особливо ненависний фашизм, отже він перебільшує силу большевизму. Та з другої сторони се правда, що буржуазні держави своїм нерішучим поведенням супроти большевизму або й допомогою йому довели до його скріплення — і тому тепер весь світ в такій непевности.

Найбільша в краю
ФАБРИКА ДЗВОНІВ

Братів ФЕЛЬЧИНСЬКИХ

В КАЛУШІ, ВУЛ. СІВЕЦЬКА Ч. 15
І В ПЕРЕМИШЛІ, КРАСІНСЬКОГО 63.

ВІДЛИВАЄ на замовлення дзвони гармонійні й поодинокі.
ПЕРЕТОПЛЮЄ старі неужиточні дзвони.
УДЕРЖУЄ постійно на складі більшу скількість готових дзвонів.
ВИСИЛАЄ на бажання сторони спеціяліста для уділення фахових порад.

ОСТОРОГА! Остерігаємо перед аґентами якоїсь жидівської ліярні дзвонів зі Станиславова, які волочаться фірами по селах та ярмарках і подаючи себе за наших відпоручників, або за якусь українську фірму, напихають людям послідну тандиту.

ОСИП НАЗАРУК 25)

ROMA AETERNA

Вічний Рим—Апостольська Столиця

III. Via Appia, Цариця всіх доріг.

Та годі! Не опис заходів Ганнібаля на сході маю на цілі дати, а опис моїх вражінь в Римі. Та хоч як памятаю се, думка раз-у-раз біжить далеко з Риму, мабуть з двох причин: перша се висше згадана трудність теми, друга се те, що Рим дійсно завоював тодішний світ, отже думки біжать з сего центра на місця тих подій, де особливо виразно рішалася його доля.

Заблистіли озеро Альбано і прегарна вілля князів Ґаґаріних, мій несподіваний нічліг.

Думки звернулися до теперішних справ.

Зі шляху Аппія перебігає авто на шлях до Ґандольфа.

Оглядаюся на найстарший з каменем мощених всіх гостинців світа. Оглядаюся так, якби на нім можна було побачити якусь велику науку з його старости для сучасних людей, — для нас, для нас. І немов кривавий привид стають переді мною на шляху Аппія взяті в неволю під Каннами Римляни, котрим Ганнібаль казав пообтинати носи і вуха і так пустив до Риму на більшу ганьбу його і на більше пониження, щоб затовчи в нім до решти почуття його сили. Не богато їх пустив. Ось тягнуться вони, скервавлені і знужденілі, на пальцях пораховані останки легіонів. Ось доходять до Вічного Міста. А їм напроти бухає плач великий римських жінок і дітей. І ще страшніша від плачу ухвала: не ставати вже до бою в отвертім полі з Ганнібалем....

Якже з того погрому й упокорення піднялося Вічне Місто? Якже дійшло до того, що воно нарешті перемогло — і Ганнібаля і город Карт - Гадашт, найбогатше місто старинного світа та зруйнувало його до тла?...

Моральний гарт і чистота обичаїв уратували старий Рим від заглади. А на тім фундаменті працював римський ум і безнастанно ділала енергія його еліти. В области військовости Рим переміг Картаґіну (стоячи на висше згаданім фундаменті) двома розмірно не величкими винаходами. Перший був той, що Римляни по можности мостили дороги й будували трівкі мости, що давало їм перевагу при транспортах війська. А другий їх „винахід" чи радше помисл був ще простіший. В морських битвах Римляни не мали ніякої практики, особливож не вміли маневрувати кораблями. Через те вправні на морі Картаґінці били їх як у барабан. Нарешті Римляни придумали такий простенький спосіб: на переді своїх незугарних суден попричіпали міцні драбини з міцними гаками і як тільки наближалися до картаґінського судна, закидали на нього гаки і перелазили по драбинах на ворожий корабель. А раз діставшися на чуже судно, боролися на нім вже як на суші, значить солідно. Таких здібних і помислових комендантів як Ганнібаль, Картаґінці на морі не мали, отже Римляни зачали їх побивати на воді — на велике здивування і Картаґінців і своє власне. І ті драбини властиво рішили не тільки про перевагу Римлян на морі, але й унеможливили Ганнібалеви довіз морем свіжих сил з Еспанії. (Д. б.).

Варшавський процес ОУН

За убиття мін. Перацкого.

31-го дня розправи промовляв обор. др Лев Ганкевич. Він сказав м. і.: Обжаловані допустилися закинених їм провин з мотивів політичних, отже ідейних. Оборонці боронять людей, а не світогляду, тактики, або політичної програми ОУН. Відтак др Ганкевич обговорив будову акту обжалування. Оборонці не мали змоги зжитися з документами, тому стараються відчути душі тих молодих хлопців і дівчат, котрі засіли на лаві обжалованих. З черги обговорив ролю Мацейка і ролю своїх клієнтів. Годі зрозуміти, щоб ОУН могла вислати анальфабета і сухітника Мацейка, виконати атентат на міністра. В зізнаннях свідків є суперечности щодо вигляду Мацейка, барви його волосся, росту, рисів лиця і кольору його одягу. З тих зізнань годі зідентифікувати Мацейка як виконавця замаху. Також мнима сорочка Мацейка, котру знайшли в Лебедевій валізці, не може доказувати його вини, бо знаток від сорочок Ігнатовский виказав ріжницю величини сорочки. Можливо, що Мацейко мав великий нахил до фантазування. Вмішаний вже в замах на Коссобудзкого та Бачинського і переслідуваний поліцією боявся, що викриють його участь в тих замахах і увязнять його. Тому втік. А не маючи засобів до життя, признався Малюці до вбийства мін. Перацкого, щоб одержати фінансову поміч від ОУН і поміч у втечі. Мацейко не вбив міністра Перацкого. — Потому обор. Ганкевич перейшов до оборони першого свойого клієнта Підгайного: Підгайний богато говорив у слідстві. Одначе оповідав про справи, котрі належать до компетенції львівського суду. У Львові вже виготовлено акт обвинувачення проти Підгайного. Про варшавську справу зізнав він мало. Тому оборонець вніс, увільнити тут Підгайного, бо він буде відповідати ще перед судом присяглих у Львові. Щодо Лебедя, то він не признався до приналежности до ОУН, зате признався, що жив життям нелегальної людини. В часі нападу на пошту в Городку Лебедь був закордоном, отже не міг брати участи в нім, як се закидає йому акт обжалування. Справа першого побуту Лебедя в Варшаві неясна. Другий раз приїхав Лебедь до Варшави, бо хотів бачитися зі своєю любкою Гнатківською. Після вбийства мін. Перацкого з Варшави втікло 5 осіб: Лебідь, Гнатківська, Мацейко, Федина і Мосдорф. Де перебуває Мацейко, невідомо. Оборонець підкреслив, що деякі підсудні і свідки вичисляли членів краєвої управи ОУН, та не згадували ні словом про Лебедя. Трудно повірити, щоб ОУН доручило Лебедеви зорганізування замаху на мін. Перацкого, бо Лебедь був здеконспірований, його переслідувала поліція. Лебедь не був ніколи в „Европейській Каварні" в Варшаві, вона була для нього задорога. Відтак оборонець опрокидав вартість документів з т. зв. архіву Сеника. Щодо Гнатківської, то нема доказу на те, що вона належала до ОУН. Її тільки підозрівали, що вона належала. До зізнань свідка Онищука проти Гнатківської не можна привязувати ваги з моральних причин. Ні слідство, ні розправа не дали ніяких конкретних доказів на те, щоб Гнатківська знала або могла знати, що Лебедь підготовляв замах на мін. Перацкого. Гнатківська зізнала щиро, що не цікавилася політикою, бо не надається до того „як жінка". Щодо Рака, то він не знав Мацейка особисто і не влекшував йому втечі до Чехословаччини. Одинокий свідок проти него Малюца ствердив, що коли предкладав Ракови перевести Мацейка через кордон, не поінформував його щодо особи. Рак не був членом ОУН. Якби Рак був членом ОУН, то Малюца, що заступав тоді Бандеру, отже найвисша фігура в краю, не потребувавби його намовляти, тільки давби йому приказ. Рак не міг знати 5. 8. 1934 р., що переводить закордон вбийника мін. Перацкого. Рак робив звичайну прогульку в гори. Мацейко приєднався до групи Рака, бо такий звичай в горах, що незнайомі користають зі знайомости терену провідника і прилучуються до прогульок. Зізнання Малюци щодо Рака неправдиві. Малюца не любить Рака і хотів йому пришити також приналежність до ОУН. Сей процес дуже кошмарний, з деякими постатями. Мигаль обжаловував себе жахливо. Малюца сповідався монотонним голосом і наче мокрими лапами павука стягав одну жертву за другою... Вкінці др Ганкевич поставив внесок уневиннити обж. Підгайного, евентуально відіслати його справу до львівського суду. Щодо обж. Лебедя, то оборонець вніс звільнити його або відіслати справу до львівського суду, щодо Рака вніс уневиннити його.

Після промови дра Ганкевича предсідник дав голос Малюці і Мигалеви, котрі не мали оборонців. Малюца зрікся слова. Мигаль виголосив тригодинну промову по польськи. Він заявив м. і., що в ОУН працював для волі й незалежности України. То була ціль і мрія його життя. Деякі помилки ОУН вплинули на те, що він заломався. До заломання дійшло внаслідок убийства студента Бачинського і дир. української гімназії у Львові Бабія. Нині підсудний знає, що Бачинський погиб н е в и н н о. Мигаль запевняв, що терор мусить бути продуманий. Вбийство дир. Бабія було самогубним стрілом в груди ОУН.

32-го дня розправи суд приступив до вислухання підсудних. На питання предсідника обж. Бандера відповів по українськи, тому йому відібрано голос. Таксамо підсудні Лебедь, Гнатківська, Карпинець, Чорній, Зарицька і Рак намагалися говорити по українськи. Їм теж предсідник відібрав голос. Підсудні: Климишин, Качмарський і Підгайний не відповіли ні слова. Обж. Малюца відповів по польськи „нічого", а обж. Мигаль заявив також по польськи: „Я вже сказав вчера". Після того предсідник відложив процес до 13 с.м.

Добрий початок року

Добре зачався новий рік мешканцям Стжемешиць, бо якраз там впала зараз першого дня тягнення четвертої кляси 34-ої Льотерії виграна 100.000 зл. на ч. 123.694.

Одною з чвертох поділилися пп. М. Гершман, електромонтер і Богуслав Кмйотек, помічник залізничого машиніста. Друга чвертка була в посіданні

п. Володислава Ольчика, емеритованого машиніста. Кілька спільників вкупило третю чвертку щасливого льосу і в їх імені заінкасував виграних 20.000 зл.

п. Йосиф Рейманек, токар в фабриці „Штрем" в Стжемешицях.

Остання чвертка замандрувала до Лодзі й знайшлася там в посіданні

пані Марії Краковіньской, кравчині, котра була в дуже тяжкім положенні.

Всі учасники щасливого льосу дуже вдоволені, що тягнення IV-ої кляси ще триває, бо се дає їм можність взяти участь в льосуванні мільона, котре відбудеться 21 с. м.

Розуміється, вони будуть грати також в надходячій 35-ій Льотерії. Тягнення I-ої кляси тої Льотерії зачнеться 20 лютого.

Прилюдний запит

В справі нового обтяження духовенства.

Пишуть нам:

Тернопільське Воєвідство покликуючись на обіжник Мін. С. Внутр. ч. 1 з дня 7. І. 1935 (Д. Уряд. М. С. Вн. ч. 2 з 1935) і на обіжник Президії Ради Міністрів ч. 15 (Д. Ур. М. С. Вн. ч. 19 поз. 181 з 1934) — рішенням з дня 6. VIII. 1935 Mr. S. F. 1 на Nr. P. 210 з 12. VII. 1935, поручило Повіт. Виділови в Борщеві стягнути через Громадські Заряди в повіті від дотичних священиків оплати за шарваркові роботи. Ті накази до заплати вже розіслані в грудні 1935 р. При тім Тернопільське Воєвідство в своїм повисшім обіжнику з 6. VIII. 1935 виразно зазначило, що рішення Найвисшого Адміністраційного Трибуналу в справі увільнення Духовенства від шарваркових повинностей не може відноситися до всего кат. Духовенства, лише ті користали, котрі в повисшій справі відносилися до Н. Т. Ад.

Духовенство повіту Борщів запитує отсим публично, чи воно, взагалі кат. Духовенство, обовязане, чи не обовязане носити тягарі шарваркових робіт чи оплат, бо арт. XV Конкордату цілком не споминає, щоб катол. Духовенство було обтяжене шарварковими оплатами, тимбільше, що катол. Духовенство перед заключенням Конкордату було вільне від шарваркових оплат. — С в я щ е н и к.

Розвязані картелі

На пресовій конференції мін. Ґурецкий представив стан акції правительства в справі зниження цін. Зі звіту виходить, що на 273 картелів правительство розвязало 93 картелі, а 14 картелів розвязалося добровільно. Схарактеризувавши плян ділання правительства в піднятій знижковій акції, мін. Ґурецкий заявив далі: Той плян акції бувби неповний, колиб я не підкреслив потреби якнайскорішого її закінчення. Здаю собі добре справу з того, що положення, в котрім консумент очікує стало дальших знижок, відбиваеться відємно на промислових замовленнях і на торговельних оборотах. Тому правительство рішило закінчити акцію знижки цін в якнайкоротшому часі, а то в цілі якнайскорішого привернення умовин спокійної праці, спертої на постійних калькуляційних елементах. Отже вижидання дальших знижок суспільністю необосноване, з господарської точки погляду шкідливе, бо спинює обороти а консументам не принесе ніякої користи.

ПРОСИМО ВСІХ ПЕРЕДПЛАТНИКІВ І ПІСЛЯПЛАТНИКІВ ПРИСИЛАТИ ПЕРЕДПЛАТУ І ЗАЛЕГЛОСТИ.

Часописні коректори

Без чого нема доброї коректи?

В ювилейному числі лондонського щоденника „Таймс", котрий обходив 150-ліття свого істнування, богато місця присвячено технічній сторінці новітнього часописного діла. Не забули при тім і за найбільше скромних і тихих працівників преси, за коректорів та присвятили їм окрему статтю пера H. S. Temple-a п. н. Correctors of the Press.

На вступі сеї статті сказано, що зі всіх областей печатного діла найменше змінилася з бігом часу служба часописного коректора. А далі читаємо ось що:

Помилятися — се річ людська. І як довго автори та складачі одідичують ту людську неміч, так довго будуть потрібні коректори в денникарстві й інших друкарських роботах, щоб відкривати промахи в граматичній будові речень, справляти друкарські похибки щодо букв, знаків перепинання, пропусків слів, щоб вирішувати питання стилю й черенок, ба навіть в потребі квестіонувати сам зміст. Для ляїка річ незрозуміла, чому в друку мають бути якісь похибки. Та для втаємниченого воно дивно, що тих похибок нераз так мало. Перший судить на основі готового продукту, мало знаючи труднощі, серед яких повстає часопис або книжка. Та щойно ті, котрі зблизька знають друкарське діло, можуть вповні оцінити, яке велике число нагод пропустити похибку навіть для острого та вправного зору коректора.

Часті похибки в давних друках.

У заранні друкованого слова, коли печатали рухомими черенками, здавалося, що не конче треба призначувати окрему особу для провірки роботи складачів. Та вислід був такий, що в першому напечатаному фоліянті творів Шекспіра нарахували 20.000 похибок! Богато инших книжок того часу мало тілько похибок, що їх печатали другий раз — часто не з ліпшим успіхом. Майже кожда видана в тих часах книжка мала спис похибок т. зв. „errata". Рекорд взяла одна книжка, друкована в 1651 р., що на 172 сторінок друку мала тих „ерратів" аж 15 сторінок. Сьогодні вже рідко являється потреба додавати до книжок того рода спис похибок.

Давні визначні друкарі давали нераз читати коректорські відбитки вченим професорам. Про Еразма кажуть, що він був якийсь час коректором у друкарів Альдуса Мануціюса в Венеції та в Йогана Фробена в Базилеї. В одному листі він згадує, що Фробен видавав великі суми на коректорів. Відомо також, що те саме робили в Парижі оба Етієнни, Роберт і Генрих. Таксамо Плянтен[1]) мав для своїх коректорів велику уважливість. Кімната, де вони працювали, збереглася донині в Музею Плянтена в Антверпені. Пізніше стало звичаєм, що автори пересилали відбитки до коректи своїм особистим приятелям. Про деяких друкарів кажуть, що вони виставляли коректури на прилюдних місцях з проханням до прохожих, прочитати їх та зазначити похибки. В університетських містах друкарі прибивали коректорські відбитки на огорожі шкільного подвіря, щоб студенти читали і справляли похибки. З того ясно, що коректа в тих часах була куди вигідніша ніж у нинішних. І цікаво булоб, коли теперішний 32-сторінковий „Таймс" мігби йти на машину і що сказалиби про „готовий продукт", колиб і сьогодні панували ті самі особливші методи праці.

Круден і Микль.

З розвитком друкарства росла потреба більше систематичної коректи й тоді брали до сеї роботи вчених і письменників. Між ними слід згадати Олександра Крудена, автора „Повної Згоди"[2]) та поета Віліема Юлія Микля.[3]) Також про Олівера Ґолдсмита й Самюеля Джонсена кажуть, що вони були коректорами. А старший Дізраелі[4]) ствердив документально, що „се слава для ученого бути коректором у визначних видавців-друкарів."

Сьогодні можна знайти коректора в кождій редакції та друкарні, як тихо робить своє цінне й необхідне діло. Значіння доброї коректи часто недоцінюють, але автори, видавці й друкарі знають належно оцінити потрібний до того хист.

Та дивна річ: впарі з досконаленням друкарської штуки становище коректора почало постепенно, хоч непомітно, тратити своє значіння. Його стали вважати „непродуктивним", якимсь конечним лихом. І хоч працюючі в инших ділянках того промислу поправили своє становище організацією, то коректор упав до рівня якогось попихача друкарського промислу. Він мав акуратно робити своє діло при все зростаючому темпі праці та все зростаючій скількости її. Його платня була низька. Мало звертали уваги на його вигоду і здоровля. Якийбудь лишній куток друкарні вважали вистарчаючим для коректора. Він став немов якоюсь приналежністю салі складачів. Та нащастя нинішні видавці вже розуміють, що добра слава охарности їх видань богато залежить від коректора й тому тепер звертають більшу увагу на його матеріяльні відносини. В красних новітніх видавництвах коректорський відділ має свого шефа, відповідального за коректу перед дирекцією.

Як роблять коректу в „Таймсі".

Як і личить такому поважному часописови, „Таймс" усе мав славу віродостойности і держить велике число коректорів (т. зв. readers) з відповідним числом їх помічників,[5]) щоб ту добру славу вдержати. Коректори відповідальні за порівнання друкованого з рукописом (скриптом), за граматичну будову, знаки перепинання і правопис. Вони мають також провірити правильність назвищ визначних людей, їх відношення до сучасних і минулих подій, їх титулятуру. Вони мають також звертати увагу на все, що на їх думку можна вважати мало пристойним, сороміцьким, або двозначним. Звичайно роблять коректу так, що помічник[6]) прочитує насамперед коректорови,[7]) котрий слідить за кождим словом на відбитці й відтак ще читає цілу коректорську відбитку наново без скрипту, щоб упевнитися ще ліпше перед можливими переоченнями. Деколи для кінцевої коректи читають відбитку оба напереміну, що зветься читанням „навхрест."[8])

Ту методу, очевидно з деякими змінами, переняла більшість редакцій. Та не дивлячися на всі можливі старання, всеж таки тут і там залишиться якась похибка. Бо треба знати, що богато похибок, приписуваних переоченню коректора, повстає саме внаслідок його поправок, що їх з причини поспіху не вспіли як слід виконати. Для ляїка богато зі змісту часопису може бути нудним. Та коректор не сміє ослаблювати своєї уваги без огляду на те, чи стаття цікава, чи навпаки. Всю свою увагу має він зосередити на коректі, бо тільки таким чином він може вдержати добру славу — для себе як для коректора і для свого хліботодавця як для видавця.

Завдання коректора.

Завдання коректора не богато змінилися від переходу з ручного на сучасний машиновий склад, який радше збільшив ніж зменшив нагоди до друкарських похибок. І тепер його обовязок — відкривати всякі можливі похибки, але при тім він мусить уміти виправдати кожду свою поправку, беручи на увагу відомі бажання видавця й автора. Давніше він та його помічник мусіли вміти відчитувати ріжні характери ручного письма. Ту справу влекшило заведення машин до писання. Всеж таки і се створило нову трудність для коректора, бо стенотипісти часто змінюють текст при переписуванні так, що не одна лапка чекає на коректора, котрий на все мусить звернути увагу й нічого не повинен брати за добру монету. Умови механічного складання деколи примушують коректора залишати дрібніші промахи, особливо коли працює при газеті. Бо коли мусить бути наново відлитий цілий рядок, тоді є нагода до нової похибки і справлення одної меншої неточности може спричинити поважнішу похибку.

Загально беручи, коректор може відповідати тільки за те, чи його коректа згідна зі скриптом. Та він має також обовязок відкривати всякі инші похибки. Міжтим поспіх продукції змушує його працювати як найшвидше, а точно обмежений час не позволяє йому нераз відкладати праці для переведення потрібного справдження.

В 1854 р. невелике число лондонських коректорів утворило перше Лондонське Товариство Пресових Коректорів. Ціль того обеднання була взаїмна поміч та оборона інтересів коректорів. Богато літ та організація не проявляла замітнішої діяльности. Положення коректорів згодом так погіршилося, що в 1867 р. відбулося в Лондоні віче занятих в тій ділянці людей в ціли представлення Пресовому Урядови відповідного меморіялу. Предсідником зборів був письменник Чарльс Дікенс. Він ствердив у своїй промові на основі власного досвіду, що завдання коректора лежить не в механічній рутині, але вимагає богато вродженої інтелігенції, богато спеціяльної ерудиції, готовости і швидкости орієнтації, знаменитої памяти і ясного розуміння справи.

„Я — говорив Дікенс—можу з вдячністю признати, що не було ні аркуша книжки, яку я написав, без коректорських поправок неодного такого, що я переочив, неодної невеличкої суперечности, неодного малого промаху — отже не було аркуша, щоб я не узглядив чорним по білому деяких слушних вказівок, які зробила в моїм творі терпелива і вправна рука й не саме тільки бистре око. Не сумніваюся, що з тим моїм признанням радо погодяться мої браття й сестри по пері. Відчуваю, що коректори мають до мене як письменника особливше право, котре я радо їм признаю. Я все їм зобовязаний за їх ум, інтелігенцію, знання і сторожке око. Вони мають право до маленької услуги, яку можу їм за все те дати".

Внаслідок того меморіялу доля коректорів трохи поправилася. В 1907 р. Лондонське Т-во Коректорів зареєструвалося як окрема професійна організація, що заключує збірні договори праці з працедавцями. В тих договорах устійнюється висоту їх заробітної платні, час та інші умови коректорської праці.

Переклав Р. Гайдук.

---

[1]) Христоф Плянтен, франц. друкар (1514 — 1589), працював в Антверпені.—Прим. перекл.
[2]) Complet Concordance.
[3]) Mickle.
[4]) Імовірно Ісаак Дізраелі, Жид, англ. поет, батько Венямина Д. (льорда Біконсфільда), англ політика (1804—1881), — Прим. пер.
[5]) Званих readers' assistants або copyholders.
[6]) Copyholder = той що тримає скрипт.
[7]) Досл.: читачеви = reader.
[8]) Cross-reading.

Лікарський фейлєтоник.

Епілєпсія (падачка)

Перша поміч при ній.

Епілєптик паде нагло на землю. З його уст випливає піна. Ціле тіло корчиться в спазмах. Пальці втиснені в долоні. Під голову недужого треба підложити подушку або інший мягкий предмет. Розіпняти части одягу, котрі стискають тіло. Уважати, щоб недужий не поранився підчас корчів. Не вільно недужого придержувати підчас нападу, тільки треба поусувати з окруження всі тверді, острі предмети. Недужий підчас нападу може покусати собі язик. Щоб перешкодити тому, треба вложити між зуби недужого плоский кусок дерева. Отвирання пальця або натягання скорченого члена тіла не тільки безцільне, але й дуже небезпечне. Ми не в силі скоротити час тривання нападу.

З РЕЛІГІЙНО-ЦЕРКОВНОГО ЖИТТЯ

Томістичний конґрес відбудеться в Римі в днях 23—28 листопада с. р. Головні теми нарад: Спільні питання фільософії і природничих наук (справа будови тіл, початки органічного життя й останні відкриття експериментальної психольоґії) та відношення фільософії до релігії.

11 міліонів корон на поміч бідним видала м. р. катол. архидієцезія в Оломуці. Ось примір християнської любови ближнього!

В Крижевцях (Югославія) під проводом Преосв. Діонізія Нярадія відбулися наради в церковних і народних справах..

Релігійність у словах, атеїзм в ділах. В Німеччині зростає боротьба з християнством. В протеґованих державою організаціях расово-германського руху має вона виразно атеїстичний характер. На тім тлі варт звернути увагу на кінцевий уступ новорічної відозви Ґітлєра до народу. Він звучить: „Одначе нині хочемо подякувати Всемогучому, котрий дотепер огортав наше діло своїм благословенством. І бажаємо зєднатися в покірній просьбі до Нього, щоб не опустив нас і в будучности.“ Побожно говорить провідник, а безбожно поступають його підвладні.

„Stimmen der Zeit“, німецький католицький місячник видаваний фірмою Ґердера, завішено на три місяці. Значить, німецька влада хоче здавити католицький видавничий рух в Німеччині.

В Німеччині не вільно поучувати католиків про їх права. Баварська політична поліція заборонила поширювати брошуру католицького писателя о. Макса Прібілля п. н. „Не бійтеся!“ Та брошура вчить, як поступати в теперішній боротьбі держави з Церквою.

Католики й кіно. Французький еп. Менше видав пастирський лист у справі фільмів. Еп. Менше зазначує, що обовязком кождого католика бойкотувати фільми неморальні й пропаґувати добрі.

В Лондоні відбувся зїзд міжнародного морського апостоляту. Ся організація має на ціли розбуджувати й удержувати християнського духа між подорожними й передовсім між моряками. Апостолят моря працює в 250 пристанях і має під своєю опікою 300.000 моряків.

„Український День Подяки“ відбувся в Филаделфії. Рано відправлено архиєрейську Службу Божу в катедральнім храмі. Преосв. Богачевський виголосив проповідь. По Службі Божій був спільний обід в салі Т-ва Горожан. Підчас обіду промовляли еп. Богачевський і др. Дубас. Потім відбувся концерт. Співали хори филаделфійський, френфордський і честерський. Обхід улаштовано в цілях допомоги Українській Католицькій Школі в Стемфорді.

Мехіканське правительство від 1926 р. засудило на смерть 300 духовних і 5000 світських католиків. Переслідування християнства в Мехіку знов кріпшає і стає подібне до совітського.

В Прудентополісі (Бразилія) тамошні Українці святкували величаво празник св. Йосафата. В навечеря празника відправлено Велику Вечірню з Литією. По відправі в церкві в салі т-ва „Україна“ відбувся концерт і представлення в виконанні учеників Школи Сестер Служебниць. В день празника о. Е. Турковид ЧСВВ відправив Службу Божу. Підчас богослуження співав хор під проводом брата Л. Струка ЧСВВ. Потім вулицями міста перейшла процесія. В ній взяло участь також богато чужинців. Вечером того дня відбувся концерт. В празнику взяло участь дуже богато народу. До Прудентополісу поприїздили гості аж з далекого Кальмону, з Іраті, Маркондес, Ітапари й Еспіранси. Такого величавого свята в Прудентополісі ще не було.

Католицьку родіостацію з засягом на цілу Полудневу Америку збудовано в м. Сао Паольо в Бразилії.

ПРИСИЛАЙТЕ ПЕРЕДПЛАТУ!

ПОЛІТИЧНІ ВІСТИ

УКРАЇНСЬКИЙ ПОСОЛ Целевич сказав м. і. в буджетовій комісії сойму: В імени української парляментарної репрезентації заявляю, що будемо голосувати за буджетом з огляду на особу премієра. Бо віримо в його добру волю в справі нормалізації польсько-українських взаємин...

НА ОСНОВІ АМНЕСТІЇ вийшло з 14 польських вязниць 83 українських політичних вязнів. Залишилося ще у вязницях 163 засуджених і 46 слідчих вязнів. Крім того богато більше українських політичних вязнів перебуває у вязницях в Галичині: в Дрогобичі, Тернополі, Золочеві, Станиславові, Сяноці, Бережанах, Чорткові, Самборі, Стрию, Перемишлі і в інших місцевостях.

ҐЕН. ЖЕЛІҐОВСКИЙ виголосив промову в буджетовій комісії сойму, в котрій м. і. сказав: У моїм селі темно, бо люди не мають на нафту, а жінки варять бульбу в воді з оселедців, котру приносять з міста, бо на сіль нема. Не маю слів, щоб описати те, що діється по селах...

В ПОЧДАМІ коло Берліна відбулося відкриття нової німецької військової школи. Будинки її займають простір 14 гектарів і складаються з 22 комплексів! Підчас відкриття промовляв начальний вождь сухопутної армії ґен. Фріч. Він сказав м. ін.: „Велич і потуга Німеччини сперта на жовнірські чесноти, котрих виразниця нинішна німецька армія“.

В МОСКВІ відбулася сесія ЦІК-а (Центрального Іспольнительного Комітета). Радили над державним буджетом на 1936 р. В 1935 р. приходи в буджеті виносили 65.900.000.000 рубл., розходи 65.500.000.000 рублів. З того видано на військові ціли 6 і пів міліярда рублів.

МУССОЛІНІ відкликав італійського летунського ґенерала Нобіле з СССР до Італії. Ґен. Нобіле перебував в фабриці літаків недалеко Москви, де був технічним інструктором. Відносини Італії з СССР стають напружені.

ФРАНЦУЗЬКИЙ ҐЕНЕРАЛ Ніссель написав цікаву статтю про французько-совітський союз. По думці ґенерала Совітська Росія не зможе помагати Франції на випадок війни, бо не має спільної границі з Німеччиною, а совітська фльота майже не істнує. Се повинні докладно розважити французькі політики.

ШВЕДСЬКИЙ КОРОЛЬ виголосив тронову промову підчас отворення сесії ріксдаґу (сойму). Він заповів збільшення військових видатків до 126 міліонів шведських корон. Крім того заповів реорґанізацію збройних сил, збільшення летунства, фортифікацію острова Ґотлянду, розбудову военної фльоти та підводних суден. Значить — і там лагодяться до великої війни.

НОРВЕЖСЬКЕ ПРАВИТЕЛЬСТВО ухвалило проект зрівнання жіночих горожанських прав з мужеськими. Жінки могтимуть бути міністрами, дипльоматами, військовими і протест. духовними.

В ЕСПАНІЇ оголошено декрет президента про розвязання Кортезів (парляменту). Вибори визначено на 16 лютого. Нова палата збереться 16 березня.

АНҐЛІЯ реквірує люксусові кораблі для перевозу війська до Єгипту.

ЗАКОРДОННА КОМІСІЯ АМЕРИКАНСЬКОГО СЕНАТУ усунула з правительственного проекту параґраф про заборону вивозу нафти до Італії, бо се занадто вязалоб Злучені Держави Півн. Америки з політикою Союзу Народів.

БРАЗИЛІЙСЬКА ПОЛІЦІЯ увязнила провідника комуністичного руху на всю Полудневу Америку Ґаррі Бергера та сконфіскувала архів комуністичних документів і листів.

ПРАВИТЕЛЬСТВО ВЕНЕЗУЕЛІ в Полудневій Америці завісило конституцію в звязку зі скріпленою діяльністю венезуельських комуністів. Се знак, що большевизм не на жарти загрожує й там...

НОВИНКИ

Погода у Львові дуже дивна. Кілька днів мали ми немов літом зливні дощі (в січні!), а в неділю почав падати сніг. Заверуха була така, що в місті було темно. І засвітили лямпи серед дня. Похолодніло, але морозу ще нема і мабуть тому панує дальше ґрипа.

В 2 числі „Нової Зорі“ заявили ми, що освітлення злободневних справ відкладаємо на час по Йорданських святах. Тимчасом назбиралося так богато тих справ, що вже в сім числі треба було дати велику полємічну статтю, звернену проти проф. В. Заїкина. Се початок більшого циклю полємічних статтей, котрі прояснять не одну справу.

В справі оснування українського університету відбулося 11 с. м. спільне засідання всіх Секцій Наукового Товариства ім. Шевченка у Львові. Др Ластовецький відчитав протокол з попереднього спільного засідання всіх Секцій НТШ. Др І. Раковський виголосив реферат п. н. Короткий огляд справи українського університету у Львові. Др В. Старосольський представив теперішний стан справи українського університету й подав проєкт резолюцій в справі українського університету. В дискусії по рефератах забирали голос Др К. Студинський, сен. Павликовський і др Вергановський. На внесок сен. Павликовського др Старосольський ввів зміну в свої резолюції. Ті резолюції прийнято.

Дітвора зі школи ім. князя Льва на Личакові у Львові відіграла в неділю 12 с. м. пєсу Марійки Підгірянки п. з.: „В чужім пірю“. Представлення випало дуже гарно. Потому відбувся балет. Відтанцювали його ученицї згаданої школи. Представлення підготовила пані Волощакова, балет пані Панченкова. Дохід призначений на будову нового дому для школи ім. кн. Льва на Личакові.

У Львові засновано Українське Есперантське Товариство, котре вестиме курс есперантської мови.

Головою РСО (Русскої селянської організації) вибрано адвоката дра Хиляка, сина новоіменованого пароха Криниці.

В Самборі основано філію Українського Ґіґієнічного Т-ва. Головою вибрано дра Михайла Хомина.

В Луцьку в „Рідній Хаті“ відбувся під проводом пос. П. Певного зїзд провідників Просвітянських Хат і хорів українського Обєднання.

В обезпечальні в Ченстохові лічився на рака щоки п. Прокоп. Там йому задовго рентґенували щоку, отже перепалили її й вона відпала. Він запізвав обезпечальню до суду за відшкодування в висоті 119.000 зл.

Великі снїги впали в Татрах і в воєвідстві келецкім. Декуди сніжні заспи мають кілька метрів висоти.

Боротьба з алькоголем. Міністерство освіти рішило розпочати пропаґандову акцію в середних школах у звязку зі зростом алькоголізму. В днях від 1—8 лютого відбудеться тиждень боротьби з алькоголізмом.

В околицях Варшави жиє 20 горностаїв.

Місяць арешту дістав один жид за те, що пострілив бузька й опісля зараженого добив прикладом.

Вуси довгі на 50 цм. має один селянин з радомського повіту.

Гумор. — Доматор і дівчина. — Мій наречений правдивий доматор. Всі вечері пересиджує вдома, і я не можу нікуди його витягнути. — Вийди за нього чимскорше замуж, тоді він перестане сидіти вдома.

Гумор. — „Маю враження“. — Пане директоре, маю враження, що кличуть вас до телефону. — Що то значить „маю враження“? — А, бо якась пані питалася через телефон: „чи ти там є, старий бовдане?“ Отже я не знав певно, чи то мова про вас, пане директоре, чи ні.

На морях тепер такі бурі, що потонув цілий ряд кораблів, між ними навіть парові.

На Північному Морі в околицях Гамбурґа зударився корабель „Гармонідес“ з малим анґлійським кораблем „Авз“, котрий затонув.

Змагання в ході. В Берліні відбулися міжнародні змагання в ході на віддалі 40 км. Побідив Француз Лємоан.

Голосний соц. діяч Курт Тухольски, що втік з Німеччини до Швеції, отруївся в Ґетеборґу. Недавно перед смертю говорив до Й. Гальперна: „З соціялізму не вийшло ніщо. І він не дописав.“

В Штрасбурзі з приводу Евхаристійного Конґресу зорґанізовано виставу христіянського мистецтва.

Помер в Парижі ґен. Діпон, б. президент міжсоюзницької комісії в Берліні та б. Високий Комісар Ґданська.

Париж приготовляється до урочистого обходу 40-літної річниці істнування кіна.

Велика сніговія шаліла над Швайцарією. Сніг впав на 20 цм., температура 6 степенів низше зера.

Костели в Римі. В Римі є тепер 406 костелів і 207 каплиць. З того 84 костелів парохіяльних. Продовж останніх 5 літ побудовано в Римі 25 нових костелів, бо місто росте.

Задля великої сніговії комунікація на Балкані перервана в богатьох місцевостях.

Атенська Академія Наук має предложити всім академіям скликання конґресу вчених для рятування цивілізації й боротьби з расовою ненавистю та в цілі змагання до мира.

Над Анґлією шаліли великі бурі і зливи. В однім селі втопилося 150 штук худоби в часі повені.

Патріот. Льорд Далзіел записав більшу часть свого майна, 30 міл. фр., анґлійській державі на сплату довгів.

Коштовні відомости. Після анґлійських обчислень кошти передання відомостей з Абісинії для анґлійської преси винесли від початку кампанії до кінця листопада 250.000 ф. стерл. Передання відомости зі 135 слів коштує 400 зл.

През. Росвелта іменовано доктором honoris causa католицького університету в в Соутґ Бенд (Індіяна).

Жінка Ліндберґа видала книжку „На північний схід“. Книжка розходиться в сотнях тисяч примірників.

Америка хоче збільшити стан маринарки в чинній службі й резерві до 160.000 людей, замість теперішних 22 тисяч.

200.000 осіб погибло в Злучених Державах Півн. Америки від нещасних випадків.

Консумція ґазетного паперу. На основі обчислень канадійської статистики в 1934 р. зужито в цілому світі 7,350.000 тон ґазетного паперу.

Шахове мистецтво світа осягнув Голяндець Евве.

В Калькуті дійшло до поважного непорозуміння в релігійних справах між Індійцями і Магометанами. В бійці погибли 2 особи, 15 ранено.

Китай колискою журналістики. Перший щоденник появився в Китаю. Він був печатаний на золотистім шовку. Сей щоденник виходить 1200 літ. — Наймолодший журналістичний край се Альбанія.

Гумор. — Директор: Ви рідко приходите до бюра. — Урядник: Зате часто виходжу.

ЕКОНОМІЧНІ ВІСТИ

Курс для господинь в Стрию буде тривати від 1 лютого до 30 квітня с. р. На курс приймають кандидаток, котрі скінчили середну школу й 16 літ життя. Програма навчання опрацьована на основі заграничних зразків з увагою до наших особливих обставин. Зголошення на курс слати на адресу: Ольга Бачинська, Маслосоюз, Стрий, Шевченка 5.

В Дрогобичі відбулися надзвичайні Загальні Збори Повітового Союзу Кооператив. Збори ухвалили ввести зміну в статуті ПСК в Дрогобичі. Відтепер кождому членови ПСК буде прислугувати на Заг. Зборах один голос, крім того кождих 5 повно вплачених в Союзі уділів дають кооперативі право на один додатковий голос. Незалежно від того кооператива, з котрою оборот Союзу в звітовім році перевисшить 5.000 зл., буде мати ще один голос від кождих дальших 5.000 зл. обороту. Число тих додаткових голосів не може перевишати 4. Отже кооператива не може мати більше як 9 голосів.

Помешкання учителів мусять оплачувати громади. Міністр внутрішних справ зарядив стягати відповідні квоти з громадських грошей, плачених у скарбових урядах, коли громади не будуть правильно виплачувати учительству додатків на помешкання.

Форд, відомий американський фабрикант самоходів, задумує на польськім Шлеську будувати фабрику особових і тягарових самоходів.

Податок від сидження. Делеґація централі товариств реставраторів інтервеніювала в міністерстві суспільної опіки в справі побирання т. зв. податку від сидження в реставраціях (50 сот. від кождого гостя по 24 год.). Делеґація домагалася скасування того податку.

ВИГРАНІ ДЕРЖАВНОЇ КЛЯСОВОЇ ЛЬОТЕРІЇ: 50.000 зл. на ч. 95423; 30.000 зл. на ч. 2633; 20.000 зл. на ч. 123745, 130615; 5.000 зл. на ч. 48323, 67734, 90460, 97882, 103004, 187443; 2.000 зл. на ч. 8387, 24934, 25797, 30773, 38068, 40317, 45770, 66881, 68857, 69132, 78358, 78718, 82855, 85371, 87230, 88462, 104314, 112984, 125943, 141114, 149661, 149225, 153866, 179619, 188443.

БІРЖА

ҐРОШІ. Доляр у Львові у приватних оборотах 5.29 - 5.31 зол.

Нім. марка 1.25 — 1.35, фр. франки 34.90 — 35.10, шв. франки 171.70 — 172.20, фунти стерлінґи 26.10 — 26.20, австр. шілінґи 98.50 — 100, чеські корони 19.50 — 20.50, рум. леї 26.50 — 28.00 ліри 31.00 — 33.00.

НАБІЛ. „Маслосоюз“ повідомляє, що в дні 13. січня ц. р. кооперативам платив за:

1 кґ. масла дес. без опакування	2.50 зол.
1 кґ масла дес. експорт. з опакув.	2.60 „
1 л. молока	0.15 „
1 л. сметани	0.75 „
1 к. яєць	5.40 „

Пастеризоване молоко з доставою до дому у Львові 1 літра 24 сот.

Тенденція на масло, сметану, яйця слаба, на молоко знижкова.

„Маслосоюз“ повідомляє, що від 25. XII. ц. р. платить своїм доставцям за 1 кґ. живої ваги птиці, льоко подвіря птахомясарні „М. С.“ у Львові, (вул. Декерта ч. 4):

Курята від 90 дкґ. за 1 кл.	0.95 зол.
Мол. однор. кури І. кл. за 1 кґ.	0.90 зол.

УКРАЇНСЬКА ПРОБЛЕМА

написав для духовної і світської інтеліґенції українського народу

ГРИГОРІЙ ХОМИШИН

Станиславівський Епископ

Накладом Української Католицької Орґанізації. Сторін 184+2+додаток 4. Ціна зол. 1.50 з пересилкою зол. 1.80. — **Можна набути в Адміністрації „Нової Зорі“ Львів, улиця Ґродзіцких ч. 2., за попереднім надісланням грошей.**

Уживану одіж, білля, обуву мужеську, жіночу, дитячу для інвалідів, вдів і сиріт приймає УКТОДІ, Львів, Потоцького 48. З провінції висилайте почтою. У Львові відберемо самі за писемн. повідомленням.

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення Редакція не відповідає.

Марійське Т-во Пань просить всіх своїх членок до участи в Службі Божій та спільнім св. Причастю, з приводу ювілею Покровителя Т-ва Їх Ексцеленції Митрополита, на день 17. І. ц. р. о год. 8.30 в церкві ОО. Василіян. Управа.

КІНА

АПОЛЛЬО: „Додик на фронті“.
КАСИНО: Анна Кареніна.
КОПЕРНИК: Пат і Паташон—Цирк Саран.
МАРУСЕНЬКА: Напад на Конґо.
МІРАЖ: Маскарада.
МУЗА: Для тебе танцюю.
ПАКС. Королева Христина.
СТИЛЕВИЙ: „Остання серенада“ і ревія.

Образки святих на Йордан, нові українські взори, висилаємо по одержанні готівки. — Ціна гуртова за 100 штук колірових, золочених, мішаних зл. 1.20, 1.50, 1.80, 2.00, 2.50, 3.00. На порто долучити 1 зл. Ліпше тому брати більше разом. — Новість! Грійники до чаш і рук 5 зл. вже зі запасом вуглів і поученням. Церковні друки — Молитвенники!

Українська Книгарня, Чортків, ул. Міцкевича ч. 9.

ПАНСІОН Сестер Служебниць в Микуличині

ОТВЕРТИЙ ЦІЛИЙ РІК

Гарно відновлений, має водотяги, елєктрику, радіо і дуже добру кухню. Положений близько ліса, близько води, близько стації і близько почти. В будинку є прекрасна дійсно артистично виконана каплиця. ЦІНИ ПРИСТУПНІ!

ЦІНИ ОГОЛОШЕНЬ

Ціни розуміються за одношпальтовий рядок (ширини 70 мм.) о висоті 1 мм. Висота шпальти 370 мм. За оголошення (кромі дрібних) в застереженому місци дочислюється 20%. Дрібні оголошення поміщуються по вплаченні належитости готівкою або почтовими значками.

Шпальтові оголошення

В рубриці: „Оголошення“	30 сот.
В тексті і в новинках	50 „
На першій сторінці	60 „

Дрібні оголошення по 8 сот. за слово. Перше слово і товстий друк числиться подвійно. Найменше оголошення (9 слів) 80 сот.

Сторінкові оголошення

На останній сторінці: 1/2 стор. 180·— зол., 1/4 стор. 90·— зол., 1/8 стор. 45·— зол., 1/16 стор. 25·— зол. В редакційному тексті: 1/2 стор. 280·— зол., 1/4 стор. 140·— зол., 1/8 стор. 70·— зол., 1/16 стор 35·— зол.

При кількаразовім анонсуванні даємо значну знижку

Видає й редагує Комітет У. К. О. — З друкарні „Ґрафія“ Львів, Тиха 5 Тел. 2-83. — Відповідальний редактор Панталеймон Хитра

Porto opłacono ryczałtem.

Рік XI. Львів, неділя, 19 січня 1936. Ч. 4 (903)

НОВА ЗОРЯ

Виходить 2 рази тижнево: в четвер на 8 ст. під неділю на 8 ст.

АДРЕСА: Нова Зоря, Львів, ул. Ґродзіцких ч. 2.I. п. - Тел. 105-72.

Передплата в краю: чверть-річно 6 зол., місячно 2 зол., Закордон. чверть-річно 9 золотих

Ціна числа 20 с.

Конто П.Ш. Львів 505.796

Св. Отець про зброєння

Преса повідомляє: Св. Отець уділив інтервю на актуальні справи п. Едвардові П. Целлеві. В ньому Св. Отець осуджує лібералізм 20 століття, соціялізм, комунізм, диктатуру й осуджує „твердий і егоїстичний націоналізм" як політичне й господарське божевілля. На думку Св. Отця правительства мають богато більші обовязки ніж удержання ладу. Вони повинні запевнити суспільну справедливість, але не мають права під претекстом здійснювання тої справедливости ницити слушну особисту свободу. — Св. Отець не осуджує зброень як таких. Його думка в тій справі така, що одиноке чесне оправдання зброень се береження права й ладу перед соромом війни. А зброєння для оборони не лише пожиточне, а й конечне.

Комунізм веде підземну роботу

Так пише „Оссерваторе Романо".

Чітта дель Ватікано. Кореспондент „Малого Дзенніка" звідомляє: Обговорюючи зірвання взаємин між Уругваєм і СССР, „Оссерваторе Романо" пише: Комунізм продовжує свою підземну пенетрацію, котру провадить потихо, але невмолимо. Мимо всіх женевських ілюзій щодо навернення большевицького ягняти, котрому признали катедру пацифізму в Союзі Народів, Москва працює на всіх ширинах і довжинах земного ґльобу. Всяке перевороження ріжниці між III. Інтернаціоналом і совітським правительством подобає на фарсу. В СССР урядова політика не може йти відрубними шляхами від політики Комінтерну. Слушність такого погляду доказує хроніка подій послідних часів, м. і. революція в Бразилії, заговір в Уругваї, котрий мав поширитися на цілу латинську (полудневу й середну) Америку, як також пропаґанда у Франції, Еспанії (та численні комун. процеси в Польщі—Ред. „Н. Зорі").

Трудности морської конференції

На підставі вашінґтонського договору відношення сил военних фльот Анґлії, Америки та Японії було як 5 : 5 : 3. Той договір Японія виповіла і предложила проект спільної для всіх максимальної границі зброень. Анґлія предложила проект зголошування 6-літних програм. Оба проекти провалилися. Появився проект Французів: зголошувати наперед на 6 місяців будову кождого нового военного судна.

За монархію в Австрії й Угорщині

Творять нову катол. політичну партію.

Преса звідомляє, що поїздка австрійського канцлера до Праги має на цілі не тільки переговори в справі віднови монархії в Австрії й Угорщині, але також справу створення нової великої катол. політичної партії в Чехословаччині, зложеної з католиків Чехів, Словаків і Німців. З їх представниками має він зустрітися в кардинала Каспара. Крім того Габсбурґ архикн. Антін, жонатий з ромунською княжною Ілеаною, має довести до порозуміння між Букарештом і Білгородом в справі згоди тих держав на поворот Габсбурґів. Тим занепокоений Берлін.

Ряд нових важних декретів

Правники мусять орґанізуватися, щоб їх опанувати.

Польське правительство ухвалило ряд важних декретів. Передовсім ухвалено декрет про зміни податкової ординації а, саме про усунення ріжних формалістичних приписів або про їх зміну. Дальше ухвалено декрети про податок від нерухомостей, про розбудову міст, в справі зміни закону про сірниковий монополь, про зміну приписів щодо судових коштів, про полекші в сплаті зобовязань хліборобсько-торговельних кооператив, про знижку складок за емеритальне обезпечення робітників й умових працівників та про знижку складок за обезпечення від випадків і т. зв. фахових недуг. Вкінці ухвалено зміну закону про обезпечення на случай безробіття. Правники можуть сяк-так опанувати ту масу декретів тільки в своїх орґанізаціях.

Упорядкування обіжників

Польське міністерство внутр. справ рішило упорядкувати справу своїх обіжників. Воно видало дотепер поверх 3000 обіжників!... З них богато вже стратило силу, богато просто незрозумілих. Обіжники будуть перередаґовані й поділені на ґрупи. В той спосіб з 3000 лишиться найвисше 600 обіжників, котрі будуть зібрані в спеціяльній збірці обіжників міністерства внутрішних справ.

Заохота для злодіїв

Під таким заголовком пише „Świat" в ч. 2: В т-ві обезпечень „Piast" відкрили спроневірення 280.000 зл. Одного з винних засудили на 4 роки і на підставі амнестії подарували йому трету часть кари, другого на 2 і пів року, третого на 2 роки й подарували їм половину кари. Отже кождий відсидить 30 днів за кождих 4.745 зл. Не можна нарікати... Незлий і легкий „зарібок..."

Вирок у виленськім процесі

В Вильні проголошено присуд у процесі 11 асистентів і студентів виленського університету, обвинувачених за приналежність до „Академічної Лівиці". Засуджено одного Литовця на 2 і пів року вязниці, одного Жида на півтора року та одного Білорусина на півтора року вязниці. Решту звільнено від вини й кари. І оборона й прокуратор заповіли апеляцію. В справі того процесу гл. передовицю в сім числі.

Добрі відсотки
Найбільшу певність
Інтратний інтерес
Спокійну голову
Трівке опроцентування
Естетичну книжечку
Резерву на старість
будете мати — складаючи свої о-
— — — щадности в — — —
КООПЕРАТИВНОМУ БАНКУ
„ДНІСТЕР"
ЛЬВІВ, УЛ. РУСЬКА Ч. 20.

Горить на верхах...

З приводу виленського процесу проти комуністів з польських катол. кругів.

В Вильні перед окружним судом відбувся дивний комуністичний процес. Польська преса вважає сей процес найприкрішим зі всіх комуністичних процесів, які дотепер велися*). Бо дотепер обвинуваченими були зправила або прості робітники, що піддалися комуністичній демаґоґії, або також жидівські, українські чи білоруські інтеліґенти (студенти).

Виленський процес се перший комуністичний процес в Польщі, в котрім як обвинувачені виступили молоді польські „науковці." На лаві обвинувачених сиділо 11 осіб зпоміж польських асистентів, абсольвентів і студентів виленського університету! Перед судом стали бувші члени „Леґіону Млодих", польські студенти і то такі, які користали з краєвих і заграничних стипендій, — врешті, що найтраґічніше, бувші члени польського товариства католицької молоді „Відродження..."

Акт обвинувачення мав 150 сторін битого машинового письма. Він закидав всім обвинуваченим приналежність до т. зв. Академічної Лівиці (котра була прибудівкою Комуністичної Партії Західної Білоруси) і діяльність, якої ціллю було відірвання частини території польської держави та прилучення її до СССР...

Серед обвинувачених можна розріжнити три ґрупи: Жидів, Білорусинів і Поляків — членів літературно - суспільної ґрупи т. зв. „жаґаристів". Сі останні викликали серед польської суспільности найбільше заінтересування, — бо участь у протидержавній роботі Жидів чи Білорусинів можна ще було поясняти національними чи расовими причинами.

Варт коротко згадати історію „жаґаристів". В 1931 р. при консервативнім, монархістичнім щоденнику „Слово" в Вильні почав виходити літературний додаток п. з. „Жаґари". До редакційного комітету сего журналу входив м.ін. С. Єндриховский, найвизначніший з обвинувачених. Колиж виявилося комунізуюче обличча жаґаристів, „Слово" відмовило їм своєї гостини та зачало пятнувати їх як явних комуністів. Жаґаристів приняв до себе „Курєр Виленьский", при котрім вони видавали „Пйони". Ся ґрупа своїми ефектовними, нераз живими й під оглядом форми добрими статтями зуміла зеднати

*) „Глос Народу" ч. 9 з 10 с. м.

собі богато прихильників з малокритичної молоді. Вона осягнула те, до чого зміряла. Наробила богато замішання в умах університетської молоді. І навіть в один рік зуміла здобути владу в найбільшій польській студентській організації „Братня Поміч".

З акту обвинувачення виходить, що виленський університет вже від кількох літ прямо засипувано комуністичними летючками, що ті летючки розкидувано в авдиторіях та коридорах, наліплювано на стіни, то врешті переховувано в бюрках „Братньої Помочі". В кружку природників виголошувано такі „природничі" відчити як „Убийство Кірова та знесення хлібних карток в СССР", в кружку польоністів—реферати про Маркса, марксизм і п. На зборах Союзу Незалежної Соціялістичної Молоді ухвалювано м. ін. осьтакі чисто „наукові" резолюції: 1) Пролетаріят без огляду на народність повинен злучитися і не допустити до війни, 2) пролетаріят у хвилі вибуху війни довершить перевороту і створить правительство на взір совітського союзу, 3) поняття „держава" й „вітчина" се нісенітниці і т.п. Цікава була також поведінка деяких польських професорів виленського університету — кураторів поодиноких академічних товариств. Вони не тільки не протиставились тим починам своїх учеників, а навпаки: часто самі підпадали під вплив звихненої молоді... Нпр. один професор, що знав про реферат про Кірова в кружку Природників ще й на розправі як свідок твердить, що Кіров — був природником...

Обвинувачені заперечують свою участь в Комуністичній Партії. Зате деякі з них признаються до лівих переконань і кажуть, що брали живу участь в Союзі Незалежної Соціялістичної Молоді, куди спрямовував їх образ життевої нужди студентів... Обвинувачений Ендриховский, котрого вважають провідником, ширше представив свою ідеольогічну сволюцію. В молодших літах захоплював його Пілсудский, котрий після нього, одинокий міг здійснити ідею „людової" Польщі. В звязку з тим вступив Ендриховский до „Легіону Млодих", де був одним з найревніших працівників. Та зчасом зірвав з санацією, котра не здійснила людової Польщі. Той табор вже пережився, тимбільше, що входить на шлях націоналізму, а обвинувачений завсіди був противником національного шовінізму. Се й спричинило його виступлення з „Легіону Млодих".

На вид обвинувачених вириваеться з уст визначного польського публіциста Кета (Cat) слово: „Програємо!..." *) Не диво, бо коли комуністична дурійка опанує верхи, духову еліту, тоді вже ніщо не стане на перешкоді червоному імперіялізмові в Польщі... Та за звихнення частини польської молоді, пише інший польський публіцист В. З., відповідає в великій мірі — польська суспільність. Молодь завинила легкодушністю, а суспільність занедбанням. Дуже часто осуджуеться комунізм, та не поборюється причин, котрі його зродили. Безробіття молодої інтеліґенції — ось справа, котру треба спішно залагодити, коли направду думаеться про боротьбу з комунізмом.

Та ледви чи сим способом можна буде усунути лихо. Якраз сей процес вказав, що матеріяльні злидні не були одинокою причиною поширення комуністичних теорій серед молодої інтеліґенції... Велику ролю відіграв тут очевидно брак розроблення ідеольогії в організаціях молоді. Про се свідчить нпр. „еволюція" обвинувачених від катол. „Відродження" й „Легіону Млодих" через соціялістичні організації до комунізму.

Нема сумніву, що якби в тих організаціях була відповідно розроблена ідеольогія, що захопилаб молодь, тоді та молодь не покидалаб своїх католицьких і національних організацій та не переходилаб до комуністів. Се тим дивніше, що Поляки мають богато зрілих інтеліґентних сил, котрі посідають знання потрібне для вироблення своеї ідеольогії.

*) „Слово", ч. 8 (4215).

Одначе якраз від часу коли повстала відроджена Польща, можна в ній завважити нетільки заникання ідеольогічної творчости, але навіть брак заінтересування поборюванням ідеольогії, яка немов динаміт розсаджує суспільности в ріжних краях світа, себто ідеольогії большевизму. На доказ сказаного вистарчить підчеркнути, що в цілій Польщі е тільки оден одинокий орган для інтеліґенції, котрий систематично цілими роками поборює ідеольогію большевизму — „Нова Зоря." І тому органови не дається можливости робити свою працю якслід, бо не допускаеться до нього ні большевицької преси ні письменства... В польській мові був оден орган, присвячений боротьбі з большевицькою ідеольогією, та не знайшовши зрозуміння й підпори серед Поляків, перестав виходити.

І так нестримно шириться нахил до большевизму вже й серед польської суспільности в її недавно збудованій державі. Той нахил до большевизму має чотири головні жерела: 1) нужду, 2) ослаблення релігійности, 3) шовіністичний націоналізм, 4) брак зрозуміння ваги ідеольогії. Ті чотири причини виступають також в ріжних комбінаціях. Нпр. польський шовіністичний націоналізм в ціли задушення національного життя інших народів, що живуть в Польщі, продукуе якнайбільше нової польської бюрократії, щоб кількакратною густою сіткою урядництва покрити всю територію держави. Головно в тій ціли впроваджено ще за влади ендеції всякі примусові обезпечення і т. д. Наслідки тої роботи побачимо вже незабаром. Надмір нової бюрократії передовсім зїдатиме головну часть продукції населення і весь край зубожіе до решти. А се буде найлучшим підложжам для розвитку большевизму. Зорганізують той большевизм сини й дочки власне тої бідної польської бюрократії, котру продукуеться в надмірнім числі, а не дається їй засобів потрібних для людського життя.

Рівночасно діти провідної верстви всіх національних меншин в Польщі не мають куди діватися. Вступ до державних урядів для них замкнений. До самоврядних майже таксамо зачинений. Промисл і торговлю додушуе етатизм. Він взявши в свої руки великі державні маетки й підприемства, не тільки не дае державі відповідних доходів, але виказуе ще грубі дефіцити і своею конкуренціею вбиває приватні підприемства. Т. зв. свобідні фахи вже ледви животіють. Їх додушують податки і брак зарібків. Отже куди й до чого мають іти діти наших інтеліґентів?

Так нагромаджуеться в Польщі вибуховий фермент і серед пануючої нації і серед національних меншин. Чуємо, що живемо на вулькані. Незадоволення пройнае вже всю суспільність. З того незадоволення бухають мов огники з вулькану численні політичні процеси. А процес у Вильні найбільше повчаючий з них: се доказ, що зачинае горіти—і на верхах польської суспільности...

Так виглядае правда.

Одинока аптика в Аддіс-Абебі

В хвилі вибуху італійсько-абісинської війни була в столиці Абісинії тільки одна одинока аптика, котру провадив Німець, що мешкае в Абісинії 25 літ. Довго аптика обслугувала тільки місіонарів, бо Абісинці не шукали помочі в европейського аптикаря. Згодом зачали Абісинці приходити до аптики навіть з далеких околиць. В Абісинії е богато недуг дуже поширених, як нпр. ціпяк (солітер). А то тому, бо Абісинці їдять сире мясо. Аптика німецького фармацевта продае річно 14 тон (14.000 кг.) квасу коссо (средство на прочищення). Цікаво, що Абісинець не хоче платити за лікарство доки не відчуе наслідків його ділання. Аптикар погоджуеться на се тільки щодо прочищальних середників. За інші лікарства каже собі платити згори.

Січень—місяць кат. преси

Розпорядок Преосв. Епископського Ординаріяту в Станиславові.

Сим поручаеться: 1) Проголосити з проповідниці „місяць доброї преси" (січень до 15. II. с. р.) — і пояснити вірним, на що сей місяць призначений. 2) Виголосити бодай одну проповідь на тему злої й доброї преси і в тій проповіди виказати, що християнин-католик може й обовязаний робити для доброї преси. В дальших неділях „місяця" сю велику справу перед проповідю коротко пригадати й наново поручити. 3) Відбути нараду з кількома відповідними особами в парохії (прим. з членами Брацтва), — що, та як зробити для поширення доброї преси. 4) В половині місяця, або скорше заповісти, що по всіх домах підуть колектанти (-ки) передплати — і вислати їх з оказовими примірниками і зшитком чи бльочком. Колектанти повинні обійти всі хати в парохії хочби задля розбудження свідомости, записуючи адреси мають зазначити, хто новий зачинае передплачувати. 5) Кождої неділі підчас „місяця" по Службі Божій відмовляти 5 Отче наш і 5 Богородице в наміренню поширення катол. преси. 6) По упливі місяця, се е до кінця лютня здати звіт до Уряду деканального: а) з того, що зроблено і б) які успіхи (нових передплатників або загалом передплатників) принесла акція „місяця". Звіти переше Уряд деканальний до Преосвященного Ординаріяту під особистою відповідальністю. Інші — гідні поручення акти (також поза місяцем добр. пр.): Класти катол. часописи й книжки в канцелярії й почекальні — плякатувати часопис на приступних місцях, прим. коло церкви — уряджувати коло церкви кольпортажу часописів і книжок — уживати для благородної агітації й пропаганди Брацтв і Товариств — закладати брацькі або парохіяльні бібліотеки — роздавати при нагоді парохіяльних посіщень і при інших стрічах — а також через шкільних дітей відповідні летючки й оказові примірники — попросити богатших, щоб запренумерували часопис для найбідніших і таких жертводавців оголосити з признанням з проповідниці — порадити біднішим спільну передплату (по 5-ох або бодай 10-ох 1 примірник часопису) — устроїти виставку католицьких часописів і книжок, приміром в читальні, чи в відповідній кімнаті й заохотити парохіян, щоб її звиділи. (Видавництва часто дадуть на сю ціль примірники даром, або по значно зниженій ціні). — При ріжних нагодах радити читати й передплачувати католицький часопис, зглядно відповідну книжку. Загалом конечно вжити всіх заходів, щоби в вірних розбудити не лиш охоту до читання й спомагання католицької преси — але також, щоб витворити в них переконання, що се правдивий обовязок християн оборона перед злою пресою — і тим самим: створення й забезпечення доброї преси, — що осягаеться передовсім передплатою. (Замало і неправдиво булоб думати, що поміч добрій пресі се лише таке довільне, отже не конечне, „необовязкове" добре діло). І се переконання дається здобути через часте при відповідних нагодах вповання свідомости — подібно, як уже е вповане переконання про недільний обовязок брати участь в Безкровній Жертві. Кромі сего поручаеться всі ті уваги і способи, які подано в тут. відозві до Духовенства з дня 6. серпня 1931 р. Ч. 6376/IV під заголовком „О пресі як дуже важній зброї нинішньої доби" — в другій части (стор. 9 — В.).

Вкінци приказуеться під канонічним послухом першу часть тоїж відозви (стор. 1—9) з амвони вірним прочитати і пояснити. Зпоміж часописей належить поширювати: 1) „Нову Зорю", 2) „Правду", 3) „Місіонаря", 4) „Нашого Приятеля", 5) „У. Бескид".

Від Епископського Ординаріяту. — Станиславів, ч. 7468/IV.

(„Вістник Станиславівської Епархії" ч. I—III. 1936).

ОГЛЯД ПРЕСИ

Влом до церкви св. Варвари у Відні

Крадіж дорогоцінностей з мощей св. Йосафата.

„Новий Час" в ч. 8. приніс отсю кореспонденцію:

В перший день різдвяних свят, дня 7-го с.м., доконано влому до греко-кат. церкви св. Варвари у Відні, при чому вкрадено одну дорогоцінну реліквію з мощів св. Йосафата. Сталося се в білий день, в перших пополудневих годинах. Церква св. Варвари у Відні, що — як відомо — стоїть у центрі міста, поміж двома будинками головної дирекції пошти та в тому часі звичайно буває замкнена, сими днями саме з приводу Різдва була замкнена тільки провізорично. Головні входові двері від вулиці були відчинені й тільки внутрішні скляні, замкнені на засувку та заложені ланцюшком. Бічний вхід через закристію, з сіней дирекції пошти, був замкнений як звичайно.

Мимо сього що в найблизшому сусідстві церкви стояли стійки поготівля поштовиків і мимо доволі сильного руху на вулиці, злочинець дістався до церкви знадвору зовсім незамічений, відсунув засувку і розломив ланцюшок і так дістався до самої середини. У бічній наві церкви є дорогоцінна вітрина з різаного скла з мощами св. Йосафата в дорогих ризах. Вломник вибив одну шибу вітрини й стягнув зі шиї святого тяжкий ланцюг зі щирого кованого золота разом з таким же золотим хрестом. Вартість самого золота оцінюють на 1000 злотих — се дарунок полковника Василя Вишиваного (архикнязя Вільгельма) для церкви. Щоб підчас крадежі ніхто вломника не сполошив з другого входу, він замкнув двері з захристії до церкви. Після доконаного святотатства вломник вийшов таксамо ніким незамічений як увійшов.

Злочин відкрили щойно біля 5-тої години пополудні, коли до церкви прийшов дяк, щоб зробити приготування до вечірні. Він, як звичайно, пустився йти до церкви через захристію та на велике здивування застав середні двері замкнені. Тоді подався головним входом і теж немало здивувався, застав ци скляні двері відчинені, а ланцюшок розірваний. Міжтим надійшов уже й парох, котрий повідомив про все негайно поліцію. Вже перші доходження виявили, що святотатства допустився якийсь рафінований вломник, що „працював" у рукавичках, бо ні на склі вітрини, ні на інших предметах, яких мусів доторкатися, не *залишив найменших слідів. Злочинець напосівся* виключно на золотий ланцюг з хрестом, всі інші дорогоцінності залишив недоторкненими, як наприклад прегарну й цінну скатерть, закуплену свого часу з посідання російських царів, євангеліє Марії Терези у срібних окладинках зі самоцвітами й багато інших. — Т. Я.

„Великодержавники" („Mocarstwowcy")

З приводу варшавського процесу ОУН.

„Przegląd Wileński" в ч. 22-23 з 1935 р. приніс під заголовком „Mocarstwowcy" отсю цікаву статтю:

Всі польські щоденники в Варшаві печатають обширні звідомлення з процесу українських терористів, що ведеться тепер в Варшаві. Декотрі додають до них свої власні коментарі По більшій части плитні й тенденційні. Та є виїмки. Ось довший уступ з одної статті, що заслугує на наведення вцілости. Послухаймо хоч уривку.

„Ті люди вбили, бажаючи служити справі свойого народу. Не думаємо, що служили їй добре. Успішно служать щойно тепер: три четверті польської преси, котрі продовж сімнадцяти літ не хотіли знати слова „український", продовж тих двох тижнів навчилися нараз того слова. І вже його не забудуть. Люди, котрі до остатньої хвилі не писали інакше як про „гайдамаків", сьогодні стидаються глупого баналу про „понурий вигляд" тих людей. Продовж 17 літ пояснювано нам, що ширення, хочби примусом, польської мови на окраїнах означає ширення польськости, ещіплювання любови Польщі. Тепер ті люди, хоч знають польську мову, по польськи говорити не хочуть. Їх ненависть до польської держави, міністра і поліціянта поширилася на польську мову. Вчили нас, що та ціла „Україна" штучна, що уступить з останніми слідами австрійського *панування, котрого* ділом була. І ось та „Україна" в своїй ненависті до нас палахкотить сьогодні сильніше, ніж за давних, неспокійних часів, коли Січинський забив намісника Потоцкого. Всі ті несподіванки ріжниці між такими людьми, якими бачимо обвинуваченних Українців і таким злочином, яким було вбийство міністра внутрішних справ, руйнують весь квієтизм упрощування, з котрим польська думка жилася від довгих 17 літ...

„Тепер не скинемо вже того на Відень і навіть на Берлін, не скинемо на графа Стадіона і на „агітацію з Канади". Не скинемо навіть виключно на правительство і репресії проти поляків. Виновників треба буде тут схопити в масі, треба буде всю масу, котра так думала, потягнути перед суд. Треба буде потягнути і байдужних і тих, що не достерегли, і звичайних брехунів. Треба буде потягнути не лише наслідувачів, але й звеличників традиції Яреми Вишневецького й регіментара Стемпковского... Тоді станемо не лише супроти чужої справи та її шляхів. Станемо ще супроти того, що ми самі робили, думали, заподіяли..."

Автор того сміливого, отвертого визнання — п. Ксавер Прушиньский, а часопис, котрий відважився його видрукувати, — „Вядомосьці Літерацке". В тім самім 50 ч. „Вядомосьці Літерацкіх" п. Мечислав Прушиньский помістив вступну статтю, присвячену українській справі в Польщі, в згідливім тоні, котра вказує на потребу компромісового залагодження польсько - українського спору.

Ті назвища не чужі нам. Ми стрічали їх давніше на шпальтах преси з т. зв. великодержавницьким напрямом, м. і. на шпальтах виленського „Слова". Чомуж сьогодні для своїх виводів, визначно політичних, шукають гостини в літературнім журналі, котрий ще до того бе чолом перед засадами лібералізму, поступу, демократії, гуманітаризму, так погорджуваних „великодержавниками"? — Адже в Варшаві істнує журнал п. з. „Бунт Млодих", орган молодої інтеліґенції, що мріє про експанзію на схід і внаслідок того поборює тісний ендецький націоналізм. В „Бунті Млодих" українська справа була й є стало трактована толерантно й угодово. Навіть „Слово" займає куртуазійну поставу супроти Українців. Чомуж отже панове Прушиньські помінули ті часописи й вибрали за свою трибуну пацифістичні „Вядомосьці Літерацке"? — Невже своє відношення *до української справи спирають вони на підставах* ширших і більше засадничих, ніж роблять се патентовані великодержавники? Невже вони бачать в ньому деякий фрагмент, складову частину загальної народностевої проблеми в Польщі, а не лише найповажніший чинник, від котрого в значній мірі залежить поводження польської імперіялістичної політики? Бо нема сумніву і треба се підчеркнути з притиском, що т. зв. „Мисьль Мокарствова" як ідеольоґічний напрям далека від глибокого зрозуміння справи національних меншин в Польщі. Виїмок робить лише для Українців з вище згаданих причин. Супроти інших народностей займає становище таксамо непереєднане, *легковажне і захланне, як поборювана нею* пристрасно ендеція. Ріжниця між тими двома відломами політичної думки полягає на тім, що коли ендеки спирають свою концепцію державної могутности Польщі на порозумінні з Росією і на згіднім розмежуванні з нею сфери впливів, великодержавники прагнуть розбиття Росії та створення незалежної України, звязаної так або інакше з Польщею. Провідну думку великодержавників виявив різко один з наймолодших представників того напряму на шпальтах „Тиґодня Академіцкего", котрий виходить як автономний додаток до „Слова". Заявив він там з апльомбом: „Хочемо жити з Українцями. Хочемо, щоб від моря до моря були Ми й Вони, і ніхто більше."

Згідно з тим заложенням старші великодержавники не люблять порушувати ні литовського питання, ні білоруського, ні жидівського; зате молодші зі всею отвертістю пописуються своїм націоналізмом в найгіршім роді. Згаданий „Тидзень Академіцкі" переповнений виводами всяких молодечих прихильників „Мисьлі Мокарствової", в котрих не знати, що більше подивляти: бундючність ігноранцію, чи брак культури.

Недавно Союз Студентів Литовців у Вильні обходив десятиліття свойого істнування, а „Союз Студентів Білорусинів" — пятнацятиліття. В тих обходах не взяв участи ніхто з товаришів Поляків. Ніяка польська академічна організація не вважала відповідним вислати на врочистість своїх представників або хочби вислати письмо з побажаннями. Одинокою реакцією з польської сторони був виступ на сторінках „Тиґодня Академ." якогось А. Стшалковского, котрий написав дослівно: Вдаряючі є прояви „потрійного порозуміння" наших хлопських меншин (sic!). Збратання „братніх душ" білоруських і литовських в дні 15-ліття істнування Союзу Студентів Білорусинів на „вечарині" в домівці Союзу Студентів Литовців. До комплету бракує ще української орхестри, котра правдоподібно на другий раз на ту врочистість приїде літаком з Тернополя або Коломиї"...

Який низький культурний рівень виявляє тепер шляхетська молодь!

Не вищий також її умовий рівень, бо ось дальше той П. Стшалковский виголошує таку тираду: „Час вреште скінчити з субсидіюванням і удільованням стипендій та іншої допомоги псевдо-Білорусинам і псевдо-Литовцям, котрі виводяться з незаможної польської молоді(?). Бо меншостеві ряди студентів побільшує досить великий відсоток перевертнів Поляків, що вижидають вигідних синекур, котрі держава віддає в почутті добре сповненого обовязку опіки над меншинами."

Що за небилиці! Прямо не до віри.

Або такий Й. Пйотровский, котрий на тій самій шпальті відповідає товаришеві Дасюкевичеві з „Белорус. Криниці": „Не віддамо ні метра землі, котра пересякла кровю польського жовніра і потом польського робітника. Не віддамо землі, на котрій ми все збудували накладом величезних коштів продовж богатьох літ. Хочби там був один тільки Поляк!"...

Поминаючи безпредметовість репліки, — бо той білоруський студент зовсім не виступав з домаганням відірвання від польської держави ніякої території, — застановляє в ній бездумна мегальоманія. Білоруська земля, пересякла потом польського робітника! — трудно за більший нонсенс. А той один Поляк — то вже направду вершок смішности.

І врешті стаття А. Поклевской-Козелл про палестинські пашпорти таксамо в тім самім числі. Який тон, яка певність себе й яке графоманство! Осьтакі окази годує „Мисьль Мокарствова".

Треба припускати, що панове Прушиньські тому помістили свої статті в „Вядомосьцях Літерацкіх", щоб відмежуватися від товариства, що компромітує їх ідеольогію.

Час від часу, рідше або частіше, по натисненню якихсь закулісових пружин, показуються в польській пресі нотатки або навіть цілі статті про безнастанне переслідування польської людности на Ковенській Литві. (Мимоходом кажучи, виходилоб з повисшого прикметникового очеркнення, що істнує якась инша Литва. Яка? Певно Виленська? Одначе тої назви польська преса дбайливо уникає). Відомости про протипольські репресії литовського правительства подають часто в формі загальниковій і далекій від докладности. Нпр. телеґрама Пат-а з дня 3 м. м. згадує про 30 польських учителів увязнених або засуджених на виселення в м. році. Обговорюючи повищу вістку „Viln. Rytojus" питає, звідки взялося аж 30 учителів, коли на Литві є всего 14 польських шкіл — і пригадує голосний лист 28 учителів, інтернованих — буцімто — в Ворнях з 1927 р., котрий, як виявилося, був фальсифікатом.

Взагалі інформації про репресії на Литві насувають редакції „Viln. Ryt." ряд уснованих сумнівів, з котрими одначе польська опінія не може запізнатися, бо польські часописи, котрі навіть виходять у Вильні, справила ігнорують те, що пишеться в місцевій литовській пресі. Остро перестерігана давніше засада: Audiatur et altera pars, тепер забулася. Одна сторона говорить своє й не слухає другої. Ніякої стичности, ніякої виміни думок. У висліді цілковите відокремлення є мур взаїмних непорозумінь та упереджень, що постійно росте. Сумно!

Примітка Ред. „Н. Зорі": Звертаємо увагу наших читачів на сю дотепно й цікаво написану статтю, котра мимо своїх невеликих розмірів дає глибокий вгляд в сучасну польську психіку і рівночасно значний інформаційний матеріял. Булоб дуже добре, якби автори таких статтей підписувалися під ними бодай постійним псевдонімом, бо тоді читаюча публика шукалаб за творами їх думки і вони малиб згодом значний вплив на вироблення розумної публичної опінії.

ЗВИЧАЙНІ ЗАГАЛЬНІ ЗБОРИ

Т-ва безженних священиків ім. св. священомуч. Йосафата у Станиславові

відбудуться **в четвер, дня 30 січня 1936 р.** о год. 9 рано в будинку Духовного Семинаря в Станиславові зі слідуючим дневним порядком:

1) Отворення Зборів і вибір Предсідателя Зборів.
2) Відчитання протоколу з попередних Загальних Зборів.
3) Звіт з діяльности Виділу, Управи бурси св. Йосафата, касовий, шконтруючої Комісії і внесок на уділення Виділови абсолюторії.
4) Вибір нового Виділу.
5) Справа утворення місіонарської секції.
6) Внески і запити.

В разі браку вимаганого статутом числа учасників відбудуться Збори т огож дня о год. 10 рано без огляду на число присутних.

ЗА ВИДІЛ:

о. С. Лукач вр. секретар — *о. Др Бойчук вр.* голова

АБІСИНСЬКІ ЖІНКИ

На досвітку абісинської історії блимає ранною зорею гарна леґенда про первісну владу жінок в Абісинії. Та влада жінок скінчилася під впливом семітської навали або мирної семітської іміґрації з Арабії, передовсім з Палестини, коли там над Юдою й Ізраїлем панував цар Премудрий Соломон, син Давида. Так розуміють, в абісинських переданнях, біблійні розділи (десятий третої Книги Царів і десятий Параліпоменона), котрі розповідають про відвідини цариці Сави або Полудневої в Єрусалимі в Соломона, в ціли „випробування його мудрости загадками."

Завдяки біблійному оповіданню леґенда стала міжнародною і то одною з найбільш улюблених і популярних. Тому вона й обросла великою скількістю фантастичних прикрас. В них погасло представлення положення того Савського царства, звідки прибула до Соломона таємнича цариця. Чи се та азійська Саба, опісля Ємен в Арабії, чи африканська Шеба, гірське гніздо в Абісинії, звідки випливає ріка Аін-Шеба, що зрошує край Богоса з головним містом Хереном. Арабська верзія більше правдоподібна. Недавно один французький історик досить правдоподібно доказував, що біблійний епізод зовсім не казка; якась володарка Ємену дійсно відвідала Соломона; та не в тій ціли, щоб грати з ним в шаради, але щоб заключити митний союз і договір про перехід караванними шляхами до пристаней Фенікії.

Всетаки думаю, що тому Французові лучше не показувати носа в Абісинію. Там відірвуть його і не візьмуть сего за гріх. Бо занадто пристрасно дорожать Абісинці тою загадочною „Негаста Азеб" як бабунею своєї історії: матірю першого абісинського „неґуса неґесті" Менеліка Ебн-ель-Гакима, сина Премудрого (Соломона). Бо згідно зі змістом всіх леґенд, гра в шаради з Соломоном скінчилася для прибувшої цікавим положенням, в якім вона поспішилася вернутися до Батьківщини, після одних передань дуже горда здобутим вислідом, після других, навпаки, дуже засоромлена.

В леґендах Савська цариця, на імя Македа, Макида або Балкис, представлена як красуня з красунь, володарка богатої і висококультурної держави. Вона привезла в дарі Соломонови такі гарні вироби свого краю, що здивувала навіть витончено пишного царя Юдеї. Так представляють її мистці (їх леґіон, визначніші картини Паоля Веронезе в Туринськім Національнім Музеї), поети (напр. російська Мирра Лохвицка), театр (опери Гольдмарка й Шарля Гуно, недавний балет Отторіно Респіґі). Інші оповідання, признаючи красу Балкиси, твердять, що вона стала гарна тільки завдяки чарівним лікам Соломона. Вона прийшла до него зовсім дикою жінкою, лісовим чудовищем, з мохнатим звірячим тілом, необзнакомлена навіть з уживанням скла. Такою знали її старі книжники допетрівської Москви. Читаємо в Палеї:

„Приїхала до Єрусалиму полуднева цариця, на імя Малкодушка, святая святим помолитися, до Господного Гробу приложитися(!), розвідатися про мудрість і пристрасти царя Соломона... Коли Соломон почув, що цариця прийшла, сів на плити білого скла на помості, бо хотів спокусити її. Вона думала, що цар сидить у воді і підняла одяг; він побачив, що вона гарна на лиці, та тіло її було волохате, як щітина... І сказав Соломон своїм мудрцям: зробіть масть з зілля і помастіть її тіло, щоб волосся відпало. А хитруни і книжники говорили, що він злучається з нею; а вона зачала від него, пішла до свойого краю і вродила сина. Се був Новходоносор(!)."

Після абісинських переказів мнимий Навуходоносор виріс і виховався при Соломоновім дворі. Коли він підріс, батько відправив його до матери на чолі военного відділу 10.000 Жидів. По приході до Абісинії молодця проголосили царем під іменем Менеліка І. Він завів владу мужів і започаткував абісинську імперію (950 до Христа).

З легкої руки Балкис-Македи-Малкодушки цікаві постаті прекрасних володарок-абісинок ніколи не переводилися в абісинській історії. В російській мові є досить поширене пояснення, зачерпнуте з голосного підручника Кайданова: „Се подібне до історії Медів, т. зн. темне й казочне." Здається, ще темніша й казочніша від медійської історії історія абісинська в першім своїм тисячлітті, до 4-століття по Хр., коли в Абісинію під покровом і стараннем римської цісаревої Олени, матери Константина, проникла християнська місія, леґендарно звязана з іменем св. Фруменція. Всетаки з „медійської" мряки виглядають дві безсумнівно історичні „кандаки." Так перекручене Греками абісинське слово („кантакаіт") се давний титул абісинських цариць. Римляни думали, що се імена власні.

Одна прославлена „кандака", в добі цісаря Августа, завдала не мало клопотів римському правителеви Єгипту Петроніеви, прорвавшися з військом розторощуючим наскоком до Тебаїди. Петроній відпер її орди за Ніль, розгромив і спалив її столицю Напату (тепер навіть невідомо, де та Напата була, думають, що се Джебель Баркал) і приневолив нещасну царицю викупитися від цілковитої загибелі відступленням північної Нубії Римови.

Коли теперішні італійські публіцисти заохочують нарід до завоювання Абісинії, пригадуючи, що се буде тільки довершення подвигів Римлян, котрі вже стояли перед порогом Абісинії і стукали до її дверей, ті публіцисти мають на думці ту, коли не зовсім свіжу, то достаточно достовірну подію. А про „Межигіря Ях Напата" відомо кождому, хоч він не мавби поняття про Страбона, від котрого відоме нам те імя, але зате слухав оперу Вердія „Аіда", де полонена абісинська „кандака" своїми кавовими чарами виманчує пляк його наступу на Абісинців у легкодушного египетського ґенерала Радамеса.

Про які небудь подвиги другої Кан-

ОСИП НАЗАРУК 26)

ROMA AETERNA

Вічний Рим—Апостольська Столиця

III. Via Appia, Цариця всіх доріг.

Кожда епоха змагань між народами має свої рішаючі винаходи. Вони майже все бувають прості. Тільки треба їх власне усвідомити собі й витревало примінювати в боротьбі.

А чи в сій епосі змагань між народами є такі незначні і мимо того рішаючі винаходи? Очевидно, є. Якіж вони? Такі, яких Українці особливо не люблять. Се — на фундаменті пошани своєї Церкви запопадливо ширити свою здорову пресу і бути добрими членами своїх орґанізацій.

То все? запитаєте.

Так — і се цілком вистарчилоб до такого морального й орґанізаційного скріплення нас як нації, що ми моглиб сміло дивитися в будучність. Бо освідомлена і зорґанізована нація не потребує нічого боятися і переможе найтяжші обставини. Ба, коли наша „еліта" робить нераз неймовірні зусилля, щоб тільки не виконувати систематично тих двох невеличких обовязків. Адміністрації й редакції наших ґазет моглиб оповісти цікаві аж до неправдоподібности а прецінь правдиві річи про те, як наші інтеліґенти навіть з високими доходами просять дарових примірників ґазет під найріжнішими претекстами, до тої міри затратили сором, як наші найповажніші діячі, що мають поверх півтора тисячки зл. місячного доходу, відповідають курзорови, котрий приходить по вкладку: „Нема, біда", як навіть між нашими послами бувають такі, що не платять роками передплати за свої ґазети, платять за чужі, як жінки „знаних патріотів" роками не платять за свою пресу, коли їм ту пресу здержують, висилають нове „замовлення" вже на свою жіночу адресу, розуміється, щоб потому таксамо не платити, як не платили їх чоловіки, як ні одна наша політична партія не має майже ніяких членів, котрі дійсно правильно платилиб вкладки хочби мінімальні, але як надходять вибори, тоді обігнатися не можна від кандидатів, як велика більшість наших інтеліґентних родин навіть по десять і по двацять літ не бачить у своїх домах ніякої нової української книжки, хоч такої інтеліґенції не мають вже навіть мурини під сю пору, як у церквах буквально не видно нікого з книжечкою до молитви або до розважування, такий „вструт" має та інтеліґенція(!) до печатаного слова, — і чомусь вбила собі в голову, що своєї держави їй доконче треба! Тимчасом їй навіть своєї літератури ні преси ще не дуже треба, не то держави, вистарчать цілковито єгипетські сонники і „Ґоньци", а час до часу даром розсилані большевицькі орґани про „рай", який большевики дадуть кождому народови, котрий віддасться їм в опіку ну і зробить соціялістичний бунт проти власної держави во імя прекрасних ідеалів Маркса....

Се проблєма правдивої еліти.

Вона в практиці дуже трудна, в теорії дуже проста. Теоретичне усвідомлення собі тої проблєми і практичне переведення її в життя рішає про розвиток всіх людських спільнот без виїмку.

Десять людей правдивої еліти вистарчає до удоховнення, зорґанізування й ведення навіть великих людських спільнот. Тільки та невеличка еліта мусить бути чиста і згідна між собою в думках і ділах. Та проблєма невеличкого числа людей правдивої еліти на завше вирішена в Св. Письмі, у 18 главі книги Битія.

А в 19-ій главі тоїж книги є на віки памятна вказівка про те, що мусить статися з кождою спільнотою, котра не має навіть того мінімум правдивої еліти і що мають робити ті, котрі переконалися про се.

„Якже зачервонів ранок, принукали ангели Лота, глаголючи: Вставай, бери жену твою й дочок твоїх, що при тобі, й одходь, щоб і тобі не погибнути з беззаконними... І як повиводили їх геть, рече: Спасай душу твою, не озирайся і не зупиняйся ніде в цілій околиці сій."

„Сонце зійшло вже над землею як Лот увійшов в Сигор. І бурхнув Господь на Содому та Гомору сіркою та полумям од Господа з небес і перевертав городи ті і всю околицю і всіх городських осадників і все, що росло в землі. І озирнулася жінка Лота позад нього тай обернулася у стовп соляний. І встав Авраам ранком і пішов на місце, де стояв перед Господом. І позирнув на Содому й Гомору і на околицю їх, аж се здіймається дим із землі як дим із печі..."

Подібно скінчив старий могутний Рим, коли стратив чисту і зіспівану еліту свою: лиш дим спаленища остав по нім. Спалили його варвари.

В меншій або більшій мірі подібно кінчить к о ж д а спільнота, котра не виробить в собі своєї еліти або виробивши її утратить.

І в менше або більше подібний спосіб як скінчила жінка Лота кінчить кождий, хто справді й рішучо не відвернеться від такої спільноти, де нема й мінімум чистої й зіспіваної еліти: стає стовпом соли, мертвим і скваснілим...

Побачимо дальше, як могутний Рим ішов шляхом Содоми.

Такі думки находять на Шляху Аппія, по котрім їдуть волами й автами... Як хто: одні волами, другі автами, зовсім як на життевім шляху...

(Дальше буде).

даки чи Кандакії в сорокових роках першого століття по Хр., про котру згадується в „Діяніях Апостолів”, нічого не відомо. Зате з епізоду стрічі св. апостола Пилипа з її скарбником довідуемося напевно, що в тій добі абісинська династія, двір і правдоподібно нарід визнавали жидівську релігію. Бо „муж Абісинець, евнух, вельможа Кандакії, цариці Абісинії, доглядач всіх її скарбів, що приїздив до Єрусалиму на прощу, підчас повороту читав пророка Ісаію сидячи на своїй колесниці”. Коли апостол побачив, що варвар зле розуміє те, що читає, предложив себе на перекладчика. Його пояснення скоро привело скарбника до навернення на християнство... Абісинці величаються тим, що той їх давний земляк був перший варвар, що удостоївся хрещення.

Християнство в Абісинії було яковітське, юдействуюче до Фруменція, римсько-византійським за Фруменція і по Фруменцію, а в 5—6 ст. під впливом Александрії стало евтихіянське, монофізитське; таке воно й до наших часів. Патріярхальний, жидівський корінь замітний в його обрядах й обичаях у всіх часах і змінах, то в упадку, то в розрості. Він часами доходив до такої значної переваги над християнським віроісповіданням і культом, що край стояв немов на границі повороту до жидівства. Подвижницями юдействуючого християнства бували переважно „кандаки”. Дивно, що рівнорядно з тим Абісинці в більшости антисеміти. Впрочім таке саме неприязне настроєння до Жидів находив я на Сибірі серед юдействуючих сектантів.

В 10-ім ст., около 960 року, цариця Естер-Ессат („Огонь”), як називають її Тигринці, або Юдиф-Гундит („Чудотворниця”), як називають її Амгарці, зійшла з висот краю Симен на чолі юдействуючих племен, революційним способом захопила владу в святім місті Аксумі, столиці Соломонової Династії і почала, властиво кажучи, нову династію, хоч і звязану штучно з Соломоновим корінем, в основаній нею новій столиці Ласті.

Абісинія се „край столиць”. Мабуть нема на землі другої держави, де так часто переносилосяб столиці і тільки їх повставалоб, якийсь час процвитало, а потім попадало в забуття. Се залежить, розуміється, від февдального устрою краю і від переходів верховної влади з одної галузі династії до другої. Притім кождий „негус негести” старався вивисшити той край, де він вперше був „негусом” або „расом” і котрого підпертям він здобув цісарську корону. Релігійна столиця, давний Аксум, місто Савської цариці й Менеліка Першого, се непорушна точка за три тисячі літ, символ імперії. Поки цісар не коронувався в Аксумі, він ще не „цар царів”. Та політичні столиці се немов якісь кочовничі постої на час від одного царювання до другого.

Цікаво, що в розмноженні столиць, крім згаданої висше політичної причини, богато винуваті жінки-цариці. „Уайдзеро” Ессат, що оснувала Ласту, середновічна постать, та і в 19 ст. столиця пересувалася тільки через забаганки державних „уайдзеро” (пань). — До 1871 року столицею був Гондар, друге святе місто Абісинії, головне місто в краю Амгара. Основане в 16 ст. Португальцями, одиноке в Абісинії зберегло деякі останки камяних укріплень, мостів і інших будівель. По вигнанні оселених там місіонарів-Ісусовців, Гондар дістався в руки місцевого коптійського духовенства, котре зуміло утвердитися тут як „держава в державі” з автономною юрисдикцією і правом данини. Сусідство двох верховних властей в столиці було недогідне для обидвох. Котрась з них скорше чи пізніше мусіла уступити, оставивши другій честь і місце.—Та уступати було жаль. Гондар, чарівне місто задля положення при озері Тана, в долині між родючими склонами передгіря, богате у всі Божі дари. Чого хочеш, того просиш. Тут найбільший в Абісинії щотижневий ярмарок і разом з тим дуже дохідний митний збір. А ділитися ним зі світською владою було зовсім не по душі автономній духовній владі. З другої сторони і світська влада, при всіх вигодах, які мала з володіння Гондаром, як лакомим куском, мала й трудноші з ним як із споконвічним гніздом тої „перманентної” горожанської війни, що в Абісинії коли і спить, то лиш одним оком, все готова скочити як опарена—по першім товчку того або іншого честилюбивого негуса або раса, котрі в ніякому разі не уважають себе гіршими кандидатами до цісарської корони, ніж сучасний їм „цар царів.” Ще в 18 ст. знаменитий шотляндський подорожник Джемс Брюс описав Гондар як вертеп безперервної міжусобної різні, куди в ночі спускаються з гір стадами гієни, приманені запахом мертвечини, щоб пожирати трупи, які валяються на вулицях без похоронення...

Осоружна політична атмосфера Гондара мало чим поліпшилася і в 19 ст. за цісарів з Галласької династії. Останний з них, рас Алі, сам по собі не був такий лихий, та він був під впливом своєї мами (дійсно „африканської Фредегонди”) і жінки, „уайдзеро” Менен, також достойної порівнання з Брюнего'ю. Ті відьми посварили негуса зі значнішими васалями, расами Симена, Тігре, Годжама й перемінили губернатора Куари, авантуриста Кассу, з вірного приятеля на злого ворога. Той зразу дбайливий і щасливий усмиритель бунтів проти негуса, врешті не видержав злобних двірських бабських інтриг і сам підніс повстання нещасне для Раса Алі та змінив його на престолі „царя царів” під грізним іменем Теодора III. За того талановитого звіря з людським виглядом Гондар тонув у крові „коромольників”, як Москва в гірші дні Івана Грізного або Петра підчас стрілецьких бунтів.

(Подано за Амфітеатровом).

Найбільша в краю
ФАБРИКА ДЗВОНІВ

Братів ФЕЛЬЧИНСЬКИХ

В КАЛУШІ, ВУЛ. СІВЕЦЬКА Ч. 15
І В ПЕРЕМИШЛІ, КРАСІНСЬКОГО 63.

ВІДЛИВАЄ на замовлення дзвони гармонійні й поодинокі.

ПЕРЕТОПЛЮЄ старі неужиточні дзвони.

УДЕРЖУЄ постійно на складі більшу скількість готових дзвонів.

ВИСИЛАЄ на бажання сторони спеціяліста для уділення фахових порад.

ОСТОРОГА! Остерігаємо перед аґентами якоїсь жидівської ліярні дзвонів зі Станиславова, які волочаться фірами по селах та ярмарках і подаючи себе за наших відпоручників, або за якусь українську фірму, напихають людям послідну тандиту.

Америка й СССР

Поважна гумореска.

Безумовно, у Злучених Держав Північної Америки е дещо спільного з СССР (Союзом совітських соціялістичних республик). Справді: згадаймо культурне положення одного й другого краю продовж останніх літ.

В СССР на самім початку було занадто богато ґанґстерів. А мало машин. Населення треба було рабувати без усяких удосконалень: дрібно-домашним способом, пішки, верхом, при помочі перестарілих револьверів і зброї. Міжтим метою всіх совітських ґанґстерів було, річ природна, поставити грабіж на висший степінь технічного удосконалення.

І от, як знаємо, в СССР почали переводити в життя величний клич: — Дігнати Америку! Міжтим, у тім самім часі в Злучених Державах положення складалося осьтак: Машин було дуже богато. А ґанґстерів в порівнанні з машинами мало. Грабити населення було дуже вигідно маючи до розпорядимости прекрасні шляхи, автомобілі, літаки, підводні судна, зброю останнього зразку... А не було достаточного кадру людей до грабежі. І от, серед американських ґанґстерів в свою чергу появився також клич: — Дігнати СССР! Поверх пятнацять літ минуло від того часу, як появилися на світі оба кличі — американський і совітський. Продовж усіх 15 літ ішла нагальна підготовка. — Даеш машини! — кричали ґанґстери в Москві. — Даеш кадри! — кричали ґанґстери в Чікаґу. Пятилітки в трох роках для опанування техніки! — жадали ґанґстери в СССР. Технічного опанування всіми трилітними дітьми продовж пятьох літ! — домагалися ґанґстери ЗДПА.

І так розвивали діяльність ті, розвивали діяльність тамті — і стали, кінець кінців, оба краї подібні один до другого. Московські ґанґстери заосмотрилися в машини. Американські ґанґстери заосмотрилися в достаточну скількість людей. Американські Діллінґери держали в страху свое населення. Совітські Менжинські держали в страху свое населення. В Чикаґу на похоронах кождого визначного ґанґстера явно йшли за домовиною десятки тисяч прихильників. В Москві за домовиною кождого розбійника явно йшли десятки тисяч однодумців.

А коли оба краї почали вже мало відріжнятися один від другого і ґанґстери в Америці здобули такесаме непобідиме становище як совітські ґанґстери, то річ природна, що наступило й признання СССР Злученими Державами.

— Між нами нема ніяких двох ріжниць! — радісно говорив амер. сенатор Бора, стискаючи руку совітського полпреда. Й обі держави дружно почали ступати нога в ногу до світлої ґанґстерської будучности, вже не переганяючи одна другу, але й не відстаючи.

Всі ті сумні зіставлення тепер найбільше потверджує остання подія: втеча Ліндберґа зі своєї власної Батьківщини. Ах, як сей поспішний відїзд нагадує нам наше власне евакуаційне минуле! Адже ми також плили на грузових пароплавах. На чердаках. В трюмах. Довкола — буря — клекіт хвиль... А ми спасаемо себе й дітей. Втікаемо якнайдальше від батьківщини. Відти, де ніхто вже не в силі дати собі раду з владою розбійників. Правда, нас було тоді богато, а Ліндберґ зі своею родиною покищо сам. Та хіба скількість втікачів впливае на сам принціп? Важне, щоб один утік. В короткім часі потягнуться, як і в нас, великі американські промисловці, власники заведень, фабриканти, банкірі; за ними чесні представники адміністрації й судів, лякаючись розправи за справедливе виконування законів; до Европи зачнуть приходити цілими фльотами кораблі, набиті середною американською буржуазією, на котру прийде черга по зникненні міліонерів. І злякаються, річ природна, европейські нації загрози такої навали. Установлять напевно квоту. Будуть переводити медичний перегляд: Як очі? А як волосся?

Ну, а там, у Вашинґтоні, розуміється, скинуть старе правительство. Повстане „Рада ґанґстерських комісарів” — „Совґанком”. Кождого, хто ні разу в житті не брав участи в грабежах, будуть негайно розстрілювати або висилати на заслання. Помалу весь світ погодиться з тим фактом — переміни Злучених Держав Америки на Злучені Держави Ґанґлянду. І всі держави, одна за другою, прийдуть до висновку, що ґанґстери також можуть бути дипльоматами, і що найліпший спосіб перевиховати їх — се запросити ґанґстерів до Союзу Народів і дати місце в Союзі.

Ох, боюся, дуже боюся, що все те направду буде!

А. Ренніков.

ЛІТЕРАТУРА — НАУКА — МИСТЕЦТВО

Крізь польську призму

Відгомін української революції в польській повісті.

Wacław Czosnowski, *Krwawnik*. Powieść. Nakład Gebethnera i Wolffa, Варшава 1935. Ст. 353 + 1,8⁰.

Перед нами одна з найновіших польських повістей, якої акція відбувається на Правобережній Україні; початок її припадає на кінцеві роки минулого століття, кінець на перші місяці 1918 року. Основа повісти — життя польської шляхти на Україні в передвоєнних і воєнних роках та доля формованих тут польських військових частин аж до розброєння їх Німцями після берестейського договору. Автор з немалим літературним талантом, що виказує наклін до крайного реалізму, змальовує переживання свойого героя, Яреми Тинського з Новотинець, сина богатого дідича з аристократичного роду; начеркнено його дитячий і молодечий вік, забави, науку й військову службу в польських частинах російської армії підчас революції.

Далеко менше уваги присвячено тут самій Україні, як прим. у знаному творі Софії Коссак-Щуцької.[1]) Та се цілком зрозуміле; бо коли Щуцька дала спомини з рр. 1917—1919, то Чосновский написав роман, якого головний сюжет — переживання героя, а життя України служить лише за дальше тло для їх змалювання. Тому в його творі менше образів з української революції, а більше сцен і ситуацій витворених фантазією автора. Зате ті моменти, що відносяться до специфічно-українських подій, хоч нечисленні та дуже характеристичні і — треба признати — представлені з далеко більшим обєктивізмом як у Коссак-Щуцької.

Перш за все заслугує на увагу представлення світогляду польських великих земельних власників на Україні. Далекі від якогонебудь польського націоналізму, думають вони лише про свої інтереси. Типовий представник тої групи людей в повісті Чосновского — батько героя, старий пан Тинський. „Потрібно сильного уряду — розумує він іще перед війною — добре функціонуючої поліції і відповідно зорґанізованої охорони нашої власности, щоб ми могли бути панами, так як ними були наші батьки й діди. Але тоді була панщина, коли тимчасом сьогодні перший-ліпший посіпака стає послом і представником „народу“. Наш коханий „людек“ потребує нагайки, а має репрезентантів. От що. А нам... треба дешевого робітника, доброї конюнктури на буряки і пшеницю, а не якихось там фантазій“.[2]) Коли після вибуху війни його син висловлює намір у якийсь блище неозначений спосіб взяти участь у визвольних змаганнях Поляків, пан Тинський повчає його про повну безвиглядність якоїнебудь повстанчої акції:

„А щодо Польщі, повстання, вибий собі те з голови. З чим і проти кого? За кілька тижнів наші[3]) війська будуть у Львові і Кракові, може навіть в Берліні, й тоді Королівство[4]) напевне одержить автономію. І на тому війні буде конець“[5]).

Таку „програму“ має пан Тинський у польських політичних і соціяльних квестіях. До українського селянства ставиться з безмежною погордою, вважаючи його лише за робочий інвентар. На його означення має найчастіше епітет: „гад, гадюка“, знаний нам уже з твору Коссак-Щуцької.[6])

Серед такої атмосфери, під доглядом французьких ґувернанток, виростав герой повісти. Цілком природно, що зразу він був майже байдужний під національним оглядом. Дещо змінився щойно в Варшаві, де дивним дивом, через товариша з ґімназії, попав до тайної боївки П.П.С. Вона дала Яремі національну свідомість; зате молодий адепт не дуже переймався соціяльними кличами. Коли його партійні товариші, робітники, уявляють собі, як підчас революції вішатимуть фабрикантів і загалом капіталістів, Ярема мріє про повстання, плянуючи якусь романтично-лицарську виправу на Варшаву на чолі... кільканацятьох парібків з Новотинець (ст. 88). Щойно згодом його патріотизм набере виразніших рис і скріпиться — підчас служби в війську. Але вступив до неї Ярема з мотивів цілком інших: головною причиною була любовна трагедія. Зате цілком зрозуміле, що в війську він належав до здисціплінованих вояків, на котрих спиралися старшини проти розкладової агітації большевицьких крикунів.

В цілком протилежному напрямі йшла еволюція національно-політичних поглядів у шкільного товариша Яреми, Олександра Бучковського. Син варшавської маґлярки, безбатченко і наскрізь пролетар по походженні, він був спершу, в ячейці П. П. С., учителем польського патріотизму для молодого Тинського. Бачимо в нього навіть спору дозу ненависти до „кацапів“. Коли на двірці в Варшаві чує, як кондуктор — очевидно по московськи — заповідає відїзд потягу, Бучковський злісно шепче: „Коли чую цю кацапську мову, то так якби мене хто бив у лице.“[7]) Одначе не минуть і чотири роки, як улан Тинський буде стояти на сторожі коло арешту, де замкнено Олександра Бучковського, більшовицького „політкома четвертого прифронтового району“, арештованого за аґітацію на терені полку. Яремі, що не вірить у його більшовизм, Б. відповідає: „Я комуніст — і прийшов тут, щоправда не як шпіон, але як емісар переконаний про слушність нашої великої ідеї, щоб перевести деяку акцію серед робітників і хлопів, яких ви, паничі, поперебирали в ваші „мундурки“ й туманите патріотизмом.“ (Ст. 229—301). Автор щоправда не виявив нам блище, якою дорогою попав момодий „варшавяк“ в комуністи, та воно й без того ясне, що всякі соціялізми мусять туди завести.

Для нас найцікавіше з цілої повісти те, що про завдання й ролю Поляків на Україні говорять: один уланський старшина й один римо-католицький священик. Їх слова варт навести в цілості.

Сцена в Карпатах, де польський уланський полк стоїть на фронті разом з російською армією за Керенського. Фронт розпадається; збольшевичені російські частини щораз більше тають через масову дезерцію, або таки цілими полками покидають позиції. Супроти того командант полку уланів зібрав старшин на нараду, що далі робити[8]). Серед наради забирає голос ротмістр Монбіжу, промовляючи так:

— „Бог високо — цар далеко,[9]) каже українська приповідка... Бог високо, а Польща далеко, можна спарафразувати ту приповідку, щоб підходила до нашої ситуації. До тієї Польщі можемо хвилево ще лише зітхати, але не рахувати на неї, як на пункт опори, як на відомий і сталий чинник у наших розчисленнях. Перед нами фронт... а за нами хаос, з котрого вилонюється нова дійсність. Цю дійсність мусимо підглянути і на ній хвилево спертися. І коли пан полковник позволить, то відважуся твердити, що одиноким у сій ситуації виходом для нашого полку є Україна. Вільна, незалежна Україна, яка починає набирати реальних форм. Ми зрослися з цею землею серцем, кровю і традицією, маємо в відношенні до неї обовязки й довги вдячности, котрі тепер бодай частинно могли би сплатити, причинюючись як зорґанізована боєва одиниця до закріплення української незалежности“[10]).

Коли на те посипався цілий ряд протестів, чи то гнівних чи іронічних, коли закинули ротмістрові, що вони, мовляв, військо польське, а не „гайдамацьке“, а ціла його „україноманія“ то комедія, — ротмістр Монбіжу обурено заявив:

— „Ніяка комедія, лише голос совісти й серця. Я не знаю в цій хвилині, не змігби дати відповіди, чи почуваюся більше Поляком, чи Українцем. Хвилево годжу ці оба почування. І думаю, панове, що ті з нас, котрі так як я виросли з сеї землі — а ми в полку не меншість — відчувають ті самі вагання й ті самі бажання“ (Ст. 216).

Проєкт ротмістра М. перепав на нараді, а радше саму нараду перервано з причини наступу ворога. Одначе цей уступ у повісті Чосновского се свідоцтво з польського боку, що серед так званих українських Поляків — а те саме відноситься в ще більшій мірі й до „русских“ з України — було богато одиниць, готових щиро стати на службу українській державності. Та на жаль у тодішньому нашому проводі не було людей, що зуміліб їх притягнути; навпаки — „урядові“ чинники робили радше все можливе, щоби всіх прихильників порядку відстрашити від українства. І вони справді пішли — одні на службу відродженої Польщі, другі в обійми Денікінської солдатески. І так черговий раз доконався прокляття України, що своїми соками і кровю вона скріпила чужий — і то переважно ворожий — табор.

Та се вже рефлексії українського читача, а не думки автора, який свойого становища в цій справі нічим не зазначує. Зате виразніше вже іменем автора мабуть промовляє згаданий попередно католицький священик, очевидно Поляк. Про польську політику в відношенні до України і Українців каже він у розмові з Яремою Тинським ось що:

— „Ми тут всі програли, програли все: минуле, теперішнє й майбутнє наше в цій країні. Помстилася газардова й шулерська гра. Кара, справедлива кара... Але може кров мучеників відкупить провини, коли Бог змилується“ (ст. 292).

Не будемо тут розписуватися про помилки Поляків у відношенні до України; занотуємо лише цей уступ як доказ відрадного явища, що дехто з Поляків здає собі справу з тих помилок. Нажаль — лише дехто; бо помилки повторюються й на наших очах.

Повертаючи до повісті Чосновского, згадаємо, що зпочатку твору (ст. 14 і д.) автор оповідає, як Ярема ще дитиною сумнівався в Божу всемогутність, як „дражнився“ з Богом і серед молитви ще потів богохульства. Не будемо тут запускатися в розважування, чи такі міркування й почування правдоподібні в дитини. Завважимо лише, що можна поважно сумніватися, чи введення такої сцени причиниться до піднесення артистичної й етичної вартости твору, написаного, як ми вже попередно зазначили, з немалим талантом. Те саме можна сказати і про вульґаризми та тривіялізми в мові дієвих осіб, які автор залюбки наводить, та про надто великий „реалізм“ у змалюванні еротичних сцен. Письменникові слід добре вважати, щоб з такого крайного реалізму не перескочити — в порнографію.

О. П.

---

[1]) *Pożoga. Wspomnienia z Wołynia 1917—1919.* Третє видання, з передмовою проф. Стан. Естрайхера, Краків, накладом Краківської Видавничої Спілки. 1923.

[2]) В оригіналі: mrzonki (с. 51). Мова про конституційні заходи.

[3]) Розуміється: російські.

[4]) Себто бувша Конґресівка

[5]) Ст. 114.

[6]) Тут на ст. 21, 51, 110, 275 і ін.

[7]) В оригіналі: „w pysk“ (ст. 100).

[8]) Креація цього полковника, активного старшини царської служби, що говорить типовим польсько-російським жаргоном (див. на ст. 211 і д., 251), повстала правдоподібно під впливом Коссак-Щуцької (пор. у цит. творі сс. 109, 155).

[9]) Ці слова в оригіналі по українськи.

[10]) Ст. 214—215; підчеркнення моє.

Завдання католицької преси — відбудова Царства Христового в цілім світі. (З промови Св. Отця Пія XI).

Нові книжки

о. Маркіян Марисюк ЧСВВ: **Вірити чи не вірити?** Бібліотека релігійної освіти, ч.6. Видавництво ЧСВВ в Жовкві, книжка CXCVII. Друкарня ОО. Василіян в Жовкві — 1935. Ст. 42. Формат 16.7 х 12 цм. Ціна неподана. — Ся книжечка написана дуже ясно. Надається до розважувань і для простолюддя і для інтеліґенції.

Богословія. Т. XIII, кн. 4. 1935. Науковий тримісячник, видає Богословське Наукове Товариство. Зміст: Dr Artur Landgraf — Petri Abaelardi Expositionis in epistolam S. Pauli ad Romanos Abbreviatio (Finis); Др Іван Шпитковський — Рід і герб Шептицьких (Продовження); Михайло Возняк — Перший історик Церкви з вихованців львівської духовної семинарії (Конець); Ярос. Гординський — Петро Паславський (Продовження слідує). 2. Вибрані питання (Analecta). Гетити та їхня культура (Др Ярослав Пастернак). 3. Огляди й оцінки. 4. Всячина —хроніка. 5. Книжки й часописи. Формат 17.7х25.3. Друкарня „Бібльос", Львів. Ціна неподана.

Я. Ярославенко. **Коляди** на мішаний хор. Музична Накладня „Торбан" кооп. з обм. відп. Львів. Формат 23.6х31.3 цм. Ціна 3 зл. В середині взято на ноти 16 наших найпопулярніших коляд від „Бог предвічний" почавши. — Видання потрібне.

Др Василій Масцюх Апостольський Адміністратор для Лемківщини. **Пастирське Посланіє** до Лемків з нагоди Рождества Христового 1936 р. Львів. Печатня Ставропиґійського Інститута. Форм. 14х19.7.

Тайна хлопяти. Переповів для української молоді за М. П. о. Тим. ЧСВВ. Передмова о. Ір. Назарка ЧРВВ. Вінета й ілюстрації Якова Гніздовського. „Бібліотечка Нашого Приятеля". Випуск 6. Львів 1935. Накладом видавництва „Наш Приятель". Стор. 74. Формат 20 х 14 цм. Ціна 80 с. (з пересилкою 95 с.).

О. Подільський: **Пісня пісень** у вільних переспівах. Тернопіль, 1935. Стор. 34. Формат 15.4х11 5 цм. Ціна неподана.

Іван Филипчак: **Дмитро Детько.** Історична повість. „Українська Бібліотека". Ч. 36. Видавець Іван Тиктор. Львів 1935 р. Сторін 127. Формат 12.4 х 17.5 цм. Передмову написав Ігор Лоський. В книжці є знимка автора. Ціна неподана.

Іван Огієнко: **Загублена українська грамота половини XV віку;** *Михайло Возняк*: **З української лірики XVII віку,** два „старосвітські отченаші" з часу Шашкевича; *Кирило Студинський*: **Галичани в гостині у М. Максимовича 1872 р.** Записки Наукового Товариства імени Шевченка том CLIII випуск IV. Праці фільольоґічної секції за ред. Ярослава Гординського. Накладом Наукового Т-ва ім. Шевченка у Львові. Львів, 1935. Сторін 165—233. Формат 25х17.5 цм. Ціна неподана.

Проф. д-р Іван Огієнко. **Складня української мови.** Частина перша: Вступ до вивчення складні. „Бібліотека Рідної Мови", ч. 5, 1935. Друкарня ОО. Василіян у Жовкві. Формат 11.3х17. Ціна 1.50 зл.

Ольґерд І. Бочковський: **Абісинія й абісинська справа.** З 2 мапами та 28 образками. Накладом Т-ва „Просвіта". Львів, 1935. Сторін 71. Формат 20 х 14 цм. Ціна неподана. Видання „Просвіти" ч. 818 (11).

Sitzungsberichte der mathematisch-naturwissenschaftlichen Sektion. Heft XXII. (Jänner 1935 — Juni 1935). Veröffentlicht vom Direktor der math-naturwiss-ärztlichen Sektion. Lemberg, 1935. Ukrainische Ševčenko - Gesellschaft der Wissenschaften in Lemberg (Lwiw), Carnecki-Gasse Nr. 26. Verlag und Buchdruckerei der Ševčenko-Gesellschaft der Wissenschaften in Lemberg (Lwiw). Сторін 12. Формат 23.5х15.6 цм. Ціна неподана.

Гумор. — Англійці між собою. — Ви вже вернулися з Риму? Якже подобається вам те місто? — Дуже гарне. Та... в Римі забагато Італійців.

З РЕЛІҐІЙНО-ЦЕРКОВНОГО ЖИТТЯ

В Папській Академії Наук в Римі відбулася інавґурація академічного року. По вступнім слові президента Академії о. Джемелія Св. Отець виголосив промову. Папа рішив зреорґанізувати Академію й тому підвисшив грошеві дотації на неї. Та реорґанізація без сумніву причиниться до зросту значіння Академії.

В катедрі св. Юра у Львові відбулася 16 с. м. Архиєрейська Служба Божа з приводу ювилею Ексц. Митрополита Шептицького при співучасти представників українських установ і орґанізацій. Службу Божу відправив Преосв. Іван Бучко. По богослуженню згадані представники пішли до палати і зложили привіт і побажання. Іменем зібраних промовили Преосв. Будка і сенатор Павликовський. Відтак Ексц. Митрополит відповів на ту промову.

На Новий Рік у день св. Василія Великого архиєрейську Службу Божу в василіянській церкві у Львові відправив Преосв. Епископ Іван Бучко в сослуженні Впр. двох оо. каноніків і діяконів. Святочну проповідь і новорічні бажання висказав місцевий Впр. о. Ігумен Й. Чепіль ЧСВВ.

Ченстоховська дієцезія обходить 10-ліття свойого існування. В неділю 2 лютого с. р. в усіх костелах дієцезії по богослуженні відспівають „Te Deum" і замісць проповіди відчитають пастирський лист. Крім того в усіх місцевостях мають відбутися торжественні академії з відповідними рефератами.

В Варшаві відбувся Зїзд Головної Ради Союзу Польської Католицької Інтеліґенції. Союз має 15 кружків в ріжних містах Польщі. В 1935 р. виголошено 62 дискусійні відчити. В 5 кружках відбулися отверті реколєкції, в 2 кружках замкнені. Декотрі кружки зорґанізували реґіональні зїзди інтеліґенції. Виленський кружок урухомив читальню й бібліотеку. Союз видає місячник „Prąd". Зїзд рішив започаткувати акцію відважного і широго освідомлювання в католицькім дусі широких верств інтеліґенції.

Хрест вертається до мадярських шкіл. В мадярськім шкільництві настали значні зміни. Вони свідчать про новий, прихильний для католицизму, напрям орієнтації шкільних властей, котрі були опановані впливами радикалів і масонів. За соціялістичного правительства заборонено уміщувати в школах хрести. Тепер символ Муки Христа вернувся до шкіл. В Будапешті відбулося торжественне привернення хрестів на університет і висшу технічну школу. В тім торжестві взяли участь всі професори й студенти.

В Німеччині минулого року коло 100 тисяч осіб взяло участь в реколекціях.

В Аквісґрані перестав виходити католицький часопис „Echo der Gegenwart". Заложено його 1848 р.

В Лондоні видали брошуру, в котрій зібрано всі дотеперішні заяви Св. Отця в справі італійсько-абісинського конфлікту. За 8 днів продано 25.000 примірників тої брошури.

Православні мають 15 висших теольоґічних шкіл в Европі: 8 теольоґічних виділів на університетах (в Атенах, Софії, Букарешті, Чернівцях, Кишиневі, Білгороді, Варшаві й Харбіні), 5 Духовних Академій, Теольоґічний Інститут в Парижі й Висшу Теольоґічну Школу на острові Халки.

Місії в Абісинії. Апостольський вікаріят в Абісинії під опікою французьких місіонарів Лазаристів залежний від Східної Конґреґації. Він обіймає поверхню 300.000 кв. км. з 2,717.000 мешканців, в тім 2.450 католиків. Лазаристів є 9. Вони мають в Аддіс Абебі школу й дві семинарії. Апостольський вікаріят країни Галля має 6 міл. мешканців, в тім 10.500 католиків. Білих місіонарів є 20. Їм помагають у праці місіонарі туземці, сестри Францішканки й сестри Чина Неп. Зач. Пр. Д. М. Той вікаріят має 47 вселюдних шкіл, 4 середні, 7 фахових і 2 семинарії.

ПОЛІТИЧНІ ВІСТИ

ПОЛЬСЬКІ ПОСЛИ І СЕНАТОРИ з Галичини відбули нараду у Львові. На нараді обговорено ряд справ з ділянок суспільної та господарської на терені Галичини. Крім того рішено утворити комітети порозуміння істнуючих і ділаючих польських орґанізацій на терені галицьких воєвідств.

В ЛУЦЬКУ відбулася нарада української й польської парляментарної репрезентації Волині під проводом сенатора Януша Єнджеєвича. Радили над політичним і господарським положенням Волині.

БУДЖЕТОВА КОМІСІЯ СОЙМУ радила над емеритурами і рентами. В дискусії говорив м. і. пос. Целевич. Він сказав: Хоч істнує закон з 17. III. 1932 про ренти для інвалідів української армії, то досі ніодин інвалід не дістав ренти на основі того закона. Бесідник просив представника правительства зацікавитися сею справою, бо вона псує польсько-українські взаємини. — До тої справи заявив пос. Строньский зі Станиславова: Коли пос. Целевич твердить, що закону не виконують як слід, то я звертаюся з апелем до п. міністра Лехніцкого, щоб звернув на се бачну увагу, бо найгірше, коли в когось витворюється почуття зазнаної кривди.

МІНІСТР ЗАҐР. СПРАВ полк. Бек виголосив в соймовій комісії промову про заграничну політику Польщі. В тій промові найзамітніша характеристика міжнародної ситуації: вона визначається великою плинністю і легкістю змін та трудністю орґанізувати щонебудь трівке.

ПОСОЛ ҐЕН. ЖЕЛІҐОВСКИЙ виголосив промову в дискусії над буджетом міністерства закордонних справ у буджетовій комісії. Він сказав м. і.: Польська дипльоматія жиє понад стан. Національний характер змушує нас дбати про престіж. Видаємо великі обіди, балі, але то великий стид. Підчас маневрів один англійський ґенерал сказав: Ви певно дуже богаті. Ми, Англійці, не моглиб собі позволити на такий обід.

МІНІСТРОМ КОМУНІКАЦІЇ Польщі іменовано полковника Ю. Ульриха.

В ВАРШАВІ увязнили членів комуністичної ячейки, котра працювала між жовнірами 36 полку піхоти.

РОМУНСЬКИЙ КОРОЛЬ Карло був на днях в Білгороді з наслідником престолу Михайлом, щоб зложити візиту сербській королевій Марії. Король Карло відбув нараду з сербським реґентом кн. Павлом.

СОВІТСЬКИЙ ПРЕМІЄР Молотов виголосив промову про закордонну політику СССР. В ній м. і. заатакував Німеччину за військові приготування, котрі загрожують СССР і иншим державам. Совіти, сказав, не хочуть підпирати імперіялістичних держав, тому виступають в обороні Абісинії.

ЗАКОРДОННІ ЖУРНАЛІСТИ В МОСКВІ інтервеніювали спільно в совітськім міністерстві закордонних справ, щоб їм признали деякі привілеї, які обнизилиб кошти удержання. В Москві велика дорожнеча. Колиб інтервенція не вдалася, закордонні журналісти переселяться до Риги, де життя дешевше.

ІТАЛІЙСЬКИЙ МІНІСТР ЗАКОРДОННИХ СПРАВ Сувіч заявив, що Італія годиться, щоб Союз Народів вислав слідчу комісію на італійсько-абісинський фронт. Комісія малаб провірити способи провадження війни і взагалі абісинські відносини.

АНҐЛІЙСЬКІ КОНТРТОРПЕДОВЦІ, що стоять в грецькій пристані Піревс, відбули маневри на грецьких водах. В маневрах взяло участь богато офіцирів грецької маринарки.

Гумор. — Все дешевіє. Деякі товари можна набути за половину ціни. Нпр. за пів кг. чаю платиться тільки половину ціни цілого кг. чаю. („Врублє").

НОВИНКИ

Полємічні статті К. П. будуть продовжувані в слідуючім тижні.

Курс господинських інструкторок у Львові уладжує „Сільський Господар". Курс буде тривати від 3 лютого до 15 червня 1936 р. На курс приймають кандидаток з середною освітою. Подання вносити до 25 січня с. р. на адресу: Краєве Господарське Т-во „Сільський Господар", Львів, Ринок 10. Оплата за навчання місячно 15 зл. Удержання на кошт курсанток.

Нові українські часописи. З новим роком появилися в Бережанах „Бережанські Вісти"; в Рівнім двотижневий часопис для дітей „Сонечко", видає його Тво „Українська Школа" в Рівнім. В Яблонній коло Варшави вийшло І. число квартального часопису „Немезіда". Се часопис присвячений справам визволення українського народу, історії війська і т. п. Редактор „Немезіди" підполк. Сергій Сидоренко-Сапорай. В Ужгороді появився суспільно-господарський та літературно критичний місячник „До перемоги". Власник і видавець „До перемоги" відомий діяч і посол Юліян Ревай.

Новий процес ОУН відбудеться незабаром в Луцьку проти Олександра Куця, обвинуваченого за підготовку замаху на воєводу Юзефского. Між свідками візваними на розправу є Іван Малюца й Богдан Підгайний, знані з варшавського процесу.

В повітовім старостві у Львові, в інвалідськім відділі викрито зловживання. Деякі урядники, котрі працювали в тім відділі, створили тайну спілку й знали взаїмно про свої махінації. В сій справі переведено доходження й арештовано досі 11 осіб, 5 урядників і 6 посередників.

Управа міста Львова переводить 3.000 екзекуцій за належности в справі чищення міста. Тимчасом власники домів жалуються прилюдно, що коли вони й платять, місто не чистить...

12 коминярських майстрів у Львові заробляє місячно (не річно!) 100.000 зл.! Вони стоять лучше ніж міністри. Се ствердженo на вічу львівських домовласників.

Обезпечальня в Варшаві удержувала 23 авт! З того три авта для трох найвисших достойників... Контроля признала тільки одно авто потрібним... І як можна дивуватися, що кошти адм. в обезпечальнях поїдають все.

Варшавський процес за вбийство мін. Перацкого коштував около 10.000 зл.

В Києві обходили торжественно століття місцевого університету. З того приводу іменовано почесними докторами Сталіна, Кагановича та Ворошилова.

Гумор. — Як роблять гармату? — Беруть діру й обліплюють її зелізом.

Гумор. — Скажи мені, чи Хапко чесний чоловік. — Хапко і чесний? Таж я ніколи не подаю йому руки, заки не почислю всіх своїх пальців.

Гумор. — Кельнер! Що маєте в кухні? — Та що, загар і сварку кухаря з помивачкою.

Гумор. — Виклад. — Поліційний радник на емеритурі має в касині виклад п. з. „Новочасні способи обманства". Він зачинає так: В першій частині мого викладу представлю найпростіші способи обманювання, обчислені на найбільше легковірних людей. Яка велика буває часом людська глупота, Шановні Пані і Панове побачать зараз з моїх виводів.

Большевики розстріляли б. премієра білоруського правительства Білоруської Народної Републики Вацлава Ластовського. З того ясно, що наш проф. Грушевський, голова Центральної Ради, ще добре вийшов на своїй поїздці до большевиків, бо дали йому померти природною хоч і передвчасною смертю, в голоді й осліпленому з нужди. А могли таксамо розстріляти як Ластовського, мовляв, „як агента буржуазії й ворога пролєтаріяту".

В Празі відбудеться 26 с. м. IV-ий зїзд Союзу Українського Сокільства закордоном.

До парляменту в Ню-Йорку вибрано українського адвоката дра Степана Ярему.

Пімста ґанґстерів. Американський федеральний суд відкинув просьбу Гавптмана перевести новий процес у справі убийства Ліндберґового сина. Кілька днів пізніше суддя Робертс, член найвисшого трибуналу Злуч. Держав, погиб в летунській катастрофі. Се малаб бути пімста ґанґстерів за відкинення просьби Гавптмана, убийника Ліндберґового сина.

Незвичайний прапор. Вісімсот молодих Японок обтяло собі волосся. З нього виробили тканину, з котрої зроблено військовий прапор. Сей оригінальний військовий прапор має бути символічним знаком привязання японської жінки до національної армії. Його має нести перший японський полк, що піде на фронт у найблизшій війні.

ЛИСТУВАННЯ РЕДАКЦІЇ

Впр. Авторові опису „В тінях столітніх лип": Ваш опис теоретично надається до друку, але в практиці напечатати його не можна, бо він на спомин за молодий, а на допис за старий. Хтож посилає дописи до ґазети по упливі кількох місяців від часу, коли сталася описана подія?

Вп. Авторці опису місії в Перепельниках: Ваш допис написаний також запізно.

БІРЖА

ГРОШІ. Доляр у Львові у приватних оборотах 5.28—5.30 зол.

Нім. марка 1.22—1.28, фр. франки 34.90 — 35.10, шв. франки 172.00 — 172.50, фунти стерлінги 26.00 — 26.50, австр. шілінги 98.50 — 100, чеські корони 19.00 — 19.50, рум. леї 26.00 — 28.00 ліри 34.00 — 36.00.

НАБІЛ. „Маслосоюз" повідомляє, що в дні 16. січня ц. р. кооперативам платив за:

1 кґ. масла дес. без опакування	2.50 зол.
1 кґ масла дес. експорт. з опакув.	2.60 „
1 л. молока	0.15 „
1 л. сметани	0.75 „
1 к. яєць	5.40 „

Пастеризоване молоко з доставою до дому у Львові 1 літра 24 сот.

Тенденція на масло, сметану, яйця слаба, на молоко знижкова.

„Маслосоюз" повідомляє, що від 16. І. ц. р. платить своїм доставцям за 1 кг. живої ваги птиці, льоко подвіря птахомясарні „М. С." у Львові, (вул. Декерта ч. 4):

Курята від 90 дкґ. за 1 кл.	1.00 зол.
Мол. однор. кури І. кл. за 1 кґ.	0.90 зол.

Уживану одіж, білля, обуву мужеську, жіночу, дитячу для інвалідів, вдів і сиріт приймає УКТОДІ, Львів, Потоцького 48. З провінції висилайте почтою. У Львові відберемо самі за писемн. повідомленням.

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення Редакція не відповідає.

КІНА

АПОЛЛЬО: „Додик на фронті".
КАСИНО: Анна Кареніна.
КОПЕРНИК: Пат і Паташон—Цирк Сарам.
МАРУСЕНЬКА: Напад на Конго.
МІРАЖ: Маскарада.
МУЗА: Для тебе танцюю.
ПАКС. Королева Христина.
СТИЛЕВИЙ: „Останна серенада" і ревія.

Образки святих на Йордан, нові українські взори, висилаємо по одержанні готівки. — Ціна гуртова за 100 штук колірових, золочених, мішаних зл. 1.20, 1.50, 1.80, 2.00, 2.50, 3.00. На порто долучити 1 зл. Ліпше тому брати більше разом. — Новість! Грійники до чаш і рук 5 зл. вже зі запасом вуглів і поученням. Церковні друки — Молитвенники!

Українська Книгарня, Нортків, ул. Міцкевича ч. 9.

ФАБРИКА ХЕМІЧНИХ ВИРОБІВ
О. ЛЕВИЦЬКА І С-ка
Львів, ул. Кордецького 51.
Тел. 60-04. ПКО. 503.881.
поручає власні вироби найкращої якости:
Пасту до взуття „Елеґант" терпент.
Пасту до взуття „Елеґант" воскову
Пасту до підлоги „Французька маса"
Віск комбінований до підлоги
Вазеліну до шкіри
Синку до білля
помадкову і коронову
Шварц до чобіт
Віск шевський
Смолу шевську

Увага! Не звертай уваги на перестороги, котрі мають ціль лише відтягнення клієнтів. Замов тільки в нас, а будеш вдоволений. — ДЕШЕВО, БО ПРОСТО З ФАБРИКИ.

Сензаційний винахід 1935 р.

Зброя без поліційного дозволу.

Автомат 6 мм. виробу 1935 р., що викидає сам гільзи після вистрілу, стріляє до цілі металевими кульками або протом, гарно оксидований, плоский, системи „Стріла" забезпечує цілковиту особисту безпеку в дома і в подорожі. Сей автомат се правдива ревеляція в ділянці фабрикації зброї. Він виконаний люксусово, прецизійної конструкції, не затинається, не псується і може служити на довгі літа. Гук оглушуючий. Надається до оборони помешкань. Ціна тільки 5·90 зл; 2 шт. 11.50 зл. Сотка куль Фльоберт 3·55 зл. Автомат „Стоп" В/г рис. 25·70 зл. Щітку до чищення цівки додаємо даром. Висилаємо без поліційного дозволу. Платиться при відборі. Адреса для листів: Ґенер. Представн. на Польщу і В. М. Ґданськ „Стшала" Варшава, Д-ра Заменгофа 12 відділ N/z.

ЦІНИ ОГОЛОШЕНЬ

Ціни розуміються за одношпальтовий рядок (ширини 70 мм.) о висоті 1 мм. Висота шпальти 370 мм. За оголошення (кромі дрібних) в застереженому місци дочислюється 20%. Дрібні оголошення поміщуються по вплаченні належитости готівкою або почтовими значками.

Шпальтові оголошення

В рубриці: „Оголошення"	30 сот.
В тексті і в новинках	50 „
На першій сторінці	60 „

Дрібні оголошення по 8 сот. за слово. Перше слово і товстий друк числиться подвійно. Найменше оголошення (9 слів) 80 сот.

Сторінкові оголошення

На останній сторінці: 1/2 стор. 180·— зол., 1/4 стор. 90·— зол., 1/8 стор. 45·— зол., 1/16 стор. 25·— зол. В редакційному тексті: 1/2 стор. 280·— зол., 1/4 стор. 140·— зол., 1/8 стор. 70·— зол., 1/16 стор 35·— зол.

При кількаразовім анонсуванні даємо значну знижку

Видає й редагує Комітет У. К. О. — З друкарні „Графія" Львів, Тиха 5 Тел. 2-83. — Відповідальний редактор Панталеймон Хвтра.

Porto opłacono ryczałtem.

Рік XI. Львів, четвер, 23 січня 1936. Ч. 5 (904)

НОВА ЗОРЯ

Виходить 2 рази тижнево: в четвер на 8 ст. під неділю на 8 ст.

АДРЕСА: Нова Зоря, Львів, ул. Ґродзіцких ч. 2.І. п. - Тел. 105-72.

Передплата в краю: чверть-річно 6 зол., місячно 2 зол., Закордон. чверть-річно 9 золотих

Ціна числа 20 с.

Конто П.Ш. Львів 505.796

ПЕРЕД НОВОЮ ВЕЛИКОЮ ВІЙНОЮ

Що донесли Анґлійцям таємні інформатори про Німеччину?

Кореспондент „Еко де Парі" депешує з Лондону: Справа Абісинії зійшла в Лондоні на дальший плян, бо рішаючі круги Анґлії бачать тепер властиву небезпеку не в Італії а в Німеччині. Англійська влада одержала таємні інформації, котрі затрівожили її в найвисшій мірі. Зміст тих інформацій такий: Німеччина обсадить незабаром здемілітаризовану полосу над Райном і зажадає звороту кольоній та змін на її східних границях. Сильне узброєння Німеччини постійно більшає.

Розмова анґлійського посла з Ґітлєром.

Правительство Великої Британії заитпало Ґітлера, чи не хотівби він обмінятися інформаціями про пляни зброєння на будуче. На те відповів Ґітлер, що того зробити не може, бо він розстрілює Німців, котрі інформують чужих про пляни зброєння Німеччини. На заяву англійського посла Фипса, що Анґлія будувати-ме летунські бази в півн. Франції та в Бельґії відповів Ґітлер, що коли так, то повинна будувати такі самі бази також в Німеччині, бо війну може розпочати також Франція й тоді Анґлія повинна помагати нападеній Німеччині. Англійський посол: Тоді на поміч Німеччині моглиб прибути літаки просто з Анґлії. Ґітлер: А чому на поміч Франції не моглиб прибути літаки просто з Анґлії?... — З тої розмови ясно, які взаємини між Анґліею, Франціею й Німеччиною.

Що сказав Тухачевский про зброєння Німеччини, Польщі і Японії.

Аґенція Аваса звідомляє: На засіданні ЦІК'а в Москві Тухачевский, заступник военного комісара, сказав м. і.: Німеччина робить великанські зусилля в областях летунства, артилерії, моторизації та военного промислу взагалі. В Нірнберґу й Букінберґу відбулися вже пробні мобілізації. Вслід за Німеччиною зброїться також Польща. На заміт, що СССР не має спільної границі з Німеччиною, відповідаю: Як в 1914 р. Німці напали на Францію йдучи через невтральну Бельґію, так на СССР можуть напасти йдучи нпр. через Литву. Великі також зброєння Японії на суші і на морі. В Манджурії поспішно будують стратеґічні зелізниці, зовсім непотрібні для господарських цілей. Таким чином большевизм загрожений мілітарно і від Заходу і від Сходу. Тому СССР мусить мати сильні армії в Европі і в Азії. Ті армії мусять бути узброєні після найновіших вимог.

Большевики укріпляють Сибір.

З Харбіна доносять: Совітська Росія працює в день і в ночі над викінченням фортифікацій між озером Байкалом і Владивостоком. Довжина укріплюваної лінії виносить 2590 км. і сягає 10 км. поза м. Владивосток. Укріплення мають бути дуже сильні. Се довгий ланцюх фортів, гнізд для скорострілів і підземних магазинів амуніції та военних знарядів. 6 км. поза першою лінією тягнеться друга лінія укріплень. Вона переривана міновими полями і т. зв. танковими ямами. Поза другою лінією укріплень тягнеться сітка вузкоторової залізниці, що лучить фронт з більшими складами амуніції і касарнями резервових військ.

Смерть короля Великої Британії

З 20-го на 21-го с. м. 5 мін. перед 12 год. вночи помер король В. Британії Юрій V. Останного благословення уділив йому архиепископ Кентербері. На вістку про смерть монарха без наказу опустошіли всі публичні льокалі Лондону, відкликано концерти радіостацій і представлення та всі офіціяльні забави. На вулицях столиці появилися вози з надзвичайними виданнями часописів, котрі товпи народа читали зі слезами в очах, хоч король кінчив життя без терпінь. З цілої держави наспіли сотки тисяч депеш. Так пращае англійський народ свого монарха, хоч за нього переживав і дуже тяжкі часи, велику війну, великі страйки, тяжку крізу і т. д.

Новий король Едвард VIII.

Згідно зі старим звичаєм ще з часів Генрика VIII зараз по смерти короля його наслідник стае королем автоматично. Традиційна проклямація звучить: Високий і Могутний Князь Едвард Альберт Христіян Юрій Андрій Патрик Давид проклямований як наш правом вказаний зверхник і володар Едвард VIII, з Божої ласки король Великої Британії, Ірляндії та брит. Доміній за морями, оборонець віри, цісар Індії.

Помер Редіярд Кіплінґ

В Лондоні помер у 70 р. життя найвизначніший письменник сучасної британської імперії Редіярд Кіплінґ. Він уродився 30 XII 1865 р. в Індії, в Бомбаю. По скінченні студій в Анґлії богато подорожував по Китаю, Японії, Полудневій Африці та Австралії. Довго перебував також у Північній Америці. Письменницьку діяльність розпочав описами подорожей. Вершок його письменницької творчости се дві „Книги Джунґлів" (1894 і 1895) — збір дуже цікавих новель зі звіринного світа й повість „Кім", в котрій представив чудовий образ Індії. Він навчив Анґлійців любити Індію. Як поет Кіплінґ висказував свою містичну віру в післанництво Анґлії як імперії. Твори Кіплінґа переложено майже на всі мови світа. За літературну творчість признано йому надгороду Нобля 1907 р., крім того численні почесні докторати ріжних університетів. Життя Кіплінґа інтересне тим, що він був довгий час ґазетним журналістом і мимо того не затратив охоти до белетристичної творчости на більшу міру. Під оглядом політичним се апольоґет англ. імперіялізму з пуританським підкладом. Твори його дуже поширені.

ЩО ВИ ЗРОБИЛИ В СІЧНІ ДЛЯ КАТОЛИЦЬКОЇ ПРЕСИ?

Сотик не завадить, а в біді порадить! каже наша пословиця, тому складайте свої ощадности в

КООПЕРАТИВНОМУ БАНКУ

„ДНІСТЕР"

ЛЬВІВ, УЛИЦЯ РУСЬКА ч. 20.,

Два 22 січня

І. 22 січня 1918 р.

Рік 1918 почався для Великої України фатально.

Поруч Української Центральної Ради і Ґенерального Секретаріяту в Київі істнувала друга влада в Харкові: большевицький „Народний Секретаріят". Він був у відкритій війні з Центр. Радою. Розуміється його піддержував Совіт „Народних" Комісарів у Петербурзі. В тій війні большевики скрізь нападали, виявляли ініціятиву й мали певний плян та успіхи. Одночасно по українськім боці виразно виявлялися: депресія, упадок духа і зневіра. Українська Центральна Рада і Ґенеральний Секретаріят не мали фактичної влади навіть в самім Київі. Вони не мали майже ніякої збройної сили. Бо українське військо, всі ті „українізовані" полки, дивізії й корпуси, танули як сніг, далеко швидше, ніж відбулася їх українізація. Вони або розбігалися домів, або заявляли „невтральність", або переходили на сторону большевиків! Таксамо було в тій війні невтральним українське село. Воно ждало, чия сторона візьме верх. Тай у самій Центральній Раді не було однодушности. Бо серед найчисленнішої і провідної її ґрупи, серед соціялістів-революціонерів (ес-ерів), було роздвоєння. Її „ліве крило" стало схилятися до того, щоб на Україні запровадити радянський устрій. Воно задумало „висадити" Ц. Раду з середини. В тій цілі воно зробило навіть змову і було в порозумінню з Радою Нар. Комісарів у Петербурзі і т. зв. Нар. Секретаріятом у Харкові. А коли змову викрито і комендант м. Київа арештував провідників змовників, то проти того арештування запротестував — сам президент Центр. Ради М. Грушевський. Та чи можна дуже дивуватися всяким лівим ес-ерам (в дійсности: большевикам), коли такий самий переворот предкладав зробити сам тодішний голова українського правительства В. Винниченко: він на однім з вужчих засідань Ґенерального Секретаріяту запропонував був арештування одною частиною Секретаріяту — другої частини з самим Винниченком на чолі та проголошення влади рад...*)

В таких умовинах большевики йшли на Україні від побіди до побіди. В їх руки дуже скоро перейшли всі більші міста України, як Харків, Полтава, Катеринослав, Одеса, Чернигів. І вони стали наступати вже на Київ. А в Київі тільки ждали на їх прихід. Ждали передовсім Москалі; ждали Жиди; ждали вкінці і численні Українці.

„Деяку надію на врятування — читаємо в „Історії України" проф. Д. Дорошенка —подавали переговори в Берести. Мир з центральними державами давав певні шан-

*) Про все те гл. Д. Дорошенко: Історія України 1917—1923 рр. Т. І. Доба Центральної Ради. Ужгород, 1932. Ст. 256—260.

ся на поліпшення становища. Але заключення сепаратного мира—вже без санкції якогось центрального уряду всеросійської федерації—вимагало проголошення повної державної самостійности. Самі Німці при переговорах вказували на те, що для замирення з Україною незалежно від большевиків потрібно проголошення самостійности України. Справді: бо мирячись з большевицькою Росією, окремий мир можна було заключити лиш з самостійною Україною, а не з членом якоїсь неістнуючої ще фактично всеросійської федерації."

„І ця самостійність була нарешті проголошена. Таксамо як і проголошення Української Народньої Республики III. Універсалом вона явилась не результатом якогось попереднього руху, не як осягнення вже раніше поставленого домагання, а просто як неминуча політична комбінація, як вимушений обставинами акт."

Таке пише український історик. І пише правду. Бо як ставилися до справи самостійности України тодішні українські партії?

Вони всі—з виїмком одної незначної партії самостійників—були в засаді проти самостійности України а за федерацією її з Росією.

Вже продовж цілої революції 1917 р. керманичі українського руху раз-у-раз відхрещувалися від усяких самостійницьких замірів і раз-у-раз підчеркували свою незмінну вірність федеративним ідеалам, а Українцям-самостійникам на з'їздах не давали навіть говорити. Подібне становище займали також українські партії в Центр. Раді. Так провідна в Ц Раді партія укр. ес-ерів у своїм органі „Народня Воля" раз-у-раз підчеркує, що Україна примушена оголосити себе самостійною державою — проти свого бажання! „Україна проти своїх бажаннів і надій опинилася в стані самостійної, воюючої з московсько-петроградським правительством держави... життя примусило Республику стати самостійною"—писала тоді „Народня Воля". — „Само по собі проголошення самостійности не являлося останньою метою відродження України. Навпаки: голе гасло самостійности не мало в собі нічого привабліюючого для справжніх соціялістів, котрі вбачають свої ідеали в найбільшому піднятті добробуту окремої людини та встановленні на всьому світі братерства, рівности й свободи. І коли під цей час наші соціялістичні партії знайшли потрібним поставити це гасло на чергу дня, то вони зробили так лише через те, що проголошення самостійности вимагали обставини."

Також друга по своїм значінню в Ц. Раді українська партія — соціял-демократична не була самостійницькою. Так оден з найвизначніших укр. соц.-дем. діячів, військовий міністр М. Порш, ще 19 січня 1918 р. на засіданню Малої Ради доказував, що „проголошувати самостійність ще не час." А головний орган укр. соц.-дем. партії київська „Робітнича Газета" тогож дня в статті „Самостійність і самостійники" писала дослівно таке: „Оскількиж надії на те, що в процесі загально-російської революції, в братерській згоді всіх працюючих, буде вироблено право націй на самоозначення, втрачені, принаймні для ближчого часу, остільки українська демократія змушується ступити на інший шлях, шлях цілковитої самостійности, раз ми признаемо, що вільні форми національного розвитку — це для неї питання життя чи смерти. Через самостійність до федерації."

Подібне становище займала тоді й третя укр. партія: соціялісти-федералісти (ес-ефи). „Хоч партія соц.-федералістів і далі стоїть на засаді федералізму, але цю засаду вона вважає уже дальшим етапом, а при теперішніх обставинах признає потрібним утворення незалежної української держави. Через самостійність до федерації — є тепер гаслом партії." Таке ухвалили укр. ес-ефи на своїх зборах в половині січня 1918 р.

Вже після проголошення самостійности голова Центр. Ради М. Грушевський, перебуваючи в Житомирі, куди евакуювалася Ц. Рада з Київа, в головнім органі укр. ес-ерів „Народня Воля", в статті „Українська самостійність і її історична необхідність", уважав потрібним доказувати, що проголошення було викликане потребою заключення мира. Але самостійність — се лиш етап до федерації і федералістична традиція на далі залишається „провідною ідеєю нашого національно-політичного життя."

„Трудно, здається, знайти в новій історії приклад — пише зовсім слушно згадуваний вище український історик проф. Д. Дорошенко — щоб провідники якого небудь народа в такий спосіб оцінювали акт проголошення державної самостійности своєї країни..."

Та пригляньмося самому актови проголошення державної самостійности України.

Той акт — се IV. Універсал Української Центральної Ради з дати: 9 (22) січня 1918 р. Він звучить у сутевих виїмках так:

Народе України!

Твоєю силою, волею, словом, стала на Землі Українській Вільна Українська Народня Республика. Справдилась колишня мрія батьків Твоїх, борців за вольність і права трудящих.

Але в тяжку годину відродилась воля України. Чотири роки лютої війни знесилили наш край і людність. Фабрики не виробляють товарів, заводи спиняються, залізниці розхитані, гроші в ціні падають, хліба зменшилося — наступає голод. По краю розплодилися юрби грабіжників і злодіїв, особливо, коли посунуло з фронту (російське) військо, счинивши криваву різню, заколот і руїну на нашій землі.

А тимчасом Петроградське Правительство Народніх Комісарів, щоб повернути під свою власть вільну Українську Республику, оповістило війну Україні і насилає на наші землі свої війська — красногвардейців, большевиків, які грабують хліб наших селян і без всякої платні вивозять його в Росію, не жалюючи навіть зерна, потрібного на засів; вбивають неповинних людей і сіють скрізь безладдя, злодійство, безчинства...

Ми, Українська Центральна Рада, зробили все, щоб не допустити до цієї братовбивчої війни двох сусідніх народів, але Петроградське Правительство не пішло нам на зустріч і неде далі криваву боротьбу з нашим народом і Республикою.

Ми, Українська Центральна Рада, обрана з'їздами селян, робітників і салдатів України, ...ніяких війн піддержувати не будемо, бо Український Народ хоче миру і мир демократичний повинен бути як найшвидше.

Але для того, щоб ні російське Правительство, ні яке інше, не ставали Україні на перешкоді установити той бажаний мир, для того, щоб вести свій край до ладу, до творчої роботи, до скріплення революції та волі нашої, ми, Українська Центральна Рада, сповіщаємо всіх громадян України:

Однині Українська Народня Республика стає самостійною, ні від кого незалежною, вільною, суверенною Державою Українського Народу.

Зо всіма сусідними державами, як-то: Росією, Польщею, Австрією, Румунією, Туреччиною та іншими ми хочемо жити в згоді й приязни, але ні одна з них не може втручатися в життя самостійної Української Республики.

І оце насамперед приписуємо Правительству Республики Нашої, Раді Народніх Міністріа, від цього дня вести розпочаті нею вже переговори про мир з Центральними Державами цілком самостійно і довести їх до кінця, не зважаючи ні на які перешкоди з боку яких-небудь інших частин бувшої Російської Імперії і встановити мир...

До так званих большевиків та інших нападників, що нищать та руйнують наш Край, приписуємо Правительству Української Народньої Республики твердо і рішуче взятись до боротьби з ними, а всіх громадян нашої Республики закликаємо, не жалуючи життя, боронити добробут і свободу нашого народу.

Незмірно тяжка війна, розпочата буржуазними правительствами, тяжко змучила наш народ, вже знищила наш Край, розбила господарство. Тепер тому мусить бути кінець.

Одночасно з тим, як армія буде демобілізуватись, приписуємо одпускати до дому деяких салдатів, а після затвердження мирових договорів — роспустити армію зовсім; потім, замість постійної армії, завести народню міліцію, щоб військо наше служило оборонї робочого народу, а не бажанням пануючих верств.

В справі земельній Комісія, вибрана на останній сесії Центральної Ради, вже виробила закон про передачу землі трудовому народови без викупу, прийнявши за основу скасування власности і соціялізацію земді, згідно з нашою постановою на восьмій сесії.

Війна забрала також на себе всі трудові робочі сили нашої Країни. Більшість заводів, фабрик і майстерень виробляли тільки те, що було потрібне для війни і народ зостався зовсім без товарів. Тепер війні кінець. Отож приписуємо Раді Народніх Міністрів негайно приступити до переведення всіх заводів і фабрик на мирний стан, на вироблення продуктів, потрібних насамперед трудящим масам.

Та сама війна наплодила сотні тисяч безробітних, а також й інвалідів. В самостійній Народній Республиці України не повинен терпіти ні оден трудящий чоловік.

За старого ладу торговці та ріжні посередники наживали з бідних пригноблених класів величезні капітали. Однині Українська Народня Республика бере в свої руки найважніші галузи торговлі і весь дохід з неї поверне на користь народу. За товарами, які будуть привозитись з-за кордону і вивозитись за кордон, буде доглядати сама Держава наша, щоб не було такої дорожнечі, яку терпіють найбідніші класи через спекулянтів.

Так само приписуємо встановити державно-народній контроль над всіма банками, які кредитами та позичками нетрудовим класам допомагали визискувати трудові класи.

А всякого, хто кликати ме до повстання проти самостійної Української Народньої Республики, до повороту старого ладу, — карати як за державну зраду.

Всі демократичні свободи, проголошені Третім Універсалом Української Центральної Ради, потверджуються й окремо проголошуються: в самостійній Українській Народній Республиці всі нації користаються правом національно-персональної автономії, приданим за ними законом 9 січня.

Все, чого я вичисленого в цім Універсалі не встигнемо зробити, ми, Українська Центральна Рада, в найближчих тижнях, те довершать, справлять і до останнього порядку приведуть Українські Установчі Збори.

Цьому найвищому нашому органови належить рішити про **федеративний звязок** з народними республиками бувшої російської держави.

Українська Центральна Рада.

У Київі, 9. (22) січня 1918 року.

Так в головнім виглядає IV. Універсал Укр. Центр. Ради, котрий проголосив державну самостійність України.

Перше, що в тім Універсалі впадає в око, се те, що оповіщуючи на вступі, що московські большевики виповіли Україні війну і вислали на українські землі свої війська, котрі вбивають і грабліть людей, Універсал заявляє трохи далі, що „тепер війні кінець", говорить про демобілізацію і навіть повний розпуск армії та наказує перейти в заводах і фабриках на мирний стан!...

Друге, що особливо характеристичне для того Універсалу, се: знесення приватної власности та соціялізація землі. Значить, якраз тоді, коли большевизм ішов ззовні, Український Парлямент у Київі вводив законом большевизм внутрі...

Вкінці третє: навіть проголошуючи державну самостійність України, Універсал згадує про федерацію...

Так виглядає правда про наш перший „22 січня" — 1918 р.

Та є в нас ще другий 22 січня—1919 р.

Про него в слідуючій статті.

Українці й польська армія

В дискусії над буджетом міністерства військових справ посол Целевич заявив м. і.: „Супроти нової ситуації вже час, щоб змінилася політика міністерства військових справ супроти української суспільности. Дотепер не допускали молодих Українців до служби як фахових підофіцирів і офіцирів до офіцирських і інших військових шкіл. Недостаточне число греко-катол. і православних парохій. Військова інтендантура не хотіла купувати землеплоди за посередництвом українських господарських централь. Все те повинно змінитися, бо того вимагає інтерес польської армії й української суспільности. Сильна і добре заосмотрена польська армія є також в інтересі українського народу. Отже голосуватиму за буджетом міністерства військових справ." — На те пише „Дзенник Польский": „Що не булоб, слова посла Целевича сказані про польську армію іменем Українців є і лишаться обовязуючі." — Нема сумніву, що становище пос. Целевича слушне. Настають грізні часи й коли армія сеї держави не булаб сильна, то большевизм мігби просто винищити тут і нас всіх. Се становище заняв Преосв. Григорій вже давно. Гл. Пастирський Лист про політичне положення, де сказано, що ми Українці маємо інтерес в тім, щоб польська держава була сильна. Тоді пос. Целевич мав ще інакшу думку про ту справу. Та лучше пізно ніж ніколи:..

ОГЛЯД ПРЕСИ

Кров се особлива мікстура

Про два політичні процеси.

Під наголовком „Кров се особлива мікстура" виленське „Слово" ч. 4220 помістило замітну передовицю з приводу присудів у процесі ОУН в Варшаві й у процесі т. зв. „Академічної Лівиці" в Вильні.

13 січня проголошено два присуди в політичних справах. Присуди 1 інстанції — неостаточні. Не обговорюємо, згідно зі звичаєм, їх юридичної слушности — мусимо застановлятися над політичними консеквенціями.

З 12 обвинуваченых за убийство бл. п. Перацкого тільки два мають більше ніж 30 літ. Одначе ніхто не розчулювався над тим фактом, ніхто не писав про „процес молоді" й ніхто не аспірував до простування блудних ідейних стежок. Той процес був драмою, а не плйткою комедією. Одначе з тих двох небезпек: українського террору й комуністичної пропаганди, та остання грізніша для польської держави.

„Ваша Цісарська Величносте, сказав Александрови Третому Сергій Вітте, чи можете втопити якусь народність в морю?" Мусимо собі здати справу, що Українців не вигубимо, не витроїмо, не спольонізуємо. Ми засуджені на співжиття з тою народністю. Й тому тішуся, що в присуді за вбийство Перацкого нема засуду смерти. „Кров се особлива мікстура", сказав Гете. Не виречемося Червоної Руси ні Волині, але кров се злий середник клеєння держави.

„А як вони Перацкого", крикнуть мені кругом. Відповідаю: вони змагають до відірвання від Польщі, ми до вдержання цілости. Чоловік розстріляний за політичний чин робить більшу пропаганду ніж чоловік живий. По присуді на Біласа й Данилишина я висказався також за приміненням права ласки.

Відношення до комуністів зовсім інше. Українці були й будуть і мусимо знайти такі чи інші способи співжиття з ними. Комуністи се зрадники держави. Зраджують Польщу, Литву, Україну. Тут не може бути мови про співжиття, про толєранцію. На питання, чи зуміємо вигубити їх, відповідаю: м у с и м о.

В виленськім процесі суд відкинув всякі докази, які походили від конфідентів, навіть таких конфідентів, які достовірність своїх зізнань припечатали смертю. Відкинув інформацію Адамовича, замордованого з присуду комуністичної партії в Вильні дня 26 вересня 1933 р. і зізнання Івана Висоцкого, замордованого в Вильні 15 вересня 1935 р., отже ледви 4 місяці тому. Суд сперся тільки на незрушимих даних, таких як рукописи п. Друта, рукописи п. Смаля. Одначе присуд, що засуджує з Академічної Лівиці того одного Литовця, одного Жида й одного Білорусина, треба приймити як осудження цілої тої міжнародної групи, котрої ідеольогію засуджено, а з людей тільки тих, котрим намацально доказано участь в заговорі.

Гуманітаризм!.. Не чуже мені почуття болю, коли чую про сльози наречених, про „малі вязничні двері" замикані з домовинним відгомоном. Та ось довідуюся: за комуністичну діяльність засуджений сей, засуджений той, засуджений 16-літній щенюк, засуджена 18-літна гуска. Не буде штабу, не буде й тих численних засудів. Присуд в справі Академічної Лівиці спертий на намацальних даних. Ніодин з суддів не заперечить, що ми мали перед очима виленський штаб комуністичної партії, її приказуючий центр, її мозок. Той штаб доставляв жертв до польських вязниць, той штаб був огнищем ґангрини. Коли я висказав жаль: „зле сталося", що не вільно було Українцям по українськи зізнавати перед польським судом у Варшаві, я дістав 10 листів з лайками. Коли я борюся з комуною, то бодай ті самі, що обурені на мене за становище в справі Українців, готові знов мене осудити за брак серця. На таких відрухах не можна будувати відповідальности за будучність держави. Се дурні сентименти публичної опінії, що як пацієнтка, котрій казали відтяти зґангринований палець, бо інакше розшириться оселя зарази й смерти, зачинає заводити й плакати: „такий малий пальчик, такий милий пальчик, такий молодий пальчик".

Кет.

Організують IV-й інтернаціонал

Більшовики-ленінці Зах. Укр. підписали отвертий лист Тимчасовій Комісії по Справам Організації Четвертого Інтернаціоналу.

Щойно тепер наспіло сюди 7-е число большевицьких „Робітничих Вістей" з 9. XI. 1935, котрі виходять в Торонті (Онтеріо, Канада). Се орґан українських троцкістів. Троцкий занятий тепер організуванням IV-го Інтернаціоналу, котрий дуже остро воює з III-м Інтернаціоналом Сталіна. Чи між большевицькими сектами троцкістів і сталіністів є на верхах дійсна боротьба, чи тільки удавана, трудно напевно сказати. Зате в низах тих сектарських організацій панує дійсна взаїмна ненависть. Доказує се м. ін. цікава відозва ґрупи т. зв. лівої опозиції большевиків, зорґанізованої в Галичині тими нашими молодцями, котрі знайшли собі нового ідола в Троцкім і помагають йому організувати IV Інтернаціонал. З тону тої відозви ясно, що тих людей не навчила нічого історія большевизму в його панованні над українською землею й вони готові знов пролити кров свою й свого народу, щоб сим разом вже не Ленінови чи Сталінови, але Троцкому дати панування над Україною.

Найбільша в краю
ФАБРИКА ДЗВОНІВ

Братів ФЕЛЬЧИНСЬКИХ

В КАЛУШІ, ВУЛ. СІВЕЦЬКА Ч. 15
І В ПЕРЕМИШЛІ, КРАСІНСЬКОГО 63.

ВІДЛИВАЄ на замовлення дзвони гармонійні й поодинокі.
ПЕРЕТОПЛЮЄ старі неужиточні дзвони.
УДЕРЖУЄ постійно на складі більшу скількість готових дзвонів.
ВИСИЛАЄ на бажання сторони спеціяліста для уділення фахових порад.

ОСТОРОГА! Остерігаємо перед агентами якоїсь жидівської ліярні дзвонів зі Станиславова, які волочаться фірами по селах та ярмарках і подаючи себе за наших відпоручників, або за якусь українську фірму, напихають людям послідну тандиту.

Як пси віднаходять поворотну дорогу до своєї хати

Був в науці час, коли вчені рішучо відкидали думку про якийсь спеціяльний орієнтаційний змисл у звірят і в людини. Нині чимраз більше схиляються до погляду, що у всіх звірят, котрі відбувають далекі мандрівки, й у первісних народів, що мусять переходити великі, зовсім незаселені полоси країв (пустині), є крім звичайних змислів ще окремий змисл — орієнтації. Годі обговорювати тут ціле се цікаве питання. (Напишемо про нього окремо з приводу мандрівки птиць).

Загально відомо, що старий пес, вивезений в зовсім чужі околиці так, що не бачить по дорозі, куди його везуть, в більшости випадків вертає на обістя свого господаря. Тут згадаю подію з одною сукою з села Дібринова, повіту Рогатин. Сю суку вивіз один господар до Львова, щоби її позбутися. Десь у Винниках стала вона родити песята. Господар мусів її покинути. Заки він вернувся фірою до Дібринова (12 миль), вернулася його сука — зі щенятами. Кілько вона мусіла намучитися, щоби ротом попереносити чотирох щенюків...

Питанням, як пси віднаходять поворотну дорогу до своїх домів, займився німецький професор Д-р Б. Шмід. До своїх дослідів ужив він трох нечисто расових вівчариків: пса, суку й зхалаштаного самця. Сука була з великого міста, а оба пси були зі села. При обсервації псів треба було зберегти якнайбільшу обережність, щоби звірята не відчули, що за ними слідкується. В такім випадку вони могліб звернути з дороги. Наперед перевезено пса-самця окружними дорогами в зовсім незнаний йому терен і там випущено його на волю. Він розглядався з недовірям на всі боки, бігав сюди й туди, і по 30 мінутах став бігти в напрямку своєї хати. По дорозі уникав стрічі з людьми, возами, селами й оселями. По 18 днях повторено з сим псом цю саму пробу. Тоді він потребував уже тільки 5 хвилин, щоб віднайти правильну дорогу. По шістьох місяцях повторено з ним пробу. Сим разом пес потребував аж 35 хвилин, заки пустився в напрямі до своєї хати...

Міську суку вивезено в зовсім незнану для неї частину великого міста Мінхену. По 25 мінутах вона вже зорієнтувалася й пустилася бігти до хати. Пробу повторено по 40 днях. Досвід вдався по 5 мінутах. З халаштаним (зчищеним) псом зроблено 3 проби, але всі вони дали невдоволяючі висліди. При всіх цих пробах пси не вживали носа й оком керувалися дуже мало. Мимо того знаходили правильну дорогу. Проф. Шмід заключує з цього, що пси мусять мати спеціяльний змисл напрямку.

Комуністи й католики

Грізна небезпека для кат. орґанізацій в цілім світі.

Лондонський тижневик „The Universe" помістив статтю п. н. „Комуністи й католики". В ній знаходимо важні дані в справі нової тактики „Комінтерну". Ухвали 7-ого конґресу „Комінтерну", переведені м. р. в Москві під проводом Сталіна, устійнили спеціяльні інструкції тої тактики. М. ін. подано, як комуністи мають діставатися до католицьких організацій і викликати там фермент. Нова тактика „Комінтерну" се дійсно діявольський помисл. Комунізм зміняє дотеперішну отверту боротьбу на підступну підлазку. Та нова тактика „Комінтерну" вже видає плоди. В католицьких орґанізаціях Канади зауважено комуністичні впливи. В останних виборах в Монтреалі комуністичний кандидат одержав 3.500 голосів там, де досі комуністи не мали ніякого впливу. Тепер комуністи хваляться, що вони зачинають здобувати щораз більші впливи там, де досі Церква була всевладна. В Німеччині комуністи також пробують дістатися до католицьких організацій. Німецький представник на конґресі в Москві виразно заявив: „Комуністи мусять осягнути контакт з католиками Німеччини". В Бельґії бачимо ту саму підступну тактику. В жовтні м. р. комуністичний „Людовий Фронт" звернувся до представника католицької молоді, щоб виголосив промову на комуністичних зборах в Брукселі. В Австрії провідник комуністів М. Копляйнґ заявив: „Мусимо проникнути до Хлопського Союзу й інших християнських організацій". І додав, що австрійським комуністам вдалося вже навязати контакт з орґанізацією „Християнських Робітників". В Голяндії видано приказ всім організаціям комуністичної молоді, *старатися вести систематичну* „роботу" в католицьких організаціях. В Польщі комуністична партія заявила: Ми ввели наших агітаторів до фабрик, щоб творити спільні страйкові комітети з комуністів, соціялдемократів, християнської демократії та з представників незорганізованих робітників. Отже бачимо, що небезпека грізна. Нова тактика „Комінтерну" може бути убийча, коли не зміцнимо своєї чуйности. — На сю тактику комінтерну „Н. Зоря" звернула увагу зараз по 7-м конґресі в Москві.

„Реформа" науки історії в Німеччині

Іменовано диктатора історії.

Т. зв. „провідником істориків" („Führer") іменований незнаний досі ширшим кругам проф. Вальтер Франк. Його поставлено на чолі щойно створеного „Національного Інститута Історії Нової Німеччини", котрий відтепер даватиме директиви всім історикам в Німеччині. „Провідник істориків" вже оповістив, як він дивиться на історію: „Історія се наука боєва і не може бути обективна. Великий німецький історик Трайчке розумів се і не старався бути обективним. Його історія сучасної Німеччини се апотеоза пруських монархів. Завдання нинішних німецьких істориків — обяснити розвиток Німеччини, котрий 2.000 літ підготовляв торжество Німеччини".

За історичну правду

Неумѣніе мыслить отвѣтственно выращиваетъ: мыслить безчестно.
Григорій Ляндав.

Сей епіграф стало насувався мені на думку при читанні статті п. Вячеслава Заїкина під нгл. „Монастири юго-вост. Галичины (Станиславовщины) въ прошломъ и настоящемъ", поміщеної в варшавським православнім офіціозі „Слово". По прочитанні широких виводів п. Заїкина в двох числах „Слова" (чч. 35 і 36 з 1935 р.) усталило в мене переконання, що православний автор думає „неотвѣтственно" і, що він навіть справжній „мастер" в такому думанні, коли йде про минулі чи сучасні унійні справи. В погоні за темами, підхожими під смак варшавських автокефалістів, попав п. Заїкин на брошурку-відбитку з „Н. Зорі" п. з.: Василіянські монастирі в станиславівській епархії (Львів 1935), авторства о. Романа Луканя ЧСВВ. Про сю статистичну працю подала вже була українська й чужа преса коротенькі й прихильні звіти. Лиш п. Заїкин широко її скоментував, розуміється — по своїому — „неотвѣтственно".

Одначе справедливість вимагає зазначити на вступі, що п. Заїкин один раз таки „отвѣтственно" думав над брошурою о. Луканя. Було се тоді, коли він писав рецензію статистики о. Луканя в польськім „Історичнім Квартальніку"[1]). Рецензія випала вдатно й річево. Тоді п. З—н міркував цілком правильно, що польська редакція історичного видавництва не вдоволяється січкою, але всі дописи пересіває острим решетом критики.

Очевидно зовсім навпаки мається справа з православним видавництвом. Заїкин свідомий факту, що видавці, редактори, православні читачі „Слова" (розуміється, не всі) на саму згадку про Унію дізнають проявів гейби коловатиці. Для них отже треба було спрепарувати статтю в протиуніятськім дусі, в такім дусі, в якім колись царський уряд офіціяльно інспірував всю російську історіографію. І треба признати, що п. Заїкин доконав справжнього „мастерства" в тім напрямі. Щоб пізнати того рос. духа, що віджив в Заїкині, приступаємо до рострясування важніших місць його статті.

I.

О. Лукань ЧСВВ. називає в своїй статистиці давні православні монастирі „василіянськими". І се власне Заїкин закинув василіянському авторові, говорячи, що не можна так писати, бо се „недопустимо въ исторической наукѣ". Прямо — не науково! Не можна брати того закиду Заїкина як якийсь необачний „lapsus linguae". Се його, як сам пише, — „принципіальное возраженіе". Такий сам закид зробив Заїкин вже передтим польському історикові Вл. Томкевичеві, котрий також назвав був православні монастирі „василіянськими".[2]) На око — дрібний закид, але він свідчить проречисто, що п. Заїкин не знає основно ні устрою східнього монашества, ні історії православя на Русі.

Задалеко завелоб нас доказувати п. Заїкинові, що монашество Сходу основується на правилах св. Василія і хоч в бігу віків були ріжні модифікації тих правил, прм. практиковані в деяких східних провінціях устави св. Теодора Студита (VIII—IX. ст.), то одначе се були незначні перерібки, які недоторкували основної схеми василіянського правила, а творили лише несуттеві при- й надбудівки, примінені до обставин часу.

Можна простити світському православному авторові, незнання внутрішніх монастирських справ, однак мусить разити в Заїкина груба ігноранція історичних жерел в тій обговорюваній матерії, які якраз проти нього говорять. Хто бодай побіжно знає історію руського монашества, тому відомі історичні памятники, які безсумнівно стверджують, що православні монахи уважали себе синами св. Василія В. та що свої правила називали „василіянськими".

Наведу одно-друге свідоцтво.

Перший ігумен добромильського монастиря Анастазій, завзятий ворог Унії (гл. Грушевський, Історія України-Руси. VII. 501) випросив від власника Добромиля Щасного Гербурта оснування в його лісах добромильського монастиря. Гербурт згодився і виготовив в польській мові грамоту 1613 р. В ній читаємо: ...„Oznaimuiemy isz będąc proszeni od Oica Anastasia i Braci jego Czerncow Zakonu S. Bazilego"...

Теребовельський староста православний Александер Балабан в своїй фундаційній грамоті з 1629 пише так: „Cerkiew... y monastyr przy niey na zakonniki Zakonu y reguły Sw. Bazylego W."

Між тими „законнікі" перебували Йов Княгиницький і Йов Желізо, фанатичні поборники Унії.

Намісник православного Скиту Манявського Донат Міляновський підписувався: „Xiądz Donat Milanowskij Reguły Świętego Bazylego Wielkiego Monasteru Skit Wielkij nazwanego Nieunitow"...[3])

Павло Людкевич, рухливий православний діяч (основник друкарні в Заплатинських Угерцях) видав в монастирській друкарні в Луцьку 1628 р. книжку „Лямент", написану „презъ Многогрѣшного Іеродіакона Давыда Андреевича Инока Чину стого Великаго Василія".

Вже й наведені докази свідчать наглядно, що назва „ЧСВВ" історично обоснована і для давного православного монашества, без огляду на се, чи правила великого Патріярха Сходу були практичною нормою життя давних монахів.

Якже в світлі таких свідоцтв виглядає „історична наука" Заїкина, якою він атакує справді наукове твердження василіянського автора? Не дивуємося. Заїкин — се дитина модерного православя, яке всесторонно розкатоличується навіть утечею від давних монаших традицій при рівночасному відчинюванні на розтвір дверей православної Церкви для протестантського духа й доктрини.

Однак мимо історизму, яким оперує о. Лукань в називанні давних православних монастирів „василіянськими", я таки тримаю з Заїкином... Тільки з інших мотивів. Не годиться емблеми „Чин СВВ", той символ величних річей, розтягати на православні монастирі, які і в минулому й сьогодня творять лиш пародію монастирів.

II.

На черзі нова тема й новий закид. З брошурки о. Луканя довідуємося, що російські війська в повороті зпід Хотина по війні з Турками 1740 р. розграбили дотла василіянський уніятський монастир в Улашківцях, бучацької землі. Загарбали дорогоцінну церковну посуду, книги, рукописи, спустошили монастир і господарство. Тої грабіжи допустилося військо під оком вождя „Муніха".

Ся коротка нотатка, подана о. Луканем за відомою в науковім світі улашковецькою хронікою, немило шпигнула п. Заїкина, котрий нині грає ролю трубадура російської зарубежньої чорносотенщини. „Уви! — вигукнув лицемірно Заїкин — о. Лукань повторяет безкритично"... за улашковецкою хронікою. Само собою розуміється, що „сообщеніе ето вздорно". Дальше п. Заїкин пише: „В 1740 р. в Росії всеціло господарювала німецька партія (епоха Бірона!): справами Православної Церкви правительство, руководиме німцями, в тім періоді не інтересувалося; сам Ми-

[1]) „Kwartalnik Historyczny". XLIX, 3. Lwów 1935. 464.

[2]) Пор. наведений том „Kwart. Hist." стр. 423.

[3]) Д-ръ Юліянъ Целевичъ, Исторія Скиту Манявского. Львовъ 1887. CII.

ОСИП НАЗАРУК 27)

ROMA AETERNA

Вічний Рим — Апостольська Столиця

IV. Кастель Ґандольфо.

Втомлений цілоденною їздою висів я в місцевости Кастель Ґандольфо, перед віллею князів Ґаґаріних, тепер власністю нашого духовного семинара в Римі. В тій віллі відпочивають в літі питомці і настоятелі нашого духовного семинара, що приїздять сюди з Риму на цілі вакації.

Вид сеї прекрасної місцевости і віллі Ґаґаріних так мене оживив, що я відразу й без відпочинку почав розглядатися по околиці. Не даром вибрали сю власне околицю на свою літну резиденцію цісарі старого Риму й опісля римські папи. Тай наш великокняжий рід Руриковичів тут склонив голову свою по великій і бурливій історії своїй: одна з віток його се рід князів Ґаґаріних. Від них львівський Митрополит Андрей Шептицький відкупив сю віллю, в котрій я сегодня буду ночувати.

Признаюся, що перебігла по мені немов легка дрож на думку, що спатиму сю ніч у віллі, де донедавна жили люди, в котрих плила кров найбільшого роду нашої землі, що за памяти історії найдовше нею правив. Якже інтересно, що далекі нащадки того роду вибрали собі на літо місце між літною резиденцією Св. Отців і римських цісарів. Вілля та на горі в огороді, в прегарнім саді. Вся біла як сніг. Від дороги одноповерхова, від озера кількаповерхова. А там в низу гладке як зеркало Озеро Альбанське.*) Здається, ось-ось недалеко. Великий сад віллі Ґаґаріних сягає аж до самого озера по стрімкім узбіччі.

А по противній стороні озера також прегарні віллі серед зелені. То улюблені літні резиденції римської шляхти. Колись давно стояла там Альба Льонга, мати Риму, збурена ним. Потому пишалися там великанські будівлі Помпея і цісарська резиденція давних царів Риму, тут стояла табором і їх ґвардія преторіянів. Що тут державних тайн звершилося, яких ніколи не довідаються люди!

Якеж се цікаве, що якраз тут вибрала собі місце на відпочинок родина з крови Руриковичів! Тут, де зачиналася влада Вічного Міста, котру воно переняло від Альби Льонґи, давної столиці Союза Латинських Міст. І само стало столицею світа.

І пригадалася стара леґенда Риму про те, як він покорив Альбу Льонґу. Та леґенда мала на мене великий вплив у моїй дуже вчасній молодости. Вона вбила мені в тямку науку, щоби в ніякій ситуації не тратити надії на вихід з неї, ба й на успіх.

Отже наведу тут ту стару римську леґенду, може вона підбадьорить і не одного з молодців мого народа: За панування в Римі короля Тулля Гостілія вибухла війна між молодим Римом і старою Альбою Льонґою. В військах обидвох міст боролися по три братитрояки: в римськім війську три Горації, в війську Альби Льонґи три Куратії. Вони були рівного віку, рівної відваги і рівної сили. Отже обидва війська погоди-

*) Озеро Альбано, овальної форми, з чистою як кришталь водою і з дуже могутними жерелами на дні, має 3 і пів км. довжини, 2 км. ширини і 9 км. в обводі. Глибина його доходить до 175 метрів. Се кратер вигаслого вулькану. Береги довкруги нього виглядають як природний амфітеатр. Вони дуже стрімкі, мають около 165 м. висоти понад морем і зовсім покриті виноградом і каштановими деревами. Поверхня того озера положена на 295 м. понад морем. Для відпроваджування надміру води того озера вже дуже давно збудовано відповідний канал. В тім озері купалися в літі римські цісарі й мали над самим берегом прекрасну купальню, котра частинно сягала й у саме озеро. Досі видно на його дні білі мармори тої купальні.

них був, як відомо, німецьким протестантом, і при тім людина високих моральних прикмет (качеств), безсумніву дуже світла личність серед тодішних керманичів і визначних діячів в Росії; представити Миниха в ролі грабіжника, що обдирає церкву, прямо немислиме“.[4])

При читанні тих слів Заїкина аж руки опадають зі здивування. Як можна так насилувати історію! Насувається питання: чи наведені погляди подиктувала Заїкинові його компромітуюча іґноранція чи безпримірний цинізм? Для добра Заїкина вибираємо першу частину альтернативи: Заїкин не має й зеленого поняття про добу Бірона і про се, що тоді в Росії діялося.

Для ліпшого зрозуміння справи поясньмо шан. Читачам коротенько, що се таке та доба Бірона.

По смерти Катерини І. (1727 р.) царював в Росії три роки недоліток Петро II., котрий помер на віспу в 15-тім році життя. На нім вигасла мужеська лінія Романових. Правною наслідницею царського престола була Єлисавета, друга дочка Петра В. Але Найвища Тайна Рада боялася останків крови жахливого самодержця Петра І., тому предкладає царський скиптр курляндській княжні Анні, дочці Івана V. природного брата Петра В. Однак Рада наперід поставила умови, обмежуючі самовласть нової цариці. Між умовами було і застереження, що Анна не сміє привозити з собою свого любовника — Бірона... Анна підписала предложені умови в Мітаві й пустилася в дорогу до Москви з... Бироном. Тут проголошується Анна за намовою Бірона самодержицею всеї Руси, а Бірон стає фактичним регентом Росії. Бірон дібрав собі до помочі згаданого вище „Миниха“ як першого міністра. Так зачалася 10-літня епоха біронізму в Росії.

Німецький історик фон Вальдек характеризує епоху Бірона осьтакими словами: „Народ був гноблений в нечуваний спосіб, а щоб його скарги не дійшли до вух цариці, тому окружив її Бірон греблею шпигунів та не допустив, щоб вона прозріла серед виключного роскошелюбства.“ [5])

Бірон, з ласки цариці керманич держави, зачав своє правління від — стинання голів. Катівський топір і сибірська каторга вигубили майже цілковито рід Долгоруких. Четвертування, ломання колесом, витинання язиків, виколювання очей по всім правилам византійських взірців — се була звичайна відповідь на леда найменший прояв негодування!

Тепер насувається питання, чи в тій добі кривавого режіму фаворитів цариці Анни (1730—1740) російська політична думка займалася справами православя й Унії на терені Росії й поза нею? Чи послідовно фельдмаршал „Миних“ міг знищити монастир в Улашківцях, тому що се був уніятський монастир?

Заїкин, як ми бачили вгорі, каже: Ніколи! В добі Бірона не було кому займатися справами православя, бо при кермі держави стояли Німці і до того ще протестанти, яким не могло залежати ні на православю ні на Унії...

Стидно нам за п. Заїкина, котрий хоче грати ролю знавця Сходу і православя, а проявляє таку неграмотність в справах, які повинен знати і які легко історично провірити.

Не знає він, що поза двірською, царською камарілею, що плавилася в крові й розпусті, чувала російська державна „рація стану“, воплочена в петербурськім Сенаті і св. Синоді. Ті інституції ніколи не спускали з ока заповіту Петра В., котрий голосив, що вміле виграваня політикою положення заграничного православя, диссідентів і Унії, закріплює і поширює політичну владу Росії в чужих краях.

Розуміється, що чужинці, які стояли при владі в Росії, мусіли ради вдержання свого становища підпирати державну ідеольогію „світським раменем.“

Власне за часів Бірона представники московського православя розпоряджували заграницею густою сіттю шпигунів і агітаторів. Ті наємники Москви бачно слідили кождий рел. рух в Польщі та для рос. дипльоматичного резидента у Варшаві і для петербс. Синоду препарували ріжні історії „гоненія“ православних, передовсім Уніятами. Московська дипльоматія поквапно використовувала ті доноси, не погорджуючи і такими „насильствами“ як прм. цькування собакою якогось батюшку Версботовича, що пхався в уніятське село (автентичне!).

Кількома конкретними примірами зілюструємо незаперечну правду, що царський двір в добі Бірона дуже патронував православю в Польщі.

В першім році царствування Анни й правління Бірона царський двір в серпні 1730 р. доручив польському урядові в Варшаві протестаційну грамоту, в якій читаємо: „Не тільки церкви і монастирі, але й цілі Епископства відобрані (=православним) насильно і великим зневоленням та повернені в Унію. При тім так Католики як Уніяти завдають мірським і духовним всяких чинів і знатним особам всякого рода гнет, зневаги, мучення“... При кінці грамоти цариця категорично заявляє: „Ми за оних заступать по совѣсти Нашей Нас толь найвящше обязанними признаваем.“[6])

В 1732 р. київський архіеп. Рафаїл доносить св. Синодові про гонення православних в Польщі, а як найсильніший на се доказ подає, що слуги стольника Позняка вибили двох православних монахів тому, що виленські монахи не хотіли принять їх пана на кватиру...

Архимандрит слуцького монастиря подав 1734 р. російському міністрові у Варшаві граф. Левенвальдові жалобу на Поляків і передовсім на Уніятів за ріжні обиди нанесені православним.

Білоруський православний епископ Волчанський скаржиться 1739 р. перед петербс. Синодом, що „в Мстиславской протопопіи в селі Кошах поп сам предался в Унію“ і що православя вигибає: Своє письмо кінчить епископ словами. які стверджують велику історичну правду, „З сего слідуе — пише він — що останок сеї епархії весь відійде в Унію і в недовгім часі не буде можна ніпричім і начім удержати православного епископа — аще всемощнѣшая Російская Держава здѣшнему православю не поможет“. (Б. Каменський, ст. 234).

І справді царський двір вміло використовував ті релігійні справи для ратунку православя перед Унією та послідовно і для своїх великодержавних намірів. Не диво проте, що вже трицять літ по добі Бірона могла цариця Катерина II. приступити до явного розбору Польщі й опісля до викорінення Унії.

Останний дипльоматичний акт, який вийшов з царської канцелярії безпосередно перед смертю цариці Анни за регентури Бірона, був рескрипт з дня 24. XI. 1739 р. В нім цариця з натиском припоручає своїому міністрові у Варшаві баронові Кайзерлінгові та резидентові Голембовському, щоб ужили всіх засобів дипльоматії перед польським урядом в обороні православя. „Ви длятого вездѣ, пише цариця, гдѣ потребно, найсильнѣйшія представлення и домагательства употреблять имѣете, даби вище помянутия обиди и утѣсненія конечно прикращени били... Понеже Ми за оних нашего же исповѣданія людей сильно заступать должними признаваем.“

К. П.

(Далі буде).

[4]) **Наші підчеркнення.**

[5]) **Дослівно: „Das Volk wurde in unerhörter Weise bedrückt, und damit seine Klagen nicht zur Kaiserin dringen konnten, umgab Biron sie mit einem Wall von Spionen und liess sie unter lauter Lustbarkeiten nicht zur Besinnung kommen.“ (Russland; Friedrich von Waldeck, Leipzig 1884, стр. 42).**

[6]) **Сі докази наводимо за істориком Бантиш-Каменским з його твору: „Извѣстіе о возникшей в Польшѣ Уніи“, Вильна 1866.**

лися, щоб вислід боротьби між Гораціями й Куріями рішив про побіду й погром між обома містами, про панування й про підданство одного з них. Дали знак трубою до бою. І кинулися на себе Горації й Курації. Довго тревала боротьба. Впав оден Горацій, впав і другий, а третий пустився втікати. Радісно закричали Альбанці, вже певні побіди. А три Курації пустилися в погоню за останним з Гораціїв. Одначе одержані в бою рани спиняли їх в одностайнім бігу. Втім несподівано відвернувся втікаючий Горацій і вбив найблищого Курація, що гонив за ним, потому вбив другого і третого. Так побідив Рим і зруйнував Альбу Льонґу та переняв владу по ній.

При рівних силах з нею — побідив тим, що в шахах називається „темпо“.

Здається, що вже в сій легенді корениться стара розумна приповідка римська: Вислід війни все непевний.*) Та з того не виходить, що вислід війни непевний також тоді, коли одна сторона має доволі зброї й амуніції, а друга не має, бо та приповідка очевидно припускає можливість оборони кождої сторони. Сего не памятали ті між нами, котрі домагалися від Галицької Армії, щоб до кінця боролася з Поляками, хоч вона вже зовсім не мала амуніції, а Поляки мали її подостатком.

Найбільш небезпечні бувають домагання тих, котрі десь чогось трохи училися але самі добре не знають, чого і де й до чого се приложити.

Виходжу в огороді віллі по зелізних сходах на зелізну ґалерійку довкруги великого дерева аж таки до його корони — й оглядаю околицю тай налюбуватися нею не можу.

Що тут коштів вложено в сей огород! Тераси довкруги, водопроводи тягнуться аж до озера, чи радше від озера до віллі. Тепер власне переводять їх аж до недалекої папської літної віллі. Є печера в саді, є гарні стежки.

Так, так — подібно мусіли дбати всі Рурикович про кожду місцевість, де вони господарили. Дбали вони й про наші міста від Ярославля, Перемишля й Сянока аж по Переяславль, Путивль і Тьмуторокань. Дбали, аж поки ми самі не усунули влади їх, то піддаючись Татарам, то вимордовуючи свій княжий рід...

Стою я на зелізній ґалерії на верху високого дерева, між гиллям його, в саді віллі Ґагаріних і думаю над тим, як Рим знищив свою матір Альбу Льонґу. Подібно знищив Суздаль матір городів руських Київ. Ба, та чи подібно не нищив і наш Київ всіх осель, що чейже мусіли повставати здовж великого водного шляху Дніпра на полудне від Києва аж до Чорного Моря? Якже інакше можна зрозуміти факт, що на тій великій водній артерії не знаємо ні про оден замітний город між Києвом й устем Дніпра? Чи то не Київ нищив всякі завязки і всякі можливости міст на тім водним шляху, щоб самому загарбувати всі торговельні користи зі свого монопольного становища?

Нічого про те не знаємо.

Винищений суверенний рід Рурикович забрав з собою в могилу богато таємниць, а бічні гилля його, хоч досі істнують, немов усунулися не лише від правління але й від студій над минулим Рідного Краю...

Кличуть вечеряти.

Входжу до великого рефектаря. Пишна саля з богатими й гарними штукатеріями. Величаво прибрав свою їдальню рід князів Ґагаріних.

— А спати будете в бібліотеці старого князя, каже до мене о. Галущинський ЧСВВ, порозумівшися з ректором семинаря о. Головецьким ЧСВВ.

(Далі буде).

*) „Eventus belli semper incertus est.“

Критика нашої кооперації

Як ту „критику" переведено, а як є в дійсности.

В „Новій Зорі" з 7 січня с. р. появилася стаття „Наше теперішне спільництво (кооперація)". Автор не виступив відкрито під власним іменем, але сховався під псевдонім „І. Л." В цій статті допустився автор проти кооперації для загального закупу і збуту, як і проти її працівників головно проти директорів і урядників Повіт. Союзів закидів, які спер на неправдивих цифрах і фактах. Закиди подані в такій формі, що не лицюють серіозній людині й ображують почування. З вище поданих причин дирекція Центросоюзу вважає своїм обовязком забрати в цій справі публично голос.

Неправдивим і просто виссаним з пальця є твердження автора, начебто докладні розсліди переведені урядовими і громадянськими установами показали, що хліборобдістає лише 53% з біржевої ціни за жито, а 50% за пшеницю, або що торговці безрогами і худобою заробляють 80—92% понад ціну, яку самі платять хліборобові та що біля 80% зарібку мають торговці яйцями. Вже сі циферні дані вказують на те, що автор зівсім не обізнаний з ринковими торговельними справами. Бож кождий хоч дещо обзнайомлений з торгівлею збіжа чи живини знає, що такі заробітки неможливі. Наш рільник вже сьогодні станув так високо, що при допомозі кооперації оріентується в цінах збіжа і не дає себе визискувати аж так як се подає автор статті.

Неправдивим є твердження автора, начеб то наша кооп. орґанізація не потрафила взятися за торгівлю збіжам. Перечить сьому вже сам факт, що через Центросоюз збула кооперація в осені 1935 р. самого тільки збіжа 1575 тон, а вже не враховуємо інших плодів, про які автор не згадує. Ще нема звітових зіставлень про збіжеві трансакції всіх Повітових Союзів за 1935 рік, але по дотеперішним нашим на борзі зібраним звідомленням можна напевно твердити, що їх збіжеві обороти перейшли в 1935 році 10.000 тон. Про минулі роки не говоримо, бо вони є в річних звідомленнях, котрих автор також не читав і взагалі про них не має поняття, бо не писав би тоді виссаних з пальця тверджень.

Неправдивим є також твердження автора, начеб то наше спільництво не потрафило досі взяти в свої руки бодай малу частину торговлі хліборобською живиною. Колиб автор зайшов був до Центросоюзу, то довідавсяб, що Повіт. Союзи збули через Центросоюз у самому тільки 1935 році 8673 штук свиней, 41.500 кґ. дробу та 69 рогових штук, а попри те заложив при великому вкладі гроша і праці мясарську вирібню, де селяни також збувають свої продукти. А також поважне число Союзів має вже мясарні. Очевидно знов тут автор не має поняття про торговельні узанси і взагалі про сі справи. Він пише, що коли торговля збіжам і живиною дісталасяб до рук наших купців і нашого спільництва, то господарський дохід нашого селянства підніссяб найменше о 50% при продажі збіжа, ба навіть понад 100% при продажі живини. Колиж додає, що се не фантазія а правда, то дійсно се тільки його фантазія, а не правда. Очевидно фантастичні також його дальші виводи основані на твердженнях про ті великанські доходи, але се лишаємо його фантазії. Правдою є, що колиб спільництво сего обовязку не хотіло виконати, то допустилосяб тяжкого гріху занедбання супроти народу, але се просто несумлінність зі сторони автора твердити на основі власних фантасмагорій, що доси наше спільництво навіть не започаткувало тої роботи.

Автор додає одначе далі, що збут яєць Центросоюзу і його підбудови се слабенькі почини, та каже, що замітні тільки змагання двох-трох союзів в справі торговлі яйцями. Сим знову дає доказ, що не має поняття про те, що не від двох-трьох літ, але почавши від перших починів діяльности Союзів аж досі збувають майже всі Союзи яйця, а від 1927 року експортують заграницю і то не 2—3, але 15 Союзів і вони мають 9 магазинів експортових та що вони виекспортували 1935 року за границю 224 вагонів, а в двоє стільки бо понад 400 вагонів продали в краю разом на квоту понад 5,000.000 золотих.

Таксамо осмілитися виписувати клеветні вісті, що лиш кілька з 28 Повіт. Союзів починає несміло перепродувати шкіри, се знова виссана з пальця неправда, бо всі Союзи в повнім значінні слова нею торгують, а достава сього товару тільки в 1935 році, на квоту понад 400.000 зл., се доказ неправдивих тверджень автора. Одиноко готовими селянськими одягами Повітові Союзи мало торгують, чого автор також жадає, бо й не будуть, так як се домашні вироби, пристосовані до ноші майже кождого села зокрема. Але майже всі Союзи торгують мануфактурою на велику міру а такі Союзи як Стрий, Зборів ведуть навіть зовсім окремі крамниці з сим товаром.

Та вже просто жовч свою вилив автор на директорів Повітових Союзів і на їх персонал. Накинувся на тих нестружджених кооп. робітників, що нераз в голоді і холоді трудяться, при нужденних платнях. Він, ситий і засібний емерит.

Твердить, що кооперативи по селах ведуть замінну торговлю яйцями і збіжам оскільки їх сільські покупці змушують до сего, а далі твердить, що Союзи дуже нерадо приймають сі товарі. Директорів Повіт. Союзів, а слово „директори" бере в лапки, вважає такими панами, яким вигідніше полагоджувати купецькі діла при бюрку, а не щоб пан купував у них безроги мов який згінник. Ех авторе, колиб ти хоч раз поїхав на торговиці і на згони і побачив, як на них ті директори працюють, колиб ти хоч раз дістав по плечах палюгою від згінників, так як били згінники директорів, от хочби в Рогатині чи в Теребовлі, колиб ти вислухав тих соковитих слів, яких наслухаються ті інтеліґентні люди при виконуванні своїх обовязків, то може не писавби ти тоді тих слів повних злобної жовчі саме на тих інтеліґентних, повних пожертвования людей, не був би ти такий нетолерантний, мовляв „пан директор не встаючи від свого бюрка лише підписує асиґнати", не писавби ти, що таксамо сидять при бюрках торговельні референти, книговоди, ліквідатори — і пишуть.

Та автор і на селі не лишає сухої нитки. Він твердить, що „більшість кольоніяльно-споживних товарів продається в сільських кооперативах дорожче ніж в жидівських сільських споживних склепиках" і тут так як той „Greko-Katolik" з Кракова нетолерантно мотивує се тим, що товари несуть на собі ще високі кошти удержання краєвих і повітових спільницьких установ тих всіх директорів, торговельних референтів, ліквідаторів, контрольорів, орґанізаторів. Але його мозок не годен поняти того, що в торговлі є конкуренція, яка не оминає також цих кооператив, він не знає або не хоче знати, що ті наші кооперативи прекрасно бо побідоносно конкурують з приватними крамницями на селі, саме цінами і добрим товаром, та що саме вони регулятори цін.

Він навіть хоче пророчити і стверджує з самопевністю, що наше спільництво при цій системі не потрафить поширитися на торговлю сіль. господ. продуктами, бо до такої праці теперішні кооперативні провідники не надаються. Він емерит, зпід печі, їх знає. Він знає, що булоб інакше, колиб перед десяти роками були зачали се діло фахові спільничани. Що правда, не каже, котрі саме, бо йому й не треба знати, чи були такі. Він тільки твердить, що нині вони є і то кілька десяток молодих людей, які покінчили високі і середні торговельні школи, але власть імущі їх не допускають.

Нуте, авторе, подай їх імена, котрі то такі абсольвенти, що без практики знають се діло. Але що тут говорити! В Центросоюзі і в Повіт. Союзах є постійно практиканти з ріжними торговельними школами (в Ц. С. постійно від довгих літ біля 15 на практиці), які вчаться цієї штуки, щоби братися до практичної праці. Колиж автор каже, що треба їх посилати на студії за границю, то мусимо зазначити, що і такі є між нами, саме ті директори чи урядники, про котрих автор так грубо жовчевими словами висказувався, що мовляв не доросли до діла.

Та чому автор цих елюкубрацій ховається під псевдонімом І. Л.? Саме в цьому його характер! Він хоче вкусити, бо така вже його натура, але так, щоб ніхто не знав, що то він. Волить кинути підозріння на кого небудь, якого ініціяли є І. Л.

За Дирекцію Центросоюзу:
Юліян Шепарович, М. Творидло.

Від Редакції: Ми повідомили ВП. Автора статті, що наспіла відповідь на його критику й одержали повідомлення, що прийде на неї свої замітки. Ми ті замітки маємо обовязок помістити нашому співробітникові й на тім сподіємося закінчити ту справу.

Кінець сірників?

Один німецький інжинір винайшов новий препарат, який може зовсім заступити сірники. З того препарату ліпиться кульки, котрі мають ту прикмету, що на воздусі запалюються самі. Ті кульки 4 рази більші від головки сірника появилися вже в торговлі в спеціяльнім опакуванню. Коли виняти кульку з пуделка окремими щипцями, доданими до кождого пуделка, препарат запалюється за 10 до 15 секунд. Його полумінь не гасне навіть на вітрі. Обрахували, що уживання того препарату дасть можність заощадити кількадесять тисяч кубічних метрів дерева, потрібного на інші вироби, нпр. на виріб синтетичного цукру, погонового матеріялу і т. п.

Щодня нові богачі

Кождий день приносить нам тепер вісти про нові виграні, котрі падуть у тягненні четвертої кляси 34-тої Льотерії. Ось знимки кількох зпоміж щасливих грачів.

Ось мешканець Познання, п. Александер Мюллер, власник чвертки лїосу ч. 150704, на котрий впало 100.000 зл. Виграною поділиться з гуртом товаришів, котрі належать до спілки.

П. Северин Ковальский з Ґнезна заінкасував 10.000 зл. як власник чвертки лїосу ч. 95423, котрий виграв 50.000 зл.

Одна з денних виграних, 30.000 зл., впала в Скерневицях на число 2633. Половину того вимріяного собою числа набула п. Ванда Олішевска, котра займається доставою сільських продуктів столичним консументам. Одержала 12.000 зл.

Тягнення міліона відбудеться 21 б. м., а несповна місяць пізніше (20 лютня) розпічнеться тягнення І-ої кляси 35-ої Льотерії.

З РЕЛІГІЙНО-ЦЕРКОВНОГО ЖИТТЯ

Йорданські торжества у Львові. В день Богоявлення в год. 8'30 рано Преосв. Бучко відправив Архиєрейську Службу Божу в сослуженні вищого духовенства в церкві св. Спаса при вул. Краківській у Львові. В 10 год. з церкви св. Спаса вирушив похід на Ринок. В поході йшли процесії з львівських церков, богослови, монахині, Пані з Марійського Т-ва, представники українських установ, члени Т-ва „Зоря" і Т-ва „Воля" з прапорами й оркестрами. За ними йшли тисячі вірних. Наспіли також процесії з инших церков. Водосвяття відбулося як що року при криниці на Ринку. Співав хор богословів. Сего року не було ні снігу, ні морозу. Рано захмарене небо прояснилося й підчас водосвяття світило сонце мов весною. Цілу площу Ринку довкола ратуша вкрили маси людей. Крім Українців прийшло на Ринок богато Поляків і навіть Жиди. Після водосвяття при криниці довго товпився нарід набираючи води й розриваючи сосонки, котрими прикрашено криницю. Водосвяття скінчилося в год. 11'30. Потім похід вирушив довкола Ринку. Преосв. Бучко кропив вірних свяченою водою. Торжество закінчилося тихою Службою Божою в церкві св. Спаса. Підчас Служби Божої мішаний хор під управою радн. Купчинського співав колядки. — Рівночасно на Марійській площі відбулося водосвяття для вояків гр.-католиків. Перед подобою Матери Божої збудовано вівтар і прикрашено його сосонками. Водосвяття довершив Преосв. Н. Будка в сослуженні кількох священиків гр.-кат. і римо-кат. обряду. Площу перед вівтарем заповнили ряди війська й почесна компанія з орхестрою. Перед вівтарем уставилися представники цивільної та військової влади. На водосвяття прийшло також богато цікавої публики. — При вул. Курковій відбулося водосвяття православних.

В Городку підчас свята Христа-Царя приступило до сповіди 380 осіб.

В Катовицях відбулася нарада Комісії рим.-катол. Епископату для справ Католицької Акції.

Празник св. Йосафата в Раєвім Селі (Югославія) обходили дуже величаво. Якраз день перед празником відбулося посвячення нової церкви. Отже богослуження відправлено вже в новій церкві. Хоч день був хмарний і час до часу падав дощ, людей було богато. Поприходили гості зі Срему й навіть з Бачки. Вечером відбулося представлення й потім забава. Посвяченням своєї церкви й празником св. Йосафата жителі Раєвого Села почали нову добу в історії свойого села. (Подано за „Рускими Новинами").

Ірляндським Люрдом називають місцевість Кнок в Ірляндії. Туди приїздять люди не лише з Ірляндії й Англії, але і з Америки. Для дослідів над чудесними уздоровленнями створено там окреме бюро як у Люрді.

Лікарський фейлетоник.

Хліб і овочі

Є дві, на жаль недоцінювані, поживи, котрі дуже добре ділають головно на дітей: хліб і овочі. Хліб дуже поживний. Коли його добре пережуємо, він не тяжко стравний. Для дітей ліпший білий хліб. Не давати дітям свіжо спеченого хліба. Діти часто поликають великі кусники хліба неперемішані зі слиною. Так обтяжують жолудок і спричиняють здуття. Тому дітям треба часто пригадувати, щоб добре жували. Овочі важні для творення тілесних соків задля своєї поживности й задля вітамінів. Тільки треба їх очистити перед їдженням. Овочі треба мити. Слабші жолудки травлять тільки овочі без лупини. Хто має здоровий жолудок, нехай їсть овочі з лупою. Овочі треба їсти підчас обіду, підвечірку, чи вечері. Коли їмо овочі в невідповідній порі, перешкоджуємо жолудкови в травленні й тим викликаємо забурення.

ПОЛІТИЧНІ ВІСТИ

ПОСЛИ В. МУДРИЙ І В. ЦЕЛЕВИЧ були знов на послуханню в польського премієра Косцялковского. На авдієнції обговорено ряд актуальних справ з українського життя.

В СПРАВІ РЕНТ для інвалідів української армії заявив віцеміністр скарбу на засіданню буджетової комісії сойму м. і.: Досі вплинуло 963 внесень о признання рент. Стверджую, що присвячуємо увагу тій справі і в порозумінню з міністерством суспільної опіки постараємося в границях можливости приспішити її полагодження.

НА ТЕРЕНІ СОЙМУ в Варшаві повстав клюб хліборобів („Коло рольнікув"). До клюбу належить 92 послів. Голова клюбу пос. ґенерал Желіговский.

ПОЛЬСЬКІ СТУДЕНТИ у Львові хотіли відбути 19 с. м. віче в українській справі. Поліція не дозволила відбути віча і розігнала учасників арештуючи 15 осіб, в тім 2 студентів.

СТАНИСЛАВІВСЬКИМ ВОЄВОДОЮ іменовано Мєчислава Старжиньского, б. нач. виділу безпеки у Львові.

В ВАРШАВІ увязнили адвоката Мєчислава Рудзіньского, бувшого оборонця берестейських вязнів. Крім того увязнили ще одну особу за критикування суду проти 12 Українців.

ПРО ДІЯЛЬНІСТЬ ОУН НА БУКОВИНІ розписується ромунська преса. Вона твердить м. і., що Коновалець має перебувати в Чехословаччині і має кермувати терористичною акцією в Чехословаччині, Польщі й Ромунії на Буковині. Очевидний нонсенс.

ЛИТОВСЬКІ ВЛАСТИ розвязали на терені Литви 42 організацій. М. і. розвязали відділи організації католицької молоді „Пасаваріс", два відділи союзу Тавтінінків, партію соціялістів-сіоністів і її відділи, жидівську людову партію, союз абсольвентів висших шкіл, союз священиків абстинентів і богато інших.

В НІМЕЧЧИНІ уряджували 12. с. м. „день одної страви". Тої неділі всі Німці мали мати на обід тільки одну страву. Також німецькі ґазети в Польщі видали заклик до Німців в Польщі, щоб примінилися до заряджень німецького правительства. Польська преса пише про се з обуренням м. і.: „Або Німці в Польщі се горожани Річипосполитої, або уважають себе горожанами Німеччини. Треба вибрати!"

СОВІТИ вдержують торговельні звязки з Італією, хоч недавно голосували в Женеві за санкціями. Совіти достарчають Італії вуголь, асфальт, збіжжа, цемент. До перевозу винаймають грецькі кораблі.

АВСТРІЙСЬКІ ГІТЛЄРІВЦІ розкинули на терені цілої Австрії свою відозву. В ній домагаються привернення конституції й амнестії для засуджених австрійських гітлєрівців.

ФРАНЦУЗЬКИЙ АМБАСАДОР в Берліні Ф. Понсет відбув довшу нараду з секретарем німецького міністерства закордонних справ Більовом. Амбасадор Понсет дав до зрозуміння, що укріплювання німецької західної границі в Надренії може потягнути за собою поважні наслідки.

ЕСПАНСЬКІ ЛІВІ ПАРТІЇ утворили спільний виборчий бльок з комуністами й синдикалістами.

СКАНДИНАВСЬКІ ДЕРЖАВИ рішили спільно виступити на Раді Союзу Народів проти італійських методів війни в Абісинії.

АНҐЛІЙСЬКИЙ МІНІСТР закордонних справ Іден виголосив промову. В ній підкреслив дві засади для вирішення італійсько - абісинського конфлікту. 1) Не вільно допустити, щоб аґресія увінчалася успіхом і 2) члени Союзу Народів повинні бути такі сильні, щоб відстрашити напастника.

ІТАЛІЙСЬКІ ЛІТАКИ бомбардували м. Дабат в Абісинії 120 км. на північ від озера Тана, з котрого випливає блакитний Ніль.

ПІДЧАС ЛЕТУНСЬКОЇ АТАКИ 30 км. на полудне від м. Макалє Абісинці трафили літак Муссолінієвого сина Віктора. Арматний набій пробив двері кабіни і вибух внутрі літака та ушкодив апарат і машиновий кріс. Пільот з великою бідою осів по італійській стороні.

ВІЙНА В АБІСИНІЇ. На північнім фронті відбуваються бої між Абісинцями й Італійцями на захід від м. Макалє. В тих боях Абісинці мали здобути 24 італійських танків. Абісинський цісар вислав часть своєї ґвардії на північний фронт. На полудневім фронті також завзяті бої під м. Коранлє. Зливні дощі сильно утруднюють воєнну операцію.

В АДДІС АБЕБІ магістрат зарядив, щоб мешканці міста будували протилетунські схоронища. Абісинці очікують летунської атаки на столицю Абісинії.

КИТАЙСЬКІ ВЛАСТИ проголосили виїмковий стан в м. Кантоні, бо китайські студенти уряджували протияпонські демонстрації.

НАНКІН і ТОКІО порозумілися щодо головних підстав уложення китайско-японських відносин. Конкретних заряджень ще не усталено.

НОВИНКИ

Довгу і сніжну зиму заповідають метеорольоґи. Коли в часі Різдва була в нас весна, то на Великдень будемо мати сніги.

Розправа за вбийство дир. Бабія й Бачинського відбудеться у Львові вже мабуть у квітни с. р. В тій ціли перевезуть в найближчому часі з Варшави до Львова засуджених Бандеру, Лебедя, Підгайного, Мигаля, Малюцу, Качмарського й Зарицьку, проти котрих прокуратура ладить вже акт обвинувачення.

Батьківський Кружок при школі ім. князя Льва на Личакові в звязку з новинкою в ч. 3 „Нової Зорі" з с. р. повідомляє, що згадану там виставку підготовила пані Полюгова та що дохід призначено на доживлювання вбогої дітвори.

З Берези Картузької вийшло 12 Українців, 4 комуністів і 2 ендеки. Лишилося там 28 осіб, в тім 16 Українців, 8 комуністів і 4 ендеки.

В Рогатині увязнено абсольвента ґімназії Володимира Гладкого й перевезено до Бриґідок у Львові.

Будову зелізничої лінії Краснє-Бужськ-Камінка Струмилова проектують господарські круги Галичини й Волині. Кошт будови тої лінії винесе кількадесять міліонів зл.

В Борславі шириться сильно епідемія черевного тифу. Дотепер зголошено понад 200 випадків недуги.

На основі розпорядку мін. почти й телеґр. можна буде надавати летунську почту в кождій місцевості.

Памятники марш. Пілсудскому збудовано досі в 31 містах Польщі. В 221 містах є вулиці і площі його імени.

Поїзд вискочив з шин на шляху Вильно-Молодечно. В катастрофі погибла одна жінка; 27 осіб ранених.

Риба за 1000 зол. На Гелю зловив один рибак величезного лосося, 2 м. завдовшки, що важив 200 кґ. Рибак дістав за нього тисячу зл.

В Мукачеві почав виходити новий український місячник „Наша Школа" під редакцією Івана Васка. Часопис буде звертати головну увагу на потреби українського шкільництва на Закарпатті.

В чехословацькій армії служить 95.000 Чехів (53 проц.), 40.000 Німців (22 проц.), 25.000 Словаків (14 проц.), 10.000 Мадярів (5.5 проц.), 10.000 Українців, Ромунів і ин.

Гумор. — Рада. — То кажете, що дві години треба йти через той ліс до зелізниці? А не можнаб того часу якось скоротити? — Та чому ні? Можна скоротити: біжіть!

Гумор. — Дивно, як ви знаєте ціни дробу в ріжних околицях. — Бо я їжджу автом.

В Чернигові відновили дім, де жив М. Коцюбинський. Дім сей перемінять на музей.

Совітський корабель „Донець" затонув в дорозі до Гамбурґа й Роттердаму. Частину корабля й два трупи викинули филі на беріг коло Виборґу в Фінляндії.

Совітська армія має 1,300.000 жовнірів.

Ромунська жандармерія перетрусила ціле село Чернавку в черновецькому повіті, де як доносить ромунська преса, знайшла богато зброї. Богато селян відставили під воєнний суд.

Найпопулярніша книжка в останньому часі се німецька книжка Конрада Гайдена п. з. „Адольф Гітлєр". В короткому часі появився вже десятий її наклад.

Ґестапо в Німеччині заборонило ґен. Людендорфови виголосити публичну лекцію.

В Німеччині побудовано найскоріший комунікаційний літак світа. Він може розвивати скорість понад 400 км. на годину.

Міжнародний музичний конґрес відбудеться 22 лютня с. р. в Стокгольмі.

В Копенгазі (Данія) збудували новий готель, в котрім у кождій кімнаті можна мати не тільки горячу і студену воду, але також — пиво з чопа...

В Данії на 3.700.000 населення є тепер 120.000 безробітних.

Пішки з Голяндії до Люрду вибралася одна голяндська родина, зложена з батьків та четверо малих дітей. Се має бути виконання обіту, зложеного підчас смертельної недуги одної дитини.

У процесі спільників Ставіського в Парижі проголошено вже присуд. Суд звільнив 11 підсудних, між ними жінку Ставіського. Інших засудили на кари вязниці або тяжких робіт від 1 року до 7 літ.

В Італії арештовано епископа Ґайслєра з Брессаноне тому, що не хотів видати пастирського листа в справі збірки золотих предметів для італійського скарбу. Се арештування викликало загальне розчарування. Таке доносить „Райхспост".

Життєпис Муссолінія пера Артура Раркера п. з. „Цезар з обрізків" вийшов друком. Автор три роки шукав видавця.

Вільгельм Стід, голосний анґлійський публіцист, оповістив статтю. В ній пише, що банкрутство Муссолінія приспішить упадок Гітлєра й се освободить Европу від дуже прикрого положення.

В околиці Александрії розбився анґлійський комунікаційний гидроплян. В катастрофі погибло 12 осіб.

В Мароку, в околиці міста Рабату, відкрито великі нафтові жерела.

До Абісинії приїхала місія нідерляндського Червоного Хреста.

В Колюмбії, в департаменті Наріно, землетрус знищив три села. В сій живловій катастрофі погибло 200 до 300 людей. В селі Ля Хоррера появилася глибока щілина та похоронила живцем 100 осіб.

Ґанді вмирає. Недуга Ґандія погіршується. Він дістає раз-у-раз атаки астми. Не хоче заживати ліків, які записали йому лікарі й пє далі лише козяче молоко.

В Японії вибухла епідемія ґрипи. Досі занедужало понад 25.000 осіб.

Гумор. — Анальоґічно до іменування сенатора Сьвітальского воєводою в Кракові полковник Славек буде іменований війтом в Рацлавіцах. („Врублє").

Гумор. — Здібний хлопець. — Учитель в школі: Прозрачними називаємо ті предмети, через котрі можна бачити. Хто з вас може назвати такий предмет? — Встає оден ученик і твердо каже: Драбина.

ЕКОНОМІЧНІ ВІСТИ

Для Тернополя Банк Краєвого Господарства признав 220 тисяч зл. для тих, що будують. З того призначено 100 тисяч зл. на дрібне мешканеве будівництво, 70 тис. на бльокове будівництво й 50 тисяч зл. на ремонти домів.

Буджет президії ради міністрів преліміновано на 3.311.000 зл.

Видатки польського сойму передбачені на 3,273.000 зл. Посольські дієти дають квоту 2,489.417 зл., на репрезентацію призначено 31 тис. зл., для урядовців і функціонарів сойму 432.020 зл.

768 міл. зл. на військо видасть Польща в році 1936/37. Се є 34·33 прц. цілого буджету Польщі.

Маєтки на ліцитації. Кредитове Земське Т-во в Варшаві оголосило лісту 194 маєтків виставлених на ліцитацію. Ліквідується більша посілість.

Дирекція державних лісів видала розпорядок, щоб самоуправам продавати дерево з державних лісів на будову шкіл на кредитових умовах. Самоуправна інституція має заплатити 10-20 прц. при відборі дерева. Решта належности буде розложена на 5 річних рат.

Речинець заключування конверзійних договорів про довги продовжено до осені 1936 р.

Польська Аґенція Телєґрафічна (ПАТ) мала м. р. доходу брутто 6,348.255 зл., зиску нетто 79.880 зл. ПАТ має 167 кореспондентів в краю, 13 постійних і 82 надзвичайних кореспондентів закордоном.

Реформа оборотового податку. Міністерство Скарбу виготовило проєкт реформи промислового податку від обороту. Той проєкт кумулює в одній ставці засадничий оборотовий податок і всі додатки разом зі стемплевою оплатою від рахунків. Він касує зріжничковані ставки для ґуртової й детайлічної торговлі та від трансакцій доконаних промислом з іншими підприємствами. Нові сцілені ставки виноситимуть 1 прц. від обороту для торг. підприємств, котрі ведуть торг. книги, 1·7 прц. для тих, що не ведуть книг і 2 прц. для промислу.

Мостів збудовано в Польщі м. року 16.200 м. загальної довжини, в тім 14.000 м. деревляних, 1.200 м. зелізно-бетонових і 1000 м. зелізних.

Уживану одіж, білля, обуву мужеську, жіночу, дитячу для інвалідів, вдів і сиріт приймає УКТОДІ, Львів, Потоцького 48. З провінції висилайте почтою. У Львові відберемо самі за писемн. повідомленням.

БІРЖА

ҐРОШІ. Доляр у Львові у приватних оборотах 5.28 5.30 зол.

Нім. марка 1.25 — 1.30, фр. франки 34.90 — 35.10, шв. франки 172.00 — 172.50, фунти стерлінґи 26.00 — 26.50, австр. шілінґи 98.50 — 100, чеські корони 19.00 — 19.50, рум. леї 26 00 — 28.00 ліри 33.50 — 35.00.

НАБІЛ. „Маслосоюз" повідомляє, що в дні 21. січня ц. р. кооперативам платив за:

1 кґ. масла дес. без опакування	2.50	зол.
1 кґ масла дес. експорт. з опакув.	2.60	„
1 л. молока	0.14	„
1 л. сметани	0.75	„
1 к. яєць	3.80	„

Пастеризоване молоко з доставою до дому у Львові 1 літра 24 сот.

Тенденція на масло, сметану, яйця слаба, на молоко знижкова.

„Маслосоюз" повідомляє, що від 21. І. ц. р. платить своїм доставцям за 1 кґ. живої ваги птиці, льоко подвіря птахомясарні „М. С." у Львові, (вул. Декерта ч. 4):

Молоді кури І. кл.	1.15 зол.
Товщеві качки І. кл.	1.15 зол.

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення Редакція не відповідає.

КІНА

АПОЛЛЬО: „Додик на фронті".
КАСИНО: Анна Кареніна.
КОПЕРНИК: Весільна ніч.
МАРУСЕНЬКА: Напад на Конґо.
МІРАЖ: Маскарада.
МУЗА: Папуа.
ПАКС. Біла лелія.
СТИЛЕВИЙ: Єгипетські ночі.

ПАНСІОН Сестер Служебниць в Микуличині

ОТВЕРТИЙ ЦІЛИЙ РІК

Гарно відновлений, має водотяги, елєктрику, радіо і дуже добру кухню. Положений близько ліса, близько води, близько стації і близько почти. В будинку є прекрасна дійсно артистично виконана каплиця. ЦІНИ ПРИСТУПНІ!

Увага! Не звертай уваги на перестороги, котрі мають ціль лише відтягнення клієнтів. Замов тільки в нас, а будеш вдоволений. — ДЕШЕВО, БО ПРОСТО З ФАБРИКИ.

Сензаційний винахід 1935 р.

Зброя без поліційного дозволу.

Автомат 6 мм. виробу 1935 р., що викидає сам гільзи після вистрілу, стріляє до ціли металевими кульками або протом, гарно оксидований, плоский, системи „Стріла" забезпечує цілковиту особисту безпеку в дома і в подорожі. Сей автомат се правдива революція в ділянці фабрикації зброї. Він виконаний люксусово, прецизійної конструкції, не затинається, не псується і може служити на довгі літа. Гук оглушуючий. Надається до оборони помешкань. Ціна тільки 5·90 зл; 2 шт. 11.50 зл. Сотка куль Фльоберт 3·55 зл. Автомат „Стоп" В/ґ рис. 25·70 зл. Щітку до чищення цівки додаємо даром. Висилаємо без поліційного дозволу. Платиться при відборі. Адреса для листів: Ґенер. Представн. на Польщу і В. М. Ґданськ „Стшала" Варшава, Д-ра Заменгофа 12 відділ N/z.

ЦІНИ ОГОЛОШЕНЬ

Ціни розуміються за одношпальтовий рядок (ширини 70 мм.) о висоті 1 мм. Висота шпальти 370 мм. За оголошення (крім дрібних) в застереженому місці дочислюється 20% Дрібні оголошення поміщуються по вплаченні належитости готівкою або почтовими значками.

Шпальтові оголошення

В рубриці: „Оголошення"	30 сот.
В тексті і в новинках	50 „
На першій сторінці	60 „

Дрібні оголошення по 8 сот. за слово. Перше слово і товстий друк числиться подвійно. Найменше оголошення (9 слів) 80 сот.

Сторінкові оголошення

На останній сторінці: 1/2 стор. 180·— зол., 1/4 стор. 90·— зол., 1/8 стор. 45·— зол., 1/16 стор. 25·— зол. В редакційному тексті: 1/2 стор. 280·— зол., 1/4 стор. 140·— зол., 1/8 стор. 70·— зол., 1/16 стор 35·— зол.

При кількаразовім анонсуванні даємо значну знижку

Видав й редагує Комітет У. К. О. — З друкарні „Ґрафія" Львів, Тиха 5 Тел. 2-83. — Відповідальний редактор Панталеймон Хитра.

Porto opłacono ryczałtem.

Рік XI. Львів, неділя, 26 січня 1936. Ч. 6 (905)

НОВА ЗОРЯ

Виходить 2 рази тижнево: в четвер на 8 ст. під неділю на 8 ст.

АДРЕСА: Нова Зоря, Львів, ул. Городецких ч. 2.І. п. - Тел. 105-72.

Передплата в краю: чверть-річно 6 зол., місячно 2 зол., Закордон. чверть-річно 9 золотих

Ціна числа 20 с.

Конто П.Ш. Львів 505.796

Рахуй з тиха — не зазнаєш лиха! навчає стара українська приповідка, тому складайте свої ощадности в

КООПЕРАТИВНОМУ БАНКУ

„ДНІСТЕР"

ЛЬВІВ, УЛИЦЯ РУСЬКА ч. 20.,

що зберігає вкладки в строгій тайні.

Нова монархія в Азії

Тех-Ванґ, потомок Джінґісхана, на чолі її.

Преса доносить: Дня 22 січня с. р. Внутрішна Монґолія, спираючись на Японію й Манджуко, оповістила, що стає самостійною державою. Князь Тех-Ванґ, потомок Джінґісхана, що стояв досі на чолі адміністрації Монґолії й був у контакті з китайським правительством в Нанкіні, оголошений головою нової держави. Він прибере мабуть титул цісаря. На чолі монґольської армії став манджурський ґенерал Лію-Шу-Ген. Японія оповістила, що заосмотрює нову державу в зброю й амуніцію та дасть їй мілітарну поміч, коли б на неї напала яканебудь зовнішна сила. В Японії панує погляд, що вже з весною наступлять рішаючі події, бо конфлікт з совітами необхідний. Вся сибірська зелізниця перетяжена транспортом військ на схід. Є дні, в котрих переходять нею сотки поїздів. — Ся вістка про потомка Джінґісхана на престолі змобілізує згодом всю Азію.

„Оссерваторе Романо" до С. Народів

В Женеві розпочалася сесія Союзу Народів. З того приводу орґан Ватикану „Оссерваторе Романо" запитує, що рішить Рада Союзу Народів в справі конфлікту між Уругваєм і СССР. Як відомо, Уругвай зірвав дипльоматичні взаємини з СССР, бо ствердив, що совітське посольство в м. Монтевідео було централею большевицької пропаґанди в Полудневій Америці й інспірувало революційні замахи в Бразилії. Ватиканський орґан питає, що думає Союз Народів про дволичність Москви, тепер здемасковану, хоч совітське правительство буцімто відкидає якийнебудь звязок з Комінтерном і відрікається відповідальности. Загальна опінія вже осудила ту безличну брехню, тепер світ чекає на осуд Союзу Народів. Тими днями комісія Союзу для досліду міжнародних середників репресій проти терроризму скінчила свої праці. „Оссерваторе Романо" думає, що непорозуміння між Уругваєм і СССР не повиннося розглядати на підставі артикулів права. Його скорше требаб віддати під розгляд органів передбачених до боротьби з терроромъ.

Розвязання катол. організацій в Німеччині

З Відня доносять: Німецький католицький Епископат переговорює з міністром внутрішних справ Німеччини в справі католицьких організацій молоді. В тій справі мало прийти до порозуміння. Недавна конференція Епископату в Фульді згодилася засадничо на розвязання католицьких організацій під деякими умовами. А саме: католицька молодь має бути втілена до Організації Молоді Держави. Та організація подумана яко державна, а не як партійна націонал-соціялістична, нпр. як сучасна Гітлерюґенд. В лоні тої організації католицька молодь буде мати загарантовані права щодо релігії, участи в Богослуженнях і т. д. Крім того одержить окремих капелянів. Подібно вирішено релігійну справу в німецькій армії.

За що конфіскують маєтки

Аґенція Стефані доносить з Риму: Префект венецької провінції рішив відібрати одному з землевласників велику посілість, бо він її не управляв як треба. Се приносило шкоду інтересам провінції та суперечило засадам корпораційного устрою. Управу сконфіскованого маєтку доручено союзови хліборобів венецької провінції. Розуміється, за тим прецеденсом піде ряд інших конфіскат.

Жалоба в Англії

З Лондону звідомляють: Столиця Англії під сильним вражінням удару, що стрінув анґлійський нарід. В Лондоні торговельне життя зовсім завмерло. Ресторани замкнені. До праці в бюрах прийшла тільки частина персоналу. Вулицями Лондону тисячі народу тягнуть в сторону Букінгему, палати помершого короля. Також в домініях і кольоніях запанувала жалоба. В найдальших містах і селах Канади зазвеніли жалібно дзвони. Австралія й Індія довідалися про смерть короля слідуючого дня рано. На урядах спущено прапори до пів машту.

Зворот невикористаного білєту

Нові зелізничі приписи впровадили в життя дуже важну новину. А саме дотепер признавано зворот належности за невикористаний білет тільки на случай недуги або смерти пасажира. Тепер зелізниця обовязана звернути належність за невикористаний білет їзди без огляду на те, чому білету не використано. Також на случай частинного використання білету зелізничі власти зобовязані виплатити ріжницю між цілою оплатою і належністю за довершену їзду. Обовязок зелізниці звороту цілої чи частинної належности за невикористаний білет істнує також супроти подорожних, що користають з пільгових тариф.

Калєндар недуг

Міський лікар у Відні уложив калєндар недуг. В січні панує шкарлятина, в лютім лихорадка, в березні запалення легких. Від початку цвітня до кінця мая заострюється і частіше лучаються випадки аппендіціта. В червні люди хорують переважно на печінку, в липні скріпляються болі серця. Серпень се найздоровший місяць, бо не приносить ніяких особливших занедужань. Від вересня зачинаються ріжні перестудження, що осягають кульмінаційну точку при кінци листопада. Грудень місяць жолудкових недуг. Се поясняється браком свіжих овочів.

ВІЙСЬКО

в програмі окраїнної політики польського націоналіста.

Від Редакції: На днях звернула на себе загальну увагу промова посла українського національного табору п. В. Целевича, в котрій він виложив теперішне відношення Українців Польщі до польської армії. Те відношення позитивне. А тут подаємо погляди польського націоналіста Гертиха про те, до чого люди його автораменту хотіліб ужити армії. Висновки з того насуваються самі собою.

Серед цілого ряду чинників, які польський націоналіст Гертих бере під увагу в своїй програмі винародовлення Українців і Білорусинів у Польщі і яким в процесі того винародовлення визначує відповідну ролю,*) не поминув він і війська. Також військо хоче він використати для приспішення винародовлення населення окраїн. Як? — Се викладає він докладно в окремім розділі своєї програми п. з. Військова служба.

„В границях, на які дозволяють чисто військові огляди (постулят необтяжувати військовість нічим, що моглоб вязати працю, котра має на ціли надати армії можливо максимальну боєву вартість) — так починає Гертих той розділ — належить використати вплив військової служби для приспішення асиміляційних процесів серед молодшого покоління окраїнного населення.

„Польонізаційний вплив військової служби — каже він далі — зовсім поважний, навіть коли він незорґанізований. Руська і білоруська молодь, — дістався до касарень, в середовище, в котрім панує польська мова та рішуче польський дух — втягається дуже сильно в орбіту ділання польськости. Вона вчиться передовсім основно володіти польською мовою, — призвичаюється користуватися тою мовою в зносинах з ширшим окруженням. Вона зживається далі з польським товариським середовищем, перестає відчувати в Поляках чужих людий, навязує з ними численні вузли симпатії і лучности. Вона пересякає вкінці духом корпоративної солідарности армії і переймається ідеєю, котра оживляє ту армію: ідеєю служби Польщі. Колиж стоїть у ґарнізонах в західній або центральній частині краю — пізнає більш розвинені околиці Польщі — то крім того збільшує свою пошану для Польщі як господарської і культурної могутности, мимо волі розбуджує в собі гордість задля приналежности до неї — та зживається з землями, котрі не входять у склад окраїн, і тим самим з Польщею як цілістю".

Так представляє Гертих стихійний вплив військової служби на українську та білоруську молодь в напрямі асиміляції її з Польщею. І треба признати, що наведене вище представлення в загальному відповідає дійсности. Бо військова служба дійсно так впливає на нашу молодь, головно сільську і міщанську. Наша молодь у війську дійсно зазнайомлюється ближче з польськістю: з польською мовою, з польським середовищем, з Польщею взагалі.

Той стихійний вплив військової служби на українську і білоруську молодь неминучий. Та він для Українців і Білорусинів не грізний. Бо саме зазнайом-

*) Гл. Н. Зорю чч. 780, 784, 788, 792, 800, 810, 813, 822, 824, 826, 828, 832, 834, 840, 843, 847, 866, 869, 879, 888.

лення з польськістю ще не мусить бути рівнозначне з польонізацією. Тим менше з повним винародовленням.

Та Гертих *не вдоволяється тільки* стихійним впливом військової служби на українську і білоруську молодь. Він бажає, щоб військо доцільно і пляново винародовлювало українську і білоруську молодь. Ог що пише він далі:

„Той вплив (котрий впрочім пізніше по виході з війська та повороті до цивільного непольського середовища в немалім степені затирається) — мігби бути значно сильніший та мігби значно більше заважити на ході асиміляційних процесів на окраїнах, колиб його скріпляти свідомим та консеквентним діланням. Найбільше моглаби військовість зробити під тим оглядом, колиб устаткувала для цілої армії, а передовсім для офіцирського корпусу, одноцільні напрямні щодо того, як дивитися на справу ролі в Польщі населення непольської рідної мови й той узгіднений погляд пропаґувати дорогою суґґестій, піддаваних при кождім зіткненню з жовнірами-Русинами — в приватних розмовах, в освітних дискусіях, в промовах на торжествах, на обходах патріотичних роковин і т. п. Так переведена пропаганда, оскільки не буде в накиненій й арбітральній формі, оскільки отже буде спиратися на наводженню поважних аґументів, на інформуванню про незнані факти з історії і т. п., а не на позиванню самих тільки висновків — така пропаганда може мати при довірю жовнірів до командантів дуже велике значіння та може богато аксіомів сепаратистичної агітації опрокинути або захитати.

„Щоб ту ролю військовість могла виконати — каже Гертих далі — є конечним розбудити в тім напрямі амбіцію офіцирського корпусу, передовсім його молодших степенів. Найбільше малиб тут зробити виховавці офіцирської молоді у військових школах.

„Не малі виспіди моглаб дати праця в напрямі позискання для польонізаційної акції у війську також підофіцирського корпусу. Належалоб старатися, щоб серед культурніших, більше освічених та з більшим почуттям відповідальности елементів між підофіцирами розбудити амбіцію свідомої праці, анальоґічної до тої для якої предкладаємо позискати офіцирський корпус. Решту підофіцирів належалоб виховати в тім дусі, щоб бодай не шкодили та не утрудновали польонізаційного процесу розбиванням ріжниці між рекрутами Поляками і чужомовними рекрутами з окраїн — шиканованням тих останних, даванням їм згірдних національних прозвищ — і тим способом ґрунтуванням в них спертого на почуванню покривдження та на задрасненому особистому достоїнству переконання, що вони — щось, що знаходиться поза скобками польського середовища.

„Оскільки лиш позволяють на те військові огляди, — завершує Гертих свої ради на адресу військовости — належалоб як найменше звільняти Русинів з війська, переносити до надконтингенту і т. п., — як найменше користуватися супроти Русинів середником, що заступає військову службу себто т. зв. військовим приготовленням (котре не сповняє польонізаційної ролі, бо полишав молодь у власнім середовищі, замість перенести її в польське середовище касарень) — словом змагати до того, щоб якнайбільший відсоток окраїнної молоді перейшов через польонізаційний котел польського війська. Також належить старатися, щоб якнайбільший відсоток Русинів відбував військову службу на заході, в найкультурніших і найбільше польських землях, а якнайменше близько власних осель. Оскільки можна, належить уникати, щоб Русини тої частини окраїн, котра давніше належала до Росії, відбували військову службу в Східній Малопольщі, де місцеве руське середовище, опаковане сепаратистичною струєю, моглоб ділати на них в небажаним напрямі. Належить також змагати до того, щоб в ніякім відділі Русини не були в більшости."

Ось ради Гертиха під адресою польського війська, як воно має доцільно, пляново і свідомо винародовлювати українську і білоруську молодь зі сх. окраїн Польщі.

Щож сказати з приводу тих рад?

Передовсім треба зазначити, що військова служба в нинішних часах вже не обмежується до самих тільки фахових вправ, як се було перед великою війною. Крім фахових вправ, на які й далі кладеться головну вагу, нині звертається у військову увагу також на виховання жовнірів в певнім ідейнім напрямі. Той напрям залежить від держави. Так нпр. в СССР виховують жовнірів у большевицькім, клясовім дусі. В Німеччині пропаґують у війську націонал-соціялістичну ідеольоґію. В Італії ідеольоґію фашизму. І нема в тім нічого дивного. Бо жовнір се не машина, яка бездушно виконує певні функції, але жива істота, яка має душу і волю. Звернути волю жовніра в бажанім для держави напрямі се ціль ідеольоґічного виховання у війську.

Виховує своїх жовнірів ідеольоґічно також Польща. В тій ціли в польськім війську відбуваються відповідні виклади і розмови (т. зв. „погаданки"), поширюється відповідна література, устроюється відповідні обходи і свята. І не тільки підчас військової служби виховується жовнірів ідеольоґічно. Те виховання продовжується також після виходу жовніра з чинної військової служби в запас (резерву). В тій ціли істнують спеціяльні орґанізації т. зв. резервістів, спеціяльна преса для резервістів і т. п. Як поважно поставлене те громадянське виховування в польськім війську, про се свідчить також цілий ряд курсів для неграмотних, що ведуться постійно у всіх частинах польського війська. На тих курсах вчать неграмотних жовнірів польського письма і тимсамим виробляють з них читачів польських часописий і польських книжок, які знаходиться у військових т. зв. світлицях.

Та громадянське ідеольоґічне виховування жовнірів підчас їх чинної військової служби, яке практикується нині в ріжних державах і також у Польщі, — а винародовлювання жовнірів, до чого закликає Гертих, се дві зовсім ріжні річи. І не тільки ріжні. Се дві річи, які різко противорічать собі. Бо коли громадянське ідеольоґічне виховання має на ціли викликати в жовнірів позитивні настрої супроти держави, якої вони е горожанами й яку повинні боронити перед ворогом не під примусом але з власного переконання, то проба винародовлення жовнірів недержавних народів у користь державного може викликати в свідомих національно одиниць хіба тільки — неґативну реакцію.

Тому злочинну супроти власної держави роботу робить польський націоналіст Гертих, коли радить польській військовости вести у польськім війську свідому і плянову акцію в ціли винародовлювання української і білоруської молоді зі сх. окраїн, коли та молодь відбуває військову службу. Бо колиб його ради знайшли послух, то вони зовсім певно не тільки не вийшлиб польській армії на користь, але, навпаки, вийшлиб їй тільки на шкоду. А польська армія, се нині одинока певна оборона Польщі перед посяганнями на неї большевицької Москви. Оборона Польщі — й українського народу західно-українських земель...

Річ ясна, що „розбудженням амбіції підофіцирів" не можна розвязати ніякої національної справи, а про розвязання тим „способом" справ ідеольоґічного характеру шкода й говорити. Не розвязали тих справ ні систематична Німеччина, ні величезна Росія, то не розвяжуть і „теоретики" в роді Гертиха. Тільки нашкодять самі своїй державі.

З краю

З Копичинець пишуть нам: Дня 31 грудня 1935 р. відбувся зїзд духовенства гусятинського деканату, яке мимо поганої погоди і дуже болотнистої дороги численно на ньому появилося. Підчас зїзду виголосив реферат запрошений делеґат головного Виділу Товариства „Скала" в Станиславові п. Дуткевич. Над цінним змістом реферату про „Католицьку Акцію" та про потребу основування парохіяльних читалень „Скала", вивязалася річева й основна дискусія. Присутні священики признали, що поручення Їх Ексцеленції Преосв. Григорія в справі „Католицької Акції" і читалень „Скала" се конечний постулят сучасної доби і рішили одноголосно в найкоротшому часі його виконати. Крім сего заявили, що повисша акція вийде в користь Українського Народу, бо дасть йому орґанізацію на основах найбільш тривких та відродить його в дусі християнсько - католицькім. Духовенство знає, що на тій дорозі знайде многі труднощі і перепони, знає, що будуть наступи ворожі з ріжних сторін, а на се має відповідь одну: „Страха же вашэго не имами убоятися, ниже соблазнитися: яко с нами Бэг". — Учасник.

Кождий католик, котрий розуміє вагу католицької преси, повинен передплачувати католицькі часописи й інших наклонювати до того.

З Сойму

Буджетова комісія Сойму радила над буджетом міністерства внутрішних справ. Промовляв міністр внутр. справ Рачкевич. Він сказав м. і.: В р. 1936/7 Міністерство матиме видатків 191.650.000 зл. Сегорічний буджет зменшився о 5.218.000 в порівнанню з попереднім роком. Доходи мін. внутрішних справ виносять ледви 8·3% приходів. — Відтак мін. Рачкевич обговорив стан злочинности в Польщі. Зросла кримінальна злочинність і скількість злочинів, особливо злочини зради держави, розбоїв в банді й індівідуального розбою. В значній мірі зросла скількість злочинів розрухів і опору владі, як також злочини заколочення публичного спокою. Зросло також число збірних виступів, нелеґальних зібрань і кольпортажа нелеґальних друків. Зросла також діяльність переворотних і терористичних організацій. Переворотні і терористичні орґанізації на терені східних воєвідств стараються орґанізувати масові виступи. Зріст злочинности — сумне явище. Та воно дасться пояснити тяжким господарським положенням. —На міністерстві внутрішних справ нема що ощаджувати. Перзонал воєвідських і старостинських урядів зменшився від 1926 р. з 6.101 осіб до 4.700 в р. 1935.—Після промови міністра внутрішних справ Рачкевича, говорив референт пос. Строньский. Референт подав м. і., що нема покищо виглядів на зменшення злочинности. Звернено увагу на розброєння населення. За 9 місяців відібрано ріжним типам 16.000 штук пальної зброї. В першім півріччі 1935 р. занотовано в Польщі 232.389 крадежей, всіх інших проступків було 172.194. За 4 місяці 1935 р. поліція уживала зброї в 102 випадках, убила 46 осіб, 80 осіб ранила. За той самий час убито 5 поліціянтів і 53 покалічено. На основі амнестії випущено з вязниць поверх 15.000 проступників. Се погіршить стан безпеки. В 1935 р. прибуло в цілій державі 146 нових часописів. Скількість конфіскат зменшилася о 35%. Тепер припадає 1 поліціянт на 1.193 мешканців. Закордоном припадає 1 поліціянт на 300 до 900 мешканців. — Потому промовляли члени буджетової комісії. М. і. також представник Українців пос. Целевич. Він висунув ряд домаганьіменем українського населення держави.

Заява віцепремієра Квятковского.

Представник аґенції „Іскра" мав розмову з віцепремієром і міністром Квятковским. Він заявив м.і. Дефіцит в буджеті меншає. Правительство стремить до уздоровлення буджетової господарки. З тимбільшим здивуванням і обуренням довідуюся, що спекулянти ширять поголоски неначе правительство задумує впроваджувати якінебудь зміни в дотеперішній фінансовій і валютовій політиці. Запевняю, говорив міністр, що правительство не перестане працювати над уздоровленням господарського життя Польщі.

Знижка складок емерит. обезпечення

Рада міністрів ухвалила декрет про знижку складок в емеритальних обезпеченнях робітників і умових працівників на час двох літ, себто на час тревання надзвичайного податку від упосажень. Складки в емеритальних обезпеченнях гірничих робітників знижено з 5,8% на 4,5%, для інших категорій робітників з 5,2% на 4,2%. Для умових працівників складку знижено з 8% на 6,5%. Відношення знижок мається як 8 до 7. Крім того декрет уповажняє міністра суспільної опіки знижити складки обезпечень від нещасливих випадків і т. зв. фахових недуг.

Німецькі кредити для Москви

В Берліні відбуваються торговельні переговори між Німеччиною й СССР. Німецькі торговельні й промислові круги бажають дістати від Совітів промислові замовлення і предкладають Совітам товаровий кредит в сумі 300 мілионів марок на 10 літ, на 6% річно. Совітська делеґація домаґається низшого опроцентування і продовження речинця сплати.

ОГЛЯД ПРЕСИ

За чи проти?

Про організацію приватного купецтва.

„Українські Вісти" принесли в ч. 12 (70) отсю статтю:

Писати на тему українського купецтва не можна не торкаючись отих внутрішніх і зовнішніх спонук, що покликали до життя той стан, який на наших очах дужчає й росте в силу. Різні були спонуки й про те вже чимало писалося. Се — коли мова про західно-українське купецтво — замкнення доступу до державних посад і а тим відібрання нашій паростаючій молодій інтелігенції усвяченої й єдиної доведавна перспективи заняття, карієри і т. п. Далі причинилося теж замкнення границь для еміграції. У висліді витворився у трьох полудньово-східних воєвідствах парадоксальний стан, де при 30-ти з вершком відсотках неграмотного населення мали ми затривожуючу псевдо-гіперпродукцію інтелігенції, що по скінченні середніх чи вищих студій сиділа безділько батькам на карку. Можна сміло стверднти, що саме те й було причиною, що вчасті й у нас дозріла переоцінка вартостей. Питання, що краще: залежність на державній чи приватній посаді чи довільний розвиток індивідуальних здібностей у власному вартстаті праці, на „власнім сміттю", те питання вирішили в користь отої другої категорії. Осьтак скріпився наш купецький стан.

Нема порівняння, що умовини, серед яких працює й розвивається наше купецтво, куди складніші, ніж умовини розвитку тієї галузі серед інших народів. Колись, ще перед світовою війною, не було митних війн, не було ніяких оковів щодо звязків того чи іншого купця з заграничними фірмами, навпаки, була далекойдуча поміч державних чинників, не було таких важких тягарів, що їх видумали сьогодні, не було вреште такого встрявання держави в приватну ініціятиву. Тимто невідрадні й важкі умовини народин українського приватного купецтва.

Попри всі названі перешкоди слід стверднти факт: наше купецтво існує, росте й організується. Саме на тему організації хочемо кинути тут кілька думок.

Приватне купецтво спирається головно на індивідуальній ініціятиві й тому нерадо йде за організаційними кличами. Головною перешкодою в організаційних заходах є те, що основою приватної торгівлі є конкуренція. Приватний купець звик іти самостійно своєю дорогою, не оглядаючись на інших.

Лиш коли йде про оборону станових інтересів проти надмірної інтервенції держави, організаційна акція дає додатний вислід; таксамо в ділянці торгівлі: купецтво обєднується головно тоді, коли йде про створення якогось монополю, або коли заходить потреба протиставитись якомусь чужому монополеві, щоб тим чином змусити його до деяких уступок.

Приватне купецтво вповні слушно кладе натиск на індивідуальну ініціятиву на вільнім ринку, бо обєднання грозить бюрократизацією апарату, збільшенням коштів і погіршенням обслуги. Всежтаки, якась частина нашого приватного купецтва, задивлена в осягн кооперації, тут і там висувае думку зорганізувати теж і приватника, на взірок кооперації, в повітові союзи з централею у Львові. В такій думці криється подвійна небезпека:

1. Практична. Не може повстати для спільної торговельної акції тривке обєднання людей, що їх основою праці й буття в якнайсвобідніша конкуренція. Тому теж такі торговельні обєднання досить часто в різний спосіб кінчають свое життя. Кооперація ніяк не може бути взором для обєднання приватника, бо існують різниці в залежностях між одною й другою формою. Праця кооперації сперта на альтруїзмі, має за остаточну ціль добро консумента чи продуцента, а не самого закупочного чи розділчого апарату. В імя кооперативної ідеї і консументи й дрібні продуценти й вреште кооперативний розділчий апарат завжди готові до деяких жертв із своїх інтересів. Цього годі вимагати від приватного купецтва й тому торговельні обєднання приватних купців не мають у собі тих зародків тривкості, що їх має кооперація.

2. Моральна. Се куди грізніша небезпека, ніж евентуальні матеріяльні невдачі таких обєднань. Се небезпека викривлення тих осягів, що їх повинен принести українській суспільности купецький стан. Наше купецтво се станова верства, що сперта на власні сили, йде пробоєм крізь життя, вчиться давати собі раду в кождій ситуації й виходити сбороненою рукою зпоміж усіх небезпек, що їх несе того роду праця. Купецтво — се школа самостійности, підприємчивости, меткости, себто прикмет, що їх Українцям так часто бракує. І саме грозить небезпека, що торговельні обєднання можуть знівечити всі осяги і з купців можуть зробити послушних урядовців одного великого концерну, або теж кандидатів на всі вищі посади в повітових і краєвих обєднаннях, де особисту ініціятиву заступають обіжниками централь. Така небезпека — се вже шкода не лиш для самого купецтва, але для всієї української суспільности. Тому кличем українського приватного купецтва повинно бути: Ніяких обовязкових торговельних обєднань купців, хіба лиш приватні звязки тих купців, що їх лучить з собою особистий інтерес. Ніякої казьонщини, ніякого бюрократизму в торговельних ділах, якнайдалі йдуча вільна особиста ініціятива в кожному напрямку з одним одиноким дороговказом: збереження національного інтересу попад особистий.

Поза обороною станових інтересів купців ще одна ділянка, що вимагає їх організації і в деякій мірі дотичить їх торговельної праці. Що справа фінансування купецьких станиць. Банк для купців у нічому не обмежує їх торговельної ініціятиви, навпаки, помагає їй. Організація такого банку можлива теж на основах взаїмної помочі й навіть у кооперативній формі, як се бувало в Познанщині. Такий банк, поставлений на солідних підвалинах, може добути довіря суспільности, зібрати в себе вільні капітали, що лежать тепер по чужих банках, та кинути їх на послуги рідної торговлі. Завязок такого банку існує вже при СУП-ром і, як чуваємо, йде тепер праця над його реорганізацією та поширенням його діяльности. Слід надіятися, що сей реорганізований банк вже незабаром зачне діяти й тим чином відкриються можливості розбудови цілого купецького стану.

Лінія поділу

„Газета Польска" в ч. 12 з с. р. принесла статтю, котра звернула загальну увагу. Подаємо її в цілости:

Доля війни рішається остаточно в душі простого жовніра. Таксамо рішається доля всіх історичних процесів. Як середовище, в котрім „стаються" звуки, се матерія і в порожнечі „нема" звуку, так прагнене середовище, в котрім відбувається історія — се людська психіка. Все, що є матеріяльним образом людського зусилля: таксамо камінний оклик веж кинених до неба, як срібні очи сітки шин, що оперізує глоб — се відбитка чогось, що мусіло статися н а п е р е д в людській психіці, аби статися пізніше каменем і залізом, пйоном і стропом, вже новим обєктивним обличчям світа. Тимбільше в людських душах передовсім формується історія, там є той розжарений котел, з котрого щодня кождий нарід відливає свою минувшину і будучність.

Тому, вільно думати, що той, хто бажаби оцінити розвиток положення Польщі по смерти маршала Пілсудского — повинен би відірватися від аналізи всего, що діється на поверхні політичного життя, від усяких персоналій, „тактик", спорів, заплутань, протиставлень, а особливо сплетень — і шукати ключа до зрозуміння явищ, котрі стаються, в тих психічних змінах, котрі вспіли зарисуватися в Польщі по смерти Пілсудского.

Час від 1926 до 1935 характеризував у Польщі зріст признання авторитету Пілсудского. Зі всіх психічних процесів, які відбулися, — сей процес був найважніший. Візія його Польщі, Польщі сильної й незалежної — ставала зрозуміла для щораз ширших мас і в їх психічнім почуті — осягальна. Головна лінія поділу польської суспільности в тих літах, як впрочім вже нераз і раньше — зачинала перебігати поміж тими, котрі віділи, що Польща може бути могутня і що Пілсудский провадить її до того — а тими, котрі не вірили, аби таку Польщу можна було створити. Притім з кождим роком число тих других: недовірчивих, непевних, сумніваючихся — меншало. То був зміст духового процесу, що відбувався в Польщі. Ті всі, що протиставилися Пілсудскому, в щораз меншій мірі робили се з переконання, в щораз більшій мірі з огляду на оборону своїх егоїстичних інтересів, упорів, звичок і привілеїв. Час від 1926 — 1935 можна назвати часом постепенного обєднування народу довкруги ідеї Польщі сильної і правленої після вказівок розуму й обєднування спертого на вірі в осягаємість того ідеалу. Особа Пілсудского була в тім часі, подібно як перед війною, тою таємною силою, котра вміла перетворити мрячні і мляві сентиментальні відруки в психічні підстави дїлання. Хтож з чесних Поляків зперед і підчас війни не мріяв про незалежність і не зворушувався до польського вулкна? А прецінь тільки ті, що пішли з Пілсудским, зробили з тих мріянь віру, а з віри в осягаємість ідеалу підстави дїлання, пєсят, смерти в боротьбі й остаточного тріюмфу. Хтож з чесних Поляків не *бажає сегодня Польщі могутної і розумно правленої*? А прецінь подібно як тоді, тільки ті, що йшли з Пілсудским, мусіли робити з того загального, але млявого хотіння — основу дїлання, вирікатися *для здійснення тої віри не одного і нераз*, але сто разів. Зріст в Польщі скількости людей не тих, що „мріяли" про її могутність і лад, тільки пробуючих здійснювати ті бажання — то був *в дійсности найбільший тріюмф Пілсудского над* його власним народом.

Головне явище в польській психіці, яке обсервуємо в часі від 12 мая 1935 року до сучасної хвилі — се явище з а х и т а н н я і заломання того психічного процесу. Се ще не дуже широкий прояв, не обіймив він людських мас, відбувається головно в т. зв. інтелігенції. „Низ" по давному бажає, щоб ним розумно рядили, бажає порядку і ладу. Існує там тимчасом тільки неспокій, чи той лад і порядок будуть запевнені. Та в лоні декотрих інтелігентських кругів, себто сеї верстви, котра має завдання власне витворювати національну свідомість, повстав безсумнівну струм реакції проти того, що внесли до польської психіки роки 1926—1935. Струя, котрої менше або більше усвідомлений зміст се невіра в можливість тревалої перебудови так устрою як і польського характеру.

Бо про се йде в суті річи. Решта, то паравани, котрі уставляється перед публикою, щоб закрити зміну перед її очима. Девертири, що відпорюють з одностроїв добровільно вбраних — давні відзнаки своєї служби, звичайно вимишленими мотивами аргументують той прояв охоти вицофатися з фронту. Половина втікачів з російської армії перед її остаточним розкладом — твердила *вперто, що покидає боротьбу, бо мусить „спасти революцію"*. І нині більшість дезертирів зпід вчорашних прапорів знаходить тисячі вимишлених спонук, задля яких нібито робить те, що робить.

Не треба перецінювати того процесу. Одначе не треба його недоцінювати. Навіть св. Тома бажав вложити палець в рани Господа, щоб скріпити свою віру. Коли не стало Пілсудского, в *котрого рани занурювано цілі руки — слабих* мусів огорнути сумнів. Та ні перецінюючи, ні недоцінюючи самого явища — треба здати собі справу з него, треба його обнажити й освітлити.

Бо про що йде? Йде про те, що в психіці богатьох людей, котрі претендують до співтворення долі краю, повстало слідуюче перекованнн: Час від 1926 до 1935 се був вимкнений час, *котрого існування в Польщі завдячуємо цілковито* й виключно особі маршала Пілсудского. Отже се був час ненормальний. Зате нормальна Польща мусить бути інша. Яка? Одинока інша Польща, *яку знаємо з досвіду, се Польща зперед 1926 р.* І не дуже льогічно, але всім природно ті всі, котрі не вірять в тривалість повоєнної Польщі — зачинають говорити і діяти так, якби мала вернутися передвоєнна Польща. Се переконання не представлене ніде ясно. Характеризується як актор, — рідко. Найчастіше ушмінковане та достойного, повного шляхотности пана, котрий витикає блуди недозрілим. Політичний трік виглядає тоді як слідує: „Буджет був дефіцитовий, то обурююче — супроти сего треба, щоб Вітос дістав амнестію. Рільництво упадає — супроти того треба звинути Березу Картузьку. Наш торговельний білянс виглядає недобре — супроти того треба усунути мін. Міхаловского. Міліон дітей не може дістатися до народних шкіл — супроти того треба змінити закон про вищі школи." То не парадокси. Так власне діється. Беручи асумпт з дійсних або урсених блудів, котрих довершили кабінети або адміністрація в часі правління Пілсудского — висувають домагання, які зміряють до зміни засадничого напряму травневої політики.

Хто голосить ті кличі? Се не домена ніякої групи в лоні давного повоєнного табору. Нема властиво різниць між тоном заяв правого князя Яруша Радивила і радикалізуючого сенатора (Здіслава) Лехніцкого. В „Часі" і в часописах, що називають себе „радикальними", знаходимо нераз ті самі аргументи і ті самі звороти. Бо лінія поділу не біжить тут після політичних концепцій. Люди зачинають ділитися зовсім інакше — після їх віри і характеру. Є в Польщі ті, котрі вірять, що в 1926 р. втрунена до гробу стара Польща, Польща передрозборова, Польща шляхотська, повна гамору і сварів, самволі і невідповідальности, фракцій і факцій, безсила, хоч галаслива і бундючна. І ще є в Польщі ті, що не вірять, аби можна було рядити тим краєм без схіблювання клясовим і становим егоїзмам, без „шапки і папки", без демагогії і зєднування собі крисок, колись вимовністю про шляхотську рівність, нині реторикою на тему „світа праці." Є ті, котрі вірять, що можна провадити дальше діло зачате Пілсудским і в ті, — котрі думають, що коли його не стало — се діло буде зліквідоване. Тільки одні думають, що ліпше буде зліквідувати його „на право", а другі, що лучше його зліквідувати „на ліво."

І тут зачинає бічи нині правдина лінія поділу. Не бачимо її ще виразно. Закривають нам її спори про справи навіть важні, але другорядні, як нпр. спори між дефляціоністами й інфляціоністами або спори зовсім неважні як нпр. спори між приклонниками такого або іншого пана. Та постепенно, помалу, постійно — та лінія поділу буде ставатися як вододіл, щораз більше рішаюча про будучу долю Польщі. І скорше чи пізніше по одній стороні барикади знайдуться всі ті, котрі схочуть ліквідувати потравневу Польщу, по другій — ті, котрі схочуть її утревалювати, скріпляти, дальше вгору двигати.

Думаємо, що надходить день, в котрім варт, аби кождий зробив обрахунок совісти, щоб чесно відповів перед самим собою на питання, чи хоче одного, чи другого, чи вірить, чи сумнівається?

А ми, себто всі ті, котрі вже зробили іспит совісти і відповіли собі, що спротивляться пробі зофнення Польщі до передтравневих часів, зі всею рішучістю і всею детермінацією, на яку нас стати — ми всі — повинні вже хіба піднести свій голос остороги і сказати виразно, що боротьба з нами не буде легка. Для нікого.

Гумор. — Мама. — Лікар на клініці до мами, котрої дитина плаче: Ваш синок занадто вразливий. — Пані: Прошу пана професора, або не всі геніяльні люди такі?...

Гумор. — Вислід. — Купила я чоловікові порошки для відзвичаєння від курення. Шорана сиплю йому їх до кави. — Ну, і який вислід? Відзвичаївся? — Так, але тільки від кави.

Гумор. — Суддя: Чи обвинуваченний дефравдуючи гроші не подумав про свою будучність? — Обв.: Та як ні, пане суддя. Я зараз заніс до банку значну часть тих грошей...

За історичну правду

2) Тих кілька поданих нами дат і фактів свідчить наглядно, яка сила стояла за православям і проти Унії в XVIII ст. на терені політично слабої Польщі. Москва мимо внутрішних політ.-релігійних боротьб, мимо палатних революцій і частих змін уряду, ніколи не випускала з рук ниток, що вязали заграничне православя з ідеєю російської великодержавности.

А Заїкин, щоб підважити відомости улашковецької хроніки, теревенить читачам варшавського „Слова", будьтоби в добі Бірона не було кому займатися справами православної Церкви, бо державною навою кермували тоді релігійно індиферентні Німці-протестанти... Грубе неуцтво!—Тепер ще одна весела річ, яка кидає яскраве світло на Заїкинове поняття моралі.—По думці п. Заїкина се зовсім неможливе й немисліме, щоб вождь „Миних" розграбив монастир в Улашківцях, як се подає улашковецький літопис. (Заїкин фальшиво пише „Миних", коли німецьке імя вождя звучало „Münnich"). Неможливе, тому, що Мюнніх се була людина „високих моральних чеснот" і взагалі „дуже світла" постать тодішних часів. Загально беручи, се ребус не до розвязання для кождої льогічно думаючої людини; як могла серед ноторичної гнилі на царськім дворі в добі Бірона вирости квітка „высоконравственных качеств". Преціь Мюнніх був дорадником і першим міністром Бірона, отже тимсамим став співвиновником всіх злочинів реґента. Мюнніх був оруддям в руках Бірона до гноблення народу і санкціонував всі кріваві екзекуції царського двора. Однак найяскравіше світло кидає на мораль Мюнніха останний акт його життя. Амбітний і зависний інтриґант не зносив Бірона фаворита цариці Анни і бажав займити його місце та впливи на керму держави. Щоб дійти до мети, послужився він методом, стало практикованим на царськім дворі. Незабаром по смерти цариці, одної темної ніченьки напав Мюнніх з ротою ґренадирів на Бірона, увязнив його і вислав на Сибір... Але й сам не довго тріюмфував, бо указом нової цариці Єлисавети також помандрував на Сибір, де й загинув. Така то була „мораль" Мюнніха після етичного кодексу Заїкина... Чи отже такий „нравственний" тип російського вождя як Мюнніх робивби собі скрупули щодо розграблення уніятського монастиря, тимбільше, що мав у своїм таборі православних духовників, які до фанатизму ненавиділи уніятів?

III.

Заїкин свідомий того, що піском засипує очі читачів „Слова", тому витягає нові відводові „докази".

Василіянський літописець — після Заїкина — мусів видумати напад Мюнніха на Улашківці, бо, як пише він, „уніяти завжди любили росказувати і розписуватися про уніятських „мучеників" і „мученицъ", що потерпіли переслідування від православних; однак в тих росказах і писаннях майже все проявлялася лож, шантаж, мошенництво... Нажаль до сеї пори ще нерідко уніятські історики, навіть поважні, невсилі належитим способом оцінити повірки про мнимі мучення уніятів"... Далі в статті Заїкина читаємо, що св. Йосафат був гонителем православних.

На такі кпини з гр.-кат. мучеників позволив собі Заїкин в православнім офіціозі варшавської автокефалії дня 1 вересня 1935 року. Тимчасом тойже Заїкин забув, що він сам в 1925 р. писав на ту самісіньку тему, але в цілком противорічнім значінні... Помістив він був тоді в „Ділі" (чч. 199, 200, 201.) обемисту статтю про Унію і про св. Йосафата в такім проунійнім дусі, що навіть наші уніяти з псевдовизантійського крила не потрафилиб і не відважилисяб щось подібне написати.

Тодішний журнал католицької молоді „Поступ" навів в одушевленні широкі виїмки зі статті Заїкина, компліментуючи авторові такими словами: Шановний автор... православний вчений... Заїкин, хоч сам православний, йдучи однак за постулятом критичної історії і за голосом совісти, пише: „Очевидна річ, що яскраво-негативна оцінка діяльности і особи еп. Йосафата в російській офіційній історіографії у великій мірі була наслідком загальної інспірації російського уряду проти Унії... Словом майже всі твердження антиуніятської російської історіографії спростовані новійшою обективною історичною наукою."

Вистарчить! Скажіть же тепер, на милість Божу, коли Заїкин писав правду? 1925-го чи 1935-го року?

Питав мужик: Цигане, а ти якої віри? — А вам якої треба?

Лишаю шан. читачам розвязку питання, котре лице безхребетного російського Януса правдиве: чи те, що його проявив в „Ділі" ще перед мордобиттям в ред. „Дзвонів", чи нинішне, принижене до стіп варшавських автокефалістів з відомих причин? Воістину, дуже бідне се російське православя, що для своєї підпори аліментує таких апольоґетів як Заїкин, що кривлять душею і правдою, куди вітер повіне...

Та слідкуймо далі за Заїкином.

На доказ сього, що греко-католики розголошують „ложні" мучеництва уніятів, Заїкин наводить навіть примір з історії. Намагається він скинути на карк Уніятів леґенду, сперту на ординарнім ошуканстві найбільшої шантажистки XIX. ст., мнимої Василіянки Макрини Мечиславської. І ся робота свідчить про неуцтво і цинізм Заїкина. Колиб Заїкин був завдав собі трохи труду бодай згрубша переглянути широку російську літературу про аферу Мечиславської, то прийшовби до такого самого переконання, яке висказав був цар Микола І. до кард. Лямбрушіні'я 1845 р., що ціла справа з Макриною се „інтрига Поляків." Сеж науково вже усталене, що виключно своєрідний патріотизм польської еміґрації розніс широко по Европі лжемучеництво Мечиславської та інтриґував сею справою не

Найбільша в краю
ФАБРИКА ДЗВОНІВ

Братів ФЕЛЬЧИНСЬКИХ

В КАЛУШІ, ВУЛ. СІВЕЦЬКА Ч. 15
І В ПЕРЕМИШЛІ, КРАСІНСЬКОГО 63.

ВІДЛИВАЄ на замовлення дзвони гармонійні й поодинокі.
ПЕРЕТОПЛЮЄ старі неужиточні дзвони.
УДЕРЖУЄ постійно на складі більшу скількість готових дзвонів.
ВИСИЛАЄ на бажання сторони спеціяліста для уділення фахових порад.

ОСТОРОГА! Остерігаємо перед аґентами якоїсь жидівської ліярні дзвонів зі Станиславова, які волочаться фірами по селах та ярмарках і подаючи себе за наших відпоручників, або за якусь українську фірму, напихають людям послідну тандиту.

ОСИП НАЗАРУК 28)

ROMA AETERNA

Вічний Рим—Апостольська Столиця

IV. Кастель Ґандольфо.

— Прегарно, подумав я собі. Я був дуже цікавий на те, як виглядає кімната, в котрій великий пан і ще до того такий, що в нім плила кров Руриковичів, помістив свою бібліотеку і як виглядає сама бібліотека.

Входжу. Кімната висока.

Перше, що звертає в ній увагу, се два непропорціонально розміщені вікна: одно велике вміщене так низько, що через нього можна майже переступити до саду, а друге над ліжком, високо.

Та найбільше звертають увагу два дуже елеґантні невеличкі стовпчики з алябастру, уставлені по обидвох сторонах того малого, високо положеного вікна й легкий архітрав над ними. Ті стовпчики такі елеґантні, що аж ніяково називати їх „стовпчиками", а треба їх назвати маленькими колюмнами. Цікаво, як тут підходить не своє слово, тільки чуже, хоч я не люблю вживати чужих слів, де можна ужити свого.

Клясичні мови дуже вироблені й гарні, одначе коли їх хто уживає за богато там, де можна добре висловитися своїми виразами, то се ділає неприємно й осмішує кождого, що так робить. Але тут ніяк не можна ужити слова „стовпчики", бо предмети, які те слово малоб означати, занадто оброблені.

Хоч я чувся втомлений, заснути було неможливо: такі гарні були видання в княжій бібліотеці. В мовах французькій, анґлійській і російській. Від релігійних до ультраліберальних. Деякі оправи були дійсно прегарні.

Довго в ніч не міг я заснути, переглядаючи на ліжку ріжні твори з бібліотеки князя, котрі я купами поклав на крісла біля себе. Час до часу манили мої очі дві маленькі колюмни по обох боках високого вікна, під котрим я лежав. На другий день довідався я, що на красу тих маленьких колюмн уже всі звернули увагу: їх призначено до каплиці семинара, де їх з насолодою зможе оглядати більше людей ніж в кімнаті.

Коли втомлені очи зачало разити світло, я загасив його, але сон якийсь час ще таки не приходив. Розбурхані враженнями думки шукали відповіді на ріжні виринаючі питання, як пр. на питання, чому старі роди нераз перестають займатися публичними справами? І чому в деяких краях як пр. в Японії старі роди тисячеліттями не сходять з арени публичної діяльности.

Очевидно ті народи, котрі мають у собі здібність не відпихати від публичної праці навіть найстарші роди, тревають найдовше. Якже довго тревали такі народи як старі Єгиптяни, Вавилонці, Ассирійці!

А тепер знаменито держаться Японці, котрими править оден рід вже поверх дві тисячі літ. І рівночасно бачимо, як на наших очах розпадається така старезна держава як китайська, відколи скинено в ній з престола її монарший рід. На очах розлітається — в огні і крови. А що там отаманів герцює по ній! Господи...

Чи істнує звироднення старих родів? Коли злочини не обтяжують старого роду в більшій мірі ніж інших родів, то очевидно нема ніякого звироднення так довго, поки нема звироднення людського роду взагалі. Вже хочби тому, що старі роди можуть мішатися з т. зв. молодшими чи радше менше знаними, бо щодо властивої старости то очевидно всі роди рівні собі, — всі, що тепер істнують на землі. Є тільки менше і більше відомі роди, відомі своєю діяльністю й посіданням.

Чомуж деякі з них блиснуть і усуваються в тінь, а інші довго блистять?

(Далі буде).

тільки дипльоматичні столиці, але й Ватикан. Пропаґаторами культу Макрини були Змартвихвстанці, особливо такі впливові діячі як кс. Єловіцкі і кс. Кайсевіч та світські еміґранти з Адамом Чарториським на чолі. До польської історії ввели Макрину як „мученицю” історики кс. Ліковський, кс. Хотковський, кс. Пельчар і ин. Знову Юлій Словацький величав у польській поезії Мечиславську як символ мучеництва польського люду, а Виспянський драматизує її неустрашимість перед царем. Отже тільки на варстаті польської політики перероблювано обманства псевдо-Мечиславської для політичних цілей.

Уніяти не мали нічого спільного з цілою тою справою. Хто як хто, а тодішні Василіяни, розгромлені Росією, повинні булиб бути герольдами, прославляючими подвиги Макрини. Тимчасом вони трималися осторонь від тої пропаґанди.

Саме тоді як екстатичне захоплення польської еміґрації Мечиславською набрало ціх збірної істерії, прибули з Росії до Риму два Василіяни: Краєвський і Домбровський з автентичними звідомленнями про переслідування Уніятів. І ті Василіяни обминали Макрину, бо добре знали, що такої Василіянки не було в Чині. В 1861 р. появилися друком у Львові „Записки” закарпатського Василіянина (б. Змартвихвстанця) Володимира Іполіта Терлецького, в яких він підважує автентичність цілої історії Мечиславської. Ті „Записки” були опісля друковані в „Русскій Старині” 1889 р., де вже виразно пятнується Макрину як ошустку. Заїкин очевидно того всього не знає.

Чи українським католикам треба прибігати аж до видумування „ложних” мучеництв Уніятів?

Хочби не було власноручного мордування полоцьких Василіян руками Петра В., хочби не було мученичої крови, що всякла в холмську землю, хочби не було катакомб уніятських мучеників, що лягли головами за віру підчас козацьких і російських воєн, а позістали лиш три томи „Памятників” митроп. Сімашка про „навернення” на лоно православної Церкви недобитих ще Уніятів, то се булаб мартирольогія гідна пера гаґіоґрафів перших віків християнства.

Тих кілька вгорі наведених фактів, вистарчає, щоб зрозуміти дві річи: 1) Ошуканство самозваної Василіянки експльоатували чужі нам люди для своїх політичних цілей. 2) До сеї справи надужито фірми Уніятів.

А зі вього самочинно випливає ясне заключення про інсінуації Заїкина звернені на адресу Уніятів. К. П.

ФАБРИКА СВІЧОК „КЕРОС” ЛЬВІВ 15. П. ДУРБАК сини

БОЛЬШЕВИЦЬКІ БЕНКЕТИ

Московський кореспондент „Соціял. Вестніка” пише:

Вожди все частіше й частіше, просто на випередки один другому, стараються „водитися з низами.” Ворошилов, Каганович, Молотов або Жданов приходять „нежданно” то на вечерниці молоді, то до помешкання робітника-ударника, то на спортові змагання. В виїмкових случаях став появлятися в народі і сам Сталін. При тім, згідно з приписами совітського церемоніялу, він щедро роздає дітям цукорки.

Особливо цікавий новий звичай, що скоро прищеплюється в СССР. За почином Сталіна в Кремлі зачали уряджувати бенкети: на 500, 1000 і навіть на 1500 осіб.

Допускають на основі окремого списка лише спеціяльно запрошених. В першу чергу верству впливових совітських вельмож: членів Ц.К., членів ЦІК, керманичів комісаріятів і господарських орґанізацій. Се, так сказати, збір постійно запрошуваних осіб. За право бути в числі запрошених йде боротьба в кругах партійних і господарських. Пускають в рух звязки, плетуть інтриґи. Та крім сего запрошують ударників-робітників від варстату, колхозників, що відзначилися в місцевій роботі, спортових рекордистів, заслужених артистів і представників влади на місцях, що приїхали з ріжними справами до Москви.

Приняття відбуваються дуже торжественно. Почастунок буває обильний і ріжнородний. Вина подають небогато і до „пиятики” на Сталінських бенкетах, не так як на провінціяльних, не допускають. Бенкет переводиться по всім правилам, при чім з уваги на грузинське походження вождa, вибирають „тадама” для проводу торжеством. Звичайно сю ролю відграє Каганович або Орджонікідзе.

Деколи такі приняття уряджують поодинокі комісарі в своїх приміщеннях і ті торжества відвідує Сталін. Так було нпр. коли Каганович приймав управителів транспорту.

Такими приняттями для установлення особистого знайомства між ґенералами й офіцирами власти послугуються ще й для переведення партійної лінії, вияснення чергової директиви. Іноді сам „вождь” або його близші помічники виголошують „історичні промови”. Тут можна вставитися за приятелем в вільній бесіді, добитися ліквідації „неувязок”.

Подібні бенкети уряджують тепер також в союзних „республиках”, в окружних містах і в місцевих виконкомах. Там все розмірами менше. Лиш на пиття налягають сміліше й обильніше. Цікаво замітити, що бенкети вже витворили своєрідний тип совітських дам і панночок, яких правильно запрошують на бенкети. Вони додають бенкетам своїми манерами і костюмами виду виставних великих принят.

Культ Сталіна вже освячений традицією... Тепер вже навіть колись незалежні люди уважають неприличністю не кадити Сталінови в своїй бесіді або статті. Се стало вже таке трафаретне і фальшиве, що, як оповідають, зачало дражнити самого Сталіна. Він вже насуплюється підчас слухання докучливих похвальних фраз. Оповідають, що Сталіна трівожать деколи думки про те, що буде на случай його смерти. Будьтоби в крузі своїх найбільше довіренних людей Сталін зачав уперто доказувати, що не треба концентрувати всю популярність довкола одної особи, тільки треба видвигати на другі і треті місця інші особи, треба й їх робити популярними в народі, щоб на случай чого не було розгублености і замішання. „Дурні, не розумієте, що буде біда, коли не приготовите зміни на случай моєї смерти”, нібито фаміліярно зажартував „вождь.”

Імовірно під впливом таких настроїв в совітській пресі зачали в послідним часі видвигати „на другі місця” Кагановича, Молотова, Жданова й інших.

Та особи, що знають вдачу Сталіна, не особливо охоче „видвигаються”, бо знають, що Сталін не любить мати побіч себе людей, котрих популярність скоро росте.

Нова книжка про Жидів

У Відні в видавництві „Паневропа” появилася нова книжка про Жидів пера Куденгове-Калергі п. з. Judenhass—Antisemitismus. В ній представлені всі причини скріплення протижидівського руху в наших часах: 1) Світова кріза, 2) Поява большевизму і сіонізму, 3) Мандрівка східних Жидів на захід, 4) Скріплення націоналізмів, 5) Поява відомих „протоколів сіонських мудрців”, 6) Нові теорії про расу, 7) Неопоганство. Книжка представляє розвиток антисемітизму в Европі, Азії й Америці від передхристіянських часів аж по наші дні. Вона писана в дусі прихильнім для Жидів, має ст. 332 і коштує 9.50 шілінґів або тільки зл.

Інтервю з Троцьким

Прогнання Льва Троцького з СССР було неабиякою сензацією. І коли могутний колись нарком задержався в Константинополі, репортери великих світових ґазет намагалися всіми силами одержати інтервю від нього. Та дістатися до тов. Троцького не було так легко. За одну розмову з колишним наркомом треба було заплатити 800 — 1000 долярів. Богаті ґазети могли собі на таке дозволити. Та редактор стамбульського „Діямгуріяту“, скромної турецької ґазети, навіть думати не міг про таку суму. А конечно хотів поговорити з Троцьким. Нема грошей, треба вжити іншого способу. І редактор пустився на хитрощі. Він зумів не лише задармо поговорити з Троцьким, але й заінкасувати деякий гріш від народного екскомісаря.

Троцький одушевляється досить буржуазною розривкою: ловлею риб. Недалеко дому, в котрім мешкав, вибрав собі місце, де звичайно сідав з вудкою.

Одного дня Троцький застав на своїм улюбленім місци обдертого старця. І просить влізливця, щоби вступився з його місця. Та дід навіть уваги не звертає на нього. Троцький починає злоститися, кричати. Та се не має ніякого впливу на старця. Щож? Наркомство вже скінчилося й Льовушка не може сказати повісити або розстріляти старця. Рад-не-рад обертається й хоче відійти. Тоді дідусь з поблажливою усмішкою відзивається:

— На Аллаха, ти зовсім зле говориш по нашому. Чи ти часом не чужинець?

— Так, я чужинець.

— З якого краю?

— З Россії. Я називаюся Троцький.

Старець спокійно підносить голову. Кілька разів повторяє се імя, котрого він ніколи не чув і спокійно продовжує свої питання:

— Де кажеш є той твій край? І які вітри тебе до нас принесли?

Обурений незнанням старого Троцький починає йому все докладно розясняти. Видобуває всі свої здібности переконування, щоб розяснити старцеви, хто такий був Лев Троцький, яка була його роля в російській революції та з яких причин мусів опустити Совіти.

Та старець не дуже уважно слухає краснорічивого оповідання Троцького. Його більше цікавлять риби ніж всі питання соціялізму і всі теорії Маркса. Се Троцькому не подобається. Він кричить до старця, щоб той кинув вудку й ліпше слухав його. Старець слухає.

— В Росії я був вождом. Я, заявляє Троцький, всіх робітників визволив. Вони мене дуже шанували. Мої вороги були зазрісні. Вони змовилися проти мене, повалили мене і примусили покинути Росію. Тепер там володіють мої вороги.

— А хто є султаном твого краю? — питає зацікавлений Турок.

— Один такий, що називається Сталін. Та він не буде довго султаном. Дні його панування вже почислені. Його скинуть, його вбють. Ох! Він дорого заплатить за свої злочини! Ще треба додати, що він більше дурний, ніж злий.

— Ну, а той султан не вміє боронитися? Не має вояків, сторожі до своїх услуг?

— Но, так! Та його власні вояки ненавидять. Вони тільки чекають відповідної хвилі, щоб від нього увільнитися.

— А як він вже буде вбитий, то ти знов вернешся до свого краю? — питає старець.

— Розуміється, що так.

— Щоб знов стати султаном?

— Я так сподіюсь.

Старець встає і з великою пошаною кланяється могутній особі. По хвилині просить:

— І мене візьмеш з собою. Правда?

— Візьму, заявляє великодушно Троцький, але під умовиною, що ти ніколи не сядеш на се моє місце.

Старець встає. Троцький дає йому кілька монет. Дідусь бере гроші й вудку та повільно відходить. В міру того як відаль між ним і Троцьким збільшається, старець приспішує кроку, здирає з себе турбан, бороду й вуса. Біжить до редакції і скоренько списує свою розмову з Троцьким, котра стала великою сензацією.

ЛІТЕРАТУРА — НАУКА — МИСТЕЦТВО

Унія і Гетьман Сагайдачний

На підставі одного листа св. Йосафата.

Зміст: Брак української католицької історіографії. — Перерва у традиції. — Стара уніятська історіографія. — Св. Йосафат про Сагайдачного й козаків. — Чи гетьман Сагайдачний справді був ворогом Унії? — Інша вістка про се. — Відновлена православна Єрархія й козаки. — Спроби зближення між уніятами й православними. — Правдивість вістки св. Йосафата. — Висновки.

Дуже поважним чинником, що формує душу нації, є національна історіографія. Але українська історіографія не виповнила ще своєї задачі: ні перед війною, ні після війни не появився ні один підручник історії України, написаний з католицького становища.

Величезний вплив мала в нас школа Антоновича, головно її творець, Володимир Антонович і його найвизначніший ученик — Михайло Грушевський. Перший був лібералом, або може й повним безбожником. До того він відносився дуже ворожо до катол. Церкви; таксамо й його ученик М. Грушевський. Оба вони мали такий великий вплив навіть на Українців-католиків, що лише дехто вспів (і то щойно з часом) визволитися зпід нього (Липинський, Томашівський і дехто інший). Але в загальних підручниках ще й досі покутують погляди обох сих визначних істориків.

Завинила тут у великій мірі католицька сторона, що не плекала своєї католицької історичної традиції. За винятком істориків Церкви (Гарасевича, Пелеша, ОО. Василіян — др Й. Скрутня, М. Карівця і початкуючого Р. Луканя), майже не опрацьовувано[1]) спеціяльно католицьких справ у нашій історії. Тимчасом ми маємо дуже гарні початки в сьому напрямі — уніятів XVII—XVIII століть, що з чисто практичних мотивів (головно при релігійній полеміці) опрацьовували історичні теми. Даремне шукати за ними в оглядах нашої історіографії, занятих нераз описами другорядних памятників. Історики легковажили такі праці як Потія, св. Йосафата, Суші, Кишки, Стебельського й ін., що нераз куди важніші для історії, як деякі літописи — повні некритичности і до того далекі від документальних студій. Для приміру згадаємо, що перша біографія Мелетія Смотрицького, пера Якова Суші (вид. в Римі 1665 р.), основана на документах з архівів, творах Смотрицького й віродостойній традиції, — чого не можна сказати про більшість літописів (у роді Величка чи „Історії Русов"). Тому основне пізнання традиції причинилосяб з одного боку до поглиблення знання нашої історіографії, з другого боку до відновлення нераз дуже цікавої, хоч забутої, історичної традиції — української й католицької. Це й причинилосяб до уздоровлення нашої історичної науки й поглиблення католицького духа в нашій нації.

Ілюстрацією до сього може служити традиція, збережена в Суші, про те, що козаки з часом покидали своє упередження до Унії і приймали католицьку віру.[2]) Дуже цікава вістка про відношення Сагайдачного до Унії в останньому році його життя († 20.IV. 1622 р.). Подав її св. Йосафат Кунцевич в листі до Льва Сапіги, писаному 21 січня 1622 року з Полоцька. В ньому св. Йосафат боронить Унію й на доказ, що почин у Бересті 1596 р. не пішов на марно, пише м. і. таке:

„Przedtym na Moskwę, potym na nawalność turecką kazałeś mi W. M. Pan respektować, a teraz na niejakieś pogróżki kozackie, dlaczego perswadować mi W. M. raczysz, abym surowie na schizmatyków nie następował, gdyż jest wiara dar Boży, i że z tej Uniej żadnego pożytku Rzeczypospolitej niemasz, tylko hałas na sejmach et. cet. Co się tyczy kozaków, mam między niemi trzech powinnych moich, krewnych, z których jeden na imię Hryhory Ostrowiecki dnia onegdajszego 8 Ianuarii przyjechał tu ku Połocku do mnie w nawiedziny. Ten mi dał sprawę o wszystkim podostatku, że Borzecki i Smotrzycki i inni pseudowładykowie tam się wałęsają w Kijowie, będąc od wszystkich czerńców tamecznych opuszczeni, bo z nimi czerńcy żadnej społeczności mieć nie chcą, do monasterów ich swoich nie puszczają, i w cerkwiach swoich nabożeństwa im odprawować nie pozwalają. Pan Sahajdaczny też się im deklarował, że przy nich stał, póki mógł, teraz prawi: Widząc, że się niedobrze stało, nie mogę wam żadnej rady i pomocy dać. Toż im mówi i szlachta kijowska rus. Więc poglądają ciż kozacy i na kommisją, o której K. J. M. im oznajmił, że ma być w marcu przyszłym w Kijowie odprawowana dla sporządzenia ich i przebrakowania."[3])

Як бачимо, маємо тут сучасну вістку, що монахи не були вдоволені з нової Єрархії й навіть сам Сагайдачний не думав уже довше піддержувати православних епископів, бо бачив, що „не добре сталося". Очевидно, що козацький Гетьман виходив тут із засад державницьких. Ми не знаємо ближче його думок, але на основі аналогії й деяких пізніших фактів можемо заключати, що Сагайдачний бачив загрозу братовбийчої боротьби між Українцями-уніятами й Українцями-православними та хотів її знищити в зародку. Адже нічого гіршого не могло бути, як внутрішня релігійна війна.

До того, очевидно, Сагайдачний був занадто мудрий політик, щоб не признавати культурної переваги саме католицизмові. Тай не був він ворожий католицькій Церкві. Не знаємо про ніякі його виступи проти католицизму чи Унії, натомість служба в Івана Аксака, земського київського судді, католика, свідчить про щось протилежне.[4]) Таксамо його приналежність до католицької „Ліги християнської міліції" не може означати його ворожости до католицизму.[5])

Серед кругів, упереджених до постаті св. Йосафата, може ся вістка викликати деяке недовіря. Хоч і відмовити їй достовірности неможливо, то бодай будуть ставити закиди в переяскравленні деяких слів Сагайдачного, чи моментів у його політиці. На се завважимо, що ніхто не доказав неправдомовности св. Йосафата, а крім того його вістка походить з козацьких кругів та ще й таких (кревні Святого), що не могли його вводити в блуд. Врешті маємо вістку, що потверджує слова св. Йосафата. Іменно в листі Томи Замойського з 22 жовтня 1620 р., писаному на основі інформацій королівського конфідента Пачановського (слідив за патріярхом Теофаном), маємо вістку, що „Русь сама сильно невдоволена (з приїзду Теофана, Т. К.) і явно говорять, що на лихо ті Патріярхи тут по Короні волочаться."[6]) Ясно, що мова тут про невдоволення православних Українців, а не католиків (для сих останніх негативна сцінка патріярших поїздок булаб явищем цілком нормальним і того Поляки не підкреслювалиб). Отже Замойський потверджує правдивість вістки св. Йосафата.

Своїм відношенням до Унії Сагайдачний дав лише доказ, що він передбачив пізніші події значно швидше, ніж самі нововисвячені Епископи. Ми знаємо[7]), що пізніше й вони самі, головнож Борецький і Смотрицький, працювали над зближенням православних і уніятів, щоб погодити „Русь із Русю." Крім нещасних релігійних міжусобиць, у яких їм доводилося відігравати головні ролі, заважило тут богато й відношення козаків до релігійних справ і до нової єрархії. Замість, щоб Владики правили паствою, паства править епископами — отсе було, за словами нововисвячених православних епископів, відношення козаків і братств до своїх духовних пастирів. Патронат козаччини, зокрема коли в ній брали верх радикальні чинники, лягав своїм тягарем на епископів, контролював їх кождий крок і кожде слово, вітрив скрізь „зраду" й т. п. — включно до погроз, що пішле їх „Славутиці (Дніпра) напитися..."

Се було невиносиме й понижуюче не лише авторитет епископів сучасних, але було зневагою цілої Церкви в особах її Учителів-пастирів. Владики мусіли боротися з тим ненормальним явищем, щоб усунути неприродну контролю й піднести свою повагу. Та се був власне той шлях, що доводив до зближення з католицькою Церквою, бодай у ділянці церковної дисципліни. Один крок був уже лише до Унії — і його зробив Смотрицький (1627 р.), хоч не важилися зробити інші з Борецьким на чолі. На тій основі дійшло до пляну спільного собору уніятів з православними (1629 р.), але сам собор не відбувся. Незабарем наступила смерть Жигмонта III-го, а його син, Володислав IV-тий, жертвував Унією для мнимого добра держави (1633).

Новий митрополит, Петро Могила, дістав уже формальне признання короля, чого не міг добитися його попередник. Та як відомо, за його управи православною Церквою прийшло найбільше католицьких елементів в українське православя. Якраз тому православна Церква в Україні станула тоді так високо, як ніколи перед тим і ніколи опісля, як се признають навіть православні вчені. І хоч до формальної Унії тоді не дійшло, то лише католицький дух подвигнув занепавшу українську православну Церкву.

Знаючи сі факти, не будемо дивуватися, що Гетьман Сагайдачний і деякі інші визначніші уми зпоміж козаків не бажали піддержувати православно-уніятського антагонізму. Погоджуючися на Унію, вони зискували потрійну користь: годили „Русь із Русю", підносили культурно Україну й позбувалися непотрібної опозиції супроти католицьких чинників Польщі. На се останнє мовби й натякав св. Йосафат у своїому листі, — що козаки чекають на комісію.

Як бачимо, вістка св. Йосафата цілком добре видержує історичну критику й укладається в цілу низку раніших і пізніших фактів. Вона заслугує на повне довіря і стає доказом, що слід дуже уважно прислухуватися до голосів Українців-католиків XVII—XVIII століть, бо вони можуть кинути цілком нове світло на деякі моменти нашої історії й її великих діячів.

Теофіль Костpуба.

---

[1]) Очевидно, ми не забуваємо про праці др І. Крипякевича, І. Крип'якевича, групи „Руслана", Томашівського, М. Чубатого, а з православних деяких студій В. Заїкина.

[2]) X. P. F. Krypiakiewicz, Unia święta. W 300. letnią rocznicę Unii Brzeskiej napisał... Львів, 1897, стор. 35-36.

[3]) Лист сей, як інформує мене о. Роман Лукань ЧСВВ, виданий вісім разів: у Митр. Жоховського (1680 р.), Вішневського, Коялович, Ліковського, Шиманського, Контієрі, Гепена й віденському „Вѣстнику" (1865, чч. 91 - 93). Цитую за Пл. Жуковичем, О неизданныхъ сочиненіяхъ Іосафата Кунцевича. ИОРЯСл. т. XIV, 2, стор. 228.

[4]) Др Б. Барвінський, Конашевичі в Перемиській Землі XV і XVI ст. Львів, 1930, ст. 114 і М. Грушевський, Історія, VIII 1, с. 9, пр. 1.

[5]) Т. Костpуба, Петро Конашевич-Сагайдачний. „Літопис Ч. К.", 1932, липень-серпень, стор. 29.

[6]) Dr. Fr. Suwara, Przyczyny i skutki klęski cecorskiej. Краків, 1920, ст. 127, прим. 1.

[7]) Пор. М. Грушевський, Історія України-Руси, т. VIII 1, стор. 3 і дд.

В мистецтві тільки те дозріває й удержиться по всі часи, що росте з глибини епохальної душі і тому має внутрішний звязок з сусідніми областями культури. (Степун: „Пореволюційна свідомість і завдання емігрантської літератури", Журнал „Новий Град").

Нові видання

Слово про Ігорів полк український героїчний епос кінця XII. століття. Переклав Святослав Гординський. Львів 1936. Видавництво „Варяг". Сторін 47. Формат 12 цм. х 16 цм. Ціна неподана.

Володимир Ласовський: **Генерал Тарнавський,** репортаж. Львів 1935. Видавнича кооператива „Червона Калина". Сторін 192, формат 18 х 13 цм. В книжці є 12 світлин. Обгортку малював Вол. Ласовський. Ціна неподана.

Die Ukraine in Karten und Diagramen. Ausstellung demographisch-wirtschaftlicher Karten und Diagramme des gegenwärtigen ukrainischen Volksgebietes veranstaltet vom geographischen Institut der Friedrich-Wilhelms-Universität und vom Ukrainischen Wissenschaftlichen Institut in Berlin. 14. bis 19. Januar 1936. Berlin 1936. Im Verlage der Gesellschaft der Freunde des Ukrainischen Wissenschaftlichen Institutes E. V. Сторін 20. Формат 20.9 цм. х 15 цм. Ціна неподана.

Консолідаційна позичка

Важне для тих, що брали участь у державних позичках.

Рада Міністрів ухвалила на внесок міністра скарбу декрет про конверзію державних внутрішних позичок. Як відомо, державні внутрішні позички емітовано в ріжних часах і услівях. Господарська кріза вже давно висунула потребу консолідації тих позичок. Дотого — незгармонізування з собою пляпів уморення поодиноких державних позичок мусілоб в найкоротшім часі викликати збільшування видатків скарбу, звязаних не лише з опроцентуванням, але і з викупом тих позичок. А про збільшування обтяжень суспільности не може бути й мови.

Конверзія обняла отсі позички: 5-процентову державну земельну ренту, серія 1; 4-процентову преміову інвестиційну позичку; 3-процентову преміову будівельну позичку, серія 1; 5 і пів процентову будівельну позичку, серія 2; 5-процентову державну вічну ренту, серія 1; 6-процентову інвестиційну позичку. Новий папір, котрий одержать посідачі вище згаданих позичок, по предложенні тих позичок до виміни, матиме назву Консолідаційної Позички.

Щодо викупу консолідаційної позички, то плян уморення, обчислений на 45 літ, буде устійнений у той спосіб, що облігації вильосовані до уморення продовж перших 10 літ, будуть викуплені з надплатою 20 процент, отже по курсі 120 за 100, а вильосовані в дальших літах з надплатою 15 процент понад їх номінальну вартість. Консолідаційна позичка буде емітована в зл. в золоті. Буде се папір на предявника. Він буде допущений до вільних оборотів на біржі.

На спеціяльну увагу заслугує привілей, котрий запевнює новим облігаціям позички в сумі до 5 тисяч зл. в золоті, звільнення від усякого займу, не виключаючи займу з титулу публично-правних належитостей. Облігації консолідаційної позички будуть приймати на податок від спадків і даровизн до суми 25 тисяч зл. Врешті облігації консолідаційної позички матимуть всі права пупілярних паперів.

Опроцентування позички виносить 4% в річнім відношенні й буде платне піврічно, здолу. Перший купон обійме відсотки від дня проголошення декрету й буде виплачений 15 липня б. р.

Конверзію переведеться продовж року з тим, що облігації, обняті конверзією, прийматимуть до виміни після їх номінальної вартости й по курсі 100 за 100.

Непредложені в назначеним терміні до конверзії облігації тих позичок викупить держава після їх іменної вартости продовж 30 літ шляхом льосування після пляну уморення, котрий устійнять по замкненні конверзії. Від непредложених до конверзії облігацій не будуть платити процентів.

З РЕЛІГІЙНО-ЦЕРКОВНОГО ЖИТТЯ

Св. Отець приняв на авдієнції ґрафа Далля Торре, президента Міжнародної Унії Католицької Преси. Гр. Д. Торре зложив звіт з нарад виконуючої комісії міжнародного конґресу католицьких журналістів, котрий має відбутися в Римі. Ті наради відбулися в Парижі й закінчилися ухвалою скликати конґрес в Римі на день 18 травня с. р. Гр. Далля Торре представив Св. Отцеви також справу конґресу Доброї Преси, котрий відбудеться в Римі в днях 17—19 квітня с. р. Св. Отець приняв звідомлення з великим вдоволенням.

Йорданські торжества в Станиславові. Свято Йордану почалося архиєрейською Службою Божою, котру відправив Преосвящений Кир Григорій в сослуженні всеї капітули. Проповідь виголосив також Преосв. Григорій. В процесійнім поході взяли участь представники українських установ і тисячі вірних. Водосвяття відбулося на площі Падеревского. Акту посвячення води довершив Преосв. Григорій. На водосвяття прибули м. і.: віцевоєвода Качмарчик й інші представники влади та почесна компанія 48 п. п. з орхестрою.

На закінчення старого року Марійська Дружина Українських Студенток Університету у Львові урядила адорацію Найсвятіших Тайн через цілу ніч в домівці Інституту СС. Василіянок при вул. Длуґоша. Важко було опертися сильному вражінню, коли гляділося на те, як наші молоді студентки по дві кождої години клячали перед Евхаристійним Ісусом, адорували Його та переблагували Його за кривди і зневаги, що їх Він зазнав в Маланчину ніч. Ранним ранком провідник Дружини Студенток о. Іриней Назарко відправив Службу Божу. Всі членки Мар. Дружини приступили до св. Причастя в згаданім наміренні. Осьтак красші одиниці нашого студенства перевели сегорічний Маланчин Вечір.

Свято Йордану в Чорткові відбулося с. р. незвичайно величаво. Водосвяття довершив о. Т. Чубатий в асисті трох священиків. У водосвятті взяли участь представники української суспільности, дітвора народних шкіл та української ґімназії, повітовий староста, шк. інспектор, представники війська з військовою орхестрою й маси вірних. Підчас походу співав хор Старого Чорткова і грали орхестри Т-ва „Сокіл" і військова.

Йордан в Кракові. В греко-католицькій церкві о. др Павло Хрущ відправив торжественну Службу Божу при співучасти військового гр.-кат. капеляна о. А. Годиша, діякона й субдіякона, гр.-кат. питомців з Ченстоховської Духовної Семинарії і питомців східнього обряду, котрі виховуються у ОО. Ісусовців. На богослуження прибули представники городського староства, міської і військової влади, старшини по двох з кожної формації й богато вірних. Співали хори церковний і питомців. По Службі Божій вирушила з церкви процесія до Ринку. При гарній погоді відбулося водосвяття. В обходах взяла участь також почесна компанія піхоти.

Подвійний ювилей обходить хорватський митрополит о. др. Бавер. Сего року минає 25 літ від хвилі вступлення о. дра Бавера на епископський престіл і 80 літ від дня уродин. Жителі Загребу й католицька суспільність усеї Хорватії приготовляється до торжественних обходів подвійного ювилею свойого архипастира. Митрополит Бавер відомий як оборонець прав хорватського народу.

Німецькі епископи на надзвичайній конференції в Фульді рішили знов зачати переговори з Керлем нім. міністром церковних справ. В тій цілі створено окрему комісію. До неї ввійшли: архиеп. Ганк з Бамберґу й епископи Кляйн з Падерборну, фон Пройсінґ з Берліна і Бернінґ з Оснабріку.

В Злучених Державах Півн. Америки є 184 більших протестантських сект.

ПОЛІТИЧНІ ВІСТИ

ЦІКАВА ДИСКУСІЯ відбулася в буджетовій комісії сойму між пос. Целевичем з Галичини і Тимошенком з Волині. Пос. Целевич закинув послам з ґрупи Певного, що вони не зорґанізували українського життя на Волині. Тому там ширяться секти, безбожництво, бандитизм і комунізм. — На те заявив пос. Тимошенко, що віцемаршал Мудрий витав в 1929 р. большевицького комісаря Скрипника, що був найбільшим катом України. — Пос. Целевич заперечив тому і заявив, що п. Мудрий стояв на чолі комітету допомоги голодуючим на Совітській Україні. (До освітлення тої справи є богато матеріялу в попередних річниках „Нової Зорі").

ПОЛЬЩА ПОСЕРЕДНИЧИТЬ між Італією й Абісинією? Св. Отець мав предложити Польщі посередництво між Абісинією й Італією, а то на основі виміни територій. Абісинія малаб одержати доступ до моря, за те віддалаб нафтові терени Італії. Таку вістку приніс „Дзеннік Познаньский".

В ВИЛЬНІ відбулося велике протестаційне віче Поляків проти переслідування Поляків на Литві.

ПРОТИЖИДІВСЬКІ ДЕМОНСТРАЦІЇ відбулися на університеті в Познані. Студенти Поляки викидали студентів Жидів з викладових саль.

НІМЕЦЬКИЙ МІНІСТР пропаґанди Ґеббельс виголосив промову на зібранню націонал-соціялістичних провідників в Берліні. Він сказав м. і.: І прийде час, що Німеччина зажадає звороту кольоній, бо так як тепер є, не може лишитися на завше. Колись котел мусить тріснути.

НІМЕЦЬКІ ВЛАСТИ видалили з Німеччини берлінського кореспондента півурядової чеської ґазети „Праґер Прессе" п. Поппера за те, що він мав „неточно і злобно представити відносини в Німеччині".

ПРОВІДНИК ФРАНЦУЗЬКИХ ФАШИСТІВ полк. де ля Рок промовляв на великім вічу в Парижі. Він сказав м.і.: „Не будемо служити ні одному з кандидатів. Не будемо служити ніякій виборчій акції. Хочемо служити тільки Франції. Тому будемо поборювати все, що понижує Францію". На 4 рівночасних вічах було поверх 40.000 членів „Огненного Хреста".

В ЖЕНЕВІ відбувається сесія Ради Союзу Народів. На порядку нарад справа Ґданська, скарга СССР на Уруґвай і інші справи.

МУССОЛІНІ написав лист до президії Міжнародного Червоного Хреста в Женеві. В листі годиться, щоб перевести строге слідство в справі бомбардування абісинських шпиталів італійськими літаками.

НОВИЙ АНҐЛІЙСЬКИЙ КОРОЛЬ ЕДВАРД VIII має 42 роки і ще нежонатий. Супроти того на двірських приняттях гонори дому сповнятиме його одинока сестра княжна Марія. Вона має 39 літ і замужна за ґрафом Гервудом. Княжна Марія буде мати титул „Перша дама королівства". Колиб король Едвард помер безпотомно, а князь Йорку не мав сина, то княжна Марія одідичилаб анґлійський престол.

НАСЛІДНИКОМ АНҐЛІЙСЬКОГО ПРЕСТОЛА став князь Йорку, молодший син помершого короля Юрія V. Князь Йорку жонатий від 1923 р. і має дві доньки.

АНҐЛІЙСЬКЕ ВІЙСЬКО в Єгипті скріплено до 75.000 жовнірів.

В СТОЛИЦІ ҐРЕЦІЇ, в Атенах дійшло до крівавої бійки між республіканцями і монархістами. Є вбиті і ранені.

ВІЙНА В АБІСИНІЇ. На північнім фронті оживлена діяльність італійського летунства і стеж. На полудневім фронті Італійці після бою під м. Дольо посунулися 200 км. на захід здовж границі анґлійської кольонії Кенія.

ВНУТРІШНА МОНҐОЛІЯ проголосила самостійність під впливом Японії. На чолі правительства став монґольський князь Тех-Ванґ. (Є вже й заперечення).

НОВИНКИ

В день роковин 22 січня відбулася у Львові торжественна академія в салі Т-ва ім. Лисенка. Промову виголосив Микола Дужий. Співав хор „Бандурист". Були ще дві деклямації: З. Тарнавського і Люби Соботівни; фортепянове сольо М. Кравцівни і баритонове сольо Придаткевича та смичковий квінтет в супроводі фортепяну. Численна публика виповнила салю. Академія скінчилася о год. 11 в ночі.

У львівськім Луві відбулася 22 с. м. святочна академія з приводу роковин 22 січня. Академію відкрив промовою до зібраних Луговиків і Луговичок голова Лугу Др Р. Дашкевич. По промові відчитано IV універсал Центральної Ради. Після офіційної частини академії відбувся концерт для запрошених гостей. У програму концерту війшли: реферат В. Пачовського про 22 січня, дві деклямації, вправи вільноруч Луговичок та кілька хорових точок. Академію закінчено відспіванням національного гимну.

Зголошення на великопостні реколєкції для народу, інтеліґенції та шкільної молоді приймається лише до 5 лютня с. р. В зголошеннях треба зазначити парохію, почту, деканат і епархію. На відповідь просимо долучити два почтові значки по 15 ґр., або дві почтові листівки. На листи по 5-м лютні с. р. не відповідається. — Секретаріят ЧСВВ Гал. Провінції Пресв. Спаса, Львів, Жовківська 36.

Курс господинських інструкторок відбудеться у Львові в днях від 3-го лютого до 15 червня с. р. В програму курсу входять такі предмети: куховарство (практично й теоретично), хатне господарство, крій і шиття, трикотарство, молочарство, огородництво, садівництво, годівля безріг та рогатої худоби, птахівництво, суспільна аґрономія, народне господарство, гігієна, кооперація й ін. Подання слати на адресу: „Сільський Господар", Львів, Ринок 10. До подання долучити: відпис матурального свідоцтва й короткий життєпис.

Вечір народньої ноші відбудеться у Львові в салі театру Ріжнородностей і в усіх салях Народнього Дому 12 лютого 1936 р.

Безробітні! Прохається укр. безробітніх інтеліґентів-фахівців так мущин як і жінок (абсольв. вис. техн. шкіл чи фах. абіт. курсів усіх родів) учителів(-льок) та учит. кандидатів так народніх як і середніх шкіл, ремісників майстрів-фахівців, зголошуватися писемно в референтурі середніх шкіл Рідної Школи у Львові (Сикстуська ч. 46). В зголошенні слід зазначити крім імени і назвиська рід студій, ев. перебуту службу, адресу та залучити короткий опис життя.

Польська суспільність зі станиславівського воєвідства домагається створення римо-католицького епископства в Станиславові. Так пише польська преса.

В Варшаві під проводом міністра освіти відбувся зїзд кураторів шкільних округ. Радили над актуальними справами шкільництва.

В Польщі є 33.000 сліпих людей. З того 60 проц. мужчин і 40 проц. жінок.

Гумор. — Приятелі Клеманса. — На хуторі Клеманса була дуже злісна собака. — Ви не можете собі представити, сказав раз „Старий Тигр" до одного політика, що прийшов до нього в гостину, яка то недобра бестія. Вона кусає навіть моїх приятелів. — В такім разі, — замітив гість, — вона не має кого кусати.

Чехословацькі власти почали масово виселювати всіх чужинців, польських горожан. Зарядження про виселення звернулися і проти української еміґрації, проти бувших вояків Української Галицької Армії, що осіли на території чехословацької републики, головно на Підкарпатті. Польські власти роблять всякі трудности виселенцям, а тим, що зреклися колись несвідомо польського горожанства, кажуть опустити межі Польщі... Значить, нема для них місця на рідній землі...

Нову збірку українських казок приготовляє державне видавництво в чеській Празі.

У Свердловську в СССР засуджено на кару смерти за зловживання віцедиректора й головного бухгальтера футряного тресту. Вони спроневірили більше як міліон рублів.

Циганську автономну округу організують в СССР. Всіх циганів в Совітах є 61.000.

В Гельсінках, у Фінляндії, на початку лютого с. р. відбудеться виставка української ґрафіки.

Коло м. Гап в полудневій Франції рухається маса землі обємом міліона кубічних метрів. Та маса посувається зі скорістю 3 м. на день в напрямі міста. Вона засипала канал і утворила велике озеро, котре загрожує містові своїми водами.

Італійське правительство рішило стягнути з обігу той том „Італійської Енциклопедії", де є стаття про Абісинію. Ту статтю вважають Італійці надто прихильною для Абісинців.

Патріярхом православної Церкви з осідком в Царгороді вибрано митрополита Гераклеї Венямина.

Анґлійського премієра Болдвина покарав поліційний суд в місті Шавпорт гривною 10 шілінгів за те, що його пес бігав по вулицях без каганця. Премієр заплатив гривну та був дуже врадуваний, що потрактовано його як звичайного горожанина.

За Океаном заложено дві українські дитячі бібліотеки: одну при парохіяльній школі в Ню-Йорку, другу в українській парохії в Прудентополі (Бразилія).

Японія має тепер 97,694.628 мешканців. Продовж 5 літ населення її зросло на 7,298.585 осіб.

Гумор. — Ріжниця. — Гість питає в шинку дівчину, що подає напитки: Касуню, чи вчера був я дуже пяний? — Се залежить: коли Ви залицялися до Марійки, тоді Ви були пяні, а коли Ви освідчалися мені, тоді були Ви тверезі.

ВИГРАНІ ДЕРЖАВНОЇ КЛЯСОВОЇ ЛЬОТЕРІЇ: 1,000.000 зл. на ч. 44.794; 50.000 зл. на чч. 49.128, 194.122; 30.000 зл. на ч. 182.808; 20.000 зл. на ч. 40.837; 10.000 зл. на чч. 12.856, 89.464, 189.917; 5.000 зл. на ч. 194.290; 2.000 зл. на чч. 89.417, 117.697, 120.422, 125.773, 157.094, 165.203, 169.522.

В кождій культурній родині на цілім світі роблять подарунки з книжок при численних подіях і нагодах, а саме: 1) в день уродин, 2) в день імянин, 3) в день коли молодець чи панночка кінчить школи, 4) в день заручин, 5) в день вінчання, 6) на Святвечір, 7) на Великдень, 8) в день патрона місцевости, 9) в кожде родинне свято, 10) при кождій більшій щасливій або нещасливій події, щоб радість утревалити доброю книжкою, згл. щоб смуток злагіднити розумними думками доброго автора. Пригадайте Собі, чи Ви поступали так і чи в Вашій родині робилося так? Коли ні, то направте се, бо з культурних одиниць складається культурна родина, а з культурних родин складається культурна нація. Сила не полягає на грошах, ні на землі, тільки на уморальненні й укультивованні духа. При виборі книжок не забувайте про католицькі книжки „Нової Зорі" і „Правди".

Уживану одіж, білля, обуву мужеську, жіночу, дитячу для інвалідів, вдів і сиріт приймає УКТОДІ, Львів, Потоцького 48. З провінції висилайте почтою. У Львові відберемо самі за писемн. повідомленням.

БІРЖА

ҐРОШІ. Доляр у Львові у приватних оборотах 5.25—5.27 зол.

Нім. марка 1.25 — 1.30, фр. франки 34.90 — 35.10, шв. франки 171.00 — 172.50, фунти стерлінґи 26.10 — 26.25, австр. шілінґи 98.50 — 100, чеські корони 19.00 — 19.50, рум. леї 26 00 — 28.00 ліри 33.50 — 35.00.

НАБІЛ. „Маслосоюз" повідомляє, що в дні 23. січня ц. р. кооперативам платив за:

1 кг. масла дес. без опакування	2.50 зол.
1 кґ масла дес. експорт. з опакув.	2.60 „
1 л. молока	0.14 „
1 л. сметани	0.75 „
1 к. яєць	3.80 „

Пастеризоване молоко з доставою до дому у Львові 1 літра 24 сот.

Тенденція на масло вдержана, на молоко і сметану слаба, на яйця знижкова.

„Маслосоюз" повідомляє, що від 21. І. ц. р. платить своїм доставцям за 1 кг. живої ваги птиці, льоко подвіря птахомясарні „М. С." у Львові, (вул. Декерта ч. 4):

Молоді кури І. кл.	1.15 зол.
Товщеві качки І. кл.	1.15 зол.

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення Редакція не відповідає.

КІНА

АПОЛЛЬО: „Додик на фронті".
КАСИНО: Анна Кареніна.
КОПЕРНИК: Весільна ніч.
МАРУСЕНЬКА: Напад на Конґо.
МІРАЖ: Маскарада.
СТИЛЕВИЙ: Єгипетські ночі.

Увага! Не звертай уваги на перестороги, котрі мають ціль лише відтягнення клієнтів. Замов тільки в нас, а будеш вдоволений. — ДЕШЕВО, БО ПРОСТО З ФАБРИКИ.

Сензаційний винахід 1935 р.

Зброя без поліційного дозволу.

Автомат 6 мм. виробу 1935 р., що викидає сам гільзи після вистрілу, стріляє до цілі металевими кульками або шротом, гарно оксидований, плоский, системи „Стріла" забезпечує цілковиту особисту безпеку в дома і в подорожі. Сей автомат се правдива революція в ділянці фабрикації зброї. Він виконаний люксусово, прецизійної конструкції, не затинається, не псується і може служити на довгі літа. Гук оглушуючий. Надається до оборони помешкань. Ціна тільки 5·90 зл; 2 шт. 11·50 зл. Сотка куль Фльоберт 3·55 зл. Автомат „Стоп" В/г рис. 25·70 зл. Щітку до чищення цівки додаємо даром. Висилаємо без поліційного дозволу. Платиться при відборі. Адреса для листів: Ґенер. Представн. на Польщу і В. М. Ґданськ „Стшала" Варшава, Д-ра Заменгофа 12 відділ N/z.

ЦІНИ ОГОЛОШЕНЬ

Ціни розуміються за однопшпальтовий рядок (ширини 70 мм.) о висоті 1 мм. Висота шпальти 370 мм. За оголошення (кромі дрібних) в застереженому місці дочислюється 20%. Дрібні оголошення поміщуються по вплаченні належитости готівкою або почтовими значками.

Шпальтові оголошення

В рубриці: „Оголошення"	30 сот.
В тексті і в новинках	50 „
На першій сторінці	60 „

Дрібні оголошення по 8 сот. за слово. Перше слово і товстий друк числиться подвійно. Найменше оголошення (9 слів) 80 сот.

Сторінкові оголошення

На останній сторінці: 1/2 стор. 180·— зол., 1/4 стор. 90·— зол., 1/8 стор. 45·— зол., 1/16 стор. 25·— зол. В редакційному тексті: 1/2 стор. 280·— зол., 1/4 стор. 140·— зол., 1/8 стор. 70·— зол., 1/16 стор 35·— зол.

При кількаразовім анонсуванні даємо значну знижку

Видав й редагує Комітет У. К. О. — З друкарні „Графія" Львів, Тиха 5 Тел. 2-83. — Відповідальний редактор Панталеймон Хитра.

Porto opłacono ryczałtem.

Рік XI. Львів, четвер, 30 січня 1936. Ч. 7 (906)

НОВА ЗОРЯ

Виходить 2 рази тижнево: в четвер на 8 ст. під неділю на 8 ст.

АДРЕСА: Нова Зоря, Львів, ул. Гродзіцких ч. 2.І. п. - Тел. 105-72.

Передплата в краю: чверть-річно 6 зол., місячно 2 зол., Закордон. чверть-річно 9 золотих

Ціна числа 20 с.

Конто П.Ш. Львів 505.796

СЕРБСЬКИЙ ПАТРІЯРХ ПРО ЛЕНІНА

На третий день Різдва в білгородському соборі сербський патріярх Варнава виголосив проповідь про моральну силу християнства. В проповіди сказав м. ін.: Людство перейшло крізь віки і до нині не увільнилося від Ірода і всего того, що є в звязку з Іродом. Ось в новіших часах маємо в особі Леніна Ірода, ні трохи не меншого від того, що існував в часах Ісуса Христа. Своїми поняттями про земське життя людей Ленін дав початок тому, щоб вигнати з людських душ все розуміння Бога і все, що звязане з вірою, котру люди мали і визнавали від початку свого істнування. Безбожний бузувір Ленін не мав у своїй душі нічого святого і величного. Мало того: він не мав ще й ніякої любови до ближніх і тому кинув Росію в справжній хаос. На його приказ винищено міліони невинних дітей, жінок і мущин. Ленін не лише перевисшив Ірода, але й іродів цілого світа разом взятих. Тому й кінець його життя був не менше страшний як смерть самого Ірода. Пролита ним невинна кров пімстилася на нім. Божевільний розкладався за життя на смертнім ложі й мучився безконечно... Так іще тепер ми маємо богато примірів, які стверджують і свідчать, що не згас і не щез дух Ірода й Іродіяди. — З тої промови видно, що большевики порядно натискають на Балкан.

Большевики дають великі гроші

на комуністичну пропаґанду в Европі.

Еспанська ґазета „Ель Трабайо" (Праця) оповістила цікаві дані про большевицькі підмоги для еспанських комуністів. І так: 20 серпня 1935 р. в Москві ухвалили 5 міліонів франків на вибори у Франції і 2 міліони пезетів на вибори в Еспанії. Ту суму большевики передали міжнародній орґанізації т. зв. Червоної Помочі, котра мала розділити згадані суми. Та се далеко не все. Енріко Маторрас подає в своїй книжці „Комунізм в Еспанії", що еспанські комуністичні орґанізації дістають 45.000 пезетів місячно яко постійну підмогу з Москви. Крім того товариші дали дотепер м. і. на переміну тижневика „Мундо Обреро" на комуністичний щоденник 10.000 долярів, на поширення видавництва „Европа—Америка" дали большевики 200 тис. пезетів, на купно друкарні давнішого соціялістичного часопису „Ель Соціяліста" 80.000 пезетів, на орґанізацію революційної безбожничої ліґи 25.000 пезетів і богато інших. Тепер дається завважити скріплення комуністичної пропаґанди в Еспанії: по цілім краю товчуться комуністичні аґітатори, виходить численна комуністична преса, журнали, книжки і т. д. Ось на що йдуть гроші з України.

Новий москвофільський орган у Львові

„Очаг", ежемѣсячный журнал русской женщины.

На окладинці сказано, що „Очаг" — „является первым женским русским журналом в Европѣ." Як ціль проголошує той орґан „благо всѣх русских женщин внѣ зависимости от их соціальнаго положенія и мѣста пребыванія." Журнальчик подібний до „Нашої Хати", має короткі статейки, моди, віршики і т.п. Се поява, яка вказує на те, що москвофільський рух кристалізується. Лайки на Українців в тім журналі нема. Під сим оглядом се покищо унікат між москвофіл. виданнями.

Нові кріваві бої в Абісинії

Англійські ґазети описують кріваві бої між Абісинцями й Італійцями в провінції Тембіен. 40 тисячна армія расса Касси вдерлася в глиб провінції Тембіену на 20 км. від м. Макалле і заатакувала дивізію чорних сорочок, котра по цілоденнім бою подалася з великими стратами. На другий день расс Касса дав наказ знов заатакувати Італійців. Абісинські відділи наступали цілий день на італійські позиції. Мимо великих страт боевий запал Абісинців не ослаб. Третого дня Абісинці дальше наступали. Борба йшла переважно на баґнети. Абісинці стратили около 10.000 жовнірів вбитих і ранених. Страти Італійців менші.

Відкрили незнану расу в Австралії

Члени тої раси подібні до старих Єґиптян.

Наукова експедиція під проводом англ. професора Гайда відкрила в Австралії невідому дотепер расу людей. Се племя має около 200.000 осіб і живе в плодючій долині полуднево - західної Австралії. Воно не має нічого спільного з Папуасами. Малі, сніді пригадують ті люди Єґиптян, як їх бачимо на плоскорізьбах з часів Фараонів. Члени експедиції натрафили на сліди досить високої цивілізації. Поля меліоровані і наводнені знаменитою системою там і слюз. Та знаряди, яких уживає се племя, зроблені з каменя. Те дивне племя уживає мови, що ріжниться від мов всіх австр. племен.

Заяць убив орла

Мисливі, що полювали на монґольських степах, заобсервували незвичайну подію. Вони побачили заяця на поляні. А високо над ним кружляв могутний орел. Вкінці орел кинувся стрілою вділ. Та заяць перевернувся на хребет і зачав боронитися лапами. По хвилі орел відскочив від заяця і грянув на землю, а заяць зірвався і вноги! Прибігли мисливі й застали орла вже неживого. Показалося, що полохливий заяць роздер черево могутного птаха лапами і випустив йому внутренности. Се одна з найдивніших обсерваций з життя звірят.

ЩО ВИ ЗРОБИЛИ В СІЧНІ ДЛЯ КАТОЛИЦЬКОЇ ПРЕСИ?

Що в молодості придбаєш — те на ціле життя маєш! тому від молодих літ складай свої ощадности в

КООПЕРАТИВНОМУ БАНКУ

„ДНІСТЕР"

ЛЬВІВ, УЛИЦЯ РУСЬКА ч. 20.

III Інтернаціонал працює

Від нашого заграничного кореспондента.

„Нова Зоря" свого часу принесла замітні статті про VII конґрес міжнародного комунізму, що відбувся минулого літа в Москві. Тепер спробую виказати фактами дуже інтензивну комуністичну пропаґанду в останніх місяцях на обох півкулях та ґру большевизму в італійсько - етіопськім конфлікті.

I.

На першім місци заслуґує на увагу спроба переведення революції в Бразилії, яку на щастя потрафили здавити. Вона була вирішена з кінцем серпня. Провідників того бунту назначила Москва. Коли взяти під увагу, кілько військових старшин і кілько урядників втягнено в той заговір, то стає очевидним, що московський большевизм має дуже довгі руки. До сього належить додати свіжу подію в латинській Америці, а саме: зірвання дипльоматичних взаємин між Уруґваєм і СССР. Уряд у Монтевідео має мати докази, що й там інтернаціональний большевизм за вказівками Москви приготовляв революцію. Реаґуючи на таку небезпеку, уруґвайський уряд сейчас підписав паспорт совітському міністрові на дорогу до Москви. Се майже певне, що дальші наслідки сього епізоду кинуть ясніше світло на підпольну й революційну роботу III-го Інтернаціоналу. Надто в Арґентині в Буенос Айресі викликали ґенеральний штрайк. Нема сумніву, що й велика хвальба, яку комуністична преса висказує тепер президентові ЧСР Бенешові та наближення між Чехословакією й СССР принесе незабаром свої трійливі овочі.

При тім всім незвичайно цікава діяльність ніби проскрибованого Троцького. Вісти подаємо за німецькою „Національцайтунґ", що виходить в Ессені: Троцький, вигнаний і проскрибований в Росії, вперед знаходить захист на прегарнім острові на морі Мармара. Ніхто ніколи не чував про якісь його взаємини з диктатором Туреччини; а сталося, що Туреччина щораз більше наближалася до Росії, поки одного дня большевицький амбасадор з Анкари в Москві остаточно повязав ті нитки, що їх так зручно попровадив Троцький. Тоді Троцький покинув Туреччину і замешкав в однім замку близько Парижа, завсігди ніби переслідуваний своїми ворогами. Се йому не перешкодило війти в порозуміння з провідними людьми Франції і так попровадити справу, що одного дня Европа станула перед фактом французько-совітського військового союзу, приготованого Троцьким до останніх подробиць.... Потім Троцький завсігди переслідуваний комуністами лишає Париж і переноситься до кліматичної стації над Женевським озером у Швайцарії: саме в тім часі, коли Літвінов являється в Союзі Народів. Люксусове авто Літві-

нова можна було видіти часто при віллі втікача Троцького. Недискретні люди кажуть, що Троцький давав знамениту раду Літвінові в його останніх виступах у Союзі Народів. Якраз той ніби вигнанець найбільше причинився до успіхів, що їх осягнула ком. Росія в Союзі Народів на велику шкоду Европі.

Вкінці переслідуваний Троцький знов пакує свої валізи й вибирається аж до Норвегії. А майбутність покаже, що він там приготовляє...

Вже появилося оскарження норвежського ексміністра війни, майора Оніслінга, проти теперішнього міністра справедливости за його небезпечну політику. Міністр справедливости, Ліе, належить до передніх людей найскрайнішого марксівського напрямку. Крім того відомо, що Норвеґ Льоевлієн (Loevlien) се член вик. комітету III-го Інтернаціоналу. Надто в останніх часах комуністична пропаґанда в Норвегії і загалом у скандинавських краях зробила в и з н а ч н і п о с т у п и й може похвалитися великими успіхами, головно між молодю. У Швеції пр. 1932 р. число активних членів вписаних до партії доходило до 6000; у 1932 було їх уже 11.000, з кінцем 1935 р. 20.000! Ще ліпше видно сей поступ в числі представників у комунальних управах. І так 1930 р. комуністи в міських радах у Швеції мали всего 240 мандатів, а при виборах 1935 р. зискали 7000! Надто в останніх часах комун. Росія переводить великі мілітарні уліпшення і переміни населення з Карелії, що становить браму до Фінляндії, Швеції й Норвегії. Се все зроблено за останніх кілька місяців.

II.

Крім того не без інтересу буде вказати на дуже енергійну й запопадливу діяльність III-го Інтернаціоналу на тлі італійсько-етіопської війни. Вже 12 серпня 1935 р. основано в Парижі Міжнародний Комітет для оборони Абісинії й мира. Дня 3 вересня той Комітет скликав міжнародну конференцію до Парижа. В ній взяли участь делеґати 150 ріжних французьких і заграничних, радикально-комуністичних, організацій. На ту конференцію в справі оборони Абісинії прислав привітну телеґраму болгарський террорист Димитров, ґенеральний секретар III-го Інтернаціоналу. В два дні по Парижській конференції, 8 вересня, відбувся великий мітінґ анґлійських комуністів в Лондоні. На нім анґлійські делеґати на VII конґрес до Москви зі своїм провідником, Ґаррі Поллит'ом, складали звіти зі своєї співпраці на тім Конґресі. Між іншими, Ґаррі Поллит, голова анґлійських комуністів і почесний член Президії VII-го конґресу в Москві дав таку заяву: „За всяку ціну й на всякий випадок маємо стояти в обороні Совітських Республик і совітської армії... Ми члени комуністичної партії Великої Британії під сим оглядом годимося з комуністичними партіями всіх країв і підпираємо всяку ініціятиву закордонної політики СССР. Стоїмо на тім, що треба висилати зброю й амуніцію до Абісинії і хочемо, щоб рекрутувати в Англії військо на оборону Абісинії.” Кромі того комуністичні партії видали відозву „до всіх приятелів мира”, дальше до комуністів в Африці й Арабії, щоби збройно помагати Абісинцям і змагати до того, щоб замкнути Суезький канал та підготовити розрухи в Ерітреї і Сомалії.

На тлі італійсько-абісинського военного конфлікту крім военних операцій у східній Африці розгривається величезна і в наслідках необчислима дипльоматична ґра між III-тим Інтернаціоналом і державною політикою Великої Британії. Комуністичний Інтернаціонал думає вихіснувати загрозу анґлійських інтересів в Єґипті й Індії, спричинену італійським наступом на Етіопію, й так послужитися впливами й силою Великої Британії, щоб довести до всесвітного конфлікту і вслід за тим до світової революції. Большевизм хоче вдарити не лиш на зненавиджений фашизм, але головно на к а т о л и ц ь к у Ц е р к в у; Анґлія знов послугується масонсько-комуністичною пропаґандою, щоб зорґанізувати на овиді Союзу Народів одностайний протиіталійський фронт й економічними, а в разі конечности також мілітарними санкціями змусити Італію до відвороту, хоч се малоб в наслідках викликати й заломання фашизму.

Саме в тім бачиться непослідовність і траґізм політики без Бога, без моралі й без засад. Недавно ще Італія заключила союз приязни з большевицькою Росією та голосувала за приняттям її до Союзу Народів, а тепер бачить як та сама Росія веде підпольну роботу, щоб звалити італійський фашизм, коли рівночасно Літвінов деклямує про мир та свободу народів. Італія величається і голосить світові, що хоче зліквідувати невільництво в Абісинії, коли в Росії большевики, члени Союзу Народів завели для міліонів таке невільництво, про яке дотепер не знала історія. Союз Народів з Англією на чолі виступає в обороні народів Абісинії, коли рівночасно Росія фізично, голодом, вигнанням та розстрілами нищить без милосердя український нарід, а представник тої демонської держави деклямує про свободу народів...

Тепер просто неможливо предвидіти, як скінчиться ся ґра закроєна на великанські розміри. Не виключена ще така можливість, що Італія викаже енергію і моральну силу та потрафить перевести свої великодержавні пляни, або знайде посередну дорогу до якого такого замирення, хоч се останне здається на разі найменше правдоподібне.

Та як не булоб, стоїмо перед дуже важними й небезпечними подіями, що можуть викликати повний розвал всеї ліберально-матеріялістичної к у л ь т у р и й дати почин зовсім новій епосі. Як колись валився клясичний римський світ під напором варварських орд Сходу, подібно й тепер большевицькі варварські орди загрожують зничненням модерної матеріялістичної культури.

А Церква?... Вона не перестає взивати людей доброї волі до опамятання і до боротьби з розкладом, анархією й безбожництвом, щоб уможливити мир розбитому і придавленому людству, але мир спертий на правді, справедливости й любови. Кат. Церква доцільно орґанізованою і веденою Католицькою Акцією в цілім світі приготовляє своїх вірних дітей до рішаючої боротьби з безбожницьким большевизмом і поганським націоналізмом. Не виключене, що для Церкви може наступити нова доба кривавих переслідувань. Та се лише скріпить катол. Церкву внутрішно і прикрасить її новою авреолею, щоб на руїнах матеріялістичної культури на ново двигнути розбите людство і відновити Боже царство. — (Н).

ПАНСІОН Сестер Служебниць в Микуличині

ОТВЕРТИЙ ЦІЛИЙ РІК

Гарно відновлений, має водотяги, елєктрику, радіо і дуже добру кухню. Положений близько ліса, близько води, близько стації і близько почти. В будинку є прекрасна дійсно артистично виконана каплиця.

ЦІНИ ПРИСТУПНІ!

З Сойму

Буджетова комісія радила над буджетом міністерства суспільної опіки. Ззітовик пос. Кравчиньский сказав м. і.: В Польщі було в 1934 р. 11.434 лікарів. Один лікар припадає на около 3000 осіб, та дуже нерівномірно: в Варшаві є 1 на 514 мешканців, по селах 1 лікар на около 9.000 мешканців. Аптик було в 1935 р. 2.208, дрогверій 2.200. Дентистів 2.800, фельчерів 1.900, акушерок 9.554. Їх все ще замало на селах. Протитуберкульозних порадень було в Польщі в 1934 р. 350. Єґипетське запалення очей ширіться головно в центральній Польщі, Познаньщині і на Поморю. Санітарні уряди Польщі знайшли в 1934 р. 702 жінок хорих на сифіліса і 3.892 на трипра. Найбільше число смертности виказує туберкульоза і рак. Шпитальництво переживає тяжкі часи. Комісії поборові мусять відкидати половину поборових, бо не надаються до служби в війську. Причина — недожившлювання. — Після того була дискусія.

На другий день буджетова комісія радила над буджетом міністерства справедливости. Референт пос. Сьода. Він обговорив м. і. вимір справедливости. Вплив справ в судах висшої інстанції зріс поважно в порівнанню з роком 1934: в апеляційних судах о 12%, в судах праці о 9%. В городських судах вплив справ зменшився о 2·5%. Судді надмірно обтяжені, бо справ прибуло, а судейських етатів менше. — Польське тюремництво обіймає: 6 поправчих заведень і 333 вязниць. Дня 1. XII. 1935 р. в 339 вязничних заведеннях було 59.560 вязнів, з того 54.308 мущин і 5.252 жінок; 45.219 засуджених і 14.341 тимчасово арештованих. В числі 59.560 було 16.748 засуджених на кару до 6 місяців, решта на висші кари. Кошт удержання одного вязня виносить річно 91.10 зл. На удержання 59.560 вязнів держава видала 5,425.916 зл. Теперішний буджет має призначених тільки 1,200.000 золотих. Супроти того треба очікувати п о г і р ш е н н я санітарного стану вязниць, хоч частина вязнів вийшла на волю внаслідок амнестії. Вязень дістає денно поживи 2.400 кальорій для непрацюючих, працюючі вязні дістають денно поживи 3.000 кальорій. Поживу хорих обчисляють на 4.000 кальорій. У вязницях є шпиталі. Тепер вязниці мають 2.224 ліжок. Захорувань вязнів було 21.546, з того померло 193. У вязницях працює 137 лікарів і 160 санітарів. Приходи міністерства справедливости виносять 40 міліонів зл., розходи 86 міл. зл. Доходи передбачені о 19.475.000 менші, а розходи менші о 5.640.000 зл. Суди відчувають брак власних приміщень. В 366 місцевостях суди в винаймлених домах. В тюремництві преліміновано зменшення видатків о 1.530.000 зл. Кошт удержання вязня буде знижений о 0.40 зл. на особу. Норми удержання війська доведено до тихсамих коштів, тому виживлення вязнів не збуджує застережень.

В дискусії промовляв м. і. посол Целевич. Він підкреслив, що на українських землях судейський персонал не володіє українською мовою. Судді Українці, оскільки ще які є в судівництві, не авансують. У Львові істнує нотаріяльний картель. Треба скасувати нотаріяльний примус, бо тепер лучаються такі парадокси, що нпр. виготовлення контракту про нерухомість вартости 100 зл. коштує кількадесять зл.! Дальше бесідник обговорив справу кримінальної політики в політичних процесах. Давніше суди засуджували за приналежність до ОУН на 1 до 2 літ, пізніше дійшло до засудів на кільканацять літ! Вкінці пос. Целевич просив, щоб перенести українських політичних вязнів з найтящої тюрми на св. Хресті до інших вязниць, де лагіднішій режім. — На те відповів мін. справедливости Міхаловский м. і.: Посол Целевич жадає від мене неможливих річей. Він домагався, щоб я вплинув на лагіднішій вимір кар. Отже заявляю, що міністр справедливости не має ніякого впливу на судові присуди. Щодо мнимого покривдження суддів, прокураторів і нотарів української народности, то заявляю, що всіх судейських працівників трактую однаково. В львівській апеляції на 549 суддів і прокураторів Поляків є 161 Українців, а нотарів Українців є там 20. Вкінці не думаю дискутувати на тему присуду в процесі за вбийство мін. Перацкого, бо не признаю закидів посла Целевича в тій матерії.

ОГЛЯД ПРЕСИ

Наша жидівська проблєма

Під таким наголовком принесло „Діло" в ч. 16 отсю статтю дра Степана Барана:

Історичні умовини склалися на те, що українські землі виказують сьогодні високий відсоток жидівського населення, зокрема на тих її частинах, котрі входили колись у склад історичної Польщі, як теж на Підкарпатській Русі і Буковині. Живе тут понад півтора міліона Жидів, отже приблизно одна десята частина загального числа Жидів у світі. Їх причислюють до східно - европейських Жидів („Остюден"), яких низи послуговуються ще й нині питомою їм мовою будня т. зв. „їдіш", себто відомим у нас німецько - жидівським жаргоном. З цього огляду відносини у нас подібні до відносин у Польщі і Литві, Румунії та Угорщині, а дальше Чехословаччині (Словаччина і Підкарпатська Русь — до світової війни жидівське ельдорадо), Латвії і Естонії, не згадуючи вже про білоруські землі, що у деяких своїх районах мають найвищий відсоток Жидів у світі.

Жиди займаються всюди передовсім купецтвом, посередництвом, промислом і ремісництвом, опановують банковість, пресу і вільні звання, не виказуючи у своїй масі ніякого більшого зацікавлення для хліборобства. З цієї причини поселювалися вони у першу чергу по містах і то у їх історичних осередках, які з часом опанували в цілості. Сталося це передовсім у Польщі, котра з більших европейських держав виказує нині найвище абсолютне і релятивне число Жидів, що у її історичних містах — Краків і Варшава — випередили з часом цілковито Поляків з найближчого сусідства резиденції колишніх польських королів: на Вавелі у Кракові (Страдом і Казімеж) та Замку у Варшаві (знане сьогодні „Старе Місто" і Налевки). Подібне явище є й у Львові з Жовківською і Краківською дільницями, що межують з Високим Замком, осередком колишніх наших князів.

Та не тільки з демографічних і урбанізаційних оглядів на теренах історичної і сучасної Польщі жидівське питання представляється некорисно для місцевого нежидівського населення. Жиди, творячи відрубну замкнену у собі одиницю з власною національно - релігійною організацією (кагали і відомі гетта, що у польських містах не перевелися ще й до сьогодні), причинилися тут у Польщі до некорисної соціяльної і економічної структури, що відділовує на нежидівське окруження сильно ще і нині. Тут входить у гру не тільки велике число Жидів по містах, але і їх матеріяльні засоби в конкуренційній боротьбі на економічному відтинку.

Для цієї останньої справи — конкуренційна боротьба за істнування й перемогу — Жиди здавна старалися приставати до пануючої в державі суспільної верстви чи нації, перенимали її мову (культуру) нераз лише частинно і то здебільша зовнішньо), а навіть і деякі звичаї. Від недержавних націй держалися осторонь, або, що більше, були асиміляційним знаряддям в руках пануючих.

Те все наглядне і в історії нашого народу. За книжих часів не грали Жиди ніякої помітнішої ролі у наших містах, де їх розмірно дуже мало, або й зовсім не було. Жидівська роля починається щойно з приходом польського панування на українські землі після захоплення Східної Галичини Казимиром Великим та після польсько-литовської люблинської унії. Вона була теж одною з причин козацько-польських воєн, що у своїх остаточних наслідках довели до ліквідації історичної Польщі.

На сторінках нашої історії у давній Польщі не записано додатньо ролі Жидів, яких і не було у нашому таборі, але зате були, як помічники, у таборі противника. Тому й не диво, що великі українські рухи з 17 і 18 віків своє вістря звертали й проти Жидів, дарма, що це діялося здебільша у жалюгідній формі.

Своєї ролі не змінили Жиди й після упадку історичної Польщі. На наших землях осталась польська шляхта, осталась ще довго й панщина, залишився і жидівський арендар та фактор. З часом в Австрії скасовано всі протижидівські обмеження, головно у набуванні землі, деякі з них остались в Росії, передовсім заборона купувати землю та поселюватись на постійне по селах. Зате жидівський характер дістали цілком міста і містечка від Вепру і Буга аж по Дніпро там, де колись була Польща. Рештки протижидівських обмежень відпали з хвилиною упадку царату.

Сказано вже, що Польща належить сьогодні до держав, де найбільше Жидів із найбільшими впливами не тільки в Европі, але мабуть й у світі: вони грають тут чималу ролю в економіці, літературі й пресі. Прожидівські реміністенції є і в історії польських визвольних змагань, згадати хоч би Міцкевичівського Янкля з „Пана Тадеуша", не кажучи про полковника Берка Йосельовича з покосцюшківських часів аж по недавні легіони Пілсудського, в яких теж були й Жиди. Жидівські комбатанти мають у Польщі свою організацію, якою опікуються найвищі польські військові чинники. Організаційно завдячують багато Жидам польські соціялісти (ППС), серед яких Жиди грали провідну ролю. Була у руках Жидів і пропаґанда Польського Начального Комітету Народового з Кракова в часах світової війни (Фельдман — др Діямант). Словом, Жиди записали добре неодну сторінку польської історії.

У нас не те. З нашої бувальщини знаємо жидівські типи з Шевченкових „Гайдамаків" і Франкових „Панських жартів". У нашій літературі й публіцистиці до недавна не було зовсім жидівських імен. Був перед війною жидівський письменник Херхеренко, нині в українській совітській літературі відомі прізвища Кулика, Лейтиса, Щупака, Троянкера і інші. З поважних публіцистів-жидів, що працювали в українській пресі, найбільш відоме прізвище М. Гехтера. Зате нема їх буквально зовсім у ніяких українських організаціях економічних, освітньо - культурних, шкільних, спортових, станових й політичних (Комуністична Партія Західної України — КПЗУ — це по суті жидівська організація з величезною перевагою Жидів), та у першу чергу нема їх цілковито у пресі.

Жиди є зовсім поза нашим національним організмом. Але живуть вони у поважній скількості на українській землі і ми не можемо мовчки поминути жидівської проблєми. Не маємо власної держави і суто політична сторінка жидівського питання не є сьогодні у нас злободенна. Зате була вона у часах нашого недавнього державного будівництва. До нього поставилися інакше східно-галицькі, інакше наддніпрянські Жиди. І у Києві й у Львові проголошено національно-культурну автономію жидів, хронольоґічно першу у світі, а київська Центральна Рада випустила навіть державні гроші (сто карбованців) з жидівським написом (унікат у світі поза Палестиною). Те все не приєднало там жидівської маси для української державної ідеї. З дуже малими виїмками осталась вона чужою для неї. Жиди як купецький нарід — по своєму дусі універсалісти — були на Великій Україні чинником русифікації і здебільша поставилися ворожо до нової української держави. Нечисленні громадяни-жиди, що держали з українським урядом, в роді Марголіна, Красного й Ґольдельмана, не були там ніякою противагою на жидівські протиукраїнські настрої. Нічого пригадувати всі інші відомі моменти совітського правління та вбивство Шварцбартом голови Української Народньої Республики Симона Петлюри.

Інакше було у Східній Галичині. В історії жидівського національно-політичного відродження і ми мали деякий свій голос. Ще на довго перед світовою війною галицько-український політичний провідник віцепрезидент віденського парляменту пок. Юліян Романчук підніс перший у австрійській палаті послів справу признання Жидів окремою нацією. При перших загальних виборах послів до австрійського парляменту в 1907 р. ми власними голосами вибрали двох жидівських сіоністичних послів — пок. дра Габля, адвоката зі Львова, в окрузі Бучач—Підгайці проти знаного на Поділлі польського діяча і каноніка з Бучача пок. кс. Громніцького і в окрузі Чортків—Підгайці пок дра Малера, доцента університету з Праги, проти одного з ешхпольських провідників теребовельського судді пок. дра Сохи, допомагаючи рівночасно своїми голосами до вибору третього сіоністичного посла у золочівській окрузі пок. Штанда, одного з перших піонірів сіонізму в Галичині.

Без українських голосів ніодин з них не увійшов би до віденського парляменту, а тим самим ми — Українці — з усіх народів світа були перші, що свідомо увели до одного зі світових парляментів першу національну жидівську парляментарну репрезентацію, яку створили східно-галицькі жидівські посли Штанд, др Габель і др Малер, до котрих прилучився черновецький посол пок. др Штравхер, на котрого теж голосували тамошні Українці. Цей великий факт з історії сучасного жидівського національного й політичного ренесансу мало або й зовсім невідомий теперішньому жидівському поколінню. Тоді був я вже чинний у нашій політиці і можу ствердити з власної автопсії, що зроблено це не для протипольської демонстрації, але свідомо з політичних рахунків, не ставляючи там навмисно своїх других кандидатів, навпаки, ставляючи заступником дра Габля — дра Льонґіна Цегельського, що теж пізніше у цьому характері ввійшов до парляменту після передчасної смерти посла дра Габля.

Взаємини між Українцями і жидівським національним табором у Східній Галичині у політичній ділянці до війни були цілковито коректні! Це й було причиною, що східно - галицькі Жиди не поставилися ворожо до проголошеної Українською Національною Радою у Львові української держави, займаючи до неї у своїй масі прихильно-вижидаюче становище. Не рідкі були одиниці з жидівських кругів, що чинно співпрацювали з нашим урядом як українські державні урядовці, або і у ширшій політиці — як др Вальдман, адвокат з Тернополя, а деякі навіть вступили в ряди УГА (української галицької армії) і перейшли з нею за Збруч. Були жидівські одиниці і в легіоні УСС; був цілий жидівський курінь при УГА (головно тернопільців), а в УСС була сотня добровольців з Волині, де було чимало Жидів.

Ці коректні взаємини задержалися у Східній Галичині ще й довший час і після війни. Жидівська преса — передовсім львівська „Хвіля" — пильно реєструвала події з нашого національного життя, обєктивно їх насвітлюючи. Знані виборчі бльоки з 1922 р. і 1928 р. у Східній Галичині не мали пристосування, а східно - галицький жидівський політичний світ в останніх роках щораз більше відсепаровував себе навіть від підозрінь у плятонічних проукраїнських симпатіях. Так воно є й по нині, що слідно і з львівської „Хвілі", на якої сторінках вже рідше появляються українізна.

Причин цього явища більше. Очевидно, не без значіння для нас остає роля Жидів у Сов. Союзі та УССР, дарма, що сіоністи вмивають руки від якоїнебудь спільноти з ними. Можливо, що й жидівська література (пр. Сол. Аш), що свої сюжети бере з часів козаччини і життя Жидів на Україні, своїм однобічним змалюванням тодішніх відносин, причиняється теж до зросту протиукраїнських настроїв у жидівської публики.

„Пунктум салієнс" є проте жидівсько - українські взаємини з економічної царини. Потреби нашого національного життя в Галичині створили нашу економічну — у першій мірі кооперативну — організацію, яка витискає щораз більше жидівських купців і посередників, головно з нашого села, яке Жиди вважали чомусь за свою виключну торговельну домену. Силою природних обставин, зросту національної свідомости наших мас, скріплення наших економічних установ і організацій та творення нових варстатів праці наших ремісників, промисловців і приватних купців — мусів і мусить звужуватися щораз більше дотеперішній економічний обсяг Жидів на нашій національній території у Польщі. Це передовсім актуалізує у нас жидівське питання і то без якогонебудь поширювання антисемітизму серед наших мас. На наші еманципаційні змагання дивляться тепер Жиди недовірливим оком і не дуже раді теж зі заходів про нормалізацію польсько-українських взаємин. Сподіються — і слушно, — що нормалізація скріпить нас у Польщі і економічно, а це знов у свою чергу звузить ще більше жидівський засяг на наше економічне життя.

Словом, жидівська проблєма у нас загострюється. Ми далекі від гітлєрівських метод поборювання Жидів, однаково з етичних оглядів як теж здаючи собі справу з великої ваги жидівства в остаточній розвязці нашої державної справи. Жидівське питання не може бути у нас екзотикою і над його можливо корисною розвязкою повинні працювати заздалегідь наші провідні політичні уми. Але повинні зрозуміти і самі Жиди значіння і вагу доброзичливих взаємин з нами і у своєму власному інтересі над їх здійсненням чинно співпрацювати. Сьогодні ми є знову свідками протижидівських виступів польської молоді і у Львові і в корінній Польщі. Жидівська преса повна звісток про протижидівську акцію у Познанщині та б. Конґресівці. З такими методами боротьби, яких хапалися і деякі наші молоді люди по селах, ми ніколи не погоджувались і рішуче не погоджуємось. Але гадаємо, що той протижидівський вітер, що віє в усьому світі, повинен казати Жидам шукати а не оминати звязку з українськими колами.

Др Степан Баран.

„Dziennik Polski" про ту статтю.

З приводу вище поданої статті дра С. Барана „Dziennik Polski" в ч. 26 с. р. помістив п. з. „Ukraińcy і Żydzi" статтю б. ендека, тепер санатора п. Клявдіюша Грабика, в котрій читаємо м. ін.:

„Для польської суспільности той несподіваний зворот дуже знаменний. УНДО пробує ще одного способу вимушення як супроти польської суспільности так і правительства..."

„Хіба найбільший ворог українсько - польського порозуміння підсунув пос. Баранови ту найнещасливішу з нещасливих концепцій, котра може мати лишень один вислід: в польській суспільності — чи хто хоче, чи не хоче — поглибить ферменти проти обох союзників, котрі звязуються. А які можуть бути практичні наслідки оферти пос. Барана? — Жиди? На них пос. Баран не повинен числити. Жиди мають нині забогато клопотів, щоби брати собі на голову ще один в формі порозуміння з Українцями. Коли пос. Баран має якісь ілюзії під тим оглядом,—тим гірше для нього. Жид. політика любить спиратися звичайно на реальних підставах: порозуміння з Українцями булоб для неї досить ілюзоричне, коли рівночасно кооперативний рух серед Українців нищить і усуває Жидів з села, а посол Баран намовляючи Жидів до союзу, страшить їх м. ін. тим власне сумнівним аргументом. А Поляки? Серед Поляків оферта зробить — повторюємо — якнайгіршу кров. А здається, що акція зі сторони УНДО ведеться в сій хвилі про польсько-українські відносини, а не жидівсько-українські. — За одним замахом не дається полагодити сі дві справи. Був уже в Польщі бльок нац. меншин і знаємо його сумну історію та висліди. Відновлювання того трупа в Польщі вміцненій новим устроєм безцільне навіть на малих відтинках. Відновлювання його в теперішній хвилі на відтинку жидівсько-українськім се правдиве самогубство для справи польсько-українського порозуміння. — Пос. Баран повинен був отже застановитися — пишучи свою статтю: або зрікається виглядів на порозуміння з польською суспільністю, або творить союз з Жидами. Tertium non datur. Се треба собі сказати, щоб не було пізніше жалів та непорозумінь."

Гумор. — Малий Ромко пішов з татом на прохід. Побачивши на небі райдугу (веселку), запитав: Тату, а та рекляма що реклямує?

Гумор. — Що се таке антропольогія? — Наука про людей. — А психольогія? — Наука про псів.

Гумор. — В школі. — До яких звірів належить окулярник? — До короткозорих.

Гумор. — Тату, що значить „пессиміст"? — То такий чоловік, якому оптиміст винен гроші.

З РЕЛІҐІЙНОГО ЖИТТЯ СУЧАСНОСТИ

Інтронізація або суспільне панування Ісуса Христа в християнських родинах.

ЗМІСТ: Що таке інтронізація і як її відбувається? — о. Матео, апостол Інтронізації, його чудесне уздоровлення й авдієнція у Папи Пія X. — Коротка історія Інтронізації в світі. — Як промовляє о. Матео до людей у своїй книжці „Христос — Цар Любови". — Хто може й повинен бути апостолом Інтронізації. — Приклади з життя Інтронізації. — Що таке жертвенні душі? — Початки Інтронізації у нас і чому так пишно розвивається у нас святе діло Інтронізації?

Інтронізація в дослівнім значінні се поставлення когось на трон, вивисшення його понад інших. Інтронізація Пресв. Серця Ісуса се офіціяльне й суспільне признання найвисшої Влади Христа—Царя над якоюсь християнською родиною, установою, товариством.

Сей вияв нашого признання найвисшої Влади Христа—Царя в нашім домі, має показатися уміщенням образу Пр. Серця Ісуса на найпочеснішім місці і торжественним відданням тої родини і т. д. Христовому Серцю відповідним актом посвячення.

Торжественна посвята відбувається таким способом. Всі члени родини по можности вислухують в той день Служби Божої у своїм наміренні, з покірною просьбою, щоб Ісус зволив дійсно запанувати в тім домі, як колись у Витанії, в домі Лазаря, Марії й Марти — і принимають св. Причастія. Запрошуємо священика на се особливіше торжество (хоч можна й без священика) і в означеній годині родина збирається перед образом Пресвятого Серця Ісуса (разом з запрошеними гістьми), гарно прибраним у цвіти при засвічених свічках. Священик посвячує образ, оскільки ще не був посвячений і відмовляє акт посвяти. За ним клячучи повторяє се вся родина. Відтак всі відмовляють голосно „Вірую", на знак, що члени тої родини явно й отверто визнають свою віру.

Так переведена Інтронізація з мотиву надприродного, робить сильне вражіння на всіх приявних і часто стає початком наверненння слабо, або й зовсім невіруючих людей, членів таки тоїж родини, або запрошених гостей*).

Історія Інтронізації датується від 1907 р. В тім році один скромний монах о. Матео, зі Згромадження Н. Сердець Ісуса й Марії, англійської народности, тяжко хорий, майже умираючий приїхав до Франції, до Парей ле Моніяль, де ще в році 1675, Ісус Христос обявив своє Серце Марґареті Марії Алякок.

Там перед чудово гарним престолом молився я, оповідає сам о. Матео, цілою душею, якби перед самим престолом на Голгофті. Нараз почув я, каже, якесь незвичайне потрясення, мене порушила дивна ласка Божа, я почув якесь дивне порушення в своїм серці, нагле, але дивно миле... Я встав від молитви здоров. Тоді припав я перед Найсвятішими Тайнами, затоплений у висказуванні подяки і постановив робити все, чого від мене зажадає Христос. Того самого вечера постановив я посвятити весь світ, одну родину по другій для любови Найсолодшого Серця Ісуса. Я зрозумів тоді, що не сповнене ще одно бажання Христа, яке він обявив св. Марії Марґареті, то е, щоб Ісус панував у всіх родинах, не лише через посвяту всего світа Його Серцю, яку зробив Папа Лев XIII, але й через пожертвування кождої родини зосібна, щоби в кождій родині був приготований трон для Нього.

Щоби власного обману не називав хтось „покликанням від Бога", мусить се бути провірене церковною властю. В тій ціли удався о. Матео, за дозволом Влади свойого Чина, особисто на авдієнцію до Папи Пія X.

О. Матео оповідає про цю памятну авдієнцію, починаючи від того, що він сказав до Св. Отця:

„Я прибув, Святіший Отче, до Риму, щоб випросити у Вашої Святости уповажнення, щоб я міг віддатися апостольству Інтронізації, т. е. працювати над сповненням бажання Найсв. Серця Ісуса, щоб Ісус, через любов запанував на цілім світі. Дозволь, Святіший Отче, щоб я працював над тим, щоби для Ісуса здобувати одну родину по другій."

— Ні, мій сину, була відповідь св. Отця.

— Отче святий, я бажаю оповідати про любов, про царство любови. Я чую, що се моє покликання, що се справа, якої жадає від мене Серце Господа Ісуса.

— Ні, мій сину, відповів удруге св. Отець.

Я підніс очі на св. Отця, а він притуливши мене до серця, так до мене промовив:

— Сину, ти просиш мене, щоб я позволив Тобі, а я кажу Тобі, що я не позваляю, але як Намісник Христовий на землі приказую тобі перейти цілий світ й оповідати та голосити про любов Христового Серця і шукати для Серця Ісуса святинь у кождій родині і поширювати в той спосіб те набоженство.

Тими словами Св. Отець потвердив Інтронізацію.

І так се надприродне Боже діло почав скоро вводити в світ нестружений апостол о. Матео. Наперед у Франції, відтак дальше по всіх краях Европи й Америки.

В р. 1916 папа Венедикт XV. дальше заохочує о. Матео до витривання в тій апостольській праці і зазначує, що Папа хоче, щоб се спасенне діло ширилося по всьому світі, для добра теперішньої суспільности. За апробатою папів пішли архиепископи й епископи ріжних країв. Вже в 1916 р. Інтронізацію потвердило й поручило 210 епископів.

Сьогодні Інтронізація вже знайшла зрозуміння майже по всьому світі і родини посвячені Пресвятому Серцю Ісуса числяться на мільони.

І не тільки одиниці й родини посвячуються Пр. Серцю Ісуса, але й цілі заведення, школи, установи, товариства ітп. Навіть в часі війни робили Інтронізацію в окопах, бо вона не привязана до місця, тільки до особи.

О. Матео сам їздить по всіх краях, виголошує відповідні конференції, закладає Секретаріяти, себто середовища, з яких шириться Інтронізація і де вписуються члени посвячених родин. Тепер виїхав о. Матео аж до східної Індії, щоб і там ширити Божу любов і здобувати родини для Ісуса.

Він видав книжку у французькій мові, „Христос Цар-Любови" (е в польськім перекладі п. з. „Jezus, Król Miłości"), в якій зясована вся його наука, його прекрасні реколекції про дійсну любов Ісуса, а все на підставі св. Евангелія.

Ось як о. Матео оповідає в тій книжці про велику любов Ісуса до нас: „Розкіш Ісуса—перебувати між людськими синами".

— Сину мій, — каже Ісус, — я люблю Тебе, люблю Тебе безмірно, позволь мені панувати над своїм тілом і душею, а зазнаєш повноти щастя, не тільки у вічности, але вже й тут, на земли.

Однак нинішній світ затратив змисл до речей Божих, до життя з віри і відплачується за любов Ісуса обоятністю, або й злобою. Відтручуємо Ісуса від дверцят сердець наших, або кажемо Йому чекати.

Зачекай Ісусе, кажемо Йому своїми ділами, чи внутрішним наставленням, зачекай, аж покінчу ту справу, аж переминуть мої клопоти, аж перейде моя молодість і т. д. і т. д. Й Ісус терпеливо жде, а потім знов стукає... А наші клопоти переминули, або й ні, прийшли інші, минув молодечий вік, прийшли інші обовязки і мимо всього знов кажемо Йому чекати...

Ось історія обоятних душ... А Ісус терпить, бо любить...

Ісус мігби панувати над нами і проти нашої волі, але Він сього не хоче, на се не позваляє Його Божа гідність. Господь шанує нашу свобідну волю, хоче, щоб ми Його просили о панування над нами. „Да прійдеть Царство Твоє", наказав нам молитися Христос. Се доказ, що Царство Боже не прийде до нас без нашої просьби, без нашого старання.

Тепер насувається питання, хто може і повинен бути апостолом Інтронізації і як її ширити? Як відомо з короткої історії Інтронізації, се дійсно надприродне Боже діло, се воля самого Ісуса Христа, обявлена згаданому вище монахови о. Матео. Тож і ширення сеї ідеї мусить відбуватися в надприродний спосіб, то зн. передовсім молитвою й жертвою. Сей спосіб апостолування доступний для кождого віруючого католика, навіть для дітей. Як оповідає о. Матео, діточа молитва й жертва принесла найбільше овочів в ділі Інтронізації.

В Америці першими і найдіяльнішими помічницями о. Матео були власне 8—10 літні дівчатка, ученици одної виховної католицької школи. Особливо одна з них була дуже ревна. І так в нагороду за добре свідоцтво просила вона родичів, щоб дозволили їй чувати перед образом Пресв. Серця Ісуса в ночи між год. 11—12. Розуміється, їй відмовлено. Дівчинка однак налягала і нарешті мусіли їй дозволити. Того часу уживала вона на писання листів про Інтронізацію клячучи на камени. Ця жертва дитини була мила Богу: її листи мали незвичайний успіх.

Старші, немічні й навіть хорі жінки, зрозумівши в чім суть апостолування, моляться і жертвують свої терпіння враз з Христом і з любови до Нього, в наміренні Інтронізації. І в заміну за се Ісус їм дає одну родину по другій.

В одній місцевости в Італії найбільшим апостолом Інтронізації була одна стара 75-літня жебрачка. Через день жебрала з молитвою на устах і в серці, щоб удержати себе і двоє сиріт, які мала на удержанню, а вечері посвячувала на відвідування родин подібних як її й оповідала їм простенькими словами про Інтронізацію, про любов Ісуса до всіх людей, а зокрема до бідних і простих, але чистого серця. І в той спосіб позискала около 500 родин за свойого життя.

Коли в якій місцевости нема чистих, ідейних душ, що хотілиб молитися і жертвуватися в тім наміренні, Інтронізація не має там успіхів.

Наприклад, оповідає о. Матео, що коли проповідав свої науки про Інтронізацію в місті Люґдун у Франції, товпи народу скуплялися коло нього, прислухуючись з великою ревністю. Мимо того він відїзджав сумний. І тому в день свойого відїзду, по Сл. Божій, в часі благодарення з великою простотою благав Ісуса: Знаєш, Ісусе, я відїзджаю звідси сумний, бо не знайшов я тут ані одної душі, що хотілаб молитися і жертвуватися для сього діла. Коли хочеш, щоб діло Інтронізації тут поширилося й принесло овочі, пришли мені бодай одну таку жертвенну душу, що хотілаб молитися і жертвуватися з любови до Тебе на взір св. Тереси від Дитятка Ісуса, а відїду спокійний.

Коли цю просьбу поновляв вже четвертий раз, служачий переривае йому молитву й каже: „Отче, за дверми чекае бідна дівчина, мала нудярка, хоче конечно з Тобою бачитися. Але не трудися, я скажу їй відійти. Добре?"

— „Ні, нехай ввійде", каже о. Матео.

Дівчина входить і каже: — „Отче, я слухала Твоїх наук про Інтронізацію й дуже хотілаб в тім ділі якось прислужитися, а саме я дуже хочу молитися і жертвувати свої терпіння в наміренні Інтронізації на взір св. Тереси від Дитятка Ісуса." О. Матео здивувався, що його молитви так скоро вислухав Ісус Христос. І мовчав. Дівчина поновила свою просьбу і просила, щоб Отець в церкві в приявности Ісуса, приняв її жертву, а вона буде тим дуже щаслива. О. Матео з вели-

*) Від хвилі посвячення родини Ісус Христос засідає дійсно, якби на троні домового огнища, стає першим Головою цілої родини і кермує нею після свойого святого уподобання. А ярмо Його солодке і повне найніжнішої любови, треба тільки ввійти і вслухатися в той тихий голос, що лунає від кінця до кінця світа: „Я тихий і покірного серця... прийдіть до Мене всі струджені й обтяжені, а Я успокою Вас".

кою радістю приняв її заяву і доперва тоді спокійно відїхав з того міста.

Напозір здається, що жертва, жертвуватися, се щось жахливе і недоступне для кождої людини. Длятого хочу тут пояснити коротко, що таке жертвенні душі.

Жертвенні душі, як на се назва вказує сама, се ті, що хочуть посвятитися Пр. Серцю Ісуса, щоб винагородити Йому й задосить учинити за зневаги, за терпіння, що їх зазнає Христос від усіх грішників і тимсамим випросити для них ласки навернення. Дальшим степенем жертвенних душ є жертвуватися за священиків і за всі монаші Чини, щоб через них, якнайбільше було прославлене Пресв. Серце Ісуса.

Щоб бути такою жертвенною душею, непотрібно ніяких надзвичайностей. Вистарчить, коли душа зрозуміє ту високу інтенцію і кождого дня в злуці з жертвою Ісуса Христа в Службі Божій пожертвує себе, всі свої діла, молитви, терпіння й радости в цій ідеї винагородження, з покірною просьбою, щоб Царство Боже ширилося по всій землі. Ця свята ідея винагородження Христови за зневаги так живо проймає жертвенну душу, що вона вчасі дня часто лучиться духом з жертвою Ісуса в Сл. Божій, що відправляється безперервно по всьому світі і жертвуючись враз з Христом, здобуває душі для неба.

Такою першою жертвенною душею була власне св. Марія Маргарета Алякок, якій Христос обявив любов свойого Серця і поручив їй ширити се набоженство. І вслід за нею пішли тисячі, тисячі душ, що зрозуміли се бажання Христа. Така жертвенна душа се теперішній апостол о. Матео, що хоче здобути для Христа одну родину по другій і так відновити світ на засадах Евангелія віри й любови.

Однак о. Матео виголошуючи свої науки про Інтронізацію, жадає власне, як підстави поводження, жертви й молитви людей. Без цього не вірить в успіх Інтронізації. Вона не може утревалитися в тім народі, де нема жертвенних душ.

Тепер ще коротко скажу про початки Інтронізації тут у нас. Це святе діло заініціював у нас, у львівській діецезії, Впр. о. М. Каровець ЧСВВ (бо спроби Інтронізації вже були давніше у станиславівській діецезії), добираючи собі три особи, (членки Марійської Дружини Пань), яким начеркнув малий плян праці, а решту праці полишив їх індивідуальній ініціятиві, коли переходив до Жовкви на редактора „Місіонаря“.

Першим обовязком було повідомити Ексцеленцію Митрополита як Єрархічну Владу в діецезії про повстання такогож діла у нас й одержати його апробату, що й осягнено. ВПреосв. Митрополит полишив плян праці таки нам самим, з порученням ширити цю ідею здолу серед своїх знайомих, приятелів і т. д.

Щоб надати якусь форму цьому рухови, ми заложили т. зв. „Кружок Інтронізації Пресв. Серця Ісуса“, при церкві ОО. Василіян у Львові й почали приєднувати нових членів, пояснюючи їм, яка ціль і мета Інтронізації.

В р. 1933 о. Каровець почав писати про Інтронізацію в „Місіонарі“, відтак вийшла про те мала книжечка окремою відбиткою.

Правильні сходини „Кружка Інтронізації“ почалися доперва в 1934 р., в кожду першу пятницю місяця під проводом Впр. о. Р. Луканя ЧСВВ. Ці сходини мають на меті поглибити ідею Інтронізації й поширити її в нашій суспільности.

Конкретний вислід цього руху у нас ще невеличкий. У Львові посвячені Пресв. Серцю Ісуса всього 4 родини й кілька наших установ, а саме: перша, що дуже торжественно посвятила себе Пр. Серцю Ісуса, це Фахова гімназія СС. Василіянок при вул. Длугоша, відтак всі шкільні заведення СС. Василіянок при вул. Потоцького й Мала Духовна Семинарія. Мар. Дружина Студенток і Т-во св. Йосифа. Ось і все.— Чому у нас так пиняво ширіться ідея Інтронізації? Чи може се вина тих перших апостолів? Можливо. — Але тут здається треба шукати нам глибшого кореня, причини взагалі слабого розвою всего нашого католицького життя на засадах св. Евангелія, віри й любови. Ця причина, на мою думку се загальна хиба нашої Нації, а саме поверховність на всіх ділянках нашого життя. Ми захоплюємося скоро чимнебудь і спалюємося скоро, як той соломяний вогонь, — любимо всякі торжества, ювилейні обходи і т. п., словом любимо богато шуму й галасу, — але глибини, правдивої глибини, треба шукати зі свічкою. От хочби наша шумна й голосна посвята нашої молоді в ювилейному році 1933-34 під гаслом „Українська Молодь Христові“, яка мала бути рівночасно зародком Католицької Акції у нас. Які наслідки сего? Чи у нас розвивається Кат. Акція, як по інших краях?

Тому і тільки тому наш народ поневолений і не стане ніколи сильним, коли з його нутра не вийдуть правдиво жертвенні душі, що з любови до Ісуса Христа і для поширення Його Царства на землі будуть молитися і жертвуватися. А доперва тоді, маймо надію в Бозі, — Бог зішле свое благословення на наш нарід і він стане сильний і могутний.

Коби тільки не запізно!

Щоб не сповнилися на нас слова Христа в св. Євангелію:

„Коли Ти ні зимний, ні горячий, а тільки літній, то Я виплюю Тебе з уст Своїх.“

Страшні ці слова, може й незрозумілі для декого. Ці слова Христа се власне алюзія до всіх обоятних душ, що їм байдужні справи вічні, що їм байдужна горяча любов Ісуса до нас і ширення Його Царства на землі.

Однак не берім сего, як завдаток песимізму, що мовляв вже все пропало, що ми вже такі бідні й упосліджені, — а гляньмо в будучність оптимістично, з повною вірою й надією, але під услівям, що зачинаємо працю від себе і то зараз.

Евгенія Шаркова.

Програма „Вогненних Хрестів“

„Журналь“ (Розмова з полковником де ля Роком). Коли говорять, що ми фашисти, в тім значінні, в котрім те слово розуміє народний фронт, то позвольте мені усміхнутися. Ті люди називають фашизмом культ насильства й видимість дисципліни. Обі признаки становлять скоріш усего їх спеціяльність. Будемо говорити поважно. Італійський фашизм руководиться двома засадами: релігією держави й державним корпоративізмом. Не буду їх оспорювати. Італія се Італія, а Франція — Франція, і ми не маємо потреби когонебудь наслідувати. В нашім краю, де індивідуалізм такий творчий, нема що й думати про державний нашийник. Ми не проповідуємо релігії держави, але хочемо, щоб держава боронила, обслугувала, контролювала, санкціонувала. Ми обурюємося на виродження парляментаризму, але ми зовсім не проти парляментаризму. Щодо корпоративізму, то ми хочемо не середновічного корпоративізму, але й не корпоративізму Муссолінія. Ми говоримо про „орґанізовані професії“, розуміючи під сим терміном і корпоративізм й реґіоналізм і кооперацію. Коли наші ідеї запанують, ми поставимо на чолі всіх державних галузей чесних людей, захоплених тільки національною містикою, свобідною від усяких замішок. Вони очистять морально й особисто адміністрацію, усунуть вмішування парляментарних політиків до правління.

ОСИП НАЗАРУК 29)

ROMA AETERNA

Вічний Рим — Апостольська Столиця

IV. Кастель Гандольфо.

Се залежить від них і від їх оточення. Се проблеми майже зовсім не досліджувані, хоч очевидно в них криється розвязка одної з загадок могутности культур і народів.

Та в усякому разі се правило певне, що чим довше старі роди видержують на своїх публичних становищах, тим лучше кристалізують народи, серед котрих се діється. І навпаки: чим коротше вдержуються на поверхні старі роди, в тим більшу демаґоґію та в більший хаос попадають такі народи і вкінці — зовсім розсипаються.

І певне також те, що навіть дійсно звироднілі старі роди все таки без порівнання лучші від найздібніших хаотиків і руїнників. Вони лучші тим, що навіть в дуже злім стані не перестають бути традиційними точками трівкої репрезентації, що має величезне значіння. Розуміється, коли вони вже таки зовсім нічого не варті, тільки шкоду приносять, тоді змітає їх або внутрішний переворот, або чужа аристократія. Та властиво ніколи недобре вірити демаґоґам, що ціла верства вже „до нічого“.

Розуміється, справедливі суди Божі — і тому все паде те, що варт того, щоб упало. Тільки людський ум взагалі за слабий, щоб міг все справедливо розібрати й оцінити, чи нпр. наступив упадок старого правлячого роду тому, що той рід був „варт“ того, щоб упасти, чи тому, щоб він відійшов на відпочинок, бо треба покарати тих, котрими він правив. Тут вага Божої справедливости рішає по внутрішній вартости суджених. А яка та внутрішна вартість, се людям дуже тяжко ба й неможливо збагнути. І тому навіть найбистріші історики всего людства можуть тільки наближатися до правди, а нераз і вони можуть основно помилятися.

В однім тільки неможлива помилка щодо оцінки історичних подій, а саме в тім, що паде те, що варт того, щоб упало. Се знав уже старий літописець наш. І тому своє оповідання про прихід Татар, котрі зруйновали державність нашу, зачинає словами: „По гріхом нашим придоша язици незнаеми...“

А чи звироднення старих родів не лучається? Ще й як лучається. І бувае особливо страшне в наслідках для цілих народів, нераз у богатьох поколіннях їх.

Чому се особливо страшне?

Та з тої простої причини, що старі роди мають за собою стару традицію і славу, котра ділає на маси далеко сильніше ніж здається, ділає навіть в часах революційних, коли валять все старе (Мірабо!).

До того члени старих родів мають звичайно далеко лучшу матеріяльну підставу ніж люди з народа і — що дуже важне — віками вироблений сприт і вироблені товариські форми.

Отже коли люди з таких родів ідуть нпр. на демаґоґію, то се майже напевно доводить до катастрофи навіть дуже могутні народи. Бо треба вже надзвичайного життевого досвіду, щоб пізнати тонку і тому впливову демаґоґію аристократів. Не то маси народні але навіть верхи інтеліґенції звичайно не годні полапатися на демаґоґії добре вихованих аристократів.

Доказує се пр. історія демаґоґічної діяльности князя-анархіста Петра Кропоткіна, котрий мав старші права до російського престола ніж пануючий царський рід Романових, а пустився на революційне руїнництво. Як відомо, рід князів Кропоткіних се також бічна вітка Рурикового Роду. Отже легко собі уявити, як свідома анархістична діяльність чоловіка такого роду підривала всяку силу й авторитет держави в народі й інтеліґенції тай навіть серед аристократичної молоді в Росії. Хто міг внутрі опертися аргументови, що навіть такий чоловік як князь Кропоткін каже, що треба зруйнувати і Росію і взагалі кожду державу... Колиж іще до того такий аґітатор особисто чесний (таким власне був князь Петро Кропоткін), тоді вага його як руїнника більшає в сотеро. (Д. б.).

Драгоманів і сучасність

З викладової салі.

На таку тему відбувся дискусійний вечір в салі „Української Бесіди" у Львові 25 січня с. р. в год. 6 вечером. Улаштувало його Т-во Письменників і Журналістів ім. І. Франка. Дискусію започаткували пп. др К. Коберський і др К. Чехович окремими рефератами. Реферати обох прелеґентів були солідно опрацьовані. Крім того др Коберський приніс з собою цілу бібліотеку. З книжок відчитував відповідні цитати для аргументації своїх тверджень. Др Коберський радикал і прихильник Драгоманова. Він старався доказати, що Драгоманів великий український вчений, патріот і діяч. Українці повинні бути — мовляв — горді, що мали такого чоловіка. Драгоманів се може одиноке українське імя, котре увійшло в міжнародну науку. Головні думки реферату дра Коберського такі: Драгоманів як суспільний теоретик, зокрема як теоретик українського нац. та політичного будівництва, стає щораз актуальніший наслідком умовин сучасної дійсности. Духова спадщина Др-ва се криниця цінних вказівок для сучасного покоління. Др-ів був свідомий український соборник і ворог московського централізму. В основні права людини включав право на самоуправу громад, областей і нац. територій. Др-ів перший у нас поставив й узасаднив програму політичної демократії й поглибив її своєю концепцією федералізму на прудонівський лад. (Як відомо, Прудон був анархіст. — Ред.). Др-ів заохочув до студіювання потреб народних мас і поступового реалістичного европейського письменства та позитивної науки. Др-ів вірив в поступ людства й народів. Др-ів се „велитень праці й жертвенности" для України. Велику вагу привязував Др-ів до „чистих рук" в суспільній роботі. Він казав, що не можна руководитися езуїтською засадою: ціль освячує середники. Він не узнавав авторитету без критики.—При кінці реферату др Коберський зазначив, що практичні поради й постуляти Др-ва треба брати в історичнім аспекті, у звязку з тодішними обставинами. Сего не роблять деякі нинішні опоненти Др-ва. Виклад дра Коберського тривав більше ніж годину.

Другий прелеґент др Чехович мусів отже обмежитися до короткого зясування світогляду Др-ва. Про Драгоманова говорив др Чехович вже м. р. 20 січня в салі „Бесіди". Досить докладний зміст того реферату був напечатаний в 806 ч. „Нової Зорі" з 3.II. 1935. Тому подаємо читачам тільки суть сегорічного реферату дра Чеховича про Драгоманова. Прелеґент зясував три головні проблеми: 1) Бога, 2) держави взагалі й української держави зокрема, 3) української нації. 1) Др-ів був атеїст. Се було консеквенцією його фільософічного матеріялізму. Др-ів був активний атеїст. Він вірив в поступ людства від релігії до безрелігійности. Він пропаґував безбожництво й говорив, що християнство се сила, котру треба знищити. Атеїзм Др-ва оправдує приміщення його портрету на прапорах теперішнього нашого лібералізму. 2) Др-ів се анархіст в прудонівськім розумінні. Він розумів анархізм як безвластя, а не як безпорядок. Він вірив, що світ іде до безначального порядку. Держава, по його думці, се кріпость. Драгоманів учив, що українська державність булаб шкідлива. Др-ів взагалі не мав ідеалу української самостійности. Сепаратизмови від Росії протиставив федералізм. Слова Др-ва: „Мені сепаратизм тілько вартий, що й торішний сніг." З того висновок: Коли теперішні наші соціялісти й ліберали мають інші погляди на державу, то мусять скинути портрет Др-ва зі своїх ідеольоґічних прапорів. 3) Др-ів не мав зрозуміння для українських національних змагань. Він на ділі російський патріот. Економічні інтереси клав вище ніж національні. Злуку України з Росією уважав органічною. Навіть Франко говорив про Д-ва „gente ucrainus natione russus". Русь і Росія для Драгоманова се однозначне. Російську культуру Др-ів уважав своєю рідною. Вчив, що рос. літературу всі ми повинні приняти за свою рідну. З того висновок: Сучасні Українці, котрі інакше оцінюють нашу культуру, повинні зняти портрет Др-ва зі стін своїх кімнат і віднести його до музею наших великих помилок.

По рефератах відбулася довга й досить темпераментна дискусія. Др Стахів доказував, що Др-ів зчасом змінив свої погляди на українську державність. Треба брати під увагу час і обставини, в котрих працював діяч. — Др Юрій Студинський: Не можна викидати портрету Др-ва з наших хат. Европа знає з Українців тільки Драгоманова. (Голос з публики: І Студинського.—Веселість).—Ред. З. Пеленський: Др-ів належить уже до минувшини. Тепер на зміну соціялізму й лібералізму приходять нові ідеї. — О. др Конрад відповів др-ові Коберському щодо „езуїтської засади": ціль освячує середники. Церква давно осудила ту засаду й дивно виглядає, коли ще хтось так може говорити й називати ту засаду „езуїтською." —Ред. Ісаїв: Ідеї Др-ва не принесли нам користи. Др-ів боровся з релігією, отже шкодив нашому народови, бо ослаблював його морально. — Демкович-Добрянський: Коли ще нині є партії, котрі носять прапор Др-ва, то се не доказує, що Др-ів сучасний, але що ті партії належать вже до загибаючого світу. (Оплески).—Др Кирило Студинський: Мене здивувало, що др Чехович висунув на перший плян релігійну справу. Чи не ліпше булоб лишити ту справу священикам? (На салі: Чому? Чому?). Др К. Студинський дальше: Реферат дра Чеховича був зневагою Драгоманова!... (На салі сміх).— На те добре відповів др Чехович при кінці дискусії. Шкода, що п. Студинський вийшов скорше й не чув відповіди дра Чеховича. А саме др Ч. сказав, що релігію уважає засадничою справою й тому поставив її на перше місце. Дивним виглядає говорення, що релігія се справа священиків. Релігією займаються не лише священики. Се річ така важна, що нею повинні займатися й займаються також світські люди. (Релігією стоять цілі народи — Ред.).

Дискусія над обома рефератами протяглася до 11 год. в ночі. Забирали в ній голос прихильники й противники Др-ва. Дискусія була жива, часом навіть дуже горяча. Головно горячилися прихильники Др-ва. Вони забували, що се дискусійний вечір в „Бесіді" й говорили (крім дра Коберського) як на вічу. Дискусію закінчили оба прелеґенти відповідаючи на закиди й запити присутних. Саля була переповнена старшими й молодю. На салі було богато жіноцтва. Факт, що драгоманівщина має ще досить прихильників мимо її вже зовсім очевидної шкідливости для розвитку національної свідомости у нас, свідчить, що націоналісти не вміли оцінити досі як слід теорій Драгоманова і не вміли своїх поглядів спопуляризувати.

ОУН і Церква

З промови прокуратора Рудніцкого в часі варшавського процесу ОУН слід передати докладніше ту частину, котра займалася відношенням ОУН до Церкви. Прок. Руд. говорив: Для належного освітлення відносин требаб теж порушити відношення ОУН до Церкви. Як бачимо з програми ОУН Церква була трактована щонайменше осторожно. Українські націоналісти не порушують виразно в своїй програмі питання релігії. Те питання порушене в сей спосіб, що кождий може приняти його без огляду на своє релігійне переконання. (Докладнішого звіту про се ми в пресі не зустрічали).

Нащо йдуть податкові гроші

З Варшави доносять: Державне Видавництво Шкільних Книжок перенесуть знов до Львова від 1 цвітня с. р. Ту установу забрали півтора року тому зі Львова до Варшави мимо численних протестів міста Львова і ріжних суспільних організацій. Зробили се тоді з особистих причин, а саме новоіменований тоді управитель згаданої установи заявив, що не піде урядувати до Львова, тільки хоче урядувати в столиці Варшаві. Той експеримент коштує грубі гроші. Перепровадження зі Львова до Варшави коштувало около 100 тисяч злотих, а теперішне перепровадження з Варшави до Львова буде коштувати около 150 тисяч злотих.

Традиційне торжество

Як проголошено англійського короля.

Традиційне торжество відбулося в прастарій веранді палати св. Якова в Лондоні. На площі перед верандою уставлено відділи війська. Всі прилягаючі вулиці виповнила публика. На мінуту перед 10 год. вступили на балькон ґанку 4 герольди, одягнені в традиційні строї. На переді ступав князь Норфольк, маршалок родової аристократії в Англії. Дальше йшли 4 трубачі і 10 членів окремої цивільної ґвардії. Трубачі відіграли гейнал. Головний герольд, секретар капітули ордеру Підвязки, сер Ґералд Вулстон розвинув пергамінове письмо і відчитав традиційну формулу про оголошення Едварда VIII з ласки Бога королем Великої Британії, Ірляндії й Домініі і т. д. Підчас відчитування проклямації загреміли ґарматні сальви на честь нового короля. Дано 63 стріли, а саме: 42 стріли за кождий рік життя нового володаря і 21 стрілів на честь монарха. Після відчитання проклямації герольди сіли до спеціяльних повозів і рушили вулицями Лондону, щоб повторити проклямацію ще в трох місцях. Король Едвард VIII весь час церемонії стояв в вікні палати св. Якова на ліво від згаданого ґанку й обсервував перебіг торжества.

Вчера під тягарем клопотів — нині незалежні люди

Головна виграна четвертої кляси 34-ої Державної Льотерії вийшла як відомо 21 с.м. на число 44.794 в колектурі Йосифа Машлєра в Тарнові при площі Казимира І (ту площу тепер певно назвуть „щасливою"). Всі вибранці долі вже зреалізували виграну, одержуючи в Ґенеральній Дирекції Державної Льотерії по 200.000 зл. на ґвертку. Низше подаємо подробиці, котрі відносяться до власників двох перших ґверток.

П.П. Станислав Врубель і Францішок Ґабік грають довший час до спілки, а крім того кождий з них має власні ґвертки ріжних льосів. Пан Врубель дістав нагло якесь прочуття, що виграє, коли витягне йому льос музика. Отже звернувся до знакомого, сліпого органіста, п. Едварда Островского, й завдяки йому став власником ґвертки щасливого льосу до спілки з приятелем. П. Врубель, емеритований хорунжий 78-го полку піхоти заявив, що тішиться головно тим, що його дочка котру опустила мати, буде мати маєток. Він, як і п. Ґрабік, власник тютюневого кіоску, задумують вибудувати собі доми в рідним Тарнові.

П. Фрібурґ, ґімназійна учителька не вміє покищо визначити своїх замірів на будуче, зрештою, купує собі негайно радієвий апарат, тому, що з причини його браку не могла вислухати трансмісії тягнення й довідалася про своє щастя щойно в колектурі.

Всі полишили тимчасом свої виграні в Банку Господарства Краєвого, а по дорозі вступили до колектури, щоб заосмотритися в льоси до І-ої кляси 35-ої Льотерії, котрої тягнення зачнеться 20 лютого с. р.

Розчарування безбожників

Релігії не дасться викорінити.

Російська еміграційна преса принесла кілька цікавих уступів з совітської преси, з котрих видно, що коштовна пропаганда безбожництва не осягає цілі і провідники совітського безбожницького руху розчаровані. „За комуністическое просвещеніе" пише: „Ми хотіли виховати покоління боевих безбожників... Так, ми хотіли виховати, та нині, аж по 17 літах комунізму все ще не розпоряджаємо такою вишколеною армією. Комірки бозбожної молоді, подібно як протирелігійні союзи ділають нечувано помалу. Дотеперішні середники й методи пропаганди зовсім невистарчаючі, а наші пропагатори всі разом, кажучи загально, не доросли до свойого завдання. В богатьох школах можна завважити спротив проти антирелігійної науки. З богатьох колхозів приходять вісти, що з пляну викладів усунули виклади безбожництва тому, що не було слухачів. Шкільні інспектори потверджують, що в богатьох околицях сильно підупало протирелігійне навчання. Як в таких умовинах може вирости покоління боевих безбожників"... — Начальний орган протирелігійного руху „Безбожник" пише: Давно минув той час, коли ленінградські безбожники бралися до діла енергійно. Безбожницькі комірки працюють мало, в богатьох місцях безбожнича організація мертва. Члени союзу воюючих безбожників працюють слабо, ніхто не ходить на протирелігійні виклади і курси. Безбожники занедбують свої обовязки. Лучаються зелізничники, котрі знов як давніше хрестяться, коли попри них переїзджає потяг. Є члени комуністичної партії, котрі ходять на зібрання віруючих. Навіть в ячейках є чимало таких, що правильно ходять до церкви. В більшости колхозів вперто держаться релігійних забобонів—кінчить „Безбожник" свої нарікання. — Розуміється, все те лиш підбехтує злобу большевиків до дальшого ширення безбожности.

Як Обезпечальні руйнують аптики

ІКЦ в ч. 27 приніс допис аптикаря такого змісту: Дневник Законів Р. П. ч. 17 з р. 1934 позиція 138 приніс розпорядок про примус кредитування ліків Обезпечальням у приватних аптиках. Отже ті установи так використовують той примус, що платять тільки частину належитости й аптики тратять не лише на коштах ведення підприемства й на податках, але також поверх 10% в товарі. Згаданий розпорядок мав на ціли ратувати обезпечальні коштом приватних аптик, але він обезпечалень не вратує, а приватні аптики руйнує. І тим самим руйнує жерело скарбового доходу. Хоч згаданий розпорядок появився розмірно недавно, а вже в одній Познанщині збанкротувало 10 аптик...

Лікарський фейлетоник.

Кольки

Колька се дуже нагальний, судорожний напад болю, котрий треває коротше або довше. Після причин кольок говоримо про кольки ниркові, міхурові, жовчеві, жолудкові, кишкові та ін.

Найчастіша колька кишкова, зв. також просто черевною. Се наглий, сильний, острий біль у череві, котрий повстає звичайно в околиці пупця. Натиск на черево радше злагіднює його, як побільшує. Побільшення його з причини натиску являється підчас запалення очеревної. Кольці товаришать часто викиди або розвільнення. Причина сеї кольки се зправила легкі місцеві забурення (катар, запір) в кишках. Підчас сильного болю треба памятати, що се може бути також початок запалення сліпої кишки. Тому се треба прослідити. При кождім коленню повинносся завізвати лікаря. Кольки лічиться в першій мірі горячими напитками, теплими окладами на черево та левативою з румянку.

ПОЛІТИЧНІ ВІСТИ

ПРЕДСТАВНИКИ УПР посли Мудрий і Целевич були у Ген. Інспектора Армії Ридза - Сьміглого та інформували його про позитивне відношення Українців до справи оборони польської держави.

ПОС. З. ПЕЛЕНСЬКИЙ виголосив промову на засіданні буджетової комісії. Він підкреслив м. і. шовіністичну політику в суспільних обезпечальнях. Нпр. в суспільній обезпечальні у Львові на 150 лікарів є всего 4 Українці. Також зредуковано урядників Українців в Обезпечальнях.

ПОЛЬСЬКИЙ МІНІСТР закордонних справ Бек був кілька годин в Берліні вертаючи з Женеви. За той час відбув нараду з німецьким міністром закордонних справ Нойратом і пруським премієром ґен. Герінґом.

ПОЛЬСЬКИЙ ЧЕРВОНИЙ ХРЕСТ вислав до Абісинії 4 скрині і 17 кліток санітарних матеріялів: 5.000 індивідуальних перевязок, 10 кг. йодини в кристаликах і 100 операційних ножів. Все вартости коло 10.000 зл.

ЛЬВІВСЬКА ПОЛІЦІЯ увязнила недавно членів центрального комітету т. зв. Комуністичної Партії Західної України. Між увязненими є три Жиди і дві особи зі словянськими назвищами.

В ВАРШАВІ зареєструвалася нова партія а саме „Польська Партія Радикальна". На голову партії вибрано бувшого польського амбасадора в Вашинґтоні Тита Филиповича.

ЧЕСЬКА ЖАНДАРМЕРІЯ перевела ревізію в готелі „Польонія" в чеськім Тешині. В тім готелі приміщені ріжні польські інституції і в їх бюрах переведено докладну ревізію. Увязнено богато молодих Поляків під замітом приналежности до террористичної протичеської орґанізації.

КАНЦЛЄР ҐІТЛЄР мав розмову з представницею французької ґазети „Парі Соар". Канцлєр заявив м. і.: „Ніхто в Німеччині не бажає війни, бо війна не виплатиться навіть побідникови. Небезпека комунізму істнує. Між Японією й СССР дійде до війни скорше чи пізніше. Відень тільки страшить Европу аншлюсом." — Кореспондентка „Парі Соар" твердить, що канцлєр зовсім здоров і що поголоски про його недугу неправдиві.

НОВЕ ФРАНЦУЗЬКЕ ПРАВИТЕЛЬСТВО після уступлення премієра Лявала, утворив посол Саро. Більшість міністрів се радикали і соціялісти. Се вже сотне правительство від часу існування третої французької республики, себто від 1871 р. Премієр Саро має 64 літ. Він журналіст по званню.

ФРАНЦУЗЬКИЙ МІНІСТР ВІЙНИ Фабри заявив на засіданні французького парляменту, що у французькій армії істнують комуністичні ячейки.

ПЕРЕД ДОМОВИНОЮ АНҐЛІЙСЬКОГО КОРОЛЯ передефілювало поверх пів міліона людей.

АНҐЛІЙСЬКІ ВЛАСТИ на острові Мальті увязнили 6 Італійців, між ними дра Роґуа професора інституту Гумберта І, поручн. міліції Ліберто, котрий кермував вихованням фашистівської молоді на Мальті, й Альонґа, працівника з італійського консуляту. Увязнених депортовано.

ЕСПАНСЬКІ СТУДЕНТИ в м. Севіллі запротестували проти напастей на еспанську армію, котрих допустився еспанський міністр рільництва соціяліст Альварез Мендізабаль.

В СИРІЇ були протифранцузькі заворушення, бо французькі власти розвязали клюб сирійських націоналістів. В м. Дамаску демонстранти вивертали трамваєві вози й атакували поліцію камінням. Поліція стріляла й увязнила богато демонстрантів.

В АБІСИНІЇ проголосили новий декрет про загальну мобілізацію.

ЧЕРВОНА АРМІЯ комуністів має в Китаю щораз більші успіхи.

В ЯПОНІЇ розвязали парлямент. Вибори відбудуться 22 лютого с. р.

НОВИНКИ

Перший український дім для старців має станути незабаром на площі, закупленій Брацтвом Доброї Смерти на Личакові, у Львові.

В польських університетах відбувся 24-годинний демонстраційний страйк студентів проти високих оплат.

У Львові засудили на 4 роки вязниці комуніста Блявштайна за те, що він підчас похорону комуніста Мигаля випустив голуба з червоним транспарентом, привязаним до ноги.

В тернопільськім повіті вибудували Поляки 57 „людових домів Товариства Школи Людовей" за час від 1929 до 1935 року. Тернопільський староста Малецкий, предсідник кураторії будови людових домів ТСЛ на тернопільський повіт, дістав публичну похвалу від головної управи ТСЛ за ревну діяльність. Проєктується будова людових домів в тих селах, де ще їх досі нема.

В Луцьку відбулася розправа проти Олександра Куца, котрому акт обвинувачення закидав приналежність до ОУН та плянування замаху на волинського воєводу Юзефского. Куца засуджено на 9 літ вязниці.

На Волині в околиці Іванової Долини, над польсько-совітським кондоном викрили поклади міди на просторі 200 км. кв.

На Поліссі населення й худібка голодують. Болота сеї зими не замерзли і не можна звезти сіна, котре гниє. Народ перед катастрофою.

До чого доходить. У Вильні відбувався на днях новий процес проти 17 комуністів. До свідка Стрільчука, котрий зізнавав проти большевиків, комуніст Сергій Притицький таки на салі розправ стрілив 4 рази з револьвера і поранив його. Притицького зловлено.

В Симферополі большевики задумують збудувати фільмове місто на взір американського Голливуду.

На Каспійськім Озері сильна буря схопила ледову кригу враз з 1683 рибаками та 1480 кіньми.

Заходом Українського Наукового Інституту в Берліні в часі від 14—19 січня с. р. влаштовано виставку демоґрафічних і господарських карт і діяґрамів української національної території. Виставку відкрив проф. Кебс, директор Геоґрафічного Інституту берл. університету в приявності понад 200 осіб. На сім зібранні виголосив доц. В. Кубійович реферат, після котрого розвинулася жива дискусія. В ній забирали голос м. ін. визначні професори берлінського університету як п. А. Леш та п. А. Пенк. Виставку відвідало чимало осіб, передовсім фахівців та визначних особистостей німецького світу, що цікавляться українською справою. — Польська преса обурена на доц. Кубійовича.

Провідник німецьких студентів Деріксвайлєр заявив, що німецьке студенство вертається до традиції поєдинків...

В Німеччині є 2,506.806 безробітних.

Найбільший міст, призначений для самоходової комунікації збудовано в Німеччині коло Діссельдорфу над долиною Неандер.

Старий письменник М. Метерлінк скінчив писати великі спомини з цілого свого життя. Заки вони появляться в окремій книзі, преса приносить уже уривки з них. „Мэрґенцайтунґ" в 17 ч. принесла оден такий уривок тих споминів.

В Парижі відкрито виставу збірки часописів, видаваних на французькім фронті в рр. 1914—1918.

Найменший чоловік на світі се Француз Вернан Ріттер. Він високий на 55 цм.

Гумор. — „Чесний дім". — Гість в готелі до господаря: Гарна історія! А то що за дім?! Вчера вечером виставив я черевики перед двері й до сегодня ніхто їх не рухав. — Бачите, наш дім чесний: можете поставити перед дверми навіть шнур перел — і ніхто їх не рушить.

Попід Ст. Ґотгард, високу гору в Альпах, мають вибудувати другий тунель, 10 км. завдовшки, призначений тільки для самоходів.

Урну з попелом Кіплінґа зложено в Вестмінстерськім опацтві в т. зв. „Закутку Поетів“.

80-літний Бернард Шов написав нову комедію „Міліонерка“. Критика пише, що мимо глибокої старости письменника не видно, щоб упадала його творча сила. А в нас люди вже при 60 літах уважають себе чомусь „зробками“. Нову комедію відіграно наперед у Відні, а не в Лондоні. Короткий зміст комедії: не в грошах щастя.

Найстарша кольпортерка часописів се п. Марта Ґодвін з Біттерне в Анґлії. Вона має тепер 99 літ і вже 85 літ розпродує часописи.

В Анґлії є тепер 4714 кін, з чого лише 2 німі.

Найбільший корабель має Анґлія. Се кружляк поємности 46.000 тон. Його залога має 1341 людей, довгота корабля виносить 262 м.

Міст між Европою й Азією. Турецьке правительство розпічне в найблизшому часі будову мосту над Босфором, що лучитиме Европу з Азією. Міст матиме 2700 м. довжини і 21 м. ширини. Кошти будови обчисляють на 50 міл. зл.

Населення Туреччини виносить 16.188.767 осіб, мущин 7.974.925, жінок 8.213.842. Царгород має 740.751 мешканців, а теперішна столиця Анкара лиш 123.314 мешканців.

Турецьке правительство видало розпорядок, котрий забороняє заключувати подружжа тим, що не вміють читати й писати.

Єгиптольог Робертс відкрив в папірусовій колекції, закупленій в Єгипті, фрагменти Четвертого Євангелія, що походять з доби цісаря Адріяна (117—138).

На фронти еритрейський і сомалійський виїхала комісія офіцирів ґенеральних штабів Австрії, Угорщини, Анґлії, Америки і Японії.

В Злучених Державах Півн. Америки панують сильні морози. Продовж останніх кількох днів замерзло 129 осіб. В деяких стейтах температура доходить до 49 ст. низше зера.

Світову виставу рішили влаштувати Американці в 1939 р. в Ню-Йорку з приводу 150 ліття від часу коли Юрія Вашинґтона вибрано вперше президентом Злучених Держав Північної Америки.

У стейті Веракруз, коло міста Таїн, відкрито серед диких джунґлів дві піраміди, високі на 40 м. Вони походять з епохи могутности племени Маїв.

Американські вчені відкрили нову констеляцію звізд, віддалену від землі на 30 міліонів літ світла (рік світла рівнається 9,5 біліонів кільометрів!).

В знаній амер. тюрмі „Сінґ-Сінґ“ дозволено вязням відіграти театральну штуку для гостей споза тюрми. Дохід призначено для вязнів.

В Китаю заборонено уживати в школах т. зв. вічні пера. Китайська азбука се складова частина вічної китайської культури й вимагає послугуватися пензлем і тушом, а не европейським пером.

Гумор. — Батько: Ромку, ти чому не сказав мамі, що тебе в школі учитель покарав? — Син: Не сказав, бо жінки не повинні про все знати.

Гумор. — З найновішого підручника ґеоґрафії. — Де знаходиться Китай? — В Японії.

ЕКОНОМІЧНІ ВІСТИ

До Рев. Союзу Українських Кооператив з кінцем 1935 р. належало 3.013 кооператив: з львівського воєвідства 1116, зі стиславівського 810, з тернопільського 1087.

Кооперативна нарада бобрецького району відбулася в Бібрці. На ній було 66 відпоручників 32 кооператив. Директор Центросоюзу п. М. Творидло зясував теперішний стан кооператив бобрецького району й завдання кооперації. Директор Центробанку Ст. Кузик виголосив реферат про ощадність і кредитову кооперацію.

В Бібрці відбувся курс для кооперативних книговодів. На курсі було 22 учасників з 17 кооператив.

В Стрию відбулася нарада представників 46 кооператив, 17 кружків Сіль. Господаря, 2 кружків Філії „Союзу Українок“ і 3 кружків Рідної Школи. Разом було 157 учасників. Вагу кооперативної орґанізації й орґанізації С. Господаря референував п. Дмитренко, справи збутові дир. І. Кузів. В дискусії підносили потребу оснування збіжевого магазину при кождій кооперативі, потребу оснування млина й т. п.

В Турчанщині відбулося 6 кооперативних нарад: 1) в Жукотині під проводом о. Вільчанського, 2) в Тарнаві під проводом о. Іваня, 3) в Яворі під проводом о. Криси з Ісаїв, 4) в Лопушанці Лехневій під проводом учительки Ружицької, 5) в Розлучи під проводом о. Конюшка, 6) в Турці н/С.

На повітовій кооперативній нараді в Турці н/С. ухвалено оснувати Повітовий Союз Кооператив в Турці.

Буджет президента Польщі виносить 195 тис. зл.

Видатки польського сенату передбачені на 1,486.000 зл. Сенатори беруть 1,177.610 зл. дієт, на репрезентацію призначено 28.000 зл., для урядовців і функціонарів сенату 135.480 зл.

Буджет Найвисшої Палати Контролі на р. 1936/37 виносить 145.000 зл. приходу й 4,727.000 зл. видатків.

Представники Польщі й СССР ведуть переговори в Варшаві в справі устійнення імпортово-експортового пляну на 1936 р.

Польща в минулім році вивезла до СССР товарів за 11,086.000 зл. привезла відти товарів за 14.911.000 зл. Торговельна вимінa з СССР випала отже некорисно для Польщі.

Болгарські залізниці замовили в польській гуті „Пілсудський“ 4 тис. тон залізничих шин вартости 1·3 міл. зл.

Велику фабрику зброї в м. Зуль в Турингії (Німеччина), котра була власністю Жида Сімсона, перебрала на власність нац.-соц. партія. Сімсонови заплатили кілька міліонів марок відступного.

Уживану одіж, білля, обуву мужеську, жіночу, дитячу для інвалідів, вдів і сиріт приймає УКТОДІ, Львів, Потоцького 48. З провінції висилайте почтою. У Львові відберемо самі за писемн. повідомленням.

ЛИСТУВАННЯ РЕДАКЦІЇ

Впр. о. В. Р. Непередплатникам католицької преси ніяких дописів не містимо на підставі рішення Видавництва.

БІРЖА

ҐРОШІ. Доляр у Львові у приватних оборотах 5.25—5.27 зол.

Нім. марка 1.25 — 1.30, фр. франки 34.90 — 35.10, шв. франки 171.50 — 172.50, фунти стерлінґи 26.10 — 26.25, австр. шілінґи 98.00 — 99.50 чеські корони 19.00 — 20.00, рум. леї 26.00 — 28.00 ліри 33.50 — 35.50.

НАБІЛ. „Маслосоюз“ повідомляє, що в дні 28. січня ц. р. кооперативам платив за:

1 кґ. масла дес. без опакування	2.50 зол.
1 кґ масла дес. експорт. з опакув.	2.60 „
1 л. молока	0.14 „
1 л. сметани	0.75 „
1 к. яєць	3.80 „

Пастеризоване молоко з доставою до дому у Львові 1 літра 24 сот.

Тенденція на масло вдержана, на молоко і сметану слаба, на яйця знижкова.

„Маслосоюз“ повідомляє, що від 28. І. ц. р. платить своїм доставцям за 1 кґ. живої ваги птиці, льоко подвіря птахомясарні „М. С.“ у Львові, (вул. Декерта ч. 4):

Молоді кури І. кл.	1.05 зол.
Товщеві качки І. кл.	1.10 зол.

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення Редакція не відповідає.

Отсим повідомляється, що збірка на уряджения „Свят-Вечора“ для убогих Т-вом ім. св. Йоана Милостивого в Коломиї уряджена на основі дозволу коломийського староства з дня 3.1. 1936 ч. ВВ 10/124/35. дала 76.80 зол. Виділ.

КІНА

АПОЛЛЬО: Амок.
КАСИНО: Кабінет воскових фіґур.
КОПЕРНИК: Весільна ніч.
МАРУСЕНЬКА: Замах у касині.
МІРАЖ: Правда про кохання.
МУЗА: Сон літньої ночі.
ПАКС: Петрусь.
СТИЛЕВИЙ: Любовні маневри.

Увага! Не звертай уваги на перестороги, котрі мають ціль лише відтягнення клієнтів. Замов тільки в нас, а будеш вдоволений. — ДЕШЕВО, БО ПРОСТО З ФАБРИКИ.

Сензаційний винахід 1935 р.

Зброя без поліційного дозволу.

Автомат 6 мм. виробу 1935 р., що викидає сам гільзи після вистрілу, стріляє до ціли металевими кульками або шротом, гарно оксидований, плоский, системи „Стріла“ забезпечує цілковиту особисту безпеку в дома і в подорожі. Сей автомат се правдива революція в ділянці фабрикації зброї. Він виконаний люксусово, прецизійної конструкції, не затинається, не псується і може служити на довгі літа. Гук оглушуючий. Надається до оборони помешкань. Ціна тільки 5·90 зл; 2 шт. 11.50 зл Сотка куль Фльоберт 3·55 зл. Автомат „Стоп“ В/г рис. 25·70 зл. Щітку до чищення цівки додаємо даром. Висилаємо без поліційного дозволу. Платиться при відборі. Адреса для листів: Ґенер. Представн. на Польщу і В. М. Ґданськ „Стшала“ Варшава, Д-ра Заменгофа 12 відділ N/z.

ЦІНИ ОГОЛОШЕНЬ

Ціни розуміються за одношпальтовий рядок (ширини 70 мм.) о висоті 1 мм. Висота шпальти 370 мм. За оголошення (кромі дрібних) в застереженому місци дочислюється 20%. Дрібні оголошення поміщуються по вплаченні належитости готівкою або почтовими значками.

Шпальтові оголошення

В рубриці: „Оголошення“	30 сот.
В тексті і в новинках	50 „
На першій сторінці	60 „

Дрібні оголошення по 8 сот. за слово. Перше слово і товстий друк числиться подвійно. Найменше оголошення (9 слів) 80 сот.

Сторінкові оголошення

На останній сторінці: 1/2 стор. 180·— зол., 1/4 стор. 90·— зол., 1/8 стор. 45·— зол., 1/16 стор. 25·— зол. В редакційному тексті: 1/2 стор. 280·— зол., 1/4 стор. 140·— зол., 1/8 стор. 70·— зол., 1/16 стор 35·— зол.

При кількаразовім анонсуванні даємо значну знижку

Видав й редагує Комітет У. К. О. — З друкарні „Графія“ Львів, Тиха 5 Тел. 2-83. — Відповідальний редактор Панталеймон Хитра.

Porto opłacono ryczałtem.

Рік XI. Львів, неділя, 2 лютого 1936. Ч. 8 (907)

НОВА ЗОРЯ

Виходить 2 рази тижнево: в четвер на 8 ст. під неділю на 8 ст.

АДРЕСА: Нова Зоря, Львів, ул. Ґродзіцких ч. 2.І. п. - Тел. 105-72.

Передплата в краю: чверть-річно 6 зол., місячно 2 зол., Закордон. чверть-річно 9 золотих

Ціна числа 20 с.

Конто П.Ш. Львів 505.796

ГОЛОСИ КАТОЛИЦЬКИХ ВЛАДИК

Польський Примас в обороні катол. родини.

Примас Польщі кардинал Гльонд виголосив в Познані промову про католицьке супружжа. Він сказав м.і.: Католицькі часописи й видавництва повинні виступати в обороні католицького супружжа і католицької родини. Дотепер не використано сего відтинка суспільного життя. Що більше, навіть часописи, котрі уважають себе католицькими і нераз стверджують той свій католицький характер, роблять разячі блуди під тим оглядом. Так богато є в тих часописах насмішок з супружих чеснот, подаваних в формі жартів — не кажучи вже про фейлетони і повістеві відтинки, — що се не може лишитися без відемного впливу на найширші суспільні верстви. Вкінці нинішна белетристика, котра виходить навіть зпід пера католицьких письменників, дає часто такі образи упадку супружого життя, що вони мусять будити найвисші застереження. Все те вдаряє у святість католицької родини.

Хорватські Епископи про пресу.

Архиепископ митрополит Загребу Впреосв. А. Бауер і його суфраґан Преосв. А. Степінач видали пастирський лист присвячений значінню преси. В нім пишуть м. і.: Фальшивий погляд ворогів Церкви, неначеб Церква була противна пресі, бо боїться науки. Церква все опікувалася наукою, закладала університети і середні та початкові школи. Колиж Церква виступає проти деякого рода преси, то йде не про боротьбу з наукою, лише про охорону морального здоровля. Церква перестерігає передовсім перед порнографічною пресою, масонською, безбожною. Така преса шкідлива і зла. Не менше шкідлива невтральна преса. Бо вона присипляє сумління і мостить дорогу для злої преси, бо вона в справах моралі „ні зимна ні тепла." Католик відкидаючи злу і невтральну пресу, мусить оглянутися за доброю пресою. А добра преса, католицька преса — се та, котра приняла за свою головну ціль: службу католицькій Церкві й апостолування її науки. Католицька преса стоїть поза і понад політичними партіями. Її оживляє думка, щоб всюди і все панував дух Христа. (КАП — Католицька Агенція Пресова).

Пастирський Лист Німецького Епископату взиває до боротьби з поганством.

В усіх католицьких костелах на просторі цілої Німеччини відчитано пастирський лист німецьких Епископів, ухвалений на останній конференції в Фульді 9 м. м. Лист Епископів накликує німецьких католиків створити спільний фронт для оборони перед поганським рухом в Німеччині, котрий стремить до опанування молоді. Він пригадує, що вступлення в круг цивілізованих народів завдячує німецький нарід приняттю християнства. Лист Епископів з натиском звертається проти пропаґанди нео-поганства та кінчиться закликом, щоб Німці католики уникали всяких звязків з поганськими кругами, перестерігає перед часописами і книжками, котрі видають ті круги. Звязки католиків з поганськими кругами ведуть до неминучого підриву католицизму, котрий одиноκий може вратувати світ перед загладою.

Гонення християн в сучасній Европі

Кілько священників убили товариші.

На основі большевицької статистики в ріжних концентраційних таборах погибло 42.800 осіб духовного стану. Тепер на території цілого СССР ще є 1200 діяльних священиків, з того лише мала частина вдержалася на своїх парохіях. Зате на території Совітського Союзу має бути 35.000 ріжних атеїстичних осередків ширення безбожничої пропаґанди. На основі большевицьких анкет 52% дітей не знає абсолютно нічого про Бога, а тільки 48% дітей має слабоньке поняття про Бога. Зі 100 дітей тільки 18 відважилося сказати, що ходять до церкви.

Переслідування католиків в Німеччині.

З Берліна повідомляють: Суд в Берліні засудив на 13 місяців тюрми катол. священика о. Павла Бітнера зі Шлеська за те, що він мав предложити неправдивий виказ про фінансові доходи його парохії. Кромі того відбувається карний процес проти 4 старших монахинь Єлисаветянок, котрим закидають протизаконне поведення в справі девіз. Вироку очікують з великим напруженням в цілій Німеччині.

Платні достойників пожарної сторожі

Головний союз пожарних сторожей видав обіжник, котрий нормує платні їх достойників. Платня начального інспектора сторожі виносить з додатками 1,210 зл. місячно, денна дієта в часі службової подорожі 20 зл., заступник начального інспектора має побирати 980 зл. місячно, денної дієти 17 зл., старший інспектор має діставати 850 зл. місячно і денної дієти 14 зл., воєвідський інспектор 640 зл. і 12 зл. дієти, повітовий інспектор 330 зл. і 9 зл. дієти. Надто кождий з висших достойників має одержувати 300 зл. річно на однострій. Можна собі уявити, кілько там виплачують дієт... Не диво, що самоврядування задовжене по вуха.

Напад малп на місто

На містечко Міратана в Пол. Америці напало стадо малп, озброених в каміння й дрючки. Мешканці поховалися в домах не хотячи дратувати звірят. Звірята розпочали правдиву облогу. В одній дільниці міста не залишилася ні одна шиба. Коли малпи поранили діймаючо кілька осіб, мешканці міста розпочали з ними дійсну війну. Вбито поверх 50 малп. Решта втікла. Поліційні власти виставили сильні алярмові стійки, бо сподіються нового нападу малп на місто.

Долю здобудеш
Нарід збагатиш
Інтерес зробиш
Старість забезпечиш
Талан придбаєш
Европу зїдеш
Радість життя маєш

складаючи свої ощадности в
КООПЕРАТИВНОМУ БАНКУ
„ДНІСТЕР"
ЛЬВІВ, УЛ. РУСЬКА Ч. 20.

Два 22 січня

II. 22 січня 1919 р.

Крім 22 січня 1918 р., в котрім проголошено державну самостійність Великої України і про котрий була мова в попередній статті, є в нас іще другий 22 січня 1919 р., в котрім проголошено державне обєднання українських земель б. Австро-Угорщини з Українською Державою над Дніпром.

Як акт з 22 січня 1918 р. вже нині історія, таксамо історія вже нині й акт з 22 січня 1919 р. Тому будемо говорити про нього як про історичний факт, котрий, як кождий історичний факт, повинен бути освітлений зі всіх сторін. Бо тільки тоді історія може бути правдивою історіею. А тільки правдива історія може бути „учителькою життя".

Якаж історія 22 січня 1919 р.?

Коли Австро - Угорщина вже розліталася, проголошено дня 18 жовтня 1918 р. у Львові українські землі, що тоді належали до Австро - Угорщини, окремою українською державою. Проголосив се зїзд всіх українських послів, парляментарних і соймових, та представників всіх українських партій Галичини і Буковини. Закарпаття прислало тоді письмо, в якім висловило бажання належати до Української Держави. Вже тоді підносилися голоси, щоб ті землі відразу зединити з Українською Державою, котра в тім часі істнувала над Дніпром. Та більшість заявилася за думкою Української Парляментарної Репрезентації, щоб тої справи покищо не рішати. Зроблено се з таких причин: 1) з уваги на те, що колиб Антанта рішила полишити Австро-Угорщину при життю, то її українські землі проти волі Австро - Угорщини й Антанти не тільки не змоглиби зединитися з Українською Державою над Дніпром, але ще погіршилиби своє положення в Австро - Угорщині; 2) з причини несконсолідованости і непевности Української Держави над Дніпром, з якою зединення виставлялоб українські землі б. Австро-Угорщини на непевну будучність; 3) вкінці з уваги на те, що Велика Україна берестейським миром стягнула на себе гнів Антанти, за те Українці Австро - Угорщини, маючи на увазі становище Антанти до народів Австро - Угорщини, могли сподіватися допущення на мирову конференцію.

Перший офіціяльний крок в напрямі зединення Української Держави над Дністром з Українською Державою над Дніпром зроблено дня 10 листопада 1918 р.

Зробила його Українська Національна Рада. Йдучи на зустріч бажанню війська, Українська Національна Рада приняла того дня в справі зєднення таке рішення:

„Українська Національна Рада, як найвища влада українських земель бувшої австро-угорської монархії, в змаганню до здійснення національного ідеалу всего українського народу, поручає Державному Секретаріятови поробити потрібні заходи для зєднення всіх українських земель в одну державу".

Маючи на увазі те рішення, Рада Державних Секретарів розпочала з Директорією як найвищою тоді владою Вел. України переговори в справі зєднення. Ті переговори покінчилися заключенням у Хвастові дня 1 грудня 1918 р. „передвступного договору" про зєднення.

Четверта точка того „передвступного договору" звучала:

„4. Західно-Українська Народня Республика з огляду на витворені історичними обставинами, окремими правними інституціями та культурними й соціяльними рижницями окремішности життя на своїй території й її населення як будуча частина неподільної Української Народчьої Республики, дістає територіяльну автономію, якої межі означить у хвилі реалізації злуки обох Республик в одну державну цілість окрема спільна комісія за ратифікацією її рішень компетентними законодатними і позитивельственними державними органами обох Республик. Тоді також установлені будуть детальні условини злуки обох держав.

Відтак справа зєднення прийшла до Української Національної Ради. Вона на засіданню дня 3 січня 1919 р. приняла одноголосно отсю ухвалу:

„Ухвала Української Національної Ради дня 3. січня 1919 про злуку Західно-Української Народньої Республики з Українською Народньою Республикою.

„Українська Національна Рада постановила:

„Українська Національна Рада, виконуючи право самовизначення українського народу, проголошує торжественно зєднення з нинішним днем Західно-Української Народньої Республики з Українською Народньою Республикою в одну, одноцільну, суверенну Народню Республику.

„Зміряючи до найскоршого переведення сеї злуки, Українська Національна Рада затверджує передвступний договір про злуку, заключений між Західно-Українською Народньою Республикою і Українською Народньою Республикою дня 1 грудня 1918 у Хвастові та поручає Державному Секретаріятови негайно розпочати переговори з Київським Правительством для сфіналізування договору про злуку.

„До часу, коли зберуться Установчі Збори зєдиненої Республики, законодатну владу на території бувшої Західно-Української Народньої Республики виконує Українська Національна Рада.

„До тогож самого часу цивільну і військову адміністрацію на згаданій території веде Державний Секретаріят, установлений Українською Національною Радою, як її виконуючий орган.

Одночасно вибрала Українська Національна Рада делегацію, котра мала нотифікувати Директорії наведену вище ухвалу про зєднення.

Вкінці відбулося святочне проголошення акту зєднення дня 22 січня 1919 р. на Софійській площі в Київі. З того приводу Директорія видала отсей Універсал:

„В імени Української Народньої Республики проголошує Директорія цілому українському народови велику подію в історії нашої української землі.

„Дня 3 січня 1919 року в місті Станиславові Українська Національна Рада Західно-Української Народньої Республики, як представниця волі всіх Українців Австро-Угорщини і як найвищий законодатний їх орган, святочно проголосила зєднення Західно-Української Народньої Республики з Українською придніпрянською Народньою Республикою в одну суверенну Народню Республику.

„Витаючи з великою радістю сей історичний крок наших західних братів, Директорія Української Народньої Республики рішила приняти до відома се зєднення і ввести його в життя згідно з умовами, які означено в ухвалі Української Національної Ради з дня 3 січня 1919 р.

„Від нині во едино зливаються століттями відірвані одна від одної частини єдиної України, Західно-Українська Народня Республика (Галичина, Буковина й Угорська Русь) і Наддніпрянська Велика Україна. Здійснилися віковічні мрії, якими жили і за які вмирали кращі сини України. Від нині є одна, незалежна Українська Народня Республика. Від нині український нарід, увільнений могучим поривом своїх власних сил, має тепер змогу зєднити всі змагання своїх синів для утворення нероздільної, незалежної української держави на добро і щастя робочого народу."

Після проголошення зєднення змінено назву „Західно-Українська Народня Республика" на „Західна Область Української Народньої Республики." Зокрема належить згадати про закордонне українське представництво та про українську мирову делегацію після зєднення обох українських держав. Як мали вони виглядати та як поступати, про се свідчать ухвали, приняті на засіданню Ради Державних Секретарів Західної Области 30 марта 1919 р. в присутности членів Директорії і членів Ради Народних Міністрів УНР. Ті ухвали затвердила опісля Рада Народних Міністрів у Рівнім. Їх нотифікував в цвітні 1919 р. віденський посол УНР представникам усіх держав, акредитованих у Відні. Ті ухвали м. ін. такі:

III. Аж до дефінітивного обєднання обох частин України на Загально-Українських Установчих Зборах подвійність дипльоматичного представництва обох сих частин за границею допускається настільки, наскільки сього вимагають спеціяльні інтереси сеї чи іншої частини і там, де се дійсно потрібне (прим. в державах утворених на території бувшої австро-угорської монархії); поза тим діяльність українських дипльоматичних тіл обнимає цілість української справи, а існуючі паралельні дипльоматичні представництва працюють в тіснім контакті і роблять спільні виступи в справах, що дотикають цілої обєднаної України.

IV. Українська дипльоматична місія для участи в Мировій Конференції в Парижі є спільною для обох частин України і називається: Делегація обєднаної Української Народньої Республики на Мирову Конференцію в Парижі та заступає на Конференції цілість української справи з тим, що попереднє полагодження справ Західної Области, її міжнародного признання і державно-правного становища належить до делегації, яку призначить Державний Секретаріят Західної Области.*)

Така позитивна історія 22 січня 1919 р.

Та є ще інша історія 22 січня 1919 р., негативна. Вона виявилася в негативних наслідках того акту.

Якіж були ті наслідки?

Початкові наслідки акту 22 січня 1919 р. були для Галичини і Великої України корисні. Бо в перших місяцях після зєднення вони взаїмно помагали собі. Так отже Вел. Україна дала в 1-ній пол. 1919 р. деяку поміч, військову і фінансову, Галичині в її війні з Заходом. Знов же Галичина помогла в 2-ій пол. 1919 р. всею своєю армією Вел. Україні в її війні зі Сходом.

Та скоро, дуже скоро, прийшли інші наслідки.

Вже в половині 1919 р., отже якраз тоді, коли галицька армія, перейшовши Збруч, ішла на поміч Вел. Україні, представник УНР у Варшаві (Пилипчук) веде тайні переговори в справі союза УНР з Польщею. А передумовою того союза було зі сторони УНР зречення Галичини та всіх інших зах. укр. земель. Ствердила се незабаром варшавська декларація УНР з дня 2 грудня 1919 р. Завершенням згаданої декларації був загально відомий договір УНР з Польщею з дня 22 квітня 1920 р. про союз та про границі між ними. Ті східні границі рік пізніше признали Польщі в Ризі також большевики. Тут належить ствердити, що акт зєднення не давав Директорії УНР ніякого права рішати про долю Галичини. Бо на основі того акту виконування влади над Галичиною прислугувало аж до Українських Установчих Зборів виключно найвищому галицькому органови влади. Та Директорія УНР очевидно була тої думки, що акт 22 січня 1919 р. дає їй право розпоряджати Галичиною.

Таке розуміння акту 22 січня 1919 р. найвищою владою Вел. України мало ще інші наслідки. Воно викликало серед Галичан настрої, котрі у висліді не тільки не затіснили звязків між Галичиною і Вел. Україною, але навпаки — викликали між обома недовіря і навіть розбрат. Чи треба пригадувати факти? Вони ще свіжі в нашій памяти. Вони в части істнують і нині.

Зокрема треба зазначити, що одним із згаданих вище негативних наслідків акту 22 січня 1919 р. було відоме відношення державних керманичів УНР в 2-ій пол. 1919 р. до галицького правительства та галицької армії, котрі тоді перейшли були на Вел. Україну і котрих керманичі УНР хотіли за всяку ціну підпорядкувати собі, щоб могти свобідно розпоряджати Галичиною. Як відомо, те становище довело галицьку армію до стану, в якім вона мусіла ратуватися союзом з Денікином.

Та не тільки у Варшаві рішали представники УНР про долю Галичини з титулу 22 січня 1919 р. Вони хотіли рішати про Галичину також на Мировій Конференції в Парижі. Рішати так само, як у Варшаві. З тої причини прийшло в нутрі загально-української мирової делегації в Парижі до острого конфлікту. У висліді того конфлікту галицькі члени української мирової делегації мусіли виступити зі складу загально - української мирової делегації та боронити Галичину в Парижі окремо. А мусіли вони зробити се тим більше, що справа Галичини на основі наведеної вище ухвали Ради Державних Секретарів Галичини, затвердженої Радою Народних Міністрів УНР, належала виключно до компетенції галицької мирової делегації.

Тому зовсім неслушно нападає на членів галицької мирової делегації, зокрема на пок. дра Ст. Томашівського, п. Шелухін у варшавській „Нашій Культурі" ч. 1 за 1936 р. за те, що вони обстоювали справу Галичини на мировій конференції в Парижі окремо. Вони мали обовязок так поступати, щоб у Парижі вирішили справу Галичин для нас корисно.

Так у головнім виглядає історія 22 січня 1919 р. та наслідки того акту. Вони ділають досі ще довго будуть ділати.

*) Д-р М. Лозинський: Галичина в рр 1918—1920. Відень, 1922. ст. 29—73.

Німці і Сибір

Hundert zwanzig Professoren — Vaterland! Du bist verloren!...

Ернст Орвіц, проф. університету в Тібінгені, оповістив брошуру „Відродження арійської раси." В ній пише м. ін. ось що: В часі коли північну півкулю землі покривали вічні леди, одна Сибір була свобідна (?) від них. Тоді висша германська раса різко ріжнилася від всіх инших низших рас. Жила вона на Сибірі. Там вона обсервувала північне небо й відкрила тайну соняшної системи (а якже називався тодішний Коперник?), там германська раса придумала також свій святий символ, хрест у колесі. Се власне свастика, котру тепер воскресив геній Гітлера. Отже Сибір, пише професор Ернст Орвіц, як стара батьківщина всіх „правдивих" Германів, повинна знов стати їх власністю і центрэм. Се ніщо не значить, що теперішна Німеччина не межує з сибірськими землями, бо літаками всюди можна долетіти. Здобуття Сибірі дасть Німцям можливість стати панами цілої земної кулі. Очі всіх Німців звернені тепер на Сибір, скарбницю світа, золотий скарб людства. Там живуть святі символи Німеччини, там живе віра в її будучність. — При читанні тих ельокубрацій дивуешся передовсім тому, що пан професор з такою певністю „знає", що було зі свастикою тоді, коли північна півкуля землі була покрита вічними ледами і тому, що німецька влада дозволяе печатати такі теревені. Атже нема „лучшого" способу, як роздратувати проти себе всі инші раси і народи та кинути їх великій війні проти Німців...

ОГЛЯД ПРЕСИ

Що діється в Перемишлі

„Український Бескид" приніс в ч. 318 отсі резолюції:

І. Загальні Збори „Інституту вдів і сиріт по священиках", в особах відпоручників всіх деканатів Перемиської Епархії, в дні 21 січня 1936 р., на внесок о. декана Михайла Дороцького, одноголосно стверджують:

1) що „Український Інститут для дівчат" в Перемишлі оснований і розбудований Духовенством цілої Галицької Провінції, під проводом Перемиських Епископів бл. п. Івана Ступницького і Константина Чеховича. Сей ноторичний факт стверджує також 40 світських громадян Перемишля, котрі в своїм письмі з 1925 р. до Святішого Отця і до св. Конгрегації для Східної Церкви пишуть дослівно так: „Український Інститут для дівчат" в Перемишлі був заснований заходами бл. п. Епископа Ступницького і Крилошан, а розвинений заходом бл. п. Кир Константина Чеховича; 2) що всі попередні статути „Українського Інституту для дівчат" в Перемишлі з огляду на цю фундацію своїми постановами загарантували права Церкви в доказ пошани для Неї; 3) що Загальні Збори „Українського Інституту для дівчат" в Перемишлі, дня 25 березня 1925 р. під впливом пристрасти знехтували волю фундаторів, виключаючи зі статуту постанови про права Церкви і заступаючи їх признанням „Інституту вдів і сиріт по священиках" в Перемишлі права висилати відпоручника з рішаючим голосом до Виділу „Українського Інституту для дівчат" в Перемишлі. Се не є ніяка рекомпензата і тому „Інститут вдів і сиріт по священиках" сеї ухвали не приняв до відома; 4) що Загальні Збори „Українського Інституту для дівчат" в Перемишлі, дня 25 березня 1925 р. знехтували волю фундаторів, зміняючи постанову § 37 статуту „Українського Інституту для дівчат" в Перемишлі про тісну моральну звязь, яка існує між „Інститутом вдів і сиріт по священиках" і „Українським Інститутом для дівчат". Ся моральна звязь між обома установами накладала моральний обовязок на Загальні Збори „Українського Інституту для дівчат" в Перемишлі бодай запитати про думку нашої установи в тій важній справі.

ІІ. Тому Загальні Збори „Інституту вдів і сиріт по священиках" в Перемишлі висловлюють надію, що члени „Українського Інституту для дівчат" прийдуть до зрозуміння, що ухвала Загальних Зборів „Українського Інституту для дівчат" з дня 28. ІІІ. 1925 р. дотично зміни статуту се зневага Церкви і наносить шкоду релігійному і національному вихованню молодіжи та будуть старатися поставити статуту „Українського Інституту для дівчат" дотично прав Церкви привернути до стану, який існував до дня 28 березня 1925 р.

ІІІ. Загальні Збори „Інституту вдів і сиріт по священиках" протестують: 1) Проти енунціяції, яку висловив дня 15 січня 1936 р. председник Загальних Зборів „Українського Інституту для дівчат" проф. Др Іван Мандюк на тихже Зборах, заявляючи, що Виділ „Українського Інституту для дівчат" в Перемишлі не може руководитися вузьким конфесійним світоглядом католицизму; 2) проти напастей і нападів проф. Др Івана Мандюка на Духовенство, загально і поодиноких людей, непощадивши навіть неприсутного на зборах о. катехита інститутської гімназії, члена учительського збору, до якого сам др І. Мандюк як учитель належить. Се має деморалізуючий вплив на молодіж. — В Перемишлі, дня 21 січня 1936 р.

Президія Загальних Зборів „Інституту вдів і сиріт по священиках": о. Йосиф Маринович, председник. — о. Богдан Осідач, секретар.

З приводу карнавалу

П. з. Можеб так без гохштаплєрства? принесли „Українські Вісти" в ч. 60 отсю статтю:

Звйво булоб доказувати, що життєва стопа Українців — найнижча в Европі. Конкурувати з нами можуть хіба азійські народи. Село — місяцями не бачить грошей, а недоїдання — постійне явище. Місто — масове безробіття і голод. Не диво проте, що смертність серед Українців більша, як серед Поляків і Жидів.

Десять місяців в році життя плаве більшменш нормально. Люди обмежуються в видатках, стараються не жити понад стан. Часто випливає та ощадність з конечности: кредит майже не істнує.

Аж приходить карнавал, а враз з тим бере в лоб ціла система „плянової господарки". Родинні бюджети безнадійно захитуються. Довгі місяці йдуть на їх латання. Звичайно коштом недоїдання.

Маємо вже карнавал. Довга черга балів вже розписана. Всі пригожі для балів дні вже обсаджені. Карнавал, як звичайно, заповідається добре. Найліпше з усіх українських імпрез. Публика допише. Будуть теж розкішні туалєти, які згодом з захопленням вихвалюватиме преса, як велике культурне досягнення. (Української текстильної фабрики — нема, українських магазинів — нема. Сукні шиті звичайно по чужих робітнях...) В дівочих серцях розбудиться одну мрію: на другий рік дігнати й перегнати, щоб і собі попасти на лісту „відзначених". Правда, батько заробляє 200 зл. в місяць й має на голові численну родину. Але чи це може грати ролю в раві, коли йде про те, щоб дорівнати деньці директора, що заробляє 1000 зл.?

Є серед Українців дослівно кількадесять родин, які без нарушення бюджетової рівноваги можуть дозволити собі на дорогі туалєти, щоб блестіли. І вони надають тон, на них орентується маса... голодранців. Це не в обиду масовим учасникам балів. Нашої бідноти не закриє дорога сукня. Кожний знає, в яких умовинах живе українська нація й знає, що поодинокі її члени не можуть жити інакше...

Ми не є проти балів. Але ми є проти того, щоб горстка багатіїв надавала тон і тягнула за ссбою тисячі інтелігентського пролетаріяту й заганяла його в безнадійні довги. Ми є проти того, щоби балі перемінювались у ревії мод на зразок наших багатших сусідів. Просто нас на те не стати. Бавитися можна й без гєхштаплєрства.

Блески і тіни червоної диктатури

Совітська армія се противага комуністичної партії.

Краківський „Ілюстрований Курієр Цодзенни" приніс в ч. 24 з с. р. цікаву статтю Ришарда Враги:

Дві сили наростали внутрі від початку істнування совітської Росії. Наростали постійно і прогресивно нібито в тіснім звязку з собою, хоч в дійсности сей звязок не був такий сильний, якби виходило з офіціяльної програми і большевицьких кличів. Ті сили се: партія й армія.

В міру щораз виразнішого зарисовування ролі Сталіна в життю Совітського Союзу, в міру як Сталін відходив щораз дальше від ролі технічного організатора і менажера, а замінявся в суперарбітра, пророчню, ґенерального речника, прокуратора і кермайича величезного державного корабля — виразнішим стає його звязок з армією.

Від початку свойого істнування „червона" армія була більше націоналістично-державна ніж партійна. Той її національний характер виступив виразно вже в часі польсько-совітської війни. Совітські відділи, що приходили на польський фронт з інших фронтів внутрішної війни, подорозі затрачували класовий характер освободителів пролетаріяту і замінялися в націоналістичних „освободителів Росії загроженої Европою".

Клич мілітаризації й досконалення організації збройних сил, спертий на засаді мнимої конечности „оборони границь Союзу, загрожених капіталістичним імперіялізмом", висунув безпосередно по війні на перший плян справи червоної армії й її буття.

Використано всі елєменти як внутрішні так і зовнішні, щоб удержати совітських горожан, а передовсім партію, в напруженню й побсюванню перед нападом Европи, що мав настати леда день. Кільканадцятьлітна праця дала висліди, що переходять всі сподівання: совітська суспільність нині найбільше змілітаризована, а оборонні настрої вже давно перестали бути тільки оборонними.

Совітська армія се найкоштовніша армія світа. Тягарі звязані в її удержанням обтяжують совітського горожанина тягарами, що кількакратно перевишають тягарі, котрі несуть горожани капіталістичних держав. Клич „оборони" стає начальним кличем будівництва і націоналістичної господарки.

Сухі числа се найвимовніша ілюстрація: около двомільонова армія (офіціяльно: 940.000) коштує річно коло 55 міліярдів польських злотих, котрі обтяжують кождого мешканця Союзу в готівці або в натурі (чинитьби або праця) в висоті 266 зл. річно, або десятикратно більше ніж в найбільше змілітаризованих державах Европи.

Ріжного рода опозиціоністи розуміли знаменито, яке сконденсування і постійно наростаючі сили репрезентує армія і яка важна річ запевнити собі її симпатії.

Вже усунюючи з армії Троцького, начальнсго червоного вождя в часів війни, що жирував з одної сторони на авантурничих елементах, а з другої сторони на мілітаристично-завойовничих інстинктах бувших царських офіцирів, таксамо Ленін, як і Сталін розуміли знаменито необхідність відокремлення армії від терть і внутрішних непорозумінь.*)

Армію виховувано під кличем оборони границь і інтересів світового пролетаріяту, отже в суті річи під кличем „пар екселянс" сфенавним.

Старалися якнайбільше заслонити армію від всяких внутрішних партійних персональних інтриґ, впливів і симпатій. Старалися передовсім вдержати всесоюзний характер армії, що так мало мав спільного з комінтернівським партійним інтернаціоналізмом. Той всесоюзний характер армії щораз змінявся в державний, щоб стати вкінці таким, яким є нині — то значить національним.

Махіявелі каже, що той, хто бореться і хоче здобути побіду, мусить бути рівночасно левом і лисом. Безоглядно відважний і жорстокий Сталін з часом стає щораз більше подібний до лиса.

Для него було ясно, що віякий з тих військових карієровичів, бонапартизуючих авантурників, ні особисто амбітних і нещирих „спеців", котрих так богато було підчас російської революції, не міг йому запевнити обєктивного кермування армією, без використання її до особистих цілей.

Одинокий чоловік, що здобув собі довіря Сталіна під тим оглядом се Ворошилов. Довіря Сталіна до Клима Ворошилова, бувшого робітника з Луганська в Донецькім Кряжі, датується ще від часу їх співпраці в 1918 р. в Сталінграді (тоді ще Царицині). 37-літний Ворошилов, мимо дуже поважного (від 1903 р.) партійного стажу, був тоді чоловіком мало знаним в партії, а Сталін мав вже дуже поважні впливи і можливости та був членом політбюра, що мав безпосередний доступ до Леніна. Вже тоді Сталін зачав острy боротьбу з Троцьким. Простий, нескомплікований, але безоглядно відважний Ворошилов, безкритично задивлений в Сталіна й улягаючий безвідклично його деспотичній волі, видався Сталінови знаменитим знарядом до створення противаги в новоповстаючій червоній армії, противаги істеричному Троцькому, що паношився зовсім по наполеонськи. Час війни з Польщею, підчас котрої Ворошилов був комісаром кінної армії Буденного, а Сталін членом революційної ради фронту, ще більше їх зблизив. Коли вже по смерти Леніна не зовсім виясненим способом помер в часі операції „нагромовимор" Фрунзе, на опорожнене становище Сталін перефорсував Ворошилова, хоч він не був дуже популярний серед червоної ґенераліції.

Червона армія приняла Ворошилова не як військовий авторитет, тільки як сталінівського намістника. Особливо в порівнанню зі своїм попередником тратив „желізний Клим" богато.

Бо Фрунзе виконав величезну працю в першім найтруднішім переволюційнім часі і лишив по собі вироблений плян організації, вооружения й озброєння армії. Фрунзе випрацював засадничі вказівки. Ворошилов ще нині хоч має вже на становищі комісара війни майже десятьлітний досвід, при своїй величезній працьовитости й очитанню, тримається невільничо витичних Фрунзого, щораз більше відсуваного в тінь непамяти. Його заслуги зменшують нарочно в ціли тим більшого піднесення ролі й заслуг Сталіна і Ворошилова. Ворошилов як центральний „мозок армії" пролетаріяту Совітського Союзу не має зовсім першорядних кваліфікацій. То чоловік дуже великих здібностей й інтеліґенції, одначе позбавлений більшого сперацийного військового таланту, котрий призначував його на „бога війни". Се типовий політичний міністр війни, що має великий военний і военно-політичний досвід на найтруднішіх відтинках фронтів. Визначається гли. бокою вірою в Сталіна, котрому завдячує свою карієру і своє теперішне становище. І не до педумання якнебудь опозиція Ворошилова супроти Сталіна, хоч Ворошилов вже давно зрозумів, яку могутність репрезентує і яку ролю відграє армія в мирнім життю Союзу і цілого світа, та який величезний вдут та армія в руках Сталіна, котрий перевів численні розтрівки з дійсними і штучно зфабрикованими ухилами від ґенеральної лінії впродовж дуже тяжких для Совітів від военного часу повоєнних років. Дійсно східна хлопська впертість, терпеливість і витревалість дивно годяться з незагнузданою загонистістю, котра нераз спричиняла його нагальний виступ проти ріжних „перетягнень" чи „недотягнень" партійного апарату.

Відомі його острі виступи на зібраннях Політбюра в справі необхідности злагіднення курсу колективізації села в звязку з наростаючими контрреволюційними змаганнями в армії, виступи Ворошилова в буджетових справах, в справі обмеження компетенцій ГПУ в війську, якнаксж особисті виступи проти Кагановича і інших.

Ворошилов се той, що зблизив Сталіна з армією, зробив Сталінови опінію організатора совітських збройних сил, побідника на всіх фронтах, геніяльного стратега і „першого червоного маршалка".

Чимбільше Сталін виростав на маршалка, чимбільше росла його популярність в армії, тим сильніший і безоглядніший був Сталін супроти партії й Комінтерну, тим більше ставав еластичним і безапеляційним в начальних скрутах „ґенеральної лінії". — Армія є й була в руках Сталіна, котрий з огляду на її організацію і віддавна вже переведену реформу получення одноособової команди з політичним проводом, міг бути щодо неї значно певніший, ніж щодо державного апарату, скомплікованого і ріжної тактичної вартости.

Тільки спертий на армію, віддалену від впливів поодиноких партійних провідників міг Сталін запевнити собі сильну позицію суперарбітра і „всежда народів — любимця міліонів". Та армія репрезентує безоглядну силу, що заслоняє численні браки і недостягнення соціялістичної господарки. Вона не лише наставлена на „продовжування мировой політики" Совітів, але передовсім має ціль запевнити безоглядну перевагу правительству зі Сталіном, Ворошиловом і Молотовом. — Вона наставлена на заслону величезного державного апарату перед апатичною суспільністю. Його нинішна пасивна байдужність скріплювана наростаючими децентралістичними і націоналістичними тенденціями поодиноких республик може легко замінити позірно кархі і послушні маси на грізного „внутрішнього ворога". — Тому армію як найвиразніше фаворизують і всі її болячки були і є завсіди предметом найбільшої дбайливости Сталіна і правительства. В висліді тих старань і опіки створила вона, зокрема коли йде про офіцирський корпус, упривілеєну касту, котрої відрубність ще більше скріплюють нові офіцирські шарже і чепурні мундури.

Совітське життя богате в найбільше фантастичні й оголомшуючі парадокси. Один з них се факт, що червона армія позірно усуспільнена і живуча постійно актуальними політичними проблемами, се армія найбільше в світі ізольована від своєї суспільности...

*) Се річ знаменна, що всі імперіялістичні держави кладуть особливий натиск на відгороджування армії від внутрішних терть. Такі тенденції ми могли заобсервувати не тільки в царській Росії, в видимо їх також в Совітах і навіть в гітлерівській Державі.

З РЕЛІГІЙНО-ЦЕРКОВНОГО ЖИТТЯ

Вірменська колегія у Св. Отця. Недавно Св. Отець приняв на послуханні вірменську колегію. Ціллю візити було зложити чолобитню Св. Отцеви й подякувати йому за оголошення енцикліки про священство. Св. Отець уділив питомцям вірменської колегії апостольського благословення.

Апостольського Вікарія Одеси еп. Фрізона увязнила большевицька влада. (КАП).

Міжнародний конґрес католицької преси відбудеться в днях 18 — 21 травня с. р. в Римі. Теми нарад того конґресу: 1) релігійний розвій католицького журналіста, 2) католицька преса в боротьбі з неопоганством і 3) католицька преса й поширювання папських заяв.

Релігійність мадярської поліції. З приводу Різдва в Будапешті 1570 поліціянтів разом зі своїми офіцирами приступило до св. Причастя в церкві св. Стефана.

Хорватський митрополит др. Бауер видав відозву до католицьких родин. В ній сказано м. і.: „Основою народів є християнська родина. Нарід доти сильний і відпорний, доки сильне християнське життя в його родинах... Біла смерть, розводи, сумна доля підкидків та опущених дітей се наслідки атаків проти святости родини. Без християнського духа родина розпадається. Зіпсуття обичаїв в родині потягає за собою необхідну руїну народу.“ З того випливає потреба, щоб у католицьких родинах читати добрі книжки й добру пресу, бо вони ширять моральне здоровля в родинах.

В Парижі помер в 80-ім році життя о. Анрі Маскеліє, бувший начальний редактор католицького щоденника „Ля Круа.“ В тім часописі поміщував він статті, котрі здобули йому велику популярність у французьких журналістичних кругах.

З Островів Фіджі повідомляють, що в м. Кавачі бельгійський місіонар о. Л. Лежин підчас виконування пастирських обовязків заразився проказою. Його умішено в кольонії для прокажених на острові Макогаї. О. Лежин працював в Океанії від 1901 р.

КОРОЛЬ ЕДВАРД VIII

Безженні королі Анґлії.

Король Едвард VIII — в дійсности одинацятий Едвард в ряді анґлійських королів. Три Едварди в своїм королівськім званню не мали порядкових цифр і називалися: Едвард Старий, Едвард Мученик і Едвард Ісповідник. Порядкове перечислення королів в анґлійській історії зачалося від часу Вільгельма Завойовника (11 століття).

Найбільший подорожник.

Король Едвард VIII найбільший подорожник з анґлійських королів. Він перевисшив свого отця Юрія V, котрий разом взявши, по обчисленням двірських статистиків, переїхав поза границями краю поверх 150.000 миль. Теперішний король, ще як принц, до 1931 р. продовж 6 літних подорожей переїхав поверх 250.000 анґлійських миль а разом поверх 300.000 анґл. миль. Він бував у всіх володіннях Великої Британії.

Свідок трох царювань.

Король Едвард VIII під одним оглядом виріжняється в ряді британських монархів за богато століть. Він свідок трох царювань. Тим ніхто не міг похвалитися з виїмком королеви Анни. Король добре памятає свою прабабку королеву Вікторію і свого діда Едварда VII.

Один трон.

В палаті льордів на торжестві офіціяльного проголошення принца Уелсу королем, замість трох звичайних тронів, був тільки один: в палаті все стояли трони для короля, його жінки і старшого сина, принца Уелсу. Останний раз князь Валії був в палаті громад перед самим Різдвом слухаючи промови сера Семюела Гора. Більше ніколи не буде присутний на парляментарних дебатах. Яко король він буде перший раз на відкриттю чергової сесії в парлямептах в листопаді с. р. Смерть короля Юрія не перервала біжучої сесії. Тронова промова буде виголошена в осени.

Монети з подобою Едварда VIII.

Монети з подобою короля Едварда VIII появляться за кілька місяців. Коли вони появляться ще в сім році, то се буде перший случай за сто літ, що продовж одного року чеканилися монети з подобами двох монархів. Рисунок на монеті правдоподібно виконає той сам майстер Крігер Грей, котрий робив його для монет короля Едварда VII, послідний раз вибитих в 1910 р. і королевої Вікторії в 1901 р. Рисунок може бути принятий лиш за згодою самого короля.

Нежонаті королі Анґлії.

Анґлійська історія майже не знає нежонатих королів. Та декотрі з 11 великих монархів женилися вже як королі після вступлення на престол.

Королева Єлисавета була незамужна. Вільгельм II „Руфус“ був нежонатий. Його припадком убили ще молодим, якраз в той час, коли зачалися переговори про його женячку. Його наслідник молодший брат Генрих I вступив на трон 32-літним. Кілька років опісля він одружився з княжною Матильдою, внучкою Едмунда Залізного. Генрих III ставши королем в діточім віці, одружився з Елеонорою Провансальською, коли став повнолітним. Весілля було дуже пишне. Ришард II одружився 5 літ по коронації. Генрих V був один з найславніших нежонатих королів. Вояк, дипльомат, чоловік дуже побожний, дуже гарний і розумний. Він був кумиром свого краю. Його популярність тільки зростала від його упертих відмов одружитися з політичного вирахування. Одружився він в семім році панування з Катериною де Валюа. Генрих VIII заручився з Катериною Араґонською перед коронацією. Обряд вінчання довершено кілька місяців пізніше, коли він вже став королем. Король Едвард VI був нежонатий довгі роки. Він піддався бажанню отця, котрий радив йому женитися з шотляндською королевою, правнучкою Генриха VII. Він мусів чекати богато літ, доки його молоденька невіста осягнула горожанське повноліття. І тоді він сповнив обітницю. Юрій III вступив на трон нежонатим і був останним анґлійським королем без жінки. Молодий, гарний, привітний, висококультурний чоловік, Юрій III здобув велику любов свого краю. Його вінчання з Шарльотою кн. Мекленбурґ-Штреліц було велике, довге і бурливо торжественне.

ОСИП НАЗАРУК 30)

ROMA AETERNA

Вічний Рим — Апостольська Столиця

IV. Кастель Ґандольфо.

Річ ясна, що верства, котра видає з себе більше таких одиниць, мусить скорше або пізніше скінчити так, як скінчила аристократична верства в Росії. То значить: мусить бути вимордована.

Та ще страшніші наслідки для суспільности наступають тоді, коли члени старих аристократичних родів не виступають явно як покинувші свою верству, але не зрікаючись своєї позиції в суспільности, хапаються демаґоґії. Від того нема вже нічого страшнішого для суспільностей. Так поступив напр. оден з Великих Князів царського роду Романових, котрий в початках революції (не зрікаючись ні свого становища, ні своїх привілеїв!) виступав прилюдно з червоними большевицькими відзнаками, чим вносив хаос в суспільність, якого не можна вже упорядкувати.

Так падала велика російська сила і держава, падала на наших очах, бо її провідна верства не виконувала вже своїх обовязків ні під матеряльним, ні під моральним оглядом. Вона власними руками підрізувала гиляку, на котрій сиділа. І тому мусіла упасти в пропасть.

Розуміється, так може впасти не лише світська спільнота, але й Церква в кождій країні, де її провідна верства не виконує того, до чого покликана. А що Церква се орґанізація під кождим оглядом висша, глибша і трівкіша від усякої иншої спільноти, отже й упадок її має наслідки далеко трівкіші, гірші і страшніші ніж упадок всякої иншої спільноти.

Старі роди опускають ниву публичної праці часом примусово, часом добровільно, а часом годі розібрати, чи опустили примусово, чи добровільно. Приміром того може послужити цікава й поучаюча доля римського діяча і полководця Сціпіона, котрий побідив Ганнібаля.

То була правдива дитина щастя: побідив найбільшого ворога своєї Батьківщини і прилучив до римської держави Африку, Азію й Еспанію. Він застав Рим тільки першою громадою Італії, а лишив його володарем цілого цивілізованого сеіта. І мимо таких великанських заслуг в гіркій гризоті сходив зі світа сего. І нема ніякого сумніву, що та гризота загнала його в могилу ще не в старім віці, бо ледви перейшов 50-ку. Про нього пишуть, що він „скінчив життя на добровільнім вигнанні“. Та чи се було дійсно добровільне вигнання?

Сціпіона невинно оклеветали в Римі за перекупства і спроневірення публичних грошей. Нема сумніву, що се страшенно пекло того неперекупного, чесного і з дому богатого чоловіка. Він прилюдно подер рахункові книги, з котрих мав складати звіт і візвав народ, щоб його відпровадив до святині Юпітера, бо се була річниця його побіди над Ганнібалем під Замою. Народ дійсно оставив тих, що його обвинувачували й пішов з ним на Капітоль. Та Сціпіон глибоко вражений у своїй амбіції й родовій гордости вже не міг переболіти того, що так з ним поступали його противники. Він не тільки на завше покинув Рим, але заборонив навіть свої кости похоронити біля рідного міста.

Отже чи його вигнання було дійсно добровільне, чи може він поступив так під психічним примусом? Просто не міг стерпіти огиди, яку з ним виправляли...

Мабуть тільки одно християнство дає такий гарт духа, що він дає можливість витримувати й таку кривду без витягання аж таких консеквенцій.

Розуміється, таке нікчемне поведення, як те, що зустріло в публичнім житті одного з найбільших діячів Риму, Сціпіона Африканського, все свідчить, що в публичнім житті зачинає щось псуватися: бо якби те життя було здорове, то клеветники не відважилисяб публично очорнювати невинних діячів свого народу. І дійсно, вже не богато часу минуло, як Рим представляв ось яке страшне видовище по свідоцтвах наскрізь достовірним:

В Римі шаліла постійно зростаюча дорожнеча життя і частий гість у нім був голод — при неймовірно великанських богацтвах і люксусі.

Бандитські напади й убийства стали звичайним ремеслом, котрим „фахово“ займалися численні клюби в столиці світа. І ніде життя людини не було таке непевне як в Римі, коли зачала гинути його могутна влада. (Д. б.).

РЕДАКЦІЯ РУКОПИСІВ НЕ ЗВЕРТАЄ і з того приводу в переписку не входить.

ФАБРИКА СВІЧОК „КЕРОС" ЛЬВІВ 15. бр. П. ДУРБАК сини

Післявоєнна людина

З викладової салі.

Дня 25 січня с.р. в салі Т-ва св. Йосафата у Львові, Руська 10 виголосив др М. Дзерович виклад п. з. „Післявоєнна людина". Прийшли пані, членки Марійського Т-ва Пань, були ще два ОО. Василіяни, о. І. Назарко і о. Сеньківський, представники католицької преси і кілька осіб запрошених гостей. Др Дзерович зачав свій виклад о год. 7·20. Він подав вперед коротку характеристику передвоєнної людини: зрівноваженої, вдоволеної, матеріяльно забезпеченої. Після війни матеріяльна скрута і загальна відсутність радости життя витворили нові недуги. Тепер приходять до лікаря люди, котрим органічно нічого не бракує. А мимо того вони хорі і мусять лікуватися. В людей і звірят є дві системи нервів: 1) Нерви довільні, що переносять прикази з мозку до поодиноких органів і кінчин після приказів людської волі. 2) Нерви мимовільні. При помочи тих послідних нервів відбувається нпр. процес травлення, праця нирок, печінки, серця, кровоносних посудин і т. д. Все те регульоване нервами дуже скомплікованої конструкції. Є два роди мимовільних нервів: 1) нервус вагус, блудний нерв, котрий нпр. спиняє акцію серця і 2) нервус симпатікус, спочутливий нерв, що приспішує акцію серця. Залежно від цего, котрий з тих нервів неприродно подразнений, маємо людей хорих на: 1) ваготонію і 2) симпатикотонію. Ще є мішані форми занедужань тих нервів. Говоримо тоді про симпатико-ваготоніків. Хто занедужає на одну зі згаданих недуг, стає дійсно нещасливим, бо згадані недуги дуже докучливі. Та се не є недуги характеру психічного ні істеричного. Блудний нерв (nervus vaguus) називається depressor cordis. Бо він спиняє працю серця. Нормально людське серце має 76 ударів на мінуту. У ваготоніків число ударів серця спадає навіть до 42 ударів на мінуту. Такі люди тяжко хорі, ночами мають враження, що дусяться, мають привиди. Вони мусять іти до лікаря. Нажаль вилікування ваготоніка доволі дороге, бо лікування тягнеться довший час. Ваготоніки терплять на загальний брак сил, дуже прикрі й обильні поти, звільнення акції серця, незвичайно діймаючу згагу і получені з нею спазми шлунково-кишкові. Бувають часті спазми дишиці і бронхів, відомі як астма.—Симпатикотоніки терплять з причини безнастанної сухости в устах і горлі, високого тиску крови і незвичайно частих опресій жолудка. Часто стрічається сильне роздуття кишок. Згадані хороби повстали на тлі тих несамовитих ідеольогічних рухів людства, котрі відбиваються якраз на системі нервів, що регулює мимо волі чоловіка найінтимнішу діяльність органів людини.

Цікаве те, що в Англії майже не знають таких хоріб, бо Англійці зрівноважений нарід, певний себе, назагал матеріяльно забезпечений.

Якраз великі ідеольогічні рухи перекидають своє ділання на невласновільну нервову систему.

Що буде дальше?

Оскілько сей час не зміниться на спокійніший, красший, то людству загрожує щораз глибший упадок.

Бо згадані нервові системи мають сильний вплив також на людську розродчу протоплязму. Кожде сучасне покоління, що приходить на світ, щораз слабше, щораз гірше як щодо тілесного так і щодо нервового укладу. Проявляються в людей ті самі хиби, котрі мали люди упадаючих Греції і Риму. Що вратувало культуру впавших: Греції і Риму? Вратувало її те, що прийшли примітивні, але чисті в своїм ядрі раси словянська і германська. По друге прийшла християнська релігія, що наставила чоловіка зовсім інакше до тодішного життя. Коли не наступить зворот до красшого, то мусить і тепер прийти до дегенерації (звироднення) народів. На місце їх прийдуть інші народи, менше культурні, але здоровші в своїм нутрі.

Перед нами дві можливости: 1) піддатися пасивно долі і 2) шукати виходу. Тільки одна дорога перед людством: защепити в молоде покоління ідеольогію, котру голосить Католицька Церква. Ту ідеольогію треба ширити і в нашім народі письмом та словом, бо іншого виходу нема.

Виклад тривав 40 мінут і скінчився о 8 год. вечером.

Після викладу одна з пань сказала, що в життю треба більше радости. — О. Іриней Назарко запитав прелегента, чи всі хиби нашого часу дадуться вивести з нервового стану? Нпр. брак пошанування авторитету. На те відповів др Дзерович, що неповага до авторитету зродилася з релятивістичної фільософії, котра проголосила, що все релятивне, отже й авторитети. Гін до організованости, котрий бачимо в сучасних европейських націй, се здорова реакція на безмежний релятивізм, що опанував післявоєнну людину. — Пані Бачинська замкнула зібрання подякувавши прелегентови за виклад і присутним за участь.

Люди в боротьбі з вулканом

З Гавайських Островів доносять: Тут велике занепокоєння. Місто Вільо загрожене вибухом вулкану Мавнальоя. Сильний потік ляви доплив уже на ½ милі до міських резервуарів води. 12 військових літаків одержало наказ кидати бомби в той потік ляви так, щоб відвернути його від міста і скермувати в океан. Інші літаки одержали наказ, бомбами засипати кратер вулкану. Скинено досі 600 кг. бомб, але вулкан як вибухав, так вибухає, ляви також не стримали.

Дівчата в Німеччині

Німецький міністр народної освіти Бернард Рус видав розпорядок, котрим забороняє надальше приймати на університет і висші школи студенток, котрі не вміють варити. Від весни 1936 р. всі шіснацятьлітні школярки обовязані здавати іспит з основного знання обовязків домашної господині. В першу чергу вони повинні показати своє знання варення і прибирання помешкання. Здавка такого іспиту обовязкова для вступу до висшого шкільного заведення. В школах не викладають висше згаданих предметів і держава не може призначувати доповняючих кредитів на улаштування курсів. Тому вчити дівчат повинні їх матері або кревнячки. (Уважаємо цей розпорядок розумним і практичним).

Про глупоту

Гумореска.

Не чув я ніколи нічого про доктора Векелера. А, показується, се популярний американський учений, коли вірити часописам. Притім великий любитель наукових сензацій.

От, приміром, відкриття, доконане недавно тим шановним лікарем:

Чоловік, каже він, розвивається умово від уродження до пятнацяти літ; від 15 літ до 25 його умові спосібности стоять на однім і тім самім рівні; від 25 літ вже падуть; а коло 40 літ чоловік зачинає скоро дурніти, при чім глупота прискорюється в міру зближування до старости.

Розуміється, доктор Векелер не видвигає ту теорію просто оттак собі, ні з того ні з сього. Щоб дійти до своїх виводів, він обсервував більше як пятнацять тисяч здорових Американців! Та крім того він перевів досліди над многими пацієнтами ню-йорських лічниць.

Я зовсім не маю заміру оспорювати виводи пана Векелера. Коли він основує свою науку на численних дослідах, то йому й карти в руки. Нема що перечити.

Та одну малесеньку поправку я всетаки предложивби до його мрачної теорії. А саме:

Векелерівський закон глупіння відноситься лише до одних Американців, бо над представниками Старого Світа дослідів покищо не переводилося.

Отже в поняття „глупота" требаби ввести деякі поправки: національні, професійні, клясові, щодо зросту й инші, аж до ріжниці смаків і успосіблень.

Справді: хто на весь мір може сказати точно й чесно, з рукою на серці: Що таке дурак? Навіть тоді, коли йде про дурака круглого, параболічного або гіперболічного.

Для Англійця нпр. безумовний дурень той, хто замість виключного змагання до своїх національних вигод займається освоболжуванням чужих країн з ярма або братньою допомогою сусідам.

Для русского, навпаки, дурак той, котрий не робить собі приятелів, викликує загальну ненависть і з підбитими кольоровими народами обходиться гордо, не вважаючи їх людьми.

Дальше. У Француза дурак той, котрий запрошує гостей до себе, до дому, або тратить всю свою платню на біжуче життя.

А в русского дурак, навпаки, той, котрий живе скупо, помірковано, без імянин, без довгів і задля чорного дня робить сірими всі свої білі дні.

Таксамо як при національних ріжницях, хитається означення глупоти і при розгляданні ріжнородних професій.

Для заїлого, неспокійного спортовця всякий кабінетний учений або затоплений у свої думки фільософ—се ество, яке вироджується. Відміна кретина.

Навпаки, для кабінетного вченого або самотного фільософа всякий спортовець, що безперестанно скаче, бігає, стрибає, літає, пливає — природний бовван.

Ну, а кілько крім того стрічаєш людей у нашім житті, котрі вважають один другого дураками? У теоретика практик дурак. У практика—теоретик. В ученого —неук. В неука — вчений. У письменника актор. В актора письменник. В адвоката прокуратор. У прокуратора адвокат. В лікаря пацієнт. У пацієнта лікар. У поета читач. В читача поет. В адміністратора підвладний. У підвладного адміністратор.

Взагалі, що таке глупота, — ніхто ніколи точно не означить. Всі люди, навіть божевільні, з ріжних сторін дурні й розумні, здібні й нездібні, розуміють одно, не розуміють другого. Ясний ум в одній области може приняти форму ідіотизму в другій. Глупота є в кождім чоловіці: або теоретична або практична, або активна, або пассивна, або в смаку, або в темпераменті, або в повільнім думанні, або в бистроті моментальних думок-оцінок.

І от тому мені здається, що теорія шановного доктора Векелера спирається на грузьку підставу. Деж, справді, загальнопринятий „еталон" для людського ума і для глупоти?

А коли брати себе за основу та зі своїх умових здібностей заключати про чужу глупоту, — то се дуже небезпечно. Ануж, напр. хтонебудь з пацієнтів Векелера вважає його дураком? Або хтонебудь з його колегів також не вважає його вповні компетентним, говорити про ум.

На жаль, з теорії Векелера можна зробити лиш сумні висновки. Поперше, що Американці вироджуються, бо по 25 літах від уродження вже попадають в маразм з причини свойого американського життя.

Подруге, — се ще болючіше, — всі американські лікарі та психольоґи повинні виступати зі своїми теоріями від 15-літнього року і лише до 25-літнього, щоб були розумні в своїх висновках.

По третє — (і се найстрашніше в науці Векелера), — що сам автор теорії викликує сумнів щодо своїх умових здібностей: бо йому, як мені вдалося довідатися, вже 48 літ... Зовсім здитинів парубіка.

А. Ренніков.

ЛІТЕРАТУРА — НАУКА — МИСТЕЦТВО

Серце мандрівника

Святослав Гординський. **Бурунн.** Поезії. (Вид.) Варяг, Львів 1936. Стор. 62 + 2 нпг., форм. 15 × 21.5 цм. Окладинка Петра Холодного. Друковано 570 примірників.

Нову збірку поділив автор на три частині: „Сьомий поверх" — „Шторми і штилі", — „Серце в кобурі". Перша частина оспівує більше етотичні й загальні мотиви, друга мандрівку по морях, третя суспільні мотиви.

Найбільше глибокий „Сьомий поверх" має за мотто слова Грицька Чупринки:

„Хтось невідомий, хтось могутній
Нас водить в колі тайних меж."

Гординський „ліричить" тут на тему „Artis poëticae", настроїв любовних, споминів дитинства (нагадує Антонича) то врешті „імперіялістичних" настроїв. Також — на модний спосіб а ля Косач — у віршах „Фльоренція" й „Атени" бе чолом культурі й красі.

„Шторми і штилі" прикрашує мотто з Юрія Яновського:

„Пора мені смоктати янтарі
Пахучих мунштуків
Чужих Сторін."

Ця частина збірки найбільше „пожива" розумовим підходом до теми й через те може менше лірична. Автор захоплюється тут по мужеськи красою мандрівки по морях та наче впивається почуваннями сили й підйому. Сей дух підйому, свого рода „імперіялізм" а ля Кіплінг і Лондон, у нас досі — поза Косачем і усякими авторами зза Збруча — був чужий. Своїм настроєнням той дух відповідає „вольовизмові" Донцова, та рівночасно відходить від нього молодечим „ідеалізмом". Се дух активного Заходу, дух переможців; проте в суті своїй несвідомий розумної цілн й через те поганський:

„Бо так ранками пянко росу
над шляхами незнаними пить,
Спеку в полудні й багряне вино на вечері,
І в дорожнім пилу кроком витичувать слід
Під кордони прийдешніх своїх нездоланних
імперій!" (Ст. 28).

Хоч як захоплюється серце юнака пянким вином мандрівки, хоч які пахучі мунштуки Чужих Сторін, проте близина суспільних обовязків відкликує поета. Третя частина збірки „Серце в кобурі" має за мотто слова Гординського з його попередної збірки „Барви і лінії":

„Ні, надаремно лаштунки
Незворушливої лазури,
Як серце злісне і важке
Вантажем завлягло в кобурі..."

Поет предвиджує темну долю сірих людей: війну й революції, та знає, що ті людці мабуть до неї не доросли. Отже „допінґує" себе ніцшеанським захопленням для людини-імперіяліста, що сам собі й своїх етичних норм „Creator" (ст. 51). Дальше йдуть два гарні протибольшевицькі вірші про Хвильового і Влизька, більшевицький по дусі вірш „До Франції" і майже націоналістичні вірші „До польських поетів" і „Моє місто" (про Львів). Молодого поета захоплює те місто:

„...коло брам
Там ждуть уперто льви, насуплені і злючі,
Щоб кинутись до віч твоїм майбутнім дням,
Багряним[1]) дням, що прийдуть неминуче." (Ст. 60).

Треба признати, що нова збірка Гординського і своєю формою і своєю тематикою вносить богато нового й гарного в наш літературний загумінок. У збудеиілу тематику: любови й „неньки України" входить з Гординським (Косачем, Маланюком і ін.) богато західного елєменту, в Европі вже може й вигорілого, та в нас дуже на часі. Твори Гординського й інших таких поетів можемо вже без сорому показати Заходові; досі треба було соромитися за примітивну тематику й кострубату форму. Збогачення тематики чужим елєментом випроваджує нашу поезію з меж провінціяльности та робить ту поезію майном не лиш України, але й усього світа. Ось одна така тема, „Егейське море" (ст. 30):

„Ясне безмежжя плес мерехкотить в очах,
Вітрильник проминув чайок останніх лети,
І мдисті береги задуманої Крети,
Що гордим обрисом на обрії струнчать.

Лиш синь і просторінь. Біжать лагідні бризі.
Білявий корабель на хвилі легко ляг;
Здається — він пристав, стерном не метеля,
І ліній обрію ніщо вже не приблизить.

Тоді вдивитися. Здається, ти б зустрів
У синій глибині, спокійній і заснулій,
Посеред чорних риб і вікових намулин,
Суворі обриси геллєнських кораблів.

У цей безрухий час, що в тиші закотвичився,
Все шумовиння днів із уст своїх зітри
І слухай, як твоїх збезвітрілих вітрил
Торкнулась вічність."

З того одного приміру бачимо, що Гординський не лише збогатив тематику, але й рівночасно збогатив нашу мову: чи неольоґізмами сміливими проте вдатними (збезвітрілий), чи введенням чужих термінів (брижі), чи „відновленням" мови через приняття в неї рідковживаних слів (дієслово метеліти) згл. закінчень (заснулий).

У збірці Гординського богато вишуканих форм не лише мови, але й поетичної форми. Нераз поет просто надуживає тих смілих засобів, мабуть для „дразнення буржуя", як кажуть Французи. Ось початок вірша „Про мандрівки", присвяченого Косачеві (ст. 27):

„Хто безпросвітно думками на печі вгруз
І носа боїться проткнуть за поріг родинного дому,
Хай читає Бодлєра
143-я сторінка, видання Лярус,
Де є безплатний проспект мандрівок у невідоме."
Нині їхать не важко. Раз лиш рушитись вам б',
Не лиш на плюшах пухких пульманів розпершись,
А й на осях ваґонів вантажних,
вчепившись мов трамп,
Де має запах і сенс:
e pericoloso sporgersi!"[2])

До такої поезії можна вповні приклясти слова дра М. Рудницького: се сполуки з елєментів, „що осліпляють як фаєрверки, або шкварчать як сало на сковороді".

Та таких штучних віршил назагал мало: Гординський радше дразнить своєю революцією, ніж її справді робить. Йому — як вдачі досить раціональній — прикметна радше гармонія, ніж розхрістаність. І длятого, хоч у збірці богато новостей, то більшість з них має своє виправдання і внутрішню правду. Ось зразки безсумніву нових, урбаністичних порівнань:

„І рефлекси неонів асфальти розмочені лижуть" (22).

Або прекрасний маріністичний образ:

„Кодолу тягнучи, верткий і круглобокий,
Мов водний жук, проходить галівник,
І синьоблюзий день, брудний, мов робітник,
Оливою плює в зелену воду доків." (32).

Гординський вміє поєднати з собою два ріжнонастроєві порівнання так, що з них виходить щось третє, на вигляд дике, а проте гармонійне:

„Десь на скруті, мов спомин, тікає трамвайний
ваґон,
І дитинство нагадує запах печених каштанів,
Під кіном, де плякати й одчайдушно Наполеон
Посилає в останню атаку ґвардійців останніх..."
(Ст. 22).

Та богато в нього і вповні гармонійних віршів, що творять правдиву цілість. Приміром:

Не змити з облич їх поморщених сонця, вітрів,
Вони ще неступленим зором уважливо стежать,
Як никнуть за обрієм темні цятки кораблів,
За обрієм синім, на добре їм знаних безмежжях.

В останнє прибили вони до своїх берегів,
Нераз бурунам з одчайдушністю кинувши визов,
І в порті лежать, мов уривки старих ланцюгів,
Поламані стерна, котвиці і ржаве залізо.

По морі безкраїм життєвий проїхавши шлях,
Лягли відпочити у порті останньому: старість.
А юні, на вантах, високо здіймаючи стяг,
Кермують за обрії наново радісний парус."

Також і мова — в цілій збірці—наскрізь літературна, всеукраїнська, не нарічева. Те саме можна сказати і про наголос. Зі сказаного бачимо, що Гординський — зробив чималий поступ щодо поетичної форми.

Поезія Гординського в великій більшости повна мужеських, сильних акцентів. Всуперіч дотеперішній традиції наших поетів, Гординський підчеркує—не кволість і ліричне скигління та вічні плачі — а радість і силу. Щойно Гординський дає нам у поезії вчутися в душу такого прим. Папіальпініста, чи морця, чи іншого якого виразника активного духа Заходу. Такий підйом духа безсумніву виховуючий і корисний, хоч Гординський мабуть не стремів свідомо до такої суспільно-дидактичної цілн. Правда, Гординський трохи снобує тими модними настроями сили й радости. Всетаки, відкинувши модні японські й под. витівки, треба сказати, що автор „Бурунів" не лише приглядався згаданим настроям, але й пережив їх та своєрідно представив українській літературі.

Дещо з тої чужої маски, прибраної на сентиментальну українську вдачу, скидає вже сама збірка. Бо там же, де повно, „вольового імперіялізму", знайдемо також перлини особистої лірики: любовні та спомінкові вірші („З листів", „Дитячі мандрівки", „Перечікуючи дощ"). Для приміру:

„Я не люблю себе маніжити,
Ношу затиснуті уста,
Але нераз так прагне ніжности
Моя жорстока самота;

Збираю з давнього окрушини
Всього, що ніжністю було,
І знову спогадом зворушений,
Твоїх торкаюся долонь." (Ст. 19).

По психічній вдачі — якою вона нам видається на основі його останніх двох збірок — Гординський описовий лірик, з великим нахилом до поетичного „раціоналізму." Здається мені, Гординський приступає до творчости від розумових сприйманъ і мабуть щойно ними допінґує, підганяє почування. Майже кождий його вірш має розумове заключення, зглядно воно зі „сенсу" само виходить. Та длятого, що розумові Гординського бракує ясних означень правди й життєвої цілн чоловіка, то — навідворіть—здопінґоване розумом почування своїми розхитаними бурунами розгойдує й сам корабель розуму. Повторюється Ґетове: Ученик маґа не може вговкати духів, яких сам викликав... Викликані розумом почування творять настрої радости й сили. Нестримна й палка вдача попадає в гордість і зухвалою волею розбиває гармонію й порядок. Чисто віталістичне розуміння життя не може встоятися в звичайнім хвилюванні між радістю й смутком, а шукає собі певнішої опори: Бога. Який же той „бог" Гординського? Се надчоловік, а ціль його вижиття себе в радости без сенсу і врешті смерть без рації. Ось його „Creator" (ст. 51):

Ти, що кохаючи, жорстокість полюбив,
Життям прорвавши мертвий тиск інерцій,
Підводиш стяг над безрухом юрби:
Своє звитяжне і велике серце.

На нім імя твоє — найбільша з правд!
Бо є бунтарська й пристрасна краса в ціи
І є найвище із найвищих прав —
Собі самому бути праводавцем.

Тоді серця, людські серця малі,
Падуть тобі, даровані, під ноги,
І їм, земним, на скроненій землі
Тоді встаєш ти — сповником і богом!"

Чи не чуєте в тому відгомону Ніцшого „blonde Bestie", макіявелізму Донцова й бунтарства для бунту М. Рудницького? Цеж звеличення люциферичного в людині, гасло „синів удови" — масонів. Правда, те гасло-настрій використовують усякі партії й поганські світогляди, та власником його перший, що „впав наче лискавка з неба" — сатана. І гасло його: бунту для бунту — ділає трагічно й досі. Чи буде ним комуніст Хвильовий, чи націоналіст Мигаль, чи самий звеличник Антихриста Ніцше — всім їм те гасло зломило життя, довело їх до заломання, як той безвірний віталістичний бриг Гординського (ст. 38):

„Аж кермо затріщало і бригом рвонуло упрост,
Хтось браму до пекла ударом у боці витяв
І в небо останнє прокляття жбурнув матрос,
Що ніколи не знав про молитву."

[1]) Невідомо чи від крови, чи від червоної революції... Взагалі такої „поетичної політики" в книжці (і в житті) автора — богато.

[2]) = „Небезпечно вихилюватися!" Напис у ваґонах.

Поганський віталістичний світогляд каже Гординському трактувати легко шесту заповідь Божу (ст. 45 — 46), не розуміти християнства („Данило Паломник“) і навіть писати речі, що виглядають на хулу в дусі жидо-масона Золі, комбінованого з большевиком (ст. 56):

„В чудотворному Люрді на triduum моляться
з жаром
І благають навколішках: Боже, дай вічного мира!
Та чи дасться вблагати сер всемогучий Загаров,
Як в собори готичні гармат насторожаться гирла?

О, зіскоч з педесталу, крилата, гнівна Марселєзо,
Груди випни і руш по бульварах, шалена та горда,
Жбурни по розбитих асфальтах кровю, залізом,
І бий їх, бий, по рентерських надутих мордах!“

Взагалі Гординський має щось з жидівського снобування революцією і взагалі ближчий до лівих, ніж до націоналістів. Правда, остання збірка має теж вірші майже в дусі Кравцева („Моє місто“); та проте се лише настрої, які покищо можуть моментально змінитися. Бо ввесь той націоналістичний настрій не з любови, а з бунту й вижидання революції, де і якаб вона не була. Гординський „гарматчик батерій найважчих, батерій людських сердець.“ Біда лише в тім, що невідомо коли й куди їх спрямує його віталістичний світогляд. Правда, той бунт іде в нього в імя правди, як він її розуміє. А люди часто ототожнюють правду з власною думкою... Покищо в нього настрій бунту для бунту, (стор. 9):

„Нехай летить бунтовний крик,
Недовідомий і невловний,
Хай серце полумям горить,
Від поривань твоїх бунтовних.“

Приятель Гординського др М. Рудницький в рецензії на „Буруни“ пише („Діло“ ч. 307): „...Важко булоб із таких поезій поробити загальні висновки, в якому напрямку схиляються симпатії автора: — відчуваємо, що це тільки дріжджі і цей ферме нт теж нас задовольняє“...

А мені здається, що ферме нт-дріжджі не дадуть іще білої паски поезії, хочби їх налити і до не знать якої доброї миски. Шукати й добачувати конфлікти там, де вони є—се велике призвання поета, коли він вміє їх великою ідеєю спрямувати в дійсне русло: суспільної поправи. Та шукати конфліктів для них самих — „для бунту“ й люциферизму—гріх і надуживання поезії. Тоді краще присвячувати такі вірші не „Моїй Дружині Ґльорії“ (як зробив Гординський), а „дружині Реклямі“, бо вона швидше—ще за життя автора — доведе його до вигідного життя, не „на сьомім поверсі“, а в мезаніні.

Ол. Мох.

Сліпий та щасливий припадок

Всі нові „міліонери“ вже вибрали з Ґенеральної Дирекції Державної Льотерії свої виграні, т. зв. по 200.000 зл. на чвертку льосу.

Панове Володислав Ґемза, шльосар і Яків Котапка, шофер, працюють в Мосьцицах і грають до спілки. Кождий з них одержить по 100.000 зл.

П. Колодзьова, жінка механіка в Мосьцицах, має богато безробітних в родині. Нині має не лише сама запевнене істнування, але зможе також видатно допомагати кревним.

Вибранці долі залишили покищо свої виграні в Банку Краєвого Господарства; засобилися також негайно в льоси до І-ої каси 35-ої Льотерії, котрої тягнення пічнеться 20 лютого с. р.

З сойму

Про почту, телеґрафи, радіо й освіту.

Буджетова комісія сойму радила над буджетом міністерства почт і телеґрафів. Референт пос. Сікорский обговорив діяльність міністерства. Він сказав м. і.: В Польщі оплата звичайного листа коштує 25 сот., а в інших европейських державах від 9 до 17 сот. Щодо телефонічних розмов, то Польща займає в Европі 26 місце, хоч щодо населення займає 6 місце, щодо скількости радіослухачів 19 місце, щодо телеґрамів 17 місце. Польське Радіо дало в 1934/35 р. 372.000 зл. чистого зиску. Польська Телефонічна Спілка (ПАСТ) мала в минулім році 5,731.000 зл. зиску. Оплати за міжмістові і міждержавні розмови непропорціонально високі в відношенню до загальної дефляції. Польське Радіо се збюрократизована установа. Вона має 700 урядників. На загальне число радіевих абонентів 458.000 є 428.000 абонентів з міст. — Після того була дискусія. Пос. Вагнер підкреслив, що оплата за радіо 2.70 зл. місячно і за чеки ПКО зависока. Український посол З. Пеленський жалувався, що адреси на поручених листах, назви місцевостей на звичайних листах і друки муситься писати по польськи. До воєводів і до інших урядів Українці можуть писати своєю мовою й одержують відповіди по українськи, а поштові урядники і листоноші нагло перестали знати українську мову. Зрозуміле, коли пишеться до Варшави чи Познаня, то треба писати адресу по польськи. Та чому позбавляється української мови велику часть держави замешкану Українцями. Чому роблять неграмотних з тих, що не вміють по польськи? Львівська радіостація не подає українських авдицій, хіба релігійні або відчити з Варшави. Зате на муринську музику призначує 3 години денно! Ся політика доводить до того, що цілі східні Окраїни слухають авдицій з Київа і Харкова. А звідтам йде не тільки пісня, але й пропаганда, якої Українці не бажають. Українці домагаються належного обслугування, бо се їх право. — Міністр почт і телеґрафів Калінський признав м. і., що Польська Телефонічна Спілка гарно заробляє. Та спілка зовсім відокремлена від господарського життя Польщі. Дивіденда, яку дає спілка (12%), небувала. Одначе спілка спирається на умові зі Швеціею. А та умова важна аж до 1947 р. В тім році держава зможе відкупити спілку за 20 міл. зл. Дир. Польського Радія Старжиньский відповів м. і. на заміти пос. Пеленського, що таке домагання Українці висунули вперве. Львівська радіостація не може присвячувати більше місця українським авдиціям, бо радіева програма загальнопольська, а поодинокі льокальні програми мають до розпорядимости лише годину денно. — На другий день промовляв міністр освіти проф. Свентославский. Він сказав м. і.: Прелімінар буджету мін-ва освіти на 1936/37 р. виносить 342,940.000 зл. Він менший від прелемінара в попереднім році о 2,740.000 зл. Положення народнього шкільництва дуже тяжке. Число шкільної дітвори постійно зростає. Зате меншають матеріяльні средства. В сім році лишилося поза школою коло міліон дітей! Особливо грізне положення народного шкільництва в східній частині держави. Тепер є народних учителів около 67.000, недостає ще коло 30.000 етатів. Середне шкільництво поставлене дещо лучше. Міністерство звертає пильну увагу на фахове шкільництво, фізичне виховання й позашкільну освіту. Щодо високих шкіл, то міністр зарядив широке примінювання індивідуальних полекш в оплатах. З полекш могтиме користати коло 63% загалу студентів. Крім того коло 17% студентів одержить стипендії, підмоги і позички. Вкінці міністр заповів збільшення буджету мін-ва шкільництва о 7,800.000 зл. З того піде 4½ міл. зл. на аванси учителів і 3,300.000 зл. на збільшення числа етатів учителів народних шкіл.

ПОЛІТИЧНІ ВІСТИ

ПРО АВТОНОМІЮ ЗАКАРПАТТЯ промовляв премієр Чехословаччини др Годжа, на сходинах представників преси. Він заявив, що Закарпаття вже дозріло до того, щоб виконати мирові умови щодо нього і дати йому автономію. Губернатор Закарпаття одержить свого рода правительство в формі референтів для справ культурних і господарських. — Таким чином Чехословаччина додержалаб слова, даного українському народови. Се може мати політичні наслідки сягаючі дуже далеко.

СЕНАТОР ЛУЦЬКИЙ виголосив промову на засіданню сенатської буджетової комісії. Він обговорив м. і. справу національних меншин і зголосив свої завваги щодо становища міністра закордонних справ Бека в справі меншостевих договорів.

УКРАЇНСЬКИЙ ПОСОЛ Баран зголосив маршалкови сойму слідуючий внесок: Сойм взиває правительство зліквідувати остаточно табор відокремлення в Березі Картузькій і звільнити особи, що там іще перебувають.

СЕНАТ збереться на повне засідання дня 4 лютого с.р. На порядку ряд ратифікаційних договорів.

ДЕЛЕҐАЦІЯ ЛЬВІВСЬКИХ ЖИДІВ інтервеніювала в міністра освіти Свентославского в справі жидівської молоді, що студіює на високих школах у Львові.

КОНФІСКАТА ВИЛЕНСЬКОГО „СЛОВА“. Орган виленських консерватистів „Слово“ видав спеціяльне пропагандове число дня 26. І. с. р. Згадане число було сконфісковане за статтю М. Прушиньского „Трагедія українського народу“. Се перша конфіската від часу травневого перевороту.

ДО ВАРШАВИ прибули ромунські журналісти. Вони мають студіювати організації польської молоді.

ЧЕСЬКА ЖАНДАРМЕРІЯ увязнила кількох учеників німецької ґімназії в Моравській Острави під замітом приналежности до нелеґальної орґанізації, що загрожує чеській державі.

КАНЦЛЄР ҐІТЛЄР виголосив промову до німецьких нац.-соц. студентів. Він обговорив ролю націонал-соціялізму в життю сучасної Німеччини.

НІМЕЦЬКИЙ ПОСОЛ В РИЗІ запротестував в латвійськім міністерстві закордонних справ і в премієра проти декретів, звернених проти німецької меншини в Латвії. Рівночасно латвійський посол в Берліні протестував проти атаків урядового ґітлєрівського орґану „Фелькішер Беобахтер“ на латвійське правительство і латвійський нарід.

МУССОЛІНІ відбув нараду з Б. Штайном, комуністичним амбасадором СССР в Римі. Совітський амбасадор застерігся проти нападів фашистівської преси на СССР.

ПОХОРОН АНҐЛІЙСЬКОГО КОРОЛЯ відбувся з великою парадою. В Лондоні перед домовиною короля передефілювало коло 800.000 людей за 4 дні. На похороні було 5 королів, 9 наслідників престола, 30 князів королівської крови, богато членів пануючих родів і всі члени пануючого англійського роду. В день похорону було в Лондоні коло 3 міліони напливових людей. З Лондону перевезено королівську домовину до замку в м. Віндзор спеціяльним потягом з 9 ваґонів помальованих на чорно і фіолетно. Короля Юрія V похоронено в історичній криптї Віндзорського замку. В день похорону о год. 13.30 запанувала в цілій британській імперії 2 мінутова мовчанка.

В ҐРЕЦІЇ відбулися вибори до сойму. Венізелісти здобули 127 мандатів, Цалдаристи (монархісти) 69, крайні монархісти 63, комуністи 15, інші політичні ґрупи по кілька мандатів.

В СТОЛИЦІ АБІСИНІЇ відбулися великі маніфестації з приводу побіди над Італійцями на північнім фронті в провінції Тіґре.

НОВИНКИ

Посмертна вистава творів О. Новаківського відбудеться в половині лютого в салях Музею Т-ва ім. Шевченка у Львові заходом Українського Товариства Прихильників Мистецтва. Будуть виставлені всі найвизначніші праці, шкіци, студії та рисунки, що обіймають цілість творчости покійного мистця.

Т-во українських студентів „Торговельник" у Львові підготовляє на кінець лютого виставку-ярмарок українського промислу. Завдання сего ярмарку — інформування української суспільности про поступ нашого промислу, рекляма його виробів та представлення конкуренційної якости й ціни українських фабрикатів широким верствам суспільности.

Богослуження за анґлійського короля Юрія V відбулося у Львові, в евангелицькій церкві заходом анґлійської кольонії та анґлійського консуляту. На богослуженні були представники влади і конзулі, акредитовані у Львові.

На основі амнестії звільнено, як відомо, 17,106 вязнів т. зн. 31 проц. всіх вязнів, що були у вязницях з днем 1 січня с. р. В числі 17.106 було 14.200 звичайних проступників і 2.906 політичних.

Львівська радіостація має побільшити свою силу з 16 на 50 кільоватів, без підвищення антен. Через те можна буде відбирати авдиції на детектор майже в цілій Сх. Галичині, по Перемишль, Тернопіль, Станиславів і Коломию.

Дві великі електрівні мають повстати в Дубні й Луцьку.

На Підкарпатті мають збудувати 17 нових українських шкіл. Для розбудови шкільництва визначено в державнім буджеті 1,500.000 а в краєвім 300.000 кч.

Совітське видання „Історії української літератури" буде двотомове. Перший том обійме період від давних часів до жовтневої революції, другий пожовтневу літературу. Головну вагу кладуть на „аналізу творчости письменників у тісному звязку з процесом клясової боротьби" на основі „марксо-ленінського розуміння мистецтва".

Нова чистка членів і кандидатів большевицької партії відбулася в Совітах на початку січня. На Україні усунено з партії 10 відсотків членів.

Протижидівські заворушення відбулися недавно в литовськім м. Арнією підчас торгу. Литовські селяни побили кільканацять жидівських купців.

Три великі видавництва в Швеції, Норвеґії й Фінляндії уфундували „Скандинавську надгороду", про котру можуть старатися письменники цілого світу. Темою праці має бути осьтака проблєма: „Чи в нинішних часах можна установити обективні критерії моралі? Коли так то на яких підставах."

Найстарший мешкальний дім в Німеччині се т. зв. „Сірий дім", селянська загорода, в Вінкелі над Реном. Він походить з VII—VIII століття.

Б. німецький цісар Вільгельм II обходив на днях 77-му річницю уродин.

В Парижі відбулися збори міжнародного летунського союзу, на котрих рішили, що лет довкруги світа відбудеться в серпні 1937 р. Довгота лету виноситиме 33 тис. кільометрів.

Гумор. — В ґімназії для дівчат. — Хто був найбільший завойовник? — Дон Жуан, прошу пана професора...

В Еспанії воєнний суд засудив за участь у заворушеннях у жовтні 1934 р. три особи на кару смерти, 19 осіб по 25 років вязниці, 20 осіб на кари вязниці від 3 до 20 літ та звільнив від вини й кари 105 осіб.

Анґлійські природники перевели спис птиць. Після здогадних обчислень на світі живе 7 і пів міліярда ріжних птиць. В самій Анґлії є їх 200 міліонів, в Лондоні около 3 міл., в тім дві треті воробців.

З приводу 2000-ої річниці уродин римського поета Горація міська бібліотека в Ню-Йорку урядила виставу манускриптів і перших видань творів того поета. Найбільше зацікавлення викликує на тій виставі відпис найстаршого рукопису його „Од", котрий походить з 9 ст. по Христі, крім того перші Горацієві друки з 15 і 16 століття з Франції, Італії й Німеччини.

Гумор. — Чи можу піти до дому, пане професоре? Мені дуже недобре. — Що тебе болить дитинко? — Мені недобре тут, в школі, пане професоре.

Гумор. — Один визначний професор медицини оставив по собі спомини. Щоб їх відчитати, видавнича фірма заанґажувала двох аптикарів.

Уживану одіж, білля, обуву мужеську, жіночу, дитячу для інвалідів, вдів і сиріт приймає УКТОДІ, Львів, Потоцького 48. З провінції висилайте почтою. У Львові відберемо самі за писемн. повідомленням.

БІРЖА

ГРОШІ. Доляр у Львові у приватних оборотах 5.25 – 5.27 зол.

Нім. марка 1.25 — 1.30, фр. франки 34.90 — 35.10, шв. франки 171.50 — 172.50, фунти стерлінґи 26.10 — 26.25, австр. шілінґи 98.00 — 99.50 чеські корони 19.00 — 20.00, рум. леї 26.00 — 28.00 ліри 33.50 — 35.50.

НАБІЛ. „Маслосоюз" повідомляє, що в дні 30. січня ц. р. кооперативам платив за:

1 кґ. масла дес. без опакування	2.50 зол.
1 кґ масла дес. експорт. з опакув.	2.60 „
1 л. молока	0.14 „
1 л. сметани	0.75 „
1 к. яєць	3.80 „

Пастеризоване молоко з доставою до дому у Львові 1 літра 24 сот.

Тенденція на масло вдержана, на молоко і сметану слаба, на яйця знижкова.

„Маслосоюз" повідомляє, що від 30. І. ц. р. платить своїм доставцям за 1 кґ. живої ваги птиці, льоко подвіря птахомясарні „М. С." у Львові, (вул. Декерта ч. 4):

Молоді кури І. кл.	1.05 зол.
Товщеві качки І. кл.	1.10 зол.

Порада все на часі. При нинішній кризі, особливо на селі, трудно заднати постійних передплатників. Селянин не все має на сіль і нафту, на сшиток і книжку для дитини, а одначе як з одної сторони добра ґазетка в руках пароХіян се помічник пароха, так з другої сторони се нерозлучна цілість Католицької Акції. І тому мимо всего, хочби „мало терпіти насильство", печатане слово мусить увійти між пароХіян. В останню неділю року голошу проповідь на тему читання й підпирання католицьких часописів, потім познакомлюю з їх змістом і ціною та навіть представляю їм перед очи тижневики і місячники в католицькім дусі. „Знаю, додаю на кінці, що лише заплата передплати справляє вам трудноші й тут хочу вам прийти з помічю. Даром не дам вам ґазетки, бо так з власного досвіду як і з уст старших священників я переконався, що не цінте того, що даром, або припускаєте, що редакції присилають їх даром. Тому беріть їх на відробок, т. зн. я за вас заплачу, а ви мені се відробите ручно або кіньми, в огороді або полі". Наслідок був, бо зголосилося кількадесять старих і нових передплатників, а я тішуся і подаю сей спосіб до відома сільських Собратів. — о. Шатко. („Ґазета Косцельна", ч. 8 з 1935).

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення Редакція не відповідає.

ПОСМЕРТНА ЗГАДКА.

† **О. Александер Петро Мійський,** парох Вовкова. Упокоївся дня 27 січня б. р. по короткій а тяжкій недузі, заосмотрений Найсв. Тайнами, проживши літ 67. Похорони відбулися 29 січня 1936 р. у Вовкові к. Львова.

Учителька, здорова, інтеліґ. жінка займеться зарядом дому і дітьми у вдівця, або домом целебса. Дора — Уряд парох.

КІНА

АПОЛЛЬО: Амок.
КАСИНО: Кабінет воскових фіґур.
КОПЕРНИК: Катеринка.
МАРУСЕНЬКА: Катеринка.
МРАЖ: Правда про кохання.
МУЗА: Сон літньої ночі.
ПАКС: Петрусь.
СТИЛЕВИЙ: Любовні маневри.

ФАБРИКА ХЕМІЧНИХ ВИРОБІВ
О. ЛЕВИЦЬКА і С-ка
Львів, ул. Кордецького 51.
Тел. 60-04. ПКО. 503.881.
поручає власні вироби найкращої якости:
Пасту до взуття „Елеґант" терпент.
Пасту до взуття „Елеґант" воскову
Пасту до підлоги „Французька маса"
Віск комбінований до підлоги
Вазеліну до шкіри

Синку до білля
помадкову і коронову
Шварц до чобіт
Віск шевський
Смолу шевську

Увага! Не звертай уваги на перестороги, котрі мають ціль лише відтягнення клієнтів. Замов тільки в нас а будеш вдоволений. — ДЕШЕВО, БО ПРОСТО З ФАБРИКИ.

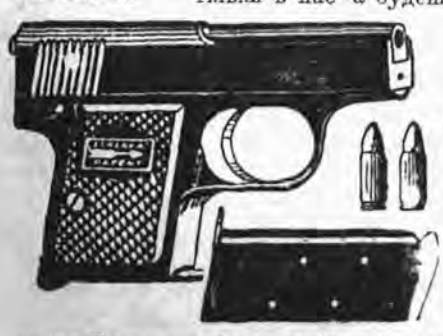

Сензаційний винахід 1935 р.

Зброя без поліційного дозволу.

Автомат 6 мм. виробу 1935 р., що викидає сам гільзи після вистрілу, стріляє до цілі металевими кульками або протом, гарно оксидований, плоский, системи „Стріла" забезпечує цілковиту особисту безпеку в дома і в подорожі. Сей автомат се правдива ревеляція в ділянці фабрикації зброї. Він виконаний люксусово, прецизійної конструкції, не затинається, не псується і може служити на довгі літа. Гук оглушуючий. Надається до оборони помешкань. Ціна тільки 5·90 зл; 2 шт. 11.50 зл Сотка куль Фльоберт 3·55 зл. Автомат „Стоп" В/ґ рис. 25·70 зл. Щітку до чищення цівки додаємо даром. Висилаємо без поліційного дозволу. Платиться при відборі. Адреса для листів: Ґенер. Представн. на Польщу і В. М. Ґданськ „Стшала" Варшава, Д-ра Заменгофа 12 відділ N/z.

ЦІНИ ОГОЛОШЕНЬ

Ціни розуміються за одношпальтовий рядок (ширини 70 мм.) о висоті 1 мм. Висота шпальти 370 мм. За оголошення (кромі дрібних) в застереженому місци дочислюється 20%. Дрібні оголошення поміщуються по вплаченні належитости готівкою або почтовими значками.

Шпальтові оголошення

В рубриці: „Оголошення"	30 сот.
В тексті і в новинках	50 „
На першій сторінці	60 „

Дрібні оголошення по 8 сот. за слово. Перше слово і товстий друк числиться подвійно. Найменше оголошення (9 слів) 80 сот.

Сторінкові оголошення

На останній сторінці: 1/2 стор. 180·— зол., 1/4 стор. 90·— зол., 1/8 стор. 45·— зол., 1/16 стор. 25·— зол. В редакційному тексті: 1/2 стор. 280·— зол., 1/4 стор. 140·— зол., 1/8 стор. 70·— зол., 1/16 стор 35·— зол.

При кількаразовім анонсуванні даємо значну знижку

Видає й редагує Комітет У. К. О. — З друкарні „Графія" Львів, Тиха 5 Тел. 2-89. — Відповідальний редактор Пантелеймон Хитра.

Porto opłacono ryczałtem.

Рік XI. Львів, четвер, 6 лютого 1936. Ч. 9 (908)

НОВА ЗОРЯ

Виходить 2 рази тижнево: в четвер на 8 ст. під неділю на 8 ст.

АДРЕСА: Нова Зоря, Львів, ул. Гродзіцких ч. 2.I. п. - Тел. 105-72.

Передплата в краю: чверть-річно 6 зол., місячно 2 зол., Закордон. чверть-річно 9 золотих

Ціна числа 20 с.

Конто П.П. Львів 505.796

Англія йде з большевиками

Король Англії говорить майже годину в 4 очі з Літвіновом.

З Лондону звідомляють: Комісар заграничних справ СССР Літвінов конферував дві і пів години з міністром заграничних справ Іденом. Предметом їх розмови була експанзія Японії на Далекім Сході, потому справи господарські. Совітський маршал Тухачевський складав візити в клюбах вищих англійських офіцирів і конферував з представниками англійської армії. Клюб офіцирів королівської армії приймав його чаєм. Дивний припадок хотів, що в часі того приняття місце Тухачевського було якраз напроти портрету убитого большевиками царя Николая II. Той портрет цар присвятив англійській армії власноручним підписом. Та найбільшу сензацію викликала розмова Літвінова з новим королем Англії. Вона тревала майже годину й відбулася в чотири очи. Потому Літвінов конферував з міністром війни і премієром Великої Британії. В пресі появилися вісти, що ті розмови дадуть товчок до великої коаліції держав насичених версальським миром, котрі бояться Німеччини. Тухачевський цілий тиждень оглядав англійські фабрики зброї й амуніції, розуміється, з великим зацікавленням.

Великий ланцух Москва—Букарешт—Прага—Відень—Женева.

Які великі надії покладає Англія на ролю російської армії, свідчить стаття в „Таймсі" п. н. „Нова фаза російської еволюції." „Таймс" пише, що та еволюція становить милу несподіванку для англійської опінії, котра з задоволенням стверджує, що „совітська Росія постепенно перемінилася в велику імперіяльну могутність. Її влада сильніша від усіх російських правительств від 1905 р. Її армія має 1,300.000 вояків під зброєю і 5 міл. резерви. Її устрій щоправда збуджує страх, одначе (!) він спертий на незмірних природних богацтвах." — Стаття „Таймсу" без сумніву причиниться до скорої ратифікації французько-совітського договору французьким парляментом. Потім наступить ратифікація ромунсько-совітького договору. Так під авспіціями Парижа й Лондону навяжеться великий ланцух Москва — Букарешт — Прага—Відень—Женева.

Що на те Німці і по котрій стороні Польща.

Кореспондент „Таймсу" пише: „Deutsche Allgemeine Zeitung" боїться союзу Лондону й Парижа з Москвою. Той щоденник передбачує також створення ланцуха Москва—Букарешт. — В тім всім нічого не чути про Польщу. В польськім щоденнику „Ognisko", що виходить в Парижі, є ось що: „Будьщобудь се знаменна річ, що ні ґен. Сосновского, ні амбасадора Скірмута Іден не запросив на конференцію, хоч приняття Літвінова Іденом се вказівка, що Англія прочуває близький напад Німеччини. Щоб відперти той напад, Англія збирає союзників і творить сильний фронт оборони проти німецького напасника".

Відновлення козацьких традицій в СССР.

Недавно прибула до Москви капеля донських козаків. Вона дала кілька концертів в Москві. Потому запросили її на Кремль, де вона відспівала ряд пісень перед Сталіном, марш. Ворошиловим і іншими членами совітського правительства. Донські козаки стали дуже модними в столиці Совітів. Син голосного основника Че-ка і ГПУ Фелікса Дзержиньского, тепер совітський летун, написав спеціяльну оперу „Тихий Дон". Опера основана на тлі звичаїв донських козаків. В січни с.р. виставлено ту оперу в Москві. Вистава стала політичною подією. На премієрі були м. і. Сталін, Молотов, Ворошилов і інші большевицькі достойники. Підчас перерви Сталін і Молотов розмовляли з автором песи і дуже собі хвалили спробу популяризації донських козаків. — Мало бракує, щоб Донські Козаки стали під формою червоних козаків преторіянами совітської диктатури.

Загроза комунізму в Америці

Внаслідок великої господарської крізи в Злучених Державах Північної Америки комуністичні впливи сильно зростають. Разом з комуністичною пропаґандою йде в парі пропаґанда безбожництва. Зазначується чимраз більший хаос понять і брак якихнебудь напрямних. Мабуть найсумніший образ представляють тепер високі американські школи. Там під плащиком свободи поглядів кождий професор має право виголошувати навіть найбільше абсурдні теорії. Студенти се найбільше пригожий ґрунт для ріжного роду комуністичних і атеїстичних аґітацій. Колиж додамо до сего цілковитий брак моральних гальм, розлюзнення обичаїв (нпр. часті розводи, самогубства і морди) і провокаційну діяльність комуністів, котрі розвивають чимраз нагальнішу пресову кампанію проти капіталізму — одержимо справді трагічні вигляди для Злуч. Держ. Півн. Америки. (КАП).

Примас Англії про пресу

В послідним числі „Брітіш Пресс Ревю" архиепископ Вестмінстеру Монсіньоре Гинсли оповістив статтю, в котрій взиває англійську суспільність стреміти до піднесення свого морального рівня і пише м.і.: „З ріжних причин в послідним чвертьстоліттю преса стратила значіння як керовниця публичної опінії. Нинішна тенденція йде в тім напрямі, що публична опінія кермує пресою, а не преса опінією. Та вже родиться рух, що стремить до піднесення рівня преси. Ознакою того є рішучий виступ британського журналістичного інституту проти сензаційних репортажів, які витягають на денне світло навіть найінтимніші справи." (КАП).

Такса за свіжий воздух

Лондон се найбільше задимлене місто в світі. Як обчислили статистики, лондонські фабрики викидають денно 44 тон саджі в воздух. Лікарі ствердили, що саджа з частинками смоли се одна з головних причин частих занедужань на рака. Супроти того декотрі готелі в Лондоні впровадили спеціяльні фільтри, що чистять воздух. Кімната з таким фільтром коштує 8 зл. дорожче від інших кімнат.

Хто добре газдує, той гараздує! кажуть старі люди, а господарюєте добре, складаючи свої ощадности на премійну книжечку

КООПЕРАТИВНОГО БАНКУ

„ДНІСТЕР"

ЛЬВІВ, УЛИЦЯ РУСЬКА ч. 20.

на яку крім звичайних відсотків можете одержати ще й нагороду за ощадність 25—100 зол.

Сучасне православіє

Боротьба за ґеґемонію в нім.

Сегодня виберемося на прогульку до старої Византії, де як відомо, зродилася перед віками Фотієва схизма, котра нині ще більше як колись тяжить важкою мов скала клятвою на цілім православнім світі. Там, в Царгороді й околиці пошукаємо політично-релігійного тла, на якім будемо мережати життепис бувшого голови варшавської автокефалії, патріярха Мелетія Метаксіса, що помер весною мин. р. в Александрії. Бо прецінь випадає дотримати слова і дати антипедал до Заїкинової біографії уніятського епископа Білозора, яку він помістив у варшавському „Слові", оттак собі, на притики Уніятам.[1])

Нетільки ся „куртуазія", але передовсім релігійний і науковий інтерес велить нам займитися патріярхом Мелетієм. Навіть побіжна студія його діяльности на політ.-релігійнім тлі военних перехрещувань повчить нас наглядно, як далеко докотилося сучасне православя в своїм розкладі і як воно далі р о з к р и ш у е т ь с я на преріжні, взаїмно себе поборюючі, автокефалії, які остаточно спадають до низької ролі невільниць в службі ріжних політик.

I.

До великої війни царська Росія мала диктаторський вплив і протекторат над греко-словянськими православними церквами. Хоч царгородський патріярх мусів бути ультральояльним туркофілом та приймав упокорюючу інвеституру з рук султана, одначе на царгородськім престолі не міг засідати патріярх, котрий не виконувавби поручень російського уряду. Впливи Москви ростягалися й на патріярхати антіохійський та єрусалимський; Росія суперничала успішно з Англією навіть на терені александрійського патріярхату. Московський амбасадор в Царгороді виконував владу гейби справжнього примаса між патріярхами. Так прим. коли 1909 р. повстали між патріярхами „граничні" спори на терені Палестини і Кипру, російський амбасадор при Порті Ч а р і к о в остро скартав чотиропрестольних патріярхів,[2]) приказуючи їм заперестати всяких сварень та гіршачого обкидування себе клятвами.

Не треба й доказувати, що сей релігійний протекторат Росії над гр.-словянським православям утревалював її політичну перевагу в Меншій Азії й на Балкані. Протестантська Англія, суперниця

[1]) Гл. статті „Немочі батьків" і „За історичну правду" в „Н. Зорі" чч. 3, 5 і 6 з с. р.

[2]) На старорускіх друках часто подибуємо формулу: „За благословенням чотиропрестольних патріярхів", себто: царгородського, антіохійського, єрусалимського й александрійського.

Росії, не мала в руках того релігійного атуту. Щойно з упадком царату і наступом воюючого проти релігії большевизму пропав і російський протекторат над православними народами. Зі становища російської раціі стану се один з непростимих гріхів большевицького режіму — усунення Росії від релігійного проводу на полудневому Сході. І не вдасться Москві направити понесених шкід навіть всіми засобами червоного інтернаціоналу.

II.

Таке положення дає повну свободу рухів Англії й розкриває перед нею широкі овиди. Англія віддавна змагає до протекторату над Сходом. Щоби дійти до сеї мети, послугується вона успішно і релігійними відносинами на Сході. Змагає вона до релігійної унії англіканської церкви з православними церквами. Коли се вдасться, тоді православний світ попаде також під політичний провід Англії, зі всіми його промисловими і торговельними наслідками.

Англіканська церква займається вже від XVI ст. справою зєдинення з православям. Відомий з історії України Кирило Люкаріс, професор острожської академії, перенятий наскрізь кальвінізмом, поробив великі уступки в річах віри для зєдинення з англійським протестантизмом. Від того часу чимраз більше затіснюється зближення обох, колись найдальше від себе відсталих віроісповідань: православя і протестантизму. Се зближення посунулося досить далеко в XIX і XX ст. Від світової війни на територіях Англії, Швайцарії і Швеції майже щорічно відбуваються англьо-православні зїзди, на яких панує обосторонно угодова атмосфера. Сталими гістьми тих унійних конференцій бувають і представники варшавської автокефалії. Так приміром і в 1935 році в серпні православний митрп. Денис їздив зі своїм секретарем Рощицьким до Швайцарії на конґрес „Союза релігійної дружби", як обережно виразилося православне „Слово".

На сих конференціях залежить англіканізмові на тім, щоби православні узнали важність протестантських „свячень" щоби православя зі своєї сторони визбулося квієтистичної закаменілої церковщини. Донедавна православні не узнавали (подібно як і кат. Церква не узнає) протестантських духовників священиками та дивилися на протестантів як на секту „безпоповців". Знова православні ставлять як підставу релігійної угоди узнання протестантами догм східньої Церкви і її ерархічних ступенів. Трудна то справа! Наразі глибока пропасть розділює обі сторони. Однак остаточно може дійти до якогось компромісу між протестантизмом і православям. Коли се станеться, православя підпише на себе присуд смерти, бо в обіймах протестантизму мусить воно вкінці улячи процесові цілковитої ляїцизації. Се незаперечна правда, що протестантські доктрини віддавна ґангренують православний Схід. Се т. зв. сучасний „ренесанс" православя, який полягає на повільнім „очищуванні" шляхом раціоналізму православя з давнього християнського духа і на всмоктуванні протестантського духа. Нині чимраз більше православних питомців, особливо грецьких і сербських, студіює на протестантських богословських факультетах в Англії й Німеччині. Нерідко і духовники обох віроісповідань відправляють богослуження в спільних церквах і на тих самих престолах.

На Сході, передовсім в Росії, є ще один важний чинник, який легко піде на руку протестантизмові: се світські богослови-несвященики (в роді Глубоковського, Сенковського, Катанського, Фльоренського, Бердяева, Карсавіна і др.). Вони вправді знають археольоґію й історію Церкви, але за се відзначуються раціоналізмом в стисло богословських науках. На останнім зїзді православних з англіканами, котрий відбувся у Франції, виступали з проунійними рефератами світські російські „богослови" як прим. Бердяев (гл. „Н. Зоря" ч. 901 з 12. І. 1936). Се один з доказів упадку православя; воно з недостачі вченого духовенства послугується мірянами навіть в чисто богословських справах.

Релігійним раціоналізмом вже заражені навіть декотрі православні ерархи. Се не секрет, що голова російського православного синоду в Сремських Карлівцях митрп. Антоній Храповицький перенятий протестантським духом. Всупереч канонам і догмі східньої Церкви твердить він, що е більше ніж сім св. Тайн. А знов Антоній не узнає супружа Тайною, а зате називає Тайнами... водосвяття і чернече постриження. Тому не можна відмовити раціі еп. Евлоґієві, що реванжуючись Антоніеві клятвою за клятву, називає митрополита еретиком.

З огляду на такі справи представники православя можуть засідати з протестантами при однім столі і розправляти над церковним зєдиненням. Англія влекшує зустрічі своїх духовників з православними. Вона фінансує унійні зїзди, удержує православних богословів в англіканських наукових заведеннях, сплачує навіть довги східних патріярхів, як се прим. зробила по війні з єрусалимським патріярхатом. Альбіон не робить сего очевидно з релігійних мотивів, але з вирахування, що релігійний протекторат на Сході дасть Англії і політичну ґеґемонію.

III.

Поруч Англії і молоде югословянське королівство виступає з великими амбіціями — станути на чолі як не світового, то бодай всесловянського православя. Хоче воно наслідувати царську Росію, повалену большевиками. І справді факти стверджують, що югословянська політика йде до сеї мети вперто і методично. Сербська церква має свою богату історію. Се назагал історія релігійного занепаду. В добі турецького панування богато Сербів збісурманилося. В 1835 р. сербська церква відчахнулася з політичних мотивів від царгородського патріярхату. Була се церковна схизма, яку анатемізував патріярх. Але 40 літ пізніше Фанар дався переблагати і сербська церква дістала благословення на повну незалежність. Заслуга в тім виключно короля Міляна, котрий йдучи за приміром Бориса Ґодунова, попер свої змагання „звінками" арґументами.

По світовій війні проявила сербська церква велику рухливість. У вересні 1922 р. вибирають собі Серби власного патріярха Димитрія. Тогож року набуває югословянське правительство за півтора міліона франків шість митрополичих престолів, що дотепер належали до православ'я царгородського патріярхату. Так отже новий сербський патріярхат обіймає нині 29 діецезій і коло сім міліонів душ. Таким чином сербський патріярхат, змагаючий до ґеґемонії в православному світі, вже нині перевисшує чисельністю вірних в двацятеро царгородський патріярхат. Щобільше, сербська церква має більше вірних ніж всі чотири старі патріярхати[3]).

Не треба випускати з уваги факту, що апетит сербського патріярхату зростає вміру росту політичної сили Югославії, бо там церква грає ту саму ролю, як колись казьонне православя в Росії. Щоби здобути нові терени, сербське православя пішло дуже сильним наступом на сумежну греко - католицьку Церкву в Хорватії. Колись історія належно насвітлить мартирольоґію сеї невеликої, зєдиненої з Ап. Столицею, Церкви, якою кермує великий югословянський патріот, а заразом визначний епископ-апостол Ніяраді.

Та неодному з нас і не приснилосяб, що змагаючий до вселенськости сербський патріярхат вдарив відразу в душу... українського народу! Воно справді так було. В 1922 р. сербський патріярх вислав епископа Дозитея з Нішу в товаристві російських місіонарів на Закарпаття для ширення схизми між нашими людьми. І справді схизма почала робити значні успіхи між релігійно і національно несвідомим народом. По дуже важких трудах вдалося церковній владі при головній співпраці закарпатських ОО. Василіян і Редемптористів стримати і зльокалізувати похіщ схизми. Однак Белград таки потрафив з підмогою російських еміґрантів утворити на Закарпатті православну дієцезію при доброзичливости чеського уряду (Мала Антанта). Сербський патріярхат пригорнув до себе також чеських латинських священиків апостатів і висвятив для них епископа Ґоразда.

Сербські місіонарі не спинилися на Карпатах. Вони подали руку через гори й аґітаторам православя на... Лемківщині. Через польсько - чеську границю переходили сюди й туди юрби путників під проводом москвофілів на ріжні празники і свята русской культури. Таким робом сербський патріярхат всукав посторонок, який сягав від Сремських Карловиць — понад Карпати аж до варшавської автокефалії. Був се очевидно заговір православного Синедріону на душу греко-католиків, щоби їх відірвати від Петрової Скали і втопити в схизмі.

Одначе ся експанзія сербського православя з його гордими претенсіями проводити словянському світові привела до нової схизми в... російському православю! Хоч яке се дивне, однак правдиве. Надмірний зріст сербських впливів не міг подобатися російським патріотам, які мріють про скору відбудову Росії. Заступник („містоблюститель") патріярха в Москві Сергій, як також духовні і світські еміґранти скоро зоріентувалися, що методично зростаючі впливи сербського патріярхату на Балкані і других теренах будують важку до перебуття греблю для майбутньої російської ґеґемонії над православним світом. Кромі сего положення виглядало парадоксальним саме тому, що внутрішно слабоньке сербське православя росло і кріпшало силами російського духовенства, котре було на жолді Югославії. В зрозумінні такого стану річи московський Сергій завізвав російських епископів на еміґрації до підданости московському релігійному центрові. Неслухняних Сергій обкладав клятвами і ставив на їх місце нових ерархів.

А вже грубі томи можна писати про голосний розкол серед російських православних кругів на еміґрації. На чолі двох, ненависно себе поборюючих відломів, станули старі вожаки передвоєнної чорносотенщини, відомі нам помічники Столипіна в поширюванні православя в Галичині: митрп. Антоній Храповицький і архіеп. Евлоґій Ґеоргієвський. Між тими колишніми приятелями і сотрудниками нині — пропасть, над якою лиш перемигують лискавки клятв... Розділюють їх не тільки погляди на політичний устрій майбутньої Росії, але в рівній мірі і ріжниці думок про сьогоднішне головство в православній церкві та про ґеґемонію православя в майбутньости. Митрп. Антоній, котрий перебуває зі своїм синодом в Карлівцях на удержанні Сербів, віддає всі свої сили для сербської пропаґанди, а сам уважає себе головою всеросійського православя. Еп. Евлоґій тримався спершу патріярха Тихона, опісля його заступника Сергія, а нині піддався правосуддю царгородського патріярха. Митрополита Антонія ігнорує і називає узурпатором. За се російський синод в Карлівцях викляв Евлоґія, відсуваючи його навіть від участи в молитві з мірянами... Евлоґій зреванжувався Антоніеви такою самою клятвою, яку санкціонував царгородський патріярх...

В заключенні сего розділу скажемо, що сербський патріярхат се нині найсильніша автокефальна церква, очевидно під оглядом зовнішнього поширення і далекосяглих амбіцій, підпираних державною політикою. Куля хорватського заговірника, яка вбила на вулиці в Марсилії сербського короля, повалила рівночасно голову всесловянського православя.

Мимоходом випадає ще згадати про сербських сусідів — Болгар.

Наймолодша болгарська автокефальна церква родилася щойно 1860 р. Родилася без благословення царгородського патріярхату. Тому від її різдва безнастанно били в неї бурі і вихри византій-

[3]) Після обчислень з 1927 р. православного проф. унів. в Софії Стефана Цанкова чотири східні православні патріярхати мають вірних: царгородський 300.000 душ; антіохійський 250.000 душ; єрусалимський 33.000 душ; александрійський 50.000 душ.

ських клятв. Хоч болгарська церква не змагала до якоїсь більшої ролі в православному світі, то однак була прикрим сусідом геленського патріярха в Царгороді. Болгарський ексарх розказував навіть на передмістях Царгороду та визиваючо ставився до патріярха, не узнаючи його влади над Болгарами. Се надоїло патріярхові і византійський собор рішився по двомісячних нарадах в 1872 р. осудити болгарський сепаратизм. І справді того року впала клятва Царгороду на голову болгарського духовенства. Мотиви осуджуючої енцикліки слідуючі: „Опрокидуємо, ганимо й осуджуємо ф і л е т и з м, се є расові вражди, колотнечі, суперництво і національні боротьби в Церкві Христа Господа... Згідно зі святими канонами, проголошуємо як відступників від єдиної, святої, соборної й апостольської Церкви, як дійсних с х и з м а т и к і в всіх тих, що плекають сей ф і л е т и з м і котрі сміють на тій засаді творити нові релігійні групи. Внаслідок сего проголошуємо схизматиками, позбавляємо ступенів і виклинаємо Іларіона..." і т. д.

Болгари донині перебувають в тій „клятві", яку на себе стягнули задля таких самих національних розрахунків, які прм. Українці мають на деннім порядку зі своїми сусідами. Се однак типовий примір византійської льогіки і справедливости! Тоді бо, як Фанар стилізував ту клятву, існувала добра десятка автокефальних націон. православних церков як прм. російська, матірно-грецька, кипрійська і др. В тім тільки річ, що Болгари не вміли чи не хотіли зацитькати „вселенського" патріярха такими „аргументами", як се зробив 1582 р. Борис Годунов або потому сербський король Мілян...

IV.

Ще є одна держава й одна нація, яка з неукриваною радістю приймила упадок російської гегемонії в добі большевизму в Царгороді, на Балкані, в Азії. Се — Гелляда. Матірна Греція стало і щиро ненавиділа словянський протекторат над православним світом. Від трох століть страшило Грецію марево небезпеки опанування Царгороду Росією і поставлення там свого патріярха. Бо хтож мав право панувати в „другому Римі" як не Греція? Тому не диво, що майбутний словянський патріярхат був у Греків таксамо зненавиджений як панування Турків в Царгороді. Грецькі патріоти віддавен леліяли надію опанування старої достойної Византії, столиці Юстиніянів, Геракліїв, Фотіїв.

Особливо підчас світової війни збудилося у Греків велике бажання здобути для себе Царгород. В тім напрямку сильно пхнув грецьку опінію політичний розум Веніцельоса. Його змаганням було зєднити всіх Греків з матірним краєм і дати їм як цісарську столицю Царгород з власним патріярхом. Веніцельос не бачив перед собою непереможних трудностів: збольшевізована Росія не могла перешкаджати тай легко можна було випередити сербський всесловянський рух; крім сего могутня Англія накидувалася Греції з допомогою.

Першим кроком до здійснення пангеленських мрій було викинути „хорого чоловіка" з Царгороду. Проворний Кретієць був навіть досить поміркований. Не бажав він простої займанщини для себе Царгороду, а вдоволявся звичайною окупацією сего міста. Се вже вистарчило, щоб до Царгороду впровадити грецького цісаря і свого патріярха, якийби проводив всьому православному світові.

До переведення своїх широкозакроєних церковних плянів шукав Веніцельос людини, яка пропагувалаб пангеленські ідеї в церкві і церковними засобами. І знайшов таку людину в особі свого родимця з Крети, митрополита з Кипру — Мелетія Метаксіса.

Діяльністю того ерарха займемося другим разом, бо він нам цікавий не тільки як центральна постать пангеленського руху в наших часах, але також як голова варшавського всепольського православя. — К. П.

ОГЛЯД ПРЕСИ

З нашої новішої історії...

„Український Бескид" в ч. 3. (318) приніс п.з. „Вчера — нині — завтра" отсю знамениту статтю:

Коли в 1772 р. спадщина Ростиславичів і Романовичів перейшла знід Польщі під володіння Австрії під назвою „Галичина і Володимирія", наша тодішна галицька суспільність представлялася польською формулою „chłop i pop". Незабаром приїхав сюди „революційний цісар" Йосиф II і об'їздивши край incognito (непізнаний населенням) писав з дороги до своєї матери, цісаревої Марії Терези, так: „Всі ждуть від нас справедливости — одні магнати невдоволені". Напоєний гуманними ідеями кінця XVIII ст., Йосиф II сподівався на пшеничнім галицькім чорноземі знайти людей щасливих, вдоволених і добробуту. Та розчарувався в надіях. Застав тут крайну нужду. По повороті до Відня, в розмові з англійським послом (Sir Robert Murray Keith) характеризував сю нужду з сарказмом отсими словами:

„Одного дня, коли я сидів в курній хаті і писав листа до матері, воли з мого волосся скочила (впала) на папір. Я дмухнув на бестію і докінчив листа, але вже запечатавши його, пригадав собі ще одну забуту справу. Тому я отворив листа наново і, на моє велике здивування, побачив ту саму вош поміж картками листа. Я лишив її в спокою, дописавши тільки „post scriptum" (кінцеву дописку): „Один з нових підданих Вашого Цісарського Величества бажає, щоб його конче представити Вашому Величеству."

Вош була наче символом і гербом краю. Воши зїли вже гордого льва, що колись пнувся на скелю, а тепер доїдали галицького кріпака. Отсе був „chłop"!

А „pop"? Про него австрійський урядовець пише своєму урядови до Відня таке: „Сільський священик мало й чим ріжниться від селянина щодо фізичної освіти та звичаїв. Живе в нужденній хатині як селянин, оре, пе, бідує як селянин. В подертій одежині, з обойчиком на шиї, з люлькою в роті, з батогом в руках, іде коло своїх волів..."

Отсе наша суспільність по виході з „дома работи". Отсе „chłop i pop" побіч себе.

І треба признати, що „революційний цісар" стає погромщиком „воші", розковує нашому селянинові бодай одну руку, щоб міг перед вошами боронитися. Увільняє духовенство від панщини, основує духовний семинар для священичих кандидатів, з мужика скидає кайдани невільництва, лишаючи йому лекші ланцюхи панщизняні та управильнює панщизняні відносини.

Але „Бог високо, а цісар далеко" — говорив тодішний селянин. На папері була деяка полекша, але в практиці продовжався давний, передавстрійський режім. Адже „магнати невдоволені", що „всі ждуть справедливости", привикши віками до самоволі, звели правну регуляцію відносин до мінімум. Ще в 1847 „жартом" тягли священика на панщину.

По проголошенню конституції в Австрії, ця самоволя приняла інші форми. Селянин вільний від панщини проти волі тих, що над ним панували, обтрясався з вушей, а як не міг, втікав за море і там їх губив. Наша суспільність зачала набирати прикмет інших европейських суспільностей...

Від часу війни минає чверть віку. Все за той час змінилося. Здається, інший світ настав. Не кращий, а г і р ш и й. Сунемося з гори взад, вертаємо туди, звідки вийшли — до того стану, який символізувала йосифінська вош. „Chłop i pop" на овиді.

В тій трагічній ситуації кидаємося з одної крайности в другу крайність. Дві крайности — два противенства. Середної лінії ми не знаємо. Це психіка раба. Він або бунтується або мякне, як віск на вогні. Як бунтується, то навіть свою власну хату запалить, свою жінку і своїх дітей покалічить. А як примиріє під ударами батога, доходить до самопониження.

Один наш посол до австрійського парляменту, оповідав, що один австрійський генерал не міг нахвалитися нашого вояка в ролі його „офіцерс-дінера". Як він чистить мої чоботи — говорив генерал — то так ревно, так щиро, що язиком обслинює, щоб кращий „глянц" видобути. Дає більше, ніж я від него вимагаю. Отсе душа покореного раба, того раба, котрому рабство вілося в кров і кости.

Історія твердить, що серце нашого народу здобули Марія Тереса і її син Йосиф II своїми вчинками справедливости. „Тирольці сходу" — се не штучна гуцульська імпреза політична. Се було чувство вдячности за те, що нашому народові помагали піднятися з тяжкого упадку, що старалися шанувати його людську гідність — по віковій неволі. Помагали стати лицарем.

Коли польські представники війшли з ворожого становища і декларували австрійській династії звісне „przy tobie stoimy i stać chcemy", то робили се не для гарних очей династії і не за гарні слова тій династії. Сю важну декларацію складали за діла тої династії, за створення суверату польської державности.

Наш нарід тепер в подібній ситуації, в якій були Поляки в 1867 р. Він також перебув добу своєї державности, таксамо перебув катастрофу невдачі, за яку заплатив головами десяток тисячів своїх найкращих синів. Він бажає згоди, але згоди, що відповідає його достоїнству. Се було девізою також маршала Йосифа Пілсудського, творця польської державности: „Być zwyciężonym i nie uledz — to zwycięstwo".

Побідник перший подає руку побідженому. Сей її може приняти, але не як раб, а як лицар від лицаря.

Концесійну декларацію повинен складати насамперед побідник.

Чи Росія зміняється

„Глос Народу" в ч. 32 с. р. приніс під з. „Чи Росія зміняється" отсю статтю:

В ділянці відношення Совітської Росії до Европи наступили недавно події, котрі опінія (також в Польщі) приймає до відома з цілим спокоєм. Одначе вони мусять будити застереження в людях, що думають про будучність, не лише про теперішність. Ті відносини укладаються щораз більше — як говориться — „сприятливо". Сприятливо — для Совітської Росії, несприятливо для будучности Европи, для її цивілізації...

Н а ї в н і с т ь З а х о д у. — Передовсім вдаряє нас співпраця Европи з Совітською Росією в політичній ділянці. Виявляє її чинна участь Росії в працях Союзу Народів, — ряд договорів вже заключених або приготованих державами Европи (головно Чехословаччиною й Ромунією), — минулорічні подорожі пп. Ідена, Лявала і Бенеша до Москви. Се явища дивні, для нас прямо незрозумілі. Поясняє їх вправді один момент: огляд на „великодержавність" („mocarstwowość") Росії, на чисельну силу її населення та розміри її територій. Та тільки той один момент промовляє за співпрацею Европи з большевицькою Росією. Та й той момент не найважніший. Важніший від нього се огляд на характер держави, з котрою лучимося до співпраці. А той характер дуже і дуже підозрілий. Він зрадницький. Свідчить про те досвід полудньово-американських республик. Одначе богато держав не хоче про се нічого знати. Думаємо про Францію, Чехословаччину та Ромунію. Ідея забезпечення „status quo" Европи при тісній співпраці з Россією заслонює опінії тих країв вагу іншої ідеї, таксамо великої: забезпечення Европи перед комуністичною революцією. Та опінія представляє собі, що Москва зречеться своїх руйнуючих світ плянів за ціну почесного для Росії права засідати при однім столі над Леманом. То наївність. А не можна здержатися від уділення того очернення навіть такій тверезій дипльоматії, як дипльоматія англійська, котра вкінці пішла за приміром Франції і після „Морнінг Пост" хоче втягнути Росію до ряду держав, котрі організують забезпечення світа перед наступом III Німеччини!

Не можна забезпечити міжнародного мира при помочі приладів світової революції.

Та чи Росію, по останніх „змінах", котрі перейшла, можна ще вважати приладом світової революції? Ось питання, котре має рішаюче значіння в тій справі.

Н е п о р о з у м і н н я.—Під сим оглядом панує засадниче — здається — непорозуміння. Опінія богатьох держав думає, що зміна тактики комуністичних партій н. пр. у Франції або Чехословаччині означає зміну цілей Коміптерну і навіть цілої Совітської Росії... Комуністична партія Чехословаччини взяла участь у виборах президента республики, зріклася ставити власну демонстративну кандидатуру й солідарно підперла „міщанську" кандидатуру дра Бенеша. Ще більшу „згідливість" виявили комуністи у Франції. Дня 31 січня с. р. комуністичний клюб здержався від участи в голосуванні над внеском про заяву довіря. Коли зважити, що тактика того клюбу полягала дотепер на послідовнім поборюванні кождого „буржуазійного" правительства, то його поведінка 31 січня означає засадничу зміну, бо „толеранцію" супроти „буржуазійного" правительства.

З тих змін тактики комуністичних партій витягається висновок, неначеб змінилася також тактика Коміптерну супроти Европи, Се непорозуміння. Відємне відношення Коміптерну до Европи лишилося без змін. Коміптерн і дальше вважає себе тараном, котрим Росія б в „капіталістичний" устрій світа. Зміна відноситься лише до поодиноких комуністичних партій і полягає на співпраці з лівими партіями (ідея „Людового Фронту"), котрі дотепер поборювали.

Б е з з м і н. — Ту зміну зробили комуністичні партії дуже зручним способом і тою зручністю пояснюється повисше непорозуміння. „Буржуазійна" опінія таких країв як Франція, Чехословаччина, Англія успокоюється внутрішними „переміпами" в житті совітської Росії... Говориться, що Росія 1936 р. то — вже не Росія зперед 10 літ. Пишеться, що в ній богато змінилося як в устрою господарськім так і в культурнім житті. У Франції пр. цитують з задоволенням заяву комуністичної „Правди" зперед кількапацяти днів, котра йдучи за модним нині культурним напрямом, писала про совітський „гуманізм(!)" Лише католицька преса („La Croix") звернула увагу на облуду, котра криється в тім становищі „Правди". Не большевикам говорити про „гуманізм". Не Россії деклямувати на тему „чоловіка". Не Росії, котра в найстрашніший спосіб гідновила традицію Нерона і Діоклеціяна супроти віруючого чоловіка...

Французи кажуть у таких случаях: „plus ça change, plus c'est la même chose" (чим більше зміняється, тимбільше остає тимсамим).

Росія зміняє тактику; не зміняє цілей. Чим більші зміни робить у своїй тактиці, тим більше вдаряє витревалість у задержанні устійнених засад. Вовк не може перемінитися в вівцю. І лише наївність може вірити в можливість подібної зміни.

Мир в Европі загрожений III Німеччиною. Та загрожений і Росією. На іншій підставі? Се не зміняє сути річи. Християнська цивілізація для нас бодай таксамо ціннє добро як пр. міжнародній мир. — В. З.

УНО й УНДО

В „Неділі" ч. 1 з 5. І. 1936 появилося інтервю з головою УНДА п. Василем Мудрим, котре перепечатало відтак „Діло". В тім інтервю є між іншим ось що:

— Деякі неприхильні до УНДО краєві чинники твердять, що в Політиці УПР мусить згодом перемогти концепція п. Назарука про співпрацю з ґрупою Певного? — кидаю черговий запит.

— Про співпрацю Української Парл. Репрезентації з групою Певного — відповідає мій співрозмовець — так на парляментарному терені як і поза ним, не може бути ніякої балачки Парляментарна ґрупа п. Певного не має ніякого власного політичного обличчя, бо вона є виключно тільки виявом політики волинського воєводи. Ключ до політичної тактики і політичних цілей тієї ґрупи лежить на жаль не в її руках, тільки в руках того ж воєводи. Сказано хіба досить, щоби зрозуміти великанську політичну пропасть, яка лежить між УПР і цією ґрупою. Все те, що ми робимо, й що проклямуємо на парляментарному терені й поза ним, все це є випливом нашої власної волі, наслідком наших досвідів, життєвих потреб і вимог нашої національної рації. Все те, що робить і проклямує ґрупа п. Певного є вислідом інструкцій та інспірацій того, хто її сотворив.

— Отже як розуміти посунення „Нової Зорі" в тій справі?

Пос. Мудрий здвигнув плечима:

— Скажу Вам хіба це, що до нашої Парл. Репрезентації належить двох представників Української Народньої Обнови, а саме посол др Іван Волянський, голова Обнови, член політичної комісії нашої Репрезентації і сенатор о. др Роман Лободич. Обидва вони солідаризуються вповні з нашим становищем у справі ґрупи п. Певного і тим самим не погоджуються зі становищем „Нової Зорі", яке вона заняла на своїх сторінках у кількох статтях до ґрупи Певного. Що більше, недавно появилася була на сторінках „Нової Зорі" замітка, в якій говорилося, що... управа Української Народньої Обнови рішила на одному зі своїх засідань змагати до злуки Парл. Репрезентації з ґрупою Певного. Цю вістку дивним дивом використав п. Певний у своїй промові в соймі дня 6 грудня 1935 р. заки вона ще появилась друком у „Новій Зорі", отже заки дійшло до загального відома через той часопис. У відповідь на те, що сказав п. Певний у соймі й на те, що потім ми прочитали в „Новій Зорі", заявили оба представники Обнови в Українській Парл. Репрезентації, себто і голова тієї партії др Волянський і сенатор о. др Лободич, що такої постанови управа партії не приймала і далі, що управа партії вислала в цій справі до „Нової Зорі" спростування. Це „дементі" досі на сторінках „Нової Зорі" не появилося.

— Отже?

— Отже з усього сказаного можна хіба цілком безпечно зробити висновок, що не все те, що пишеться у „Новій Зорі", покривається з тим, що політично робить і як поступає Українська Народня Обнова.

Заява о. сенатора Романа Лободича.

Отсим заявляю, що я не уповажнював голови УНДА п. Василя Мудрого оповіщувати щонебудь в часописях про відносини в нутрі католицької орґанізації УНО.

Заявляю також, що управа партії УНО ніколи не висилала до „Нової Зорі" ніяких спростувань в волинській справі, бо ні на однім засіданні управи УНО не було навіть на порядку дня спростування ні в тій, ні в ніякій іншій справі.

На мою думку становище УНО в волинській справі вже тому не може покриватися цілковито зі становищем УНДА, бо УНДО змагає до того, щоби централі не тільки політичних а й культурних установ були у Львові і розтягали свою одностайну діяльність також поза сокальський кордон, а УНО як католицька орґанізація на такім становищі стояти не може, бо тоді напр. централя „Рідної Школи" або „Просвіти" мусілаб приноровлюватися в вихованню нашої молоді і всеї суспільности в Галичині до ідеалів і вимог католицької Церкви, а на Волині — Церкви православної. Таке становище в одній і такій самій централі для католика і католицької орґанізації виключене.

З тих всіх причин інтервю п. Мудрого оскільки відноситься до мене особисто і до мене як представника УНО полягає на непорозумінні — тимбільше, що сам п. Мудрий заявив в моїй присутности, що УНДО буде стреміти до порозуміння з Волиняками.

Щодо ґазетної нотатки оповіщеної в 93 ч. „Нової Зорі" з 1935 р. в справі становища УНО до Волині, то заявляю, що та нотатка правдива, вона стверджує вповні мій погляд на волинську справу про потребу змагання до того, щоб українські парляментарії Галичини і Волині получилися в одно національне представництво. Стверджую також, що при дебаті над тою справою дня 1 грудня 1935 д-р Іван Волянський не був присутний.

Станиславів, дня 31 січня 1936.

о. Роман Лободич, сенатор.

Заява посла дра Івана Волянського.

В першім числі „Неділі" за 1936 рік появилося інтервю голови УНДА, п. Василя Мудрого, перепечатане потому також в „Ділі". В тім інтервю є уступ, що відноситься до становища „Нової Зорі" і УНО в справі відношення Української Парляментарної Репрезентації Галичини до Парляментарної Репрезентації Волині. Отсим заявляю, що той уступ в інтервю голови УНДА є вислідом непорозуміння.

В Станиславові, 31 січня 1936 р.

Др Іван Волянський.

Резолюції Головної Управи УНО, ухвалені на засіданні тоїж Управи дня 1. лютого 1936 р. в справі основ для реґуляміну орґанізації:

I. Головна Управа УНО не може відбувати важних засідань без попереднього повідомлення всіх членів Управи про час, місце і денний порядок засідання, спеціяльно без повідомлення обидвох редакторів катол. органів „Нової Зорі" і „Правди", котрі як редактори належать до Гол. Управи. Таксамо Президія Гол. Управи УНО обовязана повідомляти всіх своїх членів наперед про свої засідання, про їх час і їх місце та про дневний порядок тих засідань. Обовязок повідомити порученими письмами позамісцевих членів Головної Управи УНО спочиває на кождочаснім Голові УНО та на її першім секретарі, коли засідання малоб відбутися у Львові, а на її другім секретарі, коли засідання малоб відбутися в Станиславові.

II. В разі непорозумінь, які можуть виникнути на будуче між членами УНО взагалі і внутрі Головної Управи та Президії УНО зокрема, ніхто з членів УНО не має права говорити про ті непорозуміння нечленам нашої орґанізації, ні тимбільше подавати се до прилюдного відома через чужі пресові орґани, то значить такі орґани, які не є орґанами нашої орґанізації. Хто про внутрішні непорозуміння в нашій орґанізації подасть вістку до чужої нам преси безпосередно або посередно і кому се буде доказане, той підлягає судови орґанізації. Головна Управа може навіть виключити його з орґанізації. Всякі непорозуміння внутрі Головної Управи і Президії УНО, оскільки не прийде до порозуміння на двох засіданнях Головної Управи, вирішить суд, до котрого кожда зі сторін вибере свого суддю, а суперарбітром має бути особа визначена кождочасним Протектором орґанізації з тим, що Йому на просьбу інтересованих, або з власної ініціятиви прислугує право в кождій з тих справ стати самому суперарбітром.

III. В справах, у котрих входять в гру не лише політичні мотиви, але також чинники моральної натури, члени УНО та її Установи мають звертатися по опінію до компетентного церковного чинника, а в справах чисто політичних до Голови Орґанізації й Редакції „Нової Зорі", зглядно „Правди", котрі витворюють і поширюють ідеольоґію нашої орґанізації та з природи річи обстоюють її перед суспільністю.

IV. Ухвали орґанізації УНО, ухвали Головної Управи УНО та її Президії, проголошувані в формі комунікатів, мають підписати всі присутні на нараді члени Управи зглядно Президії. Вони неважні, коли нема доказів, що на засідання були завізвані всі члени Головної Управи згл. Президії. Хто відмовляє свого підпису, той має обовязок, заявити на письмі, чому се робить. Вотум сепаратум разом з аґрументацією може член Головної Управи або Президії залучити до протоколу.

Принято одноголосно. Слідують підписи всіх 12 членів Головної Управи, між ними обидвох парляментарних представників УНО.

Співділання Парляментарного Представництва УНО з УПР. Резолюція Г. Управи УНО ухвалена дня 1. лютого 1936 р.

Головна Управа УНО, виходячи з потреби спільного національного фронту українського представництва в соймі і сенаті, уповажнює отсим своїх парляментарних представників вступити до Української Парляментарної Репрезентації в характері госпітантів під умовою, що представники УНО мають мати вільну руку в усіх справах, в яких програма й ідеольоґія УНО не годиться з програмою та ідеольоґією УНДА. Спеціяльно розходиться програма й ідеольоґія УНО з програмою й ідеольоґією УНДА не тільки в справах віри і Церкви, але також у важних суспільних справах. Нпр. ідеольоґія УНО уважає, що забирання комунебудь землі, або інакшої власности без відповідної винагороди се клич большевицький, а програма УНДО обстоює забирання землі її власникам без викупу, причім відноситься се рівно добре до посідачів Поляків, Москалів, як і Українців, себто програму, яка має бути національна, спихається сим до значіння програми клясової і то з виразною большевицькою закраскою. Такі і подібні справи не дозволяють ніяким чином представникам католицької орґанізації УНО стояти в тіснім звязку з представництвом УНДА без ясного спрецизування ріжниць світогляду і змагань. До часу вироблення і приняття формальної програми мають парляментарні представники УНО перед кождим своїм публичним виступом згл. перед вирішенням якоїсь справи в УПР поступати згідно з ухваленими дня 1. II. 1936 основами регуляміну УНО.

Гол. Управа УНО висказує побажання, щоб ПР. УНО можливо точно і часто інформувала Редакцію „Нової Зорі" згл. „Правди" про свою працю і поміченя на терені парляменту й УПР та про свою працю в краю.

Принято одноголосно. Слідують підписи всіх 12 членів Головної Управи, між ними обидвох парляментарних представників УНО.

Резиґнація голови УНО.

На засіданні Головної Управи УНО з 1. II. 1936 виринув погляд, що уряд посольський і головство політичної орґанізації не даються доцільно получити, бо посольський уряд вимагає контролі, а коли посол стоїть на чолі орґанізації, то з природи річи контроля публичної діяльности посла не може бути виконувана так, як вона виконувана тоді, коли на чолі орґанізації стоїть особа не звязана з парляментарним представництвом, бо ніхто сам себе контролювати не годен. Тоді голова орґанізації УНО п. др. Ів. Волянський заявив, що зрікається головства УНО. Ведення аґенд орґанізації поручено аж до установлення нового голови Президії з двох заступників голови і двох секретарів.

Роман Гайдук, секретар Головної Управи УНО.

З вище наведених документів кождий читач сам виробить собі погляд на інтервю п. віцемаршалка Мудрого. Волинською справою займемося докладніше в дальших числах „Нової Зорі." — Ред.

Католицька преса повинна стояти як спижевий мур проти сучасної потопи невірства і здичіння. („Преса", ст. 112).

Образований чоловік не все ученый, се твердження можна обернути і воно останеться правдиве. Ученість може бути така односторонна, що вона не осягає навіть образування будня, вона так може звузити і связати духа, що він ледви зможе переглянути отвертими очима широке поле загального образування: (Ст. Дунін Борковский в творі „Дозріваюче життя", розд. III, уст. I).

З сойму

Польська освітня політика й Українці.

Посол Володимир Кузьмович виголосив велику промову на засіданню буджетової комісії сойму при дискусії над буджетом міністерства освіти дня 28. І. 1936 р. Він сказав м. і.: Число дітей, що опинилися поза школою, дійшло до 1,100.000! І далі постійно зростає. Спричинила се почасти реформа шкільництва. Внаслідок ліквідації низших кляс гімназій старого типу коло 60.000 дітей опинилося в народних школах. Після зліквідування низших кляс гімназій лишилося коло 1500 саль. Вони невикористані. На комісії не порушено справ персональних бюр. Вони дуже коштовні. В тих бюрах запанував страшний бюрократизм. Українці предложили поміч в будові народних шкіл з тим, щоб ті школи були з українською мовою навчання і з українськими учителями. Тої оферти не принято! Також Українці предложили на терені одної дієцезії додаткове безплатне навчання релігії коло 1800 годин тижнево. Та й сеї оферти не принято. Українці моглиб створити 1000 й більше осередків позашкільної освіти, де можнаб вести навчання неграмотних, вести домове навчання, фізичне виховання молоді. Міністр не згадав ні словом про шкільництво для українського народу. На основі закону Грабского з 1924 р. 2.607 українських шкіл спольонізовано або зутраквізовано. Самі Поляки признають, що треба змінити закон Грабского, але не зміняють. Промовець подав кілька конкретних прикладів, як переводжено шкільний плебісцит. В низшому апараті шкільної адміністрації панує сторонничість, ломання й обходження права. Бачучи се, українська суспільність тратить віру в сенс леґальної боротьби. Витворюється стан розпуки. Ріжні післятравневі міністри і преміери ствердили, що закон Ґрабского невигідний навіть для держави. Час вже приступити до праці над скасуванням чи бодай зміною того закону. Бесідник навів приклади про безкарну, жорстоку поведінку вчителя Поляка в українськім селі, про шикани з концесіями, про труднощі для читалень і для кружків Рідної Школи. Тимчасом неграмотність на наших землях жахлива і далі росте. Бесідник подає цифри про відсоток неграмотних в поодиноких повітах Галичини. Друга (побіч закону Ґрабского) ідеольоґічна підстава польської шкільної політики супроти Українців се утраквізм. Українці вважають утраквізм наскрізь політичним засобом, котрий має довести при помочи шкільництва до винародовлення. Утраквістичні школи се на ділі польські школи. — Дальше посол Кузьмович обговорив справу програми навчання в українських державних школах. Мається враження, що вернулася теорія „обединення". Словом, школа на нашому терені має бути засобом до притуплення українських національних почувань, для відірвання дитини від української національної традиції й культури. Тепер наступає критична хвиля для політики міністерства. Або воно рішиться, що читальні і кружки Рідної Школи не є протидержавні або рішиться, що все те недопускаєме з точки погляду його політики. Коли держава й міністерство рішаться на перше, то повинен прийти момент довіря. А тоді й школа призначена для української молоді зможе навязати до традицій української культури й історії, щиро, без відхилів і фальшу. Боротьбу за мову в Галичині піднесено на жаль до ступня боротьби двох народів. Треба устійнити, чи поза традиціею боротьби на малому терені, найдуться стичні точки, котрі не накидують сеї боротьби при ширшій перспективі. Українці не погодяться на те, щоб їх перекреслено.

Державні монополі.

Буджетова комісія радила ще над державними монополями. Референт пос. Гуттен-Чапский зреферував буджетові прелемінарі державних монополів. Монополі після прелімінара мають вплатити до державної каси 595 міліонів злотих, себто 35 міліонів і 100.000 зл. менше як в минулім році. В сільнім монополі зросла продажа сірої соли, зате впала продажа білої соли. Назагал продажа соли меншає, хоч населення прибуває. Тютюневий монополь має вплатити до державної каси 300 міліонів злотих, то є 30 міліонів менше як в минулім році. Також спіртовий монополь вплатить 7.750.700 зл. менше як в минулім році. В сірниковім монополі є також постійний спад продажі. Дальше масово продукують нелеґальні запальнички. В 1935 р. остемпльовано тільки 99 запальничок в цілій Польщі. — Після того була дискусія. Бесідники домагалися знижки цін монополевих виробів. Не обійшлося й без веселих моментів. Нпр. Пос. Петшак предложив, щоб гроші призначені на поборювання алкоголізму, призначити на емеритури для налогових пияків, бо вони, твердив бесідник, віддали державі весь свій маєток... — Пос. Козіцкий оповідав про клопоти, які мав з остемплюванням своєї запальнички. Він зголосив свою запальничку в Скарбовій Палаті у Львові, та сам директор Палати заявив йому, щоб справу вицофав, бо не знає, що з тим зробити!... Посол звернувся в тій справі аж до Варшави. Тимчасом посла Козіцького обжалували за — шмуґлювання запальничок.

З Т-ва „Скала"

Звільнення від стемплевих оплат Читалень Т-ва „Скала".

Від Гол. Виділу Т-ва „Скала" в Станиславові одержали ми слідуюче письмо до оповіщення:

На внесену Головним Виділом Товариства „Скала" просьбу до Міністерства Скарбу у Варшаві на звільнення читалень Т-ва „Скала" від стемплевих оплат, Скарбова Палата в Станиславові своїм письмом з дати Станиславів, дня 9 грудня 1935 р. Ч. V. 12/1/47/35 рішила як слідує:

„До Т-ва „Скала" в Станиславові вул. Перацкого ч. 1. На подання з дня 25 лютого 1935. Nr. 46/35. Скарбова Палата стверджує, що Товариство „Скала" як довго рядиться статутом запробованим Гр.-кат. Епископом в Станиславові письмом з дня 5. II. 1934 Ч. 1061/О. Е. і затвердженим децизією станиславівського Воєводи з дня 16 серпня 1934. Ч. В. Р. 56/21/34 є Товариством в діяльности виключно освітно-релігійним, супроти чого користає зі звільнень, передбачених в арт. 16, 112 пкт 3, 120 пкт 1 і 2, 137 пкт 8, 144 пкт 1 і 160 пкт 3 устави з дня 1 липня 1926. Ден. Устав Р. П. Ч. 64/35 поз. 404. Начальник Виділу: Радзівінович в. р. За згідність: Начальник канцелярії: Урбанович в. р."

На підставі цього рішення Т-во „Скала" користає зі звільнень як слідує: 1) Всякого роду подання, представлення, внески, зголошення і завідомлення вношувані до державних урядів та самоврядних, як рівнож протоколи списувані тими урядами, а які заступають подання, не підлягають стемплевій оплаті. 2) Вільні від стемплевої оплати також свідоцтва, видавані на вношувані подання та позволення всіх державних урядів згідно з арт. 160 пкт 1. 3) Вільні від стемплевої оплати поквітування, які стверджують відбір грошей та вартісних паперів згідно з арт. 137 пкт 8. 4) Вільні від оплати стемплевої облігації та іншого рода зобовязання („облігі"), довжні договори і т. д. згідно з арт. 120 пкт 1 і 2. 5) Вільні від стемплевої оплати всякі повновласти, уділювані Товариством „Скала" згідно з арт. 112 пкт 3. 6) Всі читальні Т-ва „Скала" вільні від обовязку заплати процентової стемплевої оплати від письм, що стверджують умову обовязуючу двосторонно, яку Товариство „Скала" заключує з тим, що на случай коли другий контрагент не є звільнений від обовязку заплати, платить тойже другий контрагент половину стемплевих оплат згідно з арт. 16 уст.

На те лишень маєш перо в руці, слово в устах, думку в голові, щоб бути батьком з духа, освічуючи ними людей. Що варт ум, який не розсіває світла довкруги? (Епископ Буго: „Християнізм і теперішні часи; книга IV: Церква, розділ VII.)

ОСИП НАЗАРУК 31)

ROMA AETERNA

Вічний Рим — Апостольська Столиця

IV. Кастель Ґандольфо.

Прожиток свобідного чоловіка з промислу був у тім Римі рішучо виключений, бо свобідний ремісник ніяким чином не міг видержати конкуренції з невольниками, котрих пани кормили як собак і силували до праці під буками, подібно як теперішні „товариші" на Соловках. Таксамо не в силі був видержати свобідний хлібороб в околицях Риму, де на панських ланах працювали в ланцюгах на полях під буками в голоді маси невольників, над котрими знущалися без порівнання гірше ніж над худобою.

Деморалізація, котра все лучиться з „горожанами" ріжних кляс і з невільництвом, доходила верха.

Та ще гірші від мас невольників були маси „лібертинів", освободжених рабів: жебрацька, до всего здібна наволоч і — найгірші серед тої наволочі — богаті лібертини, звичайно злочинці вже без найменших скрупулів совісти.

До того всего до Риму спливали недобровільно й добровільно люди з цілого тодішного світа: для інтересів і для забави, для злочинів і для укриття злочинів, з роскоші і з біди. І все те разом оберталося в ліниву, злочинну, морально й матеряльно збанкротовану, космополітичну батярню, котра на завше заливала правдиву римську націю.

Страшний і неймовірний своєю поганю хаос рас і релігій кипів немов клубовище огидного гадля в вузьких і брудних улицях старого Риму, де майже без уговку шаліли пожежі з підпалів, насильства, убийства, скритоубийства і кривоприсяжства. Рим перестав бути національною столицею і став інтернаціональним збіговищем злочинців, якого світ до того часу не бачив.

Чи утеча великих родів з його публичного життя була причиною того страшного стану, чи наслідком, чи прочуттям, чи почасти всім тим разом? Щойно коли застановляємося над тим, бачимо, як мало оброблені навіть найбільш пекучі справи історії.

Не лише в нас, о, ні!

Та кілько таких темних місць і в нашій історії! Нпр. як дійшло до того, що наші міста по упадку нашої старої княжої держави показалися не наші? Чи державність на нашій етноґрафічній території існувала вже так давно, що й наші міста вспіли стати збіговищами космополітичних мішанців і бродяг? Якже богато цікавих і поучаючих річей моглиб нам сказати старі роди наші, якби ми їх не викурили були від себе — вогнем, ножем, отруєю...

Криваві привиди блукають довкруги прегарної віллі Ґаґаріних, у затишнім саді, над озером Альбано. За вікном у саду зачинає шуміти. Чи то дощ чи вітер? Чи...

Клеяться очі.

Помалу засипляю у віллі князів Ґаґаріних.

Нараз — очі знов отворилися.

Тай було від чого. Бо до Риму їхав я, весь час маючи те переконання, що побачу місто, в котрім були всі форми розвитку й упадку державної влади. Таке панує загальне переконання між ученими і від них, з їх книжок і я його мав.

Та нараз дійсно не знаю з якої причини прийшла мені до голови думка, що се очевидно неправда: бо довго істнувала одна форма влади, якої поза нею ніде на світі не було. Не було її і в Римі за весь час його істнування.

(Далі буде).

Властивий корінь руїни

З приводу наближення Анґлії до Большевії.

Наближення протестантської Анґлії до колись православної, а тепер безбожницької Росії може скоро викликати на Заході те саме, що бачимо на Сході. З тих причин стає актуальне перше теоретичне узасаднення думки, що схизма се мати большевицької руїни. — Ред.

Недавно накладом „Віта Нова" (Люцерна) появилася книжка „Правда і брехня комунізму", пера відомого російського писателя Бердяєва. Подаємо з тої книжки уривок, котрий показує, яке нещастя можуть зродити схизма і єресь. Читаємо: Комуністичний експеримент, з котрим йде в парі насильне поширення безбожности, якого ще ніколи не було в історії, непокоїть західноевропейську людину. Як нарід, котрий в своїм найглибшім нутрі був релігійний і жив тільки з віри, міг приготовити сприятливий ґрунт для протирелігійної пропаганди? Як протирелігійний месіянізм міг виперти російську релігійну месіяністичну ідею й удержатися на її місці? Надармо ми силувалисяб розвязати загадку російської безбожности, не зрозумівши наперед суті російської релігійности.

На початку 19 століття уформувався питомий російський духовий тип. Він основно ріжниться від типу російського середновіча (московська Русь) і з нього мусимо зрозуміти „воюючий атеїзм" російської революції. 19 століття було в Росії часом самоосвідомлення й самооформлення в поезії й думанні. На той час припадають найвизначніші памятники російської творчости, на котрих можна пояснити релігійну і протирелігійну проблематику російської душі. Тоді піднесено до свідомости й оформлено структуру російської душі. Та корені тої душевної структури сягають глибоко в минувшину повної терпінь історії. Передовсім вони найтісніше звязані з російською релігійною схизмою 17 століття, з т. зв. „расколом". Його наслідки живучі ще в наших часах.

Релігійного розлому 17 століття не спричинили тільки обрядова заскорузлість і брак образування значної части російського передпетрівського духовенства й російського народу, як се часто приймають. Боротьбу ведено не тільки за чистоту старих обрядів-звичаїв і за букву віри. При тім розломі діяли глибокі історіософічні мотиви. Месіяністична свідомість була здавна властива російському народови. В 15 столітті вона знайшла свій вираз в науці монаха Фільотея про Москву як про „третий Рим". По упадку византійської імперії — вчив Фільотей — російський нарід остав як одинокий носій правдивої віри на землі. Всі інші християнські народи спроневірилися супроти чистоти віри й підпали під владу зла.

Грецький вплив, котрий в 17 столітті проявився в поправі богослужебних книг і в змінах обряду, розумів нарід як зраду православного царства віри, зраду, виконану державними властями й церковною ерархією. Патріярха Нікона, котрий стояв під грецьким впливом, уважали ворогом. Антихрист — так думали схизматики — вдерся в правовірне царство й опанував державу тай Церкву. Церковна ерархія заражена, заповітрена. Правдива Церква втікає в пустиню, ховається під землю. Правовірне царство стало невидиме. Під впливом тої науки фанатики та мрійники почали проголошувати і здійснювати — самоспалення. Інша крайна форма схизми, секта без священиків („безпопство"), котра відкидала всяку ерархію, пересякла апокаліптично-есхатольоґічними настроями. Рівночасно наповняв її нігілістичний дух, котрий звертався проти Церкви, проти держави і проти культури. Перший раз в російській історії виявилося тут гликоке внутрішне відношення між російським нігілізмом і російською апокаліптикою.

В боротьбі проти пануючої Церкви, котра з незрозумілою строгістю переслідувала т. зв. „старовірних", радикальна лівиця схизми сплодила множество ріжнородних сект. Монархізм старовірів перемінився в анархізм. Схизматична структура душі, пропасть між церковним народом і церковною властю, між народом і верствами носіями культури ставала щораз остріша й глибша. Реформа Петра Великого розширила потім ту пропасть до великанських розмірів. Нарід відчув діло Петра — насильне пересаджування західноевропейської культури до Росії — як знасилування душі народа. Цар, котрий ходив на науку до еретиків, став у свідомости народа ворогом. Православне царство, так відчували схизматики, окончено зникає з видимого світа і на його місце приходить царство антихриста. Але також свідомість православних вірних Церкві не могла уважати російську імперію, опановану впливом західноевропейської освіти, за правовірне царство в строгім значінні того слова. Народ відвернувся від можновладців і поставив їх під підозріння. Так російська месіяністична ідея вправді збереглася, але могла вдержатися тільки в глибокім противенстві до пануючих життевих форм.

Апокаліптичні настрої, піддержувані ожиданням близької появи антихриста, опанували душу народа. Рівночасно входили вони в релігійні тенденції висшої культурної верстви, письменників і мислителів. В секуляризованих формах як душевна сподом пливуча струя ті настрої жили дальше в духових рухах, котрі відірвалися від християнської свідомости. Так схизматичне й есхатольоґічне наставлення стало психольоґічною основною суттю російського 19-го століття, котра мусіла знайти свій вираз як в релігійних так і в протирелігійних формах.

Таким чином у книжці представника православної рос. інтеліґенції маємо перше, теоретично розроблене узасаднення думки, що схизма се мати безбожности й большевицької руїни взагалі. А між нашими дальше товчуться ще думки, що — мовляв — православіям або автокефальним православієм можна „відродити українську націю..."

До того всего ґрунт під большевизм кріпне з дня на день в ріжних краях Европи. Нужда й аґітація роблять своє щораз більше, щораз страшніше. Розклад християнських суспільностей на очах попоступає... А найбільше небезпечний, бо мало замітний розклад ширять всякого рода ліберали і їх преса. Тому від них мусимо себе остро відмежовувати.

За день праці — 16 сотиків.

Польський Науковий Інститут в Пулавах оповістив недавно висліди своїх дослідів про поплатність селянських господарств. Там читаємо м. і.: Хоч вибрано заможніші господарства, остаточний вислід дослідів дуже прикрий. Показується, що в пересічнім господарстві, котрого вартість оцінюють на 22.000 зл., треба конечно 700 днів праці дорослого мущини. Колиб хліборобміг продати своє господарство і вмістив 22.000 зл. в касі ощадности, то одержавби 800 зл. відсотків річно. Тимчасом за 700 днів тяжкої праці мав хлібороб в 1934/35 р. 990 зл. брутто доходу, або 110 зл. чистого доходу, себто около 16 сот. денно! Хлібороб працює денно 10 до 12 годин, а робітник за 8 годин дістає коло 5 зл. денно. Хліборобська нужда безсумнівна. Колиж навіть порахувати 990 зл. як надгороду за 700 днів праці, то й тоді денний зарібок хліборобавинесе тільки 1.41 зл. За ті гроші треба удержати родину, що складається звичайно з 6 осіб, посилати дітей до школи, купувати ріжні річи до господарства, давати на лікаря і т.д. Інститут в Пулавах твердить, що кілька років тому той сам хлібороб заробляв не 990 зл., але 4.037 зл. річно.

Комуністи добираються до католиків.

З приводу роковин смерти Леніна, Лібкнехта і Рожі Люксембурґ появилася недавно летючка в польській мові, котра має на горі надпис „Komunistyczna Partja Polski (Sekcja Międzynarodówki Komunistycznej). Komunistyczna Partja Zachodniej Ukrainy." Підпис під тою відозвою такий: „Centralny Komitet Komun. Partji Zach. Ukrainy". Оскільки нам відомо, се перша відозва большевиків, видана іменем Ц. К. Комітету Західної України в неукраїнській мові. Причина того мабуть в тім, що між тими „західніми Українцями", котрі ту відозву писали, нема ні одного, котрий знавби українську мову, бо Українці в Галичині усунулися з большевицьких рядів. Зміст летючки виїмково безличний. В ній м. і. пишуть, що український нарід жие в радянській державі разом з іншими народами щасливий, бо визволений соціяльно і національно. Є в тім і гумор і своєрідна правда, бо там наш нарід дійсно визволений вже зі всего. Та найцікавіше в тій відозві місце, в котрім „західні Українці", що не знають по українськи, зачинають підлабузнюватися до католиків а саме пишуть: „Katoliccy chłopi włoscy w swych chatach zawieszają portrety Lenina" і далі вмовляють в наш нарід таку брехню: „Szczególnie masy pracujące Ukrainy Zachodniej czcią i miłością otaczają Lenina." Отсе називається впирати як в Жида холеру.

РАДІО

Радіофонізація зелізничних двірців.

Всі ми знаємо типову почекальню зелізничного двірця. Кождий з нас, напевно не один раз, чекав на поїзд на більшій чи меншій стації. Чекав або зі своєї вини, бо прийшов завчасно, а часом і спізнився (коли другий поїзд має відійти щойно за годину або дві), або з конечности, пересідаючи з поїзду на поїзд. Такі години кожда людина вважає за безповоротно страчені. Час тепер дуже дорогий. Все навколо йде в швидкому темпі вперед, а тільки чекаючий на поїзд у почекальні стоїть на місці та з розпукою рахує втікаючі хвилини й години. Декотрі зелізничні ресторани, маючи на увазі передовсім свій власний інтерес, уставили в себе радієві апарати з голосниками. На тім виграли не тільки пасажири, перебуваючі з конечности на двірці, але й самі ресторани. До них почали приходити гості не тільки подорожуючі, але й звичайні мешканці, щоб вісти обід або вечерю при музиці. Зелізничний ресторан зробився через посідання радіоапарату свого рода клюбом. Таких ресторанів є однак у нас дуже мало. І навіть були випадки, коли зелізнична влада забороняла закладення антени на двірці з тих чи інших причин. Порушена нами тема радіофонізації зелізничних двірців, користи, що з того випливають — все се можна обговорювати і богато дечого про се написати. Залишиться однак завжди безперечне підставове твердження, що радіо на двірці конечно потрібне і являється одним з головних доповнень культурних уряджень двірця.

Коли щастя сприяє?

До всего треба мати трохи щастя. Так всі звичайно зітхаємо, та не всі застановляємося над властивим значінням тих слів. Трохи щастя — се не значить, щоб печені голуби самі падали в зуби. Справу треба належно приготовити, опрацювати і з вірою та з довірям до свого щастя йти вперід. Тоді щастя сприяє.

Коли комусь удасться, говоримо: має щастя. Але чи застановляємося над тим, що він те щастя сам собі приготовив? Коли виграв на Державній Льотерії, чим не мусів собі виграну приготовати купном льосу? Так досі ще ніхто не виграв, хто не мав льосу.

Отже виграну на Льотерії може собі кождий легко приготовити, хто того направду хоче. Вистарчить піти або написати до колектури й купити льос. Коли се зробить, вже має всі шанси виграння.

Тягнення І-ої кляси 35-ої Льотерії зачинається 20 лютого і триває 4 дні.

З РЕЛІГІЙНО-ЦЕРКОВНОГО ЖИТТЯ

Св. Отець перестудився й не опускає свойого помешкання. Стан здоровля Св. Отця задоволяючий. Авдієнції відкликано.

Преосв. Д. Няраді написав книжку п. н. „Служба Божа або Літургія“. Се пояснення Сл. Божої, зладжене для народа.

Просфора Марійського Т-ва Пань у Львові відбулася в неділю 26 м. м. вечером в год. 6 в домівці при вул. Руській ч. 10. Було понад 70 Пань. По молитві о. Ір. Назарко ЧСВВ зложив желання від Головної Управи Марійського Т-ва. Відтак промовляли пані Олесницька, о. ігумен др Чепіль і пані Я. Процівна від студенток. Серед коляд і милої гутірки минав час. Імпрезу закінчила голова Т-ва пані Ольга Бачинська. Вона якраз вернулася від Ексц. Митрополита й передала привіт Митрополита для присутних.

Св. Місія відбулася в Кропильниках рудецького деканату. Місію підготовив місцевий парох о. М. Городиський. Підчас Місії проповідували о. К. Полішко ЧСВВ з Гошева й о. В. Байрак ЧСВВ з Жовкви. До сповіди й св. Причастя приступило 1500 осіб. Богато людей вписалося в члени брацтва Апостольства Молитви.

Поміч безробітним. Архиепископський допомоговий комітет в Кракові видає тепер денно по 1.100 обідів для безробітних фізичних і умових працівників. Досі видано понад 52.000 обідів.

В Тарнові почав виходити новий польський католицький часопис для жінок п. н. „Власними силами“.

В Німеччині в останнім часі знов посипалися судові присуди на католицьких священиків під закидом протиправительственної діяльности. І так в Кельні засуджено о. Й. Шпікера на 1 рік і 3 місяці. В Дортмунді засуджено одного кат. священика на 10 тижнів вязниці і 1500 марок гривни за те, що при сповіди одної 13-літної дівчини мав запитати: „Хто має більше до говорення, Церква чи держава?“ В Ротвайлі засуджено на 3 місяці вязниці священика навіть за те, що відважився критикувати книжку Розенберґа п. н. „Міт 20-го століття“.

Богослуження для подорожних заведено на трох зелізничих двірцях Відня.

В Лондоні відбулася вистава католицької преси Великої Британії. У виставі взяло участь понад 300 католицьких видавництв. Підчас отворення вистави архиепископ Вестмінстеру о. Гинсли виголосив знамениту промову про значіння й завдання катол. преси.

Православна Церква в Греції має около 6 міл. вірних, 86 епископів, 8118 священиків, 200 монастирів, 1720 монахів і 415 монахинь.

Лікарський фейлетоник.

Кір

Кір се епідемічна недуга. Виступає або самостійно або побіч віспи і шкарлятини. Поширяється через зараження. На кір хорують головно діти, але тільки раз в житті. Кір не охороняє проти шкарлятини ні проти віспи. Таксамо шкарлятина й віспа не охороняють проти кору. Дехто думає, що кір се легка форма шкарлятини або віспи, або мішанина тих обох недуг. Та се неправильний погляд. Кір самостійна недуга. Кір пізнаємо по висипці, котра зачинається звичайно на обличчі й потім поширяється на ціле тіло. На тілі появляються маленькі червоні плямки величини сочевиці. Вони під натиском пальця зникають і за хвилину знов показуються. Ті плямки дуже скоро бліднуть і по двох-трох днях зникають. Скіра підчас того не лущиться. Недужий дістає невисоку горячку. Звичайно горячка не переступає 38,5 степенів Ц. Недуга звичайно переходить легко. Недужий мусить положитися до ліжка й придержуватися дієти.

ПОЛІТИЧНІ ВІСТИ

ГОЛОВНА УПРАВА УНО (Української Народної Обнови) радила у Станиславові в повнім комплеті 31 січня і 1 лютого с. р. Ухвалені резолюції подаємо на іншому місці. Слідуюче засідання відбудеться в перших днях травня с. р.

ЦЕНТРАЛЬНИЙ КОМІТЕТ УНДА радив у Львові 1 с. м. Він під проводом посла Мудрого і при комплеті 17 членів (в тім 9 послів!) ухвалив послам повне довіря. Один член ЦК був проти тої ухвали, а один здержався від голосування. Мотиви поведення двох членів опозиції невідомі. Та коли тільки один член ЦК був проти, а один здержався від голосування (гл. „Діло“ ч. 26), то річ ясна, що більшість ундівських послів сама голосувала за тим, щоб ухвалити собі вотум довіря. Припадково довідуємося, що перша резолюція, яку предкладала опозиція, звучала, що УНДО стоїть дальше непохитно на своїй партійній платформі. І таку резолюцію відкинув ЦК УНДА, значить він свідомий того, що вже не стоїть на своїй партійній платформі. Все булоби в порядку, якби не те, що ніякої зміни платформи УНДО не ухвалило. Чи се здорові відносини в УНДІ оцінить кождий, хто цікавиться публичними справами.

ЛЬВІВСЬКА ПОЛІЦІЯ зліквідувала нелеґальний жидівський протигітлерівський комітет. Ревізія виказала, що він займався протизаконною роботою. Увязнено провідників комітету.

УКРАЇНСЬКА ГРОМАДА в Німеччині вислала меморіял до Секретаріяту Союзу Народів. В меморіялі домагається м. і. зорґанізування слідчої комісії, яка прослідилаб і ствердилаб нелюдські звірства совітського правительства та поклала кінець мукам українського населення в Совітах, котрі тревають вже кільканацять літ.

НІМЕЦЬКИЙ МІНІСТР Геббельс виголосив промову в Берліні. В ній сказав м. і.: „Німеччина може істнувати і без масла, але не може істнувати без гармат. Не можна стріляти маслом, тільки кулями“.

БОЛЬШЕВИКИ мають вже 13 військових академій і 6 військових факультетів при цивільних університетах. Число слухачів в тих школах доходить до 16.000. Очевидно приготовляються на завоювання світа.

РАДА СОЮЗУ НАРОДІВ вирішила спір між СССР і Уругваєм. Резолюція Ради стверджує м. і., що Уругвай не мусить предложити доказів, яких жадав СССР, а СССР не налягає на те, щоб Рада С. Н. видала якенебудь рішення в тій справі. Резолюцію принято одноголосно. Вона — „знаменита...“

В ІТАЛІЇ покликано до зброї офіцирів резерви саперів і летунства річника 1912.

ФРАНЦУЗЬКІ КОМУНІСТИЧНІ ПОСЛИ голосували в парляменті за правительством перший раз відколи істнує комуністична партія у Франції.

БЕЛЬҐІЙСЬКЕ ПРАВИТЕЛЬСТВО ухвалило плян національної оборони предложений міністром краєвої оборони Девезом. Плян передбачує будову укріплених ліній здовж німецько-бельґійської границі.

В ЛОНДОНІ відбулося засідання комітету національної оборони англійського кабінету. В нараді взяли участь шефи штабів: сухопутної армії, фльоти і летунства. Радили над положенням на Середземнім морі.

ҐЕН. КОНДИЛІС, бувший грецький диктатор, помер нагло в Атенах на удар серця. Він мав 57 літ.

В кождій українській хаті добрий український радіо-апарат „Ергон“

Вирібая і продаж:
Інж. М. Раковський — К. Тучапський
Львів, Потоцького 58, тел. 117-32.

Продають теж фірми:
Інж. Богачевський — Інж. Мацюрак
Львів, Руська 1,
„Еко“, Львів, Сикстуська 29. 19—1—1

НОВЕ ПРАВИТЕЛЬСТВО В ЄГИПТІ утворив Алі Магер. Його піддержують партії т. зв. національного фронту.

ІТАЛІЙСЬКІ ЛІТАКИ бомбардували два рази єгипетський амбулянс „Червоного Хреста“ недалеко м. Макалле. На полудневім фронті Італійці взяли до неволі шведський амбулянс „Червоного Хреста“.

АБІСИНСЬКЕ ПРАВИТЕЛЬСТВО видало відозву до населення Абісинії. В ній взиває м. і. до жертвенности в обороні батьківщини та до молитов за побіду абісинської армії.

АБІСИНЦІ УВЯЗНИЛИ Ґассасаґа, провідника недавного повстання в провінції Ґодзам проти абісинського цісаря.

МАНДЖУРСЬКЕ ПРАВИТЕЛЬСТВО вислало остру ноту до правительства Зовнішної Монґолії і до СССР. В тій ноті домагається забрання російсько-монґольських військ з приграничної смуги, бо вони безнастанно нападають на манджурські граничні постерунки.

НОВИНКИ

Головою Українського Лікарського Т-ва вибрано дра Максима Музику.

Загальні Збори Т-ва Луг у Львові відбулися в неділю 2 лютого с. р. в домівці „Лугу“, вул. Коперника 5. Після відчитання протоколу з поперед. Заг. Зборів голова „Лугу“ др Р. Дашкевич обговорив взгалі діяльність Т-ва. Відтак члени Старшини здавали звіти з діяльности поодиноких ділів і секцій. Львівський Луг має коло 250 членів, в тім окрема чета ветеранів невправляючих і дві чети дівчат. Культурно-освітна комісія старається поглибити національну свідомість членів і їх знання. Вона орґанізує виклади, уряджує національні обходи, підготовляє представлення. По звітах вибрано нову старшину. Головою Лугу вибрано дра Р. Дашкевича. Збори закінчилися відспіванням лугового гимну о год. 2.20 попол. Присутних було коло 150 членів.

З Берези Картузької вийшов на волю по 4 і пів міс. студ. Степан Климишин, брат засудженого в варшавськім процесі ОУН.

У Львові почав виходити новий польський часопис „Wschód“, присвячений життю міст і сіл полудневo-східних воєвідств. Виходить він 10-го, 20 і 30 кождого місяця.

Судові урядовці й прокуратори мають дістати однострої. Вони будуть темносірі маренго з жовтими ґудзиками.

Орґанізації самоврядних працівників зложили меморіял, в котрім домагаються парцеляції земельних маєтків за залеглі податки та довги в державних інституціях.

В с. Рекливці під Жовквою 8 озброєних в револьвери бандитів напало на місцеву кооперативу. Стерроризувавши вартівників, зрабували товар і готівку загальної вартости понад 700 зл.

Подільські торги. Ярмарок св. Анни в Тернополі, що рік-річно відбувається там в літній порі та має вже за собою 200-літну традицію, переіменовано тепер на Подільські торги. Вони мають обняти рільничу продукцію, народний промисл, бджільництво і т. д.

В Денисові, пов. Тернопіль, в домі Г. Стесловича вибухла пожежа. Вогонь знищив стодолу, около 240 кіп збіжжа та рільничий інвентар, вартости 8000 зл.

Спожив несвіжу рибу ротмістр Роман Заремба в тернопільськім готелі „Польонія“ і помер ще тої самої ночи в 37 р. життя. Готель замкнено, його власника увязнено.

Збиток природн. В селі Семикова к. Чорткова вродилась нежива дівчина без лівої руки й ноги і з одним оком по середині чола.

Гумор. — Практичний. — А ви чому хочете їхати на відпустку в таку нудну діру? — Бо маю лиш тиждень відпустки, отже хочу, щоби здавалося мені, що маю довгу відпустку.

ВІД АДМІНІСТРАЦІЇ.

З ч. 10-им „Нової Зорі" вишлемо всім нашим П. Т. Передплатникам складанки почтові (чеки П. К. О.), котрими просимо прислати передплату й евентуальну залеглість.

Неграмотність в Галичині. В борщівському повіті на селах є 44.2 проц. неграмотних, в городенському 46.9 проц., в надвірнянському 56.3 проц., у ліському 58.8 проц., в турчанському 56.5 проц., в косівському 62.1 проц.

Нафтові жерела відкрили в Липю, в турчанськім повіті.

В Холмі продано на ліцитації двоповерховий, мурований український Народній Дім, власність Т-ва „Рідна Хата". Причина — зла господарка.

В Польщі є 3.300 цехів з 150.000 членів. Найбільший процент ремісників, що належать до цехів, мають західні воєвідства (65 проц.), найменше східні (27 проц.).

В Варшаві в салі Фільгармонії відбувся концерт совітських артистів.

Б. міністр комунікації Польщі, інж. М. Буткевич обняв урядування в дирекції трамваїв і міських автобусів як начальний директор того підприємства у Варшаві.

В Чернівцях появився комунізуючий щоденник „Українські Вісті". Видно, товариші не випускають з опіки і малої Буковини.

В Харкові викрили українську приватну школу, котра істнувала нелегально вже 11 літ. Учителі тої школи не звертали уваги на совітські шкільні програми й вели школу в українському національному дусі, пояснюючи дітям, що Совітську Україну безправно позбавлено самостійности. Про сю школу мав знати шкільний інспектор у Харкові.

Коаліційні партії Чехословаччини внесли законопроєкт проголосити день уродин Масарика (7 березня) на всі часи державним торжеством.

Страшний винахід. Угорський міністр війни винайшов новий тип машинового кріса, котрий може ділати без перерви 48 год.

У Відні помер один з найвизначніших представників модерного музичного світа композитор Альбан Берг. Світову славу здобув він оперою „Воццек".

В Загребі, в Інституті Фізіольогії ствердили, що в людини під впливом утоми дуже зменшується поле бачення. На тій підставі збудовано новий апарат, котрим можна буде мірити втомлення. Апарат називається: „каматометр".

В Греції була недавно величезна повінь. Вона знищила богато домів. Число бездомних доходить до 50.000 осіб. Коло 300 осіб утонуло.

З Неаполю виїхало до Східної Африки 6000 вояків 8 полку саперів з Риму.

На Ліпарійських Островах почав вибухати вулкан, викликаючи серед населення велику паніку.

Гумор. — Знаєш, моя жінка купила мені ювилейну запальничку. — Якто ювилейну? Таж ви недавно побралися. — Та ювилейну тому, бо треба 25 разів шаркати, заки засвітить.

Гумор. — Знаєте, яке звання вимагає найбільшого ідеалізму? — Ні. — Звання того, що пече каштани на місті. — Чому? — Бо він мусить для инших витягати каштани з огню.

ЕКОНОМІЧНІ ВІСТИ

У Львівській Хліборобській Палаті відбулася нарада над положенням хліборобів в Галичині у звязку з оголошенням ряду декретів в останних місяцях. Др Папара, голова Хлібор. Палати, говорив про політику правительства в справі поправи положення хліборобів. Інж. Суходольский виголосив реферат про господарське положення на тлі нових розпорядків. Правительство намагалося поліпшити положення хліборобів. По тім відбулася дискусія. В ній забрав голос др Коберський і згадав про обмеження обсягу діяльности для української кооперації і заходи накинути закон про молочарні.

Пос. З. Пеленський в дискусії над буджетом міністерства торговлі і промислу заявив, що з політичних оглядів вбивається українську господарсько-суспільну ініціятиву. Нищиться українську кооперацію на Волині й Поліссі. Треба залишити суспільности приватну ініціятиву й дати їй можність піднести свій добробут.

Емеритальні оплати обнижено умовим працівникам на півтора прц., фізичним робітникам на 1 прц.

Ціну білої соли знижено з 36 на 32 сот.

Від стемплів звільнено рахунки (фактури) й поквітування. Се звільнення відноситься до кооператив і до приватних купців і промисловців.

Українську механічну гарбарню урухомлено в Стрию. Урядження тої гарбарні змоторизоване, погін електричний.

В Тлустім основано кооперативу. На установчих Зборах названо її „Будова Церкви".

В Бродах відбулася кооперативна нарада представників рільничої, молочарської та кредитової кооперації з Радою Філії Сіль. Господаря в Бродах.

5 міліонів на „організаційні видатки". „Глос Народу" ч. 14 пише: Т-во Опіки над безробітною молодю в Варшаві" з одержаних з державного скарбу 5,494.000 зл. видало 656.187 зл. для безробітної молоді, 4,837.813 зл. призначило на покриття „організаційних видатків" і на „оборотовий капітал".

500 міліонів долярів обіцяли позичити Абісинії американські банкири. Ті гроші мають бути призначені виключно на господарські цілі.

Уживану одіж, білля, обуву мужеську, жіночу, дитячу для інвалідів, вдів і сиріт приймає УКТОДІ, Львів, Потоцького 48. З провінції висилайте почтою. У Львові відберемо самі за писемн. повідомленням.

БІРЖА

ГРОШІ. Доляр у Львові у приватних оборотах 5.21 5.23 зол.

Нім. марка 1.25 — 1.30, фр. франки 34.90 — 35.10, шв. франки 171.50 — 172.50, фунти стерлінги 26.10 — 26.25, австр. шілінги 98.00 — 99.50 чеські корони 19.00 — 20.00, рум. леї 26.00 — 28.00 ліри 33.50 — 35.50.

НАБІЛ. „Маслосоюз" повідомляє, що в дні 4. лютого ц. р. кооперативам платив за:

1 кг. масла дес. без опакування	2.50 зол.
1 кг масла дес. експорт. з опакув.	2.60 „
1 л. молока	0.14 „
1 л. сметани	0.75 „
1 к. яець	3.80 „

Пастеризоване молоко з доставою до дому у Львові 1 літра 24 сот.

Тенденція на масло вдержана, на молоко і сметану слаба, на яйця знижкова.

„Маслосоюз" повідомляє, що від 30. І. ц. р. платить своїм доставцям за 1 кг. живої ваги птиці, льоко подвіря птахомясарні „М. С." у Львові, (вул. Декерта ч. 4):

Молоді кури І. кл.	1.10 зол.
Товщеві качки І. кл.	1.10 зол.

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення Редакція не відповідає.

КІНА

АПОЛЛЬО: Амфітріон.
КАСИНО: Кабінет воскових фіґур.
КОПЕРНИК: Катеринка.
МАРУСЕНЬКА: Катеринка.
МІРАЖ: Тайна малої Ширлі.
МУЗА: Сон літньої ночі.
ПАКС: Петрусь.
СТИЛЕВИЙ: Любовні маневри.

ПАНСІОН Сестер Служебниць в Микуличині

ОТВЕРТИЙ ЦІЛИЙ РІК

Гарно відновлений, має водотяги, елєктрику, радіо і дуже добру кухню. Положений близько ліса, близько води, близько стації і близько почти. В будинку є прекрасна дійсно артистично виконана каплиця. ЦІНИ ПРИСТУПНІ!

Увага! Не звертай уваги на перестороги, котрі мають ціль лише відтягнення клієнтів. Замов тільки в нас а будеш вдоволений. — ДЕШЕВО, БО ПРОСТО З ФАБРИКИ.

Сензаційний винахід 1935 р.

Зброя без поліційного дозволу.

Автомат 6 мм. вироби 1935 р., що виндає сам гільзи після вистрілу, стріляє до цілі металевими кульками або протом, гарно оксидований, плоский, системи „Стріла" забезпечує цілковиту особисту безпеку в дома і в подорожі. Сей автомат се правдива революція в ділянці фабрикації зброї. Він виконаний люксусово, прецизійної конструкції, не затинається, не псується і може служити на довгі літа. Гук оглушуючий. Надається до оборони помешкань. Ціна тільки 5·80 зл; 2 шт. 11.50 зл Сотка куль Фльоберт 3·55 зл. Автомат „Стоп" В/г рис. 25·70 зл. Щітку до чищення цівки додаємо даром. Висилаємо без поліційного дозволу. Платиться при відборі. Адреса для листів: Генер. Представн. на Польщу і В. М. Гданськ „Стшала" Варшава, Д-ра Заменгофа 12 відділ N/z.

ЦІНИ ОГОЛОШЕНЬ

Ціни розуміються за одношпальтовий рядок (ширини 70 мм.) о висоті 1 мм. Висота шпальти 370 мм. За оголошення (кромі дрібних) в застереженому місци дочислюється 20%. Дрібні оголошення поміщується по вплаченні належитости готівкою або почтовими значками.

Шпальтові оголошення

В рубриці: „Оголошення"	30 сот.
В тексті і в новинках	50 „
На першій сторінці	60 „

Дрібні оголошення по 8 сот. за слово. Перше слово і товстий друк числиться подвійно. Найменше оголошення (9 слів) 80 сот.

Сторінкові оголошення

На останній сторінці: 1/2 стор. 180·— зол., 1/4 стор. 90·— зол., 1/8 стор. 45·— зол., 1/16 стор. 25·— зол. В редакційному тексті: 1/2 стор. 280·— зол., 1/4 стор. 140·— зол., 1/8 стор. 70·— зол., 1/16 стор 35·— зол.

При кількаразовім анонсуванні даємо значну знижку

Видав й редагує Комітет У. К. О. — З друкарні „Графія" Львів, Тиха 5 Тел. 2-83. — Відповідальний редактор Панталеймон Хитра.

Poslo opłacono ryczałtem.

Рік XI. Львів, неділя, 9 лютого 1936. Ч. 10 (909)

НОВА ЗОРЯ

Виходить 2 рази тижнево: в четвер на 8 ст. під неділю на 8 ст.

АДРЕСА: Нова Зоря, Львів, ул. Ґродзіцких ч. 2.І. п. - Тел. 105-72.

Передплата в краю: чверть-річно 6 зол., місячно 2 зол., Закордон. чверть-річно 9 золотих

Ціна числа 20 с.

Конто П.Ш. Львів 505.796

Українська справа в Польщі

В суботу 1 лютого с. р. Леон Василевский, відомий польський соціялістичний діяч і б. міністр, виголосив виклад на тему „Національна справа — актуальною політичною проблемою." Велику салю Торговельно-Промислової Палати у Львові при вул. Булярда 5 виповнила вщерть добірна публика, переважно жидівська. Прелегент подав огляд історичної еволюції національної проблеми в Европі. Відтак обговорив справу меншин в Польщі. Польща має меншини територіяльні: се Українці, Білорусини і Литовці, та екстериторіяльні, се Німці і Жиди. Жидів є в Польщі поверх три міліони і вони мають більші права ніж Білорусини й Українці. Найважніша справа для Польщі се українська справа. Її точка тяжости лежить в Галичині. Закид, що Українців винайшов гр. Стадіон, се звичайна байка. Українську справу в Польщі бесідник розглядав на 4 відтинках: на Поліссі, Холмщині і Підляші, на Волині і в Галичині. На Поліссі населення говорить по українськи, але воно національно несвідоме і не має інтелігенції, на Холмщині і Підляші справа для Українців стоїть погано, бо народна маса не має там своєї інтелігенції. На Волині є суцільне етнічно українське населення, але національна свідомість там слаба. Нині на Волині Українці не мають ні одної української школи. Найбільша національна свідомість Українців і найбільше їх політичне вироблення в Галичині. Українці мали тут перед війною 3.000 народних шкіл, 12 університетських катедр у Львові, українська мова здобула собі була рівноправність в суді й публичнім життю. Та після польсько-української війни Українці втратили 4/5 всіх своїх здобутків придбаних за Австрії. Шкільництво майже все зутраквізоване, укр. молодь заповняє вязниці. Тому треба повитати теперішні заходи над нормалізацією польсько-українських взаемин. На тім скористають також Поляки, бо українська проблема набрала міжнародного характеру. Польсько-українську проблему можна розвязати вже тепер на взір Швайцарії, або взоруючись на взаеминах між Швецією й Норвегією. Виклад зробив велике вражіння.

Просфора в СС. Василіянок

Комітет будови церкви СС Василіянок на стрийськім передмістю у Львові урядив 2 с. м. святочну просфору в салі Інституту СС Василіянок при вул. Потоцького 95. На се родинне свято прибули м. і. Преосв. Никита і ще кілька оо. духовних, представники українських товариств, преси і богато парохіян будучої церкви, разом около 200 осіб. Перед спільною просфорою учениці школи СС Василіянок відспівали на сцені кілька колядок і відіграли одноактівку „Свят-Вечір." Відтак голова комітету будови церкви о. кан. Даерович поблагословив просфору і поділився з присутними. При тій нагоді в короткій промові подав до відома, що львівський магістрат обіцяв затвердити пляни в найкоротшім часі. Комітет має 17.765·62 зл. готівки, трохи вапна і піску. Недавно Центросоюз жертвував 15 тон цементу. Після того виголосили привіти м. і.: Преосв. Никита від Впреосв. Митрополита і від львівського деканату, о. Семчишин від парохії св. Юра, п. Олексин від українських товариств городецької дільниці, п. А. Добрянський від Орґанізації Українців міста Львова й ін. Підчас просфори учениці школи СС Василіянок співали коляди. О год. 8·20 скінчилося се торжество.

Уліпшення в „Новій Зорі"

В сім числі „Нової Зорі" зачинаємо печатати „Розважування над правдами й обовязками християнства" пера Р. Челлонера, б. Апостольського Вікарія в Лондоні. Тих розважувань є 365. Кожде з них призначене на інший день року. Будемо їх містити звичайно що друге число „Нової Зорі". Ті знамениті розважування придатні для кождого католика, а для священиків можуть вони бути дуже доброю підставою для коротких проповідей. Сторінку призначену оглядови преси уліпшимо в той спосіб, що тільки виїмково будемо поміщувати цілі статті з чужих орґанів, а звичайно будемо передавати лише зміст і характеристичні уривки. Таким чином помістимо на тій сторінці більше інформацій.

Загрожує нова світова війна

Що викличе европейську війну?

Муссоліні оповістив відозву до університетської молоді всіх народів. В ній пише, що европейський горизонт вже поважно захмарився і що ембарго на нафту викличе загальну війну, котра обхопить цілий континент. Та відозва викликала велике заворушення в політичних кругах, бо припускають, що Муссоліні не заповідавби так напевно европейської війни, якби не мав поважних союзників.

Японія хоче війни з Росією.

Переговори большевицького міністра закордонних справ Літвінова з анґлійським міністром закордонних справ Іденом в Лондоні викликали в Японії дуже прикре вражіння. Японські військові круги заявляють отверто, що такі переговори мусять вкінці допровадити до російсько-японської війни поки Росія не запевнить собі цілковитої помочі Анґлії, котрої політика стремить явно до скріплення Росії в політичній і військовій ділянці. Японські офіцири невдоволені потягненнями японського міністра закордонних справ Гіроти і домагаються його уступлення.

Гітлєр справді недужий

„Deutsche Allgemeine Zeitung" пише, що канцлер Гітлер дійсно нездужає і додає, що пороблено всі кроки, щоб „уникнути несподіванки". З того виходилоб, що стан здоровля німецького канцлера справді такий як уже від довшого часу про се пише жидівська преса, котрій не вірили, підозріваючи її в нарочнім ширенні неправдивих вістей задля ворожнечі до канцлера Гітлера.

Без грошей як без очей! каже українська приказка. Тому складайте свої гроші на вкладкову книжечку ощадности в

КООПЕРАТИВНОМУ БАНКУ

„ДНІСТЕР"

ЛЬВІВ, УЛИЦЯ РУСЬКА Ч. 20.

„РІДНА ШКОЛА"

НА ТЛІ ІНШИХ НАШИХ ШКІЛ.

Рефлєксії з приводу коляди.

Сегорічний поклик Головної Управи „Рідної Школи" в справі коляди п. н. „В обороні ладу й дисципліни" („Діло" з 13 грудня 1935) навіяв мені кілька думок, якими я бажавби поділитися з нашою суспільністю. Може се викличе який відгомін, но і зміну... недоброї системи. Може мені хто закинути, що ті думки се тепер вже лишень посвяточна муштарда, але я нарочно з ними деякий час здержався з відомих причин. Минули свята, коляду вже „енергічно" (як кажеться в однім місці) переводиться, а поки ці рядки напечатають, то вже давно й по щедрівці буде. Отже хіба можу бути зовсім спокійний... Впрочім і ходить мені про справи важніші від крізової коляди. Йде тут іменно про той „лад і дисципліну" з одної сторони та про деякі виховні моменти тісно звязані з колядою і загальними збірками на Р. Ш. — з другої сторони.

А саме Головна Управа Р. Ш., покликуючись на постанову представників всіх українських центральних установ, орґанізацій і всіх українських політичних партій з 3 червня 1920 року, взиває колядувати „тільки на Р. Ш., а не на ніякі інші, хочаб дуже важні цілі." А далі: „чи це колядують і щедрують кружки Р. Ш., чи читальники, соколи, луговики, церковні брати і сестриці, молодь, хори чи орхестри — то гроші повинні піти всеціло до Головної Управи Р. Ш. на загальні потреби Товариства", бо „за це можна відповідати й перед компетентними (?) властями." Тому „колядувати та щедрувати виключно й тільки на Рідну Школу."

Насамперед маленьке застереження формальної натури. Припустім, що всі ті установи, орґанізації, партії, що „винесли ухвалу" з 3 VI 1920 р., ще нині істнують та за тих 15 літ не прибули ніякі інші церковні орґанізації, яких ця ухвала не обовязує, то в кождім разі треба запитатися, кого ця ухвала могла мати на думці: — чи „Рідну Школу", чи рідну (себто українську) школу взагалі? Бо „Рідної Школи" в 1920 р. ще не було. Се переіменування зглядно додаток одержало Укр. Пед. Т-во значно пізніше, бо — коли добре собі пригадую — десь аж в 26—27 році. Т-во називалося тоді лишень Українське Пед. Т-во. І коли повищі орґанізації булиб мали на думці „виключно й тільки У. П. Т. з його школами" — булиб тоді так і ухвалили.... А так не можна опертися переконанню, що вони мали перед собою загальнішу ціль: іменно українську школу взагалі. Смію догадуватися, що лишень приватну тому, бо в державних тоді ще не було адміністраційних такс і т. п. благодатей — но і взагалі їх удержує держава.

А щодо ладу то не можу собі уявити, що то бувби за „лад і дисципліна" на пр. в церкві, якби так братя і сестриці підлягали приказам Головної Управи Р. Ш. та за їх невиконання відповідали перед „компетентними властями" (себто перед ким? — У. П. Т., парох, староство?).

Та йдім дальше, до самої школи. Отже, виключно й тільки на Р. Ш., бо се, як кажеться в иншій часописі, „наша єдина шкільна установа і т. д." Знаємо, що крім установ Рідної Школи є у нас досить поважне число ще й инших приватних шкіл, дошкіль, захоронок і бурс, які — маю враження — під ніяким оглядом не уступають тамтим. Щодо виховання, то вони також стоять на національній плятформі. Скажу ще ясніше: се школи удержувані нашими релігійними установами.

І мимоволі накидається питання: А ці школи не рідні, не наші? Таж і до них ходять наші українські діти, і в них учать свої учителі, плекають цю саму рідну мову і рідну культуру і приготовляють молодь до пожиточної праці для себе, для Церкви і народу. Отже — не розумію. Таж і їх абсольвенток бачимо при праці в наших Марійських Дружинах, товариствах, садках, ба навіть в кружках тої самої Р. Ш. і — як далеко мої інформації сягають — вони працюють з запалом (котрий остигає хіба в хвилях, як у якімсь товаристві занадто вже виступають проти тої школи, котра без збірок і підмоги виховала робітниць). Отже смію запитати, чи всі ці инші научні і виховні установи малиб бути виключені від тої матеріяльної й моральної підмоги та піддержки зі сторони суспільности? Чомуж малиб вони бути не-рідними, лишень пасербами, чи взагалі нічим? А може вони — мимо всяких кріз — так знаменито ситуовані, що там всяка поміч зайва? Мав я дитину в Р. Ш., а маю ще й тепер в одній школі СС. Василіянок і подекуди там і тут орієнтуюся. І от як тут справа виглядає: на не цілу сотню дітей народньої школи 45 дітей не платить ніякої оплати, а друга половина платить (враз з опалом, научними середниками і т. п.) 1—5 зл. місячно. З того тих по 5 зол. на пальцях почисливби... Все те діти або зпід недалеких сільських стріх, або з передмістя, згл. з міських сутерин і кілька, а може кільканацять нашої міської інтелігенції. І так виглядають всі наші школи.

Про середні школи кажеться, що вони повинні бути самовистарчальні. Однак життя вчить, що й вони в переходовім часі реформ і перебудови дуже часто не можуть обійтися без піддержки ззовні. І знов позволю собі запитати: хто мавби ту піддержку давати для середних, а для народніх майже ціле удержання? Ясно, що суспільність, з котрої ті діти вийшли і до котрої вернуться по скінченні школи. Але як се погодити з тим „лишень і виключно на Рідну Школу"?

Кромі матеріяльної помочі входять тут в гру й моменти ще важніші. Не треба бути аж надто тонким психольогом, щоби здати собі справу з того, які почування зглядом власної суспільности можуть ворушити душу такої молодої людини, що від тої суспільности ніякої батьківської опіки і помочі не зазнала, а навпаки, яка ту дитину свідомо, часом може і з розмислом залишила на поталу долі. Чи малаб тоді суспільність якенебудь моральне право жадати праці-відплати від покинених дітей? А чи здаємо собі добре справу з того, які почування будить знова протегування одних наших дітей зглядом других у цих власне фаворитованих? „Волілабим піти до жидівської і навіть до польської школи, як не до „Рідної Школи" — каже одна товаришка до другої з иншої української школи.

Правда, яке се „потішаюче і многонадійне"? Це вже направду аж за-рідне!...

Все те повинно заставити кождого батька, кождого учителя і взагалі кождого члена суспільности до поважної задуми над питанням, як така ексклюзивність відбивається і степенується в молодих душах? Та що з того може вийти в однім і другім напрямі? Вірю, що таке виховання не лежить в інтенціях Головної Управи Р. Ш., одначе на ділі виходить часом нетерпимість посунена у вражливіщої дитини аж до хоробливої заїлости. І на се мусимо завчасу шукати ліків. А першим і найуспішнішим буде уважати кожду українську школу за рідну, бо кожда той сам обліг оре і кожда тій самій справі служить. І коли є „святим обовязком" кождого Українця — отже від радикала до священика і від „каменяра" до церковного брата і сестриці — зложити свій даток — коляду на Р. Ш., то таким самим обовязком Р. Ш. булоб обділити тою колядою кожду українську школу чи виховну установу, бо всі вони однаково дорогі і ніяких чистих зисків не приносять (гл. вище). Та се з чисто практичних причин булоб тяжко перевести (впрочім ніхто ніколи сего не пробував), бо то зовсім окремі адміністраційні одиниці. Отже здається мені, не буде се ні великим неладом, ні „анархією", коли дасться змогу й иншим нашим виховним установам зорганізувати збірку, а наші люди зможуть зложити свій даток на ту школу, що їм чи то своїм виховним напрямком, чи з яких инших причин, нпр. територіяльно блища. І тоді праця буде інтензивніща й успішніша, бо кожда одиниця чи організація не буде працювати часом лишень під якоюсь пресією та грозою „санкцій", але щиро і з переконанням для інституції найблищої собі духом чи місцем. А шкільна дітвора і молодь? Вся тоді буде знати, що хтось її піддержує, що комусь вона дорога, що хтось на неї в будуччині числить. Так воно повинно бути і так воно буде, бо не сумніваюся, що знайдеться у нас не мало духовних і світських установ та добродіїв, що і прочими українськими школами дорожать. І буде це не якийсь „нелад" і „анархія", лишень зовсім природне зріжничкування і поділ праці, у инших народів давно вже значно більше розгалужений. Для приміру вистарчить глянути от хочби на найблищих сусідів Поляків. Є там і T. S. L. і Macierz Szkolna і безліч инших світських виховних установ та монаших Чинів, що провадять школи, захисти, бурси і т. п. а все те найчастіше при чинній допомозі польської суспільности взагалі та поодиноких добродіїв зокрема. Але щоб кожда з тих організацій уважала себе виключно (!) управненою заступати рідне польське шкільництво, про се ніхто не чув. А вже того, щоби котрий ученик Поляк уважав лишень свою школу за рідну, а инші польські школи за якісь чужі, а то й ворожі, — цього у Поляків не дасться навіть подумати.

І коли у нас виховання молодого покоління має йти правильним шляхом, що веде всіх до одної мети, а не зійти на бездоріжжа, то треба нам порушені тут справи поставити ясно: чи маємо лишень Рідну Школу, про яку всі маємо дбати, а инші наші школи хотьби які заслужені і добре поставлені, залишити без помочі суспільности, чи сказати собі: Для нас кожда українська школа — рідна і кождій належиться від суспільности поміч і опіка, бо сего домагаються дуже поважні виховні аргументи. — Батько.

Знесли лікарську таємницю

В Німеччині оповіщено недавно розпорядок про виконування лікарської практики. Власти можуть відмовити дозволу на лікарську практику, коли кандидат не посідає або втратив право горожанства, коли не заслугує на довіря під оглядом „національним" або „обичаевим", або коли відносний фаховий суд узнає кандидата негідним. Лікар тратить право лікування в Німеччині в разі фізичної уломности або коли не збуджує довіря під оглядом духовим. Дальше не може бути урядовим лікарем той, хто не походить від арійських родичів. Вкінці розпорядок касує лікарську таємницю. Окремий параграф постановляє, що лікар мусить виявити таємницю, коли того вимагає почуття права і згляд на здоровля народу.

З сойму

Господарська програма правительства.

На засіданню буджетової комісії сойму міністр скарбу і віцепремієр Квятковский виголосив промову про причини господарських труднощів Польщі. Вони дадуться спровадити до отсих головних точок: 1) Села в Польщі перелюднені, незорганізовані, від сходу на захід на ріжних щаблях розвою і зовсім позбавлені якогонебудь запасу рухомих капіталів. Хліборобська продукція не виплачується. 2) Другий удар кризи прийшов на робітників. Основа істнування селян в Польщі се праця. Отже хлібороби потерпіли другий раз зі світом праці. 3) Здержання еміграції спинило відплив надміру населення з сіл. 4) Брак вільних капіталів на довголітну амортизацію утруднив розвій. 5) Урядження нової держави і примінення господарського життя до нових відносин вимагало великих капіталів. Всі рухомі й оборотові капітали зужито на інвестиції. До основних і вступних завдань зачислив віцепремієр привернення рівноваги публичних буджетів. Одначе зрівноваження державного буджету в сих часах кризи нелегке. Видатки зростають, зате впливи з публичних податків і монополів меншають. Державний буджет реальнно зрівноважений. Податкова система в Польщі має богато хиб і блудів. Ту систему треба перебудувати, та се дуже складна справа. Польща неприготована до основної і мериторичної податкової реформи. Покищо рішено зреформувати податкову ординацію. Крім того переведено сцілення поодиноких податків. Впроваджено зміни в податку промисловім і в стемплевих оплатах, скасовано податок від будівельних площ. Одначе в податковій ділянці лишається дуже богато до зроблення. Треба признати, що істнують значні недомагання податкових урядів, та не без вини також горожани. В богатьох случаях ствердженo свідоме викручування від податкових обовязків. Інша важна справа се безпосередна участь держави в господарськім життю. Се справа етатизму. В тій ділянці пороблено старання, щоб не допускати до перероств етатизму. Та вплати державних підприемств зростають в послідних роках. Амортизація внутрішних довгів трохи зменшилася. Обслуга заграничних довгів виносить річно коло 110 міл. зл. Відтак віцепремієр обговорив справу позабуджетових видатків. Щодо реформи суспільних обезпечень, то її не можна перевести „на коліні". Вона мусить бути докладно підготована. Вкінці п. віцепремієр подав основні цілі, до котрих повинна стреміти господарська політика. 1) Треба стреміти до скріплення сільських господарств, зокрема дрібних. 2) Треба, щоб польський промисл здобув внутрішний ринок, зокрема східні окраїни. 3) Треба звернути увагу на тих людей, що працюють рентовно, а махнути рукою на тих платників, що отягаються. 4) Стреміти до розвитку промислу, торговлі й ремесла, спертих на власних сирівцях. 5) Переводити інвестиції, щоб уможливити плянування промислових робіт. 6) Примінити фінансові операції до платничих можливостей в Польщі. 7) Зреформувати торговельну експанзію Польщі. 8) Найважніша справа: щадити на публичних видатках державних і самоврядних. З того клича муситься зачати перебудову господарського життя Польщі. Як те завдання виконати, — сего нині ще не можна сказати. Перехід від теперішного стану кризи до нормального стану неймовірно тяжкий. Одначе при збірній добрій волі може се вдатися.

Преса, яка взяла розбрат з засадами надприродної віри й етики, без огляду на те, чи вона просто ворожа, чи упозорована звідними кличами, — наповнена одним духом і стремить в більшій або меншій мірі до одної цілі то є до нищення Божого царства на землі. (Ен. Григорій Хомишин: Завдання католицького часопису. „Н. Зоря", ч. 799).

ОГЛЯД ПРЕСИ

ОУН і заморська еміграція

„Діло" в ч. 21 принесло отсю статтю:

Перша дія трагедії молодої української дванадцятки, що офіціяльно звалася процесом проти Степана Бандери і тов. за державну зраду й убивство міністра Перацького, на судовій сцені вже закінчена. У весняних місяцях ц. р. буде ще й друга дія в мурах варшавського апеляційного суду; можлива ще й третя, якщо від апеляційного присуду буде касація. Однак все те не зміпить основно суті справи. Тому вже нині, коли минулися перші враження присуду, можна спокійно заняпгся деякими явищами і фактами нашого життя, що їх виявлено в часі судової розправи. На цьому місці хочу порушити справу становища нашої американської еміграції до ОУН і УВО, до їхньої діяльности на українських землях в Польщі.

Про саму організацію, програму й тактику ОУН (Організація Українських Націоналістів) та існуючої побіч неї і злученої з нею персонально майже тим самим проводом УВО (Українська Військова Організація), не буду багато говорити; вони відомі нашому загалові зі звітів численних карно-судових розправ, цілої довгої низки часописних статтей, подекуди і з брошури Вол. Целевича „Нарід, нація, держава". Наша критика — очевидно з винятком самого заінтересованого націоналістичного табору — вийшла для нашого сучасного підпілля цілковито некорисно. Всі наші громадянські відповідальні чинники, у першу чергу у цій справі найбільш авторитетні українські легальні політичні партії, осудили без застережень ці обі підпольні організації, признаючи одноэгідно їхню діяльність шкідливою для наших національних інтересів.

Підпілля ОУН, як і давніше УВО, давно перестало бути конспіративною організацією. Прибравши масовий характер і вербуючи у свої ряди навіть дітвору, дало само змогу польській поліції цілковито її розшифрувати. Не говорю вже про конфідентів і провокаторів, яких класичним типом був пок. Р. Барановський зі самбірського процесу. Як оборонець у численних процесах ОУН мав я нагоду на основі актів і розмов з підсудними заглянути і туди, куди не заглядає око звичайного громадянина. У кожній майже справі брав мене жах, що гине марно стільки надійних молодих людей. Вони у своїй уяві та у найліпшій вірі прислужитися Великій Справі вчинками, що колідують з обовязуючим карним кодексом, як терор, саботажі і „екси" (експропріяції), приносили зі себе безцільну й непотрібну жертву, йдучи за тюремні крати або й на шибеницю. У тіні майже кожного процесу можна було доглянути поліційного конфідента, або що гірше, нерва і провокатора, що видали підсудних у руки влади. Усюди майже виступали типи „сипачів", так добре знані сьогодні з останнього варшавського процесу, що ще у слідстві обтяжили інших обвинувачених та товаришів на волі. В сумі давно вже стало те все причиною надзвичайного морального занепаду у кругах самого підпілля і стало загрозливим явищем для морального здоровля нашої національної цілости.

Історія польського революційного підпілля особливо з рр. 1905—1907 — на яке ОУН і УВО часто покликувалися, не навчила їх багато. Зокрема забули вони, що сам керманич польських боївок з початків польського революційного руху — Йосиф Пілсудський — дав почин у 1907 р. до ліквідації боївок з їх індивідуальним терором і „експами", що часто-густо перероджувалися у звичайний бандитизм. Ще менше винесли вони науки з історії російського революційного руху, зокрема з історії російських соціялістів-революціонерів (есерів), — завдяки конфідентству й провокації опанованого з часом у цілости царською охраною. Забули й те, що нині без порівнання тяжче вести конспірацію у Польщі, як давніше у царській Росії і що голошена ними перманентна національна революція у сучасних відносинах є повним абсурдом. Не кажу вже про наглядні величезні шкоди не тільки моральні, але й матеріяльні, напр, з осени 1930 р. в часі відомої пацифікації, що була висліцом діяльности ОУН.

У варшавському процесі говорилося багато про т. зв. архів Омеляна Сеника. Урядова тайна закриває й досі спосіб, у який цей архів, забраний при нагоді ревізії у Сеника і інших діячів УВО і ОУН (Володимира Забавського, Ярослава Барановського, Володимира Мартинця. Остапа Чучкевича, Дмитра Равича й Евгена Кульчицького) в Чехословаччині в рр. 1933 і 1934, дістався у руки польського уряду. Трибунал відкинув внески оборони, що зміряли до висвітлення цієї справи, ствердживши тільки на основі зізнань свідків з кругів ґенерального штабу автентичність документів, найдених у цьому архіві й переданих опісля польській владі.

На основі документів того т. зв. архіву Сеника, що складався з 418 оригіналів і 2.055 фотографій оригіналів-машинописів і рукописів, на які складалися листи, звіти, протоколи, рахунки та інші організаційні документи, — як теж і зізнань коронного свідка прокуратури Вацлава Жиборського, начальника виділу безпеки в міністерстві внутрішніх справ, ствердженo, що ОУН значну частину своїх грошевих засобів черпала з датків української американської еміграції, головно нашої еміграції у Злучених Державах Північної Америки. У квітні 1934 р. вибрався там Омелян Сеник (псевдонім в Америці Ґрибівський), давній діяч УВО, пізніше член проводу ОУН і її боевий референт та комендант акції у „базі", себто в краю, що на підставі документів архіву виїхав до Америки на литовський паспорт як Омелян Грибаускас (Грибівський). На американську еміграцію звернув увагу полк. Коновалець ще давніше і згодом вдалося йому приєднати деяких діячів для акції УВО і ОУН. В Америці УВО не основало власних відділів, тільки створило там нові організації як свої фактичні експозитури, звязані з Головною Командою УВО.

Тими організаціями на американському терені є: 1) О.Д.В.У. (Організація Державного Відродження України), що ділиться на 47 відділів у Злучених Державах і видає свій орган „Вістник О.Д.В.У.", 2) Обединання Українських Націоналістів, яке веде свою діяльність теж у Злучених Державах і 3) У.Н.О. (Українське Національне Обединання) в Канаді, що веде свій орган „Новий Шлях". Діяльність УВО чи пак ОУН знайшла відгомін і в Південній Америці (Бразилія і Аргентина), а її цілям на терені Бразилії служить „Український Хлібороб" з Куритиби в Бразилії. В допомоговій акції для ОУН працювали на північно-американському терені тамошні українські організації, а саме Чорноморські Січи і Стрілецька Громада та ціла низка пресових органів, у першій мірі „Народне Слово" з Пітсбурга в Пенсильванії, а частинно й щоденник „Свобода".

В часі побуту у Злучених Державах Омеляна Сеника-Грибівського оголошено з кінцем 1934 р. в деяких тамошніх українських часописах відозву з підписом Евгена Коновальця („Постій, в місяці жовтні 1934") — як головного вожда ОУН — до української еміграції в Америці зі зазивом дати грошеву піддержку ОУН для переведення в життя її цілей. Коновалець у відозві пише: „Я вперше на протязі 14-літнього істнування й діяльности організованого Революційного Руху звертаюся з оцим зазивом у такій безпосередній формі. І роблю це свідомий відповідальности кожного мого слова. До цього приневолює мене вага переломового історичного часу, що його переживаємо, й свідомість сумних наслідків, які виринулиб, колиб ми так дуже важливу хвилю прогавили". Відозву передрукували й деякі українські часописи в Канаді і Бразилії, а в редакційних зазивів („Нар. Слово" ч. 47 з 29/XI 1934) виходить, що рішено зібрати впродовж одного року 1934/35 — 40.000 долярів на фонд ОУН для переведення кровавої розправи. „Укр. Хлібороб" ч. 1 з 2/I. 1935 р. у редакційній статті „Приходить час" пише, що „приходить останній час на старокраєвих рабів в докторських фраках і в ризах князів церкви, що бють чолом перед ворогом і в польських державних інтересах виповіли війну своїм українським дітям та разом з Поляками прирекли знищити організацію ОУН, цю єдину нашу національно-політичну течію, що невпинно бореться за нашу державу". „Тому вождь української національної революції, Евген Коновалець, у цю рішаючу хвилю звертається до всеамериканської еміграції, як до національно-фінансового резервуару, щоби став йому до помочі в боротьбі", — до якої бракує „лише грошей на муніцію і переведення терору".

Це тільки принагідні виїмки, бо цілої української американської преси з останніх часів не довелось мені переглянути, бо наслідком заборони дебіту в Польщі не мають її навіть редакції краєвої української преси.

Другим емісаром — на Канаду — був теж один з керманичів ОУН полк. Роман Сушко, що виїхав за океан як Микола Мельничук. Оба вони — Сеник і Сушко — розвинули за морем дуже живу пропаґанду за піддержкою акції ОУН серед нашої еміграції — допливом долярів. Очевидно, пропаґанда не перебирала у засобах. На старокраєвих легальних товариствах і організаціях, у першу чергу на їх передових діячах, не лишали вони сухої нитки. Назви „раби з ундо-клерикально-радикального табору", „хруні", „зрадники" — на наших відомих й заслужених старокраєвих діячів, були ще доволі „парляментарні" вислови в їх устах.

А висліл цієї демаґогії ОУН за океаном? Поширення недовіря у широких кругах нашої заморської еміграції до краю, обмеження, а то й припинення піддержки на старокраєві культурні, харитативні і взагалі загально-національні потреби, на які наша американська еміграція давала досі свій гріш. Але й сама акція емісарів ОУН і співпрацюючих з нею заокеанських організацій, про які вище згадано, з фінансового боку не зовсім дописала. Не зібрано там отих 40.000 долярів впродовж одного року 1934/35, як цього жадав провід ОУН на залізний фонд ОУН. Згідно з депозиціями св. Жиборського (зізнавав мабуть на основі актів з архіву Сеника і з конфіденціональних відомостей) за час від 1930/31 по 1935 рік зібрала ОУН серед нашої заокеанської еміграції суму 24.000 долярів, з чого половину призначила на боєву акцію в краю.

Виправа емісарів ОУН до Америки по золоте руно не дуже дописала. Зате ОУН осягнула одно — в краю непотрібне заповнення польських вязниць і концентраційного табору в Березі Картузькій нашою молодю, поширення у своїх власних рядах конфіденства й провокації і, як їх висліл, моральну деправацію молоді та усунення її від позитивної конструктивної праці. Це фактичний біляне діяльности ОУН в краю з великим відємним сальдом. Та й за океаном це біляисове сальдо діяльности ОУН не є додатне. Великим мінусом є передовсім відчуження значних кругів нашої заморської еміграції від живих звязків з краєвими творчими національними організаціями та взагалі нехтування конструктивної праці в краю. Величезний хаос у поглядах на старокраєві справи й потреби з трудом прийдеться тепер усувати та привернути давні щирі взаємини заморської еміграції з краєм.

Упадок впливів ОУН оздоровить теж і відносини серед нашої заморської еміграції і приверне її до нормальної співпраці з краєм та його національними установами для здійснення нашої спільної Великої Справи.

Д-р Степан Баран.

РОЗЧАРУВАННЯ

Г. Г. Велс про Сталіна і Ґоркого.

Часопис „La revue de France" видає у французькім перекладі п. Антоніни Валянтен враження Г. Г. Веллса з його подорожі до Совітів, котрі свідчать про деяке розчарування того письменника по особистій зустрічі з кількома „совітськими божищами." Особливо інтересно нашкіцована в сій статті сильветка Сталіна.

„Сталін, каже Велс, се один з тих людей, котрі на фотографічних знимках або на портретах стаються чимсь зовсім іншим від того, чим вони є в дійсности... Його простота, його нетовариськість, котрі роблять його незрозумілим для людей упереджених, стали причиною найдивніших видумок аматорів скандалічних історій. Його приватне життя, устійнене і банальне, окружене дискрецією, котра є в цілковитій суперечности з його величезним політичним значінням."

Велс думає, що Сталін має мало тої прудкости ума, котра характеризує нпр. президента Рузвелта й не має абсолютно делікатної і впертої витревалости Леніна.

„Перше моє враження, пише далі Велс, був вид чоловіка, котрого зверхній вигляд радше банальний: одітий в білу гафтовану сорочку, в темні штани та високі чоботи, виглядав крізь вікно в великій майже пустій кімнаті. Відвернувся троха несміло й приязно стиснув мені руку. Його обличча також звичайне, банально ввічливе, грубо модельоване, без сліду якогось виразу. Дивився переважно не просто в мої очі, але кудись вбік та погляд його зовсім не був полохливий: прямо не має він тої цікавости, котра ціхувала Леніна, що продовж цілої розмови зі мною в тіни руки, ослонюючої його хоре око, безнастанно мене обсервував." Звідки походить незаперечний вплив Сталіна на російський нарід? Велс, заки зустрівся зі Сталіном, думав, що Сталін тому є на своїм становищі, що люди його бояться; та відколи його побачив, здав собі справу з того, що Сталін нікого не перестрашує і що всі мають до нього довіря. Бо се Грузин, котрий відзначається зовсім виїмковим браком тонкости, абсолютно невдаваною ортодоксією. Він дає своїм товаришам повну запоруку, що щонебудь зробить, не викличе тим ніколи ніяких засадничих комплікацій.

Переміна Ґоркого.

Ґоркій робить на Велсі враження зовсім інакше від враження, яке англійський письменник виніс в часі, коли пізнав його 1906 р. як скитальця, нещасливого еміґранта в м. Стейтен—Ейленд. Тепер застав його в оточенні молодих російських письменників, у гарнім, прегарно урядженім домі, котрий правительство віддало до його розпорядимости. Велс визнає ясно: „Глибоко засмутив мене той стан, в котрім я його знайшов. Те що було в нім глибоко людське й болюче і що будило мою симпатію до нього в часах його вигнання, зовсім заникло. Ґоркій змінився на „великого пролетарського мужа", пересякненого класовим почуттям. Його престіж в Росії великий і — штучний... Здається, що він має тверду та спокійну певність, що не мине його ні забальзамування, ні мавзолей, ні апотеоза, котрі очікують його, коли станеться, він також, совітським божищем, що снить вічним сном..."

Не хотів я і не хочу „кусати"

Відповідь на статтю „Критика нашої кооперації", підписачу за Дирекцію Центросоюзу п. Юліяном Шпаровичем і п. Миколою Твориловим.

Про злісно лайливий тон статті. — Чи справді Дирекція Центросоюзу може взяти вповні відвічальність за такий тон статті?

Як відомо, є у нас люди а й гурти людей, що не зносять навіть найслушнішої і вповні річевої критики. Всякі, хочби лиш найменші завваги щодо їх діяльности уважають особистою образою і відзиваються в спосіб негідний, непристойний, образливий. Замість збити заміти, вони стараються як лише мож сильно вилаяти критика та особисто його образити.

Правда, може такий тепер дух часу, бо рідко коли було тілько нараз непомильних диктаторів і „геніяльних" вождів, яких особа є освяченим „табу" а всяка спроба критики діяльности диктатора може скінчитися дуже сумно для смільчака.

Нам старим тяжко до того звикнути і ще тяжче се зрозуміти, коли такі обави знаходимо серед деяких провідних кол українського спільництва.

Проводити демократичною установою, якою є безперечно кожда спільницька установа і тимсамим також „Центросоюзом", се значить весь час стояти перед прилюдною контролею - оцінкою та перед прилюдною критикою. Кождому громадянинови вільно, ба навіть до певної міри се його обовязок, критикувати діяльність провідників і працьовників спільницької установи. Коли сеї контролі та критики бракує, то тоді нераз спільницька установа забагнюється, сходить на манівці і не приносить загалови такого пожитку, якби повинна і могла.

Провід спільницької установи не то що не повинен лякатися критики та обидливо—гнівно відзиватися на неї, але овшім, повинен навіть прислухуватися голосам критиків. Тоді провід установи має можливість слушні завваги приймати до відома і після них справляти те, що в роботі установи показалося хибним, недотягненим, шкідливим. Зновже неслушні чи невірні заміти провід потрафить легко спростувати, без уживання особистих лайок проти критика. Критик може помилятися, але коли він має у своїй критиці на оці добро і поступ спільницької установи, тоді він сповняє тяжку службу в хосен спільництва. За щож його лаяти? Тому годі зрозуміти виступ Дирекції „Центросоюзу" на сторінках „Н. Зорі" у відповідь на статтю „Наше теперішне спільництво". Відповідь аж роїться від злісних лайок на особу автора. Дирекція договорилася навіть до того, що автора статті порівнує до якогось „gr.-kat. z Krakowa". Не знати, що се за чоловік отсей „gr.-kat. z Krakowa", але з контексту виходить, що се мусить бути якийсь хруниськo чи щось подібного, отже таким е, після слів відповіди, також автор статті. Ось так!

Чи конечно треба „їхати на торговицю до Теребовлі," як кажеться у відповіді, щоб знати, як працюють наші спільницькі установи, який їх стан та які їх недомагання? Чейже маємо нашу спільницьку пресу, богато пишеться про спільництво в щоденній пресі, оголошуеться друком звіти діяльности, подається в пресі відомости про хід нарад спільничан і т. д. Не тяжко також засягнути відомости про спільницьку роботу у сусідів і подальших від нас народів. А зокрема статистичний матеріял до нашої статті взятий з „Memorjału Związku Izb i Organizacyj rolniczych R. P. w sprawie wytycznych programu polityki gospodarczej" з дати Варшава 1. XI. 1935. Отже аж надто досить жерел і то зовсім не фантастичних, як пишеться у відповіди. Просимо туди заглянути. Хочби вже лише на основі самого урядового органу спільничан Г.К.Ч. та „Кооперативної Републики" можна ствердити чималі недомагання в нашім спільництві. Коли (Дирекція) Управа Центросоюзу всетаки може річевими доказами ствердити, що тих недомагань нема, або бодай вони значно менші, як се зясовано в статті, то з того треба нам всім лише тішитися. Лайкою чейже нічого не можна доказати. Взагалі не здибали ми статті, офіційної, дирекційної, аж з такими злісливими лайками як згадана відповідь Дирекції Центросоюза.

Метою статті було вказати на дуже мізерні, невдоволяючі висліди праці наших спільницьких установ в области збуту сільсько-господарських виробів (продуктів). Причиною того після наших виводів е брак відповідно підготованих фахівців.

Автор статті є тої гадки, що працьовників треба систематично вишколювати, висилаючи їх по скінченню теоретичних студій в краю на студії і на практику за границю нашого краю, хотяйби навіть лише в Познанщину, а ще лучше до Данії, Фінляндії, Бельгії і т. д. У нас має бути приблизно вже 100 молодих людей з академічними купецькими студіями, а певно ще більше з середними. Є в чім вибирати.

Директори „Центросоюза" недавно на пресовій конференції заявляли та при всяких нагодах постійно голосять, що у нас брак фахових людей. Отже чого попадати в лють та головно пощо винаходити в статті речі, котрих там нема, пощо перекручувати і вкінци навіть виразно підбурювати теперішних керманичів Повітсоюзів проти автора? В статті нема ніякого нападу на керманичів чи службовиків Повітсоюзів ані Центросоюзу. Знаемо, що між ними є богато вартісних громадян-робітників. Декотрих знаемо особисто, декотрим навіть помагав автор ставити перші кроки в кооперативній праці, з декотрими працював в спільництві. Дирекція Центросоюзу знає дуже добре, що зарівно в Центросоюзі як і в Повітсоюзах попадалися люди щонайменше непідготовлені, а й цілком непридатні до праці.

Маемо переконання, що нині до дуже тяжкої і складної праці спільницького збуту як також перерібки хліборобських селянських виробів (продуктів) вже не можна брати людей без основного підготовлення не лише теоретичного але й основного практичного. Теоретичне спільницько-купецьке підготовлення може нині набути наша молодь таки тут у нас, у Львові. Інакше е з практикою. На практику безумовно мусять виїздити наші молоді майбутні спільницькі робітники поза границі нашого краю, так сказатиб, нашого загумінка. Нехай вони на власні очі побачать працю й улад сільсько - господарського спільництва прим. в Данії, де 95% сільськогосподарських виробів, які йдуть в продажу, йдуть виключно через спільництво. Нехай вони побачать хліборобське спільництво в Швеції, Бельгії, Фінляндії. Нам треба конечно висилати стало, рік в рік бодай по десять молодих на однолітню спільницьку практику за границю! Се conditio sine qua non... Сеж роблять на широку міру всі народи, от хочби наші сусіди. Чомуж ми сего не маемо робити? Для нас можливо сильний і глибокий та всесторонний розвій сільськогосподарського спільництва має рішучо без порівнання більшу вагу як для наших сусідів або инших державних народів.

Дирекція у своїй відповіди пише, що у неї практикує постійно від довгих літ 15 практикантів з ріжними торговельними школами, таксамо практикують в Повітсоюзах. Для нас се ніяка новина, ми се знаемо. Нам ходить про уладження сталого, щорічного виїзду молодих людей за границю на практику в тамошних сільсько-господарських установах. Так роблять всі народи. Там, от як в Англії й Данії, кожда спільницька установа з кождорічного білянсового чистого зиску призначує 2%, ба навіть 15%, на кошти пропаганди і практичного вишколювання своїх спільницьких службовиків. Сей розумний звичай повиннося, ба навіть муситься також у нас завести.

Певна річ, що добра також практика в Центросоюзі, але вона цілковито не вистарчає, бож збутовий відділ а стисліше збут землеплодів в Центросоюзі предста-

---

ОСИП НАЗАРУК 32)

ROMA AETERNA

Вічний Рим—Апостольська Столиця

IV. Кастель Ґандольфо.

Деж була та форма влади?
Таж у нас, на Вкраїні широкій.
О, якже слушно писав Тарас:
„Нема на світі України,
Не має другого Дніпра!"

То було ще тоді, коли до України належала й теперішна Московщина і коли над тим всім великанським простором панувало золотостременне племя Володимира, того самого, котрого кров пливе в нащадках роду Ґаґаріних.

Той великий рід, що укріпився на великій водній артерії рік Волхова і Дніпра, посунувся з неї в басейни допливів Висли, Волги і Кубані. І на тім великанськім просторі земель завів устрій, якого ні передтим, ні потому не бачило людство ні в одній країні під сонцем. А той устрій виглядав так:

Т. зв. Руська Земля була під володінням цілого Рурикового Роду як династії. Члени того роду були подвижними управителями поодиноких областей тої великої землі. Чергу їх володіння означувала засада старшинства. Всі князі того роду по степени старшинства творили одну ґенеальоґічну (родову) драбину. Таксамо всі области Руської Землі представляли свого рода „драбину областей", відповідно до їх значіння і богацтва. Порядок устрою оснований був на тім, що степені обидвох тих драбин, ґенеальоґічної і територяльної, мали собі відповідати. То значить, що найстарший князь того роду мав управляти найзначнішою областю (київською) і т. д.

„Имяху бо обичаи свои и законъ отецъ своихъ и преданья, кождо свой нравъ", каже стара літопись наша про племена, з котрих витворився наш нарід. Одначе ті обичаї і ті закони і ті нрави їх змінялися, як зміняються всі установи людські.

Отже коли Рід Рурика творив вище нарисований устрій володіння, родові засади племен, з котрих повставав наш нарід, вже розкладалися. На тім тлі розкладу почала розкладатися також засада старшинства, положена в основу цілого державного устрою і правління старої Руси. Проти засади старшинства сама собою зачала висуватися засада „отчинна" як більше природна в таких обставинах. Вона полягала на тім, що кождий князь старався, щоб по його смерти правили його сини тою волостю, котрою він правив. Одначе розуміється само собою, що були волости менше і більше визначні та богаті, отже за ті волости велася майже постійна боротьба, при чім князі спиралися то на засаду старшинства, то на засаду „отчинну", як котрому було вигідніше. І деж на світі був такий „драбинястий" устрій?

Якеж інтересне мусіло тоді бути життя на Руси! Яка маса звязків, можливостей, підглядань, переговорів, умов, словом — життя кипіло.

Та мало воно й свої негативні сторони. Передовсім бояри і дружина ріжних князів обстоювали інтереси своїх князів, коли ті мали вигляди на здобуття богатших волостей, а покидали їх, коли вони тратили лучші волости. Таким чином розпастувалося почуття вірности й обовязку в провідній верстві народа. І починався загальний хаос, в котрім мусіли рішати насильство і припадок.

(Далі буде).

вляється дуже мізерно. З вдоволенням треба ствердити щораз то кращий розвій збуту яець, а особливо живини (яток у Львові). В тих відділах практиканти вже тепер богато користають. Зате за відділ збуту землеплодів просто стидно. Дирекція подає, що в р. 1935 продав той відділ всього на всього 150 вагонів збіжжа! Якаж то мізерія! Сеж тілько, кілько продає річно яких 4—5 подільських сіл! Дуже мало перепродали також повітсоюзи, бо всього на всього лиш 1000 вагонів! Яка то ще далека дорога до частинного бодай опанування збіжевого ринку! Бо просимо зважити, що в р. 1934 зібрано*) в шістьох воєвідствах, де укр. хлібороби мають більшість, 4 роди зерна 3,398.000 тон. Приймім, що укр. хлібороби зібрали лише половину, т. є 1,700.000 тон зерна, то Центросоюз продав всього 1/4% нашого збіжжа! Ви купили таку малесеньку частинку нашого збіжжа і продали його жидівським гуртівникам або жидівським млинам. Ог і ціла Ваша робота! Тож на збіжевім ринку Ваша участь рівняється великій нулі, навіть коли додати тих 10.000 тон, що їх обернули повітсоюзи. Не говорити вже навіть про спільницьке зужиткування закупленого збіжжа від членів-спільничан. В краях, де розвинене сільсько-господарське спільництво, не продають закупленого збіжжа гуртівникам, лише його в спільницьких млинах мелять, в спільницьких пекарнях печуть і в спільницьких споживчих склепах продають споживачам. Се вже там здійснене.

Очевидно, наше спільництво мусить конечно і безумовно також дійти до такого розвою - ідеалу, але до такої тяжкої роботи мусить підготовити собі людей. На практиці в Центросоюзі вони того не научаться, бо там вдоволяються доси, ба навіть неначе хваляться, що продали гуртівникам - Жидам аж цілих 157 вагонів збіжжа!

Наконець ще справа мого підпису під статтею. Світла Дирекція знає, що авторам вільно підписуватися шифрами, псевдонімами, ініціялами. Я мав причини скористати з того права, чого доказом хочби лайливий і злісно - ненависний тон відповіди. Дирекція Центросоюзу старалася розшифрувати мої ініціяли і дійшла до висновку, що я „нарочно" вибрав такі ініціяли, щоб кинути підозріння на кого іншого, дальше що я засібний, ситий емерит, а рівночасно злобної та кусливої вдачі. Отже я дещо відкрию мою шапку - невидимку і скажу Дирекції, що букви І. Л. се справжні мої ініціяли. А щодо ситости, кусливости і злоби, то нехай буде вже так, як пише Дирекція! Є й такі люди на світі!

Відповідь Дирекції Центросоюзу властиво анонімова, бо на ній є фірмовий підпис Дирекції Центросоюзу. Отже орудуючи публіцистичними способами розшифровування анонімових полемічних статтей, попробую і я розшифрувати Дирекційний підпис під відповідю Центросоюзу тим більше, що знаю особисто всіх членів Дирекції Центросоюза. Знаю керманичів (директорів) Центросоюза як людей повних ініціятиви, розмаху в праці і добрих фахівців у своїх відділах. Висліди їх праці серед наших умов всетаки замітні. Вони так сильно заняті своєю працею, що ніяк не мають часу писати статті та ще такі злісно-сварливі й образливі. Але на жаль знаю між ними одного, що має час писати богато довжезних статтей на теми не так спільницькі, як радше капіталістично - фінансові. Він має час засідати в ріжних установах яко радник чи „радца", який навіть має час думати про кандидування до сойму і т. д. Праця того члена Дирекції поза Центросоюзом непропорціяльно велика в порівнанню до вислідів його праці в самім Центросоюзі, стисліше у відділі збуту хліборобських землеплодів. Видко, що лекше писати такі статті, лекше засідати і репрезентувати а ще лекше лаяти критика, тим більше, коли припускається, що противник се старий, немічний емерит. Відомо, старого льва прийшов осел копнути.

Ще одно: слово „директор" писав я в лапках не задля висловлення погорди чи насмішки, а длятого, що я вважаю кращими наші слова як от: керманич, провідник, справник. Треба нам позбуватися привички уживати чужих слів там, де маємо свої.

Отже воно так: Ваша злісно-сварлива й образлива відповідь нехай іде в забуття. Зате нехай ласкаві читачі, а зосібна члени Управ, Надзірних Рад та учасники загальних зборів наших спільницьких установ постараються о грошеві засоби на заграничну практику для наших майбутніх спільницьких службовиків. Грошеві засоби треба пристарати, призначуючи з чистого білянсового зиску бодай 2% на пропаганду і вишкіл службовиків. Так роблять за границею. Спробуймо і ми. Підмоги булиби зворотні. Службовикові, який користувався грошевою підмогою на заграничну практику, відтягалиб потому з його платні пібрані гроші в місячних ратах, продовж прим. 3 літ. Поки збереться такий фонд з чистих зисків, можна і треба зараз узискати потрібну квоту прим. для 10 людей на виїзд позичкою з якоїсь з наших грошевих установ (банків). Справа важна! Зле булоб, колиб її злегковажено!

І. Л.

*) Укр. статистичний річник 1935. Варшава.

ЕТАТИЗМ

Хто хоче знати на прикладі, що значить „етатизм", нехай уважно перечитає собі отсей опис факту, взятий з польської преси: На чолі дивоглядів етатизму в Польщі йде „Державне Видавництво Шкільних Книжок". Його майно, взяте з податкових грошей, виносить 2.740.501.65 зл. Весь дохід з того капіталу виносив в 1935 р. 70.000 зл., а на сей рік прелімінують вже лише 50.000 зл. Подібно було і в попередних літах. До того треба знати, що Державне Видавництво не платить державному скарбови ніяких податків, ні оборотового, ні доходового, а навпаки, часто вживає до своїх робіт державних урядників, котрі побирають платні з держ. каси, не має обовязку оплачувати великанські „суспільні обезпечення" і т. д. І при тім всім з близько 3 міл. зл. дає такий мінімальний дохід! Рівночасно три приватні видавничі фірми вплатили до державного скарбу такі податкові суми: в 1924 р. 288.000 зл., в 1925 р. 628.000 зл., в 1926 р. 278.000 зл., в 1927 р. 342.000 зл.. в 1928 р. 365.000 зл., в 1929 р. 416.000 зл., в 1930 р. 421.000 зл., в 1931 р. 462.000 зл., в 1932 р. 262.000 зл., в 1933 р. 189.000 зл., в 1934 р. 172.000 зл., разом 3.834.000 зл.! Крім того мусіли ті приватні видавництва оплачувати великанські суспільні обезпечення. Притім ціни книжок всіх тих видавництв не ріжняться між собою. Отже куди діваються великанські ріжниці сум? І яка ціль в удержуванні податковими грішми державних підприємств, котрі не тільки не дають податків, але ще руйнують приватні підприємства...

Цікавий часопис

У Львові виходить уже четвертий рік місячник „Світло й Тінь", орган „Українського Фотографічного Товариства." В тім місячнику пишуть про організацію наших фотографів та вчать фотографічного діла. Кожде число того місячника має крім статтей богато гарних образків, так що навіть і нефотографи купують його для тих ілюстрацій. Передплатники „Світла й Тіни" можуть виграти фотографічний апарат та інші цінні речі. Для приміру подаємо зміст першого числа „Світла й Тіни" за 1936 рік. Зміст: Слово до читачів про великий конкурс „Світла й Тіни" на 1936 р. — Наша Батьківщина в світлині. — М. Д.: Як дібрати папір відповідний до негативу? — С. К.: Як робити знимки у ночі? — А. Войтович: Зимові і спортові знимки. — М. Голубець: Найближчі завдання краєзнавства. — Наші ілюстрації. — М. З.: Критичний куток. — Новини фотопромислу. — З вистав і конкурсів.—Число прикрашує 21 образків. Річно коштує „Світло й Тінь" 7.20 зол. Оказове число висилають даром за надісланням 55 гр. у почтових значках по адресі: „Світло й Тінь" — Львів — Lwów, вул. Реймонта (-Содова) 4. м. 1.

З РЕЛІГІЙНО-ЦЕРКОВНОГО ЖИТТЯ

Новорічні розважання.*) По перше розваж, що сегодня обходимо попразденство народження Христа разом з торжеством Його обрізання. Вже маючи 8 днів Він, послушний волі Свойого Отця, почав проливати свою святу кров. Він добровільно підчинився тій такій болючій як і понижуючій церемонії. Тим Він поставив Себе нарівні з переступниками, немовби Він так як інші потребував обрізуючого ножа для відпокутування гріха. Християни, вчіться тут від Дитяти, вашого Спасителя, наук, котрі Він в своїм обрізанні хоче вам вбити в память: Свою незрівнану покору, Свій цілковитий послух і згоду з волею Свойого Отця, Свою терпеливість у терпінні та Свою горячу і жертвенну любов до нас. Він прийшов, щоби сплатити незмірну вину, котру ми своїми гріхами стягнули на себе перед справедливістю Його Отця. Він пролив опісля останну кроплю Своєї крови, щоби спокутувати нашу вину. Й дивися! Він дав нам завдаток тої заплати, піддаючися ножеви обрізання. По друге розважте й майте перед очима ту божу Дитину, те невинне ягнятко Бога, того Любимця ваших душ, найкраще з людських дітей, як Воно, занурене в Свою святу кров, в тім ніжнім віці видержує жорстокий біль високо діймавої рани. О, яка діймава була вона дійсно для Нього! О, яка діймава для люблячого серця Його святої Пречистої Матери. Дивіться, з якою сердечною ніжністю Вона обіймає Його! Погляньте, з якою трівогою серця Вона оплакує Його терпіння! Дивіться, з яким ніжним співчуттям старається Вона облекшити Йому що тільки може. Вчіться від неї такого самого почуття любови та співчуття для вашого страждаючого Господа.

Душе моя! Обійми з Нею сю Дитину, твойого Спасителя, котрий кровавиться за тебе. Ти мій обручник сказала Сефора до Мойсея (Ісход 4,25), коли вона звохчила його ноги кровю своєї дитини, котру вона якраз обрізала, щоб увільнити його від руки ангела, котрий загрожував йому смертю. О який правдивий наш дорогий Спаситель обручник наших душ, за котрі Він тепер дає перші кроплі й за котрі колись дасть усю Свою кров, щоб вирвати нас з рук ангела заглади! О, на віки хвала Його божій любови!

По третє розваж, що се обовязок всіх християн наслідувати обрізання нашого Господа духовим обрізанням серця, котре Бог так часто в Письмі поручає й котре Він все ставив вище від тілесного обрізання. Се духове обрізання вимагає від нас, щоб ми відтяли або знищили всі неправильні наклони до світа і його пишноти, до мамони неправедности й до тіла та його розкошей і щиро заправляли наші душі до щоденного умертвлювання наших пристрастей і неправильних наклонів. Душе моя, люби те обрізання серця сердечно і щоденно виконуй!

Постанови собі, посвятити своє серце зовсім твому Спасителеви-Дитині, котра нині почала проливати Свою кров за тебе. Та вважай, щоб се було серце очищене духовим обрізанням від усіх тих наклонів, котрі мусять Йому неподобатися.

*) Отсим зачинаємо печатати переклад великого й дуже цінного твору Р. Челлонера (Challoner), Епископа й Апостольського Вікарія в Лондоні. Будемо сей твір печатати по можности в кождім другім числі „Нової Зорі".

Преса в нинішних часах се побіч капіталу першорядна сила, котра править світом. (Станиславівський Епископ Григорій Хомишин: Завдання католицького часопису).

ЛІТЕРАТУРА — НАУКА — МИСТЕЦТВО

Спомини і документи Галичан

Володимир Ласовський. **Генерал Тарнавський.** Репортаж. Львів 1935. Видавнича кооператива „Червона Калина". Обгортка роботи В. Ласовського. Ст. 192 + 9 стор. ілюстр. вкладу; форм. 12.8 × 18 цм.

Маляр Ласовський — справді знаменитий репортер-письменник. Життя Начального Вождя УГА ґен. Мирона Тарнавського безсумніву має богато цікавих моментів, та репортаж Ласовського — наче люпа — ті моменти побільшив і скріпив так, що біографію читаємо як найцікавішу повість. І саме на ту живість оповідання, що полонює читача, бє автор Ласовський. Своє оповідання про цікаві пригоди Генерала прикрашує анекдотами, легкими описами, то врешті „воєнними" афоризмами. Додані ілюстрації-світлини не мають претенсій до мистецтва, зате подають безсумніву страшну нераз правду, нпр. фотографія жертв червоного терору в Житомирі.

Як репортер Ласовський не обовязаний давати глибокий проріз оповіданого. Так він і робить: бє на легкість оповідання, а не на глибину. Через те богато подій подано легко, поверховно, — не розсліджено глибше їх важних причин. Правда, є натяки на них, але слова за скупі, щоб у них висказувалася широко вся глибінь душі. Оповідання Ґенерала про найважніші справи й події нераз таке просте й здавалосяб неглибоке, що аж дивно. Та вистарчить згадати про те, що се оповідає б. австрійський „штандовий" старшина — і все стане нам зрозуміле. В „штанді" однострій був висловом душі, до нього докидувалося ледви кілька слів і — був жовнір. Він міг мати нераз дуже ніжну душу (от як ґен. Тарнавський), та назверх мусів бути „штрамак". І такого „штрамака" показує нам Ласовський у своїм репортажі.

Прості слова-спомини Генерала про договір з Денікіном, про розмови з Петрушевичем і Петлюрою й т. п. — кажуть проте дуже богато, ясно й отверто. Не кажуть того в гарних реченнях, але „своїми словами". Читач може сам поробити собі висновки. В тій жовнірській простоті — богато природно-християнського елєменту.

Книжку треба дати в широкі маси. Щоб сказати їм словами самого Генерала: „Оттак знай, один за другим перекидаються листки нашої історії. Аж до Нової Глави"...

Василь Маковський. **Талєргоф.** (Спогади і документи). Львів 1934. Накладом автора. Ст. 260, форм. 14.2 × 21 цм. Ціна 3 зол.

Зачинаються ті спомини днем радісного Здвигу Українського Сокільства в 1914 році. Дальше йде прецікавий розділ про прогульку автора до Росії якраз перед самою війною та сензаційну втечу звідтам уже підчас війни. Втікав Маковський з нараженням життя до Австрії на те, щоб тут дістатися... в тюрму, а там і до Талєргофу. Жахливі були переживання в Талєргофі, де Українці терпіли не лише від чужих австрійських гадів, але й від рідних москвофілів. Врешті, завдяки стараннам наших людей, вдалося авторові вийти — по карантані — на волю. Такий, коротко зібраний, зміст споминів дра Маковського.

Для нас цінні ті спомини з двох причин: 1) автор — щирий католик і глибоко-віруючий чоловік; 2) се спомини Українця-талєргофця. Католицизм — глибока і щира віра Маковського, котрій він часто дає вияв на сторінках своїх споминів, — показує й невіруючим всі практично-життєві прикмети й вартости католицизму для людського життя й головно переношення терпінь, отже тимсамим ті спомини се свого рода практична апольогія життєвих вартостей католицизму. Крім того з виходом отсих споминів збогачується наше католицьке письменство, отсе другий плюс книжки Маковського. — Зновуж те, що Маковський — представник Українців у Талєргофі й історик їх життя в тім пеклі — се завдає різкий удар ріжним наклепам, начебто Українці своїми денунціяціями посилали москвофілів у той Талєргоф, де й самі терпіли. Додані до книжки списи інтернованих Українців (до 300 люда) наявно свідчать про неправдивість поданого вище наклепу. Рівночасно подає Маковський опис ворожости й перфідії русофілів супроти Українців і греко-католицької Церкви. Є також спогад про оснування „Української Талєргофської Фондації" (ст. 250 і дальші), дуже цікавої установи, яку мало ввести в життя „Наук. Т-во ім. Шевченка", а яка чомусь то донині не ввійшла в життя, хоч се бувби великий атут проти злобного русофільства.

Як спомини — отже щось посереднє між белєтристикою й історією — „Талєргоф" дуже нерівний. Є там місця, а то й цілі уступи (прим. перший), які формально зовсім належать до белєтристики й читається їх як найкращу й найцікавішу повість. Справді жаль, що автор не продовжив того способу писання й не дав замісць споминів, згл. попри спомини — історичної й сучасної повісти, — яку безсумніву більше людей прочиталоб аніж спомини. Дальші частини „Талєргофу" писані вже мішано: раз белєтристичні моменти, раз спогади, що своїми документами входять уже в сучасну історію. А проте, талант автора-белєтриста й тут снує свою ниточку й викликає у читача охоту й навіть захоплення до читаної книжки.

Ціна споминів дуже низька, видання скромне, але приличне. Книжка повинна бути в кождій нашій католицькій хаті й бібліотеці.

Двадцятьпятьліття Товариства „Учительська Громада". Ювілейний Науковий Збірник. [Зложений заходами редакції журналу „Українська Школа"]. Накладом Товариства „Учительська Громада". Львів 1935. Ст. 264, форм. 12.2 × 24.6 цм. В тексті 89 світлин-портретів.

Як відомо „Учительська Громада" — т-во зложене переважно з учителів середніх шкіл — обходило передостаннього року 25-ліття свого оснування. З того приводу се т-во видало свій ювілейний збірник, в котрім мала бути відповідь: „Чим причинилися вчителі високих і середніх шкіл до розбудови української школи, до виховання громадянства й до розвою української культури й громадянських цінностей? Як виконали обовязок супроти теперішности й майбутности рідного народу? Таким чином ця книга обхоплює не тільки недовгий час існування „Учительської Громади", але старається простежити працю вчителів у ріжних ділянках на ширших основах та дати образ сьогоднішнього стану української середньої школи поза Радянщиною". Так пишуть укладчики збірника на вступі до книжки (ст. 5). Чи се їм удалося?

Можна сказати: майже. Справді богатство тем статтей і щодо питань у них заторкнених і щодо терену, про який мова, врешті само число співробітників-авторів статтей (25 числом) — все те справді не лише імпонує, але й майже вичерпує намічену ціль укладчиків збірника. Статті писані то як наукові причинки, то як спогади-документи, то врешті як промови (тих, дуже мало, всего одна). Розгляньмо все те.

Відомий популяризатор нашої історії в дусі Липинського, проф. Омелян Терлецький, подає на вступі „Історію „Учительської Громади" (1908—1933)". Автор ділить діяльність „У. Гр." на три періоди (1908—1914, 1914—1923, 1923—1933) відповідно до політичної ситуації в Галичині. В тій цілості розглядає ще історію „У. Гр." з огляду на її організацію, діяльність, відношення до інших установ і товариств, врешті діла її членів. Автор не має серця до розбивачів нашої Церкви й нації, хочби вони виходили і зпоміж членів „У. Гр."; отже безжалісно наводить між іншими таке (ст. 23):

„Осібну сторінку в історії У. Гр. займає Зїзд у Станиславові 21. і 22. березня 1919. р. під проводом Голови філії, Данила Джердя, з замітним рефератом Др-а В. Бригідера. — Про його характер засвідчать ухвалені резолюції. 1) „В справі реформи шкільництва: школа має бути національна і має не тільки приготовляти до студій на університеті, а до життя й праці. Вона має бути вільна від всяких односторонних впливів держави, церкви, політичних партій і суспільних кляс. Стоячи на становищі свободи совісти рішив Зїзд, що навчання релігії і виконування релігійних практик є залежне до 16. року життя від волі родичів, від 16. року життя від волі самого учня. Хоч основою цілого виховання вважає зїзд фізичне виховання (!), заявляється проти мілітаризації школи..."

Такі большевицькі ідіотизми в час бою за державність займали деяких наших „професорів"! Не диво, адже міністром освіти був тоді масон Др Аґенор Артимович, приятель проф. В. Сімовича... Се рівночасно сувора пригадка нашим католикам, щоб не здавалися на „добру волю" ріжних професорів, „теж католиків". Бо як лише ті прихильники „свободи совісти" візьмуть владу в свої руки, то зараз зпід їх „тоже католицизму" вилізе пика большевицько-масонського сатрапа.

Очевидно згадка про ті й подібні речі не була по нутру декому й — як зачуваю — проф. Терлецький мав опісля ріжні „заяви і спростування..." Треба радіти, що відносини тепер дещо змінилися, чого доказом хочби згадана стаття в ювілейнім збірнику.

Друга цікава стаття се велика розвідка дра Ярослава Гординського п. н. „Наукова й літературна праця українських учителів середніх і високих шкіл у Галичині XIX і XX ст." (ст. 56—102). Автор поділив свою основну розвідку на дві частині. В одній оповідає про працю вчителів середніх, у другій високих шкіл. Стаття проф. Гординського се рівночасно наче ліста професорів, що працювали як письменники, журналісти й науковці; в сій статті при кождім авторі подано назви його важніших творів. Розвідка справді дуже потрібна й дає богато нового матеріялу, до тогож систематично впорядкованого.

Цікаві й потрібні дальше статті про наше шкільництво. Отже Є. Ю. Пеленського „Сучасне українське середнє й високе шкільництво в Галичині й на Волині", Володимира Кміцикевича „Українська середня школа на Буковині", С. Повія „Середнє шкільництво Закарпаття" й б. і. розвідок про наші школи в Чехословаччині, Ромунії, З. Д. П. А., Канаді. Є ще статті про історію українських шкільних підручників, про відношення вчителів середніх шкіл до музики, ріжних товариств, політики і т. п.

Тон статтей назагал поважний, хоч чути ще зпід нього зимний подих ляїцизму. Прикро вражає теж одно „жалібне слово", де автор пок. проф. М. Грушевського вважає за „символ всеукраїнської національної ідеї" й гумористично „плаче": „жах проймає, як валяться старі дуби". (Ст. 165). Гадаю, що така „слеза на гробі" своїм змістом ані трохи не підходить до поважного збірника й хіба осмішує автора банально-патетичним стилем і фразами.

Видання дуже культурне й на гарному папері. 89 світлин-портретів та груп ріжних професорів-діячів дуже доповнювалоб вартість збірника, якби не те, що майже всі ті світлини виконали фотографи-ремісники, що дбають не про правду вигляду чоловіка, а про те, щоб молодо виглядав та не мав морщин на чолі. Вислід такий, що деякі з професорів виглядають на тих світлинах як темні типи з кримінальної рубрики „Wer weiss etwas". Час зірвати з партацтвом у фотографії та зрозуміти, що не кождий „артист-маляр" — Рубенс; більше є між ними — лякерників...

Ол. Мох.

Нові видання

Seminarian. Vol. II. Nr. 1. Сторін 16. Формат 16 x 21·3 цм. Видають ученики Української Вищої Школи в Стемфорді, Злучені Держави Півн. Америки. В журналі дві статті по українськи, решта по англійськи. Журнальчик печатаний на цикльостилю. Головний редактор В. Шеремета. Співредактори до англійської частини Г. Савчин, для української частини В. Олесь.

Aleksy Dernga. Piotr Wielki a Unici i Unja kościelna 1700—1711. Wilno 1936. Nakładem Instytutu Naukowo-Badawczego Europy wschodniej. Ст. 296. Вел. 8.

Вістник українського національного конґресу. Ч. 1. Прага. Січень 1936. Видання неперіодичне. Зміст: 1. Від редакції. 2. Великі роковини. 3. К. Маціевич: Центральна ідея Конґресу. 4. І. Мазепа: Конґрес і міжнародна ситуація. 5. Н. Григоріїв: Склад Національного Конґресу. 6. М. Славінський: Нова база визвольної боротьки. 7. С. Русова: Національний Конґрес і українське жіноцтво. 8. В. Приходько: На які кошти збереться Конґрес. 9. Відгуки з преси. 10. Львівська конференція українських політичних партій. 11. Друга конференція ПКК-ту. 12. З діяльности львівського ПКК-ту. 13. З діяльности ПКК-ту закордоном. 14. Інструкції та матеріяли. Сторін 20. Формат 28·4 x 19 цм. Ціна 0·60 зл.

Др Василь Лев: **Український переклад хроніки Мартина Бельського.** Праці Українського Наукового Інституту, том XXIX. Серія фільольоґічна, книга 4. Варшава 1935. Сторін 69. Формат 25x17·5 цм. В книжці є 7 репродукцій рукопису хроніки. Ціна 3 зл.

Юрій Горліс-Горський: **Холодний Яр.** Частина II. Зшиток 1. Львів, 1936. Накладом автора. Ст. 32. Формат 21 x 14.8 цм. Ціна 0·50 зл., з пересилкою 0·60 зл.

Заборона Ап. Адм. о. Дра Масцюха

„Діло” в ч. 28 принесло отсей документ: „Апостольський Адміністратор у Риманові-Здрою, ч. 101. До Всеч. о. Омеляна Константиновича, пароха у Сяноці. Від осени минувшого року зачався сильний наступ на гр.-католицьку церкву на Лемківщині. Уживається неімовірних штук та інтриг, щоби викликати апостазію бодай в одній місцевости Лемківщини. В імя охорони католицької віри, щоби не давати причини до атаку, бо Лемківщина еще за слаба, сим забороняється співати в церкві пісню „Боже великий, единий”, яку називають українським гимном, так довго, аж ся заборона виразно зістане відкликана. Якщо знайшлабся яка група, що проти сеї заборони відважилабися співати сю пісню в тамошній церкві, то се має вважатися яко маніфестацію, непозволену на св. місци зі всіми правними наслідками. Ми далекі від того, щоб вдаватися в партійні сварки, але на се маємо повне право, щоби дати зарядження дотично захованняся на св. місци в церкві, як того вимагає теперішна хвиля.—Від Ординаріяту Апостольської Адміністрації. Риманів-Здрій, дня 27. січня 1936 р. о. др В. Масцюх в.р.” Це рішення переслав парох о. О. Константинович на руки адв. дра Василя Блавацького у Сяноці, який е диригентом нашого мішаного церковного хору (сяніцькі москвофіли мають окремий церковний хор—примітка Ред. „Діла”) і долучив просьбу примінитися до цього, бо нема іншого виходу.

Замкнення границі

між Совітами й Манджурією.

З Токія звідомляє аґенція Кокутсу: Совітське правительство замкнуло границю між СССР і Манджурією на великих просторах. Комунікація через ріку Амур здержана. Граничний рух зовсім перерваний. Сей крок сотітського правительства пояснюють загостренням політичного положення на Далекім Сході.

ПОЛІТИЧНІ ВІСТИ

СЕН. ДЕЦИКЕВИЧ зложив іменем Української Парляментарної Репрезентації заяву співчуття в англійськім консуляті у Львові з приводу смерти англійського короля Юрія V.

УКРАЇНСЬКІ НАЦІОНАЛІСТИ в Бурштині виконали замах на діяча радикальної партії Миколу Фардиґу, а саме вибили вікна в його помешканню і стріляли до нього.

МОСКВОФІЛСЬКА ОРҐАНІЗАЦІЯ РСО (Русская Селянская Организація) закінчила 1935 р. дефіцитом 6.432.45 зл. Передплатники винні за часописи „Земля і Воля“ та „Руссій Голос“ 9.818.43 зл. Президія Центрального Комітету РСО рішила оподаткувати всіх членів орґанізації і поодинокі москвофільські орґанізації на т. зв. „Народний Фонд“.

ЗЇЗД ВОЛИНСЬКОЇ ПРЕСИ відбувся в Луцьку. Прибули майже всі члени союзу волинської преси зі всіх міст Волині. Зїзд ухвалив окрему подяку дотеперішному голові редакторові Приступі. Вкінці вибрано нового голову Союзу Вацлава Заґурского.

ПОЛЬСЬКЕ ПРАВИТЕЛЬСТВО замовило будову двох підводних суден в голяндських корабельних варстатах.

ПОЛЬСЬКИЙ АМБАСАДОР В БЕРЛІНІ запротестував проти промови господарського диктатора Німеччини дра Шахта, виголошеної недавно на Шлезьку до робітників. Др Шахт мав сказати: „Будьте певні, товариші праці, що ми потрафимо боронити вашу землю силою духа і кулака“. Між слухачами були також Німці робітники з польського Шлезька.

НІМЕЦЬКИЙ МІНІСТР закордонних справ Нойрат відбув нараду з англійським міністром закорд. справ Іденом. Він підкреслив, що Німеччина не думає нарушувати демілітаризованої полоси в Надренії.

НІМЕЦЬКА ДЕРЖАВНА ПОЛІЦІЯ (Ґестапо) видала обіжник до своїх аґентів в краях сусідуючих з Німеччиною. В нім наказує їм присилати вісти до Берліна і не допускати, аби їх здемасковано. Такий обіжник випечатала чеська преса.

В ПАРИЖІ відбулися важні політичні наради. Французький міністр закордонних справ відбув наради з ромунським королем Карлом, з большевицьким комісарем Літвіновим і з міністрами закорд. справ Туреччини й Литви.

РОМУНСЬКИЙ КОРОЛЬ заявив представникови французької преси м. і.: Ромунська політика прямолінійна. Вона спирається на союзі з Францією. Коли навіть є які ухили, то вони не відносяться до засадничих справ.

ШВЕДСЬКІ ВЛАСТИ видалили зі Швеції кілька гітлерівських діячів яко небажаних чужинців.

ФІНЛЯНДСЬКЕ ПРАВИТЕЛЬСТВО запросило шведського короля Ґустава, щоб приїхав з візитою до фінляндського президента Свінгуфвуда. Король приняв запрошення.

НОВИЙ АНҐЛІЙСЬКИЙ КОРОЛЬ Едвард VIII оповістив, що не бажав собі занадто строгої жалоби після смерти свого батька короля Юрія V.

АНҐЛІЙСЬКІ ЛІБЕРАЛИ урядили велике віче в м. Нюкестл, на котрім домагалися загострення санкцій проти Італії.

В ЕСПАНІЇ комуністична партія провадить живу пропаґанду в військових касарнях. Між жовнірами кольпортують комуністичну ґазету „Червоний Жовнір“. Вона закликає до бунту і творення комуністичних комірок в армії. Крім того „Червоний Жовнір“ містить комунікати тимчасових жовнірських рад в поодиноких полках. Розклад повний.

АБІСИНСЬКІ ВІЙСЬКА окружили м. Макалле і змінили біг ріки, що перепливає через Макалле. Італійський ґарнізон втім місті опинився без води.

ЯПОНСЬКА АМБАСАДА В ПАРИЖІ рішучо заперечила, неначеб Японія заключила зачіпно-оборонний союз з Німеччиною.

КРІВАВІ ЗАВОРУШЕННЯ сирійських націоналістів проти Франції вибухли знов з великою силою. В м. Дамаску вбито 3 студентів, кількадесять інших осіб, 40 поліціянтів ранено. В м. Гомс підчас демонстрацій вбито кілька осіб, ранено кількадесять. Поліція увязнила в Дамаску й Алепі 750 осіб. Демонстрації се протест проти нового адміністраційного поділу Сирії.

ПАНАРАБСЬКА ФЕДЕРАЦІЯ твориться на Близькім Сході. На чолі того руху стоять Туреччина і Персія. Між ними йдуть переговори про тісну співпрацю політичну й економічну. Таке саме значіння має договір про ненапад між Туреччиною, Іраком і Персією. Крім того стараються притягнути до того договору арабські держави Геджас, Ємен, Трансйорданію та Афганістан.

КРІВАВІ БОЇ ведуться між китайськими правительственними військами і комуністичними китайськими бандами в провінції Куей-Чу. Супроти перемоги комуністичних банд чужоземні місіонарі втікають з загроженої провінції.

НОВИНКИ

Сніг у Львові. Від середи паде у Львові сніг при доволі теплій температурі. Зразу сніг таяв упавши на землю, потому назбиралося його досить богато. В околиці краєвид зимовий, але температура неконче зимова.

Ювілейний обхід з приводу 10-ліття Руханкового Т-ва „Сокіл“ V у Замарстинові відбудеться в неділю 9 с. м. в домівці читальні „Просвіта“ в Замарстинові, вул. Львівська 56. Обхід зачнеться в год. 9 рано Торжественною Службою Божою в місцевій каплиці. В год. 5 попол. відбудеться „Руханковий Вечір.“

В „Учительській Спілці“ в Коломиї поліційні власти перевели ревізію й заквестіонували 12 книжок.

В західній частині заліщицького повіту місцеві власти замкнули всі сметанкові стації Маслосоюзу. Причиною замкнення має бути недоставлення якихсь плянів, котрих — ніхто не домагався.

Болючі цифри. Головний Статистичний Уряд оголосив дані щодо стану освіти в пятьох повітах волинського воєвідства. В повіті любомильськім серед населення в віку 10 літ і більше не вміло писати ні читати 85·2 проц., в здолбунівськім повіті 59·4 проц, костопільськім 75·50 проц., в горохівськім 74 проц., сарненськім 75·5 проц.

У Варшаві застрайкували трамваєвики й обслуга автобусів проти обнижки еменитур, збільшення доходового податку і нових проектів законів, що обмежують права самоуправних робітників.

В Празі відбулася конференція українських орґанізацій ЧСР в справі Українського Національного Конґресу. Конференція обговорила плян праці для справи Нац. Конґресу між еміґрацією в ЧСР.

В київській міській раді отворили виставу проектів обеліска на памятку евакуації міста польськими військами в 1920 р.

Совітський комісар внутрішних справ Ягода арештував трох комісарів ҐПУ під замітом спроневірення 750.000 рублів, призначеннх на орґанізацію відділу ҐПУ і звербування нових конфідентів.

В Москві на площі Революції отворять сего року музей Леніна. Він буде складатися з 21 саль, з котрих 15 буде присвячених поодиноким добам життя й діяльности Леніна. Одна з них буде докладною реконструкцією його кабінету праці на Кремлі. Інша саля міститиме збірку праць Леніна в оригінальних виданнях і в перекладах на всі мови.

В Росії сильні морози. В центральних і північних областях доходять до 40 ст.

Гумор. — Зрозумів. — Шеф: Чому не вислано тих листів? — Заступник: Я казав зробити се помічникови, та він певно не зрозумів. — Що? Хто говорить так, що підвладні не розуміють його, се ідіот. Зрозуміли мене? — Ні, пане шефе.

Жінка Троцького звернулася до американської суспільности з просьбою о поміч для її сина й синової, котрих мали увязнити совітські власти внаслідок активної діяльности Троцького заграницею. За тими, котрих увязнював і розстрілював комісар Троцький, не було кому заступитися...

В Естонії на дні озера Тінг відкрили кадовб корабля з часів вікінґів.

Неопоганський орґан „німецької акції" „Der Blitz" розпочав атак проти целібату. Орґан домагається заборони вступати до монастирів перед 40 роком життя.

В Берліні в третю річницю обняття влади нац.-соціял. передефілювало перед Гітлером 25.000 пробоевиків.

Проф. Ернст Горнессер в м. Гісен викладав, що ґеній може вирости понад расу, з котрої походить. Зате загрожує йому дисциплінарка.

Мешканців м. Бравншвайґу в Німеччині запрошено на день 9 с. м. до касарень на спільний обід. В означеній годині зберуться ґрупи нац.-соціялістів з орхестрами у збірних точках і помашерують до касарень. Кождий з учасників обіду мусить принести зі собою таріль і ложку. В поході мають нести ложки в бутонірках.

Голяндське радіо передаватиме 10 с. м. в год. 9.50 веч. концерт української пісні. Співатиме наш відомий співак Микола Вайда.

Бельґійське правительство оповістило декрет, котрий забороняє журналістам подавати подробиці з розводових процесів. Хто не приміниться до того, буде караний 8-дневним арештом.

Юрій V, померший анґлійський король, буде називатися в історії Юрій Добрий. Меч, котрий він носив при одностроюкавалєра ордера підвязки, зложать у спеціяльній ґабльотці в салі св. Юрія на замку в Віндзорі. Під ґабльоткою помістять офіціяльний напис: „Меч Юрія Доброго".

Король Едвард VIII приняв найвисші військові степені: великого адмірала, фельдмаршала і маршала воздушних військ.

В Лондоні помер в 91-ому році життя кустос Британського Музею, Джордж Уорнер, автор кількох наукових праць та впорядчик катальоґу рукописів Брит. Музею, в котрому працював 40 літ, від 1871 року до 1911.

Сумна статистика. Згідно з обчисленнями Статистичного Бюра Союзу Народів в 1934 р. померло з голоду й недостатку 2,400.000 людей. На 2 міліярди людей, що живуть тепер на земній кулі 1/4 не має запевнених умовин життя.

В Вісконсіні, в Злучених Державах Північної Америки, живе кравець, з походження Мадяр, котрий був безпосереднім наставником Гітлєра у світовій війні. Він твердить, що його б. підвладного не дуже любили товариші й він не мав приятелів.

З Австралії доносять, що в західній частині Квінсленду згинуло 8 міліонів овець внаслідок посухи.

Гумор. — Новітний кавалєр. — Прийдіть завтра до нас. В 6-ій год. Оля грає щось на фортепяні, в 7-ій год. Славця щось заспіває, а в 8-ій зїмо вечеру. — Дякую. Прийду в 8-ій годині.

Гумор. — Між приятельками. — На імянини тато все дає мені ґарну книжку. — Ну, то ти певно маєш вже велику бібліотеку.

Гумор.— Шеф до секретаря: Напишіть панови Зеленому, що він хам, ошуканець і злодій, але пишіть так, щоб він не образився.

ЕКОНОМІЧНІ ВІСТИ

XII Загальні Збори Союзу Українських Купців і Промисловців відбулися 2 с. м. в новій домівці при вул. Ґродзіцких 1 у Львові. На Збори прибуло понад 180 осіб. Виділові СУКіП здали звіт зі своєї діяльности в 1935 р., представники філій Союзу зясували діяльність купецтва в краю. 1935 р. СУКіП збільшив свою діяльність. Число членів Союзу зріосло до 2.343. В краю зорґанізовано 14 філій Союзу. Члени СУКіП працюють у 3 секціях: корінників, промисловців і торг. молоді. Союз має свій банк, часопис „Торговля і Промисл" й удержує постійного орґанізатора, котрий обїздить край, люструє філії, виголошує реферати й т. д. Збори висловили подяку уступаючому виділови за солідну працю й вибрали новий. Головою нового виділу вибрано п. Я. Скопляка.

РСУК зложив три мандрівні кооп. бібліотеки для вжитку Окружних Союзів. Кожда бібліотека має 59 книжок.

„Дендра", українська фабрика шевських кілків, випродукувала 1935 р. 75 тон кілків. Вона затруднює тепер 35 працівників і 2 директорів.

Поклади манґану відкрили в Чорногорі біля жерел Білого й Чорного Черемоша. Манґан має велике значіння в металюрґічнім промислі. Досі манґан постачали Совіти, Індія і Бразилія. Запас манґанової руди в Чорногорі обчисляють на около 10 міліонів тон. Відкриття манґану в Чорногорі се ще один доказ богацтва нашої батьківщини.

В Яворові при Повітовій Торговельній Спілці улаштовано пятиденний кооперативний курс книговодів.

ПОСМЕРТНА ЗГАДКА

† **о. Іван Адам** парох Рокитна під Львовом, помер на удар серця в неділю 2 лютого в хвилі, як збирався відправляти першу Службу Божу. Прожив літ 55. Учинний, добрий, дотепний, лишив щирий жаль серед всіх знайомих. Винос тіла з церкви відбувся ві второк, 4 лютого, при участи сусідного духовенства, ґуртка б. товаришів з Академічної ґімназії й великого здвигу вірних. Над отвертою могилою попращали Покійного: о. Вояковський, місцевий дідич Ішковский і від шкільних товаришів адвокат Яримович.

ЛИСТУВАННЯ РЕДАКЦІЇ

Всім ПТ. Дописувачам. Подаємо щераз до ласкавого відома, що дописі містимо лише тим, котрі не залягають з передплатою. Таке рішення Видавництва „Нової Зорі". Річ ясна, що се рішення цілком слушне.

ЛИСТУВАННЯ АДМІНІСТРАЦІЇ

1) **Впр. о. Волод. Ковальський в Коцюбинчиках:** Ваша передплата за „Нову Зорю" заплачена по 1. II. 1936 р., а передплата п. Теофана Ковальського за „Правду" по кінець 1936 року.

ЖЕРТВИ

1) Впр. о. Ксенофонт Керша в Оздютичах, пов. Горохів, зол. 3 на українських інвалідів, замість святочних поздоровлень. — 2) ВПані Марія Королева у Львові, зол. 5 на Марійське Товариство Молоді і кличе п. Целевичеву у Львові, вул. св. Софії ч. 25.

ВІД АДМІНІСТРАЦІЇ.

З сим числом „Нової Зорі" висилаємо всім нашим П. Т. Передплатникам почтові складанки (чеки П. К. О.), котрими просимо прислати передплату й евентуальну залеглість.

Уживану одіж, білля, обуву мужеську, жіночу, дитячу для інвалідів, вдів і сиріт приймає УКТОДІ, Львів, Потоцького 48. З провінції висилайте почтою. У Львові відберемо самі за писемн. повідомленням.

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення Редакція не відповідає.

КІНА

АПОЛЛЬО: Амфітріон.
КАСИНО: Кабінет воскових фіґур.
КОПЕРНИК: Катеринка.
МАРУСЕНЬКА: Катеринка.
МІРАЖ: Московські ночі.
МУЗА: Сон літньої ночі.
ПАКС: Петрусь.
СТИЛЕВИЙ: Наше сонічко.

ФАБРИКА ХЕМІЧНИХ ВИРОБІВ
О. ЛЕВИЦЬКА і С-ка
Львів, ул. Кордецького 51.
Тел. 60-04. ПКО. 503.881.
поручає власні вироби найкращої якости:
Пасту до взуття „Елеґант" терпент.
Пасту до взуття „Елеґант" воскову
Пасту до підлоги „Французька маса"
Віск комбінований до підлоги
Васеліну до шкіри
Синку до білля
помадкову і коронову
Шварц до чобіт
Віск шевський
Смолу шевську

РІК ОСНУВАННЯ **1878.**

На зимовий сезон
КАПЕЛЮХИ
ШАПКИ
поручає
Фірма **АНТІН КАФКА**
Львів, ул. Галицька ч. 4.
Ціни знижені! 3-? Вибір великий!

ЦІНИ ОГОЛОШЕНЬ

Ціни розуміються за одношпальтовий рядок (ширини 70 мм.) о висоті 1 мм. Висота шпальти 370 мм. За оголошення (кромі дрібних) в застереженому місци дочислюється 20%. Дрібні оголошення помищується по вплаченні належитости готівкою або почтовими значками.

Шпальтові оголошення

В рубриці: „Оголошення"	30 сот.
В тексті і в новинках	50 „
На першій сторінці	60 „

Дрібні оголошення по 8 сот. за слово. Перше слово і товстий друк числиться подвійно. Найменше оголошення (9 слів) 80 сот.

Сторінкові оголошення

На останній сторінці: 1/2 стор. 180·— зол., 1/4 стор. 90·— зол., 1/8 стор. 45·— зол., 1/16 стор. 25·— зол. В редакційному тексті: 1/2 стор. 280·— зол., 1/4 стор. 140·— зол., 1/8 стор. 70·— зол., 1/16 стор 35·— зол.

При кількаразовім анонсуванні даємо значну знижку

Видав й редагує Комітет У. К. О. — З друкарні „Графія" Львів, Тиха 5 Тел. 2-83. — Відповідальний редактор Панталеймон Хитра.

Porto opłacono ryczałtem.

Рік XI. Львів, четвер, 13 лютого 1936. Ч. 11 (910)

НОВА ЗОРЯ

Виходить 2 рази тижнево: в четвер на 8 ст. під неділю на 8 ст.

АДРЕСА: Нова Зоря, Львів, ул. Гродвіцких ч. 2.І. п. - Тел. 105-72.

Передплата в краю: чверть-річно 6 зол., місячно 2 зол., Закордон. чверть-річно 9 золотих

Ціна числа 20 с.

Конто П.Ш. Львів 505.796

Каторга християн на Сибірі

Швайцарський католицький щоденник „Курріер де Женев" напечатав оповідання православного священика о. Медведева, котрий втік з каторжних робіт до Манджурії. Большевики вивезли о. Медведева на Сибір за те, що вчив релігії дітей зі свого села. Разом з ним працювало на каторзі 3000 християн. Вони працюють при будові зелізничої лінії Байкал -- Амур. Їх життя се пекло. Вязні ночують в неопалених і діравих бараках, хоч надворі тріскучий мороз. Каторжники голодують і вмирають масово з нужди і голоду. В тім таборі о. Медведев стрічав архієрея Матея з Вороніжа, 24 інших висших православних достойників і богато священиків.

Великі зміни в Большевії

Не вільно принижувати російських клясичних письменників.

„Комсомольская Правда" з 3 с. м. пише: Ще в 1932 ЦК партії звернув увагу на те, що в програмах русского язика і літератури є елементи занадто грубого розуміння марксизму. Одначе й досі у шкільних програмах не усунено грубого відношення до російських клясичних письменників. Так нпр. Пушкіна й Тургенева прозивають виразителями рос. дворянства (шляхти). Та чи в тім основне? Чи можна на творчість таких письменників як Пушкін, Турґенев і Толстой дивитися під впливом факту, що вони належали до буржуазії? Не вільно дальше займатися принижуванням клясиків в очах учеників, бо се до добра не доведе.

Проти „грубаго классовизма"...

З Москви повідомляють: Заступник народного комісаря освіти Волін оповістив, що діти з б. буржуазних родин, котрих виключено зі шкіл в СССР за їх панське походження, можуть вносити прохання, щоб їх знов принято до шкіл. Рівночасно оповіщено заборону виключувати зі школи дітей лиш за їх походження. — Чи товариші помалу приходять до притомности, чи се тільки новий „трік" для виманчення позичок від наївних буржуїв на Заході, — ще годі сказати.

Важні зміни в міжнароднім життю

Польща йде з Францією.

З Лондону повідомляють, що тамошний польський амбасадор запротестував проти недавної промови економічного диктатора Німеччини Шахта у справі Шлеська. Французька преса пише, що розбіжність інтересів між Польщею й Німеччиною показалася також у справі Ґданська і в небезпечній справі коридора. За переїзд через той коридор Німці винні Польщі значні суми і не платять. З тих всіх причин Польща відновляє свою приязнь з Францією й Німці остають осамотнені.

Грізне положення на Далекім Сході.—Концентрація японських і совітських військ.

ПАТ повідомляє з Пекіну: В китайських кругах кружляють відомости про концентрації на монґольсько - манджурській границі совітсько-монґольських і японсько-манджурських військ. У внутрішній Монґолії є богато японських офіцирів й інжинірів. Китайські круги уважають, що положення незвичайно грізне. Се поясняє наглу зміну становища Японії до Китаю. Досі Японія була неуступчива, а тепер хоче полюбовно полагодити спірні справи в північнім Китаю. — Агенція Домеї доносить з Токія: Щоденник „Міяко" подає, що становище міністра заграничних справ Гіроти поважно захитане. Його наступником має бути теперішний амбасадор в Лондоні Матсурдара. Коли та відомість правдива, то упадок Гіроти треба приписати акції військових кругів, котрі хочуть війни.

Нові декрети правительства

Польська Рада Міністрів ухвалила ряд нових законопроектів в господарських справах. Отже ухвалено проект закону про одностайні обезпеченеві приписи для урядників територіяльного самоврядування. Тих урядників є 39.085. Дальше принято проект закону про молочарство. Приписи нового законопроекту мають ціль скріпити надзір над молоком і перетворами з него. Дальше ухвалено проект закону про векслеве і чекове право. Крім того ухвалено змінити приписи закона про почту, радіотелеграфи і телефони підчас війни. Ще ухвалено законопроект про вивласнення нерухомостей для будови пристаней і инших морських уряджень. Дальше ухвалено інвестиційний плян на 1936 р. На державні позабуджетові інвестиції призначено 223 міліонів злотих. Вкінці ухвалено парцеляційний плян на 1937 р. Він передбачує парцеляцію 50 тисяч гектарів державної землі і землі Банку Польського та 120 тисяч гектарів приватних маетків. Значить, парцеляція в руху.

Слово „масон" дуже образливе

З Брукселі повідомляють: Тут оповіщено судовий вирок у справі преміра Ван Зеелянда проти редактора ґазети „Обновлення" Янсена, котрий написав, що Ван Зеелянд — масон. Янсена засудили на гривну 100.000 франків.

Товариство охорони... устриць

В стейті Алябама, у Злучених Держажах Півн. Америки, голоснім з приводу численних лінчів Муринів, повстало „Товариство охорони устриць". Мешканці того стейту не смітимуть відтепер зїдати живих устриць, бо се... варварство. Товариство видало спеціяльні таблиці, на яких представлена чутлива нервова система устриць. Надписи на таблиці поручають середники безболісного вбивання устриць призначених до зїдження. А за вбиваних муринів ні словечка...

Достатне життя
Належну пошану
Ідеальні відносини
Суспільне становище
Торговельні звязки
Економічну незалежність
Реальні користи
запевните собі, складаючи свої ощадности в
КООПЕРАТИВНОМУ БАНКУ
„ДНІСТЕР"
ЛЬВІВ, УЛ. РУСЬКА Ч. 20.

МЕЛЕТІЙ МЕТАКСІС

ЦЕНТРАЛЬНА ПОСТАТЬ сучасного православя.[1])

Року Божого 1916 діялася на майдані в Атенах картина, яка живцем нагадувала сцену з доби старої Гелляди, коли атенський народ, підбурений агітаторами, проганяв з краю черепковим судом першого свого громадянина, Аристида. Те саме робили згаданого року потомки старих Гелленів: камінували свого найвизначнішого політика нової доби — Веніцельоса. Розуміється, що вбивали його — образово „in effigie", бо проворний політик крутився тоді безпечно по сальонах парижських дипльоматів. Вулична чернь замість живого Веніцельоса камінувала його марморний бюст.

Та вуличня забава не мала припадкового, агітаційного характеру. Був се вислів боротьби двох політичних таборів, на які поділилася була підчас світової війни думаюча грецька суспільність. З королем чи Веніцельосом, з Німеччиною чи з Антантою — отсе було важке питання, яке остаточно мусіла вирішити грецька політика для добра своєї нації.

Веніцельос, називаний своїми прихильниками ґеніяльним політиком, передбачував в 1916 р. неминучу програну Німеччини і її союзників. Тому його змаганням було довести до того, щоби Греція виступила збройно по стороні Антанти тай остаточно взяла участь в розподілі воєнної добичі. Неабияка добича маячила перед уявою грецького патріота: Царгород!

Ту політику поборювала пронімецька партія і вона то влаштувала на майдані камінування Веніцельоса. Не сама політична партія осудила Веніцельоса, але також грецька Церква. Як колись у старій Византії Церква стояла на услугах династії чи партії, таксамо роблять і її спадкоємці. Атенський синод під проводом митрп. Теокліта осудив Веніцельоса, кинув на нього клятву і велів її проголосити у всіх грецьких церквах. І так довідалася ціла Греція, що Веніцельос — зрадник батьківщини, масон і ворог Церкви.

Але політика і воєнне щастя — змінливі. Продовж кількох місяців впливи побідної Антанти опанували грецьку опінію до тої міри, що в 1917 р. Греція таки причалила до Антанти... І так сталося, що на водах Середземного Моря зустрілися два кораблі: один вивозив з Греції короля, а другий віз до батьківщини виклятого Веніцельоса. Вже решту можна

[1]) Гл. „Н. Зорю" ч. 9.

собі доспівати... Мстивий Кретієць відразу згнобив своїх політичних ворогів. Скоро впорався він також з атенським митрополитом і його собором. Веніцельос утворив „найвищий духовний трибупал", який усунув Теокліта з митрополії, а синодальних єпископів обложив найтяжшими церковними карами. Треба отже було поставити нового атенського митрополита, який перевівби ще чистку всього грецького Епископату, бо назагал всі єпископи підпирали політику Теокліта. Веніцельос звернув свою увагу на свого земляка Мелетія Метаксіса, котрий тоді був митрополитом Кипру.

Метаксіс — се була справді людина, якої потрібував Веніцельос до своїх пангеленських плянів і на якій не завівся.

Мелетій зачав свою каріеру в 1906 р. на терені Єрусалиму. В тім році заіменував його ерусалимський патріярх Даміянос своїм секретарем і синодальним канцлером. Патріярх знав таланти Метаксіса, тому через пальці дивився на невироблений характер канцлера, нагальний і склінний до інтриг. Та незабаром патріярх мусів гірко каятися задля такого вибору.

Новий канцлер вмить зорієнтувався у важкім положенні патріярха. Єрусалимська православна церква, кромі вмішування турецької влади в її внутрішні справи, тягнула за собою ще колоду національних роздорів. Патріярх Дамян мав ті самі клопоти що й варшавська автокефалія, в котрій верхівка — чужа, російська, а вдолі українсько-білоруська маса. Так було і в Єрусалимі: патріярх і синод — Греки, а загал вірних — Араби. Ті „арабофони", як їх називають Греки, упоминалися у церковної влади за права рідної мови в церковнім урядуванні і в додаткових богослуженнях. І патріярх Дамян був приневолений поробити деякі уступки на користь арабофонів. Та на се лишень чигали грецькі шовіністи разом з канцлером. Метаксіс повів остру агітацію проти патріярха. І допровадив до сего, що ерусалимський синод... скинув Дамяна з патріяршого престолу. Александрійський патріярх „найлюбезніший син", як його називав старенький Дамян, похвалив зложення з престола патріярха, а царгородський — затвердив. Одначе Дамян не вступався з престолу, бо мав за собою народ. Посипалися полеміки і клятви, котрі до червоности розігріли і так вже розпалені пристрасти. І не булоб кінця тій колотнечі, якби турецька влада не вирішила була того „канонічного" спору на користь Дамяна. Мелетій Метаксіс програв і мусів опустити границі Туреччини.

Опинився він на Кипрі і тут так умів піддобритися англійській владі, що поставлено його митрополитом Кипру. Однак аспірації митрп. Метаксіса шукали ширшого овиду. Тому з Кипру не перестає він кирінити проти патр. Дамяна тай рівночасно старається здобути впливи на терені царгородського патріярхату, де між собою інтриґували фанаріотські єпископи. Одначе мусів притихнути, бо в тім часі (про се ми вже згадували) вийшов від рос. амбасадора в Царгороді Чарікова острий приказ до чотиропрестольних патріярхів, щоб перестали сваритися й обкидувати себе клятвами.

Розуміється, що подвигами Мелетія на терені Єрусалиму дуже цікавилися Греки з королівства, бо він пускав воду на млин їх патріотизму. Очевидно, таланти Метаксіса пізнав також Веніцельос, про якого ми вище згадали як то він в 1917 р. усунув Теокліта з митрп. престолу в Атенах. На опорожнену катедру покликав Веніцельос кипрійського митрополита Метаксіса. Той негайно явився в Атенах. В інтронізаційній промові позволив собі митроп. Мелетій на безпощадну критику упадку гелленської церкви. Пятнував передовсім неуцтво грецького клиру і заповів близьку реформу церковного життя.

І справді зачалася та реформа — від радикальної чистки ерархії. Між трицяткою ерархів знайшов Метаксіс тільки сімох, які були гідні називатися епископами; прочих епископів усунув з катедр. Навіть прихильники Веніцельоса уважали, що се несправедливе і занадто деспотичне згноблення епископату.

По тім ризиковнім акті перетеребленя рядів вищого духовенства, Веніцельос і Метаксіс, два земляки з Крети, спрягли свої зусилля для промощення нового шляху Великій Греції. Плян їх в заложенні був простий: використати політичне положення догасаючої всесвітної війни і впровадити до відібраного Туркам Царгороду — грецького цісаря і грецького незалежного патріярха. Власне Мелетій Метаксіс мав обняти патріярший престіл. Вхід його до церкви св. Премудрости (Софії) бувби заразом входом до Царгороду пангеленського світа у величі византійської апотеози. З амвону, з котрого колись проповідував св. Іван Золотоустий, мав новий грецький патріярх кермувати грецькими церквами. Завершенням величі „Другого Риму" мало бути царювання грецького цісаря в Царгороді в особі грецького королевича Александра, котрий мав започаткувати нове могутне Східне Цісарство.

Однак сі величаві всегрецькі мрії були лише звичайними людськими помислами... Суета сует...

Надійшли події, які внівець обернули всі ті гарні пляни. Майбутній византійський цісар Александер гине від дурного і смішного припадку: від укушення малпи, якою забавлявся. Ще тиждень часу бракувало і Мелетій бувби засів на патр. престолі в Царгороді.

Тимчасом розсварені Греки проганяють з краю Веніцельоса, за котрим мусів піти на прогнання і його сотрудник митр. Мелетій. Се ще один доказ на знану в історії правду, що православні Церкви так підпорядковані кождочасному урядові, що зміна уряду чи міністрів потягає за собою і зміну на найвищих церковних становищах.

Митрп. Мелетій по своїм прогнанню в 1920 р. опинився в Америці. Непосидючий Кретієць вніс і між американських Греків византійські спори. Після давної умови належали тамошні Греки до звязку атенської митрополії. Метаксіс представився своїм землякам як „законний" атенський митрополит. Тимчасом з Атен напливали до Америки перестороги перед Мелетієм, котрого називано узурпатором, а Теокліта правним грецьким митрополитом. Тоді Метаксіс постарався о повновласти Фанару і далі ширив роздор між американськими Греками.

Вже атенський синод ладився до викляття Метаксіса, одначе змінливий політичний вітер знов вивисшив Мелетія і пригнав його до Европи — як тріюмфатора. В 1920 р. був опорожнений патріярший столець в Царгороді. Се тому, що з военною поражкою Німців, турецьких союзників, приневолено (ох, та політика!) патріярха Ґерманоса, щоб уступив з патріяршої столиці. Два роки не вибирано патріярха задля неусталених політичних обставин. Се спричинило бунт малоазійських Греків проти синодальних епископів, яким закидувано зраду і перекупство. Під таким натиском приступили фанаріотські епископи до вибору патріярха. Тут знов політика сказала свое слово. Англія підпирала всіми своїми впливами свого аґента митрп. Метаксіса. Патріярха по грецьким приписам повинно вибирати бодай 14 епископів, а тимчасом до виборів ставилося лишень сім епископів, бо решту — як „зрадників" недопущено до голосування. Отже тільки кількома голосами вибрано Метаксіса патріярхом Царгороду. Звідомлений телеґрафічно про „вибір" Мелетій сейчас вибрався до Европи. По дорозі в Ню-Йорку відправив він в російській церкві Сл. Божу, на якій — се характеристичне — проповідував протестантський бішоп Darlington.

Сей вибір патріярха дав привід до нової схизми в грецькій церкві. Туркофільські епископи Анатолії відпекалися від неканонічно вибраного патріярха Мелетія, відорвалися від царгородського патріярхату й утворили нову автокефальну церкву... Не інакше дивилися на патріярхат Мелетія і Греки з королівства. Бо в тім часі як Мелетій входив у патріяршій мітрі зі славою до Фанару, царгородські опозиційні епископи та ерархи з матірної Греції зібралися на синоді в Солуні (Тессальоніки) і кинули — торжественну клятву на самозванного патріярха Мелетія Метаксіса...

Коли над Босфором діялися такі „прекрасні" події, між православним духовенством в Польщі також кипіло мов у кратері. Російські ерархи, опинившися по сім боці рижської лінії, не знали на котру ногу станути. В тім часі дві події пронеслися голосним відгомоном по світі: Поперше — архимандрит Смараґд вбиває православного митрополита у Варшаві Ґеорґія.[1]) По друге — польський уряд, йдучи за вказівками патріотів з 4-літнього сойму (кінець XVIII ст.), творить автокефалію всепольського православя, щоб тим чином відтягнути православних в Польщі від московського релігійного центру.

Для такого політично-релігійного акту треба було якоїсь правної основи, якогось вищого православного „благословення". І тут якраз знадобився нововибраний патріярх Мелетій, неузнаний загалом грецького епископату. З ним навязано переговори. Скоро й охотно признався патріярх до „своєї" пастви на далекій півночі. Варшавське правосл. „Слово" осьтак пише про тодішні настрої патріярха Мелетія: „Патріярх... по вітцівськи відчув всю тяжість отсего положення Польської юної Церкви (по вбиттю митрп. Юрія) і випередив — так думаємо — можливу тоді катастрофу, приймаючи ту Церкву під свою вітцівську опіку."[2])

Що патріярх живо цікавився варшавським православям і взагалі всіми подіями в Польщі, доказує се слідуюча патріярша телеґрама до митрп. Дениса з дня 13-го марта 1923 р.: „Ми... спільно з Преосвященими Митрополитами й Епископами поблагодарили Спасителя нашого Ісуса Христа, що Він дарував благословенним синам Православної Церкви Богохраниму Польської Держави Голову, стоячу, як Ми про се твердо переконані, на висоті сучасних обставин."

Та не судилося „вселенському" патріярхові довершити автокефалію всепольського православя і проголосити її. Та заслуга й за неї ордер „Poloniae Restitutae" припав його наслідникові Фотієві II.

Коротке було панування патріярха Мелетія на царгородськім престолі. Історичні події змінялися з дня на день, імлою розпливалися будовані на них пляни. Антантські війська опустили береги Малої Азії, а відроджена молода Туреччина влаштувала Грекам таку страшенну різню, до якої подібну можна хіба знайти в добі Золотої Орди. Відгомоном сеї різні і виразом грецької розпуки був присуд смерти на шістьох грецьких міністрів і розстріляння їх в Атенах в листопаді 1922 р. Завмер пангеленський рух. Його головний пропаґатор патр. Мелетій мусів спасати життя утечею на Афон. В Царгороді ліквідовано всі сліди його праці. Туркофільське духовенство ликувало. Дня 3 жовтня 1923 р. епископ Евтимій, представник анатольських християн, вдерся в товаристві Хільмі Бея на чолі сорок узброених Турків до Фанару, де саме відбувалося засідання патріяршого синоду. Напасники вимусили на синодальних епископах рішення, що патріярх Мелетій канонічно усунений з патріяршого престолу, а епископ Евтимій іменований делеґатом Фанару до Анґори.

Метаксіс придумував способи, якби ратувати свій патріярший титул, але грецький уряд радив йому втихомиритися. Sic transit... так минає слава світа сего. Навіть рідні земляки не мали спочуття для „вселенського" патріярха.

Не опустила однак афонського заточенця... Англія. По смерти александрійського патріярха Фотія вибрано патріярхом Александрії під натиском англійської влади Метаксіса. Одначе на тій станиці діяльність непосидючого Мелетія не мо-

[1]) Між православними віддавна кружляє поголоска, що митроп. Юрія вбито за його схильність до унії, в якій він бачив ратунок своєї Церкви.

[2]) „Слово", ч. 31. 1935.

гла взяти давного розгону. Лишилися йому лишень гіркі спомини бурливого життя, яких не міг осолодити шумний титул александрійського патріярха. Варшавське правосл. „Слово" передало нам титул, яким стало підписуються александрійські патріярхи. Ось він:

„Найблаженніший, Найвищий Отець, Пан і Владика, Папа і Патріярх Великого Города Александрії, Лівії, Пентаполя, Етіопії і всьої Єгипетської землі, Отець Отців, Пастир Пастирів, Тринацятий Апостол і Суддя Вселенний".

Нас, що мешкаємо на пограниччі Сходу і Заходу, може слушно бентежити ся дивовижна бомбастика в патріяршім титулі. Та памятаймо, що александрійський патріярхат граничить з арабськими територіями, на яких вибуяла східна уява створила фантастичний світ казок 1001-ої ночі... Також не треба забувати на сей реальний факт, що александрійський „Папа, Тринацятий Апостол і Суддя Вселенний", має під своєю владою на вичислених територіях менше-більше таке число вірних, як город Львів — Українців.

Щоб навесело закінчити сумний зміст сеї нашої статті, подаю за провосл. „Словом" ще деякі відзначення александр. патріярха. І так Мелетій Метаксіс брав на себе підчас богослуження два епітрахелі: один підспід риз, другий наверха. (Епітрахель — се та нагрудна подовгаста риза, яку наші священики вкладають на себе підчас проповіди і сповіди). Підчас Сл. Божої носив він дві мітрі: червону з нашитими образцями херувимів — до Євангелія, другу — золотисту по Євангелію. І, як лицює се „Судді Вселенної", мав патріярх печатку, зложену з пятьох частей, які правдоподібно відповідали пятьом частям світа: одна для Азії, друга для Африки і т. д. Нині треба булоб доробити ще дві части — для Арктиди й Антарктиди... щоб судити справи моржам і білим медведям!... Який ще наївний і екзотичний той Восток!

Сею статтею вивязалися ми з приречення, даного варшавському православному „Слову". Поставили ми перед очі православних життепис їх найвищого ерарха Мелетія Метаксіса і цікаве та повчаюче тло його діяльности. Руководила нами при тім і журба про здоровля проф. Заїкина, який зриває свої очі натугою в пошукуванні за темами під чужим йому уніятським лісом, а топче перед своїм носом своєрідні, прямо клясичні матеріяли... А безліч тих матеріялів в російськім „лісі мітр", як то досадно виразилася була національна „Батьківщина" при нагоді одного гарного торжества у Львові. Вибрали ми однак Метаксіса, бо завдяки його рухливій діяльности назовні могли ми легко обминути евентуальні приватні знеславлюючі його як людину акценти, якими так любуються російські письменники при життеписах нелюбих їм чужоплемінних діячів. — К. П.

Св. Отець про значіння катехизму

Св. Отець Пій XI приняв недавно на послуханню вихованків висших і середних шкіл римської дієцезії а саме тих, що їх відзначено на конкурсі знання катехизму. Св. Отець промовив до учеників з великою сердечністю кажучи, що катехизм се божа наука, обявлення в справі нашої людської сутті, наших діл і наших обовязків. Одначе не вистарчає здобувати надгороди, треба жити катехизмом і примінювати все своє життя до його наук. (КАП).

Католицьке шкільництво в Англії

Недавно відбувся в м. Ліверпулі зїзд католицького учительства Англії. На зїзді промовляв м. і. архієпископ Довней. Він ствердив м. і., що англійський скарб заощадив 4½ міліона фунтів стерлінгів видатків на шкільництво тому, що католики удержували богато шкіл своїм коштом. В Англії і Валії є тепер 1,239 народних шкіл, в них 412.793 учеників. В шкільнім р. 1934/35 повстало 24 шкіл і 27 значно розширено. Вкінці зїзд ухвалив домагатися підмоги для католицьких шкіл.

ОГЛЯД ПРЕСИ

Українці й польська армія

Під таким наголовком „Глос Народу" ч. 29 подає уривок з промови пос. Целевича в дискусії над буджетом міністерства військових справ Польщі, де пос. Целевич заявляє, що „сильна й добре зкомпонована польська армія є також в інтересі українського народу." Потім „Глос Народу" додає від себе ось що:

Вище наведена заява се новість в устах офіціяльного представника українського табору. — Дотепер подібні заяви читали ми тільки в публікаціях о. епископа Хомишина (Пастирський лист про політичне положення і брошура „Українська Проблема") і в його пресовім органі „Нова Зоря." Зате загал Українців відносився ворожо або з нехітю до польської армії. Службу в ній уважали ненависною конечністю, ба навіть зразу з нехітю й підзорливістю відносилися до тих священиків, котрі приймили в польській армії службу капелянів для греко-катол. вояків. — Щож вплинуло на ту зміну становища? Передовсім страх перед Совітами. Події на Сов. Україні отворили очі й нашим Українцям та переконали їх, що від долі їх наддніпрянських побратимів охоронити їх нараві може тільки Польща та її армія. Дальше зрозуміння, що до власної державности треба наперед приготовитися під кождим оглядом, отже й під оглядом військовим. Тут не вистарчать тайні військові кружки, ліпше приготування може дати тільки праця в правдивій армії. З тої також причини навіть „Луги", зберігаючи власну „українську" ідеольогію, волїли піддатися польським нормам у справі організації військового вишколу, ніж ділити долю розвиваних „Січей" і „Пласту" (українських скавтів). Сей погляд не зродився відразу, він не є висліком „польсько-українського порозуміння", та вже від довшого часу нуртував в українській суспільности й мозольно здобував собі уми й волю українських дїячів. Нині поза молодю згрупованою в ОУН той погляд здобув собі повне право істнування в українській суспільности без підозрінь за державну зраду.

Одначе не оманюймо себе. Сей погляд нерівнозначний з узнанням польської державности та з погодженням на стало з істнуючими умовинами. Се тільки хвилеве примінення до дійсности для добра власних інтересів. Се тесамє, чим було наше погодження з військовою службою в займанських арміях. Та й се вже щось значить.

Фр. Бл.

З високої політики

ЗМІСТ: Що вяже Францію і держави Малої Антанти? — Німецький погляд на те, що Англія і Франція думають про Большевію як спільничку. — Як большевицька овечка жалується на гітлерівського вовка. — Дуже цікавий голос про могутність англійського монарха. — Що робив Літвінов в Англії. — Прихильний французький голос про Гітлера. — Порівнання найбільших колоніяльних держав. — Хто ворог Італії.

Зїзд державних мужів в Лондоні, котрий частинно продовжався в Парижі, всесторонно обговорював важніші з біжучих проблем европейської політики.

„Пті Парізієн" пише про се: Франція й Мала Антанта мають один спільний клопіт: незалежність Австрії, котрій загрожують німецькі плани. Очевидно про се найбільше говорили підчас франко-ромунської зустрічі. Як в Парижі, так і в Лондоні, в Відні й у всіх столицях Малої Антанти вважають, що дунайський обласний договір необхідний. Та для нього конечна участь Італії.

„Франкфуртер Цайтунг": Розуміється, Росія остає большевицькою і се не подобається Анґлійцям. Та вони звертають увагу на те, що совітська Росія — противна японській експанзії в сфері британських інтересів. Подібні міркування сильно впливають на поведінку британського правительства в европейських справах. І англійсько-совітське зближення може мати наслідки ще поважніші, ніж французько-совітський договір. Велика Британія розглядає події незалежно від світової революційної ролі сучасної Росії — й думає лише про суперечку між японськими й совітськими інтересами. В усякому разі Анґлія тепер не тільки одобрює франко-совітську політику, але й сама вводить СССР у свої рахунки. Анґлія і Франція виходять з двох протилежних точок погляду та доходять до одного й того самого висліду. Обидві держави відріжняють загальні тенденції большевизму від вигоди добрих відносин з совітськими політичними чинниками.

Большевицька „Іманіте" (М. Кашен): Ми будемо безнастанно твердити, що договір, підписаний Лявалем в Москві в травні 1935, се передовсім гварантія мира. Франція й совітська Росія беруть на себе обовязок, ніколи з собою не воювати і, навпаки, помагати собі в разі нападу третої держави. Відповідальні особи обох сторін предложили й іншим державам підписати подібні порозуміння, зособна предложили се Гітлерові. Весь світ дуже радувався б, коли б Гітлер згодився підписати, що він ніколи не нападе ні на Францію ні на СССР. Та Гітлер не хоче дати такого підпису, котрий забезпечиби спокій в Европі. Гітлерівці — люди з тим самим наставленням, що Муссоліні та французькі фашисти. Всі вони природні вороги мира, вони безпосередно йому загрожують...

„Ексцельсіор": Англійський король не має права брати ніяких податків. Та коли він постановить поставити своє імя на першім місці на якійнебудь листі збірок, то добродійним дощем зачинають припливати фунти стерлінґи. Король Англії не може заборонити представлення, книгу або часопис. Та вистарчить одного його слова, щоби всі Анґлійці бойкотували пєсу, книжку або часописи. Він тому всемогутний, що загальна опінія безнастанно звертає на нього свої очі. Вона вияснює й переймає навіть найменші його рухи і всі його думки. От чому англійський король має спромогу з однаковою легкістю створити нову моду на краватки, на світогляд, на ту чи іншу марку консервів, або на ті чи інші політичні переконання: адже він — „перший джентельмен королівства."

Жалібний зїзд в Лондоні, на похороні анґл. короля дав нагоду до численних зустрічей і розмов між державними дїячами. Одні склонні признавати їм більше значіння, другі навпаки, відмовляють його.

Лондонський щоденник „Морнінґ Пост" пише: Розмови Літвінова викликали не мало балачок. Предмети тих розмов остали, розуміється, в тайні, та всі думають, що не йшло про звичайний акт куртуазії, але що Літвінов мав досконало означені цілі. Як відомо, совітська Росія потребує заграничних кредитів. З другої сторони — різні роди британської промисловости заінтересовані в розвитку експорту до Росії. Розмови на таку тему ведуться вже досить давно. Перед Різдвом видвигнено думку про британську позичку совітам, котрої частина пішлаб на закупно британських товарів, головно машин. Позичку мало гварантувати правительство. Частина її була призначена для винагородження вірителїв дореволюційних, російських довгів. Таку думку одобрило міністерство заграничних справ, її розглядали і в міністерстві торговлі. Не булоб дивне, коли б Літвінов порушив і її у своїх розмовах. Є одначе підстава припускати, що порушено і поважні політичні питання. Ідея подрібно розглянув з Літвіновом справи, котрі інтересують обі держави. І европейське положення обговорено зі всіх сторін. Треба припускати, що не полишено без уваги й далекосхідні справи. Які будуть наслідки тих розмов, покищо не можна передбачити. Одначе випадає замітити, що ініціятива вийшла від Літвінова; з того виходить, що СССР привязує тепер велике значіння до відносин з Великою Британією. В Женеві також підчеркають, що серед тих, котрі виявили найбільшу увагу памяти короля Юрія, на спеціяльнім засіданні, присвяченім його смерти, — був совітський „міністр заграничних справ."

Минули три роки від дня приходу Гітлєра до влади в Німеччині. З того приводу пише паризьке „Фігаро": Між двома своїми головними помічниками і двома репрезентованими ними тенденціями Гітлер держить рівновагу. Загадочна особистість, дуже чиста, зовсім зріклася дібр світа сего; чоловік простий, інтуітивний, хитрий і містично настроєний, одного дня повертає направо, другого наліво. Очевидно він остався з народом і в душі ближше Ґебельса ніж Ґерінґа. Та він знає межі спроможности, розуміє, з ким треба числитися. Він занятий будучим.

Мало мати кольонії. Треба ще вміти організувати кольоніяльні імперії. Під сим оглядом мистецтво Анґлії незрівнане. Се дуже добре знають у Франції, котра є володаркою другої щодо розмірів кольоніяльної держави. „Homme libre" пише: Британська імперія,—жива організація, котра істнує не для управи якимись там володінями, а для розвитку в напрямі добробуту незрівнаного щодо інтензивности колективного життя. От приклад, котрий належалоб мати на увазі у Франції. Від часу, коли заговорили про „французьку кольоніяльну імперію", моглиби вдатися зрозуміти, що красномовство не заступає ділання та що воля обертається в карикатуру на себе, коли обмежується фразами. Адже по всіх частях світа є французькі землі, французьке населення, французькі богацтва. Та хто про них знає? Хто ними займається? Хто знає спосіб оживити їх й організувати? Словом, хто володіє „імперіяльним духом" Анґлійців? Ось французька слабість — зрештою вона дасться направити.

Бельґійський католицький часопис „Revue des idées et des faits" помістив статтю визначного англійського письменника Г. Беллока про італійсько - абісинську війну. В тій статті Беллок пише м. ін.:

„Міжнародне вільнодумство вже давно відчувало природну антипатію супроти нової, та могутної, католицької держави, якою виразно ставала Італія. Одначе та тенденція не була спрецизована. Заактивізувала її безпосередна атака нового італійського правительства проти масонських льож і цілковитий успіх тої атаки... Молоді фашисти вийшли до льож, зломили і спалили емблеми, вигнали й переслідували „Шановних." І ось чому на цілім світі, як пр. в Злучених Державах Північної Америки, де більше вільномулярів ніж в решті християнського світа, в Мехіку, де правительство отверто в руках масонів і в Чехословаччині, де правительство також чисто масонське, з Масариком і Бенешом на чолі, всюди масонерія працює проти Італії."

Сільські враження

По дорозі в залізничім купе.

Кілька днів ферій дає можливість побути хоч коротко на селі і приглянутися бодай трохи його життю. Виїхав я зі Львова з двірця Підзамче в напрямі на Тернопіль. В ваґоні, до котрого всідаю, пасажири переважно сини Ізраеля. Кілька державних і приватних урядників. Якийсь студент університету тягне до ваґону лещета, думаючи мабуть, що пречінь колись настане зима, впаде сніг і він могтиме „управляти спорт.“

Поїзд мчить. По обох боках залізничого шляху ні клаптика снігу. Озимина зеленіє серед зими на нивах неначе під весну. В ваґоні тісно. Мушу стояти на коридорі. Коло мене старший сивоволосий пан в спортовім одязі. Зачинає розмову. Я дещо відповідаю. Йому подобається наш галицький чорнозем. Бо він з таких сторін, де піски. Розмова сходить на погоду.

Вже — каже він — маю поверх 60 літ, але не памятаю, щоби в січні орали. Ми якраз переїздили попри лан, на котрім орало кілька плугів. Врешті пан, що цікавиться господаркою, висідає і відступає мені своє місце в переділі. Дякую, примощуюся і розглядаюся, з ким маю честь. Чотири заживні, добре вбрані, старші пани розмовляють по польськи. По вимові й обличчях пізнаю, що се Жиди. З розмови виходить, що то посесори фільварків. В розмові оперують тисячами, нпр. „Кілько ви заплатили за винайм фільварку?“ — „10 тисяч“. Дальше оповідають собі, котрі пани добрі, а котрі кепські. Найстарший з них вже аж пожовк зі старости. Оповідає з вдоволенням, що його син також винаймив фільварок в Золочівщині, 1000 моргів, і що добре тому синови поводиться. Дуже хвалить господарські здібности свойого сина. Інші усміхаються і потакують, киваючи головами. Вкінці вони висідають. Лишаються в переділі самі християни, „католіки“. Старший пан під вікном зачинає оповідати: „От в нашім повіті банкротує один дідич за другим. А Жиди винаймають в них фільварки і виходять на тім не зле.“ На те пані, що їде до Грималова: „Жиди виходять добре на господарці навіть в сих часах тяжкої кризи, бо вони вміють жити скромно, а наші часто живуть понад стан. Тому Жиди не лише винаймають фільварки, але навіть купують на власність.“

Інші пасажири притакують.

От вже й стація, де я висідаю. Та до цілі моєї подорожі ще кільканацять кільометрів дальше на північний схід. Підвода вже чекає на мене. Рушаю в дорогу.

В повітовім містечку на Опіллі.

Перед дальшою їздою рішаю вступити ще до повітового містечка. Зараз при вїзді до міста ліворуч гостинця гарний новий мурований будинок. На нім таблиця з надписом „Районова молочарня в...“ Се знак, що наші селяни організуються в такій важній ділянці господарства як молочарство. В містечку повнісько наших селян. Вони спішать до крамниць як пчоли до вулиїв. Зносять до крамниць свій часто останний гріш. На жаль на сотки крамниць тільки одна українська кооператива і „Кулко рольніче“. Впрочім торговля опанована всеціло жидівським купецтвом. Українські крамниці повстають рідко. На те складаються дві причини: 1) брак капіталу і 2) брак вишколу, досвіду та рухливости.

Вступаю до почтового уряду, щоб надати посилку. Тут в тісній брудній кімнаті великий натовп і гамір. То прийшли по гроші ті, що дістають інвалідські ренти: між собою говорять по українськи, а з урядником калічать українською мовою з поганими польськими закінченнями. Ті „першаки“ то одинокі люди на селах, що мають постійно що місяця невеличку готівку. Та їх тепер значно менше як попередними роками. Одним держава відбирає ренти, інші вмирають. По короткім побуті в бруднім повітовім містечку їду на село.

На селі.

Моє опільське село тягнеться під горбком здовж річки. Воно виглядає зимою понуро. На дорозі болото, хати пообкутувані загатою, дерева без листя. Все те разом викликає враження сірости. Сего року осінь незвичайна: як зачалася в вересні м.р. то так тягнеться вже пятий місяць. Селяни кажуть: „Та воно не зле, на худібку лекше і на христенина. Тільки біда, що з ліса не можна дров притягнути.“ До ліса по дрова люди мусять тут їхати 30—40 км. або й дальше. Були колись ліси близше та їх винищили.

Найбільше дошкулює селянам криза. По вченому називають се „ножиці“, тобто ріжниця між цінами за селянські продукти і цінами за промислові вироби, котрі селянин мусить купувати. Крім того податкова шруба і задовження се великі тягарі для селян.

Щодо матеріяльного положення села, про котре пишу, то мається враження, що настало легке загамування кризи. То так якби селянин поринаючи все глибше і глибше — відчув нараз, що має під ногами щось твердше. Та ще не знати, чи се твердий ґрунт, чи се тільки якесь хвилеве враження.

Селяни заявляють в розмовах м. і.: Сего року якби менша криза. Передовсім тому, що держава не так сильно тиснула за податки як попередними роками. Тоді селянин ще не встиг був покінчити жнив, а вже йшла хмара екзекуторів на села і домагалася заплати податків. Селянин мусів як найскорше продавати збіжжа. Надмірна подажа збіжжа спричиняла дуже низьку ціну. З того користали спекулянти, торговці збіжжам, і ще більше знижали ціни. Минулої осені того не було, бо екзекуції за податки були стримані на деякий час. І сей короткий час вистарчив на те, що селяни не мусіли так нервово, як попередними роками, кидати збіжжа на ринок. Ціна збіжжа в порівнанні з попередними роками трошка піднеслася. Нпр. за 100 кг. жита платять на селі жидівські купці по 9 зл., за 100 кг. пшениці по 13 зл. В повітовім місті ціна висша о 1 зл. на сотнар. Через те, що держава в 1935 р. не наглила так з заплатою податків, відсоток вирівнаних податків значно піднісся в порівнанні з 1934 р.

Подорожів також рогатий скот. В 1934 р. платили за середну селянську корову 70 до 80 зл. В 1935 р. і тепер за таку саму корову можна одержати вже від 120 до 150 зл. Подорожіли також коні, хоч не в такій мірі як рогатий скот. Безроги подорожіли на около 100 процент. Півтора року тому селянин на торзі з тяжкою бідою діставав за безрогу 30 до 40 зл. Тепер за таку саму штуку дістає 60 до 80 зл.

Дуже поширений селянський продукт яйця також дещо подорожіли в порівнанні з 1934 р.

Знижка цін монополевих і картелевих виробів дається легко відчути на селі.

Все те дає селянинові можливість дещо відітхнути. Одначе ще далеко до нормального стану зперед кризи. Селянин вже заплатить податки, купить найпотрібніші річи, сіль, нафту, одяг і деякі ін.

Одначе селянин ще не може зібрати потрібної готівки на те, щоб купити до господарки нпр. молотілку, січкарню, млинок. А на купно поля мало хто може собі дозволити. На такий поважний видаток селянина не стати. Тимбільше, що селянин не може дістати майже ніде кредиту. Супроти того теперішний стан економічного положення на селі можнаб назвати передишкою або як селяни кажуть „ко-

---

ОСИП НАЗАРУК 33)

ROMA AETERNA

Вічний Рим — Апостольська Столиця

IV. Кастель Ґандольфо.

Розуміється, все те я десь колись читав, уже читав раз або й більше разів, але щойно тут воно так виразно стає мені перед очима і лучиться в такі яркі картини, якби їх хто різьбив переді мною. Може тому, що так тихо-тихо нічною порою у Кастель Ґандольфі, де відпочиває Намісник Христа. Таки тут недалечко, напроти віллі Ґаґаріних, лиш через дорогу. А може тому, що тут атмосфера наповнена думками сучасних нам нащадків Роду Рурика?

Уява чи дійсність?

Досить, що тут у тій тиші над озером Альбано немов видно серед ночі, як купаються когортами преторіяни цісарського Риму. О, як же видно біленькі мармори в зеленій воді! Се решткн руїн...

Й таксамо виразно видніють руїни дивної системи правління на Руси, на нашій землі. Дивна-дивна система двох драбин! Якже вона міниться і як змінюється! Її змінює кождий зріст і кождий упадок числа народин в Роді Рурика. І зріст і упадок числа тих уродин викликає все новий поділ Руськоі Землі і все нове перекочовування княжих родин — від Тьмуторокані аж до Перемишля! Що за простір, в часах коли не було ні авт, ні зелізниць і коли вістка мандрувала рік!...

Он видно їх як їдуть в золотих стременах, на вороних конях, з жінками, з дітьми. Довкруги дружина. Якийже небувалий рід кочівників в осілій країні, де вже віддавна пишалися міста!... А в центрі їх Київ, мрія всіх князів...

Так тихо-тихо у Кастель Ґандольфі — аж в ушах звенить.

Вічеві дзвони дзвонять. Від Новгорода котиться їх звук. Вже звенить у Пскові, в Києві, в Полоцьку: символ замішання нашої землі. І якже тихне звук той, як тільки виринає індивідуальність з Роду Рурика!

І так він бореться на двох драбинах своїх, котрі раз-у-раз ломляться і змінюються. Бореться століттями. Якже величаво передає ту боротьбу добрий поет:

„Князь на Дон провадить вої.
В лозах ждуть біди вже птахи.
По яругах вовки виють,
Ширячи грозою страхи.
Орли клекотом на кости
Звірів кличуть у розгоні.
З поля лисиці озвались,
Брешуть на щити червоні.
Прощавай же, Руська Земле,
Ти і так вже за горою!
Меркне ніч, зоря палає,
Криються поля імлою.
Мовкне щебет соловіїв,
Говір будиться з галками.
Русь поля загородила
Здовж червоними щитами.“

О, кількож орд розбив наш нарід в Дикім Полі під проводом-командою Роду Рурика, поки Рід той зійшов зі сцени.

Може наш нарід діждеться ще часу, коли розібє й найгіршу з орд: ліберальну інтеліґенцію свою, котра не признає ніякого Авторитету, бо кождий зарозумілець в ній сам себе уважає „авторитетом“. Поки не буде побита і покорена та найдикша орда, поти нема що й думати про те, щоб ми могли бути господарами на нашій землі. Якже богато мігби причинитися до покорення тої орди здисциплінований католицький табор між народом нашим! Якби він тільки був...

Так тихо-тихо у Кастель Ґандольфі, де відпочиває Намісник Христа...

Нема більшої сили як сила ідеї.

Нема більшого скарбу думок як бібліотека.

Деж була найстарша з бібліотек?

(Далі буде).

ротким віддихом". Що буде дальше? Над тим питанням селяни морочать собі голову.

Моральний стан населення залежить в значній мірі від матеріяльного положення того населення. Як тільки селянинови хоч трохи полекшіє, то в него вступає інший дух. Він набирає охоти до праці та перестає нарікати на всіх і на вся. Тимсамим до него не мають легкого доступу ріжні розкладові течії. Очевидно, треба ще позитивної праці над духовим піднесенням селянства. Можна завважити дуже великий і глибокий вплив св. Місій, уряджуваних місійними Чинами. Вплив той проявляється поглибленням релігійного життя. Тоді як перед Місією селяни відбували звичайно лише т. зв. великодну сповідь, а впродовж року тільки мало людей сповідалося, — то після Місії в тім самім селі сповідається місячно пересічно 150 людей, в тім значна часть молодих хлопців і дівчат. Люди люблять Місії. Се видно з того, що ходять слухати місійних проповідей навіть до сусідних сіл. Також довго комептують проповіди ОО. Місіонарів (або як селяни кажуть ОО. Місіонів). При тім селяни мають велике почуття такту. Коли на місії один з ОО. Місіонарів хотів висміяти і збридити селянам їх забобони і своїм іронізуванням викликав голосний сміх в церкві, то селяни довго оповідали собі м. і.: „Отець Місіон не повинен був так говорити, бо в церкві треба говорити поважно, а не так, аби люди сміялися. Церква то не читальня."

Про стан моральности села може свідчити також те, що не було в минулім році народження дітей неправого ложа. Ся вказівка може мати вартість остілько, оскільки малосяб певність, що не відбуваються зігнання плоду. Одначе такі річи дуже тяжко ствердити. У всякому разі невеличка деревляна церква не може помістити всіх парохіян підчас Служби Божої не тільки в більші свята рокові, але також у звичайну неділю. На щоденних Службах Божих в будні дні буває також богато людей. Про сектантів в селі не чувати. Невдоволені бувають, але тих ніде не бракує. Час до часу перейдуть через село якісь типи, що роздають летючки. Одначе люди кидають ті летючки в піч.

Вкінці й то цікаве, що на селі не бачив я ніодного пяного чоловіка, ні не чув від людей ніякої балачки про горівку, без котрої давніше не обійшлися ніодні свята, ніодна оказія.

Крадежі на селі бувають, та вже тепер не такі часті і масові, як в кількох минулих роках. Очевидно, в кождім селі бувають типи, котрі люблять „порушити" чужу власність, але я не чув нарікань, щоб крадежі були масові. Цікаве те, що більшість господарів в селі не замикає на ніч худоби ні шпихлірів, ні навіть помешкань. *)

Люди відносяться прихильно до церкви і священика, хоч малі тертя і непорозуміння бувають. Вони повстають з того, що селяни висувають на перше місце „національну справу", а священик вже з рації свойого уряду висуває релігійну справу. Нпр. парох заповів, що в часі різдвяних свят треба колядувати на церкву. На те молодці зібралися, взяли збіркову листу й урядовий дозвіл на збірку і гайда в село колядувати на Рідну Школу. За те священик мусів скартати хлопців в церкві. От і маєте готовий конфлікт, котрий тактовний священик якось полагодить для добра парохії. Та мусить уважати, щоб на тім не потерпіло становище його як представника католицької Церкви. Такі події се наслідки дотеперішного погляду сильно поширеного, що — мовляв — „нація понад все". Священики мусять ще добре попрацювати, щоб закріпити католицько-патріотичну ідеольогію серед нашого народу.

Селяни радо читають часописи. Мають свої власні передплачувані. Найбільше їх цікавить „чи буде война?" Крім того цікавляться також краєвими справами. Селяни пильно читали звідомлення з недавного варшавського процесу.

Найбільше поширена на селі преса націоналістична. Вона обіймає 95% селянських передплатників. Денеде трафляються передплатники католицьких тижневиків. При церкві відбувається кольпортажа двотижневика „Христос Наша Сила".

В селі є читальня „Просвіти", кружок „Сільського Господаря", кружок „Рідної Школи", кооперативна крамниця. Та всі ті організації обеднують лиш невелику частину населення. Переважно молодших. Старші відтягаються від організації. Зі всіх згаданих організацій селяни ще найбільше цікавляться кооперацією. Вона має ще сильного конкурента приватного купця, що вкорінився глибоко на місце колишної корчми. Йде завзята боротьба, нераз у драстичних формах.

Різдвяні свята святкували селяни сего року тверезо, поважно, без пиятик, без криків. Масово йшли до церкви, по полудні йшли колядувати мущини, жінки-господині, дівчата, хлопці-парубки і малі дівчата та хлопці.

По дорозі на зелізницю з поворотом до Львова думав я над положенням на селі. Воно дальше дуже тяжке. Найтяжше — перелюднення, бо еміґрація замкнена, селянин не може прикупити поля, хоч діточок прибуває. По заплаченню податків не лишається йому грошей на обнову господарки. Та мимо всего наш селянин держиться ще досить добре. Я не чув від селян таких пессимістичних нарікань, як можна почути часто від наших інтелігентів. Наш селянин має богато віри в себе.

Поправа положення селян повинна йти по лінії: зниження податків, публичних данин, знижки цін промислових і монополевих виробів, стабілізації цін хліборобських продуктів та відповідного відлюднення села, себто приміщення надвижки сільського населення в промислі, ремеслі і торговлі.

Під духовим оглядом держаться селяни досить добре, однак небезпеки істнують. Треба ревної праці духовенства, особливо на релігійнім полі. Правдива і щира праця дає гарні овочі. Доказ — Місії. Та Місії хочби й найлучше переведені дають лиш товчок, який мусить використати парох в дальшій систематичній праці. Великий вплив має особистий примір душпастирів. На них селяни дивляться мов через сильно побільшаючі шкла. Тепер такі часи, що на селі може успішно працювати для Церкви і народу тільки священик дійсно праведний. Про співпрацю світської інтеліґенції зі священиком не говорю, бо не в кождім селі вона є. Як де й є народний учитель Українець, то мусить сидіти тихо і не мішатися до нічого, бо готові сказати, що він „політикує." А се може мати прикрі наслідки.

По дорозі до Львова.

Всідаю до поїзду. В зелізничім возі публика мішана. В однім куті „урльопники" жовніри вертаються зі свят. Говорять по українськи. Оповідають собі вражіння зі свят. Час від часу голосно сміються. Між цивільною публикою Поляки і Жиди. Я примістився між Поляками. Їдуть до Львова якісь два зелізничники, молода пані з малим хлопчиком і дівчинкою, ще одна молода пані й один пан. Всі говорять по польськи. Та малий хлопчина зачинає говорити — по українськи до своєї мами. Старший пан питає хлопчика „ти Поляк чи Українець?" На те хлопчик подумав хвилю і відповів „Я буду Українцем." Всі зацікавилися хлопчиною і зачали говорити до него по українськи. Тільки мама і „цьоця" говорили дальше по польськи. Мене вразило те, що кілька старших Поляків примінилося до малого хлопчини, а як часто кілька дорослих „примінюється" до одного, хочби найменшого Поляка, і на випередки говорять по польськи...

С. Г.

*) Вже по зложенню сеї статті повідомили мене з мого села листом, що там викрили злодійську шайку, яка обікрала церкву і обкрадала господарів. — С. Г.

Преса в нинішних часах се побіч капіталу першорядна сила, котра править світом. (Станиславівський Епископ Григорій Хомишин: Завдання католицького часопису).

Родина й держава

в світлі католицької науки.

Під таким наголовком о. др Л. Глинка виголосив реферат 9 лютого с. р. в салі „Бесіди" у Львові. В богатьох модерних державах існує напрям розвязки питань супружа й родини, названий „цивілізмом." Він трактує супружа як звичайний цивільний контракт і відмовляє Церкві компетенції в справах супружа й родини християн та підчиняє супружа всеціло державі. Прелеґент зясував становище катол. Церкви в тій справі. Головні тези реферату: Супружа й родина з огляду на свою давнину, котрою перевисшає всі інші спільноти, та своє головне завдання родження й виховання потомства, у всіх народів має першенство перед іншими культурними установами. Нові етнольоґічні досліди В. Шмідта й В. Коперса виказують, що моногамічне супружа й родина такі давні як людство. Дослідники стверджують сакральний характер супруж майже у всіх народів. При розвязці питань супружа та родини треба брати під увагу так правну сферу одиниці як і суспільності. Нарушення їх мститься не тільки на супружі й родині, але також на народі й державі. Передовсім тоді, коли свобода одиниць перемінюється в самоволю в супружих справах зі шкодою для суспільності. Доказом того занепад родинного життя в римській імперії. Він був важним чинником руїни держави. Справа здорового наладнання життя супружа й родини се питання життя й розвою народу. Основні засади католицької науки про супружа, зібрані папою Піем XI в енцикліці „Casti connubii". Вони такі: а) Супружа се установа Божого права. б) Супружа установлене Творцем як нерозривний союз одного мужа з одною женою. в) Супружа, що з часом затратило свій первісний вид наданий йому Творцем, і підпало зіпсуттю через поліґамію та розводи, відновив Христос і підніс його до гідности св. Тайни. г) Супружа як установа Божого права нормується в першій мірі Божими позитивними і природними законами, котрих ніяка людська влада, церковна чи державна, не може ні змінити ні тимменше знести без нарушення справедливости та підірвання основ судружа. Католицька наука заступає становище, що справи супружа й родини християн підлягають і Церкві й державі на основі слушно переведеного розмежування сфери діяльности Церкви й держави, а справи супружа нехристіян тільки державі в межах природного права. Природа і характер супружа християн як св. Тайни дають слушний критерій для розмежування сфери діяльности Церкви й держави в супружих справах християн в той спосіб, що супружа умова та її нерозривні наслідки (право й обовязок спільного мешкання, законність дітей, право родичів до виховання дітей) підлягають компетенції Церкви, а чисто цивільні наслідки супружа (право участи жени в титулах і стані мужа, маєткові справи) підлягають компетенції держави. Так Церква як держава в своїй діяльности в супружих і родинних справах християн обмежені Божим позитивним і природним правом. Його нарушення готовить руїну супружу і родині, вслід за тим і суспільності, народови та державі. Цивільні супружа християн нарушують порядок установлений Божим провидінням, ведуть до конфлікту двох законодавств, церковного й державного, бо Церква не може зректися свойого покликання кермувати духовими справами, до котрих належить супружа християн як св. Тайна. Вони ведуть до правного хаосу в справі супружа й родини, до підірвання здорових основ супружа й родини, до розводів, частих бездітних супруж і зігнань плоду з великою шкодою для супругів, суспільності, народу й держави.

Над рефератом вивязалася цікава дискусія. Др Дзерович: Донедавна лікарі були ворожі Церкві, тепер вони часто підкріпляють становище Церкви щодо су-

пружа й родини, жадаючи нерозривности і скріплення родини.—Др Копач: Живемо в часах омніпотенційних тенденцій держави. Держава готова незабаром брати дітей з колисок і їх колисати. Та насувається питання, чи й Церква може собі присвоювати право до омніпотенції супроти своєї пастви? Чи можна відділити тілесно-матеряльну сферу від духа?—О. др Глинка: Католицька Церква виключає всяку омніпотенцію і Церкви й держави. Кожда влада обмежена Божим, природним і позитивним правом. Поділ духової й матеряльної сфери тяжкий, та не виключений. Церква старається увійти в контакт з державою, щоб уникнути конфліктів. — П. Стеткевич: Колись видавали закони, що муситься входити в супружі звязки. Як собі пояснити те, що в Станиславові й Перемишлі, а почасти й у Львові запроваджується целібат? На мою думку, тепер наше духовенство повинно бути жонате. — О. др Глинка: Хоч се питання не має нічого спільного з моїм рефератом, постараюся відповісти на нього. Кат. Церква не каже, що кождий чоловік мусить женитися, але каже, що стан безженний красший. В нинішних умовинах нам якраз треба священиків, котрі могліб вповні віддатися релігійному життю, навіть з національних мотивів. Безженні священики се елемент, якого можна ужити до церковної праці з повним пожертвуванням. Жонаті священики мусять мати згляд і на свої родини. Сеж їх обовязок.—Др Копач додає, що всі народи мали інституції дівицтва. Пр. в Римі були вестальки.—Реферат був солідно опрацьований та за скоро виголошений. Саля „Бесіди" була виповнена головно молодю.

З Сенату

В сенатській буджетовій комісії сенатор О. Луцький виголосив промову. В ній сказав м. і.: Національно-визвольна боротьба українського народу від 1917 до 1920 рр. мала той суттевий клич, що українська державність удержиться тільки на основах західно-европейської культури. Се відповідає традиції й характерови українського народу. Тому Українці шукали зрозуміння не на Сході тільки на Заході Европи. Тепер Схід знов опановує найбільшу частину нашої території. Лиш четверта частина українського народу опинилася в межах польської держави. Тут Українці всежтаки в Европі. Ми мусимо мати почуття відповідальности не тільки за себе, але й за весь український нарід. В нинішнім дуже складнім положенню мусимо кермуватися загально-українською політичною рацією. Се спонукало нас до почину нормалізації польсько-українських відносин на основі цілей, які можуть бути згідні з політичною рацією українською і польською. Нині відносини так укладаються в материку української нації і в цілім світі, що Українська Парляментарна Репрезентація зложила в соймі 14 січня с. р. устами п. Целевича заяву, що сильна і численна та добре вивінована польська армія е в життевому інтересі українського народу. Ту заяву п. Целевича і всі зголошені ним при тій нагоді постуляти потверджую тут в сенаті. Хочемо, щоб вона дійшла до відома польської й української суспільности. Не вяжемо тої заяви з тим чи іншим польським правительством. Наша заява не конюнктуральна. Польська суспільність мусить розважити, чи шукання спільних суттевих цілей у наших політичних раціях реальне і доцільне. Українська суспільність знає, що ту заяву зложили не козачки, що їдуть на польській повозці, тільки дійсні і відповідальні українські політики. Здаємо собі справу з того, що начальний провід армії мав дійсно великий авторитет у здійснюванню державної рації. Тому ми зложили нашу заяву в соймі при дискусії над буджетом міністерства військових справ. Будемо голосувати за буджетом того міністерства.

З життя УФОТО

Новий Виділ і програма його праці.

„Українське Фотографічне Товариство" у Львові на своїх Загальних Зборах, 25. І. 1936, вибрало головою п. Олександра Моха. До виділу ввійшли пп.: мгр. Степан Щурат містоголова, Юліян Дорош секретар, Ярослав Савка скарбник, Роман Масляк бібліотекар, Методій Ставничий книговод, архівар і протоколянт, Льонгин Сторожук домівкар, Володимир Тарнавський кооптований на господаря темничок і читальні та Др Ярослав Пастернак коопт. на краєзнавчого референта. До ревізійної комісії вибрані Загальними Зборами пп.: рев. Ярослав Маренін, мгр. Іван Заяц, інж. Іван Сидорів.

Нововибраний Виділ намітив на найближчий час такий порядок праці: 1) Кождого четверга між годиною 19—21 відбуватимуться ширші сходини членів Т-ва. На тих сходинах будуть відчити, фахові дискусії, критичні оцінки праць членів та розривкові імпрези з висвітлюванням цікавих фільмів. На місяць лютень приготовані такі відчити: 13. II. домівка УФОТО, Шашкевича 5, год. 19—21: мгр. С. Шурат—„Участь українських мистців-світливців у І-ій всесловянській виставі мистецької фотографії в Загребі 1935" з показами принятих на виставу праць. 20. II. там же: Ярослав Савка—„Вживання магнезії при нічних знимках" з демонстраціями. 27.II. там же: Ю. Дорош — „Поїздка на Гуцульщину 1935." Дальші реферати на березень будуть подані до загального відома згодом. — 2) УФОТО уладжує в своїй домівці рухому виставу фотокартин. Просимо зголошувати до Секретаріяту Т-ва картини, оправлені за шклом у рямках відповідних до характеру картини. 3) Виділ УФОТО рішив зорганізувати курс побільшення, що триватиме 6 тижнів у місяцях лютні — березні. Лекції 2 рази тижнево в домівці та в робітні Т-ва, при вул. Шашкевича 5. Усіх лекцій буде 12. Оплата за цілий курс виносить 10.— зл., для членів Т-ва 7.— зл. На час тривання курсу темничка УФОТО буде збогачена на 2 проекційні апарати. Зголошення приймає Секретаріят Т-ва в понеділок і четвер від год. 17 — 19-ої. Початок курсу в четвер, 20 лютого 1936 р.

Домівка Т-ва відчинена для членів Т-ва кожного понеділка і четверга від год. 17—19. Тоді е дижурні-виділові. Бібліотеку можна відвідувати в четверги в цих самих годинах. Темнички Т-ва е до диспозиції членів щодня за попередним замовленням в книзі праць. Обовязує правильник, а передусім карта вступу, яку дістають тільки ті члени, що точно платять свої членські вкладки.

Секретаріят УФОТО.

Комун. Централя в Будапешті

Мадярська поліція в Будапешті викрила величезну комуністичну організацію, котра обіймала Мадярщину і Балкан своєю роботою. Осідок організації був у приватній санаторії первових недуг одного лікаря. Поліція перевела там ревізію. Під підлогою знайдено богато англійських і американських грошей, 48 фальшивих паспортів до ріжних европейських держав і кілька фальшивих дипльоматичних пашпортів. Знайдено також архів комуністичної партії Мадярщини і кореспонденцію з Комінтерном. Листи з Москви поучали, як вести пропаганду. Їх підписував Беля Кун. Декотрі листи підписував Дімітров, секретар Комінтерну. Комуністична централя в Будапешті займалася також шпигунством. Знайдено богато відписів тайних документів мадярського генерального штабу. Викрита організація творила централю для всіх наддунайських країв, зокрема для Болгарії, Югославії та Греції. Між увязненими е директор банку, визначний артист маляр, професор університету і кілька лікарів. Увязнено також Зиґмунта Кіс'а, котрий в часі комуністичної революції на Мадярщині був правою рукою Белі Куна. Він хотів скінчити самогубством, але не вспів.

„Таймс" про Совіти і Комінтерн

Анґлійський щоденник „Таймс" приніс статтю про совітські відносини. В ній пише м. і.: Совітське правительство стремить до приязни з правительствами інших держав. Зате Комінтерн стремить до повалення тих самих чужих правительств, хоч до Комінтерну належать члени совітського правительства. Тепер Совіти стараються збаґателізувати діяльність Комінтерну, та правительства інших держав не можуть того зробити. Ніяке зарядження не причинилосяб більше до підпертя офіціяльної політики совітського правительства, як виразна заява в справі відношення до Комінтерну.

Великі зброєння Анґлії

Анґлійська преса доносить, що правительство В. Британії рішило піднести збройні сили імперії до півміліона добре вишколених жовнірів. Комітет Оборони Держави вже ухвалив плян реорганізації британських збройних сил. Виконання пляну має коштувати коло 360 міліонів фунтів стерлінґів (10 міліярдів злотих). Дві треті тої суми призначено на будову нових военних кораблів. В найблизшім часі мають збудувати 11 панцирників, 36 кружляків. Крім того передбачена будова 18 торпедовців річно. Програма летунського зброєння передбачує будову 2000 літаків річно. Велика частина сухопутної армії має бути змоторизована.

Лікарський фейлетоник.

Про затроєння

Затроєння можуть бути случайні або нарочні. Вони повстають з причин зовнішних або внутрішних. Внутрішні затроєння викликають отруї, котрі повстають в людськім тілі. Затроєння не все можна пізнати. Часто не пізнаємо затроєння. І не дивно. Впадаючі в очі симптоми як нуди, викиди, розвільнення, біль голови, спазми, утрата свідомости і т. д., котрі так непокоять недужого й окруження, не все характеристичні. З тих симптомів не можна заключати про причину занедужання. Звичайно чуєте, що хтось затроївся якоюсь стравою, пр. ковбасою, рибою і т. п. Навіть самі недужі звичайно подають як причину свойого занедужання якусь страву. Та часто причина занедужання зовсім інша. Й коли таке мниме затроєння ковбасою спричинить смерть недужого, тоді при секції показується, що се була пр. недуга кишок, жолудковий боляк, або кровавлення в мозку.

Найчастіше лучаються випадки затроєння вугляним чадом або світляним ґазом. І тут часто тяжко пізнати причину занедужання. Чад по якімсь часі розходиться і в кімнаті його не чути. І ґаз тратить з часом свій запах. Лучаються також випадки затроєння ґазом, коли в домі навіть нема ґазових проводів, пр. коли на вулиці трісне ґазова рура й ґаз зайде до дому — через вікна. Тоді навіть не припускаємо, щоб недужий міг затроїтися ґазом. Щоб не допустити до зачадження чи до затроєння ґазом, треба вважати, щоб печі й ґазові проводи були все в порядку. Головно треба звертати увагу на ґазові печі в лазничках. Більшість затроєнь повстає через нещасливі звички. Пр. наповнюємо фляшки від вина або мінеральної води лугом, котрого вживаємо до чищення. З такої фляшки можна необачно напитися. В кухні кладемо безліч фляшочок з останками ліків, ріжних есенцій, коробки з всякими порошками й т. д. Через помилку можна влити чи всипати чогонебудь до страви замісць приправи й після того нарікаємо на всіх і на вся, тільки не на себе. Тому треба дбати про строгий порядок і якнайбільшу чистоту в помешканні.

З РЕЛІГІЙНО-ЦЕРКОВНОГО ЖИТТЯ

В Апостольській Столиці в Сикстинській каплиці 12 с. м. відправлено торжественне богослуження з приводу 14-ліття коронації Св. Отця Пія XI.

Кардинал Л. Сінчеро, секретар св. Колегії, помер 7 лютого с. р. в 66-ім році життя. Покійний кардинал займав ряд найповажніших становищ в церковній єрархії. Він був м. ін. секретарем конкляве, котре вибрало Св. Отця Пія XI. Кардиналом став 1923 р.

Преосв. Няраді, епископ крижевацький, на Новий Рік відвідав білгородських гр.-католиків. Вони приготовили Владиці торжественне приняття.

Преосв. Василій Такач, Епископ Пітсбурський (Злуч. Держ. Півн. Америки) оповістив до своїх вірних цікаве послання з приводу Христового Різдва.

На львівській політехніці нема хрестів. Польська техн. молодь вислала до Сенату політехніки петицію з домаганням завісити хрести у всіх репрезентаційних, викладових і рисункових салях політехніки.

В католицькім університеті в Любліні Академічний Кружок Наукових Досліджень над Східними Церквами улаштував святочну академію у звязку з Тижнем Молитов за єдність Церкви. О. Филипович виголосив реферат п. н. „Роля царату і православної Церкви в повстанні російської революції.“ Прелегент виказав, як царат деформував душі Росіян, а православна Церква через свою залежність від держави не могла протиставитись погубним впливам тої деправації. В програму академії входили промови, музичні точки й деклямації.

Католицький Дім ім. Папи Пія XI вибудовано в Варшаві. В тім величезнім будинку будуть міститися льокалі і бюра централь Католицької Акції. Дім має велику салю на кілька тисяч осіб. В тій салі буде чинне кіно.

Острю Браму й остробрамську парохію згідно з волею Апостольської Столиці передав виленський митрополит ОО. Кармелітам.

Розвиток катол. преси в Німеччині. Переслідування правительства довело до упадку світської незалежної катол. преси в Німеччині. Зате зросла церковна кат. преса. Наклад катол. органу архидієцезії Кельну зріс до 83.427 примірників, берлінської до 92.380 примірників.

В Нью-Йорку на наше Різдво с. р. в церкві було дуже богато людей. На богослуження прийшло богато чужинців. Прибули також студенти Колюмбійського Університету разом зі своїми професорами. На третий день свят в авлі університету відбулася вистава картин з українського Святого Вечера. Саля була переповнена.

В Злуч. Державах Північної Америки створено окрему комісію католицьких епископів для помочі видаленим з Мехіка епископам, священикам і семинаристам.

Українська Гр.-кат. Церква в Канаді має одного епископа (Преосв. В. Ладика ЧСВВ.), світських священиків 30, ОО. Василіян 22, ОО. Редемптористів 9, ОО. Облятів 1. В канадійських духовних семинарах є 25 питомців, в новіціяті ОО. Василіян в Мондері є 37 схоластиків. В дієцезії є 131 Сестер Служебниць. Вони мають 11 власних домів, 13 шкіл і захоронок, 2 шпиталі. В Канаді є 313 гр.-катол. церков і місій.

Гр.-Кат. епископська канцелярія в Вінніпегу від 1. XI. 1929 до 31. V. 1935 зібрала й вислала до Львова на Інвалідів Української Армії 5.417.06 дол., на Рідну Школу 127·02, на голодуючих на В. Україні 81·31, на вбогих і безробітних в Галичині 97·44, на політичних вязнів в Галичині 11 дол. Разом вислано до Львова 5.733·83 дол.

35 літ між Ескімосами перебув о. Гізард, місіонар чина ОО. Облятів. Він приїхав до Галіфаксу в Новій Шкотії, щоб вилічити свої очі. Потім вертається знов до своїх овечок на далекій Півночі.

ПОЛІТИЧНІ ВІСТИ

ПРОЄКТ ПРЕСОВОГО ЗАКОНА випрацювало польське міністерство справедливости. Його переслали заінтересованим міністерствам, котрі мають видати про той проєкт свою опінію. Відтак рада міністрів предложить проєкт законодатним палатам.

В СОЙМІ посолка Присторова зголосила проєкт закону про скасування жидівського ритуального убою звірят. Аргументувала тим, що Жиди при тім убою дуже мучать звірят. Жидівська преса і жидівські партії та організації, між ними Союз Рабінів в Польщі, виступають остро проти ухвалювання того проєкту закону.

В ВИЛЬНІ відбулася нарада партійної Ради Білоруської Християнської Демократії. На нараді рішено змінити назву партії на „Білоруське Народне Обєднання.“ Головою партії вибрано Яна Пазьняка, секретарем Ясепа Найдзюка.

ОСТРУ ЧИСТКУ переведено в організації польських легіоністів у Львові. Внаслідок чистки скреслено 400 назвищ з лісти членів.

МІНІСТР ВНУТРІШНИХ СПРАВ ЛИТВИ розвязав отсі політичні угрупування: християнсько-демократичну партію, соціял-демократичну партію, народно-селянський союз, союз молоді та союз хліборобів.

ЧЕСЬКИЙ ПРЕМІЄР Годжа заявив, що Чехословаччина стремить до зближення всіх держав середної Европи під оглядом господарським і політичним. Перший крок до господарського зближення се співпраця Малої Антанти з Австрією і Мядярщиною.

У ВІДНІ увязнили прокуратора Кауера під замітом гітлерівської діяльности. В звязку з тим увязнили 28 осіб.

ВІДДІЛ НІМЕЦЬКОГО ВІЙСЬКА, 60 жовнірів і 6 офіцирів, робив вправи коло чеської границі недалеко м. Наход, перейшов на чеську територію і вправляв на чеськім боці пів години.

В ШВАЙЦАРІЇ Жид Давид Франкфуртер застрілив провідника швайцарських національ-соціялістів Вільгельма Густльофа. Мотив убийства: пімста за переслідування Жидів в Німеччині.

БЕЛЬГІЙСЬКІ СОЦІЯЛІСТИ ухвалили припоручити соціялістичним міністрам в бельгійськім правительстві згодитися на продовження військової служби, якого домагався бельгійський міністр війни Девезе. Службу мають продовжити о 6, 4 і 2 місяці, залежно від роду зброї.

ІТАЛІЙСЬКИЙ КОРОЛЬ Віктор Емануіл звернувся до анґлійського короля Едварда VIII з проханням інтервеніювати в справі абісинсько-італійського конфлікту. Король мав просити про злагіднення санкцій.

БОЛГАРСЬКА ПОЛІЦІЯ викрила в м. Варна домівку комуністичної партії та хотіла увязнити 20 комуністів. Комуністи ставили збройний опір. Підчас стрілянини ранено 2 поліцаїв і 1 комуніста. Решта комуністів передерлася через кордон поліції і втікла.

АНҐЛІЙСЬКИЙ КОРОЛЬ Едвард VIII буде діставати цивільну ліету (платню) 472.000 фунтів стерлінгів річно, себто коло 12¼ міліонів злотих. Се як на Анґлію дуже скромна цивільна ліета.

АНҐЛІЙСЬКЕ ПРАВИТЕЛЬСТВО вислало ноту до Союзу Народів. В ній опрокидує італійські твердження, неначеб анґлійські фабрики зброї виробляли кулі дум-дум для Абісинців. Далі анґлійська нота відповідає обширно на інші італійські закиди і твердить, що всі вони безпідставні.

В ЕСПАНІЇ відбулися кріваві бійки між політичними противниками. Недалеко м. Саляманки побилися прихильники правих з прихильниками лівих. Є вбиті і ранені. В м. Віго синдикалісти напали на фашистів. В тій бійці є кілька вбитих і богато ранених.

В ПАЛЕСТИНІ застрайкували арабські робітники на знак солідарности з Арабами в Сирії, котрі протестували проти французької мандатової влади.

В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ Півн. Америки перебуває нелеґально 4.922.000 людей, котрі не мають американського горожанства. Комісар для справ іміґрації й натуралізації Мек Кормек домагається їх виселення.

ДЕРЖАВИ ПОЛУДНЕВОЇ АМЕРИКИ Чілє, Арґентина, Бразилія й Перу ведуть переговори в справі спільного поборювання комуністичної пропаганди. Правительства тих держав підготовляють анальоґічні законопроєкти, котрі м. і. мають позбавити права горожанства всіх осіб, що належать до комуністичної партії.

ІТАЛІЙСЬКІ ЛІТАКИ знов збомбардували абісинське місто Дессіє, де є головна кватира абісинського цісаря.

В ЯПОНІЇ утворено нові офіцирські школи і рівночасно збільшено число учеників в істнуючих військових школах.

НОВИНКИ

Сей тиждень зачався у Львові порядними морозами, котрі навіть в середмістю доходять до 20 і більше степенів низше зера. Поза Львовом морози значно більші.

Автобусову комунікацію перервано в ріжних околицях нашого краю задля великих снігів і морозів.

Про давно небувалі сніги і морози повідомляють з ріжних країв на обох півкулях землі.

Академія в роковини бою під Крутами відбулася у Львові в салі театру Ріжнородностей в неділю 9 с. м. заходом Т-ва „Молода Громада“. Академію відкрив голова Т-ва дир. Шепарович. Реферат про значіння бою під Крутами виголосив м-р Юрій Старосольський. На дальшу програму академії зложилося: кілька хорових точок „Бандуриста“, смичковий квартет і деклямації. Академія залишила гарне враження між публикою, котра вщерть виповнила салю.

У Львові появилося перше число літературного тижневика „Обрії“ під редакцією Богдана Кравцева. Се орґан молодих націоналістів, що виростали під впливом Донцова.

Пані Колтунюкова, жінка директора „Дністра“, заскаржила до суду паню Шепаровичеву за обиду чести в листі, котрим п. Ш-ва повідомляла про виключення п. К-ої з членів Виділу „Союзу Українок“. Розправу відложено для покликання свідків.

Знаний у Львові лікар і б. власник кін др Б. Овчарський отруївся, бо прокураторія розпочала проти нього слідство за ріжні побрані від людей кавції, котрих на час не звернув. В ту аферу вмішані й инші Українці.

Великий політичний процес ОУН почнеться незабаром в Стрию. Перед судом стане 26 осіб, обвинуваченых у приналежності до ОУН.

У Варшаві застрайкували друкарняні робітники домагаючись вищих платень та збірної умови. Страйк охопив 180 заведень при участи 2.500 осіб.

Новим членом Польської Академії Літератури вибрано Фердинанда Гетля. Гетель походить зпід Кракова, студіював у Відні архітектуру, котру покинув та віддався літературі. 1914 р. інтернувала його російська влада в Варшаві та вивезла до Туркестану. Свої враження зі Сходу описав у двох книжках, що зробили його відразу голосним. Опісля видав кілька томів новель, з котрих одна збірка „Серце ледів“ здобула державну літературну надгороду в 1929 р. Крім того Гетель писав повісти, поезії, драми і враження з подорожей до Єгипту й Індії.

Гумор. — Добре виховання. — Влізливому вірителеві отвирає двері синок довжника. — З прикрістю мушу панови сказати, що татка нема вдома. — Зворушений чемністю хлопця, віритель питає: Чому з прикрістю, любенький? — Бо не люблю брехати!

Совіти заявили чеському правительству, що можуть приняти 50.000 лісних робітників, головно з Закарпаття та Словаччини. Уживалиб їх до лісних робіт на Сибірі та в совхозах на схід від Уралу. Большевики принялиб їх навіть на завше з рідними. Таке донесла чеська преса.

В пруській державній бібліотеці відкрили виставу воєнної літератури. На виставі вміщено около 700 книжок і рукописів.

В Гарміш-Партенкірхені в Німеччині в IV Зимових Олімпійських Ігрищах взяли участь змагуни 28 держав.

У Відні арештували 118 робітників під замітом комуністичної діяльности. Поліція викрила тайну комуністичну організацію в одній фабриці черевиків.

Памятник цісаря Франца Йосифа задумують збудувати у Відні. Він має бути історичним документом епохи, котру репрезентував цісар. Крім постаті цісаря памятник має представляти символ старої монархії, винаходи з комунікаційної ділянки, отже першу залізницю аж до літака, великі наукові відкриття і погрудя визначних австрійських учених.

В Ез-ан-Провансі зачалася вдруге розправа проти учасників замаху на югословянського короля Олександра.

В Парижі помер у 57 р. життя історик і критик Жак Бенвіль. Він був основником роялістичного органу „Action Francaise".

Мешканці Неаполю завважили більшу діяльність Везувія. Він зачав викидати з кратеру великі клуби диму. Вечерами над вулканом видно ясну луну.

На Сицилії від кількох днів паде сніг.

В Лондоні застрайкувало 10.000 продавців мяса. Внаслідок страйку 4.000 різницьких склепів остало без мяса.

На днях помер в Англії льорд Корнвалис. Все своє великанське майно записав англійській масонерії. Воно таке велике, що спадкової данини взяв уряд 139.393 фунтів стерлінгів.

Три англійські острівці серед Тихого Океану заанектувала Америка. Вони будуть важні як стації для літаків. Англія протестує.

В Буенос Айресі відбулося величаве торжество з приводу 400-ої річниці основання міста.

В південній Америці впав недавно град небувалої величини. Грудки того граду вбили 19 осіб.

Гумор. — Пояснив. — Тату, що таке „гіпохондрик"? — Гіпохондрик се чоловік, котрий чується добре тільки тоді, коли зле чується.

Гумор. — Хочете женитися з моєю дочкою. А щож ви маєте? — Я маю вигляди. — Ну, то вам треба льорнетки, а не моєї дочки.

ЛИСТУВАННЯ АДМІНІСТРАЦІЇ

Впр. о. Й. Ісаїв в Крехівцях, пов. Станиславів: Ваша передплата за „Нову Зорю" заплачена по 1. X. 1936 р.

ЖЕРТВИ

1) ВПані Софія Сенетова в Шляхтовій, п. Щавниця, зол. 3 на катол. пресу. — 2) Гр. катол. Уряд парохіяльний в Гадинківцях, п. в місци, зол. 4.16 на катол. пресу.

Уживану одіж, білля, обуву мужеську, жіночу, дитячу для інвалідів, вдів і сиріт приймає УКТОДІ, Львів, Потоцького 48. З провінції висилайте почтою. У Львові відберемо самі за писемн. повідомленням.

БІРЖА

ГРОШІ. Доляр у Львові у приватних оборотах 5.20 5.22 зол.

Нім. марка 1.45 — 1.55, фр. франки 34.90 — 35.10, шв. франки 171.50 — 172.50, фунти стерлінги 26.10 — 26.25, австр. шілінги 98.00 — 99.50 чеські корони 19.00 — 20.00, рум. леї 26.00 — 28.00 ліри 32.50 — 35.00.

НАБІЛ. „Маслосоюз" повідомляє, що в дні 11. лютого ц. р. кооперативам платив за:

1 кг. масла дес. без опакування	2.70	зол.
1 кг масла дес. експорт. з опакув.	2.74	„
1 л. молока	0.14	„
1 л. сметани	0.75	„
1 к. яєць	3.20	„

Пастеризоване молоко з доставою до дому у Львові 1 літра 24 сот.

Тенденція на масло звишкова, на молоко, сметану і яйця знижкова.

„Маслосоюз" повідомляє, що від 11. II. ц. р. платить своїм доставцям за 1 кг. живої ваги птиці, льоко подвіря птахомясарні „М. С." у Львові, (вул. Декерта ч. 4):

Молоді кури І. кл.	1.05 зол.
Товщеві качки І. кл.	1.05 зол.

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення Редакція не відповідає.

КІНА

АПОЛЛЬО: Амфітріон.
КОПЕРНИК: Катеринка.
МАРУСЕНЬКА: „Гроші".
МІРАЖ: Московські ночі.
МУЗА: Сон літньої ночі.
ПАКС: Тарзан.
СТИЛЕВИЙ: Наше сонічко.

СПРАВА ЦЕЛІБАТУ

СТАТТІ
ПРЕОСВ. ГРИГОРІЯ ХОМИШИНА І ПРОФЕСОРА РЕНАНУСА
Думки ріжних світських фільософів про целібат.

Бібліотека УКО. Сторін 69+3 Ціна 25 сот., з пересилкою 40 сот. Можна набути **в Адміністрації „Нової Зорі" Львів, ул. Гродзіцких ч. 2, за попереднім надісланням грошей.**

В Адміністрації „Нової Зорі"

можна дістати отсі видання

Бібліотеки Укр. Катол. Організації:

Ціни в зл.:

Ч. 1.	Основи соціольогії	3.—
Ч. 3.	Спіритизм	2.—
Ч. 4.	**Життя св. Кирила і Методія**	0.80
Ч. 5.	Я. Л. Секти й сектанти	0.60
Ч. 6.	С. Томашівський: **Петро, перший уніятський митроп. України-Руси**	1.50
Ч. 7.	**Греко-катол. Церква** (історія)	0.95
Ч. 8.	Д-р О. Назарук: **Преса**	3.—
Ч. 9.	**Борці за Церкву. Ч. І. Св. Павло**	2.—
Ч. 11.	Д-р О. Назарук: **Вчасна весна в північній Альберті**	0.50
Ч. 12.	о. Т. Галущинський: **Найвищий Пастирський Уряд в Хр. Церкві**	0.60
Ч. 13.	**Зброя до оборони і наступу.** Начерк проповіди про пресу (добров. даток)	
Ч. 14.	о. Т. Галущинський: **Царство сатани наступає на нас**	0.80
Ч. 15.	**Борці за Церкву. Ч. II.**	2.—
Ч. 16.	**Християнське виховання молоді** (провідні думки Енцикліки)	0.40
Ч. 17.	Еп. Гр. Хомишин: **Пастирський Лист про політичне положення**	0.40
Ч. 18.	О. Назарук: **Галицька делеґація в Ризі 1920 р.**	1.80
Ч. 19.	Борис Колодій: **Галицька Соціялістична Радянська Республика**	0.50
Ч. 20.	о. Т. Галущинський: **Недільний Дзвін**	2.—
Ч. 21.	А. Кругельський: **Тилявська Схизма на Лемківщині**	1.—
Ч. 22.	о. М. Карівець, ЧСВВ: **Три Синодальні Архієреї**	0.25
Ч. 23.	Еп. Гр. Хомишин: **Про грозу духової руїни (Пастирський Лист)**	0.40
Ч. 24.	А. Ч. **Українська молодь Христові**	0.60
Ч. 25.	о. В. Породко, Ч. Пресв. Ізб.: **Хто такий був Лютер?**	0.30
Ч. 26.	Осип Назарук: **На спокійнім океані**	0.40
Ч. 27.	„ „ **Жінка і суспільність**	0.50
Ч. 28.	„ „ **Жіноча справа**	0.40
Ч. 29.	В. Маковський: **„Андрей" на засланні**	0.80
Ч. 30.	А. Ч.: **Террор в минувшині**	0.40
Ч. 31.	Еп. Гр. Хомишин: **Українська Проблєма**	1.50
Ч. 32.	Осип Назарук: **Вибір звання**	0.40
Ч. 33.	о. Б. Кренціцкий: **Моя розмова з дослідн. св. Письма**	0.40
Ч. 34.	А. Ч.: **І-ий Зїзд Молоді**	0.40
Ч. 35.	о. С. Вапрович: **Про Аргентину**	0.40
Ч. 36.	**Справа целібату**	0.40

ІНШІ ВИДАННЯ:

Д-р О. Назарук:	**Гр.-катол. Церква і укр. ліберальна інтелігенція**	3.00
о. Д-р Т. Галущинський:	**Думка і наука Церкви в питанню літург. мови**	0.20
Д-р С. Томашівський:	**Десять літ українського питання в Польщі**	1.50
Д-р С. Томашівський:	**Наша чільна партія у власнім зеркалі.** Критичні замітки	1.00
Д-р С. Томашівський:	**Про ідеї, героїв і політику**	2.00
О. Назарук:	**Роксоляна** (повість)	12.00
О. Н.:	**Ідеольогічні основи Укр. Катол. Нар. Партії**	0.50
Проф. Л. Коплєр:	**Релігія і політика**	1.80
С. Томашівський, історик, політик, публіцист		1.00
А. Ч.:	**На калиновім мості** (Листи до молоді)	0.80
Д-р Осип Назарук:	**Католицький журналіст обвинуваченний за державну зраду**	1.30
Станіслав Лось:	**За конструктивну політику на Червоній Руси**	1.00
Гадяцький Договір		0.50
Осип Назарук:	**Націоналізм Донцова**	0.60
Осип Назарук:	**Венеція**	3.—

Увага! Не звертай уваги на перестороги, котрі мають ціль лише відтягнення клієнтів. Замов тільки в нас а будеш вдоволений. — ДЕШЕВО, БО ПРОСТО З ФАБРИКИ.

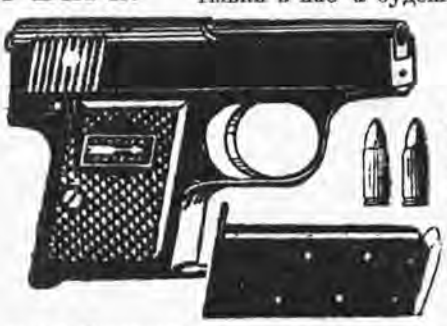

Сензаційний винахід 1935 р.

Зброя без поліційного дозволу.

Автомат 6 мм. виробу 1935 р., що викидає сам гільзи після вистрілу, стріляє до цілі металевими кульками або шротом, гарно оксидований, плоский, системи „Стріла" забезпечує цілковиту особисту безпеку в дома і в подорожі. Сей автомат се правдива революція в ділянці фабрикації зброї. Він виконаний люксусово, прецизійної конструкції, не затинається, не псується і може служити на довгі літа. Гук оглушуючий. Надається до оборони помешкань. Ціна тільки 5·90 зл; 2 шт. 11.50 зл. Сотка куль Фльоберт 3·55 зл. Автомат „Стоп" В/г рис. 25·70 зл. Щітку до чищення цівки додаємо даром. Висилаємо без поліційного дозволу. Платиться при відборі. Адреса для листів: Ґенер. Представн. на Польщу і В. М. Ґданськ „Стшала" Варшава, Д-ра Заменгофа 12 віддід N/z.

ЦІНИ ОГОЛОШЕНЬ

Ціни розуміються за одношпальтовий рядок (ширини 70 мм.) о висоті 1 мм. Висота шпальти 370 мм. За оголошення (кромі дрібних) в застереженому місци дочислюється 20%. Дрібні оголошення поміщуються по вплаченні належитости готівкою або почтовими значками.

Шпальтові оголошення

В рубриці: „Оголошення"	30 сот.
В тексті і в новинках	50 „
На першій сторінці	60 „

Дрібні оголошення по 8 сот. за слово. Перше слово і товстий друк числяться подвійно. Найменше оголошення (9 слів) 80 сот.

Сторінкові оголошення

На останній сторінці: 1/2 стор. 180·— зол., 1/4 стор. 90·— зол., 1/8 стор. 45·— зол., 1/16 стор. 25·— зол. В редакційному тексті: 1/2 стор. 280·— зол., 1/4 стор. 140·— зол., 1/8 стор. 70·— зол., 1/16 стор 35·— зол.

При кількаразовім анонсуванні даємо значну знижку

Видає й редагує Комітет У. К. О. — З друкарні „Графія" Львів, Тиха 5 Тел. 2-83. — Відповідальний редактор Панталеймон Хитра

Porto opłacono ryczałtem.

Рік XI. Львів, неділя, 16 лютого 1936. Ч. 12 (911)

НОВА ЗОРЯ

Виходить 2 рази тижнево: в четвер на 8 ст. під неділю на 8 ст.

АДРЕСА: Нова Зоря, Львів, ул. Ґродзіцких ч. 2.I. п. - Тел. 105-72.

Передплата в краю: чверть-річно 6 зол., місячно 2 зол., Закордон. чверть-річно 9 золотих

Ціна числа 20 с.

Конто П.Ш. Львів 505.796

ГОЛОС ПЕРЕСТОРОГИ З ПЕТРОВОЇ СКАЛИ

Ватикан проти участи Совітів в европейській політиці.

Ватиканський орган „Оссерваторе Романо" обговорює недавні розмови европейських державних мужів в Парижі й додає м. і.: В Европі нарушена політична рівновага. Шукаючи підстав нової рівноваги, висунули навіть предложення впровадити Совітську Росію яко гарантку незалежности Австрії. Се смішний плян. Бо він хоче віддати бастіон християнізму в середній Европі в руки кавказьких руїнників, котрі панують на Кремлі. Австрія свідома своєї історичної місії й посідає богато вартостей та чеснот, котрими боронила своєї незалежности. Тому згаданий плян не може вийти поза рами смішности. Проте саме існування такого пляну се доказ замішання і тому викликає журбу. — „Оссерваторе Романо" обговорює дальше справу ратифікації совітсько-французького договору, наводить критичні голоси французької преси в тій справі та підкреслює проблематичну вартість того договору, бо СССР не має спільної границі з Німеччиною. (КАП).

Перед найбільшою з воєн

Великі зброєння Німеччини.

Англійська преса широко розписується про великі зброєння Німеччини. А саме: Німеччина викінчує будову 20 підводних суден по 250 тон і підготовляє для них відповідних моряків. Крім того Німеччина будуе 8 підводних суден по 500 тон та 2 по 750 тон. В Німеччині є корабельні варстати, котрі можуть вразі потреби будувати одно підводне судно тижнево.

І мала Бельґія готова на всякий випадок.

Бельґійський міністр національної оборони Девез виголосив недавно промову. В ній сказав м. і.: Моральний і технічний стан бельґійської армії знаменитий. Вона приготована на всякі можливости. Після мобілізації Бельґія може виставити 18 дивізій піхоти, корпус арденських стрільців, дві змоторизовані дивізії і полк циклістів. В 1934 і 1935 р. Бельґія видала 800 міл. фр. на армію і будову укріплень. Бельґійська армія приготована тепер до найбільших жертв. Треба ще перевести як найдальше йдучу моторизацію армії і продовжити військову службу.

Побіда Москви над західною Европою.

Німецька преса пише, що побут червоного маршала Тухачевского в Парижі се недобрий знак для Німеччини. Хоч французькі праві круги виступають проти ратифікації совітсько-французького договору, то французький ґенеральний штаб форсує той договір. Ратифікація договору се погіршення положення Німеччини тим-більше, що до ратифікації перла Анґлія. Західна Европа далася ще раз опутати азійським хитрощам Москви, котра ніколи не додержує договорів. Ратифікація французько-совітського договору се побіда совітської дипльоматії над західно-европейською, котра думає наївно, що Москва змінилася.

„Витривайте лише до весни!"

Лондонський „Дейли Мейл", орган пресового маґната льорда Ротерміра, котрий поборює большевиків і підпирає Ґітлера та Муссолінія, помістив статтю свого головного публіциста, Ward'a Brice, котрий часто буває в Берліні і Римі. Він домагається, щоб Анґлія лишила вільну руку Німцям на сході і дозволила їм забрати польський коридор, а Польща малаб за те одержати відшкодування в землях, які Німеччина здобуде в війні з большевиками. Для здійснення своєї програми Німеччина переводить найбільш ґіґантичні зброєння, які коли небудь бачило людство. Автор пише, що два тижні тому мав годинну розмову з Муссолініем і виніс враження, що дійсно заноситься на створення аґресивного союза німецько - італійсько - японського. Як на характеристичний факт вказує на те, що на транспортах товарів, котрі Німці в великих масах висилають тепер до Італії, видніють німецькі зазиви до Італійців: „Витривайте лише до весни!" З того виходить, що тоді зачнеться.

Сумерк міліонерів в Америці

З Ню-Йорку повідомляють: Як відомо, з днем 1. І. 1936 увійшов тут в силу новий закон, на підставі котрого скарбовий уряд забирає 51½% всіх дарів і до 70% великих маетків, котрі переходять у спадку. Наслідки того закона показалися скоро. І так великі богачі воліють роздаровати своє майно, ніж ждати до часу, коли забере його скарбовий уряд. Отже Рокефелер молодший подарував знов 100 міліонів долярів на добродійні ціли. Великий фабрикант авт Крайслер роздарував 40.000 акцій своєї фірми. Те саме зробив Джемс Ґрей, директор великої тютюневої фірми Рейнолд і Спілка. Таксамо поступив знаний міліонер в Шікаґу Мек Кормик і инші. Вони роздаровують своє майно переважно своякам. Згаданий закон доведе до того, що до трох поколінь не буде в Америці ні одного міліонера. Все те очевидні познаки, що гряде якийсь новий суспільний устрій.

Страшні морози за Океаном

Небувалі сніги.

Над Північною Америкою панують страшні морози. Сотки осіб відморозили собі вуха, руки, ноги. Було також богато смертних випадків. 25 місцевостей в стейті Міннесота і богато місцевостей в стейтах Вісконзін, Ютаг, Іллинойс, Дакота відтяті від світа внаслідок сніжних завій. В м. Вотертавн у стейті Дакота верства снігу груба на 8 метрів. Таких снігів не памятають найстарші люди.

Добрий інтерес коли повний черес! Щоб мати повний черес, складайте свої ощадности в

КООПЕРАТИВНОМУ БАНКУ

„ДНІСТЕР"

ЛЬВІВ, УЛИЦЯ РУСЬКА ч. 20.

ВУППЕРТАЛЬ

Страшний процес проти 624 робітників.

Рік тому ґітлерівська Ґестапо увязнила 1000 робітників у промисловій місцевости Вупперталь (передтим Ельберфельд-Бармен). 624 з них пересиділо рік у слідстві. Тепер відбувається процес. А що такий процес бувби занадто монструальний задля числа підсудних, отже їх поділено на три ґрупи: 59 в першім процесі, 79 у другім, 108 у третім. Ті процеси перенесено з Вуппералю до м. Гам, очевидно тому, щоб родини увязнених не облягали суду.

На 624 задержаних в тюрмі аж до розправи 609 видержало переслухання, а 15 видало свою „пятку". Видало, як пише загранична німецька преса, під ударами биківців і сталевих прутів. А 609 встояло, що свідчить про велику твердість німецького робітництва.

За що судять тих робітників? За приналежність до розвязаної фахової організації („Gewerkschaft"). Крім вкладки, яку мусіли давати до примусової робітничої організації, давали вони ще по марці на свою розвязану стару організацію, до котрої належали з діда-прадіда. Між підсудними найстарший має 62 роки, наймолодший 16 літ. Гроші збирав від них їх таємний скарбник і складав докладні рахунки.

Згаданих 15 так „переслухувано", що коли одного з них доставлено до шпиталю в м. Каппельхен, католицькі Сестри Милосердя на вид купи мяса і крови — вибухли голосним спазматичним плачем. А другий з тих 15, Вільгельм Мут, батько родини, по переслуханню помер: йому виставлено посвідку, що він повісився у вязниці на власній краватці, бо—при ревізії забули в нього відобрати деякі річи...

А як на судову салю ввели першу серію 59 обвинувачених, то вид їх був такий, що присутні на салі їх мами, жінки, дочки і наречені попали в такий спазматичний плач і крик, що — заряджено тайну розправу. Родини суджених облягли судовий будинок і бачили, як по вироку вели увязнених в ланцюгах—вже як свідків на розправу проти другої серії 79 обвинувачених.

Вимір кар сягає до 15 літ.

Мимо того всего оден з робітників відважився сказати перед судом: „Вже раз за Бісмарка пробували заборонити робітничі організації. Не вдалося. Не вдасться і тепер."

Признаемо, що сі вісти взяті з преси ярко ворожої ґітлеризмові. Признаемо, що вони можуть бути переборщені. Признаемо також, що під невинною фірмою старих робітничих організацій могли укриватися організації, що мали на ціли підривати знутра не тільки ґітлеризм, але й німецьку державу. Розуміється, признаемо, що державна влада має право і навіть обовязок боронитися перед тими, котрі хочуть її підривати або розсадити. Має право су-

дити їх і карати навіть карою смерти. Та мимо того всего не можемо без внутрішнього потрясення писати про т а к е поведення з увязненими. Бо коли правдива тільки половина з того, що про се пише хочби й ворожа гітлеризмові преса, то воно дійсно страшне.

Страшне воно тим, що в таких знущаннях над безборонним політичним противником затрачується відношення до людини як до образу й подобія Божого. Страшне подвійно тим, що се діеться в колишній „Державі страху Божого й добрих обичаїв", до котрої всі їхали колись з почуттям повної безпеки і з переконанням, що там пануе пошана права і людини. А тепер в самім центрі Европи діються такі річи, що при читанню описів їх стає моторошно за все людство. Бо коли такі описи читається про події в большевії, то читач думає собі: „Га, не можна нічого лучшого сподіватися з країни, де влада проголосила боротьбу з Богом і всякою релігіею."

Та в Німеччині ще не проголошено безбожности як підстави державної системи, а вже діються такі страшні річи. Ум людський мимохіть шукае причини такого страшного стану. Вона очевидно в поваленні монархістичної системи. Бо правдою е, що навіть за найостріших монархів в Німеччині немислимі були такі масові знущання над людьми. Кождий монарх уважае на те, щоб як не для себе то для свого роду оставити по можности добру опінію по собі. І тому хоч і при монархах в потребі бували острі режіми, то таки не бувало таких масових знущань над людьми.

Зрештою подібно е не тільки в Німеччині. Скрізь, де впали монарші престоли, погіршилася доля народів, скрізь надмірна бюрократія налягла неймовірно тяжким тягарем на народ, скрізь діються масові безправства, які і в сні не снилися людям за часів монархів. З того пекла винесуть народи Европи й цілого світа мабуть довго памятну науку. А котрий нарід не винесе тої науки, той очевидно сам собі буде винен, бо коротатиме життя своє серед знущань і постійної непевности та хаосу, загрожений знутра і зовні небезпеками, яких навіть предвидіти не можна.

Упадок освіти в СССР

Совітські часописи оповістили ряд фактів про цілковите заломання широкорозреклямованих плянів позашкільної освіти в СССР. В районовім місті курської губернії Советську бібліотеку приміщено в хліві, а помешкання бібліотеки заняв якийсь совітський достойник. Совет в м. Коротиш замкнув читальню та помешкання читальні винаймив громаді сектантів, бо сектанти платять високий чинш. В колективі „Батрак" примістили в читальнянім помешканню склад цибулі. В колективі „Новий Шлях" зробили з читальняного помешкання хлів. — Крім того совітська преса нарікае на низький рівень образування провінціяльних совітських достойників. Окружний уряд у Винниці одержав лист від предсідника районового комітету Ґризунова, в котрім було 110 ортографічних і граматичних блудів. В листі предсідника райвиконкома Сорокіна на 80 слів було 130 блудів.

Домагання французьких комуністів

8 конґрес комуністичної партії Франції ухвалив м. і. слідуючі домагання: Розвязання фашистівських ліґ і санкції проти провідників тих ліґ. Очищення армії з фашистівських елементів, ратифікація і льояльне виконування французько-совітського договору, скорочення військової служби, слідство проти Ляваля за те, що підпирав політику фашизму, 40 годинний робочий тиждень, окремий податок від великих маетків і т. д. Словом, як говорив пок. Липинський: Домагаються щораз більше грошей за щораз менше праці і безконечної „свободи" руйнування...

УНО й УНДО

На тлі волинської справи

Український віцемаршалок не хоче обєднання української нації в Польщі.

ЗМІСТ: Про пять пароксизмів української ліберальної преси. — Як українська інтеліґенція та її преса не допустили до привернення нашій історії блеску з часів Володимира Великого.—Як у нас осуджували тих, котрі высказували одиноко розумну й одиноко можливу політичну думку в ситуації, в котру попав наш нарід. — Чи католицький Епископ має право основувати католицькі організації?—Чи проголошення засади змагання до єдности представництв двох українських країв заслугує на поборювання?—Голова найбільшої української політичної ґрупи проти такого змагання! — Як можна пояснити таке диво? — Яка була ціль інтервю п. Мудрого? — Коли „Нова Зоря" доходить до рук читачів?—Докази на те, що п. Певний міг мати „Н. Зорю" в руках 24 годин, перед виголошенням своєї промови. — Чи п. Мудрий додумувався наслідків своїх публичних тверджень?

„У зрілих суспільностях напрям відразу знаходить провірку в науці, в великих фактичних відомостях публики. Не вспів він ще (добре) виявитися, як його вже оцінено, оглянено зі всіх сторін й означено його значіння. Та в суспільности, де умва розвинена коштом розуму, де відомости убогі як убога сума знаних правд, одержаних досвідом довгого й богатого життя, в такій суспільности напрям—все. Нпр. у нас напрям більше ніж самі факти виховує молоді покоління і приготовляє будучність. Фактична помилка може бути справлена, та ложний погляд, ложний напрям ростуть як гидра."

К. Д. Кавелін: „Собраніе Сочиненій," I, 704.

В українській пресі ліберального напряму вже давно не було такого крику як тепер, з початком 1936 року. За моеї памяти пять разів так у нас кричали проти свого власного добра, проти чести, самопошани і будучности свого власного народу.

Перший раз кричали так тоді, коли в Київі Центральна Рада заговорила в маніфесті про демобілізацію і навіть про повний розпуск української армії якраз в часі, коли на Україну сунули страшні червоні окупанти з Москви — і коли бодай на якийсь час пізніший Гетьман Павло, тоді командант І-го українського корпусу, відсунув масову різню від нашої інтеліґенції і нашого народа. Розуміється, українська преса кричала тоді з обуренням не проти роздискутованих інтеліґентів з Центральної Ради, котрі в обличчі жахливого ворога стояли на становищі, що не треба нам ніякої армії, бо нас, мовляв, нарід оборонить... А кричала тоді та преса проти того, хто боронив наш край і нарід перед небувалим знищенням і вразі підпертя тими, що проти нього виступали, мігби був не тільки оборонити Україну, але після всякої правдоподібности загорнути ще й Московщину та привернути нашій історії блеск з часів Володимира Великого. До сего не допустила тодішна українська інтеліґенція та її преса. Велика часть її до сеї пори з того раденька, що дурненька. І досі е такі, що не розуміють і навіть не хочуть розуміти, що вони тоді накоїли.

Другий раз кричала так з обуренням українська ліберальна й націоналістична преса тоді, коли „Нова Зоря" зачала проповідувати домагання національно-територіяльної автономії для українського народу давного Галицько-Волинського Князівства в межах Польщі, розуміється, стаючи на становищі горожанської льояльности супроти польської держави. Перегляньте „Діло" й инші ліберально-націоналістичні органи з тих часів, а переконаетеся, як тоді сухої нитки не оставляли на нашім орґані і на його співробітниках особисто, як їх прозивали зрадниками, хрунями й запроданцями в пресі й на вічах, як бойкотували нас. Защо? За высказування одиноко розумної й одиноко можливої політичної думки в тій ситуації, в котру попав наш нарід. І довгі літа минули, заки ті крикуни зрозуміли слушність нашого становища і перестали плювати на гиляку, на котру самі мусіли сісти втомлені пустим криком.

Третій раз зірвався пароксизм вереску, підозрівань, клевет і огидної лайки на тлі попереднього факту тоді, коли Преосвящений Григорій Х о м и ш и н, Епископ станиславівський, видав Пастирський Лист про політичне положення українського народу в Польщі і в тім Пастирськім Листі відкривав очі нашій суспільности, що серед страшних обставин, в які ми з власної вини попали, і серед ще страшніших, які нам загрожують, в нашім інтересі було і е, щоб польська держава, в котрій ми опинилися, була сильна, бо вона своею силою охороняе нас перед загладою зі Сходу.

Якже тоді кричали проти станиславівського Владики і проти цілої ґрупи „Нової Зорі" всі без виїмку українські націоналісти, від проводу УНДА почавши на укритім референті УВО скінчивши! І знов треба було довгих літ заки наші ундисти додумалися до того, що наш Владика вже тоді говорив правду, бо ту правду наглядно показували факти, вкриті ще свіжою кровю. Довгих літ треба було, заки п. Володимир Целевич з УНДА, котрий тоді займав зовсім інакше становище, зреферував тепер у соймі вже перед літами висказану думку Преосв. Григорія про те, що нам Українцям потрібна сила польської держави і тому підривати її не треба. А заки УНДО додумалося до тої очевидної правди, тожто на його вічах і в його орґанах волочено по калюжах добре імя і честь нашого Владики. Та се був тільки оден з епізодів довгої, поверх 30-літної, мартирольоґії того правдивого Провідника українського народу, Провідника, котрий ніколи не піддався демаґоґії та не входив в компроміси з людьми, які ведучи свій нарід у пропасть, кричали, що його „боронять."

Четвертий раз знялося в тім самім ліберально-націоналістичнім таборі подібне обурення тоді, коли той сам станиславівський Владика виступив з зовсім самозрозумілою думкою, що також українські католики мають право й обовязок орґанізуватися в своїх католицьких орґанізаціях — і оповістив статут українсько-католицької орґанізації „Скала." Та ідея Преосв. Григорія приблизно така природна як те, що люди мусять їсти аби жити — і заразом така висока як думка, що чоловік жие не лише хлібом. А прецінь кілько обурення викликала та думка! Кілько засідань відбулося з приводу неї, кілько осудів і підозрівань посипалося задля неї. А спитаете сегодня, за що? Правдива відповідь буде звучати: За те, що католицький Епископ не міг дивитися на ширення ляїцизму, індиферентизму, сектанства й атеїзму під фірмою деяких орґанізацій, в які під кличем патріотизму втягано навіть католицьке духовенство — тай постановив для ратування католиків основати окремі католицькі орґанізації, що може собі робити в своїм інтересі кожда українська ґрупа без викликування спеціяльного обурення.

Правда, аж дивно, що так було. Та хто ще раз уважно перегляне все, що дотепер тут сказано, той зрозуміе, що люди, котрі завалили власну державу й досі не розуміють, що вони зробили, — вже нічим здивувати не можуть.

Тому не дивуе нас і пятий пароксизм, який підіймаеться з українських мозків. Сим разом підіймаеться з приводу волинської справи. Він ще в початках.

Дискусія на волинську тему ведеться між „Новою Зорею" і „Ділом" вже від кількох місяців. І треба признати, що аж до прилюдного виступу п. віцемаршалка Василя Мудрого в „Неділі" з 5 січня 1936 р. та дискусія велася назагал в границях можливих. Доперва виступ п. Мудрого довів д а л і дискусію до такого стану, що подібного смороду вже давно в нас не було. Та на те нема інакшого способу, як вичистити те, що смердить, розкриваючи справу і розбираючи її та виказуючи по пунктам, про що кому ходить і як хто забираеться до того, на чім йому залежить.

Отсим пишу вперве про волинську справу, бо всі дотеперішні статті в „Но-

вій Зорі“ на ту тему не були мої, хоч походили з близького мені круга новозорян. Розуміється, сим не хочу сказати, що я випираюся змісту тих статтей. Зазначую се тільки тому, щоб іще раз дати доказ некультурности деяких наших публіцистичних кругів, котрі дуже часто непідписані редакційні статті кладуть на рахунок одної особи а не колективу, стараються відкривати чужі псевдоніми і при своїй визначній тупости ума зправила роблять се зле.

Щож так порушило п. В. Мудрого, що він уважав вказаним не вдоволитися дотогочасними статтями в „Ділі“ на волинську тему й виступити ще особисто на публичну арену в боротьбі проти „Нової Зорі“?

Пана Мудрого порушила невеличка ґазетна замітка напечатана в 891 ч. „Н. Зорі“ з 5 грудня 1935 р., а саме одно-одиноке речення тої ґазетної замітки, котре дослівно звучить так:

„Ухвалено (на засіданні Гол. Управи УНО) одноголосно змагати всіми силами до того, щоб Українська Парляментарна Репрезентація Галичини получилася в одно національне представництво з Українською Парляментарною Репрезентацією Волині, що не виключає окремих регіональних орґанізацій для місцевих потреб.“

Запитую: Чи є де який здорово думаючий Українець, що в тій засадничій ухвалі про потребу змагання до єдности представництв двох українських країв в одній державі доглянувби щось таке, що заслугувалоб на поборювання? Думаю, що нема такого, хоч сяк так правильно думаючого Українця ні між нашими есерами, ні есдеками, ні радикалами, ні дальше в центрі та направо в нашій суспільності стоячими людьми, котрі займалисяб публичними справами і не розумілиб, що такий засадничий політичний вислів про змагання до обєднання мусить підписати кождий національно вихований Українець. Бо уложити думку про спільне почування людей з двох країв, що етноґрафічно належать до одної і тої самої нації, в загальнішій і делікатнішій формі мабуть трудно. В висше наведенім реченню висказаний погляд на загальний напрям, в якім повинна йти політично-національна свідомість в обидвох наших країнах: в Галичині й на Волині. В тім засадничім дезідераті не сказано ні того, до якого часу те змагання має здійснитися, ні того, що при тім змаганню невільно Галичанам ставити ніяких застережень ні домагань в справі того чи іншого волинського діяча (розуміється, коли йому докажеться, що його поведення шкідливе і т. д.). І навпаки, не сказано, що Волинякам не вільно навести нпр. доказів на те, що й по галицькій стороні є такі люди в проводі, що з ними ніхто і в нічім договоритися не годен. Словом, висказана тільки засада, намічена тільки лінія лету політичної думки, проти котрої може виступати хіба той Українець, що взагалі не має ніякої виробленої політичної думки про змагання своєї нації.

І такий Українець знайшовся. Він якраз — голова найбільшої української політичної ґрупи в краю і називається Василь Мудрий.

Якже се диво пояснити? А так, що в нашій невиробленій політично суспільности з цілого ряду думок, які можна висказати про якусь справу, вибирають звичайно найдурнішу думку, а з цілого ряду людей, яких можна видвигнути на провідне місце, видвигають звичайно найменше відповідних. І щойно тоді, коли сильно попечуться на цілім ряді дурних думок і невідповідних людей, зачинають неясно розуміти, що було щось не в порядку, — але те зрозуміння приходить звичайно тоді, коли воно вже неактуальне, бо минув час пригожий для ділання.

Я далекий від того, щоб писати щонебудь для особистого допікання чи то п. Мудрому, чи комунебудь иншому. Та чейже мушу висказати свою думку, що п. Мудрий поступив невластиво і що так не поступає розважний провідник. Висказую той свій погляд, спертий на довгій обсервації, тому, бо тільки се може пояснити бучу, яку з приводу проголошення висше наведеної засади підняв п. В. Мудрий. І ще більше, тільки се може пояснити спосіб, яким він при своїм повнім браку розуміння, що потрібне і що непотрібне, веде ту бучу.

А той спосіб характеризує слідуюче твердження п. Мудрого: Оповідаючи в інтервю про згадану висше ґазетну замітку в „Новій Зорі“ з 5 грудня 1935, п. Мудрий каже:

„Цю вістку дивним дивом використав п. Певний у своїй промові в соймі дня 6 грудня 1935 р. заки вона ще появилась друком у „Новій Зорі“, отже заки дійшла до загального відома через той часопис.“

Отсе місце в інтервю п. Мудрого характеризує його більше ніж ціле велике інтервю, ба ніж всі його інтервю в українських і польських ґазетах. Чому? 93 (891) ч. „Н. Зорі“, про котре тут ходить, має дату: четвер, 5 грудня 1935 р. „Нова Зоря“ від ряду літ виходить правильно антидатована і то так, що число з датою „четвер“ могло вже бути в руках львівських читачів ві второк, в середу воно вже напевно було у кождого львівського читача, а в четвер воно вже було в руках всіх читачів по всіх містах в Польщі, включно з Луцьком і Варшавою. Значить, п. посол Певний мав згадане число „Н. Зорі“ в руках вже на 24 години перед своєю промовою, котру виголосив в пятницю 6 грудня 1935. А мав те число тоді, коли одержали його всі инші читачі „Н. Зорі“. Тимчасом п. Мудрий твердить, що п. Певний у своїй промові в соймі 6 грудня 1935 використав „Н. Зорю“ з 5 грудня 1935 заки вона ще появилася і дійшла до загального відома! Яким чином така неправда могла перейти через уста п. Мудрого, публіциста і редактора? Є дві можливости: 1. п. Мудрий не знав, коли виходить „Н. Зоря“, або докладніше кажучи: не знав, що вона антидатована. 2. Пан Мудрий знав про те і мимо того проголосив неправду. В сім другім випадку можлива тільки одна ціль тої неправди: кинути підозріння на когось, підозріння надзвичайно прикре, бо воно підсуває думку, що хтось поза плечі своєї власної орґанізації стоїть в таємнім порозумінню з людьми зпоза своєї орґанізації і в тім порозумінню ділає без огляду на добру опінію своєї орґанізації і своєї редакції.

Гадаю, що легко додуматися, на кого п. Мудрий кинув таке підозріння і як називається те, чого він допустився, коли ділав свідомо.

Та приймім першу евентуальність: що п. Мудрий не знав, коли виходить „Н. Зоря.“ Коли хтось не знає такої річи, а хоче про се говорити та ще до того публичко і піддавати суспільности консеквенції свого говорення, то має очевидний обовязок довідатися про те, чого не знає, і провірити се. Подвійний обовязок зробити се має публичний діяч, коли не хоче вносити затроєної атмосфери у свою суспільність. Дуже трудно припустити, що пан Мудрий не знав, які підозріння він міг викликати своїм висказом у видавців „Н. Зорі“, у членів Головної Управи УНО, у всіх наших сторонників, передплатників і прихильників і в цілій нашій суспільности. Бо як би не знав того, то бувби того не твердив: таке твердження булоб тоді безцільне*).

Теоретично можна приняти, що п. Мудрий не міг додуматися наслідків свого твердження, отже й того, які воно підозріння може викликати. Та тоді сам собою насувавбися запит, чи се можливе у провідника найбільшої політичної ґрупи в нашім краю в найтяжшім його часі?... І чи можливий такий провідник?

Ту обставину, що „Н. Зоря“ від ряду літ антидатована і що число з датою 5 грудня правильно є в руках значної частини читачів вже четвертого грудня і що посол Певний міг мати „Н. Зорю“ в руках вже 24 години перед виголошенням своєї промови, можна доказати цілим рядом свідків, а саме: переслуханням директорів друкарні, всіх членів редакції й адміністрації „Н. Зорі“, членів цензурного відділу львівського староства, урядників почти й зелізниці та вкінці переслуханням всіх волинських послів, а саме на обставину, що ні оден з членів редакції „Н. Зорі“ не знає особисто ні листовно ні одного з волинських послів і що ніколи ні безпосередно ні посередно не повідомляв ні одного з них про те, що діялося або діється чито в редакції чи в орґанізації, до котрої ми належимо. Тільки адміністрація „Н. Зорі“ є в обміні з видавництвом „Української Ниви“ точно таксамо, як обмінюється зі 115 іншими пресовими орґанами на території Польщі.

Думаю, що даю тут п. Мудрому досить матеріялу, котрий він може сконтролювати й оповістити, що зробив зле, кидаючи публично те, що кинув. Коли він се заявить, тоді можна буде приняти, що він поступив тільки — скажім делікатно — нерозважно. Коли п. Мудрий не схоче сконтролювати безпідставности свого закиду, тоді погляд на його публичне поведення мусить бути зовсім інакший. І тоді він не повинен дивуватися, коли покривджені його поведенням люди звернулисяб і до проводу його партії і до відповідного уряду в соймі з предложенням, розслідити й оцінити таке прилюдне поведення голови політичної партії та віцемаршалка сойму, публіциста й редактора...

Припускаю, що подібного розсліду тої справи вимагатиме також УНДО, коли йому залежить на своїй опінії.

Розуміється, се ще далеко не все, що маю сказати на тлі тої справи.

Скажу се в дальших статтях.

Осип Назарук.

*) Розуміється, поки волинським послам ніхто не доказав і навіть не спрецизував як слід ніяких закидів, котрі їх дискваліфікувалиб, не булоб ніяким злим ділом, мати з ними знакомство і звязки. Та п. Мудрий стоїть на становищі, що вони дискваліфіковані. Про ті важні проблеми публичного життя поговоримо в дальших статтях. Тут підчеркую тільки те, що члени редакції „Н. Зорі“ не мали поза плечі своєї орґанізації ніяких звязків буквально з нікім.

Нові видання

Др Тот Тігамер: **Юнак переможець.** Видавництво Чина Св. Василія В. Книжка CXCIII. Друкарня ОО. Василіян у Жовкві 1935. Сторін 124. Формат 21 x 14 цм.

Се надзвичайно цінна книжка і дуже заслугує на поширення. Про змість її буде мова окремо.

За Державність. Матеріяли до історії війська українського. Збірник 5. Каліш 1935. Видає Українське Воєнно-історичне Товариство. Сторін 276. Формат 25x18 цм. 11 ілюстраційних вкладок на красшім папері. Ціна з пересилкою: в Польщі 6 зл., закордоном 6·50 зл.

Се видання дуже гарне і старанно виконане. Се добра праця наддніпрянської еміґрації.

„Рідна Мова“ ч. 2 (28): І. Огієнко: Наука про рідномовні обовязки. Рідномовний Катехизис. Ів. Свенціцкий: Назва „Русь“ в історичному розвитку до XIII-го в. І. Огієнко: Дбаймо про багатство свого словника! Од. Мицюк: До впливів старої руcько-української культури на мадярську. І. Огієнко: Найчастіші прогріхи письменницької мови в Галичині. Є. Грицак: Буденні мовні прогріхи. І. Огієнко: Стилістично-синтаксичні нариси: варт, варто. Свящ. С. Гаюк: Не будьмо байдужі до своєї мови! До духовенства. Учитель: Навчаймося літературної мови! До нашого вчительства. М. Коваль, В. Вук: Рідномовні замітки. Мова наших видань — мова Ів. Черняви. Розділ для самоуків: Початкова Ґраматика української літературної мови „Рідне Слово“. Рідномовні замітки. Дописи Прихильників рідної мови. Від Редакції й Адміністрації. — Адреса „Рідної Мови“: Warszawa IV, ul. Stalowa 25 m. 10. Передплата річна 6 зл., піврічна 3 зл., чвертьрічна 1·60 зл.; за границею в Европі 8 зл., в Америці 2 дол. річно. Нові передплатники, коли того бажають, дістають „Рідну Мову“ від 1 числа: Річник I (без 2 і 3 чисел) 5·00 зл.; річник II і III по 6·00 зл., оправлений по 7·50 зл. Конто П. К. О. ч. 27.110.

X lat Polskiego Radja. Альбом опрацьований Бюром Преси й Пропаганди Польського Радія під редакцією дра В. Клішевского. Окладинку, уклад і ґрафічне опрацювання цілости виконав М. Ю. Малицкий. Друк і кліші виконано в ґрафічних заведеннях Козяньских у Варшаві. Накладом Польського Радія. Варшава 1935. Сторін 48. Формат 22·3 x 30·3 цм. — Альбом виконаний гарно і старанно. На 48 сторінках знаменитого паперу поміщено богато річевих інформацій про розвиток і зріст польської радіофонії, богато артистичних знимок, ґрафіків і т. д. Той альбом видано в накладі 100.000 примірників.

ОГЛЯД ПРЕСИ

Автономія Закарпаття на овиді

По заяві премієра дра Годжі

„Новий Час" ч. 30 присвятив передову статтю розглядові автономії Закарпаття в історичній перспективі. Велика війна 1914—1918 втягнула в крутіж своїх політичних комбінацій також українське Закарпаття. Наші закарпатські брати, котрим вівся в шкіру мадярський режим, перехилилися в сторону антантського табору. Політичним речником Закарпаття стали закарпатські еміґранти в Америці, точніше „Народня Рада Русинів Злучених Держав" під проводом дра Григорія Жатковича. Вона 23 липня 1918 р. видвигнула домагання повної незалежности, або злуки з Галичиною, а колиб се було неможливе, то автономії. В тій постанові не згадувалося ні словом про те, в рамах котрої держави Закарпаття малоб дістати автономію. Справу державної приналежности вирішив простий припадок. В той час в Америці перебував пізніший президент Чехословаччини Масарик і він заявив представникам „Народньої Ради" таке: „Коли Русини рішаться приступити до Чехословаччини, то будуть становити окремий автономний стейт". Се було приречення, на підставі котрого закарпатські Українці згодилися ввійти в склад чехословацької держави. На тій самій основі (автономії для Закарпаття) антанта признала Закарпаття Чехословаччині в мировому договорі в м. Сан-Жермен 10 вересня 1919 р. Чехословаччина не додержала ні слова, даного Масариком в Америці, ні не виконала обовязків наложених на неї договором в Сан-Жермені.

Дальше читаємо дослівно в „Новім Часі":

„І безсумніву ціла та закарпатська автономія вже давно пішлаби в забуття, якби її час до часу не видвигали... мадярські ревізіоністи... Саме тепер, у звязку з протиіталійськими санкціями, від яких Мадярщина відмовилася, на міжнародній арені щораз більше говориться про ріжні недодержані зобовязання. Все те деякі мадярські кола використовують для своїх ревізіоністичних цілей. І хоч ми в засаді і в практиці признаємо право ревізіонізму, то щодо мадярського ревізіонізму на Закарпаття мусимо рішуче застерегтися. Воно в цім випадку безосновне. Але факт остається фактом — Мадяри пригадують справу автономії Закарпаття! — Сумне це, але правдиве й симптоматичне, що власне їм дається змогу виступати в „обороні" інтересів Закарпаття! А Мадяри справи не засипляють. Користають з доброї нагоди й кують зелізо невдоволення, поки горяче. Кують вже 15 років!...

Хто цьому винен? Досі на всі автономні пригадки чеські кола відповідали стереотипно, що Закарпаття, ще „не доросло" до автономії, себто, що труднощі є місцевого, конструктивного характеру. Ми свідомі цього, що труднощі є й то поважні. Але рішучо застерігаємося проти цього, щоб до цих „труднощів" зачисляти культурні справи автохтонного населення, його мову, або — його національне ймення. Таких „труднощів" українське громадянство (назвіть собі його як хочете) — не визнає, бо це не труднощі, а політика, політика крайно короткозора. І якщо під сим оглядом хто не доріс, то напевно не Закарпаття, а хіба той, хто пускає воду на млин мадярських ревізіоністів проти себе самого..."

„Тільки побажатиб, щоб сі слова (заява премієра Годжі) скоро перемінилися в діла. Бо тільки ділами можна заткати джерела мадярського ревізіонізму на Закарпатті".

Українськість і польськість

Чи вони собі загрожують?

„Бюлетин Польсько-Український" в ч. 6 с.р. приніс цікаву статтю п. з. „Чи українськість загрожує польськости?" В ній займається настроями суспільностей української й польської на тлі виборчого компромісу. Назагал польська суспільність в Східній Галичині ставиться ворожо до всяких спроб порозуміння Українців з Поляками. Всяке найменше заспокоєння хочби й найслушніших українських вимог, в ділянці культури, шкільництва чи господарській, уважають сх. галицькі Поляки замахом на права польськости, на польський стан посідання. „Бюлетин" пише що не розуміє такого розумування: „Не розуміємо, чому польській державі малоби принести неславу а польському народові шкоду, колиб повстав державний український університет, осередок української культури..." „Не розуміємо, чому розвій українських господарських інституцій, котрий причиняється до добробуту всеї людности краю, — має бути кривдою для польського населення. Не розуміємо, чому по державних урядах не мають урядувати також урядники української народности, не лише як возні й урядники найнизших степенів, котрі бояться власної тіни, але й начальники бюр і директори, що не лякалисяб признаватися до своєї народности та бралиб участь в українськім суспільнім життю. Не розуміємо, чому виставі української штуки, численні українські відчити, весь живий український культурний рух має бути небезпекою для польськости краю. Не розуміємо того всего, бо не хочемо триматися судорожно фікцій. А фікцією є та польськість, котра полягає лише на зовнішній політурі, якої ніколи не заступить правдивий зміст. Бо правдивий зміст — се два народи, а не один лише польський нарід, осілі від віків на тих землях".

Нема сумніву, що се справедливий і розумний голос. Одначе мабуть іще довго потреває, заки такі думки здобудуть собі більшість у польській суспільности. А й тоді ще перемінa таких думок в дійсність не мусить зараз наступити. Такі слушні думки про Українців були і в давній Польщі, та всі знаємо, чи їх здійснено. Тимчасом від здійснення їх залежить будучність обидвох народів, як залежала й колись.

Польсько-німецька угода

Досить скоро розлітається.

Французький „Мали Дзенник" пише в статті „Кріза польсько-німецької угоди (ч.36 з с.р.):

Сучасний стан польсько-німецьких взаємин не до вдержання. Довг Німеччини на річ Польщі за зелізничі перевози (через коридор) більшає з кождим місяцем і доходить до 100 міліонів злотих. З тої причини Польща поставила вже Німеччині свого рода ультимат, котрим загрозила обмеженням транзитового руху через Поморя. До того доходять „заморожені" торговельні належитости коло 63 міліонів злотих. Вкінці вартість камениць, що були власністю польських горожан, а тепер в під примусовим зарядом. Вартість тих камениць лише в Берліні оцінювано на 100 міліонів злотих. Крім того кількадесять міліонів злотих „заморожено" в німецьких банках, котрим вільно виплачувати належитости чужим горожанам тільки під умовою, що вони видадуть ті гроші в Німеччині. Се докладно контролюється при помочи скомплікованої формалістики податкової і паспортової. При тій нагоді варт зазначити, що властителі таких належитостей се в значній мірі польські Жиди, котрі в своїм часі льокували в Німеччині готівку, щоб скрити її перед очима польських скарбових властей... Ми занадто бідні, щоб позичати богатшим від нас. Наше фінансове положення тяжке, мимо рішучої волі правительства вдержати польську валюту. В таких умовинах зворот тих „заморожених" соток міліонів злотих поважно заважиби на ситуації Банку Польского і тимсамим на цілім господарськім життю Польщі.

Не байдуже для нас також те, що Німеччина в тім самім часі горячково зброїться, що очевидно коштує й уповажнює нас до твердження, що Німеччина зброїться і польським коштом. Отже оскільки навіть польсько - німецька угода малаб дальше успішно розвиватися, зокрема в напрямі доповнення її німецько-французькою угодою, що тимчасом сумнівне, — то навіть тоді така ціна, запдачена за приязнь з Німеччиною, булаб трохи за висока і нічим неоправдана. А в теперішних умовинах польська мимовільна участь в фінансуванню німецьких зброєнь просто гротескова. Коли до того відомого білянсу додамо ще фатальне вражіння промови господарського диктатора Німеччини дра Шахта, котру він виголосив в м. Бойтен і котра мала виразні ревізіоністичні риси щодо польських границь — як також положення польської меншини в Німеччині, що з дня на день погіршується, то дістанемо образ, що досить затрівожує. Отже маємо обовязок домагатися від керівника польської закордонної політики, не вдоволятися протестами в Берліні, тільки витягати всякі властиві консеквенції з положення, котре в тій формі не дасться вдержати. — А. Р.

Перешкода нормалізації

Колись ендецький, тепер правительственний щоденник „АБЦ" з дня 29 січня с. р. старається доказати, що одна з найбільших перешкод нормалізації польсько-українських взаємин се..... наша азбука. Гражданка на думку „АБЦ", причиняєтьтя до того, що між Поляками й Українцями зростає мур цілковитого незрозуміння, котрий утруднює якунебудь нормалізацію взаємин. — Бувають і веселі публіцисти.

ОСИП НАЗАРУК 34)

ROMA AETERNA

Вічний Рим — Апостольська Столиця

IV. Кастель Ґандольфо.

Збудував її найславніший з монархів Єгипту, Рамзес (Рамессу) II, син Фараона Сеті, внук Рамзеса I, що вже 10-літним хлопцем йшов з батьком на війну, — найбільше оклеветаний зі всіх великих монархів Єгипту. На західнім березі Нілю коло Медінет Габу стоять до сеї пори величезні розвалини бібліотеки Рамессу („Ра родив його"). А біля тих розвалин валяються в пісках обломки кольосальної подоби Рамзеса з ґраніту, подоби більшої від Мемнона. Бо дивний був монарх Рамессу, що володів Єгиптом літ 67 і мав імен богато.

Народ називав його здрібнілим іменем Сетсу-Ра, з чого Греки зробили Сезостріс. А вчені називали його також Уосермара й Озімандіяс.

Мов забута пісня давно минулих літ пригадався опис анґлійського поета Шеллі'я в добрім перекладі Франка:

З країв далеких путник повертав
І каже: „Велит камінний стоїть
В пустині; ніг вже ані рук не має,
І з боку голова в піску лежить.
Но на лиці безмірно гордий вид,
Зеліза воля і погорда злая,
Що тоїче скутий, невольницький світ, —
Усе те в рисах камяних тріває.
А в споді напись вкована в ґраніт:
„Я Озімандіяс, цар всіх царів, —
Глядіть, раби, на мене і тремтіть!"
І більш ніщо. Мертва, суха, німая
Пустиня гравсь филями пісків
І звільна, стиха камінь заливає..."

„Глядіть, раби, на мене і тремтіть!" Так, дійсно стане рабська кожда суспільність, що не шануватиме доброї книжки і бібліотеки. Стане рабська і тремтітиме перед буком наїздника, котрий їй зрештою й належиться.

А хтож у нас перший закладав бібліотеки?

Під 1037 роком пише в літописі наш преподобний, ґеніяльний Нестор про Ярослава, сина Владимира:

„Списавъ много книгъ онъ положи ихъ въ Св. Софіи."

Знайшов час і на се, хоч небезпечні орди шуляли степами і підходили навіть під сам Київ вже за батька його.

Ярослав Розумний, наш Озімандіяс, Князь всіх Князів.

Значить, незабаром, бо в 1937 році припадає річниця 900-ліття тої хвилі, коли Ярослав Мудрий по свідоцтву Нестора передав нам в церкві до ужитку першу бібліотеку на землях України і східної Европи взагалі. Гей-гей, якийже рух панував би серед інтеліґенції кождого іншого народу перед таким ювілеєм! А тут — ніхто не гавкне, не лайне! Розуміється, бо на те треба знати свою історію і постійно цікавитися нею, а наша інтеліґенція — коби здорова — ні ду-ду... А від ювилеїв аж гуде!...

„А в споді напись, кована в ґраніт..."

Що за цікава й дивна історія нашої землі (тільки якже мало розроблена нашими істориками, хоч кожде покоління повинно давати народові своєму своє освітлення її: тоді національна думка та скла наша булаб без порівнання більша).

Таких відносин не знав старий Рим, хоч бачив всі інші форми правління й хаосу. Отже під тим оглядом ми дали людству щось оригінальне, щось, чого не було ніде і ніколи, щось дуже цікаве — й на віки поучаюче всі народи. Подібно поучаюче як — большевизм, що покотився по великих землях Роду Рурика і викликав руїну на підставі виразної теорії руїни, чого також не було ще в історії людства...

Значить, без знання нашої історії людство не може знати всіх форм державного життя. На те доконче треба знати історію двох міст на світі: Риму і Києва.

До християнської держави

Лекція проф. Ґрабского.

Під таким наголовком знаний ендек, проф. Станислав Ґрабский, виголосив відчит 10 с. м. в салі „Collegium Maximum" львівського університету. Зміст: Польща й інші народи переживають тяжку кризу господарську, політичну й моральну. З того стану Польщу може випровадити якась ідея, котра поставить перед очі суспільности образ-візію якоїсь ліпшої Польщі. Поляки не є народом здобувців, народом дороблкевичів, нема в них місця на егоїзми в значінні індивідуальнім чи збірнім. Тому вони повинні захопитися висшим ідеалом, мусять підняти боротьбу за права моралі, мусять виповісти боротьбу злу. По обидвох сторонах Польщі ведеться завзята боротьба з Богом. На Сході веде ту боротьбу комунізм, котрий старається утревалити в людях безбожність вже від уродження. На Заході веде ту боротьбу з Богом неопоганізм. За що гинули перші християни? Чому Рим боявся християнської Церкви? Причина сего те, що в старині Бог був державним „богом". Християни голосили, що понад цісарським правом є ще Боже право. Що ціль держави се не тільки держава, але й здійснювання Божого царства на землі. Того клича й боявся старий поганський Рим. Большевія а з нею й Німеччина голосять, що слушне тільки те, що стоїть на сторожі держави, що служить державній владі. Те саме в Італії. Се поворот до поганства. Чи Польща має бути пасивна в тій боротьбі добра проти зла? Чи має стати по котрійсь стороні? Коли Польща не хоче попасти в орбіту одного або другого напрямку, то відповідь ясна. Місце Польщі по стороні добра. Се каже інстинкт польського народу, се каже простий розум. Польща положена між державами безбожницькою й неопоганською мусить протиставити їм державу християнську. Що се таке християнська держава? Суть християнської держави полягає на її відношенні до моралі. Християнська держава признає в політичнім житті тих самих 10 заповідей Божих, котрі обовязують людину в щоденнім житті. Крадіж карток при голосуванні — се звичайна крадіж. Використування рації стану се звичайний проступок. Засада шанування 10 заповідей мусить обовязувати державу не лише у внутрішних відносинах, а й супроти інших народів. Світом управляє якесь моральне право. Хто силу свойого народу будує на чужій кривді — той стягає кару на свій нарід. Се перша ціха християнської держави. Друга ціха се те, що публичне життя в християнській державі мусить спиратися на правді. В Польщі та в інших державах життя до неможливости забрехане. Державне життя мусить бути контрольоване. Християнську державу повиннося будувати на добрих інстинктах, а не на злих (царат, византинізм). Тому не можна нищити індивідуалізму, не можна забивати в одиниці почуття її власного розуміння добра і зла. В християнській державі одиниця має право співпраці з правительством, а будова здолу мусить спертися на християнську родину, громаду, товариства, сперті на службу загальному добру. Поляки мають досить патріотизму та вони бідні, щороку сотки тисяч голосяться за хлібом. І не є негідне християнина, щоб сповнилася молитва: Хліб наш насущний дай нам днесь... Сей обовязок праці, щоб хліб був для всіх, мусить станути понад усякими доктринами. Та се не все. Не маючи змоги створити матеріяльну могутність, Поляки мусять створити христ. державу, котра сталаб осередком боротьби цивілізованого християнства проти поганських держав, що тепер відроджуються. Польща має відперти наїзд фальшивих ідей-доктрин. Поляки можуть створити християнську державу не тому, що вони ліпші або моральніші від інших народів, а тому, що в них є до того більша туга. З неї треба створити творчі сили. Чи новий месіянізм? Так, але в тім значінні, щоб Польщу серед інших народів зробити першою слугою Христа.

Примітка Ред. „Н. Зорі": Нема що казати, гарні ідеї голосить старий вшехпольський діяч Ґрабский. Се той сам чоловік, котрий ціле життя належав до найбільше шовіністичної партії, яка проповідувала відбирання землі українським хліборобам, недопускання до варстатів праці українських ремісників, непринимання до роботи українських робітників і слуг, недопускання до шкіл української молоді. Значить проповідувала винищування цілого народу голодом і нарочно робленою темнотою. Або інакшими словами: проповідувала виконування масового, довготреваючого злочину. А тут нараз той сам проф. Ґрабский лагідний, немов ягнятко, проголошує такі дійсно гарні ідеї! Отже і наша суспільність і польська суспільність мають право запитати п. Ґрабского, що се властиво має значити? Чи при всіх тих благодатних ідеях і кличах має розумітися само собою, що вони не відносяться до Українців (Білорусинів і Литовців), — чи п. Ґрабский дійсно основно змінив свої погляди? Ба, алеж тоді треба сказати, що його спонукало до такої зміни. Які переживання? Які думки? Без того навіть найкраща ідея робить враження фарси і викликає сміх. Не пишемо сего задля глуму над старим професором. Навпаки, ми дійсно щиро раділи б, якби могли повірити в те, що зміна його поглядів справді наступила. Але так, не вияснивши переходу, ніхто не перекидається з одної крайности в другу. Отже треба очікувати вияснення п. професора, як він дійшов до зміни своїх поглядів.

А за тим тягнеться мов блискучий ряд метеорів Новгород і Полоцьк, Переяславль і Перемишль, Галич і Ґаляц, Турів і Тмуторокань, Любеч і Любомль, Ярославль і Юрев, Ушиця й Бакота, Звенигород і Вигошів, Белз і Теребовль — і наш прегарний, таємничий Львів і Холм, забужська столиця Данила... і Москва, Москва...

Немов безконечний рій зірок на небі виринає в думці велика спадщина по Руриковім Роді.

І тут і там останки майна його, подвійно його. Не тільки тим, що се бувша вілля князів Ґаґаріних, але й тому, що її куплено з львівських митрополичих фондів, з фондів нашої Церкви, основаних Родом Рурика.

Хто звяже в великім творі всю ріжноманітність того Роду і місць діяльности його? Хто відкриє всі звязки його і всі причини його упадку? Всі три руські народи ждуть на те.

Так тихо-тихо в віллі Ґаґаріних...

І скромна думка людини-одиниці мов схилена собака йде нюхає по стежинах Кастелю Ґандольфа, по руїнах Риму, по Вії Аппія, по святинях Вічного Міста, котре завтра зачну оглядати від церкви св. Петра, відірвавши думку від справ світа сего: бо є ще важніший світ.

(Далі буде).

Католицький радієвий конґрес

За ініціятивою Міжнародного Католицького Радієвого Бюра в Ротердамі відбудеться в Празі Міжнародний Католицький Радієвий Конґрес. Він має випрацювати пляни і напрямні діяльности католицьких радієвих товариств у поодиноких краях, аби здобути як найбільші впливи на радіофонію й усунути занедбання, що істнують ще дотепер в деяких краях. Участь в конґресі заповіли представники Австрії, Бельґії, Болгарії, Голяндії, Німеччини, Польщі, Югославії, Злучених Держав Півн. Америки і ін. Також представник Ватикану візьме участь в конґресі. (КАП).

З РЕЛІҐІЙНО-ЦЕРКОВНОГО ЖИТТЯ

Про початок нового життя з новим роком. По перше — розважте, кілько років вашого життя вже перейшло і зникло. Кілько часу минуло, як ви перший раз прийшли до пізнання добра і зла. І як ви ужили того дорогого часу, котрий дано вам в ніякій іншій цілі як на те, щоб ви ужили його для любови Бога і служили Йому й так забезпечили щасливість вашої безсмертної душі. Ах! Чи богато з тих минулих років ужили ви згідно з тою преважною цілю? Чи те одиноке звання, для котрого ви прийшли на сей світ, треба все ще тільки зачинати? Чи всі ті роки, що один за другим канули в пропасть вічности, не страчені зовсім для ваших душ? О щасливі ви, коли так не є. Бо як же скоро більшість християн відпадає від ласки свого хрещення, ледви дійшовши до уживання розуму! Якже скоро віддаються вони спонуці своїх злих наклонів і пристрастей! В якім забутті на Бога переводять вони звичайно свої дні! Ах, душе моя! Як сумно булоб, якби ти всі роки, котрі ти досі пережила, замісць збирати скарби для щасливої вічности, нагромаджувала собі тільки гнів на день гніву...

По друге — розважте теперішний стан вашої совісти. Яке ваше життя в сій хвилині? Як мається справа з вашою душею супроти Бога? Як ви почувалисяб, якби так вас ще нині покликано перед трибунал Божої справедливости? Чи не малиб ви причини бажати собі ще проволоки? Ах, якже мало людей жие так, як вони хотілиб, щоб їх застала смерть, коли їх нагло заскочилаб! А пречінь вони добре знають, що смерть звичайно приходить тоді, коли її найменше сподіваються і що людина звичайно вмирає так як жие. Ах душе моя! Не обманюй себе сама й не дайся ошукати ворогови. Твій час правдоподібно далеко коротший, ніж ти думаеш. Може сей рік вже твій останний. Він певно буде останний для богатьох тисяч, котрі так мало очікують його як ти. Отже сейчас упорядкуй свій дім. Ще нині, т е п е р, в сій хвилині зачни поправляти весь стан свого нутра. Та жий відтепер так, як ти бажавби вмерти. Бо де йде про вічність, там ніяка певність не може бути завелика.

По третє — розваж, що Боже милосердя вже так богато років терпіло тебе і завело тебе також в сей новий рік помимо всіх твоїх переступств і твоєї постійної невдячности. Бо Бог найгорячіше бажає, щоб ти бодай тепер зачав нове життя і власне таке життя, щоб воно запевнило твоїй душі дійсне життя, котре — ніколи не скінчиться. Ах, ти став рівний безплідному фіґовому дереву в винниці Божій, котре досі родило тільки листя. Але дивися, Бог хоче щераз спробувати, сподіючися, що в будуччині будеш ліпший. І тому Він ще якийсь час уділяє тобі Свого слова, Своїх ласк і Своїх Тайн. Отже старайся з усіх сил більше не оманювати Його, більше не відмовляти Йому плодів, котрих Він очікує від основної поправи життя, щоб Він не був змушений видати невідкличний осуд, щоби неплідне дерево зрубати й кинути його в огонь.

Постанови собі, від сеї години здержуватися від усіх гріхів і на будуче з усіх сил любити Бога та Йому служити. Ах, як мало християн ставиться поважно до сеї найважнішої з усіх справи, де йде про їх все на всю вічність!

Епп. Р. Челлонер
Апостольський Вікарій Лондону.

Преса в нинішних часах се побіч капіталу першорядна сила, котра править світом. (Станиславівський Епископ Григорій Хомишин: Завдання католицького часопису).

ЛІТЕРАТУРА — НАУКА — МИСТЕЦТВО

ЯКА ЛІТЕРАТУРА НАС ЖДЕ?

Що лагодить „Діло" українській суспільности в 1936 році?

В безплатній відозві, додатку до „Діла" з місяця лютого с. р. читаємо:

„Від довшого часу дістаємо від своїх передплатників запити, чи не могла би Видавнича Спілка „Діло" відновити давньої „Бібліотеки найзнаменитших повістей." Також приватно чуємо нераз слова заохоти, щоб дати почин до такої бібліотеки. Видавничих фірм, що дбали би за цікаву лектуру для інтелігентного загалу, нема у нас майже зовсім. Щораз частіше повторяються голоси, що нічого не перекладаємо з чужих літератур, хоч щораз більше в нас одиниць, які знають чужі мови і молодь щораз більше цікавиться культурою великих народів. — Від 1936 р. рішили ми зробити спробу, чи справді не можна би відновити давньої повістевої бібліотеки „Діла", що у свій час сповнила свою велику ролю, даючи нашій інтеліґентній громаді **цікаву лектуру і твори, що знайомили її з новинами літератури.** — Переживаємо важкі часи. Економічна криза, що стала така дошкульна для всіх, найважчим тягарем упала на нашу інтеліґенцію. Не маємо як сусідні народи засібної кляси на державних посадах, великих землевласників, промисловців, купців, ані багатих людей у свобідних професіях. А проте навіть серед мінімальних вимог інтеліґента, що не зрікся ще духових потреб, не може щезнути у його буджеті позиція на книжки. Ми певні, що серед наших читачів найдеться бодай якесь скромне число таких, що для себе і для своєї рідні (?) подбають за добру книжку.

Літературних оригінальних новин і перекладних творів у нас так мало, що кожна нова поява на книжковім ринку заслуговує на увагу. Цьогорічний літературний конкурс „Т-ва письменників і журналістів" є доказом[1]), як мало книжок гідних відзначення появилось за минулий рік".

Таке читаємо в відозві „Відновляймо літературну бібліотеку!"

Наш наївний інтеліґент прочитає ті, майже зовсім правдиві, слова та, посмарований компліментами: „інтеліґенція, культура, великі народи, Захід" і т. п., таки вишле передплату. Адже в нас панує поганська „побожність" для всього, що пахне Культурою й Заходом без означення змісту... Один наш щоденник сорок літ виходив без телєфону, але культура — то щ іннего... Все, що лише друковане „нашими черенками" й тому „наське", вже заслугує в нас на назву „національних святощів", навіть в устах драгоманівців... Словом „побожність" для „наської культури."

Але, але... Чи длятого, що се пише „Діло", то вже воно зараз має бути лихе для „Нової Зорі"?... Ануж знайдеться в „Видавн. Спілці Діла" людина, що дасть справді цінні твори в тій новій бібліотеці? Адже в тій спілці сидять каноніки й ріжні клєрикали з УНДО-ння, що рівночасно — члени основники Католицького Союзу. А „Мета", близька „Кат. Союзові", пише (в ч. 3 з 1936) таке:

„Зла лектура викривлює і ломить людину. І як в дійсності нема вчинків під оглядом моральним сумнівних, так також нема сумнівної чи байдужої в моральному сенсі лектури. Є тільки добра і зла. Перша, як каже Тертуліян, веде до спасення, а друга до руїни. Одна є поживою, що скріпляє душу і збагачує розум, — а друга отруя, що скорше чи пізніше виявляє свої жахливі, смертельні наслідки."

Як там є в тій спілці „Діла", в те не входжу. Та вистарчить переглянути с п и с т в о р і в, які має видати намічена бібліотека „Діла", щоби переконатися про духа майбутньої бібліотеки. Отже на 1936 рік бібліотека „Діла" приготовляє 6 оригінальних і 6 перекладних творів. Між оригінальними нема ні одного твору католика: зате є повість аморалістки І. Вільде (що „продовжує свою студію дозрівання жінки" — пише проспект) і друга повість-пригода самого дра Михайла Рудницького п. з. „Ніколи не кажи ніколи" („Надзвичайна пригода, яка може трапитись усім: любов, війна, подружжя, романтичні мрії та проза буденщини" — захвалює проспект). Пригадаємо, що член жюрі др М. Гнатишак — людина дуже ліберальна — по нагородженні творів п. Вільде, вважав таки конечним виступити з жюрі літер. нагороди і то „з засадничих причин"... Видно, що там нарушено вже таки кардинальні засади, бо інакше др Гнатишак сидівби в тім намулі, як сидів досі. Дра М. Рудницького характеризують видані вже „Нагоди і пригоди", книжка повна порноґрафії й імпотенції. Варт теж зацитувати слова небіжчика Тараса Крушельницького про дра М. Р. у „Критиці" (ч. 2, 1933, ст. 34): „Мораль і етика будуть у твоєму світі — ераль і мотика". А Крушельницький знав добре автора „Нагод і пригод", бо вони працювали разом у „Нових Шляхах"...

З перекладної літератури в бібліотеці „Діла" мають вийти „Чортиці" Барбей д' Оревілі'я („Архитвір великого письменника,..., католика і рояліста,.., що змагався із спокусами. У цьому творі дав д'Оревілі кілька незабутніх портретів жінок, що рішили про долю тих, які не могли опертись їх привабам" — захвалює „Чортиць" проспект „Діла"). Ч. Лєхіцький у „Провіднику по белєтристиці", виданому в 1935 р. „Генеральним Інститутом Католицької Акції" в Познані, пише про д'Оревілі'я таке (ст. 46—47): „Належав до групи католицьких неофітів серед своїх товаришів, та моральне почуття й релігійний інстинкт мав переважно с к р и в л е н і. Його католицтву перечить, подібно як і противиться його релігійности і його бурхливе життя, повне еротичних промахів, і його твори. Крім роялістичних памфлєтів видав кілька монотонних повістей, композиційно слабих, непопулярних, бо надто несамовито чортівських. Безсумнівний талант, та перереклямований і зрозумілий хіба для жмінки. В погоні за оригінальністю не оминає брутальностей і с к р и т о л ю б у є т ь с я г р і х о м." „Чортиці" Лєхіцький зачисляє до „небезпечних і шкідливих книжок." Розуміється — є всілякі католики, а „Ділу" подобається якраз такий католик.

Другим перекладним твором бібліотеки „Діла" буде повість Бальзака „Чародійна шкіра". Книжка втягнена Апостольською Столицею на „Індекс заборонених книжок". Додатиб, що і д'Оревілі й Бальзак — оба письменники старі (перший 1808—1889, другий 1799—1850) й для сучасного читача тяжкі й нудні.

Дальша книжка бібліотеки се повість Гамсуна „Під осінніми зорями." Про Гамсуна пише Лєхіцький (ст. 112): „Світоглядом близький до пантеїзму. Містику знає лиш одну: землі та її конкретних вартостей. В етиці далекий від перфекціонізму, радше схилявсяб до субєктивного евдаймонізму, акцентуючи кріпко утілітаризм і апелюючи до альтруїзму. Назагал песиміст, повний гіркоти та сумніву."

Як четвертий випуск бібліотеки „Діла" має вийти повість „Родина Маїв", автора Ecо ді Кейроса. (Проспект пише: „Один з найбільших португальських письменників, зовсім у нас невідомий. Згідно з поглядом великого французького критика Валєрі Лярбо твори Кейроса перевищають могутні малюнки автора „Жерміналя" (Золі) і повинні були вже давно ввійти до клясиків XIX-го віку"). Отже Кейроса має „поручити" українській суспільности його подібність і навіть „вищість" над атеїстом-масоном Золею, якого твори Церква взяла на індекс заборонених книжок...

Пятим випуском буде повість „Сновида" В. Сомерсет-Могема. Лєхіцький пише про того автора таке (ст. 148): „Ур. 1874. Анґлійський натураліст, більше відомий яко драматурґ. Спершу песиміст і цинік, відважний в оголюванні більше драстичних фраґментів вужди моральних пареїв; пізніше спеціялізувався в екзотиці, неменше різко трактованій. Світогляд має найближчий сензуалізмові, в етиці йде за Спенсером, т. зн. в і д к и д а є б е з о г л я д н о м о р а л ь н і н о р м и. Любощі ставить нарівні з обїданням ласощами чи попиванням пива".

Редакція бібліотеки „Діла" застерігає собі ще виявлення заголовків двох дальших творів своєї бібліотеки. Та, гадаю, досить з нас і тих, щоб здалека зачути носом „приємний" запах масонської „культури Заходу". Покищо се лише каменярі-лятомізатори масонських ідеалів; по підготовці прийдуть ще „ліпші" річи. Адже відома річ, що масони — наче мікроби заражують весь організм щойно тоді, коли він уже хорий і мало відпорний... Спеціяльно злобне в тім всім і хитре удавання „невтральности" до католицизму (мовляв, видають твір католика д'Оревілі'я!). Та се стара співанка. Вживають її часто також ярі большевики, видаючи відповідно злі згл. спрепарювані твори католиків.[2])

Розгляньмо ще, хто буде перекладати ті твори. Проспект подає назвища: 1) П. Карманський, 2) Степан Левинський, 3) Мих. Рудницький, 4) В. Софронів і 5) В. Сімович. Перші три — співробітники „Нових Шляхів", а всі пять співробітники „Назустрічі". А кому йде назустріч „Назустріч", про те вже писала „Нова Зоря" в 1 ч. 1936 року в статті п. з. „На зустріч большевизмові".

Відомий комівояжер новочасного большевизму в Европі, комісар Радек-Собельзон в большев. „Ізвєстіях" ч. 202 з 1935 р. писав: „Література (Заходу) розколюється на літературу відкрито фашистівську й на літературу, що старається ще боронити буржуазну демократію, але стихійно повзе до фашизму, хоч одночасно частина буржуазних письменників отверто переходить на наш бік... Значіння сього факту величезне... Сьогодня Селін (розкладовий письменник у Франції, Жид) представляє ту частину дрібнобуржуазної інтеліґенції, яка не бачить ніякого виходу з кризи і глибоко розчарувалася до капіталізму. Се для нас (большевиків) має величезну користь. Література розкладу — не наша література, але се д у ж е д о б р е, к о л и в о р о г р о з к л а д а є т ь с я."

У Франції й Чехословаччині сей розкладовий рух, що властиво прямує до большевизму, спомагає не хто інший, а саме масонерія. Проникає вона й до нас через Париж, Прагу й Чернівці.

Цікаво, що ідеали бунту, ідеали масонської Франції, пропагують у нас д-р Мих. Рудницький і Святослав Гординський — оба „парижани". Подібні ідеали, та вже з поправкою на „визволення нації й поневолених класів", ідеали пражських льож, пропагують у нас прихильники Драгоманова: Коберський, Стахів і інші — пражани. І врешті німецькі ідеали „культури й науки", коник черновецької льожі, пропагують буковинці Сімович і Лукіянович. Факти безсумніву цікаві й гідні застанови...

Недавно були у „Вістнику" такі запити скермовані до ундівськсї преси („Вістник" 1936, II, ст. 151—152):

„А тепер засадниче питання: в конфлікті патріотичної Франції з лівицею, до якої належать і аґенти Сталіна — українська (ундівська) преса, в данім випадку, стає на сторону отої сталінської лівиці. Cui prodest?

В конфлікті Гітлєра (який здушив комунізм у себе) — деяка українська преса стає по стороні жидів, які — ні в СССР, ні деінде, зовсім не стають по нашій стороні. Cui prodest?

В конфлікті Італії з Етіопією (яка теж нашою бідою не журилася) деякі органи нашої преси стають проти Італії, одночасно з масонерією і большевизмом співаючи відхідну фашизмові. Cui prodest?"

Справді: Cui prodest?! Ось такою літературою задумують годувати українську суспільність панове з „Діла". Нема сумніву, що ми, католики, мусимо з того приводу вдарити на тривогу. Робимо се в той спосіб, що: 1) Перестерігаємо нашу суспільність заздалегідь перед отруєю,

[1]) Доказом — ліберальстичних і особистих протекцій та хаотичного безладу в жюрі, а не чого іншого... Ар.

[2]) От прим. у Польщі видав комуніст Жид Елі Хват (псевд. Олександер Ватт) твір католика Бернаноса „Під сонцем сатани." Або таке: якийсь „Француа" із „Назустрічі" повчає „Нову Зорю", що Вільйон не був злочинцем, а католицьким поетом, хоч відомо, що Вільйон при своїм католицизмі двічі стояв під ш и б е н и ц е ю за злодійства... Можемо йому дарувати ті всі гріхи, але годі з нього робити і д е а л католицького поета... Подібно й др Д. Донцов учить нас, католиків, правдивого католицизму... націоналістичної марки.

Що дає 35-та Державна Льотерія

Увійшли ми в період 35-ої Державної Льотерії. Тягнення І-ої кляси тої льотерії розпічнеться вже 20-го б. м., отже не від речі буде розглянути плян і застановитися над тим, які користи приносить він грачам.

Згідно з постійним стремлінням до досконалення умов, у яких відбувається в нас льотерійна гра, Ґенеральна Дирекція Державної Льотерії й сим разом впровадила певні зміни, що в практиці виявляться дуже бажаними для грачів; ходить тут передовсім про так звані „серійні виграні".

Досі — як відомо — в IV клясі, після закінчення нормального тягнення, увінчаного тягненням головної виграної в сумі міліона злотих, продовж трьох днів відбувалося ще тягнення пятьдесятизлотових „виграних потішення." Починаючи від 35-ої Льотерії, ці виграні в кількости 19.500, будуть признані всім тим льосам IV-ої кляси, що їх числа будуть кінчитися на ту саму цифру, на яку буде кінчитися число льосу, що на нього дня 25-го травня б. р. впаде головна виграна — міліон злотих. Одначе коли на такий льос у четвертій клясі — перед або після тягнення міліона — вже впала якабудь інша виграна, то 50 злотих отримає льос, з найближчим вищим числом, на який не впала ніяка виграна. Ту саму суму отримає льос з найближчим вищим числом від числа, що на нього впаде міліон. Якби одначе й на те остатнє число впала виграна, то 50 зл. отримає слідуюче вище число.

Для прикладу подивімся, як виглядалоб застосування тої інновації до IV-ої кляси 34-ої Льотерії. Відомо, що міліон злотих упав у тій Льотерії на ч. 44795. Отже всі числа льосів, що кінчаться на чвірку, а також число 44795, повинніб дістати по 50 злотих. В разі якби на одно з тих чисел уже впала інша виграна, то замість нього 50 злотих діставби льос з найближчим вищим числом. Слід зазначити, що найближчою до зера цифрою є одиниця, отже найближчим числом найвищого числа льосу буде теж число 1.

В той спосіб 50-злотові виграні в четвертій клясі перестали бути виграними потішення і прибрали назву „серійних виграних."

Поза міліоном, що становить головну виграну четвертої кляси й очевидно цілої Льотерії, кожна кляса має свої власні головні виграні, кожна по 100.000 злотих. В першій клясі їх є одна, в другій — дві, в третій — три; в четвертій клясі вони, щоправда, перестають бути головними виграними, але їх кількість зростає до чотирьох. Далі є виграні по 50.000 злотих, 30.000 злотих, 25.000 злотих, 20.000 злотих, 10.000 злотих, 5.000 злотих, 2.000 злотих, 1.000 злотих і сотки й тисячі менших. Загалом у І-ій клясі є 13.000 виграних за 1,418.700 злотих, у II-ій клясі — 10.000 за 1,712.750 злотих, у III-ій клясі — 8.000 за 2,120.050 злотих, і в четвертій клясі — 75,164 за 18,910.200 злотих.

Незалежно від чотирох тягнень для кожної окремої кляси на взір „різдвяних" і „великодних" тягнень у 35-ій льотерії впроваджено безплатне додаткове повакаційне тягнення. Дня 27 серпня б. р. буде вильосованих 2.000 виграних на суму 408.300 злотих; найбільша виграна виносить 20.000 злотих. Виграні повакаційного тягнення будуть вильосувані зпоміж тих звоїв, з числами льосів, що залишались у колі після скінчення тягнення IV-ої кляси; вони будуть признавані виключно тим числам, що їм не були признані серійні виграні.

Як бачимо, плян 35-ої Льотерії представляється дуже заохочуючо для всіх, що візьмуть у ній участь.

При нагоді хочемо ще подати кілька вияснень на запити грачів, кермовані за посередництвом преси або безпосередно до Ґенеральної Дирекції Державної Льотерії. Є, напр. особи, що не здають собі справи з додатніх сторін повороту до кола льосів, витягнених в одній з перших трьох кляс, в припущенні, що цей факт зменшує шанси грачів, бо утримує кількість звоїв все на тім самім рівні. Отже не слід забувати, що перед впровадженням повороту чисел до кола, Ґенеральна Дирекція Державної Льотерії мусіла емітувати певну, досить значну, кількість льосів понад здогадну можливість розпродажі, щоб витворити запас для тих грачів, котрі, вигравши в одній з кляс, хотіли також грати в слідуючих клясах. Тепер, замість емітування тої надвижки, практикується поворот до кола. Завдяки тій реформі грачі зискали передовсім те, що не мусять платити за ті кляси, в котрих не грають. Бо коли раніш на число X упала виграна, а грач хотів грати далі, то мусів купити льос з іншим числом і мусів платити за всі попередні кляси, хоч не брав участи в льосуванні. Евентуальну виграну за час, коли сей льос спочивав у колектора, забирав, очевидно, цей останній. Тепер такі випадки виключені, грач платить завжди лише в відношенні 40 зл. за цілий льос і клясу, а його шанси виграння завжди однакові.

Що торкається впровадження пятьдесятизлотових виграних, то непорозуміння часто виникає внаслідок суґестіонування деяких грачів поняттям „ставки". Власне тому, що названня певних виграних „ставками" дозволяло на довільну інтерпретацію того поняття, цю назву змінено спочатку на назву „найнижча виграна", але в останнім часі тої назви Ґенеральна Дирекція Державної Льотерії перестала вживати.

Назва „ставка" була взагалі нельоґічна, бо її вживано до 25-ої Льотерії включно до виграних ріжної величини; до 100 зл. в І-ій клясі, до 150 злотих у II-ій, до 200 злотих у III-ій, і т.д., бо вона відповідала ціні льосу до слідуючої кляси, але починаючи від 26-ої Льотерії, ця назва вже нічому не відповідала.

Найнижча виграна І-ої кляси, яку тоді називано „ставкою", виносила 100 зл., або 80 злотих нетто. Хто хотів грати далі, то за льос до слідуючої кляси платив 80 зл.; в другій класі вигравав нетто 120 зл. і стільки само платив за льос до III-ої кляси, і т. д. Від 26-ої Льотерії грач, що в тих самих умовах вигравав у І-ій клясі нетто 80 злотих, (ставку), за льос до слідуючої кляси платив лише 40 зл., себто йому лишалося 40 злотих, або між собі сказати, що грав задармо в двох клясах: виграючи в II-ій клясі грав дармо в трьох клясах, і т. д.

Додатня сторона тої реформи, впровадженої в 26-ій Льотері, цілком очевидна, коли візьмемо під увагу, що від 26-ої до 33-ої Льотерії включно вона принесла грачам ощадність у сумі 13.924.960 злотих.

А саме: беручи під увагу всіх виграючих у тих льотеріях, клясах від першої до передостанньої, т. зн. III-ої в чотирьохклясовій Льотерії і IV-ої в пятьохклясовій, покажеться, що на кожнім виграючім льосі ощадність виносила: в І-ій клясі — 40 зл., в II-ій клясі — 80 зл., в III-ій клясі — 120 зл., а в IV-ій клясі пятьохклясової Льотерії (26-та і 27-ма Льотерія) — 160 злотих. Цей результат далося осягнути завдяки тому, що впроваджено поворот льосів до кола.

Другою причиною хибних обчислень, у звязку з впровадженням пятьдесятизлотових виграних, є брання під увагу не одної кляси, як належалоб, але одночасно всіх чотирьох клас разом цілої Льотерії. Бож у відношенні до цілої Льотерії навіть виграні 100 зл. у І-ій клясі, 150 зл. у II-ій клясі і т. п., що завжди існували й існують, будиб теж програними. Виграючи 50 злотих, грач отримує ціну льосу до слідуючої кляси, коли ж і того не виграє, то, бажаючи купити льос, мусить вложити відповідну суму з власної кишені.

При розважанні, в який спосіб можна булоб впровадити для грачів більші шанси, Ґенеральній Дирекції прийшла на думку давніша „ставка", що полягала на тім, що грач отримував лише ціну льосу до слідуючої кляси. Оптично відноситься враження, що давня „ставка" була вища від теперішньої 50-злотової виграної, одначе в дійсности наслідок той самий. Отже без страти, чи то для Ґенеральної Дирекції, чи для грача, можна було побільшити кількість виграних, бо грач сам для себе тримає заміннний льос.

Врешті кілька слів про потручення з виграних. Мета Льотерії подвійна: перше і найважніше її завдання — охорона суспільности перед надмірним газардом і перед замірами ріжних ошуканських махінацій; друге, побічне завдання Льотерії — збільшення доходів держави. Власне цю останню мету має на увазі потручення від виграних тих 20% для Скарбу.

В цивілізованім суспільстві хіба не знайдеться ніхто, що мавби сумніви, що найбільш раціональний спосіб поповнювання скарбових кас се накладання відповідних податків. Можна бути сторонником тих чи інших метод або систем, але конечність оплачування податків для заспокоєння державних потреб для кожного ясна. Отже се слушна річ, що коли оподатковано заробок за людську працю, то й гра на Льотерії є теж оподаткована, а треба памятати, що тих 20% се єдине оподаткування виграної, що ніяких інших оплат з цього приводу побирати не вільно. Позатим одначе й колектор мусить отримувати провізію від продажі за свою працю і мусять бути покриті копти адміністрації.

На закінчення пригадуємо, що всякі чинности, звязані з тягненням, відбуваються явно й публично. Явне вспівування звоїв до кол перед першою клясою кожної Льотерії й досипування тих чисел, що вертають до кола; явне теж саме тягнення, а печатання і здіймання печаток з кол теж відбуваються публично. Отже кождий може прийти на салю тягнення й особисто приглянутися тим чинностям.

яку хочуть застрикувати панове з „Діла" в її зболілий орґанізм. 2) Звертаємося отсим з прилюдним зазивом до наших священиків, котрі від довгого часу засідають то в Надзірній Раді, то в Дирекції С-ки „Діло", щоби старалися недопустити тої отруї в орґанізм нашої суспільности. 3) Звертаємося до тих кругів, котрі фінансово, грішми нашої суспільности й наших установ, запомагали досі „Діло", щоб заборонили йому затроювати наш загал такими книжками. 4) Звертаємо увагу нашого католицького духовенства в цілім краю, щоб заповіджених книжок „Діла" ні його додатку „Назустрічі" недопускали до бібліотек і спеціяльно до рук нашої молоді. Аграміс.

ПОЛІТИЧНІ ВІСТИ

ПРОТИ УКРАЇНСЬКОГО УНІВЕРСИТЕТУ ухвалив резолюцію зїзд представників польських студентських „Братніх Помочей", що відбувся недавно в Кракові. В резолюції сказано м. і.: „Зїзд рішучо протиставиться основуванню якоїнебудь української високої школи на терені польської держави." „Братні Помочі" опановані переважно вшехполяками. Ось ученики проф. Ґрабского!...

МІНІСТР ВНУТРІШНИХ СПРАВ Польщі заборонив носити і продавати білу зброю а саме: ножі, штилєти, баґнети, шаблі, боксери, кастети і т. д. На ношення і продавання згаданої зброї треба мати окремий дозвіл адміністраційної влади.

В ВАРШАВІ поліція перевела ревізію в домівці централі Сторонництва Народового (ендеків) і в помешканнях ріжних ендецьких діячів.

ЛИТОВСЬКА РАДА МІНІСТРІВ рішила вибудувати 10 нових летовищ.

АВСТРІЙСЬКИЙ ВІЦЕКАНЦЛЄР князь Штаремберґ заявив представникови англійської ґазети „Дейли Телеґрафу" м. і.: „Не трачу надії, що Габсбурґи вернуться колись на австрійський престол. Не думаю сам ставати реґентом або шукати за якоюсь новою династією. Оскільки в Австрії буде відновлена монархія, то се мусить бути реставрація Оттона Габсбурґа. Нїщо інше неможливе".

МУССОЛІНІ відбув нараду з комендантами всіх італійських корпусів. Після того відбулося засідання найвисшої комісії національної оборони.

ФРАНЦУЗЬКИЙ МІНІСТР ЗАКОРДОННИХ СПРАВ Фляндєн відбув нараду з совітським амбасадором в Парижі Потьомкіном. Обговорювали справу ратифікації совітсько-французького договору.

АНҐЛІЙСЬКЕ ПРАВИТЕЛЬСТВО рішило зробити 30 до 40 міліонів ґазових масок. Кожде місто і село буде мати маґазини з масками. Фабрикацію тих масок мається скінчити до кінця біжучого року.

ЧЕРВОНИЙ МАРШАЛ Тухачевский відбув довшу нараду з шефом французького ґенерального штабу ген. Ґамелєном і міністром летунства та міністром фльоти. Тухачевский дістав припорученння вплинути на приспішення ратифікації совітсько-французького договору. Крім того Тухачевский має переговорювати в справі достави французької зброї для півтораміліонової совітської армії. Так пише французька преса.

БОЛЬШЕВИКИ СТАРАЛИСЯ ДІСТАТИ ПОЗИЧКУ в Англії в квоті 15 міліонів фунтів стерлінґів. Аґенція Райтера звідомляє, що англійське правительство не згодилося ґарантувати ту позичку. Тому плян позички совітам став неактуальним.

ВІЙНА В АБІСИНІЇ. На північнім фронті Абісинці осягнули деякі успіхи на узгірях Тембієну. Війська раса Сеюма атакували завзято італійські позиції довкола міста Макалле. На полудневім фронті італійські війська ґен. Ґраціянія очищують терени, заняті підчас недавної італійської офензиви.

ІТАЛІЙСЬКІ СТРАТИ в війні з Абісинією виносять на основі італійських урядових обчислень від 1 січня 1935 до 1 лютого 1936 р. 1284 жовнірів убитих і пропавших без вісти.

ВІДДІЛ МОНҐОЛЬСЬКИХ ЖОВНІРІВ, 600 люда, напав на японську військову станицю коло м. Гелюмото в Манджурії. Обі сторони мають богато вбитих і ранених. Війна фактично зачалася.

ПАНСІОН Сестер Служебниць в Микуличині

ОТВОРЕНИЙ ЦІЛИЙ РІК

Гарно відновлений, має водотяги, елєктрику, радіо і дуже добру кухню. Положений близько ліса, близько води, близько стації і близько почти. В будинку є прекрасна дійсно артистично виконана каплиця. ЦІНИ ПРИСТУПНІ!

НОВИНКИ

Зима робиться щораз красша. У хвилі коли замикаємо число, панує у Львові заверуха.

Дмитро Дорошенко, знаний український історик та б. міністр закордонних справ Вел. України, переїде незабаром до Варшави, де в Богословській студії обійме катедру опорожнену через смерть проф. Біднова.

При головній команді польської поліції створять незабаром Центральне Бюро для боротьби з фалшуванням грошей. Се бюро буде співпрацювати з подібним міжнароднім бюром у Відні.

Президентом Польського Банку іменовано Адама Коца, заступника державного секретаря в міністерстві скарбу.

Власник коршми зпід Варшави продав циганам свойого 11-літнього синка за 100 зл.

Янка Купала, найбільший білоруський поет, святкував на днях 30-літній ювілей своєї літературної діяльности. Свої вірші зачав він печатати в часописі „Наша Нива". Перша його збірка „Жалейка" вийшла 1908 р., друга „Гусляр" 1910 р.

Совітське правительство заангажувало 50 большевицьких письменників, щоб написали життєписи чільніших політиків, письменників, артистів і т. зв. ударників.

Большевики щораз більше заливають всі словянські землі своїм „письменством". Наслідки того покажуться незабаром.

Чехословацький „Сокіл" має 746.700 членів, в тім 117.000 жінок. Саль до вправ має 3100, гриш 2,700.

Французький міністр війни ґен. Морен видав розпорядок про обовязок військової служби для дітей російських еміґрантів у Франції.

На ліцитації у Франції продали ніж ґільотини, під котрою погибли король Людвик XVI, Марія Антоніна і сотки французької шляхти.

Під Латеранською базилікою в Римі, найстаршою християнською церквою на світі, підчас направи підлоги відкрито дуже добре збережені мешкальні кімнати, котрі належали колись до палатної ґвардії цісаря Септіма Севера.

В Турині згорів театр, збудований 1738 р.

В Греції звільнено 150 вязнів заслaних на острови Йонського архіпелягу за комуністичну агітацію.

Страшна статистика. Продовж 19-го століття було в цілій Европі півтора до двох міліонів самогубств. У 20-му столітті число самогубств зросло незвичайно. Річно доходить воно в цілій Европі до 60-70 тисяч, отже поверх два міліони до 1935 р.! Головна причина того — атеїзм.

В Туреччині проголошено день Нового Року після григоріянського календаря національним святом.

В державнім турецькім музею знайшли лист перського шаха до султана Солімана Великого з 1520 р. Перґамін, на котрім писаний той лист, має 9 метрів довжини й 7 м. ширини.

Гумор. — В одній европейській державі не вміли створити табору концентрації, тому створили концентраційні табори.

Гумор. — Пан Феденко має тепер 100 літ і він зовсім здоровий. — Що значить здоровий! Він каже, що тепер має більше сил і розуму ніж 100 літ тому.

Міжнародний конґрес Радієвого Права відбудеться с. р. в Танжері. В мин. р. такий конґрес відбувся в Брюселі. На ньому були представники 37 держав.

В Злучених Державах Півн. Амер. отворено оригінальну школу, що зветься школою проти комунізму. В тій школі будуть виклади про соціольоґію, мораль, теольоґію, ріжні системи виховання, все те з точки погляду боротьби з комунізмом. Професорів є 28, студентів вписалося вже 1.100. Їх вік вагається від 18 до 70 літ.

Корабель „Президент Гардінґ" привіз з Америки 114 скринь золота до Анґлії та 108 скринь золота до Франції. Видно, що стара Европа таки безпечніша.

З Ню-Йорку доносять, що один американський інжинір сконструував т. зв. літаючий танк. Він має ту прикмету, що його можна перевозити літаком. Танк важить 4.500 фунтів і може бути скинений з висоти 50 м. прямо до боєвої лінії.

В Техасі уживають тепер бавовни до—будови домів. Замість бетону роблять мішанину з піску, цементу та бавовни, вкладають її до форм і в той спосіб дістається дуже цінний будівельний матеріял.

Мексиканський Епископат видав пастирський лист, котрий забороняє католикам визнавати соціялістичні теорії та посилати дітей до шкіл, що є в руках соціялістів.

В Японії обходили торжественно 2596 роковини вступлення на престіл першого цісара Дзімнави. В торжестві взяло участь понад 10 міліонів осіб.

В м. Нендукав коло Пекіна вилетів у воздух арсенал. 50 убитих, 100 ранених. Вибух знищив около 250 будинків.

В Сайґоні (Індокитай) відбувся евхаристійний конґрес, в котрім взяли участь всі індокитайські епископи.

Головою індійського конґресу вибраний п. Пандіт Джавагарляль Негру, що вже 5 разів був увязнений. Уважають його наслідником Гандія.

Син Гандія, Гіраляль, задумує перейти на християнізм.

В Бомбаю Індійці протестували проти слів „біла раса мусить панувати над іншими расами", висказаних Гітлєром в мінхенській промові в січні с. р.

Гумор. — Суддя: В вашім помешканні знайдено річи крадені того самого дня у Львові й Коломиї. Яким способом ви могли красти в двох містах рівночасно? — Обжалований: В Коломиї я маю філію.

Гумор. — Бачиш той дім? — Бачу. — Його збудовано з людських зітхань і гірких сліз пролитих нареченими і жонатими, з нелюдських терпінь вдів сиріт. — Чий же се дім? — Се власність дентиста.

Гумор. — Провінціяльне оголошення: Скорочую сукні без додавання матерії.

СПРАВА ЦЕЛІБАТУ

СТАТТІ
ПРЕОСВ. ГРИГОРІЯ ХОМИШИНА І ПРОФЕСОРА РЕНАНУСА
Думки ріжних світських фільософів про целібат.

Бібліотека УКО. Сторін 69+3 Ціна 25 сот., з пересилкою 40 сот. Можна набути **в Адміністрації „Нової Зорі" Львів, ул. Гродзіцких ч. 2, за попереднім надісланням грошей.**

БІРЖА

ГРОШІ. Доляр у Львові у приватних оборотах 5.23.

Нім. марка 1.45 — 1.55, фр. франки 34.90 — 35.10, шв. франки 171.50 — 172.50, фунти стерліні 26.10 — 26.25, австр. шілінги 98.00 — 99.50 чеські корони 19.00 — 20.00, рум. леї 26 00 — 28.00 ліри 32.50 — 35.00.

НАБІЛ. „Маслосоюз" повідомляє, що в дні 13. лютого ц. р. кооперативам платив за:

1 кг. масла дес. без опакування	2.70 зол.
1 кг масла дес. експорт. з опакув.	2.74 „
1 л. молока	0.15 „
1 л. сметани	0.75 „
1 к. яєць	3.30 „

Пастеризоване молоко з доставою до дому у Львові 1 літра 24 сот.

Тенденція на масло, молоко, сметану і яйця сильна.

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення Редакція не відповідає.

КІНА

АПОЛЛЬО: Амфітріон.
КОПЕРНИК: Катерінка.
МАРУСЕНЬКА: „Гроші".
МІРАЖ: Ясновидець.
МУЗА: Сон літньої ночі.
ПАКС: Тарзан.
СТИЛЕВИЙ: Наше сонічко.

ФАБРИКА ХЕМІЧНИХ ВИРОБІВ
О. ЛЕВИЦЬКА і С-ка
Львів, ул. Кордецького 51.
Тел. 60-04. ПКО. 503.881.
поручає власні вироби найкращої якости:
Пасту до взуття „Елеґант" терпент.
Пасту до взуття „Елеґант" воскову
Пасту до підлоги „Французька маса"
Віск комбінований до підлоги
Вазеліну до шкіри

Синку до білля
помадкову і коронову
Шварц до чобіт
Віск шевський
Смолу шевську

Увага! Не звертай уваги на перестороги, котрі мають ціль лише відтягнення клієнтів. Замов тільки в нас а будеш вдоволений. — ДЕШЕВО, БО ПРОСТО З ФАБРИКИ.

Сензаційний винахід 1935 р.
Зброя без поліційного дозволу.

Автомат 6 мм. виробу 1935 р., що викидає сам гільзи після вистрілу, стріляє до ціли металевими кульками або шротом, гарно оксидований, плоский, системи „Стріла" забезпечує цілковиту особисту безпеку в дома і в подорожі. Сей автомат се правдива революція в ділянці фабрикації зброї. Він виконаний люксусово, прецизійної конструкції, не затинається, не псується і може служити на довгі літа. Гук оглушуючий. Надається до оборони помешкань. Ціна тільки 5·90 зл; 2 шт. 11.50 зл Сотка куль Фльоберт 3·55 зл. Автомат „Стоп" В/г рис. 25·70 зл. Щітку до чищення цівки додаємо даром. Висилаємо без поліційного дозволу. Платиться при відборі. Адреса для листів: Ґенер. Представн. на Польщу і В. М. Ґданськ „Стшала" Варшава, Д-ра Заменгофа 12 відділ N/z.

ЦІНИ ОГОЛОШЕНЬ

Ціни розуміються за одношпальтовий рядок (ширини 70 мм.) о висоті 1 мм. Висота шпальти 370 мм. За оголошення (кромі дрібних) в застереженому місци дочислюється 20%. Дрібні оголошення поміщуються по вплаченні належитости готівкою або почтовими значками.

Шпальтові оголошення

В рубриці: „Оголошення"	30 сот.
В тексті і в новинках	50 „
На першій сторінці	60 „

Дрібні оголошення по 8 сот. за слово. Перше слово і товстий друк числиться подвійно. Найменше оголошення (9 слів) 80 сот.

Сторінкові оголошення

На останній сторінці: 1/2 стор. 180·— зол., 1/4 стор. 90·— зол., 1/8 стор. 45·— зол., 1/16 стор. 25·— зол. В редакційному тексті: 1/2 стор. 280·— зол., 1/4 стор. 140·— зол., 1/8 стор. 70·— зол., 1/16 стор 35·— зол.

При кількаразовім анонсуванні даємо значну знижку

Видає й редагує Комітет У. К. О — Здрукарні „Графія" Львів, Тиха 5 Тел. 2-83. — Відповідальний редактор Панталеймон Хитра

Porto opłacono ryczałtem.

Рік XI. Львів, четвер, 20 лютого 1936. Ч. 13 (912)

НОВА ЗОРЯ

Виходить 2 рази тижнево: в четвер на 8 ст. під неділю на 8 ст.

АДРЕСА: Нова Зоря, Львів, ул. Ґродзіцких ч. 2.І. п. - Тел. 105-72.

Передплата в краю: чверть-річно 6 зол., місячно 2 зол., Закордон. чверть-річно 9 золотих

Ціна числа 20 с.

Конто П.ІІІ. Львів 505.796

ПРОМОВА ПОЛЬСЬКОГО ПРЕМІЄРА

Що сказав п. Косцялковский в українській справі?

„Формальна державна приналежність не може заступити суттєвого змісту становища горожанина до держави. Той зміст мусить виповнити живе почуття духового звязку горожанина з польською державністю. Та проблема з погляду національних питань вяжеться найтісніше зі щирим переконанням уряду, що добуття позитивних вислідів у ділянці суспільного виховання лучиться з проблемою права, щоб одиниці, приналежні до іншої національности як польська, зберегли свої психічні питоменности, обичаї, мову чи віроісповідання. Непошанування тих питоменностей, зокрема нарушення їх способами примусу, викликує природний спротив, і тим самим утруднює акцію, яка змагає до того, щоб маси зробити більш громадянськими, — та в більшості випадків викликає наслідки цілком протилежні до тих, котрі були задумані. Правительство має певність, що таке становище в нічім не нарушує природного права польського народу до промінювання культурною творчістю у благородному співсуперництві з іншими народами і національними меншинами. Ніхто нам того права не може відмовити, бо се природне право кождого народу, кождої національности. Та се право, з котрого випливають і обовязки. Бо промінювання народу на чужі елементи се не механічне переказування тим елементам тих чи інших зовнішніх прикмет, але введення їх в обсяг власного культурного впливу та прокидування у них пошани для вартостей, витворених в історичній праці. Здати собі справу зі змісту тих процесів це означає скласти поняття того, що слід окреслити як здоровий патріотизм, який черпає силу з признання власних національних вартостей, але не є скермований проти культурних вартостей інших народів. Той здоровий патріотизм протиставимо негативному націоналізмові, себто шовінізмові, якого мотором діяльности є ненависть, постійна тенденція до боротьби з кимось або з чимось, часто без свідомости реальної цілі галасливо проповідуваних гасел. Правительство з цілою повагою доцінює значіння змін, що йдуть у настроях українських національних чинників. В тих змінах добачуємо висліди тверезої оцінки ситуації, яка вимагає від української суспільности щиро звязати свою долю з польською державністю і гармонійно скласти співжиття з польською суспільністю, що замешкує ті самі терени. Зі свого боку бажаю запевнити, що ввійшовши раз на шлях нормалізації відносин з тими частинами українського громадянства, котрі стоять на ґрунті спільних інтересів Річипосполитої, доложу всіх зусиль, щоб та нормалізація причинилася до того, щоб оперти відносини на тривкому довірі. Здаю собі одночасно справу, що теперішня свідомість звязку становища українського населення в Польщі з корисною ситуацією держави буде поглиблюватися в найширших масах того населення вміру того, як його справжні потреби можна буде як слід взяти під увагу. Тому заявляю, що уряд проявить всю добру волю у змаганні до їх заспокоення." Се безперечно розумна промова. Коли по ній прийдуть ще розумні діла, тоді буде добре.

З міжнародної політики

Від Камчатки аж до Баварії сягає „Східний бльок".

Відколи Ромунія під впливом Франції порозумілася з СССР (Чехословаччина зробила се ще передтим),великий„Східний бльок" сягнув від Камчатки аж перед брами Відня і до границь Баварії. Таким чином політичний вплив большевизму сягнув аж в само серце середної Европи, чого досі ще не було в такій мірі. А франц. ліва преса ликує, що се буде противагою проти сил Німеччини й заступить Франції поміч Італії, котра відсунулася від Франції. Як понуро скінчиться та большевицька „поміч" для Франції, досить легко собі уявити. Тут діяльність комінтерну відбувається під політичною маскою союза з Франціею...

Що робить Гітлер?

Заграничні преса приносить ріжні вісти з ІІІ Німеччини. Одні кажуть, що Гестапо (таємна поліція) розвязала в Німеччині монархістичні організації „Балтійських Борців" і „Свобідних корпорантів" та замкнула навіть музей імени Шляґетера, хоч се були колись основи впливу Гітлера. Другі (як „Baseler Nachrichten") пишуть, що Гітлер визначив на свого наслідника Герцоґа з Бравншвайґу.

Небувалі збори в м. Осльо

Т-во норвежських письменників проти Гамсуна.

Голосний норвежський письменник Кнут Гамсун у справі Осецкого висказався прилюдно в обороні режіму Гітлера. Його висказ публично осудило 33 визначних норвежських письменників, між ними найславніша з сучасних творчих сил Норвеґії, католичка-конвертитка Зіґріда Ундсет, лявреатка надгороди Нобля. Тоді оден з прихильників Гамсуна поставив у т-ві норвежських письменників внесок, щоб Т-во взяло в оборону Гамсуна. На збори скликані в тій справі зїхалися буквально всі члени Т-ва, що сталося перший раз відколи істнує та організація. Збори отворила Зіґріда Ундсет острою заявою, що вона також підписала осуд на Гамсуна, бо уважає його виступ в найвисшій мірі гідним осуду. Дебата тривала 5 годин. Великою більшістю відкинено внесок прихильника Гамсуна.

Кіно для псів

В психольоґічнім інституті в Парижі повстав проект урядити фільмові представлення для псів. Ідеться про те, щоб здобути нові причинки до психольоґії чотироножних приятелів чоловіка, простудіювати їх почування і т. д. Ту думку здійснили недавно в Лондоні. До кіна привели кількасот псів і зачали висвітлювати відповідний фільм. Песяча„публика" поводилася спочатку дуже спокійно. Та по якімсь часі кілька більше нервових з песячої „публики" кинулося на екран і пірвало його на кусники.

Добрий інтерес коли повний черес! Щоб мати повний черес, складайте свої ощадности в

КООПЕРАТИВНОМУ БАНКУ

„ДНІСТЕР"

ЛЬВІВ, УЛИЦЯ РУСЬКА ч. 20.

Церква в боротьбі

Симпатії для католицької Церкви між американськими протестантами за її рішуче становище проти большевизму й комунізму.

(Наша заграничні кореспонденція).

Католицька Церква подібно як і всякі инші віроісповідання тішиться в Америці великою свободою. Се досить цікаве, що в тім краю, найбільше протестантськім і ліберальнім, Церква має повну свободу рухів, коли в инших краях і державах або переслідувана, або ворожо трактована, або стіснювана в своїм діланні та в своїм благодатнім впливі. Хоч католики в Америці у скромній меншости, мимо того в протиставленні до инших сект становлять вони релігійну ґрупу найбільше сконсолідовану й сильну. Се спонукує всякого рода секти до нападів і ворогування. Викликує се головно завись і суперництво, а не прінціпи.

Мимо того ті самі завзяті противники католицизму заявляють отверто і згідно, що одна католицька Церква має силу опертися большевизмові, бо коли всі инші секти тепер просто залиті комуністичними впливами й ідеями, одинокі католики мужно ставляють їм опір. Нема сумніву, що релігійні секти поза одинокою правдивою католицькою Церквою виказали в останніх часах велику внутренну слабість. Се завважили свідоміші, доброї віри й більш освічені протестанти. І се головна причина їх ностальґії, туги за злукою всіх християнських Церков, а передовсім за злукою з католицькою Церквою.

1. Найвимовніше про се говорить згаданий у „Новій Зорі" маніфест 22 протестантських духовних і 7 визначних світських, що викликав дуже широкий розголос у Злуч. Державах Півн. Америки.

Наведу тут кілька уступів з того маніфесту протестантів: Вперед признають, що протестантизм збанкротував під оглядом духовим, етичним і релігійним. Його чисто негативне становище вже стратило зовсім силу потягаючу людей. Цілковита яловість протестантської релігії щораз більше очевидна, а фіяско прогібіції, що 20 літ була зброєю протестантизму, се останній „удар ласки" для нього. Протестантські церкви майже пусті; а пристрасні наступи ворогів християнства звернені головно проти Риму, бо вороги добре розуміють, де правдивий центр християнства. Тому і всі християни також повинні зрозуміти се, що вже від довгого часу зрозуміли вороги та повинні звернутися до Риму, осередка одинокої сили, що успішно ставить опір антихристіянству.

Не вільно нам забути на факт, що саме Рим се серце і центр християнства від апостольських часів аж до нині. Навернення світа залежить від видимої злуки з Божою Церквою. Христос якраз тому оснував одну Церкву, щоб „всі були одно" і в тій ціли установив видимого Голову,

щоб устоялася єдність та щоб видиме тіло мало також видимого Голову. Христос сказав: „Ти Петро й на тобі збудую мою Церкву." Історія показала, що відступлення від центра тої єдности конечно провадить до розкладу, до сектанства й до хаосу. Злука з тим центром поставилаб кінець дальшому розкладові. А стан нинішнього світа й християнства в нім з подвійною конечністю вимагає тої злуки.

Згаданий заклик кінчить завізвання до осьмодневної молитви за зединення. Наслідок того був справді імпонуючий. Перший може раз бачили люди протестантські церкви переповнені вірними, що ревно молилися. Се зробило вражіння і на православних, що також зарядили в себе ті осьмодневні молитви. В католицьких церквах також відправлено девятницю в тім самім наміренні.

Та не треба себе оманювати, що такі або подібні заклики зараз порушать протестантські маси до повороту до католицької Церкви. Якраз сей останній зазив викликав з протестантської сторони пристрасну полеміку, переповнену іронією, сарказмами й лайкою на катол. Церкву. Та помимо всего серед віруючих протестантів сей заклик не лишився без глибокого вражіння.

2. Більше вражіння як заклики й маніфести зробило кілька визначних н а в е р н е н ь. Згадаємо лиш про два: Альфреда Фола (Fall), бувшого міністра внутрішних справ ще під Гардінґом і Франка Стірнса (Stearns), радника і приятеля президента Кулиджа. Також теперішний президент Рузвелт публично заявляє і не криється з тим, що в своїй економічній політиці руководиться засадами папських енциклік, головно енцикліки св. Отця Пія XI „Квадрагезімо анно", та часто послугується радами вчених католицьких священиків.

3. Не можна забувати й на сю обставину, що під теперішню пору в Америці сильно розвивається комунізм. Приязнь і признання совітських Республик робить своє. Певно, що економічна кріза богато сприяє поширюванню комуністичних ідей; та в Америці сила большевизму лежить не так у пролетаріяті, як у просвічених верствах. Треба додати, що як було в Росії, як було в Австрії й Німеччині, так і в Америці найревніші пропаґатори комунізму се Жиди. Як подають часописи нераз чуеться тепер в Америці такі вискази: Гітлер мав повну слушність, що викинув їх з Німеччини, тепер Америка повинна зробити те саме. Також університети, колись такі консервативні, стали в великій мірі розсадниками комунізму. Безбожництво проповідається з катедр, а шкільні власти здається нічого не бачать і не чують. Повстала також велика большевицька преса, що веде дуже оживлену пропаґанду.

4. Нічого проте дивного, що люди, які здають собі справу з положення звертають очі на католицьку Церкву й видять в ній одиноке забороло проти большевицького заливу. Як дуже характеристичний примір нехай послужить от хочби знаменний крок Віляма Рандолфа Гірста (William Randolph Hearst). Гірст загально знаний у світі, не лиш тим, що се власник визначних американських ґазет і журналів, а ще більше через його аферу у Франції. За великі гроші вдалося йому дістати тайні військові документи, що відносилися до національної оборони. Тому французький уряд казав йому опустити границі держави. Надто Гірст се чоловік інтересу з досить хитрими й широкими моральними засадами. Його сорок пресових органів переповнені сензаціями й полюють на всякі скандали, бо тим зискують велике число читачів, ну й гроші. І саме той „король преси" недавно написав такий лист до головного редактора свого найвизначнішого дневника „Ню Йорк Америкен": Прошу вас, пишіть цілу серію статтей на похвалу католицької Церкви за її рішуче становище проти комунізму. Ся її рішучість дуже подобається і пригадує найгарніші й найславніші сторінки її історії. Крім того вона недавно підняла похід проти ще одного ворога релігії й соціяльного порядку, а саме проти неморального кіна, в чім наслідують її навіть релігійні секти. Завдяки тому хрестоносному походові вдалося дійсно зреформувати кіно та зробити його можливим для загалу населення. Я не католик, я вірний епископальної церкви, та радо заявляю мій подив і признання для великого духа і того розуміння обовязків зглядом Бога і людства, з яким католицька Церква підняла боротьбу з загрозою комунізму. Надіюся, що й наша Церква й інші американські Церкви підуть за тим приміром і враз з католицькою Церквою зроблять один фронт, що зможе успішно протиставитися модерному невірству й наступові проти закона, свободи, мира, порядку, релігії і цивілізації.

Так пише ліберальний протестант про вагу і значіння католицької Церкви в обороні людства перед комуністичною і большевицькою навалою, що загрожує людству не лише знищенням цивілізації, але також вирванням з міліонів душ їх найбільшої цінности, т. е віри й релігії.

Тай наші світські провідники й державні чинники повинні зрозуміти, що одиноке забороло перед комунізмом се католицька Церква. Тож хто правдиво бажає ратувати перед большевизмом вітку українського народу, що тепер є в границях Польщі, не має іншого успішнішого засобу як співпрацювати з катол. Церквою та в її дусі. Всяке ослаблювання впливів і ділання катол. Церкви значить тільки, що пособляти большевизмові. Бачимо просто застрашаючі обяви комуністичної пропаганди на Закарпаттю, в Канаді й на Волині, взагалі за Сокальським кордоном. Найсильніший опір ставить Галичина, де в останніх літах ще найбільше розбудився католицький рух. Та ніяк не можна тим вдоволятися, лиш треба конче поглибити католицький світогляд, поширювати католицьку пресу і співділати в Католицькій Акції. — (Н)

Новий воєвода

Східна Аґенція звідомляє: Урядники станиславівського воєвідства ґреміяльно попращали уступаючого воєводу п. Зиґмунта Ягодзіньского, котрий перейшов до служби в мін-ві внутр. справ. Новоіменований для виконування обовязків воєводи полк. Мечислав Старжиньский уроджений в Варшаві 1891 р. До шкіл ходив у Ловічу й Варшаві від 1904 до 1909, студіював інжинєрію у львівській політехніці і брав участь у політичнім життю студенства. В р. 1912 вступив до Стрілецького Союза у Львові. Служив у І бриґаді леґіонів, 1918 брав участь у боях за Львів. В 1921 скінчив як капітан Вишу Воєнну Школу. До 1925 служив у Кракові, де рівночасно скінчив Школу Політичних Наук при університеті. Від р. 1929 до 1933 був військовим атташе в Білгороді. Відти в ранзі полковника перенесено його на становище начальника виділу безпеки у Львові. В р. 1934 став поморським воєводою в Торуні, відки перейшов до Станиславова. Новий станиславівський воєвода має опінію отвертого чоловіка.

За убиття короля Югославії

Всіх трьох учасників убийства засуджено на досмертну вязницю.

З Е - зан - Прованс повідомляють: Над вердиктом у справі убиття короля Югославії Олександра судді присяглі радили півтора години. Потому на питання щодо вини відповіли одноголосно „так", а на питання, чи були облекшуючі обставини, більшістю голосів відповіли, що були. Се вратувало життя всім підсудним: кару смерти замінено їм досмертною вязницею. Засудженим відчитано опісля безконечний переклад вироку разом з мотивами в хорватській мові. (Мимохіть пригадується варшавський процес ОУН). Засуджений Поспішіль закричав до югославянських журналістів: „Нехай живе свобідна Хорватія!" Його вивели. Потому судили заочно Павелича, Кватерника і полковника Парчевича.

З Сенату

Господарка в державних лісах.

Буджетова комісія сенату радила над буджетом міністерства рільництва. Референт сенатор Клєщиньский обговорив м. і. господарку державних лісів. Він сказав: Коштовна адміністрація державних лісів сильно затяжіла на ціні кождого кубічного метра дерева. Державні ліси мають безпосередний контакт з закордонними ринками. Вплати їх до державного скарбу повинні бути більші. — Референт зголосив резолюцію, ухвалену вже соймовою буджетовою комісією, щоб правительство примінювало на будуче докладніші методи буджетування щодо державних лісів. — В дискусії промовляв сен. князь Януш Радивил. Він сказав м. і.: Оскільки буду оцінювати господарку державних лісів критично, то не з упередження до дир. Льорета. Він заслужився в господарці державних лісів. Господарка в державних лісах недобра. В соймі говорили, що німецькі державні ліси дефіцитові. То було колись, тепер німецькі держачні ліси приносять в е л и к і д о х о д и. Послідний рік дав Німеччині 100 міліонів німецьких марок чистого доходу. Не можна порівнувати німецької лісної господарки з польською. В соймовій буджетовій комісії закидали, що в польських державних лісах діються надужиття. Нема сумніву, що на обшарі 3 міліонів гектарів державних лісів надужиття діються, та ніхто не буде твердити, що надужиття толерують. Господарка та повинна спиратися на трох засадах: 1) державні ліси повинні давати державному скарбови відповідні зиски, 2) господарка державних лісів повинна запевнити тяглість продукції високих родів і високої якости, 3) господарка державних лісів повинна достарчати відповідних сирівців для деревного промислу і для приватної перерібки. Найвисша Палата Контролі ствердила, що державні тартаки принесли с т р а т и. Се очевидна правда. Приватні ліси платять ґрунтовий податок з додатками, маєткову данину, доходовий податок, промисловий податок від промислових заведень, від вирубу й обрібок. Крім того платять вони богато родів комунальних податків і додатків до податків. І ще дають доходи. Зате державні ліси платять около 5 міліонів злотих менше, якби на їх місци платили приватні ліси. Викази доходів з державних лісів за терті матеріяли в квоті 1.615.000 зл. се фікція. На світових ринках польський деревний сирівець здобув добру славу, та се сталося коштом вивозу найліпших деревостанів, які є в Польщі. В часі коли ціни на деревних ринках падуть, Польща вивозить найцінніші роди дерева. І так тратимо найвисшу капіталову резерву. Така політика принесе на будуче великі шкоди не тільки зі становища народно-господарського, але й соціяльного.

„Тунель" Келєрмана

на екрані катол. кіна „Пакс".

Новість визначного письменника Бернарда Келермана п. н. „Тунель" знайшлася на екрані. Найбільшим зусиллям режисера, артистів і технічного штабу зродився архитвір надзвичайно великий, що імпонує реалізаційним розмахом і ґіґантичним схопленням. Ідея „Тунелю" безсмертна: створити шлях, що лучивби Европу з Америкою, тунель, що непохитно опреться бурям і тучам. Інжинір Мек Елен жолобить землю, дістається глибоко до її нутра, прорізуючи океан... В осередку бездонної хлані вдаряє лопата в лопату, кельня стирається з кельнею... Здійснення великого твору очаруе всіх!... Спосіб передачі поодиноких дій „Тунелю" захоплює незвичайним розмахом. Тисячі артистів віддалися до диспозиції режисера, який прекрасно оперує великими товпами. Сцени паніки й бунту стихій не мають рівних собі в історії кінематографії світу. „Тунель", здобутий великим зусиллям, висвітлює кіно „Пакс" у Львові при вулиці Францішканській.

ОГЛЯД ПРЕСИ

По прориві

„Новий Час“ в ч. 33 с. р. в статті „По прориві“ перевів підсумки українсько-польської нормалізаційної політики та виказав, що Укрвїнське Парляментарне Представництво робило все можливе, щоб довести до справжньої нормалізації відносин. Доказом сего — всі ті великі прислуги, які УНДО віддало польській стороні, почавши від здержання від голосування при ухвалюванні конституції, участи в останніх виборах, голосної заяви посла Макарушки про нормалізацію відносин у Східній Галичині на Конгресі Національних Меншин в Женеві 1935 р., скінчивши на голосній заяві пос. Целевича підчас дебати над буджетом міністерства військових справ. Ту заяву „Новий Час“ називає справжнім політичним проривом під Горлицями. Далі „Новий Час“ пише дослівно так: „Друга нормалізаційна сторона не проявила ще майже ніякої д яльности. Вона покищо в якомусь ожиданні. Занявши вичікуюче становище, вона тільки приймає до відома діла українського партнера. Одиноким позитивним ділом тієї сторони є хіба признання Українцям кількох мандатів послів і сенаторів у виборчому компромісі. До того можна ще додати кілька признань за деклярації в справі армії, висказаних польською стороною в комісіях сойму й сенату і кілька притакнень у низці польських часописів. Натомість не впала в справі українських сферт ніяка офіціяльна заява, зокрема в справі признання краєвої автономії, ані не послідували ще ніякі т. зв. концесії в справах політичних, господарських і культурних. Так отже одна сторона платить свої компромісові зобовязання високовартісною валютою, а друга покищо користується отвертим кредитом.“

Засадниче непорозуміння

З приводу повисшої статті „Нового Часу“ в 44 ч. „Dziennik'a Polsk'ого“ появилася стаття Клявдія Грабика п. з. „Засадниче непорозуміння“, в котрій читаємо м. і.: „На відтинку українського питання панує все ще засадниче непорозуміння, котре требаб остаточно усунути...“ „Бо в цілім т. зв. польсько-українськім питанні абсолютно нема ніяких двох сторін, ні двосторонніх зобовязань, ні двох партнерів, як також не може бути мови про двосторонні „валютові“ трансакції (хочби навіть в переносним значінні), тимбільше про концесії. Колиб так було, то се перечилоб не лише всякій льогіці, а й обовязуючому в Польщі правному державному порядкові. Бо як смішно, ну й небезпечно виглядавби той лад, колиб польська держава в заміну за те, що її горожани або: 1) підпирають обовязуючу конституцію, 2) беруть участь у виборах, або 3) підпирають ідею оборони держави, її армію й її заграничну політику, або врешті 4) заявляють в Женеві, що не будуть робити заговорів проти Польщі, щоб — повторюємо — держава за ті само собою зрозумілі акти чисто державної природи, котрих переступлення се звичайна, підлягаюча карі державна зрада — надгороджувала поодиноких горожан, чи їх ґрупи спеціяльними зглядами? Яка зрештою надгорода, яка автономія, які почести належалисяб тим людям, котрі за Польщу боролися, за неї кров проливали, — коли звичайна заява або голосування пос. Целевича або Мудрого, що є ділом звичайного державного обовязку, малоби в наслідках потягнути аж краєву автономію як надгороду!“ „І тому „Новий Час“ засадничо помиляється кажучи, що „український партнер“ платить „високовартостевою валютою.“ Передовсім нема ніякого партнера. Пос. Целевич і пос. Мудрий і всі українські посли, як і все українське населення не можуть бути ніколи партнерами супроти польської держави: бо вони лише її горожани...“

(Коли таксамо як п. Грабик думають рішаючі круги в Польщі, то можна вже сегодня сказати, як скінчиться вся та історія).

Безстидно нага правда

„Просто з моста“ ч. 61, тижневик ендецького духа, дав цікавий діяльог польського націоналіста з українським націоналістом п. н. „Безстидно нага правда“ пера В. Васютинського. На вступі Поляк говорить:

„Се буде дуже дивна розмова. Перший раз від кільканацяти літ лучається таке, щоб український націоналіст розмовляв безпосередно з польським націоналістом.“

Поляк цікавий, до чого можна дійти в тій розмові. Він без довгих вступів „бере бика за роги“ й питає: „Чого ви Українці хочете?“ — „Незалежности.“

В дальшій розмові Поляк питає, за яку ціну Українці можуть зректися претенсій до Галичини й Волині.

„За ніяку“, відповідає Українець. „Без них не можемо будувати держави... Без Галичини Україна, хочби сягала за Урал, не булаб Україною.“

„А для нас Польща без Львова не булаб Польщею“, звучить відповідь.

Дальше Поляк предкладає створення спільної імперії двох народів з одним правительством. На те Українець відповідає питанням, що булиб сказали польські патріоти, коли Росіяни 1900 р. булиб предложили Полякам створення спільної держави аж поза Одру. Се переконує Поляка. В дальшій розмові він представляє Українцеви трудности створення української держави. Поляки були зорганізовані. Українці тепер в 4 державах, з того тільки в одній зорганізовані. Як ціліть Українці нездібні ще до здобуття свободи. У висліді розмови оба розмовники доходять до того, що для них спільний шлях неможливий. Тому лишається тільки боротьба. Боротьба не виключає і часто навіть лучиться з обопільною пошаною і зрозумінням. І Поляк кінчить розмову: „Тільки народовці можуть зрозуміти й пошанувати національні почування інших.“

Можливо, що колись польські ендеки бодай зрозуміють національні почування інших, та досі все було якраз навпаки.

Алярм! Українці наступають!

Польські шовіністичні ґазети, що поставили собі ціль за ніяку ціну не допустити до нормалізації відносин в Галичині, всіми способами алярмують і підюджують польську суспільність проти Українців. Тепер дістали вони нового помічника. Є ним католицький „Мали Дзєннік“. В 42 числі львівського додатку тої ґазети на першім місці помщено статтю з крикливим наголовком: „Збудімся з летаргу!“ Непідписаний автор статті алярмує польську суспільність про українську небезпеку. Про українську кооперацію, читальні, про повстання української нафтової спілки в Дробичі „Мали Дзєннік“ вже згадував. Якаж грізна небезпека з української сторони дала сим разом привід до алярму? Може Українці будують танки, літаки, дріднавти? Ні. Полохливого автора статті настрашило те, що „Українці думають про заложення фільмової студії у Львові“. Ще не будують, тільки думають про заложення. Чи навіть се таке страшне для католиків Поляків у їх ближнього, що той ближній думає про якесь своє підприємство? І чи випадає католицькій ґазеті осмішувати себе такою писаниною?

Діяльність большевиків під масками

Значіння теорії про червоного „троянського коня“.

В 73 ч. офіціяльного журналу Комінтерну „Rundschau“, котрий виходить у Базилеї (Швайцарія), на ст. 2821 напечатано таке: „Стоїмо по стороні католицького опозиційного руху, котрий змагає до оборони своїх самостійних організацій (розуміється в Німеччині). Стоїмо по стороні мас селянства і міщанства з розвязаного „Штальгельму“, в котрих щораз виразніше проявлявся бунт тих верств проти правління фашизму.“ — З того ясно, що ні католицька ідеольогія, ні ярко монархістична марка „Штальгельму“, котрий сприяє династії Гогенцоляренів, не спиняє большевицьких агентів перед вступом до чужих їм організацій, які ті агенти хочуть розсаджувати знутра. Той хитрий спосіб діяльности під маскою виразно поручає згаданий комуністичний орган, де написано ще ось що: „Тов. Димітров у своїм рефераті на 7-ім зїзді Комінтерну в наведеним ним прикладі троянського коня дав напрямну комуністам.“ Отже большевики просякають тепер в усякі „буржуазні“ організації по можности скрито, під маскою. Притім вони залюбки творять тепер всякі спільні „людові фронти.“ На останнім зїзді в Москві позбулися большевики вже зовсім своєї ідеольогії: міжнародний комунізм зійшов відтоді до ролі шпіонської служби для совітської Росії. (ІКЦ, ч. 47).

Значна часть публичної опінії Франції проти союза з СССР.

З Парижа наспіли отсі вісти з приводу ратифікування франко-совітського союза: „Аксіон Франсез“ пише, що з тим росте небезпека большевицьких впливів внутрі Франції й се буде одинока „користь“ Франції з того союза. — „Фіґаро“ пише, що згода на ратифікування франко-совітського договору анґажує безпеку цілої Франції, тому навіть коаліція партій не повинна про се рішати, а треба запитати весь нарід. — „Журналь де Деба“ пише: Публична опінія не має довіря до союза з большевиками. І слушно, бо як можна робити поважну умову з правительством СССР, котре отверто працює проти Франції в її кольоніях? Тай яку поміч може СССР дати Франції на випадок війни з Німеччиною, коли СССР не граничить з нею? — „Ле Жур“ висказує побоювання, що союз Франції з большевією тільки до краю подразнить Німців.

80-ліття о. Т. Войнаровського

О. мітрат Тит Войнаровський скінчив 16 с. м. 80 літ життя. Сего року минає 55 літ від часу, коли Впр. Ювилят став священиком і 20 літ від часу, коли перший раз став провідником „Сільського Господаря.“ Ювилят уродився 16 лютого 1856 р. в Ляцькім Шляхотськім, пов. Товмач, де його батько був священиком. Походить зі старого українського роду. Один з його предків був приятелем і дорадником гетьмана Івана Мазепи. Ювилят ходив до ґімназії в Станиславові, богословію скінчив у Львові. 1881 висвятився, до 1910 р. працював як сільський парох, 1910 р. став крилошанином гр.-катол. митрополичої капітули й адміністратором столових дібр Митрополита. 1929 р. Св. Отець надав Ювилятови почесть апостольського протонотарія і мітрата. Ювилят працював не лише на релігійнім і церковнім полі. Особливо велику енергію розвинув в областях політичній і господарській. Ювилят був послом до австрійського парляменту і розпарцелював поверх 37.000 моргів дідичівської землі поміж селян. Тим дав можність життя коло 10.000 селянських родин. Ювилят є президентом „Сільського Господаря.“ За наукові праці на господарські теми по українськи і в інших мовах Українська Господарська Академія в Подебрадах іменувала Ювилята почесним доктором економічних наук. Особливо замітна праця Ювилята в німецькій мові про змаґання Поляків проти Українців на економічнім полі. Се одинока того рода праця, та нам відомий тільки перший том її. Чи вийшов другий, не знаємо.

Етатизм в офензиві

Банки, ґірництво, ґутництво, промисл, ремесло і торговля стали нерентовні. Які мусять бути наслідки того?

Польська преса бє на трівогу з приводу того, що в Польщі доведено до нерентовности цілий ряд підприємств, від богатих банків почавши, на біднім ремеслі скінчивши. Наслідком того мусить бути етатизація (удержавнення) тих підприємств. Так все було, що держава бралася до тих підприємств, котрі не давали доходу, а були потрібні. Нпр. кріпостей і стратеґічних шляхів не будує приватна ініціятива тому, бо вони не дають доходу. А що вони потрібні, отже мусить їх будувати держава. Те саме буде з банками й іншими підприємствами з хвилею коли вони зовсім утратять рентовність. Та се булоб очевидно рівнозначне з удержавненням страт, а се до „раю“ в державі довести не може. Бо тоді ті удержавнені страти будуть лиш розложені на всіх людей в державі тай ще помножені, а се тому, що прибудуть ще збільшені видатки тих підприємств. Вониж будуть збільшені тому, бо державна бюрократія все дорожша від приватної обслуги. Нерентовність підприємств викликана в значній мірі вмішуванням держави в функціонування тих підприємств і надмірними податками. Чим більше в тій области реґляментів, тим більше росте нужда. А чим більше росте нужда, тим більше реґляментів прибуває. І так без кінця. І навпаки: де є свобода, де є господарський лібералізм, там є добробут — і де є добробут, там є свобода. Се права визначені людською натурою. Хто відступає від них, той доводить суспільність до нужди й до хаосу. Хто робить надмірну „організацію“, той доводить до дезорґанізації. Корінь лиха в нерентовности підприємств. Хто приверне їх рентовність, той найлучше поборе етатизм. Без того етатизм возьме в свої лапи нерентовні підприємства й доведе суспільність до цілковитої нужди й хаосу.

Преса се сила. В її творенні співпрацюють публіцисти й передплатники. Одні й другі мусять памятати про свої обовязки.

Чи Ви післали вже передплату на „Нову Зорю“?

Міжнародна політика

Лист графа Станислава Лося.

ЗМІСТ: Король Юрій V-ий перший цісар Британської Імперії в повнім значінні того слова. — На що спирається Британська Імперія? — Де причина англійських зброєнь? — Англія змінила інтерпретацію льокарненських договорів. — Чому не буде другого Седану? — Франція англійською твердинею над Реном. — Що довело до тісної англ.-французької співпраці? — Англія не бажає ліквідації італійської могутности. — Абісинія повинна бути повторенням Фашоди. — Як Велика Британія хоче розвязати італійсько-абісинський конфлікт?—Що значилоб для Італії перейти у протианглійський табор? — Союз Народів мимо всего забезпека вдержання мира. — Італія досі не переступила Рубікону.

Вельмишановний Пане Редакторе!

Як щороку позволяю собі прислати на Ваші руки до ужитку ласкавих читачів „Нової Зорі" огляд міжнародної ситуації так як вона представляється глядачеві, котрий не бере активної участи в щоденній дипльоматичній праці.

Смерть короля Юрія V в останніх часах звернула увагу світа на Лондон, столицю найбільшої в історії Імперії й заразом одно з найважніших тепер огнищ провідної політичної думки. Імпонуючі похоронні торжества були величезною маніфестацією пошани й симпатії, котрою загально тішився померший монарх. Були виразом спаяности британської імперії, були врешті виразом великої позиції, котру та імперія займає на політичній шахівниці світа.

Тихий, працьовитий, ощадний, уникав розголосу, не терпів реклями, король Юрій V займе почесне місце в світлім ряді британських володарів. І то зовсім не тому, що за його панування Велика Британія звела побідну війну з Німеччиною і побільшила свою імперію величезними областями німецьких кольоній. Побіда над Німеччиною, окуплена тяжкими жертвами всіх народів імперії, була вислідом розумної, передбачуючої на довгі літа наперід політики короля Едварда VII. Правління Юрія V буде записане в британській історії як епоха остаточної, структуральної перебудови імперії. За його часів, і не без свідомої співучасти короля, британська імперія стала федерацією великодержав, зовсім рівноправних, зовсім суверенних, дуже сильних, — великодержав, супроти котрих Велика Британія вже зовсім не надрядна метрополія. Їх лучить лишень династичний вузол. Юрій V був першим цісарем Британської Імперії в повнім значінні того слова. Той найбільше конституційний з англійських монархів підніс блиск і значіння корони на небувалі висоти, зробив з інституції монарха сильний узол, котрий лучить найбільше віддалені части Імперії, та її тревалість свідомо спер на публичну опінію народів, котрі входять у склад „британської спільноти націй" (British commonwealth of nations). Британська імперія не спирається на ніяку правну норму, спирається на почування і свідомість власного інтересу народів, котрі входять в її склад і на комбінації тих двох чинників. Та обставина виясняє незрозумілий на перший погляд факт, чому напр. Вільна Ірляндська Держава, котрої правительство не криється зі своїми протианглійськими настроями й маніфестує їх мало приличним способом, — навіть при домовині володаря, котрий вернув Ірляндії державну самостійність — не опустила дотепер британської спільноти народів, хоч має всю свободу до того! На перешкоді стоїть власний життєвий інтерес Ірляндії. Доки вона член Імперії, доти користає з господарських привілеїв, застережених для членів, доти вона певна охорони морською і сухопутньою британською силою вразі зовнішної небезпеки.

Британський монарх се конституційний володар і його влада обмежена внутрі кождої з держав Імперії. Та в области загально-імперіяльних справ, котрих засяг і вага росте з кождим днем, всякі обмеження королівської влади щезають. Імперія та така велика, що внутрішні справи поодиноких її частин спадають майже до ряду справ льокального значіння. Замість поодиноких правительств і парляментів повстають силою річи ріжні „Імперіяльні Комітети", анонімові орґанізації, — та тим могутніші, формально й фактично незалежні від ніяких законодатних тіл. Вони залежні одиноко від всебританської корони.

Наймогутнішим з імперіяльних комітетів стає Комітет Оборони Імперії (Commitee of Imperial Defence). Йому також припадає в уділі виконання найважнішого завдання: заосмотрення Імперії в належну силу.

Доходимо до найактуальнішої справи. З 1935 роком Велика Британія ввійшла рішучо й явно в добу інтензивних зброєнь. Ся доба потревае найменше кілька літ. Того зброєння не треба поясняти т. зв. англійсько-італійським конфліктом, викликаним нібито італійським наступом на Абісинію. Той конфлікт — оскільки не схочемо обмежувати його істнування до ділянки внутрішної пропаґанди в Італії — се тільки епізод. Не він причина великих англійських зброєнь. З Італією порадилаб собі навіть недозброена Англія, може й без великих трудностей.

Причина британських зброєнь, найважніша причина — се затрівожуюча політика Німеччини в Европі. Друга причина, хоч менше безпосередна, се затрівожуюча політика Японії на азійськім континенті.

Про німецькі зброєння говорять в Англії поважно й явно вже від 1934 р., отже на довгі місяці перед вибухом війни в Африці. Продовж цілого 1935 р. найбільше відповідальні британські політики приготовляли публичну опінію на те, що треба буде понести значні жертви, щоб німецькій могутности протиставити британську перевагу. (Про конечність британської переваги говорять зовсім виразно). Про японські зброєння говориться менше, та що про них думають, свідчить найліпше плян англійських морських зброєнь і дуже явна, хоч зовсім не нагальна, зміна відношення до імперії Совітів.

Зачнемо від британсько - німецьких відносин.

„Граница Великої Британії є над Реном." Сей висказ премієра Болдвина треба запамятати, бо він поясняє всю британську політику супроти Західної Европи. Відмежування себе Великої Британії від справ західно - европейського континенту нині неможливе. Внаслідок технічного поступу береги нідерляндські (Голяндія, Бельґія) й північно-французькі занадто зблизилися до британських берегів. Британська політика мусить інтересуватися всім, що діється в долині Рену (в дуже широкім розумінню), мусить знати про все, що там діється й мусить мати рішаючий вплив на те. Мусить дбати про те, щоби в Західній Европі істнувала рівновага сил між Франціею й Німеччиною, мусить силою факту — для піддержання тої рівноваги — підпирати потенціяльно слабшу державу (отже в сім случаю Францію) і державу, котра веде консервативну політику в значінні задержування істнуючого status quo (або знов Францію). Договори в Льокарні були вже проявом того повороту Великої Британії до Західної Европи, тільки британська публична опінія не орієнтувалася ще належно в тім, котра з „надренських" великодержав потенціяльно сильніша. Тому льокарненські договори дають формально рівні запевнення Франції й Німеччині. Нині сумніви зникли. І хоч льокарненські договори, особливо ренський договір, не змінилися на словах ні на одну йоту, їх англійська інтерпретація дуже змінилася. Ренський договір ґарантує нині лише безпеку Франції — й нічого більше. Німеччині ґарантує тільки те, що вразі кон-

---

ОСИП НАЗАРУК 35)

ROMA AETERNA

Вічний Рим—Апостольська Столиця

V. До церкви Св. Петра.

Дещо з клопотів, які були в часі її будови.

На другий день рано вийшов я до саду при віллі Ґаґаріних. Сине-сине небо стояло над прегарним озером Альбано та над його стрімкими берегами, покритими зеленими винницями й садами. Аж вірити не хотілося, щоби в сій околиці, що виглядає як рай, могли відбуватися криваві злочини й жахливі оргії преторіян.

З чисто людських діл нема на землі нічого більше гарного і благородного як військо, поки воно здисципліноване і поки служить як орудля в руках порядних правителів. Та нема нічого більше жахливого й огидного як пяна своїм насильством солдатеска, злочинна банда погромщиків, в руках звироднілих драбів і визутих з усякої совісти демаґоґів. Хто хоче переконатися про правду сих слів, нехай студіює історію старого Риму й армії його. Та перестерігаю, що на те треба мати здорові нерви...

Я пішов на Богослуження до каплиці семинара, урядженої в сусідній винаймленій віллі, бо вілля Ґаґаріних показалася рішучо за мала на поміщення всего нашого семинара в часі вакацій.

По сніданні взявся я до списування своїх вражінь. Потому відпочивав я в саді віллі, бо втому чув я ще значну.

По полудні вибралися ми в трійку до Церкви св. Петра, найбільшої святині світа. Зі мною йшли Впр. о. Ігумен Галущинський, духовник нашого семинара в Римі, й Впр. о. Авксентій Бойчук, ректор нашого духовного семинара в Станиславові. Вони вже не раз були в величавій церкві св. Петра. І я радів з того, бо в потребі мав кого запитати про ріжні річи.

Вибираючись до церкви св. Петра, я як звичайно був підготований до того переглядом ріжних підручників, книжок і провідників. Отже знав я, що церква та збудована в память першого з апостолів, св. Петра, котрий погиб мученичою смертю в західній части Риму, на сугорбі Джанікулюм (де тепер стоїть величава будівля нашого семинара ім. св. священомученика Йосафата, збудована теперішним св. Отцем Піем XI). Похоронено св. Петра вперве у підніжжа Ватикану. Там цісар Каліґуля, той сам, що казав впровадити до римського сенату коня й рахувати його голос, зачав був будувати перегонову арену для возів, котру скінчив страшний цісар Нерон. Тут простягалися величаві сади Нерона, в котрих на його приказ облиті смолою християнські мученики живцем горіючи служили як смолоскипи для освітлювання тих садів.

Та мимо тих жахливих споминів чи радше якраз задля них Ватикан став осередком християнського світа: бо тут похоронили св. Петра.

За папи Сильвестра, ровесника цісаря Константина, почали будувати церкву над ґробницею св. апостола Петра. Передання оповідає, що першу ґрудку землі при копанню площі під будову викинув лопатою сам цісар Константин. До будови фундаментів тої церкви ужито частини матеряду з перегонової арени Нерона.

Першу церкву над ґробом св. Петра збудовано по пляну староримських базилік. Базиліками називали в старім Римі будови призначені для судових розправ і инших інтересів. Були се правильні, подовгасті простокутники, переділені рядами стовпів на три части або на пять частей. Стіна напроти входу не була звичайно рівна, але півокругла. Там сто-

флікту з Францією зустрінеться з цілою британською могутністю. Очевидно, того роду еволюція в інтерпретації локарненських договорів в Німеччині непопулярна. Підносяться голоси, що вона суперечна з духом договору, що мусить довести до його виповідження і т. д. і т. д. Та міжнародніх договорів не поясняється правничими виводами: тут інтерпретатор тільки інтерес і воля контрагентів. І вразі французько-німецького конфлікту інтерпретатором ренського договору не буде Трибунал в Газі, а Foreign Office в Лондоні. Ясність його інтерпретації се поважна запорука мира в Західній Европі. Війни не розпічне ніхто, хто знає, що стрінеться з величезною перевагою. Другого Седану не буде. Та коли Німеччина буде розумна, не повториться і капітуляція з 1918 р.

Отже розвій британсько-французьких відносин ціхує зовсім виразне зближування Англії до Франції. При тім Англія відбувала неначе довшу дорогу, бо у Франції конечність співпраці з Великою Британією се віддавна нерушима догма. Одною з причин упадку п. Ляваля (поза чисто виборчими причинами) був закид, що він не досить запопадливо визнавав ту догму. Можнаб майже думати, що Франція, — подібно як за Вільгельма III-го Голяндія, — се тільки „байдак причеплений до англійського корабля.“ Так не є. Франція се англійський спільник, вірний але самостійний і дуже могутний, котрого значіння сильно піднеслося над Тамізою в останніх часах. Донедавна панувала загальна думка, що в британсько-французьких відносинах Велика Британія відіграє виключно ролю гаранта і протектора, що, вправді не безкорисно, але односторонно запевняє Франції безпеку, нічого в заміну від Франції не надіючись. Та думка, вкорінена і над Тамізою, підбехтувала англійську національну гордість та спричиняла, що ролю Франції бажали там обмежити до ролі сильно обсадженої твердині над Реном. До ролі твердині, то значить, до пассивної ролі, стисло оборонної. То значить, що на великодержавні французькі почини дивилися з нехітю, а вже дуже недовірливо відносилися до т. зв. французької системи договорів в Европі Середній і Східній. Бо Англійці боялися, що зобовязання Франції супроти її континентальних союзників можуть втягнути Францію в якийсь конфлікт з Німеччиною (конфлікт, що не виходивби з німецького нападу на лінію Рену), або посередно змусити Велику Британію до інтервенції на користь Франції навіть тоді, коли британська безпека не буде загрожена. Бо до повторення Седану Велика Британія не може допустити. Велико-британська політика лишень толерувала систему французьких договорів, не вирікаючись думки про їх ліквідацію.

Щойно інцидентальне заострення англійсько-італійського конфлікту усвідомило Англійцям всю вагу і значіння французького підпертя. І то не лише на случай війни, а якраз в ціли недопущення до вибуху неполітичного конфлікту, котрий Великій Британії до нічого непотрібний. Зовсім ясно, що ніяка середземноморська держава не може протиставитися полученим англійсько-французьким силам. Лише самовбивний замір мігби подиктувати виступ проти такої сили. Уступлення (особливо шляхом компромісу) перед такою могутністю — се зовсім не упокорення, а навпаки: добре свідчить про політичний розум уступаючого, а користи, котрі можна осягнути з приводу такого уступлення — подвійно цінні.

Тісна англійсько-французька співпраця дозволяє мати обосновану надію, що т. зв. англійсько-італійський конфлікт не доведе до остаточних консеквенцій. Велика Британія не бажає тих консеквенцій — не тому, що не чується на силах, а тому, що ліквідація італійської могутности не лежить в цілях британської політики. Англійське відношення до Італії традиційно зичливе. Італія завдячує неодно Великій Британії, а в британськім розумінню вона має сповнити цінну ролю на шахівниці англійської політики. Італія се чинник рівноваги морських сил на Середземнім Морю. Крім того — як Франція сторожить над Реном, — так Італія повинна сторожити над Бреннером. Конфлікт з Італією в англійськім розумінні може мати лиш інцидентальний характер. І його повиннося зліквідувати можливо скоро й без сліду. Абісинія в англійськім розумінні повинна бути тільки повторенням Фашоди і нічим більше.

Всі памятаємо, з яким неспокоєм перед трицять кількома літами (1898) світ слідив за грізним британсько-французьким конфліктом, котрий спричинило обсадження тої африканської місцевости французьким майором Маршандом. У Франції не бракувало голосів, котрі кричали, що французько-англійська війна неминуча, що загрожені життєві інтереси Франції, що в гру входить її честь і т. д. і т. д. Викликувано з гробу тінь Наполеона, Івани д'Арк, порушувано традиції многолітнього суперництва. А не було ще Союзу Народів, котрий мігби злагіднити безпосередність удару, беручи його в сіти процедури і правних фікцій. Противники стояли око в око. „Так, так, слушність напевно по вашій стороні“, відповів на найбільше вимовні виводи французького амбасадора англійський міністр заграничних справ маркіз Salisbury — „та муситe вийти з Фашоди...“ І Франція уступила, даючи тим доказ найвисшого політичного розуму. Здобуття Марокка при англійській помочі, дипльоматичні британські підпертя в конфліктах з Німцями, врешті британська підмога в великій світовій війні, — все те свідчить, що п. Делькассе знав, що робить, забираючи французькі війська з Фашоди. Той прецеденс повинен пригадатися тепер Італійцям. Тимбільше, що ніхто не вимагає від них, щоб забралися з Абісинії без зисків. Треба мати надію так в інтересі европейського мира як і в життевім інтересі самої Італії, що приклад Фашоди не піде намарно.

Італійська дипльоматія зробила останніми часами богато блудів. Та Італійці — се нарід з дуже старою й делікатною політичною культурою. Можна мати надію, що й тепер вона возьме верх над подразненими сентиментами. Італійсько-британський зудар зовсім не неминучий.

Оскільки йде про італійсько-абісинську війну, британська політика буде стреміти послідовно до осягнення двох цілей: 1) мусить остати абісинська держава незалежна і здібна до розвитку, що одначе зовсім не значить, щоб Абісинія не могла, тимбільше шляхом виміни, відступити Італії навіть значні території, або запевнити їй поважні господарські користи; 2) італійсько-абісинський спір мусить знайти розвязку в рамах Союзу Народів і в формах, котрі відповідають гідности тої інституції. В тих цілях британської політики нема нічого, що ображувалоб великодержавну гідність, або шкодило інтересам Італії. Коли міродатні в Римі люди не стратили панування над собою, ні панування над положенням у краю, італійсько-британський компроміс все ще можливий і навіть правдоподібний. Розуміється, історія дає богато прикладів, що події виростають понад голови т. зв. провідних мужів стану і поривають їх проти їх первісних замірів. Можливе, що фашистівський режім вже не панує над подіями, та правительство, котре випустить керму з руки, не йде до тріюмфів, а до катастрофи.

Велика Британія певно не бажає конфлікту на Середземнім Морі і напевно досконало здає собі справу з того, що тріюмф, хоч певний і не трудний, мусів би бути окуплений стратами. Се причина, що кожде предложення розумного компромісу будуть в Лондоні поважно розважати. Але Велика Британія здає собі справу і з того, що нема політики гіршої та певніше засудженої на невдачу, як безнастанно і необмежено уступати перед страхом утрат і перед погрозами. Тих Італійці не щадять,

---

яла на підвисшенні трибуна, часто прикрашена мозаїкою на золотистім тлі. Перед входом до базиліки був звичайно передсінок а перед передсінком по можности велике подвіря, часто оточене стовпами, колюмнами.

В формі таких простих базилік будовано й перші церкви з тим, що надавано їм звичайно форму хрестів. А саме в той простий спосіб, що в тім місци, де кінчилася трибуна, вбудовувано поперечну наву — і будівля діставала форму хреста.

В формі базиліки була збудована й перша церква над гробом св. апостола Петра. Вона була відразу велика. Подвіря перед нею мало 57 м. довжини і 55 м. ширини. В самій середині його була прекрасна мармурова криниця. Сама церква була пятинавна. Повалу тої старої церкви підпирало 96 колюмн з дорогого каміння, всі забрані з давних поганських святинь. Середня нава її мала 23 м. ширини, 88 м. довжини. В тій церкві були два ряди фреск. Вікна в ній були мозаїкові. Над гробом св. Петра збудований був вівтар. До нього йшлося по сходах. Бальдахим над вівтарем був з позолоченого срібла. Він важив 2704 фунтів. Фундував його папа Лев III. Вівтар покритий був правдиво золотою бляхою, котра важила 597 фунтів. Фундував її папа Гадріян. Він фундував також срібну долівку перед вівтарем. Домовину для тлінних останків св. Петра фундував цісар Константин. Вона була зроблена з позолоченого спижу. На ній був хрест з правдивого золота. Всі стіни церкви і її склепіння блистіли від мозаїки. В церкві був такий надпис:

„Тобі, чия рука світ піднесла до звізд (значить до неба), сю величаву святиню присвятив Константин побідник.“

Століття минали — і папи, цісарі та побожні паломники прикрасили стару церкву св. Петра надзвичайно величаво. До неї зносили також все, що було гарне, дороге й по мистецьки виконане в старих поганських святинях Риму. Покрівля її здалека блистіла золотим блиском, бо до покриття її ужито грубо позолочених бронзових цегол з великанської святині богині Роми, котру будував ще цісар Гадріян. В колюмнових нішах тої святині хоронено папів, від Льва I. почавши, монархів і вельмож, котрих смерть заскочила в Вічнім Місті.

А довкруги тої святині повстав згодом вінок менших святинь, монастирів і каплиць.

Все те кристалізувалося довкруги споминів, звязаних з історією християнства. А що побожні люди прикрашували все те найдорощим зі всего, що мали і найкращим, на що могли здобутися, отже богацтво і красота тих памяток манили до себе чужих грабіжників і нераз також християнську солдатеску. Вони нераз злочинно грабили дорогі памятки. Та прибували все нові — і краса старої святині св. апостола Петра була така велика, що коли в 15 столітті треба було ту церкву перебудувати просто задля її старости, бо загрожувало, що завалиться, — противилися тому навіть кардинали.

Величавий плян збудування на ново церкви св. Петра рішився в голові найбільшого будівничого християнства і може найбільшого зі всіх будівничих людства, Св. Отця Николая V, того самого, що зачав перебудовувати й цілий Рим (1447—1455). Розуміється, будівничим називаю його в тім значінні, що він відважився на перебудову, рішив її й зачав фундувати. А наступило се в часі після найбільшого занепаду Риму.

Преса в нинішних часах се побіч капіталу першорядна сила, котра править світом. (Станиславівський Епископ Григорій Хомишин: Завдання католицького часопису).

та правду сказавши, не мають чим грозити. Мілітарно вони не всилі протиставитись злученим силам Франції й Англії, політично не можуть перейти до протианґлійського табору в Европі. Перехід до протианґлійського табору — значить перехід до німецького табору. А се для Італії значить: 1) зречися добрих відносин з Францією і французьких прислуг у хвилі, коли Італія їх найбільше потребує, 2) розвязання Німеччині рук в австрійській справі, згода на її експанзію й перевагу здовж лінії Дунаю, на Балкані і над Адріятиком, або інакше на ліквідацію великодержавного становища Італії в Европі. А якуж ціну може одержати Італія в заміну? Ніяку, бо прецінь вразі конфлікту Італії з західними великодержавами Німці не потребуватимуть числитися з Італією ні щонебудь їй платити. Корисний договір з Анґлією для Італії напевно ліпший, хіба що італійський режім вже не панує над подіями.

Анґлійсько-італійський конфлікт поставив французьку дипльоматію в незвичайно важке положення. Та й тут можна знайти прецеденси. Памятаємо, до якого напруження між Англією й Росією дійшло було в часі російсько-японської війни з причини збомбардування Росіянами кількох англійських рибацьких суден. Франція мусіла тоді лявірувати між двома посвареними союзниками. Се трудне завдання виконала вона по мистецьки. Кілька літ по припадку під Hull британсько-російське порозуміння було доконаним фактом. І в тім случаю прецеденс додає радше бадьорости. Здоровий англосаський розсудок і латинський геній повинні знайти спільний вихід з небажаного положення,... хіба що, як сказано вже висше, італійське правительство не панує вже над подіями.

Великою забезпекою вдержання мира мимо всего — є Союз Народів. Він дає змогу створити дуже пожиточну фікцію розділу між політикою даної держави як члена женевської установи і політикою кабінету тої держави. Бачимо се хочби на прикладі італійсько-абісинської війни. В Женеві Англія й Італія стоять на протилежних бігунах, в Лондоні на морській конференції співпрацювали без скреготу. Користь, яку можна одержати з того роздвоєння власної політичної особовости, досконало розуміє п. Муссоліні. І тому Італія не виступає з Союзу Народів. Рубікону ще не переступлено.

Висше обговорили ми політичну ситуацію Великої Британії, Франції й Італії на тлі абісинської війни. Тепер треба вернути до англійсько-німецьких відносин як до справи, коло котрої щораз більше буде обертатися політика всіх без виїмку европейських держав, не виключаючи Совітської Росії. — Про се в другій частині огляду.

Станислав Лось.

Лікарський фейлетоник.

Сахарина

Звичайно продають сахарину в маленьких кісточках для недужих на цукрицю. Маленька кісточка сахарини відповідає приблизно одному кусникови цукру. Сахариною так як цукром можна солодити страви чи напитки. Властиво майже неможливо відріжнити страву засолоджену сахариною від страви засолодженої цукром. Сахарина перевисшає цукор щодо солодкости, зате вона не має другої важної прикмети цукру: поживности. Щодо хемічного складу цукор і сахарина не мають нічого спільного. Сахарина не ферментує. В людськім організмі від неї ніщо не зміняється. Чи сахарина шкідлива? Лікарі ріжно про те висловлюються. Др Бріянс, професор хемії на католицькім університеті в Лювені (Бельґія) поясняє „шкідливість" сахарини так: „Сахарина шкідлива, бо вона шкодить власникам цукроварень." Сахарину продають в аптиках. Лікарі приписують сахарину як намістень цукру для недужих, головно для недужих на цукрицю, для товстих і для дітей, коли цукор мігби викликати в кишках ненормальні ферментації.

З викладової салі

Схід і Захід в українській Церкві.

В неділю 16 с. м. в салі Української Бесіди у Львові проф. Чубатий виголосив реферат п. з. „Східні й західні впливи в українській Церкві." Присутних було около 120 осіб, в тім трохи молоді обох полів. Зміст реферату: Тема реферату, оповіщена на афішах, заширока. Її неможливо обговорити в однім рефераті. Тому обмежуся до деяких моментів, наведу факти на те, що Церква на Україні стояла під впливом культурних світів: византійсько-московського і латино-ґерманського. Продовж століть ті впливи змагалися на терені української Церкви. Вони й до нині чинні при формуванні нашої церковної культури. Корисне просякання чужих впливів було в нас в домонґольській добі. Та нпр. в 18 стол. чужі впливи шкодили нашій Церкві. Тоді наша Церква тратила вплив на масу вірних. Обмосковлена православна Церква на Україні в 1917 р. відіграла сумну ролю. Вже від 10 стол. на Україні перехрещувалися впливи, що йшли шляхом з Хозарії аж до Німеччини, з впливами, котрі йшли на Україну шляхом з Византії до Скандинавії. Київ лежав на перехрестю тих двох шляхів. В Київі стрінулася культура латино-ґерманська з хазарсько-византійською й арабською. В другій половині 9 стол. в київській державі здобула перевагу культура византійська. Се мусіло статися, бо византійська культура мала тоді великий питомий тягар і близьке сусідство з Україною. Византійська культура була пануюча на Україні навіть в тім часі, коли наші зривали з Византією. На початку 11 стол. також латинські впливи проникають на Україну. Наша Церква приймає їх і перетворює по своїому. Наша Церква не переставала бути східнею, але ріжнилася від византійської Церкви. В 11, 12 і 13 століттю йшла на Україні безупинна конкуренційна боротьба між Римом і Византією. Українці переважно не брали активної участи в тій боротьбі. Зараз після охрещення Київлян прибули до Київа папські леґати. В 12 і 13 стол. бачимо на Україні Греків, що остро полемізують з Римом і рівночасно українська Церква уживає номоканону, в котрім признається першенство Папи. Византійська Церква ототожнювала свої інтереси з інтересами византійської держави. Византійські цісарі хотіли мати вплив на державне життя тих народів, що належали до патріярхату в Царгороді. Церковні розпорядки приходили на Україну як цісарські декрети. Папа не вимагав такого права для західного цісаря. Тому українська державна влада потурала західним впливам. Чим українська влада була сильніша, тим византійські впливи на Україні меншали. Ярослав Мудрий звязав Україну з Заходом (численні родові звязки). Відновлення христіянства в Польщі після поганської реакції перевели спільно німецький цісар Генрих і Ярослав Мудрий. Дочка Ярослава Мудрого вийшла заміж за французького короля на виразне домагання Папи. Україна була тоді під сильним впливом Заходу. Думка освободитися від Царгороду була на Україні популярна. Бо наша Церква була 61-ю митрополією в византійській Церкві. Патріярхи не все призначали гідних людей на митрополитів. Витворився такий стан, що у нас на східній основі діяли західні впливи. Наше духовенство мало подібні привілеї як на Заході. В нас повстав крилос подібний до західних капітул. На Україні навіть після схизми Керулярія святкували західні свята нпр. перенесення мощів св. Николая. В Галичині до 13 стол. західні впливи були дуже сильні. В галицько-волинськім літописі повно пієтизму до католицьких святих, богато пошани до римських Папів. Українці йшли тоді на паломництва до мощів св. Николая в м. Барі і до Ґнезна. Князь Роман батько Данила уфундував навіть монастир в Ерфурті. Під впливом струй західної і східної формувалася наша Церква і витворила свої питомі прикмети. Роля Київського митрополита була інша як митрополитів на Сході і Заході. Він мав м. і. рішаючий вплив при обсаджуванню епископських катедр. Наша Церква в домонґольській добі творила своєрідний оформлений тип.

Після упадку Галицько-Волинської Держави західні впливи йшли перемогою. Програмою церковної політики стало не орґанічне проникання впливів і не обєднання, але заведення силою латинської віри. Прийшло поглиблення ненависти до латинян. Тоді зачали в нас шукати ниток, що нас вязали зі Сходом, хоч Византія вже упадала. Та й пізніше були західні впливи. Нпр. повстали брацтва на взір цехів. Українська Церква спиралася на шляхту, котра відтак хотіла мати вплив при вирішуванню церковних справ. Наша Церква попала в залежність від суспільности. Сей суспільнопапізм довів пізніше до т. зв. соборности. Ідея соборности, себто ідея участи представників суспільности в вирішуванню церковних справ, зросла в 16 ст. під протестантським впливом. Се впровадило до Церкви елемент анархії, котрий довів до упадку Церкви на Україні. Всі ті недомагання нашої Церкви спонукали наших владик до унії з Римом. Князь Острожський підготовив унію і був за унією до половини 1595 р. Колиж побачив, що справу робиться на коліні, виступив проти такої унії. Він не бачив ґарантії, що наша Церква лишиться зі своїм обличчам.

В 17 ст. навіть незєдинена Церква на Україні приймає західні впливи, нпр. схоластика в Могилянській Академії в Києві. В 18 стол. незєдинена Церква на Україні підпадає під переможний вплив Москви. Українська православна Церква відчужилася від українського народу.

Опозиція князя Острожського була тяжким ударом для зачатого діла унії. Потієва унія мала получити гармонійно впливи східні і західні. За сей ідеал варт було стати. Та по 1596 р. прийшла распря. Берестейська унія не давала нашій Церкві ніяких ґарантій в Річипосполитій. Поплила струя сблатинщення. Зачали пропаґувати новости зовнішних латинських форм в польській редакції. В 18 стол. наша зєдинена Церква приняла механічно західні впливи. А що не могла їх асимілювати, то відчужилася від маси вірних. Наша уніятська Церква в 18 стол. не могла влити в масу своїх вірних релігійного патосу, бо була дуже ослаблена. Та внутрішна слабість була причиною, що царське правительство розмірно легко продовж кільканацяти літ знищило уніятську Церкву на великих просторах, часто руками свідомих Українців (нпр. Юрій Конисський, Мелхеседек Яворський і инші). По упадку старої Польщі частина уніятської Церкви дісталася під Австрію. За Австрії йшли стремління очистити нашу зєдинену Церкву з західних впливів і зблизити її до московського синодального типу. По довгих заходах відновлено уніятську митрополію у Львові. Новий митрополит дістав всі права давних київських митрополитів. М. і. право призначати епископів. Коли нині львівський митрополит не має того впливу, то се вина наших таки людей.

На будуче треба стреміти до поглиблення звязків з Апостольським Престолом в Римі, при тім зберегти устроєві форми Церкви нпр. провідну ролю митрополії в нашій Церкві. Обряд треба держати чистим і впроваджувати обрядові форми з часів унії в 16 стол. Треба обережно ставитися до реформи календаря, а особливо треба нашим восточникам і западникам духа карности.

Почалася дискусія: Др Копач: Для нас було гірше те, що церковні книги прийшли до нас з Болгарії. Вони були зрозумілі для наших духовників. А на Заході духовні мусіли вчитися латинської мови і ґімнастикували свій ум. Нам бракувало тої ґімнастики ума, бо ми не мали нагоди розвинути її на латинській мові. — о. Р. Лукань ЧСВВ: Прелєґент сказав, що в нас не було мучеників за Унії в часі коли російські царі касували унію. Пригадую мучеників Василіян в Полоцьку в 1705 р., уманську різню підчас Гайдамаччини, мучеників за часів Сімашка і на Підляшу в 1870 рр. — о. др Слі-

пий: Небезпечно вертати до 12 стол. Найкрасше стати на 17 століттю. Бо від того часу російські царі зачали впроваджувати до нашої Церкви синодальні форми. Вихідною точкою повинен стати обряд св. Йосафата. Провінціяльний синод гр.-катол. Церкви не може вирішити справи календаря, бо що сказалиб Закарпаття, Америка, Канада і ін. — Глібовицький: Треба розробити ідеольогію нашої Церкви. Ні Схід, ні Захід, тільки наша рідна традиція! Наш обряд мусить бути оформлений по нашому внутрішному переконанню. — До Чехович: Між нез'єдиненими Українцями на еміґрації є одиниці, що хотіліб відновляти якісь протестантські традиції. При тім покликуються на Т. Шевченка. — До Левицький б. голова НТШ: Є в світі бажання змінити календар. Англійська ліга реформи календаря звернулася в тій справі до Апостольської Столиці. Йде про те, щоб рік зачинався все в неділю, щоб Великодні свята були все в означеним дні і т. п. Справу реформи календаря може перевести тільки Союз Народів. — Мостович (православний): Об'єднання Церков може наступити аж після нашого національного визволення. Католицька Церква імперіялістична. Ми ні за катол. Церквою ні за православною, тільки за такою як була в Києві в 12 стол. Грекокатолицька Церква поступатиме також імперіялістично. Церква має бути українська! — Середюк (православний): Прелєгент говорив про унію односторонно. Православні його не оплескувалиб. От нпр. князь Острожський вийшов в кривім зеркалі. А то був репрезентант українського православя. — Після того референт відповів коротко на заміти дискутантів. О. мітрат др Сліпий замкнув сходини о год. 8.15.

З краю

Концерт колят і щедрівок в Перемишлі.

Концерт українських коляд і щедрівок дав у церкві ОО. Василіян в Перемишлі на Засянні місцевий хор. Хором дирігував Вп. меценас О. Чубінський. Концерт сей своїми мельодіями і добрим відспіванням зробив на учасників дуже миле і трівке враження. Кожду коляду і щедрівку відспівав хор зі зрозумінням і чуттям так, що в кождого, хто слухав їх, мусіли вони викликати настрій побожний. Слід тут замітити, що дуже гарно вивязалися солістки, особливо в деяких колядах як у „Слава во вишних Богу" Вп. Нуся Батицька, Іванна Новаківська і Володимира Рончковська, а в „Небо і земля" — „Видить Бог" Вп. Михаїла Козаківна. Побажатиб лише, щоб на будуче численніше допису вала публика на подібних гарних імпрезах. — Учасник.

З галєрії вибранців долі

Низше подаємо знимки осіб зпоміж тих, котрі виграли більші суми в тягненні четвертої кляси 34-тої Державної Льотерії.

Пані Янковска, властителька дрогерії в Торуні, купила для своєї донечки Крисі цілий льос ч. 165.757 і чвертку ч. 167.420. Одного й того самого дня, у відступі одної години, на перше з тих чисел впала виграна 10.000 зл., а на друге 30.000. Тим способом Крися одержала на чисто 14.000 зл. Гарний гріш!

П. хорунжий Спіридіон Сьльонзакевич живе постійно в Модлині. На чвертку льосу ч. 142.621, котру він посідав, впало 20.000 зл. Отже Генеральна Дирекція Державної Льотерії виплатила йому 4000 зл.

Нетяжко догадатися, що сі грачі заосмотрилися вже в льоси до 1-ої кляси 35-ої Льотерії, котрої тягнення зачинаються 20 с. м.

З РЕЛІҐІЙНО-ЦЕРКОВНОГО ЖИТТЯ

Обхід роковин коронації Пія XI в Ватикані. В Ватикані обходили недавно торжественно 14 роковини коронації Папи Пія XI. Кард. Насаллі Рокка целєбрував торжественну Службу Божу в Сикстинській каплиці. На Сл. Божій були: Св. Отець, 27 кардиналів, члени родини Папи, великий майстер Мальтанського ордену, ґубернатор міста Ватикану, дипльоматичний корпус в комплєті, римські патриції, численні архиепископи й епископи, як також представники ріжних церковних орґанізацій. Коли Папа прибув на Богослуження, присутні привитали його довготриваючими овоціями. По Сл. Божій кардинал-декан св. Колеґії зложив желання і побажання Св. Отцеві іменем Колеґії Кардиналів. Папа відповів короткою промовою, повною слів вдячности. Італійська королівська пара прислала депешу з желаннями. Прийшли ґратуляційні депеші також від начальників інших держав, преміерів, міністрів і богатьох визначних достойників духовних і світських. Того вечера ілюміновано базиліку св. Петра.

Вистава „Вифлеємської Ночі", сценічної ораторії І. Я. Луцика на 4 дії, відбулася 16 с. м. в салі монастиря СС. Василіянок у Львові при вул. Потоцького 95. В виставі взяло участь 26 осіб. Вистава робила гарне враження. Декотрі сцени були зовсім добре виведені, пр. утеча Ісуса, Марії та Йосифа до Єгипту. Тільки та вистава дещо задовга і треба її скорочувати. Та се вина автора штуки. На виставу прибуло тільки людей, що саля монастиря не могла їх помістити. Богато вернулося домів. Дохід призначено на будову церкви СС. Василіянок у Львові.

Представник чина ОО. Бенедиктинів у Злуч. Державах Півн. Америки мав конференцію з гр. катол. свящ. о. Тарнавським у справі перекладу нашої Сл. Божої на англійську мову й видання пояснення гр.-кат. обряду для Американців.

Переклад богослужебних книг на українську мову для православних виготовляє окрема комісія при Українськім Науковім Інституті в Варшаві. Предсідником комісії є митр. Денис. Центральне бюро міжвіросповідних орґанізацій в Женеві задумує видати в українській мові Новий Завіт і псальми Давида.

Білоруські діячі внесли меморіяли до св. Синоду, до митр. Дениса і до преміера Косцялковского в обороні білоруської мови в православній Церкві. Як відомо виленський православний архиеп. Теодозій ввів польську мову до внутрішного діловодства своєї дієцезії.

Бібліотеку Релігійного Знання отворив у Вильні тамошний Відділ Союзу Польської Католицької Інтеліґенції. Бібліотека доступна для всіх. При бібліотеці чинна читальня католицьких часописів.

Релігійних часописів в Польщі було 1927 р. 131, 1928 р. 182, 1929 р. 205, 1930 р. 207, 1931 р. 222, 1932 р. 229, 1933 р. 235, тепер є 265. Той сильний розвиток видавничого руху в ділянці часописів релігійного змісту свідчить про зріст заінтересування суспільности тими справами.

Католицьке духовенство Німеччини започаткувало енергійну боротьбу проти неопоганства. Католицький епископат задумує скликати ще одну конференцію в Фульді.

Німецька поліція увязнила о. Ґ. Волькера, провідника католицького руху німецької молоді.

Перейшла на католицизм графиня Брасей, братова в цекоролевої Індії, одна з найвизначніших діячок англиканського руху.

Незвичайний успіх. Парох церкви Найсв. Евхаристії в Чікаґу навернув на католицизм 270 протестантів, 28 Жидів, 3 буддистів і 49 поган. Коли запитали того пароха, що він робив, щоб зєднати собі серця тих людей, він відповів: „Я послугувався двома середниками: показував їм правду й велику любов Христа."

ПОЛІТИЧНІ ВІСТИ

МІНІСТР СПРАВЕДЛИВОСТИ Міхаловский приняв 12 с. м. на авдієнції українських послів В. Целевича і д-ра І. Волянського.

МІНІСТР ВНУТРІШНИХ СПРАВ Польщі видав розпорядок, котрий касує паспортові обмеження до Австрії. Пільгові пашпорти на один місяць видаватимуть повітові староства без ніяких обмежень. При ґрупових виїздах до 5 днів можуть видавати безплатні пашпорти для всіх осіб вичислених у збірнім пашпорті.

ВАРШАВСЬКА ПОЛІЦІЯ сконфіскувала число жидівського щоденника „Наш Пшеґльонд" з 11 с. м. за те, що помістив на першій стороні три протигітлєрівські кличі з приводу приїзду німецького міністра Франка до Варшави.

КАНЦЛЄР ҐІТЛЄР відкрив самоходову виставу в Берліні. Він у промові звернувся з домаганням до німецьких фабрикантів, щоб вони виробляли дешеві самоходи, які моглиб купувати також середньо заможні люди. Тоді в Німеччині около 4 міліони осіб моглиб мати свої авта.

СОВІТСЬКИЙ МАРШАЛ Тухачевский відвідав найбільші фабрики зброї у Франції фірми Крезота. Французькі фінансові круги твердять, що Тухачевский замовив богато ріжної зброї для совітської армії.

В МОСКВІ зліквідували т. зв. „Комуністичну Академію", основану 10 літ тому. Вона мала стояти на сторожі чистоти комуністичних засад в науці. В ліквідаційнім декреті сказано, що в Ленінґраді істнує давна Академія Наук і що се вистарчаючий осередок науки в СССР... Значить, „червона" Академія осмішилася остаточно і невідклично.

ФРАНЦУЗЬКИЙ МІНІСТР ЗАКОРДОННИХ СПРАВ Фляндєн сказав у сенаті: Французько-совітський договір повстав в рамах Союзу Народів в тіснім звязку з льокарненським договором. До того договору може приступити також Німеччина, бо французько-совітський договір не звернений проти Німеччини...

ФРАНЦУЗЬКІ МОНАРХІСТИ побили французького соціялістичного посла Блюма. На те преміер Франції розвязав монархістичні орґанізації: „Ль Аксіон Франсез" і „Камельо ді Роа". Крім того провідники розвязаних монархістичних орґанізацій дістали акти обвинувачення за протидержавну діяльність. Вся права Франція обурена.

В ПАРИЖІ французька поліція перевела ревізії в монархістичних діячів і викрила богато зброї. В цілій Франції кипить.

БЕЛЬҐІЙСЬКИЙ ПРЕМІЄР ван Зєелянд відбув нараду в Парижі з французьким правительством. Він поінформував французьке правительство про військові осяги Бельґії з огляду на зброєння Німеччини.

КОМІТЕТ ОБОРОНИ ІТАЛІЇ радив в Римі під проводом Муссолінія.

ШВЕЦІЯ рішила закупити в Німеччині апарати до скидання бомб з літаків.

ПРЕДСІДНИКОМ БАЛКАНСЬКОЇ АНТАНТИ (Ромунія, Греція, Югославія й Туреччина) вибрано недавно в Парижі міністра закордонних справ Туреччини Арраса.

ПАНАМЕРИКАНСЬКА „КОНФЕРЕНЦІЯ МИРА" відбудеться в осени с. р. в м. Буенос Айрес.

В ЧІЛЄ відкрили великий комуністичний заговір. Відбуваються масові арешти.

АБІСИНСЬКИЙ ҐЕНЕРАЛ Вегіб Паша, Турок з походження, заявив представникови єгипетського комітету помочі Абісинії м. і.: Дотеперішний перебіг війни в Абісинії відповідає передбаченням абісинської команди. Абісинія вдержала дотепер всі свої получення з морем і з західною границею. Слаба сторона абісинської армії се неоднакове узброєння, одначе й під тим оглядом йде до лучшого.

ЯПОНСЬКІ ОФІЦИРИ й інжиніри в великій скількости прибувають до Монголії.

НОВИНКИ

З приводу інтервю п. В. Мудрого друга стаття О. Назарука появиться в слідуючім числі „Нової Зорі." В ній буде історія УНО та її відношення до УНДА і до „угоди."

Дуже важне для податковців. Фасія доходового й оборотового податку має бути внесена найдальше до кінця сего місяця (лютого). Хто про се забуде, той матиме великі клопоти і кошти нетільки в однім році! (Установи мають час до кінця квітня с. р.).

Вечір народної ноші відбувся у Львові 12 с. м. заходом „Українського Народнього Мистецтва". Програма вечера складалася з двох частин: сценічної та ревії строїв. У програму сценічної частини ввійшли колядки, щедрівки, вистава „Різдвяний вертеп" та „Сільське весілля", дуже гарно виведене селянами з Лисятич коло Стрия. На ревії строїв були представлені народні строї з ріжних частин української землі, з Придніпрянською Україною включно. По ревії відбулася роздача надгород за найкращі строї. Натовп публики був великий.

40 тисяч зл. зібрало воєвідство у Львові на зимову поміч для безробітних і бездомних.

Суспільна обезпечальня у Львові зорганізувала протитуберколічну і протинікотинну виставу у звязку з „Тижнем тверезости" в Польщі.

В Луцьку скінчився процес проти 24 обвинувачених за приналежність до Комуністичної Партії Західної України, за організування страйків шкільних дітей та агітацію проти плачення податків. У висліді розправи засуджено: одного підсудного на 10 літ вязниці, 2-ох по 9 літ, 7-ох по 7 літ, 7-ох по 6 літ, решту від 4 до 2 літ вязниці.

В Дубні на Волині відчинено нову беконярню, відділ фабрики „Bacon-Export" в Гнезні.

Вийшов розпорядок міністра скарбу, котрий регулює висоту рабату, уділюваного детайлістам гуртівниками соли. Той рабат виносив дотепер 9 проц. при продажі білої соли і 8 проц. при продажі сірої соли. Теперішний розпорядок підвисшує рабат при продажі сірої соли, призначеної до консумції, до 10 проц. на просторі східних земель. Рівночасно піднесено рабат для детайлістів, плачений гуртівниками, о 2 до 10 проц.

В грудні м. р. запротестовано в Польщі загалом 138.300 векслів на суму 20 міл. 600 тисяч зл. В грудні 1934 р. запротестовано 123.000 векслів на суму 21,700.000 зл. Найбільше векслів запротестовано в варшавськім воєвідстві (31.000) найменше в тернопільськім (1.600).

17.000 підручників, вартости 100.000 зл., подарували Польська Академія Наук і В-во Академічних Підручників для вжитку польської академічної молоді.

В познанськім університеті дійшло до бурхливих демонстрацій і протестів проти академічних оплат. Ректорат завісив всі виклади на необмежений час.

Православний собор у Краснодарі (давніше Катеринодар) на Кубані большевики перемінили — на склад збіжжа.

Совіти замовили в Польщі зелізо й сталь вартости 4 і пів міліона зл. У себе мають великі поклади зелізної руди, але хаос соц. господарки доводить до того, що мусять привозити з чужих країв те, що мають...

Російський професор географії Шокальский в Ленінграді скінчив 80-й рік свого життя. Мимо того він дальше працює в Рос. Геогр. Т-ві. А у нас люди вже по 60-ці зітхають до еметитури й самі себе уважають зробками та непотрібами. Розуміється, такими й стають.

На Буковині появилися великі тічні вовків, котрі забігають навіть до людських осель та роблять великі шкоди.

В Кишиневі шаліє пошесть плямистого тифу. Щоденно нотують понад 100 занедужань і кільканацять випадків смерти.

Великі нафтяні жерела відкрили в околиці чеської Праги. Кажуть, що се частина „нафтового моря", котре тягнеться з Еспанії, через середну Німеччину, Чехію й Польщу аж до Росії.

Гумор. — Відтяв. — В політичній дискусії один пан питає несподівано свого противника: Ви здаєтся ветеринар. — Так... а чому питаєте? Ви може хорі?

Гумор. — З почестями. — Як приняли тебе в криміналі? — Як князя: хлібом і сіллю. Ключі також були.

Гумор. — Які датки найприкріші? — Податки.

ЖЕРТВИ

1) Впр. о. Юрій Мелимука в Чернелиці, п. в місци зол. 8·40 на катол. пресу (збірка). 2) Гр. катол. Уряд парох. в Гадиньківцях, п. в місци зол. 4·00 на катол. пресу.

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення Редакція не відповідає.

КІНА

АПОЛЛЬО: Карієра.
КОПЕРНИК: Катеринка.
МАРУСЕНЬКА: „Гроші".
МІРАЖ: Ясновидець.
МУЗА: Сон літньої ночі.
ПАКС: Тунель.
СТИЛЕВИЙ: Весільна ніч.

Увага! Не звертай уваги на перестороги, котрі мають ціль лише відтягнення клієнтів. Замов тільки в нас а будеш вдоволений. — ДЕШЕВО, БО ПРОСТО З ФАБРИКИ.

Сензаційний винахід 1935 р.

Зброя без поліційного дозволу.

Автомат 6 мм. виробу 1935 р., що викидає сам гільзи після вистрілу, стріляє до ціли металевими кульками або шротом, гарно оксидований, плоский, системи „Стріла" забезпечує цілковиту особисту безпеку в дома і в подорожі. Сей автомат се правдива ревеляція в ділянці фабрикації зброї. Він виконаний люксусово, прецизійної конструкції, не затинається, не псується і може служити на довгі літа. Гук оглушуючий. Надається до оборони помешкань. Ціна тільки 5·90 зл; 2 шт. 11.50 зл. Сотка куль Фльоберт 3·55 зл. Автомат „Стоп" В/г рис. 25·70 зл. Щітку до чищення цівки додаємо даром. Висилаємо без поліційного дозволу. Платиться при відборі. Адреса для листів: Ґенер. Представн. на Польщу і В. М. Ґданськ „Стшала" Варшава, Д-ра Заменгофа 12 відділ N/z.

Посмертна згадка

† **о. Пасив Петро Володимир Кисіль, ЧСВВ** упокоївся в Бозі в Дрогобичі 30 січня с. р. в 55-ім році життя. Покійний народився 21 жовтня 1881 р. в Усмирі коло Варяжа, в перемиській єпархії. Вчився в Академічній Ґімназії у Львові від 1892 до 1896 р. за директора Е. Харкевича. Вже як молодий ґімназист, відзначався побожністю та практикував її. Перебуваючи нпр. 1896 р. на літніх вакаціях в Трибухівцях на Поділлі, дуже пильно ходив до церкви, де молився, залюбки слухав духовних наук о. пароха й часто приймав св. Тайни Сповіди й св. Причастя. Покінчивши 4-ту клясу в згад. ґімназії з добрим успіхом, почув у своїй душі голос, що кликав його до життя совершеннішого. Небаром се й сповнилося. Дня 1 вересня тогож року бачимо нашого молодого 15-літнього ґімназиста вже в Добромилі, де він того дня вступив як кандидат до василіянського новіціяту. Діставши архиєрейське благословення від кард. С. Сембратовича та еп. К. Чеховича, в грудні згад. року вступити до новіціяту і прийняти монашу рясу, він її приймає 1 березня 1897 р. і починає монаше життя як новик ЧСВВ. Після новіціяту складає свої перші монаші обіти 17 квітня 1898 р. і зараз продовжає свої ґімназійні, реторичні, фільософічні студії в Добромилі до 1902 р. Вчасі тих студій складає прилюдні врочисті монаші обіти (професію) в добромильській церкві 21-го квітня 1901 р. на руки тодішнього ректора монастиря о. Ад. Баудіса Т. І. Свої фільософічні студії продовжає Покійний ще в крехівськім монастирі (1903 р.), опісля відбуває богословські студії в Кристинополі. Низші свячення (піддіяконат) отримав 7 липня 1905, діяконат 9 липня, пресвитерат 11 липня 1905 р. Це все у Львові з рук митр. Ексц. А. Шептицького. Ставши священиком працює в Жовкві до 1910 р. на становищі директора друкарні В-ва ЧСВВ, де крім численної канцелярійної праці відзначився як прегарний коректор. Між ін. Покійний провадив коректу твору „Правотар" д-ра Евина (Жовква 1909). Пізніше працював у Кристинополі в парохії та як магістер (провідник) новіціяту СС. Служебниць Преч. ДМНЗ. Від 21 травня 1913 бачимо його вже на уряді ігумена в Улашківцях, адміністратора парохії й провідника „Апостольства Молитви". Колиж підчас війни російські війська займили улашковецький монастир, Покійний працює знову в Кристинополі, Улашківцях як ігумен і в Дрогобичі в парохії. Опісля 5 літ (1921—26) працював в Гошеві, а від 10 грудня 1926 як ігумен у Добромилі й провідник місцевого Апостольства Молитви. Один рік бачимо його на праці в парохії в Жовкві, відки перейшов на таку працю в Дрогобичі. Тут у великій парохії Покійний розвинув широку працю й діяльність. Знеможений однак великими трудами священичого уряду, тяжко занедужав і відійшов від нас по вічну надгороду. — Похорони відбулися 1 с. м. в Дрогобичі. Дрогобицькі парохіяни відпровадили тіло Покійного на місцевий цвинтар, пращаючи з жалем свойого довголітнього душпастиря. — Покійний відзначився як добрий монах-священик, тихий але ревний працівник у Христовій Церкві, маючи при тім великий організаторський хист. Память про нього не затреться скоро в умах вдячних парохіян, особливож між його монашою братією. — В. Й. П.

о. Р. Лукань, ЧСВВ.

ЦІНИ ОГОЛОШЕНЬ

Ціни розуміються за одношпальтовий рядок (ширини 70 мм.) о висоті 1 мм. Висота шпальти 370 мм. За оголошення (кромі дрібних) в застереженому місци дочислюється 20%. Дрібні оголошення поміщуються по вплаченні належитости готівкою або почтовими значками.

Шпальтові оголошення

В рубриці: „Оголошення"	4 сот.
В тексті і в новинках	50 „
На першій сторінці	60 „

Дрібні оголошення по 8 сот. за слово. Перше слово і товстий друк числиться подвійно. Найменше оголошення (9 слів) 80 сот.

Сторінкові оголошення

На останній сторінці: 1/2 стор. 180·— зол., 1/4 стор. 90·— зол., 1/8 стор. 45·— зол., 1/16 стор. 25·— зол. В редакційному тексті: 1/2 стор. 280·— зол., 1/4 стор. 140·— зол., 1/8 стор. 70·— зол., 1/16 стор 35·— зол.

При кількаразовім анонсуванні даємо значну знижку

Видав й редагує Комітет У. К. О. — Здрукарні „Графія" Львів, Тиха 5 Тел. 2-83. — Відповідальний редактор Панталеймон Хитра.

Porto opłacono ryczałtem.

Рік XI. Львів, неділя, 23 лютого 1936. Ч. 14 (913)

НОВА ЗОРЯ

Виходить 2 рази тижнево: в четвер на 8 ст. під неділю на 8 ст.

АДРЕСА: Нова Зоря, Львів, ул. Гродзіцких ч. 2.І. п. - Тел. 105-72.

Передплата в краю: чверть-річно 6 зол., місячно 2 зол., Закордон чверть-річно 9 золотих

Ціна числа 20 с.

Конто ч. [illegible] Львів 505.796

ЩО СКАЗАВ ПРИМАС МАДЯРЩИНИ

про християнські основи міжнародного життя.

В Будапешті відбувся ряд відчитів про актуальні питання сучасности. Кардинал Шереді виголосив перший відчит про християнські основи міжнародного життя. Він сказав м. і.: Люди створені до збірного життя. Те що говоримо про одиниць, відноситься таксамо добре і до цілих народів. Особливо нині світ став малим внаслідок поступів комунікації. Тому народи не можуть жити самі в собі, не можуть виречися співжиття. Державна автаркія се заперечення природних людських прав. Автаркія се плід здеправованого духа сучасности, котрий віддалився від Бога. Автаркія потягає за собою брак рівноваги у співжиттю держав, коли закориниться хочби тільки в одній державі. Слушно каже св. Тома Кемпійський, що „найглибша і найбільше поучаюча фільософія се пізнання самого себе й упокорення себе." Чоловік, що потрафить оцінити себе об'єктивно, може заняти відповідне місце в суспільности. Те саме відноситься до народів. Коли вони не хочуть наразитися на розчарування і блуди, мусять признатися до своїх проступків. (КАП).

Достатне життя
Належну пошану
Ідеальні відносини
Суспільне становище
Торговельні звязки
Економічну незалежність
Реальні користи
запевните собі, складаючи свої ощадности в
КООПЕРАТИВНОМУ БАНКУ
„ДНІСТЕР"
ЛЬВІВ, УЛ. РУСЬКА Ч. 20.

Небувалий військовий буджет в СССР

В р. 1933 — 1½ міліярда рублів, в р. 1936 — 14.8 міліярдів!

В який застрашаючий спосіб росте військовий буджет СССР, свідчить звіт Молотова. Він заявив, що військовий буджет СССР виносив в р. 1933 — 1½ міліярда рублів, в р. 1934 — пять міліярдів, в р. 1935—6.5 (фактично видано 8), а тепер виносить 14.8. А що вартість совітського рубля від 1933 р. до 1936 р. піднеслася задля приняття большевії до Союза Народів і з инших причин, отже прогресія в збільшуванні большевицького військового буджету в дійсности ще більша ніж прогресія цифр. З того ясно, що большевизм лагодиться не на шутку на завоювання світа.

Нові нафтові жерела в Галичині

З приводу відкриття нафти в околиці Липя і Михнівця віцепремієр Квятковский заявив в сенаті: „Правдоподібно стоїмо супроти факту нового досить видатного нафтового басейну." Власники нафтових грунтів в тій околиці переважно здержуються з контрактуванням піль, ждучи на заанґажування українського капіталу. Депутація власників-селян з тих околиць була недавно в тій справі у Львові, де вже наші люди творять відповідний ініціятивний комітет для зібрання потрібного капіталу.

Еспанія знов перед революцією

Праві масово опускають край.

При виборах в Еспанії побідив союз лівих партій. Праві, прочуваючи революцію, масово опускають край. Всі готелі в анґлійськім Ґібральтарі переповнені. На цілій території Еспанії оповіщено стан облоги. Впроваджено остру цензуру листів і депеш. Публичні зібрання можуть відбуватися лиш під стислим надзором властей. Військовий ґубернатор Мадриту дістав широкі повновласти вдержати порядок всіми способами. Рада міністрів радить без перерви. Перед палатою, де радить правительство, уставлено сильні відділи цивільної ґвардії. Премієр зарядив випущення на волю всіх політичних вязнів і видав дозвіл на поворот політ. еміґрантів.

І Жиди домагаються автономії

В соймі сіоністичний посол др Зомерштайн домагався автономії для Жидів в Польщі. Він говорив м. і.: Жидівське населення в Польщі загрожене в своїх найпримітивніших правах. На Жидів нападають і бють їх. Проти Жидів йде пресова пропаганда, що підготовляє бойкотову атмосферу. Жиди живуть в Польщі від віків, не чуються тут чужинцями і тому не хочуть дати себе випхати з Польщі. Вже премієр Бартель ствердив 10 літ тому, що господарський антисемітизм шкодить державі. Розвязка жидівської проблеми в Польщі се надання Жидам автономії.

Великі морози і сніги в Европі

Богато людей замерзає. — Комунікація перервана навіть на полудні.

В Естонії морози доходять до 32 степенів низше зера. Пристань в Таліні покрилася грубою верствою леду. Внаслідок морозів здержано корабельний рух в цілім фінськім заливі. Над цілою Данією перейшла незвичайно сильна снігова буря. Самоходовий рух перерваний. Зелізничий рух дуже утруднений. На 4-ох приватних зелізничих лініях зовсім перервано рух поїздів. Здовж цілого німецького побережжа на Північнім Морі і на Балтійськім Морі панувала така густа мрака, що зовсім здержано корабельний рух. Також в північній Польщі впали сильні сніги. Вони дуже утруднюють самоходову і зелізничу комунікацію. Про міцні морози повідомляють з Балкану. В Болгарії сніговії засипали зелізничі шляхи. Богато людей позамерзало. Голодні вовки нападають на села. В Туреччині сніговія перервала богато телеґрафічних ліній. В Тракії замерзло богато людей.

Страшна буря на Чорному Морі.

З Царгорода доносять: Над Чорним Морем шаліє давно небувалий ураган. Він пригнав три совітські парові кораблі до берегів Ромунії, поломавши їм керми. Три инші, також без керм, кидає крутіж по морі. — Над Болгарією така сніговія й метіль, що погибло поверх 100 людей. Та сніговія далася чути навіть через Адрійське Море в Італії, причім мороз в горах Італії доходить до — 19 степенів.

ЧОГО НАС ВЧАТЬ

два памятні дні 22 січня?

В чч. 5 і 8 „Нової Зорі" подали ми історію двох наших „22 січня" з 1918 і 1919 рр. В тій історії представили ми передовсім тло, на якім повстали оба згадані акти. А далі навели ми оригінальні історичні документи, котрі показують нам ті акти такими, якими вони були в дійсности. Вкінці звернули ми увагу на деякі найбільш характеристичні сторони і наслідки тих актів.

Та кожда історія людських діл с е н е т і л ь к и о п и с тих діл. Се також запис зроблених д о с в і д і в. Як така — історія, як кождий зроблений досвід, чогось учить. Ствердили се вже старі Римляни, котрі й назвали історію — „учителькою життя."

Чогож учать нас історії обох наших „22 січня"?

Як свідчить наглядно історія першого „22 січня" з 1918 р., Вел. Україна була в тім часі до державної самостійности зовсім незріла.

Незрілі були передовсім народні маси, які про державну самостійність України зовсім не думали, тільки про поліпшення свого матеріяльного положення через відібрання майна богатшим. Одначе народнім масам годі дуже дивуватися. Та незрілі були також українські партії, котрі таксамо не бажали державної самостійности України, але навпаки — були за звязком з Росією. Незрілі були вкінці навіть українські політичні і державні провідники, котрі не тільки нікого не вели, але самі йшли у х в о с т і мас і партій тай таксамо, як вони, не бажали собі самостійности, бо не бажали відриватися від Росії. Се все безперечні факти, котрі стверджує історія тих часів і котрі ми представили докладніше в ч. 5 „Нової Зорі" за б. р.

Та клясичним свідоцтвом незрілости Вел. України того часу до державної самостійности є й на завсіди остане IV-тий Універсал Української Центральної Ради. Теоретично той Універсал проголосив державну самостійність України. Та яку практичну вартість мало те теоретичне проголошення державної самостійности, коли одночасно той самий IV-тий Універсал, заряджуючи демобілізацію і зносячи постійну армію, р о з б р о ю в а в У к р а ї н у! Розброював якраз тоді, коли Москва йшла війною на Україну, щоби знищити її державну самостійність. Вкінці той Універсал повідомляв населення України, що Українські Установчі Збори мають рішити про

федерацію України з народними республиками б. Росії. Отже IV-тий Універзал проголошував державну самостійність України й одночасно нищив ту самостійність і практично і теоретично.

Та всеж таки Українська Держава над Дніпром у 1918 р. повстала. Вона повстала одначе не як вислід внутрішнього хотіння України, але як акт, вимушений тодішними міжнародними обставинами. Про те вимушення говорять виразно тодішні головні українські партії у своїх пресових орґанах. Про се пише також сам президент Української Центральної Ради проф. М. Грушевський безпосередно після оголошення IV-го Універзалу. Всі вони прямо виправдуються (!) за проголошення державної самостійности України!...

Чиж супроти сказаного вище можна дуже дивуватися, що Українці не боронили України перед московськими большевиками, котрі йшли на Україну війною?...

Українці не боронили України просто тому, бо: 1) IV-тий Універзал проголосив, що „тепер війні кінець" та зарядив демобілізацію і знесення постійної армії, а промисловим закладам наказав негайно припинити працю на оборону краю — отже пощо було йти на війну?; 2) той самий Універзал проголосив, що Україна може війти у федерацію з державними новотворами, на котрі тоді розбилася була Росія, — отже пощо було відриватися? Тому коли московські большевики, йдучи на Україну, таксамо проголосили: 1) „далой войну!" і 2) „самоопределение вплоть до отделения" — то яка рація була воювати з ними? Тимбільше, що й під суспільним оглядом IV-тий Універзал і московські большевики майже не ріжнилися між собою. Обоє зносили приватну власність, націоналізували торговлю і т. п. Що більше! В большевицьких відозвах не говорилося тоді про федерацію України з Росією, тільки — навпаки — про „самоопределение вплоть до отделения." Отже теорія московських большевиків в українській справі була тоді навіть більше самостійницька, ніж теорія Української Центральної Ради. Такого баламутства ще світ не бачив!

Так виглядала державна „зрілість" Вел. України у дні 22 січня 1918 р., коли Центральна Рада в Київі під натиском міжнародних обставин проголосила державну самостійність України...

Не будучи зрілою до державної самостійности, Вел. Україна й не могла цінити тої самостійности. Вона більше цінила партійні програми та соціяльні кличі, ніж свою державність. Се виявилося дуже наглядно вже незабаром після 22 січня 1918 року. Се й було головною причиною конфлікту між Українською Центральною Радою і Німцями, котрі проголошену IV-тим Універзалом теоретично державну самостійність України здійснили практично. Се й було також головною причиною українського повстання проти гетьманської Української Держави в листопаді—грудні 1918 р. та її повалення. А оправдується до нині валення своєї гетьманської держави тим, що, мовляв, вона проголосила федерацію з Росією і що повстанці виступали в обороні Центральної Ради. Тимчасом якраз Центральна Рада голосила і вкорінила ідею федерації з Росією та робила се без ніяких користей для України, коли гетьманови за само проголошення федерації з неістнуючою Росією Антанта оферувала визнання і поміч. Тільки повстання унеможливило се.

Кілька тижнів після упадку гетьманської Української Держави прийшов другий 22 січня 1919 р. Тоді проголошено державне зєднення Галичини з Великою Україною.

Вже в ч. 8 „Н. З." подали ми історію того другого 22 січня з 1919 р. Там оповіли ми також про наслідки, які він мав для Галичини. Тому тепер звернемо увагу тільки на науку, яку той акт дав і все буде давати Галичанам.

Якаж та наука?

Як відомо, Галичина була в 2-ій пол. XIX-го і на поч. XX-го ст. найсвідомішою і найбільш зорганізованою під національним оглядом українською землею зі всіх українських земель взагалі. Тому Галичину справедливо називали „Українським Піємонтом." На Галичину як на „Український Піємонт" дивилася передовсім Велика Україна. Куліш, Антонович, Кониський аж до Грушевського включно — всі вони звертали свої очи на Галичину, признавали їй особливу ролю в визвольних змаганнях України і вязали з нею певні надії.

Та чи Галичина була вповні свідома своєї ролі і свого значіння як „Українського Піємонту"?

Хто знає історію Галичини 2-ої пол. XIX і поч. XX ст., той мусить відповісти на поставлене вище питання заперечуючо. І дійсно: Галичина, не зважаючи на назву „Українського Піємонту", була далека від повного розуміння своєї ролі і значіння як „Українського Піємонту." Навпаки! Галичина бачила „Український Піємонт" не в собі, але — на Великій Україні... Нічого не важило в очах наших людей те, що на Вел. Україні українська національна свідомість серед інтеліґенції майже не істнувала а в масах зовсім не істнувала; що там українське національне життя було ще в колисці; що тамошне українство обмежувалося тільки до етноґрафії й літератури „для домашного обихода"... Галичина на все те звертала дуже мало уваги. Вона бачила тільки — великі простори українських земель і великі маси українського населення. Галичани захоплювалися історією й етноґрафією тих просторів і тих мас. Вони вірили в їх якусь містичну силу. Словом: Галичани дивилися на Велику Україну через рожеві окуляри романтики.

Отсе непередумане романтичне відношення Галичан до Вел. України мало фатальні наслідки. Бо воно з одного боку переціновало Вел. Україну а з другого — недоцінювало, а то й обезцінювало Галичину.

Найбільш ярко виявилися фатальні наслідки романтики Галичан щодо Вел. України в 1918 р. Мало се місце в листопаді того року, коли Галичина проголосилася самостійною державою і коли в звязку з боями у Львові звернулася до Галичан, що були на Вел. Україні (СС.), з зазивом — йти на відсіч Львовови. Та галицькі СС. відмовилися йти до Львова. Бо саме тоді готовилося на Вел. Україні — повстання проти Гетьмана і СС. замість на Львів пішли на Київ! Бо казали, що „Київ важніший ніж Львів." У висліді: не маємо ні Київа ні Львова.

Річ ясна, що на такий крок галицьких СС. вплинуло передовсім їх романтичне поняття про Вел. Україну, яку вони всупереч дійсности уявляли собі дозрілою до самостійного державного життя. І далі на такий їх крок вплинуло недоцінювання значіння Галичини, яка могла тоді стати „Піємонтом України" в буквальнім значінню тих слів.

Романтикою — в значінню ілюзоричности — був овіяний також акт з 22 січня 1919 р.

Заключаючи той акт, Галичина сподівалася осягнути ним передовсім поміч Вел. України в своїх змаганнях за вдержання державности. Та дуже скоро прийшло розчарування. Вел. Україна не тільки не помогла Галичині вдержати її державність, але навіть відреклася Галичини.

Такий був епільог акту 22 січня 1919 р. Той епільог був зовсім природний. Бо коли Вел. Україна не цінила своєї власної держави, яку завалила, то як могла вона цінити Галичину, якої не цінили навіть самі Галичани?

Досвід, який зробили на Вел. Україні галицькі СС, котрі поставили вище несвідому національно Вел. Україну від національно свідомої Галичини і також досвід, який зробили з Вел. Україною Галичани взагалі, котрі актом 22 січня 1919 р. „Український Піємонт" підпорядкували незрілим іще до державної самостійности просторам і масам, дав нам тяжку науку а саме:

1) Не переціновати Вел. України, але дивитися на неї зовсім реально. Бо не простір і не число населення рішає про долю народу, але його національна свідомість. А національна свідомість на Вел. Україні була, е і ще довго буде дуже низька, богато нижча ніж у Галичині. Тому ставка на ту свідомість буде розчаровувати подібно, як розчарувала в 1918-20 і Українців (між ін. Галичан) і чужинців.

2) Не обезцінювати Галичини, котра е нині найсвідомішою під національним оглядом землею з усіх наших земель і котра тим самим повинна відіграти особливу ролю. Вона вже раз відіграла в історії ролю „Піємонту України", коли по упадку старої київської держави дала разом з Волинью почин до створення української держави, котра обєднала в собі майже всю решту українських земель та сягала від Ряшева і Берестя аж по Київ і Чорне Море.

3) Трета дуже важна наука: що ті, котрі в пресі і публичнім життю взагалі впоюють в нашу суспільність погляд, немовби Вел. Україна була важніша для нашої національної справи ніж мала Галичина, — голосять неправду і то таку неправду, що під національно - політичним оглядом приняття її нашою суспільностю булоб рівнозначне з удушенням і погребанням нашої національної і державної справи взагалі. Правду сих слів видно особливо в таких неспокійних часах, котрі вже пережило наше покоління.

4) Четверта і найважніша наука: мала Галичина завсіди була, е і буде Піємонтом України. То значить, що вона мусить також поступати так, як поступав Піємонт. А Піємонт ані не піддавався Римови ані не лучився з Римом як рівний з рівним, тільки прилучив Рим до себе, хоч Рим був і е традиційним центром Італії і блиск його в історії без порівнання більший, ніж блиск Київа. Отсей погляд мусить наперед бути устійнений в дусі Галичан як непоколебимий аксіом всеї української нації.*)

*) На сю тему гл. три статті в „Н. Зорі" р. 1929 чч. 71, 73 і 76 п. з. Український Піємонт. Чи роля Галичини в процесі формування української нації вже закінчена?

З таємниць сучасної Франції

Що роблять у Франції платні аґенти?

Французький адмірал Шверер, один з провідників французьких роялістів, напечатав отвертий лист до членів і симпатиків монархістичних організацій. Адмірал атакує французьке правительство і називає розвязання монархістичних організацій безправством. Одинока мнима вина монархістичних організацій се поборювання таких ворогів французького народу як Блюм, котрий стремить до викликання війни. Адм. Шверер твердить, що як Кашен се платний агент Москви, так Фляндєн, Еріо, Ріно на услугах Англії. Таким чином французька республика кермована з закордону. Договір з большевиками провадить Францію до війни з Німеччиною. Тимчасом совітська Росія віддалена 1.600 км. від кордонів Німеччини, тому не може бути для Франції корисним союзником. Треба повалити теперішний республиканський устрій і привернути монархію, бо тільки під скіпґром короля Франція зможе відзискати свою давну світлість і виконати свою історичну місію. Розвязання „Аксіон Франсез" не має впливу на розвій монархістичного руху у Франції, бо після розвязання число зорганізованих монархістів постійно зростає.

Протирелігійний музей в Москві

„Вечерная Москва" звідомляє: В московський протирелігійний музей привезли: 1) Фрески роботи артиста Васнецова з церкви в Гусь-Христальнім, 2) фрески з церкви в селі Павловім, що представляють, як у пеклі між грішниками мучаться Лев Толстой, Тютьчев і Шекспір, 3) ряд цінних предметів з бурятського буддійського монастиря, між ними подоби зі слоневої кости, деякі до 5 метрів високі; особливо замітна панорама, що представляє буддійсько-лямайський рай з райськими птицями, овочами і цвітами. (Розуміється, всі ті твори мистецтва боль. зрабували в святинях).

ОСИП НАЗАРУК

Ἔσχατα καὶ ἀνώνυμα

УНО й УНДО на тлі волинської справи.

Історія й сучасність УНО в моїй свідомости.[1])

ЗМІСТ: Чому і кому написана ся стаття? — Еволюція одного життя. — Характеристика правдивих Українців. — Вівія затроєного скорпіона і про те, що його затроїло. — Характеристика українського терену праці. — Демонстрація українського пролетаріяту за українським монархізмом. — Мертві і живі в УНО. — Як двома словами схарактеризував нашу землю грецький подорожник. — Котрі найгірші банди зі всіх ватаг „Скитів і Сарматів." — Про повільне назрівання політичних організацій. — Про те як нас підлічила чрезвичайка. — Коротка характеристика наших соціялдемократів і радикалів. — Чому вони не обняли спадку по большевиках? — Значіння пацифікації в будуччині. — УНДО й вибори. — Нельояльність УНДА супроти власної суспільности, або др Л. Макарушка в Женеві. — Чому УНО ваяло участь у виборах? — Про одну темну містерію і про її невідомого автора. — Проекції в минуле і в будуче.

По оповіщенню моєї першої статті „УНО й УНДО на тлі волинської справи" одержав я тільки устних і писемних запитів навіть з найвищих інтелектуальних кругів нашої суспільности в справі УНО, його відношення до УНДО і до волинського ВУО, в справі ріжниць та подібности політичної лінії тих трох організацій, в справі „угоди" УНДА й УНО з польським правительством і т. д., що я прийшов до переконання, що треба наперед представити бодай коротко історію повстання УНО та історію її участи в останніх виборах, заки можна буде представити спробу ужиття імен парляментарних представників УНО до того, до чого їх спробував ужити п. Василь Мудрий у своїм інтервю в „Неділі" з 5 січня 1936 р.

В попередній статті представив я, як УНО стало на становищі, що треба Галичанам і Волинякам змагати до спільного представництва в Польщі (в цілі витичення собі одної національно-політичної лінії) і яким способом п. Василь Мудрий, голова УНДА, спробував підважити ту необхідно потрібну засадничу лінію політичного поведення нашої нації в Польщі. А в сій статті хочу представити причину мого здивування на тім тлі, найбільшого здивування, якого я взагалі зазнав в моїй політичній діяльности. Пишу про се не тому, що воно може бути одним цікаве, а другим чимнебудь докучливе. То значить, пишу не для власної приємности, сатисфакції або заспокоєння злорадности (властивої в меншій або більшій мірі мабуть всім людям з виїмком святих), — тільки списую се як одну з частин мого політичного досвіду, списую головно для тих, котрі по нас будуть займатися українською політикою.

А не легке се діло — українська політика!

Щоб теперішні й будучі українські читачі могли зміркувати, що саме могло викликати в мені аж таке здивування, що я називаю його найбільшим, треба зачати трохи здалека і представити засадничу зміну моїх політичних поглядів, а саме зліва на право: бо все те вяжеться в сій цікавій справі та щойно з тою зміною стала можлива моя співпраця в такій правій організації як УНО.

Ту засадничу зміну пережив я в роках 1922—1927, поза українською національною територією, в далекій Канаді і в Злучених Державах Північної Америки. Я виїхав туди в літі 1922 р. А стан мій був тоді в неоднім подібний до стану, в якім є тепер п. В. Мудрий. То значить, я був тоді під оглядом політичним республиканцем, під оглядом релігійно-церковним крайним лібералом, під оглядом партійним галицьким радикалом, під оглядом суспільним соціялістом, котрий признавав в дечім рацію навіть анархістичним теоретикам (відбивалася драгоманівщина). З нашої минувшини любив я вправді княжу, значить монархічну епоху, одначе щоби в теперішних часах вклонитися якомунебудь монархови, се було для мене чимсь страшним. Таксамо не міг я собі уявити напр. послуху для „чужого нам" Папи римського. Як відомо, правдиві Українці свого не люблять слухати тому, що він свій, а чужого тому, що він чужий — хіба мусять.

Щойно кількалітній побут за океаном і обсервація тамошних людей англосаської раси та їх відносин глибоко переорали мої погляди і привички в думанню. На тім переораним ґрунті виріс і вернувся до краю зовсім інакший чоловік: віруючий в Бога монархіст, католик, противник радикалізму і соціялізму, консерватист.

Весь той час провадив я листування з покійним Вячеславом Липинським, при чім я йому виказував на підставі своїх обсервацій в Новім Світі, що невільно приймати атеїстів до консервативної монархічної організації, бо се рівнозначне з розвалом такої організації. Він зразу стояв на становищі, що політична організація мусить бути загальна і не може аж так уважати на релігійні погляди членів, але потому написав мені, що в тій точці помилявся: видно мусів в Европі зробити такі самі помічення, як я в Америці.

Головний вплив у посуванні моїх поглядів сильно направо мали на мене за морем чотири помічення: 1. Перше те, що в обидвох краях англосаської культури в великій пошані було Святе Письмо. 2. Що в обидвох тих краях найсильнішою добровільною організацією серед суспільности є католицька Церква, котра там не має ніякої допомоги від правительства і не хоче мати (що власне мені найбільше імпонувало). 3. Що в монархічній Канаді було без порівнання менше звичайних і політичних злочинів (при виборах) ніж у республиканських Злучених Державах Північної Америки, навіть у великих містах. 4. Що робітництво в Канаді з великою пошаною відносилося до монархістичної традиції свого краю.

Пережувавши в собі ті помічення і враження, відважився я зробити експеримент з нашим фабричним робітництвом в Детройті: я дав там ряд публичних лекцій про конечність підпертя робітниками української монархістичної ідеї. Лекції ті були переняті, розуміється, також виказуванням ваги і значіння релігії та католицької Церкви для морального здоровля нації. Хоч то були часи, коли большевизм мав в масах нашого робітництва без порівнання більше симпатії й довіря ніж має тепер, то мене на моє здивування не тільки не обкидано камінням, ні полінами (чого я весь час сподівався), але уважно вислухано. А на салі була значна часть наших збольшевізованих робітників. Вони може навіть переважали тих, що трималися Церкви. Небогато часу минуло — і в тім самім Детройті бачив я ще власними очима таку велику демонстрацію нашого фабричного робітництва під прапорами і (виписаними на них) кличами українського монархізму, що в великім місті Форда мусіли здержати навіть трамваєву комунікацію.

Сей практичний досвід з нашим фабричним пролетаріятом переконав мене наочно, що неправдою є, немовби робітництво мусіло бути прихильне тільки революційно-руїнницьким ідеям. Я переконався, що воно може підпирати також ідеї будуючі, консервативні, як Церкву і монархізм, — розуміється, коли не будемо ждати з заложеними руками, але ясно й отверто представимо тому пролетаріятови і всему свому народови, в чім річ, в що треба вірити, за чим, чому і як треба обстоювати.

З доконанням того експерименту, в котрім розуміється дуже гарно помагали мені тамошні робітники та деякі інтеліґенти, — мій новий світогляд був уже готов. Образово кажучи, він представлявся мені так: Наш обездолений український нарід виглядав у моїх очах — на тлі тяжкої недуги ностальгії, котра мучить кождого еміґранта в далеких краях — як великанський скорпіон, чорний від праці і голоду, що тому перемінився в скорпіона, бо його віками затроювано, наперед в области релігійній (схизма!), потому ще й соціяльній („козаччина, ляччина, ханщина, панщина"!) — звичайно в ціли неймовірного визиску. Тепер той скорпіон задурманений виключно лівими ідеями виром крутиться на місці й сам себе жалить своїм затроєним жалом. А мав той скорпіон в моїх очах тільки одну половину орґанізму, ліву, бо праву по части сам собі з дуру відкусив, по части инші йому відкусили і смачно зїли. Тай власне тому конає в болючих судорогах. Отже я прийшов до висновку, що тому скорпіонови треба добудувати праву частину його орґанізму, в котрій булиб лад і порядок, спокій і сила. Тоді той скорпіон прийде до себе, успокоїться, перестане стікати кровю і стане шануючим себе народом, шанованим між народами світа. Отже діяльність в тім напрямі розпочав я ще в Америці. З думкою про неї приїхав я й до Европи.

Річ ясна, що коли мені тут заоферували працю редактора католицького орґану, я по деякій надумі й переписці з покійним В. Липинським — приняв її. „По деякій надумі" кажу тому, бо ще до Филаделфії, де я редаґував ґазету „Америку" в католицькім дусі, писав мені пок. Липинський, що нема на світі тяжшої роботи як бути редактором католицької ґазети. Тільки наївні думають, що се легка справа. Переважила в мені думка стати тим редактором м. і. тому, що допомогу прирекли мені тоді такі поважні сили як покійний вже проф. С. Томашівський, потому пок. В. Охримович і від самого початку директор Бібліотеки НТШ Ів. Кревецький (котрий мені ще до Америки писав, що якби я тут у краю вложив тільки енергії в публичну працю, кілько я вкладав її на еміґрації за морем, то овочі булиб з того тут ще далеко кращі). То зі світських людей, крім деяких молодих сил, які робили на мене дуже добре враження. А з духовних прирік свою поміч такий визначний учений в церковних справах і досконалий знавець нашого краю, як тодішний ігумен монастиря ЧСВВ у Львові, Впр. о. Т. Галущинський, за котрим розуміється стояв цілий Чин, сила далеко більша, ніж люди звичайно думають. До того всего опіку над орґаном, котрий я мав редаґувати, прирекли два Владики наші: станиславівський Преосвящений Григорій Хомишин і перемиський Преосвящений Йосафат Кoctиловський. Першого з них я до того часу не знав особисто, тільки зі слуху і з преси, а другого знав я з університетських часів. Словом перспективи до праці виглядали мені дуже гарні, хоч я вповні здавав собі справу з того, що мені, б. довголітньому радикалови і соціялістичному агітаторови з різкими манірами, привичному до висказування своєї думки кождому без обиняків, не легко буде зживатися в праці з таким непривичним для мене товариством — в часі, коли я вже був вповні дозрілим мущиною і мав уже вироблені та вкорінені методи праці й поведення.

Другий образ — поруч скорпіона — яким я уявляв собі ґрунт, серед котрого прийдеться мені працювати, був приблизно той, що я колись знайшов його в однім з висказів Арріяна Флявія, мабуть найлучшого грецького письменника пізної старини, визначного подорожника, історика, географа і фільософа. Він уродився в Нікодемії, в I ст. по Христі. По нім маємо найлучше представлення етики стоїків і короткий підручник моралі, перероблений св. Нілем в християнськім дусі ще в V ст. по Христі. Той Арріян жив за часів римського цісаря Гадріяна, з котрим приятелював. І виготовив для нього м. і. цінний опис своєї подорожі здовж берегів Чорного Моря. Отже той совісний письменник старини пише, що в країні між теперішною Одессою (Portus Isiacorum) та устям Дунаю не було тоді нія-

[1]) УНО = Українська Народна Обнова (політ. організація католиків). — УНДО = Українське Нац. Дем. Обєднання. — ВУО = Волинське Українське Обєднання. — УПР = Українська Парляментарна Репрезентація.

ких людських осель, лиш ἔρημα καὶ ἀνώνυμα.[2]) Докладні досліди показують, що той совісний подорожник, історик і географ висказався недокладно: бо на тій полосі а саме при устю ріки Ботни до Дністра було тоді гарне грецьке місто Тирас, котре якраз тоді било навіть власну монету.[3])

Та, двома словами змальована, картина пізнішого українського простору заселення — дуже мені підходила для того, щоб я міг собі ясно представити ґрунт, на якім я мав працювати. Підходила включно з тою недокладністю про Тирас. І не тільки підходила, але була мені дуже потрібна, бо для діяча нема нічого важнішого, як добре зорієнтуватися в терені, на котрім має працювати. Отже на підставі тої двома словами давно змальованої картини уявляв я собі ґрунт своєї праці як слідує: Весь простір української землі, як виглядав за згаданого грецького подорожника, такий остав по сей день. То значить: ἔρημα καὶ ἀνώνυμα. Розуміється, не під оглядом недостачі осель, але під оглядом свідомо і традиційно культивованої думки на тім просторі. Виїмки (ті гарні Тираси!) становили в моїх очах наші епископські столиці, нападані зі всіх сторін всякого рода бандами „Скитів і Сарматів", то значить ріжними сучасними партіями та далеко гіршими від них ґрупами „оборонців гр. кат. Церкви", що як вихри на степах повставали з ріжних „ізмів" і крутіжем покрутившися по головах населення та засипавши йому їдким порохом очи й наробивши всякої іншої шкоди, — таксамо скоро й несподівано заникали як повставали. Спершися в думці на стару розумну римську практику, висказану словами: „Sanabiles fecit Deus nationes", постановив я як світський чоловік при помочі инших світських людей, ставши при однім такім „Тирасі", згл. при двох, котрі нам тоді давали можність праці — зробити, що зможу по моїм скромним силам. Як світський чоловік постановив я собі передовсім занятися світськими публичними справами нашої суспільности, сперши їх на духовій католицькій підставі та під оглядом технічним старанно поставити пресовий орґан, — а справи чисто духовні лишити духовним.

Я постановив 15 літ свого життя жертвувати на творення і на примінення до нашого ґрунту політично-суспільної ідеольоґії, розуміється, коли Бог дасть прожити тих 15 літ[4]). Та співтворення тої ідеольоґії з природи річи викликало також потребу творення й орґанізації, котра відповідалаб тій ідеольоґії й навпаки. Я вповні здавав собі справу з того, що ні та ідеольоґія, ні та орґанізація не може скоро змінити вигляд і нутро нашої суспільности, бо ідеї й орґанізації, котрі мають на цілі основні зміни суспільности, дозрівають все помалу, так ліві як і праві. Доказує се нпр. історія німецької соціял-демократії, котра вже в 1848 р. мала докладно вироблену ідеольоґію, а слабеньку ролю в практично-політичнім житті могла зачати щойно в 70 рр. і пізніше. Доказує се також історія великої політичної катол. партії „Центра" в Німеччині: та партія зачала кільчитися ще в часах віденського конґресу, а до впливу прийшла властиво аж за наших днів (тай скоро утратила його в народі тому, що спрягалася з чинниками, з якими їй було не по дорозі).

Отже мені й мому оточенню залежало покищо лише на витворенню чистої й ясної політично-суспільної та здорово-національної ідеольоґії. Тай на тім, щоб слушною критикою всего нашого публичного життя підготовити ґрунт під велику будову для тих, що прийдуть по нашім поколінню. На скорім створенню більшої орґанізації нам не залежало, — а вже на тім, що звичайно називають „участю в практичнім політичнім життю", себто на участи в послуванні до парляменту нам зовсім не залежало. І навіть не могло залежати: вже тому, що та участь була очевидно безвиглядна при затроєнню демаґоґією широких мас нашого народа та при повнім засліпленню загалу нашої інтеліґенції.

Як відомо, одна часть тої інтеліґенції була засліплена націоналістично-язическими — щоб ужити того старого, дуже влучного вислову — кличами („Україна понад все"!), до террору включно. А друга часть була засліплена большевицькими кличами „про гарну державу за Збручем". При тім ті два засліплення чергувалися навіть в одних і тих самих орґанах. Поза тими двома таборами оставали тільки люди асуспільні, т. зн. такі, які взагалі ніякими публичними справами зроду не цікавилися та нечисленні одиниці з більшим життевим досвідом, котрі просто не знали, що робити в тім хаосі. Розуміється, з такими демаґоґічними кличами, які видвигали тодішні наші націоналісти з одної сторони а большевики з другої, новозорянська ґрупа не могла переліцитовуватися в затроєних демаґоґією масах. З тих причин наш виступ на парляментарну арену був безвиглядний і УНДО надармо боялося нас на тій арені та надармо делеґувало до спеціяльно творених орґанізацій ріжних націоналістів, котрі мали утруднити нам вихід на арену „практичної політики" в розумінні УНДА. Ми і під практичною політикою розуміли щось інше ніж УНДО і на арену його „практичної політики" — по короткім ваганню махнули рукою.

Та часи змінилися. На Великій Україні московська чрезвичайка почала успішно лікувати Українців від усяких симпатій до большевизму. Лікувала основно. Нпр. розстрілювала та засилала на Сибір і на Соловки навіть найбільших галицько-большевицьких крикунів і їх синків. І сповнилося те, що так часто підчеркує Святе Письмо кажучи: Тим будеш покараний, чим грішиш. Кого не розстріляла чрезвичайка той застрілився сам. Так галицькі інтеліґенти підлічилися з большевизму також тут на вид науки, яку їм давала одинока в своїм роді інституція звана тепер невинним іменем „Государственное Политическое Управленіе" (ГПУ). Вилічилися бодай на якийсь час (деякі з них очевидно знов побіжать за большевицькими „подаяніями", точно таксамо як біжать вівці за солею, коли їм тільки ту сіль наставлять).

Так покищо зник з Галичини оден рід демаґоґії. Спадку по большевиках не могли на нашім ґрунті переняти галицькі соціял-демократи, бо вони й перед війною були слабі (головно тому, що в їх рядах не було знаменитих жидівських аґітаторів) і большевики зломали в масі їх вплив остаточно: та маса засмакувала в далеко більше перчених кличах і соковитих привидах, ніж давали їй передвоєнні соціял-демократи. Отже вертатися від большевицьких кличів і міражів назад до соціял-демократичних — се булоб щось таке, якби привикшому до крепкого самогону давати потому пити літеплу воду з розпущеним в ній цукром, навіть без цитрини.

А знов галицькі радикали не могли обняти спадку в масах по большевиках з кількох причин: 1. На велике зменшення їх притягаючої сили в масах і цілковите занулювання її серед інтеліґентної молоді вплинуло тесаме, що я висше сказав про соціял-демократію. 2. Друга неменше важна причина того, що радикали не обняли спадку по большевиках, була та, що вони задовго йшли разом з націоналдемократами й ундистами. Так довго, що в масах затратилося розуміння ріжниці між тими двома таборами чи струями. 3. А трета причина того була й є та, що галицька партія радикалів-соціялістів по суті своїй вже давно не є ні радикальна ні соціялістична. Ні в теорії, ні в практиці. 4. Хоч вона істнує вже поверх 40 літ, то досі нерозроблена ні її ідеольоґія, ні її програма. Зміни в її історії і причини тих змін партії неосвідомлені. Людський матеріял у ній недосліджений. Розуміється, та партія стоїть як свого рода партійне твориво вище ніж ріжношерстна збиранина УНДА і моглаб відограти велику ролю в публичнім життю нашого селянства й тим самим всеї нації, якби стала звичайною буржуазною селянською партією. Та при всій її вищости над УНДО-м їй таки ще далеко до того, щоб могла поборотися за впливи в масах з большевизмом, — далеко м. і. тому, що радикальна партія своє право первородства щодо впливу на селянські маси в порівнанні з УНДО-м відступила томуж УНДО-ви за сім мисок сочевиці.

Так отже вплив большевицької демаґоґії щез без спадкоємця.

На арені остала тільки демаґоґія націоналістична в своїх найріжніших відтінках: від дуже лівого терористичного аж до ліберально-побожного. Лучаються і такі противорічча в многограннім житті народа...

Терористичні відтинки націоналістичної демаґоґії клясично ясно показали нашій суспільности слушність твердження Святого Письма, котре в однім місци каже, що не такі страшні для народа ні голод, ні брак води, ні брак сильних індивідуальностей, ні брак свого війська і свого судді і свого проводу та свого начальства взагалі, — як страшне панування молокососів. Терористичні виступи довели нарешті до відомої пацифікації. Вона до сеї пори не розібрана теоретично та неоцінена ні з нашої сторони ні з польської. Се один з доказів ослаблення й занепаду думки провідної верстви обидвох народів. Гадаю, що властиві наслідки пацифікації щойно зачнуть показуватися, а те, що в звязку з нею показалося, се тільки дрібниці в порівнанні з тим, що пацифікація ще принесе. Не припускаю, щоб цензура дала тут свобідно висказатися про те, що я думаю про будучі наслідки пацифікації, отже не пишу про се.

Кінець того всего був такий, що УНДО вже від довшого часу зачало залицятися до польського правительства і то в великій тайні перед своїм політичним партнером, то зн. перед радикалами. Що діялося внутрі самого УНДА, а саме між його б. головою дром Дмитром Левицьким і теперішним двоголовим Янусом, котрий становить сучасну голову УНДА, приблизно на половину менше розсудну ніж була попередна, — про се докладніше писати не хочу. Сподіюся, що обі воюючі в УНДІ сторони вискажуться про внутрішні боротьби між собою, коли обидві знайдуться в тім саміськім положенні.

Висше згадану таємничість супроти радикалів розтягнуло УНДО таксамо на представників УНО, котрі разом з ним і з радикалами та з представниками інших українських партій спільно взялися до підготовки акту високого національно-політичного значіння, а саме скликання Всеукраїнського Національного Конґресу. В тій ґрі признаю радо невинність п. Василеви Мудрому, бо ту ґру в піжмурки провадив з нами ще др Дмитро Левицький. Оцінку тої ґри требаб перевести окремо, бо вона особливо поучаюча[5]). Ґра та скінчилася в першім етапі тим, що всі представники всіх політичних українських орґанізацій, що підготовляли конґрес, разом з представниками УНДА однодушно згодилися на те, що кожда політична ґрупа може на зовні виступати тільки своїм іменем а не іменем всего українського народу. По тій ухвалі представник УНДА п. др Любомир Макарушка поїхав до Женеви і там промовляв так, що з його промови виходило,

---

Гумор. — Невинний. — Підчас розправи в суді суддя звертається до обвинуваченого: Вже три години триває розправа. Признайтеся нарешті до тої крадежі. — Світлий суде, відповідає обжалований, я невинен. Можу доказати, що якраз тої ночі я крав в іншім місци.

---

[2]) Дослівно: Пустарі й безіменні (простори). Від того й „ереміт", пустельник.

[3]) Якраз на сій обставині спирають деякі учені думку, що того висказу не зробив Арріян, але якийсь инший письменник, званий псевдо-Арріяном. Та нам до повисшого образу се зовсім байдуже. Зрештою невиключена річ, що той, хто написав слова „ἔρημα καὶ ἀνώνυμα", мав на думці брак постійних осель тамошних мешканців, а не прибувших Греків-кольоністів.

[4]) Дещо з наміченої праці вже виконане.

[5]) Сим не хочу сказати, що др Д. Левицький був найгіршим голосом української політики, бо слушно кажуть Німці: „Selten folgt was besseres nach."

немовби весь український нарід в Польщі з задоволенням сквітував зобовязання польської держави супроти себе. Се було вже за влади двоголового Януса в УНДІ, отже сю „мудрість" і „льояльність" супроти власної суспільности можна вже поставити на рахунок п. Василя Мудрого, як перший півучинок того голови.

Чи того домагався хтось з польського правительства, чи може Поляки були за делікатні на аж такий (непотрібний) нетакт і наші паничі з УНДА самі втяли таку штуку, просто з ревности в новій службі, — того не можу сказати, бо не знаю[6]). Взагалі УНДО і за старого і за нового проводу не сказало представникам УНО буквально ні одного слова про свої т. зв. „угодові" переговори з польським правительством. І від самого початку істнування УНО аж до сеї хвилі УНДО ніколи не відносилося до нас навіть у справі виміни думок про становище нашого народу в Польщі, хоч ми спільно засідали в передконгресовім Комітеті, якого досі не розвязано.

В такій атмосфері надходили останні вибори. Вже в цілім краю голосно говорили, що УНДО веде якісь „угодові переговори" з польським правительством. Та нам УНДО дальше нічого не говорило про зміст тих переговорів. Очевидно, панове з УНДА і з „Діла" стояли па становищі, що тільки їх партія репрезентує українську суспільність. Про політичне вироблення п. Мудрого спеціяльно мав я погляд, який мені про нього передав ще пок. Стефан Томашівський і який п. Мудрий потверджував ріжними способами, м. і. своїми описами подорожей по Европі. Признаюся, що мене обхопив страх на думку, що в руках п. Мудрого опиниться хочби тільки половина проводу в УНДІ. Отже я всіми способами пер до того, щоб УНО також взяло участь у визначенні кандидатів при виборах в літі 1935 р. Я хотів, щоб люди з нашої катол. політичної організації могли бути бодай близько того, що буде діятися, бо я вже з практики знав, що до участи в політиці їх не допустять. Які посуви робитиме п. Мудрий і тов., про те я розуміється не мав ніяких сумнівів.

Найповажніші люди в нашій організації були противні участи УНО в виборах і радили пустити УНДО, нехай само пливе поки зможе. Та по довшім опорі уступили моїй аргументації, що ми булиб морально неоправдані, якби дивилися безучасно або й злорадно на те, як найбільшій українській групі буде наливатися брудна вода в уха. Я говорив приблизно так: яка та група є, така є, але вона наша, з нашої суспільности, — і ми маємо обовязок по нашій можности причинитися до того, щоб вона бодай занадто не скомпромітувалася, бо її евентуальна компромітація впалаб до певної міри на всю українську суспільність в Польщі. А щоб хто не подумав, що я пру до виборів тому, бо сам хочу кандидувати, я від самого початку заявив, що кандидувати не буду, бо вразі якби я вийшов послом, не мігби я ні добре виконувати посольства, ні старанно редагувати газети. До того чувся я в тім часі особливо нездоровий. На закид, що наша група ще за молода і просто не має вироблених людей, щоб висилати їх на посольську арену, відповідав я, що ніхто не годен навчитися пливати поки до води не піде.

Таким чином УНО рішилося поробити заходи в справі призначення також наших кандидатів на парляментарних представників, що й сталося. І дальше ми не мали ні з УНДО-м ні з польським правительством ніякої розмови про ніяку „угоду". З нашої сторони просто предложено правительству, що коли воно допускає кандидатів УНДА, то повинно допустити також наших вже тому, що УНДО зійшло на нашу політичну плятформу, а не ми на ундівську. Розуміється, ніхто не міг відмовити слушности так поставленій справі, отже наших кандидатів допущено. Нова власть в УНДІ робила що могла проти того, щоб нам не признано більше кандидатів, та ми тільки вміру їй опонували, бо не було над чим рватися. Звязані з тим всім події хоч дрібного значіння, але цікаві. Як буде колись нагода, то опишу й їх.

Наші кандидати розуміється перейшли таксамо як кандидати УНДА. І коли наші два парляментаристи їхали на перше засідання нової УПР (Української Парляментарної Репрезентації), вступили до мене у Львові, щоб порозумітися, яке становище заняти до УНДА. Я при свідку заявив їм, що на мою думку треба змагати до зединення галицького представництва з волинським і що тільки під тою умовою вільно нам, т. зн. нашій організації, засадничо інакшій ніж група УНДА, мати якийсь звязок з УНДО-м, бо се бувби тоді звязок національний. Оба парляментарні представники УНО відповіли, що вповні годяться на таке становище і що поставлять УНДО-ви відповідне домагання. По спільнім засіданні з представниками УНДА парляментарні представники УНА поінформували мене, що одержали в УНДІ відповідь, що стремління до обеднання з Волиняками буде, а о. сен. Лободич ще спеціяльно потому підчеркував, що сам п. Василь Мудрий заявив, що УНДО буде стреміти до обеднання з Волиняками. На підставі тої розмови два парляментарні представники УНОбнови увійшли до УПР (Галичини), в котрій велику більшість мали представники УНДА. І на підставі тої розмови з двома представниками УНА, котра пішла зовсім гладко і без найменшого спротиву з їх сторони, продовжав я в „Н. Зорі" містити відомі статті в волинській справі, вже тепер і для підкріплення становища представників УНА в УПР. Весь час, коли ті статті печатано в „Н. Зорі", не одержала редакція буквально найменшої замітки проти змісту тих статтей від нікого з членів УНА і передплатників та прихильників нашої газети. Ні словечком не спротивився тим статтям також ні оден з парлям. представників УНА.

Аж до дня 1 грудня 1935 р. відношення УНО до волинської справи не було предметом нарад Головної Управи. Тогож дня з приводу мого побуту в Станиславові скликано засідання Головної Управи УНО. На нім я в присутности о. сен. Лободича (дра Волянського не було, бо — як повідомив нас о. сен. Лободич — виїхав в терен) представив докладно волинську справу і навів свій погляд на неї та деякі арґументи зі статтей в „Новій Зорі". Парляментарні представники УНО до дня 1 грудня 1935 р. не мали за собою ніякого уповажнення Головної Управи УНО ні вступати до УПР, ні складати там якінебудь заяви. А що вони там вже вступили і зложили заяву в справі волинській а саме на підставі розмови зі мною та й потому повідомили мене, що сам п. Мудрий заявив їм, що й УНДО буде змагати до порозуміння з Волиняками, отже треба було нашим представникам „експост" дати апробату Головної Управи на те, що вони вже зробили. Тому вияснивши на засіданні Гол. Управи докладно волинську справу і все, що з нею вяжеться, запитав я виразно, чи хто з присутних має що замітити проти моїх поглядів або чи є хто проти того взагалі. Ні один з членів Головної Управи, ні також присутний весь час моїх виводів о. сен. Лободич не заявився проти того ні одним словом. Отже можна було спокійно приняти, що се опінія і то однодушна опінія Головної Управи про потребу змагання до злуки парляментарних представництв Галичини і Волині. В тім не могло бути ніякого сумніву ще й тому, що перед тим оповіщено в „Н. Зорі" ряд статтей на ту тему. Отже чейже бодай оден член Головної Управи, маючи перед собою редактора „Н. Зорі", котрий референував волинську справу, бувби прецінь виступив проти поміщування таких статтей, якби з такими статтями не годився. Неприсутність на тім засіданні дра Волянського також не могла мати в тій справі найменшого значіння, бо й він ні словечком не спротивився змістови статтей напечатаних в „Н. Зорі" у волинській справі. А прецінь як кождий голова партії мав обовязок написати щось до свого орґану, колиб той орґан пропаґував думку чи засаду, з якою він не годився.

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ВЖИВАЮТЬ ТІЛЬКИ ЦИКОРІЇ „ЛУНА" ВИРОБУ КООПЕРАТ. ФАБРИКИ
„СУСПІЛЬНИЙ ПРОМИСЛ"
ЛЬВІВ — БОГДАНІВКА 30. 8—2—12

Що більше! Ще цілий місяць по напечатанню в „Н. Зорі" з 5 грудня 1935 нотатки про засаду змагання до злуки репрезентацій двох українських країн у Польщі ні один з представників УНО, ні один з членів Головної Управи не заявив ні устно ні на письмі, що має інакшу думку в тій справі. Аж мов грім з ясного неба появилося інтервю п. Василя Мудрого, голови УНДА, в „Неділі" з 5. І. 1936. В нім п. Мудрий заявив, що оба представники УНО в УПР сказали, що в цій справі управа партії вислала до „Н. Зорі" навіть спростування, котре досі в „Н. Зорі" не появилося!

І тут наступило в мене те найвище здивування, про котре я вище написав. Бо ще в сам день появи того числа „Неділі", а саме на яких пять мінут перед тим, заки оден зі співробітників „Н. Зорі" приніс мені пресу і я перечитав інтервю п. Мудрого в „Неділі", — вийшли від мене, з мого помешкання, оба парляментарні представники УНО — і ні словечком не згадували в розмові, що хтонебудь висилав до „Н. Зорі" якенебудь спростування. Ба, що більше. Ми м. і. говорили і про волинську справу тай розсталися в повній згоді щодо неї, а саме як передтим так і на пять мінут перед прочитанням інтервю в „Неділі" і я і вони стояли на становищі, що ухвала Головної Управи УНО з 1 грудня 1935 поставила засаду, котрою мають руководитися представники УНО, а як, коли і з ким перевести ту засаду, се вже питання тактики й обставин, щодо оцінки котрих можна буде заняти відповідне становище потому. В тих питаннях я не впирався, тільки самої засади рушити не давби був. Та її ніхто не чіпав.

Коли я супроти того всего перечитав інтервю п. В. Мудрого, пережив я щось таке чорне й огидне, що нічого подібного в моїм публичнім життю мені ще не лучалося, — а бачив я вже в моїм досить довгім і неспокійнім життю неодну погань. Я не міг собі пояснити того, щоб аж така погань могла обкрутитися якраз довкола місця, котре я уважав за найчистіше в цілім нашім краю: то зн. коло місця, де сидить станиславівський Владика, Преосв. Григорій Хомишин, котрий в найчистішім замірі дав свій протекторат і головну часть ідеольоґічної підстави „Українській Народній Обнові", — що прецінь відоме кождому мешканцеви в цілій державі. Я не міг припустити, щоб католицький священик та ще до того канонік Преосвященого Григорія Хомишина, уміючи і писати й говорити, не написав і не сказав за весь час редакторові католицької газети, що не годиться з ним в якійсь справі, а зате сказав се редакторові ліберальної газети, котра нераз виступала проти Апостольської Столиці, — та й ще до того уповажнив його прилюдно дискредитувати редакцію орґану своєї власної ґрупи, котрої іменем вийшов він сенатором! Та ще більше не міг я собі представити можливости того, щоб юрист, доктор прав і адвокат та й голова і посол УНО п. Волянський повідомляв п. Мудрого, що Го-

[6]) Є деяка підстава припускати, що та женевська ґеніяльність виключно ново-ундівського батьківства: бо якби так з польської ріжаючої сторони був на се натиск, то др Л. М. бувби прецінь надгородженний якимсь мандатом, ян не в соймі, то бодай в Обезпечальні (а так мусів чоловік піти до „Карпатії", зрештою дуже солідного т-ва, отже кривди там не має).

ловна Управа УНО висилала спростування до редакції „Н. Зорі", хоч я від самого початку підготовки УНО все належав до головних співробітників тої організації і все був членом її Головної Управи, але навіть про скликування її засідання в справі спростування я ніколи не чув. Здивований в найвисшій мірі прошу на розмову першого секретаря Головної Управи п. Романа Гайдука і питаю його, може він одержав коли повідомлення про засідання Гол. Управи УНО, на котрім мала бути мова про якесь спростування, або чи одержав бодай „експост" якусь вістку про се... Відповів, що нічого про те не знає, що ніхто ніколи нічого йому про те ні не писав, ні не говорив, ні „експост" не повідомляв, ні ніякого спростування не присилав і що він сам у „Правді" напечатав те саме, що я в „Н. Зорі", отже колиб яке спростування було, то воно таксамо відносилосяб до „Правди" як і до „Н. Зорі" (то значить, малоб на ціли дискредитування обидвох наших католицьких газет), — але він ніякого спростування не одержав. Не одержав і я.

Ми видивилися на себе.

По хвилі я оглянувся, бо в роздразненні причувся мені немов якийсь сатаністичний сик сміху за мною. Тоді розсміявся й я, бо комізм тої „історії" полягав в моїх очах на тім, що вона лучилася — якраз коло станиславівського Владики, одного з найбільше правдомовних і прямолінійних людей, яких я зустрічав в моїм життю, котрий органічно не зносить ніякого крутійства.

Я перебіг в умі все моє політичне життя в ріжних політичних орґанізаціях почавши від дуже червоних в моїй молодости. І не міг знайти нічого подібно слизького, гидкого і вонючого, як те, що тут розкривалася переді мною. Навпаки, можу совісно посвідчити, що хоч ціль тих червоних орґанізацій, до котрих я колись належав, була блудна, то атмосфера в тих лівих орґанізаціях, в котрих я виростав і виховувався, була без порівнання чистіша від тої атмосфери, котра сплодила погань, яку я тут висше змалював. Як живі станули мені перед очима персонажі з тої лівої атмосфери, від старого Івана Макуха почавши, котрий мене, тоді молодого хлопця, перший учив коректи в ред. „Громадського Голосу". Пригадався яскраво ідеаліст Мозлер. Пригадався старий мужицький предсідатель Андрій Луців син Юрка, котрий головно напоминав: „Абисте були спокойни!..."

В сам час пригадався, бо я був тим всім дуже розбурханий. І я „спокойни" видержав місяць, аж до засідання Гол. Управи УНО.

Переді мною виразно стояла наука, що колишні ліві потягали за собою народ не тільки руїнницькими гаслами, а й чистотою атмосфери: коли й робили зло, то робили його прямо, без інтриґ, зі щирим запалом і в переконанні, що роблять добре.

Найбільше змішало мене було те, що я не міг напевно додуматися, відки тепер тягнула та погана атмосфера і хто властивий автор того всего: бо, як я висше згадав, неможливо було припустити, щоб канонік і адвокат далися свідомо надужити до такої інтриги, яка прецінь мусіла вийти на яв, а з другої знов сторони, і Мудрому не міг я в глибині моєї душі приписати авторства такої інтриґи. Чому? Скажу отверто: Ніколи я його не вважав чоловіком, котрий має якийнебудь сприт до інтриги. Його поборював я все з инших причин.

Одно було певне з того всего: що треба ту справу в Станиславові вияснити, або коли вона не дасться вияснити, тоді треба — розвязати орґанізацію, в котрій можуть діятися такі містерії, — бо дальше істнування орґанізації, з котрою вязалисяб такі „історії", булоб не обновою суспільности, а загноюванням її, і то гіршим ніж всі дотеперішні загноювання, бо веденим під егідою католицького світогляду!

З тою постановою поїхав я до Станиславова. Там в днях 31 січня і 1 лютого 1936 р. відбулися розмови з парляментарними представниками УНО і засідання Головної Управи. Вислід тих розмов і того засідання оповістив перший секретар Головної Управи УНО в 9. ч. „Н. Зорі" з дня 6 лютого 1936.

В світлі тих документів, оповіщених першим секретарем УНО в 9 ч. „Н. Зорі", твердження п. В. Мудрого в його інтервю показуються видумкою, досі непрактикованою в українській політиці.

Гадаю, що се покищо вистарчає. Мої спомини звязані з подіями тих двох днів також колись подам до відома нашій суспільности, бо думаю, що в них буде неодна цікава і поучаюча річ.

Покищо написав я отсю статтю для вияснення тим, що дивляться на сей спектакль і ще більше для загартування будучих провідників української політики. Гадаю, що маю право й обовязок сказати їм: Коли на Диких Полях України вдарить на вас лише смерід там, де ви довгим зусиллям будете садити квіти і добре зерно сіяти, коли побачите привиди й ілюзії там, де ви на підставі будівництва свого малиб право сподіватися побачити будову, — то не знеохочуйтеся тим у дальшій праці для краю й народу, серед котрого поставило вас Провидіння Боже. Не опускайте навіть найтяжших позицій своїх і не будьте дезертирами-втікачами, а вкінці таки управите Дикі Поля наші і щезнуть з них „Ерема кай аноніма" в дослівнім і переносним значінні. Бо для найлучших людей призначений найтяжший ґрунт і найтруднішe діло. Силу управити той ґрунт і довершити великих діл дасть вам те, що так ясно й величаво представляє св. Письмо кажучи: „Чи твоя боязнь Бога не повинна бути твоєю надією, а невинність шляхів твоїх упованням твоїм? Згадайже сам, хто погибав безвинний і праведних коли викорінювано?" З такою вірою в душі, сперті до стіни Церкви, прегарної кольонії Божої мудрости на землі, видержите буквально все, що може вам принести життя і праця. І чим більші будуть трудноші ваші, тим більша буде внутрішна сатисфакція ваша з боротьби, без огляду на те, який буде хвилевий вислід її.

В слідуючих статтях представлю свій погляд на волинську справу під оглядом засадничим і тактичним.

Стан українізації богослужень

на Волині.

Статистичні дані з 1 листопада 1935 про скількість богослужень в українській мові на Волині такі: У 124 церквах волинської дієцезії правлять виключно по українськи, у 40 на переміну по українськи та церковно - словянськи, у 26 по церковно-словянськи з українською вимовою, у 99 по українськи співають лише Євангелія, Апостола та Вірую й Отче Наш, у 126 відбуваються українські богослуження час до часу. З більших міст лише Рівне не має богослужень в українській мові. Варто теж згадати, що в 3 прав. церквах дієцезії богослуження відбуваються виключно по чеськи та у 2 на переміну по чеськи і церковно-словянськи. („Діло").

Нарід, котрий не має правдиво католицької преси, яка гамувалаб і вказувалаб на шкідливий і небезпечний вплив ворожої преси, зведений, блудить по манівцях і напевно скорше чи пізніше мусить загинути. (Еп. Григорій Хомишин: Завдання католицького часопису. „Н. Зоря").

Преса ще більше конечна ніж школа, бо вона формує прилюдну опінію. Преса — се школа для дорослих. Коли в нас в Альзатії ніхто не може нічого зробити проти нас католиків, то тому, що маємо богато католицьких часописів. (Штрасбурґський епископ Шарль Рюш).

З сойму

Широко закроєна програма.

Преміер Косцялковский виголосив велику промову в соймі. В ній сказав м. і.: Правительство зажадало від сойму повновластей 4 місяці тому, щоб виконати найпотрібніші праці а саме здержати буджетовий дефіцит і осягнути рівновагу буджету. Тепер треба ствердити, що намічену програму виконано. Правительство видало 34 декрети, м. і. про знижку платень і емеритур, про знижку чиншів за льокалі, про знижку зелізничої тарифи, про знижку складок за обезпечення від вогню, про знижку цін промислових виробів і т. д. Правительство змінило закон про картелі і розвязало 107 картелів шкідливих для господарського життя. Правительство випрацювало 28 законопроектів і буде дальше працювати в тім напрямі. Особливо важний буде проект закона про молочарство і про молочні продукти. Опанувана вже неспокійна господарська ситуація в Польщі. На се вказує м. ін. добра ситуація Банку Польського, загамування тезавраційних тенденцій і зріст ощадностей в Польській Касі Почтовій. Треба поставити границю етатизмови і відновити приватну підприемчивість. Щойно так вдасться здобути довіря приватних людей і переконається їх, щоб вкладали свої капітали в продукцію без страху, що держава не збудує конкуренційного підприемства. Неправдивий погляд, що господарське життя в Польщі завмирає. Вправді господарська скрута не минула, та найсильніші прояви скрути вже проминули. Перелюднення села в Польщі велике, доходить до кількох міліонів! Роздрібнювання господарств ще збільшає перелюднення. Треба перевести парцеляцію більшої земельної посілости, щоб побільшити карловаті господарства й осадництвом відтяжити найбільше перелюднені околиці держави. Правительство буде підпирати розвій міст, промислу і торговлі. Потому преміер предложив державний інвестиційний плян на 1936 р. — Суми призначені на державні інвестиції на 1936 р. дадуть змогу затруднити при роботах 100.000 безробітних. Державні роботи не розвяжуть проблеми безробіття, бо крім 400.000 безробітних по містах є ще дуже богато безробітних по селах. Вони йдуть шукати праці до міст. Правительство буде стреміти до запевнення красшого життя державним і приватним урядовцям та до створення корисних виглядів для підростаючого покоління. Опісля преміер обговорив ряд політичних справ, політику потравневих правительств, заслуги пок. маршала Пілсудского для Польщі і значіння армії. Вона займає чолове місце в державнім життю. Надії тих, котрі сподівалися, що після смерти марш. Пілсудского прийшов час боротьби за владу, не мають ніяких підстав. Поворот до політичних відносин зперед 1926 р. неможливий. Бо Польща не може зміняти раз-у-раз правительства між двома сильними сусідами. То не значить, щоб правительство боялося здорової критики. Воно вимагатиме пошани законів і публичної чесности. Правительство буде рішучо поборювати ріжні форми кирині („вархольства"), що воює нелеґальними друками і летючками. Будемо остро поборювати злодіїв людської чести. Суспільність разом з правительством мусить скермувати свою енергію на дві ділянки: на боротьбу за поправу господарського стану і на рішучу акцію, щоб поширити культуру на селі, в містечках і містах. В закордонній політиці не буде ніяких засадничих змін. Тяжке господарське положення використовують комуністи і польські націоналісти. Одних і других правительство буде поборювати зі всею строгістю права. Безпека всіх горожан без ріжниці нації й віроісповідання се основа, на котрій спирається правовість держави. Правительство зреорґанізує самоврядування і приступить до реорґанізації адміністраційного апарату на отсих засадах: відповідний адміністраційний поділ, раціональна

З РЕЛІГІЙНО-ЦЕРКОВНОГО ЖИТТЯ

Приписи на нове життя. По перше розважте, що Апостол в листі, котрий читається на Новий Рік (Тит. 2, 11—15), кількома словами дав нам поучення, як ми повинні жити, відколи Син Божий прийшов до нас; а саме чого ми повинні виректися, що виконувати, на що ми повинні постійно дивитися і чого очікувати. Ласка Бога, нашого Спасителя, каже він, показалася всім людям і вчить нас, щоб ми позбулися безбожности та похотей світа і жили на сім світі морально, праведно й побожно та очікували благословенної надії і приходу величности великого Бога й нашого Спасителя Ісуса Христа. Він Сам Себе віддав за нас, щоб освободити нас від усякої неправедности і щоби зробити Собі чистим нарід, котрий Він мігби взяти за свій, що змірявби до добрих діл. О як богато преважних наук міститься тут в кількох словах! Розглянемо їх по черзі.

Отже по друге розважмо оконечну ціль, задля котрої наш Бог і Спаситель зійшов до нас через тайну вочоловічення, просвітив нас Своїм Євангелієм і Своїм життям та вкінці приніс Себе в жертву за нас смертю на хресті. Він Сам Себе посвятив за нас, каже Апостол, щоб освободити нас від усякої неправедности. Він освободив нас, рабів сатани, гріхів і пекла, розбив всі кайдани наших грішних налогів і пристрастей і здобув для нас всяке милосердя, ласку і благословення, щоб силою Своєї цінної крови нас Собі очистити і зробити нас народом, котрий Він мігби взяти за свій, вибраний рід, королівське священство, святий нарід (1 Петр. 2, 9), що змагавби до добрих діл. Отже дивіться, християни, якими людьми повинні ми бути наслідком того, що зробив для нас Син Божий, коли Він задля нас зійшов з неба й віддав Своє життя за нас. О, більше ніколи не ставаймо вирода́ми й не ведім життя, котре булоб негідне Спасителя. Ніколи більше не вертаймося до попереднього рабства!

По третє розважмо, що коли Син Божий відкупив нас за таку високу ціну, то відтоді мусимо дивитися на себе як на Його власність. І не сміємо дозволяти собі розпоряджати собою в інший спосіб як після Його волі та Його уподобання. Се мусить бути нашою напрямною у всім, що робимо. Се мусимо мати на увазі при всіх наших замірах. Ся свята воля Того, котрий відкупив нас Своєю власною кровю, мусить бути законом для нас у всіх справах так, щоб ми все вирікалися всего, що Йому не подобається, і з усіх сил змірялися лиш до того, що Йому миле. Ви не належите до себе самих, каже Апостол (1 Кор. 6, 19, 20), бо ви викуплені дорогою ціною. Звеличайте й носіть Бога в вашім тілі!

Постановіть собі, приняти сю святу волю нашого Спасителя як лінію-закон вашого життя й то докладно так і в цілім обсязі, як його пояснює Апостол (Тит. 2, 11—15). Тоді будете дійсно побожні й поважні члени величного Ордену-Чина, що для його оснування Ісус Христос зійшов з неба. І тоді навіки будете з Ним.

Епп. Р. Челлонер
Апостольський Вікарій Лондону.

структура урядів, новочасні методи праці, добрий контрольний апарат. В ділянці шкільництва істнують великі браки особливо щодо фахового шкільництва. Правительство привязує велику вагу до фахового шкільництва, бо се природна підойма культурального стану провінції. Найбільша суспільна вартість се чоловік праці. На нім, на його праці і на його творчости будується лучшу будучність держави. Клич: „Хліб і праця для всіх", се головний клич господарської політики.

ПОЛІТИЧНІ ВІСТИ

УКРАЇНСЬКИЙ ПОСОЛ др І. Волянський зі Станиславова промовляв в соймі. Він сказав м. і.: На терені львівського апеляційного суду не шанують прав української мови. Нема там судейського та урядницького персоналу, що шануваби українську мову. Нема ні одної машини до писання з українськими черенками, навіть нема кому відібрати присяги в українській мові. Українців усунено з судівництва, нотаріяту і гурта суд. знавців. (Текст промови помістимо).

В СОЙМІ відбулася ґенеральна дискусія над буджетом. Цікаво говорив посол ґенерал Желіґовский. Він сказав м. і.: Польща замість щадити розбудувала високо свою життєву стопу. Треба обнизити ціни цукру, нафти, заліза, соли і вугля, бо дотеперішна знижка цін не викликала ніякого вражіння на селі. Посол Гуттен-Чапский говорив про надмірний розріст бюрократизму. Число урядовців дальше постійно зростає. Одночасно зростає також число емеритів, котрих було в 1931 р. 100.000 осіб, а в 1935 р. 150.000. Без вирішення справи урядників і емеритів нема що ждати на поправу господарського положення в Польщі.

ПОЛЬСЬКІ ВЛАСТИ на Шлезьку зліквідували нелеґальну націонал-соціялістичну партію, котра провадила діяльність між Німцями на польськім Шлезьку.

ПРОҐУЛЬКА ПОЛЬСЬКИХ ПРАВНИКІВ була в Берліні на запрошення союза німецьких правників. На принятті провідник молодих німецьких правників Ріґле говорив про значіння польсько-німецької співпраці.

НОВИЙ ПОСОЛ ЧЕХОСЛОВАЧЧИНИ у Варшаві др Юрай Слявік обняв урядування. Др Слявік Словак з походження.

СОВІТСЬКИЙ ПОСОЛ В ЕСТОНІЇ перепросив естонське правительство за те, що ескадра совітських літаків кружляля недавно над естонською територією.

БОЛҐАРСЬКИЙ КОРОЛЬ Борис прибув до Білгороду і відбув нараду з югославянською королевою Марією і з реґентом Югославії князем Павлом.

В ПАРИЖІ відбулася маніфестація лівих партій т. зв. людового фронту. В поході йшли відділи дітей, молоді, жіноцтва, орґанізації комбатантів, фахові союзи і т. д. Коло 100.000 осіб. Несли трикольорові прапови, червоні соціялістичні, а найбільше було комуністичних знамен з серпом і молотом. На чолі походу йшли посли, бувші міністри і богато інших визначних політиків. Підчас походу співали комуністичний інтернаціонал і кричали: „Хочемо Совітів, Совітів, Совітів!! Проч з фашистівськими злочинцями!"... Здається, що діждуться Совітів.

В ЕСПАНІЇ відбулися вибори до парляменту. Ліві партії здобули 238 мандатів на 473 всіх се є о 100 проц. більше, як мали в попереднім парляменті. В Мадриті відбулися великі соціялістичні маніфестації. Робітники співали інтернаціонал і кричали „Хай живе республика."

ПАРЛЯМЕНТ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ Півн. Америки рішив продовжити закон про невтральність Злучених Держав до 1 травня 1937 р.

АМЕРИКАНСЬКИЙ СЕНАТОР Пітман виголосив промову в американськім сенаті. В промові так схарактеризував положення на Тихім Океані: „Японія задумує замкнуги двері в Китаю перед Америкою, навіть якби виконання сего пляну вимагало війни".

РЕВОЛЮЦІЯ ВИБУХЛА в полуднево-американській державі Параґваю. Бунт зачався під проводом ґен. Естіґаррібія в армії, котра рішила повалити правительство політиків й утворити правительство з військових.

ВІЙНА В АБІСИНІЇ. Відбулася крівава кількадневна битва коло м. Ендерта на полудне від м. Макалє. Абісинський вождь Мулюґета подався взад з недобитками свого війська. Обі сторони мали великі страти.

ЯПОНСЬКЕ ПРАВИТЕЛЬСТВО запротестувало в Москві проти нападів монґольських військ на манджурські граничні постерунки.

ЯПОНСЬКІ ҐАРНІЗОНИ В МАНДЖУРІЇ приготовляються до окупації спірної території на манджурсько-монґольськім кордоні. Японці і Манджури кажуть, що не думають переслідувати Монґолів, оскільки Монґоли їх не спровокують.

ЯПОНСЬКИЙ ҐЕНЕРАЛ Доіґара, начальний вождь японської армії в північнім Китаю, заявив, що Японія не думає завойовувати північного Китаю. Скріплення японських ґарнізонів має на ціли охороняти майно японських горожан в Китаю. Крім того Японія пильно слідить діяльність комуністів в Китаю і думає, що в будучности не обійдеться без японської інтервенції в Китаю.

ДО М. ШАНҐАЮ в Китаю прибув Бородін, відомий комуністичний аґітатор, в товаристві 36 комуністичних аґентів.

НОВИНКИ

В сім числі „Н. Зорі" мусіли ми опустити Літературу Науку і Мистецтво, фейлєтон „Roma Aeterna" й огляд преси, бо місце їх заняла велика стаття п. з.: „Ерема кай аноніма". З неї наша суспільність вперве довідається про відносини УНО до УНДА і до т. зв. угоди. З огляду на вагу тих справ годі було ту статтю розривати на дві або три части.

Посмертна вистава образів Ол. Новаківського відбувається тепер в салях Наук. Тов. ім. Шевченка у Львові, вул. Чарнецького 26. Вона треватиме до 16 березня с. р. Виставу варт оглянути.

Вулична збірка у Львові на цілі Т-ва „Відродження" принесла 335·29 зл.

З приводу 25 ліття повстання пластового руху на західно-українських землях Управа Музею Наукового Т-ва ім. Шевченка у Львові основує постійний відділ пластових памяток.

Президент Львова Дрояновский має уступити зі свого становища і перейти до міністерства скарбу.

Йде на нас нова загроза! Надзвичайно тепла зима влекшує перезимування і пособляє розмножуванню різних шкідників наших піль, лук, садів і городів. Заходить поважна небезпека цілковитого знищення господарського дорібку, якщо зараз не приступимо до боротьби з цими шкідниками. Як з ними боротися, повчить нас практичний порадник інж. Василя Баричка, п. з.: „Як нищити мшиці, земляні блохи, слимаки, дротяники, медведики, борозняки, миші, щурі, хомяки та суслики?" — з образками, 64 ст. друку. Ціна 60 ґр., а з пересилкою 75 ґр. Замовляти: Інж. Василь Баричко, Львів, ул. Ольшевського, ч. 2. Належитість вплачувати чеками П.К.О., ч. 505.184 (вл. конта: Інж. В. Баричко). — Кожда сільська бібліотека, кождий господар, садівник і городник повинні негайно набути цей практичний підручник, бо кождий день проволоки спричинює щораз більші втрати через ділання шкідників. 1-2

В Бережанах відбувається процес дванацятьох селян за приналежність до ОУН.

В с. Шаде самбірського повіту згоріла церква. Злодії, обікравши церкву в ночі, облили деревляні стіни церкви нафтою і підпалили їх. Большевизм поступає.

Такої крадежі як у Ходорові ще не було. Там злодії не тільки вломалися в ночи до помешкання о. Долгого й забрали футро та ґардеробу вартости 1500 зл., але вкрали також ланцюхового пса... Та пес на другий день вернувся до дому.

Гумор. — Хто винен? — Ваш син вже третий раз засуджений на тяжку вязницю. То ваша вина, що ви не дали йому доброго виховання. — Моя вина? А чому ви, пане судде, держали мене в криміналі, коли мій син ріс? Отже хто винен, ґа?

Гумор. — Чи думаєте, що по ґулях на голові можна пізнати характер чоловіка? — Ні, я думаю, що скорше характер жінки.

Національна бібліотека в Варшаві має 650 тисяч томів. Щодо величини се друга по ягайлонській бібліотека в Польщі.

У Варшаві відбувся зїзд делеґатів різницько-мясарських цехів з цілої Польщі.

В Подебрадах відчинено недавно українську народню школу.

У військовій старшинській школі в Хусті на Закарпатті вчиться 85 Українців.

В торжественнім замкненні зимової Олімпіяди в Ґарміш-Партенкірхені взяли участь: канцлер Ґітлер, премієр Ґерінґ, ґен. Бльомберґ, мін. Ґебельс, представники чужих держав в Німеччині та понад 140.000 глядачів.

Перший конґрес союзу польських Жидів в Німеччині радив недавно в Берліні. Конґрес вислав привітну телеґраму президентові Польщі.

Брак свіжого мяса в містах Німеччини дуже великий. На ринках продають тільки заморожене мясо.

Віденська поліція заборонила видавати тижневики „Die Welt der Frau" і „Die Deutsche Frau", котрі мали бути замаскованими прихильниками нац.-соціялістів.

Проф. Фріц Рек, директор природничо-історичного музею у Відні відчитав старинне мехіканське письмо, т. зв. письмо Азтеків, після 7-літньої вичерпуючої праці.

В Софії обходили торжественно 42 роковини уродин болгарського кор. Бориса.

В новім французькім кабінеті є три Жиди, а саме: міністр почти, міністр кольоній та підсекретар стану для гігієни в міністерстві внутрішних справ.

В Парижі помер в 74 р. життя Олександер Ґучков, б. віцепредсідник російської думи та б. міністр військових справ в першім пореволюційнім тимчасовім правительстві. Життя його дуже бурливе. Він брав м. і. участь у бурсько-анґл. війні по стороні Бурів.

Радієва мирна конференція відбудеться в вересні с. р. заходом Союзу Народів. Завданням сеї конференції буде розглянути проблєми використання радія для справи миру.

Маневри американської фльоти відбуваються тепер коло полудневих берегів Каліфорнії. Їх переводять у великій тайні. Навіть своїм журналістам і фотоґрафам не дали доступу до них.

Перший індіянський щоденник почав виходити в Америці. А Українцям католикам ще далеко до свого щоденника, хоч нас міліони. Коби вдержали те, що є...

Католицьку радієву стацію відчинено в м. Сан Паольо в Бразилії.

В південній Бразилії шириться досі незнана недуга. Люди занедужують нагло і по кількох годинах умирають. Досі померло від тієї недуги понад 1000 осіб.

В Тієнтсіні (Китай) в бараках для бездомних вибух нагальний вогонь, котрий ширився з такою скорістю, що більшість мешканців не могла вратуватися. Під звалищами знайдено понад 150 трупів.

Гумор. — Як називаються ті ягоди? — Черниці. — А чому вони червоні? — Бо ще зелені.

Гумор. — Детектив. — Думаю, що в тім домі є пес. — По чім пізнаєш? — Бо гавкав, вив і заглядав через вікно.

Гумор. — Пес, котрого мені продали як поліційного пса, се звичайний пес. Він навіть не гавкає на нікого. — Бо він певно з тайної поліції.

ЕКОНОМІЧНІ ВІСТИ

Дирекція РСУК стверджує з приводу статті А. Суміньского в „І. К. Ц.", що українська кооперація не побирала і не побирає ніяких субвенцій від польського уряду.

Центросоюз 1935 р. виробив і продав мила до прання 57.474 кґ., а тоалєтового мила 738 кґ. більше ніж 1934 р.

Центробанк обнизив процентову стопу від кредитів уділених кредитовим кооперативам на 8% у річнім відношенню.

В Станиславові відбулася окружна нарада кредитових кооператив у присутности 57 осіб. Реферати виголосили дир. Кузик і дир. Віснєвський.

Почтова Каса Ощадности в 1935 р. мала 5,862.436·10 зл. чистого зиску. Ощадностеві вклади зросли в 1935 році о 58,146,605·99 зл., осягаючи 31. XII. м. р. загальний стан 679.330.218·98 зл. В 1935 р. прибуло 417.501 ощадностевих книжечок. Чековий оборот виносив 27,5 міліярдів зл.

Беконярень в Польщі є около 30, з того 20 в руках заграничного капіталу.

Німеччина винна Польщі 70 міл. зл. за транзит товарів через Поморя. Польща обмежує через те німецький транзитовий рух.

Італія від початку війни з Абісинією заплатила півтора міліона фунтів штерлінґів оплат за перевіз людей через Суезький канал.

Важне для всіх

Протиалькогольний і протинікотинний курс.

Головна Рада Українського Протиалькогольного Товариства у Львові запрошує отсим всю нашу львівську суспільність на Дводневий Курс, який уладжує з приводу лютневої відродженецької кампанії в днях 22 і 23 лютня с. р. Курс, получений з Пропаґандовою Виставкою образів та видань Т-ва „Відродження", відбудеться в домівці Т-ва „Відродження" у Львові при вул. Чарнецького ч. 26. партер на право. Програма Курсу: Субота, дня 22 лютня: Година 17.45: Відкриття Курсу — Др Софія Парфанович, год. 18: Др Маркіян Дзерович — Потреба боротьби з алькоголізмом і нікотинізмом, год. 19: о. Др Іван Гриньох — Завдання духовенства в протиалькогольній і протинікотинній боротьбі. Неділя, дня 23 лютня: год. 17. Інж. Іван Прокопів — Алькоголь і тютюн це шкідники народнього господарства, год. 18. Мгр Михайло Хомяк — Молодь в боротьбі з алькоголізмом. год. 19. Проф. Юліян Каменецький — Цікаві питання з алькогольоґії. Вступ на Курс і Виставу вільний. Жертви на відродженецьку акцію приймається з подякою.

ЖЕРТВИ

Грек.-катол. Уряд парохіяльний в Гадиньківцях, п. в місци зол. 3.77 на катол. пресу.

ЛИСТУВАННЯ РЕДАКЦІЇ

Впр. о. В. Звіту Т-ва св. Йоана Мил. редакція досі не одержала.

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення Редакція не відповідає.

КІНА

АПОЛЛЬО: Карієра.
КОПЕРНИК: Катерина.
МАРУСЕНЬКА: „Гроші".
МІРАЖ: Ясновидець.
МУЗА: Сон літньої ночі.
ПАКС: Тунель.
СТИЛЕВИЙ: Весільна ніч.

ФАБРИКА ХЕМІЧНИХ ВИРОБІВ
О. ЛЕВИЦЬКА і С-ка
Львів, ул. Кордецького 51.
Тел. 60-04. ПКО. 503.881.
поручає власні вироби найкращої якости:
Пасту до взуття „Елеґант" терпент.
Пасту до взуття „Елеґант" воскову
Пасту до підлоги „Французька маса"
Віск комбінований до підлоги
Вазеліну до шкіри
Синку до білля
помадкову і коронову
Шварц до чобіт
Віск шевський
Смолу шевську

РІК ОСНУВАННЯ **1878.**

На зимовий сезон
КАПЕЛЮХИ ШАПКИ
поручає
Фірма **АНТІН КАФКА**
Львів, ул. Галицька ч. 4.
Ціни знижені! 3-? Вибір великий!

Увага! Не звертай уваги на перестороги, котрі мають ціль лише відтягнення клієнтів. Замовляй тільки в нас а будеш вдоволений. — ДЕШЕВО, БО ПРОСТО З ФАБРИКИ.

Сензаційний винахід 1935 р.
Зброя без поліційного дозволу.

Автомат 6 мм. виробу 1935 р., що викидає сам гільзи після вистрілу, стріляє до ціли металевими кульками або шротом, гарно оксидований, плоский, системи „Стріла" забезпечує цілковиту особисту безпеку в дома і в подорожі. Сей автомат се правдива ревеляція в ділянці фабрикації зброї. Він виконаний люксусово, прецизійної конструкції, не затинається, не псується і може служити на довгі літа. Гук оглушуючий. Надається до оборони помешкань. Ціна тільки 5·90 зл; 2 шт. 11.50 зл. Сотка куль Фльоберт 3·55 зл. Автомат „Стоп" В/г рис. 25·70 зл. Щітку до чищення цівки додаємо даром. Висилаємо без поліційного дозволу. Платиться при відборі. Адреса для листів: Ґенер. Представн. на Польщу і В. М. Ґданськ „Стшала" Варшава, Д-ра Заменгофа 12 відділ N/z.

ЦІНИ ОГОЛОШЕНЬ

Ціни розуміються за одношпальтовий рядок (ширини 70 мм.) о висоті 1 мм. Висота шпальти 370 мм. За оголошення (кромі дрібних) в застереженому місци дочислюється 20%. Дрібні оголошення поміщується по вплаченні належитости готівкою або почтовими значками.

Шпальтові оголошення

В рубриці: „Оголошення"	30 сот.
В тексті і в новинках	50 „
На першій сторінці	60 „

Дрібні оголошення по 8 сот. за слово. Перше слово і товстий друк числиться подвійно. Найменше оголошення (9 слів) 80 сот.

Сторінкові оголошення

На останній сторінці: 1/2 стор. 180·— зол., 1/4 стор. 90·— зол., 1/8 стор. 45·— зол., 1/16 стор. 25·— зол. В редакційному тексті: 1/2 стор. 280·— зол., 1/4 стор. 140·— зол., 1/8 стор. 70·— зол., 1/16 стор 35·— зол.

При кількаразовім анонсуванні даємо значну знижку

Видає й редагує Комітет У. К. О. — З друкарні „Графія" Львів, Тиха 5 Тел. 2-83. — Відповідальний редактор Панталеймон Хитра.

Porto opłacono ryczałtem.

Рік XI. Львів, четвер, 27 лютого 1936. Ч. 15 (914)

НОВА ЗОРЯ

Виходить 2 рази тижнево: в четвер на 8 ст. під неділю на 8 ст.

АДРЕСА: Нова Зоря, Львів, ул. Гродзіцких ч. 2.І. п. - Тел. 105-72.

Передплата в краю: чверть-річно 6 зол., місячно 2 зол., Закордон. чверть-річно 9 золотих

Ціна числа 20 с.

Конто П.Ш. Львів 505.796

ПАЛЯТЬ ЦЕРКВИ І МОНАСТИРІ

Живцем горять священики й монахині. — Скидають хрести й лінчують людей.

З Еспанії знов надходять вісти, в котрих є страшна наука для побожних людей правих поглядів у всіх краях світа. Зміст тих вістей такий: Як тільки при останніх виборах побідила спілка лівих партій, се так роззухвалило лівих, що вони в цілім краю почали нападати на правих і їх установи. В богатьох місцевостях Еспанії, особливо в Катальонії підпалено церкви й монастирі. Напади не устають. В однім з місточок під Барцельоною большевики підпалили костел. В огні живцем згоріли парох і монахиня, що хотіли вратувати реліквії й монстранцію. В м. Азія комуністи скинули хрест з костела і на його місце застромили червоний прапор. В Барцельоні тяжко побили богатьох священиків і монахинь. Падають жертвою також світські діячі правого напрямку. В м. Віґо товпа злінчувала провідника місцевих фашистів. З того наука правим у всіх краях: Поки час гуртуватися в орґанізаціях і ширити катол. пресу та книжку для опанування публичної думки, бо інакше буде скрізь подібно...

Ліві руйнують і нищать все, що католицьке.

З ріжних околиць Еспанії приходять все нові вісти про заворушення. В деяких місцевостях впроваджено комуністичний устрій. В містах Толєдо, Ґіон, Оведо юрба здобула вязниці і випустила не лише політичних вязнів але й звичайних злочинців. В м. Мурсії й Алікані товпа здемолювала і підпалила доми й льокалі католицької партії і редакцій правих часописів. В містах Аліканте і Ст. Ніколя підпалено монастирі. Політичні заворушення в Еспанії стають все грізніші. Вони мають протиклерикальний характер. Випущені вязні беруть участь у підпалах монастирів і помешкань католицьких редакцій. В м. Фероль, Ґуельва і Маляґа підпалено доми католицької партії, помешкання фашистів і інших правих партій, як також теольоґічний факультет. В м. Коруна підпалили костел. В м. Азія проголошено комуну. В Кордові витягнено з помешкань діячів правих партій меблі на вулицю, облито нафтою і підпалено. Ліві вдерлися й до жіночого монастиря і викинули монахинь на вулицю. Так вони нищать і руйнують все, що католицьке.

Пропав катол. архиепископ. — Схопила його тайна ґітлєрівська полїція?

ЖАТ доносить з Атен: Велике обурення в усій прилюдній опінії викликав факт таємничого зникнення німецького католицького архиепископа дра Кіндельмана, перебуваючого в Атенах. Він був відомий як непримиримий противник націонал-соціялізму. Перед тижнем архиепископа дра Кіндельмана візвали духовні власти приїхати до Німеччини і взяти участь в якійсь важній церковній конференції. Одначе архиепископ не приїхав до Німеччини і від хвилі візвання його зник в таємний спосіб зі столиці Греції. Всякий слід по нім пропав і мимо пильних пошукувань неможна віднайти архиепископа. Внаслідок великого обурення, яке та справа викликала в цілій Греції, німецьке посольство в Атенах було змушене оповістити комунікат, котрий потверджує факт зникнення архиепископа з тим, що теперішне місце побуту дра Кіндельмана не знане. Посольство намагається пояснити сей факт тим, що архиепископ мав нібито терпіти на нервову недугу. Грецькі ґазети твердять, що архиепископа дра Кіндельмана вже віддавна слідили аґенти „Ґестапо". Щоденник „Патріс" твердить, що в самих Атенах ділає около 300 аґентів „Ґестапо", котрі терроризують еміґрантів з Німеччини. Вся публична опінія з напруженням слідить за дальшим розвитком подій в сій справі.

А червоні товариші вчаться танцювати.

Большевицький диктатор Сталін кинув клич про „радісне життя" в СССР. По думці того клича повстало в Совітах богато шкіл танців. Тільки в Ленінґраді було в м. р. 10 таких шкіл. До них ходило поверх 10.000 осіб. Совітська молодь вчиться побіч традиційних танців також наймодніших. Найбільше і найрадше танцюють давні російські народні танці. Се оден з проявів, що недалеке вже відродження російського націоналізму, котрий дасться взнаки цілій Европі.

Переворот в економічнім життю

Державний „Банк Рольни" монополізує торговлю вовною.

З Варшави доносять: В централі для торгівлі вовною, котру тепер творять, 96% уділів матиме державний „Банк Рольни". Він сцентралізує обороти вовною краєвої продукції на рахунок власний і комісовий. Згадана централя одержить виключний привілей виставляти фактури, котрі будуть потверджувати краєве походження вовни. А се буде передумовою державних замовлень для війська і т. д. Одначе краєва продукція вовни навіть на 50% не може заспокоїти запотребування в краю. Отже легко додуматися, що надані висше посвідки про краєве походження вовни стануть предметом спекуляції, що забагнить відносини в ще більшій мірі. І все те твориться якраз по заяві правительства, що воно обмежить етатизм...

Японія загорнула вже половину світового експорту.

„Neue Freie Presse" пише: Майже зі всіх країв надходять трівожні вісти, що японський промисл дешевістю своїх виробів загорнув уже половину світового експорту в области текстильній та випирає дальше промисл Европи в областях виробів з ґуми, жарівок і забавок. Японські зелізні вироби, рури, бляха й нержавіюча сталь заливають ринки навіть в Анґлії. Те саме діється в области виробів з вовни й малих дуже дешевих самоходів. Се викликає занепокоєння в Европі.

Участь Америки у перегонах зброєнь

ПАТ звідомляє з Вашінґтону: Палата послів ухвалила кредит на армію 558,027.029 долярів. Се найбільша сума, яку колинебудь ухвалено в Америці на армію в часі мира. Се певний знак, що Америка готовиться до війни.

Без грошей як без очей! каже українська приказка. Тому складайте свої гроші на вкладкову книжечку ощадности в

КООПЕРАТИВНОМУ БАНКУ

„ДНІСТЕР"

ЛЬВІВ, УЛИЦЯ РУСЬКА Ч. 20.

МІЖНАРОДНА ПОЛІТИКА

Відношення Анґлії до Німеччини, до Совітів і до Злучених Держав Північної Америки. — Про Італію, про ІІІ Німеччину, про СССР і про совітсько-японські відносини.

В моїй праці п. н. „Політика Великої Британії", котру я видав на переломі 1928/29 під псевдонімом Андрій Янушовский, обговорюючи британсько - німецькі відносини сказав я в закінченні: „Можливо, що ми не бачили ще останнього акту боротьби Анґлосасів з Тевтонами." По вісьмох літах здається, що нажаль не можна поставити іншої діяґнози. Не значить се зовсім, немовби я думав, що анґлійсько-німецький конфлікт неминучий, що його вибух се питання часу. Анґлійці не стремлять до ніякого конфлікту, не стреміли до нього зрештою і на початку б. століття, котрого перші літа виповнили анґлійські спроби дійти до компромісу з Німцями. Ті спроби, дуже щирі, не перешкодили вибухови анґлійсько - німецької війни в 1914 р. А її вибуху не можна пояснювати лише грубими блудами німецької дипльоматії. Британсько-італійський конфлікт має характер епізоду. Корисний для Італії компроміс можливий в розумінні всіх безпосередно незаінтересованих чинників. Сей конфлікт се епізод, бо нема ніякої орґанічної суперечности між інтересами Італії й життевими інтересами Великої Британії. Італія не є й не може бути небезпечна для Анґлії, може бути найвисше невигідна, може в найгіршім вже разі загрозити близшій дорозі до Індії (дальшій довкруги Рога Доброї Надії загрозити не може), — не може загрозити безпеці британських островів. Італія навіть сильна для Анґлії негрізна.

Тимчасом ґеоґрафічне положення Німеччини того рода, що вона загрожує просто б е з п е ц і британських островів, тепер в віці летунства навіть більше ніж колинебудь. Ґарантією безпеки для британських островів, одинокою реальною ґарантією (бо заяви й договори не ґарантують нічого на довшу мету), може бути т і л ь к и с л а б і с т ь Н і м е ч ч и н и. Тимчасом Німеччина хоче бути сильна, плекає культ сили. І не зовсім певне, чи Німеччина згодиться добровільно бути слабша від Великої Британії все і під кождим оглядом. А се „conditio sine qua non" трівких добрих британсько - німецьких взаємин. Між сильною Німеччиною і Великою Британією е постійна орґанічна с у п е р е ч н і с т ь життевих інтересів. Немалої зручности треба буде по німецькій стороні, щоб у практиці зневтралізувати ту суперечність.

Наразі Анґлійці виразно занепокоєні. Розбройна політика не дала ніяких успіхів. І тепер Велика Британія зброїться, „щоб могти протиставитися кождій можливості", як каже п. Болдвин, щоб „кождому нападникови протиставити таку перевагу, щоб його підприняття зробити безнадійними" (знов слова п. Болдвина). Трудно за більше ясний язик.

Та протиставлення кождій можливості може показатися трудним завданням, коли малоб упасти на плечі самої тільки Великої Британії. Тому з англійської сторони висувають тепер клич збірної відповідальности і збірної безпеки. Ми далекі від „величного осамітнення" Англії. Т. зв. французьку систему союзів на европейськім континенті, донедавна нерадо в Англії бачену, починають Англійці уважати чимсь побажаним, очевидно під зміненою назвою „системи збірної безпеки". Навіть Совітську Росію вважають—можливо, що тільки тимчасом до залагодження конфлікту з Італією—чинником побажаним в „системі збірної безпеки". А Німці кажуть, що та „система збірної безпеки" пригадує їм іншу систему, систему бл. п. короля Едварда VII, звану перед 30 літами „системою окруження Німеччини". Одначе мимо всего німецько-британський конфлікт не є неминучий. Війна в Европі булаб занадто страшним нещастям. Се всі знають, а й п. Гітлер нераз і дуже рішучо зазначував се. В перегонах зброєнь Німеччина не зможе дорівнати Англії на дальшу мету. Отже можливо, що по деякім часі Німеччина згодиться добровільно признати англійську перевагу. Се буде прикре для німецької „любови власної", та спасенне для німецького народу. Але політика держав і народів не все, як учить історія, руководиться добре зрозумілим інтересом. І тому, доки британські зброєння не будуть закінчені, т.зн. продовж менше-більше пяти літ, мир в Европі не зовсім певний.

Коли я сказав вище, що в Англії доконується ревізія поглядів відносно т. зв. французької системи договорів в Середній Европі, то се не значить зовсім, що я думаю, що Велика Британія булаб схильна приняти на себе виразно якесь зобовязання вдержання істнуючого „status quo". Ніяких нових зобовязань Велика Британія не прийме на себе, тільки, що істнуючі вже договори, трактати і пакти, будуть інтерпретовані щораз більше згідно з еволюцією, котру переходить британська політика. Поза тим всякі спроби взаїмного зближення між державами по-австрійськими й балканськими могтимуть числити на прихильне підпертя британської дипльоматії, котра стремітиме до того, щоб Середна Европа ставала щораз більше суцільною системою і представляла якусь суцільну силу. Британська політика стремітиме щораз більше, щоб т. зв. „збірна система безпеки" набирала щораз виразнішого обличча, та буде перестерігати таксамо пильно, щоб вона мала виключно оборонний характер і щоб не мала протинімецького обличча. А перестерігатиме того з двох причин: 1) Тому, щоб уможливити Німеччині добровільне признання тої системи і принятгя на себе зобовязань, котрі з того випливають. 2) Подруге тому, щоб, вразі колиб Німеччина напала на ту систему, ціла вина за нарушення мира впала на неї, подібно як в 1914 р. Для пропаганди — справа першорядної ваги, майже гарантія поводження, могти напятнувати противника назвою напасника.

Відношення Великої Британії до Совітської Росії се функція відношення Великої Британії до Німеччини, коли йде про Европу, до Японії, коли йде про Далекий Схід. Се відношення не таке тепле як се намагається представити совітська преса по останнім побуті пп. Літвінова і Тухачевского в Лондоні. Та се певне, що англійсько-совітські відносини поправляються, що Совітська імперія виростає в англійських очах до ролі чинника певної постійности і рівноваги так в Европі як і на Далекім Сході. І ніхто в Англії — бодай наразі — не бажає заломання Росії. Політика Німеччини й Японії, головно Німеччини, причинилася до дуже замітного зміцнення дипльоматичного положення Совітів, а Кремль знаменито використовує витворені нагоди. Читачі моїх публікацій пригадають собі може, що я вже від кількох літ вказував на те, що власне такий, а не інакший буде вислід скріпленої німецької діяльности.

Ми представили образ европейського положення як немов функцію британської політики. Таке унятгя справи остільки слушне, що британська політика обіймає цілу Европу й на цілу Европу поважно впливає. Одначе нема сумніву, що держави нашої частини світа живуть також власним життям. І про се треба також дещо сказати.

Наразі поминаємо мовчанкою Еспанію й Португалію. Ті народи живуть неначе поза скобками новітної історії. Заняті своїми домашніми справами, котрих не вміють упорядкувати, не мають вже властиво історії. Та се не значить, що вони щасливі. Поминаємо також мовчки ряд другорядних держав.

Франція переживає вже від кількох літ подвійну кризу, кризу валюти і кризу устрою. Перебіг обидвох тих криз має затяжний характер. Він кілька разів зближався до катастрофи. Та ніколи дотепер до неї не дійшло. Характер французького народу устійнений, суспільний устрій такий щасливий як мало де, почуття міри і геній раси вміли завсіди знайти в тяжких положеннях вихід без потрясень. Французька дипльоматія виявила дуже велику зручність. А коли вдасться їй знайти вихід в англо-італійськім конфлікті, французька позиція в світі буде сильніша ніж колинебудь.

Італія тепер в дуже важкім положенні. Фашистівський режім вичерпав майже до дна господарські засоби народу і розпорошив всякі сили суспільности. Колиб той режім мав упасти, то не знати що буде. А режім упаде напевно, коли африканське підприняття закінчиться катастрофою. Впаде правдоподібно навіть в разі побіди, коли покажеться, що осягнені користи не стоять в ніякім відношенні до понесених жертв. Гороскопи для Італії невеселі. Для господарського піднесення Італія мусить шукати помочі якраз у тих держав, котрі стоять на перешкоді італійським снам про могутність. А коли Італія в приступі злого гумору схоче відвернути систему договорів, то зліквідує власне великодержавне становище в Европі. Зліквідує зрештою безплатно, бо Німеччина памятає дуже добре зі світової війни, що варт союз з Італією, союз, котрий випливає не з тревалої рівнобіжности інтересів, а спертий лише на паперовий документ. Німеччина може лише без відплати використати тяжке італійське положення.

Та катастрофи Італії ніхто не бажає. Не можуть бажати того католики, памятаючи, на яку небезпеку бувби наражений Ватикан, не бажають того всі елементи, котрим залежить на вдержанні якогось ладу в Европі. Хвилеві противники поспішать напевно з допомогою одному з найсимпатичніших народів світа, уможливлять йому, коли він тільки схоче, корисний компроміс і господарську відбудову. Треба мати віру в генія латинської раси, в кількатисячну політичну культуру народу, врешті в глибокий розум і досвід сабавдської династії, котрі ще ніколи в історії не завели.

Висше вказали ми на неспокій, який німецькі зброєння викликують в Англії. Який викликують у Франції, не треба вказувати. Одначе не думаю, щоб Німеччину треба було посуджувати, що вона вже нині свідомо стремить до війни. Пан Гітлер, одиниця, котрої ум і воля дуже поважно впливають на біг німецької політики, настроєний мирно. Не треба сумніватися в щирість його миролюбности. Коли він зброїться, то по думці староримської засади: „Si vis pacem, para bellum". Можливість зброєння явно й гучно спричиняє трохи дитячу радість народови, котрому накинено розброєння зовні. Врешті зброєння дають працю значній скількості безробітних і злагіднюють наразі соціяльне питання. Отже хвилево, на рік на два, неконечно мусить дійти до катастрофи. Всетаки відносин у Німеччині не можна вважати здоровими. Нарід підданий безнастанній пропаганді самообожання, котра затемнює ум і дразнить почуття. Німецькому народови вціплюють горячку, а вона одного дня з правлених може перенестися на тих, що кермують. Досвіди, які переживаємо з фашистівською Італією дають богато до думання. Та на сім не кінець. Господарське положення Німеччини прямо застрашаюче. Воно без порівнання гірше від італійського. Германець се нордійська людина, т. зн. північного клімату й апетиту. Він не може в зимі ночувати під мостом, не може й не любить ходити в лахміттю, не потрафить жити фігами, помаранчами й морськими слимаками. Зрештою звідки возьме їх населення, котрого 75 проц. живе в містах? Може прийти час, що накручування конюнктури заведе, що не поможе ні знаменита організація, ні ріжні „ерзаци" (намістні). Тоді перед очима німецького народу стане вже не образ, але дійсність банкрутства. А коли той час зійдеться з укінченням зброєнь (т. зн. за два три роки), то може статися одно з двох: то значить або правлячі, не могучи дати хліба народові, забажають урядити йому ігрища а бодай кормити лавровими листками, або якийсь німецький професор вирахує й докаже „wissenschaftlich", що можна собі здобути місце під сонцем. Тоді може наступити грізне потрясення. Його висліди залежатимуть від постави Англосасів. Нині ще передвчасно обговорювати се.

Про Совітську Росію не можна богато сказати. Замало про неї знаємо, то значить замало знаємо, кілько правди і суттевого змісту криється за видною фасадою. Коли та фасада се не тільки потьомкінське село, то требаби ствердити сильне зміцнення російської могутности. Режім совітів не має грізних ворогів внутрі, армія могутніє з кождим днем, а рівень життя горожан совітського Союза підносивсяб дуже помалу вправді, та певно й постійно. Одначе повторюю щераз, що не знаємо, кілько змісту криється за тою фасадою. Та се певне, що дипльоматичне положення Росії, внаслідок політики німецької і японської (тревалий чинник!) і внаслідок англо-італійського напруження (інцидентальний чинник), значно поправилося. І то не лише над Велтавою й Секваною, але — що важніше — над Тамізою. Росію вважається чинником певної стабілізації і в Европі і в Азії.

Богато говориться про японсько-совітське напруження, котре повинно довести до конфлікту. Читачі „Нової Зорі" знають, що відносно того я завсіди був радше скептичний. Не знаю, що на такій війні зискалиб Совіти, не знаю, що зискалаб Японія. Совіти підуть супроти Японії на далеко йдучі уступки, зречення, завернення і компроміси, не виключаючи правдоподібно і справлення місцями плинних границь. Лише безпосередний японський напад на безпосередно совітську територію міг би викликати вибух. Чи Японії може залежати на такім вибусі, чи вона може до нього стреміти? Коштом Китаю можна поширюватися легко і скоро, та здобуті території треба організувати і перетравити. Се праця майже на покоління. Тої праці не облекшить війна з Совітами. І то не лише тому, що Совіти прецінь не безборонні, а й тому, що симпатії Англосасів — інакше ніж в 1904 р. — не будуть сим разом по стороні Японії. Про се, припускаю, дуже добре знають в Токію. Боротьба з комунізмом се дійсно клич голошений Японцями, та голошення клича і виповідання війни то неконче те саме.

Ми говорили про Европу, то значить про великодержави, та про Азію, бодай про північчу і східну. На закінчення кілька слів про Злучені Держави Півн. Америки. Коли йде про їх заграничну політику, то її знаменем була в останніх літах зовсім свідома рівнобіжність з політикою Великої Британії. Видно се і щодо італійсько-абісинської війни і щодо справ Далекого Сходу і в ділянці розброєння, а радше морських зброєнь. Се деяке „novum", бо до недавна радше Велика Британія старалася узгіднювати свою політику з американською. Почини Японії на азійськім континенті дають овочі. Користає на тім солідарність англосаської раси, та користають і Совіти.

ПРОМОВА ПОСЛА

Дра Івана Волянського над бюджетом міністерства справедливости на засіданні Сойму дня 18 лютого 1936 р.

Високий Сойме! При нагоді розглядання в сій Високій Палаті бюджету Міністерства Справедливости бажавби я торкнутися кількох питань, частинно вже обговорених п. звітодавцем, а частинно вимагаючих насвітлення також з точки погляду широких кругів громадян Українців. Виходячи з прадавної засади, що основою правлінь є справедливість, бажавби я бачити, щоб справний вимір дійсної справедливости запанував також на цілім просторі держави, бо, як слушно підчеркнув п. звітодавець, поручає він громадянинові справедливу й скору полагоду обходячих його справ, збільшує в ньому довіря до держави, а крім того має додатній вплив на належите формування господарських відносин. Приглядаючися нинішньому бюджетові Міністерства Справедливости стверджую, що преліміновані доходи мають покрити преліміновані видатки майже у 43%, при чому преліміновані оплати й кошти в цивільнім поступованні мають створити около 39%, оплати й кошти в карнім поступованні більше як 10% покриття цілого бюджету. Сі цифри неопровержимо вказують, поза обнижкою гльобальних сум в порівнанні з минулорічним бюджетом, крім того на недопустиму спеціяльно в сім ресорті тенденцію створення самовистарчальности. Вимір справедливости се така сама конечність як втримання внутрішної та зовнішної безпеки краю, а про дохідність в тих ресортах нема бесіди. Сеж факт, що сегодня віритель понад вказану впрочім вступну оплату розпочинаючи справу мусить зложити згори оплати за ціле судове поступування враз з кінцевим ореченням, мимо того, що дуже часто нема виглядів не тільки на скоре, але взагалі на виекзеквування вироку, котрий, скажім, має тоді лиш устійнююче і переривающе передавнення значіння. Адже найслушнішою річчю було би виділення з загальної ставки судових оплат — взагалі оплат від судового оречення, або щонайменше при висших вартостях предмету спору, та зарядження, щоб обовязок заплати тих оплат був вложений при низших сумах спору на обі сторони, а при висших на улягаючу в спорі сторону. Адже трудно замикати дорогу до державного суду громадянинові, котрий по думці арт. 112 к. п. ц. не може одержати посвідки про „цілковите“ убожество. Не можу згодитися з твердженням п. звітодавця, неначебто до надмірного обтяження процесових суддів причинювалися т. зв. справи вбогих. (Д. б.)

Такий бувби образ теперішної, сильно плинної, міжнародної ситуації. Ласкавий читач бажавби крім образу дістати хоч скромний прогностик що дальше. Та сего дати не можу. Правдоподібний перебіг політичної погоди на найблизший час се мир повний напруження. Дальший розвиток подій залежати буде від того, чи вдасться після слів п. Болдвина „створити систему збірної безпеки, котра матиме такий наслідок, що кождий напасник стрінеться з величезною перевагою.“ Тоді можна буде орґанізувати і господарський мир („справедливий поділ сирівців“). Коли по якімсь часі покажеться, що така система неосягаєма, — перегони зброєнь треватимуть далі, доки слабшим їх учасникам не забракне віддиху. А змістом політики поодиноких держав буде запевнення собі двосторонніми договорами, котрі вважають квінтесенцією дипльоматичного розуму, індивідуальної безпеки, що буде тревати так довго, доки се буде догоджувати сильнішому партнерови.

Прошу, Пане Редакторе, приняти вислови правдивого поважання.

Немце, в лютім 1936.

Станислав Лось.

ОГЛЯД ПРЕСИ

Д. Паліїв у боротьбі з УНДО-м

„Батьківщина“ принесла в чч. 64 і 65 отсі замітки п. Д. Палієва, що характеризують політ. відносини в УНДІ:

Вичерпавши політичні арґументи, на які я старався дати вичерпуючу відповідь в 5-ти попередніх статтях, п. Целевич починає атакувати мене — мною. Мовляв, яким правом ти чіпаєшся других, коли ти не то не ліпший, але гірший від них?

П. Целевич пише в „Ділі“:

> Ред. Паліїв посувається у своїй нікчемности так далеко, що робить лайдацький заміт, що деякі кандидати на послів і сенаторів уважають мандат виключно засобом рятування своїх надшарпаних фінансів. Таких голословних анонімових, бо без подання імен, прізвищ і фактів, замітів не робить чесна людина. В один час ред. Паліїв хотів їхати в „Перемозі“ на коніку двопосадовости, але скоро зліз з того коника, бо при ближчому розгляді часів послування ред. Палієва вийшли на яв революційні сенсації. За часів послування належав ред. Паліїв до найкраще ситуованих людей на Галицькій Україні, побирав ще 2 другі платні, а саме як начальний редактор „Нового Часу“ і як закордонний референт У.П.Р.
>
> Начну з кінця.
>
> Це дійсно правда, що підчас посольських часів був я добре ситуований. Мав дві платні: посольську і редакторську. (Щодо платні заграничного референта Укр. Парлям. Репрезентації — п. Цел. свідомо пробрехався. УНДО замісць покривати мої видатки, звязані з поїздками за границю, зричалтувало їх в той спосіб, що виплачувало мені в останнім році послування процент, який члени У.П.Р. вплачували до каси УНДО від пос. платень). Отже був я добре ситуований, але чи я тому винен, що я не був професійним послом, але був ще й редактором і то в ґазеті, яку я сам створив і розбудував? Чи мав я перестати бути редактором, щоб уподібнитися до п. Целевича й бути зданим лише на посольський мандат?

П. Целевич мимоволі заторкнув преважну й болючу у нас справу: не є нещастям, коли громадський діяч добре ситуований. Нещастя починається тоді, коли одиноким джерелом вдержання для громадського діяча є посольський мандат. Коли пан посол мусить бути послом, бо інакше він нічим не є. Коли для того, щоб стати послом, п. посол є здібний з дня на день зміняти свої погляди горі дном і проповідувати таку політику, яка забезпечить йому мандат — джерело життя. Нещастя є тоді, коли п. посол так звикне до вигідного життя, що краще свинею стане, а від того вигідного життя не відкажеться.

Громадський діяч мусить мати відвагу зірвати з вигідним життям, якщо ті вигоди вимагають від нього зміни переконань. Мусить бути здібний — краще голодувати, каміння товкти, аніж свою громадську діяльність наломлювати так, щоб зберегти мандат.

Бо громадський діяч належить не лише до себе і до жінки. Він є відповідальний за свої вчинки перед громадянством і громадянству має давати приклад.

Я вже доказав, що вмію вище ставити переконання як особистий інтерес. П. Целевич доказав натомість що інше. І тому п. Целевича так заколола правда. Й тому він, замісць оперувати арґументами, тільки лається, як перекупка.

На думку п. Целевича — се лайдацький заміт, що деякі посли й сенатори вважають мандат засобом рятування своїх надшарпаних фінансів.

О, як я хотів би, щоб я справді в тім випадку поповнив лайдацтво!.. на превеликий жаль того „лайдацького“ заміту гофнути не можу. Те, що діялося під час виборів, тільки підтвердило те, що я писав перед виборами. А відносно п. Целевича скажу, що коли б він мав хоч трішки почуття сорому, сам не повинен був кандидувати. Чому, виясню в наступнім числі.

Залишаючи до наступних статей відповідь на дальші закиди проти моєї особи, нині я постараюся вияснити, чому п. Целевич не повинен був кандидувати, коли б в нього залишилося було хоч трішки сорому. П. Целевич пише:

> В 34 ч. „Батьківщини“ в статті „Проти забріханости“ публікує ред. Паліїв „революції“ про мене. Він містить опубліковану дня 15 листопада 1930 р. в „Ілюстрованому Краківському Курієрі“ фотоґрафічну знимку моєї заяви, зложеної в Бересті про зречення посольського мандату й усунення від політики. З цієї заяви робить ред. Паліїв висновок, що я не кандидував до сойму не тому, що сидів у Бересті лише тому, що підписав заяву про зречення.
>
> Хто забріханий? І ці останні твердження ред. Паліїва є звичайною брехнею. Моя заява не мала ніякого впливу на моє кандидування. Найкращим доказом цього є те, що пос. Вітос у Бересті підписав теж заяву про зречення, але Головна Виборча Комісія не приймила до відома цієї заяви, як зложеної серед специфічних умовин і він став послом. З цього виходить, що я не вийшов послом в 1930 р. з тих самих причин, що ред. Паліїв і інші українські берестейські вязні. Ред. Паліїв знає добре детайлі моєї заяви і обставини, серед яких вона мала місце. Отже не я, а ред. Паліїв обріхує українське громадянство.

Згаданої статті, про яку п. Целевич згадує, читачі Батьківщини не читали, бо вона була сконфіскована. Це дещо утруднює справу вияснення, але все таки попробуймо.

В 1930 р. сиділи в берестейській вязниці 5 б. українських послів: Ліщинський, Вислоцький, Когут, Целевич і я. Мені і п. Целевичові — про інших не знаю — дали до підпису заяву про згоду кандидувати в посли. Хоч до сойму я не збірався кандидувати і перед арештуванням і п. Целевича я намовляв, щоб не кандидував, в Бересті я підписав кандидатську заяву. Підписав тому, бо непідписання могли люди брати на карб страху або якихсь інших причин. На тому моя функція скінчилася. Заява прийшла до Виб. Комісії запізно чи як там, врештою тою справою я більше не цікавився.

П Целевич теж підписав кандидатську заяву. Але за кілька годин чи може на другий день п. Целевич роздумався і свій підпис відкликав. Заявив при тому на письмі, що він вже давніше носився з думкою вицофатися з політики, а тепер цей замір остаточно реалізує. Інші українські вязні в Бересті здається, ніяких кандидатських заяв не підписували, бо їх в посли не ставили, ані — це вже з певністю — ніяких відкликань не робили.

Значить залишаються п. Целевич і я. Жили ми в дослівно таких самих обставинах, на тому самому поверсі і навіть в одному коридорі. Спеціяльних обставин п. Целевича я не знаю. Вітоса залишім в спокою. Раз що він тепер невідомо де й не можна його покликати на свідка, а друге — чи з того, що Вітос підписав якусь заяву виходить, що п. Цел. „не став в 1930 р. послом з тої самої причини, що ред. Паліїв та що Паліїв обріхує українське громадянство?“ П. Целевич — правник. Від правника вимагають льоґічного думання, а замісць того п. Цел. управляє акробатичні штуки.

Отже: 1) П. Целевич, якщо мав би трішки сорому, повинен був від політики відійти, а вже в ніякім випадку не повинен був кандидувати до сойму при останніх виборах.

2) П. Целевич побив всі рекорди безличности, коли має сміливість писати, що я, атакуючи його, послуговуюсь брехнею і демаґоґією.

П. Целевич від політики відійти не міг. Бо політика є його єдиним джерелом утримання. І це є власне наша найбільша трагедія, що політику нації ведуть професійні політики, які, як то кажуть тримаються засади: „щоб інтерес їшов“. Нині такий політик проповідує одне, завтра він твердитиме зовсім щось інше. На виправдання зміни своїх поглядів такий політик все вам наведе безліч навіть міжнародніх арґументів. Але все те шите такими грубими нитками, що навіть простолюддя на тому пізнається. І тому щастя, що такі політики перестають мати послух у масах.—

З Холмщини

Одна дивна постанова.

„Діло“ в ч. 36 пише: Читачі „Діла“ памятають вістку про те, що у Варшаві 11 листопада 1935 р. відправляли богослуження для православних вояків у польській мові. Пригадують собі читачі певно вістку і про те, що на епархіяльних зборах у Гродні й Вильні православні єпископи промовляли до членів зїзду по польськи. Недавно орґан варшавської митрополії „Слово“ помістив уперше на першій сторінці аж дві статті по польськи. Ще цікавіше, що одна з них, передовиця, написана Поляком римо-католиком, що був довший час начальником православного відділу у департаменті віроісповідань при міністерстві освіти. А вже найважніша річ — це зміст цієї статті. Автор твердить, що Православна Церква повинна найтісніше злитися з державою, нехтуючи зовсім національним моментом. Головну ролю в Церкві мають відограти православні Поляки, дарма, що в їх дрібна горстка.

Таке діється на горі. Чи можна після цього дуже дивуватись, прочитавши у краківськім „Іл. К. Ц.“ таку новинку (з 18. II. 1936 р.): Духовенство томашівського деканату на зїзді 12 лютого с. р. у Томашеві (на Холмщині) постановило звернутися з просьбою до митрополита Дениса про благословення на відправу богослужень у дні державних свят у польській мові. Одночасно з тим духовенство просить митрополита прислати відповідні богослужебні книги у польській мові.

Стільки „Курієрок“. Треба тут додати, що деканом (благочинним) у Томашеві є о. Федір Борецький, той самий, що у свій час відмовився був признати над собою юрисдикцію свого архипастиря Олексія та хотів свою парохію, містечко Козин на Кремянеччині, зробити на взірець Почаївської Лаври — „ставропигіяльною“ себто залежною безпосередньо від митрополита. Це тоді, коли арх. Олексій після переведеного слідства мусів цього „духовника“ звільнити з посади за різні „дрібнички“. Цей самий „отчик“ своєю поведінкою викликав і в Томашеві таке велике обурення та негодування серед своєї пастви, що вона почала бойкотувати його відправи Служби Божої, коли переконалася, що не може ніякими способами позбутись такого „священика“. А треба ще сказати, що за о. Борецьким, до речі: галичанином-москвофілом, сильно стоїть і митрополит Денис і місцева влада. Митрополит тому, що о. Борецький підготовляв на Волині „рух“ за тим, щоб митрополит вернувся на волинську катедру. А орґани влади знали, кого піддержують: чейже ухвала духовенства про богослуження у польській мові виключно заслуга о. Борецького. Але чи не принесе реалізація цієї несамовитої постанови найбільшу шкоду і Церкві і державі?

З сойму

Почта, радіо, військо, релігія, школа.

На повному засіданню сойму радили над буджетом міністерства почт і телеґрафів. Цікаву промову виголосив український посол з Галичини др С. Біляк. Він говорив м. і.: Вже в буджетовій комісії сойму стверджено, що Польща займає в Европі 26 місце щодо листових посилок, хоч щодо населення займає 6 місце в Европі. Причина того явища м. і. та, що в Польщі оплата за листи дуже висока. Отже люди майже не користають з послуг почти. Мешканцям села доручують почтові посилки так повільно, що лист дістається до рук адресата в найлучшому случаю тиждень після того, як його надано на почту. Ще одна справа відстрашує селян посилати листи почтою. Се нелеґальна цензура листів і посилок адресованих до українських селян. Ту цензуру виконують ріжні посередники між почтовим урядом і адресатом. Цензура листів, часописів і книжок кінчиться часто конфіскатою або дошкулюванням ріжних низших адміністраційних орґанів влади. Дальше бесідник домагався, щоб права української мови були поширені в почтовому обороті. Надписи в почтових і телеґрафічних урядах повинні бути побіч польських також українські на українських землях. В почтових і телеґрафічних урядах є 33.179 постійних службовиків, в тім Українців ледви ½%. Міністр почт і телеґрафів повинен змінити сей стан і допустити Українців до почтової служби. Польське Радіо веде фатальну політику супроти Українців. Воно присвячує 10 разів більше уваги ріжним кольоровим народам, ніж українському народови! Особливо Львівське Радіо легковажить Українців. Кілька українських авдицій за минулий рік не може вдоволити слушних домагань українських радіослухачів. Домагаємося, щоб польське радіо в Галичині заспокоювало наші культурні потреби. Се тимбільше вказане, що за Збручем совітські радіостації в Харкові, Винниці, Чернигові, Одесі і могутна радіостація в Киеві надають авдиції майже виключно в українській мові і в той спосіб поширюють комуністичну пропаганду. Радіостація в Кошицях в Чехословаччині надає щоденно 2—3 години українських авдицій. Крім того для потреб Закарпаття будується нову радіостацію в м. Бичкові коло Ужгороду. Навіть американська радіостація в Нью-Йорку надала в минулім році більше українських авдицій ніж польське радіо. На українській території в Польщі потрібна ще одна радіостація в м. Луцьку на Волині. Бесідник домагався постійної української програми в Львівськім Радію для Українців і окремих авдицій для обзнайомлення польських слухачів з українською культурою. Польське Радіо має 696 постійних співробітників самих Поляків. І в сім напрямі мусить прийти зміна.

В часі дискусії над буджетом міністерства військових справ забрав голос міністр військових справ ґен. Каспшицкий. Він сказав м. і.: Блудом давної Польщі було нерозумне відношення до своєї збройної сили. Польський нарід заплатив за се занедбання катастрофою і неволею. Без сильної армії Польща сталаб безвольним інструментом в руках сусідів. В цілім світі тривають перегони зброень. Зростає і кріпне постійно воєнне напруження. Супроти того Польща скоро мусить знайти гроші на скріплення своєї оборони. Бесідник наводить слова начального вождя польської армії: „Треба, щоб кожда польська дитина, що вчиться перших слів молитви, училася також любити жовнірську ідею."

Підчас дискусії над буджетом міністерства освіти в соймі промовляв кс. посол Довнар. Він сказав м. і.: В школах дають учити релігії світським учителям без канонічної місії. В богатьох школах зменшили години навчання релігії або завісили на необмежений час. Декотрі шкільні власти поставилися неґативно до Евхаристійної Круціяти і заборонили ученикам належати до неї. Дотеперішна політика міністра освіти збуджує поважні застереження католицької суспільности.—Кс. Любельский: У львівській римо-католицькій архидієцезії в 140 школах нема науки релігії! На чолі комісії, що оцінює шкільні підручники, стоїть п. Мандельбаум - Джевецкий. Про него написав один священик, що він був комуністичним діячем в Петрограді. Теольоґічні факультети трактовані по мачошиному. — Також пос. Тарновский обговорював справу зменшення годин науки релігії в школах без огляду на віроісповідання і підкреслив, що лучше видавати гроші на науку релігії, ніж пізніше на будову вязниць. Треба звернути пильну увагу на поборювання безбожности, котру поширює явно „Союз Вільної Думки" у своїх часописах. Один з тих часописів „Блиски" черпає доходи з колектури державної льотерії! — В часі дискусії над буджетом мін. лучби промовляв український посол з Коломиї др Завалик у т. Він домагався, щоб інвестиційний плян обіймав терени замешкалі Українцями і щоб допустили українських доставців матеріялів до інвестиційних праць. Крім того бесідник твердив, що державні зелізниці приймають дуже мало Українців до служби.

Підчас дискусії над буджетом міністерства освіти промовляв в соймі посол Великанович. Він сказав м. і.: На терені Галичини нема ні одного шкільного інспектора Українця! Число учителів Українців постійно зменшують. На їх місце дають учителів, що не знають української мови. Відношення польської адміністрації до Українців неґативне. Вона не знає Українців, не розуміє проявів нашого життя. Мовний закон Грабского з 1924 р. був злий, та його виконування в практиці ще гірше. Українського університету не основано. Шкільні власти не признають українських шкільних підручників, не допускають до шкіл українських шкільних часописів. На 70.000 народних учителів в цілій Польщі є тільки 4.000 Українців і то половина з них служить поза межами Галичини. Найбільший нонсенс наших часів се підпирання лемківського діялекту та видавання й печатання шкільних підручників тим діялектом в Державнім Видавництві Шкільних Книжок.

Св. Отець про Католицьку Акцію

Св. Отець Пій XI. вислав недавно письмо до бразилійського Епископату. В тім письмі висказав ряд поучень і вказівок: Католицька Акція по словам Папи се велика ласка для вірних, котрих Господь Бог покликує до стислішої співпраці з ерархією Церкви. Нема сумніву, що навіть в католицьких краях духовенство само не може забезпечити релігійної опіки всім вірним. Нераз священики не можуть зблизитися до вірних. Крім діяльности Епископату треба створити карні ряди вибраних світських людей, котрі сталиб при боці священиків. В тій цілі треба виховувати в католицьких орґанізаціях молоді таких членів суспільности, на яких сперласяб родина і суспільність. Треба орґанізувати часті конференційні дні і тижні та краєві, реґіональні, дієцезальні й парохіяльні богослуження, щоб заохотити учасників до апостольської праці і приготовити їх до того, щоб приміняли науку католицької Церкви в потребах хвилі. Католицька Акція добре зорґанізована і піддержувана священиками і християнськими родинами стане мировою армією, що вестиме святу боротьбу за здійснення і поширення Христового Царства. (КАП.)

ОСИП НАЗАРУК 36)

ROMA AETERNA

Вічний Рим—Апостольська Столиця

V. До церкви Св. Петра.

Як відомо, від р. 1305 до 1376 Рим не був резиденцією папів: вони в тім часі були переважно Французи з роду й далися обмотати французькій політиці та перенесли папську столицю до Авіньону в полудневій Франції. Тоді Рим так був упав як ніколи передтим ні потому. Він зійшов до „значіння" малого провінціяльного міста величини напр. нашого Бучача. До того в його вулицях відбувалися кріваві бої ріжних партій і родів, котрі більше нищили місто ніж пожежі, зарази й землетруси. Скрізь видніли руїни й руїни. Валилися також всі церкви Риму. Останки римського міщанства вислали до папи Григорія XI до Авіньону прохання, щоб вернувся до Риму. В тім письмі дали такий опис тодішного Риму і його святинь:

„Вертайся, бо обличча великого міста, зрештою шанованого всім світом, тепер таке споганене, що ніхто вже не може в нім пізнати святого міста і голови Церкви. Вертайся, бо найславніші і найсвятіші святині християнства, в котрих найвисші Епископи сиділи на апостольськім престолі, зовсім занедбані, не мають ні пошанівку, ні прикраси, ні віднови й зі всіх сторін загрожує завалення. Церкви кардинальські, посвячені місця богатьох мучеників, опущені тими, котрі від їх імен і титулів одержали свої достоїнства і мають обовязок дбати про них. Одначе тепер стоять ті церкви зі знищеними дахами, брамами і мурами, отворені для стад худоби, котра аж до вівтарів пасеться в траві".

Таких свідоцтв є більше. Нпр. Веспасіяно, життєписець папи Евгена IV, пише під роком 1443 про Рим таке: „Через неприсутність папи місто стало селом пастухів. Блукають по нім вівці й корови, навіть там, де стоять купецькі банки".

Де колись стояли найкрасші памятники будівництва (і де тепер знов є першорядні вулиці і променади Риму), були в тім часі занепаду кепські огороди або й багна, де полювали на диких качок. Коли на початку 15 ст. папа Мартин V з римського роду Кольоннів вїздив до Риму, застав там таке убожество й занепад, що в день св. Петра не було защо навіть лямпки засвітити на гробі того Апостола. По кладовищах Риму блукали вовки, на його узгірях, колись так прегарно забудованих, видніла пустка, а в долах між ними, де віддавна занедбано каналізацію, потворилися вонючі, нездорові багна.

Ті описи спустошення й крайного занепаду святих місць християнства й католицизму читав я і згадував їх з особлившим відчуттям м. і. тому, бо при тім пригадувався мені занепад наших давних святинь у величавім колись Галичі та занедбання, яке дійшло верха чи радше найнизшого дна якраз за нашої памяти, коли останні суцільні памятні місця старого Галича на Крилосі розпарцельовано між приватних людей...

Здається, що се знак і доказ найглибшого упадку пошани нашої традиції, доказ тим дивніший, що стався в часі, коли в цілім світі будилися остаточно до свідомости всі народи і навіть племена, які ніколи не мали своєї державности. Той знак нашого упадку особливо болючий тим, що преса, котра повинна живо реаґувати на такі події, майже зовсім мовчала про се. Національна преса!...

І деж тоді були та що робили ті націоналістичні телятка, що постійно ревуть як льви коли виступають проти всего, що могло або дійсно може скріпити українську націю? Нпр. проти великої реформи Василіян, проти нового календаря, проти монархізму на Великій Україні, проти католицьких орґанізацій в Галичині і т. д. без кінця. А тоді як парцельовано наші національні памятки на Крилосі, котрі ціни для нас не мають, бо кожна булаб замала, не підняли вони ні такої бучі як проти реформи Василіян, ні такої як проти Гетьмана, ні такої як проти зміни дурного календаря, ні такої як проти католицьких орґанізацій! І суспільність наша до сеї пори не знає, ні хто поставив внесок на парцеляцію Крилоса, ні хто вирішив, що треба його розпарцелювати і чому.

З „ВІДРОДЖЕННЯ"

Протиалькогольний і протинікотинний курс у Львові.

Протиалькогольний і протинікотинний курс получений з пропаґандовою відродженецькою виставою відбувся в днях 22 і 23 лютого с. р. в домівці Товариства „Відродження" у Львові при вул. Чарнецького 26. Відкрито курс і виставу в суботу 22 лютого с. р. о год. 6 вечером. Вистава приміщена в одній кімнаті. Вона скромно, але гарно уряджена. На стінах кімнати розвішені ґрафікони, образки і пропаґандові афіші. Присутні на відкриттю члени виділу Т-ва „Відродження", представники католицької преси (з инших орґанів ми нікого не бачили), запрошені гості і трохи ґімназійної молоді обох полів. Разом коло 100 осіб. Голова Т-ва пані др Софія Парфанович відкрила зібрання короткою промовою. В ній підкреслила, що курс і вистава мають поширити відродженецьку свідомість в нашій суспільности. Відтак др М. Дзерович виголосив реферат п. з. „Потреба боротьби з нікотинізмом і алькоголізмом". Провідні думки реферату: Досліди учених лікарів ствердили, що нікотина й алькоголь се великі отруї. Нікотина викликає ряд хоріб в людськім орґанізмі м. ін. т. зв. анґіну серця. На тім терплять фінанси родини, бо хорий мусить лікуватися. Крім того нікотина впливає на зміну характеру чоловіка. Він стає еґоцентриком, непривітним, менше цікавиться родиною. Отже курення шкодить фізичному здоровлю і моральному станови чоловіка, родини й суспільности. Курення веде до захитання цілости родини. — Друга отруя се алькоголь. Пиття алькоголю викликує також ряд недуг в людськім орґанізмі нпр. недуги серця, печінки і нирок. Та алькоголь страшніший від нікотини тим, що він ушкоджує зародкову плязму. Діти алькоголіків менше життездатні, тупоумні, занепадають на анґлійську хоробу. Крім того якби зібрати суми, котрі наш нарід видає на тютюн і горівку, то ними можнаб високо піднести добробут нації. Способи боротьби з алькоголізмом і нікотинізмом: 1) моральна пропаґанда. До неї покликані головно священики. 2) Лікарі повинні уряджувати виклади, щоб виказати руйнуючий вплив нікотини й алькоголю на людський орґанізм. 3) Третий рід викладів повинен освітлювати шкідливість курення і пиття з економічного становища. 4) Евґенічні виклади повинні виказати шкідливий вплив алькоголізму й нікотинізму на потомство пияків. 5) Вкінці загально пропаґандова секція повинна займатися всіми тими справами разом. Опісля проф. Юліян Каменецький виголосив реферат на тему: „Цікаві питання з алькогольоґії". В тім рефераті порушив він м. і. таку цікаву проблему як „Ніцше й алькогольне питання" й виказав, що Ніцше був великим ворогом алькоголізму. Він бачив в алькоголізмі причину загально знаної німецької отяжілости та звироднення старих визначних німецьких родів.

Дня 23 с. м. в год. 5 вечером мґр Хомяк виголосив реферат п. н. „Молодь в боротьбі з алькоголізмом". В протиалькогольній боротьбі молодь може відіграти поважну ролю. Вона в першій мірі повинна сама здержуватися від пиття й курення та служити приміром для всіх і навіть для старших. Обізнані з алькоголізмом повинні з тою язвою, котра нищить наш нарід, боротися викладами, рефератами та протиалькогольними і протинікотинними виставами. Коли викорінимо язву алькоголізму, положення нашого народу буде без порівнання ліпше ніж тепер.

Інж. Іван Прокопів виголосив відчит на тему: „Алькоголь і тютюн се шкідники народнього господарства". Він подав цікаві циферні дані, котрі наглядно вказують на руїнницьку ролю алькоголю й тютюну в господарськім житті одиниць і всего народу. В 1933/34 рр. продано на наших землях в Польщі 3.355.000 літрів 100%-ового спірту. Отже на одного мешканця припадає пересічно 0·35 л. на рік. Загально Українці пропили в 1934 р. 100 мілл. зл. Звідкиж українське населення бере такі великі гроші в часі загальної матеріяльної скрути? Статистика виказує, що український селянин пе на рахунок недоїдання. На кождих 100 зл., котрі видає наш селянин, видає він аж 15 зл. на алькоголь і тютюн! На мило видає 1 зл., на обув 3 зл., на цукор 4 зл., на сіль 1 зл. В тім самім часі Українці прокурили 70 міліонів зл. Найбільше з пятьох полуднево - східних воєвідств прокурює львівське воєвідство. Тут один мешканець прокурює пересічно 19 зл. річно. Коли порівнаємо ціну одної літри горівки з ціною сільсько-господарських продуктів, пр. жита, то дістанемо таке цікаве відношення: 1914 р. на 1 літру горівки треба було продати 11 кґ. жита; 1927/28 р. — 14 кґ.; 1933/34 — 39 кґ. Щодо тютюну, то се відношення таке: 1914 р. на 1 кґ. тютюну треба було продати 115 кґ. жита, 1927/28 — 141 кґ., 1933/34 — 580 кґ. — Зчерги о. др Іван Гриньох у рефераті п. з. „Завдання духовенства в протиалькогольній і протинікотинній боротьбі" виказав, що протиалькогольна і протинікотинна боротьба виходить вже з самого католицького світогляду. Та до неї треба підходити не як до самоціли, а як до засобу в змаганні до совершенства.

ГОРОЖАНИН І ДЕРЖАВА

Бувший львівський воєвода п. Дунін-Борковский виголосив у Львові при вул. Булярда 5 реферат п. н. „Горожанин і держава в Польщі." Прелеґент розглянув питання авторитативної держави. Новостворені держави зірвали з ідеєю демократичної держави, з ідеєю держави, котра служилаб для добра всіх горожан. Східноевропейські нові держави не дозріли до демократичного устрою. Демократія можлива тоді, коли горожани переконані, що самі дадуть собі раду з труднощами державного життя. Колиж вони не можуть дати собі ради, тоді сподіються, що хтось, якийсь ґеніяльний чоловік, чудотворець, зробить за них все. Між авторитативними державами Польща займає окреме місце. Тут на чоло висунули чоловіка заслуги і слави. Пілсудский не хотів проголосити себе диктатором, бо не хотів щоб його уважали за якогось чудотворця. Він хотів, щоб усі уважали його звичайним чоловіком. П. Д. Борковский зясував положення горожан в авторитативній державі. В такій державі мається до річи властиво з підданими, не з горожанами. Їх положення гірше ніж в давних деспотіях. Колись в деспотичних державах уважали, що й найгірший підданий може до чогось придатися. Теперішні авторитативні держави не мають догматичних прав. Якій ціли держава не служилаб, все маємо до діла з правлячою ґрупою. Вона ставить ціль. Переходячи до відносин в Польщі прелеґент сказав, що могутність і сила держави зросте тоді, коли буде контакт між правлячими й тими, котрими правлять. Сила держави не повстає через те, що про ту силу говориться, але власне через контакт правлячих з тими, котрими правиться. Правительство повинно змагати до того контакту. А горожани, коли вони ще не скотилися до ролі підданих, повинні відважно висловлювати свої думки в державних справах. Се їх обовязок. (Не штука висловлювати думки там, де їх не конфіскують. — Ред. „Н. Зорі").

Не мають за що грати

За царату фабрика карт в Петрограді виробляла річно 13,200.000 колод карт. Тепер виробляє всего 4 і пів мил. колод, хоч большевицька влада дуже заопікувалася картами, позміняла „ретроградних" королів в малюнках і т. п. Та ніщо не помогло: люди в „раю" такі вже збіднілі, що не мають за що грати, — розуміється крім чекістів і инших чиновників.

Не забувайте, що найцінніша річ в кождій бібліотеці се оправлений річник доброї ґазети.

РАДІО

Звідки походять шуми й тріскотня в приймачах.

Коли слухаємо концерту, котрий надають з близької радіостації, тоді слова й музика виходять зовсім чисто. Лише в перервах можна почути зовсім тихі шуми і скварчання. Деформації та забурення авдиційй повстають тільки тоді, коли слухаємо далекі від нас стації. Звідси висновок, що електромаґнетні хвилі далеких стацій, які до нас доходять, слабші від тих легких шумів, що їх чуємо в апараті. Бажаючи почути далекі стації, зміцняємо в кілька разів авдицію і тоді разом зі зміцненням музики зміцняється також забурення. Нічого дивного, що часто насувається питання, звідки походить той ґалас, хто його „надає". Походження того ґаласу має кілька причин. Засадничо їх можна поділити на дві ґрупи: причини зовнішні і внутрішні.

Зовнішні причини ті, що витворюють у просторі такі самі електромаґнетні хвилі, які витворює надаюча стація з тою ріжницею, що ті хвилі приносять з собою не музику а забурення акустичні. Радієві хвилі, як про се знає більшість радіослухачів, повстають наслідком проходження в антені надаючої стації швидкозмінних струмів. Се явище одначе не обмежується тільки антенами, але повторюється скрізь там, де повстають швидкозмінні струми. Тоді те, в чому повстають струми, робиться антеною. Швидкозмінні струми повстають передовсім там, де є електричні іскри. Кожда електрична іскра се ряд імпульсів струму в одну й другу сторону, що тривають на протязі тисячних і мільйонових частин секунди. Таким чином кожда іскра причиняється до повставання радієвих хвиль, що ми чуємо яко забурення. Електричних іскор є навколо багато. Кожду блискавку чути в усіх приймачах у промені соток кільометрів. Коли проходить буря в Альпах, Татрах або в горах Скандинавії, в слухавках чуємо канонаду. Подивіться ввечері на трамваї, — щораз то блискають іскри з дротів. Кождий електричний мотор дає певну кількість іскор. А кількож тих моторів маємо в безпосередньому сусідстві? Кождий електричний вентилятор, електрична машина до шиття, відкурювач, електричні дзвінки, кожде запалювання або згашення електричної лямпи — все се причиняється до повставання іскри. А кожда іскра се тріск у приймачі. Та не тільки самі іскри причиняються до повставання в нашому оточенні шкідливих радієвих хвиль. У воздусі та в глибині землі весь час творяться „смуги" електричних струмів, так звані блукаючі струми. Врешті частини воздуха, кроплі дощу, сніжинки, все те наладоване електричністю, яка при дотику з нашою антеною, спливає до землі. Очевидно, се лише мінімальна кількість електричности, але й сього досить, щоб особливо чулий приймач відчув її та зареаґував шумом або тріском. Боротьба з усіми згаданими вище причинами дуже трудна, передовсім з огляду на те, що всі ті забурення приходять до нас як радієві хвилі, що нічим не відріжняються від хвиль, які виходять від радіостацій. Одинокою радою на усунення забурень у прийомі, се усунення жерел їх повставання. Оскільки боротьба з атмосферичними перешкодами майже неможлива, остільки всі забурення викликанні іскрами, що повстають в електричних урядженнях, можуть бути усунені в самому своїому жерелі при помочі недорогих забезпечуючих уряджень.

Внутрішні причини, маючи своє жерело в хибній конструкції приймача, не мають нічого спільного з електричними хвилями і з сим завжди може дати собі раду спеціяліст-радіотехнік, якого покличемо для огляду приймача.

Всякого роду ослаблення сполучень у середині приймача, ослаблення антени, поганий контакт в антені й уземленню, вичерпана анодна батерія, акустичне ділання голосника на голосникову лямпу, причиняються до повставання забурень.

ЛІТЕРАТУРА — НАУКА — МИСТЕЦТВО

Що криє „Рінь"?

Нова збірка поезій.

О. Ольжич. **Рінь.** Львів 1935. Накладом Богдана Кравцева. Обкладинка роботи М. Бутовича. Стор. 43+5 нпг ; форм. 12.8×17.1 цм.

„Поважна мова вро́чистих вітрин.
Уривчасті передвіку аннали.
— „Ми жали хліб. Ми вигадали млин.
Ми знали мідь. Ми завжди воювали."

— „Мене забито в чесному бою,
Поховано дбайливою сімею."
Як не стояти, так як я стою
В просторій залі мудрого музею?

Так виразно ввижається мені
Палючими безсонними ночами:
Я жив колись в простому курені
Над озером з ясними берегами."

Так пише автор „Ріни" (ст. 6). Сам він по званні ґеольоґ, отже привик дивитися на людське життя sub specie aeternitatis, саме так як ми оглядаємо те життя в музеальних збірках. Але його „Рінь", хоч —

„Вона суха і сіра. Але вії
Примкнеш перед камінням у піску —
І раптом чуєш силу вод рвучку
І різкість вітру, що над ними віяв."
(ст. 5).

Вся збірка Ольжича нагадує своєю тематикою музеальні вітрини, в яких заховано людське життя від часів передісторичних аж по наші. Ось наш пращур:

„У правиці бадьорий кремінь,
У долоні медові смокви.
Чи не ласка на чолі в мене,
Чи не щастям іскриться око?

Наше племя не є велике,
Та по шатрах доволі страви.
Лев пругастий, загнуті ікли,
Заховався в пожовклих травах." (Ст.7).

Примітивний чоловік і доба вимагали тут такогож примітивного вислову в представленні. І автор — правдивий поет — гарно розвязав отсе своє завдання. Примітивний вислів („Наше племя не є велике, Та по шатрах доволі страви") доповнив звязким образом, характеристичним для даних часів і рівночасно вказав нам в тому образі символ тодішної людини („Лев пругастий, загнуті ікли, Заховався в пожовклих травах"). Душа читача відчує напевно в тій обєктивній, здавалосяб нечуттєвій „ріни" вірша саме ту „силу вод рвучку і різкість вітру, що над ними віяв": серце й почування поета. Рівночасно розбудиться в читачеві туга за простотою природного життя й силою первісної людини — саме ті почування, що їх поет хотів у читачах викликати.

„Вранці — сонце і небо чисте,
І пташині радісні хори.
О, хвала, хвала Тобі, Христе,
І сцілилося серце хоре,

І пожовклій руці — ніга,
І червнений день — миттю,
Покривати Твою Книгу
Позолотою і блакиттю.

Де вагання всі молодечі,
Де лицарські мої гордині?
І кладе дино́бровий вечір
Темно-сині, густі тіні."

Ось вам настрій - представлення монастирського життя („Манастир", ст. 20) за лицарських часів. Прошу зважити лише, як уміло автор получив у сій поезії настрій спокійної душі старця з настроєм вечера — і ритмічно й образово (получення барв вечера з барвами, яких уживали тодішні черці до оздоби св. книг).

Таке представлення прадавних музеальних часів зовсім не перечить тому, що Ольжич зуміє вжитися і в сучасну добу та представити її также гарно й вимовно:

„Душа відділилась від тіла
Ще там, на майдані міським.
Врочиста така, білокрила,
Літає і вється над ним.

А тіло, струнке і спокійне,
Ступає в холодних рядах.
Довіку його не обійме
Ні сумнів, ні згадка, ні страх.

І радісно духу дивиться,
Як тіло тяга кулемет,
Стискає гарячу рушницю
І вперто повзе наперед."

Так автор представляє сучасного жовніра („Піхотинець", ст. 26). І вся його, здавалосяб назверх, холодно-музеальна збірка віршів іде саме до того, щоб згадками-переживаннями минулого викликати потрібні в сучасному почування. Щоб викресати в сучасних почування сили й поважної постави до життя в добі, жорстокій як вовчиця.

„О, неба сірість, оливо води,
В густих туманах обважнілі віти.
Страшна вагітність, що несе плоди,
Які аж правнукам узріти.

І ці струнки, сухі чоловіки.
В їх простоті ясній, давно-минулій
Чи ви пізнаєте, вгадаєте, який
Зпосеред них є Сервій Туллій?(Ст. 28)

Можемо в цих віршах бачити старину: але далеко певніше говорить до нас з тих „музеальних вітрин" сучасність, в яку —

„Тепер дощі холодні і вітри,
Кудлаті хмари, каламутні ріки.
Але ростуть у присмерку нори
Брати, суворі і великі. (Ст. 27).

Нове покоління росте, повне захоплення для сили й рівночасно поважне, суворе в поставі до життя:

„Нащо слова? Ми діло несемо.
Ніщо мистецтво і мана теорій,
Бож нам дано знайти життя само
В красі неповторимій і суворій." (Ст.33)

Те нове покоління, покоління відважних, мусить прийти, бо час страшного суду близький:

„І жили у роскошах, слабі і блудливі,
І не вірили в велич Кінця.
Та колись у ночі, в блискавицях і зливі
Він злетів у порожні серця.

Вранці вийшли з домів виногради
І зрубати оливні гаї. [зрівняти
І безумна пустиня натхненним, як мати,
Смаглі груди открила свої.

Грізний Боже суворих і гордо-убогих,
Купино невблаганних пустель.
Ми тобі покладем суходоли під ноги
І запалимо жертви осель." (Ст. 34).

Нове покоління „братів суворих і великих" любується у війні й карі:

„І небо і земля в хмарі.
Нечуваний вітер дме.
Господнє імя — Кара.
Господня хвала — Меч." („Страшний Суд", ст. 35).

Вся збірка перенята саме тим „різким вітром" сучасности, чуттєвого націоналізму. І булоб воно хосенне й навіть високе в протиставленні „ідеалам", що їх ставлять наші большевицькі попутчики зпід стягу Михайла Рудницького, якби... Якби не корінився отой вихруватий націоналізм у поганськім розумінні життя, в якімсь грецькім „панта рей" (-все пливе), в якійсь римській книзі метаморфоз, в якімсь мислеблудію, подібнім своїм коренем до буддизму (правда, в Ольжича є покищо активність):

„Є незмінна земля, і усе на ній зміна [невпинна.
Золоте — на світанні, за дня вітря- [ного — срібляне.
Мідь розтоплена озеро те ж — в [надвечірніх годинах,
І застигле залізо — в ночі, у холод- [них туманах.

Міцно куте з металів ще путo ніхто [не роздер це.
Дня і місяця й року чотирі пори, а [на ґльобі —
В дужих карбах людське неспокійне [і жадібне серце.
І для нього судився довічний почвір- [ний колобіг." (Ст. 39).

Не диво, що супроти такого досить детерміністичного мислеблудія автор сліпий на красу подвигів християнського духа. Хоч Ольжич всуперіч отому „почвірному колобігові" детермінізму, що консеквентно повинен довести до пасивізму супроти життя — всетаки майже скрізь ставиться до життя активно, то проте робить се теж ...з детермінізму. Детермінізму гонів, отого Донцовського „вижитися." Правда, в автора той детермінізм змагає до чесноти, але при кінці його понуро звучать відгомони чистого віталізму, що — поза життям на землі — не бачить вищих цілей:

„Ось сходить, виростає, розцвіта
Благословеніє не форми, суті.
Одвага. Непохитність. Чистота.
Милуйтеся! Беріть! І будьте, будьте!..."
(Ст. 33).

Клясичний фільольоґ, небіжчик о. професор Кархут говорив на викладах, що ми програли останню війну, бо замало вчилися геройської греки... Подібно мабуть і Ольжич хоче піднести сучасних Українців показом-приміром старого й сучасного геройства. Біда в тім, що те геройство бачить він — за зразками Муссолінія й Гітлєра чи навіть большевиків — у чисто земному, переважно військовому подвизі; а се тільки частина тої величі, що її може дати людський дух. І тим незрозумінням, сліпотою на подвиги цілої людської душі, природно - християнської й надприродно Христової, Ольжич зубожує себе самого й нашу націю. Бо судячи з того, що він дав у „Ріни", мігби він дати більше й величніше. І треба тут знов щераз пригадати слова: кілько хто стратив Бога, тілько стратив душі й кілько душі стратив, тілько поезії.

Поважна постава автора до життя, його деяка суворість і правдивий талант — усе те наче предестинує Ольжича до того, щоб він поширив свій світогляд християнськими вартостями й так дав нашій нації справді величню поезію. Поезію, що захопилаб і пірвалаб до бою не лише за одні права нації, але й за призвання тої нації в світі.

Талант... Ніхто його авторові не заперечить, хто лише прочитав його „Рінь." Правда, стрінемо в ній побіч правдивих поезій звичайні вірші „на шррумм" (ст. 31):

„Ну, шалена це буде атака
І скінчиться, звичайно — проривом."

Стрінемо й неконечно поетичні образи („як пси, билась за місто блискуча дружина!" — стор. 11) чи анахронічні вискази (при смерти від стріли жовніреві з часів, коли уживано луків, увижаються „акварелі" — ст. 19). Та всіх тих хиб направду мало й плюси збірки зовсім їх переважають.

Помину красу й добірність порівнань і образів, бо я вже згадував про них. Тут зверну ще увагу на відсвіженість збірки через введення в неї, хоч старих по повстанні, проте в нас дуже рідко уживаних віршевих форм. То строфи основані на повторюванім римі:

„Вечір. Я дивлюсь на сині скелі.
Злотне небо сперлося на скелі.
Ззаду плещуть огнища веселі.
Вколо ватер друзі теж веселі.

Гей, чужі нездолані долини!
Вється дим і пливе в бік долини.
Так назавтра й ми туди поплинем.
Як ріка нестримна, поплинем." (Ст. 8).

То знов дещо змінені античні строфи:

„Такі чужі ці низькі синяві гори.
Когорта прийшла в село на спочинок.
Поховались біляві полохливі дівчата.
Нависав гілля могутних дубів.

О, шляхи ці і курява і ґальські про-
[стори.
Товариші оповідають сміховинок.
Вечір. Мариться біле кампанське мі-
[сто, мати,
Скромна сестра і галас милих братів.“

(„Новобранець“ — ст. 13).

На закінчення частина з прекрасної поезійки „Ганнібал в Італії“ (ст. 41—42):

„Здавалося, у попелі умер,
Погас вже гарячковий огник Риму.

Та клали новобранець і едил
На кожний шлях, що Він по ньому
[рушив,
Щити, списи, важке залізо тіл
І крицеві холодні леза — душі.

Він спотикався, ранився об них,
І кров гаряча, як піски пустелі,
На горду землю в корчах камяних
Прорвалася, мов струмені веселі.

Тоді стара вовчиця язиком
Прибігла облизати чорний камінь.
Постояла, оглянулась кругом
І назирці побігла за полками.“

І як протиставлення тій суворій, обдумано-холодній вовчиці-Римові Ольжич дає другий образ істеричного міста Сходу Картаґіни (ст. 42—43):

„Як кидалась ти на списи, на луки
Пунійська Львице, яросте Ваала.
Від буряного гніву до розпуки
І від розпуки до нового шала.

Хай Мардука вогонь палає досі —
Розслаблені роскошами коліна.
Жіночі перстні і туге волосся
Тебе вже не врятують, Картаґіно!

Далеке місто на узгірях синіх,
Де линуть хмари і вітри північні,
Тебе приносить жертвою пустині
І здобуває нагороду — Вічність.“

З того всього ясно, що перед нами молодий поет, котрий має майже всі дані на визначного творця: має талант, має знання, має вміння образового вислову перенятого думкою, має горяче чуття. Не має лиш одного: великої ідеї, вищої над туземні справи. Якби він мав іще й сю вищу ідею, то при всіх інших його дарованнях бувби з нього дуже визначний поет — по десятках літ праці. — Арамік.

Нові видання

Іван Филипчак: **Іванко Берладник або пропаща сила.** Історична повість з XII. віку. Накладом філії Т-ва „Просвіта“ в Самборі. Самбір 1936. Сторін 128. Формат 17·5 x 13 цм. Ціна 1·50 зл. Окладинку рисував Ю. Т. Кульчицький.

Е. Жарський: **Бокс — Боротьба навкулачки**. „Сокільська Бібліотека“ ч. 8. — Вид. „Сокіл-Батько“ Львів. 1936. — Ст. 32. Ціна 0.40 сот. У шістьох лекціях зібрано всі найважніші штовхи та оборони вживані при боротьбі навкулачки. В книжечці є 30 рисунків та світлин.

Лікарський фейлєтоник.

Лік на катар

Щоб не допустити до катару, добре щоденно рано влити собі до носа кілька краплин соленої води. На літру перевареної води дзється ложку кухонної соли. Коли катар вже є, робити оклади з горячої води на насаду носа і два рази денно примінювати інгаляцію з соленої води. Домашним способом робиться інгаляцію так: До невеликого горшка наливається горячої води з додатком кухонної соли. (На літру води ложка соли). Горнець накривається лійкою допасованою до його отвору. Уставляється горнець в деякім віддаленні, щоб пара не була загоряча. Віддихається парою кільканацять секунд. Такі інгаляції помагають також при хрипці.

З РЕЛІГІЙНО-ЦЕРКОВНОГО ЖИТТЯ

Чого ми як правдиві християни мусимо виректися. По перше розважте, що ми наслідком нашого відкуплення Ісусом Христом обовязані виректися всякої безбожности і похотей світа сего та бути чистими від всякої неправедности (Тит. 2, 12). Отже ми мусимо здержуватися від всякого зла, а передовсім від названих тут родів зла: отже по перше від безбожности! Се звичайно наш перший злочин і жерело всіх інших. Бо безбожність се з одної сторони, коли ми забираємо Богу те, що до Нього належить, і з другої сторони, коли ми відмовляємо Йому послуху й любови, котрі ми Йому винні. Тут звичайно грішник зачинає бунтуватися. Се необхідний обовязок чоловіка піддатися Богу від першої хвилі, коли дійде до уживання свого розуму. Та замісць того він відвертається від Бога немов ангели відступники. Він відмовляє Богу свого серця, котрого Господь домагається від нього з таким великим правом. Він прихиляє своє серце до глупоти, брехні й нікчемности. Се безбожність, се ідолопоклонство, бо дається першенство сотворінню перед Творцем! Се жерело безчисленних нещасть. Се справжня отруя світа сего. О позбудьмося і бридьмося її!

По друге розважте, яких принад звичайно уживає сатана, щоб нас відвернути від Бога. Бо ніякий чоловік не схоче служити дияволови задля самого диявола або з якоїсь любови до нього, лише спокусник-диявол показує нам оману почести, користи й роскоші світа сего й тим він заманює ошуканих смертельників у свою службу. Се ті позолочені солодощі, котрими він затроює душі. Се зрадлива примана, що закриває гачок, котрим стягає міліони до пекла. Тому поведення християнина вимагає, щоб він разом з безбожністю вирікся також всіх похотей світа сего, т. зн. всіх наклонів до світових іграшок і зрадливих марнот. Бо се найуспішніший спосіб розброїти сатану й не дати йому нам чимнебудь шкодити. Бо коли ми погорджуємо всім тим, що він може предложити, втікаємо та бридимося всіх його найпринадніших приман, — тоді він стоїть засоромлений, безрадний і безсильний.

По трете розважте, що сі світові похоти й жадоби, котрих наш дух мусить виректися, се передовсім ті, про котрі пише улюблений ученик Спасителя (1 Йоан. 2, 15, 16); Не любіть світа, ні того, що в світі є. Коли хто любить світ, то в нім нема любови Отця (любови Бога). Бо все, що є в світі, се похоти тіла, се жадоба очей і життєва гордість. Якраз наслідком тої потрійної жадібности, котра загально панує, як каже нам тойсамий Апостол (5, 19), цілий світ лежить у злі: так що коли ми дійсно хотілиб належати до Ісуса Христа і вести правдиво християнське життя, то ми мусілиб виповісти безперервну війну тій потрійній жадібности та її принадам, а саме світови й нашій зіпсутій натурі. А потім вже буде нам легко опертися всім чортам на світі. Так, християни! Позбудьтеся тільки тих трох головних ворогів ваших душ, а саме любови до змислових роскошей, любови до задоволювання похітливих очей світовими марнотами та любови до світової почести й пустої гордости — і будете чисті від усякої неправедности.

Постановіть собі виректися безбожности і похотей світа сего і постійно зміряти до дійсно християнського життя і щиро шукайте свого щастя в таких почестях, богацтвах і радостях, яких не може дати світ і які при вас остаються назавше.

Епп. Р. Челлонер
Апостольський Вікарій Лондону.

ПРИСИЛАЙТЕ ПЕРЕДПЛАТУ!

ПОЛІТИЧНІ ВІСТИ

В СТРИЮ зачався політичний процес проти 26 молодих Українців за приналежність до ОУН. Розправа потягнеться кілька тижнів; вона відбувається при замкнених дверях.

ЧЕХОСЛОВАЦЬКІ ВЛАСТИ виселили з Закарпаття 50 Українців, політ. еміґрантів з Галичини; богатьох навіть з родинами. Українські організації в Празі й Ужгороді інтервеніювали в тій справі в чеськім міністерстві внутрішних справ. Вислід?

КОМУНІСТИЧНА ДЕМОНСТРАЦІЯ відбулася в чеській Празі. Поліція розігнала юрбу комуністів і увязнили 50 осіб, в тім богато жінок.

ЧЕСЬКИЙ ПРЕМІЄР др М. Годжа приїхав до Білгороду і відбув нараду з югославянськими міністрами. Він старався намовити Югославію, щоб навязала тісні взаємини з совітською Росією.

НІМЕЦЬКИЙ МІНІСТР ЗАКОРДОННИХ СПРАВ Нойрат говорив з представником часопису „Берлінер Таґблят“ про біжучу політику: Погром Італії в Африці небажаний, бо евентуальний упадок фашизму скріпивби комунізм в Европі. Проблема „Drang nach Osten“ тепер неактуальна для Німеччини. Совітам не вільно довіряти. Німеччина радо заключилаб угоду з Францією.

НІМЕЦЬКА ТАЙНА ПОЛІЦІЯ (Ґестапо) увязнила в Надренії й Вестфалії 7 комуністичних провідників, 10 католицьких священиків і 45 світських провідників католицьких союзів молоді. Всім закидують, що вони хотіли створити одностайну (!) опозиційну організацію проти націонал-соціялістичного устрою...

ШВАЙЦАРСЬКЕ ПРАВИТЕЛЬСТВО заборонило діяльність націонал-соціялістичної партії на терені Швайцарії.

В СОФІЇ, столиці Болгарії, засуджено 27 офіцирів за організування бунту: провідника бунтівників полк. Велчева і його адютанта Станцева на кару смерти, інших на кару вязниці. 14 звільнено.

НОВЕ ЕСПАНСЬКЕ ПРАВИТЕЛЬСТВО утворив премієр Азана. До правительства ввійшло 9 міністрів республиканської лівиці, 3 з республ. унії і 1 фаховець (ґенерал). З правих ніхто. Тожто тепер зачнеться „рай“ в Еспанії.

В АНҐЛІЇ застановляються, як помогти Абісинії під оглядом господарським і фінансовим.

АМЕРИКАНСЬКИЙ МІНІСТР Філіпс відбув інформаційну подорож по европейських державах. Вернувши до Америки виголосив промову про закордонну політику Злучених Держав Півн. Америки. Він сказав: Америка мусить мати більшу фльоту ніж Японія. На Далекім Сході Америка обстоює засаду отвертих дверей в Китаю. Злучені Держави навязали дипльоматичні взаємини з Совітами, одначе з виразним застереженням, що Совіти не будуть мішатися до внутрішних справ Зл. Держав. Совіти домагалися позички, та про се нема що говорити.

В СИРІЇ вибухло протифранцузьке повстання. В боротьбі між військом і повстанцями є сотки вбитих і ранених.

ЄГИПЕТСЬКЕ ПРАВИТЕЛЬСТВО домагається, щоб управа Суезького каналу допустила до участи єгипетських представників і щоб єгипетські судна, котрі перепливають через канал, дістали упривілеєну тарифу.

ВІЙНА В АБІСИНІЇ. Завзяті бої ведуть абісинські відділи раса Сеюма і раса Касси з Італійцями в окрузі Тембієну. Вони хочуть получитися знов з відділами побитого раса Мулюґетти. На полудневім фронті італійські літаки бомбардували м. Маґальо і велику абісинську каравану коло м. Веббі Ґестро.

ЯПОНСЬКЕ ПРАВИТЕЛЬСТВО рішило призначити на армію знов 4 міліони єн, на фльоту 80.000 єн і для міністерства закордонних справ 170.000 єн. Се надзвичайний даток з приводу напруження на манджурсько-монґольській границі.

НОВИНКИ

В сім числі „Нової Зорі" даємо Літературу-Науку й Мистецтво, щоб у недільнім числі мати місце на трету велику статтю дра О. Назарука з приводу волинської справи і того, що з нею вяжеться. При кінци тої статті буде також кілька заміток про дуже гарну і цікаву для нас заяву голови УНДА п. Василя Мудрого в 42 ч. „Діла".

Нерівномірна погода сегорічної зими, спершу тепло, відтак сильні морози, знищила морелеві сади. Вони вимерзли. Шкоди в морелевих садах обчисляють на пів міліона зл. Щодо інших овочевих дерев, то щойно на весні покажеться, чи морози їм зашкодили.

Українські жінки Львова і Станиславова вислали петицію на руки апеляційного прокуратора п. Рудніцкого у Варшаві в справі перенесення пятьох політичних вязнів, а саме: Бандери, Лебедя, Підгайного, Климишина і Карпинця з вязниці св. Хреста до іншої. Свою просьбу мотивують тим, що вязниця св. Хреста призначена тільки для засуджених, а вирок у справі згаданих українських вязнів ще не правосильний. У відповідь на ту петицію секретаріят апеляційного суду повідомив, що перенесення вязнів до іншої вязниці залежить від рішення мін-ва справедливости, куди ту просьбу і спрямовано.

З вистави образів Ол. Новаківського, уладженої в музею Наукового Т-ва ім. Шевченка у Львові, вкрадено чотири образи загальної вартости 2.850 зл.

В Березі Картузькій перебуває тепер 10 Українців і 4 ендеки.

Йде на нас нова загроза! Надзвичайно тепла зима влекшує перезимування і пособляє розмножуванню ріжних шкідників наших піль, лук, садів і городів. Заходить поважна небезпека цілковитого знищення господарського дорібку, якщо зараз не приступимо до боротьби з цими шкідниками. Як з ними боротися, повчить нас практичний порадник інж. Василя Баричка, п. з.: „Як нищити мшиці, земляні блохи, слимаки, дротяники, медведики, борозняки, миші, щурі, хомяки та суслики?" — з образками, 64 ст. друку. Ціна 60 ґр., а з пересилкою 75 ґр. Замовляти: Інж. Василь Баричко, Львів, ул. Ольшевського, ч. 2. Належитість вплачувати чеками П.К.О., ч. 505.184 (вл. конта: Інж. В. Баричко). — Кожда сільська бібліотека, кождий господар, садівник і городник повинні негайно набути цей практичний підручник, бо кождий день проволоки спричинює щораз більші втрати через ділання шкідників. 1-2

У великій салі Народного Дому в Кутах театр „Заграва" виставить премієру п. з. „Голгофта". Зміст її апробований одним з наших Ординаріятів. Штука викликає велике заінтересування.

Народний університет відкрила Католицька Акція перемиської римо-католицької дієцезії в с. Уїзній коло Переворська. Якже й у нас придалисяб такі катол. народні виклади по цілім краю.

Вийшли дуже поучаючі спомини польського патріота ґр. Гуттен-Чапского, б. дідичного члена німецької палати панів в Берліні. Се спомини дуже докладні. Ними повинна зацікавитися й наша провідна верства.

Гумор. — В Касі Хорих. — Пане, ви вириваєте мені вже третий зуб спереду, коли мене болить зуб черенний. — Успокійтеся, по черзі дійдемо й до черенних.

ЕКОНОМІЧНІ ВІСТИ

Загроза молочарській кооперації. Правительство передало до ухвали парляментови проєкт нового молочарського закону, котрий передбачує монополістичну районізацію краю в молочарських справах. В краю вже йде наступ на наші молочарні.

Ярмарок українських промислових виробів відбудеться у Львові, в салях Народного Дому при вул. Рутовського 22/III від 4—14 березня с. р.

Курс садівництва відбувся в Перемишлі. На курс ходило 43 особи.

„Повітова Торговельна Спілка", міська споживча кооператива в Калуші, обходить с. р. 25-ліття свого істнування. Оснував її бл. п. др Курівець 1911 р.

Комітет Орґанізації Кооператив основано в Комарні. Він має бути орґанізаційно - інструкторським осередком для кооператив Комарнянщини.

Кооперативна нарада відбулася в Ширці. На ній обговорено збут сільськогосподарських продуктів, справу членства й деякі справи книговодства.

В Дубні мають вибудувати велику окружну елєктрівню. Її опалювалиб торфом, котрого богато в околиці.

4 проц. Консолідаційну Позичку випустять дня 15 травня 1936. До конверзії на ту позичку будуть приймати облігації 5 проц, державної земельної ренти I серії, 5 і пів проц. будівляної позички II серії, 5 проц. держ. вічної ренти I серії, 4 проц. премієвої інвестиційної позички, 6 проц. Народової Позички. Конверзія буде тривати від 15. VII. 1936 до 15. V. 1937.

Загальні Збори акціонарів Польського Банку відбулися 20 с. м. З оголошеного білянсу банку на 31 грудня 1935 виходить, що білянсова сума банку зросла о 152 міл. зл. до 1.818.5 міл. зл. В м. р. зазначився відплив золота з емісійної інституції, головно з причин сплати рат заграничних довгів та зменшення активности торговельного білянсу. Загально металеві запаси банку зменшилися продовж м. року на 60 міл. зл. до суми 44.4 м. зл. Покриття золотом обігу й негайно платних зобовязань банку зменшилося з 44.87 проц. до 39.78 процент.

Балканські держави творять господарський бльок, котрий впровадить спільну почтово-телеґр. тарифу.

В кождій культурній родині на цілім світі роблять подарунки з книжок при численних подіях і нагодах, а саме: 1) в день уродин, 2) в день імянин, 3) в день коли молодець чи паночка кінчить школи, 4) в день заручин, 5) в день вінчання, 6) на Святвечір, 7) на Великдень, 8) в день патрона місцевости, 9) в кожде родинне свято, 10) при кождій більшій щасливій або нещасливій події, щоб радість утревалити доброю книжкою, згл. щоб смуток злагіднити розумними думками доброго автора. Пригадайте Собі, чи Ви поступали так і чи в Вашій родині робилося так? Коли ні, то направте се, бо з культурних одиниць складається культурна родина, а з культурних родин складається культурна нація. Сила не полягає на грошах, ні на землі, тільки на уморальненні й укультивованні духа. При виборі книжок не забувайте про католицькі книжки „Нової Зорі" і „Правди".

З листів до Редакції

До Хвальної Редакції Часопису „Нова Зоря" у Львові.

Ч. 24/36. Богородчани, 19/II. 1936.

Просимо помістити слідуючу оповістку: Кружок Рідної Школи ім. Коцюбинського в Богородчанах складає Й. Е. Еп. Григорієви Хомишинови щиру подяку за підмогу в опалі для домівки дорослу Кружка.

З поважанням

(Слідують: печатка і підписи)

Д-р Осип Когут

Розалія Яворська

ЛИСТУВАННЯ АДМІНІСТРАЦІЇ

Впр. о. П. О. в Горохолині, п. Богородчани: Ваша передплата за „Нову Зорю" заплачена по 1. 4. 1936.

Уживану одіж, білля, обуву мужеську, жіночу, дитячу для інвалідів, вдів і сиріт приймає УКТОДІ, Львів, Потоцького 48. З провінції висилайте почтою. У Львові відберемо самі за писемн. повідомленням.

БІРЖА

ҐРОШІ. Доляр у Львові у приватних оборотах 5.23.

Нім. марка 1.45 — 1.55, фр. франки 34.90 — 35.10, шв. франки 171.50 — 172.50, фунти стерлінґи 26.10 — 26.25, австр. шілінґи 98.00 — 99.50 чеські корони 19.00 — 20.00, рум. леї 26.00 — 18.00 ліри 32.50 — 35.00.

НАБІЛ. „Маслосоюз" повідомляє, що в дні 25. лютого ц. р. кооперативам платив за:

1 кґ. масла дес. без опакування	2.70	зол.
1 кґ масла дес. експорт. з опакув.	2.74	„
1 л. молока	0.15	„
1 л. сметани	0.75	„
1 к. яєць	3.30	„

Пастеризоване молоко з доставою до дому у Львові 1 літра 24 сот.

Тенденція на масло, молоко, сметану і яйця сильна.

„Маслосоюз" повідомляє, що від 25. II. ц. р. платить своїм доставцям за 1 кґ. живої ваги птиці, льоко подвіря птахомясарні „М. С." у Львові, (вул. Декерта ч. 4):

Молоді кури I. кл.	1.00 зол.
Товщеві качки I. кл.	1.05 зол.

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення Редакція не відповідає.

Особа працьовита, солідна, поверх 30-літна, пошукує заряду дому. Зголошення під „Особа", Poste-restante, Станиславів, Головна почта. 24-1-1.

КІНА

АПОЛЛЬО: Карієра.
КОПЕРНИК: Останні дні Помпеїи.
МАРУСЕНЬКА: „Гроші".
МІРАЖ: Ясновидець.
МУЗА: Сон літньої ночі.
ПАКС: Марнотравний син.

ПАНСІОН Сестер Служебниць в Микуличині

ОТВОРЕНИЙ ЦІЛИЙ РІК

Гарно відновлений, має водотяги, елєктрику, радіо і дуже добру кухню. Положений близько ліса, близько води, близько стації і близько почти. В будинку є прекрасна дійсно артистично виконана каплиця. ЦІНИ ПРИСТУПНІ!

ЦІНИ ОГОЛОШЕНЬ

Ціни розуміються за одношпальтовий рядок (ширини 70 мм.) о висоті 1 мм. Висота шпальти 370 мм. За оголошення (кромі дрібних) в застереженому місци дочислюється 20%. Дрібні оголошення поміщуються по вплаченні належитости готівкою або почтовими значками.

Шпальтові оголошення

В рубриці: „Оголошення"	30 сот.
В тексті і в новинках	50 „
На першій сторінці	60 „

Дрібні оголошення по 8 сот. за слово. Перше слово і товстий друк числиться подвійно. Найменше оголошення (9 слів) 80 сот.

Сторінкові оголошення

На останній сторінці: 1/2 стор. 180·— зол., 1/4 стор. 90·— зол., 1/8 стор. 45·— зол., 1/16 стор. 25·— зол. В редакційному тексті: 1/2 стор. 280·— зол., 1/4 стор. 140·— зол., 1/8 стор. 70·— зол., 1/16 стор 35·— зол.

При кількаразовім анонсуванні даємо значну знижку

Видає й редагує Комітет У. К. О. — З друкарні „Графія" Львів, Тиха 5 Тел. 2-83. — Відповідальний редактор Панталеймон Хитра.

Porto opłacone ryczałtem.

Рік XI. Львів, неділя, 1 березня 1936. Ч. 16 (915)

НОВА ЗОРЯ

Виходить 2 рази тижнево: в четвер на 8 ст. під неділю на 8 ст.

АДРЕСА: Нова Зоря, Львів, ул. Ґродзіцких ч. 2.І. п. - Тел. 105-72.

Передплата в краю: чверть-річно 6 зол., місячно 2 зол., Закордон. чверть-річно 9 золотих

Ціна числа 20 с.

Конто П.Ш. Львів 505.796

Страшні події в Японії

Замордували премієра і міністрів.

З Шанґаю доносять: Дня 26 II с. р. зі сходом сонця збунтовані жовніри 3-ого полку піхоти токійського ґарнізону заняли мимо опору сторожі резиденцію премієра, міністра внутрішних справ і головну команду столичної поліції. Райтер доносить: Богато японських політичних діячів замордовано. Між ними фіґурує назвище міністра фінансів Такагаші. Ранено й міністра внутрішних справ Ґото. Державний замах мав виконати відділ 3.000 жовнірів під проводом молодших офіцирів. Зревольтовані жовніри заняли й резиденцію премієра, міністра внутрішних справ, як також льокаль головної команди поліції. Проти збунтованих відділів вислано цісарську ґвардію в силі 12.000 людей. — ПАТ звідомляє з Лондону: З Токія прийшла вістка, дотепер непотверджена, що вбито також премієра Окаду. З Шанґаю доносять: Вісти з Токія після Аваса представляють положення в столиці Японії як слідує: 3.000 жовнірів опанували міністерство закордонних справ і инші уряди. Богато міністрів убито. Між ними міністра фінансів Такагаші. Оповіщено военний стан. — Райтер звідомляє з Сінґапоре, що депеша з японського мін-ва закордонних справ потверджує вбийство японського премієра Окади, як таком мін. фінансів Такагаші.

Ціль убийників — війна з СССР.

ПАТ доносить з Лондону: Вісти про військовий переворот в Токію зааляpмували англійські політичні круги в найвисшій мірі. Страх перед совітсько-японським конфліктом стає очевидний. Безпосередна телефонічна комунікація з Токіом перервана. Тепер йде боротьба між збунтованими жовнірами і цісарською ґвардією, котра старається опанувати положення і здавити військовий переворот.

Як відбувся кривавий замах. — Навіть збунтовані Японці шанують свого цісаря.

З-й полк піхоти, що довершив державного замаху входив у склад першої дивізії, котра мала незабаром вирушити до Манджурії. Жовнірам роздали набої у звязку з відїздом на азійський континент. Збунтоване військо заявляє, що воно не виступає проти цісаря, тільки проти міністрів.

Перші наслідки замаху.

Державний замах в Японії відбився передовсім на господарськім життю країни. — Райтер доносить, що після замаху вибухли поважні заворушення. — Японські конзулярні урядники в Шанґаї забороняють японським ґазетам в Китаю оповіщувати вісти про події, котрі тепер відбуваються в Японії.

Що пише американська преса.

З Ню-Йорку доносять: Американська преса містить вісти про державний замах в Японії і зазначує, що ті вісти дотепер офіціяльно непотверджені. Телефонічне получення між Сан Франціском і Токіом перерване. Трансокеанічна служба не може навязати контакту з почтовим урядом в Токію. Оден з урядників токійської почти заявив в середу о год. 10·30 (східно-азійський час), що невідомо, коли відновлять телефонічну комунікацію між Злученими Державами Північної Америки й Японією.

Китайці кажуть, що переворот в Японії се початок пожежі на всю Азію.

З Нанкіну доносять: Вісти, що приходять з Токія, викликали в Китаю великий неспокій. Їх уважають, як доносить Райтер, за вступ до японської військової акції в великих розмірах на азійськім континенті. По думці китайських кругів причини, що вплинули на вибух револьти, були ріжного рода. Передовсім опір, який японські державні мужі ставили старанням військових властей, яктакож відмова японських політиків дати дозвіл на війну проти СССР вже 4 роки тому, коли совітські сили на Далекім Сході не могли ще ставити поважного опору. В китайських кругах побоюються, що льоґічним наслідком обняття влади японськими військовими кругами може бути рішаюча акція в Китаю, Зовнішній Монґолії і навіть на Сибірі. Убийство мін. фінансів поясняють відмовою Такагашія збільшити кредити на армію і маринарку. Положення на Дал. Сході напружене.

Японський цісар дав собі раду з бунтом.

З Лондону через Шанґай доносять: Між цісарською ґвардією і вірною цісареви поліцією з одної сторони а збунтованими відділами війська з другої сторони відбулася в улицях Токія крівава битва. Побідили цісарські сили. Головний комендант поліції Оґурі кермував нею весь час, хоч був ранений. Збунтоване військо 6 разів йшло до атаки на вірні цісареви сили. — Німецькі жерела доносять, що глибини наслідків того замаху ще не можна оцінити. З того виходилоб, що збунтовані частини війська мали поважніші звязки, котрі ще будуть відкриті.

Видання всіх скандинавських саг

З Данії повідомляють, що там підготовляють величаве видання всіх скандинавських „саґ" в такім виді, в якім вони збереглися до наших днів. На сю важну і для нас обставину звертаємо увагу наших істориків, бо в повнім виданні скандинавських „саґ" можна буде напевно знайти не одну важну вказівку для прояснення початків нашої державности, зґл. впливу на неї Норманів.

Везуть сюди сотки злочинців

Американське правительство рішило вислати примусово зі Злучених Держав до Европи 500 злочинців, котрих засуджено в Америці на кару вязниці висше 10 літ. Злочинці приміщені на спеціяльнім кораблі. Він буде обїздити поодинокі держави і висаджувати на сушу її горожан. Між депортованими найбільше Італійців і Анґлійців. Се гарний „дарунок" Америки для Европи.

Хто добре газдує, той газдує! кажуть старі люде, а господарюєте д о б р е, складаючи свої ощадности на премійну книжечку

КООПЕРАТИВНОГО БАНКУ

„ДНІСТЕР"

ЛЬВІВ, УЛИЦЯ РУСЬКА Ч. 20,

на яку крім звичайних відсотків можете одержати ще й нагороду за ощадність 25 — 100 зол.

АВТОКЕФАЛІЯ

і Вселенська Церква.

Дня 23 лютого с. р. в салі Української Бесіди у Львові о. др Іщак виголосив реферат п. з. „Автокефалія і вселенська Церква". На рефераті було коло 100 осіб. Референт говорив м. і.: Мій відчит обіймає 4 части: 1) канонічні підстави автокефалії, 2) прикмети автокефалії, 3) автокефалія української Церкви і 4) відношення автокефалії до вселенської Церкви. Автокефалія се новочасна форма церковного устрою незединених Церков. Вона розвинулася в 19 стол. Виїмок становить болгарська православна Церква, що мала автокефалію вже на переломі століть 10 і 11. Одначе й та автокефалія тривала коротко і пізніше була сильно обмежена та вкінці її скасували. Новочасні православні теоретики автокефалії стараються доказати, що автокефалія апостольського походження. Вони спираються в тій справі на т. зв. 34 апостольський канон. Та німецькі історики Церкви виказали, що той канон походить з кінця IV століття по Христі. З канонів вчасніших вселенських соборів бачимо, що митрополити на Сході не були автокефальні супроти патріярхів. Православні Церкви стали автокефальними щойно в новіших часах. До світової війни було 17 автокефальних православних Церков. Після війни деякі автокефалії зліквідовано, деякі повстали так, що тепер е 20 автокефальних православних Церков. Вони мають коло 159 міліонів вірних. Цікаво, що не вдержалася українська автокефальна Церква, котра повстала в Київі 1919 р. Польська правосл. автокефальна Церква повстала в 1924 р. Вірні її переважно Українці, форми й ерархія московські. Щойно в послідній часі зачалася частинна українізація Польської Автокефальної Церкви (така офіціяльна назва православної Церкви в Польщі). 325 церков е зовсім або хоч частинно зукраїнізованих. На 5 міліонів православних вірних Українців се дуже малий відсоток. Польські круги противляться українізації православної Церкви, як також поширюванню унії, бо одно і друге нібито загрожує польській державній рації на Сході. Українські автокефалісти в Польщі не мають за собою реальної сили. Тому вони хочуть сперти українську автокефалію на „народі". Одначе таке народовластя нездійсниме в сих часах, бо тепер все залежить від міністра освіти. А міністерство освіти бажає, щоб православна Церква в Польщі стала експозитурою польської культури на Сході. Ось положення Українців в правосл. Церкві. Ні в кут ні в двері. — Церковна незалежність київської Церкви хро-

має від княжих часів. Українська автокефалія взята з Болгарії. Наша Церква старалася бути так незалежна як болгарська. Таку тезу висунув і аргументував проф. Томашівський у своїй праці „Вступ до історії української Церкви." Та згодом церковна політика Византії підчинила собі Київську Церкву вже в домонґольській добі. Щойно за князювання Витовта в 1415 р. відновлено автокефалію Київської Церкви. Відтак настає упадок української Церкви. Пізніше повстають спроби реформувати нашу Церкву. Ті спроби доводять до унії і до реформи православної Церкви за митрополита Петра Могили. Український магнат Адам Кисіль висунув думку спільного патріярхату в Київі. Уніятські і православні владики вже годилися. Проти того виступили православні б р а т с т в а і к о з а к и. Тому сей плян упав. Москва опанувавши Україну обмежувала права Київської Церкви і згодом зовсім її підчинила юрисдикції московського патріярха.

Нинішна варшавська автокефалія не є повна. — Прикмети автокефалії се соборність, виборність і народовластя. Соборність або т.зв. соборне начало се колеґіяльна форма заряду (управи) Церкви. Епископи управляють Церквою при помочи чорного і білого духовенства. Часом входять до колеґій також світські люди. Історик Мілаш твердить, що т. зв. мішані синоди звичаєвого походження, отже вони не мають канонічної підстави. Ті синоди бувають періодичні і неперіодичні. Ніодин синод з теперішних автокефальних Церков не має в собі світських людей. Світські бувають лише в т.зв. раді, котра управляє церковним майном. Народовластя голосять тільки українські теоретики автокефалії, бо не мають своєї світської влади, на яку звичайно спирається кожда автокефалія. То гріх всіх автокефалій, що вони мусять на когось спиратися. Українські автокефалісти пропаґують ще т. зв. всецерковні собори, де булоб ²/₃ світських і ¹/₃ духовних. Той „собор" мавби рішати навіть у справах віри — звичайним голосуванням. Українські автокефалісти пропаґують виборність. Збори парохіян малиб вибирати парохів, а збори епархіяльні епископів. А митрополита хіба міністр? Виборність не має канонічної основи. Се звичаєве право в деяких незединених Церквах. На Сході є автокефальні Церкви, що не держаться соборного начала. Ними рядять епископи самі.—Відношення автокефальних Церков до вселенської Католицької Церкви — неґативне. Автокефальні Церкви уважаються наслідниками Христової Церкви. Їх має лучити вселенський собор. Але се ф і к ц і я. Бо вселенський с о б о р автокефальних Церков фактично н е і с т н у є. Коли царгородський патріярх хотів скликати собор всіх автокефальних Церков, то інші патріярхи не згодилися на се. Крім того виринає питання хто мавби виконувати ухвали такого собору. Царгородська Церква не має юрисдикції над іншими автокефальними Церквами. Поодинокі православні Церкви признають юрисдикцію царгородського патріярха так довго, доки не дістануть грамоти вилучення. Автокефалія се: 1) заперечення вселенської Церкви, бо не має символу єдности, 2) автокефалія все залежна від світської влади і 3) автокефалії бракує апостольського походження.

Після викладу була дискусія: Др К о п а ч: Вже старий Арістотель сказав: „Кожда громада правиться монархією." В кождій людській спільноті рядить оден. Коли він добрий, то добре, коли злий, зле. Форма правління Католицької Церкви, яку вона осягнула по довгім досвіді — найвідповідніша.— М о с т о в и ч (правосл. з Волині): Я дивлюся на справу автокефалії зі становища обеднання Церков уніятської і православної. Як се перевести? Ледви чи вдасться перетягнути православних на унію. Бо в крови православних сидить ненависть до папи. Чи не спертися нам на силу українського народу? Бо й папа не вічний. Чи не лучше булоб для уніятів вернутися до православя? (!) Тепер на Україні православна Церква відроджується(?). То неправда, що на Україні релігія знищена. Коли нам удасться створити в Київі другий Рим, то наша справа вратована. (Розуміється, що не вдасться. З отсеї промови видно, що за неймовірний хаос і дальтонізм панує в голові й очах деяких православних.—Ред.). — С е р е д ю к (правосл.): Коли Москва опанувала Україну, тоді поневолила нашу Церкву. Церковне життя тісно звязане з національним. На Волині дивляться на унію як на щось чуже, несвоєрідне. Виводи референта були тенденційні для нас православних. — Др З у б и к: Дивно, що Волинякам чужа Католицька Церква, а православна „своя". Згадували тут про боротьбу між унією і православям на Волині. Се сумні події. Та вони діються без нашої волі. Подібні події відбуваються й на Лемківщині. Там влада боронить православя. Ми не підемо ширити віру на Україну колами, тільки ідейністю. Греко-католицька Церква се міжнародна (властиво: понаднаціональна — Ред.) Церква, бо вона є в Польщі, Чехословаччині, Ромунії, Канаді, Злучених Державах і ін. краях. Не вірю в велику вартість народних мас на Україні.—Г л і б о в и ц ь к и й: Православні бесідники говорили тут зі становища російського патріотизму. А чиж нині наша релігійна сила в Галичині не українська? Говориться про релігійну силу українських народних мас. А що ви зробили на релігійнім полі на Волині? Нині націоналістам подобається автокефалія. Ми чули в рефераті, що автокефалії скомпромітувалися. Адже нпр. в Ромунії автокефальна Церква залежна від міністра освіти, явного масона. Говорив тут один з православних, що булоб, якби в Італії замість Муссолінія прийшли до влади большевики? А от в Мехіку є безбожники при владі. Одначе Католицька Церква інакше реаґує на переслідування як автокефальні Церкви. — О. К о н р а д вияснив, чому дав голос православним. — Вкінці п р е л е ґ е н т відповів на запити і заміти дискутантів: Не правда, що я був тенденційний. Я в своїм викладі спирався й на православні канони. Незнання історії розеднує нас Українців уніятів і православних. Те, що діється нині в автокефаліях, ті ріжні народовластя се протестантські впливи і впливи інших сект та ІМКИ. Самі православні (нпр. Річинський) признають висшість унії над православям. — Дискусія тривала годину і скінчилася о год. 8.30. Виклад і дискусія тривали півтретя години.

Стан абісинської армії

Кореспондент Пата доносить з Асмари на основі оповідань чужинців, що прибули з місця бою: В останних часах зменшився довіз зброї й амуніції до Абісинії. Пояснюють се браком грошей на купно зброї. В руках абісинських жовнірів, що йшли на фронт, бачили кріси без замків. Богато абісинських жовнірів продає зброю цивільному населенню, а воно знов відпродує правительству. Велика партія сукна спроваджена з Европи була злежана й зігнила. В такім самім стані були спроваджені коци для війська. Військо відчуває брак амуніції й харчів. Прифронтові полоси вже позбавлені харчевих продуктів. В Оґадені є коло 200.000 абісинського війська. Воно має всего 2 протилетунські гармати і кількадесять машинових крісів. Тільки половина жовнірів має сякі такі кріси. Найновіші вісти подають, що Абісинія закупила богато зброї.

Водяний серпанок

проти трійливих ґазів.

У всіх державах ломлять собі нині голову над винайденням як найбільше трійливих ґазів на випадок війни, а рівночасно хотять найти оборонні засоби проти блище навіть незнаних ґазів своїх противників. Недавно зроблено в Празі успішні проби унешкідливлення трійливого ґазу, що називається тетрахльорид ципи при помочі водного серпанку. Вистарчить на звичайні водяні помпи наложити спеціяльні розпилячі. З розпиленої води на ніжну водяну мряку твориться водяний серпанок, високий на кілька метрів. Сей водяний серпанок поглощує весь хльор боевих ґазів ґрупи хльору і робить ті ґази нешкідливими.

ПРОМОВА ПОСЛА

Дра Івана Волянського над бюджетом міністерства справедливости на засіданні Сойму дня 18 лютого 1936 р.

2) Можливо, що в околицях, в котрих п. звітодавець практично стрічається з судівництвом, зріс ліберялізм в уділюванні права убогих. Від себе можу запевнити п. звітодавця, що на просторі львівської апеляції в случаях, де справді виказано повне убожество, судді, памятаючи на повінь обіжників та устних поучувань в тім напрямі, постійно, за нечисленними виїмками, відказують права убогих. Вважаю дальше, що в справах про ушкодження тіла та за злобне ушкодження чужої власности належалоб зірвати з дотеперішнім зачислюванням їх до категорії приватних жалоб з обовязком плачення зачетів, бо справді се веде до захитання безпеки вбогої одиниці. На сему тлі можу служити рядом примірів, де незаможний чоловік стає жертвою ряду злобних дошкулювань, а навіть зовсім серіозного побиття, бо напасник певний безкарности, власне з причини незаможности покривдженого, та їзза ноторійних обмежень в признаванні права вбогих.

Зовсім слушно вказує п. звітодавець на невмістну ощадність в обсаді судейських становищ, на надмірну поквапність в розтяганні слідчих арештів, які кінчаються у 25—30% оправданням арештованих орікаючими судами. Справді замало числимося з тим великим добром, яким є вільність і добре імя одиниці, що при теперішнім законодавстві не може числити навіть на той сумівної вартости пластер, яким було давніше відшкодування з державного скарбу за безвинний арешт, а крім того без потреби збільшуємо бюджет видатків на удержання арештованих.

Вважаю недопустимим надмірне обмежування числа канцелярійного персоналу, тепер доведене на території львівського апеляційного суду до неймовірних меж. Се веде до стаґнації чисто механічних, а всетаки конечних праць, або до виснаження канцелярійного працівника, приневоленого працювати буквально по 16—18 годин на добу. Добрий та скорий вимір справедливости не може також, як се слушно піднесено, полягати на механічній „полагоді кавалків". Наказана суддям в карних справах ощадність в видатках на свідків, отже взивання по спромозі тільки двох свідків (бо й такий мали ми обіжник), справді не веде до викриття матеріяльної правди. Теж саме і в цивільних справах трудно вимагати від судді, щоб у преклюзивнім (обіжниковім) терміні покінчив справу без огляду на її скомплікованість, і то супроти необсаджування етатів та при перетяженні суддів.

Слушно вказав п. звітодавець на конечність гармонійности у відносинах суддів, прокураторів і адвокатів. Не служать сій гармонії такі „журби" начальника городського суду, про які недавно помістив нотатку зі Станиславова „Ілюстровани Куріер Цодзенни". Адже перетяженого працею городського суддю не муситься притягати до відповідальности за те, що звертався до адвокатів зі словами „пане меценасе", або витався з адвокатом поданням руки, вкінці не є необхідним для вдержання поваги суду, щоби знаному старшому адвокатови на приказ начальника городського суду судова канцелярія відмовила вгляду до актів його кліента, бо не виказався повновластю, а тільки пересланим йому візванням до розправи. Таксамо заборона роблення відпису з актів цивільної справи канцелярійному персоналові адвоката, що веде сю справу, під наглядом канцелярійного урядника, являється злишною сказою на висше згаданій необхідній гармонії трох чинників виміру справедливости. Вкінці прямо не віриться, що начальникові городського суду звернено звіт „їзза ортоґрафічних похибок", бо в чистописі того звіту переочено, кажеться, дві протинки. Вважаю, що повага суду залежить передовсім від внутрішньої вартости суддів, а піколи від акуратного надівання тоґ, беретів, від ізоляції від адвокатури і т. п. (Д. б.).

ОСИП НАЗАРУК

Гамаксойка

Про теперішний стан кристалізації української нації.

На тлі змагань між УНО'м і УНДО'м у волинській справі.

ЗМІСТ: Про три найважніші епохи в нашій минувшині і про четверту сучасну. — Про Волинь на їх тлі. — Який стан нашого народу під сю пору? — Про нашу першу парляментарну репрезентацію. — Про значіння правильних організацій. — Чи можна до них зачислити УНДО? — Його характеристика. — Чим займається теперішній голова УНДА? — Як він, замість організувати УНДО і приєднувати йому прихильників, старається дискредитувати тих, що могли іти з ним разом. — Небувала лекція по небувалім поведенні небувало наївного „політика“. — Що п. Тимошенко мав право відповісти ундівським послам? — Про гамаксойку з головою і про гамаксойку без голови. — Як п. Василь Мудрий оправдується і як він розуміє правду і католицьку толеранцію. — Свідчився циган своїми спільниками...

Motto: Eine Zeit steht auf den Schultern der anderen. F. Siebert.

Тільки три переломові епохи були такі важні для племен, з котрих витворився український нарід, як теперішня.

Перша з тих важних епох була в 6 столітті по Христі. Тоді в теперішній Волині витворив хтось перший відомий нам політичний осередок племен, з котрих опісля повстав наш нарід, — і той осередок двигнув значні сили проти византійської держави. А се мало той наслідок, що Византія кинула проти наших предків страшну орду Обрів (Аварів). Те, що вони доказували на наших землях, мало потому великий вплив на самі основи нашого характеру.

Друга така переломова епоха наступила на наших землях в 9 столітті, коли наші предки прогнавши варяжських наїзників, так розсварилися між собою („и вста родъ на родъ"), що життя стало неможливе. Тоді вони прийшли до голови по розум, погодилися з тими самими наїзниками, котрих прогнали, і покликали їх до себе добровільно для упорядкування відносин. І тоді зачалася епоха кристалізації нашої нації, котрою ще досі живемо і котра ще не скінчилася.

Третя така переломова епоха наступила для нас тоді, коли сконсолідована зразу Варягами держава наша знов зачала розкладатися і в такім стані розкладу захопила нашу державність найбільша і найдовше треваюча інвазія цілком чужої нам орди татарської в 13-м столітті. Під її ударами поверх сто літ конала наша дуже міцна державність — аж поки ми її самі не добили, отруївши (мабуть на замовлення з Заходу) свого князя Юрія II, останнього по матери Рюриковича на українськім престолі. Сталося се в 14 столітті, дня 6 квітня 1340 року, на тій самій волинській землі, на котрій повстав перший відомий нам політичний центр племен, з котрих витворився наш нарід.[1])

А тепер з тою самою Волиню, прастарою українською землею, вяжеться четверта епоха нашої історії. В сій епосі видно виразно руїнницькі чинники з всіх трьох згаданих висше епох. А чи буде ся четверта епоха мати такий позитивний наслідок, як мала друга епоха, котрою ми досі живемо, се в головній мірі залежить власне від того, в яке відношення поставимо себе ми, Галичани, до Волині. Коли знайдемо спільну з Волиню мову, сперту на спільнім почуванні, тоді ми справу виграли. А коли не знайдемо, чи радше не влекшимо скріплювання тої спільноти, тоді ми програли: то значить тоді западемо в летарґ, перериваний судорогами, подібно як було по 1340 році. Чашу отруї, котру злочинці підсунули князеві Юрієви у Володимирі Волинськім, підсувають і нам, тільки вона виглядає зовсім інакше ніж виглядала тоді.

Щоб зрозуміти вагу правильного погляду на волинську справу, мусимо усвідомити собі стан, в якім тепер є весь наш край і нарід. Отже: він розбитий. Під оглядом політично-державним розбитий на чотири части, під оглядом релігійно-культурним на дві головні части з тим, що ділають явні і надзвичайно спритно замасковані сили в ціли дальшого розбивання нас на якнайбільше релігійних ґруп з якнайбільше непочитальними „ідеями" та „світоглядами". Ті ґрупи нацьковують на себе, щоб весь наш організм довести до стану якнайбільшої горячки, в котрім сталаб неможлива всяка суспільно-організаційна праця. Все те приспішилоб очевидно розклад нашого почвертованого і без того тяжко хорого організму.

Якіж сили можуть в тім нашім організмі протиділати висше зарисованим тяжким небезпекам? Очевидно в области релігійно-культурній може тим небезпекам протиділати тільки відповідна релігійна сила, а в области політичній зорганізовані сили політичні, — але тільки тоді, коли вони перняті відповідною моралю та льояльністю — наперед супроти себе самих і своєї суспільности. Річ ясна, що хто ломить ту льояльність супроти своєї власної суспільности і її сил, хто ті свої сили без потреби дискредитує, той або злочинець або дуже наївний.

Під оглядом організаційно-церковним і політичним все, що положене на Схід від Збруча, з української національної точки погляду не входить під сю пору в рахубу як чинник кінетичний, сам за себе думаючий. Щойно тепер відбивається на Великій Україні козацько-гайдамацька „політика" супроти Унії з Апостольською Столицею. Страшно відбивається! Якби наше козацтво й гайдамацтво ужили були за Унією тої енергії, котрої ужили проти Унії, то сегодня Українці булиб одним з наймогутніших народів на кулі земній.

Та годі! Сталося якраз інакше. І ми нині на самім дні. Навіть негри в англійських і французьких кольоніях мають сегодня більше свободи думки, слова й розвитку ніж велика більшість старого культурного українського народу, котрого мова була колись дипльоматичною мовою верхів всіх народів від Познаня аж по Спокійний Океан.[2])

Поза тою ґегенною остають ще Українці в трьох інших державах Европи, а саме в Польщі, Чехословаччині й Румунії. З погляду загально-національного інтересу найважніша українська позиція в Польщі (розуміється аж до хвилі, поки в Чехословаччині на Закарпаттю не здійсниться наша автономія). Отже застановімся над сею нашою найважнішою позиціею.

Не дурім себе і — думаймо реально. То значить, на те, що біле, кажім, що воно біле, а на те, що чорне, кажім, що воно чорне. На те, що здорове, кажім, що воно здорове, на те, що хоре, кажім, що воно хоре. Не біймося правди, бо чужі люди і так її знають — без нас.

Нація се не тільки значний числом ґурт людських одиниць, котрі почуваються до певної духової спільноти, як спадкоємець спільної й освідомленої собі минувшини, як двигун обовязків сучасности і збірних цілей будуччини, але се також ґурт правильно функціонуючих організацій. Се друге тому важніше від першого, бо без того другого перше взагалі неможливе. Отже коли нема правильно функціонуючих організацій релігійних і культурних взагалі,[3]) коли нема правильних організацій економічних і політичних, тоді мусить заникати атмосфера, в якій виростають суспільно відчуваючі типи людей. Тоді на верх добуваються типи тупі й без заслуг, на котрих нація взорватися не може, бо нема на кім і на чім. І тоді трудно говорити про виховування нації, бо тоді взагалі нема нації, а є тільки животіючий етноґрафічний елемент, з котрого колись може бути нація, але може й не бути.

Розгляньмо з тої точки погляду наперед українські політичні організації. З них на території теперішної Польщі найбільше УНДО. Розгляд його дасть нам образ політичного вироблення (або невироблення) великої більшости нашого народу в найважнішім з його країв. УНДО важне ще й тим, що загал уважає його спадкоємцем найстаршої української національної політики на парляментарній арені взагалі, себто спадкоємцем ґрупи тих 35 наших послів, котрі в 1848 увійшли до першого австрійського „Райхстаґу" (державного сойму). Тоді на 96 послів з Галичини вийшло 35 наших, в тім 4 світські інтеліґенти, 8 священиків і 23 селян. „Галицька Зоря", котру тоді видавав А. Павенцкий, в ч. 3 з 1849 р. так характеризує нашу першу парляментарну репрезентацію:

„Показувся, що не дуже нарід наш руський дбався при виборах за ученими Русинами, коли другі народи найученших вибирали, — і за священиками своїми руськонародними, котрі так много мають терпіти і так много мають гризоти, що ся уймають за справою народа свого руського. Кілько то більше вибрано Поляків! Бо то люди своїм священикам не вірили і не давалися научити, ба ще ся на них сердили, не приходили до вибору, або ся не підписували на вибір депутованого. „Селяни наші певно мають добру волю, але мало маєм учених Русинів на сеймі. Дай Боже, хто дочекає, другими разами добрих руських депутованих!"

Отся критична замітка дуже поучаюча. З огляду на те, що світської інтеліґенції ми в тих часах мали дуже мало і що вона при повнім браку до того часу політичного життя навіть не могла мати тривкіших звязків з народом, той звязок з природи річи могло мати тільки духовенство. Воно тому народови що неділі проповідувало (бодай було обовязане проповідувати), воно той народ постійно сповідало (бодай було обовязане постійно сповідати). Воно становило майже одинокі огнища грамотности по наших селах. З тих всіх причин наше духовенство повинно було становити тоді також політичну репрезентацію нашого народу в далеко більшій мірі. Що так не сталося, на те очевидно мусіли бути якісь причини. Ті причини не богато ріжняться від теперішних, задля котрих вплив Церкви на наші культурні і політичні організації або дуже малий або взагалі не істнує. Словом, вже в перших починах нашої політики була хибна основа — і вона відбивається по сей день.

Та хибна основа полягала не тільки на тім, що одинока тоді наша інтеліґентська верства, котра покривала цілий край, виказала замалу організаційну активність. В ще більшій мірі відбилося на нас те, що вже скристалізовані політичні організації та наші парляментарні представництва не оставляли по собі в нічім ніякої системи своєї думки і ніякої тривкої методи своєї праці. Думаю, що критику того всего хтось повинен перевести, бо без неї ніколи не буде зміни на лучше. А такий нездоровий стан — шкідливий і для нас і для всіх тих народів, що

[1]) Всі менше і більше удачні взрини за козаччини се були тільки спроби наладнати своє родовно економічно-соціяльне життя. З двома виїмками — і то на короткий час — не видно в них ясного змагання до повної суверенности. Тому й за нашої памяти таке саме було в універсалах київської Центральної Ради: Eine Zeit steht auf den Schultern der anderen. (Час стоїть на раменах іншого часу) Тому власне таке важне усвідомити нації теперішний час й обробити всі сили його в потрібнім для нас напрямі.

[2]) Гл. про се 67 ч. „Нової Зорі" з 1929 р. Стаття п. з. „Коли ми були одним з найкультурніших народів в Европі."

[3]) Взірцями кляснично неправильно функціонуючих псевдорелігійних організацій були колись т. зв. церковні брацтва, котрі наша хора історіографія розреклямувала як прояв здорової боротьби наших низів за права нашої Церкви і нашого народу. В дійсности переважав у тих брацтвах анархічний „пранціп" кирині проти своїх Владик, котрим ті брацтва були переважно кулею коло ніг і затроювали їх життя та життя нашої Церкви. Се правда, що ті організації вносили деяке оживлення, часом печатали релігійні книги і т. п., одначе те оживлення було радше подібне до кидання собою хорого в горячці, ніж до проявів життя здорового організму. Розуміється, не вся робота брацтв всюди і в кождій порі мала руїнницьке тавро.

з нами хочуть або мусять мати якесь діло, бо непевний ґрунт небезпечний для всіх.

Від 1848 р. аж дотепер ні одна наша парляментарна репрезентація не оставила по собі навіть одної офіціяльної брошурки про те, в імя яких кличів вона вийшла, якими засобами й якими способами, що вона осягнула або не осягнула і чому. Дуже потрібний твір п. з. „Історія Політичної Думки галицьких Українців 1848-1914 на підставі споминів" — се приватна праця дра Костя Левицького, до того видана власним накладом того сеніора наших діячів.

Не дивота, що політичне вироблення в нас виглядає дуже мізерно. І так в УНДІ, найбільшій українській політичній організації, крім послів майже ніхто не платить ніякої правильної вкладки. Навіть дуже визначні члени УНДА не передплачують власних ґазет, зате передплачують чужі, ворожі органи. І платять за них так правильно, що одержують навіть премії — і се ті ворожі органи оповіщують.

Шукайте зі свічкою ундиста, котрий знавби програму своєї організації. Хто знайшовби такого ундиста, той за те одно нелегке діло варт премії. І зновже не диво, бо деж є видання тої програми? Востанне печатав популярний зміст тої програми ще покійний сенатор, адв. аплікант Олекса Черкавський, здається одинокий організатор УНДА на більшу міру, котрому власне за ті його здібности дали померти в нужді, по скінченню його сенаторства, — коли й передтим і рівночасно і потому якось знаходилися вигідні синекури для ріжних мірнот. А саму програму тої дивної партії-непартії, організації - неорганізації, гурта - негурта, табора-нетабора напечатав здається з милосердя (бо очевидно не з офіціяльного доручення) — не памятаю вже, чи вповні чи частинно — б. посол М. Струтинський. А знаєте де напечатав? Розуміється, що не у Львові, тільки в однім з провінціяльних міст, здається в Перемишлі, в якімсь календарі, котрого ні титулу ні річника від нікого довідатися не можна і ледви чи сам п. Струтинський відповівби тепер на питання, де той календар можна дістати та з котрого він року і як називається. Так виглядає справа програми найбільшої й головної партії в Піємонті „всієї України!"... Не дивота, що коли хто в гурті ундистів заговорить про їх партійну програму, то вони лиш очима кліпають. А скажіть між ними: „Панове ундисти! Таж ваша програма має большевицькі кличі!" — тоді наступає веселе видовище: оден ундист перечить, другий ундист притакує, третий ундист каже: „я забув", четвертий ундист каже: „я не знав", пятий ундист тільки рота з диву роззявляє. Я зустрічав ундиста на дуже почеснім становищі в одній католицькій орґанізації і питав його, як він може погодити свій католицизм з приналежністю до партії, котра має большевизм у своїй програмі. Він був дуже тим здивований. Спочатку не хотів вірити в те, а потому повіривши заявив, що поставить внесок на зміну програми. Був се рухливіший чоловік, отже по якімсь часі зустрівши мене повідомив, що говорив вже в тій справі де треба і йому обіцяли, що вже на найблизшім зїзді буде змінена програма УНДА. Та була се така сама обіцянка, яку в присутности о. сен. Лободича виголосив про Волинь „сам" пан Мудрий: вже майже 2-й рік доходить від часу, коли той ундист-католик повідомив мене про ту обіцянку — і досі розуміється ніякої зміни нема. І нікого се не дивує на Диких Полях України. Адже козак Мамай ходив в широких турецьких шараварах, мав на голові шлик по саму землю і китайський оселедець, — а наші люди й досі думають, що все те „національний український стрій"! І „парадують" так в торжественні дні нашої кооперації під проводом „нашого дідича" п. Остапа Луцького, парадують нераз у щирім переконанні, що вони тим способом „злостять Ляхів", коли вони їх тільки — безплатно смішать.

А про якийсь регулямін найбільшої нашої політичної партії, котра мовляв має „неперервану традицію" від 1848 р., шкода й говорити. За 12 літ буде століття від хвилі коли повстала наша перша політична організація, що мала відразу не мало своїх послів у такім культурнім центрі як Відень — і нема в ній навіть спроби створити підставу дійсної партійної організації! Якби зібрав тільки людей, кілько політиків в законодатних тілах Відня, Будапешту, Львова і Черновець і в партіях мали Українці (між ними були й люди на високих парляментарних становищах), то у Львові мабуть нема такої салі, котра їх помістилаб. І в такій масі людей за такий довгий час не знайшовся буквально ні один ум, котрий для політичного вироблення і здисциплінування своєї суспільности перевівби створення основ якогось організаційного реґуляміну та офіціяльне видання програм наших парляментарних репрезентацій в ріжних часах і в ріжних законодатних тілах, що малоб велике значіння для скристалізування й ошліфування політичних поглядів нашої суспільности й її провідників. А майже всі ті парляментаристи були звичайно люди заможні, деякі навіть, як на наші відносини, богаті. В усякому разі звичайно не потребували журитися насущним хлібом і завтрішним днем. І нічогісінько в тій области для свого народу не зробили! Покажіть мені другу таку ліниву „провідну" верству, де хочете, в котрій небудь части світа в анальоґічнім кліматі...

Не дивота, що по кождім розвязанні законодатного тіла розходився такий український парляментарний клюб як туман на степу, нічого по собі не лишаючи. Лиш тут і там пролунав проклін якогось селянина, що завівся на своїм послі.

Не диво, що ніякого поступу в українській політиці невидно, що кождий, хто вийде на ту арену, зачинає політичну освіту від себе, коли взагалі її зачинає. І не диво, що в найбільшій українській партії в найтяжчім часі її та всего нашого народу можуть діятися такі річи, як діялися на засіданні Центрального Комітету УНДА у Львові дня 1 лютого 1936 р.: при комплеті 17 членів, між котрими більшість мали ундівські посли, Центральний Комітет ухвалив послам „повне довіря." Значить, ундівські посли самі собі ухвалили довіря й оголосили се! В часі й обставинах, коли їх політика видання всіх атутів з рук в краю і закордоном та незабезпечення собі осягнення чогонебудь, навіть між недоростками викликалаб відчуття потреби вибрати референта і корреферента не-послів. Вони повинні річево скритикувати таку будьщобудь небувалу політику а предсідатель з уряду повинен не допустити до голосування послів над тим, чи вони можуть мати довіря чи не можуть. Тимчасом балакав там той сам Мудрий, котрий всего того наробив разом зі своїми двома приятелями. Значить, найбільше балакали ті, котрі повинні були мовчати. І голосували за уділенням собі довіря ті, котрі повинні були очи спустити з сорому, на сам вид того, якби хтось інший голосував за уділенням їм довіря — в такім стані наших національних справ.

І серед таких обставин, що доказують найнизший упадок найбільшої політичної орґанізації чи ґрупи в нашім краю голова УНДА п. Василь Мудрий займається—чим? Передовсім дискредитуванням УНО, себто тої політичної орґанізації, котра під сю пору в найважнішій справі УНДА, то значить в його змаганню до порозуміння з польською державою, не є і навіть не може бути ворогом УНДА, тільки навпаки, при сякім такім льояльнім поведенню проводу УНДА мусілаб засадничо оправдувати ту політику УНДА в опінії всего нашого народу, хоч щодо тактики моглаб мати деякі свої погляди і застереження. Інакше кажучи, голова УНДА, в найтяжчій позиції своєї власної ґрупи, хоче в публичній опінії здискредитувати одиноку політичну ґрупу в Галичині, на якій мігби спертися в своїм переломовім часі і сяк-так переплисти найбільш небезпечний вир, небезпечний не тільки для своєї ґрупи, але й для всеї української нації. Бо хіба сліпий не бачить і зовсім наївний не розуміє, що коли УНДО зі своєю тактикою провалиться у пропольській політиці (а чудом булоб, якби воно при такій тактиці не провалилося!), —тоді в масах з природи річи і нестримно вибухнуть з одної сторони яскраві симпатії до крайно - націоналістичного ґітлерівського неопоганства типу Розенберґа, а з другої сторони підпомагані знаними арґументами симпатії до большевизму. І якже тоді з тим всім боротися?

Якби п. Мудрий був дійсно мудрий, тоді він не тільки бувби не набалакав того, що нагородив в „Неділі" з 5 січня 1936, але навіть колиб се було правдою, що обидва парляментарні представники УНО говорили п. Мудрому, що в УНО нема едности думки у волинській справі, що Головна Управа УНО вислала спростування до „Н. Зорі" і якби навіть вони дійсно уповажнили п. Мудрого оповістити се або й просили його оповістити, — тоді розважний провідник УНДА мусівби їм відповісти, що слідує:

„Панове! Займатися тепер дискредитуванням в публичній опінії такої орґанізації як УНО булоб крайним нерозумом і з точки погляду інтересів УНДА і вашої власної опінії як осіб і як представників УНО і моєї опінії. Бо УНДО, як знаєте, розпочало пропольську політику, з котрою стоїть або паде, а в цілім нашім краю не має в тій справі навіть ніякої можливости позискати собі иншого союзника ніж УНО. Отже коли між вами навіть є в чімсь незгідність поглядів, то старайтеся полагодити се між собою а не просіть мене, чужого вам чоловіка, виволікати ваші внутрішні непорозуміння та ще й до того в вашім імені. Такого випадку в історії політики ще напевно не було, щоб голова якоїсь партії звертався до чоловіка зпоза його партії й уповажнював його прилюдно дискредитувати свою власну партію. Не було також такого випадку, щоб канонік якогось Епископа давав своє імя на дискредитування орґанізації та преси, котрою той Епископ опікується з очевидною прихильністю. Якби я мав на цілі оскандалити, ослабити й осмішити УПР, тоді оповістивби те, що Ви кажете. Се особливо невказане під сю пору. До того всего передовсім мені, Мудрому, не лицює уживати ваших імен в боротьбі з вашою католицькою ґазетою, бо ще всі памятають, як за моєї редакції в „Ділі" обкидували, не хочу сказати чим, імя і честь вашого Владики, без котрого Ви, Пане Меценасе, так булиб послом, а Ви Отче Каноніку, так булиб сенатором, як я буду колись китайським богдиханом з династії Манджу. І ще не забувайте, що в тій ґазеті, котрої дискредитування ви мені предкладаєте (і без котрої не булоб Вашої ґрупи і Вас як послів), — ваш Епископ особисто і з повним підписом перед цілим світом від ряду літ співробітничає. Отже, якби я оповістив те, чого ви від мене хочете, то всі, але то буквально всі думаючі люди в цілім краю виробилиб собі і про мене і про вас обидвох таке поняття, що ми всі три мусілиб раз назавше забратися з політичного життя задля нашого нерозуму, виразно доказаного, і потому вже нігде на публичній арені не показуватися, хіба десь в товаристві філятелістів або нумізматиків. Не знаю і навіть не хочу знати мотивів такого Вашого поведення, але з огляду на ситуацію прошу вас заждати бодай до иншого часу, поки сяк або так не скінчу переговорів з Поляками про нормалізацію. Таж і між ними є люди розумні, котрі дивляться на кождий наш крок. Отже що вони подумалиб собі про Вас і про мене, якби ми на спілку затіяли аж такий скандал тай ще під таку пору?!"

Так сказавби розумний провідник УНДА, якби йому хто й предкладав такі річи. А п. Василь Мудрий зараз побіг з тим — до ґазети!... І нехай хто скаже, пощо і нащо?

Добра то річ розум, але треба його мати. Аякже.

Се певна річ, що колись наші потомки з великим здивуванням читатимуть таку лекцію політичного поведення, яку я тут прилюдно даю п. Василеви Мудрому, голові найбільшої української політичної ґрупи, в 20-тім столітті, в часі ко-

ли ми вже мали близько сто літ парляментарної політики за собою... Та годі! Щож иншого можна робити з таким головою УНДА, коли він прилюдно стріляє бики без пороху? Що робити з чоловіком, котрий мав гарну нагоду приєднати иншу ґрупу до спільної національної праці, а він від першого свого виступу зробив співпрацю неможливою...

Як відомо, о. сен. Роман Лободич оповістив в „Н. Зорі“ з 6. II. 1936 виразну заяву, що ані з п. Мудрим не годиться, ані не уповажнював його щонебудь оповіщувати в часописах про відносини внутрі *католицької орґанізації* УНО. А п. посол Волянський також вистарчаючо виразно написав, що інтервю п. Мудрого „є вислідом непорозуміння.“ Себто кажучи популярно, то значить так, аби й провід української політики знав, що се значить: п. Мудрий не розумів того, що п. Волянський до нього говорив.

Чи такі люди, що аж до тої міри не розуміють того, що хтось до них говорить і своєї ситуації взагалі та ситуації своєї партії спеціяльно, можуть п р о в а д и т и політику найбільшого політичного табора нашої нації, — се треба вже лишити до розчовпання й оцінки тому таборови. Від нього самого буде залежати свідоцтво, яке собі той табор виставить.

Та се ще не був верх політичної „мудрости“ п. Мудрого (і тимсамим УНДА) за час його ще не довгого головування. Як відомо і Поляки і ми пережили недавно змагання у взаїмній дискредитації між УНДО'м і ВУО на соймовій арені, — найсумніші змагання, яким патронував п. Мудрий і які українська суспільність взагалі бачила, відколи скінчилася світова війна і ми знайшлися під Польщею. Справедливість вимагає признати, що то ундист Целевич перший напав на теперішне волинське представництво, закидаючи йому навіть вину в поширюванні — сектанства! Так якби в Галичині таки під боком того самого п. посла не було сектанства! І якби дух УНДА був зовсім невинний в поширюванні сектанства, хоч всім відомо, що деякі орґанізації, котрі стоять під впливом УНДА, на очах всіх дають свої льокалі до розпорядимости сектантам на збори, що само УНДО, хоч сперте виключно на нашім католицькім народі, видало православну пропагандивну брошуру Кедрина, чим чейже причинилося до викликання замішання в релігійно-церковних справах, а всяке замішання, як загально відомо, се прекрасний ґрунт для сектанства і нема для нього ліпшого ґрунту. Сим не хочу сказати, що погоджуюся зі всіми твердженнями волинського посла п. Тимошенка, котрий відповідав у соймі на ундівський напад. Я волівби, щоб той старий український діяч, замісць одного зі своїх висказів, сказав був нпр. так до ундівських послів в соймі:

„Тут між вами, панове ундисти, нема мабуть з виїмком Б а р а н а ні одного такого, який не боявсяб іще качок на своїм подвірю коло мами тоді, коли я вже під тяжким ґнетом русского царату і III Отделенія боровся чесно і витревало за український нарід і *справу його!* Се знає кождий нелінивий Галичанин, котрий щось знає про Велику Україну. І ви, — в порівнанню зі мною молокососи, — маєте лице дискредитувати мене перед своїми й чужими за брак українського патріотизму?! Ви, що виростали в вигідних для вас австрійських відносинах! Мене що виростав і серцем болів за свою націю серед найтящих відносин, які тоді взагалі були в Европі?!“...

Можливе, що так і думав старий діяч Великої України, та з болю змішався і заговорив — зовсім інакше.

До освітлення волинської справи, котру вважаю частиною великої української справи під оглядом культурним, національним і політичним а частиною галицько-волинської справи в Польщі під всяким оглядом, як я вже заповів, возьмуся окремо.

А на закінчення отсеї моеї статті вискажу образово враження й почування, які маю від „політики“ УНДА під новим проводом:

Старі грецькі й римські клясичні письменники, котрі описують народи, що жили на великій рівнині на північ від Чорного Моря (особливож „Батько історії“ Геродот, котрий жив у 5 ст. перед Христом, отже тому приблизно 2400 літ) говорять про бідність і бездомність тих народів, кажуть, що ті народи не мають ні своїх власних міст, ні укріплень, ні навіть домів (так пише Амміян Марцелін ще в 4 ст. по Христі) та безперестанно пересуваються з місця на місце у своїх ликом критих возах, мов тумани куряви на безмежних рівнинах. Де знайдуть місце пригоже для худоби, там розставляють в круг свої ликові вози і кормляться як дикі звірі. Куди їх не кинулаб доля, всюди вони чуються як у себе вдома, женучи перед собою стада великого й малого скота, а головно дбають про коней. А пють так, що між Греками повстала поговірка: „пити по скитськи“. (Були й такі племена, що не пили). Дівчата не виходили в них заміж скорше ніж убили по одному неприятелеви з сусідного племени. Дикий, войовничий, віроломний нарід, котрий одначе мав ще тоді хоч тілько розуму, що слухав своїх царів і навіть цариць. Тай та дисципліна держала племена того народа при життю і навіть робила їх грізними для сусідів. Під командою своїх царів і цариць налітали вони на культурні землі Византії, Вірменії, Медії та Персії, на своїх телігах, від чого їх і називали гамаксойками...

Трудно в тій суматосі ріжних преріжних вістей старих письменників доміркуватися напевно, чи слово „гамаксойка“ відносилося до одного з тих племен, чи може до всіх наших предків і від чого те слово походило і що воно властиво мало значити. Коли те слово словянського походження, то також не знати, чи воно має щось спільне з сорокатим птахом сойкою.[4]) Та в усякому разі воно стоїть у звязку з телігою. Може їх теліги були сорокато мальовані. Може виглядали сорокато від свіжого і старого лика. Словом — в тій справі нічого напевно не можна сказати. Точно таксамо, як нічого не можна домірковатися тепер в політиці УНДА під проводом п. Мудрого, де брак застанови і лож так пестріють як пестріло старе і нове лико на телізі Гамаксойки...

Одно в тім всім певне: а саме як певне те, що слово гамаксойка звязане з телігою, котрою їхали наші предки, так певне й те, що коли українська політика ще трохи побуде під таким проводом, як має його тепер УНДО, то ми в скорім часі доїдемо до стану ще більшого розбиття ніж було те, в якім жили наші предки в часі, коли їх ще називали гамаксойками: бо вони тоді мали бодай тілько розуму, що признавали над собою авторитет своєї родової царської влади, без огляду на те, чи черга тої влади впала на мущину чи на жінку, на хлопця чи на дівчину, хочби й малу дитину: шанували символ її. А тут поговоріть ви з п. Василем Мудрим про авторитет української влади якої хочете, світської чи церковної... Во істину, буде з нас незабаром гамаксойка, але — без ніякої голови. І запише історія, що в найдурнішім періоді української політики стояв на її чолі як на глум чоловік, що називався Мудрий а держали його на тім становищі правдиві барани, котрі самі собі ухвалювали довіря, і йому ухвалювали довіря — в часі коли він прилюдно дискредитував останні зорґанізовані сили Українців і не допускав навіть можливости їх співпраці.

А тепер перейду вже до волинської справи і всего, що з нею вяжеться.

——

P o s t S c r i p t u m. Вже по написанню сеї статті перечитав я в 42 ч. „Діла“ заяву п. В. Мудрого і то з великою приємністю. Се найлучша зі всіх статтей і взагалі творів, які той „визначний“ публіцист „подарував“ нашій 40-міліоновій нації, а заразом вона прекрасно доказує те, що я йому закидаю. А що всі людські твори мають в собі якісь недостачі, бо — як відомо — люди несовершенні, отже є недостачі і в найвисшім архитворі нашого віцемаршалка. І так пише п. Мудрий:

1) Що він ніколи в прилюднім життю не користувався неправдою. Питаю коротко, а чи то була правда, що за редаґування п. В. М. понаписувано було в „Ділі“ на Преосв. Григорія, Епископа станиславівського і на покійного професора С. Томашівського, котрий за те аж до суду скаржив „Діло“ (хто знав пок. Ст. Томашівського, той знає як іритація з того приводу підривала його здоровля).[5]) І чи правдою було також те, що за редаґування пана Мудрого писало „Діло“ про мене, що я був ґанґстером в Шікаґу, хоч не подало, чию я дитину викрав.[6]) Сердечно ґратулюю п. В. Мудрому такого правдолюбія. А відки воно родом?

2) Далі пише п. Мудрий: „Ніколи я не застановлявся над тим, чи „Нова Зоря“ антидатується, чи ні і тому мав на увазі в моїй розмові з редактором „Неділі“ дату дотичного числа „Нової Зорі“, яка на ній уміщена.“ — Вірю, вірю, що п. Мудрий ніколи не застановлявся ні над тим, ні над іншими важними річами, як нпр. над питанням, чи здібний він до проводу політичної партії. Та се не є ніяке оправдання — і без застанови невільно на нікого кидати чорних підозрінь. Не застановлявся п. Мудрий і тоді, коли писав наведене висше речення, бо не взяв під увагу того, що коли хто не знає про антидатування „Нової Зорі“, то ще *не може* твердити, що число з 5 не могло дійти до Варшави 6-того, бо кождий знає, що зелізниця йде відси туди одну ніч. Тут треба було хіба оправдатися в той спосіб, що п. Мудрий думає, що в місяці — шестий день іде перед пятим.

3 і 4) Сокира пропала між п. віцемаршалком Мудрим і між його інформаторами. То значить, що або п. Мудрий видумав твердження в своїм інтервю про те, що Гол. Управа УНО вислала спросту-

---

[4]) Слово „гамаксойка“ („гамаксіойкос“) виводять також від грецького „гамакса“ (тягаровий віз) і від „ойкос“ (помешкання, дім). З того потому перекручене „гамаксойка“.

[5]) Гл. про се цікаву статтю в 328 ч. „Нової Зорі“ п. з. „Традиційним шляхом. З приводу процесу проф. Томашівського з „Ділом“.

[6]) Про правдомовність „Діла“ під редакцією п. В. Мудрого гл. мою статтю „О вреде ілі о пользе просвещенія“ в 782 ч. „Н. Зорі“, а про клеветничість „Діла“ за редаґування п. Мудрого гл. мою статтю в 786 ч. „Н. Зорі“ п. з. „На українськім Дикім Полі бушує мішанець. На тім тлі коротка характеристика „репрезентативного“ щоденника Українців.“ Вона виглядає так: В таких обставинах як теперішні мусить розмірно скоро щезнути або такий нарід, що продукує й оплачує таку пресу, або така преса: під оглядом моральним зовсім зла, під оглядом політичним неймовірно дурна, під оглядом національним цілком безвартна, під оглядом інформативним крайно нездарна. Сего не бачать хіба сліпі й не розуміють хіба дурні. — І супроти такого поведення п. В. Мудрого як редактора УПР відважилася написати, „що пос. В. Мудрий у цілій своїй дотеперішній громадянській і зокрема політичній діяльности кермувався завжди особистою отвертістю і правдою. Зокрема УПР відпирає як найрішучіше усі напасти (!) дра О. Назарука у згаданих статтях на посла В. Мудрого, як опертi на неправді.“ Підписали се слідуючі панове: В. Целевич, Ю. Павликовський, О. Луцький і Д. Великанович. Таке поведення оцінюю в дальших статтях звязаних з волинською справою, розуміється оцінію зі становища приповідки: свідчився циган своїми дітьми (а тут властиво братами).

вання, або ті, що його інформували. Чому п. Мудрий з того приводу мені закидає неправду, не розумію. Видно, знов не застановився. Те саме відноситься до твердження п. Мудрого про те, що він сказав о. Лободичеві.

5) На твердження п. Мудрого під 5 відповідь можуть дати лиш ті, котрих п. М. тим твердженням компромітує, думаючи, що їх ратує. Я при тім не був.

6) Вірю, що п. Мудрий не буде входити в полеміку, бо на те треба мати деякі передумови в голові і в сидженню при праці. Се друге е, але першого нема досить. А на вияснення п. Мудрого його передвиборчої і виборчої праці (нехай буде благословенна!) жду з цікавістю. Тоді знов покажеться, хто пише правду, а хто своїй суспільності піском в очі мече, систематично не застановляючись, що балакає прилюдно.

7) Вірю, що п. Мудрий ніколи не буде рахуватися з характеристикою його особи, бо такі ніколи не рахуються, навіть коли віз перевернуть. Про те наш нарід має ріжні бистрі помічення і приповідки. Пан М. помиляється, пишучи, що я його ненавиджу. Доказ що ні: Прошу зайти до нас, угостимо чим хата богата і при тій нагоді ті поучаючі приповідки переповім. Щодо претенсій п. Мудрого до католицької толеранції для його особи, то чи не толерантно відносилися до нього нпр. наші Владики, котрих за його редагування „порядно" нападало „Діло"? І чи та толеранція поправила п. Мудрого? Зрештою для шкідництва і нерозваги в публичних справах ніякий католик до толеранції необовязаний, хоч дійсно жаль бере, коли придивитися такій заяві, яку оповістив п. Мудрий. Чи УНДО не моглоб настановити йому когось, щоб перед друком читав його заяви, бо загальна веселість, яку він викликає такими творами, паде пречінь і на УНДО, нашу будь-що-будь репрезентативну партію.

Вкінці про жаль п. Мудрого, що я написав задовгі статті. Оправдуюся: 1) Вони дійсно задовгі. 2) Я звичайно пишу коротші, але де глупота безконечна, там і стаття про неї мусить бути довша ніж звичайно. 3) По статтях і инших творах п. В. Мудрого не видно, щоб він у життю занадто псував собі очи читанням, отже може бодай деяку з тих статтей, в котрих пишеться про нього, перечитає до кінця. Се не зашкодить навіть представникови „української національної політики"...

Баран виступив на сцену. Вже перед самим замкненням числа переглянув я статтю дра Степана Барана в 44 числі „Діла". Знаю його поверх 30 літ, т. е ще зі студентських часів. Він був для нас предметом веселости, нпр. в Академічній Громаді у Львові. Чоловік слабої голови, але робучий. Останний нонсенс, який він запрезентував нашій суспільности, була його стаття про Жидів, котру ми перепечатали в 7 ч. „Нової Зорі" з с. р. разом з зовсім влучною критикою тої статті з „Дзенніка Польского". Останну статтю в 44 ч. „Діла" п. з. „Проти публіцистичного ґанґстерства" мусів Баран писати мабуть під охотою, а титул її правдоподібно під доброю охотою. Індиції, що стаття писана під охотою, слідуючі: 1) Баран закидає мені напасть на Мудрого, коли всім відомо, що почалося від напасти Мудрого на мене в „Неділі" з 5. І. 1936, а не від моєї на Мудрого; 2) Баран закидає мені, що обі мої статті в 12 і 14 числі „Нової Зорі" „писані в тоні й висловах, що їх ніколи не вживає культурна людина. "Баране! Наведи хоч по одному реченню з обидвох статтей і скажи, чому тон тих вибраних тобою речень має бути некультурний, бо коли не зацитуеш і не виаргументуеш, буду тебе уважати за те саме, за що уважаю О. Луцького й В. Целевича. Жду, Баране непомнящий, що робиш...

Ти, Баране, вже кількадесять літ береш участь в публичнім життю, і зокрема в тій партії, котра тепер називається УНДО. За той час, Ти, Баране, добре бачив всі цебри помий, які в тім „Ділі" безпідставно лили на всіх без виїмку Владик нашої Церкви і дискредитували їх так, як ніколи і нігде не дискредитував ніхто Начальників своєї Церкви, котра має пречінь стояти на сторожі моралі в народі. Ти, Баране, памятаеш також напевно, якою грязю обкидало „Діло" всіх визначніших світських діячів української нації. А тут пригадаю Тобі, Баране непомнящий, лиш нпр. бл. памяти професора Стефана Томашівського, котрого Твої спільники, Баране, обкидали вонючим болотом і навіть спростування йому помістити не хотіли, хоч він 18 літ даром писав статті для „Діла"!... І Ти, Баране непомнящий, ніразу в Твоїм життю не побачив публіцистичного ґанґстерства в „Ділі", тай прилюдно не скритикував того, — а тепер бачиш ґанґстерство в „Н. Зорі", коли я, Твій довголітній товариш, виступив в обороні чести катол. преси і її найбільшого Протектора, котрих поневіряють і дискредитують Твої спільники. І хто, Баране, казав Тобі ту статтю писати? І по котрій гальбі пива Ти писав ту статтю, Баране непомнящий...

ПРОПАҐАНДА

совітського мілітаризму.

В Москві, Лєнінґраді й головних містах всіх союзних республик відбулися великі торжества з приводу 18-ої річниці істнування червоної армії. На численних зборах виголошувано промови, взиваючі до дальшої праці над зміцненням збройних сил СССР. В столиці республики Таджікстану представник червоної армії підчеркнув у своїй промові особливе значіння розбудови совітських збройних сил в тій части СССР, де сходяться границі Китаю, Індії й Афганістану. В Києві комендант київської військової округи Якір заявив, що осінні маневри на Україні виявили готовість червоної армії до оборони совітських границь. Богато торжеств відбулося в школах, де на зборах молоді виголошувано промови про конечність мілітарного виховання дітей. В клюбі імени Джержиньского в Москві виголошено спеціяльний відчит для дітей, в котрім підчеркувано войовничі заміри буржуазії всіх держав супроти СССР. Найвисшою точкою того торжества була інсценізація війни при участи дітей. Над аний знак: „Буржуї всіх країв атакують СССР" — громада дітей поділилася на символічні відділи червоної армії ріжного роду зброї, отже піхоту, артилерію, кінноту, фльоту і летунство.

Забобон

Сатира.*)

В очікуванні, поки вернеться до дому Павло Петрович, ми сиділи вдвійку з Івасем і спокійно розмовляли.

— А, між іншим, кілько тобі літ? спитав я.

— Вже стукнуло вісім, гордо сказав він.

— Де вже стукнуло? В котрім місці?

Він хитро глянув на мене, перевів погляд на свої руки, на ноги, на груди... І відповів з усмішкою, вказуючи пальцем на живіт:

— Тут. Посередині.

— Ну, гарно, продовжав я, любуючись нахідчивістю свойого співбесідника. А скажи: чи ти скоро будеш дорослий?

— Не знаю. Може бути, що скоро. Се тоді, коли буду „гане"... (заробляти) на свое життя. От, ви знаете Люсю Кударкину? Вона вже доросла. Вона танцює в театрі та приносить до дому гроші. Тисячу франків на місяць. Се „кельк шоз" (щось е)!

— Так, дійсно. „Кельк шоз!" А кілько літ має Люся? Вже велика?

— О! Вона має цілих дванацять! А вона має брата, Мітю. Ви знаете Мітю? Мітя має вже 23, та він ще хлопчик. Нічого не заробляе. Він сидить на плечах тата й мами.

— Ну, знаеш братчику, таке означення не зовсім точне, мяко сказав я. Тоді й хорі люде недорослі й старці теж. А ти чим хочеш бути, коли виростеш? Ти обдумував сю справу?

— Сю справу? спитав Івась. Так, я обдумав сю справу.

— Ну, і щож. Чим будеш?

— Я?

Він осторожно розглянувся на боки, присунув до мене крісло, і знизивши голос, таємничо вимовив:

— Коминярем.

— Коминярем? Направду? Твердо постановив?

— Дуже твердо. Се, скажу вам, не така легка штука: лазити на дахи. Я бачив їх, як з татом і мамою їздив до Бельві. Які цікаві штуки в їх руках! А по роботі вони чорні, вимазані — і ніхто на них не кричить за те! Йдуть собі по вулиці як негри. І всі оглядаються. І одяг їх, знаете, весь у плямах і руки брудні й обличча можуть не мити, бо — вмивайся, не вмивайся — все одно знов почорніють.

Так у тій дружній розмові минуло нам коло пів години, поки не вернувся вкінці Павло Петрович. Поспішно поздоровившись зі мною й виправдавшись за спізнення, він відправив сина до кухні поставити на газ чайник з водою і заки приступив до справи, про котру ми мали поговорити, спитав, як поводився Івась.

— Чудесно, щиро сказав я. Се славний молодець, розумний, розвинений. Ми з ним богато переговорили.

— Так, назагал, недурний хлопець, коли лише не розпускати. Певно оповідав вам про „катехізм"? Товкмачать у них в школі той самий „катехізм" — страшно. А він нічого: покірно вчиться на память, хоч нічого не розуміе.

— Ні, про катехізм не говорив нічого. Але звірював свої мрії. Хоче, показуеться, коли виросте, конечно стати коминярем.

— Що? Знов коминярем?!

Павло Петрович чомусь нагло спалахнув. Обличча його викривилось у гніві. Зірвавшись з крісла, він скоро підійшов до дверей і різко крикнув:

— Івасю! Ходи сюди, ледачий хлопчино!

Вслід за тим розігралася прикра сцена. Павло Петрович втягнув сина в кімнату і натер йому уши, приговорюючи: „От тобі коминяр!"... Потім наказав йому станути в кут носом. І весь час, поки ми провадили ділову розмову, бідний хлопчик стояв непорушно в куті, не сміючи ворохнутися.

— Ну, а тепер іди в спальню і не смій показуватися нам на очі! грізно крикнув Павло Петрович. Я вибю з тебе той дур з коминярем!

Івась покірно вийшов. Я сидів огірчений, почуваючись поневільним виновником того, що сталося й не знаючи, в

*) Се дуже тонка й оригінальна сатира на погляди інтелігенції, котра не винесла з дому спертого на вірі світогляду і тому серед непевности еміґраційного життя попадае в такі повіря як тут описано. — Ред. „Н. Зорі".

Робота червоних у Франції

Французька преса оповістила ревеляційні вісти про діяльність комуністичного інтернаціоналу у Франції. А саме напечатала виїмки з тайного обіжника комінтерну до французької комуністичної партії. Обіжник приказує зачати комуністичну роботу французькій армії та фльоті. Треба перевести інвігіляцію офіцирів і функціонарів поліції та докладно контролювати префектів і урядників мін-ва внутрішних справ. Окремий комітет має старанно опікуватися почтовцями, зелізничниками і портовими робітниками. Супроти неподатних працівників треба примінити т. зв. нелеґальні санкції. Треба старатися примістити якнайбільше комуністичних агентів в ріжних правих товариствах. Вони мають компромітувати ті товариства своїми виступами. Обіжник приказує зробити чорні лісти після міст і округів. На ті лісти мають вписати особи ворожі до комуністичного руху. — Таку „надгороду" має Франція за союз з СССР...

Повне затьміння сонця

Дня 19 червня 1936 р. буде повне соняшне затьміння. Його буде видко особливо виразно на півночі Японії та в деяких місцевостях Сибіру. Вчені всеге світа готовляться до обсервації. Англійці постановили вислати двох відомих професорів; один з них поїде зі своїми інструментами на північно-західне побережжа острова Гокайдо, другий на Камчатку. В ті місця пішлють астрономів з Америки, Франції, Італії, Голяндії, Ромунії й ін. Полоса затьміння перейде від Середземного Моря через Сибір по лінії Омськ-Томськ до північної Японії. В одній з місцевостей Сибіру повне затьміння сонця триватиме $2^1/_2$ мінути.

Повіні і піскові бурі в Америці

В Західних стейтах Злучених Держав Півн. Америки запанувала відлига. Вона спричинила повіні. В Сан Франціску повінь наробила шкоди на міліон долярів. На р. Сакраменто вода зірвала тами і залила місто Овкдейл й около 15 міліонів гектарів землі. На просторі 160 км. ріка Сакраменто тепер широка до 11 км. В стейтах Кольорадо, Тексас, Оклягома і Небраска шаліють піскові бурі. Вони засипають поля і пасовиска піском, перериває комунікацію та загрожують стадам худоби, що в тих сторонах випасається. Шкоди дуже великі.

чім діло. А Павло Петрович приніс чайник, налив чаю мені, собі, щільно примкнув двері до передсінку й почав виправдуючим голосом виясняти причину такої жорстокої поведінки з сином.

— Ви, розуміється, дивуетеся, схвильовано заговорив він. Можливо, що вважаете мене навіть бісноватим. Но ціла справа в тім, що над нашою родиною тяжить якась проклята доля! От, розсудіть самі: хіба се не наруга долі? Ми з жінкою зналися ще в дитинстві. Разом бавилися. Мала вона брата. Всего рік був він старший. І от ми всі троє памятаємо дуже добре наші мрії: я все хотів бути візником. І тепер, справді, десять літ під ряд працюю як шофер авта! Моя жінка, в свою чергу, мріяла бути служницею в артистки... Так, так! Як не чудно — в артистки... І що ви скажете?! Дійсно, служить тепер у кабаретової співачки в ролі „фамм де менаж"! А її брат, Сергій Володимирович, все готів бути кухарем... і мати велику, правдиву тацу, богато рондлів, пателень... І тепер добився свого: він справді кухар... Словом, всі мрії всіх нас троїх дивоглядно точно здійснилися! Ну, а після того, будьте ласкаві, скажіть, як не боятися за Івася? Ануж і з ним буде те, що з нами? Ануж накличе він на себе коминяра, — і мрії переміняться в дійсність? Ні, не сміймося!... Припадки припадками... Та, коли припадків забогато, то вибачте, се вже не чудасія. Се, вибачте, вже правдива містика!

А. Ренніков.

З РЕЛІҐІЙНО-ЦЕРКОВНОГО ЖИТТЯ

Свята Година відбулася недавно в церкві ОО. Василіян у Львові, щоб перепросити Евхаристійного Ісуса за зневаги підчас сегорічного карнавалу. Людей була повна церква. Підчас богослуження відбувалася сповідь.

Реколєкції для вірних всіх станів під проводом Впр. О. Місіонаря Ч. Св. Ізбавителя відбуваються в днях від 1 до 8 березня с. р. в парохіяльній церкві св. о. Николая у Львові. Порядок: Неділя, 1 березня с. р. год. 16 Вечірня постна; год. 17 наука, благальна пісня, Благословення Найсв. Тайнами, Претерпівий за нас страсти, цілування св. Мощей. Від 2 до 7 березня с. р. год. 7 співана Служба Божа, год. 8 читана Служба Божа, год. 18 Вечірня зґл. Акафист Страстям Христовим, год 18·30 велика Реколєкційна Наука, благальна пісня, Благословення Найсв. Тайнами, Претерпівий за нас страсти і цілування св. Мощей. Субота 7 с. м.: Слухання св. Сповіди від 16 до 21 год. і неділя 8 с. м. від 6 до 13 год. Неділя, дня 8 с. м. год. 5·30 Утрення, год. 6, 7, 8 і 9 читані св. Літургії, год. 10 торж. Архієрейська Служба Божа св. Василія Вел., год. 10·30 послідна рекол. наука, св. Причастя, Благосл. Найсв. Тайнами і Закінчення Реколєкцій уділенням повного Відпусту.

В Товмачі відбулося 12 м. м. величаве Марійське Свято. Напередодні того свята молодь Марійських Дружин приступила до св. сповіди. Відтак в каплиці бурси відправлено торжественний молебен до Матери Божої, підчас котрого о. Іриней Назарко ЧСВВ виголосив ядерну проповідь. 12 лютого с. р. рано вся молодь приступила до св. Причастя. По полудні в год. 6 вечер в просторій салі „Сокола" відбулися Марійська Академія і вистава. На програму Марійської Академії зложилися змістовна й виголошена з запалом промова студента Романа Яворського, хорові продукції катедрального хору зі Станиславова під проводом Івана Дувірака. Той хор відспівав прекрасно кілька псальмів Бортнянського. На увагу заслугує також мандолінова орхестра учеників ґімназії. З деклямацій найкрасше випала деклямація п. Наталі Білецької. При кінці о. І. Назарко виголосив довшу пориваючу промову. Присутні з захопленням слухали краснорічивої промови Провідника Марійського Т-ва Молоді й надгородили його рясними оплесками. По Академії відбулася сценічна вистава на 5 дій Гр. Цеглинського п. н. „Кара совісти". З молодих аматорів гарно вивязалися зі своїх роль передовсім Ром. Камінський уч. 8 кл. та Іра Лошнів. Загальне враження з цілого свята безперечно красне. Не було сего року традиційних вигуків радикалів як минулого року. Свято відбулося спокійно, поважно. Одначе ціла імпреза була дещо задовга. — Се потішаюче явище, що саме в центрі радикалізму так гарно розвиваються Марійські Дружини Молоді. Се заслуга передовсім невтомного працівника на тім полі о. крилошанина Івана Плавюка.

45 держав зголосило участь у світовій виставі католицької преси в Римі.

Польських Єзуїтів є 865, в тім 261 священиків, 360 схоластиків і 244 братів.

Число монахів в католицьких чинах по світовій війні значно збільшилося. Після даних папського річника релігійних конґреґацій було Ісусовців в 1919 році 17.121, в 1935 р. 23.270. Число Францішканів в тім самім часі зросло з 19.000 до 22.527, Шкільних Братів з 14.630 до 15.125, Капуцинів з 10.071 до 12.613, Салезіянів з 4.178 до 10.069, Бенедиктинів з 6.457 до 9.070, Редемптористів з 4.500 до 6.239 і т. д.

Міжнародній конґрес церковної музики відбудеться у Франкфурті в вересні 1936 р.

В Лондоні відбулася вистава католицької преси. В ній взяло участь понад 300 католицьких видавництв з цілої Англії.

ПОЛІТИЧНІ ВІСТИ

В СОЙМІ підчас дискусії над будженом мін-ва внутр. справ референт пос. Строньский зложив заяву в справі табору в Картузькій Березі. Він сказав м. і.: „В Польщі істнують огнища, які сіють непорядок в політичнім і суспільнім життю. Їх не вдалося опанувати. Супроти надзвичайного часу треба надзвичайних способів боротьби і тому табор в Картузькій Березі буде дальше задержаний. Тільки правительство може рішати про скасування того табору".

МІНІСТР ВНУТРІШНИХ СПРАВ Польщі Рачкевич виголосив промову в соймі. В ній так схарактеризував польських ендеків: „Як міністр внутрішних справ відповідальний за порядок і безпеку в державі стверджую, що Стронництво Народове сходить з площини ідейної орґанізації на манівці диверзійної ґрупи, задурманеної оманою боротьби за владу в державі і неперебираючої в середниках поведення".

ПРОВІДНИК СЛОВАКІВ о. Андрей Глінка заявив представникови пражської ґазети „Прагер Таґблят", що партія словацьких автономістів не вступить до чесько-словацького правительства, поки Словаччина не одержить автономії.

В ПРАЗІ чеська поліція увязнила 20 німецьких еміґрантів за те, що вони печатали протигітлерівські відозви і перепачковували їх до Німеччини.

ПРУСЬКИЙ ПРЕМІЄР Ґерінґ був в Польщі на дипльоматичних ловах. Підчас побуту в Польщі відбув нараду з польським міністром закордонних справ Беком. Радили над справою польських претенсій за переїзд німецьких зелізниць через Поморя. Пруський премієр мав предложити Польщі доставу военних матеріялів, зокрема літаків, за згадану претенсію. Польща мала відповісти, що має свої фабрики літаків і не потребує чужих. Зате дуже потрібна готівка, щоб заплатити своїм фабрикам за ріжні замовлення. Таку вістку принесла англійська преса.

В ЕСТОНІЇ відбулося всенародне голосування (референдум) у справі зміни конституції. За зміною голосувало 463.956, проти 146.923. Голосувало на загал коло 80% управнених.

В ЮҐОСЛАВЯНСЬКІМ СОЙМІ опозиція веде сильну обструкцію. Оноді опозиційні посли заявили, що між соймовими стеноґрафами є поліцаї перебрані по цивільному. Супроти того опозиція покинула салю нарад.

ІТАЛІЙСЬКЕ ПРАВИТЕЛЬСТВО затвердило програму величезної розбудови летунства. До кінця с. р. Італія має мати 5.500 літаків, в тім 1.500 бомбовозів. Кождий з бомбовозів могтиме забрати 3 тони бомб.

АНҐЛІЙСЬКИЙ ПАРЛЯМЕНТ ухвалив додаткові кредити на зброєння маринарки, летунства і сухопутної армії в квоті 7.811.000 фунтів стерлінґів.

В ПАРИЖІ відбулися великі зібрання орґанізації „Вогненний Хрест". Провідник орґанізації полк. де ля Рок сказав м. і.: Недавні маніфестації т. зв. Людового Фронту в Парижі се голос Москви, котрий дався чути в Парижі за згодою французького правительства.

АБІСИНСЬКІ ВІДДІЛИ раса Імру вдарили на італійські відділи на північ від м. Аксум в напрямі м. Адуи. Завзята боротьба тривала кілька годин. Абісинці атакували італійські танки і вбивали обслугу танків ножами і кривими шаблями. На полудневім фронті в провінції Огадені Абісинці одержали 600 тон военних матеріялів з пристані Бербери через анґлійську Сомалію. В тім транспорті було 40 армат, 12.000 крісів і 15 міліонів набоїв.

В ЯПОНІЇ відбулися вибори до парляменту. Правительственна партія здобула 198 мандатів, опозиційна 67. Інші партії здобули по кілька мандатів.

АБІСИНСЬКИЙ ЦІСАР іменував Анґлійця полк. Голта своїм головним військовим дорадником.

НОВИНКИ

Українська Парляментарна Репрезентація оповістила комунікат в справі ситуації витвореної в повітах стрийськім, турчанськім і ліськім, де розвинулася нафтова спекуляція на велику міру. УПР взиває селян, щоб обачно заключували контракти та користали з порад українських адвокатів. Рівночасно взиває нашу інтеліґенцію, головно духовенство подбати про те, щоб експльоатація нафти на українських ґрунтах лишилася в українських руках.

„На сліді", новий місячник для молоді появився у Львові. Видає його видавнича кооператива „Вогні".

Вечір рецитацій Юліяна Ґеник-Березовського при співучасти Лесі Кривіцької й Евгенії Зарицької відбудеться 2 березня с. р. в малій салі львівського Народного Дому.

Воєнним інвалідам видаватимуть лєґітимації, котрі уповноважнюватимуть до зелізничих знижок. Згідно з новою зелізничою тарифою інваліди мають право користуватися зелізничими знижками як державні урядовці. Лєґітимації мають виставляти воєвідські уряди за зворотом коштів друку в квоті 75 сот.

Нові аванси державних урядників заповіло правительство на 1 березня с. р. Аванси обіймуть около 10.500 осіб. Кошти того будуть розуміється значні.

В Дрогобичі відбувся літературний вечір молодих авторів бориславського басену. Головним його мотивом був клич: „Служба рідній нації".

Зїзд СУПО (Союзу Українських Провінціяльних Орґанізацій) відбувся недавно в Празі. Зїзд приняв зміну статуту в тім напрямі, щоб поширити діяльність орґанізації з провінції на чсл. столичні міста й обєднати розпорошені еміґрантські орґанізації. Тому Союз змінив свою назву на Центральний Союз Українських Орґанізацій у ЧСР. Союз має свій орґан „Український Самостійник". Він виходитиме тепер у Празі два рази на місяць.

В Ростові викінчено проєкт тунелю попід ріку Дон. Тунель матиме два поверхи, для автомобілевої й пішої комунікації. Його довжина виноситиме 1.300 км.

Всесоюзний зїзд ґеольоґів і членів ріжних наукових виправ відбувається в Москві. Бере в ньому участь 300 осіб.

Театральна трупа, зложена з артистів і артисток Нового Артистичного Театру в Москві, відбула велике турне в Арктиці. Вона обїхала з виставами полярні рибацькі оселі, наукові стації та станиці дослідів. Обїзди трупи відбувалися на ледоломі.

В Копенгазі власники фабрик оголосили льокавт, котрий обіймає 100 тисяч робітників. Підмоги для робітників обнятих льокавтом у фабриках винесуть около 1 міл. корон денно.

Норвежська преса повідомляє, що Троцький тяжко занедужав і покликав нотаря, котрий списав його завіщання.

Гумор. — В порядку.—Пані до служниці, котра струтила цінну вазу: Як тепер виглядатиме така розбита китайська ваза... —Алеж прошу пані, при теперішнім „розбитті" в Китаю — зовсім в порядку...

Гумор. — Доказ. — Один критик закидав Дімас'ови, що він в одній зі своїх повістей говорить про „болючу порожнечу", яку спричиняють хвилі слабости. Яким способом пуста річ може бути болюча?— Сміявся той критик. — На се Дімас холодно: Чи вас ніколи не боліла голова?

Французи обходять торжественно 20-літну річницю кривавих французько-німецьких боїв під твердинею Верден.

В Парижі повстане незабаром музей старого Монтмартру, осідку паризької циганерії (мистців). Одно з крил нового музею буде призначене для... пісоньки, котра причинилася до слави Монтмартру і була замітним чинником в житті паризької циганерії.

В день торжества „Народин Риму" 21 квітня с. р. розділять надгороди ім. Муссолінія для найвизначнішого поета, вченого, маляря й музика Італії.

В м. Манзанарес в Кастилії (Еспанія) нова міська влада оповістила розпорядок, котрий забороняє християнські похорони.

Найбільше бюро світа — Союз Народів зуживає річно паперу за 140.000 фр. швайц. На порто видає приблизно 150.000 фр., на пренумерату щоденників 30.000 фр., на освітлення й опал також по 30.000 фр. річно.

Другий Суезький канал задумують будувати Анґлійці. Він мавби лучити один з портів Палестини з портом Акабе на Червоним Морі. Канал переходивби в цілости британською територією і бувби виключно в англійських руках.

Коронація анґлійського короля Едварда VIII відбудеться в травні 1937 р.

Японія приступила до будови першого підводного тунелю, що получить острови Гондо і Кіншім. Тунель буде три км. довгий, з того півтора км. під водою.

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення Редакція не відповідає.

РІК ОСНУВАННЯ **1878.**

На зимовий сезон

КАПЕЛЮХИ ШАПКИ

поручає

Фірма **АНТІН КАФКА**

Львів, ул. Галицька ч. 4.

Ціни знижені! З-? Вибір великий!

ФАБРИКА ХЕМІЧНИХ ВИРОБІВ

О. ЛЕВИЦЬКА і С-ка

Львів, ул. Кордецького 51.

Тел. 60-04. ПКО. 503.881.

поручає власні вироби найкращої якости:

Пасту до взуття „Елеґант" терпент.
Пасту до взуття „Елеґант" воскову
Пасту до підлоги „Французька маса"
Віск комбінований до підлоги
Вазеліну до шкіри

Синку до білля

помадкову і коронову

Шварц до чобіт
Віск шевський
Смолу шевську

СПРАВА ЦЕЛІБАТУ

СТАТТІ
ПРЕОСВ. ГРИГОРІЯ ХОМИШИНА
І ПРОФЕСОРА РЕНАНУСА

Думки ріжних світських фільософів про целібат.

Бібліотека УКО. Сторін 69+3 Ціна 25 сот., з пересилкою 40 сот. Можна набути **в Адміністрації „Нової Зорі" Львів, ул. Ґродзіцких ч. 2, за попереднім надісланням грошей.**

В Адміністрації „Нової Зорі"

можна дістати отсі видання

Бібліотеки Укр. Катол. Орґанізації:

Ціни в зл.:

Ч. 1.	**Основи соціольоґії**	3.—
Ч. 3.	**Спіритизм**	2.—
Ч. 4.	**Життя св. Кирила і Методія**	0.80
Ч. 5.	Я. Л. **Секти й сектанти**	0.60
Ч. 6.	С. Томашівський: **Петро, перший уніятський митроп. України-Руси**	1.50
Ч. 7.	**Греко-катол. Церква** (історія)	0.95
Ч. 8.	Д-р О. Назарук: **Преса**	3.—
Ч. 9.	**Борці за Церкву. Ч. І. Св. Павло**	2.—
Ч. 11.	Д-р О. Назарук: **Вчасна весна в північній Альберті**	0.50
Ч. 12.	о. Т. Галущинський: **Найвищий Пастирський Уряд в Хр. Церкві**	0.60
Ч. 13.	**Зброя до оборони і наступу.** Начерк проповіди про пресу (добров. даток)	
Ч. 14.	о. Т. Галущинський: **Царство сатани наступає на нас**	0.80
Ч. 15.	**Борці за Церкву. Ч. ІІ.**	2.—
Ч. 16.	**Християнське виховання молоді** (провідні думки Енцикліки)	0.40
Ч. 17.	Еп. Гр. Хомишин: **Пастирський Лист про політичне положення**	0.40
Ч. 18.	О. Назарук: **Галицька делеґація в Ризі 1920 р.**	1.80
Ч. 19.	Борис Колодій: **Галицька Соціялістична Радянська Республика**	0.50
Ч. 20.	о. Т. Галущинський: **Недільний Дзвін**	2.—
Ч. 21.	А. Кругельський: **Тилявська Схизма на Лемківщині**	1.—
Ч. 22.	о. М. Карівець, ЧСВВ: **Три Синодальні Архієреї**	0.25
Ч. 23.	Еп. Гр. Хомишин: **Про грозу духової руїни (Пастирський Лист)**	0.40
Ч. 24.	А. Ч. **Українська молодь Христові**	0.60
Ч. 25.	о. В. Породко, Ч. Пресв. Ізб.: **Хто такий був Лютер?**	0.30
Ч. 26.	Осип Назарук: **На спокійнім океані**	0.40
Ч. 27.	„ „ **Жінка і суспільність**	0.50
Ч. 28.	„ „ **Жіноча справа**	0.40
Ч. 29.	В. Маковський: **„Андрей" на засланні**	0.80
Ч. 30.	А. Ч.: **Террор в минувшині**	0.40
Ч. 31.	Еп. Гр. Хомишин: **Українська Проблєма**	1.50
Ч. 32.	Осип Назарук: **Вибір звання**	0.40
Ч. 33.	о. Б. Кренціцкий: **Моя розмова з дослідн. св. Письма**	0.40
Ч. 34.	А. Ч.: **І-ий Зїзд Молоді**	0.40
Ч. 35.	о. С. Вапрович: **Про Арґентину**	0.40
Ч. 36.	**Справа целібату**	0.40

ІНШІ ВИДАННЯ:

Д-р О. Назарук:	**Гр.-катол. Церква і укр. ліберальна інтеліґенція**	3.00
о. Д-р Т. Галущинський:	**Думка і наука Церкви в питанню літург. мови**	0.20
Д-р С. Томашівський:	**Десять літ українського питання в Польщі**	1.50
Д-р С. Томашівський:	**Наша чільна партія у власнім зеркалі.** Критичні замітки	1.00
Д-р С. Томашівський:	**Про ідеї, героїв і політику**	2.00
О. Назарук:	**Роксоляна** (повість)	12.00
О. Н.:	**Ідеольоґічні основи Укр. Катол. Нар. Партії**	0.50
Проф. Л. Коплєр:	**Релігія і політика**	1.80
	С. Томашівський, історик, політик, публіцист	1.06
А. Ч.:	**На калиновім мості** (Листи до молоді)	0.80
Д-р Осип Назарук:	**Католицький журналіст обвинуваченій за державну зраду**	1.30
Станіслав Лось:	**За конструктивну політику на Червоній Руси**	1.00
	Гадяцький Договір	0.50
Осип Назарук:	**Націоналізм Донцова**	0.60
Осип Назарук:	**Венеція**	3.—

ЦІНИ ОГОЛОШЕНЬ

Ціни розуміються за одношпальтовий рядок (ширини 70 мм.) о висоті 1 мм. Висота шпальти 370 мм. За оголошення (кромі дрібних) в застереженому місци дочислюється 20%. Дрібні оголошення поміщуються по вплаченні належитости готівкою або почтовими значками.

Шпальтові оголошення

В рубриці: „Оголошення"	30 сот.
В тексті і в новинках	50 „
На першій сторінці	60 „

Дрібні оголошення по 8 сот. за слово. Перше слово і товстий друк числиться подвійно. Найменше оголошення (9 слів) 80 сот.

Сторінкові оголошення

На останній сторінці: 1/2 стор. 180·— зол., 1/4 стор. 90·— зол., 1/8 стор. 45·— зол., 1/16 стор. 25·— зол. В редакційному тексті: 1/2 стор. 280·— зол., 1/4 стор. 140·— зол., 1/8 стор. 70·— зол., 1/16 стор 35·— зол.

При кількаразовім анонсуванні даємо значну знижку

Видав й редаґує Комітет У. К. О. — З друкарні „Графія" Львів, Тиха 5 Тел. 2-83. — Відповідальний редактор Панталеймон Хитра.

Porto opłacono ryczałtem.

Рік XI. Львів, четвер, 5 березня 1936. Ч. 17 (916)

НОВА ЗОРЯ

Виходить 2 рази тижнево: в четвер на 8 ст. під неділю на 8 ст.

АДРЕСА: Нова Зоря, Львів, ул. Ґродзіцких ч. 2.І. п. - Тел. 105-72.

Передплата в краю: чверть-річно 6 зол., місячно 2 зол., Закордон. чверть-річно 9 золотих

Ціна числа 20 с.

Конто П.Щ. Львів 505.796

Польща потребує короля

Праця проф. Дубановича „Ku nowemu ustrojowi Polski."

З Варшави повідомляють: Проф. університету др Дубанович, оден з авторів передмаєвої конституції і посол до двох перших соймів, оповістив працю п.з. „Ku nowemu ustrojowi Polski". В ній виступає проти правління парляментарної демократії та проти т. зв. авторитативної власти, бо вона явище скоро проминаюче. Зате виступає як приклонник монархії в Польщі. Як професор конституційного права займається також національними меншостями в Польщі й доходить до висновку, що се несправедливо відмовляти політичних прав словянським меншостям, зате Жидів радить не допускати до участи в політичній орґанізації держави. Проф. Дубанович пише, що ідея асиміляції Жидів збанкротувала й показалася шкідлива. — Нема сумніву, що трівка дідична (а не елекційна) монархія скріпилаб Польщу як державу і що се скріплення не булоби шкідливе для національних меншин в сій державі, а влекшилоб їх незавидну долю. Монарх — се всюди підстава рівноваги.

Магнатські маєтки

На деннім порядку справа знесення майоратів і фідеїкомісів в Польщі. Се великі добра, в котрих устійнений окремий порядок наслідства, щоб задержати ті добра в родині. Найбільші дві ординації має рід князів Радивилів. І так Давидгородок зі 170.000 моргів належить до кн. Кароля Радивила, а малощо менша ординація Несвіж і Клецко до кн. Льва Радивила. Понад 100.000 моргів мають ординації гр. Замойских у Клеменсові і кн. фон Плес у Пщинську. Понад 50.000 моргів мають ординації ґрафських родів Скуржевских і Квілецких та княжих родів (знов) Радивилів, Чорторийських і Любомірських, далі (знов) кн. Януша Радивила (Олика), ґрафів Красіньских і знов Замойских. Далі йдуть менші вже ординації Окоцімских, Дідушицьких, Потоцьких (Ланцут), Ґореевских, Семеньских і найменша гр. Людвика Мицельского (4.200 моргів). Всіх ординацій в Польщі є 52. Вони займають 940.000 моргів. Кромі них є богато фідеїкомісів.

Тяжке положення книгарства

Очевидний упадок культури.

Торговля книжками заповідається в сім році невесело. Деякі варшавські видавничі фірми взагалі не видають нових книжок, бо не виплачується. В минулім році нові книжки розходилися пересічно в 300 примірниках... Се виключає якунебудь калькуляцію. Одинокий діл в книгарстві, що виплачується се видавання шкільних підручників. Та й тут є заковика, бо видавання підручників віддають книгарням тільки за готівку, а інші книжки під дуже тяжкими платничими передумовами. Книгарські орґанізації поробили заходи, щоб шкільні власти заборонили торговлю книжками в школах. Рівночасно поробленo заходи в цілі децентралізації закупна книжок властями, державними і самоврядними інституціями. Назагал занепад культури очевидний. І в тім, що виходить, переважають злі книжки.

Як погас бунт в Японії

Небувало ласкава відозва іменем цісаря.

З Токія звідомляють: Військовий ґубернатор столиці ґенерал Кяшлі оповістив третого дня бунту радіем таку відозву до збунтованих відділів: „Жовніри! Цісар Японії наказує Вам вернутися до касарень. Щиро подивляємо вашу відвагу і послух вашим офіцирам. Одначе офіцири вже признали, що зблудили, отже й ви можете піддатися без сорому. Колиж будете дальше опиратися, тоді будемо вас уважати за бунтівників. Опустіть ваші позиції й цісар уласкавить вас. Верніться до Монарха свого, до народу і до своїх занепокоених родичів"... Вислухавши тих слів, збунтовані відділи почали складати зброю, а одна компанія 3-го полку зі зброєю й музикою вернулася до своєї касарні, бо чула, що цісар стоїть за жовнірами.

Чому цісарська ласка занепокоїла Анґлію?

З Лондону депешують: Анґлійський амбасадор в Токію звідомляє, що переговори з бунтівниками і спосіб, яким закінчився бунт, доказують, що династія й оточення цісаря уважають бунтівників патріотами, які в дійсности мають ті самі ідеали, що й правлячі круги Японії. Тому в Анґлії панує сильне занепокоення, що незабаром наступить радикалізація японської експанзивної політики, котра може нарушити інтерес Анґлії на Сході. Показується, що військо бунтувалося не проти цісаря, а навпаки: збунтовані відділи хотіли, щоб цісар відновив свою давну абсолютну владу й тому вбили 70 парляментарних політиків.

Дикі свині замість псів

Дотепер думали, що пси найкрасше надаються до береження людського майна, бо вони найчуйніші і найвірніші. В американській провінції Тексас заняли се почесне місце дикі свині. Тамошні фармері ствердили, що безроги до того дуже надаються. В диких степах між Ріо Нуецес і Ріо Ґранде зачали уживати диків замість псів. Дики дуже послушні супроти домашніх, та для чужих потрафлять бути дуже недобрими. Їх зброя се острі клеваки. Кусають ними здолу до гори похиляючи голову. Таким укушенням потрафлять роздерти найтвердший чобіт. Дики ще тим небезпечніші від псів, що кидаються на кождого чужого без остереження, яким є гавкання пса. До того дик далеко сильніший від найсильнішого пса.

Ціна наших видань знижена в березні на половину

Що в молодості придбаєш— те на ціле життя маєш! тому від молодих літ складай свої ощадности в КООПЕРАТИВНОМУ БАНКУ „ДНІСТЕР" ЛЬВІВ, УЛИЦЯ РУСЬКА ч. 20.

З таємниць православя

Дещо про рішаючі причини його поширення.

Відповідь на зачіпку проф. Заїкина.

На стовпцях варшавського православного „Слова" проф. Заїкин висказав два рази своє велике здивування, що ані „Н. Зоря", ані инші українські часописи не займили ніякого становища до статті п. н. „Prawosławie i Unja w dziejach Narodu Ukraińskiego" [1]) пера львівського—як висказується Заїкин — ще юного історика дра М. Андрусяка. Зі своєї сторони пан Заїкин основно використав погляди пана Андрусяка на славу всепольського православя з рівночасними притиками в сторону українського католицизму. Коли і сю провокацію проф. Заїкина збуто мовчанкою, православний автор далі допрошувався відповіди ось такими словами:

„Се замітне, що ніодна укр. ґазета, навіть архи-католицькі „Мета", „Н. Зоря" і „Бескид" ані слова не висказали проти статті дра Андрусяка (в „Н. Зорі" вправді, як я зачував, намірляли дати відправу (возраженіе) д-ру Андрусякові, однак таки не появилася!), а „Діло" посередним способом навіть солідаризувалося з тою статтею свого сталого співпрацівника." („Слово", ч. 9. 1935).

Коли вже перемолочуємо московські писання п. Заїкина, то мимоходом випадає висказатися, що український католик вичитує в статті д-ра Андрусяка, а що в ній добачує православний читач з ментальністю п. Заїкина. Отже сим разом не з полемічного темпераменту, а з мусу займаємося щойно нині статтею п. А-ка. І тому власне — щойно нині.

Статтю „Православіе й Унія" перечитали ми з увагою зараз по її появі в „Бюлетині". І нарочно не рецензували її, щоб навіть уємною критикою не робити їй розголосу. Така вона кепська — може і не з вини автора. Та мимо нашої мовчанки розтрубів про неї не тільки п. Заїкин, але й п. Генрих ґраф Лубеньский, публіцист з краківського „Часу" і з того приводу навіть заплутав п. Андрусяка в полеміку. Одначе справедливість вимагає признати п. Андрусякові, що він потрафить деякі історичні проблеми річево обробити. Так прм. бездоганно вийшла в „Бюлетині" його ґенеза галицького москвофільства.

Вже широкий наголовок „Православіе й Унія в історії Українського Народу" заповідав, що автор хотів огорнути і сконденсувати (на несповна трьох сторонах „Бюлетину") всю історію католицизму і православя, почавши від Володимира Вел. аж до хвилі випечатання статті. Великий труд! Щоб вивязатися з такого завдання, треба мати неабиякий хист історіоґрафа і заразом діялектика. Колиб авторові справді вдалося втовкмачити в вузькі рами одної статті цілу історію релігійного життя на Україні, тоді кожде слово його праці булоб таке важке змістом, як слово догми, а стиль нагадувавби історичну звяз-

[1]) Biuletyn Polsko-Ukrainski Nr. 31. Warszawa 1934.

КОРИСТАЙТЕ З НАГОДИ!

В сім місяці знижуємо ціни книжок на половину. Закладайте католицькі бібліотеки!

кість Тацита. Тимчасом у статті п. А-ка нічого подібного не знайдеш. Деякі її партії такі науково нестійні і стиль такий розгульний, що та праця має всі ціхи дилетантизму. Автор не всюди потрафив увійти в суттєві поклади давної й сучасної історії, тому дав читачам Бюлетину неповний і мрачний начерк релігійного життя України.

Що наші заміти не схоплені з воздуха, наведемо один - другий погляд п. Андрусяка на сучасні події, про які кождий свідомий Українець може собі легко виробити належну оцінку.

В статтю п. А-ка увійшла і проблема поширення та закріплення православя на Лемківщині. Хто сеї справи не знає? Проблема се, яка так болюче вразила почування греко-католиків, якою і сусіди цікавилися з нескриваною злорадною втіхою, яка врешті знайшла свій відгомін в Римі і вернула звідтам в формі Ап. Адміністрації. Сю проблему узмістив др Андрусяк в слідуючих словах „Бюлетину":

„Отсе москвофільско - православна агітація з одної сторони, як також невміле поступування декотрих українських уніятських священиків з другої — спричинили поширення православя серед Лемків, призвичаених до старої народної назви „Русін, рускі" і до вискасу „православний", усуненого сьогодня з тексту уніятської літургії. В часах найбільшої ненависти в XVII ст. між православними й уніятами не викидали перші і другі зі своїх літургічних текстів ані висказу „католицький", ані також висказу „православний", тому що ті вискази не шкодили ні православю ні унії"...

По вичитанні сего накидаються питання, чи автор вказав на властивий нерв справи? Чи подав він всі головні пружини і достаточні причини появи православя серед Лемків? Чи наведені слова п. А-ка можна уважати за певне заключення і безапеляційний присуд історії?

Пригляньмося спокійно тому думкуванню. Др Андрусяк знає тільки дві причини схизми на Лемківщині: москвофільсько-православну пропаганду і нетакт декотрих гр.-кат. священиків, що нерозумно модернізують або й усувають „предківські" достойні назви „Русин" і „православний." З вище наведеного тексту виходить, що автор неоднакову вагу кладе на ті причини. Читача вдаряє непропорціональна симетрія рівнання: автор збуває русофільську роботу двома, буквально двома словечками, а над другою причиною (ніби нетактом священиків) розводить в „Бюлетені" широке резонерство... Се дивне! Се тим дивніше, що й польська публіцистика ідентичним способом насвітлює лемківське православя. Сусідська преса або зовсім промовчує москвофільські затії або натякує їх тільки півгубою. За те ся преса спроваджує цілу громову тучу обвинувачень на голови нинішніх українських чинників — на Епископат, духовенство, семинарі, читальні, кооперативи, на УВО (аякже!), на пресу і т. д. В перелицюванні „Русин-Українець" й усуненню слова „православний" бачать сусіди жахливого страхопуда для консервативного Лемка, ну — і для своїх інтересів.

П. Андрусяк підтвердив отже польським читачам „Бюлетину" се, що вони вже давно „знали". Словом — виважив відчинені двері.

Одначе наукова критика домагається від історика видвигнення всіх найважніших моментів даної події й обективного їх насвітлення. Релігійні рухи мають те до себе, що стоять і мусять стояти в якімсь відношенні до одиниць, груп, держав. Так прм. знаємо, що пропаганда православя в Галичині до великої війни не була байдужа для Австрії; рівнож і се відоме, що тоді золотий дощ рублів зрошував москвофільську ниву, з якої царська влада намірялa зібрати зрілі плоди, як се з вибухом війни щиро виявив гр. Бобрінський словами: „Галиція — се зрілий овоч, який зірве Росія.[2])

Чи поза тими двома чинниками (москвофільська агітація і „нетакт") нема ще інших, таксамо важних, може й рішаючих? Чи припадково релігійне питання Лемківщини не перероблюване і на варстаті політики? І як перероблюване?

Сі загальні питання домагаються пояснення подрібніших, з ними звязаних фактів, як ось прм. таких:

Чи головним мотивом могутного галасу майже всеї сусідської преси напередодні утворення Ап. Адміністратури була справді турбота сусідів над занепадом грекокатолицизму? І чи не дивний се збіг обставин, що сей крик потахав вміру того, як Лемківщина тратила звязки з нашими діецезіями, а коли лемківські питомці пішли на виховання до латинського семинара в Кракові, тоді замовкли і найголосніше іржучі на український католицизм осли з польської публіцистики — „Грекокатолік" і краківський „Куріерок"[3]).

Або як собі пояснити громадний наїзд московських батюшок на Лемківщину? Чи не дивне воно, як ті батюшки зпід руки митроп. Дениса, бідні й голодні як церковна мишка, летіли в наші гори поспішними потягами як у теплий вирій, де відразу знаходили і хліб і сіль і хату і поле і ліс навіть там, де церковні добра лишилися при гр.-кат. Церкві...

Або чи можна при оброблюванні релігійних справ Лемківщини зігнорувати ті висновки, що пливуть для науки історії з голосної події, яка сталася не дуже давно в лемківськім селі Злоцькім коло Криниці. Пригадаймо собі побіжно сю подію. — Ось юрба православно-руських культурників з православним батюшкою на чолі зближається до гр.-кат. цвинтаря зі стилево російським, осьмокінчастим хрестом.[4]) При вході на цвинтар ждуть в оборонній позиції Лемки зі своїм гр.-кат. священиком, щоби не допустити до вкопання хреста, посвяченого православним духовником. У воздусі зависла крівава релігійна боротьба. Та провіденціяльні сторожі безпеки не допустили до ніяких сутичок. Хрест вкопано без перешкоди. Нічю лемківські юнаки вихитали російський хрест і без всякої профанації зложили його поза цвинтарем. Хрест вкопано вдруге, а зажуреним юнакам снилося, як то колись рідна ненька укладала їх до сну ще в немовлячих повивачах...

З тих примірів кинених кількома рисками на папір ясно виходить, що поза всякими пропаґандами може ще існувати і третий чинник — гейби vis maior, — який може надавати релігійним рухам і товчок і стрим і напрямок. Обективний історик не може спускати з очей сего впливового, нераз і рішаючого чинника. А др Андрусяк не звернув уваги на сей момент у своїх виводах над релігійними справами на нашій землі.

Розуміємо добре одну велику трудність, яку мав др Андрусяк: Хто пише в чужім журналі в характері гостя, той обовязаний до деяких чемностевих уклонів в сторону господарів і не може так рубати правдою в очі як знаменитий Мацкевич у виленськім „Слові". Одначе науковий інтерес вимагає, щоб автор не обминав правди, бо інакше його писання буде необективне, несправедливе і шкідливе.

К. П.

---

[2]) Множаться докази, що сучасна большевицька дипльоматія вже йде слідами царської експанзивної політики і живо інтересується долею прикарпатського племени. Між іншими звертають на себе увагу два нові многомовні факти: 1) Чеський часопис „Народні Освободзені" доніс в лютім с. р., що совітський консуль в Празі зробив предложення чехословацькому урядові на дозвіл виїзду з Підкарпаття 50.000 робітників з родинами на „роботу" в зауральську і надбайкальську область. 2) Знов минулого літа якийсь москвофіл Дуркот (по попереднім відіданні Росії) крутився по Лемківщині і збирав підписи Лемків, охочих еміґрувати до Росії. Чи вдасться рос. агентам вивезти живий товар на заріз до большевицького „раю", чи ні, всетаки западе в душу несвідомого народу переконання національної спільноти з Москалями і „раю".

[3]) В єзуїтськім „Орівнсі" (ч. 6, 1935) помістив кс. Урбан Т. І. зручно стилізовану нотатку, в якій закидується нашим Ординаріятам, що вони неспосібні виховати священиків для Лемків, бо їх семинарі „здецидовано українські". Шкода, що Автор не розкрив виховуючого секрету польських педагогів, які потрафлять дати Лемківщині якраз пригожих пастирів.

[4]) Львівський Синод (в „Додатку" XXXII) з покликом на рішення Св. Зібрання для Поширення Віри заборонив ставити тримаенні хрести на терені нашої Церкви. — Ред.

З Сойму

В дискусії над буджетом міністерства внутрішних справ промовляв польський посол Дух з Ясла. Він сказав м. і.: Треба вже раз устійнити напрямні адміністрування й оцінки доброго державного урядника. Продовж послідних 10 літ можна було обсервувати ріжні критерії оцінки адміністраційних урядників. Тепер уважають, що напр. добрий староста той, котрий є добрим безпечником. Огляди на політику і безпеку затяжіли на прочих функціях адм. урядників. Функціонування адміністрації залежить від фахових кваліфікацій і моральних прикмет урядничого перзоналу. Тимчасом буває, що староста не встиг приміститися і розглянутися в повіті, і вже його переносять. Брак чинника сталости се велика хиба польських урядників. Друге явище ще гірше від занедбання фаховости се поділ урядників на керманичів, що ставляють цілі і фаховців, що мусять сушити собі голову як ті цілі здійснити. Від урядників т. зв. керівників не вимагають ні фахового знання, ні працьовитости, ні навіть постійности. Взагалі в Польщі забогато людей почувається геніями, а замало маємо геніяльних діл. Такий стан обнижує повагу урядів і псує відношення урядника до населення. Коли від посла вимагають фахового знання, то найвисший час, щоб усунути дилетантизм з адміністрації, щоб усунути з неї надкондукторів. — Український посол Витвицький з Дрогобича: Українців трактують як поодинокі племена, а не як один нарід. Бесідник протестував проти поділу Українців на поліщуків, волиняків, гуцулів і ін. Вкінці бесідник домагався скасування табору в Березі Картузькій. — Український посол Певний з Волині: В межах Польщі осягнемо цілковите здійснення українських культуральних і національних домагань. Галичина і Волинь були довго в ріжних політичних умовинах. Вони до нині мають інший спосіб життя й інший спосіб думання. Тому становище Українців на Волині було інше в 1920 р. як становище галицьких Українців. Витаємо стремління представників УНДА до нормалізації польсько-українських взаемин. Одначе та праця буде тяжка. Бо еволюція українського населення Галичини в напрямі нормалізації потривае довший час. Адже там недавно приймали большевицького комісара Скрипника. Для волинських Українців булоб не до подумання навязування контакту між українською кооперацією й совітською орґанізацією. Перед нами ідея одної спільної української справи в Польщі і знаємо що наше становище признають також галицькі Українці. Вкінці бесідник вичислив, що зробила польська держава для волинських Українців. — Посол Пеленський: Говорили тут, що українська суспільність витала Скрипника. Та не треба забувати, що смерть Скрипника освідомила Українців, що Українці не можуть іти з большевиками. Се була зворотна точка в українській політиці. Українська політика в Польщі повинна бути одностійна. — Посол Скрипник з Волині: Адже під Польщею один український нарід. Щож нас ділить? Ділять нас шляхи, якими йшло політичне думання Галичан і Волиняків перед війною. Часть українського народу під Австрією мала богато лучші умовини життя і за останних 70 літ створила в Галичині Піємонт українського народу, хоч Українці з Великої України брали в тім участь своїми грішми.

Релігія християнська, що з руїн Римської Імперії і з взаїмно себе поїдаючої Европи витворила нову культуру і нові держави, здатна ще й нашу Україну відродити та з руїни большовицької Державу Українську сотворити. — (В. Липинський: Листи до братів - хліборобів. Вступ XIV).

Українська справа

В стадії польсько-української дискусії.

Дня 29 лютого с. р. в салі Кредитового Земельного Товариства у Львові при вул. Коперника 4 відбувся дискусійний вечір над українською проблемою. Зорганізувала ту імпрезу редакція часопису „Бунту Млодих“ у Варшаві і польська студентська організація „Мисьль Моцарствова“ у Львові. Саля дуже гарно і поважно уряджена, мабуть ще не бачила такого цікавого зібрання. Зійшлися представники двох братних і рівночасно ворогуючих народів: Українців і Поляків. Було коло 200 осіб, в тім певно половина Українців. Видно було на салі також кілька молодих семітських облич. Публика інтеліґентна, переважала молодь обох націй і обох полів. Шкода тільки, що організатори вечера не подбали про більше сидячих місць. 3/4 присутних мусіли стояти. Вистояли поверх 4 години, до кінця. Видно, що українська проблема цікавила одних і других.

О год. 7.20 вечер відкрив зібрання один з проводу львівського відділу т-ва „Мисьль Моцарствова“ та подав назвища референтів і теми рефератів. Перший виступив на підвисшення відомий молодий польський публіцист М. Прушиньский. Високий, пристійний мущина, брунет, говорив по польськи, скоро, вривано, енергійно, тоном команди. Його поява робила гарне враження. Він звертався до присутних через „koledzy“ і „koleżanki“. Він сказав м. і.: Три причини спонукали мене виступити публично тут у Львові. Перша причина се особистий сентимент до сего міста. Я тут провів кілька молодечих літ. Друга причина се героїзм сего міста, що мене притягає. І вкінці трета причина: се вага української проблеми. Справа окраїн се найважніша проблема польської внутрішної політики. Вже 18 літ істнує незалежна Польща, а українська справа дотепер нерозвязана. Навпаки, польсько-українські взаємини ще більше заогнилися. Старше польське покоління, що тепер при владі, не розвяже української проблеми в Польщі, бо се покоління цілковито заняте полагодженням господарських справ. Ся справа впаде на нас, молодих. Ми мусимо відкинути старі теорії і спільно з Українцями мусимо розвязати українську проблему. Мій реферат має дві части: негативну і позитивну. Дотепер панувала серед Поляків націоналістична програма. Вона твердила: Оден нарід, одна держава! На жаль, в Польщі є 30% чужонац. меншин. Виглядало, що Поляки мали дві можливости: або асиміляцію Українців або вицофання з Галичини. Біда в тім, що се не дасться здійснити. Ми уважаємо, що асиміляційна програма хибна і нереальна. Історичний досвід вчить, що асиміляційна політика не мала вислідів таких, яких бажали асимілятори. Не мали успіху: Еспанія в Катальонії, Мадярщина в Семигороді і Словаччині, Німеччина в Познанщині, Росія в Конґресівці, навіть така могутна держава як Анґлія в Ірляндії. Вислідом асимілятогрських стремлінь було дальше заогнення національних взаємин. А на Україні що було? Таж Москва голосила, що ніяких Українців на Україні нема. А що сталося в 1917 р.? Нараз відкись взялися Українці. Отже екстермінаційна політика збанкротувала. Асиміляційна політика викликає спротив національної меншини.

Вона зачинає саботажі, правительство пацифікує, з того повстають акти терору і т. д. Тут в Галичині (автор уживав польського терміну Малопольща Східна) націоналістична преса і націоналістичні видання відіграли фатальну ролю. Адже українські націоналісти з ОУН послугувалися і послугуються арґументами з легальних польських видань. З другої сторони акти террору меншин се вода на млин польських націоналістів. Повстає блудне коло. Отже порозуміння з Українцями в Галичині лежить в інтересі польської держави, зате не є в інтересі українських націоналістів. Теорія ендеків вже кількадесять літ спричиняє наші невдачі. Урядовий табор не має також ясної національної програми. Доказ Голуфко і Наконечніков-Клюковский. Ми стоїмо на тім, що розвязка української проблеми має бути тісно звязана з положенням в краю. Ми студіювали українську справу в цілій її ширині, не тільки в Галичині, але й на радянській Україні і навіть на Закарпаттю. І твердимо: український нарід істнує! На жаль, є ще богато Поляків, котрі ще нині твердять, що нема Українців! (Тут референт цитує націоналістичний часопис „Просто з мосту“, де написано, що в Галичині жиють Українці). Другий забобон, що покутує в польській суспільности се думка, неначе Українці творять однородну цілість. Так не є! Серед Українців є ріжні відломи. Передовсім є екстремісти й угодовці. Що є в нашім інтересі? Чи щоб зростав табор ОУН чи УНДО? Очевидно в нашім інтересі є, щоб серед української суспільности взяли верх ті, котрі хочуть нормалізації. Відповідна польська політика може скріпити українських угодовців. Та ми є проти того, щоб Польща зснувала собі прихильників перекупством і деморалізацією (оплески). Як Поляки повинні поступати? Отже треба памятати, що кожда репресія на руку переворотцям, а кожда концесія скріпляє становище угодовців. Тут можемо пригадати з польської історії угоду Вельопольского з Росією й угоду Голуховского з Австрією. Перша не вдалася, бо була довершена запізно. Друга (Голуховского) вдалася і привела до своєрідної ідилі на терені Галичини. І. Дашинський пише в своїх споминах, що перед війною в Галичині було 14 політичних процесів продовж 5 літ. І засудили в тих процесах одного чоловіка на 2 тижні вязниці. Як до того дійшло? А так, що Голуховский казав Полякам: „Робіть угоду, то дістанете те і те!“ І діставали. Адже три Поляки австрійські вязні з Куфштайну були пізніше: один президентом віденського парляменту (Смолька), один австрійським міністром, а третий кардиналом. Тепер положення таке, що велика часть українського народу ставиться льояльно до польської держави. Та еволюція української суспільности від повної негації (до 1923 р.) до льояльности се не заслуга польської політики, то щастя. Вона повстала під впливом протиукраїнського террору на радянській Україні. Анальоґічно змінилося наставлення Поляків до Австрії після російських протипольських репресій після повстання в 1863 р. Є певні вісти, що большевики під впливом польсько-українського компромісу в Галичині переходять знов на фільоукраїнський курс на рад. Україні. Ми повинні скріпляти становище українських угодовців концесіями. Цікаву науку дає нам історія життя полковника Коновальця. Адже він зачинав свою каріеру в армії Петлюри. В 1920 році він виїхав за відомом польської начальної команди вербувати українських еміґрантів на Закарпаттю до походу проти большевиків. Отже не був ворожо наставлений до Польщі. А чому став ворогом? Бо прийшли інтернування, табори, польонізація в Галичині. Отже полк. Коновалець дійшов до переконання, що ендецька політика хоче винародовити Українців. А возьмім пос. Целевича. Берестейський вязень зложив недавно заяву, що сильна польська армія є в інтересі українського народу. Треба напятнувати ті польські часописи, котрі писали, що заява пос. Целевича нещира. Чогож панове ендеки жадаєте ще від Українців? (Оплески). Галицькі Поляки противляться угоді. Вони кричать, що польський стан посідання меншає. Причина корчення лежить в тім, що запанувала кріза, котра ліквідує слабші фінансові установи. З другої сторони централістична політика Варшави ліквідує нераз деякі польські установи. Се викликає неспокій тутешних Поляків. Ми не є за корченням польського стану посідання. Навпаки! Та сказав раз Фридрих Великий: „Щоб зискати, треба вміти стратити.“ Щоб угода була тревала, треба, щоб обі сторони були вдоволені. Вкінці, ми польські націоналісти, бо за таких себе вважаємо, не загісняємо себе до вузького кругу. Не йде нам про те, чи нпр. в Жидачеві буде більше радних Українців, чи буде український університет у Львові, нам йде про більше. Ми розуміємо свою ролю ширше. Нам треба поступати чесно. І ми підемо тою дорогою. —

Зчерги виголосив реферат п. Бохеньский. Се молодий симпатичний бльондин. Він говорив помалу, усміхаючись і ґестикулюючи. Мабуть вихований в чужім непольськім окруженні; на се вказувала його специфічна вимова. Провідні думки його реферату: Нам йде про те, щоб польська суспільність вибрала вже раз якусь ясну програму супроти меншин. Ми чули тут, що асиміляція збанкротувала. Ендеки бояться, щоб Поляки в Галичині не українізувалися. Та се мало правдоподібне. Польська держава повинна хоронити від польонізації й українізації. Не вірю, щоб український університет причинився до українізування тутешніх Поляків. Правительство не дало Українцям нічого реального від часу заключення компромісу. (Голос: Ще забирають! Нпр. ліквідація молочарських станиць в Заліщиччині!). Польща повинна не допустити до українізування Поляків, а Українцям повинна дати максимальну можливість розвою. Ендеки кажуть, що меншости скріпляться угодою і схочуть відірватися. До відірвання не треба великої фізичної сили. При тім головну ролю грає сила моральна. На те треба горстки людей вихованих на екстермінаційній політиці. Концесії будуть бальзамом, що якось злучить Українців з польською державою. Або кажуть ендеки: Дайте Українцям трохи, то вони схочуть більше. Але максималістична програма буде й тоді, як нічого не дати. Концесії можуть притупити бажання відірватися. Польська політика повинна стреміти до того, щоб Українці хотіли бути з Поляками з власної волі. Тепер є можливість створити польсько-українську згоду. Нині прийшла така хвиля, що Поляки й Українці мають спільні інтереси. Міжнародне положення Польщі нині грізне з огляду на Німеччину й совітську Росію. Коли маємо забезпечити собі будучність то мусимо розбити Росію. Нині неможливо знищити національну державу, бо се доба націоналізму. Але Росія має половину меншинового населення. Всі народи під Росією мають тенденцію відосередну. Тут є нагода до поділу СССР на Московщину, Україну, Білу Русь, Литву, Кавказ і т. д. Се польська велика історична надія. Коли Німеччина й Росія не знищать до 10 літ Польщі, то Поляки мусять йти на ліквідацію російської небезпеки. Німеччини як однонаціональної держави не дасться знищити. Після знищення СССР положення Польщі буде значно вигідніше навіть тоді, якби ворогувала з українською державою. Тоді настала б хвиля, що Польща моглаб бути в союзі з Москвою і Франціею проти України і її евентуального союзника Німеччини,

Після того була дискусія. Проф. Ґроєр (Поляк): Як куратор студ. т-ва „Мисьль Моцарствова“ дякую прелеґентам за їх гарні реферати. Додам дві уваги. Часто чую між Поляками бесіду, що Українці складаються з несвідомої маси і з горстки свідомої інтеліґенції. Такий погляд з ґрунту фальшивий. Той ніби несвідомий елемент вже усвідомлений. З нього вже може допливати воюючий націоналізм до інтеліґенції. Другий протиукраїнський аргумент богатьох Поляків се страх, що корчиться польський стан посідання в Галичині. Польськість повинна не даватися; повинна виказати свою пружівість. Українська проблема має одну анальоґію: се Ірляндія. Та анальоґія повинна бути ментом для польських державників. І польська й українська національна ідеольоґія західні. Польща нині в дуже тяжкім положенню. Зараза східної ідеольоґії нас заливає. — Др Сталь редактор „Дзенніка Польского“ зі Львова:

Щодо головних постулятів то я згідний з обома референтами. Бо хтож би не бажав нормалізації? Тільки шлях наш інший. Ми власне хочемо зробити з Польщі одноиаціональну державу. І я твердо вірю, що Польща стане такою державою. (На салі чути і шум і протести й оплески). Не маю нічого проти розбиття совітської Росії, та наперед треба збудувати сильну Польщу. Розбиття СССР не таке легке, бо нині він стає національною російською державою. Референти мають український комплекс. Вони стають аж на українське становище. Не вільно так розкохуватися в Українцях! Нехай Українці самі обстоюють свої національні інтереси. Чи Українці окремий нарід в повнім значінні того слова? Рік 1918 показав, що Українці не здали іспиту (На салі вигук: „Буйда!"). Були справді стремління, але не дали позитивних вислідів (Протести. Бохеньский кричить: „То демагогічний аргумент!"). Польська держава не може переговорювати з Українцями як з рівнорядним партнером, бо Українці — горожани Польщі. (Український оклик: „другої кляси!"). Одинока правильна дорога до розвязки української проблеми на окраїнах се зріст сили польської держави. І нинішна нормалізація прийшла тому, бо зросла сила Польщі. Отже скріпляти сили польськости тут на окраїнах се правильний шлях польської політики супроти Українців (грімкі оплески молодих ендеків).

Довшу промову виголосив ред. Кедрин-Рудницький по польськи. Він сказав м. ін.: То велика річ, що нині вже є такі Поляки, з якими можна дискутувати. На жаль їх у Львові дуже мало. Нормалізація вдасться, коли польський стан посідання в Галичині скорчиться (протести ендеків і оклики „пфуй!"). Кілько в теперішнім польськім стані посідання є з українського стану посідання. Чи ті 2000 спольонізованих шкіл, котрі Українці здобули за Австрії, то також польський стан посідання? (на салі тихо, ніхто не протестує). Чи відновлення 12 українських університетських катедр то може також зменшення польського стану посідання? Треба чесно признатися до того, що забрано. То не є ніякі концесії, коли нам звернуть се, що ми вже мали. А Народний Дім, котрий Українці збудували за свої гроші, то може також концесія, коли його звернуть Українцям? (Сильні оплески. По них видно, що на салі богато Українців). А кому можуть пошкодити двомовні надписи (голос по українськи: За Австрії були навіть тримовні і нікому не шкодило). Грабский заповідав що до 25 літ не буде тут Українців. Літа минають, а те пророцтво якось не сповняється. Ми не хочемо корчення польського стану посідання. Алеж недавно сам польський міністр ствердив, що польських орґанізацій — забогато. Польський міністр хіба мав рацію. Поняття нормалізація надуживають. Для одних се поняття має зміст, для других се фраза. — Бохеньский: Нехай Українці вчаться в своїх школах, а Поляки в своїх. То не пошкодить польській державі. Я не сподівався, що п. Сталь закине мені, що не говорю з польського становища. (Сталь кричить: Я того не казав! На салі голоси до Сталя: Idź pan pod zimny tusz!). — Ред. Роек: Дивно мені, що п. Бохеньский ужив раз назви Східна Галичина. Українці можуть собі казати „Галичина", та для Поляків се Малопольска Всходня. (Протести і оклик: „Пан анальфабета!"). Не думаю, щоб Українці щиро похваляли теорії Бохеньских. Щодо Німців, то Німці не видумали Українців, але Українці співпрацювали з Німцями (Протести й оклики м. і. „А що робила польська шляхта в Австрії і Дмовский в Росії?"). Українці не додержували договорів (Оклик: „Поляки їх того вчили!"). Очевидно, були блуди і з нашої сторони. Алеж Українці не вирікаються, щоб тут створити українську державу. Не беру Українцям за зле, коли хочуть мати своє, нпр. кооперацію. Алеж вони вже мають її: „Mein Liebchen, was willst du noch mehr?" (Сміх на салі). Українці хочуть університету у Львові. Панове! Та ми власне за те боролися в 1918 р., щоб тут не було українського університету. (На салі гамір і протести; оплески ендеків). Ми не хочемо асимілювати Українців. Звертаю увагу, що львівська річка Полтва пливе до Балтійського Моря, а не до Чорного. (Голоси: „Ми її обернемо". Сміх. „А Дністер куди пливе? Він більший від Полтви!" На салі загальний гамір). Українці тут хочуть України, а там за Збручем якось не видно тих Українців. (Протести й оплески). Стремимо до того, щоб Польща вдержалася в теперішних границях. Якби ми Поляки стратили Галичину, то за тим пішлаб потому Виленщина і взагалі ціла полоса східних земель. А все те через вашу (до Бохеньского) політику! (Бохеньский гукає: Ні, стратимо через вашу (до Роека) політику! То робота комінтерну!). Там, за Збручем можете здавати іспит. Ми не хочемо війни з Росією! Наша програма: Не хочемо йти на Україну! (Бохеньский кричить: „Obóz Małej Polski!") Ми не беремо за зле Українцям, коли домагаються свого, тільки нашим Бохеньским! (Бохеньский протестує). Польські консерватисти (се на адресу референтів) не мають почуття польського національного інтересу! (Оплески, оклики „славно", протести Бохеньского, Прушиньского й інших). Кінчу цитатом з Шевченка (до присутних Поляків) „Учітеся брати мої, думайте, читайте! І чужого научайтесь, свого не цурайтесь!" Поляки повинні собі затямити особливо ті послідні слова. — Сталь: Тут можуть боротися Українці свобідно, але тільки в рамцях польської держави! Нема ніяких ненарушимих прав ні польських, ні українських. (Пос. Кузьмович: То позвольте, щоб Українці мали право йти на польські землі!). Можуть іти! Се булоб навіть корисне для Польщі. — Петро Дунін-Борковский, бувший воевода: Не все внутрішна політика може рядитися раціями зовнішної політики. Українці можуть поступати також інакше, неконче так, як ми плянуємо. Не все, що молоді уважають новим, дійсно нове. Екстермінаційна й угодова політика була все. То правда, що екстермінаційна політика вела до згуби. Могутність держави не лежить в тім, щоб ту силу зараз показувати на зовні. Не все, що вдає силу, дійсно сильне. Дивуюся, що панове ендеки є за Березою, хоч і їх туди висилали (веселість). Не кождий обяв сили означає силу. (Сталь: Стидно, аби так говорив бувший воевода! Протести і шум). Нам йде про осягнення релятивного спокою. Чи можна думати, щоб знайшлися такі Українці, які вирікалисяб на все своєї держави на сім терені? Коли австрійський цісар запитавби був 100% льояльного Поляка, чи він не бажавби ніколи польської держави на терені Австрії, то навіть найбільше гіперльояльний Поляк бувби образився. Найсильніша держава буде тоді, коли вдасться їй витворити зглядний спокій на своїй території. (Довгі оплески). Редактор „Шляху Нації" З. Пеленський: Я буду говорити по українськи, бо думаю, що на своїй землі маю право говорити по свойому. (На салі легкий, ледви чутний шум, один, два півголосні протести, відтак тихо). Ред. П. виголосив довгу промову в українській мові. Провідні думки її: Кажуть, що історія вчителька життя. Сумніваюся в те. Особливо не навчила нічого тутешних Поляків. Важне се питання: Як жити на сій землі двом народам? Досі ні один, ні другий не побідив цілковито. Боротьба сих двох народів се їх слабість. Нас побили мілітарно, та ми не побиті морально. Довго панувала тут Дмовщина (Роек: І пануе дальше!), та українство тут незломний чинник. І нехай Поляки памятають, що Українців не злом-

---

ОСИП НАЗАРУК 37)

ROMA AETERNA

Вічний Рим — Апостольська Столиця

V. До церкви Св. Петра.

Се мучило мене весь час мого оглядання староримських руїн. А коли я взявся описувати мої враження з Риму, то настирлива думка про наш Крилос так мені докучала, що я нарешті мусів перестати писати й поїхав оглянути місце, де резидував наш Осмомисл і де пишалася катедральна церква старого Галича. Про те, що я там застав, напишу колись.

Та з другої сторони, коли думаю над тим, як дуже занепав був Рим і як все таки потому настали часи, в котрих він вспів прекрасно піднестися, то вступає в мене надія, що й ми колись навчимося шанувати те, що сегодня ще для нас байдуже. І з тим наступить наше дійсне відродження, бо хто має перед собою щось, що уважає дійсно цінним, той сам стає вартісним.

По часі найглибшого занепаду Вічного Міста наступив час його відбудови. Як сказано коли на папськім престолі засів Николай V, запанувала над ним величава мрія: відбудувати на хвалу Божу ту часть Риму, котра називалася „Борґо" й котру ще папа Лев IV (847—855) обвів муром на 40 стіп високим й укріпив 44 вежами. В тій часті Риму був Ватикан і стояла стара святиня св. Петра. Отже ту часть постановив папа Николай V зробити найвеличавішою резиденцією Христових Намісників.

Здебільшого плян його виглядав так: Від Замку Ангела мали вести три широкі дороги на площу св. Петра. По обидвох боках кождої з них мали бути поставлені по мистецьки виконані колюмни і галі на робітні для артистів, на крамниці для купців і банкирів, як також помешкання для людей папського двора. На головній площі мали стояти величезні подоби чотирох евангелистів. Вони мали держати височезний обеліск, привезений з Єгипту, котрий колись цісар Неро казав був уставити на своїй перегоновій арені, на самім верху Ватиканського узгіря. На шпилі того обеліска мала станути подоба Христа Спасителя. А на кінці площі св. Петра мали зачинатися високі сходи, котрі мали провадити до нової церкви св. Петра. Перед нею мало простягатися велике зовнішне подвіря, оточене рядами колюмн. По обидвох боках того подвіря мали стояти дві могутні вежі. З того подвіря мало провадити пять брам до передсінку церкви св. Петра, а з нього також пять брам до самої церкви. В церкві мали бути три ряди колюмн, котрі мали ділити її на пять нав. Вона мала бути на 235 ліктів довга, на 120 ліктів широка і на 100 ліктів висока. Зараз біля церкви св. Петра мала бути збудована нова папська палата з помешканнями для папи, для кардиналів, для двірських урядників. В тій палаті мали бути величаві салі для принимання королів, князів і послів, для коронування папів і цісарів. В тій частині Борґа мали стояти нові монастирі і церкви, музеї з творами мистецтва, огороди, керниці і т. д. А все те мало бути обведене такими високими мурами з високими вежами, що — як пише тодішний історик — папське нове місто мало бути доступне тільки для птиць небесних.

Того пляну папа Николай V не вспів виконати, бо помер за вчасно і плян був за великий і за коштовний. Одначе він почав підготовку до його виконання. Остали по нім величезні рови-границі нового міста і великанські руїни, котрі мали бути очищені під нові будови. Стару церкву св. Петра наказав він частинно збурити мимо протестів зі всіх верств населення — і зачав будову нової. Але смерть захопила його в часі коли виставлено тільки частинно мури хорів плянованої церкви, тай ті підносилися лиш на 4 стопи, місцям на 5 стіп. І на тім та будова стануда.

(Далі буде).

лять! Нині навіть найбільші польські шовіністи мусять сказати „Non possumus!“ На нашій боротьбі виграє тільки Комінтерн (Оплески). Польські розумні політики вже сказали, що т. зв. корчення польського стану посідання се властиво страх ендеків, щоб не стратити посад (Роек: То санація так робить!). Українсько-польська проблема се квестія соціяльна. Поляки не повинні тішитися, що за Збручем росте російський націоналізм. Нехай Поляки усвідомлять собі, що їм загрожує і від Німеччини і Росії. Не вірю в німецько-польську приязнь. Читайте, що пише „Просто з мосту“ про діяльність німецького духовенства на Шлезьку. Поляки стоять перед двома „дранґами“, перед російським на захід і німецьким на схід. Польсько-українське порозуміння повинно дати нам забезпеку проти Москви, а Полякам проти Німеччини. Тутешню справу мусимо полагодити в імя великої справи! — Огурек (Поляк): Говоримо тут яко ті, що будемо розказувати, як дві інтеліґентні верстви двох народів. Оскільки схочемо порозумітися, то порозуміємося в парляментарнім устрою. Бжозовский сказав, що сила народу залежить від того, чи він собі її усвідомить. Ми творимо спільний фронт проти Росії. Істнує (?) фальшива суґґестія, неначе партія консерватистів то ґрупа дурнів. Се неправда! Користь з нинішної наради та, що стало ясно що української проблеми не дасться заперечити. — Після того промовляв молоденький студент „дублянчик“ Лопушаньский. Його постава і промова бундючна і наївна викликала таку бурю протестів і оплесків, що можна було розїжнити тільки поодинокі слова і фрази: „ми повинні вчитися, працювати, організуватися, то не будемо потребувати ніяких компромісів, то ми, Поляки, горожани другої кляси“ і т. д. Потому говорив коротко др Піщковский: Вечір сей перейшов з користю для учасників. Дещо вияснено. Говорили тут: асиміляція чи угода? Обі методи можуть бути злі або добрі. Се залежить від обставин. Раджу не триматися доктринерства. — Вкінці п. Прушиньский відповів коротко на заміти дискутантів. М. і. таке: Один з дискутантів Поляків закинув, що Українці на Придніпрянщині не мали національної свідомости. Він вичитав у споминах Міхновського такий случай: В 1917 р. в Київі в якійсь сотні запитали, хто Українець. І не піднеслася ніодна рука. Коли спитали, хто Малорос піднеслося більше, а як запитали хто русскій — найбільше. Пригадаю, що 1906 р. на однім великім польськім зібранню в Варшаві хотів промовляти польський незалежник Студніцкий. Предсідник не хотів йому дати голосу. Вкінці згодився під умовою, коли хоч два присутні заявляться за програмою Студніцкого. Предсідник запитав присутних і не піднеслася за тим ніодна рука на 3.000 Поляків! З того наука, що подібних аргументів невільно уживати. — Предсідник замкнув зібрання о год. 23·15. Всі присутні видержали до кінця, хоч ціла імпреза тривала поверх 4 години. Була се імпреза дуже пожиточна і добре булоб, щоб такі імпрези уряджувано по цілім краю: тоді обі сторони пізнають себе, а се перша передумовина до того, щоб деякі вовки перемінилися в людей.

Народній фронт в Німеччині

Недавно в одній сусідній з Німеччиною державі відбувся зїзд 118 німецьких діячів робітничого і міщанського табору. В конференції мали взяти участь також представники опозиційних ґруп католицьких і протестантських, як також богато німецьких письменників і журналістів з еміґрації. Конференція ухвалила маніфест до німецького народу. В маніфесті висказано потребу повалити національ-соціялістичний режим. Має бути створений „Народний Фронт“ зі всіх партій і ґруп, що проти теперішнього режіму в Німеччині. Маніфест перепачковують до Німеччини з Чехословаччини і Швайцарії. („Глос Народу“).

ОГЛЯД ПРЕСИ

Інфляція чи дефляція

Під таким заголовком „Новий Час“ ч. 47 приніс цікаву статтю дра Теофіля Окуневського на актуальну тепер тему грошевої інфляції чи дефляції. В статті читаємо м. і.: „Досвід учить, що навіть уреґульована інфляція не в кождім господарськім організмі має позитивні результати. Є питання, чи на випадок інфляції при теперішних напрямних, по яких іде політика Польщі і при її господарському стані можна сподіватися наслідків, про які мріють інфлятори. Надмірні великодержавні амбіції, надмірне розширення державного апарату, велика скількість війська, поліції й бюрократії, все те надто коштовне, воно пожирає велику частину суспільного приходу, систематично зменшуючи національний капітал Польщі. Ведучи зовнішну й внутрішчу політику понад свою економічну спроможність, влада представляє суспільности рахунок до вирівнання. Правлячу верству цікує деяка меґальоманія, її не цікавить, звідки громадянство візьме гроші; гроші „мусять бути“. І так твориться чимраз більша скрута...“ — „Інвестиції переведені в Польщі завдяки інфляції може й оживлять хвилево деякі ділянки продукції, одначе відгомін їх ледви чи дійде до великих слабо зі собою повязаних господарських полос, що й надалі будуть чимраз більше грузнути в занепаді. Легкий гріш легко розійдеться. Польська суспільність ще не звикла до твердої рахунковости. Етатистичні досягнення можуть послужити сумним доєвідом. Зокрема відношення до нас, якщо друга сторона буде розуміти порозуміння як підступ (замкнення молочарень в заліщицькому і чортківському повіті), інвестиції переводитиметься на корінно польських територіях або й не нашими людьми...“ Свою статтю кінчить автор словами: „Тому уважаю, що потрібна не інфляція, а глибока реорґанізація цілої системи правління.“

„Лісова“ драма

Краківський „Глос Народу“ приніс в ч. 39 з с. р. цікаву статтю п. з. „Лісова“ драма.“ В ній пише м. і.:

Преса донесла, що оноді сойм урядив „спонтанну“ овацію своєму маршалкови п. Царови. Коли марш. Цар явився при президіяльнім столі, всі посли привитали його гучними оплесками. В кулюарах сойму зрозуміли ті оплески як апробату становища, яке заняв маршалок сойму в листі до мін. Понятовского.

Отже сойм проти міністра! Сойм апробує становище свого маршалка, котрий „упімнув“ міністра рільництва, як доносила преса. Гарні звичаї. Ні слова! Особливо, коли розважити і пригадати обставини, в котрих все те сталося!

Лісові дефіцити. — Справа відноситься до господарки державних лісів. Не від нині про неї говорять. Випливала вона вже в попередних соймах на денний порядок. Та все — без успіху. Головний директор державних лісів, п. Льорет, проти котрого зверталися властиві атаки, кождий раз знаходив оборонців. І лишався на своїм становищі. Сего року атака була грізніша, як давніше. І лучше приготована як давніше. Референт посол Гуттен-Чапский піддав господарку дуже острій, місцями навіть рострощуючій, критиці. Ствердив, що державні ліси приносять около 6 міліонів злотих дефіциту! Для прикладу подав зіставлення білянсу познанської дирекції державних лісів з білянсом приватного лісного осередка на терені Великопольщі. З зіставлення вийшло, що та познанська дирекція державних лісів повинна була дати 7·5 міл. зл. зиску, а дала тільки 1·5 міліона зл. Пос. Гуттен-Чапский закінчив внесенням, щоб відкинути фінансовий плян головної дирекції державних лісів на рік 1936/37.

Предсідник пос. Бирка не піддав під голосування того внесення.

„Драма“. — І тепер зачинається „драма“... Трафилося, що в кулюарах сойму зачали на ту тему гуторити два посли: п. Козіцкий і п. Каміньский. Перший сказав другому: „В державних лісах діються свинства і злодійства.“ І ще: „Не вільно про се говорити! І ви знаєте і я знаю і ми всі знаємо, чому про се не вільно говорити.“

„Свинства і злодійства.“ ... Не вільно про се говорити.“ ...„Всі знаємо, чому не вільно говорити“...

Так собі говорили два посли. Приватно. В соймовім коридорі... Одначе річ дійшла до вух п. міністра Понятовского. Як? Шляхом „мельдунку“, котрий йому зложив один з урядників міністерства, так собі — припадково — присутний тоді в коридорі.

Зареаґували підвладні п. Льорета і в отвертім листі до п. Козіцкого зажадали вияснення, які „свинства“ мав на думці і з якої причини „не вільно про них говорити“... Зареаґував і п. мін. Понятовский в листі до п. марш. Царa, зверненім одначе до предсідника буджетової комісії п. Бирки. Проти тої форми листування правительства з соймом застерігся остро п. Цар і в листі, котрий казав відчитати на комісії, звернув увагу п. мін. Понятовскому, що „не веде до цїли“ шлях, котрий вибрав міністр, а саме спиратися на „мельдунку“ підвладного урядника про приватні розмови в соймі. В обороні свого маршалка став сойм і урядив йому оноді спонтанну овацію.

Що се значить? — „Драма“ сл має дві сторони: стисло господарську і політичну... Господарська полягає на тім, що нині в Польщі вже публично пишеться про „свинства і злодійства“ в державній лісній господарці. А політична на тім, що ціла „драма“ се ще одна розгрівка між „полковниківським“ соймом і тими чинниками, що тепер кермують державою.

Ні одної, ні другої справи не полагоджено. А так лишитися не може.

Управа державних лісів у власнім інтересі не може допустити до того, щоб лишилася під тяжкими закидами „свинств і злодійств“. Управитель великого державного підприємства не повинен терпіти ні одного дня тяжких закидів зроблених в соймі. Се хіба досить ясне! А п. мін. Понятовский безпосередний зверхник п. Льорета повинен йому вдекщити очищення лісової господарки з обжалувань. В противнім случаю треба булоб сумніватися...

Одначе є ще й політична сторона тої лісової справи. Підкреслює її особливо овація уряджена п. маршалкови Царови. Бо так все демонструється якісь політичні настрої. Сим разом які? Пан Понятовский се муж довіря ґрупи премієра. А сойм має характер „полковниківський“. Се вистарчає. Кропку над „і“ ставить жидівський парляментарний звітовик п. Б. Зінґер. Він написав у „Хвілі“, що п. Льорет „зближений до Замку“.

Ми сказали в одній з попередних статтей, що теперішний сойм не на руку ґрупі, котра тепер рішає в державі. Лісова „драма“ потверджує се спостереження. В. З.

Небезпечні звязки

До чого дійде Франція у звязку з большевиками?

Виленське „Слово“ в ч. 46 с. р. принесло останню статтю недавно помершого французького історика і критика Жака Бенвіля, поміщену в монархістичнім часописі „L' Eclair“. В сій статті, що є наче „тестаментом“ великого журналіста, читаємо м. ін.:

„З державами середної Европи союзи нам накидаються самі. Та є союзи й союзи. Є такі, котрі є підпорою, інші треба піддержувати. Без відкидування і знеохочування нікого мусимо знати, чого ми можемо сподіватися від одних союзників і якого рода підпертя вони очікують від нас. Бо се контракт, заміна, свого рода торговельне порозуміння, котрого поодинокі части повиннося розглядати без іллюзій, з ясним зрозумінням положення. Вразі небезпеки домагання обидвох сторін будуть однакові. Що зможемо дати? Що одержимо?

Югославія, Чехословаччина і Ромунія — в ріжнім степені тісно злучені з нами. Вони наші приятелі, наші клієнти. Німці кажуть: наші сателіти. Розгляньмо почерзі сильні і слабі сторони тих союзів.

Чехословаччина. Держава нова, зроджена з концепції націоналістів і демократів. Геоґрафічно зле зарисована, етнічно зле зорґанізована, з великою скількістю мешканців, що говорять по німецьки і котрих усвідомлюють нац.-соціялісти. Вразі конфлікту Німці можуть продовж кількох годин станути в серці тої молодої держави... А чим є направду Югославія? То стара Сербія побільшена о Хорватів і Словінців. Сербію, край жовнірів, знаємо добре. Через Сербію прийшла до нас Велика Війна. Хоч се земля жовнірів, їх геройство мимо нашої допомоги не здержало двократного заливу чужими військами, а в другій половині війни — з Сербією вже перестали числитися.

Симпатія Ромунії щира, вірна, жива. Щоправда, істнують серед Ромунів ґерманофільські відломи. Одначе маємо право думати, що стара традиція побідить ті напрями. Але Ромунія се край, котрий скривдила геоґрафія. Її границі отворені для ворогів. Ми думали, що зробили досконале потягнення, втягаючи Ромунію до війни в 1917 р. А кілька місяців пізніше німецький ґенерал Макензен заняв її цілу. Тут треба спитати: „Що буде наступним разом?“

Совіти також жертвують нам свою приязнь. Але совітська, чи ні, Росія все Росія. Помалу і нерішучо посувається вперід. Тепер схована за Чехословаччину і Ромунію лише кермує ними. Але Ромунія памятає минувшину, коли стала жертвою союзу з Росією, котра колись забрала їй Бессарабію.

Збираючи все: Франція замість тішитися з такого великого числа союзників мусить знати, чого може сподіватися від своїх приятелів і чого вони від неї сподіваються. Треба передовсім застановитися, чи вразі війни союзники, котрі послужили як претекст до провокації й нападу, не завдають більшої допомоги від Франції ніж самі можуть їй дати, коли тимчасом Німеччина зверне всі свої зусилля на Захід.“

ЛІТЕРАТУРА — НАУКА — МИСТЕЦТВО

Місяць дешевої книжки

Як у нім покажемося ми, Українці католики?

Один з засобів поширення книжки є т. зв. „дешеві дні, згл. місяці." Від того до такого-то часу така-то книгарня чи видавництво продає книжки й видання по знижених цінах. Знижка сягає нераз до 80%, отже не диво, що в дешевім часі люди користають з нагоди і справді закуповують богато книжок. Одні купують книжки для того що дешеві („за шустку"), хоч їм не конечні; другі користають зі знижки розумно і беруть те, що їм справді пригоже. — Ідейні організації збуту книжок важать головно на ту другу категорію: поважних покупців — і для того дають знижку на всі свої видання й книжки. Організації з чисто „купецьким" підходом до справи трактують дешеві часи по крамарськи, як засіб випродати всяке барахло, якого інакше ніхто не купивби. — Врешті й ідейники й крамарі беруть під увагу ще й крізу та стараються пустити товар по демпінґовій ціні, щоби всетаки збільшити торговельний оборот (крамарі) та кинути книжки в найширші маси (ідейники).

Які не булиб причини поширення дешевих часів продажі книжки, проте факт, що „місяць дешевої книжки" в нас у Галичині гарно принявся, бо щороку його уладжують і він справді приносить з собою велике поширення книжки та збільшення грошевого обороту в книгарстві.

Подібно, як минулих років, так і сього року місяць березень вибрано „місяцем дешевої книжки." Ріжні фірми оголосили цінники книжок, які продають по знижених цінах. Цінник, найповажніший числом книжок, видала Книгарня Наук. Т-ва ім. Шевченка у Львові. Подано в ньому назви ріжних книжок і нот по знижених цінах (від 30 до 80%), які КНТіШ продає до 31. III. Тих книжок є 817 назв: 1) повісти й оповідання 307; 2) драми 80; 3) діточі книжки 36; 4) поезії 43; 5) історія, спомини, переписка 61; 6) історія й теорія літератури, етнографія 44; 7) сільське господарство 41; 8) українська мова 6; 9) виховання 15; 10) медицина, гігієна, спорт, природа 32; 11) право, економія, статистика, політика, публіцистика 51; 12) ріжні 6; 13) музика, ноти 95. Відділу релігія нема зовсім...

Найповажніший і найбільш агітативний відділ повістей і оповідань має аж 307 назв. Коли зважити, що всеї белєтристики в обігу на галицькім ринку в українській мові є яких 1200 назв, то сума 307 + 43 (поезії) = 350 назв, отже малощо не четвертину всеї белєтристики продають з великою знижкою (прим. твір Бальзака „Батько Горіо" коштує замісць 7·65 лише 2·50 зол., і т. п.). Супроти такої величезної знижки та взявши під увагу, що белєтристика се тепер найкращий засіб поширювання ідей, мусимо признати, що вплив сьогорічного „місяця" на нашу суспільність буде неабиякий. Варт отже приглянутися назвам тих книжок.

На 307 назв повістей і оповідань є 145 большевицьких видань! Коли до того додамо ще 26 злих книжок галицького видання, дістанемо „гарну" суму 171 книжок сумнівної вартости, тобто 58% всіх назв того відділу. Позитивних книжок у тім відділі є 20 назв (6%); з них гідні особливого поручення такі книжки: 1) Желіґ: Софію вибрав 2·50 зол.; 2) Капій: Країна блакитних орхідей 1 зол.; 3) Лотоцький: Кужіль і меч 2 зол.; 4) Ляґерлєф: Різдвяна ніч 0·20 зол.; 5) Светля: З наших боїв і змагань 0·80 зол.; 6) Шіган: Мій новий сотрудник 2 зол. Наші католицькі бібліотеки конечно повинні мати ті 6 книжок, бо їх етична вартість справді значна.

У відділі „Діточі книжки" на 36 назв аж 14 се большевицькі видання. В відділі „Виховання" на 15 назв є 5 большевицьких; вся решта теж стоїть на нехристіянськім становищі. У відділі „Право, економія, статистика, політика, публіцистика" на 51 назв книжок є 26 (50%) соціялістичного світогляду. В сей відділ заблукалися чогось дві книжки християнського світогляду: 1) Лежогубський: Де знайти правду 0·60 зол.; 2) Митроп. Андрій Шептицький: Божа сійба 0·50 зол. Обі книжки не мають нічого спільного ані з правом ані зі статистикою й подібним...

У відділі „Історія, спомини, переписка" на 61 назв аж 25 книжок має протихристіянський характер. Натомісць варт з того відділу поручити: 1) Барвінський: Образки з розвитку Русинів, 2 томи 6 зол.; 2) Кревецький: Українська мемуаристика 0·30 зол.; 3) Липинський: Україна на переломі 2·50 зол.; 4) Пристай: З Трускавця у світ хмародерів, два томи 2·60 зол.; 5) Томашівський: Українська історія 1·30 зол.

Сей чорний образ „дешевого місяця" виразно показує, що за ті дешеві матеріяльно книжки готова наша суспільність заплатити дорогу моральну ціну. Спитаєте, чому наша найбільша книгарня продає тільки большевицького барахла? Чи задля большевицьких переконань її проводу? — Отже ні. Большевики винні книгарні великі гроші, а не хочуть їх сплатити інакше, лише большевицькими книжками... Ще один доказ хитро-злодійкуватого діляння „Вок'су", большев. товариства для ширення большевизму в культуру Заходу.

Наші християнські видавництва: ОО. Василіян у Жовкві, Української Католицької Організації (Львів, ул. Гродзіцких 2), Марійського Т-ва Молоді (Львів, ул. Сикстуська 39а) й інші на щастя теж не забувають про дешевий місяць. Найкраще вийшов він в ОО. Василіян. Їх спис „місяця дешевої книжки" має 69 назв книжок, які Видавництво ЧСВВ в Жовкві продає від 1 березня до 4 квітня с. р. по половині й ще дешевіше звичайної ціни. Спис тих книжок дістали всі передплатники „Місіонаря"; дістане його також кождий, хто замовить той спис і подасть свою адресу. Гроші на замовлені книжки треба прислати наперед (подібно як і в книгарни НТШ.). Хто замовить книжок за 5 зол., тому Видавництво пішле книжки і ще заплатить поштове. І ціни і книжки ОО. Василіян справді добрі. Ось прим. славний твір Мешлєра п. н. „Божественний Спаситель" замісць 4 зол. коштує всього 2 зол.; „Наслідування Христа" св. Томи Кемпійського в оправі зам. 2 зол. лише 1 зол. З белєтристики треба поручити книжки: 1) Лещук: Ганя 0·30 зол.; 2) Марисюк: До Люрду 0·40 зол.; 3) Сташинський: Різдвяний дарунок 0·50 зол.; 4) Петришин: Геройська любов 0.45 зол.; 5) Єленський: Жива вода 0·25 зол.; 6) Єленський: Мала Маріям 0·20 зол.; 7) Спомини про сестру Анну Стадник 0·40 зол. Тих сім книжок повинна мати кожда парохіяльна чи читальняна бібліотека не лише задля їх високої моральної вартости, але навіть вже хочби для того, що вони всі разом коштують в дешевому місяці замісць 5·80 зол. лише 2·50 + порто 0·40, разом 2·90 зол. Як радісну вістку для всіх прихильників Видавництва ОО. Василіян у Жовкві треба ще згадати про знижку річної передплати „Місіонаря" з 2 зол. на 1·50 зол. та надзвичайні премії, які видавництво дає тим, що зеднають „Місіонареві" більше передплатників; ширше про те лише сам „Місіонар". З приємністю можу подати, що „Місіонар", через розумне поставлення редакції й адміністрації, збільшив свій наклад з 13 тисяч на трицять тисяч примірників.

Також Марійське Т-во Молоді (Львів, вул. Сикстуська 39а) пускає 30 назв своїх видань у дешевому місяці по цінах знижених аж до 70%. Отже можна в них купити „Цікаві оповідання", „Бібліотечку Нашого Приятеля", річники „Поступу" й „Нашого Приятеля" (по 2 зол.!) та богато інших гарних книжок.

Вкінци треба згадати видавництво „Нової Зорі" й „УКО", яке теж сильно обнизило на сей місяць ціни своїх видань (спис подає осібний анонс у сьому числі „Нової Зорі").

Коли приглянемося ближче тому „місяцеві", зорганізованому нашими християнськими видавництвами і порівняємо його з таким-же „місяцем", який організують ліберальні книгарні та видавництва, то побачимо деякі хиби в нашім. Отже кожде з христ. видавництв видає свій цінник окремо і висилає окремо свої видання. Тимсамим покупець книжок мусить марнувати порто на замовлення і висилку аж до трьох ріжних місць, а се богато його коштує. Дальше: всі ті видавництва разом не мають у своїх списах богато книжок з ріжних ділянок письменства; особливо мало там белєтристики, зате переважає аскетика. Тимчасом — як відомо — найкращим засобом ширення ідей є саме твори красного письменства. Отже „дешевий місяць" християнських організацій требаби в майбутньому зорганізувати спільно та ще приняти до нього добрі книжки з інших, неконечно в основі християнських видавництв. Дохід з такої спільної імпрези покривби напевно кошти цінника й організації, а поминення в списі продажі зла сталоби — мимоволі — родом позитивного індексу заборонених книжок. Такі списи й місяць „дешевої книжки" робив я колись у „Добрій Книжці"; вони звичайно вдавалися і при тім не викликували „злої крови" в інших видавців. Таке робили німецькі католицькі книгарні (прим. Гердера) до часів гітлєризму. Притім не треба бути „хуситом" та засуджувати відразу на індекс такий спільний спис, колиб у ньому — через помилку а не злу волю — знайшлася і яка не конче першорядна книжка. Бо всетаки менше шкоди принесе спис з одною чи двома кепськими книжками й тисяччю добрими, ніж з двома добрими й тисяччю злих.

Незорганізованість і дальше скидання роботи з пліч, мовляв: „Над сим треба ще передумати й подискутувати", доведе наших католиків дальше до того, до чого довів Еспанців їх „спокійний і сонний" католицизм. Отже: католицькі провідники до організації — католицькі читачі до підмоги нашого місяця дешевої книжки, покищо в тім виді, який є. Маймо надію, що дальші роки принесуть краще поширення й організацію того корисного діла.

Ол. Мох.

Нові видання

Добрий Пастир часопис присвячений богословським і церковним справам. Рік V. 1935. Число 3—4. Станиславів. Зміст: о. Лев Бурнада: Основи душпастирської діяльности. Я. Салевич: Людська досконалість. О. др Я. Біленький: Метафізика релігії. А. О.: Християнський вишкіл як конечна передумова діяльности Катол. Акції. О. Степан Ядловський: Душпастир у парохії: Засоби розбудження практичного релігійного життя в парохії. На вибрані теми. Т. Коструба: Заснування Станиславова. о. В. Д.: Гітлєрівський неопоганізм. Божий і людський чинник у Христовій Церкві. Я. Б.: Політика й католицька совість. Душпастирські питання й випадки. Церковний огляд. З нашого церковного й релігійного життя. Вісти з католицького світа. Нові книжки й видання. Книжки і часописи надіслані до редакції. Сторін 157—299. Формат 25 x 17.5 цм. Адреса: Редакція й Адміністрація „Доброго Пастиря": Станиславів (Stanisławów, ul. Pierackiego 11. Тел. 5-55). Конто П. Щадниці 411.588. Річна передплата 10 зл. За кордоном враз з пересилкою 2 ам. доляри. — Сей журнал, повний знаменитого змісту, повинен бути в кождім домі.

Нова стаття Барана

В 47 ч. „Діла" з 1 с. м. появилася нова крайно баламутна стаття Ст. Барана п. з. „Ut omnes unum simus". Баламуцтво тої статті полягає на тім, що Баран уживає гарного клича католицької Церкви, котра має на ціли едність релігійну, — до цілей світських, політичних. А в тій области такий клич ніде й ніколи не дається здійснити. Що більше. І навіть якби він дався здійснити, то в світських політичних справах його здійснення довелоб до уніфікаційної мертвеччини, знаної під гаслом: „Нехай буде одна партія, а добра". Та найбільше баламуцтво полягає на тім, що Баран під католицьким кличем, щоб всі були в едности — цькує дальше без пардону УНДО на Волиняків, — і рівночасно себе представляє в значній части статті як визначного діяча „едности"! Чи се має бути стаття релігійна, чи політична, чи спомичова, — не можна сказати. Такого баламуцтва навіть в „Ділі" вже давно не було. Та найважніше в сій баламутній статті Барана отсе місце:

„Прийшов потім відомий розвал нашої держави. На засіданні камянецької Всеукраїнської Національної Ради, що творила тоді за Збручем наш одинокий зорганізований політичний центр, референував я в половині квітня 1920 р. у прияві Андрія Лівицького, тодішнього фактичного державного керманича Української Народньої Республики, проект варшавського договору з 22 квітня 1920 р. у позитивному розумінні, хоч болів я долею моєї тіснішої батьківщини — Східної Галичини. На мій внесок Рада дала свою згоду і це була одинока громадянська апробата."

Отся сповідь Стефана Барана, ундівського посла і теоретика, буде для галицької суспільности новиною, бо мабуть мало хто знав, що він вже на три роки перед вирішенням справи Галичини Антантою заоферував Галичину Польщі. І тепер супроти того прилюдного признання члена УПР і УНДА повинно УНДО (то значить пп. Луцький, Целевич і Мудрий) сказати своїй суспільности, чим вони як українські діячі властиво лучші в сій підставовій справі від ґрупи п. Певного на Волині, котру вони так хочуть здискредитувати в очах української суспільности, — хоч та ґрупа перед вирішенням української справи на міжнародній арені нікому ніякої української землі не оферувала. Ба, що більше! Навіть на ґрупу Петлюри, котра се зробила, ніякий ундист не має тепер права кидати камінням, бо Петлюра оферуючи Полякам Галичину, дивився на неї як на одну з ґуберній України і думав, що жертвуючи ту ґубернію (разом з Волиню), вратує решту Великої України.

Чому Стефан Баран якраз тепер оповістив вище наведений опис, — легко додуматися. До сеї справи, що характеризує не лише Барана, але й инших Стефанів, ще повернемо.

Богослуження в морських глибинах

З Риму повідомляють: З порту Таранто на однім з більших підводних суден відплили місцевий архиепископ і вищі представники морських властей і фашистівської партії. На ширині Маре Гранде в затоці Таранто підводне судно занурилося на глибину 30 м. В одній з комор судна, де уставлено вівтар, архиепископ відправив Службу Божу в присутности представників властей і залоги. Була се перша Служба Божа, відправлена в морських глибинах. По богослуженні архиепископ виголосив проповідь, котру передавали радіем на цілу Італію. В тій проповіди архиепископ вшанував память поляглих і хвалив збройні подвиги Італійців.

Електричний палець для сліпих

Проф. Бройд з університету Колюмбії в Злуч. Державах Півн. Америки винайшов незвичайно чутливий електричний апарат, котрий уможливлює відчуття найменшого вглиблення чи заломання друку. Проф. Бройд назвав сей апарат палець для сліпих. Сліпі закладають його на руку і можуть ним легко відчитувати печатаний текст, бо апарат 20 разів збільшує чутливість дотику.

З РЕЛІГІЙНО-ЦЕРКОВНОГО ЖИТТЯ

Преосвященний Йосафат Кодиловський, Епископ перемиський, скінчив 3-го березня с. р. 60 літ життя. Владика вродився 3.III. 1876 р. в селі Пакошівка, пов. Сянік, з родичів Петра й Катерини. Батько, поміщик села Глинна коло Ліська, брав живу участь в суспільнім життю, в 70 роках мин. століття був послом на сойм. Преосв. Кодиловський ходив до гімназії в Ясли, студіював право у Львові. 1898 р. покликали Його до війська. 1901 виїхав до Риму на богословські студії. 1907 р. висвятився на священика і став професором догматики та віцеректором духовного семинаря в Станиславові. По 4 роках вступив до монастиря ОО. Василіян в Крехові. Епископом став 1916 р.

Унійний конґрес відбудеться в липні 1936 р. в Велеграді на Моравії. Скликує його „Апостольство св. Кирила й Методія".

Міжнародний католицький радієвий конґрес відбудеться в травні с. р. в Празі.

Католицький костел в Москві будує американський місіонар о. Брови. Як відомо, Злуч. Держави Північної Америки навязуючи дипльоматичні взаємини з СССР зажадали ґарантії релігійної свободи для своїх горожан в СССР. Розуміється, большевики згодились на те тільки з дипльоматичних оглядів.

В парохії Пряшів (Югославія) відбулося 9. II. величаве торжество. Преосв. Няраді висвятив на священика О. Біляка, сина пароха й декана Пряшова. Владика довершив свячення у Пряшові, щоб дати нагоду народові побачити прегарний обряд свячення священиків. „Рідне Слово", часопис для Українців в Югославії, помістило гарний опис того торжества. Владику, що прибув до Пряшова 7. II., привитав перед церквою численно зібраний нарід на чолі з о. дек. Біляком. Прибули також представники влади і шкільні діти з учителями. Чарівного вигляду додавало світло численних смолоскипів і прегарно прикрашена й освітлена церква. На свячення прибуло тільки народу, що церква не могла всіх помістити. Обряд свячення заворушив всіх. Плакав нарід, плакав і сам Владика. 12. II. нововисвячений о. Біляк відправив свою першу Службу Божу. О. Слиж виголосив проповідь про високу гідність і значіння священика для Церкви й народу. Парохія Пряшов в останнім часі пережила кілька світлих подій. На Преображення був перший католицький зїзд Українців в Югославії. В листопаді м. р. відбулася св. Місія. Тепер побут Владики і свячення нового священика причинилися до зросту релігійної та національної свідомости.

Цікаве паломництво відбув недавно Італієць Йосиф Гардел. Від Удіне до Риму т. є около 1000 кільометрів ішов він пішки несучи на плечах дубовий хрест, що важив 30 кг.

Лікарський фейлетоник.

Як ратувати зімлілого

Зімлілого перенести осторожно в якесь спокійне місце. Коли лице зімлілого бліде, покласти його так, щоб голова була дещо низше від тіла. Се робиться на те, щоб кров приплила до голови. Коли лице зімлілого червоне, покласти голову вище від тіла. Усунути всі части одежі, що стискають тіло (поясок, ковнірець, підвязки). Коли зімлілий лежить в хаті, отворити вікна. Скроплювати обличча холодною водою. При червонім обличчі робити холодні оклади на голову і груди. Ноги натирати теплими рушниками, щоб спровадити кров до ніг. Коли зімлілий не дихає, зробити штучне віддихання. По повороті до притомности давати хорому чайними ложечками свіжу воду і холодну лімоняду. При слабій чинности серця давати чорну каву або вино. Не вільно давати непритомному щонебудь пити, бо може захлиснутися. Подавати напиток ложечкою. Найголовніше свіжий воздух і спокій.

ПОЛІТИЧНІ ВІСТИ

МІНІСТР ВНУТРІШНИХ СПРАВ Польщі видав обіжник до воєводів і правительственного комісаря м. Варшави в справі назви „український". Обіжник стверджує, що уживання назви „український" не суперечить духови закону з 21 липня 1924 р. Супроти того не треба робити ніяких обмежень ні утруднень для тих, що тої назви уживають. Окреслення „український" можна уживати нарівні з виразом „руський".

ПОЛЬСЬКИЙ ПРЕМІЄР Косцялковский іменував комісію, котра має провірити господарку державних підприємств. Вона має 32 членів. Голова комісії пос. Бирка.

ПОЛЬСЬКИЙ МІНІСТР закордонних справ Бек виїхав до Бельгії й відбув нараду з бельгійським правительством та підписав торговельний договір з Бельгією.

ГІТЛЄР оповістив небувало виразну оферту приязни Німеччини з Францією. Французи не повірили в його щирість і ратифікували договір з СССР.

НОВИЙ МІНІСТР ЗАКОРДОННИХ СПРАВ Чехословаччини др Каміль Крофта обняв урядування.

ЧЕСЬКА ЖАНДАРМЕРІЯ перевела масові ревізії серед мадярського населення на Словаччині. В м. Комарні (округа Братислава) увязнено 220 осіб. Такі вісти принесла мадярська преса.

НА СЛОВАЧЧИНІ перебуває богато совітських офіцирів. Одні з них одягнені по цивільному, інші переодягнені навіть в чеські однострої.

МІЖ НІМЕЧЧИНОЮ Й АНҐЛІЄЮ зачалися переговори в справі заключення англійсько-німецького доповняючого фльотового договору.

ФРАНЦУЗЬКИЙ ПАРЛЯМЕНТ ратифікував французько-совітський договір більшістю 353 голосів проти 164. Дискусія над тим договором була бурлива.

ПРЕЗИДЕНТ ФІНЛЯНДІЇ приняв димісію міністрів шведської національности в фінляндськім правительстві.

АНҐЛІЙСЬКИЙ КОРОЛЬ Едвард VIII виголосив промову до горожан британської імперії через радіо. Промова тривала 10 мінут. Король підкреслив, що буде працювати для добра держави і ближніх. Король промовляв замість видавати традиційний писемний маніфест.

АНҐЛІЙСЬКІ АМБАСАДОРИ І ПОСЛИ з Відня, Варшави, Будапешту і Риму відбули спільну нараду в англійській амбасаді у Відні. Нарада тривала кілька днів і була тайна.

АНҐЛІЙСЬКИЙ ПОЛІТИК Овстен Чемберлен виголосив промову. В ній заявив м. і.: „Домінуючий чинник в світі се дозброєння і велике збільшення зброєнь. Німеччина впоює в своїх горожан доктрину сили. Тому й Англія не може занедбувати своєї безпеки та мусить дозброїтися."

ПРЕДСТАВНИК АБІСИНІЇ в Лондоні др Мартін розписав публичну позичку в Англії на оборону Абісинії. Др Мартін апелює до шляхотности англійського народу і підкреслює, що Абісинія потребує грошей на купно зброї й амуніції.

ПРЕЗИДЕНТ РОСВЕЛТ підписав закон про невтральність Злучених Держав Півн. Америки. Новий закон обовязує до 1 травня 1937 р.

ІТАЛІЙСЬКІ ВІЙСЬКА побідили Абісинців в окрузі Тембієну. Армія раса Касси і раса Сеюма окружена Італійцями. Крім того Італійці заняли гірський масив Ама Аляджі 50 км. на полудне від Макалле.

ВІЙСЬКОВА РЕВОЛЬТА В ЯПОНІЇ здавлена. Провідник збунтованих військових відділів капітан Нонака застрілився. Прочі офіцири, що брали участь в бунті, увязнені. Підофіцири і рядовики замкнені покищо в касарнях. Дотеперішного премієра Окади не замордували. Бунтівники вбили його брата дуже подібного до премієра. Також мін. Такагаші тільки ранений.

НОВИНКИ

В сім числі „Нової Зорі" даємо знов Літературу, Науку й Мистецтво, щоб у недільнім числі мати місце на четверту велику статтю дра О. Назарука, в котрій буде характеристика УНДА.

Нарада представників партій, установ, преси та орґанізацій над фінансовим пляном „Рідної Школи" відбулася 28 м.м. в салі „Української Бесіди" у Львові. Тези фінансового пляну обговорив скарбник Т-ва др Дмитро Левицький. На вдержання дотеперішнього стану шкіл Р. Ш. треба 1.100.000 зл. Постійні впливи до каси дадуть 600.000 зл. Решти грошей жде „Р. Ш." від суспільности. Се може статися, якби кождий Українець платив 1 проц. від свого місячного доходу й усі установи платили Р. Ш. 1/4 проц. від обороту; якби власники облігацій „народової позички" відступили Р. Ш. бодай половину своїх облігацій, курці і ті, що вживають алькогольних напитків, платили 20 проц. пропитих та прокурених грошей; вкінці, якби кожде місто й село уладило одну виставу або один фестин з доходом на „Р. Ш." (Католики Українці скрізь повинні орґанізовано подбати про те, щоб допомоги суспільности не були позбавлені школи й захоронки наших монаших Чинів і Згромаджень! — Ред.).

Як хвалити то хвалити... „Діло" в ч. 47 принесло за московським „Севодня" таку характеристику свого редактора п. Мудрого: „Особисте враження, яке він робить: поважна вдумчивість, гнучкість політичного думання, уміння постійно працювати над питанням тактики, вміння пристосовувати її відповідно до умовин моменту та обстанови." — Можемо з чистою совістю впевнити нашу суспільність, що кожде слово тої характеристики правдиве, але якраз навпаки. Се треба знати особливо в часах таких як теперішні, коли кепський провідник може легко довести до нещастя не лише свою партію але й цілий нарід. Не богато води упливе в Полтві, а покажеться, хто написав правду: чи ті, що викликали з неістніння таку хвальбу, чи ми в „Новій Зорі."

Нове видавництво „Український Видавничий Інститут" оснувалося недавно у Львові. Воно поставило собі завдання видавати головно енцикльопедичні твори. Його льокаль напроти нашої редакції.

Міґраційний рух у Польщі. Продовж 11 місяців м. р. виїхало з Польщі 50.914 еміґрантів. З того до европейських країн 18.965, до інших 31.949. В тому самому часі вернулося до Польщі 44.143 еміґрантів, у тому 42.572 з европейських країн і 1.571 з позаевропейських. З одної Франції вернулося в тім часі 33.616 людей.

В Чорногорі на верху Попа Івана вибудують високогірську метеорольоґічно-астрономічну обсерваторію в честь марш. Пілсудского.

Аерольоґічна обсерваторія в Київі випустила сонду-бальон, котрий піднісся на висоту 40.500 м. Температура на тій висоті виносила 43 степені низше зера; атмосферичне тиснення там 550 разів менше ніж у нас.

Гумор. — Професор. — Служниця вбігає з плачем до кабінету професора К.: Прошу пана, сталося нещастя. Я пілкнула шпильку. — Професор: Дрібниця. На, маєш тут другу.

Гумор. — В кредснсі були два яблока, а тепер є одно. Ромку, що се значить? — Мамусю, в кредснсі було так темно, що я того другого яблока не побачив.

В Мінську відбулися наради союзу совітських письменників, в справі ріжних проблєм совітської літератури. М. і. рішено скликати в 1937 р. всесоюзну конференцію совітських поетів і видати в 20-ліття жовтневої революції збірник поезії народів, що входять у склад совітського союзу.

Янко Купала, найбільший білоруський поет сучасности, уроджений 1882 р., одержав у 30-ліття своєї поет. праці від правительства СССР дім у Минську й авто з приділенням йому доживотного урядового шофера та з приреченням, що одержить ще віллю в місцевости, котру собі вибере. Цікаво, коли його большевики розстріляють: бо між його поезіями є також дуже патріотичні, а большевики люблять і по літах витягати на верх такі річи.

На Уралі шукачі золота знайшли брилу золота, ваги 16 і пів кґ.

Місто Калата в уральській области переіменували на „Кировград".

В Стокгольмі відбулися перегони пань у скорій їзді на леді. Побідила Американка Кіт Клейн.

Чехословаччина має 850 картелів.

Незнані листи Наполєона знайшли в архівах мадярського замку Кештері. Вони мають велике історичне значіння.

Перша богословка в Югославії се п-на Віра Іліч. Вона скінчила недавно православний факультет у Білгоролі й одержала дипльом.

Підчас бурі на Адрійськім Морі затонуло 10 рибацьких суден з залогою 28 осіб.

Нова книжка на індексі. Св. Офіцію умістило на індексі заборонених книжок працю Ернеста Бенаюті п. з. „Етапи в історії християнства".

Фільму „Мазепа" підготовляє одна парижська фірма. Сценарії до фільми написав письменник Йосиф Кессел.

Міжнародна вистава мистецтва й техніки відбудеться в Парижі в 1937 р.

Гумор. — Справність. — Пане комісарю, вчера я зголосив, що мені вкрали портфель. Але се неправда, бо я нині той портфель знайшов. — Комісар: Ви прийшли запізно. Злодій вже арештований.

ЛИСТУВАННЯ РЕДАКЦІЇ

Впр. проф. др В. Бриґідер у Станиславові. Ваш лист буде напечатаний.

ЛИСТУВАННЯ АДМІНІСТРАЦІЇ

Впр. о. М. Куницький, Ворохта, п. в місци: Ні за „Нову Зорю", ні за „Правду" нічого не залягаєте.

ЖЕРТВИ

1) Гр.-кат. Уряд парох. в Кобаках, п. Рожнів: зл. 4.36 на кат. пресу (збірка). — 2) Впр. о. Микитин Павло, Гадинківці, п. в місци: зл. 4.28 на кат. пресу зі збірки. — 3) Впр. о. Микитин Павло, Швайківці, п. Гадинківці: зл. 3.30 на кат. пресу (збірка.)

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення Редакція не відповідає.

КІНА

АПОЛЛЬО: Карієра.
КОПЕРНИК: Останні дні Помпеїв.
МАРУСЕНЬКА: „Гроші".
МІРАЖ: Ясновидець.
МУЗА: Сон літньої ночі.
ПАКС: Марнотравний син.

СПРАВА ЦЕЛІБАТУ

СТАТТІ
ПРЕОСВ. ГРИГОРІЯ ХОМИШИНА І ПРОФЕСОРА РЕНАНУСА

Думки ріжних світських фільософів про целібат.

Бібліотека УКО. Сторін 69+3 Ціна 25 сот., з пересилкою 40 сот. Можна набути **в Адміністрації „Нової Зорі" Львів, ул. Гродзіцких ч. 2, за попереднім надісланням грошей.**

В Адміністрації „Нової Зорі"

можна дістати отсі видання

Бібліотеки Укр. Катол. Орґанізації:

Ціни в зл. (В місяці березні знижені до половини):

Ч. 1.	**Основи соціольоґії**	3.—
Ч. 3.	**Спіритизм**	2.—
Ч. 4.	**Життя св. Кирила і Методія**	0.80
Ч. 5.	Я. Л. **Секти й сектанти**	0.60
Ч. 6.	С. Томашівський: **Петро, перший уніятський митроп. України-Руси**	1.50
Ч. 7.	**Греко-катол. Церква** (історія)	0.95
Ч. 8.	Д-р О. Назарук: **Преса**	3.—
Ч. 9.	**Борці за Церкву. Ч. І. Св. Павло**	2.—
Ч. 11.	Д-р О. Назарук: **Вчасна весна в північній Альберті**	0.50
Ч. 12.	о. Т. Галущинський: **Найвищий Пастирський Уряд в Хр. Церкві**	0.60
Ч. 13.	**Зброя до оборони і наступу.** Начерк проповіди про пресу (добров. даток)	
Ч. 14.	о. Т. Галущинський: **Царство сатани наступає на нас**	0.80
Ч. 15.	**Борці за Церкву. Ч. ІІ.**	2.—
Ч. 16.	**Християнське виховання молоді** (провідні думки Енцикліки)	0.40
Ч. 17.	Еп. Гр. Хомишин: **Пастирський Лист про політичне положення**	0.40
Ч. 18.	О. Назарук: **Галицька делеґація в Ризі 1920 р.**	1.80
Ч. 19.	Борис Колодій: **Галицька Соціялістична Радянська Республика**	0.50
Ч. 20.	о. Т. Галущинський: **Недільний Дзвін**	2.—
Ч. 21.	А. Кругельський: **Тилявська Схизма на Лемківщині**	1.—
Ч. 22.	о. М. Карівець, ЧСВВ: **Три Синодальні Архієреї**	0.25
Ч. 23.	Еп. Гр. Хомишин: **Про грозу духової руїни (Пастирський Лист)**	0.40
Ч. 24.	А. Ч. **Українська молодь Христові**	0.60
Ч. 25.	о. В. Породко, Ч. Пресв. Ізб.: **Хто такий був Лютер?**	0.30
Ч. 26.	Осип Назарук: **На спокійнім океані**	0.40
Ч. 27.	„ „ **Жінка і суспільність**	0.50
Ч. 28.	„ „ **Жіноча справа**	0.40
Ч. 29.	В. Маковський: **„Андрей" на засланні**	0.80
Ч. 30.	А. Ч.: **Террор в минувшині**	0.40
Ч. 31.	Еп. Гр. Хомишин: **Українська Проблема**	1.50
Ч. 32.	Осип Назарук: **Вибір звання**	0.40
Ч. 33.	о. Б. Кренціцкий: **Моя розмова з дослідн. св. Письма**	0.40
Ч. 34.	А. Ч.: **І-ий Зїзд Молоді**	0.40
Ч. 35.	о. С. Вапрович: **Про Арґентіну**	0.40
Ч. 36.	**Справа целібату**	0.40

ІНШІ ВИДАННЯ:

Д-р О. Назарук:	**Гр.-катол. Церква і укр. ліберальна інтеліґенція**	3.00
о. Д-р Т. Галущинський:	**Думка і наука Церкви в питанню літург. мови**	0.20
Д-р С. Томашівський:	**Десять літ українського питання в Польщі**	1.50
Д-р С. Томашівський:	**Наша чільна партія у власнім зеркалі.** Критичні замітки	1.00
Д-р С. Томашівський:	**Про ідеї, героїв і політику**	2.00
О. Назарук:	**Роксоляна** (повість)	12.00
О. Н.:	**Ідеольоґічні основи Укр. Катол. Нар. Партії**	0.50
Проф. Л. Коплер:	**Релігія і політика**	1.80
С. Томашівський, історик, політик, публіцист		1.06
А. Ч.:	**На калиновім мості** (Листи до молоді)	0.80
Д-р Осип Назарук:	**Католицький журналіст обвинуваченнй за державну зраду**	1.30
Станіслав Лось:	**За конструктивну політику на Червоній Руси**	1.00
Гадяцький Договір		0.50
Осип Назарук:	**Націоналізм Донцова**	0.60
Осип Назарук:	**Венеція**	3.—

ЦІНИ ОГОЛОШЕНЬ

Ціни розуміються за одношпальтовий рядок (ширини 70 мм.) о висоті 1 мм. Висота шпальти 370 мм. За оголошення (кромі дрібних) в застереженому місци дочислюється 20%. Дрібні оголошення поміщуються по вплаченні належитости готівкою або почтовими значками.

Шпальтові оголошення

В рубриці: „Оголошення"	30 сот.
В тексті і в новинках	50 „
На першій сторінці	60 „

Дрібні оголошення по 8 сот. за слово. Перше слово і товстий друк числиться подвійно. Найменше оголошення (9 слів) 80 сот.

Сторінкові оголошення

На останній сторінці: 1/2 стор. 180·— вол., 1/4 стор. 90·— вол., 1/8 стор. 45·— вол., 1/16 стор. 25·— вол. В редакційному тексті: 1/2 стор. 280·— вол., 1/4 стор. 140·— вол., 1/8 стор. 70·— вол., 1/16 стор 35·— вол.

При кількаразовім анонсуванні даємо значну знижку

Видав й редагує Комітет У. К. О. — З друкарні „Графія" Львів, Тнха 5 Тел. 2-83. — Відповідальний редактор Панталеймон Хитра.

Porto opłacono ryczałtem.

Рік XI. Львів, неділя, 8 березня 1936. Ч. 18 (917)

НОВА ЗОРЯ

Виходить 2 рази тижнево: в четвер на 8 ст. під неділю на 8 ст.

АДРЕСА: Нова Зоря, Львів, ул. Гродзіцких ч. 2.І. п. - Тел. 105-72.

Передплата в краю: чверть-річно 6 зол., місячно 2 зол., Закордон. чверть-річно 9 золотих

Ціна числа 20 с.

Конто П.П. Львів 505.796

РІЧНИЦЯ ІНТРОНІЗАЦІЇ СВ. ОТЦЯ ПІЯ XI.

в Українськім Католицькім Семинари в Стемфорді.

З Америки пишуть нам: Дня 12 лютого в день Трох Святителів обходжено в Українськім Католицькім Семинари в Стемфорді річницю вступлення на Петровий Престіл Святішого Отця Пія Папи XI. О год. пів до восьмої відправив Службу Божу в Каплиці Семинара Всч. о. Олекса Крохмальний. Питомці приймили св. Причастя в наміренню Святішого Отця. Проповідь про примат Папи виголосив Всч. о. Дмитро Гресько. По Службі Божій відспівано многолітствіе. На Службі Божій були присутні Ректорат, збір учительський, питомці і служба Семинара. О годині пів до десятої Впр. о. Ректор відправив торжественну співану Службу Божу з діяконами в парохіяльній церкві св. Володимира Великого. Діяконували Всч. оо. Д. Гресько і О. Крохмальний. Співав хор питомців під проводом п. Шавінського. Проповідь про Намісника Христового і заслуги Святішого Отця Пія XI в розвою нашого народу виголосив Всч. о. Крохмальний. По Службі Божій відмовленно в наміренню Святішого Отця пять Отче Наш і пять Богородице Діво. При виставленню Найсвятіших Тайн відспівано „Тебе Бога Хвалим" і поблагословлено нарід Найсвятішими Тайнами. Відспіванням многолітствія закінчено відправу в церкві. Вечером о год. 7 відбулася святочна Академія в честь Святішого Отця Пія XI у шкільній галі Семинара. На Академію прибули місцеві священики, професори, Сестри Служебниці, ученики Семинара і гості з парохії св. Володимира. Концерт зачав хор Семинара піснею „Владико Отче" і на переміну з иншими точками відспівав удачно кілька пісень релігійного змісту. Вступне слово „Про значіння Свята та велику печаливість Святішого Отця про східні вітки Христової Церкви" виголосив Впр. о. Ректор. Богато декляматорського таланту виказав питомець М.Стех в виголошенні продукції „Христова Церков". Реферат про життя Пія Папи XI мав п. проф. А. Тиханський. Академію закінчено піснею „Боже вислухай Благання".

Долю здобудеш
Нарід збогатиш
Інтерес зробиш
Старість забезпечиш
Талан придбаєш
Европу зїдеш
Радість життя маєш
складаючи свої ощадности в
КООПЕРАТИВНОМУ БАНКУ
„ДНІСТЕР"
ЛЬВІВ, УЛ. РУСЬКА Ч. 20.

Що каже катол. генерал Кастельно

Про небезпеку комунізму у Франції.

Відомий французький католицький діяч ґен. Кастельно помістив в часописі „Еко де Парі" цінну статтю про большевицьку небезпеку для Франції. Він перестерігає Францію перед комуністичним заливом. Ген. Кастельно малює образ найблизшої будучности Франції, в котрій вже тепер пропагують комуністичні кличі безкарно. В столиці Франції відбуваються маніфестації народного фронту. Підчас тих маніфестацій зухвало і провокаційно погрожують поодиноким членам правительства, співають інтернаціонал і заповідають смерть ґенералам французької армії. Сильно поширюється клясова ненависть. Большевицька пропаґанда і діяльність безбожників бажають знищити в душі французького народу все, за що вмирали сини французького народу підчас війни. Большевицька пропаґанда вперед затемнює ідеал батьківщини, відтак нищить в душах всяке національне почуття, зате лишає по собі клясову ненависть і сильну волю скріпити совітську могутність в цілім світі. Нема сумніву, що гряде велика небезпека.

Нові декрети правительства

Польська рада міністрів ухвалила знов ряд законопроектів. Між ін. ухвалено проєкт закону про Державний Трибунал. Він має заступити старий закон з огляду на зміну конституції. Дальше ухвалено проект закону про будівельне право і про забудовування осель. Досвід показав, що декотрі приписи будівельного закона утяжливі для сільського населення в сих часах кризи. Крім того ухвалено проект закону про пашпорти. Новий проект зносить дуалізм між властями адміністраційними і скарбовими та упрощує пашпортове поступування. Відтепер будуть компетентні тільки адміністраційні власти при видаванні пашпортів.

Що діється з Абісинією

Бельґієць про Абісинію.

Недавно вернувся з Абісинії бельґійський полковник Рель. Він був якийсь час військовим дорадником неґуса. Рель заявив м. і.: Коли 200 тисяч Італійців ґен. Бадолія моглиб посунутися вперед з Макаля аж до Аддіс Абеби, то вони погинулиб з голоду. Дороги в тій стороні такі лихі, що доки їх не поправлять, неможливо доставити харчі й амуніцію для більшої армії. Між Абісинцями ширяться крайна ненависть до чужинців. Пресова кватира при штабі неґуса відноситься з нескриваною ворожнечею до преси і її співробітників. Зі 100 чужих журналістів лишилося тільки 10. Абісинці мають великі страти тому, що приблизившись до італійських окопів на 200 метрів, кидають пальну зброю і кидаються на Італійців з ножами і списами. А за той час Італійці пражать Абісинців скорострілами.

Чемна іронія Анґлійців.

Союз анґлійських архітектів переслав, як робив звичайно дотепер, свій місячник до римської академії архітектури. Італійці звернули присланий примірник з дописком: „Просимо вислати часопис до академії архітектури в Абісинії". Редакція анґлійського журналу відповіла слідуючим листом: „Сердечно вам дякуємо за знаменитий помисл. На жаль не знаємо адреси абісинської академії архітектури. Будемо вам дуже вдячні за прислання адреси, як тільки італійські війська здобудуть Аддіс Абебу".—В тім є іронія, що ледви чи Аддіс Абеба буде здобута...

РОЗВАЛ ЕВРОПИ

ХТО І ЯК МОЖЕ СЕМУ ЗАПОБІЧИ.

Думки американського Українця [1])

„Зближаються до конфлікту вже не нації, а відмінні світогляди, зближаються до зудару виключаючі себе взаїмно цивілізації і культури. І нема та не буде сили зіткнення тих двох цивілізацій і їх взаїмного зударення повздержати."

„Оцінити всі вартости християнської культури і цивілізації може справді лише той, кому сі вартости забрано".

„Скажім собі і дітям своїм, що краще есть впасти трупом при скорострілі в отвертій борбі проти большевизму, чим пережити під його владою хочби пять мінут!"

(В. Босий, Розвал Европи й Україна, стор. 62, 119 і 154).

Живемо в умовинах, коли діються річи переломової ваги. Старше покоління, що виросло й пережило свою молодість іще за часів довоенних, не в силі собі зясувати, не може майже уявити собі, які далекосяглі зміни наступають у психіці їх дітей, у молодшім поколінні. Ми стоїмо на грані двох епох, так до себе неподібних, як день до ночі, як вигідна комфортова кімната до простої касарняної салі. Се помічаємо не лише в великих річах, але й у дрібничках. Світ зміняється—раптово, нагально, а щось нове відчувається як буря, що прийде несподівано.

В круговороті подій відбувається також зміна ідеольогії людей. Нові напрямки, давніше незнані — комунізм, фашизм, як також знані давніше, але нераз забуті, виринають знов на світовім обрію як діючі сили, спосібні поривати, вести до найвищих вершин людської здібности—або загнати на сам спід, у болото, з якого нема вже виходу.

Такі думки повстають по прочитанні книжки американського Українця, п. Володимира Босого, якої наголовок подали ми у примітці. Хоч вийшла вона ще в 1933 році, то до нас дійшла щойно на початку 1936-го. Але вона настільки замітна, що й нині, по поверх двох роках від її появи на книжковім ринку, вона читається мовби написана щойно тепер: бо в ній порушені не такі актуальні справи, що рік чи два відсувають їх у тінь, але такі, що не старіються, або бодай не швидко постаріються.

Щоб дати поняття про зміст і характер книжки, ми подали на початку три цитати з неї. Вони вже дуже сильно зазначують змагання автора книжки й його ціль. Додаємо ще тут коротко зміст того, що говорить автор.

[1]) Володимир Босий, Розвал Европи й Україна. Накладом Видавництва „Католицька Україна" в Монтреалі (Канада) в 1933 році. Формат 225 x 150 мм., 180 стор.

Ціна наших видань знижена в березні на половину

Европа, каже він, находиться в обличчі нової світової війни, але війни такої, що в порівнанні з нею світова війна 1914—1918 рр. була мовби забавкою чемних дітей. Провадять до неї нестримно, без усякої спромоги здержання сили, що нуртують в сучасній Европі. Отже се передовсім три політичні табори, на які поділилася Европа в 1919 році: побідники-антиревізіоністи (Франція, Анґлія, Ромунія, Польща, Чехословаччина, Югославія і т.д.), побіджені-ревізіоністи (Німеччина, Австрія, Угорщина — до них долучується в останніх часах Італія) й третій чинник—СССР або Комінтерн, чи Росія. Крім сих політичних таборів, заступлених державами, маємо ще внутрішні переміни в самих суспільностях, що борються зі старими останками чи пережитками. Пережитки—се ліберальна демократія, що її створив капіталізм для знищенни родової й земельної аристократії; нові сили—се фашизм, гітлеризм, молодотурецький рух і загалом націоналізм („економічний націоналізм", як його з огляду на кличі господарської самовистарчальности називає автор книжки). Демократія держиться табору побідників, націоналізм панує в таборі ревізіоністів. Та є ще й інші сили в нинішнім світі. Виросли вони з двох ріжних корінів. Внутрішна нещирість і неконсеквентність демократії, що показувала масам панів як експлюататорів, але не позволила їх цілком знищити (бо творцям „демократії" треба було лише застрашити аристократію „народнім гнівом" і видерти для себе концесії), викликала як свою остаточну консеквенцію — б о л ь ш е в и з м, котрий безкомпромісово ліквідує старий лад. Комунізм ворожий таксамо капіталізмові й його дитині — демократії, як і націоналізмам. Та крім нього істнує сила, що єдина може протиставитися большевизмови: се к а т о л и ц и з м і то в його активнім вияві—як Католицька Акція. Ось слова автора: „Ліґа Націй не може нині і завтра протиставитися своїй конкурентці з Кремля в цілій ширині і вона про се знає. Не знає лише Ліґа Націй одного, що Комінтерн може бути усунений з земної кулі Ліґою Націй опертою о сильнішу ідею від комуністичної, о ідею Христа. І в тім згляді не роздріблений в собі сектанством раціоналістично-християнський світ, а споєний в католицькій акції католицький світ з Ватиканом на чолі є единим антидотом і небезпекою для воюючого Комінтерну." (стор. 29).

Таке виразно католицьке становище автора обговорюваної книжки робить її особливо цікавою й тому присвячуємо їй більше місця. Очевидно се явище цілком природне, бо сам автор католик, а й книжку видало католицьке видавництво. Та річ не в тім, але в умінні перетравити науку католицької Церкви й прикласти її засади до політичного життя. Автор зумів се зробити — а потрафить се не кождий католик з імени й метрики, що так висловимося. П. Босий видимо працював над своїм світоглядом, щоб він був справді католицьким. Сама обговорювана книжка дає вказівки в напрямі, які чинники причинилися до сформування світогляду її автора. Бачимо отже цитати з енциклік Папи Льва XIII, з листа ВПреосв. Кир Г р и г о р і я Хомишина, авторів з „Нової Зорі" й інших католицьких мислителів. Зокрема цікавий уступ, у якім автор витолковує світогляд Вячеслава Л и п и н с ь к о г о. П. Босий — гетьманець (не з „братчиків", що є „гетьманцями без Гетьмана") і Липинський був його політичним учителем. Та рівночасно автор підкреслює виразно, що світогляд Липинського се католицький світогляд і що се обовязок його учеників виразно се сказати (ст. 141). Таким способом автор може добре зрозуміти суть науки Липинського й помилятися в її передаванні хіба в деталях — там, де вже маємо до діла з чисто-політичними концепціями[2]). І тому в нього виходить справа чисто без облуди й „макіявельського" крутійства: тому приймаю світогляд Липинського, що він оснований на окцідентальній, католицькій ментальності. Всякі інші „відміни" християнства, як схизматицьке, еретичне чи сектанське, по вислову автора, раціоналізовані й становлять пригожий ґрунт під большевицьку агітацію. Звідси його негативне становище до московської культури тому, що вона побудована на схизматицькій підставі. Не лише Крапоткін і Бакунін, далі Толстой, Ґоркій і Достоєвський, але навіть Пушкін і Турґенев — пише п. Босий — були предтечами большевизму. Представником Европи на її Сході є Україна, що з початку приняла католицьку віру й довго ще опиралася схизмі.

В сім і міститься покликання, м і с і я У к р а ї н и в будучій Европі. Будучій — бо теперішня не встоїться. Автор передбачує жахливий катаклізм у виді нової світової війни. Спершу буде конфлікт між антиревізіоністами й ревізіоністами — се перша фаза грядучої війни. З белетристичним хистом описує її автор, хоч сам зазначує, що малюнок сеї війни й зокрема її фаз — фантастичний (стор. 95, примітка). І справді: в автора вона починається німецько-польським конфліктом, — а тимчасом у дійсності прийшло німецько-польське порозуміння. В другій фазі на побитих між собою ревізіоністів - фашистів і антиревізіоністів - демократів наступає спільний їх ворог: комунізм. Він викликує руїну в обох таборах і европейську комуністичну революцію. Гнила й неконсеквентна демократія не має сили оборонити свої позиції, а фашизм не може протиставитися комуністичній ідеї, бо він не має всеї правди й опирається також на земних, раціоналістичних ідеалах. Тимчасом большевизм — автор називає річи по імені — се н а с т у п орґанізованої с и л и с а т а н и, з якою може боротися лише суспільність, проникнута католицькою ідеєю. Оттут і криється роля чи, як автор каже, місія України. Українське село ще віруюче, а Провидіння захоронило якраз католицьку частину нашої Батьківщини перед большевицьким заливом. Галичина й інші західні землі мають бути базою протибольшевицької боротьби й вона має нести релігійне відродження очікуючому його Сходові, що знайшовся під пануванням схизми й далі — большевизму. „Не сатаною опанований Київ має „усоборничати" з собою Львів, але навпаки: католицький Львів має християнізувати Київ", говорить автор дослівно (стор. 163). Коронування монархів України Апостольською Столицею — се політична мрія автора, монархіста - католика й санкція для борби з большевизмом (стор. 161). Бо ніхто інший, як лише Україна покликана Богом боротися з большевизмом і ратуючи себе ратувати світ. Крім боротьби фізичної Україна оформила й духову боротьбу — ідею клясократичної трудової монархії, сперту на Божім законі. Се ідея українського села, а оформив її Липинський у „Листах до братів-хліборобів". В той спосіб Україна фізично й духово має відродити людство після страшної війни й має заняти провідне становище у світі — як колись Рим, чи Греція. Та се може статися лиш тоді, як Україна прийме католицьку ідею за свою ідею, бо інакше боротьби з сатаною - большевизмом не виграє. Автор вірить у побіду України й у відродження світа через Христову ідею. В майбутній Европі Україна стане опорою Апостольської Столиці.

Такий зміст і основні ідеї книжки п. В. Босого. Як бачимо, се голосний клич за відродженням суспільного життя на християнсько - католицькій основі. Автор виступає тут від себе й говорить на свою відповідальність. Він застерігається, що хоч сам гетьманець, але свою книжку видав без порозуміння з Гетьманським Центром. Таким чином книжка ся — вияв світогляду й ідеалів гетьманця - католика. Замітна вона саме тим жагучим бажанням відродження світа на релігійній основі.

Автор приготовляв, чи бодай задумував приготовити друге видання книжки для рідного краю, як се заповів на 179 стороні. Не знаємо, чи вийшла вона — правдоподібно ні. А шкода. Кілько тут матеріялу для вдумчивого читача! Оскільки коротка часописна стаття може бодай частинно дати поняття про оригінал, то ми старалися се зробити. В дальшій статті займемося англійською брошурою того самого автора про завдання Ліґи Клясократів Канади й висловимо свої думки про неї.

Т. К.

[2]) Помилкове розуміння політичної концепції союзу „трьох Русей", яке для Липинського було політичним союзом трьох хліборобських націй, а не опанування цілого Сходу Европи Україною, як виясняє п. Босий (стор. 171 і нотка).

З Листів до Редакції

Вельми Шановний Пане Редакторе!

Не буду покликуватися на відомий пресовий параграф, бо не сумніваюся, що Ви, Пане Редакторе, помістите й без того сих кілька слів вияснення до „соковитої" рецензії п. О. Моха про „Ювілейний Збірник" Учит. Громади. („Нова Зоря", рік XI. ч. 10 стр. 6.):

Навівши за проф. О. Терлецьким деякі резолюції „Учительського Конґресу" в Станиславові в дд. 21 і 23 березня 1919 р., пише п. О. Мох: „Такі большевицькі ідіотизми в час бою за державність займали деяких наших „професорів". — Не буду спорити на тему, чи предложені здебільша мною й ухвалені тодішнім Конґресом резолюції були „ідіотичні", бо се річ погляду, що претендуючи на культурність, не назве в ніякому разі собі противний аж так „крепким" висловом. Не буду спорити ще й з того приводу, що сам дивлюся на неодну тодішню ухвалу з перспективи 17 років та з досвідом людини, що переживає на собі, своїх і чужих дітях „успіхи" далеко не так радикально зреформованої школи в Польщі.

Та всеж таки кожда обективно думаюча людина мусить признати, що ніякий большевик не мігби вирішити, що школа має бути національна, вільна від односторонніх впливів держави, політичних партій і суспільних кляс. Тому ніяким способом з наведених резолюцій не „вилазить пика большевицько - масонського сатрапа", — тимбільше, що я ніколи не змагав до якоїсь „сатрапської" влади, а високий пост середнешкільного референта при тодішньому Секретаріяті Освіти, що його мені запропонували, я рішуче відкинув. Також з масонами знався я й знаюся саме хіба стільки, що Галактіон Чіпка. (Диви його Відгуки дня: „Масони", в Ділі з 21. II. 1936).

Коли вкінці натяк п. О. Моха, що проф. О. Терлецький мав опісля „ріжні заяви й спростування" від людей, яким його „безжалісна" стаття не була по нутру, мавби відноситися до мене, то я свідчуся проф. О. Терлецьким, що від мене не мав він ніякої заяви, ані спростування, хоч складаючи історію Учит. Громади, проф. Терлецький ані не читав мойого реферату, ані не інформувався в мене, якби се повинен був зробиги. Коли хто виступає прилюдно, мусить бути приготований і на прилюдну критику. А хоч яка гостра й сувора була думка про мене й резолюції Конґресу проф. О. Терлецького, була вона бодай зредагована пристойно, чого ніяким робом не можна сказати про „рецензію" п. О. Моха.*)

Дякуючи згори за ласкаве поміщення сього спростування, лучу вислови моєї до Вас пошани.

Станиславів, дня 25. II. 1936.

Др В. Б р и г і д е р.

*) На предложене мені (як постійному співробітникові) до заяви „спростування" п. проф. Бригідера замічу ось що: 1) Назвати ідіотизм ідіотизмом не вважаю ідіотизмом; а що між большевицькими ідеями є богато ідіотичних, се кождому відомо. Тішуся тим, що Вп. Др Бригідер дивиться сьогодня інакше на ті справи, ніж дивився 17 літ тому. 2) Пан Чіпка в згаданім фейлетоні висміває погляд, неначеб на нашім ґрунті була взагалі яканебудь шкода від масонів і навіть заперечує їх істнування. Та я думаю, що навіть найліпшим гумористичним фейлетоном правди закрити не можна, бодай в очах думаючих людей. На те при вільній хвилі відповім теж анальогічним фейлетоном, тому тут тою гумореской на тлі поважної справи довше не буду займатися. Додам лише одно: в цілім світі масони—з деякими виїмками — заперечують свою приналежність до масонства.

Ол. Мох.

ОСИП НАЗАРУК

ПУРАНА ПІТЬМИ

ПРИСТРАСТИ Й ДУРНОТИ

Загальна характеристика УНДА.

ЗМІСТ: — В каплині є те, що в океані. — Чому мусимо йти до Азії? — Коли можна мати „життеві цілі" в збірнім публичнім життю? — Між котрими трома соснами блукає УНДО? — Ундисти моляться до добрих і до злих духів. — На чім полягає ундизм? — В чім подібний галицький ундизм до азійського гіндуїзму, а в чім від нього ріжниться? — Велика Британія має великий клопіт з гіндуїзмом. — Коли є блуд хоч нема блуда? — Про нечистих Млекхасів. — Про Вічний Закон Гіндусів „Санату Дгарму", переданий святими книгами Веди. — Ундисти не приймають „мантри" і що се значить. — Дефініція ундиста. — Клясифікація українських партій в голові галицького ундиста. — Найцікавіша замітка „Діла" про УКС. — „Piękny to widok Czertomelików!..." — Про святі книги Веди галицьких ундистів і про їх характеристику. — Що становить засадничий елемент ундизму? — Чому Словацький се наш поет і чому без Пуранів не годен навіть наблизитися до зрозуміння УНДА й ундистів? — Про фільософію і світогляд 18 Пуранів слів кілька. — „Słyszał przed sobą, słyszał za sobą..." — Що буде далі?

Zum Segen ist auf Erden der geboren,
Dess' Tun wohlklingt in seines Vaters Ohren.
Des Lebens Ziele werden dem gegeben,
Dem seine Eltern lieb sind wie sein Leben.

З мудрости Гіндостану каже се Tulsidas.

Навіть люди, що не дуже довго живуть на світі, але вміють застановлятися над собою і над своїм оточенням, серед котрого живуть, запримічують, що нераз з малих причин розвиваються події, які потому впливають на життя одиниць і спільнот. Нераз зовсім дрібна подія дає спонуку і можливість вглянути в ціле життя людини або й людської спільноти, оцінити те життя, часом і в дечім змінити. Думаю, що такою, самою по собі незначною, подією було в нашім життю дуже наївне інтервю голови УНДА Василя Мудрого в „Неділі" з 5.І. 1936 р. Та воно дало спонуку до вгляду в саме нутро сучасного нам українського політичного, морального й інтелектуального життя. І той вгляд показує нам те, що приблизно показує хемічний розбір одної каплини морської води: зміст великанського океану.

В трьох попередних статтях, написаних з приводу того інтервю, перевів я три спроби своєрідних аналіз нашого сучасного життя на тлі тої маленької каплинки, про котру тут мова. Ужив я до того анальогій, без яких такі аналізи взагалі неможливі. І так в першій статті ужив я чотирох анальогій з нашого політичного життя, щоб пояснити пяту подію. В другій статті ужив я анальогії з образу змальованого двома словами старого грецького подорожника й обсерватора. В третій статті ужив я анальогії з таємничим скитським іменем і з образом скитських племен, який мов у запорошенім зеркалі лишився нам в останках творів старих клясичних письменників приблизно від 5-го століття перед Христом до 5-го століття по Христі.

Та тепер,—коли пишу четверту статтю на ту тему і підходжу вже до самого ядра справи, то значить до основного її поставлення і засадничої розвязки, — відчуваю й бачу, що тут думка не може вже спертися на ніяких европейських анальогіях, але мусить посуватися далі на Схід, в Азію: без того не можу знайти точки опори, на котру спершися мігби я оглянути проблему зі всіх сторін і перекроїти її та заглянути в її нутро.

Тут застерігаюся виразно і з притиском, що під словом „Азія" не розумію нічого обидливого, а навпаки: відношуся поважно до тої колиски людського роду. Подібно без ніякого злого заміру говоритиму весь час про УНДО, а навпаки: маю добрий замір причинитися бодай трохи до зміни на лучше того, що в нім до такої зміни надається. А то на те, щоб будучі покоління могли мати перед собою „життеві цілі", котрі по словам мудрця мають лиш ті, що так люблять своїх предків як своє життя. А любити своїх предків можна тільки тоді, коли їх є за що любити. Отже я хотівби звернути увагу сучасного покоління на те, щоб воно усвідомило собі свої браки і виконало порядкуючу політичну працю, за котру його будучі покоління так любилиб, як своє життя. Я переконаний, що таким чином виконую обовязки католицького публіциста супроти всього свого народу. Коли при моїх зусиллях в тім напрямі впаде тут і там остре слово чи речення, котре може і вразить кого, то буде се така рана як при операції. А коли мої пальці менше делікатні ніж повинні бути пальці доброго оператора, то тому, що тверде було моє життя і тверді руки мої.

Що таке УНДО? Що таке ундизм, котрий від літ опановує українське політичне життя в Польщі і мов в горячці кидається та мов Гамаксойка кочує-блукає між трома соснами: між підземним УВО, червоним Харковом і польським правительством в ріжних його видах. Поки сяк-так не вияснимо сеї справи, поти не можна підходити до ніяких проблем, звязаних з УНДОМ і ундизмом. Ба, коли ундизм, бодай у моїй думці, не знаходить в Европі ніякої анальогії. Він пригадує мені тільки азійський гіндуїзм, про котрий учені пишуть таке: „Beim Hinduismus versagt jeder Versuch einer Klassifizierung. Betrachtet man ihn auf seine Glaubenslehren hin, so erscheint er vielmehr als ein wüstes Quodlibet wiederspruchsvoller Ideen und Superstitionen".[1])

Чого там нема! Деякі Гіндуси почитають фетишів, далекі звізди небесні, ростин і звірят, моляться до добрих і до злих духів, до героїв і святих, піднесених на педестал б о ж е с т в а. Гіндуси мають пантеон, який у своїм богацтві й ріжноманітности ледви чи може бути перевисшений. Та є й такі Гіндуси, які почитають тільки одного Бога-духа. Одні Гіндуси приносять свому ідеалови кріваві жертви, а инші Гіндуси не убють у себе ні блохи, ні блощиці, ні взагалі ніякого, навіть найбільше неприємного та шкідливого сотворіння, хочби воно не знати як їм докучало. Є такі Гіндуси, що на підставі свого світогляду віддаються оргіям розпусти, а є знов инші Гіндуси, котрі жиють в такій нужді й аскезі, що для Европейця вона не то булаб невиносима, але навіть неймовірна. Є Гіндуси, що глибоко вірять в Бога, та є й такі, що взагалі відкидають віру у Творця, Вседержителя і Керманича світа та людей. А й між тими Гіндусами, що вірять в Бога, є великанські ріжниці, безліч сект. І так одні Гіндуси думають, що вселенна се Бог, себто, що Боже буття се функція всесвіта (свого рода пантеїзм). А инші знов думають, що всесвіт і всяке буття се тільки функція Бога. Бог се одинока реальність, а світ се тільки одна з його другорядних функцій (се т. зв. теопанізм, діяметральне противенство пантеїзму).[2]) Таких противенств у кождій проблемі гіндуїзму є кілько хочете.

Коли переглянути ріжноманітність форм, у котрих проявляється гіндуїзм, каже Глязенап, тоді здається, немовби ми знаходили в нім всі стадії, які перейшла релігійна свідомість людства від анімізму і культу демонів диких людей і від політеїстичних релігій, що полягають на почитанню проявів природи — аж до духово етичних релігій обявлення монотеїстичного і теопаністичного характеру.

Коли гіндуїзм така ріжноманітна мішанина вірувань і світоглядів, неспівмірних етичних і культурних ідеалів, то чи можна взагалі говорити про гіндуїзм як якусь спільноту? Чи є щось таке, що звязувалоб всі противорічні ідеї в гіндуїзмі та давало їм якийсь бодай один спільний знак? Учені кажуть, що таке є, але воно не полягає ні на спільній вірі в якесь одно божество, ні на спільній релігійній науці, бо в гіндуїзмі нема нічого подібного. Воно полягає тільки на менше більше загально признанім комплексі суспільно-етичних поглядів. І так Гіндус бачить в цілім світі споконвічний закон, котрий він називає „дгарма." Той закон дгарма показується йому як закон природи в прикметах, властивих тим річам і взагалі ествам, котрі являються як дійсні представники свого рода. Нпр. дгарма проявляється в воді в той спосіб, що вона в своїм звичайнім стані паде і пливе згори на долину, а не здолини догори. Дгарма проявляється в корові в той спосіб, що та корова дає молоко. Дгарма проявляється в провіднику в той спосіб, що той провідник провадить і знає до чого провадить. Аж до сего місця вся та дивна мішанина релігійних ідей і забобонів гіндуїзму „пасувалаб" як втяв на ундизм, а тут вже ні.

В гіндуїзмі є понад три тисячі каст, тісно звязаних між собою, то значить кожда в своїм нутрі, спадковими правами, обовязками, поглядами. Навіть найздібніший чоловік нпр. з касти ч. 2902 не дістане того заняття, яке „з природи річи" одержить найдурніший чоловік член касти ч. 2901, бо ся каста „висша." Се також цілковито „пасує" на ундизм. Та далі вже „не пасує." Бо Гіндуси черпають знання божих і людських прав зі своїх святих книг, в котрих обявлення вони вірять. Їх святе письмо називається Веда. Се велика збірка релігійних письм, котрі повстали давно перед рождеством Христа. Ті Веди вважають Гіндуси непомильним скарбом всякого природного і надприродного права і знання. Се їх непоколибимий Авторитет. І на тім Авторитеті збудована вся їх традиція, всі їх, навіть противорічні, погляди, закони, обряди, що обовязують внутрі поодиноких каст. З них деякі церемонії та повіря, як нпр. повіря в мандрівку душ, заборона вбивати коров та їсти їх мясо, звичай палити мертвих і т. п. стали такі загальні, що в них добачують характеристичні риси гіндуїзму. Отже про приналежність до гіндуїзму рішає приналежність до одної з його каст і виконування в ній приписаних тій касті обовязків релігійних, обрядових, моральних та соціяльних, признавання першенства в суспільності духовній верстві браманів і віра в непомильність всього, що написане в святих книгах Веди. Отже на словах не можна належати до гіндуїзму. Треба також робити те, що приписує одна з гіндуїстичних каст.

Зі сказаного ясно, який дуже подібний галицький ундизм до азійського гіндуїзму — з одним застереженням: що все дотичне якихнебудь обовязків — правдивого ундиста не обовязує. В ундизмі нічого робити не треба. Можна бути навіть ундівським послом і не платити роками ні за свою газету, ні вкладки до якогонебудь товариства. Тільки за льокаль УНДА при Підвалю 7/III у Львові (Бенарес!) треба платити, бо інакше нема де сходитися на балачки, на яких головно полягає ундизм.

До гіндуїзму властиво не можна „вступити". В нім треба вродитися. Та буває, що й великі купи чужинців входять формально під вплив гіндуїстичних жреців і потому в другім або в третім поколінні вже й фактично стають Гіндусами, коли фактично переймуться вище представленим та дуже неозначеним духом гіндуїзму. Се діється й несвідомо: так нпр. перенялися галицьким ундизмом вшехполяки в Галичині.

Англійське правительство як правительство найбільшої держави світа, котре

---

[1]) „При гіндуїзмі ніяка спроба клясифікації не доводить до нічого. Коли дивитися на нього з огляду на тези його віри, то він представляється радше як якась дика мішанина противорічних ідей і забобонів." (Helmuth v. Glasenapp, Der Hinduismus, Religion und Gesellschaft im heutigen Indien).

[2]) Гл. R. Otto: „Vishnu-Narayana", Texte zur indischen Gottesmystik, Jena 1917. Одначе той автор підчеркує, що в Індії взагалі нема пантеїзму в розумінні стоїків та Джйордана Бруна.

має діло з найдивнішими племенами і сектами, вже довго старається збагнути суть гіндуїзму. І помагають йому в тім всі Англійці, котрі мають якенебудь діло з Гіндусами й гіндуїзмом. Одначе все надармо! Навіть при помочі найлучших голов Европейців і самих Гіндусів не можна збагнути, що таке властиво той гіндуїзм. В 1910 р. переведено досліди і статистику над 82 кастами Гіндусів в центральних провінціях Індії, котрі там становлять 92% населення. Висліди тих праць видані окремо.[3]) І що показалося? Дуже дивні річи. А саме: 1) що 19% досліджених Гіндусів не признає першенства духовної касти браманів, 2) що аж 43% досліджених Гіндусів (а саме 6,309.716 осіб) не приняло від браманів т. зв. „мантри“, себто формули, котрою впроваджується в спільноту касти, 3) що 22% досліджених (себто 3,300.692 осіб) не почитає навіть „великих“ богів Гіндостану, 4) що певно здивувало самих Гіндусів: аж 20% (себто 3,014.523 осіб) не признає авторитету святих книг Веди, 5) що 33% досліджених (себто 4,838.570 осіб) їсть мясо коров і 6) що 1,649.959 осіб гребає своїх померших, а не палить!

Супроти того Гіндуси були дуже здивовані а правительство Великої Британії знов стануло перед загадкою, що властиво становить гіндуїзм? І не було такої розумної голови, ні збору голов, ні факультету, ні академії, що моглиб відповісти на се питання.

Тоді редакція газети „Leader“ (читай: „Лідер“, значить „Провідник“), котра виходить в Аллагабаді в Індії, урядила анкету між найвизначнішими Гіндусами та просила їх, щоб вони на письмі означили, що вони розуміють під гіндуїмом. Наспіли відповіди (з того видно, що визначні Гіндуси відповідають на листи). З тих відповідей, окремо виданих, можна переконатися, як дуже розходяться в поглядах самі Гіндуси щодо того, що саме становить суттевий змість гіндуїзму.

Отже кінець кінців по всіх студіях і зусиллях навіть холоднокровні й дуже витревалі Англійці сказали собі: „Годі“. І се найбільша загадка їх імперії, що вони не можуть збагнути духової суті найбільшої частини людей найкрасшої кольонії чи тепер вже домінії. Отже лишили дальше розчовпування тої безвиглядної справи приватній ініціятиві своєї інтеліґентної верстви, котра раз-у-раз видає ріжні помічення про ту загадку між народами світа. А за прикладом англійської провідної духом верстви кинулися на ту загадку знамениті уми також інших народів. І появилися на тім тлі надзвичайно цікаві студії над ріжними проблемами звязаними з гіндуїзмом. Нпр. над проблемою, чи буддизм належить до гіндуїзму, чи не належить? І дійшли в тій справі до такого дива, що визначні учені ріжних народів, як Kern, Bhandarkar, Lenart, Barth, La Vallee-Poussin дійшли до висновку, що буддизм у найглибшій аналізі се одна з форм гіндуїзму,[4]) — але всі практичні люди також згідно заявили таке: Не можемо доглянути ні одної помилки в фактах наведених тими визначними ученими. Не можемо нігде виказати їм ніякої нельоґічности в їх виводах на підставі совісно зібраних ними фактів. Признаємо, що старий буддизм, так як кажуть ті учені, цілковито залежний від фільософії та традиції, яку витворила від віків духовна каста браманів, одначе в життевій практиці не можемо признати, що буддистів треба рахувати до гіндусів і буддизм до сект гіндуїзму. Він став уже світовою релігією і психіка буддистів в практиці засадничо інакша ніж гіндуїстів. Буддистів в Індії тепер дуже мало, але вплив їх на гіндуїзм величезний.

І знов котиться колесо думки по найдивнішій з країн світа, щоб уторувати стежку до місця, де може блисне розвязка тої дивної загадки. Шукають за тою розвязкою і найлучші уми Гіндусів. І так один з них пише:

„Европець розуміє під Гіндусом чоловіка, котрому властиві деякі погляди і звичаї, які є між Гіндусами або які Гіндуси похваляють. А Гіндус розуміє під Гіндусом такого чоловіка, який не відпав від гіндуїзму, т. зн. не став членом такої спільноти, якої не уважають за спільноту гіндуїстичну. Отже ріжниця між Гіндусом а не-Гіндусом має тільки провізоричне значіння. Гіндуїзм се спільнота, котра постійно зміняється і має можливість поширюватися та втягати в себе раси й народи без огляду на їх релігійні погляди. А які релігійні погляди гіндуїзм забсорбує, се цілковито залежить лиш від обставин.“[5])

Але так каже — один з Гіндусів. Інші говорять про гіндуїзм зовсім інакше. Та всі вони уважають лиш себе за властивих представників людства, а всі інші народи, як Яванасів (Греків), Гунасів (Гунів) і загально Млекхасів (варварів), до котрих очевидно належать також Англійці, Французи, Росіяни, уважають нечистими, хоч ласкаво признають, що вони також люди.

Своїх релігійних поглядів не можуть Гіндуси вивести з одного жерела, як се є у Жидів, Християн або Мусулман. Правовірні Гіндуси (ортодокси) означують свою релігію як „Саната Дгарма“, себто як Вічний Закон, переданий святими книгами Веди і спертою на них традицією. І кажуть, що той закон все існував і що він обовязує всіх людей, хоч такі „нечисті варвари“ як Англійці навіть не можуть його зрозуміти. Той закон Дгарма відноситься розуміється до всіх каст і всіх стадій життя в рівній мірі та вже у старім санскриті, що давно належить до мертвих мов, сказано про той закон що слідує:

„Знак, по котрім можна пізнати Дгарму, се переконання, що Веда се авторитет, що є богато средств спасення і безмежна ріжнородність предметів почитання“.

Хто докладно перечитав повисшу спробу характеристики гіндуїзму і вдумався в поодинокі речення, гадки й вислови, той мусить прийти до двох переконань: 1) що в нашім ундизмі є дуже богато подібного до гіндуїзму, почавши від того, що ніхто, навіть ніякий ундист, не годен ясно сказати, на чім полягає ундизм, 2) що нема в тім нічого дивного, що Українці не розуміють духової сутті свого найбільшого уґрупування, коли не розуміють своєї духової сутті також найвизначніші представники Гіндусів, як відомо — народу з глибшим фільософічним наставленням ніж навіть старинні Греки-Єлини.

Література гіндуїзму величезна. А література ундизму майже ніяка, бо преса ундистів, як звичайно преса, присвячена переважно інтересам хвилі, отже трудно їй творити щось трівке і для означеного світогляду рішаюче. А до окремих праць, в котрих ундисти старалисяб усвідомити собі, яка суть їх духовости, на чім вона полягає і на чім спирається та до чого змагає і повинна змагати, — ундисти мають орґанічну відразу. І тим власне ріжняться від гіндистів.

Та живий живе гадає. І хто має до діла з ундизмом і хоче поважно брати справи звязані з публичним життям народу, серед котрого виріс ундизм, той мусить бодай старатися передовсім собі самому усвідомити, що таке той ундизм. Ми висше підчеркнули, що в нім богато подібного до гіндуїзму. Отже треба сказати, в чім саме.

Ундизм подібний до гіндуїзму почавши від того, що не 43% ундистів, але мабуть 100% їх не приняло „мантри“ від т. зв. орґанізації ундистів, ні від її представників. Що се значить? Ніщо іншого, тільки те, що до т. зв. орґанізації УНДА ніхто нікого не приймає і не впроваджує (хіба в якихсь дуже рідких і очевидно виїмкових случаях). А сей знов факт, що до УНДА ніхто нікого не впроваджує, доказує другу подібність між ундизмом і гіндизмом: як говорить Гіндус Шрітґар Кеткар, „Гіндус під Гіндусом розуміє такого чоловіка, котрий не відпав від гіндуїзму, т. зн. котрий не став членом іншої спільноти, якої не уважають за спільноту гіндуїстичну“, — себто кажучи по нашому, по українськи і по галицьки: Ундист під ундистом розуміє такого Галичанина, який не відпав від ундизму, то значить не став членом такої спільноти, якої в Галичині не уважають за спільноту ундівську. Себто під оглядом політичним, культурним, товариським і т. д. ундисти уважають ундистом кождого Українця в Галичині (про Волинь і їх погляди на Волиняків буде мова окремо), котрий не став членом католицької УНО, ґрупи комуністичної, партії соціял-демократичної, Фронту Нац. Єдности і по части партії радикально-соціялістичної, котру з УНДО-м звязав п. Павликовський менше-більше так нещасливо як кооперацію з політикою. До УКС-а можна належати й бути рівночасно ундистом, бо ундисти уважають УКС за одну з „бренчів“ (галузей) УНДА, зрештою таксамо як своє підпілля, з котрого без ніяких церемоній (як пр. без публичного відречення від террору) можна якстій перейти зі становища тайного референта УВО чи ОУН і стати співробітником або й редактором офіціяльної ундівської газети, потому послом, кандидатом на віцевоєводу і взагалі чим хочете. Все те знає вся наша суспільність. Розуміється, тільки дуже наївні люди думають, що не знає того польська влада — і то докладніше ніж українська суспільність.

Що так воно є щодо УКС-а, як я висше написав, прекрасно доказує одна замітка в „Ділі“ ч. 40 з с. р., в котрій якийсь ундист в спосіб прямо чудовий обурився на деяку зміну в „Меті“. Ось та замітка:

Літературна нагорода Українського Католицького Союзу. Головна Рада Українського Католицького Союзу на своїм засіданні з дня 7. II. 1936 р. уфундувала літературні нагороди за найкращі твори, видані в 1936 р. Журі візьме під увагу лише ті мистецькі літературні твори, що не матимуть протихристиянських тенденцій. Скількість і висоту нагород та склад журі устійнить Головна Рада У. К. С. пізніше. Нагороди будуть проголошені дня 22-го січня 1937 р.

Подаємо до відома цю вістку з приємністю — пише „Діло“ — бо літературний рух може тільки зискати на тому, що літературних конкурсів і нагород буде як найбільше. Тому можна дуже радіти, що почин та ідея Товариства Письменників та Журналістів находять (!) наслідувачів. Очевидно, що щорічному літературному конкурсові того Товариства це нічого не пошкодить, лише навпаки — скріпить його авторітет, як конкурсу найширшого.

З тим більшим здивуванням ми прочитали в „Меті“ з 23 с. м. замітку „Тотшвайґен“, начеб „уся українська преса солідарно промовчала проголошення української католицької літературної нагороди“. Стверджуємо, що ми дістали сьогодні вищенаведений комунікат із супровідним письмом Гол. Ради Католицького Союзу з датою 19 ц. м. Чи це непорозуміння, чи манія переслідування когось з пп. редакторів „Мети“? (Взагалі дуже прикро вражає, що відколи ред. Вол. Кузьмович через свої посольські обовязки перебуває формально на відпустці — „Мета“ починає виявляти дивну метаморфозу: вона щораз більше задивлюється на одну іншу львівську католицьку ґазету, яка свою місію добачує в тому, щоб з усіми на всі сторони воювати і бити рекорд непримиренности й нетолеранції. Інколи починаємо мати враження, що дехто з пп. редакторів чи співробітників „Мети“ забуває, що „Мета“ є орґаном Українського Католицького Союзу і що таке цей Союз, та починає ґлядіти на той часопис як на свою приватну власність, яку вільно використовувати відповідно до своїх симпатій та антипатій).

Хто вчитається в отсю найцікавішу замітку „Діла“ на адресу орґану УКС-а, той мусить вичути вже дуже витончену психольоґію якогось ундиста, котрий при всій остроті змісту його замітки (в ундистів тепер нема нічого остріщого як порівнати когось або щось з „Новою Зорею“ або з новозорянами) — немов батьківською формою, що вказує на готовість до вибачливости, напоминає „Мету“, щоб завернула з „блудної дороги“ і не ставала подібна до виразно католицької „Нової Зорі“. Притім ундівський психольог делікатно, але виразно пригадує „Меті“ і розуміється також УКС-ови, в якій цілі ундисти помагали їх оснувати і весь час їх піддержували. Він не потребує зовсім ясно казати, в якій саме цілі, бо всі ундисти знають, — а в Галичині ундист кождий, хто з УНДА не виступив.

Дальша подібність ундизму до гіндизму полягає на тім, що також около 22% ундистів, може й трохи більше, не почитає „великих божеств“ ундизму.

Що більше! Навіть у справі признавання найвисшого авторитету відсоток гін-

[3]) Гл. „Census Report“ з 1911, т. X.

[4]) „Le Bouddhisme, en dernière analyse, est une des faces de l'Hindouisme“. Barth, Revue des Religions XIX, 277; Oeuvres II, 56. La Vallee Poussin „Bouddhisme. Etudes et materiaux“, p. 7.

[5]) Shridhar Ketkar: „Essay on Hinduism“, ст. 33.

СПРАВА ЦЕЛІБАТУ

СТАТТІ
ПРЕОСВ. ГРИГОРІЯ ХОМИШИНА І ПРОФЕСОРА РЕНАНУСА

Думки ріжних світських фільософів про целібат.

Бібліотека УКО. Сторін 69+3 Ціна 25 сот., з пересилкою 40 сот. Можна набути **в Адміністрації „Нової Зорі" Львів, ул. Ґродзіцких ч. 2, за попереднім надісланням грошей.**

дистів й ундистів буде приблизно тойсам. Як відомо, найвисший авторитет для гіндистів се святі книги Веди. Та 20% гіндистів не признає авторитету Веди. З означенням найвисшого авторитету наших ундистів справа трохи трудніша, бо при ноторичнім лінивстві ундівського проводу нема окремих творів про ундизм. Отже треба „пізнавати їх по ділам їх". І тут ми доходимо до дуже цікавої области душі, серця і поглядів наших ундистів, а саме тої области, котру кождий інший рух називабви областю своєї ідеольогії. Розуміється УНДО того робити не може, бо ніякої своєї ідеольогії не має. А всетаки має щось таке, в чім приналежні до УНДА духово пливають, часом плавають, втягаючи в мутний вир того передовсім себе самих, де й топляться мов у лябіринті Чортомлику. А не треба думати, що партія Чортомлику над Дніпром має тільки неґативні сторони. Далеко ні, бо — як сказано — при всій її противоречности є там, помішані в дивних конкубінатах, погань і краса, зло й добро. Замість вже тут розбирати подрібно ту масу речей, представлю се образово словами найбільш блискучого з усіх поетів українських, а саме Юлія Словацкого, уроженця нашої найбільше історичної волинської землі, котрий писав по польськи:

Piękny to widok Czertomeliku!
Sto wysp przerznęły Dniepru strumienie,
Brzoza się kąpie w każdym strumyku,
Słychać szum trzciny, słowika pienie.
A kiedy wiosną wezbrane wody
Zaleją wszystkie wyspy dokoła,
Jeszcze nad wodą widać drzew czoła —
Jakby rusałek cudne ogrody,
Gałąską mącą wodne błękity.
I jeszcze słowik w gałąskach śpiewa,
I szumią brzozy, lecz nad ich szczyty
Wznosi się fala i nikną drzewa —
Dziko Dniepr szumi, gdy w jego łonie
Sto wysp zielonych wiosną zatonie...
Nie jeden rybak wieczorną dobą,
W Czertomeliku płynąc ostrowy,
Słyszał przed sobą, słyszał za sobą,
Śpiew słodszy, milszy, niż szum dnieprowy.

Так е. Неодин молодець, що вийшов з дому своїх родичів повний найвисших ідеалів і чистоти, попавши в один з рукавів партії Чортомлику й почувши дивні солодкі співи перед собою і за собою, скінчив тим, що віддав молоде здоровля свое у криміналі без ніякого пожитку для своєї нації. Ой неодин, — а сотки й тисячі таких були... Та помалу! Будьмо „спокойни"! Ми ще не дійшли до области кривавих фактів Чортомлику. Ми покищо знаходимося в области його ріжноманітної духовости, в области, яку деінде в світі називалосяб ідеольогією, а тут того так назвати не можна, бо воно неозначене, непосеґреґоване й неупорядковане. Та будемо його так називати: з практичних причин, задля короткости.

Отже в ідеольогії УНДА знайдете все, чого тільки хочете. Знайдете Дажбога і зараз біля нього Ісуса Христа, котрим ріжні ґрупи ундистів поклоняються. Знайдете старе „Слово о полку Ігоря", котре дав нам великий поет і великий патріот, повний великого життевого досвіду, знайдете і нове „Слово о полку Ігоря", котре дав нам на днях молодий большевизуючий чоловік з хаосом в голові (та розуміється не він тому хаосови передовсім винен і признання йому належиться за те, що звертається до старих тем). Знайдете в области ужиткової ідеольогії УНДА таких поетів як Шевченко — і таких як Зробек.[6]) Знайдете охлапи з теорії таких велитнів як Томашівський і Липинський — і знайдете таких баранів, що самі собі противоречать трохи не в кождім реченні. Та се тільки загальне тло духовости партії Чортомлику. Особливше замилування проявляють її члени до таких авторів, які самі були найбільше поломані життям і яких твори найбільше ломали і ломлять силу нашої нації, хоч ундисти думають, що вони її скріпляли і скріпляють. Се твори письменників в роді Михайла Драгоманова, Івана Франка, Волод. Винниченка, Дмитра Донцова і т. п. В загальних рисах письменника, котрого моглоб полюбити найбільше число ундистів, мусить бути: як не атеїзм, то бодай крайний лібералізм. Та нема точно означеного списку творів, про котрі можнаб сказати: „Отсе святі книги Веди галицьких ундистів." Та хто не хоче в тім лябіринті заблудити, тому даю в руку отсю нитку Аріядни, яка його не зведе з дороги: Коли який письменник гукає проти католицької Церкви й Апостольської Столиці, котра нас, мовляв, „поневолює", то писання такого письменника в найбільшій скритости почитають частенько ті ундисти, котрі назверх називають себе католиками. Таксамо улюблений буде той письменник, що з якнайвисшим захопленням писатиме про те, що Москалі називають „вздор", — ми такого кріпкого слова на те не маємо, — от нпр. про духів в Бродах або про такі справи, яких Церква ще далеко не устійнила, — нпр. справи звязані з Настею Волошин, голосною тепер стиґматичкою. Бо всяке неозначення і всяке ломання, всякий хаос і всяка непевність се засадничий елемент ундизму. Тому нпр. навіть священик ундист не надумуючись сяде прилюдно в „Народній Гостинниці" до одного стола з большевиком, навіть коли той большевик очевидно присланий Комінтерном для викликання якнайбільшого розвалу серед нашої суспільности. Сяде тому, бо —

Nie jeden rybak wieczorną dobą,
W Czertomeliku płynąc ostrowy,
Słyszy przed sobą, słyszy za sobą,
Śpiew słodszy, milszy, niż szum dnieprowy.

Таких „рибаків" в УНДІ богато! Навіть у мітрах високих духовників, навіть в біретах учених — і сіра тьма. Вони потрафлять купою зійтися в парадній салі і потрафлять там торжественно витати представника „Гарної Держави за Збручем", що цілий спливає українською кровю. Бо всякі дивні картини можна бачити серед залитої повіню безлічі островів Чортомлику. О, Словацкий се великий наш поет, хоч писав по польськи... Але і Хмельницький писав по польськи.

Якже пояснити такі яскраві противенства в одній і тій самій організації? Де коріння тих противенств? Чому і як ті противенства розростались? Чому вони обхопили майже всю нашу суспільність — від духовенства аж до її найнизших низів, від старців до молоді?

На всі ті питання хочу власне спробувати відповісти в серії отсих статтей. Та заки впливу разом з читачем в саму середину мутних і розгуканих филь Чортомлику, де все можна побачити і все може статися, дам читачеви один образ, при котрім він відітхне, думаючи, що вже має якусь основу до зрозуміння того лябіринту, який тут зачинаю описувати. А той образ беру зі Сходу, з землі й духовости, котра має в собі найбільше противенств, з Гіндостану, а саме з тої части його великанського письменства, котра називається „Пурани".

Отсе санскритське слово значить по нашому старини, старі оповідання. Се твори епічні, що повстали на основі святих книг Веди і становлять головне жерело традиції Гіндусів. Зміст тих творів ріжнородний, та головно космоґонічний і теоґонічний, обрядовий і аскетичний, леґендарний і белетристичний. Історичне значіння Пуранів майже ніяке, бо в них маса противенств, особливож хронольоґічних. Зате для пізнання вірувань Гіндусів і всего їх світогляду Пурани надзвичайно цінні.

Є три ґрупи Пуранів, по 6 в кождій ґрупі. Найбільша Пурана має 81.000 строф, найменша 10.000 строф. Перша ґрупа Пуран присвячена доброму богови Вішну, друга — злому богови Шіва, руйникови й нищителеви. Трета ґрупа Пуран присвячена поодиноким еманаціям і тих двох богів і всяких інших богів Гіндостану. Крішна, Брагма, Дурґа, Ганеша (бог щастя, що їде на щурі) ґрають в тій третій ґрупі Пуран головні ролі. В другій ґрупі Пуран мають, що так скажу, офіціяльну перевагу — пітьма й невіжество, пристрасть і дурнота.

Здивований читач може запитати: Якже се? Яким чином в літературі і світогляді якогонебудь народу можуть мати офіціяльну перевагу такі річи?

А ось як: Світогляд гіндуїзму вчить, що всесвіт вічний і не минеться ніколи. Одначе як життя чоловіка складається з чування і спання, так у всесвіті змінюються періоди руху і спокою. Перед кождим новим повстанням нового світа був кінець попереднього світа, але між одною і другою подією все наступає довший період спокою. Аж досі погляди Гіндусів згідні. Великий розбрат між ними наступає в питаннях, як і з чого повстав світ. Той розбрат е і в їх святих книгах і між всіми їх фільософами. Та найбільше консеквентно переведений отсей погляд: Підставою матеріяльного всесвіта е принціп праматерії („пракріті"). Та праматерія ріжниться від Бога і від людських душ, пишуть одні, а інші Гіндуси вірять, що та праматерія се еманація Вога або одна з форм його появ. Та праматерія е в стані дуже делікатнім і нерозвиненім в часі світового спокою. Вона складається з трох основних „ґун", а ґуна значить субстанція. Перша ґуна, що називається „сатва", се ґуна (субстанція) легкости, світла й радости, які вона між людьми викликає. Друга ґуна, звана „раджас", се ґуна рухливости, побуджування й болю. Трета ґуна, звана „тамас", се ґуна тяжкости, темноти й перешкоди, — пітьми, пристрасти і глупоти. Всякі людські творива, що повстають там, де переважає страшна ґуна „тамас", мають в собі перевагу її негативного принціпу. Коли зачинається еволюція нового світа, тоді сила Божа потрясає тими ґунами і заколочує рівновагу між ними. І тоді ґуни зачинають діяти по своїм природним властивостям, які вложила в них Божа воля. Вони мішаються з собою — і так настає світ, в котрім е і добро і зло.

Ми католики маємо на сотворення світа зовсім інакший погляд, бо наша Церква вчить, що Бог не сотворив зла. Та повисший образ з далекої Азії навів я тут тому, бо переглядаючи все, що я зібраз у своїй голові своїми очима й думками з досвідів европейської культури, прийшов я до погляду, що воно не під-

[6]) Про сего поета требаб окремо написати, бо молодше покоління мабуть зовсім його не знає, хоч він може найбільш маркантний предтеча ундівської ідеольогії під оглядом і форми і змісту.

Вже відчинено

Ресторан і сніданковий льокаль

Рогера й Зайдля

Львів, вул. 3. Мая 5.

Телефон 283—27. 26—1—1

Гумор. — **Смішні ціни.—Не розумію, чому ваша субєктка так іронічно підсміхається, жаліється клієнт власникові склепу. — Нічого дивного, прошу пана. Продаємо по таких смішно низьких цінах...**

Гумор. — **Він: Не отвирай вікон. І так в покою маємо тільки 13 степенів тепла. — Вона: Ти казав, що на дворі є 3 степені. Отже разом з тими, що в покою, буде 16.**

ходить до вияснення тих дивних появ конкубінату, який бачимо в УНДІ.

Шукаючи за анальогією, яка одинока може пояснити людині те, що дуже тяжко зрозуміти, пригадав я собі, як я двічи поринав в дивоглядних і цікавих появах фільософії Гіндостану: раз коли я писав мого „Ярослава Осмомисла", а раз ще передтим, як тільки прийшов до Відня на університет, в найбуйнішій молодости своїй, котра у мене тревала дуже довго. І весь той час я також —

„Słyszał przed sobą, słyszał za sobą,
Śpiew słodszy, milszy niż szum dnieprowy"...

А тепер я втретє переглянув стежки блукання свого.

Сегодня я вдячний Богу, що поміг мені позбутися з мого ума того солодкого шуму. І хочу іншим помочи відріжнити, що отруйне в тій солодкости.

А тут ще кілька слів до читача.

Може Тобі дивно, що я при описі нашого малого загумінка сягаю аж так далеко, так непропорціонально далеко! Отже дам Тобі відразу натяк на пояснення сего: Се не моя воля й не моя заслуга. Се — просто так далеко видно з Петрової Скелі, до котрої я доплив-добився з смертельних обіймів страшного Чортомлику—при всій красі його. І як матимеш терпеливість піти зі мною дальше, то побачиш ще, як сам паде глибоко кільоф при копанню, коли його спускати з Петрової Скелі обсервації — гіндизму і ундизму.

Шукаючи далеко за анальогіями, я сими днями ще раз перекинув богато притч Сакія Муні, „Світила Азії", котрий вирікся спадщини Сакіїв. А як я перейшов його „Книгу Прароду" і „Книгу Реву Льва" і дійшов до „Книги Порівнань", то в третій промові третої книги тої знайшов я прецікаву притчу про муравельник. І ріжні преріжні річи відкопав я в нім. А на самім споді, на глибокім дні, була звинена — кобра. І знайшовши її, я здивувався може ще більше ніж Ти дивуешся, читаючи сю дивну статтю про Чортомлик. В черзі сих статтей оповім і про кобру, що притаїлася на дні муравельника УНДА.

А обрії далекі і копання глибокі, які Ти бачиш тут, можна основно зрозуміти аж по вислуханні і с в о м у передуманні думок про ролю, яку моглоб відіграти в Европі й Азії велике племя наше, якби воно було здорове...

В дальших статтях на сю тему буду старатися совісно розріжнити між добром і злом, поборюючи тільки те, що вважаю злом. Притім по скромним силам своїм спробую виказати, як над колискою УНДА стояла, співала і грала і УНДО колисала — ґуна темної пітьми при червоній заграві...

(Інсинуації, які в звязку з моїми статтями пускають мої „приятелі" з великою іритацією, у свій час будуть гарненько розібрані до кісточок. До того треба дійти по порядку — таксамо як до закидів Преосв. Григоріеви, оповіщених в 43 ч. „Діла" з 26. II. с. р. на ст. 7 п. з. „Без коментарів").

В кождій культурній родині на цілім світі роблять подарунки з книжок при численних подіях і нагодах, а саме: 1) в день уродин, 2) в день імянин, 3) в день коли молодець чи панночка кінчить школи, 4) в день заручин, 5) в день вінчання, 6) на Святвечір, 7) на Великдень, 8) в день патрона місцевости, 9) в кожде родинне свято, 10) при кождій більшій щасливій або нещасливій події, щоб радість утревалити доброю книжкою, згл. щоб смуток злагіднити розумними думками доброго автора. Пригадайте Собі, чи Ви поступали так і чи в Вашій родині робилося так? Коли ні, то направте се, бо з культурних одиниць складається культурна родина, з культурних родин культурна нація. Сила не полягає на грошах, ні на землі, тільки на уморальненні й укультивованні духа. При виборі книжок не забувайте про католицькі книжки „Нової Зорі" і „Правди".

ПРОМОВА ПОСЛА

Дра Івана Волянського над бюджетом міністерства справедливости на засіданні Сойму дня 18 лютого 1936 р.

3) Дуже слушно підчеркнув п. звітодавець тепер обговорюваного бюджету, що коли вирок має бути безоглядно шанований, мусить вимір справедливости стреміти, щоб вирок був добрий і власним своїм змістом переконував про слушність запавшого оречення. Тут насуваються мені на память два моменти, які поважно доповнять впрочім дуже слушні в сій матерії завваги п. звітодавця. Передусім треваюче з горою від трьох літ усування сільського, в наших сторонах переважно українського елементу з судів присяглих на просторі львівської апеляції, а дальше політика кар в т. зв. політичних процесах. Лично стою найдальше від всяких нелеґальних організацій, зокрема від т. зв. ОУН. Се загально відома річ. Перед 2 роками припоручено мені з уряду оборону в одному з процесів сеї організації. Рішаючий про кару предсідник зовсім отверто зажадав від мене, щоб я склонив кліента, котрий, слід тут сказати, в чотирі очи найторжественніше мене впевняв, що в справі не принимав ніякої участи, признатися до вини, а тоді вимірить кару дрібну, навіть лиш трилітну. Супроти сього, що кліент не признався, кара досягля 13 літ! Розумію, що оборона держави перед державними злочинами мусить бути безоглядна, алеж повинна бути вдержана й якась пропорція між провиною і карою. Аджеж той молодий хлопець чи дівчина, котрих молоді уми загорілися, може й безкритично змістом нелеґального письма чи книжки, по потрясенні спричиненім покаранням, яке нераз попередило виказання дуже нетичних поступків проводирів підземелля, можуть прозріти в найблизшому часі і бути повернені до позитивної, конструктивної громадянської роботи. Тут навіть додаткові кари позбавлення громадянських прав слід би дуже оглядно примінювати.

Переходжу до дуже болючої справи пошанування мовного закона в судівництві та нотаріяті на просторі львівської апеляції, та персональної політики при обсаді становищ суддів, канцелярійних урядовців, в нотаріяті, вкінці при іменуванні судових знавців. Мимо виразного припису від літ на просторі львівського апеляційного суду ніодна українська сторона — хіба за дуже нечисленними мені незвісними виїмками, не дістала оречення в українській мові, помимо виявлення законом передбаченого домагання. Се прямо не до виконання в нинішних умовинах, бо вже майже зовсім нема судейського, ані урядничого персоналу, що володівби українською мовою. Адже в ніоднім суді нема ніодної машини з українською азбукою. Доходить до сего, що в останних часах множаться случаї, де з приводу незнання мови нема кому навіть відібрати роту присяги від сторони або свідка в їх рідній українській мові. А ось, як се слушно недавно на бюджетній комісії пригадав пан колега Целевич, кардинальною вимогою справжнього виміру справедливости є знання мови населення (гляди Гросса „Kriminalpsychologie", де м. і. читаемо: „Несовісним є суддя, що не старається вивчити говір населення, серед якого довелося йому бути суддею"). Що ж тут говорити про знання мови цілого народу! Що торкається участи українського елементу в судівництві, нотаріяті і на листах судових знавців на просторі львівського апеляційного суду, то слід відмітити прямо ідеальне „відукраїнізування" тих ділянок публичної служби. Довічні заслуги під тим оглядом здобув собі бувший презес того суду. А всеж таки було там немало направду льояльних для держави людей, що глибоко відчули кривду передчасного земеритування, або звільнення без емеритури. Усунення були так основні та так далекойдучі, що навіть по уступленні з публичної служби досягали усунених наслідки тих усунень. Ось богатьом канцелярійним урядовцям, що одержали працю як приватні урядовці в коморників, віднято і сей марний зарібок, забороняючи коморникам затруднювати їх. В тім числі знаю одного офіціяла, в котрого единим politicum було греко-католицьке віроісповідання. З ліст судових знавців зчеркнено майже всі особи української народности, мимо признаних їх високих фахових кваліфікацій та безсумнівної державної льояльности. Ще хочу коротко згадати про нотаріят. Передусім що торкається права про нотаріят, то життя на просторі львівського апеляційного суду категорично наказує введення якоїсь ремедури проти примусу нотаріяльного акту для важности всіх оборотів недвижимостями. Поруч з головокружно високою для тамошніх відносин нотаріяльною тарифою доводить примус нотаріяльного акту до дикого обороту землею серед сільського населення, котре не може в нинішних умовинах платити за необхідний нотаріяльний акт рівновартости чверть а то й пів морґа ґрунту. Які наслідки сеї анархії витворюються в терені, може зілюструвати карний реєстр котрогонебудь суду на просторі львівської апеляції. Започаткована за часів попереднього презеса львівського апеляційного суду комасація нотаріяльних канцелярій довела до нездорового шрубування цін за канцелярійні чинности, позбавляючи одночасно ряд канцелярійних працівників хліба, при чому діткнуло се у великім відсотку український елемент. Персональні усунення в нотаріяті, переведені в тій ділянці попередним презесом львівської апеляції довели до усунення ряду дуже вартних одиниць в силі віку, зівсім льояльних супроти держави, едино лиш наслідком їх приналежности до української народности. Обсада посад нотарік емеритованими урядниками витворює безнадійний стан для фахового нотаріяльного дорасту, зовсім не причинюючися до більшої справности під фаховим оглядом нотаріяльної діяльчости. Розумію, що в теперішній стадії трудно привернути виключну компетенцію судів з поминенням коморників для екзекуційної ділянки, тим не менше мушу звернути увагу на недопускаємі практики при множенні коштів коморників при стяганні дрібних належностей, зокрема т. зв. урядівок. Для стягнення 50 або 80 грошів наростає для селянина, котрий нераз не має навіть на сіль і нафту, богато злотовий кошт, при чому підчас побуту в одній місцевости для кількох, чи навіть кільканацяти довжників зачисляється кільометрове й коморниківські дієти кілька чи кільканацятикратно.

Я хотівби вкінці вказати на те, що не слід, щоби вязниця в міру того, чи вона лише, чи гірше вивінована, зглядно чи находиться в маляричній околиці, могла являтися обострением вироків, непередбаченим ні в законі ні у вироці. А ось такою вязницею є вязниця на Святім Хресті, про яку вже комісія Високого Сойму з 1923 р. під проводом п. Тугута ствердила, що слід би якнайскорше зліквідувати сю вязницю. Реюмуючи мої виводи вважаю, що ресорт виміру справедливости не може в своїому бюджеті примінювати ощадність зі шкодою для справности того виміру, ані поклонятися тенденціям самовистарчальности. Я бажавби, травестуючи звісний висказ мельника з Сан Сусі, щоб у свідомости широких мас громадян твердо угрунтувалося глибоке пересвідчення: „Адже маємо суддів в Польщі." Числю, що Пан Міністер Справедливости, впрочім згідно зі своїми заявами, займеться також провіренням сегодня затронутих мною справ.

Електрична рукавиця

Нова зброя американської поліції.

Завзята боротьба між американською поліцією і зорганізованими бандами гангстерів се наймодерніша війна. Обі сторони ведуть боротьбу наймодерніпою зброєю. Найновіша зброя америк. поліції се т. тв. електрична рукавичка. Вона зроблена з тоненької сталі й получена з маленькою батерією в кишені. Коли поліціянт діткнеться підозрілого осібняка сею рукавичкою, то діткнений мліє поражений електричним струмом, сильним на 2000 до 3000 вольтів.

З РЕЛІГІЙНО-ЦЕРКОВНОГО ЖИТТЯ

Про життя християнина. По перше розважте, що відколи прийшов до нас наш Бог і Спаситель ми як християни обовязані не лише здержуватися від усякого зла, але що ми також мусимо робити добро: ми не тільки обовязані виректися безбожности і приємностей світа, але також морально, праведно й побожно жити на сім світі так, щоб ми сталися гідними Того, котрий Сам Себе віддав за нас, щоб не тільки спасти нас від усякої неправедности, але також створити Собі чистий нарід, котрий Він мігби взяти Собі за Свій і котрий змагавби до добрих діл. Отже обовязок християнина потрійний: той обовязок відноситься по перше до ведення себе самого; він відноситься по друге до ближніх; він відноситься по третє й передовсім до Бога. Той потрійний обовязок вповні виконуємо, коли жиємо морально, праведно й побожно. Бо коли жиємо морально, тоді удержуємо самі себе в досконалім порядку. Жиємо праведно, тоді поступаємо супроти наших ближних в усіх справах так, як ми повинні. А жиємо побожно, тоді посвячуємо Богу все наше життя.

По друге розважте великий засяг сего потрійного обовязку християнина та як богато вимагає від нас ся моральність, ся праведність і ся побожність. Ся християнська моральність виключає не лише всяку неуміркованість в їді й питтю, але також кожде інше переступство й безпорядок, чим ми якнебудь переступаємо границі строгої правильности так, що коли ми хочемо бути дійсно моральні, то мусимо все так поконувати й усмиряти гордість покорою, нагальність лагідністю, жадобу роскоши чистотою та всі злі наклони наших пристрастей і похотей, — щоб цілий чоловік тілом і душею в усіх справах жив у належних границях. Отже ся християнська моральність удержує нас самих в цілковитім порядку, єдности і спокою. Християнська праведність кермує цілим нашим поведенням супроти наших ближніх після золотого правила: „Поступай з другими так, як ти хотівби, щоб вони поступали з тобою". Отже се правило якраз тому виключає всяку думку, всякий осуд, всяку догану, всяке слово, всяке говорення, всяке поступовання або чин, з чого моглаб повстати яканебудь шкода для ближнього. Так поступаймо з усіми нашими ближніми, оскільки від нас залежить відповідний порядок, єдність і спокій. Вкінці правдива побожність заохочує нас у всіх справах і передовсім шукати Бога й уживати всіх наших сил і здібностей, щоб Його любити і Йому служити внутрішним збиранням, оглядання і постійною молитвою. Так задержуємо тривалий мир з Богом. Отже совісне виконування сего нашого потрійного обовязку робить нас дійсно мудрими й дійсно досконалими та уґрунтовує мир Божий в душах наших.

По третє розважте, що коли ми, після наведених слів Апостола, стараємося виконувати величний припис Христа нашого Господа і жити на сім світі морально, праведно й побожно, — то не сміємо обмежувати нашого погляду до вузьких границь сего короткого життя, тут на землі. Ми мусимо постійно виглядати великої цілі християнської надії, а саме приходу величі нашого Господа і Спасителя, Ісуса Христа, коли Він прийде скінчити велике діло, котре Він зачав у нас, щоб нас з тілом і душею забрати з Собою до нашої правдивої Батьківщини і зробити нас там горожанами Свого вічного царства. О, які щасливі ті душі, котрі постійно прагнуть сего приходу нашого Господа й тимчасом оплакують своє довготреваюче заслання й велике віддалення від Нього в сім чужім краю.

Постановіть собі отже бодай тепер з сим Новим Роком ступати на праві стежки життя, жити дійсно морально, праведно й побожно та щоденно йти вперід великими кроками по сім щасливім шляху, котрий веде до того життя, котре ніколи не скінчиться.

Епп. Р. Чел'лонер
Апостольський Вікарій Лондону.

ПОЛІТИЧНІ ВІСТИ

З КОЛОМИЇ пишуть нам: Тут відбувається від 2 с. м. процес за КПЗУ. Він потреває до 11. III. с. р. Обвинувачені Естера Штайнбрехер, 12 комсомольців з Рибна і по кількох з інших сіл Косівщини: з Кобак, Ст. Косова і т. д., разом 30. В Косові померла недавно з КПЗУ Френклівна а послушні гої йшли з вінками на окопище і там виголошували бесіди.

ВАРШАВСЬКА ПОЛІТИЧНА ПОЛІЦІЯ перевела основну ревізію в жидівській бібліотеці ім. Нунберґа в Варшаві. Після ревізії увязнено кільканацять осіб жидівської народности.

ҐДАНСЬКА ПОЛІЦІЯ перевела ревізію в помешканні кореспондента „Газети Польської", ред. Бєньковского. Підчас переслухання на поліції сказали ред. Бєньковскому, що він висилав неправдиві вісти про смерть польського робітника Скіби в Ґданську.

НІМЕЦЬКІ ДИПЛЬОМАТИ стверджують, що політика французько-німецького порозуміння не дасться погодити з франко-совітським союзом. Сей союз суперечить льокарненському договорови.

АВСТРІЙСЬКІ ГІТЛЄРІВЦІ відновили терористичну діяльність проти Жидів. В Відні невідомі справники кинули смердячі бомби до богатьох жидівських крамниць.

КОМІТЕТ 13-ох В ЖЕНЕВІ звернувся до правительств Італії й Абісинії з зазивом зачати мирові переговори.

ІТАЛІЙСЬКЕ ПРАВИТЕЛЬСТВО переслало нове пропамятне письмо до Союзу Народів у справі абісинських звірств. Письмо наводить зізнання чужоземних свідків на те, що Абісинці знущаються навіть над безборонними робітниками.

МУССОЛІНІ виголосив політичну заяву на засіданні італійської ради міністрів. Він подякував передовсім Злученим Державам Півн. Америки за те, що не заборонили вивозити нафту до Італії. Відтак сказав, що наддунайської проблеми не дасться полагодити без участи Італії та заповів, що при кінці марта с. р. в Римі відбудеться італійсько-австро-угорська нарада. Італія не підпише морського договору в Лондоні, як довго їй грозитимуть санкціями.

АНҐЛІЙСЬКЕ ПРАВИТЕЛЬСТВО видало т. зв. білу книгу в справі національної оборони Англії. Книга великого формату і має 30 сторін. В ній представлено міжнародне положення і підкреслено, що Велика Британія не мала іншого виходу як побільшити середники оборони держави.

ГРЕЦЬКИЙ КОРОЛЬ Юрій II виголосив промову підчас отворення грецького парляменту в Атенах. Він сказав м. ін.: Греція лишиться вірна своїй дотеперішній закордонній політиці, зокрема балканському договорови. Король взивав послів, щоб дали змогу утворити сильне правительство.

АМЕРИКАНСЬКИЙ СЕНАТОР Бораг виголосив промову. В ній виступив проти Анґлії. В справі Манджурії Анґлія не старалася примінити пакту Союзу Народів супроти Японії. Тепер Анґлія веде пропаґанду в Америці, щоб Злучені Держави Півн. Америки покинули невтральність. Злучені Держави повинні держатися строгої невтральности й обминати Женеву.

ПРОТИЯПОНСЬКІ ДЕМОНСТРАЦІЇ відбулися в Ню-Йорку. Маніфестанти передали японському конзулеві письменний протест проти японських зброєнь на Далекім Сході.

ЄГИПЕТСЬКИЙ ПОЛІТИК Ізмаїл Сідкі Паша заявив представникам преси, що вицофання анґлійських військ з Єгипту се передумова добрих англійсько-египетських взаємин. Єгипет домагається забезпечення своїх впливів в Судані.

В КАЇРІ зачалися переговори між високим анґлійським комісарем Єгипту і делеґатами єгипетського правительства. Мають полагодити 4 справи: 1) Безпеку імперіяльних комунік цийних ліній, 2) оборону Єгипту від чужої інвазії, 3) забезпечення прав чужоземської меншини і 4) справу Судану.

В СИРІЇ відбулися знов протифранцузькі заворушення. Прийшло до бійки між поліцією і студентами в м. Дамаску. Богато студентів ранених. Вкінці студенти замкнулися в мечеті Омара і кидали на поліцію камінням Поліція пошанувала святе місце і здержалася від збройної акції.

АБІСИНСЬКИЙ ЦІСАР заявив, що він не робив Італії ніяких предложень миру. Цісар підкреслив, що Абісинія відкине всякі мирові предложення, коли вони вимагалиб відступлення абісинської території.

ВІЙНА В АБІСИНІЇ. На північнім фронті Італійці посуваються помалу вперед в напрямі озера Асіянґі. Абісинський цісар мав вирушити з Дессіє на чолі своєї ґвардії, щоб загородити дорогу Італійцям. Розбиті армії расів Касси і Сеюма відступають в гори провінції Семієну. Здовж ріки Тамре Абісинці ставляють завзятий опір.

ЗАГАЛЬНУ ВІЙСЬКОВУ СЛУЖБУ рішило впровадити правительство Китаю. Служба триватиме 2 роки.

НОВИНКИ

Пресова конференція редакторів католицьких часописів з цілої Польщі відбулася у Варшаві 3 і 4 с. м.

У Львові, дня 1 с. м. в салі „Народного Дому" відбувся просвітянський концерт. На концерті виступали мішані хори львівських читалень з Левандівки, Богданівки, Сигнівки і городецького передмістя. Вони відспівали кілька точок окремо і в супроводі симфонічної орхестри під управою проф. Б. Вахнянина. Мішаний хор жовківської дільниці під проводом радн. Купчинського відспівав вязанку придніпрянських пісень. Публика приняла виступ того хору довгими оплесками. Симфонічна орхестра під упр. проф. Вахнянина відіграла „Запорожський марш" аж два рази на домагання публики. Могутнє враження зробила мужеська хорова рецитація під проводом п. Ковальчука. Була ще деклямація п. Соботівни. Концерт полишив гарне враження, бо були гарні точки, тривав недовго і не було промови, котра звичайно не вдається. Публики було досить, головно молоді.

До крамниці „Пласт" у Львові при вул. Руській вломилися злодії й забрали товар вартости кілька тисяч злотих.

Леди на Дністрі вже рушили. Зогляду на невелику грубість леду, ріка не загрожує виливом.

До церкви в Старобрідських Гаях вдерлися злодії і вкрали дві позолочувані чаші й золоту монстранцію та готівку в сумі 215 зл. Загальна страта виносить 2.242 зл.

В Коломиї скінчився процес проти 14 членів окружного комітету Комуністичної Партії Західної України. Янкеля Гельфмана, що як емісар централі КПЗУ мав зорґанізувати компартію на терені Покуття, засуджено на 10 літ вязниці. Інших підсудних засудили на кари тюрми від 5 до 9 літ.

В Тернополі відбулася анкета купців Тернопільщини. Рішено купувати товари в Народній Торговлі і співпрацювати з нашою кооперацією.

Повітове староство в Луцьку припинило з днем 1 с. м. діяльність наших районових кооператив в Рожищах і Лаврові.

Гумор. — Подорожний до селянина: Ся околиця дуже здорова. У вас певно люди рідко вмирають. — Селянин: Тільки один раз.

Волинське епархіяльне зібрання ухвалило домагатися від державних і церковних властей оснування українського православного богословського ліцею на Волині. Волинську Духовну Семінарію в Кремянці мають перенести до Варшави.

Коронація Василя Квіка на короля циганів відбудеться незабаром в Рівнім. Вона буде получена зі зїздом світового союзу циганів.

Польська Академія Літератури оголосила конкурс на новий текст польського національного гимну.

Конґрес Міжнародної Федерації Жінок з висшим образуванням відбудеться в Кракові в серпні с. р.

Текстильний промисл в Лодзі попадає у все зростаючі трудности. У всіх галузях того промислу більшає невиплатність і росте маса запротестованих векслів.

На Кашубах в околиці Картузів даються чути підземні гуки і громи. Припускають, що се відзивається давно нечинний вулкан.

Ордер Леніна надано в СССР господині, котрої курка знесла за рік 165 яець — та господареві, що доставив правительству 1120 кґ. сала.

Чехословацьке правительство проєктує засадниче обмеження автономії академічних шкіл. Той проєкт є в звязку з відносинами, які панують на німецьких університетах в Чехословаччині.

Телєфонічно-телєвізійне получення між Берліном і Липським, перше в Німеччині, віддали до публичного ужитку з приводу відкриття там міжнародних Весняних Торгів.

На лінії Берлін-Гамбурґ переведено пробу з новим елєктричним поїздом, котрий осягнув скорість 205 км. на годину.

Міжнародний Авторський Конґрес відбудеться в Берліні в травні с.р. На ньому мають зревідувати берненську конвенцію в справі авторського права.

Університет в Гайдельберґу обходить на весні с. р. 550-ліття свого істнування.

Жовтий сніг впав на однім з верхів у Стирії. Метеорольоґи поясняють, що жовту краску надає снігові пісок з Сагари, занесений туди сильними полудневими вітрами.

Французька археольоґічна експедиція відкрила в Єгипті, коло м. Люксор, чотири бронзові скрині повні золотих і срібних дорогоцінностей, котрі походять з Азії. Се доказ тісних взаємин між Єгиптом і Західною Азією, головно в добі XII династії.

Манускрипт Боккачія з 15 ст. купив один французький збирач за 240.000 фр.

Головою Літературно-Мистецького Комітету Союзу Народів іменовано знаменитого французького поета Поля Валєрі'я.

Кошти англійських військових заряджень на Середземнім Морі виносять 150.000 фунт. стерл. місячно.

Оригінальний звичай задержався в Лондоні від 1612 р. в перший день великого посту. А саме, хто хоче, може дістати пиво і хліб на книгарській біржі.

В Ню-Йорку страйкує 100 тис. робітників-віндярів. 15 тисяч домів, в тому 2 тисячі хмародерів спараліжовані браком сполуки.

Гумор. — Тебе хто так побив? — Я поступовець, моя жінка консерватистка. Я говорив їй, що мужчини й жінки рівні, а вона мене переконувала, що жінки слабші...

ЕКОНОМІЧНІ ВІСТИ

Відкриття ярмарку-показу українських промислових виробів відбулося 4. с. м., год. 12·30 у Львові, в салях Народного Дому при вул. Рутовського 22 III. О. Кладочний відправив коротке богослуження та виголосив промову, в котрій підчеркнув, що праця й самопосвята се двигуни нашого економічного життя. Опісля до зібраних гостей промовив студ. Роман Ільницький, вказуючи в своїй промові на те, що тільки незалежний промисл, збудований на ініціятиві та зусиллі українського народу може дати тревалі користи. Перетинаючи символічну ленту, відкрив він ярмарок. Показ виробів займає 10 саль. Тут розмістило свої кіоски поверх 50 українських промислових підприємств зі Львова і з провінції. Розміщені вироби дають повний образ нашого промислу та викликують почуття гордости у відвідувача, що український нарід в такий недогідний час так гарно розбудовує сю важну життєву ділянку. Велике признання належиться молодим орґанізаторам сего ярмарку. Всім, кого цікавить наше економічне життя, поручаємо оглянути ярмарок. Він треватиме до 14 с. м.

Ремісничої карти не потребують особи, котрі займаються домашним промислом як ткацтво, гафтярство, гончарство, деревне різьбарство чи виріб дрібних предметів з дерева. При інших чинностях домашний промисл як побічне заняття не вимагає ремісничої карти тільки тоді, коли річний дохід не переходить 300 зл.

В Станиславові відбулася нарада членів управ кооператив Станиславівщини, Богородчанщини і Надвірнянщини.

Станиславівський ОСУК (Окр. Союз Укр. Кооп.) започаткував збут живини. Досі зорґанізував він два згони рогатої худоби і 5 згонів безріг. Заграницю вислано 1800 штук гусей.

Кооператива „Шовк“ в Самборі змінила статут. „Шовк“ виробляє полотно на фелони, жіночі сукні й мужеські одяги.

Копичинецький П. С. К. улаштував кооперативно-господарські курси в Клювинцях і в Коцюбинчиках. В Клювинцях було понад 100 учасників курсу, в Коцюбинчиках 80.

В Теребовлі основано Районову Молочарню.

Нарада кооп. книговодів відбулася в Миколаєві.

Маслосоюз в 1935 р. вивіз заграницю 464.627 кг. масла.

З Польщі в 1935 р. вивезено заграницю 5,632.208 кг. масла.

Велика господарська нарада відбулася на днях у Варшаві при участи коло 300 представників господарських установ з цілої держави. Представники правительства заявили, що буде обмежений етатизм. В справах, порушених на конференції, ухвалено ряд резолюцій.

Банк Акцептаційний оповіщує, що до 20. II. с. р. заключено 335.000 конверзійних договорів на суму округло 330 міліонів зл. Той банк приділив зі своїх зисків в 1935 р. 540.000 зл. до резервового фонду і дав 50.000 зл. на будову памятника марш. Пілсудского у Варшаві.

Цукроварень в Польщі є 60. Перед війною на землях, де тепер Польща, було 87 цукроварень. Причина занепаду спад краєвої консумції цукру через піднесення ціни його.

Польські зелізниці в 1935 р. мали 23,580.150 зл. чистого доходу.

Користайте з нагоди!
49 книжок за 34 зл.
(разом з пересилкою)

Ціни такі низькі тільки в березні. Пізніше ціни будуть значно висші.

В нашім комплєті є й дорощі книжки як Роксоляна (12 зл.), Борці за Церкву (4 зл.), Венеція (3 зл.), Гр.-кат. Церква й укр. ліберальна інтеліґенція (3 зл.), Преса (3 зл.), Основи соціольоґії (3 зл.), Спіритизм (2 зл.), Недільний дзвін (2 зл.), й 41 інших. Тепер всі ті книжки значно дешевші.

Замовляти в Адміністрації „Нової Зорі“, Львів, ул. Ґродзіцких 2.I. п.

Закладайте католицькі бібліотеки!

ЛИСТУВАННЯ РЕДАКЦІЇ

Вп. Авторові релиґійної поезії в прозі п. з. „Святий Боже!..“ — Ваша гарна поезійка в прозі надається на великий тиждень посту. Тоді вона й буде поміщена.

ЖЕРТВИ

Впр. о. Микитин Павло, Швайківці, п. Гадинківці: зол. 3.47 на Катол. Пресу (збірка).

БІРЖА

ГРОШІ. Доляр у Львові у приватних оборотах 5.23.

Нім. марка 1.45 — 1.55, фр. франки 34.90 — 35.10, шв. франки 171.50 — 172.50, фунти стерлінги 26.10 — 26.25, австр. шілінги 98.00 — 99.50 чеські корони 19.00 — 20.00, рум. леї 26.00 — 18.00 ліри 32.50 — 35.00.

НАБІЛ. „Маслосоюз“ повідомляє, що в дні 5. березня ц. р. кооперативам платив за:

1 кґ. масла дес. без опакування	2.70 зол.
1 кґ масла дес. експорт. з опакув.	2.74 „
1 л. молока	0.15 „
1 л. сметани	0.75 „
1 к. яець	3.30 „

Пастеризоване молоко з доставою до дому у Львові 1 літра 24 сот.

Тенденція на масло, молоко, сметану і яйця сильна.

„Маслосоюз“ повідомляє, що від 5. III. ц. р. платить своїм доставцям за 1 кґ. живої ваги птиці, льоко подвіря птахомясарні „М. С.“ у Львові, (вул. Декерта ч. 4):

Молоді кури I. кл.	1.00 зол.
Товщеві качки I. кл.	1.10 зол.

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення Редакція не відповідає.

ФАБРИКА ХЕМІЧНИХ ВИРОБІВ
О. ЛЕВИЦЬКА і С-ка
Львів, ул. Кордецького 51.
Тел. 60-04. ПКО. 503.881.
поручає власні вироби найкращої якости:
Пасту до взуття „Елеґант“ терпент.
Пасту до взуття „Елеґант“ воскову
Пасту до підлоги „Французька маса“
Віск комбінований до підлоги
Вазеліну до шкіри
Синку до білля
помадкову і коронову
Шварц до чобіт
Віск шевський
Смолу шевську

ЦІНИ ОГОЛОШЕНЬ

Ціни розуміються за одношпальтовий рядок (ширини 70 мм.) о висоті 1 мм. Висота шпальти 370 мм. За оголошення (кромі дрібних) в застереженому місци дочислюється 20%. Дрібні оголошення поміщуються по вплаченні належитости готівкою або почтовими значками.

Шпальтові оголошення

В рубриці: „Оголошення“	30 сот.
В тексті і в новинках	50 „
На першій сторінці	60 „

Дрібні оголошення по 8 сот. за слово. Перше слово і товстий друк числиться подвійно. Найменше оголошення (9 слів) 80 сот.

Сторінкові оголошення

На останній сторінці: 1/2 стор. 180·— зол., 1/4 стор. 90·— зол., 1/8 стор. 45·— зол., 1/16 стор. 25·— зол. В редакційному тексті: 1/2 стор. 280·— зол., 1/4 стор. 140·— зол., 1/8 стор. 70·— зол., 1/16 стор 35·— зол.

При кількаразовім анонсуванні даємо значну знижку

Видає й редагує Комітет У. К. О. — З друкарні „Графія“ Львів, Тиха 5 Тел. 2-83. — Відповідальний редактор Панталеймон Хитра.

Porto opłacono ryczałtem.

Рік XI. Львів, четвер, 12 березня 1936. Ч. 19 (918)

НОВА ЗОРЯ

Виходить 2 рази тижнево: в четвер на 8 ст. під неділю на 8 ст.
АДРЕСА: Нова Зоря, Львів, ул. Городзіцких ч. 2, І. п. - Тел. 105-72.

Передплата в краю: чверть-річно 6 зол., місячно 2 зол., Закордон. чверть-річно 9 золотих
Ціна числа 20 с.
Конто П.Ш. Львів 505.796

Події великої ваги

Промова диктатора Німеччини.

Засідання німецького райхстагу зачалося в суботу 7. III. о 12 год.: якраз в тім часі, коли німецькі війська вступили до Надренської Области. На засідання прийшли всі німецькі міністри і посли в бронзових однострояx. Дипльоматичні ложі обсаджені були до одного місця. Серед великого напруження виголосив промову канцлер Гітлер. Він сказав м. і.: Коли в 1918 р. скінчилася кривава війна, всі відтхнули з полекшею. Люди вслухалися в гомін засад 17 точок американського президента Вилсона, котрі обіцювали лучші часи. Повстав Союз Народів, що мав внутрішно зблизити народи. Німецький нарід повірив тим засадзм і всі ми стали жертвами тої фантастичної віри. Німецький нарід поніс найбільші страти в війні, котру завинив таксамо як інші народи. Версайський мир мав похоронити війни, та він став „смочим посівом" дальших конфліктів. Куди не глянемо, бачимо огонь внутрішних і зовнішних забурень. Напруження між народами дійшло до небувалих розмірів. Большевицька революція викопала пропасть між СССР і прочими народами. Зруйновано цілий світ надзмисловых понять. Здетронізовано Бога, зруйновано релігію й церкви. Заперечено взагалі істнування надземного світа і проголошено як одиноко реальне понуру дочасну дійсність. Впали цісарські й королівські трони і навіть не дозволяють про них згадувати. З другої сторони народи покидають демократично-парляментарні устрої і заступають їх новими державними концепціями. Рівночасно змінено й господарські засади. Тимчасом здивоване людство бачить, що Бог сходить на землю узброєний більше ніж колинебудь. Нинішні армії сягають міліонів і готовляться до війни в імя світової революції або в імя іншого кумира: „ніколи більше війни". Німеччина не винна, що до того дійшло. Зробили се ті, що рядили світом тоді, коли нас поневіряли. Франко-совітський договір се зломання льокарненських договорів. Супроти того Німеччина звільнена від обовязку додержувати договір про демілітаризацію Надренської Области і взагалі від усяких зобовязань. Мимо того Німеччина готова приступити до розмов в ціли забезпечення европейського мира. Ся промова Гітлера виїмково докладно оброблена.

Цікаві предложення Німців.

Дальше диктатор Німеччини Гітлер зробив ріжні предложення і то на основі отсих засад: 1) Німеччина готова порозумітися з Бельґією і Францією щодо невтрального пояса на засаді рівноправности. 2) Німеччина готова заключити договір про ненапад з Бельґією і Францією на 25 літ. 3) Німеччина годиться запросити Англію й Італію на ґарантів такого договору. 4) Німеччина годиться запросити також Голяндію на ґарантку того договору, оскільки Голяндія бажає собі того. 5) Німеччина годиться заключити летунський договір. 6) Німеччина може заключити договір про ненапад також з державами на Сході, навіть з Литвою, оскільки Область Клайпеди дістане автономію. 7) Німеччина готова вступити до Союзу Народів. 8) Німеччина надіється, що в скорім часі управильниться справа кольоній. Супроти того Німеччина відзискала суверенність і не має в Европі ніяких територіяльних претенсій. Німецьке правительство рішило розвязати парлямент і звернутися до народу, щоб він потвердив становище правительства. З черги премієр Ґерінґ відчитав декрет про розвязання парляменту і розписання нових виборів на день 29 березня с. р.

Як німецькі війська займали надренську землю.

Над Кольонією появилася ескадра зложена з 18 літаків. Рівночасно вступив у те місто баталіон 39 полку піхоти і відділ протилетунської артилерії. В тій самій порі відділи німецьких військ заняли міста Діссельдорф, Кобленц, Тревір, Мангайм і Людвігсгафен. До Майнцу вмашерував цілий полк піхоти. В Аквісґран (Аахен), стару столицю Карла Великого, вступив тільки невеличкий відділ німецького війська. Більшість німецьких військ сунула долиною Рену і коло Чорного Ліса. Вулиці всіх міст були богато прибрані гітлерівськими флягами. Німецький нарід скрізь витав оваційно своє військо, котре надходило при звуках орхестр. Вони грали військовий марш „Fridericus rex". Вмарш тревав від суботи в полудне до неділі рано.

До тижня Гітлер займе також Відень?

У своїй промові в „райхстагу" Гітлер ні одним словом не згадав про Австрію. Мабуть тому, бо в тій справі переговорює ще з Муссолінім. В публіцистичних кругах Відня ходять слухи, що Гітлер як заняв Надренію так до тижня займе також Відень.

Що кажуть у Франції про зірвання Льокарна?

Один визначний французький політик заявив у справі обсадження Надренської Области німецькими військами: „В той день наступив перший етап французько-німецького „зближення." Німецькі війська, котрі „символічно" вступили в Надренію, зблизилися до французьких військ." Заява Гітлера поділала в Парижі як бомба. Всі остовпіли. Французи добре знають, кілько Німеччина має війська. Недавно обчислив підполк. Фабри ред. часопису „Інтрансіжан", що Німеччина має тепер 800.000 до 1,000.000 жовнірів. Велике вражіння викликало се, що ґенеральний інспектор французької армії ґен. Ґамелен відбуває постійно наради з міністрами: війни, летунства, маринарки і з іншими міністрами та ґенералами.

Що сказав бельґійський міністр війни?

Бельґійський премієр ван Зелянд відбув нараду з міністром краєвої оборони Бельґії ґен. Девезом зараз після одержання німецького меморіялу в справі зірвання льокарненських договорів. Після наради мін. Девез заявив журналістам м. ін.: „Передовсім не треба тратити голови, бо нема до того причин." Вмарш німецьких військ в Надренію викликав дуже сильне вражіння і неспокій в Бельґії. Бельґійські ґазети пишуть, що обсадження Надренії німецькими військами унеможливлює вдержання безпеки бельґійської східної границі.

Сотик не завадить, а в біді порадить! каже наша пословиця, тому складайте свої ощадности в
КООПЕРАТИВНОМУ БАНКУ
„ДНІСТЕР"
ЛЬВІВ, УЛИЦЯ РУСЬКА ч. 20.

В місяць дешевої книжки

Нова большевицька пропаґанда.

В 3 ч. радянської ґазети „Наша Праця" (виходить в Коломиї, а печатається у Львові) на першій сторінці велике оголошення:

„Увага! Місяць дешевої радянської книжки! Від 15-го лютого 1936 р. Видавництво „Книжка" влаштувало місяць дешевої радянської книжки обнижаючи всі ціни на 30-70 відсотків. Спішіться використати цю нагоду набути дешево радянську книжку. Жадайте спеціяльних каталогів дешевого місяця радянської книжки..." Дальше йде адреса відомої здавна радянської книгарні у Львові „Книжка".

Спис-катальог тих книжок (друкований у друкарні І. Фрідмана, Львів, Сикстуська 2) має 5 відділів: 1) Повісті й оповідання (252 назви), 2) Соціялістична література (18), 3) Популярно-наукова література (28), 4) Ріжне (19), 5) Сільсько-господарська література (39). Разом є отже 356 назв. Коли розглянути ближче прим. белетристичний відділ, то побачимо, що на 101 всіх авторів у сьому відділі є: 58 комуністів-большевиків, 25 ріжних лівих клясиків та врешті 18 українських клясиків. З „европейських" клясиків аж 7 стоїть на індексі заборонених Церквою книжок, з решти авторів-клясиків вибрано до перекладу саме твори розкладові згл. соціяльствуючі. Такий самий „вибір" зроблено й з українських клясиків.

В відділі „соціялістична література" на 10 авторів аж 9 комуністів. Крім того в списі є 8 книжок зовсім безвірницьких, ex professo contra fidem.

Бачимо з того, що большевицьке товариство для розкладу европейської культури т. зв. „ВОКС" не дармує, а розкидує в нашу суспільність розкладові книжки не лише через „буржуйські" книгарні, але й через комуністичні. Що те саме робить „ВОКС", про се свідчать опаски, під котрими приходять книжки, опаски з повною адресою харківського відділу „ВОКС'а."

Крім накидування нам радянських видань, большевики взялися видавати дешеві книжечки, в яких пропаґується большевицькі гасла, але так хитро, щоб прокуратура не могла їх сконфіскувати. Я вже писав про такі видання в польській мові; отже тепер се лихо перейшло вже й до нас. Комуністична ґазета „Наша Праця" в 3 ч. пропаґує книжку „Стахановці — герої будівництва," що вийшла у Львові як переклад такоїж книжки в польській мові. Як пише „Наша Праця", згадана брошура „дуже гарно і докладно описує останні здобутки Рад. Союзу в ділянці шукання нових метод праці, вияснюючи положення робітників, умовини їхньої праці та їх відношення до соціялістичного будівництва." Ціна тої брошури (31 сторін 16⁰) дуже низька, бо всього 20 ґрошів. Є всяка надія, що таких „невинних" книжечок вийде більше, а всі во славу „бать-

ківщини робітництва СССР"... Бо не лише в Коломиї є Голуб, що ширить большевицьку макулятуру, але й у Львові неодного такого Голуба знайде...

Крім такої книжкової підлазки, большевики примінили ще й підлазку газетну. Большевицьких газет в українській мові виходить тепер щось 6 штук. Правда, відповідальні редактори тих часописів — чужинці (от прим. „Марія Перцович," мабуть Пфеффер з роду), правда, що мова тих „голубів" зраджує чужинців, хоч з апострофами й новим „академічним" правописом, та всетаки зведуть вони неодну просту і щиру душу.

Тимбільше й тимскорше зведуть, що поле підготовили їм радикали безвірницько-сектантськими статтями в „Громадському Голосі" та в славетній „Самоосвіті". Як зачуваємо, мають незабаром появитися інші видавництва, подібні до „Самоосвіти", лише з більше „націоналістичним" обличчям. Але з того, що одно з них буде редагувати чоловік близький до радикалів, а друге чоловік близький до пражських масонів, вилізає вже тепер, як шило з дірявого мішка, нова підлазка наших лібералів і безвірників. А відома річ, що лібералізм і безвірництво ведуть в большевицькі обійми. Доказом того хочби дружба Франції й Чехословаччини з большевиками. Якби ми були горячі християни, то не на нас большевики й безвірки нападалиб, а ми на них. Та коли ми вже пішли на те, що стоїмо мов ті абісинські армії в дефензиві, з усіх сторін окружені, то годі нам хіба потішатися дальшими „розважаннями й надумою", а треба негайно взятися до живої видавничої акції.

Така акція повинна піти в кількох напрямках. Отже 1) треба створити тижневик типу „Назустріч". Тяжкі місячники клясичного типу не сповняють тепер своєї ціли, подібно як мерзери не шкодять Абісинцям, бо годі їх в гори доставити. Тяжкі місячники можуть виховати е л і т у, але нам годі на ній обмежитися, коли хочемо бути „всім для всіх". Зрозуміли се націоналісти й заснували літературний т и ж н е в и к типу „Назустрічі" під назвою „Обрії" (наклад чотири тисячі!).

2) Треба створити католицькі літературні надгороди та Союз Кат. Письменників і Журналістів. Інакше все будемо пасти задніх, заглушені ліберальним „Туліж'ем". (Тов. Укр. Письм. і Журналістів).

3) Треба створити періодичне видавництво дешевих світоглядових і знанневих брошур типу „Самоосвіти". Періодичне, бо люди хорують на періодичність. Навіть дорогі видання, коли тільки виходять періодично, мають досить богато своїх постійних відбирачів. Періодичність витворює свого рода наліг, а відомо, що в налозі лекше сприймати враження. Крім періодичности й дешевости ті брошури повинні ще бути легко писані та популярні. Найкраща булаб для них белетристична форма.

4) Треба створити два белетристичні видавництва: одно дешеве грошеве (95 гр.) для широких кругів народу, друге дорожче, добірніше („клясичне") для інтеліґенції. „Українська Бібліотека" Тиктора на 37 досі виданих книжок має всього 11 гідних поручення, отже з того велика загроза для нас католиків. Треба отже конечно створити ще дешевішу періодичну белетристичну бібліотеку з кращим добром і популярнішим виданням. Подібно, як пропаґовану „Ділом" бібліотеку добірних белетристичних творів для інтеліґенції, мусять створити католики. В світовій і нашій белетристиці є богато доброго до вибору й до того цікавішого формою й сюжетом від пропаґованого „Ділом" масонсько-декадентського барахла.

Коли католики не виконають в якнайскоршім темпі всіх вище начеркнених завдань, то жде їх погром гірший від абісинського. Бо такий у світі закон, що виграє не той, хто гарно мріє й розважає, а той, хто швидко рішається й береться загарливо до праці. І коли досі—як писав де Местр—„католики спізнюються все на одну революцію", то вина тут у львиній мірі не злоби безвірників, а ледачости й неробства самих католиків. — А р а м і с.

З сойму

Про причини і вибуялість етатизму.

Підчас дискусії над буджетом державних монополів в соймі промовляв міністр торговлі і промислу ґенерал Ґ у р е ц к и й. Він обговорив міжнародне господарське положення в 1935 р. Відтак сказав про господарське положення Польщі в минулім році м. і.: Минулий рік приніс дальшу поправу господарського положення в Польщі. Поважно зросли промислові інвестиції і незначно зросла консумція села. Вказівка зросту промислової продукції піднеслася о 30% вище як була в 1932 р. Рівночасно зі зростом продукції зростало затруднення. Число робітників в легкім і середнім промислі виносило в 1933 р. 460.000, в минулім році це число дійшло до 535.000. Та безробіття потрохи спадає. Се не суперечить виводам премієра, котрий говорив про зріст безробіття. Бо треба розріжнити конюнктуральне безробіття від загального. Причина зросту безробіття се перелюднення села і скорий приріст сільського населення. Того приросту не може заняти ні село ні місто. Число затруднених тільки в великім і середнім промислі зросло від 1933 р. о 75.000 осіб. Оживлення в продукції та в інвестиціях спричинило зміну платень. Вправді спад цін означає погіршення конюнктури, але в тім спаді цін є завдаток будучої поправи. В інтересі загалу є, щоб ціни були низькі, а обороти великі і велика рентовність. Бо високі ціни і малі загальні обороти означають низьку оплатність всіх ділянок праці. А се спричиняє безробіття й обмежує обороти взагалі. Низькі кошти продукції уважаю одиноко доцільним способом поправи конюнктури. Устійнення платень і збільшення затруднення в промислі задержало спад цін хліборобських продуктів. Відповідні зарядження правительства причинилися до значної звишки цін годівельних артикулів. Внаслідок того і внаслідок знижки цін картелевих виробів мірило купної сили хліборобства значно піднеслося. Отже в сім році дається завважити невеличкий зріст сільської і міської консумції, як також деяке зменшення т. зв. ножиць цін. На селі можна завважити, що селяни купують рільничі машини більше як в роках 1932 і 1934. Правительство буде стреміти до того, щоб вдержати активний платничий білянс. Промислові ціни мусять бути в Польщі низькі тому, що життева стопа більшости польських горожан дуже низька. Збільшення консумції не може настати, як довго товари будуть дорогі. Знижкова тенденція торговельних цін обхопила всі ділянки торговлі. В торговлі дешевіють щораз то нові предмети. Деталічні ціни впали більше, ніж ґуртові. В деяких місцях консументи вже відчули знижку цін. Осередки, де ціни ще не впали відповідно, візметься під стислішу контролю. Богато говориться і пишеться про т.зв. е т а т и з м. Він повстав з того, що польська держава мусіла заспокоювати в часі війни богато найсуттєвіших потреб і то так скоро, що приватна ініціятива булаб не виконала того. Держава не могла чекати. Треба було ділати скоро. Друга причина етатизму та, що польська держава перебрала після заборців ряд підприємств величезних вартостей. Держава передалаб їх у приватні руки, якби вони могли їх перебрати. Трета причина та, що держава перебрала ряд підприємств, котрі приватні особи покинули на ласку долі. Держава перебрала ті підприємства на себе і вони зчасом стали її власністю. Є й інші причини втручування держави навіть без дійсних потреб. Я називаю се явище надмірно вибуялим етатизмом і уважаю його ш к і д л и в и м, бо неузасадненим. Правительство створило окрему комісію, котра мала на місці зібрати вибуялости етатизму. Вона зібрала великий матеріял, котрий тепер студіюють. Причина, що поширює надмірну діяльність держави, се діяльність декотрих публичних інституцій, котрі невиділені з загальної адміністрації, тільки провадять власну господарку. Вони поширюють свою продукційну і торговельну діяльність в розмірах неоправданих з господарського становища. Ті установи необтяжені ніякими публичними чинитьбами, ніякими загально-принятими ставками платень, ніякою рацінальною калькуляцією — творять конкуренцію заведенням торговельним, промисловим і ремісничим. Дальше сприяє етатизмови надмірна ц е н т р а л і з а ц і я. Деякі ресорти і центральні уряди роблять закупи для провінціяльних урядів! Така політика ослаблює господарське життя терену. Правительство стверджує ті перерости етатизму і стоїть на становищі, що невільно виключати приватної ініціятиви з публичного ринку. Держава не повинна виступати на торговельнім ринку як деталічний посередник і звужувати приватну продукцію та торговлю. Треба зачати боротьбу з господарською пассивністю суспільности і створити відповідну атмосферу, в якій виросталаб приватна підприємчивість. Очевидно сего не осягнеться самими правительственними декретами. В ділянці продукції звязаної з обороною держави не може бути мови про обмеження участи держави. Те саме відноситься до державних монополів і до інших важних підприємств. Позатим повинна розвиватися приватна підприємчивість. Їй треба дати певність, що держава не буде робити конкуренції. Богато дискутують тепер над т. зв. інтервенціонізмом держави в господарськім життю суспільности. Се явище загальне в світі. Клясичний лібералізм не дасться здійснити ні тепер, ні в найближшій будучности. Програма праці правительства проста й ясна: після усунення буджетового недобору правительство стремить до оживлення господарського життя.

За католиків в Німеччині

В центральнім орґані австрійських католиків „Райхспост" є телеґрама з Риму, котра доносить про поважний дипльоматичний конфлікт між епископською курією й берлінським правительством на тлі останніх численних увязнень, доконаних Ґестапом серед німецьких католиків, в тім великої скількости священиків. Німецький урядовий комунікат, котрий звідомляє про увязнення провідників німецької католицької молоді та потягнення до карної відповідальности також ряду священиків за мнимий звязок з комуністичною організацією, не переконав опінії про слушність увязнень, ні католицького Епископату, ні папської нунціятури в Берліні. Державний секретар Ватикану кардинал Пачеллі зажадав від папської нунціятури в Берліні урядового звіту про стан справи. Нунціятура зажадала в Берліні урядово, щоб її повідомили про матеріял, на підставі котрого власти видали приказ увязнення католиків. Рівночасно Ватикан зажадав від нунція в Берліні, щоб він домагався вияснень, чи дійсно має наступити зрівнання неопоганства з християнством у всіх справах і на публичних документах. Коли та рівноправність малаб дійсно наступити, тоді Ватикан мусівби зажадати охорони християнського віроісповідання і то також в адміністраційній области. Ватикан привязує велику вагу до відповіди, яку дістане від німецького правительства на свої конкретні питання. Ватикан, хотячи уникнути заострення ситуації, не домагається негайної відповіди, а демарш папського нунція має радше характер дипльоматичного питання в рамах істнуючого конкордату. Мимо того конфлікт має характер досить поважний.

„Людовий фронт" в Еспанії

Еспанський премієр Азана приняв делеґацію „Людового фронту". Вона вручила премієрови ряд домагань на письмі. Червоні товариші домагаються м. і.: повороту до праці і відшкодування для всіх робітників і працівників, що стратили працю з політичних причин; амнестії для політичних вязнів; поставлення перед суд тих, що брали участь в здавленню соціялістичного повстання в 1934 р.; усунення з армії офіцирів, що мають протиреспубликанські переконання; розвязання монархістичних і фашистівських організацій.

ОГЛЯД ПРЕСИ

„Небезпека для польськости"

чи протиукраїнський тактичний маневр?

Під повищим заголовком „Бюлетин Польсько-український" помістив статтю Кедрина, в котрій м. ін. читаємо:

„...Весь крик про українську небезпеку, котра загрожує „кресам", про „корчення польського стану посідання", про відступаючу, гноблену і неначеб вже навіть безнадійно загибаючу польськість супроти тріюмфуючих Українців, — весь той, повторюю, крик се... блеф. Се ніщо інше, тільки один з середників протиукраїнської нагінки, се тільки черговий тактичний маневр протиукраїнської пропаганди, маневр зрештою дуже наївний, призначений виключно для осіб, котрі цілком не орієнтуються в дійсним стані річей..."

Пригадавши українське положення в Польщі, автор каже, що ми (Українці) „склонні бачити в тих окликах радше свідомі кпини, ніж чесне бажання розглянути справи, котрі відносяться до співжиття обидвох народів"... „Одначе, пише автор, побіч політичних грачів, високо кваліфікованих спецїв від протиукраїнської нагінки... є пересічні також богато чесних Поляків, котрі нарікають на „корчення польського стану посідання"... „Чим отже можна пояснити їх нарікання?... Здається мені, що головні причини тих нарікань се: 1) заздрість, коли в котрійнебудь ділянці Українцям вдається щось здобути, що виказує вищість над анальогічною білянсовою польською позицією, 2) страх, що не вдасться зберігти тривко всього того польського стану посідання, котрий змонтовано тільки коштом механічного,— законами й розпорядками — зменшеного українського стану посідання, і 3) огірчення, що щораз важче надалі польський стан посідання розбудовувати коштом українського та що не мається ні середників матеріяльних, ні потенціяльної енергії, щоб заступити ті легкі здобутки — муравлиною творчою працею"... „Корчення" польського стану посідання виглядає так, що польська суспільність „наставилася" на такий апетит, якому і польський національний організм і ще більше — державний не всилі дати раду. Наступило прямо пересичення польського ринку"... „Взагалі все підтягнення себе василу до ролі не тільки господаря і володаря краю, а прямо неначе одинокого мешканця з виключно польськими національними потребами й аспіраціями, — то ціле наставлення на „національну державу" й „упривілеєний нарід" після Дмовского і Грабского в зіткненні з дійсністю мусіло зазнати потрясення."

Далі автор розглядає закиди польської преси під адресою польської суспільности, що вона інертна і т. д. і доказує, що вина тут по стороні системи державної організації, котра голосила, що держава і польський нарід се тавтольогія і що національні польські суспільні функції мають виконувати державні урядники.

„Того рода система, пише автор, довела до викривлення обох понять й обох чинників: і державного й суспільного... Так, як є, — інакше не може бути, а хто вимагає того „інакше" й обвинуачує „суспільні чинники", не покидаючи засади державної уніфікації й централізації, — в їх найгірших існуючих формах, й етатизації в зовсім карикатурних формах, — той не має права вимагати більшого прояву енергії, ніж проявляє її п. Грабик і товариші: у ї д а н н я м."

У відповідь на запит, „що діяти?", автор відповідає, що польський стан посідання мусить „скорчитися", бо він штучний, збудований на кривді Українців. Тут автор зупиняється на актуальній проблемі парцеляції польських поміщицьких маєтків і доказує нісенітність твердження, що се виключно „польська земля, що має перейти в „польські руки". Спротив польської суспільности проти спроб нормалізації вважає автор блефом, яким є крик про „українську небезпеку." Спротив роблять місцева адміністрація й місцеві санаційні діячі. „Санація тих відносин залежить виключно від правительства." „Правительство при теперішній структурі держави має величезні, просто необмежені можливости впливу на ті настрої після потреб, котрі диктує державна рація стану"... „Коли потравневі правительства мали відвагу „пацифікації", Берестя, Березу, на зусилля ломання старих польських політичних партій..., то чи в дійсності протиукраїнська потенціяльна сила місцевої польської суспільности аж така велика, що не можна зміритися з нею? Чи направду не можна адміністративного апарату вичистити і наповнити іншим духом, коли виховується весь нарід і державу? Се зусилля мусить бути підняте: мусять бути творені доконані факти, мусять бути ухвалені закони і видані розпорядки, мусить бути переведене ригористично їх виконання. Тоді й польська суспільність напевно погодиться з новим станом річей і навчиться думати трохи інакше."

Суспільність занепадає...

Про тілесну кару для злодіїв.

Виленське „Слово" принесло в ч. 36 з с. р. статтю п. з. „Сумний образ". Автор Ст. Ванькович навязує до промови міністра внутрішних справ Рачкевича в буджетовій комісії. Зміст: Міністр ствердив м. і. страшне розлюзнення в суспільности, упадок моральности, величезний зріст злочинности, поширення бандитизму навіть серед малолітних осіб. Тому автор статті не дивується, що коли спитали раз одного пана: „Що ви тепер робите", відповів: „Вистерігаюся злодіїв." Адже такі надписи є тепер не тільки на стінах залізничих стацій, але також в кімнатах ріжних публичних інституцій. Причина лиха се, по думці автора, зла виховна система так шкільної дітвори, як також дорастаючої молоді і вкінці має дорослих людей. В школі учитель не сміє не тільки вдарити ученика, але навіть поставити в куті. Зате поручається переконувати ученика про невідповідність злого поступку. Опір і впертість треба зломати силою. Суд тут нічого не поможе. Бо він малолітних злочинців або звільняє і віддає родичам на поправу, або завішує кару, або вкінці дарує кару на підставі амнестії. Дальше пише автор дослівно так:

„Вязниця зовсім не застрашує злочинців, бо там дають добре їсти, в келіях тепло, товариство дібране і веселе, а особи чутливого серця дбають про те, щоб були представлення, відчити, музика і щоб обильно заосмотрено найліпший стіл і свячене. Що вязниця не поправляє а радше більше псує, бо вязниця то академія з фаховими викладачами, про те всі знаємо. Щож отже має суспільність на свою оборону перед зростаючою злочинністю? Якої гальми треба ужити, щоб суспільности забезпечити спокій, певність майна і життя? Що зробити з людьми позбавленими всякої моралі і стиду, людьми, що кплять собі з суду і вязниць?"

„Є один, одинокий дразливий пункт, котрого діткнених всі бояться. А той пункт се власна шкіра. Тілесної кари бояться всі проступники. І се одинокий спосіб наховстання злочинности розвузхваленого злочинного елементу. Голос народа домагається впровадження тілесної кари, як одинокo успішної і то тим сильніше, що розпуста чим раз більше скріпляється."

Міг би хто закинути, що се ображує людську гідність проступника. На те автор статті відповідає:

„Коли поліція уживає гумових палиць при усмиренню юрби і се не ображує нічиєї гідности, то применення тілесної кари супроти вдичілих особняків тим менше може ображати честь, якої вони не мають. — Вязниці переповнені. Скарб, отже суспільність, платить грубо за удержання проступників, а скількість злочинів зростає застрашаючо та доходить до величезного числа засуджених, для котрих вже нема місця у вязницях.

Впровадження тілесної кари на основі судових вироків для деяких категорій проступків се н е о б х і д н і с т ь. Треба памятати, що спокійні й чесні горожани мусять дістати успішну охорону перед розпаношеною злочинністю. Нехай чесні і спокійні горожани дістануть також амнестію від кари злодіїв, ножівників і бандитів, на яку засуджені ті чесні і спокійні горожани".

П р и м і т к а Ред. „Н. Зорі": На нашу думку — помиляється шановний автор сеї зрештою дуже цікавої статті, коли думає, що буком можна піднести мораль суспільности. Публичні удари бука зроблять злочинців тільки більше обережними, хитрими та рафінованими, але не зменшать їх числа в низах. Зменшення числа злочинів під впливом різок можна сподіватися хіба в области таких злочинів як крадежі книжок в публичних бібліотеках, нищення книжок вирізуванням з них карток і т. п. Та се розуміється числом зникаючі злочини, хоч дуже прикрі. Піднесення моралі всеї суспільности мусить мати за передумову добрий п р и к л а д з г о р и. Кажучи виразніше: 1) Передовсім потрібне взірцево чисте духовенство, котре займалосяб не шовіністичним голюканням проти Українців, Білорусинів, Литовців і інших „інородців", але працювало дійсно в духовій области всім серцем своїм і всею душею. Розуміється, ми не хочемо сказати, що все польське духовенство поступає невідповідно, але фактом є, що в нім такий значний процент переповний духом ендецької партії, що се кидає також тінь на тих, що совісно сповняють свої обовязки. 2) Потому потрібне урядництво, котре в усіх дикастеріях шануваллоб закони (а ті закони мусять бути укладані дуже уважно, розумними людьми, без поспіху і не так масово як дотепер). До урядництва в найширшім розумінню того слова рахуємо також поліцію. Вищі власти не повинні вдоволятися видаванням зрештою гарних обіжників про поведення урядництва з суспільністю, але й постійно наглядати, чи ті обіжники виконують. В тій ціли треба піти по бюрах і постояти між публикою. І то не раз або два, але треба робити се систематично. 3) Щоб урядництво могло бути здорове, на те треба а) щоб його не було забогато, б) щоб на урядників принимати людей добірних, а не по протекції кого попало, в) щоб урядники не ходили голодні й задовжені. Коли урядників замало, то се далеко не так шкідливе, як коли їх забогато. — Щойно коли будуть створені услівя доброго прикладу для всього населення з г о р и, тоді можна думати про піднесення моралі всеї суспільности в низах. Без того всякі помисли щораз острішних кар скінчаться тільки ще більшим озвірінням злочинного світа. Правду сих наших слів доказує ціла історія Китаю: нема острішних кар як там і нема гіршого злочинства як там — розуміється в часах, коли занедбані духове життя й урядництво.

З РЕЛІГІЙНО-ЦЕРКОВНОГО ЖИТТЯ

Сповідь для українського студенства всіх високих шкіл у Львові відбудеться в храмі св. Юра в суботу 14 березня від год. 16-ої. В неділю 15 березня в год. 7·30 Служба Божа і спільне св. Причастя.

В Скалі над Збручем Марійська Дружина під проводом місцевого пароха о. І. Деревянка виставила пєсу „Золотий черевичок". Вистава перейшла з повним успіхом мимо перепон таки своїх людей, котрі намагалися перервати виставу криком.

Нові українські священики в Америці. До Ню-Йорку приїхали з Галичини оо. Дмитро Гресько й Олекса Крохмальний. Оба скінчили богословські студії в Станиславові й відбули дволітну священичу працю в Галичині. — З Ужгороду на Закарпатті приїхав до Чікаґа новий місіонар о. Теодор Палінкаш ЧСВВ.

Рим.-катол. катовицька дієцезія обходить с. р. 10-ліття свого існування. Першим катовицьким епископом був теперішний кардинал примас Гльонд, другим еп. А. Лісєцкий, тепер епископом в Катовицях є Ексц. Станислав Адамский. Катовицька дієцезія має 1,280.000 душ. За 10 літ збудовано в ній 39 костелів і зачали будувати 7. Католицька Акція має 664 відділів з 46.000 членів. Понад 400.000 вірних є в церковних брацтвах і товариствах. Вони творять т. зв. Внутрішну Місію дієцезії. За 10 літ дієцезія видала 335 священиків, 300 монахів і 826 монахинь. Еп. Станислав Адамский видав обширний пастирський лист з приводу 10-ліття дієцезії, в котрім подає всі ті дані.

„Найгарніший чоловік мого покоління". Так називається книжка про брата Альберта. Написав її польський письменник А. Новачиньский.

У Варшаві появився новий православний орґан в польській мові п. н. „Gazeta Prawosławna, pismo popularne dla miast i wsi". Та ґазета має виходити два рази на місяць.

Чехословацький епископат на своїй останній конференції затвердив орґанізації Католицької Акції в Чехословаччині.

„Астру", Союз гр.-кат. студентів Румунії, на своїм зїзді рішив зміцнити Католицьку Акцію між студенством, розбудувати католицьку пресу й обговорив справу церковної Унії в східно-европейських краях.

В Семигороді православні часописи почали нагінку на все, що католицьке. Католикам закидають навіть порозуміння з мадярським правительством. Православні не перебирають в засобах.

В Югославії брак священників. „Осservatore Романо" повідомляє, що в загребській архидієцезії бракує 300 священиків.

Німецька влада заборонила німецьким горожанам брати участь в міжнародній виставі католицької преси в Ватикані.

О. Гортен, німецький домініканин увязнений нім. поліцією під закидом валютових надужить, помер у вязничній лічниці того самого дня, коли запав вирок увільняючий його з вязниці. О. Гортен був невинний.

Кардинал Вердіє, архиепископ Парижа, візвав усе французьке духовенство, щоб не брало участи в передвиборчих зборах.

В Парижі відбувся зїзд „Соціяльної Унії Католицьких Інжинірів Франції". Головне завдання Унії — апостолят в фахових кругах. Унія існує 30 літ. Тепер має вона 8.720 членів.

В Злуч. Державах Півн. Америки католицькі колеґії й університети мали в 1935 р. 113.230 студентів і 9.757 професорів.

Патріярхом Александрії вибрано Николая, митрополита Гермополійського.

З Пекіну повідомляють, що в м. Шінтсієн китайські бандити схопили католицького місіонаря о. Г. Келнера. Бандити жадають за нього 50.000 долярів окупу.

Зїзд Католицької Преси

Скликаний КАП-ом зїзд катол. преси відбувся у Варшаві 3 і 4 с. м. в салі Катол. Дому. Прибуло понад сто редакторів, переважно духовних, кілька делеґаток і кільканацять делеґатів світських.

Перший реферат п. з. „Просякання безбожництва в Польщі" прочитав о. Урбан Т. І., редактор „Оріенсу". Атеїзм — по словах прелеґента — стався тепер боевим. Під впливами комуністичними і масонськими з заграниці утворилися в Польщі вільнодумні товариства, що провадять буцімто освітню, як також видавничу діяльність (часописи: „Вільнодумець Польський", „Вільнодумні проблиски", „Піонір" і ін.), мають укриті субсидії й навіть акційну спілку. Метода їх — наклепи й демаґоґія, що числить на безкритичний, байдужий і радше чуттевий ніж узасаднений католицизм; натомість не має опрокинення аргументів катол. апольоґетики. — Вислідом безбожної діяльности в нас між іншим поява щораз то нових перекладів з совітської літератури, прихильні репортажі з подорожей по СССР. — Одинокою зарадою може бути утворення катол. централі, що уважалаб на ті наклепи, збивалаб їх у пресі і навіть правно покликувалаб до відповідальности авторів. При тім треба поглибити знання катол. засад між інтеліґенцією, утворенням напр. богословських (апольоґетичних) факультетів, доступних для мірян обидвох полів.

В черговім відчиті еп. Адамский виказав загрозливий стан шкільництва (школа релігійно мішана, коедукація, зменшування годин релігії).

В дискусіях забирали голос: ред. Мацкевич з Вильна, о. Урбан (збивав закиди буцімто нешкідливе для польського загалу ширення безбожництва між нац. меншинами), прел. Качиньский, дир. КАП-у й інші.

Від наших були: ред. „Місіонара" о. П. Борис, ЧСВВ, о. ігум. П. Пушкарський, о. М. Когут від „Н. Зорі." — (А-к).

Катол. пресове бюро в Болгарії

Нечисленні розмірно католики в Болгарії щораз більше енергійно працюють над закріпленням і поширенням католицьких ідеалів. Недавно зорганізували вони в Софії католицьке пресове бюро. Воно має збирати всі вістки про католицьке життя з болгарської преси, коментувати і поширювати їх, в разі потреби має простувати неправдиві інформації. Крім того має збирати пропагандивний матеріял для заслуженого католицького болгарського тижневика „Істина". Болгарське католицьке пресове бюро міститься в Софії в домівці товариства „Про Орієнте".

Справа ритуального убою

Адміністраційна комісія сойму радила над скасуванням в Польщі жидівського ритуального убою. Відповідний законопроект внесла до сойму посолка Присторова. На засідання комісії запрошено двох знатоків, кс. Тшецяка і рабіна Рубінштайна. Прибув тільки перший. Рабін прислав заяву, котру відчитав предсідник комісії посол Дух. Крім того були на засіданню авторка законопроекту пос. Присторова, богато послів і сенаторів, в тім кілька жидівських послів. Референт законопроекту пос. Дудзіньский так аргументує внесок посолки Присторової: Треба створити умовини п о п л а т н о с т и для годівлі худоби. Ціна волового мяса для споживача виносила в 1935 р. коло 1·46 зл. за кг. За одну штуку рогатого скота (коло 500 кг.) малосяб дістати коло 486 зл. Се доволі висока ціна. Нажаль хліборооб-продуцент одержує коло половини згаданої суми. Причина того: зла орґанізація торговлі мясом внаслідок довгого ряду посередників. Кожда штука рогатого скота обложена ріжними оплатами і податками громадськими і жидівськими віроісповідними. Ритуальний убій полягає на тім, що різник острим ножем перетинає артерію, дишицю і пролик на те, щоб звіря докладно викровавилося. Задну часть уважають Жиди за трефну і продають її християнському населенню. Та й перед бувае не все кошерний. Нпр. коли звіря підчас різання порушиться, коли до рани впав волосок, коли звіря має зломану ногу або ребро — тоді ціла штука йде на продаж християнам. Зате коли звіря хоре на сухоти або іншу хоробу, то не трефне. Також нічого не шкодить розбирання звіряти на брудній підлозі. Ритуальний убій не позволяє брати мяса до холодільні. Він змушує жидівське і християнське населення уживати мяса свіжого, недозрілого, з високим відсотком води. Крім того ритуальний убій збільшає терпіння звірят, бо не позволяє приголомшити звірята перед убоем. Найважніший аргумент проти ритуального убою се його протигосподарське значіння. В 1933 р. убивали ритуально 1,372.504 штук худоби. Жидівська віроісповідна громада брала оплати, які доходили до 13 зл. за штуку рогатої худоби. Крім того вбито 2,372.709 штук овець і телят. Коли взяти пересічно по 8 зл. за штуку рогатого скота і по 3 зл. за телята і вівці, то виходить, що хлібороби в Польщі платять річно 18,098.159 зл. податку на жидівські кагали. Крім того кошерний різник каже собі платити більше як звичайний. Та ріжниця виносить при більшій штуці 4 зл., при телятах і вівцях 2 зл. Се дає нове обтяження в сумі 10,235.444 зл. Разом з оплатою на кагали 28,333.593 зл. Ритуальний убій нищить частинно шкіру і дае 10.911.684 зл. страт, — нікому непотрібних. Тому Польща мусить ввозити скіри замісць вивозити. Крім того ритуальний у б і й м а р н у е частинно або зовсім кров убитих звірят. Се дає знов страту коло міліона злотих. Коли додамо всі цифри, то одержимо 69,050.625 зл. непотрібних страт. До того треба дочислити ще інші менші страти так, що фахівці начисляють всіх страт на 70 міліонів злотих. Відтак референт обговорив подрібно поодинокі параґрафи законопроекту. — З черги посолка П р и с т о р о в а широко аргументувала свое внесення. Скасування ритуального убою домагається людяність, кишеня польського населення і гіґієна. Бо уживання свіжого мяса спричиняе у людей хорування на артретизм і ріжні інші недуги. — Після того була дискусія. Жидівський посол З о м м е р ш т а й н твердив, що знесення ритуального убою нарушуе жидівські релігійні приписи і тим самим противиться конституції. — Віцеміністр освіти кс. Ж о н г о л л о в и ч поставив внесення, щоб поробити зміни в редакції закону в тім напрямі, аби Жиди могли убивати звірят ритуально тільки для власного ужитку. — Зчерги промовляв запрошений знаток кс. Т ш е ц я к. Він твердив м. і., що ні Мойсеєве право, ні біблія нічого не говорять про спосіб убивання звірят. Отже ритуальний убій не має ніякого обоснування ні в біблії, ні в Мойсеєвім праві. — Представник мін-ва рільництва п. Я б л о н о в с к и й заявив, що те мін-во е за знесенням ритуального убою, бо воно переконане, що ритуальний убій спричиняе мясний монополь і знижуе ціни рогатого скота. — Також представник мін-ва торговлі і промислу п. В о й т и н а заявився за скасуванням рит. убою. Після дискусії відбулося голосування. — Представник Української Парляментарної Репрезентації др Троян заявив, що буде голосувати проти законопроекту, бо він нарушуе конституцію. — Вкінці законопроект принято проти трох голосів: двох українських послів й одного жидівського.

Політичний гумор. Кажуть, що Жиди з огляду на двох українських послів, котрі в комісії голосували проти внеску п. Присторової, мають виїмково вилучити Барана від ритуального убою. („Dziennik Polski" з 8. III. 1936 ч. 68).

Політичний гумор. На твердження знавця кс. Тшецяка, що закон Мойсея зовсім не предвиджуе ритуального убою, жидівський посол Зоммерштайн мав заявити: — „Бо Мойсей не знав, що Жиди в Польщі можуть на тім інтересі заробляти по 70 міліонів зл. річно."

Гумор. — В книгарні. — Служниця: Моя пані просила, щоб ви дали вальчик Шуберта. — Чи на 4 руки? — Що ви собі думаєте. Чи моя пані малпа?

ОСИП НАЗАРУК 38)

ROMA AETERNA

Вічний Рим — Апостольська Столиця

V. До церкви Св. Петра.

Не відважився продовжати того трудного й коштовного діла ряд наслідників папи Николая V: ні Калікст з роду Борджія, ні Пій II з роду Піккольоміні, ні Павло II з роду Барбо, ні Сикст IV з роду Делля Ровере, ні Іннокентій VIII з роду Чібо, ні Александер VI також Борджія, ні Пій III знов з роду Піккольоміні. Аж як на папський престол вступив Юлій II з роду Делля Ровере, з того самого, що папа Сикст IV, він почувся на силах взятися до великого діла.

Св. Отець Юлій II переглянув передовсім богато плянів, зроблених вже передтим, як також нових. І слушно припав йому до вподоби найкрасший і найбільш величавий плян, котрий виготовив мистець Б р а м а н т е. І знов зачалися спротиви проти остаточного буреня задної части святині св. Петра. І брали в тих спротивах участь навіть кардинали, бо всім було жалко розставатися з високо шанованою памяткою. Та енергійний папа Юлій II наказав збурити до решти стару святиню і в суботу 18 квітня 1506 року положив угольний камінь під будову нової. Кладучи його, мабуть не сподівався, що будова її потреває півтора століття і що папи матимуть з нею дуже великі клопоти, бо кождий новий будівничий схоче її будувати на свій лад.

Великий будівничий Браманте, котрий уложив плян будови церкви св. Петра, будував її сам вісім літ, то є аж до своєї смерти. Він будував скоро, бо довів чотири головні філяри (під банею) аж до висоти ґзимсів і замкнув луки між ними і ще висше положив головний ґзимс під величаву баню. Тай помер. А його протектор Юлій II помер рік передтим.

І тепер зачався танець з будівничими. Клопіт з ними був великий якраз тому, що до кермування тою величавою будовою брали папи найлучших майстрів. А великі майстри мають звичайно великі примхи й бувають дуже вперті й кождий з них хоче будувати по своему пляну. Так було й тут.

Основою пляну будівничого Браманте в будові нової церкви св. Петра був г р е ц ь к и й х р е с т, то значить хрест з 4 рівно довгими раменами. Над місцем, де вони перетиналися, мала підноситися величава баня, сперта внутрі святині на чотирох філярах. Довкруги тих чотирох філярів мала бути збудована нава в чотирокутник, на раменах заокруглена. Над нею мали бути менші бані. В бічних навах мало бути вісім галь, а на рогах високі вежі. Кожда з тих частин становила для себе будову, але все те разом становило гармонійну цілість внутрі і назовні. Так плянував Браманте.

Його наслідник в кермуванні будовою Юліян да Сангалло видержав на тім становищі тільки півтора року і зрікся його. Тоді папа покликав на його місце славного мистця Рафаеля. Він мав тоді всего 31 літ і велику славу, але досвід його не був ще великий. Рафаель, замість продовжати те, що зачав Браманте, змінив його плян і в основу будови поклав хрест латинський, котрий має одно рамя найдовше. Через те головна нава церкви мусіла бути значно продовжена в напрямі до головного входу.

До буржуазних забобонів

Знов вертаються червоні товариші...

З царства антихриста надходять дивні вісти. Вони голосять, що червоні товариші вже до самого споду випробували „прекрасні ідеали" Карла Маркса і—назад вертаються до „буржуазних забобонів." Про їх поворот до „буржуазних забобонів" у шкільництві ми вже писали. Отже наші читачі знають, що в СССР ученики вже не мають права екзамінувати прилюдно своїх професорів, а самі мусять „здавати" іспити, зовсім як було за царя „кропийці" і як е у всіх краях, де панують „буржуазні забобони". Значить, „поступ" на тій области не вдержався.

Потому наспіли вісти, що в СССР заведено знов чини ґенералів і маршалів та всякої иншої „треклятої офіцирні" разом з золотистими пагонами, ордерами, денщиками і т. д., точно так як було за царя-батюшки, тільки з іще більшим ригором. Значить, і на тій области „поступ" не вдержався. Червоні ґенерали ходять уже в новеньких одностроях, їх денщики чистять їм чоботи й черевики „на глянц", словом — зовсім як у буржуазних країнах „нерівности й визиску пролетаріяту."

А тепер надходять ще дивніші вісти: що червоні товариші вертаються до „буржуазних забобонів" навіть в области посідання й ужиткування земельних господарств!... Тяжко повірити в таку „штуку", бож се свідчилоб про цілковите відступство від засад комунізму.

Як відомо, червоне начальство наказало було сколективізувати дослівно все: від землі почавши, на конях, коровах, вівцях, свинях, кріликах, курках скінчивши. Навіть пчоли були „удержавнені" — і відповідно до „прекрасних ідеалів" Карла Маркса хліборобам остро заборонено мати навіть оден власний улий. Словом, все стало „державним". І були державні люди, державні землі, державні безроги, державні гуси, державні яйця і державні пчоли. І тоді настав „блаженний час", в котрім большевицька преса писала про „головокруженіе главъ отъ успѣховъ коллективізаціи и централизаціи сельскаго хозяйства"... А наші большевички в Галичині радісно викрикували, що в СССР нема вже „ніякого безробіття", бо там — все державне. Ну й утіха була велика, що — мовляв—„без божої помочи таки завели рай на землі", по науці Маркса, Леніна і Сталіна.

Писали, писали, писали про той „рай" з удержавненими пчолами—і нараз перестали ним чванитися. Мов води в рот набрали. Поза кордонами червоного царства трудно було зміркувати, що там властиво сталося, що так несподівано замовкла самохвальба червоних „добродіїв людства." Трудно тому, бо все, що відтам печатане надходить, мусить там перейти остру цензуру.

А тепер мов перун з ясного неба наспіла вістка, котра голосить ні менше, ні більше, тільки ось що: „Государство передасть въ пользованіе колхозамъ нав'ѣчно 400 милліоновъ гектаровъ земли"...! Ба, в слід за тою вісткою наспіла ще дивніша,—що „государством признано право вѣчнаго владѣнія на землю и за отдѣльнимъ земледѣльцемъ..."

Протираємо очи, чи добре ми читаємо, чи не привиділося нам таке диво? І мимохіть приходять на думку питання: А деж „випробувані" засади комунізму, котрий мав принести „рай" на землі?! А щож буде тепер з удержавненими пчолами? То вже не вільно вносити жалоби до червоного міністерства, як котра удержавнена пчола вжалить невинного чоловіка? Що властиво сталося? Де дійсне жерело і причина таких неймовірних змін?

Помалу за вістками про „вѣчное владѣніе" зачали просякати й вісти про причини такої несподіваної зміни. Одначе ті вісти доволі баламутні, або — як кажуть тамошні — „сумбурні". Одні голосять, що червоні товариші просто хочуть надути „гнилий буржуазний запад" на грубшу позичку „треклятого капіталу" — й тому оповістили про „вѣчное владѣніе". Другі пишуть, що вони й без позички на заході мусіли се проголосити, бо мужик просто покинув і землю й удержавнені пчоли і перестав робити: нехай „учена" влада сама оре, сіє і збирає на тім, що придумала по „прекрасним ідеалам" Карла Маркса. Тоді скоренько показалося, що ріжні машини, трактори і комбайни без мужика ні хліба, ні вигодованого скота на мясо не дадуть. Тай прийшлося, спустивши ніс, назад „віддержавнювати" і людей і землю і худібку і навіть пчіл, котрі до сеї пори мабуть не знають, що їх большевики „удержавнили." Хоч і вони сараки чули на власній шкірі, що були „удержавнені", бо тоді ніхто за них не дбав—і вони гинули масово. Та тепер все вже назад „віддержавнене" — по указу начальства, точно таксамо, як було недавно „удержавнене". Словом, дійшло до того, що тепер вже всего можна сподіватися. Може навіть здивовані люди перечитають колись, що „по указу начальства" треба зараз повірити в правосл. релігію, а хто не хоче, того буком, плетнею і нагайкою по голові. А якже булоб тоді з відомою максимою „дорогого учителя пролетаріяту" Карла Маркса, котрий учив і поучував, що „релігія се опіюм для народа"...? Большевицькі учені можуть якстій доказати, що се „пізніша інтерполяція", вложена в прекрасні твори Карла Маркса „продажними буржуазними редакторами"...

Та хоч у дивнім червонім царстві все можливе, то вірити основним змінам большевизму і большевиків не вільно. Якась нова хитрість криється в їх нових зарядженнях. Покійний В. Липинський писав і говорив, що большевики заки впадуть вистроять ще не один „куністштик". А він добре знав большевиків і большевизм.

Отже всякі вісти про основні зміни большевизму треба приймати з великою обережністю. І треба довго виждати, заки можна буде виробити собі думку про те, що властиво криється в нових посувах большевицьких політиків... А. Ч.

Користайте з нагоди!

49 книжок за 34 зл.

(разом з пересилкою)

Ціни такі низькі тільки в березні. Пізніше ціни будуть значно висші.

В нашім комплеті є й дорощі книжки як Роксоляна (12 зл.), Борці за Церкву (4 зл.), Венеція (3 зл.), Гр.-кат. Церква й укр. ліберальна інтеліґенція (3 зл.), Преса (3 зл.), Основи соціольоґії (3 зл.), Спіритизм (2 зл.), Недільний дзвін (2 зл.), й 41 інших. Тепер всі ті книжки значно дешевші.

Замовляти в Адміністрації „Нової Зорі", Львів, ул. Ґродзіцких 2.I. п.

Закладайте католицькі бібліотеки!

Коли Гітлер розпічне війну?

Що сказав про се визначний журналіст.

Люї Фішер пише про се в 10 ч. журналу „Die Neue Weltbühne": Найбільш досвідчені обсерватори кажуть, що в першім півроці 1936 р. зброєння Німеччини буде ще кріпшати та щойно в липні в браку грошей, зачне меншати. Технічний апарат продукування літаків, гармат і танків осягне в сім році найвисший стан і повну готовість. Не перешкодить тому ні брак грошей, ні брак харчів. Тільки з виправленням війська Німці сего року ще не будуть готові. Деякі фахівці кажуть, що се станеться в 1937 р., инші, що в 1938, а ще інші, що аж в 1939 р. Винаходи й уліпшення німецьких хеміків і техніків викликають загальний подив світа. Нпр. незабаром Німеччина буде в силі обслуговати всі свої мотори без імпорту чужих оліїв. В лябораторіях сильно працюють над винаходом намістнів зеліза, сталі, бавовни і сірки. Початок нової великої війни буде залежати від того, чи Гітлер позискає союзників скорше чи пізніше. Богато е знаків, що Японію вже позискав до таємного союза.

Лікарський фейлетоник.

Недискреції людського організму

На таку тему Др М. Дзерович виголосив реферат в салі ґімн. СС. Василіянок при вул. Длуґоша 17, дня 5 III с. р. Реферат був дуже цікавий, приступно виголошений та ілюстрований світлинами. Головні думки реферату: Людина старається укривати свої уломности й хиби. Кождий старається скрити також своє психічне я. Се зовсім природне. Та не можна укрити своїх хиб перед лікарем. Досвідчений лікар бачить все. Бо сам організм людини недискретний. Люди ріжняться між собою не лише виглядом лиця, але й будовою організму. Людей можна поділити на ґрупи. До поодиноких ґруп належать люди з подібними тілесними й духовими прикметами. Збір характеристичних прикмет якоїсь ґрупи людей називається в медицині конституцією тої ґрупи. Лікар мусить знати, якої конституції е дана людина. Тоді він може не лише знати, на що нездужає та людина, але й передбачити, які недуги можуть вчіпитися її в будуччині. Бо певні недуги люблять певні конституції. Медицина ділить людей на 4 головні типи: 1) респіраторійний. Характеристичні прикмети людей, що належать до того типу такі: великий ніс (дірки), ґруба гортанка, величезна ґрудна клітка. Люди того типу нездужають головно на роздуття легенів і хороби серцевого мязня. 2) Тип діґестивний. В людей того типу переважає черево. Ґрудна клітка мала. Сей тип найбільше пристосований до обставин нинішного життя (головно сидячого). Люди того типу нездужають на опасистість, цукровицю, мають недомагання артретичні. Се люди найбільше духово чинні, розуміється поки недуги не зможуть їх психічної сили. 3) Тип мускулярний. Характеристичні прикмети: Великий ріст, розвинений кістяк, сильні мязи. З того типу людей більшість дуже лагідна, добродушна, а меншість найбільші злочинці, яких тяжко поправити. Терплять на недуги кровокруження, головно серця. Бо вони зуживають богато енерґії серця для ношення свого тягару, тому й часто кінчать на недуги серця. 4) Тип церебральний (мозковий). Характеристичні прикмети: великий, розвинений череп, мізерне тіло. Люди того типу незвичайно здібні. З того типу рекрутуються непересічної здібности умові робітники й артисти. До кождого типу долучуються спеціяльні недуги. Лікар може передбачити, яка недуга загрожує людині. Він може сказати, що має робити чоловік, щоб охоронити себе перед недугами, котрі на нього ждуть в даній конституції. — В дискусії забрав голос о. І. Назарко: Подібно до лікарів священики ділять людей на типи, одначе в ділянці совісти. Католицька мораль і моральна казуїстика дають певні норми і можність поділу. Які загальні норми знає медицина? Друге питання: Як ставиться расизм до проблеми конституцій? — Др Дзерович: Медицина ломить собі голову над справою норми. Се питання дуже трудне. Між типами е переходи, перемішання і т. д. Властиво нема чистого типу. А нормальний тип людини се тип, що стоїть на границі всіх типів. Таксамо е ріжні переходи щодо психічних типів. Щодо расизму, то Німці вийшли з заложення, що нордійська раса має найвартніші прикмети. І дійсно нордійська раса дала найбільше людей, що стоять на верху всіх наук, мистецтва й инших ділянок творчости. Та тут могла ділати також почва, яка дозволила расі вибитися. — Виклад скінчився в год. 8·15 вечером. Салю виповнило головно жіноцтво.

ЛІТЕРАТУРА — НАУКА — МИСТЕЦТВО

Польський лист про українську Церкву з XII ст.

ЗМІСТ: Як знайдено лист у Римі. — Що там написано про нашу Церкву. — Коли написано той лист. — Тодішня ситуація в Києві — виїзд Митрополита Михайла. — Закиди нашій Церкві. — Византійські практики в ній. — Се завели Митрополити з Византії в XII столітті.

Єзуїт Альбертранді, що при кінці XVIII ст., а саме в 1790 р. збирав у ватиканській бібліотеці в Римі матеріяли для Короля Станислава Авґуста, потрібні до написання історії Польщі, знайшов між іншими один дуже цікавий документ для нашої історії. Має він таку назву: „Лист Матея, Епископа краківського, до св. Бернарда, опата кляревальського. Про потребу навернення Русинів."[1]) Се письмо написав Матей Холєва, краківський Епископ (1143—1166), один з найбільше образованих людей у тодішній Польщі. На листі нема дати і треба щойно зі змісту самого письма викомбінувати її.

В листі пише Епископ разом з комесом Петром (про нього буде мова нижче) після горячих поздоровлень таке (подаємо в перекладі):

„Ваш улюблений син, маґістр А.[2]), радився нас у Вашім імені, чи мігби хто викорінити безбожні обряди і практики Русинів. Мігби хтось, Пане, мігби, але мігби лише той чоловік, на котрім спочиває богата ласка. Та ми вповаємо в Господі Ісусі (II Солун. 3, 4), що якби опат кляревальський був тут, то мігби зробити се добро. Бо сей руський нарід, що величезним числом дорівнує звіздам, не держиться засад правовірности та не зберігає правил правдивої віри, не зважаючи на те, що поза католицькою Церквою нема місця на правдиву жертву (св. Августин). Та не лише в жертві Тіла Господнього, але і в легковаженні подружних звязків, перехрещуванні та в інших Тайнах Церкви, як відомо, блудять. І так ріжнородними блудами, ба навіть єретичним перекрученням, набутим від початку свого навернення, Христа визнають лише словами, а вчинками цілком заперечують. Бо той нарід не хоче бути подібний ані до латинської, ані до грецької Церкви, але окремо відділений від обох Церков, і не належить до спільноти ніякої з них, через принимання св. Тайн."

Далі просить Матей, щоби св. Бернард конечно прибув до Польщі, бо навіть у Польщі й у Чехії, а не лише на Руси, „що є мовби окремий світ", є богато непорядків і зла в церковнім житті. Вірить у його проповідничу здібність, яка знайде послух на Руси — більше як колись Орфеєва й Амфіонова. Закінчує тим, що він і комес Петро, впрочім і ціла Польща чекають на приїзд св. Бернарда і свідчиться Богом, яке щире те бажання.

Такий зміст листа. Коли його написано? Згрубша означують час його повстання роки, коли на краківськім епископськім престолі сидів Матей, себто, що лист написаний не скорше, як 1143 або 1144 (джерела ріжняться щодо року вступлення на престіл Матея)[3]) й не пізніше його смерти, що випадає на рік 1166.[4]) Та можна й точніше означити рік написання листа. А саме комес Петро, згаданий у ньому, се Петро Власт, наймогутніший у ті часи польський маґнат. Він походив зі Шлеська. Величезний свій маєток зуживав на будову й вивінування монастирів і церков. І таким способом причинявся до поширення й укріплення християнства в Польщі. Та в той час, себто в 1140-их роках, ішла в Польщі боротьба між сеніором (на основі статуту Болеслава Кривоустого), Володиславом II („Вигнанцем"), а юніорами. Князь сеніор мав по своїй стороні небогато приклонників, та між ними був і Петро Власт. З невияснених добре причин (мабуть через особисту антипатію княгині Аґнети, жінки Володислава, до Петра Власта) князь силою схопив свого сторонника Петра, обвинуватив його за таємні зносини з юніорами, осліпив і вигнав з краю. Сталося се при кінці 1145 року.[5]) Очевидно, лист не міг бути написаний пізніше, як 1145 року.[6]) Ще одну вказівку маємо, що лист написаний якраз того року, себто 1145-ого. А саме в листі пишеться, що Русь віддалена від обох Церков, католицької й грецької, а се можна було сказати щойно тоді, як київський Митрополит Михайло покинув Київ і виїхав до Царгороду. Се сталося внаслідок непорозумінь між ним і Князем, якраз в році 1145.[7]) Таким чином лист повстав у 1145 році.

Сей рік в нашій історії незвичайно важний. В той час в Україні були два політичні осередки: Київ, де княжив Всеволод Святославович з чернигівських Ольговичів — і Галич, де панував князь Володимирко. Про церковне життя Галичини й загалом західних земель не знаємо нічого ближчого — не маємо навіть вістки, чи була й де була в ті часи епископська столиця й можемо хіба догадуватися, що в Перемишлі. Зате в східній Україні 1145 рік зазначився дуже поважно в церковних відносинах. А саме Митрополит Михайло, найправдоподібніше Грек, покинув — як уже згадано — Київ і поїхав до Царгороду. Чому? На се наші джерела не дають точної відповіді, але можемо догадуватися, що причиною були напружені відносини між Князем, котрий заступав місцеві інтереси, й Єрархом, що все робив по волі Царгороду. Напруження було сильне, бо Митрополит наложив навіть рід інтердикту — заборону відправляти богослуження в св. Софії. З пізніших подій знаємо, що Епископи Українці були проти гегемонії Византії й се довело до поставлення Митрополитом Клима Смолятича (1147 р.) без згоди Патріярха. Що такі пляни були вже й у 1145 році й що тому митр. Михайло покинув Київ, на се вказує якраз лист Матея, який зазначує, що нарід руський „не хоче бути подібним ані до латинської, ані до грецької Церкви, але окремо відділений від обох Церков, і не належить до спільноти ніякої з них через принимання св. Тайн." Як бачимо, се був якийсь акт, що в очах правовірних обох Церков був чимсь якби схизмою чи ересю — а таким могло бути лише зірвання звязків з Патріярхом (бож св. Тайн уділяли важно Епископи й священики силою свого висвячення, а їх від Церкви не відлучено).

Та се було хвилеве непорозуміння й воно не могло ще вплинути на зміну в церемоніях української Церкви в порівнянні з попереднім часом. Отже Матей у своїм листі малює стан нашої Церкви такий, як він до того часу витворився. Як ми вже бачили, змальовано його в чорних красках. Стан нашої Церкви рівняє автор листа майже з єретичним, закидаючи їй пустий формалізм— визнавання Христа словами, без правдивого життя з віри й ласки. Очевидно надто чорні краски в тім малюнку треба розуміти так, що українська Церква вимагає великої праці над Нею — отже се змальовано для спонукання св. Бернарда до скорого приїзду. Що так треба розуміти се місце, вказують слова листа, що така темнота панує не лише на Руси, але й у Польщі, Чехії й цілій Словянщині — отже тут дуже вдячне поле до праці. Словом, Матей надто згустив краски у своїм малюнку наших церковних відносин.

Зате крім загальних висловів маємо й дещо конкретного. Блудів вичисляє Матей три. Перше — се заблудження в жертві Тіла Господнього. Очевидно, се ніщо інше, як епіклєза, що в словянській Літургії йде після освячуючих слів Ісуса Христа. Се разило латинянина, що не знав нічого подібного в своїй Літургії. Але воно, як відомо, є в цілій східній Церкві, а не спеціяльно в українській.

Друга справа — се легковаження подружних звязків. Можна сей закид розуміти двояко: або як розводи (се відносилосяб дійсно до блудів у сх. Церкві), або як поганське, „двоєвірне" легковаження Тайни Подружжя. При ригоризмі в українській Церкві се треба, очевидно, розуміти інакше, отже як останки поганства. Се теж не була вина нашої Церкви, що безпощадно боролася з останками поганства.

Врешті третій закид — перехрещування, ребаптизація. І се мусимо вивести з византійського „ортодоксального" нібито ригоризму. Знаємо, що нпр. у полємічних творах византійців латинянина вважалося за щось значно гірше від пса. „Правовірні" византійські полємісти давали нпр. таку „знамениту" раду: як муситься вже голодного латинянина нагодувати, то треба ті горнята, з котрих він їв... побити, аби з них пізніше якийсь „правовірний" византійський буквоїд не осквернився. Таке саме було і з перехрещуванням, як хтось від „богопротивної латини" переходив до „православної віри". Як бачимо — й тут закид проти византійства, а не спеціяльно проти української церковної практики.

Щодо інших помилок при уділюванні св. Тайн, то тут міг Матей думати про священиче Миропомазання (яке згіршувало ще Єзуїтів у XVI ст.), про спосіб уділювання св. Хрещення й ін. Та се булиб також визатійські, чи радше східно-християнські церковні практики чи звичаї. Тому, очевидно, Матей пише, що всі ті похибки набула Русь „від початку свого навернення." Значить, що Матей був переконаний про те, що Русь уже від самого свого охрещення мала ті вичислені похибки, себто, що вона відразу взяла їх з Византії. Та ледви чи можна витягати з сего якісь далекосяглі висновки — щодо заведення християнства — бож тоді вже істнувало оповідання Повісти временних літ, яке усувало інші, більше автентичні версії. Впрочім не можна уважати Матея за такого арторитетного в історії України.

Збираючи разом сказане, можемо стверднти слідуюче. В часі написання Матеєвого листа українська Церква в обряді була узгіднена з іншими Церквами Сходу й поділяла їх погляди чи практики. Інша річ, що вони не мусіли бути від охрещення Руси, а були заведені пізніше; аджеж від початку XII ст. в нашій Церкві утвердилося було неподільне панування Византії через київських Митрополитів — Греків.

Теофіль Кострyба.

[1]) Останній раз друк. у Monumenta Poloniae historica, t. II, 1872, c. 15—16; про давніші вид. гл. там с. 15, нот. 1. Латинський наголовок (лист писаний по латині): „Matthei cracoviensis episcopi epistula ad s. Bernardum abbatem clarevallensem. De suscipienda Ruthenorum conversione." Доданий він, очевидно, пізніше.

[2]) Хто се — не знати.

[3]) Пор. Nowodworski, Encyklopedja kościelna, t. XIV, 1881, c. 48, s. v. Mateusz Cholewa.

[4]) Приймаю сю дату як найбільше імовірну; в джерелах маємо й раніщу, 1163, але вона мало правдоподібна.

[5]) R. Grodecki і St. Zachorowski, Dzieje Polski średniowiecznej. T. I. Kraków, 1926. c. 143.

[6]) Очевидно, на основі тих міркувань датує його проф. Ґродецкий р. 1144/5, цит. тв., с. 146.

[7]) М. Грушевський, Історія України-Руси, т. III, 1905, с. 262.

Нові видання

Статут Марійських Дружин Української Жіночої Інтеліґенції. Львів 1936. Накладом Марійської Дружини Пань у Львові. Сторін 61+3 нпг. Формат 7·4x11·8 цм. Ціна 30 сот.

О. Маркіян Марисюк ЧСВВ: **Чи людина має душу?** Видавництво ЧСВВ в Жовкві. Книжка CXCVIII. Бібліотека Релігійної Освіти, ч. 7. Друкарня ОО. Василіян у Жовкві, 1936. Формат 12x16.8 цм. Ціна 20 сот. „Бібліотека Релігійної Освіти" дає змогу читачам поглибити своє релігійне знання. Зміст книжок „Бібліотеки Рел. Освіти": правда католицької віри й моралі як також розбірка життевих питань, що вяжуться з релігією. Такі книжки повинні бути в кождій хаті.

Проф. О. Лотоцький. **Автокефалія.** Том І. Засади автокефалії. Праці Українського Наукового Інституту том XVI. Серія правнича кн. 2. Варшава 1935. Сторін 203 Формат 25 х 17.5 цм. Ціна 8 зл.

Ольга Кобилянська. **За ситуаціями.** Повість з передмовою Л. Луцева. „Українська Бібліотека". Ч. 38. Львів 1936. Видавець Іван Тиктор. Сторін 128. Формат 17.5 х 12.7 цм. В книжці є світлина авторки. Обгортку рисував Едвард Козак.

Літопис Бойківщини. Записки присвячені дослідам історії, культури й побуту бойківського племени, ч. 7. Рік VI. Самбір 1936. Сторін 76, формат 24·5 цм. х 17 цм. — Зміст: Ярослав Пастернак: Шнурова могила в Кульчицях. Д-р Володимир Кобільник: З археології Бойківщини. Мґр. Ярослав Рудницький: З фонетики бойківського говору. о. Роман Лукань ЧСВВ.: Дрогобицькі Українці в краківськім університеті в XV і XVI в. Др Франц Коковський: Бойківські назвища. Ян Фальковскі: З етноґрафічної збірки музею. Др В. Кобільник: Матеріяльна культура села Жукотина, турчанського повіту. Miscellanea. Рецензії. Новинки. о. Юрій Кміть: Словник бойківського говору ч. V. До „Літопису" долучений окремий звіт з діяльности Т-ва і Музею „Бойківщина" в Самборі за 1935 р. Се видання дуже цінне і гарно ведене.

„РІДНА МОВА“. ЗМІСТ 2-го (38) числа з 1936 р.: І. Огієнко: Наука про рідномовні обовязки. Рідномовний катехизм. Ів. Свенціцький: Назва „Русь" в історичному розвитку до XIII-го в. І. Огієнко: Дбаймо про богатство свого словника! Ол. Мицюк: До впливів старої руєько-української культури на мадярську. І. Огієнко: Найчастіші прогріхи письменницької мови в Галичині. Є. Грицак: Буденні мовні прогріхи. І. Огієнко: Стилістично-синтаксичні нариси: варт, варто. Свящ. С. Гаюк: Не будьмо байдужі до своєї мови! До духовенства. Учитель: Навчаймося літературної мови! До нашого вчительства. М. Коваль, В. Вук: Рідномовні замітки. Мова наших видань — мова Ів. Черняви. Розділ для самоуків: Початкова Ґраматика української літературної мови „Рідне Слово". Рідномовні замітки. Дописи Прихильників Рідної Мови. Від Редакції й Адміністрації. — Адреса „Рідної Мови": Warszawa IV, ul. Stalowa 25 m. 10. Передплата річна 6 зл., піврічна 3 зл., чвертьрічна 1.60 зл.; за границею в Европі 8 зл., в Америці 2 дол. річно. Нові передплатники, коли того бажають, дістають „Рідну Мову" від 1 числа: Річник І (без 2 і 3 чисел) 5.— зл.; річник II і III по 6.— зл., оправлений по 7.50 зл. Конто чекове П. К. О. ч. 27.110.

Українїка

В Парижі появилася у французькій мові книжка І. Борщака п. н. „L'Ukraine dans la litterature de l'Europe occidentale". Вона має 202 сторін великої вісімки й коштує 25 фр. В тій праці зібрані докладно всі Ukrainica оповіщені чужинними авторами. Автор згадує богато невідомих досі публікацій про Україну й Українців. Се праця дуже цінна.

В минулім році вийшла в Парижі праця Француза René Martel-a п. н.: „La Ruthénie Subcarpathique" (ст. 188, формат 16·5 х 26, ціна 15 фр.). Се праця ґеоґрафічна, історична, економічна й політична. Про Закарпатську Україну не було досі на Заході поважнішої праці. Книжка Р. Мартеля виповняє ту недостачу.

Французький поважний журнал „Revue des études slaves" в 15 томі подає огляд праць з української лінґвістики, літератури, етноґрафії та історії, котрі появилися 1935 р. в мовах українській, російській, польській, німецькій, французькій, анґлійській та ромунській.

„Slavische Rundschau" в 1 ч. з 1936 р. подає бібліоґрафію українських видань і посмертну згадку про Аґенора Артемовича, б. професора на вільнім українськім університеті в Празі. В 2 ч. того журналу поміщена посмертна згадка про композитора Ярослава Лопатинського.

В III—IV зшитку журналу „Jahrbücher für Kultur und Geschichte der Slaven" Б. Крупницький помістив довшу працю про археоґрафічну діяльність М. Грушевського, М. Антонович помістив рецензії на II і VII томи Творів Шевченка видання Українського Наукового Інституту в Варшаві, на „Зимовий похід" Доценка й на працю С. Смаль-Стоцького „Т. Шевченко. Інтерпретації".

ПОЛІТИЧНІ ВІСТИ

ЧИ БУДЕ ВІЙНА? Мимо великого напруження в Европі виглядає так, що війни тепер не буде. Се можна сказати на тій підставі, що Анґлія хоче посередничити між Німеччиною і Франціею. Розуміється, коли Німці відкинулиб те посередництво, тоді війна дуже правдоподібна.

НА ТЕРЕНІ СОЙМУ І СЕНАТУ повстала ґрупа селянських діячів. До неї вступили 4 сенатори і 22 посли. Ґрупа видала відозву, в котрій сказано м. і.: „Селянство се невичерпана скарбниця будучого господарського і культурного розвитку польського народу. Селянство мусить здобути відповідний вплив і участь у внутрішнім життю держави".

ҐЕНЕРАЛЬНИЙ СЕКРЕТАР СОЮЗУ НАРОДІВ вислав до правительства Німеччини телеґраму, в котрій наводить зміст депеші французького правительства до него, щоб скликати Раду Союзу Народів з приводу нарушення льокарненського договору. Телеґрама має ще такий уступ: „Предсідник Ради С. Н. предкладає, щоб Рада Союзу Народів зібралася в пятницю 13 с. м. о год. 11 передполуднем. Вразі колиб німецьке правительство яко контрагент льокарненського договору хотіло взяти участь в розгляді тої справи Союзом Народів, я бувби вдячний, колиб мене про се повідомлено. Авеноль."

ЛИТОВСЬКА ПОЛІЦІЯ увязнила 14 литовських селян в м. Лоздеях за те, що вони належали до нелеґальної орґанізації „Литовський національний боєвий союз".

СОВІТСЬКИЙ АМБАСАДОР В ПАРИЖІ Потьомкін відбув нараду з французьким міністром закордонних справ Флянденом. Потьомкін заявив, що СССР підіпре Францію в акції проти нарушення льокарненського договору Німеччиною.

ЕСПАНСЬКЕ ПРАВИТЕЛЬСТВО привернуло автономію Катальонії, завішену внаслідок революти в січні 1935 р.

ДО МАДРИТУ вертаються масово еспанські комуністи, що перебували дотепер в Парижі. Між комуністичними партіями Еспанії та Франції ведуться переговори про тісну співпрацю.

ГОЛЯНДСЬКИЙ ПАРЛЯМЕНТ ухвалив 54 міліонів ґульденів на модернізацію узброєння голяндської армії і фльоти. Проти голосували комуністи, соціялісти і частина ліберялів.

В МОСКВІ відбуваються горячкові наради червоних маршалів Ворошилова, Тухачевского, Єґорова й Буденного. Крім того відбулися наради совітського ґенерального штабу в справі зірвання льокарненського договору Німеччиною. В цілім СССР відбуваються маніфестації, на котрих ухвалюють острі протинімецькі резолюції.

КОМАНДАНТ ЧЕРВОНОЇ АРМІЇ на Далекім Сході маршал Бліхер видав окремий приказ до своєї армії. В нім каже м. і.: Далеко-східна армія мусить бути все готова ставити опір всім, котрі відважаться напасти на соціялістичну батьківщину.

ЯПОНСЬКІ ВІЙСЬКОВІ КРУГИ заявляють, що причина недавної революти в Японії се хибна соціяльна система і корупція, що розпаношилася в Японії.

ЯПОНСЬКА АРМІЯ поставила дві умови японському премієрови Ґіроті: реформу адміністрації і скріплення збройних сил держави. Армія не позволить на утворення такого правительства, яке продовжувалоб пассивну політику попереднього правительства.

СТАНОВИЩЕ ЗЛ. ДЕРЖАВ ПІВНІЧНОЇ АМЕРИКИ. Зірвання Льокарна Німеччиною викликало велике вражіння. Американські урядові круги очікують, що зробить Франція. Державний секретар Голл відмовився давати вияснення пресі в тій справі. Офіціяльні американські круги обмежуються покищо ствердженням, що обсадження здемілітаризованої смуги німецькими військами не нарушує ніякого договору між Німеччиною і Злученими Державами Півн. Америки.

НОВИНКИ

В сім числі „Н. Зорі“ даємо знов Літературу, Науку й Мистецтво, щоб у недільнім числі мати місце на пяту велику статтю дра О. Назарука.

У Львові в салі „Української Бесіди" відбувся 8 с. м. виклад дра М. Гнатишака на тему: „Світогляд Т. Шевченка". Прелеґент виказував глибоку релігійність Т. Шевченка.

Красномовний турнір молодих правників улаштовує „Правнича Громада" при Студенськім Кружку „Р. Ш." у Львові під протекторатом Союзу Українських Адвокатів з початком травня с. р.

В „Деннику Законів“ з 5 с. м. появився розпорядок у справі виконання розпорядку президента про особисті воєнні чинитьби. Згідно з тим розпорядком адміністраційні власти можуть потягнути населення до особистих чинитьб особливо в ділянці праць, важних для оборони держави. За працю будуть платити після тарифи. До особистих воєнних чинитьб обовязані особи обох полів від 18 до 60 р. життя.

В Бережанах скінчився процес проти 12 Українців обвинувачених за приналежність до ОУН (Орґанізація Українських Націоналістів). На підставі вердикту присяглих засуджено 2-ох по 6 літ вязниці, 2 по 5, 2 по 4, 1 на 3, 4 по 2 роки вязниці. Всім підсудним знижено кару на підставі амнестії та зачислено слідчий арешт.

Вистава ручних робіт відбулася в Збаражі заходом філії Т-ва „Союз Українок" при співучасти зорґанізованого жіноцтва поодиноких сіл Збаражчини. Вистава обіймала понад 400 експонатів і була дуже вибагливо й естетично уладжена.

Повінь в перемиськім повіті знищила засіви на просторі 1200 моргів.

Окупація політехніки в Варшаві. 350 студентів варшавської політехніки рішило не вступитися з будинку техніки поки шкільні власти не знижать шкільних оплат. Студенти ночують в будинках техніки. Туди приносять їм також харчі.

В Лодзі застрайкувало 70 тисяч робітників волоконного промислу.

Сильний гураґан перейшов недавно в околиці Закопаного. Він знищив понад 3 тисячі дерев на просторі около 450 моргів.

В Москві вийшов декрет, на підставі котрого все рільниче населення, мужеське від 18 до 45 літ і жіноче від 18 до 40, обовязане до безплатної 6-ти дневної праці річно при будові й удержанні доріг на терені всеї держави. Значить, заводять панщину.

Інститут світової літератури ім. Максима Ґоркого заложать у Москві. Його завданням буде збирати все, що пишуть у світі про Маркса, його теорії, або взагалі про світ з точки погляду Маркса та підготовляти молодих совітських письменників.

Страшний голод панує в богатьох місцевостях південної Бесарабії. Ромунські скарбові уряди не то що не признають ніякої полекші голодуючому населенню а навпаки, ще збільшують податковий натиск. Доходить до того, що ті уряди стягають на заплату залеглих податків грошеві жертви, котрі збирають на голодних по цілій Ромунії.

Т. Ґ. Масарик, б. президент Чехословаччини скінчив 7 с. м. 86 літ життя.

Родинна рада Габсбурґів має незабаром відбутися в місцевості Рааб на Угорщині. Мають вирішити питання претендентури до престолу.

Науку летунства і моделярства введуть в австрійських середніх школах.

Сестра Ґітлєра, Анґеліта, котра вела господарство канцлера в його віллі в Берхтесґабені, вийшла заміж за дра Гамніцера.

Гумор. — Професор в ресторані: Вже довший час чекаю на шницель. Чи ви забули? Чи може я його зїв? Або чи я його взагалі не замовляв?

Скасування теольогічних виділів у німецьких університетах жадає неопоганський часопис „Blitz“. Коли священик, пише той орган, не буде мати академічного образування, його впливи впадуть. Тоді й само християнство стратить ґрунт під ногами.

Німеччина визначила 1000 марок оплати за паспорт до Швайцарії. Се пімста за негативне відношення Швайцарії до нац. соц. організацій на її території.

Овочеві щепи та кущі: яблуні, груші, сливи, черешні, вишні, бросквині, морелі, виноград, порічки, аґрест, малини, здорові, гарантовані сорти, по дуже низьких цінах зараз замовляйте в найбільшій українській фірмі А. ТЕРПИЛЯК в Залукві п. Галич. (p. Halicz). Цінники та оферти висилаємо на бажання. 29-1—6

В Парижі під закидом обману на 30 міл. фр. увязнено якогось Берота. Рівночасно розпочато доходження проти 12 директорів ріжних акційних товариств, котрі потворив Берот. Акції тих фіктивних товариств були в обігу на провінції.

В Аіоні відкрито VIII міжнародні торги. Рівночасно з торгами відбуваються торжества з приводу 100-літної річниці смерти знаменитого фізика Ампера.

У Франції появився декрет про обовязок інсталювати радіо в літаках, що виконують постійну публичну комунікаційну службу.

„Від Риму Ромуля до Риму Муссолінія.“ Се назва вистави, що відбудеться підчас найблизших торгів у Триполісі. На сій виставі будуть виставлені плоскорізьби, твори пластики й образи, котрі представляють історію Риму від цісарських часів через середновіччя аж до сучасної доби Муссолінія.

Мережковского, визначного російського письменника, запросила редакція італійського часопису „Коріеро делля Сера“ до Італії для обзнакомлення з життям італійського народу.

В Римі помер у 91 р. життя Рінальдо Якчіні, котрий продовж 70 літ служив при стайнях у Ватикані та мав честь возити пятьох Папів, а саме Пія IX, Льва XIII, Пія X, Венедикта XV і Пія XI.

Пекарські робітники в Атенах проголосили страйк. Доставою печива для населення міста займилися військові власти.

Коло Білгороду посвячено новозбудоване містечко „Вевреніч“, призначене виключно для цілей і до розпорядимости сліпих інвалідів, жертв світової війни. Відповідно до призначення й уряджено те містечко. Доми виключно партерові та без сходів. На вулицях заборонено коловий рух. Всіх мешканців в місті є 8.000.

Дві церкви підпалили радикальні елєменти в старім еспанськім університетськім місті Алькаля де Кенарес.

В Еспанії появився декрет, що у всіх готелях, ресторанах і пансіонах до кождого другого снідання й обіду мають подавати чверть літри вина, за котре осібно платиться. Позпорядок має на ціли піддержати торгівців вина і власників винниць.

В Анґлії збудували пасажирський літак, котрий може помістити 100 осіб.

Олімпійське мистецтво в гокею здобула Англія.

Зїзд жидівських лікарів з цілого світа відбудеться в Єрусалимі. Він зачнеться 21 квітня.

На територію анґлійської кольонії Кенна в Африці перейшло 380 італійських дезертирів, головно сомалійців. Їх розброїли та замкнули в концентраційнім таборі.

ЕКОНОМІЧНІ ВІСТИ

Зелізничі знижки для паломників будуть видавати зелізничі дирекції. При їзді до відпустових місць ґрупи з 60 осіб платять 50 проц., ґрупи з 25 осіб 77 проц. звичайної ціни.

Підмоги для безробітних умовних працівників заведення суспільних обезпечень признає засадничо на 6 місяців. Той час продовжується на дальші три місяці, отже до 9 для тих безробітних, що: 1) мають бодай 30 складкових місяців, і 2) мають бодай 24 складкових місяців і скінчили 60-ий рік життя. Крім того для тих, що мають на удержанні бодай трох членів родини й були обезпечені бодай 18 місяців, продовжується підмогу на один місяць.

В справі нового молочарського закону відбулися наради представників нашої молочарської кооперації в Станиславові, Тернополі й Теребовлі.

В Рогатині відбулася нарада 84 представників кооператив Рогатинщини. Уложено плян орґанізаційної праці на 1936 р.

Харчівню при Повітовім Союзі Кооператив у Стрию оснували тамошні жінки. Харчівня обслуговує службовиків ПСК і клієнтів ПСК, що приїздять з сіл.

В Товмачі відбулася кооперативна нарада. Рішено в 1936 р. вибудувати в Товмачі збіжевий маґазин як власність Окружного Союзу Українських Кооператив у Станиславові. Для здійснення того рішення вибрано окремий комітет.

Яворівщина забезпечується перед голодом. Інж. Я. Цімура започаткував шпихлірну акцію й тепер майже в кождім селі яворівського повіту є шпихлір. Сільські шпихлірі підлягають управі шпихлірної секції при Філії „Сільського Господаря“ в Яворові. Досі зібрано в шпихлірах понад 11 ваґонів збіжжа. За приміром Яворівщини повинні піти інші повіти. Яворівщину навчив розуму голод 1934 р.

В Заліщиках відбулася конференція представників огородничо-садівничих орґанізацій, приватних власників садів і представників влади в справі садівництва й виноградства на терені Поділля й Покуття. Тепер на тих землях є 200 торговельних садів і понад 150 гектарів винниць. Вирішено плян розбудови тих ділянок господарства. Плян обіймає м. ін. праці з ділянки шкільництва, досвідовости, пропаґанди й підтримки розвою та розводження нових садів і винниць при помочі державних кредитів.

Богаті ложища кварцю й пільного шпату відкрито в околицях с. Мочулянки, пов. Костопіль на Волині. Тих мінералів уживають при фабрикації емалії, порцеляни і т. п. Досі Польща спроваджувала річно 15.000 тон того матеріялу з Норвеґії і Швеції. Нововідкриті ломища такі богаті, що можуть покрити все запотребування Польщі.

На Волині мають розпарцелювати в 1937 р. 15.800 гектарів землі. 7.800 га тої землі належить до Державного Рільного Банку, 8.000 до приватних власників.

СПРАВА ЦЕЛІБАТУ

СТАТТІ
ПРЕОСВ. ГРИГОРІЯ ХОМИШИНА І ПРОФЕСОРА РЕНАНУСА

Думки ріжних світських фільософів про целібат.

Бібліотека УКО. Сторін 69+3 Ціна 25 сот., з пересилкою 40 сот. Можна набути **в Адміністрації „Нової Зорі“ Львів, ул. Ґродзицких ч. 2, за попереднім надісланням грошей.**

ЖЕРТВИ

1) **Впр. о. Микола Данилович** в Березові середнім, п. Яблонів зол. 2 на кат. пресу. — 2) **Гр.-кат. Уряд парохіяльний** в Яворові зол. 5 на кат. пресу (збірка в церкві).

БІРЖА

ҐРОШІ. Доляр у Львові у приватних оборотах 5.25—5.28.

Нім. марка 1.45—1.48, фр. франки 34.90—35.10, шв. франки 172.50—173.25, фунти стерлінґи 26.15—26.25, австр. шілінґи 98.00—100.00 чеські корони 19.00—19.50, рум. леї 27.00—30.00, ліри 32.00—35.00.

НАБІЛ. „Маслосоюз“ повідомляє, що в дні 10. березня ц. р. кооперативам платив за:

1 кг. масла дес. без опакування	2.70	зол.
1 кг масла дес. експорт. з опакув.	2.75	„
1 л. молока	0.15	„
1 л. сметани	0.75	„
1 к. яєць	3.00—3.30	„

Пастеризоване молоко з доставою до дому у Львові 1 літра 24 сот.

Тенденція на масло слаба, молоко вдержана, на яйця знижова.

„Маслосоюз“ повідомляє, що від 10. III. ц. р. платить своїм доставцям за 1 кг. живої ваги птиці, льоко подвіря птахомясарні „М. С.“ у Львові, (вул. Декерта ч. 4):

Молоді кури І. кл.	1.00 зол.
Товщеві качки І. кл.	1.15 зол.

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення Редакція не відповідає.

КІНА

АПОЛЛО: Циґанський барон.
КОПЕРНИК: Пепі.
МАРУСЕНЬКА: Шір-Ґашірім.
МІРАЖ: Ясновидець.
МУЗА: Його Ексцеленція шофер.
ПАКС: Секвоя.

НАСІННЯ
ГОРОДОВИННІ КВІТОВІ І ГОСПОДАРСЬКІ
З першорядних краєвих і закордонних плянтацій, найвища сила кільчення, поручає
СКЛАД НАСІННЯ
Едмунд РІДЛЬ
Львів, Рутовського 3
Подрібні цінники висилаємо на бажання.

ПАНСІОН Сестер Служебниць в Микуличині
ОТВОРЕНИЙ ЦІЛИЙ РІК
Гарно відновлений, має водотяги, елєктрику, радіо і дуже добру кухню. Положений близько ліса, близько води, близько стації і близько почти. В будинку є прекрасна дійсно артистично виконана каплиця. ЦІНИ ПИСТУПНІ!

ЦІНИ ОГОЛОШЕНЬ

Ціни розуміються за одношпальтовий рядок (ширини 70 мм.) о висоті 1 мм. Висота шпальти 370 мм. За оголошення (кромі дрібних) в застереженому місци дочислюється 20%. Дрібні оголошення поміщуються по вплаченні належитости готівкою або почтовими значками.

Шпальтові оголошення

В рубриці: „Оголошення“	30 сот.
В тексті і в новинках	90 „
На першій сторінці	60 „

Дрібні оголошення по 8 сот. за слово. Перше слово і товстий друк числиться подвійно. Найменше оголошення (9 слів) 80 сот.

Сторінкові оголошення

На останній сторінці: 1/2 стор. 180·— зол., 1/4 стор. 90·— зол., 1/8 стор. 45·— зол., 1/16 стор. 25·— зол. В редакційному тексті: 1/2 стор. 280·— зол., 1/4 стор. 140·— зол., 1/8 стор. 70·— зол., 1/16 стор 35·— зол.

При кількаразовім анонсуванні даємо значну знижку

Видав й редагує Комітет У. К. О. — З друкарні „Графія“ Львів, Тиха 5 Тел. 2-83. — Відповідальний редактор Панталеймон Хитра.

Porto opłacono ryczałtem.

Рік XI. Львів, неділя, 15 березня 1936. Ч. 20 (919)

НОВА ЗОРЯ

Виходить 2 рази тижнево: в четвер на 8 ст. під неділю на 8 ст.

АДРЕСА: Нова Зоря, Львів, ул. Ґродзіцких ч. 2.І. п. - Тел. 105-72.

Передплата в краю: чверть-річно 6 зол., місячно 2 зол., Закордон. чверть-річно 9 золотих

Ціна числа 20 с.

Конто П.Щ. Львів 505.796

ЗАЯВА

Преосвященого Григорія Хомишина

Епископа Станиславівського.

Сим подаю до прилюдного відома, що дня 1 березня ц. р. я прочитав Впреподобному о. Сенаторови Романови Лободичу на письмі уложену мою заяву слідуючого змісту: „Для ухилення всяких непорозумінь і прикростей, які дотепер виринули і які ще можуть виринути, я р а д ж у так Вам як і п. Дру Іванови Волянському, щоби так Ви як і п. Др Іван Волянський вступили як формальні і дійсні члени до Української Парляментарної Репрезентації в Соймі УНДА так, що відтепер будете репрезентантами в Соймі партії УНДА а не орґанізації УНА. Прошу се подати до відома п. посла І. Волянського." † Григорій Хомишин

Станиславівський Епископ.

Від Редакції „Нової Зорі": Ся заява найліпше розвязує тяжку ситуацію, в котрій опинилися оба парляментарні представники УНО і з ними вся наша орґанізація. У.Н.Обнова рішилася поставити своїх кандидатів до Сойму й Сенату по довгім ваганню та з деякими застереженнями. Вагання рішаючих людей в орґанізації показалися оправдані. Іменами наших парляментарних представників спробовано послужитися, щоб захитати нашою орґанізацією, а наші представники самі не противставилися відразу рішуче тій спробі. З того вийшли прикрости як для них самих так і для всеї ґрупи, а не виключені й дальші наслідки. На думку Редакції порада Ексцеленції Преосв. Григорія Хомишина приходить дуже в пору і напевно причиниться до очищення атмосфери внутрі нашої орґанізації. Думаємо, що УПР (Українська Парляментарна Репрезентація) повинна оцінити сей благородний жест Владики, котрим не позбавлено її двох членів і що таксамо оцінять сей жест о. сенатор Лободич і пан посол др Волянський, котрих не візвано до зложення мандатів. Становище, котре заняв Ексцеленція Преосвящ. Григорій, свідчить зовсім виразно й недвозначно, що нашій орґанізації спертій на католицькім світогляді не залежало й не залежить на мандатах. Вона може дозволити собі на зречення з парляментарного представництва — і в тім власне її моральна сила.

По зломанню Льокарна

Заява французького полковника де ля Рока.

Провідник французьких фашистів полковник де ля Рок оповістив заяву до публичної опінії Франції. В ній каже: Виповідження Льокарна не було несподіване для „Огнених Хрестів". Се льоґічна послідовність французької політики, що йшла по лінії найменшого опору. Замість обурюватися на становище Німеччини, треба її брати такою, яка е. А Совітам не треба приписувати такої могутности, якої вони не мають. Французька політика повинна кермуватися зрозумінням тих правд, щоб витворити рівновагу і гармонію між Францією й Німеччиною.

Ухвала французьких комбатантів.

Національна унія французьких комбатантів, що має 800.000 членів, оповістила комунікат. В нім предкладає зробити отсі зарядження: 1) Утворити у Франції правительство національної оборони. 2) Візвати всі політичні ґрупи, щоб перервали полеміку. 3) Відложити вибори. 4) Скріпити середники оборони і навіть покликати до зброї послідні річники резервістів. 5) Зажадати від інших сиґнатарів льокарненського договору, щоб видали такісамі зарядження.

Велике замішання в Льондоні, Парижі і Брукселі.

З Лондону доносять, що там жалують вже занадто поспішної заяви молодого міністра закордонних справ Ідена, котрий сказав прилюдно, що правительство Великої Британії приймає без застереження предложення Ґітлера як підставу до нових переговорів. — В Парижі викликала велике замішання вістка, що анґлійська делеґація покинула Женеву і предложила відбуття засідання Союзу Народів в Лондоні. Се вважають знаком ґрізного положення. В Брукселі панує погляд, що заняття Надренії загрожує безпеці Бельґії, одначе Бельґійцям наслідувати Французів не вільно. Критикують премієра Франції Саро, котрий властиво виповідає війну, якої вести не годен. Переговори потривають мабуть довго.

Що діялося за кулісами?

Віденський щоденник „Штунде" пише, що заки німецькі війська заняли Надренію наступило тихе порозуміння між Анґлією і Німеччиною. Кромі того Ґітлер вів таємні переговори з Муссолінім. А що Італія ґрозила виступленням з Союза Народів, отже Анґлії було на руку, що Німеччина заявила готовість вступити до Союзу Народів. Таким чином Анґлія стала тепер на місци Франції арбітром Европи.

З нових обсервацій над мурашками

Один німецький учений оповістив вислід своїх обсервацій мало знаного роду мурашок, котрі жиють на деревах і будують ґнізда з листя. Кілька мурашок лапає щоками два листки, зближають їх до себе і тримають. Тоді інші, з лярвами в щоках, пересуваються по берегах листків. Лярви виділюють зі своїх залоз субстанцію, котра на воздусі твердне. Ся субстанція споює листки з собою. Довкола ґнізда мурашки будують з пряжі пліт (також при помочі лярв), як сильця на інший ґатунок мурашок, з котрими звичайно воюють. Без лярв дорослі мурашки не можуть творити таких будівель, бо лише лярви мають пряжні залози.

Рахуй гроші з тиха — не зазнаєш лиха! навчає стара українська приповідка, тому складайте свої ощадности в

КООПЕРАТИВНОМУ БАНКУ

„ДНІСТЕР"

ЛЬВІВ, УЛИЦЯ РУСЬКА Ч. 20,

що зберігає вкладки в строгій тайні.

ЖИД ПРО ЖИДІВ

З листа Тухольського до письменника Арнольда Цвайґа.

Курт Тухольський, жидівський письменник і критик вихований в Німеччині, втік перед ґітлерівським режімом і заграницею скінчив нещасливо головно під впливом пригноблення, що не дописав соціялізм. Його лист до жидівського письменника німецької культури Арнольда Цвайґа поучаючий для нас не так його поглядами на Жидів, як його поглядами на якість боротьби людей, що належать до поневолених спільнот. Ось зміст того листа:

Ви оден з таких рідких письменників, що приймають критику приязно. Тому пишу Вам про те, що мало має спільного з Вашим твором, та чим Ваша думка занята. Воно зовсім не відноситься до Вас, але я пишу про се Вам.

В р. 1911 „виступив я з жидівства". Знаю, що „виступити" з нього не можна, але так звучала урядова формула. Ви знаете, що я не зробив того задля конюнктури. За цісаря в Німеччині життя Жида було зносне, безконфесійного — ні. Такого уважали тоді підозрілим псом. Отже чому я се зробив? Бо від вчасної молодости мав я обмерзіння до намащеного рабіна. А Вендрінер ще тоді не мав імени.

З антисемітизмом зустрічався я в ґазетах, а в життю ні. Мене не брали за Жида. Підношу се не тому, що се мені схлібляє, а тому, що се мене смішить. Служив я 3 і пів року при війську — не запримітили, що я Жид. Був я поліційним комісарем — також не зауважили. Запивався я з ними в касині, що дало мені добре знання їх оточення. Не запримітили. Отже не говорю з рессентіменту.

Не належу також до знаних жидівських антисемітів.

Про Палестину не роблю ніяких уваг, бо не знаю тамошних відносин. Замічу тільки те, що се не жидівська держава, лиш анґлійська кольонія, в котрій Жиди — як за Понтійського Пилата — ґрають ролю, яка мені не смакує. І також деяким Жидам там. По друге: німецькі Жиди могли туди виїхати тільки тоді, коли замість грошей вивезли умови, на підставі котрих Палестина залита німецькими товарами. Та се річ сіоністів. Я не співробітничаю, отже маю мало права критикувати. Та можу запитати: Хто Ви? Може члени побитої та непобідженої армії? Ні, Арнольде Ц., се неправда. Жидівство побіджене. І се також неправда, що воно бореться від тисячеліть. Воно якраз не бореться. Еманципація Жидів се не діло Жидів. Увільнила їх французька революція, то значить — не-Жиди подарували

Ціна наших видань знижена в березні на половину

еманципацію Жидам. А Жиди за те не боролися. І се пімстилося.

Не подобалося мені також ніколи гниле і кепське пояснення, немовби Жиди з ґетта в 16 ст. не могли нічого иншого робити як шахрувати, бо вони були пригноблені і їм не давали нічого иншого робити. Ні, любі приятелі. Ґетто не було наслідком, ґетто було долею („Schicksal"). Панська раса булаби зломана — а ті „мусіли пречінь жити". Ні, так не муситься жити. Так ні.

Та лишім середновічних Жидів. Возьмім під увагу нинішних, тих з Німеччини. І вони акцептують ґетто, ті самі, що в богатьох областях грають першу скрипку. Їх замикають в жидівськім театрі з 4 жовтими латками зпереду і ззаду, а вони мають лиш одну амбіцію: „А тепер ми їм покажемо, що ми маємо ліпший театр!"

Велика хвиля застала дрібне покоління. Воно не зрозуміло, що в березні 1933 (коли Гітлер прийшов до влади) треба було опустити Німеччину, але в відворотній пропорції — то значить не один на 10 як нині, тільки один повинен був остати, а 10 повинно було виїхати. Чи знайшовся хоч один рабін, котрий бувби провідником свого народу? Чи знайшовся один муж? Ні. А в Нірнберґу була така богата, така впливова жидівська громада — там виріс пан Штрайхер... (драстичніші місця листа ред. „D. N. W. Bühne", відки беремо сей лист, пропустила).

А потому було вже запізно. І потому ті люди робили щось таке, що воно все пригадує мені слова Бера-Гофмана: „Жид не є розумний. Тільки инші, в деяких околицях, ще дурніші." І так є.

У великого Peguy, котрого дуже поручаю, є місце, котре приблизно звучить так: Жиди нерадо слухають своїх пророків, бо знають, що се коштує. Їх столітні досвіди... і т. д., дуже по фільосемітськи. Та воно неправдиве. Бо хто в крови не має свободи, хто не відчуває, що значить свобода, — той ніколи її не виборе. Хто приймає ґетто як щось згори дане, той навіки в нім остане.

Се виглядає так, якби воно було звернене до того, до котрого я пишу сей лист. Та воно відноситься до вас тільки дуже посередно. Я вправді не можу годитися з Вами, коли Ви хвалите Жидівку за те, що вона має прикмети, які я таксамо бачу в инших („вона вміє бути гарна на фестинах" — але гарна вміє бути таксамо Німка). Знаю, що Ви не попустите зі свого ні на ніготь. Та я жалуюся перед Вами, — я не гавкаю на Вас.

Потерпілося погром. Побили так (соц. демократію) як від давного часу не побили ще ніяку партію, що мала всі атути в руках. Щож тепер робити? Тепер з зелізною енергією треба увійти в себе і треба перевести над собою таку самокритику, щоб супроти неї сірчаний квас виглядав як милиння. Тепер треба собі сказати: Ось тут і ось там фальшиво поступалося. Не лиш инші, але також я.

А замість того — читаємо самохвальбу — хвальбу Жидів і хвальбу соціялістів і хвальбу комуністів. „Сидять і хвалять себе взаїмно", читав я десь у шведськім... „Ми — кажуть — ліпша часть Німеччини", а вони „се ніяка Німеччина" — і т. п. безглуздя. Се просто упирно жахливе дивитися, як паризькі еміґранти граються тим, чого вже нема. Ще граються. Ще Німцями почуваються! Алеж до чорта — таж Німці вас не хочуть! Затямте собі се.

В 1929 зробив я подорож як лектор. І бачив „наших людей", противників і прихильників, і зрозумів я їх. І від того часу став я тихіший. Моє життя за дороге мені на те, щоб стояти під яблінкою і просити її, щоб родила грушки. Я вже того робити не буду. Я вже не хочу мати діла з тим краєм, котрого мовою якнайменше говорю. Нехай він пропаде, — нехай його Росія здобуде — я вже маю його досить.

Факти говорять за мною. Се факт, що є такий нарід — Жиди і найслабша німецька буржуазія, що удавала ліву або в малій части і була ліва — нарід, котрий ховає до кишені упокорення і навіть не відчуває їх. Ви маєте жінку, маєте дітей, — отже... Подивіться, як поводився Ленін на еміґрації: був твердий як сталь і зберігав найбільшу чистоту думки. А вони? Говорять про німецьку культуру, про совість світа... Добраніч!

Здержуюся від публичних виступів, бо не можу витворити доктрини — я не великий провідник. Знаю се. Я чувбися виріжненим вже тоді, якби міг дати висліз невиразному почуванню маси — але тут нема того. Знеохочую? Та се вже богато, коли усувається фальшиві і злудні надії. Режім Гітлера підпирає весь світ, бо він звернений проти робітників. Але коли він сам провалиться, то німецька еміґрація не буде винна тому...

ОСИП НАЗАРУК

РИБАЛКА ПАНАС КРУТЬ

ОГНІ ПОГАНСЬКОГО НАЦІОНАЛІЗМУ

Про головного ідеольога ундизму на тлі історії УНДА.

ЗМІСТ: Що суттєве і рішаюче в розвитку часів, культур і народів? — Що предсказав пок. Томашівський і як здійснилося його предсказання? — Чому мусимо прилюдно розібратися і просьба, щоб нам позволили скупатися. — Як один мужицький син віддячився своєму народові за найвищі достоїнства? — Чим ріжниться Баран від Мудрого і Мудрий від Барана або забава в троянку. — Проект двох конкурсів. — Про дві розмови, з яких одна повинна була відбутися, а друга могла відбутися. — Про блудні вогні поганського націоналізму слів кілька. — Яке гасло мусить згодом покрити всі инші кличі поганських націоналістів. — Як ундівський націоналізм змолов Барана і Мудрого і як тепер меле третього селянського сина Івана Тиктора. — Про дуже цікаву інтуїцію старого Івана Семеновича знад Дніпра і про те чим Панас Круть подібний до Стефана Барана. — Що каже Чемберлен про страшні наслідки невідповідної мішанини. — Як творили УНДО з шістьох зовсім инакших груп. — Як касували резолюцію, котра ніколи не була ухвалена. — Як над УНДО'м світила „Заграва" хоч вже перестала горіти. — Про скорість в укладанні програми УНДА або про шкіру з мертвого коня розпростерту на гробі Трудової Партії. — Про публіцистів в УНДІ і про те, чому в тіни Церкви не виростали публіцисти. — Котра група внесла в УНДО найбільшу деморалізацію, чому і як? — Про неопоганський націоналізм як окрему релігію. — Про чотири причини, задля котрих він вилає тимчасова християнство і навіть католицьку Церкву. — Про значіння одної притчі Сакія Муні, „Світила Азії"...

Auch hier gilt: Religion ohne Konfession ist Konfusion. Auf den Wortlaut des Dogmas Wert legen, um das Dogma ringen, ist nicht sinnlose Zänkerei und Haarspalterei, es ist Ringen um das Wesentliche und Entscheidende. Die Geschichte zeigt, dass mehr als einmal an Buchstaben und Worten einer dogmatischen Formulierung die ganze religiös-kulturelle Entwickelung von Zeiten und Völkern hing, dass sie je nach der Anerkennung oder Ablehnung in diese oder jene Bahn gedrängt wurde. Bekannt ist diesbezüglich die Wirkung der Formulierung „homousius" bzw „homoiusius"... (Dr Joseph Eberle, гл. „Schönere Zukunft", рік XI, ч. 23, з 8 III. 1936, ст. 583).

„Яка инша держава, діставши їх під свою власть — все одно, яким шляхом і правом — не зробилаб того самого з ними? Може навіть скорше і радикальніше! Хтож винен сьому, що твої земляки віддали свій талант у руки ідіотів, а ті — закопали, думаєте? — ні, вони пішли на кінські перегони і поставили весь талант на одного коня запаленого і пропащого згори. Коняка зломила вже карк, а твої земляки ще не розуміють становища, в якому опинилися... коли почують, що остання кров сливає з них... — то ледви знайдеться за висока ціна окупу, якої не заплатять упідленням, сервілізмом, прошацтвом і ренеґатством..." (З листа проф. Стефана Томашівського, з 10 грудня, 1922, гл. брошуру УКНІ „С. Томашівський, історик, політик, публіцист", ст. 70—71).

Так! Здійснилися повисші слова найбистрішого історика, якого видала Галицька Земля, і найлучшого публіциста всієї України. Всего 14 літ минає від хвилі коли він їх написав — і вже сповнилися.

Розуміється, що беручися писати про се, числю на розвагу польської цензури. Річ в тім, що ми як нарід чи будучий нарід потребуємо купелі. Доконче потребуємо. Отже в тій ціли мусимо розібратися. А що купіль народів все відбувається публично, отже ми мусимо публично розібратися. Без того неможливо скупатися. А є в нашім народі, у глибоких горах його, погляд, що поважному чоловікови не випадає купатися... Тому старі ґазди купалися востанне перед весіллям. Можна собі уявити, які вони „чисті"...

А якже давно ми як нарід купалися! Господи! Я не памятаю, коли се було. Отже страх як треба. Та коли цензура не дасть нам розібратися, то й скупатися буде неможливо. Від того ми дальше будемо тхнути й хорувати — і можемо легко заразити своїх сусідів: бо то нездорово жити з хорим під одним дахом... Адже ми розселені на цілій третині території сучасної Польщі..

Отже сподіваюся, що хоч УНДО тепер, так сказати, урядова партія (що правда без прав, які така партія посідає, але урядова), то все таки для загального добра обидвох народів вільно нам буде почати розбирання себе до нага від неї, від тої партії та від представників її світогляду.

Отже й починаю

В 47 числі „Діла", найстаршого українського щоденника, з дня 1 березня 1936 року, появилася стаття з латинським заголовком: „Ut omnes unum simus".

Підписав ту статтю мужицький син Стефан Баран, котрого батьки чи инші добрі люди, як видно з наголовка тої статті, навіть через латинські школи перевели. А наше УНДО як „всеукраїнська національна партія" очевидно іменем всього нашого народу того чоловіка довгі літа на почеснім уряді посольськім держало. І давав тому Стефанови Баранови наш дійсно бідний нарід все, що мав і міг дати: давав удержання і почести найвисші. Давав довгі літа. А як скінчилася велика війна і всі поневолені народи Европи упімнулися за свої природні права, тоді піднявся і наш нарід. Піднявся без командантів, без зброї, без амуніції, без виробленого політичного проводу. І розуміється впав. Впав окалічений, знуджений і розбитий. Впав ще більше бідний ніж був передтим. А заки впав, то в часі великої повоєнної суматохи мав у своїх руках — на дні, на хвилі — деякі гарні міста. І в однім такім місті, що має Високий Замок і Львину Гору, знов пошанував мужицького сина Стефана Барана: дав йому в руки дуже довірочний уряд директора поліції. Недовго се було, але було. І хоч уряд скінчився і хоч все те минулося як дим і хоч богато було непорядку в тім всім, немочі і безголовя, то в тих обставинах, в яких ми тут були, назагал не було чого дуже стидатися. Особливо за мужицьких синів, що на всіх фронтах видержали до самого кінця, до останного набою, видержали в голоді й холоді. Боролися проти цілого світа, хоч не мали з чим, бо всего бракувало: від командантів аж до чобіт. І тому ми хоч упали, та жили думкою, що з нами не так зле, як виглядає. І все ми говорили собі і говорили другим: „А яка в нас здорова селянська верства! го-го! А яка з неї здорова інтеліґенція виходить! Ґу-ґу!" На замітку, що трохи забогато манк у селянських кооперативах, ми, подумавши, відповідали: „То наслідки повоєнної деморалізації. Але яку ми інтеліґенцію з того мужицтва маємо! Правда? Ні одна погань з неї не вийшла".

Аж тут в нашім найстаршім і тому репрезентативнім національнім щоденнику „Ділі" появляється згадана стаття під прекрасним — римським наголовком... Під нею красується підпис мужицького синка. „Стефан Баран" підписано. Хто його не знає? Сеж довголітний посол і достойник наш. Сеж ідеольог УНДА і спец у многих явних і таємних справах його. Словом — муж довіря репрезентативної партії — „всенаціональної". Отже чита-

емо з увагою його статтю. Читаємо — і доходимо до місця, при котрім стаємо. Се місце виглядає так:

„Прийшов потім відомий розвал нашої держави. На засіданні кам'янецької Всеукраїнської Національної Ради, що творила тоді за Збручем наш одинокий зорганізований політичний центр, референував я в половині квітня 1920 р. у прияві Андрія Лівицького, тодішнього фактичного державного керманича Української Народньої Республики, проект варшавського договору з 22 квітня 1920 р. у позитивному розумінні, хоч болів я долею моєї тіснішої батьківщини — Східної Галичини. На мій внесок Рада дала свою згоду і це була одинока громадянська апробата.“

Прочитали ми раз і не зрозуміли. Може се не добрий висказ про незрозуміння: бо зміст наведених стрічок так відбився від нашої свідомости, якби його взагалі не було. Перечитали ми вдруге. Засвитало в голові про само значіння наведених стрічок, але тільки про їх значіння. Змісту значіння тих слів думка не могла получити з іменем Стефана Барана, довголітного галицького посла і достойника. Око мимохіть само зачало бігати по шпальтах „Діла“ шукаючи, чи нема де помилки в роботі метрампажа, при ломанні числа... Ні, не видно. Читаємо ще раз... Читаємо... дальше і дальше... Так, вже ясно. Сего не вложив помилково зецер-складач, що ломав „Діло“, се виходить з цілого контексту статті. То Стефан Баран сам добровільно признається, що він на три роки перед вирішенням галицької справи вже признав Галицьку Землю тим нашим сусідам, котрі її тепер посідають. Дивлюся на дату „Діла“: 1 березня 1936. Березень — сеж місяць річниці Галицької Землі, місяць, в котрім рішилася її доля на Бог зна які довгі часи. В тім місяці 1923 р. представники найбільших держав світа признали Галицьку Землю Польщі. Признали „формально, дефінітивно і без застережень“, як пише Томашівський в листі з Берліна дня 20 березня 1923 р. І Томашівський (також Стефан і також мужицький син, але інакший) в тім самім листі каже:

„Безнастанними провокаціями і нетактом, поступками, що йдуть у розріз із найпримітивнішими вимогами здорового розсудку, їдю паралітичної преси, довели (наші люди) до того, що Европа (так, Европа!) побачила необхідність покласти край сьому дикому танцеви та разом із сим відобрати нам останню правну основу нашої теоретичної непідлеглости, яка то основа колись, у будучині, могла б бути великим ратунковим знаряддям... Нас віддано тільки під покров трактату з 28 VI про охорону Жидів (сік!), а справу націон. самоврядування полишено добромінню Польщі: вона може ввести його за півтора року (як ухвалено), може за 15 або 150, або й зовсім ні, може його односторонно змінити і п. ин. Що більше — в акті не знайшлося місце на... амністію! Чи маю з сеї причини почувати яке особливе пересердя або ненависть до Польщі? Ні, ані трохи. Я бачу, що вона поступає так, як кожда инша на її місци поступилаб, колиб мала до діла з нами.“

Розуміється, що не можна мати ні пересердя, ні ненависти не то до Польщі, але навіть до Франції, до Анґлії, до Італії і до Японії, котрі підписали такий акт. Особливож тепер не можна мати, по перечитанню доказу на те, що український достойник (!) зробив те саме, але ще три роки скорше ніж зробили чужі нам Японці, Італійці, Французи й Анґлійці. Та не в тім суть справи, що він се тоді зробив, а в тім, що він ще й перед всіми похвалився тим — у найстаршім українськім національнім щоденнику, в березневу річницю того акту... Тай не в тім ще найглибша суть того учинку...

Але... зараз... Кілько літ від того часу минуло? Рахунок якось не складається...

Щож мене так заболіло? Прецінь я сам узнав справу за пропащу, коли на далеких преріях Алберти чи Саскачевану перечитав рішення найбільших держав світа. Не зараз я се узнав, бо тяжко було повірити в се. Памятаю ту хвилю, якби се було сегодня. Якийсь наш робітник, простий чоловік, показав мені (тоді галицькому послови) грубу і велику анґлійську ґазету і в ній коротку замітку про вирішення галицької справи Радою Амбасадорів. Показав і запитав, що я на се. А я перечитав і зразу переконував його, що се не може бути, що се одна зі звичайних поголосок, яких в газетах богато. А він, простий робітник, покивав головою і сказав, що то „здається таки так буде як написано...“ А потому і я так подумав собі... І потинявшись іще кілька літ по чужині, вернув я до краю. Боже! Як я тоді переїздив границю! Кождої хвилі очікував я увязнення. Не увязнили. Я не заїхав до дому, щоб не робити клопоту своїм, коли будуть увязнювати. Заїхав я до гостинниці. Ждав тиждень, ждав другий. Не увязнили. Тоді я перенісся до дому. І щойно тоді нерви, весь час сильно напружені, попустили. Я попав в горячку і перележав в ній 8 місяців. Розуміється, що той брак сподіваного переслідування сильно на мене вплинув. І з початком 1928 р. я міг психічно взятися до праці в ґазеті, котра не була протипольська.

Отже се було в сім літ по тім, як Баран признав Галичину Польщі.

Та, як сказано, не в тім найглибша суть справи, що Баран вже в 1920 році признав Галичину Польщі. Адже згодилася Польща (котра була тут союзницею побідної Антанти), що стара й одинока її пристань на Балтійськім Морі не мала належати до неї. А сеж властивий віддих цілого орґанізму Польщі. І згодилася в потребі та сама Польща — і то за правління такого шовініста як Грабський — на вицофання польських військ з Галичини за Буг і Сян. І згодилася велика Німеччина, властиво не поконана в бою, на обкроєння її і на страшне упокорення. Тай розумно зробили представники тих держав, що в тяжку для них пору не обстоювали „до останка“ своїх хочби як оправданих інтересів. Ми особливо маємо обовязок вчити молоді покоління наші, що старі, досвідчені і відповідальні провідники нації мають не тільки право але й обовязок в тяжкі для нації години і в інтересі тої нації, щоб зберегти її перед ще більшим нещастям — мати відвагу робити деякі річи, дуже непопулярні. Тому се не був злочин Барана. Зовсім ні. Злочин Барана супроти української нації зачався тоді, коли він — маючи такий погляд, що Польщі муситься в таких для нас катастрофальних обставинах признати Галичину (бо очевидно ліпше нашій нації навіть вегетувати під Польщею ніж гинути у крівавих руках московської чрезвичайки), — не обстоював того погляду публично. А навпаки! Літами належав до табора найбільшого безголовя, котрий мав евфемістичну назву „найострішої опозиції української нації проти Польщі“, а в дійсности був довгі літа таким глибоким шкідником тої нації, що її провідна верства мабуть не скорше як за яких трицять літ зрозуміє, яку величезну шкоду заподіяло УНДО. Зрозуміє і признає се тоді, коли заспівають „Со святими у покой“ останному ундистови з тих, що тепер ходять на засідання. А в тім УНДІ робив ту шкоду той сам Баран, що мав зовсім інакший погляд на ту справу.. Робив тяжку шкоду, щоб бути популярним і послувати — коштом тих, котрі своє чисте імя, свою честь, свої нерви і своє здоровля клали в жертву для ратування своєї нації від пропасти, в яку її котили барани. До тих чистих людей, що — не завагалися наразити навіть свою честь для ратування свого народа, належали м. і. Преосв. Григорій Хомишин, Епископ станиславівський, проф. історії Стефан Томашівський і письменник Михайло Яцків. І Яцків також! Його вже зрегабілітував Союз Українських Письменників і Журналістів. Та во істину: то Яцків не одного з українських журналістів мавби моральне право регабілітувати перед українським народом, а не навпаки. Регабілітувати за те, що наплюжили його.

А свій політичний злочин супроти свого народа запечатав Стефан Баран своєю статтею „Ut omnes unum simus“. Та стаття — то вже не злочин. То щось гірше ніж злочин, бо се упідлення себе і того табора, до котрого Стефан Баран належить і котрий не тільки не виключає його зі своїх рядів за таке публичне поведення, але ще дає йому дальше почесне місце на шпальтах свого головного органу, щоб Баран пописувався як ідеольог, теоретик і учитель моралі того табора!... О, барани непомнящі! „Відригаться вам буде во вік те египетське мясо“, до котрого в тій статті так облизується Стефан Баран, але котрого після всякої правдоподібности від Поляків не дістане: бо і противники мають часто почуття такту: власне тому вони сильніші.

„Piękny to widok Czertomeliku...“

Про те, як головний ідеольог ундистів давши своїй статті заголовок „Щоб ми всі були в єдності“, власне в тій статті цькує на Волиняків, — розводитися не буду: бо таке противенство в льогіці ундизму зовсім звичайна річ. Точно так як у гіндуїзмі. А чому так? Бо поганський націоналізм розїдає ум подібно як большевизм, або й ще гірше. Зверну тут увагу тільки на те, як проводирі УНДА кажуть свому народови в Галичині, що вони „далеко лучші“ від волинської ґрупи, хоч волинська ґрупа нікому не відступала Галичини ще перед вирішенням галицької справи на міждержавній арені, а головний ідеольог УНДА зробив се на три роки передтим і ще до того презентує тепер публично рахунок Полякам в щоденнику ундистів, які довгі літа вели остру кампанію проти такого становища! І що тепер подумають собі за кордоном ті чужі люди, котрих ундисти так довго переконували, що ми повинні мати „самостійну державу...“ Чи тепер можуть вони поважно трактувати не тільки ундистів, але нас всіх взагалі?

І чи не „piękny to widok Czertomeliku“...? Або може кепсько ділає ґуна пітьми і глупоти?

І той чоловік так довго сидів в орґанізаціях з абсолютно протипольським наставленням!

Кажіть, що хочете, але се страшне. Бо не вільно забувати, що Баран то не Мудрий. Баран се будьщобудь діяч старої марки, значить з великим стажем громадянської праці і — що не менше важне — зі значною освітою, яку він набув довгою працею. Інакше кажучи: коли про Мудрого не все можна сказати, що він знає, що робить, то при знанню, освіті й досвіді Барана муситься приняти, що він знав і знає, що робить.

Та розуміється і в продуктах кождої ґуни є ріжниці. Хто хоче мати наглядний образ ріжниці між членом суспільности типу Мудрого і типу Барана, тому раджу в часі недалеких великодних свят піти на майдан коло церкви (декуди називають його „цвинтар“). Там у ясну погідну днину відбуваються цікаві великодні забави. А відбуваються так, що старші люди лежать на мураві, ґуторять про розумні річи і дивляться на молодь, уважаючи, щоб вона собі чого злого не зробила. А молодь грається в „ґаїлки“ і весело співає. Між ґагілками лучається декуди і забава, звана „троянка“ або „трояк“. Вона до ґагілок властиво не належить, бо при ґагілках співають, а при троянці ні. Гра в троянку полягає на тім, що молодь робить коло зложене зі стійок по парі. Довкруги того кола або в його середині, як попаде, одна особа доганяє другу з ременем в руці. (Се звичайно забава хлопців). Той що втікає має право причепитися до котрої-небудь пари але тільки зпереду, бо ззаду неважне. Отже там, де він стане, є вже не пара, а трое. (Від сего й назва „троянка“). А той, що має ремінь в руках і гонить за другим, має право й обовязок вдарити ременем третього (заднього) в троянці, бо той третий непотрібний: вся суть троянки полягає на тім, що та ґра тільки називається троянка, а тої троянки властиво не треба. Отже той, котрий гонить за другим, пацкає-бе того третого, котрий

на перший погляд має і може мати враження, що він представник наймогутнішої групи, бо він у троянці, а всюди інде по два. Отже той задний в троянці, котрий виглядає, що має найбезпечніше місце, в дійсности найбільше наражений на пацкання. А коли він не конче бистрий умом, то нераз його довго і порядно пацкають.

Отже Баран се вже оден з того рода членів суспільности, котрі вже в троянку не бавляться, але належать до знавців троянки. Такі вже спокійно лежать собі на сонци на мураві і до них у спірних справах приходять по опінію ті, що граються. Такі старші досвідчені люди се вже свого рода „ідеольоґи троянки" й інших забав. Василь Мудрий належить до тих, котрих у ґрі в троянку найбільше бють, бо він на третім місци й умом неповоротний, як видно з ріжних його виступів. В тій троянці, де ззаду стоїть Мудрий (думаючи, що він властивий репрезентант найбільшої партії в суспільности), е ще два інші грачі у троянку: Остап Луцький і Роман Стоцький. Кромі ударів, які Мудрий дістає ременем ззаду, дістає він ще штурканці від Луцького і Стоцького на знак, що має робити в троянці. А від кого дістає штурканці Стоцький, легко додуматися.

І так під церквою на великдень кипить і булькоче цікава гра у троянку одна з найбільше в політиці поучаючих памяток поганського націоналізму, котру християнська Церква толеруе в сьлоточних звичаях на радість молоді.

Оттут образ ріжниці між Бараном і Мудрим. Се заразом образ ріжниці в величині їх помилок, їх злоби, нерозваги і вини.

Думаю, що вчинок Барана зуміе оцінити майже кождий сучасний інтеліґент, навіть молодий віком. Як називається такий учинок, се також знае кождий інтеліґентний чоловік. Та во істину не знаю назви на те, що сталося в 47 ч. „Діла" з 1 березня 1936 р., де Баран ч в а н и т ь с я своїм страшним поведенням...

Тепер мода на всякі конкурси. Отже варт булоб оголосити конкурс з надгородою за відповідь на питання: 1) як назвати статтю Барана в „Ділі" з 1. III. 1936 і 2) як назвати тих, що ту статтю пустили до друку в найстаршім українськім щоденнику?...

Гадаю, що трудно булоб зустріти чоловіка, який не розумівби, нащо Баран оповістив ту статтю. Та ще трудніше зрозуміти, як могла редакція „Діла" принятн до друку ту статтю, навіть при теперішнім наставленні, прихильнім до Польщі. Бо наставлення до Польщі се одна річ, а те, що зробив Баран, друга річ. Преціиь прихильність до Польщі не мусить мати в собі у п і д л е н н я! Не можу зрозуміти, чому редактор „Діла" перечитавши ту статтю Барана, не сказав йому нпр. так:

„Пане докторе, пане после, пане меценасе! Хочете дістати сталу посаду від Поляків? І думаете, що посаду дасть вам те, що ви тут описали? То внесіть се до відповідного польського уряду, а нашому найстаршому, репрезентативному щоденникови дайте з тим спокій..."

Чому так не сказали Баранови в редакції „Діла"? Дійсно тяжко додуматися. Тим більше тяжко, що там рішае тепер здається також селянський син, отже чоловік з морально найздоровішої суспільної верстви, котрої здоровля стало притчою во язиціх...

І ще пригадався оден селянський син, здібний і могутний тепер у нашій суспільности: власник цілого ряду видавництв, від щоденника почавши, на одинокім в цілім нашім краю сатиричнім органі скінчивши. Якеж вдячне поле до здорового морального попису дав висше описаний учинок Барана таким пресовим органам, якими розпоряджае п. Іван Тиктор! Аж проситься, щоб нпр. в його сатиричнім органі появився відповідно зілюстрований опис розмови Барана з редактором „Діла". І потому другий опис розмови Барана з польським урядником, закінчений нпр. такими словами:

„Panie pośle! Ja przyjmuję pańskie podanie, bo przyjmuję każdy dokument i już go nie zwracam. Ale tak z ludzkiego stanowiska, powiem Panu, że tego rodzaju postępowanie Pana, które Pan sam opisał w tem podaniu, według mego zdania nie przyczyni się do załatwienia pańskiej prośby po pańskiej myśli. Prawdopodobnie będzie — naodwrót. A dlaczego, to Pan przecież sam zrozumi kiedyś, jeżeli nie rozumie dziś..."

Замість так підносити мораль в суспільности і прочищувати її атмосферу, органи селянського сина п. Івана Тиктора нападають на тих, котрим робиться моторошно на душі на сам вид такого „політичного" поведення як Баранове. Знаю, що п. Іван Тиктор не редаґуе своїх орґанів і нераз навіть не маe часу читати їх, не то редаґувати. Та всетаки годі не зауважати, що добре булоб, якби він міг викинути з тих орґанів те, що в них пяне наркотиком г л у п о ї злоби і зогниле. Бо інакше воно увійде в кість і шпік. Напевно увійде і так загніздиться як гриб у домівці...

Ілюстрація до того гриба і до тої пяної наркотиком злоби—поведення головного тепер теоретика нашої „репрезентативної партії".

Що се?

Се блудні огні поганського націоналізму випалили з мозків наших націоналістів і льоґіку і навіть всякий інстинкт орієнтації в тім, що добре і що зле, що годиться і що не годиться. Якби так не було, то Стефан Баран зі своїм довголітним стажем суспільної праці рішучо не оповістивби тепер такої статті. Та хто задовго піддаеться ґіпнозі хаотичного поганського націоналізму з його кличем „Україна понад все" (розуміеться і понад Церкву та понад все, що Церква проповідуе), — тому такий експеримент не може минутися безкарно. Вже з тої простої причини, що на світі е богато націй: отже якби кожда повірила в гасло, що „вона понад все", то з того не моглоб вийти ніщо инше крім дурного замішання та виснаження всякої думки і всякої льоґіки. А в такій стадії над гаслом: „Моя нація понад все" — з зелізною консеквенціею мусить появитися (зразу укриване, а потому і явно голошене) гасло: „Моя кишка понад все!" Се гасло тому мусить запанувати, бо коли „моя нація понад все", то значить, що їй мусить ліпше поводитися ніж всім иншим націям (бо вона понад все!). А що нації поводиться тільки тоді добре, коли добре поводиться якнайбільшій скількості її одиниць, отже „правдивий" націоналіст, котрий дійсно повірить у поганське гасло „моя нація понад все", мусить дійти до погляду, що він сам як „носій" такого „високого" гасла мусить стояти ще понад націею: бо чому хтось инший маe бути перший а не він? А що гасло „моя нація понад все" се гасло виключно т у з е м н е, т. зв. „реальне", і виключаюче всякі инші гасла і тимсамим ідеї та кличі, що відносяться до висшого життя не-туземного (бо сказано: „нація п о н а д в с е" а не якесь висше життя понад все, котрого преціиь ніхто з нації своїми очима на сім світі не бачив), — отже найреальніше в ядрі того гасла мусить бути дбання про матеріяльне забезпечення і туземні вигоди моеї нації, себто передовсім мене, як „н о с і я" найвисшого гасла тої найвисшої нації. Або інакшими словами ясніше кажучи: найважніша часть мого орґанізму се моя добре напхана кишка. А що найліпше забезпечення для кишки може дати в сих часах таки держава (бо вона маe фізичну силу, щоб стягнути потрібні річи з населення передовсім для наповнення кишки тим, котрих найбільше потребуе), отже раз викинувши з душі всі гасла висші понад націю, можна дійти до написання такої статті, яку написав посол УНДА Стефан Баран. І навіть муситься дійти до такого світогляду. З тою ріжницею, що оден націоналіст переїджений огнями поганського націоналізму мусить дійти до такого світогляду скорше, а другий пізніше. Все одно чи се будуть люди менше, чи більше здорові в своїх основах і початках.

Та що се властиво таке?

Се власне УНДО. То воно змололо безперечно здорову колись душу згаданих селянських синів. Змололо Мудрого, змололо Барана, змололо й теперішнього фактичного редактора „Діла", котрий помістив згадану статтю Барана, змеле напевно і Тиктора. „Piękny to widok Czertomeliku...!"

Не називаю по імени теперішнього фактичного редактора „Діла" тому, бо не знаю, чи я тим не зробивби йому кривди: може він при навалі праці не вспів перечитати статті Барана й помістив її не читавши, помістив в довірю до довголітного стажу громадянської праці Барана. Та якраз в тій можливости заведеного довіря ціла та справа стае ще більше страшна. Вона представляе нутро УНДА так, як може ніщо инше зі всіх річей, які досі сталися. І тут е причина й нагода застановитися над тим, як УНДО могло дійти аж до такого упадку.

Коли я до самого дна вирозумів суть і напрям Баранової статті, постановив я відвернути від неї свою думку. Просто тому, що зробилося мені недобре. Нараз — моя думка зашевелилася. Я пригадав собі, що я десь читав добру, інтуїтивну річ про наш поганський націоналізм у простім народі. Так. Але де? Думка напружилася — і знайшла: Іван Нечуй Левицький, Оповідання „Рибалка Панас Круть або Ніч Гориславська". Одно з наймаркантніших оповідань українського письменства. Якже там яскраво описана біда маломістечкового життя на нашій не своїй землі. Беру до рук те оповідання. Читаю:

„А в містечку хатка на хатці. З хатами помішані якісь маленькі загороди з хворосту, повіточки недобудовані, з одніеї покрівлею на чотирьох стовпах. Кругом хат скрізь сміттник, скрізь грязь, купки гною. Між хатами никають голодні кози, смикають стіхи корови. Попід дверима качаються купами замурзані, обтрьопані, закудлані, трохи не голі жиденята в лапсердаках на грудях, в ярмулках на головах. — На базарі стоять рядками малесенькі крамниці, наче скриньки, понизані низками. В кожній крамниці коло дверий одчинена ляда в вікні й обперта на стовпець. А з тих одчинених вікон виглядають голови старих Жидівок і Жидів з страшенними, худими, жовтими обличчами, з запалими очима, синіми губами. На них старе заялозене дрантя. Їх смутні очи наче оплакують той крам, що лежить на лядах перед ними: шматочки сірки, цвяхи на сковорідках, шевська смола на тарілках..."

Чи можлива більша нужда як тут описана?

Можлива.

Де? А саме там, де нужда вселиться, але де нема такої проворности, яку мають Жиди. То значить: ще більша нужда можлива між нашим народом, коли його провідна верства, розїджена огнями поганського націоналізму, стратить останки глуздів і згідно зареве: „Україна понад все, а над Україною УНДО і я, Стефан Баран, з найважнішою частиною мого орґанізму — як „носій" найвисшого гасла Україна понад все!..."

До подібного стану як Стефан Баран дійшов навіть дуже здібний Панас Круть... І таксамо під впливом своерідного українського поганського націоналізму. Цікаво пише про те старий Нечуй Левицький:

„Ото пішов я раз до знахора, старого діда, що був таки стрільцем, ходив на лови. Він жив на долині під самісіньким лісом. Розказую йому про те (про свою біду), а він мені й каже: В неділю або в велике яке свято почни ти плести невод під церквою, як почнуть дяки співати „Иже херувими", а як стануть люди причащатися, скуй гачок на удку. От тоді все само так і полізе тобі в руки. А як будеш говити, то за-

держ в роті Причастя, завяжи ахусточку, візьми рушницю, зайди в ліс, в саму гущавину, причепи на дубі, одличи тридцять ступнів на захід сонця, та й стріляй, не дуже розглядаючи; бо тобі явиться або Христос на хресті розпятий, або твій батько, або мати, або те, що тобі найміліше в світі. А як побоїшся брати Причастя, то візьми який-небудь образ..."

Во істину: нема засадничої ріжниці між сим поганським націоналізмом, якого прояви описав тут старий Нечуй Левицький, а тим поганським націоналізмом, котрим захоплюється велика більшість української інтеліґенції під гаслом „Україна понад все" з задною думкою: „А над Україною моя кишка."

Ба ні, є ріжниця між тими націоналізмами! А саме та, що поганський націоналізм інтеліґенції далеко гірший і страшніший від поганського націоналізму простого народа, хоч і вона і він приблизно однаково на словах говоритимуть про Церкву, співатимуть „Іже херувими" та мрітимуть про появу Христа і про використання стиґматички Насті Волошин „для звеличення нашого обряду і нації."

„А через тиждень почав я говіти, оповідає дальше Рибалка Панас Круть, та йти Причастя, —бач, не зоглядівся. Та й страшно якось стало. Взяв я новий невеличкий образ св. Варвари та й пішов з рушницею в грабове надвечори. По дорозі ще зайшов в шинк і випив для сміливости з півкварти горілки. А на дворі було ясно й тихо. Знайшов я в лісі бука, гіллястого, зеленого, старого. Стоїть він так трохи на ярку, в самісінькому уярі, а коло його кущі зеленої ліщини. Одміряв я тридцять ступенів, а в мене серце стукотить, ноги труситься, руки таксамо труситься, наче, борони Боже, в пропасниці. — Повернувши я назад, ще й рук не звів гаразд, дивлюсь, а під дубом між двома кущами ліски, під широким зеленим гіллям стоїть моя небіжка Одарка... бліда, як була перед смертю... Голова моя запаморочилась, зелений ліс закрутився в очах, щось загуло, зашуміло в вухах, і сам я не памятав, що діялось зо мною. Опамятався я, аж коло мене кругом маленькі пастушки стоять та дивляться, порозявляючи роти. Сіра собака нюхала мою голову... По долині паслись воли. Встав я ніби спросоння. „Тай заснув-же я гарно та міцно!..." кажу хлопцям. „Оце-ж я, хлопці, заблудив. Покажіть мені дорогу з ліса." Забув, бач, навіть дорогу. І не знаю, чи то я гріх зробив, чи то мара одна з'явилась мені, чи то Бог покарав мене, чи півкварти горівки зашкодило мені... На голові в Панька волосся настовбурчилося, як щетина."

Вчитайтеся, але докладно, в отсі уривки з невеликого оповідання великого письменника, то побачите, яку дивну інтуїтивність мав старий Іван Семенович, що помер в 1918 р. у 81 р. свого життя. І досі не діждався навіть порядної монографії той велит між нашими письменниками і правдивий ґеній інтуїції. Розуміється, Іван Семенович на свої очі нераз бачив не лише Рось але і Чортомлик і тому міг написати таке дуже цікаве оповідання про Панаса Крутя...

Огні поганського націоналізму визначаються тим, що освітлюють ситуацію лише людям, які в тім націоналізмі не затвердли. Бо поганський націоналізм се по словам Святішого Отця найстрашніша з сучасних єресей. Хто в ній затвердне, той попадає в „преісподну", яку так описує Апостольський Вікарій Лондону Л. Челлонер у другім томі розважань своїх під днем 29 липня:

„Ні сонце, ні місяць, ні ніяка звізда не показується ніколи в тій понурій околиці; тільки жахлива ніч панує там вічно; ніч, котра не знає ранку і ніколи не очікує приходу дня. До тої бездонної пропасти не може дійти ніякий легіт воздуха згори, ніякий проблиск світла. Навіть огонь, котрий там бушує, чорний і темний; він зовсім не світить нещасним вязням, але показує їм такі погані предмети, які побільшують їх нещастя..."

Хто вдумається в те все, тому стане зовсім ясна заява Преосвященого Григорія, Епископа станиславівського, напечатана в сім, 20-м (919) числі „Нової Зорі." В тій заяві католицького Владики є не тільки жест, але й велика та оправдана обережність і прочуття небезпеки наближення до УНДА. Воно, зложене з неперетравленої мішанини шістьох ґруп, з бігом часу втягнуло в себе ще одну 7-у ґрупу УКС — і тепер намагалося втягнути ще й 8-му ґрупу УНО. Та для організації, спертої на католицькім світогляді, очевидно лучше позбутися навіть своїх перших парляментарних представників, коли вони занадто наближилися до УНДА, ніж датися втягнути в його кратер, з котрого бухають огні поганського націоналізму, який колись розсиплеться як порохно...

Якби мене хто запитав: „Яка найбільша дурниця в теперішнім публичнім життю галицьких Українців?" я відповів би: „Думати, що така ґрупа як УНДО може щиро признати, що катол. Церква або християнство „взагалі" се моральна основа суспільности. Розуміється, се зовсім не виключає, що так можуть справді думати поодинокі ундисти, але тільки ті, що слабше думають (бо якби думали сильніше, то не булиб в УНДІ з такими думками). Вже скорше більшість правдивих радикалів, хоч як вони остро виступали проти Церкви й особливо проти духовенства, може колись справді признати, що Церква не повинна бути оруддям політики, ніж у глибині душі признають се правдиві ундисти. Нпр. Баран, котрий був колись в новіціяті, а тепер є головним ідеольоґом ундизму, не стравивби такої думки, як вилучення Церкви з магазину оруддя ундівської політики. Я його добре знаю. Або такого Луцького!.."

О, партіє УНДО!..

„На небесахъ горятъ паникадила,
А съ низу — тьма...
Ходила ты къ нему иль' не ходила
Скажи сама!..."

А як і не скажеш, то все одно вже видно, що виходить з такого конкубінату...

Голосний німецький мислитель з англійського аристократичного роду, зять великого німецького музика Вагнера, Густон Стеварт Чемберлен, написав ще перед війною великий твір у двох томах п. з. „Підстави 19-го століття". Се той сам твір, котрий німецький цісар Вільгельм казав закупити своїм приватним коштом і роздати всім бібліотекам цілої Німеччини. На тім творі Чемберлена головно виховувався Гітлер. Розуміється, далеко не все в тім творі уосновane і правдиве. Чемберлен се дилетант у справах, про котрі взявся писати. Та се дуже здібний дилетант. І тому його твір мав такий великий вплив на Німців. Між фактами і твердженнями, які Чемберлен наводить у тім своїм творі, є також дуже поучаючі річи. До них належить нпр. отсе:

„Die sogenannten Wilden von Zentralaustralien führen ein weit harmonischeres, menschenwürdigeres, sagen wir ein „heiligeres" Dasein, als diese unseligen Peruaner, Paraguayaner u. s. w., Blendlinge aus zwei (und oft aus mehr) unvereinbaren Rassen, aus zwei Kulturen, denen nichts gemeinsam war, aus zwei Entwickelungsstufen, zu verschieden an Alter und Gestalt, um eine Ehe eingehen zu können, Kinder einer naturwidrigen Unzucht".[1])

Се значить: „Так звані дикуни центральної Австралії провадять далеко більше гармонійне, достойніше людей, скажім (навіть) „святіше" життя, ніж ті нещасні Перуанці, Параґвайці й такі інші мішанці з двох — і часто ще з більше — неспівмірних рас, з двох культур, котрі не мають нічого спільного, з двох степенів розвитку, занадто ріжних віком і формою, щоб могли заключити супружжа, діти протиприродної розпусти".

Ніде правди діти! Се очевидна правда, якої не можна нічим звалити, бо вона стоїть перед очима цілого світа і безнастанно світить невгомонними бунтами, кровю та пожежами. Се розуміється викликає великий розвал у краях, де наступила така неприродна мішанина і не дає тим краям піднестися з великого морального і матеріяльного упадку.

В ще більшій мірі незіграна духова мішанина викликає страшні наслідки в области духовій, все одно чи та духова область обіймає справи культурні, загальноідеольоґічні, чи політично - ідеольоґічні. А за ідеольоґією все поступає практика (розуміється, буває і навпаки) — як не зараз, то потому. І тому коли ідеольоґія якоїнебудь орґанізації незріла, неперетоплена і не злита в один блок, наскрізь перенятий світлом одної великої ідеї, але коли ідеольоґія зложена з неспівмірних частин, з ріжних матеріялів, які злютувати взагалі неможливо, — тоді скорше або пізніше мусить і в практиці наступити кипіння, внутрішний біль, розвал і розбіжність на всі сторони. А все те мусить бути получене з великою шкодою для суспільности, серед котрої таке діється. Та велика шкода повстає з двох причин: 1) Передовсім тому, що члени орґанізації чи радше уґрупування з такою „ідеольоґією", бачучи ріжні скоки ріжних ґрупок в тім уґрупуванню, скоро деморалізуються. І се зовсім зрозуміле. Бо хто є в якімсь уґрупуванню, той з природи річи має право вимагати бодай приблизної згідности думок і поглядів всіх інших членів свого уґрупування. Колиж замість тої згідности бачить погляди і змагання дуже ріжнородні і часто собі противні, годі наступає в нім наперед внутрішне здивування, потому обурення, вкінці огірчення. Дальший „розвиток" залежний вже від вдачі поодиноких людей. Одні з них знеохочуються до всего, духово вітріють і усуваються. Се натури з природи духово слабі. Інші, духово сильніші, зачинають боротьбу, котру переводять до кінця або ні. Се залежить від їх сили, послідовности і витревалости та нераз від обставин. Гірші морально кінчать таку боротьбу звичайно внутрішним цинізмом. Лучші натури мимо всего вірять, що не всі кромі них „нікчемні душі" — і ведуть свою все в таких разах безвиглядну, боротьбу аж до свого упадку: бо практика вже давно устійнила, що „Quod ab initio vitiosum est, non convalescit tractu temporis (що від початку блудне, се не видоровіє з бігом часу). 2) Друга велика шкода для суспільности повстає з тої причини, що на такій орґанізації рішучо не може виховуватися молодь, бо на хаосі і духових противенствах, на знеохоченні, огірченні і цинізмі виховувати нікого не можна. При такім стані річей молодь інстиктовно відчуває, що ті старші люди, котрі довели до такого стану, на довіря не заслугують. А що головна умова риса молоді і взагалі невироблених людей полягає на ґенералізуванні, отже молодь у своїй підсвідомости і півсвідомости доходить до того, що — „взагалі всі старші дурні і до нічого." А що молодь се авангарда суспільности, злучена з головною масою суспільности якраз найсильнішим узлом ґенералізування, отже під тим оглядом наступає згодом приблизно в усій суспільности такий погляд, який має молодь.

Боротися з тим надзвичайно тяжко. Знов з двох причин: а) По перше тому, що вся суспільність бачить наочно противенства, скоки, хаос, розвал, огірчення і цинізм. б) По друге тому, що ті хаотики й циніки (і то якраз найбільш безоглядні між ними) захоплюють у свої руки головні установи і пресу, — отже просто нема де боротися. А загіпнотизована пожаром суспільність літами не може відвернути очей від того дивоглядного колеса мук, в яке її вплетено. Розуміється, що серед таких обставин треба передовсім часу на протверезіння загалу і треба дуже яскравих фактів, котрі тому загалови можнаб показати. Такі факти якраз тепер зачинають показуватися. Отже настає час на усвідомлення собі самого початку всего того „розвитку."

(З кругів ундівських діячів прилюдно жалуються, що я пишу про УНДО задовгі статті. Вправді се не статті, а трактати, звані так у публіцистиці ще від часів оксфордського руху (трактати — себто розправи), — але що робити? Я знаю, що декому, як Німець каже, „Denken tut weh," отже сей пятий з черги трактат ділю на два рази, бо він більший від попередних. Значить, на другий тиждень оповіщу докінчення його).

[1]) Houston Stewart Chamberlain: „Die Grundlagen des neunzehnten Jahrhunderts", VI Auflage, München, ст. 337—338.

РЕМІСНИЧА БУРСА

Пресова нарада в справі її розбудови.

В неділю дня 8 с. м. управа товариства „Ремісничa Бурса у Львові" запросила представників української преси на інформативну нараду. Вона відбулася в скромнім приміщенні бурси при вул. Ходоровского ч. 3. Голова т-ва о. проф. Бучацький відкрив нараду іменем виділу і привитав присутних. Він сказав м. і.: Українці мають у Львові дві мужеські ремісничі бурси під управою одного т-ва на Личакові і при вул. Ходоровского. В обох бурсах є 72 питомців. Се рішучо замало. Поляки мають у Львові 10 ремісничих бурс і сотки бурс в цілім краю. Відтак подав історичний нарис бурси від її оснування в 1898 р. аж дотепер. Вкінці згадав, що треба розбудувати бурсу, бо до Львова приходить богато наших здібних хлопців вчитися ріжного ремесла. Ними треба занятися. — Містоголова т-ва п. Стефанівський: Наша нація ніби розростається, та у Львові не видно того розросту. На полі ремісничім ми не поступаємо вперед. Причина того явища та, що ми замало опікуємося ремісничим доростом. Треба розбудувати ремісничу бурсу. Тому виділ бурси купив одноповерховий дім при вул. Бартосівни на Стрийськім передмістю. Ми купили дім не маючи готівки. Та надіємось, що українська суспільність не відмовить своєї помочі.—Радник Мудрак: В сім будинку бурсі затісно. Кухня не має відповідного приміщення. Тому виділ бурси купив від Акційної Спілки Левинський парцелю з двома обектами: один поверховий дімок (8 кімнат) і партеровий будинок (3 кімнати) разом з парцелею 330 сяжнів кв. Виділ рішив продати хату при вулиці Ходоровского і за те купити згадані два дімки. Очевидно ціна проданої хати далеко не вистарчить на покриття коштів купна. Отже без помочі суспільности не дамо ради.— Зчерги п. Галібей обговорив справу фундації о. Залуцького. Та фундація не виплачується через великі податки, ріжні публичні данини і великі вклади. Фундацію тепер винаймають місцеві селяни. Крім того бурса мусить удержувати даром хлопців з повітів чортківського і теребовельського. З вкладок і оплат приходить дуже мало.—о. Бучацький підкреслив, що в бурсі є читальня питомців, кооператива й аматорський гурток. Постійно й безплатно ординує лікар др Цимбалістий. Після того присутні представники преси забирали голос і ставили запити. М. і. п. Глібовицький підкреслив, що треба пригадувати постійно суспільности справу ремісничої бурси. При виділі бурси повинен бути пресовий референт. — Інсп. Терлецький подає, що в селі Стрілбичах гурток селян рішив висилати своїм коштом одного хлопця до науки ремесла. — П. Пасіка: Замало є членів бурси, всего 350 на цілий Львів!— Відтак присутні оглянули приміщення бурси. Воно занадто бідне. Вкінці всі удалися на вул. Бартосівни й оглянули новокуплену парцелю з двома дімками.

Нарушені артикули

версайського договору.

Арт. 42 версайського договору каже: „Забороняється Німеччині удержування або будову фортифікацій на лівім березі ріки Рену, як і на правім березі на захід від лінії, витиченої на 50 км. від східної сторони тої ріки". Арт. 43 поширює поняття демілітаризації такою постановою: „В смузі передбаченій 42-им артикулом забороняється також: удержування або громадження збройних сил чи то на постійно, чи на якийсь час, і також всякі військові вправи якогонебудь роду та задержання всяких матеріяльних мобілізаційних полекш". Арт. 44 стверджує: „Нарушення Німеччиною в якийнебудь спосіб приписів артикулів 42 і 43 будеться вважати виконанням неприятельського акту супроти великодержав, котрі поклали свої підписи на нинішнім договорі та як учинок, котрий стремить до заколочення світового мира".

З Еспанії

Комуністичні заворушення

В цілім ряді еспанських міст прийшло до крівавих заворушень. В м. Ерес де Льос Кабалерос крайна лівиця зорганізувала демонстрацію. Товпа демонстрантів напала і знищила шкільний будинок і помешкання провідника радикальної партії. В м. Севілі були також демонстрації лівих. Юрба підпалила 9 костелів і кілька монастирів. Губернатор закликав військо на поміч, бо поліція не могла дати ради демонстрантам. В м. Ескальона були бійки між лівими і правими. Убито кількох лівих. Також в м. Толеді були криваві маніфестації. Заворушення роблять головно комуністи.

РАДІО

Музичні загадки в „Польському Радію." „Польське Радіо" готовить своїм слухачам час від часу цікаву розвагу в виді музичних загадок. Вони є тим більшою атракцією, що дають можливість численним учасникам здобути цінні надгороди. Ціль тої імпрези подвійна. З одного боку ходить про достарчення широким кругам слухачів своєрідних емоцій, властивих для таких конкурсів, а з другої про викликання серед радієвої публики зацікавлення якоюсь постатю з музичного світа. Недавно відбувся такий конкурс п. т. „Вгадай, що чи хто?" Оголошення висліду конкурсу наступило 22 лютого б. р. Висліди були несподівані. Загалом надіслано понад 8 тисяч відповідей, в тім понад 4 тисячі влучних.

Радіо в пожежній сторожі. Віденська пожежна сторожа заінсталювала на вежі св. Стефана відбірчо-надаючу стацію та заосмотрила 9 пожежних возів у надаючі і відбірчі інсталяції. Це зроблено з метою запевнення контакту централі з поодинокими відділами на місці пожежі. Завдяки сему запевнено прибуття помічничих сил і возів без найменшої страти часу. Радіостація на вежі св. Стефана має водночас сповняти завдання пожежного обсерваційного пункту. За давних часів вартовий на вежі мусів звуком трубки сповіщати про небезпеку. Тепер його заступає новочасна радієва техніка.

Шпигунство при помочі радія. Абісинська поліція в Дессіє натрапила на слід короткохвильної радіостації, що служила італійській розвідці і порозумівалася з італійськими літаками. Увязнено кілька Абісинців.

Найдорощий капелюх у світі. Одною з нещоденних сенсацій Злучених Держав Північної Америки була недавно ліцитація, на якій капелюх головного спікера філядельфійської радіостації продано за небувалу ціну 8.000 долярів. Сю незвичайну суму завдячувала спікеровська „біла панама" автографам, уміщеним на ній найвизначнішими особами в світі. Найславніші постаті зі світа дипльоматичного, артистичного й наукового, що виступали перед мікрофоном філядельфійської радіостації, клали на ній свої підписи, і таким чином вона зробилася певного рода музейним експонатом. Той капелюх набув для своєї приватної збірки за 8.000 долярів один з американських міліонерів.

Нова ера

Гумореска про пайдократію.

Нічого не розумію! Так дивно все поплуталося...

От нпр. ті три роки в Росії: 1898—1901. Проклятий час, коли міністром народної освіти був професор римського права Н. П. Боголепов. Що то за страшний був час! Що за середновіччa!

Всі знають, що російське студенство було носієм ліпших ідей, благородних почувань, найвищих завдань сучасности. Як пушкінський відгомін студенство відгукувалося рішучо на все. Чи звір зареве в глухім лісі, — студенство відкликається. Чи дівчина співає за горбком, — відкликається. Навіть коли ріг затрубить, чи грім загремить—і таких подій студенство не може залишити без уваги. Відразу висиплеться на вулицю і нервово прислухується... А „провідники молоді", спинаючись на чужі підвіконниці, починають натхненно кричати:

„Товариші! З якої причини ріг?! Товариші! Чому без нашого відома грім?! Товариші! Аж до вияснення рога і грому проголошуємо загальний страйк!"

Розуміється, що при такій величезній відзивливості і при такій необмеженій вразливости наше студенство вважали гордощами нації, сіллю землі. Письменники запобігали ласки у студентів. Професори кланялися шаркаючи ногами. Газети захоплювалися. Кождого „передового студента", обдертого, оброслого шерстяним волоссям—боготворили як Апіса. А коли всі ті Апіси гуртом виходили на площу й зачинали йти стадами по місті,—між інтеліґенцією творилося щось в роді старинних містерій. Дівчата-курсистки рвали на собі одіж, політичні „лідери" крутилися як в екстазі... А старики-шестидесятники зі слезами зворушення виглядали крізь вікна і з радістю вигукували:

„Дивіться, дивіться!... Мій Івась бе кальошами городового (поліцая)! Зовсім в батька вдався!"...

Тепер ми можемо спокійно вмирати!... Тепер будучність Росії в певних руках.

Так приблизно відносилася більша часть російської інтелігенції до своїх дорогих наслідників. Не могла налюбуватися. Не могла надихатися. І от, нараз, жах!— неначе обухом по голові!... Появилися „Тимчасові правила" ката Боголепова:

„Всіх студентів, котрі беруть участь в безпорядках-демонстраціях,—позбавляти права проволоки в військовій службі й негайно брати до війська."

Ті, що були в той час вже в свідомім віці, памятають напевно, який взрив негодування покотився по всій російській імперії, які прокляття посипалися! Які обвинувачення в деспотизмі, в відсталості!... Батьки плакали. Матері ридали. Загальний настрій як при єгипетських казнях. Всім було ясно, що поруч просвіченої Европи — така держава існувати не може. Всі були переконані, що такий політичний устрій з його безглуздою самоволею перевисшає всі тиранії, котрі колинебудь існували: давних венецьких дожів, перських сатрапів, правління Пізістрата, Артаксеркса, Набуходоносора...

А сіль землі — студенти — насупилися й почали готовитися до пімсти. „Як? Нас? До війська? Носіїв ідеалів? Провідників соціяльного щастя? Висших представників цивілізації? Якжеж ми будемо вчитися? Ми, котрі й без військової служби не мали змоги заглядати до підручників! Ми, що й так не могли ходити на виклади задля маси загально-людських справ!"

Чим скінчилося все те,—відомо. Московський студент Карпович стріляв до Боголепова. Міністр помер від рани. Передова загальна совість приняла се з зітхненням полекші. І всі зрозуміли, що навіть тиранія самодержав має границі.

Так, се було. В мрачний час. В дивно темні часи царизму, від котрого жах огортав Европу.

І ось минуло 35 літ. Небувалий розцвіт запанував на території Росії. Небувало далеко зайшли вперід і західні держави, пишно розвиваючи „демократичні принціпи" і вводячи ріжні горожанські свободи...

І, нагло,—що за чортовина?! На днях в органі французьких радикалів... В газеті тих самих передових Европейців, котрим все дуже радо поклонялося наше студенство, в органі ідеальних демократів, в „Ер Нувель" — несподівані стрічки з приводу студенських заворушень в Сорбоні:

„Коли декотрі фашисти з правничого

Посмертна згадка

† **О. Др Василь Масцюх**, Апостольський Адміністратор Лемківщини, упокоївся в Риманові 12 с.м. в 63 р. життя. Покійний уродився в році 1873. До гімназії ходив в Новім Санчі. Висвятився в р. 1899. Був професором Духовної Семинарії в Перемишлі. Пробував свого пера в области церковного письменства, а саме написав працю п. н. „Церковне супруже право“. Від 1920 р. був сільським парохом. Приблизно рік тому став Апостольським Адміністратором для Лемківщини.

Важний розпорядок

Міністр внутрішних справ видав розпорядок, щоб адміністраційні уряди обмежили взивання осіб до переслухування. Взивання населення до урядів в цілі зложення вияснень або зізнань може бути получене зі значними труднощами для того населення, особливо коли місце замешкання візваного далеке від уряду. Тому адміністраційні уряди повинні взивати до особистого ставлення тільки в виїмкових случаях. Зате уряди повинні користати з принагідного побуту даних осіб в уряді, з посередництва іншої влади, котра є близше місця замешкання візваного, з писемних вияснень або з вияснень, котрі дасть повновласник. В случаях коли не дасться примінити ніякого зі згаданих способів, треба зправила визначати певний окрес часу на ставлення, а не визначати точно означеного дня і години. Крім того уряди повинні переслухувати особи при нагоді службових поїздок урядників, особливо тоді, коли йде про переслухання більше осіб в даній місцевости або в сусідних місцевостях.

Будують... старе місто

Злучені Держави Північної Америки мали дотепер марку краю рекордів, вітчини ексцентричних помислів, манії великости. Тут повстали хмародери і наймодерніші міста. Та від якогось часу Америка зачинає мати смак до старинности. Старинних, стилевих міст в Америці нема. Та їх можна створити — так бодай думають Американці. Отже губернатор стейту Віргінія постановив перебудувати місто Віліямсбург на середновічне місто. Се місто повстало в 1632 р. і більшість будинків та плян міста нагадували англійські міста з того часу. В 1750 р. Віліямсбург перебудували й воно стратило свій давній вигляд. Тепер все має бути привернене.

факультету користуються проволокою в військовій службі... треба відібрати від них проволоку й негайно відправити до касарень.”

Що се?!

В Західній Европі?! В 1936 р.?

Яким робом?

Невже тепер, в нову еру, на світі дійсно все поплуталося?!...

Чи, може бути, наші студенти були одурені кимсь, поклоняючись просвіченому Заходові?

Чи може між царським самодержавям і режімом демократії ріжниця тільки — в підметах?

Там — тиснули на ліво?

Тут — тиснуть на право?

Та нащож було тоді хвилюватися російським студентам? Кричати? Занедбувати заняття? Страйкувати? І стріляти в міністра, котрий всього-чавсего в и п е р е д и в ліпші ідеї передової частини французької суспільности. Не розумію...

А. Ренніков.

Звертаємо особливу увагу наших читачів на отсю знамениту гумореску - сатиру геніяльного Росіянина Реннікова (хоч він завзятий ворог Українців). Отсю тонку сатиру можна живцем і вповні приложити і до наших ще недавних відносин. В сій короткій гумореску представлена одна з головних причин катастрофи великого народу: пайдократія, котру виховували батьки й мами т. зв. „поступового“ суспільства. Все те скінчилося — вимордуванням майже всеї провідної верстви, котра до пайдократії не тільки допускала, але ще й похвалювала й хід їй давала. Велика правда й наука в сій маленькій гумореску! Вчімся тої правди і від ворога. — Ред. „Нової Зорі“.

З РЕЛІГІЙНО-ЦЕРКОВНОГО ЖИТТЯ

В день Богоявлення. По перше розважте, що Церква величаво обходить сей день як одно з головних свят року. Воно називається „Епіфанія“, то значить поява або обявлення нашого Господа. В сім дні Він перший раз дався пізнати поганам, а саме мудрцям Сходу. Їм зявилася надзвичайна звізда й завела їх до Ісуса. Боже натхнення осмілило їх перший раз Йому поклонитися й віддати почесть. О яке се слушне, що ми всі з вдячною набожністю святкуємо сей Христовий день поган, сей день, в котрім нас перший раз покликано пізнати й вірити в Ісуса Христа. О, душе моя! Яке се велике добродійство твого покликання до правдивої християнської віри! Що булиб тобі помогли всі инші благодати природи й ласки, якби тобі було забракло того покликання? Який нещасливий бувби ти на час і на вічність, коли ти як міліони інших мусівби був жити в темноті й тіни смерти! Хвала тепер і на віки Тому, що без ніякої твоєї заслуги привів тебе до того чудесного світла!

По друге розважте дивні шляхи Божого Провидіння. Воно заздалегідь приготовляло Жидів і поган, щоб у тім часі очікували приходу великого Месії, та завчасу повідомило і Жидів і поган про Його народження: Жидів через ангела післаного до пастухів, поган зьвіздою, котра показалася мудрцям на Сході. Та як ще мало людей і з тих і з сих в належний спосіб відповідає тому покликанню! І чи те все ще не гідне пожалування у міліонів, котрі в якийнебудь спосіб кликані і прошені світлом і до світла, що освічує всіх людей, котрі приходять на сей світ, радше остають в темноті невірства, блудів і налогів, ніж хочуть іти за проводом тої зьвізди, котра завелаб їх до правдивого світла! О, якже ясно ми колись зрозуміємо, що Боже Провидіння зарядило, аби зовсім нічого не бракувало, щоб нас всіх довести до спасення. Та ми були такі нещасливі й не відповідали Його просвіченню та Його покликанню.

По третє розважте, що ту зьвізду, котра звістила народження нашого Спасителя, бачили всі пароди Сходу. Та вони назагал вдоволилися тим, що оглядали її. Не завдали собі найменшого труду пошукати Того, котрого звіщала їм та зьвізда. Тільки мудрці пішли за тим Божим голосом і зараз вирушили в дорогу, щоб віднайти того новонародженого Царя. І якраз тому вони мали щастя бути приведеними до Ісуса Христа, коли інші остали в темноті й умерли в своїм невірстві. Дивися, душе моя! Се ріжниця між охочим послухом супроти Божих вказівок і ласк та незвертанням уваги на небесне покликання; ріжниця, котра як тепер творить святих і грішників так колись приготовить щасливу вічність тим, котрі йдуть за Богом і Його голосом, а нещасну вічність недбалим. Ах, грішники! Бійтеся наслідків того, що не звертаєте уваги на голос неба! Бог не дозволяє глумитися над Ним!

Постановіть собі завше йти за ласкавими просвіченнями і вказівками, котрі вас будуть запрошувати опустити шляхи неправедности і йти до Ісуса Христа та наслідувати Його. Ах, кілько тих зьвізд ви досі злегковажили! Отже піднесіться бодай тепер і віддайте себе проводови того Божого світла, щоб ви від свинопасів могли знов вернутися до дому вашого Отця. Все ще не запізно.

Епп. Р. Челлонер

Апостольський Вікарій Лондону.

Преса в нинішних часах се побіч капіталу першорядна сила, котра править світом. (Станиславівський Епископ Григорій Хомишин: Завдання католицького часопису).

ПОЛІТИЧНІ ВІСТИ

ВІЦЕМІНІСТР ВІРОІСПОВІДАНЬ і освіти кс. Жонґоллович зголосив свою димісію. Се наслідок непорозумінь, які вийшли з його становища в справі жидівського ритуального убою.

В СЕНАТІ відбулася дискусія над буджетовим прелімінарем. Представник УПР сен. Луцький заявив м. і.: З огляду на те, що польське правительство заповіло зарядження щодо правдивої нормалізації польсько-українських взаємин, заявляю іменем своїм і іменем сенаторів Децикевича, Горбачевського, Лободича і Павликовського, що українські сенатори перший раз будуть голосувати за цілим предложеним прелємінарем буджету.

В ВАРШАВІ правительственний комісар зарядив конфіскату ч. 25 часопису для дітей „Пломик“. В тім числі була замаскована пропаґанда комунізму.

НІМЕЦЬКИЙ МІНІСТР ВІЙНИ ґен. Бльомберґ виголосив промову на торжестві в честь поляглих. Він сказав: Людство не повинно забувати про терпіння і нужду великої війни. Ми фронтові жовніри повинні переказувати правдивий образ великої війни молодим поколінням. Ми Німці не хочемо зачіпної війни, одначе мусимо приготовитися до оборонної війни. Вкінці згадав теплими словами покійного анґлійського короля і пок. марш. Пілсудского як перших жовнірів їх держав.

ШВАЙЦАРСЬКІ УРЯДОВІ КРУГИ заявляють, що Швайцарія не зацікавлена безпосередно в зірванню Льокарна і тому збереже строгу невтральність.

127 ШВАЙЦАРСЬКИХ ПАРЛЯМЕНТАРИСТІВ звернулося до Комітету Надгороди Нобля в Осло, щоб признав мирову надгороду на 1936 р. Карлови фон Осецкому, відомому пацифістови, котрий тепер карається в гітлєрівськім концентраційнім таборі. До внеску швайцарських парляментаристів прилучилося 167 французьких послів і сенаторів як також соціялістичні посли і сенатори з парляментів Швеції й Норвеґії.

В БЕЛЬҐІЙСЬКІЙ АРМІЇ заборонено давати відпустки у прикордонній полосі, одначе покищо не рішено скріплювати залоги на бельґійсько-німецькій границі.

ФРАНЦУЗЬКЕ ПРАВИТЕЛЬСТВО рішило одноголосно відкинути німецькі предложення і відкликатися негайно до Союзу Народів.

ФРАНЦУЗЬКЕ ПРАВИТЕЛЬСТВО оповістило заяву, в котрій каже м. і.: В імя культури і вартости німецької раси французьке правительство звертається до німецького народу, щоб застановився над новою відповідальністю, котра спадає на него супроти історії. Ми ніколи не думали трактувати німецький нарід як щось низше. Французьке правительство готове переговорювати з Німеччиною, коли буде забезпечена пошана міжнародних договорів.

ПРЕМІЄР АНҐЛІЇ БОЛДВИН заявив, що одинока надія на будуче се приязнь між Анґлією, Францією й Німеччиною. Інакше в Европі все буде замішання. Провідник Лейбур Парти Еттлі осудив крок Німеччини, але додав, що не уважає мирових договорів ненарушальними. Ліберал Сінклєр особливо тішився що Анґлія рішила подумати над предложеннями Гітлєра. Бувший мін. закордонних справ Анґлії сер Семюел Гор взивав зберегти спокій.

ЕСПАНСЬКІ КОМУНІСТИ в м. Кадіз напали на німецький консулят, здерли прапор зі свастикою та знищили його.

ПРЕЗИДЕНТ РОСВЕЛТ офіціяльно згодився кандидувати при найблизших президентських виборах в Злучених Державах Північної Америки.

ВІЙНА В АБІСИНІЇ. Італійці урядово заперечили поголоски про завішення зброї. На північнім фронті в окрузі Тембієну італійські війська наступають дальше й очищують той терен. Також на полудне від гори Амба Аляджі італійські війська продовжають наступ і дійшли вже 50 км. на полудне від тої гори.

НОВИНКИ

Великодне число „Нової Зорі" появиться в збільшенім обємі. Хто з ВП. Прихильників нашого орґану хотівби редакції помогти в зложенні того великого числа, буде ласкав прислати короткі статті та інформації про важніші події найдальше до дня 25 березня с. р. Перед святами у всіх друкарнях завізно, тому матеріял до великого числа треба заздалегідь давати до друкарні, а ще скорше перечитати, справити, посортувати і взагалі приготовити до друку.

Сегодня, 15 березня, минає 13-та річниця ухвали Ради Амбасадорів великих держав, котра дня 15 березня 1923 р. одноголосно признала Східну Галичину Польщі. У звязку з тим звертаємо увагу Читачів на трактат п. н. „Рибалка Панас Круть" в сім числі „Н. Зорі", де затронуто також справу сеї памятної річниці. В звязку з березневою річницею є також передовиця в сім числі „Н. Зорі". В ній відомий жидівський критик представляє свої погляди як з достоїнством повинен поводитися нарід, котрий попаде в тяжке положення.

В Централі „Союзу Українок" при вул. Сикстуській ч. 44 у Львові відбулася 10 с. м. пресова конференція. Реферували пані Білякова й пані М. Рудницька. Мимо великих перепон з усіх сторін „Союз Українок" дальше розвивається. При кінці 1934 р. „Союз Українок" мав 420 кружків, тепер має їх 714. Число членів в кружках „Союзу Українок" зросло до 40.000.

Міністр освіти Свєнтославский був у Львові 10 с. м. Він відвідав кілька ґімназій (м. і. українську), політехніку та університет. Був також в Науковім Т-ві ім. Т. Шевченка. На зборах Поль. Наукового Т-ва в авлі університету виголосив довшу промову. В ній підчеркнув, що на тутешнім національно мішанім терені польська суспільність повинна співпрацювати з іншими національностями... Підчас побуту міністра у Львові студенти намагалися кількакратно уладити демонстрації, та поліція за кождим разом їх розганяла.

Зїзд предсідників і секретарів повітових розємних урядів і делеґатів воєвідського бюра для фінансово-рільних справ з терену 12 сумежних повітів львівського воєвідства відбувся в салі повітової ради у Львові. Обговорювали діяльність повітових делеґатів у світлі віддовжного закона та їх співпрацю з розємними урядами й іншими установами. Устійнено, що треба впливати на населення, щоб воно використало приписи віддовжного законодавства, котре уможливлює малоземельним вже тепер обнизити довжний капітал на половину.

Мін. скарбу видав розпорядок, щоб скарбові уряди уморили податкові залеглости, котрі не перевишшають суми 400 зл. і походять з 1932 та попередніх літ. Уморювані мають бути лиш залеглости до 400 зл. в податках: ґрунтовім, від нерухомости, промисловім, доходовім, маєтковім, від льокалів і будівельних площ. Уморення податкових залеглостей потягає за собою уморення державних і самоврядних додатків, що припадають від тих залеглостей, відсотків і екзекуційних коштів.

Гумор. — Між малярами. — Чи ви виставили щось сего сезону? — Так, три векслі, бо мусів купити жінці сукню на рати.

Гумор. — В школі. — Вичисли пять звірів хижаків. — Чотири тигри й один лев.

Померла в Делятині українська письменниця Ярослава Кучковська. Вона містила свої вірші й новелі в Українськім Скитальці, Літер.-Наук. Вістнику та в Новій Україні в Празі. Писала під псевдонімом Лесі Верховинки.

В товмацькім повіті Поляки ведуть дуже живу акцію в ріжних ділянках національного життя. В с. Прибилові власниця дібр передала будинок управі Т.Ш.Л., в Загірю Польським головна управа Т.Ш.Л. подарувала площу під будову костела. В Грабичі повстав комітет будови костела, до котрого притягнули і наших селян. У Стриганцях зорґанізували читальню Т. Ш. Л., до котрої належать і наші селяни. В с. Вікняни Т. Ш. Л. зорґанізувало сільський університет, на який ходить коло 100 осіб. Розуміється, ходять і наші, бо у нас майже не чути про зорґанізовані виклади.

Овочеві щепи та кущі: яблуні, ґруші, сливи, черешні, вишні, бросквині, морелі, виноград, порічки, аґрест, малини, здорові, ґарантовані сорти, по дуже низьких цінах зараз замовляйте в найбільшій українській фірмі А. ТЕРПИЛЯК в Залукві п. Галич. (p. Halicz). Цінники та оферти висилаємо на бажання. 29-1—6

Всі висші школи в Варшаві замкнені з причини демонстрацій академічної молоді.

В Білоруськім Науковім Т-ві у Вильні відбулися торжественні сходини з приводу 450-ліття уродин дра Франца Скорини, перекладача біблії на білоруську мову й основника першої друкарні в Вильні. Збори рішили домагатися від місцевих властей назвати одну з вулиць Вильна іменем Франца Скорини.

Першу українську радіовиставу в Київі постановив улаштувати Український Радіокомітет.

Великий збірник про Закарпаття приготовляє „Товариство приятелів Підкарпатської Русі," засноване недавно в Братиславі. В виданні сего збірника візьме участь около 70 авторів, м. і. президент ЧСР Бенеш, ґубернатор Ґрабар і мін. Крофта. Книга матиме правдоподібно на ціли обосновати приналежність Закарпаття до Чехословаччини.

„Будьте гостинні!" Під таким кличем при кінці с. м. в Баденї вестимуть тижневу пропаґанду. Ціль її вказати населенню на його обовязки в звязку з недалекою олімпіядою.

Ордер Лявренса, некоронованого короля Арабів, створено в Анґлії. Перший такий ордер дістав майор Багот Ґлюб за свої заслуги коло поєднання арабських племен.

До східної Африки виїхало дотепер 76.000 робітників. З того вернулося 16.000, померло 280.

Гумор. — Яка ріжниця між лікарем і гарматою? — Я думаю, що ніяка, бо він і вона часом убивають людей. — Так, але гармата вбиває, як вцілить, а лікар, як не вцілить.

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення Редакція не відповідає.

Вдовиця по Священику, працьовита, солідна, лагідної вдачі, скромних вимог, розуміється добре на куховарстві, як і на всіх ділянках домашньої господарки, прийме місце від зараз, найрадше у самітного священика або пана. — Зголошення до Адміністрації „Н. Зорі" — „Для самітної". 30—1—2

Користайте з нагоди!
49 книжок за 34 зл.
(разом з пересилкою)

Ціни такі низькі тільки в березні. Пізніше ціни будуть значно вищі.

В нашім комплеті є й дорощі книжки як Роксоляна (12 зл.), Борці за Церкву (4 зл.), Венеція (3 зл.), Гр.-кат. Церква й укр. ліберальна інтелігенція (3 зл.), Преса (3 зл.), Основи соціольоґії (3 зл.), Спіритизм (2 зл.), Недільний дзвін (2 зл.), й 41 інших. Тепер всі ті книжки значно дешевші.

Замовлятн в Адміністрації „Нової Зорі", Львів, ул. Ґродзіцких 2.I. п.

Закладайте католицькі бібліотеки!

КІНА

АПОЛЛЬО: Цыганський барон.
КОПЕРНИК: Пепі.
МАРУСЕНЬКА: Шір-Ґашірім.
МІРАЖ: Ясновидець.
МУЗА: Його Ексцеленція шофер.
ПАКС: Секвоя.

РІК ОСНУВАННЯ **1878.**

На зимовий сезон

КАПЕЛЮХИ ШАПКИ

поручає

Фірма **АНТІН КАФКА**

Львів, ул. Галицька ч. 4.

Ціни знижені! 3-? **Вибір великий!**

ФАБРИКА ХЕМІЧНИХ ВИРОБІВ
О. ЛЕВИЦЬКА і С-ка
Львів, ул. Кордецького 51.
Тел. 60-04. ПКО. 503.881.
поручає власні вироби найкращої якости:
Пасту до взуття „Елеґант" терпент.
Пасту до взуття „Елеґант" воскову
Пасту до підлоги „Французька маса"
Віск комбінований до підлоґи
Вазеліну до шкіри

Синку до білля
помадкову і коронову
Шварц до чобіт
Віск шевський
Смолу шевську

НАСІННЯ
ГОРОДОВИННІ КВІТОВІ І ГОСПОДАРСЬКІ
З першорядних краєвих і закордонних плянтацій, найвища сила кїлчення, поручає
СКЛАД НАСІННЯ
Едмунд РІДЛЬ
Львів, Рутовського 3
Подрібні цінники висилаємо на бажання.

ЦІНИ ОГОЛОШЕНЬ

Ціни розуміються за одношпальтовий рядок (ширини 70 мм.) о висоті 1 мм. Висота шпальти 370 мм. За оголошення (кромі дрібних) в застереженому місци дочислюється 20%. Дрібні оголошення поміщуються по вплаченні належитости готівкою або почтовими значками.

Шпальтові оголошення

В рубриці: „Оголошення"	30 сот.
В тексті і в новинках	50 „
На першій сторінці	60 „

Дрібні оголошення по 8 сот. за слово. Перше слово і товстий друк числиться подвійно. Найменше оголошення (9 слів) 80 сот.

Сторінкові оголошення

На останній сторінці: 1/2 стор. 180·— зол., 1/4 стор. 90·— зол., 1/8 стор. 45·— зол., 1/16 стор. 25·— зол. В редакційному тексті: 1/2 стор. 280·— зол., 1/4 стор. 140·— зол., 1/8 стор. 70·— зол., 1/16 стор 35·— зол.

При кількаразовім анонсуванні даємо значну знижку

Видав й редагує Комітет У. К. О. — З друкарні „Графія" Львів, Тиха 5 Тел. 2-83. — Відповідальний редактор Панталеймон Хитра.

Porto opłacono ryczałtem.

Рік XI. Львів, четвер, 19 березня 1936. Ч. 21 (920)

НОВА ЗОРЯ

Виходить 2 рази тижнево: в четвер на 8 ст. під неділю на 8 ст.

АДРЕСА: Нова Зоря, Львів, ул. Гродзицких ч. 2.І. п. - Тел. 105-72.

Передплата в краю: чверть-річно 6 зол., місячно 2 зол., Закордон, чверть-річно 9 золотих

Ціна числа 20 с.

Конто ЧПК. Львів 505.796

Переслідування католиків

Протест Апостольської Столиці проти переслідування католиків в Німеччині.

З Берліна повідомляють: Папський нунцій у Берліні Орсеніго зложив в міністерстві заграничних справ з припорученння Апостольської Столиці протест проти переслідування католицької преси в Німеччині. Нунцій виступив особливо з протестом проти обмежень прав Церкви до видавання церковних часописів і неофіціяльних дієцезальних видавництв, котрі то обмеження зарядила пресова палата Німеччини. Право до видавання дієцезальних публікацій гарантує конкордат. Нунцій запротестував проти увязнень провідників катол. молоді в Надренії та Вестфалії й заявив, що коли задержать теперішний протикатолицький курс в Німеччині, то Ватикан буде змушений розглянути справу папської нунціятури в Берліні.

Комуністи в Еспанії підпалюють церкви.

З Мадриту доносять: В пятницю вечером напали комуністи на кілька церков у Мадриті, на один монастир і на монархістичне видавництво „Ля Націон." Всі ті будівлі підпалили. Церкви св. Людвика і св. Ігнатія, положені в середмістю, занялися великим пожаром і кидали яскраву заграву на нічне небо. Від них занялися сусідні камяниці, з котрих мусілося усунути мешканців. Особливо страшно було, коли серед пожежі впали на вулицю обидві вежі церкви св. Людвика й перервали трамваєві проводи та спинили весь рух. Поліція пробувала зразу перешкодити в підпалі церкви св. Людвика, але комуністи одного поліцая заштилетували, другого тяжко поранили і церкву таки підпалили.

Переслідування католиків в Мехіку.

Філядельфійський архиепископ кард. Догерти обчислив, що підчас переслідувань християн в Мехіку від 1926 р. до 1936 р. замордовано там 5.300 осіб, в тім поверх 300 священиків. Щоденник „Ля Кроа" подав недавно на основі урядової статистики, що в Мехіку від 11.XI. 1931 р. до 14.III. 1935 р. замкнули 262 костелів. В 1936 р. в м. Пуебля власти сконфіскували 34 нерухомостей ріжних католицьких орґанізацій. Також убийства католиків лучаються дальше. (КАП).

По заняттю Надренії Гітлєром

Як відбувалися наради в Лондоні.

Дискусія в справі запрошення Німеччини на наради Ради Союзу Народів була дуже горяча. Проти запрошення виступали: Франція, Ромунія й СССР. Немиле враження робить рухливість комісаря закордонних справ СССР Літвінова, котрий всіх підюджує, хоч в Лондоні панує настрій примирення. Літвінов при кождій нагоді і підчас кождої розмови підкреслює, що буде голосувати проти приняття Німеччини до Союзу Народів, як тільки ся справа прийде на денний порядок.

Проект европейського конґресу. — Велике занепокоєння у Франції.

Англійське правительство задумує скликати европейський політичний конґрес, на котрім малиб радити над закріпленням миру. — Великий парижський щоденник „Тан" пише: Загрожена ідея. Знасилувано право і договори. Дискутувати над тим нема що, бо автори насильства цинічно до того признаються. Держави, котрі взяли на себе формальні зобовязання, зачинають вагатися і відмовляють чинної інтервенції. Отже як здержатися від почування, що всякі ідеї міжнародної солідарности загрожують розвалом? Не лишається ніщо, крім утрати надії на вартість міжнародної співпраці. Одинока запорука безпеки і мира — це матеріяльна і моральна сила та умови сперті виключно на спільних інтересах.

Німеччина скріпляє свою воєнну фльоту.

Німеччина будує нові воєнні кораблі і рівночасно модернізує старі кораблі. На основі версайського договору Німеччині лишили 4 лінійні кораблі з цісарської фльоти по 12.000 тон. Їх тепер перебудовують. Кождий корабель дістане більше гармат тяжкого калібру. Крім того вставляють нові машини, щоб збільшити скорість. Англійська преса підкреслює з трівогою, що та перебудова старих воєнних кораблів переведена незмірно лучше як перебудова англійських воєнних кораблів. А улюблена Німцями 11 дюймова гармата стріляє значно дальше як англійська 15 дюймова. З огляду на силу гарматного вогню німецькі перебудовані воєнні кораблі надаються до оборони побережжа як також до конвою транспортових кораблів.

Великі бурі й повені

Сильна сніговія в Виленщині.

У Вильні й околиці його падав великий сніг 18 годин без уговку. Він сильно ушкодив телефонічну сітку. Снігова буря завалила коло 100 тел. стовпів, спустошила сади й навіть ліси.В улиця Кальварійська представляє образ знищення. Получення з підміськими громадами перервані.

Крига виперла корабель на беріг.

З Риґи доносять: В четвер пізним вечером несподівано рушили леди на Двині під Ригою. Великанські маси криги поважно ушкодили корабель „Вельту" і виперли його на беріг. Вода забрала рибацький павільон, кілька суден з деревом і кількадесять човнів та понесла в море. Шкоди як на убогу Латвію дуже великі.

Повінь в Америці зробила шкоду на 50 міл. дол.

З Ню-Йорку депешують: В 6 надатлянтійських стейтах такі повені, що коло 200.000 людей стратило роботу в електрівнях і фабриках. Повінь викликало нагле таяння грубої верстви снігу, до чого причинилися ще слота і знов сніговія. Положення населення розпучливе. Страти обчисляють на яких 50 міліонів долярів.

Добрі відсотки
Найбільшу певність
Інтратний інтерес
Спокійну голову
Тріпке опроцентування
Естетичну книжечку
Резерву на старість
— — будете мати — —
складаючи свої ощадности в
КООПЕРАТИВНОМУ БАНКУ
„ДНІСТЕР"
ЛЬВІВ, УЛ. РУСЬКА Ч. 20.

Жіночий голос

про зміну нашого календаря.

Як тільки надходять наші більші торжественні свята, зараз зачинає виринати календарна справа. Бо ціле наше суспільне життя вже так уложене, що працюємо і йдемо враз з цілим світом після нового григоріянського календаря, одні тільки свята переводимо після старого юліянського календаря. Се так виглядає, якби у нас свято, ці ясні хвилі в життю кождої людини — було щось відокремлене, щось таке, що не належить до суті людського життя.

Вже були в нас ріжні голоси в пресі за і проти зміни календаря. Вони видвигали ріжні причини. Не буду їх тут наводити, бо се знане всім, що цікавляться сею справою; хочу тут тільки звернути увагу на чисто духову сторінку й то з жіночої точки погляду, бо оскільки мені здається жінка в цій справі ще не забирала у нас прилюдно голосу, хіба в своїм кружку.

Кажуть, що жінки більше побожні, ніж мущини. А може воно не так? Гляньмо тільки по наших церквах, все переважають жінки, особливо в будні дні. І тому жінкам більше залежить на зміні календаря, бо ходить їм про те, щоб їх мужі, сини, чи браття були бодай у великі свята враз з ними в церкві на торжественних богослуженнях. А то прийдуть наші свята — й один муж чи син йде до бюра, другий до склепу, а третій хочби й замітати вулицю. І кожний іде з болем серця, ба навіть зі злістю, що в своє свято мусить йти працювати, замість з рідною перевести святочно день. Лишається такому працівникові до святкування щойно ніч, яку переводиться на жаль дуже не по святочному, бувае нераз що й трагічно.

І що поможуть старання Католицької Акції удуховити нашу суспільність, відновити її в Христі, після найновіших вказівок св. Отця, коли рівночасно не дано можности святкувати наших свят нашій працюючій верстві враз з цілим католицьким світом і заспокоювати свої духовні потреби в часі вільнім від праці? Треба вже дуже великого духового вироблення, щоб цей анахронізм (старий календар) приймати в дусі упокорення, немов то ми вже такі упосліджені від Бога, — а не злоститися і в консеквенції того всього не переходити на латинський обряд.

Наприклад возьмім під увагу такий образок з життя. Більше місто. Перед-

святочний рух тривае кілька днів. Нараз втихає все, вуличний рух завмирає, всі спішать до дому. Святий Вечір... по хатах горить Ялинка. В той момент майже всі католики світа складають собі взаїмні побажання з приводу Христового Різдва. Сам Св. Отець через филі радія звіщає цю радісну новину цілому світови і складае побажання загального мира й любови. Серце радіе, що й я належу до того мілионового Христового стада, але рівночасно — серце стискаеться з болю, що явно назовні не можу брати участи в той сам момент загальної радости, бож у нас буддень...

А прийдуть наші свята, то знову в цілім місті буддень. Навіть наші українські приватні склепи відчинені, не диво, бож сего вимагае інтерес. Молочарки з баньками спішать до міста, на ринку торгують ітд. Вправді ще наші церкви в перший день свят переповнені, але тільки перший день. А де маемо запоруку, що воно так дальше буде? Чи що дальше наш мало свідомий пролетаріят не буде стидатися йти до церкви, навіть як матиме можність, в той мент коли його товариші йдуть до праці? І замість щоб повставали нові наші Церкви, — ті що е стоятимуть пустками.

Або пригляньмося, як святкуе наше село. Коли воно чисто українське, то йому все одно, в який час припадають свята. А коли воно мішане з латинянами, то прямо діються згіршаючі річи. Бо часто так буває, що селяни одної народности наперекір другим селянам нарочно беруться в той день до тяжшої праці „аргументуючи" тим свою національність... І замість любови ближнього, що її звіщае Христос своїм приходом на світ, бачимо ненависть...

Або ще возьмім під увагу мішані супружа, яких так богато в нашім народі. Тут вже й нема що говорити, всі добре знаемо, кілько непорозумінь, сварки й ненависти в таких родинах, дуже часто якраз через свята і підчас свят. Словом, само згіршення, особливо для малих дітей, за яких згіршення так строго Бог каратиме. Прийде Великдень. Знов те саме! Цілий світ співае воскресну пісню, радіе побідою Христа, що з мертвих воскрес, — а ми, пізні Івани, ще сумуемо при Божім гробі, — і дійсно сумуемо... Тай е чого сумувати — над нашою заскорузлістю...

І хтож усуне цю важку колоду, хто причиниться до поправи нашого майбутнього кращого завтра? — Я думаю, що тут треба ужити передовсім такого могутного середника, яким е молитва. Треба освідомити маси, що зі зміною календаря пойиде у нас при Божій допомозі кращий розвій нашого духовного життя і вслід за тим також поправа матеріяльного буття. Цю ролю повинні взяти на себе першусього священики, відтак наші ріжні релігійні товариства. І тоді будьмо певні, що справа зміни календаря скорше здійсниться, як ми собі се уявляемо.

Евгенія Шаркова.

Примітка Ред. „Н. Зорі": Отсю прекрасну аргументацію думки про потребу зміни календара варт поширити в цілім нашім народі. При тім слід пригадати, що Преосв. Григорій, Епископ станиславівський, вже давно зробив спробу зміни календара, одначе безуспішно, головно задля неймовірної заскорузлости нашої націоналістичної преси. На нашу думку добре булоб, якби всякі наші організації, котрі вже зрозуміли пожиток, який наша Церква і наш нарід мали би зі зміни старого календара на новий, вносили відповідно аргументовані просьби до наших Ординаріятів в краю і за океаном в справі зміни календара, бо інакше так будемо калікувати не знати як довго.

ПОДЯКА

Одним почуваюся до обовязку здожити подяку Товариству взаїмних обезпечень на життя „Карпатія" у Львові за скоре і без зайвих трудностів виплачення повної обезпеченевої суми по мойому бл. п. мужеві о. Евгенові Коцистянському.—Скоре й акуратне виплачення обезпеченевої суми уповажнює мене поручити це одиноке українське Товариство обезпечень на життя „Карпатія" у Львові найширшим кругам української суспільности.

33—1—1 Вікторія Коцистянська.

До християнської Канади

Цікава праця Українця в англійській мові.[1])

Christianity and socialism are so fundamentally opposed that neither „evolutionism" nor compromise nor anything else, can really bring them together. — W. Bossy (p. 15).

The ruin of the world will be brought about by the atheism and therefore, atheism could not bring it back to life. Only reborn Christian action can reconstruct this world! — W. Bossy (p. 20).

Life must be christianized in the practical sphere, not merely in the spiritual domain that is, it must be christianized in the materio-social sphere in one's own state. — W. Bossy (p. 23).

„Християнство й соціялізм так собі противні, що ніякий „еволюціонізм", ані компроміс, ані ніщо інше не може звести їх разом".—„Атеїзм принесе руїну для світа й тому атеїзм не може покликати його знову до життя. Лише відродження християнської акції може відбудувати світ!" —„Життя мусить буги християнізоване у практичній сфері, не лише в духовій ділянці; се значить, що воно мусить бути християнізоване в соціяльній сфері, в державі."

Такими основними думками перенята брошура канадійського Українця, В. Босого, про якого ми вже згадували в одному з попередних чисел „Нової Зорі".[2]) Ся брошура писана по англійськи. Се збірка статтей,друкованих в часописі„Montreal Beacon" у 1934 році. Попереджує книжечку передмова Джона Фіцгеральда, редактора „Montreal Beacon-y". Як видавець фігуруе: „Ліга Клясократів Канади".

Передовсім — що се за „Ліга Клясократів Канади"?

Засновано її в 1934 році й українське громадянство Галичини могло про се довідатися зі статті Михайла Гетьмана п. н. „Розвиток ідеї клясократичної трудової монархії в Канаді", друкованої в „Хліборобськім Шляху" 1934, ч. 32 з 26 серпня 1934 р. Але тоді ми ще не мали в руках вище названої брошури, а се з нагоди її появи написана стаття для „Хліб. Шляху". Отже автор статті інформуе, що в Канаді заснувалася „Ліга Клясократів Канади" і то — на ідеольогічних основах Вячеслава Липинського, виложених у його „Листах до братів хліборобів". Ініціятиву до того подав п. В. Босий, автор згаданої брошури, галицький Українець-католик. Завданням „Ліги" е перебудувати устрій Канади на клясократичних основах, т. зн. на основі поділу громадянства не на політичні партії, а на кляси, себто союзи людей однородної праці (хлібороби, робітники, інтеліґенція, служба комунікації й т. д. — з їх підподілами). Вказуе се на універсальну вартість ідей В. Липинського.

Стільки пише про справу М. Гетьман. Маючи тепер перед очима згадану брошуру, можемо росказати про неї ширше нашим читачам. Та заки ще перейдемо до її змісту, подамо тут оцінку клясократичної ідеї, висказану в спеціяльній передмові редактором „Montreal Beacon'y" (отже чоловіком чужим нам по крові й культурі):

„Се найбільше життевий поклик, поданий канадійському народові на письмі, в друку або людським голосом від того дня, коли перед 400 роками Яків Картіе застромив хрест на канадійській землі.

„Се велика праця. Я не намовляю Вас, щоб ви вдоволилися нею так як турист найбільш артистичним твором у Люврі, щоб ви побіжно оглянули його й дали скороминаючі замітки. Станьте й студіюйте її. Чим довше будете з нею, тим більше будете тужити за нею."

Дальше англосаський редактор виразно, яркими кольорами підкреслюе якраз християнські ідеї, висловлені в брошурці—малій обемом, але сильній змістом. І справді можемо сміло сказати, що він не помилився. Глибокий християнський ідеалізм лежить в основі клясократичної ідеї, виложеної як конкретна соціяльна програма в книжечці п. Босого.

Переходимо до її змісту.

В першій частині п.н. „Боротьба між християнською ідеольогією й матеріялістичним соціялізмом" (ст. 9—16) автор спиняеться над сучасним положенням світа взагалі й Канади зокрема. Він осуджуе капіталізм як господарський устрій і звертае увагу на комунізм, що поступае в світі. Також фашизм не вдоволяе автора — бо він ставить в основі диктатуру, а дочасне добро („націю") кладе вище Бога й релігії. Очевидно, що й фашизм мае свої добрі сторони, бо протиставиться капіталізмові, відроджуе християнський ідеалізм (Австрія), творить нову аристократію й персоніфікуе державу в особі монарха. Зокрема (й цілком природно) звертае автор увагу на канадійські відносини, спеціяльно на діяльність C.C.F. — „Cooperative Commonwealth Federation". П. Босий розглядае соціяльну програму тої організації (зміна капіталістичної системи й соціялізація) й доходить до висновку, що в основі між працею С. С. F. і комунізмом нема ріжниці, бо вони, хоч дещо іншими способами, доводять світ до руїни. І загалом не може бути ніякого виходу з істнуючої ситуації, доки реформатори будуть опановані раціоналістичною ментальністю. Лише одна християнська ідеалістична ментальність здібна відродити сучасний світ на основі соціяльної справедливости. По тій лінії мусить піти дальша праця над уздоровленням суспільного життя. Народи старіються таксамо, як і люди. Виявом старечого маразму е якраз капіталізм і роджена ним раціоналістична, ліберальна демократія. Лише розпалення в собі благородного вогню християнського ідеалізму може відмолодити старий, чи радше зістарілий світ. Тому розділ кінчиться закликом до католиків Канади, щоб під знаком хреста йшли в похід проти соціяльного зла. Виразний шлях у тім напрямі вказав св. Отець в енцикліці „Quadragesimo Anno". Хто з членів С. С. F. дійсно бажае відродження Канади, той прийде до католицького табору, щоб разом з ним працювати для наближення соціяльної справедливости.

Вже в сій акції міститься боротьба з матеріялістичним світоглядом, репрезентованим соціялізмом і його завершенням — большевицьким комунізмом. Між обома світоглядами нема стичних точок; вони собі смертельно ворожі й розрішить бій між ними лише моральна вищість і краща організованість християн — оскільки в них знайдеться досить соціяльно успосіблених людей (ст. 15).

Щоб зясувати як слід, в чім основна ріжниця між світоглядами, діючими нині в світі, автор присвячуе їх аналізі другий розділ — „Шляхи християнського, раціоналістичного й матеріялістичного світогляду" (ст. 17 — 23). Ділить їх автор на три категорії: 1. з ідеалістичним світоглядом (християнським і загалом релігійним); се творчий і позитивний тип; 2. з раціоналістичним світоглядом (індиферентним до релігії), це негативний тип, таксамо як і 3. матеріялістичний світогляд (атеїзм). В суспільних рухах ті світогляди виявляються в слідуючий спосіб:

1. Універсалізм	творчий і позитивний
2. Космополітизм	негативний
3. Інтернаціоналізм	негативний
4. Націоналізм	негативний

„Негативні елементи домінують у сучаснім світі й вони можуть принести духову руїну людства. Вони не можуть відродити світа. Лише християнський світ може видати позитивний, творчий християнський елемент" (ст. 17).

З черги автор переходить до характеристики кожного з вичислених світоглядів і наслідків праці людей ними опанова-

[1]) A call (поклик) to socially minded Christian Canadians! By Walter Bossy. Published by The Clasocracy League of Canada. [Montreal, 1934]. ф. 223 x 150 мм., 48 стор.

[2]) Гл. „Нова Зоря", 1936, ч. 917, стаття п. н. „Розвал Европи".

них у суспільнім житті. Не маємо тут змоги передати всі думки автора. Обмежимося лише до подання його оцінки націоналізму. Націоналісти приходять з найкращими намірами. Вони бажають боротися з інтернаціоналізмом, хочуть спасти свою націю від загину. Та над їх працею тяжить первородний гріх їх світогляду: його звуження до справ сього світа, що виявляється в шуканні повного щастя тут, на сій землі. Він навіть дуже небезпечний тим, що не виступає проти Бога, але використовує облудно імя Христа для своїх дочасних цілей. Тому він може принести також лише руїну. Щойно відродження християнської акції може відродити світ (ст. 20).

Суспільним світоглядом творчого типу може бути лиш універсалізм. Кожна нація остає собою, не мусить як у космополітизмі заперечити себе. Нації створив Бог і вони мають сповнити кожна свою місію — але разом з тим всі вони творять живу всесвітню родину. Се так добре знана нам наука св. Церкви про її вселенськість — catholicitas, бож вона — catholica Ecclesia, вселенська Церква. Тому під знаком хреста мають суспільности йти до впорядкування своїх дочасних справ — а не до здобуття неможливого для них „раю на землі“, бо замість раю подібні змагання творять пекло, як от у большевиків... Тому на питання: якою дорогою йти? — відповідь є одна: дорогою християнського універсалізму. (с. 23).

Таким способом автор доходить до викладу позитивної програми — ідеольогії клясократії (с. 24—48), спиняючись зокрема на відносинах у Канаді. Ми не будемо тут ближче спинятися над сею програмою. Як уже згадано в попередній статті про праці п. Босого, він спирається на системі клясократичної Трудової Монархії, виложеній теоретично в працях Липинського, а зокрема в його „Листах до братів хліборобів.“ Та як ми вже там зазначили, п. Босий спеціяльно підкреслює християнський елемент ідеольогії Липинського — звязуючи його з ідеєю боротьби з антихристіянським (і просто антихристовим) большевизмом. Друга риса, яку тут хочемо підкреслити, се звязання клясократичної системи з Канадою й визначення Канаді передової ролі в відродженні світа. Канада стоїть — на належнім, високім соціяльнім розвою, вона положена на границі світів — Европи й Азії. Ідеольогічно вона звязана з Европою; хороба у Франції викликує хоробу в Канаді. Тому Канада якраз покликана почати нову добу — відродження людства.

Се лежить у її традиції, одідиченій по предках. Звідси на початку брошури бачимо присвяту-спомин події зперед 400 літ:

„Присвячено споминові 400-ліття осядення Якова Картієра на канадійськім березі, коли він в імени Короля застромив Хрест Христів на канадійській землі.“

Знак хреста як знак, під котрим можна дійти до побіди, надає щиро-християнський характер отсій „великій праці“, як її назвав канадійський редактор, — хоч і невеличкій обємом. Не диво отже, що захоплений животворними ідеями, в ній висловленими, написав він такі слова:

„Се справді новий соціяльний устрій для Канади. Він згідний з декальогом, даним Мойсеєві на горі Синай, і змагає до його здійснення. Таксамо він вповні відповідає науці Христа на горі про „блаженства“; він сходиться, не в вибраних партіях, але в своїй цілості, в ділянках духовій і матеріяльній, з кличем енциклік „Rerum Novarum“ і „Quadragesimo Anno“, виданих з сімох горбів Риму“ (с. 7).

І канадійський редактор говорить правду.

Т. К.

Гумор. — Дитина фахівця. — Електромонтер побачив перевязаний пальчик свого 5-літнього синка й питає: Ти певно бавився ножем і скалічився? — Ні, тату. Я зловив пчолу, а вона на кінці не була ізольована.

ОГЛЯД ПРЕСИ

Нафтовий чад

Пересторога для української суспільности.

Під таким заголовком „Батьківщина“ ч. 10 принесла статтю, в котрій м. і. читаємо:

„Нафтова гарячка, що її викликали нововідкриті джерела нафти в Липю і Михнівци, не устала. Навпаки. Її температура поетійно підноситься. Над нововідкритою нафтсю починає уноситись якийсь чад, що задурманює людські голови. Довкруги Липя і Михнівця відбувається неначе якийсь навіжений танець найріжнородніших типів, жадних наживи і легкого заробітку.

В першу чергу кинувся на поживачів нафтових теренів, українських селян, чужинецький капітал. Він різними, більше чи менше неперебірчивими способами виманчує від тих селян підписи на різні кривдячі їх контракти. За тим капіталом підтьопує вже менша ріжношерстна братія, яка теж хоче щось при тій нафті облизати.

За короткий час, нові пришелці будуть очевидно наших місцевих селян називати якимись зайдами, що не знати чого вештаються по не своїй вже землі. Повториться історія Бориславa тільки з тим, що тут вже навіть водоносами наші люди не зможуть бути, бо й водоноси прийдуть чужі... І ось тут починається несамовита історія.

Цілий ряд людей головно інтелігентів використовуючи довіря місцевих людей до себе як Українців, стають агентами і посередниками чужих фірм і влегчують їм на корисних умовах законтрактувати в селян землю, себто влегчують перехід нашої землі у чужі руки. Самі вони хотять при цьому тільки дещо особисто заробити. Вони хотять, — як то кажуть — помастити руки при всьому цьому інтересі, а все це кінець кінцем, коштом українських селян. В кут пішли усі гарні й великі слова про конечність творення національного капіталу, збереження національного майна і т. д. На перший плян висунулось лиш бажання особистої наживи, хочби навіть шляхом зради народніх інтересів.

Оце вже другий раз повторюється у нас нафтова історія. Ще не розвіявся цілковито сморід від нафти з часів 1918-19 р., що чути його було на усіх З.У.З. від ріжних Вітників і йому подібних, а оце вже другий раз, в іншій ситуації знову починає смердіти нафта. Вона готова тепер лишити по собі такий чад, що від нього впродовж богатьох літ не очуняємо.

В нашім селянстві під цю пору помітне велике напяття горячого українського патріотизму. Селяни готові на найбільші жертви для національної справи. Вони ще сьогодні з великим довірям, неначе великі діти, відносяться до своєї національної інтелігенції. І горе тій інтелігенції якщо вона цього довіря не оправдає. Тоді повстане велика прірва між нею і селянською масою, яка ще сьогодні є основою нашого народу й творить основу існування переважної частини нашої інтеліґенції.“

Захльороформовані народи

„Курєр Варшавскі“ ч. 68 у статті „Німці над Реном“ обговорює занятя Надренії німецькими військами й підчеркає, що Гітлєр зломив останні клявзулі Версайського договору. Рівночасно Німці зломили льокарненський договір, котрий вони підписали добровільно. Той договір передбачував військову реакцію вразі нарушення здемілітаризованої стрефи в Надренії. Ще перед Версайським договором маршал Фош писав до Клеманса: „Хто має в своїх руках перехід через Рен, той пан положення.“ Недавно англійський премієр Болдвин заявив, „що в границі Рену Англія бачить оборону своїх заграничних посілостей і може навіть свого істнування.“ Для Німеччини Рен був забезпеченням свободи мілітарної й тимсамим політичної. Не було сумніву, що в міру зросту сил Німеччини і також при першій ліпшій зміні міжнародної конюнктури зломання Версайського договору й у тій ділянці буде тільки питанням часу. „Канцлєр і вождь Німеччини думає, що тепер вільно уважати німецькі сили достаточно зміцненими і світову конюнктуру достаточно доврілою, щоб могти довершити замах без нараження на ризико реакції, дуже докладно передбаченої в договорах, та непередбачуваної крайним пацифізмом захльороформованих народів.“ Щоб німецький крок занадто не разив світа, Гітлєр убрав свое рішення в квіти гуманітарної, мирної і братерської ріторики. „Тим способом Адольф Гітлєр як дипльомат стає в першім ряді сучасних психольогів, котрі знають душу звичайної товпи так, як мистець знає свій інструмент.“

Критика зброєння Анґлії

Анґлійське правительство призначило величезні суми грошей на зброєння. Одначе прилюдна опінія Анґлії уважає ті зброєння невистарчальними. Лондонська „Дейли Мейл“ пише про се так:

Правительственна програма (зброєння) — велике розчарування. Всі ті, що розуміють, на яке ризико наражується Анґлія в її слабими оборонними средствами в світі узброєнім до зубів, зарахують ту програму до безглуздя, що не відповідає обставинам.

Операція сірника

„Ґлос Народу“ ч. 60 пише:

П. Ф. З. писав недавно в „І. К. Ц.“, ще се неправда, щоб — як писали — на селі ділили з біди сірник на 4 части... Писав, що зібралася редакція „І.К.Ц.“ і під контролею хірурґа (!) пробувала виконати ту „операцію“ на сірнику. Не могли її виконати, лише напсували сірників... Редакція „Гонця Варшавского“ показалася зручнішою

„По перечитанні уваг п. Цвайґа — читаємо в тім щоденнику — ми самі спробували поділити сірник на 4 части й се вдалося нам сейчас. Треба тільки знати, як се робиться. Головку сірника треба замочити в воді і розтинати зачинаючи від головки. Головка при краянні насухо кришеться й відпадає, при краянні намокро ділиться зараз як масло. Потім сушиться сірники й запалюється без труду.

Не маємо відваги вивисшати себе навіть в тій скромній ділянці понад знамениту редакційну колеґію „І. К. Ц.“ Отже хочемо скромно признатися до того, що згаданих фахових відомостей уділив нам один селянин. Не все можна видумати при редакційнім бюрку. Часом треба пошукати стичности з життям...“

„Гонєц Варшавскі“ тріюмфує, що без хірурґа зробив операцію, котрої не міг виконати „Ін. К. Ц.“ з хірурґом! Навязуючи до тої операції; „Курєр Поранни“ пише:

„Так на польськім селі хлопська нужда світить себі в довгі, передвесняні вечері. А тимчасом деякі учені економісти звіщають Польщі з захопленням, що не є так зле, як говорять, бо з головки сірника не дасться так легко зробити півголовка!... Може має слушність. На півголовків треба вродитися.“

Чемність урядників колись і тепер

„Експрес Поранни“ печатає лист передвоєнного російського податкового інспектора. В листі написано м. і.:

„Високоповажаний Пане! — Якнайчемніше прошу Вас повідомити мене почтовою карткою, чи я міґби оглянути ваше помешкання в цілі устійнення його наємної вартости, щоб правильно вимірити помешканевий податок. Прошу не відмовити мені також інформацій, з кілько покоїв складається ваше помешкання, кілько вікон, на котрім воно поверсі, кілько має входів, чи має „вигоди“, як нпр. водотяг, лазничку, кльозет, електричні та газові проводи. Рівночасно прошу повідомити мене, кілько платите річно за помешкання. Відповідь зволите ласкаво можливо скоро прислати почтою, наклеївши на „картці на відповідь“ почтовий значок за 3 копійки.

Предсідник міського відділу помешканевого податку.— А.Акоронко, податковий інспектор.“

Так писав урядник займанщької і зненавидженої Москви. А як тепер в подібних справах говорять наші власні польські інституції? — Ось пробки: „Незаплачені в термині рати будуть стягнені примусово з карами за проволоку і екзекуційними коштами“... „Скарбовий уряд вживає... титулом оплати за упімнення зл. 8·85... в противнім разі будуть примінені примусові середники“...

Суспільна Обезпечальня пише: (Платники)... „підлягають карі арешту до 3 місяців, або гривни до 3 тисяч злотих“.

Супроти того консервативний „Час“ пише з надежною обережністю: „Може се буде „потрійним льоялізмом“, та скажемо, що „Податной Інспектор“ Акоронко був ліпше вихований від панів з Суспільної Обезпечальні, котра при кождій нагоді грозить суспільности арештом, вязницею і поліціянтом“.

Взагалі обичаї нашої бюрократії вимагають основної реформи, бо навіть шкодять престіжови держави.

Таке додає „Мали Дзенник“ ч. 66.

Завдання і ціль Кат. Акції

Що про се каже Святіший Отець Пій XI.

На сторінках „Osservatore Romano“ появилася інструкція Святішого Отця, видана для бразилійського Епископату. Вона містить в собі богато думок про Кат. Акцію і з огляду на загальні поучення відноситься не тільки до Бразилії, але також до всіх країв, що в них Кат. Акція розвивається. Св. Отець уважає Катол. Акцію великою ласкою для вірних, яких Бог кличе до стислішого співділання з церковною Гієрархією. Не меншу користь приносить вона й самій Гієрархії, бо церковна Гієрархія має згуртувати в рядах Кат. Акції шляхотні і щиро віддані для Божих справ одиниці, які завсіди готові до ревного співділання з нею. Відомо, що навіть в католицьких краях дається відчувати брак духовенства, яке запевнилоб всім вірним належну релігійну обслугу і опіку. Крім того виростають нові трудности, які майже унеможливлюють зближення духовенства до вірних а нераз і загрожують католицьким засадам віри й моралі. Папа кладе велику вагу на покликання і виховання священиків, але при тім накликує щоб творити побіч духовенства ряди карних і вибраних світських апостолів. Для осягнення тієї ціли Папа поручає передовсім розвинути найбільш активну діяльність в напрямі виховання характерних боевиків Кат. Акції а саме: Виховувати в католицьких товариствах молодь, — надію Церкви і народу, на якій моглаб спокійно спертися родина й суспільність. Улаштовувати в тих товариствах часто конференції як також скликувати парохіяльні зібрання та дієцезальні, провінціяльні й краєві зїзди. На тих зібраннях і зїздах належить обучувати учасників про розвязку суспільного питання в світлі засад католицької моралі. Кат. Акція ведена отже як слід духовенством витворить армію, яка поведе святий бій за примінення католицьких засад на всіх ділянках суспільного життя. Вкінці св. Отець поручає аполітичність Кат. Акції. Дійсно тільки на аполітичному ґрунті зможе вона стати середником, яким Церква удільоватиме людству ріжнородні добродійства для піднесення добробуту загалом та для осягнення щастя як туземного так і вічного.

З краю

Народини першого українського ремісничо-торговельного банку в Станиславові, кооперативи з огр. порукою

День 19 лютого 1936 р. остане важним і займе свою сторінку в історії укр. міщанського руху станиславівської землі. Бо того дня дано життя першому укр. рем. торговельному банкові в Станиславові.

Укр. ремісничо - торговельні круги в Станиславові зробили смілий і рішучий крок, котрий безперечно матиме вплив на розвиток укр. ремесла, промислу і торговлі. Бо брак фінансової інституції, котра приходилаб з допомогою кволому укр. ремеслу і торгівлі, спеціяльно в часі важких економічних змагань, та не допустилаб до упадку існуючі вже досі верстати нашої праці, але причинилася до їх розбудови, відчувало болюче українське міщанство.

Вже майже два роки під проводом ініціятора і неструдимого голови комітету п. дир. Снігуровича Северина, ініціятивний комітет безвпинно працював, підготовляючи матеріяли і статут до заснування цього банку. Праця була нелегка тимбільше, що не всі круги ставилися до будучої інституції серіозно і з повним зрозумінням. Але послідовна і вперта воля і думка міщан перемогла.

В глибокому пересвідченню, що така інституція конечна, зібралися 19. II. 1936 члени-основники, з великою увагою перечитували статут і застановлялися поважно над поодинокими точками та приняли його, довершуючи рівночасно вибору надзірної ради і управи.

А як поважно ставилися самі члени-основники, видно в того, що на 29 зголошених вплатило повні уділи 26 членів, уділ 25 зл, впис 5 зл. 5-ти кратна порука. На основних загальних зборах було приявних 27 членів, а два оправдали свою відсутність.

Слід підмітити, що поза чинностями кредитової інституції рем.-торг. банк впроваджує новий і знаменний напрям праці між своїми членами. А саме: Членами кооперативи можуть бути лише ремісники, промисловці і купці. А також можуть бути приняті ті особи, що своєю науковою або громадянською працею сприяють розвиткови укр. ремесла і торговлі.

З осібна § 21 статута постановляє, що кождий член мусить обовязково щадити хочби найменшу квоту тижнево. Коли член не щадить помимо трикратного упімнення, перестає бути членом. Отже кождий мусить бути членом ідеальним.

Банк веде всякі трансакції з членами і в імені членів. — З річних зисків банк виплачує поза відсотками від ощадностей також премії для заохоти ощадностевої і для тих членів, котрі найпильніше щадять. В банку буде отворений з надплат і датків допомоговий фонд для підупавших ремісників і купців. Заінтересування новоповсталим банком велике і в недалекому часі біля нього згуртуються певно всі ремісники і купці Станиславівщини, бо він може двигнути ремесло і торговлю. Так поставлено зачаток під будівлю, котра має згуртувати в собі розпорошені дрібні вітки народньої економії. — А найбільша в цьому праця була безперечно п. дир. Снігуровича Северина, котрий не зражувався, але вперто і послідовно прямував аж до здійснення наміченого пляну.

Федь Жаровський.

Американські католики

домагаються ревізії конституції.

131 провідників католицької економічної думки оповістило в Вашингтоні спільну заяву. В ній стверджують, що перебудова суспільного устрою Злучених Держав Північної Америки неможлива до переведення при сучаснім стані конституції. Католицькі економісти домагаються змін конституції Зл. Держав, які уможливилиб створення системи фахових груп по думці папської енцикліки „Квадрагезімо Анно“. Переважна часть американської преси промовчала сю заяву. Всежтаки публична опінія Америки довідалася про те з католицької преси.

Оригінальні печі Ісляндії

Там будуть ґейзерами огрівати міста.

Окрема данська науково-технічна комісія досліджує можливости використання енергії горячих жерел на острові Ісляндії. Горяча вода має в собі богато сірчаного квасу, тому її треба спеціяльно фільтрувати, бо сірчаний квас ушкоджує рури. Покищо проектують збудувати рури і спроваджувати ними горячу воду до поблизьких міст Рейкіявіку і Гавнефйорду. Ті міста мають по 40.000 мешканців. Комісія досліджує також чи не можнаб огрівати горячою водою піль, на котрих Ісляндці управляють бульбу. Є тільки та невигода, що таке огрівання піль мабуть забогато коштувалоб.

ПАНСІОН Сестер Служебниць в Микуличині

ОТВОРЕНИЙ ЦІЛИЙ РІК

Гарно відновлений, має водотяги, елєктрику, радіо і дуже добру кухню. Положений близько ліса, близько води, близько стації і близько почти. В будинку є прекрасна дійсно артистично виконана каплиця. ЦІНИ ПИСТУПНІ!

ОСИП НАЗАРУК 39)

ROMA AETERNA

Вічний Рим — Апостольська Столиця

V. До церкви Св. Петра.

По смерти Рафаеля керму будови обняв Валтазар Перуччі, будівничий високої здібности і великого розуму. Він повернув до пляну мистця Браманте, значить знов до грецького хреста. Він постановив головну баню обставити чотирма меншими, але вибудовано тільки дві менші. По нім став керманичем будови Антоній да Сангалло в р. 1546. Той знов вернувся до латинського хреста і до фасади з двома вежами. Всі його пляни і замисли були значно слабші ніж мистця Браманте. На щастя він помер скоро.

Довго просив папа старого Михайла Ангела, котрий мав тоді вже 72 роки, щоби взявся до продовження будови церкви св. Петра. Старий мистець відповідав, що ні тілом ні духом не чується вже на силах до такого тяжкого діла. І казав, що він взагалі не уважає себе ніяким будівничим. Та нарешті дався упросити, але під умовою, що одержить на письмі повновласть робити все, що уважатиме вказаним і потрібним без ніякого обмеження і втручування, виключно після власного узнання. При тім додав, що за свою працю не хоче ніякої надгороди, ні навіть відшкодування за утрачений час, бо береться до тої праці виключно з любови до Бога і з пошани для апостолів. Св. Отець Павло III з роду Фарнезе рішився дати старому майстрови необмежену свободу і владу над будовою. І головно сему маємо завдячити красу й величність, яку подивляємо в величавій і безпримірно маестатичній церкві св. Петра.

Старий Михайло Ангел одержавши нічим необмежену повновласть, мимо своєї глибокої старости з таким запалом взявся до праці, що до 14 днів виготовив новий модель будови коштом всего на всего 25 талярів (його попередник працював над своїм моделем кілька літ і видав на матерял кілька тисяч талярів). Михайло Ангел знов вернувся до первісного пляну Браманте, значить до грецького хреста. Та хоч не він ту церкву плянував, мимо того церква св. Петра се безперечно овоч його праці і його заслуга, коли не рахувати внутрішних прикрас і ріжних дрібниць.

Сімнацять літ працював Михайло Ангел над будовою церкви св. Петра. І коли в глибокій старости, бо в 90 році життя замикав очі свої на завше, величава церква св. Петра була вже забезпечена аж до прекрасної бані включно, котру на підставі його моделю збудовано ще красше ніж плянував Браманте.

Отже й на будові найбільшої святині світа показалося, що найтруднішого діла може розмірно найлучше довершити таки великий досвід старости. Се особливо повинен памятати український нарід — доки йому Бог віку призначить. „Особливо“ кажу тому, бо не знаю народу, котрий мавби більший нахил до пайдократії як український нарід у всіх верствах його: серед него і старші часто думають, що молоді треба дати „керму в руки“. Тай нераз дають їй бритву, котрою вона ріже себе і инших.

Дальші керманичі будови церкви св. Петра, а саме Віньоля, Лігоріо і Яків дел-

Покажчик змісту

перших девять річників „Нової Зорі"*).

ВАЖНІШІ РЕЦЕНЗОВАНІ КНИЖКИ

Взірець праці про катол. Церкву на еміграції /„Auslanddeutschtum u. Kirche"/ 342 Ө L. Berg: Ex Oriente (С. Т.) Рз 129-130 Ө Акад. Д. І. Багалій. Нарис історії України на соціяльно-економічному ґрунті (І. К-й) Рз 193 Ө Бюлетень Гетьманської Управи (Іван Гладилович) Рз 211 Ө Юліян Бачинський: Большевицька революція і Українці (К.) Р 223 Ө Аскетичні твори Св. Отця Нашого Василія Великого. Переклав з грецького Митрополит Андрей Шептицький. (В. З.) Р 273 Ө М. Голубець: За укр. Львів (К.) Рз 114 Ө о. Т. Галущинський. Найвисший пастирський уряд в Христовій Церкві Р 296 Ө о. Т. Галущинський. Царство сатани наступає на нас (А. Ч.) Рз 320 Ө Дажбог ч. 1. (А. Ч.) Рз 595 Ө Н. Дайрі. Про чергові завдання антирелігійного дитячого руху (М. К.) Рз 477 Ө о. Іриней Назарко ЧСВВ: Гомілетика. З укр. катол. проповідництва /о. П. Дзедзик. По думці Христової евангелії/ Р 603 Ө Добрий Пастир. Ч. 4. 1931 (М. К.) Рз 499 Ө о. Михайло Дороцький. Садочок Укр. Катол. Святих (Араміс) 672, (Й. К. ЧСВВ) 692 Ө Вячеславъ Зайкинъ. Участіе свѣтскаго элемента въ церковномъ управленіи (М. К.) Рз 417 Ө Записки Ч. С. В. В. том III, вип. 3-4 (А. Ч.) Рз 329 Ө Roman Zubyk: Gospodarka finansowa miasta Lwowa w latach 1624-1635 (К.) Р 304 Ө Inż. K. Żmigrodzki: Powiat złoczowski (Д-о) Рз 149 Ө Ідеольоґічні основи Укр. Катол. Народньої Партії. Львів 1931 Рз 417 Ө С. Кархут: Граматика укр. церк. слов. мови (-ал) Рз 105 Ө І. Кедрин: Берестейський мир (К.) Р 239 Ө Др. Гавр. Костельник: Спір про епіклезу (Verax) Р 273 Ө Др Борис Крупницький: Гетьман Мазепа в освітленню німецької літератури його часу Р (Р. Лужань) 569 Ө Catalogus Americano-Canadensis SS. Cordis Jesu Ordinis S-ti Josaphat (К.) Рз 784 Ө А. Ч.: Радісна вістка /вийшла друга частина „Великої Реформи" о. М. Карівця/ Р 625 Ө 50-ліття ЧСВВ /В. Харкевич про працю о. М. Карівця „Велика реформа"/ 761 Ө о. М. Каровець ЧСВВ. Велика Реформа Чина Св. Василія Вел. 1882 р. Ч. І. і ІІ. Рз 723 Ө Др. А. Лунів: Більшовики на Україні (К.) Рз 177 Ө Др. Кость Левицький: Історія визвольних змагань галицьких Українців. Третя часть. (О. Н.) Р 336 Ө Літопис Червоної Калини /роки І і ІІ./ (К.) Р 398 Ө Станислав Лось. За конструктивну політику на Червоній Руси (А. Ч.) Рз 624 Ө Ю. Магалевський: Останній акт трагедії /К./ Рз 116 Ө С. П. Мельгунов: „Красный террор" в Россіи Р 328 Ө Karl H. Meyer: Die Ukraine in der polnischen Romantik (Б. В.) Рз 587 Ө Охорона памяток культури /К./ Рз 147 Ө A. Prochaska: Historja miasta Stryja Рз 114 Ө Ген. В. Петрів: Спомини з часів укр. революції /Кр./ Рз 116 Ө Самостійна Думка журнал літератури, науки та громадського життя Рз 409 Ө О. Севрюк: Берестейський мир Рз 126 Ө Jan Smołka: Katalog archiwum aktów dawnych m. Przemyśla (К-ий.) Рз 124 Ө Ст. Томашівський: Десять літ укр. питання в Польщі (К.) Рз 241 Ө ІІІ. Народній Зїзд УНДО Р 242 Ө О. Тулуб: Словник псевдонімів укр. письменників Р 173 Ө K. A. Urbański: Z czarnego szlaku i tamtych rubieży Рз 141 Ө Kardinal Faulhaber. Rufende Stimmen in der Wüste der Gegenwart (Араміс) Рз 676 Ө W. Charkiewicz. „Żyrowice — Łask Krynice..." (Т. Г.) Р 329 Ө K. E. Chwalewik: Zbiory polskie. Рз 141 Ө Хліборобський Шлях, січень 1932 (А. Ч.) Рз 499 Ө Григорій Хомишин, Епископ Станиславівський. Пастирський лист про політичне положення українського народу в польській державі Рз 439 Ө Відозва /Преосв. Григорія Хомишина/ до Всеч. Духовенства Станиславівської Епархії о пресі як дуже важній збруї нинішної доби Рз 467 Ө A. Czołowski i B. Janusz. Przeszłość i zabytki woj. tarnopolskiego (І. Кр.) Рз 106 Ө Проф. М. Чубатий: Українська Церква в половині XI ст. на роздоріжжі (К.) Рз 495 Ө о. А. Шіґен. Екс-питомець. /Араміс/ Рз 718 Ө Василь Щурат: В обороні Іпатієвої Унії Р 219 Ө Лев Ясінчук: За океаном (А. Ч.) Рз 314.

КНИГОЗНАВСТВО

І. К-ий: Видавничий рух на Вел. Україні в 1917—1927 рр. 133 Ө Новий помисл. Бібліотеки по готелях Н 154 Ө І. Кревецький: Нові укр. переклади з польського письменства Рз 185 Ө К.: Квітка в Галичині Н 195 Ө За 60 літ. Огляд видань „Просвіти" 197 Ө К.: Видавництво Чина Св. Василія Великого в Жовкві. Короткий огляд 33-літної праці 206 Ө Що читають Поляки 219 Ө Реєстрація друкарської продукції на Укр. Землях Н 225 Ө Укр. Т-во Бібліофілів у Львові Н 225 Ө Книжка і книгарський ринок /у Польщі/ Н 230 Ө Шкільних бібліотек у Польщі було Н 233 Ө Нові способи реклями на книгарському ринку Н 237 Ө о. /Др/ В'асиль/ Василик: Пастирські посланія й иньші праці Преосвященого Григорія Хомишина 248 Ө о. Мирослав Ріпецький: Україн. книжка для дітей і молоді Ф 272—274 Ө Чим журяться Німці? /за богато книжок виходить/ Н 284 Ө Видання „Світа Дитини" Рз 291 Ө В. З.: Галичанин Юрій Дрогобич /автор нашої першої печатаної книжки/ 294 Ө Українські й польські видання Мф 317 Ө о. Мир. Ріпецький: 10-ліття видавничої праці Михайла Таранька 317, 319 Ө о. Василь Мельник: Книжка, її роля, її значіння, її вплив 329 Ө о. Мир. Ріпецький: Як скріпити літературу /з приводу законопроєкту про примусові бібліотеки/ 348 Ө В справі „Доброї Книжки" Львів /оповістка Управи кооперативи/ 356 Ө о. М. Ріпецький: Про бібліотеки для дітей і молоді. З приводу нового шкільного року 370 Ө Проблєм дешевої книжки Н 396 Ө Книгарню „Просвіти" у Львові /відкрито/ Н 421 Ө 13 міліонів книжок Леніна Н 429 Ө Спалено 3.000 примірників книжки /„коротка історія Грималова"/ Н 457 Ө Дорожнеча польських книжок Н 504 Ө о. М. Ріпецький: Нова українська діточа література 509 Ө К.: Нові праці з української бібліографії 523 Ө І. Кревецький: Прогностик Юрія Дрогобича. Наша найстарша друкована книжка 530 Ө о. М. Ріпецький: Огляд нових діточих видань в Галичині 600 Ө Бібліобуси Н 679 Ө Кріза книжки у Франції Н 698 Ө Конкурс на найгарнішу книжку Н 725 Ө Погром україн. книжки на Вел. Україні. З приводу скасування Державного Видавництва України 734 Ө І. Д.: Вистава книжок укр. письменниць 748 Ө „День позичених книжок" Н 758 Ө /Др. К. Чехович/: Католицька лєктура для молоді 762 Ө Примусові публичні бібліотеки Н 790.

МУЗЕЙНИЦТВО

Нова культурна станиця /Союз укр. наукових робітників книгозбірень і музеїв/ Н 380 Ө Т-во „Бойківщина" в Самборі 161 Ө Від Т-ва „Батьківщина" /в Самборі/ Н 231 Ө Обласний бойківський Музей Н 357 Ө Новий укр. музей /„Бойківщина"/ Н 529 Ө Музейне Т-во „Бойківщина" Н 595 Ө Яр. Константинович: Музей „Лемківщина" в Сяноці 750 Ө Бібліотечно-музейні цінности „Народнього Дому" і Ставропігії та що їм грозить 219 Ө Вияснення й документи у справі бібліот.- музейних цінностей Народного Дому і Ставропігії 221 Ө Музейна збірка в Станиславові Н 305 Ө Музеальна збірка в духовному семінарі /в Станиславові/ Н 403 Ө Музей у Станиславові Н 603 Ө Український музей в Празі Н 639.

*) Гл. „Нова Зоря" чч. 799, 829, 843, 845, 847, 849, 851, 855, 857, 859, 861, 863, 865, 867, 869, 873.

ля Порта викінчували ту святиню докладно після плянів Михайла Ангела.

По розумнім і великодушнім папі Павлі III, котрий тому що сам був великодушний міг повірити в великодушність Михайла Ангела та й дав йому необмежену повновласть і зрікся навіть свого власного „втручування" в будову, перейшов ряд папів, за котрих продовжувано викінчування церкви св. Петра. В часі тої праці минулися папи: Юлій III з роду дель Монте і Маркел II з роду Червіні і Павло IV з роду Караффа і Пій IV з роду Медічі і святий Пій V з роду Гіслієрі і Григорій XIII з роду Буокомпані і Сикст V з роду Перетті і Урбан VII з роду Кастанья і Григорій XIV з роду Сфондрато й Іннокентій IX з роду Фачшінетті і Климентій VIII з роду Альдобрандіні і Лев XI з роду Медічі.

Колиж на папський престол вступив Павло V з роду Борґґезе, керманич будови церкви св. Петра Карло Мадерна на приказ того папи — ще раз вернувся до пляну з основою латинського хреста. І в такім виді ту церкву й закінчено.

(Далі буде).

Великий страйк в Лодзі

Стояли майже всі фабрики.

В Лодзі, найбільшім осередку польського волоконного промислу, страйкувало 84.000 робітників. Майже всі фабрики стояли. Робітники домагалися: 1) Стислого примінювання робітничих платень, 2) всі фабрики зобовяжуться не переводити раціоналізації праці, котра шкодить здоровлю робітників. 3) До тарифи платень повиннося впровадити додаткову ставку для тих робітників, котрих обіймає сучасна тарифа. 4) В суботи робітники повинні працювати тільки 6 год. 5) Робітники повинні діставати випочинкові відпустки. Страйк вже скінчився.

Радіо на услугах війни

Ревеляційні радіотехнічні винаходи.

Італійсько-абісинський конфлікт знова збудив зацікавлення для проблєми майбутньої війни. Телєграми з поля бою доносять про нові ревеляційні винаходи, основані на здобутках радіотехнічного знання, які можуть цілковито змінити образ майбутньої війни. Хто здобуде таємницю тих винаходів, зможе запевнити собі повну перемогу над ворогом.

Очевидно, трудно в коротких словах вичерпати всі можливості застосування радіотехніки для воєнних цілей. Можна говорити про них лише загально. Отже передовсім ті „таємничі проміння", що мають параліжувати ділання моторів, ушкоджуючи запальні системи, збуджують загальне зацікавлення. Той винахід, що його неслушно приписують Марконієви, цілковито можливий з точки погляду сучасної техніки. Він полягавби на концентрації енергії ультракоротких хвиль при помочі спеціяльної так зв. напрямової антени. Ті хвилі, кинуті в вигляді вязки промінів на авто або літак, викликалиб або нарушення реґулярности ділання електричного запальника, або цілковито його нищилиб наслідком спалення цівок. Се причинилосяб до унерухомлення мотору. Та не слід надмірно боятися того смертоносного винаходу. Необхідність примінення великого накладу енергії, скомплікована будова потрібних технічних уряджень і порівнююче невеликий обсяг ділання виключають можливість масового ужиття цього оборонного засобу при сучасному стані технічного знання.

Не менше грізним винаходом мігби бути також так зв. „викриваючий детектор". Його завданням малоб бути викриття в темряві положення рухомого обекту й автоматичне скерування гармат на цю невидиму ціль. Тут знов маємо діло з напрямово висиланими ультракороткими хвилями. Ці хвилі, стрічаючи на своїому шляху рухому перешкоду відбиваються. Їх схоплюють дві підслухові стації, які окреслюють тріянґуляційною методою докладне положення ворожого обекту.

Та се не все. Вчені техніки заповідають винахід, названий ними „автоматичним цинґлем". Той цинґель можна буде нібито застосувати майже до кождої вогнепальної зброї. Сей новий смертоносний винахід оснований на діланні фотоелектричної комірки, яка реагуючи на тінь, що її кидає на неї обєкт перебуваючий на лінії цілі, — викликає електричне запалювання ладунку в набої.

Не можна також оминути щораз то ширшого примінення радія в службі звязку. Короткохвильні відбірчо - надаючі стації ріжних розмірів від тих, які носить піхотинець у торністрі до сильних самоходових стацій, уможливлюють негайне порозуміння з найменшим військовим відділом. Начальники, завдяки радієвому звязку, можуть використовувати в найширших межах маневрову здібність своїх відділів.

Але і звичайна радіофонічна мережа країни віддасть у майбутній війні величезні услуги. Надаючі стації, з яких тепер бренять веселі звуки пісень або рільничі відчити, можуть статися помічною зброєю проти нападів ворожих літаків.

Крім того, не менш важливим завданням сих стацій буде підтримування в народі моральних сил необхідних для опору проти наїздника.

Та найгрізнішим воєнним винаходом в сій ділянці може стати кермування при помочі радія. Літаки, танки, підводні човни, торпеди і т.п. кермовані на відлеглість при помочі радія, се предмет безупинних досліджень і удосконалень чужоземних конструкторів. Очевидно, не слід перецінювати нищительних можливостей ескадри бомбових літаків, або танків без залоги, кермованих при помочі радія.

Як бачимо, в майбутній війні той самий винахід, який тепер є могутним двигуном культури людського духа, може перемінитися в могутне знаряддя нищення

ЛІТЕРАТУРА — НАУКА — МИСТЕЦТВО

„СИНІ ЧІЧКИ"

НАРИСИ ВАСИЛЯ ТКАЧУКА.

Василь Ткачук. **Сині чічки.** Нариси. З передмовою Л. Нигрицького. „Українська Бібліотека" ч. 33. Львів 1935. Ст. 127+1 нпг., форм. 13x17.5 цм. Ціна 0·95 зол.

Ткачук — дитина Покуття. Всього 19 літ. „Браму письменства відчинили йому часописи, на сторінках яких друкував він свої перші літературні спроби" — пише Нигрицький у передмові (ст. 5). „Чарка Ткачука невеличка: село, його журби й клопоти, його бій за життя і його змагання. В нарисах Ткачука відбивається доба села: його ранок і полудне, його сумерк, вечір і ніч." (Тамже ст. 5).

31 нарисів; з них богато — просто поезії в прозі. Одні трагічно сумні, без відповіди („Нещасні"), другі активно-радісні, підйомні („Старосвітська"). Більше сумних, бо село тепер у злиднях. Та вже видно наростає в селі мужицький актив, що перебудує ті злидні, а не ставитиметься до них байдуже. Кличуть їх до того бою за відродження мосяжні серця церковних дзвонів.

„...а мосяжні били-вигравали, що здавалось поле гсрошилось, а сади скидали листя й в білий цвіт прибирались, щоб приподобатись їм, бо голосні вони...

Вони однаково кличуть, як на свято, так на бій! Однаково!" (Ст. 91).

Хоч у тому селі богато шкурних подвигів, то проте воно не жиє переважно лише гонами — як се описували Коцюбинський і Стефаник — але має й вищі ідеали: релігійні й національні. Слово „Земля" Ткачук все ще пише з великої букви, але не є вона вже всім для його героїв: вони дбають уже й про національні та релігійні традиції. Нема в тім селі Ткачука й поганського еротизму, що його Коцюбинський старався відтворити в своїх „Тінях забутих предків", нема й „запан-братування" з Богом, ні гордої хули на Нього, що їх витворив Стефаник. Се вже не якісь поганські Гуцули, а християни-Українці. Ось прим. в нарисі „Сині чічки" мужики жертвують гарний хрест на могилу нашого стрільця:

„Пристали.

А розходились крученими стежками домів.

А вслід за ними сонце пригорщами несло світла, тепла до їхніх хат.

...Уважно йшли — ступали мужицькі стопи доріжкою, що протинала широку цісарську. Несли як писанку, мальований хрест. Здавалось, доріжка надувалась — шпанувалась, щоб не вигнулась де, та їх не пошпотала.

А берези увисли́ми віттями гладили їх по головах, наче ненька синка, коли послушний...

Небо, мов вода в ставку, очищувалось.

Ще й птиці мережаним співом торували їм дорогу.

— — — — — — — — — — — — —

...Могила привітала їх вклоном встеленого барвінку й синіх чічок.

— — — — — — — — — — — — —

Зсадили із пліч та й закопували.

А земля впоюючим віллям дула, на них, гейби знала, що їм душно.

Вони такі, як той, що його навіки земля за „приймака" взяла.

Відтак, гей шепіт листків, як гумкотіння ліса, промовив Петро:

— Слава Богу, докінчилисмо. А за його душу погибшу вікажім „Царю небесний".

Повклякали.

А з висхлих ротів сунула молитва; спливалась в один струмок, неслась у безмірну синь:

— Помочи! Ратунку!

На прощання посіданими вустами тричі цмокали хрест, і могилу, і землю.

Тай відходили.

Село привернулось д'ним. Сині чічки у кровці змочені, кровцею повні, подобали на укішних школяриків по добрій клясі. Наче хіхотались, що — як гадина сипуча — темнота вже богато мужиків не може записати до свойого виказу жертов.

А ті вже щасливі — й без цвіту папороти." (Ст. 127).

Правда, є і в Ткачука останки поганства, та воно іже радше „от сімене Донцова", а не з лібералізму. Ось прим. у нарисі „Перекиньчик" селяни вбивають перекиньчика колами — і, здається мені, автор теж за ними руку тримає. (Розуміється, сим не хочу оправдувати перекинчиків, навпаки з ними треба боротись, та не колами...). Врешті є ще дрібні залишки невідповідних міркувань Стефаника („Флояра грає". ст. 71—72), та се вже в нарисі, в якім автор пішов зовсім за чужими зразками: Стефаника і Кміта. Але всіх тих останків давного зла у Ткачука дуже мало й тому його книжку годі причислити до злих чи хочби сумнівних книжок. (Очевидно, не є вона пригожа для молоді і простолюддя через надто жорстокі моменти представлюваного в ній життя).

Бог і релігія у Ткачука не зовсім такі, якби ми їх хотіли бачити; та автора годі обвинувачувати за реалізм життя. Він і так досить зідеалізував правдиву гуцулію. Великим плюсом є вже те, що герої Ткачука мають критерій гріха („Бог гнівавбися"), чого бракувало поганам Стефаника й Коцюбинського. Ткачук дуже гарно описує релігійну простоту своїх селян:

„Див поклони... Цілував долівку — отак голосно та смачно, як цілує баба внуку; а вусами замітав трохи, щоб не набрав на вуста, аби не хрускало в зубах...

Потім з повагою вставав і цілував престіл і Того, що образив, що зранив Йому серце, а он кровця дзілить з лівих ребер, і долоні, і ніг. І доти не перестала, аж усі покаються, аж чистими душами обітруть кровцю, аж милими молитвами загоять Його рани...

— Ме дзілити, — подумав Григор: — Через нас; буде хлетиси нам на наші дороги й буде кормити будеки та кропиву, а ми будемо йти й нас ме колоти, й нас ме дзілити. Тогди будемо нарікати, будемо плакати, бо ми грішні..." (Ст.73).

А виховується та релігійність під впливом нашої церкви („Та з трьома круглими банями й золотими хрестами"), що всіх „святами й неділями скликає... а на сторожі кожнього їхнього кроку кладе християнську етику" (ст. 73). Коли Ткачук часом і примикає очі на переступлення тої етики чи може навіть спочуває грішникам („Діточа земля"), то се спочування виходить у нього не з насолоди гріхом, лише з любови до тих своїх ближніх-грішників. Назагал герої Ткачука, хоч грішні як всі люди, всетаки не погани, що мають лише змислові гони, а християни, в яких душі існує вага добра і зла: совість.

Поетичні засоби Ткачука, хоч тут і там нагадують Стефаника чи Кміта („Злодії"), оригінальні й навіть богаті. Від обох згаданих авторів Ткачук ріжний головно тим, що найбільшу увагу звертає не так на психольогію, як радше на поезію. Тому його „нариси" повинні властиво називатися „поезіями в прозі." Природа у Ткачука займає так богато місця, що вона майже рівна людям. Інші письменники били головно на опис баченого в людині; Ткачук не лише спостерігає людське, але й бачить та висловлює його вираз у природі. Тому він балакун менчий від Кміта, зате більший від Стефаника. Поетичне становище Ткачука радше ліричне, ніж епічне — і тим він близький нашій галицькій літературній традиції. Та рівночасно таке становище відбирає йому глибокий віддих і через те в конструкції поодиноких творів Ткачук має мистецькі помилки, особливо там, де дає довші нариси („Василько").

Найбільша хиба автора се — на мою гадку — надто велика „набожність" до народньої мови. Письменник має право свою мову стилізувати на якийсь говір, та повинен се робити в міру, не вживаючи надто богато варваризмів, якими даний говір засмічений. Стилізація, а не репродукція! Тимчасом Ткачук занадто захопився говором і вживає його навіть у своїм власнім оповіданню, не лише в розмовах своїх героїв, і то вживає включно з усякими варваризмами. Особливо неприємно вражають германізми, як відомо — зовсім чужі нашому словянському відчуттю мови. А богато того сміття в Ткачука: „Земля шпанувала соняшні струни" (ст. 12); „Небом спацерували пелехаті хмари" (71); „Клята війна посторцувала його на круглі ковбки" (70) і под. Не так уже вражають польонізми, прим. шорсткі (зам. жерсткі) (25), хіхотались (127), упавшого стрільця (125) й под. Письменник, якого вся сила в коротких нарисах, мусить далеко більше дбати про мову, ніж повістяр, і тому Ткачук в дальших своїх творах повинен вистерігатися згаданих мовних гріхів.

Друга хиба автора „Синіх чічок" се його тенденція, яка деколи переходить межі дозволеного й перемінює поезію в популярну дидактику. Не перечу, що такі твори можуть мати свою виховну вартість для простого читача, та поезією вони не є. Особливо шкодить правді поезії тенденційне спрощення духового переживання. Коли читаємо „Тіни", де смертельно поцілений большевик нагло стає націоналістом, то мимоволі пригадується дике (deus ex machina!) й неоправдане психічно навернення сотника в драмі „Назар Стодоля" Шевченка. Та се був Шевченко і його часи, а не 1935 рік.

Поза тими хибами, яких автор може легко позбутися, бачу в „Синіх чічках" майже самі плюси. Про деякі я вже згадував; тепер подам ще кілька зразків поетичних засобів Ткачука.

Ось Гамсунів „Голод" у трьох стрічках:

„...Я дзеленькотів зубами, в животику голод у змію перекинувся і вертів - крутився. А на шибках мороз білі вуса крутив." (Ст. 7).

А ось повторення порівнань, наче з старозавітних псальмів узяте:

„Питались шибаючись птиць та рівних піль.
Питались навурсавших дніві закукурічених гір.
...Немов воробці на кляві злетіли — розсілись у Петровім саді мужики.
Зірібні, шорсткі сорочки їх вязали.
Протерті киптарі пригортали." (Ст. 125).

Правдивого поета пізнати по тім, чи вміє він переконливо змислово віддати абстрактне. Ткачук уміє:

„Дзвони тужили до вечора, що паруботьками плечима оперся в чорні стріхи мужицьких хат, щей з косиком - місяцем на голові." (Ст. 117).

„...З глухого загумінка продирався різкий свист та оклики, що будили тишу, яка мов пяниця лежала в парку під грубезними дубами..." (Ст. 11).

Вже з тих кількох зразків видно, що Ткачук має гарний і навіть сильний талант та готов його вміло вжити. Розвиток його таланту залежить від дальшого розвитку його світогляду, особливо в ділянці релігії, та від праці, яку вложить на старанніше різьблення своїх творів. Бо нині такі часи, що мистцеві мало таланту, а треба ще й основної праці і знання.

„Українській Бібліотеці" можна широ погратулювати видання „Синіх чічок". Се найкраща її книжка за 1935 рік.

Арамік.

Нові видання

Літопис Національного Музею за 1935 рік. Видання Союзу Прихильників Національного Музею. Сторін 39 + 1 нпг. Формат 23·5 x 15·5 цм. Ціна 1 зл.

Перемога ідеольогічний орган Фронту Національної Єдности. Кн. І. за 1936 р. Виходить квартально. Сторін 80. Формат вел. 8°. Ціна 1 зл. Зміст: Від Редакції. М. Іванейко: Deus sive natio (Націоналізм як інтуїція будуччини). Б. Гомзин: До джерела моралі! Д. Паліїв: Сумерк старих верхів. І. Гладилович: Суспільні ідеї Жоржа Сореля й наша доба. С. Волинець: За новий улад праці. О. Думін: З нами або проти нас. І. Гладилович: Pro domo sua. Гр. Павляків: Роман Мстиславич „Цар і самодержець усієї Руси". Оглядн. Книжки і журнали. — Про зміст сего ідеольогічного журналу поговоримо, коли його обличчя буде вже зовсім означене.

З РЕЛІГІЙНО-ЦЕРКОВНОГО ЖИТТЯ

Потішаюче явище. Яка молодь, таке будуче народу. Наша молодь з манівців звертає на праву дорогу. Релігійність нашої молоді зростає з року на рік. Минулого тижня в церкві св. Духа у Львові відбулися реколекції для студіюючої молоді. Щоденно церква була виповнена по береги. В суботу 14. III. с. м. в храмі св. Юра відбулася сповідь для студентів. В неділю 15 с. м. в 8 год. рано о. прал. Куницький відправив Службу Божу, підчас котрої студенти мали спільно приступити до св. Причастя. Та наші студенти дещо незорганізовані. Багато приступило до св. Причастя при бічних престолах. До спільного св. Причастя приступило тільки ок. 160 студенток і студентів. На другий раз студенти повинні подбати, щоб усі приступали спільно до св. Причастя. Се має значіння і для самих студентів і робить гарне враження на людей, що тоді є в церкві. Одначе й ті, що приступили спільно до св. Причастя, робили гарне враження. Давно такого не було.

Зза монастирських мурів. Крехівська затишна обитель уладила 10 березня с. р. ювилейний концерт в честь свого настоятеля, ігумена о. Порфірія Луцика. Того дня припадав день імянин і ювилей 25-ліття його монашества. Концерт був уладжений новиками з такою програмою: Заспів — хор. 1. „Орлеанська Діва“ — тамбуріцова орхестра. 2. П. Штокалко: „Голгофта“, деклямація — Р. Гродзіцький ЧСВВ. 3. Лірин: „Доколі Господи“ — хор. 4. Д. Цегентер: „Буревії“ — тамб. орх. 5. Відчит про значіння і високість монашого життя — А. Кулибаба ЧСВВ. 6. Т. Граф: „Туга“ — тамб. орх. 7. Н. Г.: „На Голгофті“, декл. — І. Янтух. 8. Gounod: „Ave Maria“, сольо — Г. Балагурак ЧСВВ. 9. М. Лисенко: „Преч. Діво Мати“ — тамб. орх. Кінцеве слово: С. Голубяк ЧСВВ. — Вечір проминув у високім настрою, в гарно прибраній салі. Більшість точок виконано дуже гарно. Деклямація одна й друга, в супроводі тихої орхестри випала бездоганно, відчит кинув жмінку світла на основання монашества на Сході. Св. Атаназій переніс ту ідею на Захід, прогнаний аріянами, відбув з двома монахами католиками подорож. Потім св. Бенедикт з Нурсії заводить монашество на Заході. Монахи віддали і ще віддають велику прислугу Церкві. Відчит дуже гарний і недовгий. Дуже гарно грала орхестра під проводом о. Борси ЧСВВ, а найкраще вилав спів сольо — Ave Maria. На се торжество прибули й запрошені гості, ближші сусіди, о. декан Радзикевич та о. Целевич з львівської дієцезії також сусіди. З Жовкви крім о. Ігумена Пелеха та о. М. Карівця були деякі світські гості, як проф. Будманюк, суддя Сінгалевич і ще деякі з околиці. Богато скористали всі присутні почувши гарні деклямації, спів, відчит і гарну орхестру, а передовсім пізнали, як велику культурну роботу ведуть монахи в тій старинній твердині релігійного життя, якою є крехівська обитель, в котрій вчаться й приготовляються до тяжкого монашого василіянського життя молоді борці за католицьку віру і католицький світогляд. — Гість.

Католицька Акція Еспанії мала при кінці 1935 р. 273.000 членів.

Лікарський фейлетоник.

ЛІЧНИЧЕ ДІЛАННЯ РЕДЬКВИ

Лікарі вже нераз переконалися, що не можна легковажити лічничих середників народу. Народ приписує сокови редькви лічничу вартість в недугах жовчі. Наукові досліди ствердили тепер, що свіжий сок, витиснений з посіченої редькви, ділає знаменито на недужі жовчеві проводи. Показалося, що сок редькви викликає зміцнене ділання. Вже по короткім часі виділюється ясна жовч, а вже по одній годині появляється темна жовч, котра виходить безпосередно з жовчевого мішочка. Крім того сок редькви приспішує травлення.

ПОЛІТИЧНІ ВІСТИ

ПОЛЬСЬКИЙ СЕНАТ ухвалив скарбовий закон (прелімінар буджету) на рік 1936/37. Крім того сенат приняв резолюцію сен. Серошевского, котра стверджує, що в буджеті призначено замало грошей на оборону держави.

НІМЕЦЬКІ ҐАЗЕТИ В ПОЛЬЩІ зачали уживати назви „Позен“ замість дотеперішної Познань. Польські ґазети називають се „недопустимим скандалом“.

КАНЦЛЄР ҐІТЛЄР виголосив промову на передвиборчім зібранню в Мінхені. В промові сказав м. і.: Предложення пактів неаґресії на 25 літ се великий жест. Не зроблю ніякого жесту, котрий нарушувавби честь німецького народу. Німеччина не хоче провадити вічну війну задля малих коректур границь.

МІЖ НІМЕЧЧИНОЮ Й ЛИТВОЮ йдуть переговори у справі нормалізації взаємин.

В НІМЕЧЧИНІ оповістили вибори до райхстаґу. На основі виборчої ординації право голосування мають всі німецькі горожани німецького або спорідненого походження, що скінчили 21 літ життя. Не мають права голосування Жиди, що походять від 3 прадідів повної жидівської крови і мішанці, що походять від двох дідів повної жидівської крови.

НІМЕЦЬКЕ ПРАВИТЕЛЬСТВО приняло запрошення Ради Союзу Народів взяти участь в нарадах Ради С. Н. в Лондоні під умовою, що західні держави зачнуть сейчас переговори над німецькими предложеннями.

ВІДЕНСЬКА ПОЛІЦІЯ увязнила богато національ-соціялістичних аґітаторів у Відні. Німецьке посольство інтервеніювало в справі увязнених, однак безуспішно.

ФРАНЦУЗЬКИЙ СЕНАТ ратифікував совітсько-французький договір подавляючою більшістю голосів.

ФРАНЦУЗЬКИЙ ПАРЛЯМЕНТ рішив на внесення посла Рене Рікарда ухвалити зміну виборчої ординації.

ГОЛЯНДСЬКИЙ ПРЕМІЄР Коллін виголосив промову радіем. В ній повідомив суспільність Голяндії, що військові власти рішили задержати при війську тих жовнірів, котрим кінчиться військова служба в марті с. р. Голяндія вірить в мирову розвязку французько-німецького спору, та мусить приготовитися на всякий випадок.

СЕРБСЬКА ПОЛІЦІЯ перевела ревізію в помешканні бувшого премієра Югославії Єфтіча в Білгороді. Причина сего та, що члени ґрупи бувшого премієра підготовляли замах на теперішного премієра Югославії Стоядіновіча.

ІТАЛІЙСЬКИЙ АМБАСАДОР В ЛОНДОНІ мін. Ґранді заявив, що Італія осуджує зірвання Льокарна Німеччиною, одначе буде рішучо противитися примінюванню санкцій проти Німеччини. Італія хоче тим підкреслити свою нехіть до санкцій взагалі.

АНҐЛІЙСЬКА АДМІРАЛІЦІЯ перевела проби бомбардування воєнних кораблів з воздуха. Підчас проб переконалися, що навіть найсильніші бомби з літаків не дуже ушкоджували найновіші анґлійські дреднавти (величезні кораблі, грубо опанцирені зелізом).

В АНҐЛІЙСЬКІМ ПАРЛЯМЕНТІ запитав капітан Флечер, чи слідство в справі саботажів на анґлійських кораблях виявило невдоволення серед моряків. Льорд Стенли, парляментарний секретар адміралїції, заявив, що ніякого невдоволення не запримічено.

НАД АДДІС АБЕБОЮ кружляли італійські літаки. Населення в паніці втікло з міста. Літаки кружляли на висоті 7.000 метрів. Їх острілювали, та вони відлетіли неушкоджені.

АБІСИНЦІ зістрілили досі поверх 20 італійських літаків. Залоги тих літаків погибли.

АНҐЛІЙСЬКЕ ПРАВИТЕЛЬСТВО рішило вибудувати велику морську базу в м. Сінґапоре в Азії коштом 100 міліонів фунтів стерл.

ВІЙНА В АБІСИНІЇ. На північнім фронті італійські війська посуваються вперед. Перший італійський корпус дійшов до озера Ашіянгі. Абісинські відділи атакували Італійців на полудне від гір Амба-Аляндже. Неправильні абісинські відділи атакують Італійців на дорогах, що ведуть до Адіґрату. Італійські літаки бомбадували м. Кворам.

ЯПОНСЬКИЙ ПРЕМІЄР Ґірота заявив японським журналістам м. і.: Правительство, армія і маринарка будуть співпрацювати, щоб вивести японський нарід з сучасної кризи. Японія стремітиме, щоб скріпити міжнародне положення Манджурії, допровадити до здемілітаризованого пояса на совітській границі, утворити протикомуністичний фронт з Китаєм і заключити договори неаґресії зі Злуч. Державами та Великою Британією.

50 ВИСОКИХ ЯПОНСЬКИХ ОФІЦИРІВ разом з ґенеральним адютантом мікада ґен. Гонджо подалося до димісії, щоб показати свій жаль, що прийшло до бунту в японській армії.

НОВИНКИ

В сім числі „Н. Зорі“ даємо знов Літературу, Науку й Мистецтво, щоб у неділнім числі мати місце на шесту велику статтю дра О. Назарука.

Збори „Т-ва Вакаційних Осель“ відбулися у Львові в домівці Марійського Т-ва Пань при вул. Руській 10. В 1934 і 1935 р. Т-во уладило по 3 оселі: 2 дівочі в Милованні та в Коршеві й по 1 хлопячі у Милованні. Кошти удержання осель в 1934 р. винесли 5.103 зл., в 1935 р. 5.611. Ухвалено скликати анкету для оснування лічничої оселі та старатися про те, щоб батьківські кружки вступили в члени Т-ва Вакаційних Осель. Головою Т-ва вибрано п. О. Бачинську.

Др Станислав Закшевский, проф. історії львівського університету і б. сенатор, помер у Львові 15. III. с. р. Покійний був дійсним членом Польської Академії Наук, Наукового Т-ва у Львові, Мадярського Історичного Т-ва та Чеського Наукового Т-ва. За ріжні наукові праці дістав був наукову надгороду міста Львова.

За ріжні грошеві спекуляції при надаванні польської відзнаки „Орльонт“ арештовано у Львові дра фільософії Ігната Фаса.

В середних школах з ініціятиви міжнародної орґанізації комбатантів мають зорґанізувати конкурс, котрий має на ціли усталити опінію молодого покоління про теперішні події на цілім світі. Подібні конкурси розписано по всіх краях Европи.

Мандрівні курси науки ремесла пробують уладити ремісничі палати.

До воєвідського виділу в Тернополі вибрано з Українців п. Миколу Малицького як члена і проф. Бриковича як заступника.

В Стрию скінчився процес 26 обвинуваченых за приналежність до ОУН (Орґанізації Українських Націоналістів). У висліді розправи засуджено: одного підсудного на 9 літ вязниці, двох по 8 і пів року, трох по 8 літ, одного на 7, одного на 6, двох на 5, чотирох по 4 роки, трох по 2 роки вязниці.

Гуцули з Жабя вислали до української преси протест проти фейлетону п. з. „Подорожуймо“, виголошеного в „Польським Радію“ 16 лютого с. р. проф. Яном Лівочиньским. В протесті збивають вони твердження п. Лівочиньского про походження гуцулів від Турків, про те, що гуцули не належать до ніякого народу та вкінці твердження, що мова Гуцульщини се польська мова. Протест підписало 144 гуцулів.

В Улашківцях, пов. Чортків замкнули й опечатали районову молочарню. До замкненої районівки належало 7 сметанкових станиць, котрі також перестали істнувати.

Гумор. — Суддя: Ви певно маєте таке заняття, що не любить денного світла? — Обжалований: Так, пане суддя. Я викликаю фотоґрафічні плити.

Резерват для Жидів на Поліссі радить створити варшавський часопис „Варта".

В Косові на Поліссі згоріло 29 хат і 44 господарських будинків. Шкоди обчисляють на 100.000 зл.

Овочеві щепи та кущі: яблуні, груші, сливи, черешні, вишні, бросквині, морелі, виноград, порічки, аґрест, малини, здорові, гарантовані сорти, по дуже низьких цінах зараз замовляйте в найбільшій українській фірмі А. ТЕРПИЛЯК в Залукві п. Галич. (p. Halicz). Цінники та оферти висилаємо на бажання. 29-1—6

„Міжнародний комуністичний день жінки" відбувся недавно в цілій Совітській Росії під подвійним кличем: апотеози родини і стахановського руху („хто більше зробить?").

Вас. **Немирович-Данченко** написав новий роман з життя рос. еміґрації „В чужім домі".

В Грознім, центрі кавказького нафтового промислу, експльодували два великі збірники нафти.

Ковно навістила велика повінь. Рівень води в Німані піднісся 7 м. понад нормальний стан. Вода залила вісімсот мешкальних домів. Як день так ніч поліція і військо працюють при ратуванні місць загрожених стихією.

В Ромунії влада продовжила на пів року стан облоги і цензуру, введені по вбийстві премієра Дуки.

В ріці Драві викрили сліди золота. В околицях Надь Кавса приступили до експериментальної експльоатації. Дотепер видобуто 300 ґрамів чистого золота.

Виклад про Україну виголосив в Берліні др Зенон Кузеля на запросини шкільного відділу „Закордонного уряду Нац.-Соціял. Німецької Робітничої Партії" в „Вишкільнім Студентськім Домі".

Померла в Баварії жінка великого князя Кирила, претендента до російського трону.

В Голяндії переведено спис населення. В краю зросло число католиків. Тепер в Голяндії є 36·42 прц. католиків, 42·47 прц. протестантів, 1·41 прц. Жидів, решта припадає на інші віроісповідання.

Бельґійську літературну надгороду дістав Ерік Овіль за працю п. з. „Подорож на острови Галяпаґос".

Славний диктатор моди, Жан Пату, помер на днях у Парижі.

Знаний італійський письменник Ґабрієль д'Аннунчіо захорував на інфлюенцу. Лікарі бояться комплікацій, бо він вже старець.

Конґрес робітничих орґанізацій Европи з виїмком Німеччини, Італії та СССР відбудеться незабаром в Лондоні у звязку з заостреним міжнародним положенням. Се буде конґрес робітників, що признають II інтернаціонал.

На XIII міжнародній виставі „Ex libris" в Лос Анджелосі відзначено українських мистців за орґанізацію українського відділу.

Монастир на шпилях Гімаляїв будують монахи з монастиря св. Бернарда у Швайцарії.

Просимо не забувати на час відновляти передплату, бо така віднова се одна з головних підстав розвитку ґазети.

Гумор. — Професор: Ти знов прийшов до школи без олівця і зшитка. А як називається такий вояк, котрий іде на війну без карабіна і наплечника? — Ученик: Такий вояк називається ґенерал.

ЕКОНОМІЧНІ ВІСТИ

У Львові основано українську промислову спілку з обмеженою порукою, котра буде експльоатувати нафтовий терен у Михнівци.

Виставу виробів українського промислу у Львові замкнено 15 с.м. вечером. Вистава тривала від 4—15 березня с. р. В ній взяли участь 53 українські фірми. Виставу відвідало 15.000 людей зі Львова і з краю. Орґанізували її українські студенти торг. шкіл при помочі Союзу Українських Купців і Промисловців та Центросоюзу. Вистава вповні вдалася й дала доказ, що студенство може відіграти ролю одного з активних чинників в господарськім русі.

„Суспільний Промисл", кооперативна фабрика цикорії „Луна", підмінки кави „Пражінь" і солодової кави „Луна", продала в 1935 р. 100.127 кґ. своїх виробів. Фабрика займає 44 умових і фізичних працівників. 1925 р. виплатила їм 31.320.36 зл. платні. Більшість робітників має середну, а то й висшу освіту. Фабрика має свою сушарню в Жовкві. Наші селяни в районі Жовкви та в Чижикові управили 1935 р. 80 моргів цикорії. За сирівець фабрика виплатила 23.613 зл.

Внутрішне задовження Польщі виносить тепер 2.140 міл. зл.

Заграничних довгів має Польща 3.275 міл. зл. Загалом внутрішні й зовнішні довги обтяжують мешканців Польщі сумою 1.662 зл. на голову.

Державні монополі сего року мають дати державі 595 міл. зл. впливу.

Міліон нелеґальних запальничок є в Польщі. Се приносить державі около 6 міл. зл. шкоди річно.

Ощадностей на одну особу припадає: в Польщі 33 зл., Чехословаччині 80, Італії 181, Швеції 333, Німеччині 741, Данії 945, Бельґії 1.884, в Швайцарії 1.909 зл. При читанні сих чисел треба брати під увагу, що в Польщі люди не дуже то мають з чого щадити.

БІРЖА

ГРОШІ. Доляр у Львові у приватних оборотах 5.25—5.28.

Нім. марка 1.45 — 1.48, фр. франки 34.90 — 35.10, шв. франки 172.50 — 173.25, фунти стерлінги 26.15 — 26.25, австр. шілінги 98.00 — 100.00 чеські корони 19.00 — 19.50, рум. леї 27 00 — 30.00, ліри 32.00 — 35.00.

НАБІЛ. „Маслосоюз" повідомляє, що в дні 17. березня ц. р. кооперативам платив за:

1 кг. масла дес. без опакування	2.70 зол.
1 кг масла дес. експорт. з опакув.	2.75 „
1 л. молока	0.15 „
1 л. сметани	0.75 „
1 к. яєць	3.00—3.30 „

Пастеризоване молоко з доставою до дому у Львові 1 літра 24 сот.

Тенденція на масло слаба, молоко вдержана, на яйця знижкова.

„Маслосоюз" повідомляє, що від 17. III. ц. р. платить своїм доставцям за 1 кг. живої ваги птиці, льоко подвіря птахомясарні „М. С." у Львові, (вул. Декерта ч. 4):

Молоді кури І. кл.	1.05 зол.
Товщеві качки І. кл.	1.15 зол.

ЖЕРТВИ

1) ВПан Антосенко у Львові зол. 20 (двацять) на шпиталь ім. Митр. Шептицького. — 2) Впр. о. Мельничук Петро в Трибухівцях, п. Городниця зол. 4·36 на катол. пресу. — 3) Гр. катол. Уряд парох. в Уторопах, п. Яблонів коло Коломиї зол. 4 для українських інвалідів і зол. 4 для „Рідної Школи". 4) о. Степан Турчин в Шишківцях, п. Королівка зол. 3 на катол. пресу.

З ЛИСТІВ ДО РЕДАКЦІЇ

До Хвальної Редакції „Нової Зорі" у Львові. Митрополичий Ординаріят просить нас оголосити: До Всіх Парохіяльних Урядів АЕпархії Львівської. Після прохання Міністерства В. Р. і О. П. заряджує Митрополичий Ординаріят відправу св. Літургії 19 березня, в день імянин бл. п. Маршалка Йосифа Пілсудского в годині після прохання місцевих шкільних, чи адміністаційних Властей, в красках літуґічних риз дня (червоних або віолетних), без проповіди. Від гр. кат. Митрополичого Ординаріяту у Львові, дня 15 березня 1936. — Никита, Еп. Патар. Ґен. Вік.

Користайте з нагоди!
49 книжок за 34 зл.
(разом з пересилкою)

Ціни такі низькі тільки в березні. Пізніше ціни будуть значно висші.

В нашім комплєті є й дорощі книжки як Роксоляна (12 зл.), Борці за Церкву (4 зл.), Венеція (3 зл.), Гр.-кат. Церква й укр. ліберальна інтеліґенція (3 зл.), Преса (3 зл.), Основи соціольоґії (3 зл.), Спіритизм (2 зл.), Недільний дзвін (2 зл.), й 41 інших. Тепер всі ті книжки значно дешевші.

Замовляти в Адміністрації „Нової Зорі", Львів, ул. Ґродзіцких 2.I. п.

Закладайте католицькі бібліотеки!

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення Редакція не відповідає.

Вдовиця по священику, працьовита, солідна, лагідної вдачі, скромних вимог, розуміється добре на куховарстві, як і на всіх ділянках домашньої господарки, прийме місце від зараз, найрадше у самітного священика або пана. — Зголошення до Адміністрації „Н. Зорі" — „Для самітної". 30—1—2

Станиці нашого промислу просимо прислати до 25 с. м. на заподану адресу свої емблєми згл. охоронні знаки у форматі кореспонд. картки (до епідіяскопу) в цілі познакомлення з ними наших учениць. — Ґімназія СС. Василіянок у Станиславові, вул. Петра Скарги ч. 17. 31—1—1

Потрібний дяк кавалєр, що вміє грати на орґанах, вести хор, давати концерти і представлення, за винагородою після умови. — Ласкаві зголошення слати до адміністрації „Нової Зорі". 32—1—2

НАСІННЯ
ГОРОДОВИННІ КВІТОВІ І ГОСПОДАРСЬКІ
З першорядних краєвих і закордонних плянтацій, найвища сила кїлькення, поручає
СКЛАД НАСІННЯ
Едмунд РІДЛЬ
Львів, Рутовського 3
Подрібні цінники висилаємо на бажання.

ЦІНИ ОГОЛОШЕНЬ

Ціни розуміються за одношпальтовий рядок (ширини 70 мм.) о висоті 1 мм. Висота шпальти 370 мм. За оголошення (кромі дрібних) в застереженому місци дочислюється 20% Дрібні оголошення поміщуються по вплаченні належитости готівкою або почтовими значками.

Шпальтові оголошення

В рубриці: „Оголошення"	30 сот.
В тексті і в новинках	50 „
На першій сторінці	60 „

Дрібні оголошення по 8 сот. за слово. Перше слово і товстий друк числиться подвійно. Найменше оголошення (9 слів) 80 сот.

Сторінкові оголошення

На останній сторінці: 1/2 стор. 180·— зол., 1/4 стор. 90·— зол., 1/8 стор. 45·— зол., 1/16 стор. 25·— зол. В редакційному тексті: 1/2 стор. 280·— зол., 1/4 стор. 140·— зол., 1/8 стор. 70·— зол., 1/16 стор 35·— зол.

При кількаразовім анонсуванні даємо значну знижку

Видав й редагує Комітет У. К. О. — З друкарні „Ґрафія" Львів, Тиха 5 Тел. 2-83. — Відповідальний редактор Панталеймон Хитра.

Porto opłacono ryczałtem.

Рік XI. Львів, неділя, 22 березня 1936. Ч. 22 (921)

НОВА ЗОРЯ

Виходить 2 рази тижнево: в четвер на 8 ст. під неділю на 8 ст.

АДРЕСА: Нова Зоря, Львів, ул. Ґродзіцких ч. 2.І. п. - Тел. 105-72.

Передплата в краю: чверть-річно 6 зол., місячно 2 зол., Закордон. чверть-річно 9 золотих

Ціна числа 20 с.

Конто П.Ц. Львів 505.796

Тяжке положення в Европі

Орґан Ватикану про міжнародне положення.

„Оссерваторе Романо" приніс статтю про сучасне міжнародне положення. Він твердить, що є два погляди: Одні домагаються рівности для Німеччини, щоб забезпечити Европу перед наслідками совітсько-французького договору. Другі твердять, що договорів не можна нарушувати. „Оссерваторе Романо" пригадує слова папи Венедикта XIV про те, що сила матеріяльна мусить уступати перед моральною силою права. Між державами мусить запанувати взаїмне довіря. Треба усунути переконання, неначеб війна була призначінням і справою, до котрої всі мусять стреміти. З війни моглиб тепер скористати тільки комуністи. (КАП).

Пожежі й убийства в цілій Еспанії.

Филя червоного террору обіймила вже цілу Еспанію. Щодня відбуваються в ріжних містах криваві бійки між політичними противниками. В м. Юмілля в провінції Мурсія прийшло до стрілянини. Вбито кількох членів правої орґанізації і кількох соціялістів. Ґрупа озброених комуністів напала на дім одного політичного діяча правих і замордувала його. В м. Віляпуева була бійка між лівими і правими. Ліві вбили кількох правих. В м. Міерес марксисти вбили одного правого діяча, коли виходив з ресторану. В м. Овіедо робітники проголосили страйк під впливом соціялістичної аґітації. Ненависть до духовенства в Еспанії більша ніж в СССР.

Грабують і підпалюють катол. святині й доми.

Зі всіх сторін Еспанії повідомляють про рабунки і нищення костелів. В м. Сілля соціялісти разом з комуністами напали на місцевий костел, виважили двері, здемолювали урядження, викинули на вулицю образи і предмети культу та все те підпалили. В м. Фрельо ліві напали на приходство і зрабували гроші та дорогоцінности. — Нема сумніву, що коли католики заздалегідь не зорґанізуються в цілі зневтралізування впливу лівих, то подібні події можуть наступити і в інших краях.

Обвинувачення еспанських католиків.

Образ, який представляє собою нинішна Еспанія, мало потішаючий. Партії поборюються взаїмно і тим причиняються до побіди чинників, котрі бажають собі суспільного неладу. Се обвинувачення відноситься в великій мірі до католиків, котрі, не дивлячися на перестороги й ради передбачуючих людей з кардиналом примасом Еспанії на чолі, вперто стояли у своїм політичнім партикуляризмі і розбитті. Еспанські католики, пише римський „Corriere Diplomatico e Consolare", так сильно розпорошені і розбиті між собою на численні ґрупи й так далеко заняті дрібними цілями тих ґруп, що не потрафили навіть застановитися над значінням передбачуючих, повних щирої журби, слів свого архипастира. Вислід того розбиття — останні вибори і в перспективі стан домашної війни та руїна цілого краю. Зрештою консеквенції побіди лівиці, приготованої розбиттям еспанських католиків, не дали довго на себе чекати. Криваві демонстрації, бунти вязнів, загамування суспільного життя, завішення часописів — ось передсмак того, що може наступити(й у нас, коли католики не підіпруть своїх орґанізацій, своєї преси та ін. видань). КАП.

Хитра робота Комінтерну.

Москва видала приказ всім комуністам на світі, щоб не тільки не виступали проти націоналізму, але навпаки, щоб не дали переліцитуватися правдивим націоналістам в демаґоґії. Тому між німецькими еміґрантами комуністи ведуть пропаґанду, що представляє Гітлера яко зрадника націоналістичних ідеалів, котрий віддав Полякам „коридор" за миску сочевиці. Комуністи провадять ту аґітацію під кличем скрайного ревізіонізму. На недавнім зїзді німецьких комуністів в Бельгії відчитано відозву Комінтерну про скріплення ірредепти, щоб прилучити Австрію до майбутньої комуністичної Четвертої Німеччини. Крім того на зїзді в Брукселі ухвалено домагання цілковитої ліквідації версайського договору. Зате у Франції комуністи під впливом Москви найбільші оборонці версайського договору.

Закон про ритуальний убій

В соймі зголошено додатковий правительственний законопроект в справі ритуального убою звірят. Той законопроект дозволяє ритуальний убій для Жидів, мусулман і Караїмів. Убиватимуть лише тільки звірят, кілько треба буде кошерного мяса. Те мясо буде спеціяльно опаковане. Його можна буде продавати лише в окремих концесіонованих крамницях. Закон про ритуальний убій увійде в життя з днем 1 січня 1937 р. Додатковий закон се побіда Жидів.

Читання приспішує виздоровлення

Еспанський лікар др Ляссе де Веґа, творець шпитальних бібліотек в Еспанії, ствердив, що читання деяких книжок, пристосованих до психіки хорих, впливає на приспішення виздоровлення або хоч на лагідніший перебіг недуги. Др Веґа рішив опрацювати засади, після котрих повинно комплетувати бібліотеки в лічницях залежно від роду недуги і викликаного психічного стану недужого. Теорії дра Веґи викликали велике зацікавлення в Еспанії й закордоном.

Змоторизована й ілюмінована корова

Один селянин з місцевости Ґальдорф у Німеччині купив на ярмарку корову. До свойого села мусів вертати вечером. На шосі, по котрій він мав йти, панує великий рух самоходів. Селянин впав на цікавий помисл, щоб забезпечити корову перед катастрофою. Він примінився до обовязуючих приписів. На однім розі корови завісив малу ліхтарню, до хвоста причіпив приписову червону лямпочку. З такою ілюмінованою коровою щасливо добився до свойого села на втіху всім переїзджаючим. Також в селі велику потіху на вид тої корови мали діти.

Трудися і щади, а не зазнаєш біди! каже українська приказка, тому складай свої ощадности в КООПЕРАТИВНОМУ БАНКУ „ДНІСТЕР" ЛЬВІВ, УЛИЦЯ РУСЬКА Ч. 20, де крім звичайних відсотків зможеш одержати ще й премію за ощадність у висоті 25—100 зол.

ТРУДНОСТИ Й НЕБЕЗПЕКИ

французько - совітського пакту.

Від нашого заграничного кореспондента.

Французько-совітський пакт, що його, як кажуть, приготовив Троцький в часі побуту в Франції, не лиш не приносить ніяких користей Франції, але крие в собі повно небезпек і ненадійних політичних замішань в Европі. Се предвиджували і прочували французькі політики й тому французький парлямент не спішився з ратифікацією того договору. Ляваль та його уряд, хоч самі переводили ті ризиковні стипуляції з большевицькою Росією, зовсім не мали охоти виносити цей пакт поза мури „Quai d' Orsay". Доперва новий уряд, у більшій части зложений з прихильників большевицької Росії, відважився по році по підписанні пакту предложити його до ратифікації парляментові. Тай тоді в часі майже дванацять-дневної дискусії показалося, що у Франції сей пакт з Совітами не лиш не викликав захоплення, а навпаки — спричинив несмак і побоювання.

В самій річи французько - совітський пакт накладає на Францію далеко йдучі зобовязання, а не дає їй ніяких користей. На основі того дипльоматичного пакту Франція має мілітарно боронити европейських границь совітської Росії, а за це має обіцяну досить проблематичну поміч на випадок наступу на французьку границю Рену. Проблематична та поміч тому, що Німеччина ані не думає атакувати Францію, що тілько разів зовсім щиро й розумно заявив Гітлер, подаючи розумну й річеву рацію. Він сказав: Щоб вести війну з Францією, навіть на випадок побіди муситься стратити яких два міліони самого квіту німецького народу, а за це в найліпшім разі дістанеться около два міліони мішаного й непевного населення. Крім того цей французький договір звільнює Німеччину зі зобовязань Льокарна. І як бачимо Гітлер сейчас по ратифікації витягнув з того послідовність, бо заявив амбасадорам сумежних держав, що вважає Льокарненський договір неістнуючим та зарядив обсаду своїм військом здемілітаризованої смуги над Реном.

Зовсім інакше стоїть справа між Німеччиною та Росією. Вже та обставина, що Німеччина відмовила Росії заключення договору про ненапад, ясно вказує на дальші можливі комплікації.

Навіть бесідники французького уряду й комуністично - фільських уґрупувань не вказували на користи французько - совітського договору, а радше вживали всіх засобів реторики, щоб розвіяти побоювання противників. Дійшло до такої заяви уряду, що Франція сама не бере на себе обовязку мілітарно боронити Росію на випадок наступу на її европейські границі, лиш віддає сю справу під оцінку

Союзу Народів. Та й це не могло усунути й розвіяти всіх побоювань. І дійсно, крім рішучого кроку, що його зробила Німеччина цілковито перекресливши Локарно, наступила автоматично сильніша злука між Німеччиною і Польщею та захитання мира в Европі з небезпекою війни для Франції.

Вкінці французько-совітський договір ще більше підкопав і так слабе довіря европейських і позаевропейських держав до Союзу Народів. Дотепер постійно твердили, що всякі пакти й умови лиш тоді мають правну вартість, коли вони ратифіковані Союзом Народів. Тимчасом всі спостерегли, що Союз Народів не в силі розвязати ні одної важнішої европейської проблеми, ні не в силі запобічи збройним кривавим конфліктам, як це маємо наглядний примір на італійсько-абісинській війні. Тому держави вертають до системи з 1913 р., т. е воліють мати умови й союзи, заключені з поодинокими державами зокрема. Саме перша Франція зробила се з Росією і виломилася зпід правила принятого в Союзі Народів.

Хоч Союз Народів сам собою представляє дійсно гарну й шляхотну ідею, то втягнення до тої установи большевицької Росії, що ставить собі за мету переведення світової революції та знищення християнської культури, мусіло побіч інших промахів, підкопати остаточно й довіря до Союзу Народів. (Н)

Що каже примас Франції Вердіє

Про роботу французьких комуністів.

Примас Франції кардинал Вердіє оповістив відозву до французьких католиків. В ній так остерігає їх перед комуністичною небезпекою: Комуністична партія у Франції послугується в своїй аґітаційній діяльности новими методами. Вона енергійно працює в укриттю, щоб поширити безбожницькі кличі. Рівночасно голосить робітникам-католикам, що вона за релігійною толеранціею і впевняє, що комунізм не ставиться ворожо до католицької Церкви. Вже від року у Франції виходить місячник „Терр Нувель" (Нова Земля). Він реклямується як „орґан революційних християн" і поміщує на окладинці на тлі земної кулі великий червоний хрест з серпом і молотом! Спритні аґенти Комінтерну стараються в тім місячнику переконати робітників-католиків, що комуністичні кличі годяться з християнською наукою. Очевидно тільки несвідомі одиниці можуть повірити в дурниці, писані на шпальтах такого місячника як „Нова Земля". Бо кождий чоловік легко може зоріентуватися, що комуністи дістають вказівки і прикази з Москви. Отже згаданий журнал се тільки новий рід хитрої підлазки ворогів християнства. (КАП.).

Совітська пропаґанда в польських школах

Союз Польського Учительства видає ґазетку для шкільних дітей „Пломик". Її масово кольпортують в школах. Вона дістає й підмоги від шкільних властей. 25-е число тої ґазетки присвячене совітській Росії. Се похвальний гимн на большевицьку „культуру". І поодинокі статті й ілюстрації представляють культурне життя в Большевії в дуже рожевих красках. Зате „Пломик" ні словом не згадує про тисячі „безпритульних" дітей, полишених у страшній нужді моральній та матеріяльній. Ні слова про малих „хуліґанів", про котрих широко розписується навіть совітська преса. Таке одностороннє зображення життя в совітській Росії се безкритична пропаґанда большевизму в Польщі. Прикладом такої пропаґанди може бути лист большевицького „піоніра" до свого товариша в Анґлії, поміщений в тімже числі „Пломика". В нім большевицький „піонір" хвалиться, що большевики перегнали Анґлійців... З того видно, як майстерно просякає большевицька пропаґанда до інших держав. Недавно польський міністр внутрішних справ виступав остро проти комуністичної пропаґанди в Польщі. А рівночасно в польських школах змушують дітей передплачувати ґазетку, що плекає комуністичну пропаґанду. (КАП).

ОСИП НАЗАРУК

АНТОНІВ ОГОНЬ

Повість временних літ, откуду есть пошла ундская душа, кто в УНДІ первий нача княжити і откуду ундская душа стала есть.

ЗМІСТ: Стара літопись Нестора і сучасні партії та події в Галичині. — Що було найбільшою політичною провиною трох галицьких партій? — Чи Петрушевич дурив нашу суспільність? — Про бистрий розум Охримовича і про те, чому він не вспів охоронити суспільність перед анархією. — Причину того знав уже старий козацький літописець. — Про порівнання Чортомлику з Дикими Полями і про посуху коло Мокрої Сури. — Від чого страшенно ріже в середині пересічного українського інтелігента. — В чім був початок УНДА? — Як його творили з шістьох зовсім інакших груп. — Як касували резолюцію, котра ніколи не була ухвалена. — Як над УНДОм світила „Заграва", хоч уже перестала горіти. — Про скорість в укладанні програми УНДА або про шкіру з мертвого коня розпростерту на гробі Трудової Партії. — Фронда. — Про публіцистів в УНДІ і про те, чому в тіни Церкви не вирастали публіцисти. — Котра група внесла в УНДО найбільшу деморалізацію, чому і як? — Про неопоганський націоналізм як окрему релігію. — Про чотири причини, задля котрих той націоналізм визнає тимчасово християнство і навіть католицьку Церкву. — Про те, як поганські націоналісти, котрі мають у своїх рядах б. несповіданих терористів, „учать моралі" католицького Епископа або цікава історія пієтизму старого Гуцула Білоуська з Ворохти, прекрасно получена в „Ділі" з не менше цікавою й поучаючою історією дра Лякса зі Станиславова і дра Овчарського зі Львова. — Про те, чому я не міг напечатати обіцяної притчі Сакія Муні, „Світила Азії"...

Часом дивно робиться на душі, коли читати найстаршу літопись нашу: бо в ній приходять описи, котрі аж до подробиць можна приложити до наших сучасних подій. І так сам початок літописи преподобного Нестора по лаврентіевському списку зачинається ось як:

„Се начнемъ повѣсть сию.

„По потопѣ тріе сынове Ноеви раздѣлиша землю, Симъ, Хамъ, Афетъ. И яся въстокъ Симови: Персида, Ватрь доже и до Индикия в долготу и в ширину, якоже рещи отъ въстока и до полуденья... Хамови же яся полуденьная страна... Афету же яшася полунощныя страны и западныя..."

В Галичині настала потопа по ухвалі Ради Амбасадорів з 15 березня 1923 р. Розбурхані филі загального здивування й обурення галицьких Українців змели тоді з обличча землі не тільки галицьке правительство диктатора Евгена Петрушевича, видвигнене ще в часі війни з Польщею, але фактично також Українську Національну Раду, котра істнувала ще перед правительством Петрушевича. І знов остали на Галицькій Землі „ерема кай аноніма" — в формі трьох партій: 1) трудової (націонал-демократичної), 2) радикальної, 3) соціял-демократичної. А католицька УНО (Українська Народна Обнова) ще тоді не істнувала, бо католики як відомо все і зі всім спізняються.

Отже три згадані партії поділилися впливами на Галицькій Землі приблизно так як було перед потопою. То значить Сем (націонал-демократ) взяв впливи „в долготу и в ширину", себто менше-більше в цілій Галичині, — Хамови (радикалови, котрий дальше без пардону виступав проти Церкви, хоч мабуть був лучший[1]) від тих, що лестилися до Церкви) „яся полуденьная земля", то значить ті околиці, котрі колись Трильовський об'їздив з павеним пером на капелюсі,—а голос Яфета (соц.-дем.) знов залунав „в полунощній страні", себто у Львові і трохи „в западній", себто в Дрогобичі та Бориславі. „Ляхове же и Пруси і Чюдь пресідахутъ къ морю варяжскому" — зовсім як описує стара літопись наша.

„Симъ, Хамъ и Афетъ, раздѣливше землю, жребьи метавше, не преступати никомуже въ жребий братень, живяху кождо въ своей части".

Коли наступило свого рода міжпартійне затишша, тоді вже могла й завалитися Трудова Партія. А саме з тої причини, що з неї походив диктатор Галичини і закордонний представник галицької політики. Отже коли в його партії зачало хитатися його становище, то тимсамим хиталася і та партія, з котрою він зріс від самого початку своєї політичної каріери. Нема сумніву, що до найбільших провин всіх трьох галицьких політичних партій належало те, що вони задовго і зовсім безкритично вірили обіцянкам про корисне вирішення галицької справи Антантою і тому не робили ніяких спроб порозуміння з Польщею, котра фактично мала в руках наш край і перед вирішенням справи Антантою з природи річи була схильна до далеко йдучих уступок. Не вільно сказати, що Евген Петрушевич „дурив" галицьку суспільність обіцянками про „корисне вирішення": се був чоловік чесний і він просто не міг зрозуміти того, як моглаб галицька справа бути вирішена без признання якихнебудь прав українському народови в часі, коли признавано навіть державну самостійність і таким племенам, які з роду віку ніякої держави не мали, як нпр. Лотиші або Естонці. Тут було жерело віри Петрушевича. Зрештою чи він мав говорити армії та всім людям, що не вірить в успіх справи, котру заступав? Колиж великі держави світа зробили в нашій справі виїмок і признали наш край без застережень Польщі, — тоді збунтувалася проти Петрушевича навіть та партія, з котрої він вийшов. І тоді наступила суматоха й потопа.

Нелегко було тоді зоріентуватися, що робити. Бистрий ум тодішнього головного провідника галицької політики в краю дра Володимира Охримовича зоріентувався в тій дуже трудній ситуації і виразно відріжнив Евгена Петрушевича як диктатора і шефа правительства (за котрого галицька справа дійшла до такої катастрофи) від Евгена Петрушевича як голови Української Національної Ради. Охримович був за знесенням галицького правительства по такій його страшній політичній невдачі та за зреорґанізуванням і полишенням Української Національної Ради в якійсь иншій формі. Не виключав навіть полишення Петрушевича на його давнім становищі в тій раді, але розуміється з означеними повновластями на підставі евентуального порозуміння між краєм і б. диктатором закордоном. На тім прикладі можна вчитися, як тяжко відбивається на суспільности те, коли її провідні уми з а з д а л е г і д ь відповідно не виаргументують суспільности двох річей: 1) потреби зміни, 2) способів, якими зміну треба перевести. Коли се заздалегідь не станеться, тоді нема такої сили, яка моглаб охоронити суспільність перед анархією. Тоді не поможе ніякий ум і ніяка ясність того ума, хочби дійсно розумного: бо навіть найрозумніший чоловік не годен в осени пожати збіжжа, котрого весною не засіяв.

Перше і головне завдання політичного проводу: се знання минувшини й обсервування сучасности, щоб з а з д а л е г і д ь предвиджувати всякі евентуальности в будуччині й на ті евентуальности приготовляти свою суспільність. Чим більше наївний провід, тим менше він рахується з гіршими евентуальностями — і навпаки. А найдурніший провід пізнати по тім, що він не знає і навіть не старається знати ні давної, ні недавної минувшини ні свого власного народу, ні сусідних народів, що не здає собі справи з сучасних подій і навіть поважно не застановляється над ними та в консеквенції не підготовляє ні себе, ні своєї суспільности на ніякі евентуальности в будуччині. Одначе коли навіть всі передумови доброго проводу істнують а нема одної одинокої: в ч а с н о ї підготовки суспільности для зрозуміння

[1]) Чим лучший? А хочби тим, що з його рядів вийшли такі публіцисти як В. Охримович і С. Томашівський, котрі потому прислужилися Церкві.

політичних потягнень, які провід задумує зробити, — тоді на ніщо не придаються всі ті передумовини і не придасться навіть найбистріший розум провідника.

Певні докази на те, що тут пишу, знаходжу в українській пресі з рр. 1923 і 1924, переглядаючи ту пресу в цілі зрозуміння початків УНДА. Отже знаходжу докази, що тодішній голова нашої найбільшої партії др Володимир Охримович так ясно здавав собі справу з ситуації, що ясніше вже не можна, — і мимо того не вспів охоронити перед хаосом ні своєї партії, ні всеї суспільности та перед тяжкими наслідками того, що наступило в нашім нутрі. Одиноку причину того добачую в тім, що той провідник з а з д а л е г і д ь не підготовив ні свого оточення, ні суспільности до потреби змін, що заздалегідь не написав і не оповістив того, що сам передумав, а що видно зовсім виразно з його принагідних заміток в пресі, роблених вже в самім розгарі розвалу. Словом, і в тій, розмірно малій, події з розвалом Трудової Партії та повстанням УНДА, видно те саме, що було причиною найбільших катастроф нашого краю і народа: брак вчасного усвідомлення своїй провідній верстві того, що було, що є і до чого треба змагати. Через те впала вже наша княжа держава, в котрій заздалегідь не усвідомлено собі значіння родового прінціпу влади, котрим вона стояла і — ще важніше — не усвідомлено собі заздалегідь конечности зміни прінціпу з родового на родинний. З тої самої причини браку усвідомлення провідній верстві того, що було, що є і до чого мається змагати, впала також наша козацька державність. Се розумів вже дуже добре „истинный Малия Россіи сынъ и слуга Самоилъ Величко б. канцелярыстъ генеральной канцеляріи Гетьмана Войска Запорожського", бо написав ось що:

..."Нашихъ же сармато-козацких предковъ рыцерскіе отваги и богатырскіе дѣянія б е з ъ о п и с а н і я и о б ѣ с н е н і я чрезъ ихъ власныхъ писаровъ оставленные и всегдашного забвенія никчемнымъ лѣности ихъ плащемъ увидѣхъ покритие. А ежели и записавъ хто, то барзо щуплыми и краткими словы, жадныхъ зъ якихъ причынъ що повстало, якъ ся отправовало и якъ кончыло не выразивши околичностей..."

Точно з тої самої причини наступив також розвал в Галичині по непідготовленім зірванню з Петрушевичем і з того розвалу вийшло в часі зривання з Петрушевичем дивне і несвідомо шкідливе партійне твориво зване УНДО'м. Тим, що я вище сказав, не хочу кидати каменем на память покійного Охримовича. Навпаки: підчеркую, що він коротко, але добре оправдався. В одній зі своїх прилюдних заяв сказав, що він з матеріяльних причин не міг всего свого часу присвятити політиці, бо мусів з чогось жити. Значить, оправдався з того, що заздалегідь не підготовив всего, що моглоб охоронити суспільність перед розвалом. Та се оправдує тільки його особисто, а не инших визначних діячів того часу, котрі провідникови такого розуму, який мав Охримович, не дали змоги присвятити весь свій час публичним справам, — хоч мали і досі мають вигідні синекури ріжні мірноти.

Початок УНДА мав свій корінь в осамітненню того, хто по упадку нашої державности заступав її перед світом. Якби ті, що в краю перевели осамітнення Петрушевича, поступили були інакше, тоді також булоб дійшло до того самого, до чого дійшло тепер, то значить до явно і перед цілим світом проголошеної засади порозуміння з Польщею,—але якже інакше воно виглядалоб! І якеж здоровіше воно булоб для обидвох сторін, української і польської, хоч розуміється, шлях до тої самої цілі бувби тяжчий і довше треваючий. А так — все покотилося по спадистій площі найменшого опору. І велика ідея докотилася до такого місця і стану, що прикро на се дивитися.

Хтож докотив туди ту ідею? Очевидно УНДО. Воно вродилося з недібраного „супружжа", з поліґамічного мезаліянсу шістьох ґруп, між котрими трудно розібратися в тім, хто батько, а хто мама.

Коли найбільше політичне уґрупування в Галичині, зване „Трудовою Партією", виповіло послух бувшому диктаторови Галичини, Евгенови Петрушевичеви[2]), тоді наступило те, що Шевченко характеризує словами:

„Чванитеся, що ви Польщу
Колись завалили?
Правда ваша! Польща впала
Тай вас роздавила..."

Петрушевича завалили в опінії краю, але його упадок загрозив цілковитим розвалом партії, котра головно його валила, — подібним розвалом, яким загрожене теперішне УНДО. Тоді для продовжування дотогочасної політики зорґанізувалася так зв. Незалежна Ґрупа Трудової Партії. До неї належали о. пралат Куницький, о. Ал. Стефанович, др Филип Евин, Аркадій Малецький, др Василь Щурат, др Іван Брик, др Біляк, провідник молоді Л. Глинка, пані М. Білецька й інші. Одною з головних фігур „Незалежницької Ґрупи" був др Ізидор Г о л у б о в и ч, б. наш премієр. В його помешканні при вул. Кармеліцькій, на розі, відбувалися сходини тої ґрупи.

Під кінець 1923 р. зрезиґнував краєвий провід Трудової Партії, в котрім були: др В. Охримович як голова, др Альфред Говикович як ґенер. секр., др В. Бачинський як заступник голови, ред. Федь Федорців як заст. ґенер. секр. Тоді провід взяла т. зв. Незалежна Ґрупа і почала підготовляти зїзд. Відразу счинився хаос в справі скасування т. зв. автономістичної резолюції, котра властиво ніколи не була ухвалена (як мене інформував оден учасник тих подій). Вже по тім однім реченню, котре представляє суть того, що тоді захоплювало думки нашого найбільшого політичного угрупування, можна зміркувати, який заогнений хаос панував у нім. Се вже був хаос типово ундівський, хоч УНДА ще не було, а була при життю ще його бабка, Трудова Партія, тільки вже лежала на катафальку в стані розкладу, а чи мама будучого УНДА вийде за між, ще ніхто не знав.

В справі т. зв. автономістичної резолюції були дві противні собі редакції. Резолюція, котру квестіоновано, звучала так: „В теперішних політичних умовинах Народній Зїзд стоїть за обєднанням всіх українських земель, що найшлися під владою Польщі, себто Сх Галичини, Лемківщини, Волині, Холмщини, Полісся і Підляша, в одноцільну, правно політичну одиницю з повнотою прав української нації на своїй землі"... (Гл. „Діло" ч. 151 з 9. X. 1923, цитоваво у вступній статті). — Потому др В. Охримович у статті „Проти неправди" вияснював, що на Народнім Зїзді у Львові 21.V. 1923 р. на внесення дра Ф. Евина зроблено стилістичну п о п р а в к у в 3-ій резолюції. Слова „повну національно-територіяльну автономію" заступлено висловом „повноти політичних прав української нації господарювання на своїй землі." По короткій дискусії я як референт — пише др Охримович — заявив, чого тепер жалую, що остаточно годжуся на цю зміну стилізації, при чім зібрані ухвалили ту поправку. Всі уважали сю поправку чисто с т и л і с т и ч н о ю, а не річевою і „під повнотою політичних прав розуміли ніщо інше і ніщо більше, як тільки національно-територіяльну автономію."

[2]) Сталося се дня 30. VI. 1923 отсею ухвалою: „Народний Комітет стверджує, що дотеперішний Галицький Уряд перестав істнувати з днем 15 березня 1923 р."

Гумор. — **Відважний.** — **Я був в Токію більше ніж два тижні й майже щодня мав трясення землі!... — Ну, й ви не боялися? — Як я мав боятися? Земля тряслася трохи більше ніж я.**

Гумор. — **В звіринці.** — **Батько і син відвідали звіринець і стали перед кліткою з малпами. — Ходи вже Петрусю, бо я хотівби оглянути львів. — Лишімся тут, мені малпи більше подобаються. — Ет, ти все думаєш про себе.**

Коли бувша правляча ґрупа „Діла" була в опозиції до бувшої опозиції, під кінець 1924 р. з заграниці спроваджено до ґрупи „Діла" дра В. Панейка на редактора, та він довго не видержав, бо повів курс протибольшевицький. Тоді в редакції „Діла" діялися такі річи, що навіть противникові не хочеться виволікати сего на денне світло... Тоді й почалися розмови про фузію Незалежницької Ґрупи, котра була „при владі", з т. зв. ґрупою „Заграви". В момент творення УНДА „Заграва" як політична ґрупа вже не істнувала; так називався тільки ч а с о п и с, видаваний проводом Партії Національної Роботи. Був се рік 1925, а ґрупа „Заграва" істнувала лише в р. 1923. Подаю се на підставі інформацій очевидців. Від Незалежницької Ґрупи вели ті переговори пп. Олекса Черкавський, М. Струтинський і др Біляк, — а від ґрупи „Заграви" також три.

Отже переговори велися зразу неофіціяльно. Потому Народний Комітет дав на ведення їх формальну повновласть. При тім з ініціятиви В. Кузьмовича поширено ті переговори ще й на ґрупу „Діла" та на ґрупу Волиняків (Козубський, Михайло Черкавський, Хруцький, Любарський).

З тих чотирох зовсім ріжних груп зложено УНДО, а саме 11 липня 1925 р. Розуміється, все те діялося на головній підставі б. Трудової Партії. Невтаємничених у все те членів тої партії можна уважати пятою ґрупою. Вона була зі зорґанізованих ґруп навіть найбільша числом, та очевидно найменша впливом. А „шестою ґрупою", незорґанізованою, можна уважати безпартійних, що також причалили.

Цікаво, що тоді підносили застереження два голосні й загально знані українські діячі, оден Галичанин, другий Наддніпрянець, а саме: др Кость Л е в и ц ь к и й і др Дмитро Д о н ц о в. З першого говорив великий життевий і політичний досвід. Той сеніор наших діячів підносив аргумент, щоб не зривати цілком з Петрушевичем, бо він повинен остати представником краю заграницею. Крім того др К. Левицький перестерігав, що ґрупи, з котрих творять УНДО, незіспівані і що тому таке твориво передвчасне. Але в часі коли в опінії панували розпалені боєві настрої голос того старого розумного чоловіка пролунав як глас вопіющий в пустині.

А пайдократія в тім часі не слухала нікого, навіть перестороги свого власного батька др Дмитра Донцова, котрий в сім разі мав рацію. Він свій опір аргументував тим, що люди з ґрупи „Заграви" повинні остати ґрупою ідеольоґічною, працювати над собою і не мішатися до т. зв. практичної політики дня. Та ніщо не помогло, бо й пайдократія й деякі поважніші люди перли до того, „аби була згода" — між ґрупами, які органічно до злуки не надавалися. Так в імя відомого клича „Нехай буде одна партія, а добра", створено з 6-ох неоднородних груп одну партію, хоч той клич радше надається до гумористики ніж до політики. Оттут видно розбіжність між практикою й теорією; бо теоретично злука (і згода) все поява позитивна. В практиці не все.

Нова партія одержала назву УНДО (Українське Національно-Демократичне Обєднання). Хрещення її відбулося дня 11. 7. 1925 і тогож дня нова дитина одержала на дорогу життя крижму в формі плятформи. Повної програми тої партії офіціяльно не видано. І вже з тої причини нова партія повинна на своїм пашпорті мати виповнену рубрику: „Родства непомняща". На т. зв. програму нової партії стратили небогато часу: її ухвалено вже на зїзді в 1926 р. Розуміється, хто „родства непомнящій", той і про родинні документи не дуже дбає, бо він свого роду не памятає отже й органічно про се не може дбати.

Та скорість в укладанню програми „на підставі" ніким не обробленої ідеольоґії не має взагалі ніякої анальоґії у культурних народів. Вона пригадує хіба знамениті описи Черемісів пера покійного

професора казанського університету, І. Н. Смірнова, котрого великий англійський учений Minns називає головним авторитетом у справах надволжанських фінських племен. Отже Смірнов описує як племя Черемісів в 40 днів по смерти свого члена приносить йому в жертву коня і на його гробі розстелює шкіру з убитої жертви. І тогож сорокового дня справляє тризну, при котрій — асистує також мерлець. А по тій тризні везуть його знов до гробу — на телізі з дзвінками. А знов племя Мордва також приблизно сорокового дня робить мерцеви тризну і також жертвує коня і має похоронний віз, на котрім везли до гробу помершого.

Приблизно таксамо скоро похоронили новоспечені ундисти і Трудову Партію і Заграву тай умили віз, на котрім їх до гробу завезли. Розуміється, у культурних народів платформу і програму політичної партії укладається дуже старанно, коли вже вироблена ідеольогія, яка займає нераз кільканацять або й кількадесять літ праці найлучшим головам.

Скоро і немов у горячці створена партія УНДО відповідає своїм змістом і своєю історією тому, що говорить польська приповідка: „Co nagle to po djable". І тому до неї як не може краще підходить назва Партія Чортомлику. Вона ще тим досконало відтворює саму суть УНДА, що перша частина слова Чортомлик словянського походження, а друга частина походження турецького, що виразно зазначує Еварницький.[3]) Обидві ті мови зовсім з собою непосвоячені — точно так, як елементи зібрані в УНДІ.

Одначе Чортомлик й околиця його не належали до найгірших земель давного Запоріжжа. Навпаки, вони тільки весною були страшні, в часі розбурхання бурливої стихії. Поза тим ті землі належали до таких, де не міг пропасти з голоду той, хто туди заблукався, хоч вони були властиво пусті щодо людей. Того рода околиці були одначе дуже богаті в рибу і всякого рода звіра, а троха оподалік від ріки також в плодоносну землю. Німецький подорожник Міллер у книжці виданій в 1585 р. в Липську так говорить про того рода землі України:

„В 1581 р. оглянули ми значну часть тої землі (придніпранських степів) і знайшли там великанські пустарі. В тій околиці трава росте надзвичайно високо і нема можливости їхати там на колесах, бо трава вмотується в спиці і перешкоджує свобідному рухові коліс. В лісах і на деревах множество пчіл... Воздух пахне ароматами. Вода в ріках і в копаних колодязях солодка і здорова. Земля плодоносна, та необроблена... Великий се простір плодовитих і товстих земель, котрі б. Запоріжці оставили „в небреженіи непонятномъ" (подаю слова Міллера за їх російським перекладом).

В такім „непонятномъ небреженіи" полишили визначні уми нашої інтеліґенції не лише наші народні маси (котрі держаться надиво добре), але також нашу провідну верству. І тому на поверхні тої провідної верстви і тих мас бачимо те, що бачимо: місцями таку гниль, що здається вже переходить в ґанґрину, місцями неймовірну жертвенність собою, котра не лише марнується, але виходить на шкоду свому народові. А над всім тим царствує не від сегодня небувала лінь, брак взагалі всякої думки та пиянство. Розуміється, в таких обставинах не може кристалізуватися ні нація, ні навіть відповідна партія. Що найвисше може повстати партія Чортомлику.

Та як землі довкруги Чортомлику не належали до найгірших, так і партія Чортомлику мабуть не належить до найгірших, хоч якої великої шкоди наробила вона. В володіннях „козацької нації" (котра весь час свого істнування поборювала й топтала ногами те, що могло їй вийти на пожиток), були також землі далеко страшніші від Чортомлику. Се були т. зв. „Дикі Поля", простори безплодні, від котрих далекі були людські оселі. Хто запускався в ті простори, той ризикував своїм життям. Дике Поле, зване також „Чисто-Поле" або „Пусто-Поле", було головно на Правобережжі. Воно зачиналося на заході від ріки Синюхи, притоки Буга, та тягнулося на схід верхівями рік Інгульця, Саксагані, Базавлука і Мокрої Сури. На півночі Дике Поле граничило з Гетьманщиною, на полудні припирало до степів Ногайських Татар в паланках кайдацькій, буго-гардовській та інгульській. То була дика пустиня, на котрій не видно було ні деревини, ні оселі, крім дуже рідко розкинених козацьких бордюгів. Тут подорожні тратили своє життя. Тут повставали такі страшні своїм змістом думи, як про „Побіг трех братів з неволі":

„Девятий день
Хліба в устах не маю,
На безвідді, на безхлібі
Гину погибаю."

І як ріжнилося Дике Поле від Чортомлику, так після всякої правдоподібности верх в нашім народі возьмуть партії, струї і табори, котрі таксамо будуть ріжнитися від УНДА — на ще більшу руїну нашу. Кажу се на тій підставі, що не видно серед провідної верстви серіозної пошани для релігії й Церкви, які одиноко можуть наводнити пустиню й морально упорядкувати Чортомлик. І не видно зорганізованого усвідомлювання того, що було, що є і до чого треба змагати. Тай не видно розумної жертвенности.

Помилявсяб той, хто думавби, що сама урожайність землі може дати народови лучшу долю, ніж давало Дике Поле. Еварницький, знавець запоріжських земель, пише, що такий сам жах як на Дикім Полі бував частим гостем в цілій запоріжській землі. Ходив по ній голод і люто-дикі тічні вовків нападали на людей і пожирали скот та в ночи наповняли країну таким адським і диким виттям, що зі страху дрожало й жахалося все, що жило. Повніську було в тій країні всяких гадів і ящірок, комарів і москітів та крилатих шпильок запоріжських, котрі так кусали сплячих, що пухлина по три добі з обличча не сходила і від спухлини люди світа Божого не бачили. А найстрашнішим бичем земель Запоріжжа була саранча. Вона появлялася рік за роком, часом і по шість літ під ряд і нищила все, що росло: трави й зела і всі хлібні посіви і листя на деревах і всю одежу земну, зелену і цвітисту. І на далеких просторах заражувала воздух вонючим і жахливо огидним смородом. А все те було наслідком „непонятного небреженія" (незрозумілого недбальства) в систематичній управі й кольонізації плодоносних земель Запоріжжа.

І такі наслідки як там були в фізичній области нашої землі, будуть і мусять бути також в области духовій, коли дальше буде панувати те „непонятное небреженіе" в духовій управі та піддавання висших річей — низшим.

Французький інжинір Боплян, котрий 17 літ подорожував по Україні в польській службі (1631—1648) і будував кріпости, був зовсім неподібний до українських інтеліґентів і тому оставив по собі прегарну й дуже інтересну працю про Україну. В ній є такий опис наслідків студені у нас:

„Студінь проникає нирки й обхоплює поясницю: їздці відморожують собі животи під панцирами, особливо пишки і жолудок. Тому страдаючий відчуває голод, якого не годен заспокоїти. Та коли приїме поживу, навіть найлекшу, пр. буліон, сейчас вертає її з болем і мукою та з нестерпними кольками, стогне безнастанно і жалується, що внутренности роздираються... Деякі цікаві Українці, бажаючи довідатися, чому та недуга така болізна, отвирали трупи і знаходили велику часть кишок почорнілу, спечену й немов склевну. Се переконало їх, що такі болізни невлічимі і що хорий стогне і кричить день і ніч безнастанно в міру того як у відморожених внутренностях появляється „антонів огонь"[4]): довга і дуже тяжка смерть такого хорого неуникнима... Студінь бував ще більше небезпечна для того, хто не вживає горячої страви і напитку за прикладом Українців, котрі три рази на день варять рід юшки або горячого пива з маслом і хлібом, і тим охороняють своє цутро від холоду"[5].

Сей страшний опис фізичного умирання наводить на думку поражаючу аналоґію духового умирання і причин його. І в области духа повстає внутрішна студінь, коли правильно не приймати горячої духовної страви. Коли се довше треває, тоді навіть найлекша духова пожива викликає нестерпні внутрішні болі (читайте пр., як гірко Мудрий жалується на довгі статті в „Новій Зорі", просто розброює своєю болісною скаргою). І всяку поживу такі хорі вертають (Мудрий виразно пише, що се, що ми про нього пишемо, не буде мати на нього ніякого впливу). Се поява для Українців зовсім не одинична, а типова. Загал української „інтеліґенції" не читає абсолютно нічого, крім надписів над шиночками і знаків на заялозених картах, а думає, що він „провідна верства"!... Всяка критика, хочби найбільше справедлива, викликає в провідників тої „провідної" верстви обурення і крик, що се ширення анархії.

УНДО було відразу нездорове.

Отже на фронду в нім не довго прийшлося ждати. Вона з природи річи в тих обставинах мусіла повстати і повстала. З одного запалення вивязалося друге. До фронди належали м. і. Лев Петрушевич, б. шеф Президіяльної Канцелярії Диктатора Галичини, свояк дра Евгена Петрушевича, чоловік здібний і робучий, та Вячеслав Будзиновський, може найориґінальніша голова, котра була за весь час істнування партій, з яких уродилося теперішне УНДО, і публіцист першорядної здібности. „Фрондисти" оснували потому окрему Партію Праці (котра до сеї пори не розвязалася, хоч фактично вже не істнує).

Річ вельми замітна, що так в УНДІ як і в тих партіях, що його попередили і з котрих УНДО вийшло, найздібніші публіцисти весь час або марнувалися, або кінчили утечею: не могли в тій атмосфері видержати. А деякі кінчили ще гірше, як напр. Федь Федорців: він довів до того, що міг рівночасно співробітничати в націоналістичнім „Ділі", в большевицьких „Нових Шляхах" і в католицькім календарі „Місіонаря". Се був немов символ безпутства, на котре згодом пішло щораз більше людей. Головний тепер представник того безпутства відомий мішанець і трійкороб ліберальної отруї Мих. Рудницький (стиль як у Максима Зірки в 53 ч. „Діла"). До змарнованих публіцистів УНДА належить також Стефан Баран, котрий вибився був не здібністю, а робучістю. Крім тих двох публіцистів, Федорцева й Барана та Дмитра Паліева, всі инші визначні політичні публіцисти УНДА та його попередниць Трудової Партії і Партії Націонал-Демократичної — „чужого хову". Вони виходили переважно з радикального табора (як В. Охримович, С. Томашівський, Ярослав Веселовський, В. Будзиновський, В. Панейко, М. Лозинський, Л. Цегельський[6]) і ін.). Цікаво, що зправа, то зн. від церковної сторони, не напливали до згаданих ундівських партій ніякі визначні публіцисти, хоч поколіннями напливало туди майже все наше духовенство.

Католицькі публіцисти не мали де вироблятися, бо католики не мали своєї, то значить незалежної, католицької преси, котра займаласяб всім життям, значить і політичним. Правда, був навіть щоденник української християнсько-суспільної партії „Руслан", котрий виходив около 18 літ (1897—1914). Одначе то був орґан цілковито залежний від правительства, а в „казьонних" орґанах публіцисти не вироблял

ються. Бо публіцистика потребує зовсім свобідної атмосфери. Доказом на те можуть послужити зрештою не злі співробітники „Руслана”, як пок. Сень Горук, знаний зі своєї солідности, і як живий та з природи здібний, тоді ще молодий Проць (він тепер в Берліні). Оба вони не виробилися в тій атмосфері на публіцистів, які дорівнувалиб лівим. Так дійшло до того, що публіцисти з правого крила не мали впливу на ліве крило нашої суспільности, а зате публіцисти з лівого крила все мали великий вплив на наше духовенство, посередно і безпосередно. Деякі з тих лівих публіцистів яскраво радикальної закраски, як пр. пок. др В. Охримович і проф. С. Томашівський, змінивши погляди, дійшли аж до нутра католицького табору. Інші причини того, що в правих кругах не вироблялися визначні публіцисти, також зовсім ясні. Та про се треба писати окрему студію.

З шістьох ґруп, котрі словами й ухвалами злилися в одно УНДО, найменша і з найменшим виробленням була волинська ґрупа. Дві ґрупи з бувшої Трудової Партії, то зн. ґрупа незалежницька і ґрупа „Діла”, мали значно більше технічно-політичного вироблення, але ідеольогічно-політичного також не мали, бо між Українцями аж до появи праці Липинського (виробленої м. і. під впливом історіографії С. Томашівського) взагалі не було ніякої солідніщої праці про політику з якимсь ідеольогічним підкладом. Останні такі праці то були хіба наші старі літописі.

Найбільше значіння зі всіх тих шістьох ґруп — хоч як се дивно звучить — мала молода ґрупа „Заграва”. Значіння її було моральної натури. Та ґрупа репрезентувала в УНДІ УГА (Українську Галицьку Армію). А що та армія мала в нашій суспільности добру марку, отже таку саму марку мало і її політичне представництво, хоч складалося з молодих і політично зовсім недосвідчених людей. В суспільности панував погляд, що „де є Заграва, там все в порядку”. Таким чином розваленій Трудовій Партії, з руїн котрої склеєно нове політичне твориво УНДО, дала властиву фірму „Заграва”, покриваючи своєю фірмою порохно, яким вже розсипалася згадана партія. „Заграва“ своєю фірмою покрила заразом всі гріхи склеених внутренностей попередної партії, їх безцільне ферментування, їх бунтарство і брак лінії внутрі й на зовні.

Та помилявсяб той, хто думавби, що „Заграва” мала позитивний вплив в напрямі поправи того, що покрила своєю фірмою. Сталося якраз навпаки: „Заграва” до решти здеморалізувала все, що покрила своєю фірмою і сама уподібнилася до того здеморалізованого творива. Донцов мав рацію, коли противився вступови „Заграви“ до УНДА і говорив, що з того всего вийде тільки нове видання Трудової Партії. (Противився вступови „Заграви” до УНДА також Федь Федорців, але той мабуть з чисто особистих причин: здається, він боявся, що разом з „Загравою“ вступить кінець-кінців до УНДА і Донцов тай буде його визначним конкурентом).

В цілій повоєнній історії української політики нема більше поучаючого прикладу як історія „Заграви“ від хвилі коли вона згодилася бути співтворцем і фірмантом УНДА. Я вже сказав, що то „Заграва“ головно здеморалізувала до решти УНДО і сама втопилася в тій деморалізації. Тепер треба сказати, чому так сталося.

Ґрупа „Заграви” складалася з ріжних людей. Були між ними ідеалісти — і то ідеалісти високої марки, т.зн. такі, які готові були своє життя жертвувати для української справи, а були й такі, з якими все було неприємно говорити, бо від отворення їх уст, від того, як вони говорили, ба тільки сідали до стола або закурювали папіроску, було видно і було чути через скіру, що то людці, котрим ніяка публична справа ніколи не була і не буде в голові й котрі належали до якоїсь ґрупи просто тому, щоб мати якусь підпору для своїх особистих потреб і

ПОЛЬЩА ТАКОЖ ВИРОБЛЯЄ
МАШИНИ ДО ПИСАННЯ

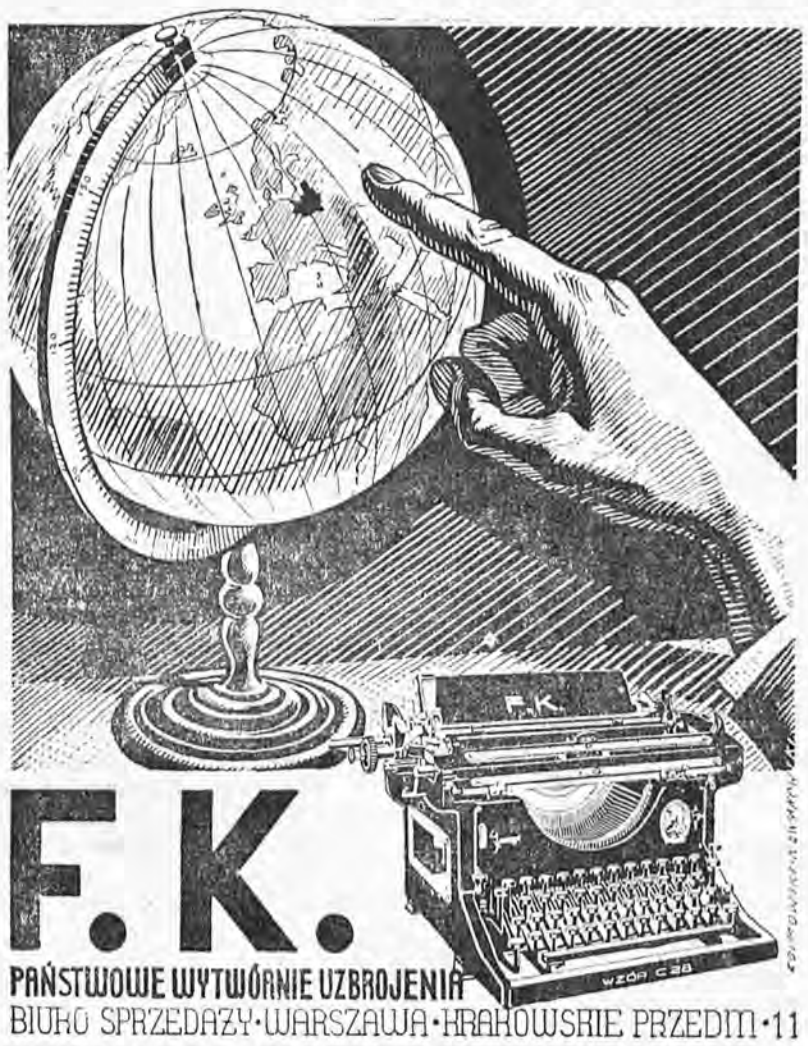

F.K.
PAŃSTWOWE WYTWÓRNIE UZBROJENIA
BIURO SPRZEDAŻY·WARSZAWA·KRAKOWSKIE PRZEDM·11

шкурних інтересів та взагалі для „значіння”. „Заграва” була колись тільки виставочим на поверхню вершком орґанізації укритої під землею, значить орґанізації таємної. Таємні орґанізації се ознака ненормальних часів і обставин. Розуміється, не кожда таємна орґанізація заслугує на осуд лише тому, що вона таємна, бо в історії людства, особливо в його найтяжших часах, були виїмково також гарні й хосенні таємні орґанізації. Фальшива гра в карти зачинається тоді, коли люди з таємної орґанізації спрягаються з орґанізацією явною. Бо тоді ті з таємної орґанізації з природи річи беруть верх над явною просто тому що мають можливість терроризувати її членів. Вони знають всіх членів явної орґанізації і всі справи тої орґанізації, власне тому, що вони явні. А члени явної орґанізації не знають всіх справ, ні всіх людей таємної орґанізації й бояться їх, власне тому, що вони з таємної орґанізації. Отже коли люди з двох таких орґанізацій злучаться, тоді з природи річи настає внутрі розклад. І то розклад під кождим оглядом. Він зачинається від непевности членів явної орґанізації, котрі в своїй власній хаті вітрять змову. Заговірники вправді також явні, але тільки їх вершок, їх частинка. Кого той вершок репрезентує, хто ним властиво кермує і з ким звязаний той, хто тим вершком дириґує, того члени явної орґанізації не знають і навіть питати не сміють, бо прецінь мають до діла з людьми з таємної орґанізації. Отже витворюється така ситуація, що члени явної орґанізації беруть на себе відповідальність перед своїм народом за політику цілого табора, але рішають в нім вже не вони, тільки чинники укриті й суспільности не знані. Річ ясна, що се стан не тільки ненормальний, але просто страшний у своїх наслідках. Бо відколи в УНДІ спряглися такі неспівмірні чинники — з тою хвилею найбільше усвідомлена частина української землі стратила взагалі свою національну політику. А що се значить побачимо далі.

Тут одно важне підчеркнення. „Заграва”, котра лучилася з УНДО-м, вже в тім часі не була орґанізацією: то була ґрупа, оскільки я орієнтуюся на підставі оповідань (бо я тоді не був у краю), котра між собою вже не була звязана орґанізаційно. Одначе коли й тепер не легко ствердити, як то було, хоч люди вже доволі свобідно говорять і навіть пишуть про ті часи й події, то щож доперва говорити про тодішні часи. Ті, що не належали до підпілля ні тоді ні передтим, просто внималися питати про такі справи, щоб їх хто не посудив у замірі не конче приємнім в публичнім життю. Отже про кого говорили чи тільки натякали, що він колись належав до УВО, перед тим ті, що не належали, мали респект, бо — мовляв — ануж він ще належить? Біда не спить.

Була тільки одна можливість, спрягти ті дві неспівмірні сили і при тім не стратити своєї національної політики з певною свободою рухів. Та можливість булаб тільки тоді, колиб і підпілля (дійсне і бувше) і все явно орґанізовані частини національного табору признавали над собою провід чоловіка знаного суспільности вже передтим, котрий не бувби від нікого залежний. Одначе ні підпілля не хотіло того, бо воно хотіло само командувати, ні явно зорґанізовані частини не хотіли признавати над собою постійного проводу, якого вони не вибрали, бо кождий мав надію, що він попаде в той провід або матиме вплив на нього. Так під гаслом „народовластя” побідив звичайний ерготизм, той саміський, що тричі в історії повалив нашу державність — княжу, козацьку і державність за нашої памяти. Таким чином якраз в тій одній точці інстинктовно згодилися і підпілля і бувше підпілля і явно зорґанізовані чинники. Тай тому сталося те, що сталося, бо вони згодилися на найгірше.

Антонів огонь зачав щораз більше палахкотіти. З отсих причин: підпілля могло істнувати і функціонувати та упиватися гашішом, що воно „править нацією” і „творить її будучність” тільки тоді, коли виконувало те, в якій ціли воно зорґанізувалося. А воно зорґанізувалося для продовжування війни з Польщею на нашій землі, аргументуючи се тим, що „правно проголошений диктатор тої землі (котрого те підпілля вже не признавало!) не заключив з Польщею мира.” Се був той одинокий моральний двигун, на котрім стояло і крутилося ціле підпілля, а в тім двигуні було очевидне противорічча. Так у внутренностях УНДА і нації замо-

тувався огненний клубок недуги, в котрім не видно вже було ні початку ні кінця. Той клубок зачав (частинно свідомо) кривавити і задля свого ненормального, нельогічного та шкідливого істнування кидати в жертву найлучші і найкращі сили з нашої молоді, рівночасно руйнуючи навіть можливість опамятання старшої суспільности. Так по нашім краю покотилася з таємного підземелля кривава филя террору, котра принесла нам без порівнання більше шкоди ніж Полякам. А ту страшну і нельогічну конвульсію террору оправдувало перед нашою суспільністю УНДО, яке само знайшлося в руках терористів як манекін. Воно не мало свобідної думки. Бо якби було таку думку мало, то булоб не мовчало на те, що робили терористи. Антонів огонь обхоплював внутрі серця й думки, назовні панські стирти. І не помагала навіть арґументація ad hominem, що хто підпалює панські стирти, той очевидно помагає польським панам, бо тепер за гріш дуже тяжко й вони одержують його за спалене збіжжа, а продати хліба не моглиб. Обхоплені Антоновим огнем — палили дальше, стративши всякі глузди.

Те, що наш нарід пережив в часі кривавого террору, було найбільш ярким проявом поганського націоналізму, котрий захопив майже всю нашу інтелігенцію та ввійшов в наші народні маси вже як окрема релігія. Вона нова і рівночасно дуже стара, старша від християнства. Не дурім себе тим, що значна часть наших націоналістів-неопоган на словах визнає „Церкву взагалі", або навіть католицьку Церкву. Представники неопоганського націоналізму роблять се (розуміється тимчасово) з кількох причин: 1) Се влекшує їм вступ до нашого ще назагал християнського народа. 2) Се усипляє увагу християнського духовенства і навіть заманює значну часть його в неопоганський табор, де вона раз заангажувавшись не може вже витягнути ноги, руки і голови, як муха, що влізе в патоку. 3) Се перепиняє організування доконче потрібних чисто католицьких установ, таких як нпр. „Скала", бо витворює опінію, що мовляв нащо нам католикам закладати „якісь" окремі товариства, коли мовляв націоналісти признають католицьку Церкву: отже, мовляв, ми католики повинні йти навіть з крайніми націоналістами разом, тоді їх до решти окатоличимо. (Розуміється, правда виглядає якраз навпаки: коли католики змішаються в організаціях з націоналістами, тоді стане неопоганським не тільки наш простий народ, але навіть ті священики, котрі справді потонуть в націоналістичній ментальности й організації, як се виразно видно нпр. на вшехпольськім духовенстві, хоч у Поляків католицизм довше вкорінювався ніж у нас). 4) Се вкінці влекшує нашим неопоганам збірки під нашими церквами на цілі часто яскраво противні науці католицької Церкви і взагалі християнському світоглядови. — Коли деякі католики не бачать і не розуміють того всего, то се дуже дивна поява. Вона тим дивніша, що на наших очах нова (а радше дуже стара) язическа віра приносить кривані жертви своїм кумирам, приносить многі гекатомби з наших найкращих і найчистіших дітей, котрі захоплені огнем поганського націоналізму йдуть без ніякого хісна на тортури і на смерть. Йдуть в такій масі, що подібної скількости людських жертв племена, з котрих зложився наш нарід, по свідоцтву історії ніколи не складали поганським богам. Людські жертви з наших людей все були в нас рідкі і виїмкові. Заки поділилися арійські племена вони взагалі не знали кривавих жертв. Святі книги Веди уважають жертвою ще кожду добру чинність („карма"), присвячену Богу. Гіндостанські Арійці та Іранці мали ще спільну некриваву жертву, яку приносили з витисненого соку зел („сома") і ту жертву вважали одною з еманацій Божих, потому воплоченням бога Індри. Тій некривавій жертві з соми присвячено 114 гимнів Рігведи. Отже кривані жертви се в культах арійських народів чуже насіння. Се якраз не національна поява! І мимо того вона мов огонь захопила масу нашої і то часто найлучшої молоді — і на наших очах витворився навіть спеціяльний рід „жертводавців" в формі референтів підпілля. Тепер дехто з тих окривавлених кровю нашої молоді поганських жреців публично важиться „оцінювати", хто в життю поступае правдою, а хто мовляв ні!... Такої безсоромности навіть на нашім ґрунті ще не було. Просто провокують, щоб їм поіменно написати, що вони робили і де повинні тепер бути — ті, що мають між собою організаторів убийників невинних людей! І гіршителів дітей, котрих заманили в сіти терористичних організацій, потому зрадили їх лишивши їх самих і тепер ще хочуть грати ролю моралістів перед цілою націею!... Вони, щоб закрити криваве ґанґстерство своїх, закидають ґанґстерство навіть тим, що з кровю невинних не мали нічого спільного... І се всі знають... Скажіть, котрий нарід на світі терпів таку пресу і мав такий „національний провід"... В цілій українській духовости нема нічого дивнішого як те, що навіть таких яскравих фактів не бачать і не розуміють вже не то пересічні люди, але навіть визначніші, ба навіть деякі духовні, котрі повинні бути спеціяльно покликані і настроєні до боротьби з новою і заразом дуже старою поганською вірою.

Поганський націоналізм має свое власне „почуття права і приличности", зовсім противне католицькому і християнському взагалі. Се поганьско-націоналістичне почуття пригадуе мені опис одного німецького подорожника, котрий звучить так:

„Раз оден Бедуїн предложив мені купити коня дивно дешево. Я запитав: „Мій любий, а чи се добро правно набуте?" — „Так правно як молоко моєї матери! Я знайшов сего коня привязаного до дерева, а коло нього спав його власник. Отже я збудив його, потому вбив його і потому я забрав собі отсе моє добро." Найважніша часть відповіди того Араба в словах: „я збудив його". Без того булоб се соромом на основі закона про бедуїнський життевий порядок. А так убитя чоловіка — се чесна гра. І рабунок в таких обставинах се нормальне набуття власности. В тій самій хвилі, коли рабівник убив власника коня на основі правил гри „чесного" рабунку, звичаєво признаваного в пустині, він правно переймов в посідання убийника на підставі бедуїнського „правного почуття." Бедуїн кочовик ніколи не заперечує, що він убийник і рабівник. Одначе убийство і рабунок виконув він на основі звичаєвих правил, які перенав по своїх батьках. Не безаконно, не анархічно, це протисуспільно: бо в неписаний закон пустині і хто проти нього ділає, той сам себе виключає з бедуїнської суспільности... Правило істнує і має обовязуючу силу більшу або меншу. Найменшу — близько західної цивілізації."[7])

То значить, що кочовики Бедуїни наближившись до осель західної цивілізації і придивившись поганим звичаям Европейців, не рахуються вже з нічим. Тоді вони вже не дивляться, чи хто спить чи ні, але убивають вже навіть сплячих і безборонних, котрі не можуть їм ставити ніякого опору в лицарськім бою.

Отся остання стадія в духовім „розвитку" кочовика-гамаксойки пригадується мені все, коли бачу новий напад в „Ділі", органі УНДА, на Преосв. Григорія Хомишина, Епископа станиславівського, котрого „писателі" УНДА і тих партій, з котрих УНДО вийшло, вже поверх 30 літ стараються ограбувати з чести і поваги в суспільности нашій. Є тільки та ріжниця між „колись" і „тепер", що колись не було католицької преси і не було кому відперти напади напасників, а тепер вже така преса є і вона виконує свій обовязок. А самому Владиці з титулу його високого уряду очевидно не випадае вдаватися особисто в полеміку з такою гамаксойкою як та, що виступае на стовпцях ундівського органу. Отже Епископ, образово кажучи, представляе в нас того подорожного, що заснув і спить втомлений верстанням своєї життевої пути на Диких Полях українських. Тай тому ундівські полеміси думають, що се „вигідний предмет нападу".

І нападають. А нападають так безстидно глупо, так очевидно без звязку наступають, що дійсно сміх бере мабуть кождого думаючого чоловіка, котрий бачить ті напади. Тут застановлюся тільки над двома останними нападами ундистів в „Ділі".

І так у 29 ч. „Діла" з 7 лютого 1936 на стороні 4 дають ундисти „до пізнання", немовби я мав „майже монопольний вплив" у Преосв. Григорія Хомишина і таким чином диктував свої погляди „партії" УНО. Гадаю, що мабуть нема такого думаючого чоловіка, який не знавби, що „Діло" пише се в злобнім замірі пониження Особи і діяльности станиславівського Владики. Пише так, хоч ні в УНДІ, ні в самій редакції „Діла" нема мабуть ні одного такого чоловіка, який не знавби, що ледви чи був коли на нашім владичім престолі чоловік більше самостійно думаючий, ніж Преосв. Григорій Хомишин. Вся суспільність знае, що правду отсего твердження доказуе кількадесятьлітна боротьба Преосв. Григорія зі всіми такими хаотичними організаціями як УНДО та його попередники. Адже гомін тої боротьби відбився мабуть на всіх річниках „Діла" від трицять і кількох літ. А я знаю особисто Преосв. Григорія щойно від кількох літ. Отже хтож перед тими кількома літами мав „майже монопольний вплив"? Чи може мій вплив рішав також тоді, коли Преосв. Григорій зачинав боротьбу за найбільші реформи в нашій Церкві: боротьбу за безженність духовенства і за новий календар? Панове з партії Чортомлику! Таж я тоді зовсім не знав Преосв. Григорія. Ба що більше, я тоді в своїм дітвацтві не богато ріжнився від вас в теперішнім нашім стані.

А тепер пару слів про другий напад „Діла" на Преосв. Григорія.

„Діло" принесло отсю новинку: Без коментарів. Пишуть нам: У четвер 14 лютого ц. р. був Станиславів місцем незвичайної події. Перед суд заїхав самоходом Преосв. Григорій Хомишин, основник і лідер партії „Обнова", і пішов до салі розправ судді д-ра Броніковського, щоб особисто взяти у частьу процесі, що його цей епископ веде проти українських селян Мочерняків з Ворохти. Проти українських селян виносить епископ українець позов і процесові письма по польськи. На розправі заступав його адвокат др Лякс, що мав проти себе в окружнім суді у Станиславові правосильний акт обвинувачення в численних обманах на великі суми. На розправі зявився побіч себе епископ і д-р Лякс у часі, коли, як про це писали часописи, жертва д-р Лякса, що також повірила була ведення своїх справ тому адвокатові, а саме д-р Броніслав Овчарський, в розпуці поповнив самовбивчий замах і бореться зі смертю в лічниці... („Діло", ч. 48, з 26. II. 1936, ст. 7).

Так пише „Діло" а правда виглядае ось як. Літ тому 32, коли в гуцульських горах рознеслася вістка, що настав новий Епископ, тоді заможний Гуцул з Ворохти Михаїл Білоусяк подарував тому новому Епископови (а був ним Преосв. Григорій Хомишин) площу коло три чверти морґа. Епископ даровизну приняв, виготовлено контракт даровизни у нотаря, Епископ переносну таксу заплатив. Колиж помер старий Білоусяк, тоді внук його по дочці, Юра Мочерняк, продав площу Полякови інжинірови, котрий купив її для своєї кузинки в Варшаві. Епископ, повідомлений про те, спротивився тій трансакції як безправній. Але Мочерняк не уступав, тільки ще словами прилюдно зневажував Епископа. Річ ясна, що супроти того Епископ не міг уступити хочби тому, що площу дідо Мочерняка подарував з піетизму і сам Мочерняк чоловік неубогий. Тай годі було згодитися на злий приклад для цілої околиці, що можна так собі поступати з контрактами і з волею свого покійного діда. Отже справа опинилася в суді. Там Епископ виграв не тільки ту площу, але й кошти в висоті 500 зл. Щож тоді зробив Епископ? Владика не тільки подарував кошти Мочернякови, але ще йому заплатив за ту площу тільки, кілько він взяв від згаданого Поляка. Чейже більше по джентельменськи вже годі поступити! І мимо того ундисти знайшли в тій справі причину до нападу й ошкалювання свого Епископа! Се Епископови не новина, бо подібним ґанґстерством супроти Його Особи займається „Діло" вже четвертий десяток літ. Колиж

[7]) D. Ludwig Ferdinand Clauss: „Aus meiner Beduinenzeit."

Про якусь свою державу і думати нема що, коли годі поставити свою пресу. („Преса", ст. 177).

я описую сей пікантний випадок хуліганства, то роблю се на те, щоб молоде покоління публіцистів мало перед собою взірець, як не вільно поступати. Накінці справа д-ра Лякса. Се знаний станиславівський адвокат, Жид з походження, котрого станиславівський Владика уживає час до часу до ведення справ перед судом. Походить се з того часу, коли „Діло" й інші націоналістичні орґани так підбурювали публичну опінію проти свого Епископа, що та опінія майже в цілости насліпо зверталася проти Нього. А що й наші адвокати жили серед тої суспільности, то й не дивота, що й на них мала вплив та штучно викликана „опінія". Річ ясна, що наслідком того одні з них вели отверту боротьбу з Епископом, інші під впливом всяких інсинуацій і клевет бокували від Епископа. Навіть дитина зрозуміє, що в таких обставинах Владика був просто приневолений взяти до ведення справ чужого чоловіка. І той чужий чоловік весь час поступав супроти Владики так, як повинен поступати і справи провадив добре та брав дуже скромні гонорарі. Колиж він обізнався зі всіма нелегкими справами епископства, то тепер якже можна ні з сего ні з того без найменшої причини не давати йому взагалі ніяких справ до ведення лише тому, що він Жид? А кількож наших людей має заняття в жидівських канцеляріях? Сим я зовсім не хочу сказати, що не треба ширити ідеї свій до свого, але так зложилися відносини в Станиславові зовсім не з вини Епископа, тільки тих, котрі цькують вже четвертий літ десяток. Цькують без памяти і без усякої льоґіки. Ось приклад. Коли Епископ будував церкви, тоді кричали: Дивіться, лиш самі церкви будує, а до ніякого світського діла руки не приложить, бо то „католицький фанатик". Колиж Епископ вибудував першорядний готель в Станиславові, тоді ті саміські люди закричали: Дивіться, дивіться, замість церкви — будує коршму!..

Вкінці справа, котра свідчить якнайблагороднїше про Епископа, хоч „Діло" уважає се найтяжчим проступком Епископа. Маю на думці те, що Преосв. Григорій не осуджує чоловіка, навіть коли його посуджують про найтящі річи і тому не зриває взаємин з чоловіком, котрому не доказано злочину. „Діло" робить якраз навпаки: на підставі власних видумок осуджує людей і паплюжить — тай ще дивується, що католицький Епископ не дійшов до такої самої етики... Гадаю, що тих фактів досить, щоб доказати схожість льоґіки й етики нашої гамаксойки з бедуїнською.

А щодо дра Б. Овчарського, то ні Преосв. Григорій з ним, ні др Овчарський з Преосв. Григорієм не має взагалі ніякого процесу.

Так у „всеукраїнськім національнім орґані" воюють зі своїм Владикою — інсинуаціями, видумками і перекручуваннями...

І так нападають ундисти Протектора тої групи, котра дозволила двом своїм парляментарним представникам получитися з їх парляментарними представниками... А коли нападений Владика оповістив пораду, дану представникам УНО, щоб цілковито вступили до УНДА, тоді „Діло" принесло ту вістку зазначуючи, що се мовляв „нова загадка". Отже найяснішу справу називають загадкою і не можуть її навіть зрозуміти, а там, де дійсно є незбагнута темрява загадок, їм „все ясно" і море їм по коліна. Чи все те не прояви Антонового Вогню, котрий виїв їм уже не тільки внутренности але й думки...? Хто за все те головно відповідальний — і про се треба буде правду сказати, бо тяжкий невід над Церквою і нацією вже доплітають до кінця — і ми вже ґальопом женемо у пропасть.

Змальовування нутра муравельника УНДА страшного своїми противоріччами, дивоглядами і шкодами хотів я закінчити анальоґією, подаючи цікаву притчу Сакія Муні. Та сей трактат і без того вийшов досить великий, отже згадану притчу треба покищо відложити. Бо — Denken tut weh, аякже...

З РЕЛІҐІЙНО-ЦЕРКОВНОГО ЖИТТЯ

Подорож мудрців до Вифлеєму. По перше розважте, що як тільки поява тої незвичайної звізди повідомила мудрців про народження великого Царя, котрий мав панувати над світом, вони зараз вирушили в дорогу, щоб віднайти Його в Юдеї. Вони знали зі старого передання і з пророцтва Валаама, що в Юдеї має народитися Той, про котрого звіщала їм ся звізда. А що вони сподівалися дістати про Нього найпевнішу вістку розуміється в Єрусалимі, жидівській столиці, тому й пішли туди, щоб шукати за Ним. „Де є, питали вони, новонароджений Цар Жидів? Бо ми бачили Його зьвізду на Сході і прийшли поклонитися Йому".(Мат. 2,2). А що Його царство не з сего світа й воно мало бути побудоване на зовсім інших основах ніж кожде проминаюче царство, а саме в безсмертних душах Свого народу й на руїнах світової гордости та всякої пишноти сатани, тому Бог вибрав на місце Свого народження малу стаєнку в Вифлеємі, а не горді палати Єрусалиму. Бо стаєнка була відповідніша для Його царства, царства покори і правди. Які щасливі душі, котрих очи все отворені для тої небесної правди, а замкнені для марнот і ложі світа сего! Які щасливі ті, що кермуючись у всіх справах засадами того великого Царя самі стають Його державою, власне державою, в котрій він буде вічно володіти!

По друге розважте, як дуже занепокоївся цар Ірод і з ним весь Єрусалим, коли почули про народження того нового Царя. Тим вони стали прообразом тих всіх душ, котрі так дуже привязуються до сего фалшивого світа і його похотей, що попадають в більший переполох тоді, коли мусять з ними розлучатися, ніж коли вони малиб утратити вічне царство. Вони стають тому неспокійні й перелякані, коли післанці неба напоминають їх піднестися й лишити ті марні річи та шукати Христа. Що більше, вони стараються убити те небесне Дитя, котре так радо хотілоб народитися в їх душах, бо відкидають від себе ті просвічення й ласки, котрі моглиб завести їх до Бога. Якіж далеко щасливіші були нахили мудрців, котрі були готові шукати Христа, хочби воно не знати що коштувало. Вони радо слідили і йшли за вказівками тих, котрі наслідком свого уряду були в стані навести їх на слід до Нього. Та ох! Які нещасливі були ті жреці і вчені у Письмі, котрі вказували шлях до нашого Спасителя, та самі не потрудилися вишукати Його! Гляди, душе моя, щоб таке ніколи не було з тобою!

По третє розважте, як мудрці в їх дорозі з Єрусалиму до Вифлеєму знов одержали ласку виду зьвізди, котра не тільки завела їх до Вифлеєму, але й показала їм місце, де був наш Спаситель. Се небесне світло наповнило їх серця найбільшою радістю. І вони пішли туди і знайшли Того, котрого прагнули їх душі, й поклонилися Йому. Яке дорогоцінне, яке миле, яке гідне пожадання те світло, котре веде душі до Христа! Яка радість, яке одушевлення для душі бути близько Бога, свого найвисшого добра! Але тою небесною манною звичайно обдаровується тільки тих, котрі борються, котрі перемагають всі труди, труднощі й перепони, які утруднюють шлях до Ісуса Христа, й котрі подібно як мудрці шукають Його з найсвятішою повагою. Щасливі ті, котрі йдуть за тим великим приміром! Щасливі ті, котрі смакують і бачать, який солодкий Господь для тих, котрі шукають і знаходять Його!

Постановіть собі, наслідувати розумних мужів, першусего в їх добровільнім послусі Божому Голосові; потім в пильности, з якою вони шукали за Ісусом Христом, й по третє в їх витривалости. Потім ви можете з певністю сподіватися, що й ви як вони знайдете вашого Господа й будете радуватися в Нім.

Епп. Р. Челлонер
Апостольський Вікарій Лондону.

ПОЛІТИЧНІ ВІСТИ

ГОЛОВА УНДА Мудрий зложив ґен. Ридзови Сьміґлому з приводу імянин желання іменем УПР і української суспільности.

У ПРЕСОВИХ ОРҐАНАХ УНДА відбувається тепер нагінка на редактора „Укр. Вістей" і „Батьківщини" п. Д. Палієва. Стверджуємо покищо коротко, що орґани УНДА перші напали на Палієва закидаючи йому присвоєння собі 10 доларів. А коли Паліїв зачав боронитися представляючи цілу справу, підняли крик, що то він їх „денунціює і провокує". Розглядом і оцінкою такої методи поведення займемося докладніше незабаром.

ДВОХ ҐАЛИЦЬКИХ УКРАЇНЦІВ приняли до польської дипльоматичної служби, а саме мґра Олесницького до амбасади в Вашинґтоні і п. Левинського до консуляту в Харбіні.

У ВІДНІ відбувається великий політичний процес проти 30 ґітлєрівців. Їм закидають, що підготовляли державний переворот. Обжалувані се адвокати, письменники, студенти і робітники.

КАНЦЛЄР ҐІТЛЄР виголосив передвиборчу промову у Франкфурті над Меном. В ній сказав м. і.: Звертаюся до народів французького і німецького і питаю: Чи ти, німецький народе, бажаєш собі мира з Францією? Таксамо требаб запитати французький нарід. І я переконаний, що він також бажає мира.

НІМЕЦЬКЕ ПРАВИТЕЛЬСТВО згодилося вислати спеціяльну деле ґацію на наради Ради Союзу Народів до Лондону під проводом амбасадора Ріббентропа.

НІМЕЦЬКІ ВІЙСЬКОВІ СИЛИ в Надренії виносять: 30.000 регулярних військ, 30.000 військової поліції, 30.000 штурмовиків і 30.000 робітників, зорґанізованих по військовому.

НА ПРИЛЮДНІМ ЗАСІДАННЮ Ради Союза Народів представник Англії Іден заявив, що Німеччина виразно і безперечно нарушила постанови Версайського договору про здемілітаризовану стрефу. Він висказав надію, що мимо всего мир, спертий на пошані права, буде вдержаний.

ПІДЧАС НАРАД В ЛОНДОНІ дійшло було до великого напруження: французький міністр закордонних справ Фляндєн загрозив, що Франція проголосить мобілізацію.

БОЛЬШЕВИЦЬКИЙ КОМІСАР закордонних справ Літвінов пінився зі злости, коли виголошував свою протинімецьку промову на засіданні Ради Союзу Народів в Лондоні. Члени Союзу Народів не чули такої острої промови, відколи істнує Союз Народів.

ВЕНІЗЕЛЬОС визначний грецький державний муж помер в Парижі.

БОЛҐАРСЬКА ПОЛІЦІЯ викрила 6 комуністичних друкарень продовж одного тижня. Увязнено 40 осіб.

ШВЕДСЬКА ПРЕСА виступає остро проти ухвали антинімецьких санкцій, бо се загрожувалоб европейському мирови.

НОВЕ ПОВСТАННЯ проти центральної влади вибухло в Абісинії в провінції Ґодзам.

В АБІСИНІЇ зачали збирати золоті і срібні предмети як також ріжні дорогоцінности на воєнні потреби. Збірку орґанізують дочки цісаря Абісинії.

В ТОКІЮ увязнили 11 перекладачів і учителів мови, занятих при амбасаді одної сусідної держави, під замітом шпіонажі. Увязневі поширювали фальшиві вісти про недавну революту в Японії, зраджували військові тайни, як також кольпортували комуністичну літературу.

НОВИНКИ

Звишку цін збіжжа занотовано на краєвім збіжевім ринку. Її поясняють зближенням Великодніх Свят і звязаним з тим більшим запотребуванням зерна на перемел.

Посмертна вистава малярських творів Олекси Новаківського в Музею Н. Т. ім. Шевченка, вул. Чарнецького 24. І. продовжена до 1 квітня 1936.

Збори Т-ва українських студентів католиків „Обнова“ відбулися 15 с. м. у Львові в авлі Богословської Академії. „Обнова“ має 60 членів. Вона належить до міжнародних студентських катол. організацій „Pax Romana“ і „Slavia Catholica“ та бере участь в їх зїздах. Т-во уладжувало що тижня продовж акад. року сходини з рефератами або „живою ґазеткою“. Займалося також допомоговою працею для студентів, уділило 21 позичок на суму 392 зл. Головою Т-ва вибрано І. Паука.

Шкільні кураторії рішили приспішити сего року речинець іспитів зрілости в середних школах. Перший речинець письменних іспитів для матуристів проєктують на 4 травня, другий на 18 травня.

Видавництво шкільних книжок перенесуть вже в найблизшім часі знов до Львова. Як відомо перенесення того видавництва перед роком зі Львова до Варшави викликало було бурю протестів львівської польської суспільности.

У Верещиці, коло Городка згорів тартак Самуеля Тененбавма вартости 35 тисяч зл.

Годівельно - ветеринарний курс при Господарській Школі в Милованні скінчився 13 с. м. На торжественнім закінченні курсу були представники наших економічних установ і влади. В курсі взяло участь 46 кандидатів з 27 повітів Галичини й Волині. Ціллю курсу було вишколити передовиків до господарського проводу села та достарчити фахових асистентів до контролі молочности.

В Чагрові, пов. Рогатин дійшло до завзятої бійки між радикалами й націоналістами на тлі спорів за читальню „Просвіти“. В бійці побито тяжко 9 осіб. Їх перевезено до шпиталю у Львові.

Великий процес 20 молодих людей, обвинуваченых за комуністичну діяльність, відбувся недавно в Коломиї. На підставі присуду, вже по приміненні амнестії, одержали 2 підсудні по 12 літ вязниці, 3 по 11 літ, 1—10 літ, 1—8, 2 по 6, 5 по 5, 2 по 4 і пів року, 1—4 роки, 2 по 3 р. і 8 місяців, 1—2 і пів року вязниці. Всі засуджені втратили горожанські права на 10 літ. Разом дістали засуджені 184 літ вязниці.

Історичний замок князів Вишневецьких в Збаражі відновлять сего року.

Велику виставу промислу металевого, електротехнічного й радієвого підготовляють у Варшаві на кінець серпня с. р.

Протижидівські заворушення відбулися в містечку Пшитик радомського повіту. Підчас заворушень здемольовано 100 помешкань, 3 особи вбито і 22 ранено. З того приводу жидівське робітництво проклямувало протестаційний страйк на день 17 с. м. В деяких місцевостях до того страйку прилучилися й польські робітники.

Гумор. — Між емеритами. — Що робите, товаришу? — Торгую меблями. — Ну й добре йде інтерес? — Не знаю ще. Наразі продаю свої меблі.

Просимо не забувати на час відновляти передплату, бо така віднова се одна з головних підстав розвитку ґазети.

Овочеві щепи та кущі: яблуні, груші, сливи, черешні, вишні, бросквині, морелі, виноград, порічки, аґрест, малини, здорові, ґарантовані сорти, по дуже низьких цінах зараз замовляйте в найбільшій українській фірмі А. ТЕРПИЛЯК в Залукві п. Галич. (p. Halicz). Цінники та оферти висилаємо на бажання. 29-1—6

Жиди вивезли 227 міліонів злотих з Польщі до Палестини продовж 2 і пів років. Се становить 48 процент всего капіталу, привезеного в тім часі до Палестини.

Вечір української модерної музики відбувся в Відні при участи нашої пяністки Дарії Гординської-Каранович, проф. Бережницького і проф. фон Бальца.

В м. Шеґет на Угорщині власники собак протестували проти підвищення податку від псів. Вони зійшлися перед магістратом і на даний знак впустили своїх псів до нутра будинку. Демонстрація помогла. Пси счинили такий лай, що магістрат скасував додаток до податку від псів, аби тільки забрати псів.

Німецька армія обходила торжественно першу річницю привернення загальної військової служби. З того приводу Гітлєр оповістив відозву до війська та дав армії нові військові прапори.

Ліцитація бібліотеки мін. Барту, що погиб підчас марсильського замаху на короля Александра, відбулася недавно в Парижі. Бібліотеку продали за 6.360.000 фр. В бібліотеці було багато рідких книжок і цінних манускриптів, м. і. 27 непечатаних досі поезій Анатоля Франса.

В Білгороді увязнено начального директора й головного книговодця монетарні за карбування фалшивих 50-ти динарових монет на свій рахунок. Страти державного скарбу виносять 300 тис. динарів.

На ріці Тигрі, в околиці місцевости Амараґ, вибух пожар на річнім кораблі. На його покладі було 230 пасажирів. Вчасі паніки 23 особи, між ними кілька жінок і дітей, згоріли а 28 осіб втопилося в ріці.

Цукор з ростини далії видобули вчені одного з каліфорнійських університетів. Він два рази солодший від звичайного цукру.

Загальну військову службу рішило впровадити нанкінське правительство в цілім Китаю.

Гумор. — Постійна. — Кілько маєте літ, панно Славцю? — 19. — Алеж ви мені говорили тесаме два роки тому. — Так, бо я не належу до дівчат, котрі нині говорять так, а завтра інакше.

З ЛИСТІВ ДО РЕДАКЦІЇ

Ми одержали до оповіщення відпис слідуючого письма:

До Хвальної Управи УПР на руки Вп. Пана Віцемаршалка Василя Мудрого у Варшаві. Прошу приняти до ласкавого відома, що з нинішним днем зголошую виступлення з УПР. З високою пошаною о. Роман Лободич, сенатор. Станиславів, дня 17 березня 1936. р.

Примітка Ред. „Н. Зорі“: Пригадуємо, що в „Н. Зорі“ ч. 20 з 15 с. м. поміщена була заява Преосв. Григорія з порадою Впр. о. сен. Лободичеви і Вп. послови др Волянському, щоби вступили до УПР як представники УНДА. Та заява католицького Владики була очевидно спертa на оцінці певних фактів, які в очах Владики представляли в означеним світлі світогляд згаданих панів. З тих причин редакція думає, що виступлення о. сенатора Лободича з УПР зовсім не пересуджує справи його приналежности до УНО.

Користайте з нагоди!
49 книжок за 34 зл.
(разом з пересилкою)

Ціни такі низькі тільки в березні. Пізніше ціни будуть значно вищі.

В нашім комплєті є й дорощі книжки як Роксоляна (12 зл.), Борці за Церкву (4 зл.), Венеція (3 зл.), Гр.-кат. Церква й укр. ліберальна інтеліґенція (3 зл.), Преса (3 зл.), Основи соціольоґії (3 зл.), Спіритизм (2 зл.), Недільний дзвін (2 зл.), й 41 інших. Тепер всі ті книжки значно дешевші.

Замовляти в Адміністрації „Нової Зорі“, Львів, ул. Гродзіцких 2. І. п.

Закладайте катопицькі бібліотеки!

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення Редакція не відповідає.

КІНА

АПОЛЛЬО: Чорні рожі.
КОПЕРНИК: Пепі.
МАРУСЕНЬКА: Шір-Гашірім.
МІРАЖ: Ясновидець.
МУЗА: Епізод.
ПАКС: Мальована заслона.

Потрібний дяк кавалєр, що вміє грати на органах, вести хор, давати концерти і представлення, за винагородою після умови. — Ласкаві зголошення слати до адміністрації „Нової Зорі“. 32—1—2

Станиці нашого промислу просимо прислати до 25 с. м. на заподану адресу свої емблєми згл. охоронні знаки у форматі кореспонд. картки (до епідіяскопу) в цілі познакомлення з ними наших учениць. — Гімназія СС. Василіянок у Станиславові, вул. Петра Скарги ч. 17. 31—1—1

НАСІННЯ
ГОРОДОВИННІ
КВІТОВІ
І ГОСПОДАРСЬКІ
З першорядних краєвих і закордонних плянтацій, найвища сила кільчення, поручає
СКЛАД НАСІННЯ
Едмунд РІДЛЬ
Львів, Рутовського 3
Подрібні цінники висилаємо на бажання.

ФАБРИКА
ХЕМІЧНИХ ВИРОБІВ
О. ЛЕБИЦЬКА і С-ка
Львів, ул. Кордецького 51.
Тел. 60-04. ПКО. 503.881.
поручає власні вироби найкращої якости:
Пасту до взуття „Елеґант“ терпент.
Пасту до взуття „Елеґант“ воскову
Пасту до підлоги „Французька маса“
Віск комбінований до підлоги
Васеліну до шкіри
Синку до білля
помадкову і коронову
Шварц до чобіт
Віск шевський
Смолу шевську

ЦІНИ ОГОЛОШЕНЬ

Ціни розуміються за одношпальтовий рядок (ширини 70 мм.) о висоті 1 мм. Висота шпальти 370 мм. За оголошення (кромі дрібних) в застереженому місци дочислюється 20%. Дрібні оголошення поміщуються по вплаченні належитости готівкою або почтовими значками.

Шпальтові оголошення

В рубриці: „Оголошення“	30 сот.
В тексті і в новинках	50 „
На першій сторінці	60 „

Дрібні оголошення по 8 сот. за слово. Перше слово і товстий друк числиться подвійно. Найменше оголошення (9 слів) 80 сот.

Сторінкові оголошення

На останній сторінці: 1/2 стор. 180·— зол., 1/4 стор. 90·— зол., 1/8 стор. 45·— зол., 1/16 стор. 25·— зол. В редакційному тексті: 1/2 стор. 280·— зол., 1/4 стор. 140·— зол., 1/8 стор. 70·— зол., 1/16 стор 35·— зол.

При кількаразовім анонсуванні даємо значну знижку

Видає й редагує Комітет У. К. О. — З друкарні „Графія“ Львів, Тиха 5 Тел. 2-83. — Відповідальний редактор Панталеймон Хитра.

Porto opłacono ryczałtem.

Рік XI. Львів, четвер, 26 березня 1936 Ч. 23 (922)

НОВА ЗОРЯ

Виходить 2 рази тижнево: в четвер на 8 ст. під неділю на 8 ст.

АДРЕСА: Нова Зоря, Львів, ул. Гродзіцких ч. 2.І. п. - Тел. 105-72.

Передплата в краю: чверть-річно 6 зол., місячно 2 зол., Закордон. чверть-річно 9 золотих

Ціна числа 20 с.

Конто П.Ш. Львів 505.796

Сотик не завадить, а в біді порадить! каже наша пословиця, тому складайте свої ощадности в

КООПЕРАТИВНОМУ БАНКУ

„ДНІСТЕР"

ЛЬВІВ, УЛИЦЯ РУСЬКА ч. 20.

З релігійного життя

Нова книжка про життя Ісуса.

Відомий католицький французький письменник Моріяк видав недавно книжку „Життя Ісуса". В тій книжці, заки пізнаємо Ісуса як Бога, стрічаємо Його як чоловіка і то такого звичайного, що треба аж поцілуя Юди, аби Ісуса видав. Та сей бідний тесля говорить і ділає як Бог. Той Галилейчик з низької суспільної верстви має таку владу над матеріею і тілом, має такий вплив на людські серця— і такою месіянською потіхою наповняє народ, що найвисші жидівські священики змушені до кроку нечуваного в своїй грозі: звертаються за допомогою до своїх найбільших ворогів — Римлян. Ісус дуже скромний і рівночасно всемогутний, одинокий — та рівночасно ріжний, залежно від сердець, в котрих відбивався як в зеркалі. Нуждарі Його боготворили, вельможі ненавиділи. Милостивий і ласкавий і рівночасно справедливий і рішучий. Так представляє Ісуса Моріяк. Він підкреслює з однаковою силою риси чоловічества і божественности. Одне й друге служить виключно для увипуклення того факту, що дві природи Христа Господа не були помішані з собою, тільки творять нерозлучну цілість. Се провідна думка книжки Моріяка про життя Ісуса, котру кождий повинен перечитати. (КАП).

Видавнича централя Єзуїтів в Польщі.

Велику видавничу централю Єзуїтів в Польщі поділено на дві части. Одна часть е в Варшаві (вул. Раковецка 61), друга в Кракові (вул. Коперника 26). Краківське видавництво називається „Видавництво Апостольства Молитви". Єзуїти видають у Варшаві: „Пшеґльонд Повшехни" (ред. о. Ян Ростворовский), „Місіе Католіцке" (ред. о. Й. Кшишковский), „Содаліс Маріянус" (ред. о. Е. Косібович), „Вяра і Жице", „Модератор" (ред. о. Москала). В Кракові виходять: „Посланец Серца Єзусовеґо" (ред. о. Й. Андраш), „Ґлоси Католіцке", „Гостія" (ред. о. Й. Бок). Крім того ОО. Єзуїти видають книжки (централя в Кракові). На чоло книжкових видань висунулася „Бібліотека жиця вевнентшнеґо" під ред. о. Андраша. В тій серії видано дотепер 41 творів. Се дуже пожиточне видавництво.

Що діється в світі.

Німеччина будує базу для фльоти і літаків.

Бельгійська преса звідомляє: В німецьких корабельних доках у Вільгельмсгафені будують поспішно 2 панцирники по 26.000 тон, 2 по 35.000 тон, 3 по 20.000 тон, 16 легких кружляків, 36 торпедових суден і 40 підводних суден та базу для літаків. Німецька военна фльота матиме морську базу на острові Силт на Північнім Морі. Той остров буде получений з сушею 14 км. довгою тамою. По ній йтиме зелізничий тор і автострада. Водні басейни на острові Силт мають всякі уряджения до ладування, особливо сильні підойми. Остров забезпечений перед можливими атаками літаків. Крім того на острові е летунські площі і підземні ганґари для літаків. Отже на острові буде також летунська база. База на острові Силт се підстава до нападу на Англію, Бельгію і Голяндію.

Свастика на вівтарі. — Як виглядає шлюб в гітлєрівській Німеччині.

В костелі, створенім др Дінтером, котрий замість хреста умістив на вівтарі свастику і котрий вирікся християнської релігії й оповістив „поворот до старинного германського обряду", відбувся шлюб у новім стилі. По відспіванні пісні - военного гимну, по проповіди і коротких молитвах, др Дінтер звернувся до молодого з запитом: „Чи хочеш, мій товаришу, взяти ту жінку за жену після старинного германського звичаю?" Молодий став „на позір" і, виконуючи знак римського поздоровлення, сказав: „Ja, heil Hitler". Тоді др Дінтер звернувся до „валькірії": „Чи хочеш стати при боці свого мужа в його трудній боротьбі за німецьку батьківщину?..." В відповідь молода випростувалася як струна, піднесла праву руку і сказала: „Ja, heil Hitler"... КАП. Словом, новий „обряд" зовсім пригадує большевицькі октябрини.

Червоний террор в Еспанії.

З Мадриту звідомляють: Мимо строгої цензури, зі всіх сторін краю надходять вісти про розрухи, викликані ліворадикальними елементами, згуртованими в „народнім фронті". Еспанське правительство безсильне супроти червоного террору, котрий з небувалою жорстокістю звертається проти угруповань католицьких і національних. Жертвою вандалізму лівих падуть передовсім святині, нераз неоцінимої історичної вартости. В м. Полянко комуністи спалили старинний костел, в котрім були твори штуки. Між населенням і лівими угрупуваннями доходить до кривавих бійок. В Альбацеде забили 2 особи. У Ферролі комуністи замордували одного з членів катол. народної акції. В м. Віля Зопек підчас стрілянини між комуністами і їх противниками вбито одну особу і 3 тяжко ранено. Щодня через французьку границю переходять сотки втікачів від кривавого террору т. зв. народного фронту.

Страшна повінь в Америці

300.000 людей без даху над головою. — Міліярд долярів шкоди.

В долині ріки Огайо і в богатьох місцевостях Нової Англії повінь поробила величезні знищення. В 6 стейтах Нової Англії знищила 50 міст. В 14 стейтах обнятих повіню погибло 240 осіб а 300.000 стратило дах над головою. Матеріяльні шкоди обчисляють вже на міліярд долярів. У стейті Пенсилвенія і в західній части стейту Віргінія вибухла епідемія тифу й дифтерії, з котрою бореться Червоний Хрест. У стейті Майн оголошено военний стан задля грабунків. Часописи звідомляють, що жінки й діти в Пітсбурґу збирають зіпсовану поживу, котру принесла вода. Виголоджене населення грабує склепи з поживою. В Пітсбурґу 300 недоліток напало на товаровий поїзд з поживою. Ґрупи виголоджених дітей пошукують своїх батьків. В Менчестері згинуло 200 звірят в зоольоґічнім городі. През. Росвелт призначив 43 міл. долярів як зачет на праці звязані з направою шкід. При тих працях знайде заняття около 4 міл. безробітних в 10 стейтах.

Негативні і позитивні зразки нормалізації відносин в державах національностей

З приводу дискусії на тему нормалізації польсько-українських відносин в Польщі.

В останніх часах іде в Польщі жива дискусія на тему т. зв. нормалізації польсько-українських відносин. Дискутують на ту тему всі і всюди. Дискутують в Соймі і в Сенаті посли і сенатори та представники правительства. Дискутують на публичних і приватних зібраннях Поляки й Українці ріжних поглядів. Дискутують польські й українські публіцисти в пресі обох народів. Коротко: ще не було у відродженій Польщі такого зацікавлення питанням унормування польсько-українського співжиття, як тепер.

У звязку з тою дискусією вважаємо корисним звернути увагу на те, як нормовано доси національні відносини в ріжних державах, в склад яких входили ріжні національности. І не тільки, як нормовано, але також з якими наслідками. Бо тільки по наслідках можна оцінити ріжні роди нормалізації, які відбувалися в ріжних державах доси.

Отже в останніх століттях, XVII—XX, наймаркантнішими державами національностей були або е: 1) стара і нова Польща, 2) стара Туреччина, 3) стара і нова Росія, 4) б. Австро-Угорщина, 5) Велика Британія і 6) Швайцарія. Крім вичислених були або е ще інші держави, в яких склад входило або входить кілька національностей. Та число тих національностей було або е таке мале, що держави, в склад яких вони входили або входять, мали зґл. мають марку не держав національностей, але національних держав. Такою державою була нпр. передвоенна Німеччина.

Коли брати під увагу способи нормалізування національних відносин в названих вище державах національностей, то ті держави можна поділити на 3 ґрупи.

До першої ґрупи треба зачислити ті держави, котрі, не зважаючи на те, що складалися з ріжних національностей, вели внутрі національну політику таку, якби вони були державами тільки одної національности. Себто до тої ґрупи належать ті держави, котрі не хотіли признати своїм національностям, з виїмком пануючої національности, ніяких належних їм національних прав. Ті держави „нормували" національні відносини в своїм нутрі більш або менш сильним гнобленням всіх своїх національностей, з виїмком державної. Се негативний зразок нормалізації.

Найбільш типовими представниками тої першої ґрупи були стара Туреччина і стара Росія. Обі вони були великими державами. В їх границях жило богато ріжних народів, від найбільш примітивних аж до найбільш історичних. Нпр. Єгиптяни, Греки, Серби, Болгари в Туреччині, Українці, Поляки, Грузини й ін. в Росії.

Та всіх їх Туреччина і Росія трактували однаково. Вони не признавали їм ніяких національних прав, але — навпаки, — жорстоко їх переслідували. Як виглядали ті переслідування народів в старій Туреччині і в старій Росії, се відомо з історії обох тих держав. Таксамо відомі й наслідки тих переслідувань. Ті наслідки се кріваві бої ріжних переслідуваних народів з гнобителями. Бої ті відбувалися в Туреччині і в Росії головно в XVIII і XIX ст.: український бій під Полтавою 1708 р., польські повстання 1831 і 1863 рр., численні повстання на Балкані в XIX ст. Кінець-кінців стара Туреччина і стара Росія з їх національними політиками зовсім п р о в а л и л и с я. Гноблені ними народи в значній мірі вже визволилися зпід їх гнету. Туреччина втратила майже всі свої посілости на Балкані, всі в Африці і значну частину в Малій Азії. А Росія втратила Польщу, Фінляндію, Литву, Латвію й Естонію. Нині Туреччина обмежена майже до своєї етноґрафічної території. А визволення поневолених іще народів зпід Росії, в першу чергу України, Грузії і взагалі Кавказу, се справа, якої полагодження стоїть на черзі.

До другої ґрупи належать ті держави національностей, котрі тільки в части йшли на зустріч своїм народам. Вони або признавали неповні права всім своїм народам, або одним народам признавали більше прав а другим менше. У висліді такої нормалізації національних відносин було те, що народи з неповними правами старалися здобути повноту прав і за здобуття тих прав вели більше чи менш завзяту боротьбу.

Найбільш типовим представником такого роду держави була б. Австро-Угорщина.

Як відомо з історії, б. Австро-Угорщина аж до половини XIX ст., під оглядом своєї національної політики нічим не ріжнилася від держав першої ґрупи, себто від старої Туреччини і від старої Росії. Та як у старій Туреччині і в старій Росії, таксамо і в старій Австрії, політика національного гнету довела до різкого конфлікту між державою і її народами. Конфлікт той у старій Австрії вибух в 1848 р. Тоді вибухли національні революції на Угорщині, в Чехії і в Галичині. Вони й примусили австрійське правительство признати австрійським народам деякі національні права. Від того часу в старій Австрії, пізніше Австро-Угорщині, йшла безперервна боротьба ріжних націй за здобуття дальших національних прав. Та боротьба тревала аж до кінця істнування Австро - Угорщини. Вона у великій мірі причинилася до упадку Австро-Угорщини.

Австро-Угорщина особливо цікава для нас іще тим, що в ній жили і вели боротьбу за національні права Українці з Поляками. Та боротьба, як відомо, закінчилася українсько-польською війною 1918/19 рр.

Отже також зразок нормалізації національних відносин, який ми бачили в б. Австро-Угорщині, не видержав спроби. Бо той зразок нормував національні відносини в державі тільки ч а с т и н н о, задовольняючи тільки частину народів, як Мадярів, Німців і Поляків. Всі інші народи Австро - Угорщини були більш або менш упосліджені і невдоволені.

Вкінці третя ґрупа держав, в яких національности користуються національними правами в повнім обемі. Се ґрупа вповні позитивного зразку нормалізації національних відносин. Типовими представниками тої ґрупи держав є Велика Британія і Швайцарія.

Що торкається Великої Британії, то й вона давніше у відношенню до своїх кольоній нічим не ріжнилася від інших централістичних держав Европи. Вона використовувала їх, не даючи їм ніякої самоуправи. Така політика Вел. Британії довела між ін. до визвольної війни Північної Америки, котра при кінці XVIII ст. відірвалася від Вел. Британії та проголосила свою державну незалежність як Злучені Держави Північної Америки. Така була політика Великої Британії супроти своїх кольоній колись і такі були наслідки тої політики.

Та нині становище Великої Британії під тим оглядом основно змінилося. Велика Британія признала своїм кольоніям дуже широку самоуправу, таку широку, що вона майже однозначна з державною самостійністю тих кольоній. Так отже майже незалежною державою є нині б. британська кольонія а нині домінія Канада, котра має своє окреме правительство. Таксамо майже зовсім незалежна держава друга британська домінія Австралія, котра також має своє окреме правительство. Подібно мається річ і з Південно-Африканською Домінією Великої Британії. Як відомо, ще недавно вела Вел. Британія з тим краєм Бурів через кілька літ завзяту війну (т. зв. бурська війна), яку виграла. Та нині Вел. Британія признала побідженим Бурам повну самоуправу в формі їх власної державности. З черги признала Вел. Британія повну самоуправу Єгиптови, котрий також має своє власне правительство. Вкінці признала Вел. Британія державну самоуправу Ірляндії, котра досі становила складову частину европейської Вел. Британії. А в останніх часах підготовляє Вел. Британія до державної самоуправи свою найбільшу і найбогатшу кольонію — Індію.

Так Велика Британія унормувала свої відносини до ріжних своїх б. кольоній, котрі нині становлять майже самостійні держави. Та не зважаючи на таку широку самоуправу, ті б. британські кольонії зовсім не думають відриватися від Великої Британії. Бо з нею лучить їх не тільки особа спільного монарха, але ще більше певна користь з приналежности до звязку з Великою Британією. Та користь — у вільній торговлі зі всіми краями британської імперії та в охороні тої торговлі могутньою британською военною фльотою.

Дальшою типовою державою, що належить до третьої ґрупи, є Швайцарія.

Як відомо, Швайцарія складається з трьох народів: Німців, Французів та Італійців, котрі займають суцільні території, що є етноґрафічним продовженням Німеччини, Франції й Італії. Та не зважаючи на своє безпосереднє сусідство зі своїми національними державами, ні швайцарські Німці не бажають прилучитися до Німеччини, ні швайцарські Французи до Франції, ні вкінці швайцарські Італійці до Італії. Всі вони дорожать своєю власною швайцарською державністю.

Якаж причина такого дивного факту? Дивного особливо в часах націоналізму.

Причина того факту та, що: 1) всі три швайцарські народи користуються повною національною рівноправністю; 2) державна самостійність у границях Швайцарії запевнює їм більшу матеріяльну користь і більшу вигоду, ніж евентуальна приналежність їх до їх національних держав: німецької, французької та італійської.

Так отже Швайцярія се наглядний доказ того, що навіть істнування в безпосереднім сусідстві власної національної держави не конче мусить викликати у відломках якоїсь нації (котрі знайшлися в границях іншої держави) національно-державний сепаратизм. Та такий факт можливий тільки тоді, коли ті відломки нації матимуть в тій іншій державі таку повноту національних прав та матеріяльних користей, яку мають у Швайцарії швайцарські Німці, швайцарські Французи та швайцарські Італійці.

Такі найважніші зразки нормалізації національних відносин в ріжнонаціональних державах подає нам минувшина і сучасність. Всі ті зразки повинні брати під увагу ті чинники, котрі щиро бажають нормалізації польсько-українських відносин у Польщі. Бо з тих зразків можна богато навчитися. А з самого балакання про нормалізацію богато хісна не буде.

На Червоній Руси

вибухла міжусобиця серед Поляків.

Зачалося у Львові прикрою аферою в капітулі відзнаки польської організації „Орльонґ Львовскіх". А саме якісь панове Гартлеб і Фасс продавали фальшиві відзнаки „Орлєнта" по 20 зл. В той спосіб натягнули богато людей. Вкінці фальшівників викрито і ними занялися судові власти. З того приводу варшавський консервативний „Час" написав статтю. В ній писав м.ін.: „Хтось сказавби: звичайне, прикре торгування ордерами. А ми скажемо: ні! Смрід, який уноситься з тої справи, далеко прикріший. Підпис капітули львівської відзнаки ми бачили ноторично кілька літ на всіх відозвах, проклямаціях, афішах, що мали пригадувати, відновляти в памяти, актуалізувати геройські подвиги, але й трагічну історію братовбийчої боротьби. Адже то ніхто інший тільки вони виступили з ініціятивою обходу 15-ліття декорації міста Львова ордером Віртуті. То вони взяли в свої руки щорічні все голосніші, все більше по крамарськи організовані обходи річниці львівських боїв. Адже то інституція з панами Гартлєбом і Фассом на чолі стояла перша, коли йшло про грімке покрикування на Українців, коли домагалися допомог для „польських цілей", підпирання „своїх" Тепер бачимо, як представлялися ті „польські ціли", і зокрема ті... „свої". Тепер зрозуміємо, нащо були „обходи". Читаючи про сей ордер, котрий міг хтонебудь купити за 20 зл., пригадуємо собі, що то ті самі люди уважали себе за оборонців города Льва і за патроніи кресової польськости. Розуміємо чому тільки галасу і реклями вносили в ті справи. І ми, що з цілого серця бажаємо поєднання, ми, котрі найсильніше желаємо того поєднання тій землі, ми, котрі не робили щороку торговельного оживлення з могил львівських дітей, — дивимося з дивним сумом на тих людей, котрих суспільність уважала до вчера, донедавна за „лицарів польськости"... Бо направду тим найбільше пошкодованим, ганебно виведеним в поле, літами ошукуваним, були не власти, не ордеровичі, не приличніші члени капітули, тільки польська суспільність сего краю. Її брали і беруть на вудку фрази".

Редактор „Дзенніка Польського" у Львові зареаґував на статтю „Часу" обширною статтею п. з. „Ганебна стаття". (Дзенник Польські, ч. 78 з с. р.). В ній осудив статтю „Часу" такими словами: „Час" поступив підло. Не хочеться вірити, що знайшовся хтось, хто міг написати в той спосіб як „Час". Його стаття стрінула в цілій польській суспільности Львова і його дільниці одностайний протест і обурення, однодушне напятнування ганебної методи варшавського органу". — „Звйонзек Обронцуф Львова" напечатав в „Дзенніку Польскім" ч. 79 з 19 с. м. заяву, в якій назвав статтю „Часу", очорненням польської суспільности Львова і Червенської Землі. При тій нагоді редакція „Дзенніка Польского" заявила, що автор статті в „Часі" називається ґраф Ґенрик Лубеньский.

На те кореспондент варшавського „Часу" Ксавер Прушиньский прийшов до редакції „Дзенніка Польского" у Львові і хотів (так пишуть у тій ґазеті) чинно зневажити редактора тої ґазети Клявдиюша Ґрабика. Сей наробив крику, збігся персонал і Прушиньский вийшов.

На тім справа ще не скінчилася. Дня 21 с. м. відбулося у Львові засідання воєвідської управи „Федерації Польского Звйон-

ПАНСІОН Сестер Служебниць в Микуличині

ОТВОРЕНИЙ ЦІЛИЙ РІК

Гарно відновлений, має водотяги, елєктрику, радіо і дуже добру кухню. Положений близько ліса, близько води, близько стації і близько почти. В будинку є прекрасна дійсно артистично виконана каплиця. ЦІНИ ПРИСТУПНІ!

ОГЛЯД ПРЕСИ

Такого ще в нас не було

Напад Івана Кедрина в пресі на рідну сестру.

П. з. „Методи поведінки проводу Союзу Українок" принесло „Діло" в ч. 59 отсю енунціяцію:

У звіті з пресової конференції Союзу Українок „Українські Вісти" з 14 с. м. подають такий уступ промови п-і Мілени Рудницької:

С. У. має право вимагати від української преси одного: щоб вона не накликувала на С. У. репресій. А трапився такий випадок:

Містоголова С. У. зайшла по справам до „Діла". Там її повідомив один з редакторів „Діла", що завтра йде в „Ділі" стаття, за яку „Союз Українок" розвяжуть.

На запит мголови, чому містять статтю, яка може мати такі наслідки для т-ва, редактор відповів, що вони дістали статтю до поміщення від чинників, від яких вони залежать і мусять її вмістити. І вмістили.

В тій справі Гол. Виділ С. У. інтервеніював в Надз. Раді „Діла" і дістав відповідь, що ніяких подібних доручень Надз. Рада Редакції „Діла" не давала.

Тому, що та справа дотичить приватних розмов, які я мав з заступницею голови Союзу Українок п-ею Ш. та з головою С. У. п-ею Міленою Рудницькою і що ті приватні розмови п-і Мілена Рудницька виявила тепер на пресовій конференції невірно й тенденційно та у спосіб, яким може кинути погане світло і на мене і на „Діло", я примушений з прикрістю представити дійсний стан справи:

У домівці „Діла" відбувались сходини у справі Балю Преси, у яких у приватному характері брала участь п-і Ш. Я звернув її увагу, що зараз принесуть свіже число „Діла" із статтею, яка може її особисто зацікавити, бо торкається діяльности Союзу Українок. Сущою видумкою є, що я казав, що за ту статтю С. У. „розвяжуть": п-і Ш. жалувалася, що Союзові У. можуть пошкодити статті, які кажуть про політичний характер діяльности тої організації, а я звертав їй увагу, що ніде у світі не бувало, щоб політична партія, яку якась організація чи якийсь громадський діяч гостро атакує, не мала права а то й обовязку відповідати і проти таких атак боронитися. Розмова, яка велася у присутності ще двох панів, учасників згаданих сходин, мала якнайприхильнішу тенденцію для Союзу Українок, а саме ту, щоб остерегти одну з його керманичь, щоби деякі пані не йшли на демагогію і не заангажувалися у кампанії проти УНДО ані „Діла" за становище виборів, бо всім відомо, що чейже вихідною точкою тієї жіночої кампанії була справа — одного мандату, справа заведеної надії на мандат! Ту саму пересторогу я повторив того самого вечора п-і Мілені Рудницькій в її хаті: я мав право остерегти свою сестру, щоб не робила нетактів у своїй громадській праці, і я не винуватий, коли моя сестра витягнула з тих доброзичливих порад таку науку, що — мене заденунціювала до Надзірної Ради Спілки „Діла", відгрожуючись, що за евентуальні репресії скине відповідальність на „Діло" (!!) та що й не задовольнилась чемним вияснением Управи Спілки, тільки всю історію виволікла ще на пресовій конференції. — І. Кедрин.

Примітка Ред. „Нової Зорі": Не входимо в правдивість або неправдивість тверджень п. І. Кедрина, та не можемо здержатися від запиту: котрий з українських публіцистів нападе тепер у пресі нпр. на свою рідну маму? Бо як відомо і мами нераз різко ріжняться в поглядах з синами.

УНДО без маски

Що на те кажуть жінки?

„Українські Вісти" ч. 65 принесли освітлення повищої справи п. М. Рудницькою і п. О. Шепаровичевою.

П. Олена Шепарович оповідає перебіг своєї розмови з п. Іваном Кедрином в такий спосіб:

„Дня 3. лютня ц. р. коло години 6. вечером була я в домівці „Діла" на сходинах у справі Балю Преси. Редактор Кедрин викликав мене до другої кімнати і сказав приблизно такі слова: „У сьогоднішному „Ділі" йде проти „Союзу Українок" стаття, яка вас розторощує, бо вона дуже переконуюча. Маю враження, що на підставі цеї статті влада Товариство розвяже." На це я відповіла, що не перший раз „Діло" містить статті, які наражують С. У. на небезпеку і нагадала статті, що появилися в „Ділі" в останніх місяцях, зокрема статтю п. Тишинської.

При розмові були присутні пп. Роман Купчинський і ред. Лев Лепкий. Оба вони вмішалися до розмови. Пан Лепкий звернув увагу Кедринові, яку велику і позитивну роботу робить С.У., покликуючися на особисті спостереження, які він поробив у Рогатинщині, зокрема в Черчі. Пан Роман Купчинський сказав, що навіть коли деякі люди в якійсь організації є комусь немилі, то це ще не причина, щоби валити установу. (Пан Купчинський мав на думці, що п. М. Рудницька є немила „Ділові" і УНДО-ві). — Стверджую рішуче, що слова Кедрина не мали доброзичливого характеру, радше виглядали на „Schadenfreude". Стверджую теж рішуче, що про вибори не говорилося ні слова, та що те все, що п. Кедрин пише в „Ділі" з 15. березня про хід розмови зі мною, виссане з з пальця.

Мушу теж зазначити, що п. Кедрин не зробив ніяких застережень відносно довірочности інформацій, які мені подав. Зрештою таких застережень я не могла би приняти до відома, бо як містоголова „Союзу Українок" я обовязана берегти його від небезпек. Тому просто з „Діла" я прийшла коло год. 8 вечером до домівки „Союзу Українок". Там застала я голову Т-ва, Рудницьку і інші пані з проводу С. У. та крайно схвильована розказала їм „ревеляції" пана Кедрина. Ми з місця рішили, що цю справу мусимо витягнути на денне світло."

Пані Мілена Руднйцька зясувала справу в такий спосіб:

„Дня 3 лютня коло год. 8 вечером була я в домівці С. У. До домівки прийшла п. Шепаровичева і розказала мені й іншим товаришкам, що в найближчому числі „Діла" має появитися стаття проти „Союзу Українок", яка може спричинити ліквідацію Т-ва. Такі інформації вона дістала перед годиною від п. Кедрина. Ми всі були тим дуже схвильовані й обурені. Того самого дня коло год. 10 вечером я стрінула припадком Кедрина. (В межичасі я вже прочитала в „Ділі" дотичну статтю). Кедрин зустрів мене словами: „Проти вас іде стаття дуже для вас неприємна. Думаю, що на підставі цеї статті влада розвяже Союз Українок, бо там доказується, що ви зробили з Союзу партійну установу." На те я запитала, як редакція може містити статті, про які вона свідома, що вони загрожують існуванню Товариства, та звернула Кедринові увагу, що „Діло" зясовує події на терені С. У. зовсім невірно. Кедрин оправдувався, що він мусів цю статтю помістити, бо дістав її від чинників, від яких він є залежний. На це я зробила заввагу, що редактор, який виконує того роду доручення, не є громадським діячем, а звичайним льокаєм. Рівночасно я заповіла Кедринові, що „Союз Українок" зробить ужиток з того, що він сказав Шепаровичевій і мені, бо таких справ нам не вільно залишити без вияснення. Стверджую категорично, що слова Кедрина не мали характеру „остороги" ні „доброзичливої поради", яку він ніби у своїй прихильності давав мені, як своїй сестрі. Ніяких товариско-родинних звязків з Кедрином я не підтримую. Прикро це сказати про рідного брата, але було би ще прикріше, коли б хто подумав, що я з ним солідаризуюся.

На найближчому засіданні Головного Виділу в дні 10 лютня запала постанова звернутися до Надзірної Ради Видавничої Спілки „Діла". Пан Кедрин називає таке вияснення справи між двома українськими установами „денунціяцією". Надзірна Рада відповіла нам, що ніхто у Видавничій Спілці „Діло" ніяких доручень Кедринові не давав, дальше повідомила нас, що проти Кедрина ведеться у цій справі слідство та запевнила нас, що Надзірна Рада не допустить на майбутнє, щоби редакція „Діла", або хтонебудь з редакції свідомо ділав на шкоду національної установи. Які висліди дало слідство Надзірної Ради, себто чи воно виявило від кого Кедрин дістав приказ денунціювати неправдивими інформаціями Союз Українок, цього ми не знаємо."

зку Оборонцуф Ойчизни" в присутности членів управ 18 Звйонзків Оборонцуф Ойчизни. На засіданні осудили і напятнували варшавський „Час". В дискусії м. і. звернули увагу на потребу опіки над польським елементом в Галичині. Члени федерації постановили піти на польські села і будити їх для польських ідеалів та польської справи. Після дискусії ухвалено резолюції. В них сказано м. і.: „Польсько-українська проблема дуже поважна. Ми, замешкалі від віків на сій землі, належно оцінюємо її, та уважаємо, що подібні виступи преси для справи просто шкідливі." В тім самім числі „Дзенніка Польского" то є з 22 с. м. є ще вступна стаття Здзіслава Сталя п. з. „Непрошений адвокат". В ній автор називає польських консерватистів адвокатами Українців у Варшаві. Стаття кінчиться словами: „Ні правительство в своїй східній політиці як також в контакті зі сферами нашої суспільности, ні польські організації наших воєвідств у своїх взаєминах з українськими організаціями або руським населенням — не потребують посередництва непрошених консервативних адвокатів..."

З тої цілої справи одно ясне: що Поляки справді займаються українською проблемою. Та се ще не значить, що вони її скоро розвяжуть.

З области шкільництва

Фікція шкільного обовязку на селі.

„Пшеґльонд Католіцкі" пише в ч. 11 з с. р. в статті під заг. „Фікція шкільного обовязку" м. і.:

Є в Польщі законний шкільний обовязок для дітей від 7—14 літ. Одначе тому що в Польщі справу освіти пересунено на сірий кінець державних справ, а в зменшуванню видатків на освіту привикли шукати ратунку перед буджетовим дефіцитом, отже й на обовязуюче шкільне законодавство привикли дивитися „через пальці." Висліди такої політики не дали на себе довго чекати. В хвилі, коли міліон дітей не знайшло місця в школі, фреквенція в дуже богатьох сільських школах обнижується в послідних роках просто катастрофально. 20—30 процент сільських дітей не ходить до школи, хоч має в ній запевнені місця.

Управа школи має право накладати гривну на родичів за непосилання дітей до школи. Кількаденної неприсутности дітей на лекціях продовж місяця сільські управи зовсім не беруть під увагу. Нормальні шкільні заняття в дуже богатьох сільських школах можуть зачатися доперва від листопада. Тоді врешті устійнюється фреквенція. До листопада фреквенція слаба, а підчас копання бараболь досягає деколи ледви 10 до 20%. Від листопада до Великодня фреквенція вагається коло 80%. Отже можна вже яко-тако приступити до нормальної шкільної праці. Від Великодня фреквенція знов дуже спадає, бо зачинаються роботи в полі і пасення худоби.

Тепер лишився в Польщі тільки „паперовий" шкільний обовязок..

Цілорічна явка сільських шкіл, особливо підміських, се торгові дні. Продовж 1—2 днів в тижні фреквенція так обнижається, що знов не може бути мови про нормальні шкільні заняття. В дуже богатьох случаях родичі не посилають до школи дівчат, що мають 13 або 14 літ, „бо вже великі".

В таких умовинах учитель на селі має працювати, має здійснити програму науки в повірених собі відділах, мусить промувати ті відділи. Так, мусить, бо від всіх своїх властей все і всюди чує, що скількісь промованих учеників се мірило вартости його. Ба! Навіть зла фреквенція в школі се вислід незарадности учителя, котрий на зібраннях родичів не вмів переконати про потребу науки для їх дітей.

Отже творять чуда. Маємо добру фреквенцію, маємо високий відсоток промованих дітей. Але рівень науки в загальних сільських школах нечувано обнижується. Боїмося глянути правді в очі. Отже робимо на даним відтинку самогубну політику, бо самі себе ошукуємо.

Коли ще взяти під увагу, що на селі майже нема бібліотек, то наші „промовані" вихованки дістають знамените приготування на... поворотних анальфабетів.

„Національний злочин"

В „Дзенніку Польскім" ч. 80 в статті п. з. „Національний злочин" якийсь п. Маріян Черньский жаліє над тим, що деякі польські дідичі, „спроневірюючися засаді найсвятішого національного обовязку", продають свою землю в чужі (українські) руки. Він пише: ...„Бо думаємо, згідно з цілою польською опінією, що того рода національний злочин повинен бути напятнований під публичним осудом. Нема ніякого — але дослівно ніякого — виправдання для Поляка, котрий продає сегодня хочби одну пядь землі в Східній Галичині в чужі руки. Се кваліфікується як злочин, котрого в ніяких глядів толерувати не вільно." ...„Знаємо, що такі случаї (продажі землі в чужі руки) стають щораз частіші. Остерігаємо перед ними як публичну опінію так і тих, котрі мають сумну відвагу запродувати польськість нашої землі. До боротьби з тим згіршаючим явищем виступимо зі всею безглядною рішучістю, впроваджуючи в той спосіб публичну контролю над торгуванням польською землею... Пятно вибите на чолі людей котрі не перестерігають засади карности і національного обовязку — буде голосною пересторогою для тих всіх, котрі бажалиб виломитися зпід тої засади..."

Свобода дотепу

Франція се край найбільшої свободи преси і критики. Французи мають таке вироблене почуття гумору, що ніколи не ображуються на злобний дотеп, чи карикатуру власної особи, оскільки, очевидно, дотеп добрий і карикатура вдатна. Недавно була в Парижі чергова вистава карикатур. В звязку з тим цензор казав вицофати з виставових саль злобні карикатури премієра Сарро і посла Пилипа Енріота. Та проти тої конфіскати остро запротестували самі скарикатуризовані. Премієр Сарро заявив, що се вже така доля всіх людей на високих становищах, що малярі роблять з них карикатури. А посол Енріот післав навіть образливий лист до цензора, що вважає свою карикатуру за визначний твір мистецтва і домагається помістити його знов на виставі.

Безбожництво в Польщі

Воно хоче стати новим католицизмом — без Бога...

В Варшаві відбувся недавно зїзд редакторів католицької преси з цілої Польщі. На тім зїзді о. Урбан Т. І. виголосив цікавий реферат п. з. „Інфільтрація безбожництва в польську умовість". О. Урбан говорив м. і.: Безбожництво наших часів бажає стати масовим явищем. Воно виступає войовничо проти віри в Бога та старається зовсім вирвати віру з людських сердець. Отже масовість і аґресивність се дві основні ціхи безбожництва.

Найбільше масовий характер прибрало безбожництво там, де здійснено в життю теорію Маркса, себто в Совітській Росії. Там зорганізовано великий союз безбожників, котрий має 10 міліонів членів. Крім того в СССР створено міжнародну організацію пролетарського безбожництва. Вона стремить до того, щоб безбожництво стало новою вселенською церквою, новим католицизмом — без Бога і проти Бога! Та масовість і стремління до загальности се нове явище. Воно стає грізно перед світом, що вірить в Бога, перед всіми релігійними організаціями. Польща сусідує з краями, де процвитає безбожництво, тому воно просякло до Польщі. Безбожництво не може створити тут легальних організацій, тому ділає скрито: втискається до інших організацій. Крім того безбожництво діє головно на сході держави під формою нищення хрестів і придорожних фіґур, ограблювання костелів і церков, зневажування Найсвятіших Тайн і перешкоджування в богослуженнях. Тяжко припустити, щоб такі случаї були припадкові. Вони роблять враження зорганізованої акції. Взірці до тих напастей живцем взяті з Совітів. Вправді се діється на теренах замешканих національними меншинами, та сим нема що потішатися, бо злий приклад притягає й інших. Рівнобіжно з тими актами релігійного террору йде в Польщі законспірована і навіть явна пропаґанда безбожництва. На терені Польщі істнує тайна організація комуністичної молоді, котра має 16.000 членів. Про се пише виразно Секерский у своїй брошурі. Ті комсомолці втискаються до ріжних „фашистівських" організацій як нпр. Леґіон Млодих, Страж Пшедня, Стшелец яко законспіровані ячейки і стараються розбити ті організації. Десятки відділів Стшельца розлетілися внаслідок розкладової роботи комуністичних ячейок. Друга така організація, що ширить безбожництво, се т. зв. Товариство Робітничих Університетів. Вона має ціль нести „освіту" між робітництво. Яка та освіта, можна зміркувати з того факту, що катальоґ книжок, виданий сею орґанізацією, не має ні одної теїстичної книжки! Взагалі соціялістичні орґанізації і ґазети се середовища дуже виразної протирелігійної і протиклерикальної нагінки. В тім напрямі працює особливо соціялістичний часопис „Тидзень Роботніка".

Дальший дуже поважний відтинок атеїстичного фронту се діяльність польських вільнодумців. До 1928 р. істнувало в Польщі „Стоваришення польських вільнодумців". Власти розвязали ту організацію за її близькі взаємини з комунізмом. Незабаром після того повстав новий вільнодумний союз „Польський Союз Вільної Думки". Він згуртував членів розвязаного товариства. Вільнодумці видавали часопис „Мисьль". Після замкнення „Мисьлі" зачав виходити „Вольномисьліцель Польскі", котрий виходить вже 9 літ що десять днів. Крім того вільнодумці видають популярний часопис „Блискі" і часопис для молоді „Пшишлосьць то ми". Всі ті часописи поборюють релігію, головно католицьку. Польські вільнодумці залежні від двох основних осередків атеїзму: від масонерії й комінтерну.

Акція безбожників зачинається від зогиджування духовенства всіх віроісповідань. Безбожники виступають особливо проти католицьких священиків і називають їх м. і. чужими окупантами, що працюють для Ватикану і мовляв тому безбожники стремлять до відлучення Церкви від держави. Щоб підкреслити своє легковаження релігії, пишуть з малої букви слова Бог, Ісус Христос, Пречиста Діва Марія. Колиж їм закинути богохульство, то вони кажуть, що вони не можуть богохулити, бо вони в Бога взагалі не вірять і Бога не признають.

Крім безвірства безбожні часописи ширять революцію в ділянці моральности. Божі заповіди особливо шеста заповідь се для них „видумка". Стид се для безбожників забобон, нерозривність супружа — абсурд... Та коли безбожники закидають священикам проступки проти моралі, тоді кричать про згіршення і зіпсуття... Який засяг тої пропаґанди, не знати, бо невідомий наклад безбожничих часописів. Можна тільки догадуватися, що зло, котре ширится тим шляхом — велике.

КРОВАВІ ПОДІЇ

В Кракові товпа стріляла до поліції і поліція до товпи. — На вулицях були барикади. — 6 осіб вбитих, двацять і кілька ранених.

ПАТ звідомляє: На день 23 с.м. ОКР ППС і професійні союзи проклямували загальний страйк на терені міста Кракова. Акція обняла тільки частину робітників в декотрих фабриках. Робітники в установах публичної ужиточности працювали нормально. ОКР ППС звернувся до міського староства за дозволом на уладження зборів в домі професійного союзу зелізничників. Староста згодився на відбуття віча під умовою, що провідники ОКР по скінченні зборів візвуть зібраних опустити дім і що не зорганізують ніякого походу. Коли по скінченні зборів товпа народу почала опускати дім ЗЗК, невідповідальні чинники, котрі виховзнулися зпід команди ОКР, заатакували камінням і револьверовими стрілами відділ поліції, що стояв на розі Баштової вулиці і Плянтів. Коли ранено кількох поліціянтів, відділ поліції мусів ужити зброї. Товпа хвилево розійшлася, та розаґітована невідповідальними елементами, почала громадитися в інших місцях, де поліція її розіґнала. На вулицях Фльоріянській, Славківській і Довгій більші ґрупи демонстрантів повибивали шиби в склепах, грабуючи рівночасно з вистав деякі предмети. Більша ґрупа демонстрантів зібралася на вулиці Славківській на розі Плянтів, роблячи перешкоди з лавок, щоб не допустити поліцію на Славківську. Коли відділ поліції хотів розіґнати демонстрантів, посипалося знов каміння в сторону поліційного відділу, до котрого дано ряд револьверових стрілів. Заатакована поліція мусіла ужити зброї, після чого товпа розбіглася. По дотеперішним даним загалом ранено зпоміж демонстрантів двацять кількох, 6 з них померло внаслідок ран. З поліції ранено або потовчено кільканацятьох поліціянтів. Кількадесять найбільше аґресивних провідників товпи сейчас увязнено. Тепер у Кракові панує цілковитий спокій.

Преса ще більше конечна ніж школа, бо вона формує прилюдну опінію. Преса — се школа для дорослих. Коли в нас в Альзатії ніхто не може нічого зробити проти нас католиків, то тому, що маємо богато католицьких часописів. (Штрасбурґський епископ Шарль Рюш).

ОСИП НАЗАРУК 40)

ROMA AETERNA

Вічний Рим—Апостольська Столиця

V. До церкви Св. Петра.

Ще минув оден папа Ґрикорій XV з роду Людовізі і коли Мадерна викінчив велику фасаду, дня 18 листопада 1626 року посвятив ту церкву папа Урбан VIII з роду Барберіні, той сам, що виявив найбільше довіря до вартости українського народу, кажучи:

„Per vos mei Rutheni orientem convertendum spero."*)

Сталося се точно в 1300 літ по тім, коли почато будову старої церкви св. Петра.

Та ще далеко було до кінця клопотів з будовою тої святині.

Знаменитий майстер Берніні в 1629 р. почав будувати дві дзвініці, відповідні до величі церкви. І вже одну дзвініцю збудував, як показалося, що фундаменти за слабі й не видержать тих дзвініць. Отже треба було розібрати й ту вже збудовану. На її місце уставлено відповідні годинники. Берніні се той сам мистець, котрий на площі перед церквою св. Петра збудував величаву, може одиноку таку за весь час історії людства колонаду, що гармонійно обіймає площу перед церквою. Він в значній мірі прикрасив також нутро тої святині, обложив кольоровим мармором її колюмни й поробив ніші в колюмнах, щоби в них помістити подоби святих. Слушно пишуть про нього, що він немов залюднив великанські внутрішні простори тої церкви. Отже не треба на нього ґніватися, хоч він не обчислив, що фундаменти не видержать тягару дзвініць, які будував — тай тим спричинив Церкві великі й надармо викинені кошти. І таке буває.

Коштувала будова тої святині (тут не вчислено коштів всіх прикрас, бо вони ростуть без уговку) поверх 260.000.000 франків ще доброї валюти в часах коли ґріш мав далеко більшу вартість ніж має тепер. Річно коштує від тоді удержання тої святині пересічно по 160.000 фр. доброї валюти.

Та на тім ще не скінчилися кошти будови тої церкви, про що далі.

Знов минув ряд папів, з котрого кождий зробив якийсь вклад у викінчення і прикрасу тої церкви, а саме минулися папи: Іннокентій X з роду Памфілі й Александер VII з роду Хіґі і Климентій IX з роду Роспіґліозі і Климентій X з роду Альтієрі й Іннокентій XI з роду Одескальхі й Александер VIII з роду Оттобоні й Іннокентій XII з роду Піґнателлі і Климентій XI з роду Альбані й Іннокентій XIII з роду Конті і Венедикт XIII з роду Орсіні і Климентій XII з роду Корсіні і Венедикт XIV з роду Лямбертіні і Климентій XIII з роду Реччоніко і Климентій XIV з роду Ґанґанеллі. І на престол вступив Пій VI з роду Брасхі, той, що збудував лише захристію коштом 4,800.000 франків доброї валюти.

Я бачив її, але не хочу перескакувати з описом, хоч згори кажу, що описати велич не лише тої церкви, але вже тої захристії дійсно трудно: — ту велич треба бачити, тоді й опис придасться для утревалення ріжних форм тої величі в памяти.

Не дивота, що переглянувши ще раз отсі дані про історію церкви св. Петра, я радо вибрався оглядати її, хоч спека була велика. А хто знає, який кусень дороги є від віллі Ґаґаріних до трамваю і якими безтінними місцями треба туди йти, тому ясно, що треба мати дійсну охоту оглядати щось, щоб у літну спеку в Римі вийти з дому скоро по обіді.

Довго їде трамвай з Кастель Ґандольфа до Риму по сонцем залитій рівнині, де здалека видніють високі римські акведукти, котрі перетрівали тисячеліття.

Нарешті доїздить.

Чи невивітрівша ще з подорожі втома ділала на мене, чи наслідки недавної операції, чи нова спекою влита сонність у трамваю, — досить, що я не відчув зразу нічого римського в Римі. Аж поки не станув на великій площі св. Петра.

*) „Вами, мої Українці, сподіваюся Схід навернути!"

Надужиття в Делятині

„Хвіля“ в ч. 6.108 приносить отсей допис з Делятина: В державнім тартаці в Делятині викрили на днях надужиття. А саме партії дерева достарчувані Надлісництвом в Ославах Білих і в Делятині для державного тартаку в Делятині продавано покутно третим особам і рівночасно вписувано до книг державного тартаку як тут відібрані. На слід надужить впав припадком комендант постерунку в Делятині Ф. Стецько. Дотепер увязнили тартакового урядника Й. Гляттштайна, деревного купця Михайла Мигалюка, акорданта в державнім тартаку Івана Павлюка і трох фірманів: Юрка і Левка Менделюків та Павла Абрамюка. Не виключено, що в найблизших днях будуть увязнені інші особи. Всіх увязнених передано Прокураторії в Станиславові. Зараз прибув до державного тартаку в Делятині інспектор дирекції державних лісів зі Львова. Він провадить слідство. Справа викликала в Делятині живе зацікавлення.

Зміна адміністраційного поділу

Міністерство внутрішних справ приготовляє проект закона про новий адміністраційний поділ Польщі. Закон передбачує два роди адміністраційних одиниць: адміністраційних і городських повітів. До городських повітів будуть зачислені міста з поверх 75.000 мешканців. Також менші міста будуть зачислені як окремі городські повіти, оскільки вони мають окреме господарське значіння. Також будуть утворені городські воєвідства. Се відноситься до столичного міста Варшави.

Росте число заставів в Польщі

Головний Статистичний Уряд оповістив недавно дані про діяльність заставних заведень (льомбардів) в Польщі. Діяльність тих установ се вказівка господарського положення населення. Як тільки воно погіршиться, зростають обороти льомбардів і більшає число тих, що заставляють. Статистика обіймає 8 літ, від 1926 до 1933 р. Заставні заведення в тім часі постійно зростають. Їх було в Польщі в 1933 р. 30. Крім тих заведень при комунальних касах ощадности ще е богато приватних заставних заведень. В звітовім часі зросла сила оборотових фондів тих установ з 13 міліонів зл. на 29 міліонів зл. В 1926 р. уділено 329.000 позичок під застав, в 1927 — 439.000, в 1930 — 516.000, в 1933 р. — 569.000 позичок. Рівночасно зі зростом числа користаючих меншала висота уділених позичок. В 1927 р. на 439.000 заставів позичено 37 міл. зл., а в 1933 р. на 569.000 заставів позичено 32 міліонів злотих. Пересічна висота позичок змаліла з 79 зл. на 56 зл. З кождим роком зростає число невикуплених заставів. Їх продають на ліцитації. В 1926 р. уморено з ліцитацій 8.000 позичок, а в 1933 р. поверх 34.000 позичок. За послідні два роки нема статистичних даних про діяльність льомбардів. Та нема сумніву про погіршення господарського положення.

На Далекому Сході

Чого домагається Японія від СССР?

Японський міністр закордонних справ Гірота заявив совітському амбасадорови в Токію Юреневи, що Японія знов домагається, щоб совітські війська евакували приграничні округи на манджурсько-совітській границі.

Вічна стрілянина на кордоні.

Совітський робітничий відділ працював над рікою Амуром на совітськім боці. До відділу підїхало тягарове авто з японсько-манджурськими жовнірами. Жовніри дали сальву до робітників і робітники повтікали. Тоді Японці перейшли ріку і кордон, оглянули роботи та відійшли.

РЕДАКЦІЯ РУКОПИСІВ НЕ ЗВЕРТАЄ і з того приводу в переписку не входить.

Покажчик змісту

перших девятьох річників „Нової Зорі“*).

VIII. НАУКА.

Літописець: Що чувати з укр. університетом? 104 Ѳ Ів. Кревецький: Ossolineum /1828—1928/ 141 Ѳ Член УХО: Академія Наук /мадярська/ і сучасні листи /гр. С. Тіси/ 141 Ѳ І. Кревецький: Цінне видання „Записки Чина Св. Василія Великого“ 151 Ѳ Українська Академія Наук /1918—1928/ 191 Ѳ Як виглядає наука на Україні 201 Ѳ В. Миропільський: У 175-ліття Московського Університету 308, 309 Ѳ Українська наука в УССР 336 Ѳ Р Г.: Третий конгрес візантіольогів 390 Ѳ К.: Похід проти української науки в СССР 449 Ѳ Українська Академія Наук у Київі та її трагедія 504 Ѳ „Український Науковий Інститут“ /в Берліні оснував „Бюро для розсилки книжок“/ Н 509 Ѳ Мазепина вистава в „Національ. Музею“ 533 Ѳ Академія в память гетьмана Мазепи 569 Ѳ Справа укр. університету. Знаменний голос гр. Ст. Лося 655 Ѳ Виключили галицьких учених з ВУАН Н 677 Ѳ На IV-тім Міжнароднім Конгресі Византийських Наук /участь о. Й. Скрутня ЧСВВ/ Н 770 Ѳ о. Роман Лукань ЧСВВ: З Болгарії. IV-тий Міжнар. Конґрес Византійських Наук у Софії 771, 772, 774 Ѳ Українська Загальна Енциклопедія (А. Ч.) Рз 342, 348, 398 Ѳ о. Макарій Каровець: Перша Загальна Українська Енциклопедія 402, 419, 421, 439, 457, 477, 495, 500, 511, 539, 610, 612, 636, 652, 678, 718, 760, 774, 778 Ѳ Нові видання /Бюлетень Укр. Радянської Енциклопедії/ Рз 493 Ѳ Католицький лексикон /Гердера/ Р 530 Ѳ Католицькі видання /Гердерів лексикон і атляс до нього/ 599.

Фільософія.

В. З.: Західна фільософія на Україні Ф 115 Ѳ Др. О. Назарук: Християнство і сучасна душа /відчит Н. А. Бердяєва/ 129—130 Ѳ Др. В. Охримович: З циклю рефлексій і афоризмів 129—130 Ѳ Честертон про конвертитів Н 140 Ѳ О. Максимович: Лев Толстой як мислитель Ф 175 Ѳ О. Максимович: Релігійно-моральні шукання Льва Толстого Ф 177 Ѳ Матеріялізм 199 Ѳ О. Максимович: Микола Страхов. Забутий критик матеріялізму 199 Ѳ Др. Володимир Левицький: Гадки про життя (Др. В. О/хримови/ч) Р 209 Ѳ /Проф. Др. Франц Савіцкі/: Емануїл Кант Ф 225—232 Ѳ Тома Карляйль і його твір про героїв та геройство 227 Ѳ „Руський“ світогляд у світлі німецької думки /дра Г. Коха/ 239 Ѳ Вячеслав Заїкин: Шукання змісту і мети в історії 239 ,—: Науково-позитивна критика теорії поступу (Шукання змісту і мети в історії) 242 —: Метафізика Бердяєва на тлі реліґ-містичного шукання змісту і мети в історії 244 Ѳ Домет Олянчин: З приводу праці про Сковороду /відповідь Д. Чижевському/ Ф 268 Ѳ Зима. З приводу нової науки, званої „геопсихольогією“ Ф 301 Ѳ Джуліельмо Ферреро: Азійський парадокс 301, Ѳ Джуліельмо Ферреро: Єдність світа 360, —: Китай і Европа 361, 362, —: Каїн і Авель 364, 365, —: Фальшивий привид єдности. Володар світа 366, 368, —: Вавилонська вежа 378, 379, —: Суверенний народ і його дві долі 386, 388 Ѳ Мораль без Бога (Думки про етику Канта) 244, Мораль і природа 347 Ѳ /Ю. Делевський/: Роздвоєння особовости 413, Ф 415 Ѳ Микола Григорович: Чи М. Качковський був москвофілом? 453, 455 Ѳ Др. Мик. Гр-ич Андрусяк: П. відвічальному редакторови „Дзвонів“ Н 464 Ѳ М. А.: Початки галицького москвофільства 471 Ѳ —: Два покоління галицького москвофільства 473 Ѳ М. А.: Метафізика москвофіла 477 Ѳ Др. Волод. Охримович: Чому я навернувся Ф 487 Ѳ М. К.: Пропаганда пантеїзму /Homo: Kult dobra/ 523 Ѳ Др. Степан Балей /почав студії в звіринці/ Н 528 Ѳ Проф. Др Фрідріх Вагнер: Яка ціль мистецтва: етична чи естетична? 658 Ѳ Д. С. Мережковський: Що таке гуманізм? 664.

Природописні науки — краєзнавство

/Е. Людвіґ/: Техніка і дух Мф 287 Ѳ З природи і техніки /окремий відділ новинок/ 601, 613, 647, 677 Ѳ Сучасна астрономія /виклад Дра Волод. Левицького/ 736 Ѳ (х): З науки природи. Монах-природник Ґреґор Йоган Мендель 740 Ѳ Ів. Кревецький: Регіоналізм 106, 110, Ѳ Топоґрафічні назви 112 Ѳ Нові археольоґічні знахідки в Галичині 145 Ѳ В. З.: Праці проф. В. Зіньковського 157 Ѳ Богатства Східної Галичини Н 207 Ѳ Досліджений „Дах Світа“ 254 Ѳ Про Мертве Море Н 269 Ѳ А. Ч.: Індія, країна 300 мов і 2.400 каст 334 Ѳ Жидівська теорія Англосасів 236 Ѳ /Б. Гельдрінґ — А. Ч./: З таємниць Індії. Про дивний нарід Тамулів 374 Ѳ Б. Дияковський — А. Б.': Перелетні птиці 426 Ѳ Загадка походження Арійців 435, 437 Ѳ П.: Нова виправа на бігуни Ф 443 Ѳ /Др. М. Гільцгаймер — А. Ч./: Кліматольоґія і фавна Ф 449 Ѳ Др. A. Defant: Ледяні гори на морях 467 Ѳ /Н. К. Реріх/: Монґолія, країна завойовників 499 Ѳ В. Іноземцов/: Людина й сонце 662 Ѳ Вл. Абданк-Коссовський: Тисячлітні загадки про затоплені землі 666 Ѳ Землетруси в Галичині 725 Ѳ Д. Олянчин: Про фольклор і його значіння 752 Ѳ Мандрівна гора на Лемківщині Н 754.

Історія й допомічні науки.

С. Томашівський: Перший уніятський митрополит України-Руси Ф 104—106, 108, 110, 112, 114, 116, 120, 122, 124, 128, 131, 135 Ѳ Ів. Кревецький: Льокальна історія 114 Ѳ Проф. С. Томашівський: До історії перелому Хмельниччини Н 122 Ѳ **S. M.**: Інавґурац. виклад проф. Д. Дорошенка. (Про головні течії укр. історичної думки) 122 Ѳ Ів. Кревецький: „Откуду есть пошла руская земля“? Нова теорія 129—130 Ѳ І. К-ч: Чужі про Україну 129—130 Ѳ Ів. Кревецький: Укр. /гетьманська/ держава (огляд історичних фактів) 133 Ѳ І. К-ич: До історії Улянова, ниського пов. /„В перших окопах“ пор. 140/ 143.

*) Гл. „Нова Зоря“ чч. 799, 829, 843, 845, 847, 849, 851, 855, 857, 859, 861, 863, 865, 867, 869, 873, 920.

Лікарський фейлетоник.

Гігієна весною

З весною зачинаємо доповняти запаси життєвої енергії, вичерпані підчас зими внаслідок ділання низької температури, харчів убогих у вітаміни та браку сильнішого соняшного світла. З настанням весни орґанізм, приноровлений підчас довгих місяців до якби здушеного животіння, мусить зовсім змінити наставлення, щоб відповісти зміненим умовинам і їх належно використати. Се відбувається постепенно, одначе вимагає значного зусилля орґанізму. Особливо т. зв. веґетативний нервовий устрій, що незалежно від нашої волі регулює життєву діяльність всіх орґанів тіла, виставлений на тяжку пробу. Проміння весняного сонця ладують в наш орґанізм життєву енергію, при чім ролю проводів грають веґетативні нерви. Внаслідок напруженої праці вони подразнені і се подразнення дає про себе знати так психічно як і фізично.

Глибокі і богатосторонні впливи весни на орґанізм. Тому створено навіть окремий термін для означення всіх змін на весні в живих орґанізмах: „Біольоґічна весна“. Нехіть до зусиль і розлінивлення се свого рода пересторога. Сама природа диктує, що коли орґанізм тяжко працює, тоді вимагає більшого ощаджування і більшого відпочинку. Зовсім здоровим людям се не дуже потрібне. Вистарчить, коли не будемо утруднювати працю орґанізмови затроюванням його надмірним куренням або алькоголем. Курці повинні весною обмежити курення до мінімум; ті, що люблять заглядати до чарки, повинні на якийсь час забути про неї. Треба примінити одяг до даної температури: не ходити по зимовому, коли душно і навпаки, не ходити в легких плащах вечером, коли бувають навіть приморозки.

Щодо відпочинку, то не йде тут про якесь спеціяльне „весняне неробство“, але про те, щоб звичайну працю переплітати відпочинковими перервами, що вистарчають до деякого відпруження мозку і мязів. Треба також памятати, що людина потребує пересічно около 8 годин сну на добу і не повинна без важних причин зменшувати час сну. Також важне, щоб години сну припадали в порі відпочинку, визначеного природою, отже в нічних годинах, між 10 в ночі і 7 рано.

Важна весняна дієта. На весну відчуваємо спеціяльний потяг до огородовин, особливо зелених. Отже треба обмежити скількість мяса і збільшити скількість салати, шпінаку й інших огородовин. Хто може собі позволити на овочі, повинен споживати їх весною в більших скількостях.

Весна се особливо відповідна пора до переведення лічення для людей, що терплять на заповільну, лінивну переміну матерії.

ЛІТЕРАТУРА — НАУКА — МИСТЕЦТВО

СТРІЛЕЦЬКІ СПОМИНИ

Володимир Калина. **Курінь смерти УСС.** Спогади старшини. З історичним вступом Миколи Голубця. „Українська Бібліотека" ч. 37. Січень 1936. Львів. Ст. 126 + 2 нпг., форм. 13×17.5. Ціна 0.95 зол.

На вступі книжки довша стаття ред. М. Голубця п. з. „Відродження української військовости" (ст. 7 — 32). Стаття не дає нічого нового, але збирає дотичний матеріял в одну цілість. Розуміється є в тім вступі похвала масонерії (ст. 14—15): „До масонських льож XIX ст. належить — так пише Голубець — усе, що тільки свобідніше думає й живіше відчуває" (ст. 14). Та таким похвалам ми вже зовсім не дивуємося, бо знаємо з інших випусків „Укр. Бібл.", що редактор Голубець дуже прихильний масонству.

Також годі нам не зазначити свого здивування з того, що ред. Голубець, сам б. активний старшина нашої армії, не подає причин „пацифізму" Галичан, хоч негативно про нього висловлюється (ст. 28—29). Як відомо, головною причиною того антимілітаризму галицьких Українців були саме масонські „ідеали" Драгоманова і його наступників.

На щастя — попри драгоманівців — наша галицька волость видала ще й живих духом, правдивих людей - жовнірів. До них треба причислити й автора книжки „Стрілецький Курінь Смерти", пор. УСС, Володимира Калину.

Його спомини писані живо, наче повість. Та видно в них жовніра зі спартанською скромністю і простотою. Скромністю форми, бо попри неї автор часто згадує свої вчинки й уміло їх підкреслює, та робить се так, що не чуємо в тім войцького самохвальства. В писанні видно ріжно пережиті настрої, одні живіші, другі менше маркантні. Найкраще вийшов опис боїв у Львові.

Зі споминів довідуємося, як жив і бився наш жовнір з ударного баталіону УСС. В розгарі оповідання стрінемо й ревеляцію історичної ваги: прим. про переговори УСС з СС щодо злиття обох частин в одну формацію. Як у праці військового старшини й повинно бути, автор пробує також подати й пояснити в книжці боєві події зі становища стратегії; безсумніву річ дуже потрібна на майбутнє.

Войцьку простоту оповідання час до часу пробиває оповідацький талант автора, що може й зробивби з нього — по довшій праці — доброго белетриста. В такі хвилини автор забуває свій урядовий спокій і показує нам серцем відчуті картини:

„Гайвороння кружляло стадами з криком над небитими, болотяними шляхами, що ними йшли недобитки залізних сотень у Чотирокутник Смерти: йшли тихо й гідно у той чотирокутник. Без жалю й нарікань. Сціпилися лиш їх уста, а на лицях, що давно забули сміх, лягли обабіч глибокі рівці. Ішли стрільці. Їх вела за руки смерть. Гладила як дітей по головці, усипляла. Клала десятками у замерзлу землю, значила їх втомлений хід свіжими хрестами галицьких цминтарів Правобережжя. Кожний без страху глядів смерти у вічі. Це ж йому не першина. Йшли до останнього віддиху і мов гладіятори підносили: Аве Україна! Історія писала карту за картою...

А там глибоко у серці конаючого стрільця росла надія, що на весні знов завдудніють шляхи під залізними полками Галицької Землі і пічнуться бої, страшні, завзяті та безпощадні, а переможні. Вірили, що прийде ще час великого змагання, в якому рішиться доля Батьківщини. Тоді або згинемо з крісом у руках серед грімкого „Ураа" у бравурному наступі, або ступимо на шлях перемоги й слави. Це були останні думки й мрії знеможеної Армії." Ст. 109—110.

Мова назагал добра, хоч подекуди надто часописна („з метою переправитись", ст. 97). Не вживають сьогодня називного множини на **е**, лише на **и** (не селяне, а селяни). Неприємно вражають польські перекручення топографічних назв: Родатичі (зам. Родятичі), Ситіхів (зам. Ситихів) і под. Та се дрібниці в порівнанні з великими вартостями книжки.

В додатку подані цікаві виїмки з польської літератури про Листопад і договір між УГА й Денікіном.

Мирон Заклинський. **„А ми тую стрілецькую славу збережемо".** Спомини з визвольної війни. Ч. І. „Всесвіт", Львів 1936. Ст. 142 + 2 нпг., форм. 13 х 18 цм.

Стрілецькі спомини писали в нас досі переважно самі старшини. „Тому ті спомини насвітлювали війну зі старшинського становища, забарвлюючи майже кожну сторінку критикою, менторством, що зродилося уже з повоєнного досвіду нашого життя та подій з політики і боротьби інших народів.

„Спомини М. Заклинського мають зовсім інший тон і характер та підхід до подій 1914—19. р.

„Вже у вступнім слові автор споминів зазначує, що це спомини рядового стрільця, а стрілець бачить і переживає війну інакше, як старшина. Заклинський здає собі справу з того, що старшина, який пише спомини знає в деякому відношенні докладніше життя цілої армії чи її частини, він знає всі закулісові тайни штабів чи команд, має до розпорядимости документи, накази, а стрілець пише те, що бачив, пережив у своїй невеличкій частині.

„У споминах стрільця грає ролю передусім серце і око, а не матеріяли і документи, тому спомини рядовика мають в собі більше безпосередніх вражінь, тим самим більше щирости, фактичности."[1]).

Безпосередність сих споминів є ще й у тому, що автор не писав їх „на гурт", а „на цю книжку зложилися нариси, писані принагідно впродовж двадцяти років (1915—1934)", як пише на вступі сам автор (ст. 4). Через таку безпосередність і давність стрічаємо в сих споминах богато яркої правди про війну, правди, яку нераз інші споминкарі закривають чи забувають. „На воєнце як то ладне" співають ріжні „стшельци", але Заклинський бачив війну на власні очі й вона вийшла в його споминах не конче „ладна". Докази: жахливий опис 7 годин конання вістуна Шевця поміж окопами (ст. 52). То знов переживання звірячого жаху підчас артилєрійського обстрілу (ст. 61). Чи врешті просте оповідання про смерть пор. Яремкевича (ст. 67). Все те страшні а не „ладні" прибутні війни, бачені безпосереднім оком інтелігентного рядовика. А проте нема в них трусливого пацифізму, лиш людська, дуже людська правда війни.

В тій війні навіть час якось розложився й не видно його драматично - театрального ходу. Наче застиг у якімсь вижиданні, то знов наче згустився: події ріжні часово заходять одна на другу, затрачується поняття простірности (ст. 11 і наст.). — Та є в тій війні й поезія, краса:

„Або приведе нас наша дорога під саміський фронт. Здовж ріки одностайний гомін стріляннин вартових. Підлітають ракети, щораз нові, наче на великій забаві, ярко сяють, а як сядуть на землю, темрява налягає з усіх сторін і гасить їх, ще чорніша, як досі.

Стукне за рікою кілька разів під ряд, завсвище, загримить над окопами, посипле кулями — і знову лише сонна стріляннна вартових і весело роздирають темряву ракети.

Фронт поволі ховається за горбами та стихає. Ми пірнули знову в чорну темряву." (Ст. 69).

„Ідемо дальше. Холодно й твердо. Небо всіяне золотим піском, а над фронтом ракети, як падучі зорі. Блідне їх світло, бо починає поволі світати." (Ст. 114).

Живе оповідання драматизують ще більше цікаві сценки-моментики (прим. ст. 80); автор має богато хисту виловлювати з подій саме найцікавіші.

Мова дуже чиста й гарна. Не подобається мені лиш авторова огієнківська „амбіція" не вживати слова „котрий"; через те лучаються дивогляди: „не боячися вже непрошеного гостя-морозу, що він" (ст. 64). Переклад „оболоки" (obłoki) хіба нежиттевий...

[1]) Ол. Бабій, рецензія в „Українських Вістях", лютень 1936.

Автор починає І. том своїх споминів описом збірки УСС в Стрию, кінчить переходом УСС на Велику Україну в 1917 р. Даймо знов слово нашому стрілецькому письменникові, Олесеві Бабієві (цит. як вище):

„Гарною прикметою тих споминів є скромність автора, обективність в оцінці подій і осіб і вміння оминати те, що могло б ослабити традицію українського війська. Автор не старається нікого вчити запізно, як інші автори того роду, не попадає в істерію, якої так багато в творах тих осіб, які вину за наші невдачі скидають часто на гріхи, хиби, помилки „провідників", хоч самі в ролі комендантів також робили помилки, бо ніхто не прожив життя без помилок, особливо в таку бурхливу добу, як війна."

„Вміння оминати те, що могло б ослабити традицію українського війська." А проте... Саме Заклинський, чи не перший навіть, подав у тих споминах щось, що кидає деяку тінь на одиниць того війська. Тінь, яка не осоромлює, а виясновє... У спомині про одного з найкращих стрільців, Івана Балюка (ст. 29 і черг.), чуємо виразний відгомін драгоманівсько-моністичного світогляду, який мали тоді Балюк і деякі інші УСС-інтеліґенти. Про Балюка: „його... пронизлива інтуіція космічного діяння" (ст. 39), „що відкинув мітологічне розуміння змісту й суті світу, а рівночасно відкинув і матеріялізм, шукаючи духової основи й цілі світу" (ст. 45).

Безмежний жаль огортає серце читача-католика, коли бачить у яких тенетах релігійного хаосу жили ті вибранці нашої нації. Виходив той хаос з драгоманівських тайних кружків і нищив душі сумнівами й вироблюванням поглядів про безцільність життя. Богато членів тих кружків опинилося потому в комуністичній партії, як прим. другий такий наш хоробрий і розумний старшина Квас. Дехто — мабуть і сам автор — покутує й досі в тім хаосі-монізмі. І досі не знайде наша інтеліґенція виходу з того безпуття, доки не піде слідами тих жовнірів Божих, що провиділи. Ось геніяльний німецький поет-моніст Райнгард Йоганнес Зорге прозрів серед громів війни й залишив по собі одні з найкращих творів католицького експресіонізму, хоч сам поляг на полі бою. Ось хоробрий і визначний старшина УСС Грицько Трух, по скінченій війні вступив до монастиря ЧСВВ й сьогодня як місіонар - василіянин проповідує Українцям в Канаді.

Ті два приміри показують правдивий шлях всім боєвикам: Христа. „Аз єсьм путь, істина і живот." Шлях відродження себе й нації.

І навпаки: шлях противний Христові доведе нашу націю лише в страшний табор антихриста, до большевизму. Консеквентні УСС: Квас, Бабюк і інші вже до нього дійшли. Дехто, як б. УСС М. Стронський додумався до ще більшої консеквенції: самогубної кулі. Й тому неясне становище п. Заклинського в релігійних справах уважаю за гіршу тінь, бо паде вона під світлими традиціями на нове молоде покоління. А те покоління не має ні амбіції, ні гарту Балюків і Трухів. Воно йде за оманними кличами Донцова та вважає, що „темперамент творить світогляд". Отже дуже, дуже легко се покоління скривити на ще гіршу дорогу, коли йому давати таку безвірницьку традицію. Видавництво „Всесвіт" повинно се взяти добре під увагу, заки приступить до видавання дальших книжок, які заповідає.

Араміс.

Часто навіть в пасивній терпеливости є чеснота, більше гідна подиву ніж розголос успіху. Вона витревало терпить і страждає — й ніколи не перестає надіятися. Вона з усміхом на устах витає труднощі і відважно приймає найтяжчі удари. (Смайлс: „Обовязок").

З РЕЛІГІЙНО-ЦЕРКОВНОГО ЖИТТЯ

Кардинал Гльонд, примас Польщі, видав великопістний пастирський лист про католицькі моральні засади. Лист складається з трох частей. В першій частині кардинал пригадує, що добрий християнин повинен стало перестерігати обявленого Божого права й жити так як каже совість. Кождий чоловік відповідальний морально перед Богом. Католицька етика се етика живого, цілого чоловіка. Та етика загальна, вічна й незмінна. Дух її творчий і здобуваючий. Вона також етика праці і змагання з собою. Католицька етика се не державна система, не суспільний устрій, ні економічна програма, лиш моральні засади, вічні й незмінні. В другій части кардинал обговорює небезпеку безбожництва. Крім безбожности найбільша потворність наших відносин се ненависть. Хто з іншого табору, хто політичний противник, того уважається ворогом. Не признається йому нічого доброго, ніяких прикмет, ніяких заслуг. Супроти нього вживається брехні, підозріння, очорнювання. В своїм таборі все толерується, у противників все осуджується... А Христос казав любити всіх без виїмку. Щодо Жидів кардинал стверджує, що вони борються з катол. Церквою. Жиди се авангарда безбожництва, вільнодумства й большевизму. Одначе не вільно бути безоглядним антисемітом і нищити жидівські склепи та вибивати вікна Жидам. Католики повинні вистерігатися злої літератури. Остання часть листа перестерігає перед фальшивими етичними засадами як етика матеріялістична, расова й большевицька. В боротьбі з большевизмом тільки католицизм непоборимий. Тільки католицька етика може успішно протиставитися большевицькій.

В Ліску, місточку недалеко Сянока, відбулися в 2 м тижні посту (1—7. III. с.р.) реколєкції для народу. Чисто весняна, прекрасна погода причинилася в великій мірі до дуже численної фреквенції вірних. На ранішних науках було 800 — 1000 учасників, на вечірних збільшалося се число ще на 50%. Народ в тих околицях такий убогий, що богато осіб не має навіть доброї одежі. Зворушення огортало о. місіонаря, коли бачив, як засібніші позичали своєї одежі бідніщим, щоб ті могли відбути великодню сповідь. — Добрий, щирий наш народ на тім пограниччі Бойківщини, радо ходить до церкви, жадібно слухає слова Божого, горячо привязаний до своєї Церкви. В тім немала заслуга молодого о. катехита Юл. Шуплата, що послугується методами модерного душпастирства для розбудження й піддержання релігійного духа в першу чергу між молодю, а там і між старшими. Від ряду літ старається про уладження реколєкцій, веде Апост. Молитви, заправляє вірних до Католицької Акції, поширив 80 прим. „Місіонаря“, розбуджує в душах евхаристійний змисл через практику св. Години і часте св. Причастя. У всіх тих зусиллях ідейому на руку старенький, о. парох Ю. Чучкевич. Коли місцеві душпастирі вміли своєю працею притягнути народ до Церкви, то завдання о. місіонаря було значно облекшене. На підготований ґрунт падало легко Боже слово і вкорінювалося в серцях вірних. Треба було бачити, як 3. III. раненько 135 шкільних дітей приймало Евхаристійного Ісуса без обовязку чи принуки, тільки з добре зрозумілого бажання Христа: „Позвольте діточкам приходити до мене.“ В той день була шкільна наука від 8 г. і діти просто з церкви пішли до школи. Коли попереднього дня о. катехит заповів дітям, що 3. III. припадає річниця 60-ліття уродин Преосв. Йосафата (знаного дітям з частих приїздів до Ліска) і тому хто схоче може приступити до св. Тайн в наміренні Владики, то на добровільний поклик стануло 135 дітей. А коли на четвер 5. III. на 7 год. веч. заповілося „святу Годину“, то простора камеральна церква (будована ще за цісаря Фердинанда 1846 р.) не могла помістити напливу вірних. На закінчення реколєкцій 9 отців сповідало майже до півночі, а певно з 1½ тисячки людей запричащалося.

ПОЛІТИЧНІ ВІСТИ

СОЙМ ухвалив закон про обмеження жидівського ритуального убою звірят з трома поправками правительства. Першу і другу поправку сойм приняв 97 голосами проти 75. Трету поправку сойм приняв 84 голосами проти 77.

У ВАРШАВІ відбувся зїзд головної ради Стронництва Людового. Бувший маршалок Ратай виголосив політичний референат. Він виступив остро проти співпраці людовців з комуністами.

РОМУНСЬКА АҐЕНЦІЯ „Радор“ донесла, що в Варшаві відбулася польсько-мадярська ревізіоністична маніфестація. Польська преса виясняє, що се була академія на честь мадярського поета Петефія, уряджена мадярською кольонією в Варшаві і додає, що ромунська аґенція ширить фальшиві й тенденційні вісти.

В РОМУНІЇ правительство розвязало антифашистівські товариства, бо стверджено, що вони мали зносини з комуністами.

В РОМУНСЬКІМ СОЙМІ заявив провідник лівих лібералів Ю. Братіяну, що має в своїх руках тайне припорученя для ромунських зелізниць. В нім сказано, що на випадок війни ромунські зелізниці мають бути готові до перевозу російських військових транспортів. Урядові круги се твердження заперечили.

КАНЦЛЄР ГІТЛЄР виголосив чергову передвиборчу промову в Бресляві на Шлезьку. В ній заявив, що Верзай се не угольний камінь нового порядку, тільки домовина минулого. Гітлєр бажає миру Европи на 25 літ.

РАДА СОЮЗУ НАРОДІВ ствердила одноголосно, що Німеччина нарушила арт. 43 версайського договору впровадженням збройних сил до здемілітаризованої стрефи. Крім того Рада С. Народів ствердила нарушення льокарненського договору.

ПОЛЬСЬКЕ ПОСОЛЬСТВО В БРУКСЕЛІ категорично заперечило вісти бельґійської преси, неначеб між Польщею й Німеччиною заключено тайний договір в послідним часі.

БЕЛЬҐІЙСЬКИЙ МІНІСТР краєвої оборони Девез заявив на зборах молодих правників в м. Намурі: На випадок війни Бельґія не буде мати часу на зорґанізування оборони. Тому вже тепер мусить будувати сильні і постійні укріплення на границі та обсадити їх постійним військом.

СКАСУВАННЯ ПРОТИІТАЛІЙСЬКИХ САНКЦІЙ домагається французька націоналістична преса. Аргументують се тим, що Італія повинна повернутися до круга европейських держав, щоб забезпечити европейський мир загрожений Німеччиною.

ФРАНЦУЗЬКИЙ ПОЛІТИК Андре Тардіє, кількакратний премієр і міністр, співробітник Клємансa, оповістив отвертий лист до своїх виборців з округи Бельфорт, що не буде більше кандидувати до парляменту. А то тому, бо переконався, що політична система Франції не до вдержання, ні до направи парляментарним шляхом.

ЛАТВІЙСЬКІ ВЛАСТИ викрили тайну протидержавну орґанізацію. До неї належали молоді Німці. Вони приготовляли військові вправи і мали взаємини з закордоном. Увязнено богато членів тої орґанізації.

В РИМІ відбулися наради між міністрами Австрії, Мадярщини та Італії. Підписано договори політичний, господарський і культуральний.

В ЮГОСЛАВІЇ реґенційна рада оповістила амнестію для 172 політичних вязнів. Їм дарували кару під умовою, що до 3 літ не довершать нових проступків.

ЕСПАНСЬКИЙ ПРЕЗИДЕНТ Заморра видав декрет, котрий забороняє Єзуїтам мати маєтки на власність.

ЗБРОЄННЯ ВЕЛИКОЇ БРИТАНІЇ мають коштувати коло 13 міліярдів. Так пише англійська преса.

В СИРІЇ поліційні власти викрили орґанізацію арабських націоналістів. Та орґанізація творила підпольну революційну сирійську армію в ріжних містах Сирії.

МІЖ СССР І КИТАЄМ мало прийти до заключення тайного союзу. Совіти зобовязалися, що не будуть провадити комуністичної пропаганди на терені Китаю і дадуть китайському правительству матеріяльну поміч. Китайське правительство мало зобовязатися, що не буде виступати проти китайської комуністичної армії, зрікається суверенности над Зовнішною Монголією і буде радитися у всім Совітів. Такі вісти принесла японська преса.

АБІСИНСЬКИЙ ЦІСАР вислав ноту до Союзу Народів. В ній заперечує вістку про безпосередні мирові переговори з Італією. Абісинія годиться переговорювати тільки під протекторатом Союзу Народів. Італійці ще не знищили абісинської армії.

ІТАЛІЙСЬКІ ЛІТАКИ скинули поверх 1000 бомб на абісинське місто Джіджіґу. Італійці мали уживати ґазових бомб.

ЯПОНСЬКІ ПОЛІЦІЙНІ ВЛАСТИ видали урядовий комунікат про провідників недавної військової революції. Їх проєкт соціяльних реформ мав бути просякнутий ідеями комунізму. Крім того урядовий комунікат твердить, що заговірники ділали з мотивів особистих.

НОВИНКИ

Погода у Львові прекрасна. Тепла понад 10 степенів. На Високім Замку цвитуть цьвіти і літають мотилі.

В сім числі „Н. Зорі“ даємо знов Літературу, Науку й Мистецтво, щоб у недільнім числі мати місце на сему велику статтю дра О. Назарука. На тім задля кінця великого посту і недалеких Великодних свят перервемо аналізу української політики. Сподіваємося докінчити її по святах. Се буде перша спроба аналізи сучасних українських політичних партій і їх завязків.

Українська реміснича молодь міста Львова по окремих реколєкціях і сповіді приступила 22 с. м. до спільного св. Причастя в Успенській церкві. Робило се прекрасне враження. По Службі Божій відбулося в домівці Т-ва „Зоря“ спільне снідання у прияві Преосв. Івана Бучка. Понад 200 молодих ремісників вислухало промов Владики, голови „Зорі“ п. Сидорака, дра Дзеровича, п. Карпяка. В імені молоді дякував Владиці за участь у принятті і за науки п. Чума, управитель реміснічої бурси. Реміснича трубна орхестра відіграла многолітствія, приявні відспівали гимни католицький і національний. — У Львові богато наших молодих хлопців вчиться ремесла, та на жаль богато з них пропадає і для нашої Церкви і для народу. Свідомі Українці повинні скермовувати тих молодих хлопців до нашого реміснічого Т-ва „Зоря“, де вони знайдуть правдиву опіку й поміч. Т-во наших ремісників „Зоря“ має свій власний дім у Львові при вул. Вірменській 25.

Помер у Відні Антін Варивода, б. підполковник австрійської армії й полковник У. Г. А. Похорони відбулися 16 с. м. при участи ближчих знайомих родини Покійного та значного гуртка б. військових УГА. Студентський хор „Січи“ пращав Покійного команданта УСС традиційною стрілецькою піснею „Журавлі“.

Загальні збори Союзу Українських Приватних Службовиків (СУПРУГА) відбулися 22-го с. м. у Львові, в салі Т-ва „Бесіда“. Головою Союзу вибрано п. Льва Ясінчука.

Хор Лемків співав у Львові в салі польського музичного Товариства.

Просимо не забувати на час відновляти передплату, бо така віднова се одна з головних підстав розвитку ґазети.

Гумор. — Анонімовий філянтроп. — Може жертвуєте щось на добродійну ціль? — Овшім, прошу дуже, ось чек. — Таж се чек непідписаний!... — Хочу бути анонімовим філянтропом.

Користайте з нагоди!
49 книжок за 34 зл.

(разом з пересилкою)

Ціни такі низькі тільки в березні. Пізніше ціни будуть значно вищі.

В нашім комплєті є й дорощі книжки як Роксоляна (12 зл.), Борці за Церкву (4 зл.), Венеція (3 зл.), Гр.-кат. Церква й укр. ліберальна інтеліґенція (3 зл.), Преса (3 зл.), Основи соціольогії (3 зл.), Спіритизм (2 зл.), Недільний дзвін (2 зл.), й 41 інших. Тепер всі ті книжки значно дешевші.

Замовляти в Адміністрації „Нової Зорі", Львів, ул. Гродзіцких 2.I. п.

Закладайте католицькі бібліотеки!

У Підмихайлівцях, рогатинського повіту, поліція арештувала священика о. Степана Баслядинського за його проповідь підчас панахиди за душу Т. Шевченка.

До церкви в Мацошині коло Жовкви вломилися злодії й розбивши зелізну касу забрали готівку в сумі 450 зл.

Жіноча анкета в справі гігієнічного життя української жінки відбулася в Городенці в салі „Народного Дому". Реферат на тему „Гігієна і здоровля жінки" виголосила п. Зайшла. Саля Нар. Дому була набита жіноцтвом, що вказує на зростаюче заінтересування жіноцтва справами гігієни.

Районову молочарню урухомлено недавно в Теребовлі.

Італійський страйк вибух в копальнях соли в Величці. В підземеллі перебуває около 500 гірників, котрі зоповіли, що так довго не вийдуть на поверхню, доки не узгляднять їх домагань.

Овочеві щепи та кущі: яблуні, груші, сливи, черешні, вишні, бросквині, морелі, виноград, порічки, аґрест, малини, здорові, ґарантовані сорти, по дуже низьких цінах зараз замовляйте в найбільшій українській фірмі А. ТЕРПИЛЯК в Залукві п. Галич. (p. Halicz). Цінники та оферти висилаємо на бажання. 29-1—6

Новий статут Української Академії Наук, узгіднений зі статутом всесоюзної Академії, затвердила рада народних комісарів УРСР. В звязку з тим змінено назву академії на Академія Наук УРСР.

Концерт старої й нової пісні відбувся в берлінській „Зінгакадемії" заходом і силами німецького „Співацького ансаблю". В концерті виступав як соліст Українець Е. Цимбалістий.

Сильний землетрус дався відчути в ріжних місцевостях Віртемберґії. В декотрих домах поспадали образи зі стін, декуди зарисувалися навіть мури домів. Населення опустило помешкання та перебуло кілька годин під голим небом.

40-денну жалобу з приводу смерти Венізельоса проголосила грецька ліберальна партія.

Виграні Державної Клясової Лотерії: 50.000 зл. на ч. 127017, 20.000 зл. на ч. 144924, 10.000 зл. на ч. 83788, 140683, 165980, 192562, 5.000 зл. на чч.: 99940, 103121, 103590, 122100, 2.000 зл. на чч.: 1034, 110572, 500 зл. на чч.: 1902, 121255, 123310, 125524, 400 зл. на чч.: 58658, 168019.

ЕКОНОМІЧНІ ВІСТИ

Зїзд представників молочарських кооператив відбувся у Львові. В нім взяло участь 51 делеґатів районових молочарень. Були і представники РСУК, Центросоюзу та Сіль. Господаря. На зїзді обговорено стан нашої молочарської кооперації, плян праці на біжучий рік та акцію творення нових молочарень в осідках наших молочарень.

Позичку на сплату довгів державні урядовці можуть дістати тільки раз. Позичка не може перевисшати 1.000 зл. Коли та позичка призначена на оплати в академічних школах за власну науку або науку дітей, то такої позички не дістануть до рук урядовці, але гроші перешлеться безпосередно до школи.

Українбанк „Віра" в Перемишлі мав 27. I. 1936 власного майна 107.735·06 зл., чужого майна 450.427·58 зл. „Віра" посідає дві камяниці вартости ок. 220.000 зл. Діловий рік 1935 закінчила „Віра" білянсовим зиском 2.402·15 зл. До району праці „Віри" належить 19 райфайзенок з 2.129 членів. Всі ті райфайзенки замкнули свої білянси за 1935 р. надвишками на загальну суму 2.822·39 зл.

В Тернополі або тернопільськім повіті має повстати цукроварня. Вже зорґанізувалася цукроварська спілка з капіталом 10.000 зл., на котрий зложилися: Львівська Рільнича Палата 4 000, „Сільський Господар" 2.000, „Малопольске Т-во Рольніче" 2.000 і „Звйонзек Зємян" 2.000. Цукроварня причиниться до зменшення безробіття в Тернопільщині.

В Підгайцях відбудеться в квітні с. р. Повітовий Український Ярмарок. Дохід призначений на викінчення Народного Дому в Підгайцях.

Районова Молочарня в Вікні має 9 станиць з 810 членами. В 1935 р. випродуковано 18.833 кґ. масла. Денно переробляно пересічно 1.200 л. молока. Торги молочарні в м. році виносили 46 000 зл. В район виплачено 34.000 зл. Білянс замкнено зиском 1.384 зл.

Годівельно-ветеринарний курс відбувся в Обертині. Скінчило його 65 учасників.

Фабрику овочевих перетворів починають будувати в Городку на Волині. Околиці Городка відомі з великих садів.

Що управляти. Польща спровадила м. р. ззаграниці: помідорів за 238.000 зл., часнику за 75.000, огірків за 53.000, цибулі за 44.000, капусти за 25.000, каляфіорів за 17.000, лісових та волоських оріхів за 702.000, лікарського зілля за 488.000 зл. Все те повинні достарчити наші господарі.

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення Редакція не відповідає.

КІНА

АПОЛЛЬО: Чорні рожі.
КОПЕРНИК: Пеші.
МАРУСЕНЬКА: Шір-Гашірім.
МІРАЖ: Ясновидець.
МУЗА: Епізод.
ПАКС: Мальована заслона.

Іспитований дяк, вправний дириґент хорів, самітний, глядить місця. Ласкаві зголошення: Йосиф Штокало в Кривім, п. Козова. 34—1—2

В Адміністрації „Нової Зорі"

можна дістати отсі видання

Бібліотеки Укр. Катол. Орґанізації:

Ціни в зл. (В місяці березні знижені до половини):

Ч. 1.	Основи соціольоґії	3.—
Ч. 3.	Спіритизм	2.—
Ч. 4.	Життя св. Кирила і Методія	0.80
Ч. 5.	Я. Л. Секти й сектанти	0.60
Ч. 6.	С. Томашівський: Петро, перший уніятський митроп. України-Руси	1.50
Ч. 7.	Греко-катол. Церква (історія)	0.95
Ч. 8.	Д-р О. Назарук: Преса	3.—
Ч. 9.	Борці за Церкву. Ч. I. Св. Павло	2.—
Ч. 11.	Д-р О. Назарук: Вчасна весна в північній Альберті	0.50
Ч. 12.	о. Т. Галущинський: Найвищий Пастирський Уряд в Хр. Церкві	0.60
Ч. 13.	Зброя до оборони і наступу. Начерк проповіди про пресу (добров. даток)	
Ч. 14.	о. Т. Галущинський: Царство сатани наступає на нас	0.80
Ч. 15.	Борці за Церкву. Ч. II.	2.—
Ч. 16.	Християнське виховання молоді (провідні думки Енцикліки)	0.40
Ч. 17.	Еп. Гр. Хомишин: Пастирський Лист про політичне положення	0.40
Ч. 18.	О. Назарук: Галицька делеґація в Ризі 1920 р.	1.80
Ч. 19.	Борис Колодій: Галицька Соціялістична Радянська Республика	0.50
Ч. 20.	о. Т. Галущинський: Недільний Дзвін	2.—
Ч. 21.	А. Кругельський: Тилявська Схизма на Лемківщині	1.—
Ч. 22.	о. М. Карівець, ЧСВВ: Три Синодальні Архієреї	0.25
Ч. 23.	Еп. Гр. Хомишин: Про грозу духової руїни (Пастирський Лист)	0.40
Ч. 24.	А. Ч. Українська молодь Христові	0.60
Ч. 25.	о. В. Породко, Ч. Пресв. Із6.: Хто такий був Лютер?	0.30
Ч. 26.	Осип Назарук: На спокійнім океані	0.40
Ч. 27.	„ „ Жінка і суспільність	0.50
Ч. 28.	„ „ Жіноча справа	0.40
Ч. 29.	В. Маковський: „Андрей" на засланні	0.80
Ч. 30.	А. Ч.: Террор в минувшині	0.40
Ч. 31.	Еп. Гр. Хомишин: Українська Проблєма	1.50
Ч. 32.	Осип Назарук: Вибір звання	0.40
Ч. 33.	о. Б. Кренціцкий: Моя розмова з дослідн. св. Письма	0.40
Ч. 34.	А. Ч.: I-ий Зїзд Молоді	0.40
Ч. 35.	о. С. Вапрович: Про Аргентину	0.40
Ч. 36.	Еп. Гр. Хомишин: Справа целібату	0.40

ІНШІ ВИДАННЯ:

Д-р О. Назарук: Гр.-катол. Церква і укр. ліберальна інтеліґенція	3.00
о. Д-р Т. Галущинський: Думка і наука Церкви в питанню літург. мови	0.20
Д-р С. Томашівський: Десять літ українського питання в Польщі	1.50
Д-р С. Томашівський: Наша чільна партія у власнім зеркалі. Критичні замітки	1.00
Д-р С. Томашівський: Про ідеї, героїв і політику	2.00
О. Назарук: Роксоляна (повість)	12.00
О. Н.: Ідеольоґічні основи Укр. Катол. Нар. Партії	0.50
Проф. Л. Коплер: Релігія і політика	1.80
С. Томашівський, історик, політик, публіцист	1.06
А. Ч.: На калиновім мості (Листи до молоді)	0.80
Д-р Осип Назарук: Католицький журналіст обвинуваченний за державну зраду	1.30
Станіслав Лось: За конструктивну політику на Червоній Руси	1.00
Гадяцький Договір	0.50
Осип Назарук: Націоналізм Донцова	0.60
Осип Назарук: Венеція	3.—

НАСІННЯ

ГОРОДОВИННІ КВІТОВІ І ГОСПОДАРСЬКІ

З першорядних краєвих і закордонних плянтацій, найвища сила кільчення, поручає

СКЛАД НАСІННЯ

Едмунд РІДЛЬ

Львів, Рутовського 3

Подрібні цінники висилаємо на бажання.

ЦІНИ ОГОЛОШЕНЬ

Ціни розуміються за одношпальтовий рядок (ширини 70 мм.) о висоті 1 мм. Висота шпальти 370 мм. За оголошення (кромі дрібних) в застереженому місци дочислюється 20% Дрібні оголошення поміщуються по вплаченні належитости готівкою або почтовими значками.

Шпальтові оголошення

В рубриці: „Оголошення"	30 сот.
В тексті і в новинках	50 „
На першій сторінці	60 „

Дрібні оголошення по 8 сот. за слово. Перше слово і товстий друк числиться подвійно. Найменше оголошення (9 слів) 80 сот.

Сторінкові оголошення

На останній сторінці: 1/2 стор. 180·— зол., 1/4 стор. 90·— зол., 1/8 стор. 45·— зол., 1/16 стор. 25·— зол. В редакційному тексті: 1/2 стор. 280·— зол., 1/4 стор. 140·— зол., 1/8 стор. 70·— зол., 1/16 стор 35·— зол.

При кількаразовім анонсуванні даємо значну знижку

Видає й редагує Комітет У. К. О. — З друкарні „Графія" Львів, Тиха 5 Тел. 2-83. — Відповідальний редактор Панталеймон Хитра.

Porto opłacone ryczałtem.

Рік XI. Львів, неділя, 29 березня 1936. Ч. 24 (923)

НОВА ЗОРЯ

Виходить 2 рази тижнево: в четвер на 8 ст. під неділю на 8 ст.

АДРЕСА: Нова Зоря, Львів, ул. Ґродзіцких ч. 2.І. п. - Тел. 105-72.

Передплата в краю: чверть-річно 6 зол., місячно 2 зол., Закордон. чверть-річно 9 золотих

Ціна числа 20 с.

Конто П.Ш. Львів 505.796

Америка під водою

Вашінґтон відтятий від світа.

Вода в ріці Потомак дальше підноситься і столиці Америки та рядови менших міст загрожує велика небезпека. Вашінґтон відтятий від зовнішного світа. Всі мости на полудневий схід від Вашінґтону, на просторі 200 кільометрів, знесені водою або зрушені. Зеліничих получень зі столицею нема. Довкруги всего Вашінґтону в день і в ночі йде напружена боротьба, щоб охоронити місто від розбурханого Потомака. До підмоги війську дано многі тисячі безробітних. При світлі рефлекторів будують величезні греблі й гати. Рівень Потомака коло Вашінґтону 6 метрів висший від звичайного. Вода жене зі скорістю 40 кільометрів на годину. Матрози винесли вже всі таємні документи з морського міністерства. Скінчено також евакуацію писем з палати державних архівів. У всіх міністерствах припинено заняття, бо вразі виливу службовикам не вдалосяб вернутися до дому. Коли Потомак розірве греблі, то під водою знайдеться електрична централя і столиця Америки потоне в пітьмі. На той випадок на дахах домів уставлено вже богато военних рефлекторів і в численних домах на горішних поверхах уміщують самостійні електричні стації. В Вашінґтоні цілком залитий славний на весь світ ботанічний город Смітоніянського Інституту. Затоплені аеродроми військовий і цивільний. Літаки й цінне майно вдалося ще вивезти до м. Балтіморе.

Повінь викликала голод.

Тому що в многих місцях Америки знесені мости на зелізних дорогах і затоплені мости на всіх гостинцях, то всюди настає голод. Ціни на харчі сильно ростуть. У многих місцях кільограм хліба коштує вже 6—7 франків. (Вісті сі наспіли через Париж). В Пітсбурзі в ресторанах найдешевша їда (шматок шинки або консервованого мяса) коштує вже 20—25 фр. За чарку віскі (горівки) беруть 15 фр.

Пітьма і пошести.

Дуже дошкульно відчувається брак світла. В численних містах вода затопила електричні стації й царить цілковита пітьма. Свічки продають там не дешевше як 10—15 фр. за штуку. — Ширяться пошести, від котрих особливо сильно терплять в ріжних містах Пенсилвенії. До кору долучився тиф. В Менчестері погинули звірята в однім з ліпших зоольоґічних городів — поверх 200 цінних оказів. У відділі хижаків вратувалися лиш один медвідь і два леопарди.

Одно місто цілком знесене водою.

В долині Коннектикат, від Спрінґфилда до Лоян Айленду, і в численних місцевостях Массачусетсу, в більшості міст рівень води на вулицях доходить до 8—10 метрів! Місто Гартфорд, між Ню-Йорком і Бостоном, знесла майже зовсім филя висока на 12 метрів, котра повстала по зірванні сусідної греблі. Розбурхана струя пронеслася всім містом й затопила три величезні нафтові збірники, обняті вогнем. 30 тисяч осіб остало без даху. Матеріяльні шкоди дуже великі.

Що роблять люди під впливом голоду.

Американські телеґрами повні описів дуже драматичних і незвичайних випадків. В Пітсбурґу товпа з 300 осіб, головно студентів і учеників, напала несподівано на поїзд, котрий вивозив гниючі й зіпсуті овочі з міських складів. Все, що було в возах, рознесено по домах. Люди, голодуючи вже від кількох днів, позїдали гнилі продукти, навіть сирі. Повстала надзвичайна спекуляція. Спритні люди заробляють на вулицях сотки й тисячі процентів на всім, чого не достає населенню. Крадені свічки, нафту, хліб, білля і т. п. продається зпід поли з хижацькою лихвою.

Пливе на канапі, веслує віником.

В Гартфорді мешканці пересуваються лише лодками. Один з мешканців їздив головними вулицями міста — на канапі а веслував віником...

Уродини під голим небом серед води.

В м. Латробі, на даху затопленого дому, вродилися два хлопчики-близнюки. Акушерка заходилася коло них під голим небом, привязавшись на всякий случай до комина.

Радієва стація на дарабі і три греблі.

В Бріджпорті, у стейті Огайо, міська телефонічна компанія уладила радієву стацію на дарабі. 14 телефоністок, котрі остали на становищі, мусіли користуватися струмом автомобілевих акумуляторів. У стейті Мейн прорвалися три великі греблі на ріках Кеннедек і Себастикак. Разом з водою поплили величезні бальки й десятки тисяч колод, унесені зі складів одної з найбільших в Злучених Державах паперових фабрик. Те дерево спихає на своїм шляху все, що стрічає.

20.000 утікачів в одній Віргінії.

В Квінлінгу, у Східній Віргінії, 20.000 утікачів знайшло захист у школах, церквах і домах. Вони принесли з собою епідемію тифа. Ті люди спаслися з затоплених місцевостей, не вспівши захопити з собою нічого.

Подібний жах і в Канаді.

Вслід за повінь в Злуч. Державах подібне нещастя зачинається і в Канаді. Воно загрожує особливо східним і північним околицям Монтреалю й рядови міст провінції Квібек. Там вже зачалась евакуація населення при помочі всіх плаваючих середників не виключаючи примітивних дараб. Коло Фредеріктавну крига зірвала міст державної зелізниці, що лучив береги ріки Св. Йоана (Джона), довгий майже на кільометер. Будинок місцевого Брунсвіцького парляменту у Фредеріктавні окружений зі всіх сторін водою. Посли і службовики канцелярії їздять улицями міста моторовими лодками. (Найновіші вісти про повінь гл. на ст. 2 сего числа).

Трудися і щади, а не зазнаєш біди! каже українська приказка, тому складай свої ощадности в **КООПЕРТИВНОМУ БАНКУ „ДНІСТЕР"**

ЛЬВІВ, УЛИЦЯ РУСЬКА Ч. 20, де крім звичайних відсотків зможеш одержати ще й премію за ощадність у висоті 25—100 зол.

ОЖИЛИ ОПРИШКИ

Неймовірні річи діються на Гуцульщині.

З віродостойних жерел одержала редакція „Нової Зорі" інформації, з котрих можна зложити ось який образ того, що тепер діється в найкрасшій частині нашого краю:

На Гуцульщині діються страшні річи. Від якогось часу в селах Яворів, Брустури, Жабе і ще в кількох сусідних селах утворилася шайка опришків. Вона складається з молодих 20—30-літних мущин, легкодушних, здеморалізованих, на все рішених, нікого не признаючих і всіх і вся терроризуючих. Напади, рабунки, вимушення, убийства—на деннім порядку. Спочатку все те діялося спорадично, тепер стало системою. Все те уходить опришкам безкарно. Фактів такого опришківства безліч. Одначе люди вже так стерроризовані тою боївкою, що бояться оповідати все, що знають. Колиж і оповідають, то оглядаються на всі сторони, щоб хто не підслухав і не доніс опришкам. Також державна поліція знає богато фактів з бандитської діяльности тої шайки. Вона бореться зі злом. Одначе мається враження, неначе й вона непевна або що має за слабе підпертя у висших властей. Впрочім банда опришків так ховає кінці своїх справок, що трудно вишукати їх. Коли часом поліція приловить членів банди і припровадить їх до суду, то суд не маючи достаточних доказів, скорше випускає їх, ніж вони там прийшли. Наслідки того всего такі, що поліція знеохочується а опришки кплять собі з поліції та ще й хваляться: „Нам держава не година нічого зробити, а ви (до людей) хочете нас вчити?!"

Ось кілька фактів, що ілюструють страшну „роботу" тої шайки новочасних опришків:

Та шайка має мабуть свій осідок в с. Річці, бо в тім селі жиє її „командант" Михайло Пітиляк син Николая, званий також „Юрцак". Шайка бушує на терені периферій с. Річки, Яворова, Брустур і Криворівні. Опришки мають в тих селах своїх симпатиків, котрі їх скривають, їм помагають та про все їх інформують.

Коли є якийсь спір між сусідами, чи в родині, тоді одна зі спірних сторін йде до провідника шайки та платить йому умовлену квоту 30, 40, 50 або й більше злотих. Деколи дають навіть 200 зл. Се здається залежить від важности справи і від злоби сторони, котра хоче „датися взнаки" свому противникови. Провідник опришків одержавши гроші добирає собі кілька узброених товаришів і разом з ними „йде робити справу" на місци. Обжалована сторона побачивши в своїй хаті таку „комісію", узброену в револьвери, ножі і т. зв. сталенки (сокирки зі сталі

на взір топірців), відразу уступає і мусить ще доплатити опришкам за „справу" 60 до 100 зл. Для пояснення треба дедати, що опришки називають вістря сталенки „sędzia". обух сталенки се „адукат", а держак або топорище „наш писар". Ту сталенку бандити носять без ніякої заборони властей, хоч нею можна легко відрубати голову. Отже та сталенка се „sędzia", „адукат" і „писар", що все „рішають всякі справи".

Коли хтось винен комусь гроші і не хоче віддати, тоді віритель йде до провідника банди або до одного з її членів і заявляє, що відступає їм ті гроші, тільки щоб собі їх стягнули з довжника. Довжник побачивши таку прекрасну „комісію" з сокирками, зпід землі добуває грошей і віддає.

Часто трафляється, що котрийнебудь з бандитів приходить до першого лучшого господаря і домагається якоїсь квоти грошей. Господар дає, щоб позбутися такого типа з обістя, бо що має робити?

Та опришки не вдоволяються тільки грішми. Буває, що провідник шайки хоче забрати собі чужу жінку (недавно стався такий факт в однім з вичислених вище сіл), бо своя йому вже не люба і він з нею не хоче жити. Тоді такий бандит йде до господаря, грозить йому зброєю, законний муж утікає а бандит забирає чужу жінку до себе. Недавно один муж вніс скаргу до громадського уряду в м. Соколівці. Війт і два постерункові виїхали до Річки, до села покривдженого мужа, відібрали жінку від бандита і віддали законному мужеви. Муж мусів ще відвезти урядові особи назад до Соколівки. Коли він вертався до дому, то вже подорозі довідався, що опришок знов забрав його жінку. По якімсь часі грабівник чужої жінки згодився віддати мужеви жінку одначе зажадав „відшкодування"— грунту на два стоги сіна! Муж згодився, дав опришкови грунт і забрав свою жінку до дому. Грабівник зараз на другий день продав той грунт третому за 450 зл. Поліція донесла про справу до суду як про вимушення. Суд розглядав справу і звільнив бандита, бо стерроризований муж зграбованої жінки заявив в суді, що він відступив грунт добровільно... Подібних справ було в суді вже більше. Одначе селяни бояться підпалу або убийств і заявляють, що все діялося „добровільно" і не було ніякого вимушення. А бандити дальше бушують безкарно. Або таке: Товариш провідника заохочений добрим приміром свого зверхника забажав і собі чужої жінки, бо зі своєю свариться, побиває її і не хоче з нею жити. Отже 7 узброених розбишак з провідником йде до того чоловіка, котрому хочуть зграбувати жінку. І заявляють отверто мужеви, що прийшли його вбити та забрати жінку. Провідник шайки висилає того, для котрого мають зграбувати жінку, ще по осьмого товариша. Коли той відійшов, тоді каже провідник до мужа: „Іване, ми прийшли тебе вбити. Та я з тобою добрий, тому й вислав тамтого, щоб ти мав час утечи". Не надумуючись довго, муж дав ногам знати. Тимчасом вернувся заступник провідника з осьмим бандитом. Тоді всі разом урядили собі в домі господаря пиятику, відтак забрали жінку, річи з хати і худобу і все віднесли і відпровадили до дому грабівника. „Комісія" своє зробила та ще показала свою „благородність", бо дала господареві можність втечи з життям.

В послідних тижнях мясниць с. р. опришки роззухвалилися вже до неможливости. Коли в селах відбувалися весілля, хрестини чи інші „оказії", ті „товариші" гуртами по 7 до 10 осіб впадали вночі на таку оказію узброєні ножами, револьверами і сокирами, засідали за стіл, казали себе частувати й гостити, а потому гуляли. Запрошені гості втікали дверми і вікнами, користаючи з хвилі, коли опришки їли і пили. Господар ховався до комори і зариґльовував двері, щоб переждати лиху годину. Непрошені гості, не маючи з ким забавлятися ні воювати, рубали в хаті двері й вікна, нищили посуду, валили печі і т. д. Вкінці відходили „з тріюмфом". В с. Яворові на однім весіллю бандити стрінули опір, тому порубали сокирами 10 осіб.

Підчас таких нападів опришків діються „прекрасні" річи. Нпр. опришок витягає з похви величезний ніж і, вимахуючи ним на всі сторони, каже: „Я маю ще й другий ніж". Витягає другий ніж і всім грозить тими ножами. Потім такий тип сідає на лавці, розтягає ноги і кричить: „Молодиці, ходіть і цілуйте мене, бо як не схочете цілувати, то вас всіх поріжу." На таке предложення жінки в смертельнім страху розбігаються.

Таких історій тепер на Гуцульщині богато. І все те не видумки, а дійсні факти. Опришки отверто носять довгі ножі в похвах, як жовніри багнети. Деякі мають такі великі ножі як вуланські шаблі.

Два тижні тому поліція зробила облаву на весіллі в с. Яворові й увязнила 4 узброених опришків. Після їх відходу знайдено під лавкою 3 револьвери. Бандити вспіли скрити їх завчасу перед оком поліції. Стерроризовані люди бояться щонебудь сказати на бандитів. Не диво, бо за короткий час померло кілька побитих опришками людей з Яворова, Соколівки і Брустур. А богато побитих тепер бореться зі смертю. Крім того є безліч лекших побоїв, безліч крадежей, богато підпалів і тим подібних „подвигів". Продовж кількох днів сегорічних різдвяних свят в однім тільки селі Річці згоріло 12 стогів сіна. Кілька днів під ряд кождої ночі були по 2—3 пожари. Хтось пустив був вістку, що до села має прийти карна експедиція на опришків. Трохи притихло, та не надовго.

Бандити не шанують навіть дому Божого. Приходять під церкву і тут полагоджують свої порахунки з немилими господарями. Недавно два опришки з Річки й один з Яворова побили і порубали під церквою двох господарів. Бійки під церквами лучаються часто. В часі бійки буває, що опришки гонять за своїми противниками аж до самої церкви. Провідник опришків у Брустурах підчас храму бив по дорозі кого попало. А коли не було вже кого бити, то порубав сокиркою придорожний хрест. Недавно один опришок напав на пароха с. Яворова, коли той вертався від хорого. Одначе мужна постава о. пароха вратувала його від катастрофи.

Ще один з найновіших подвигів бандитської шайки. Провідник одної з груп опришків (вони вже діляться на відділи!), якийсь бандит з Жабя, „замовив" собі в Річці у кількох господарів гроші. Від одного 30 зл., від другого 50 зл., від третого 100 зл. і т. д. як до фантазії. Опришок загрозив, що „буде біда, як не дадуть". Господарі не мали грошей зараз, тому опришок заявив, що в неділю 1 марта с. р. зголоситься особисто по гроші. Господарі пошкробалися в голови, порадилися і річили, що „треба дати". В неділю раненько прийшов опришок до хати одного з господарів по гроші з іще одним своїм „товаришем". Зійшлися люди обтяжені даниною і прикликали собі 9 свідків. Опришки зачали воювати зі злости, що прийшли свідки. Та сим разом покривджені господарі разом зі свідками дали обом опришкам такого бобу, що одного, того з Жабя, ледви живого забрали до лічниці в Косові, а другий тяжко побитий лежить вдома.

Люди бояться приходити до церкви, особливо жінки, і просять священика, щоб не приїздив до церкви на богослуження, бо опришки засідаються і на нього. А се тому, бо він на проповіди і при всяких інших нагодах взиває парохіян і кревних бандитів, щоб впливали на них, щоб опришки опамяталися і не робили неслави Гуцулії.

Розуміється, що для людей, які не признають ніякого авторитету і кажуть, що й держава їм нічого не зробить, поучення не богато значать. Відчувається, що сидиться на вулкані.

Супроти сего світські власти повинні занятися зліквідуванням шайки бандитів поки не запізно. Бо з обсервації виходить, що банда опришків здобуває чимразбільше симпатиків. Дотепер не зроблено нічого в справі цілковитої ліквідації банди. Виходить, що або власти не мають добрих відомостей, що діється, або легковажать сю справу. А легковажити того не можна. Бо що буде, колч ціла Гуцульщина узброїться в ножі, револьвери й сокирки? В сих часах безробіття, великої охоти добре зїсти, випити і закурити, в часах большевицької агітації легковаження такої справи се гра з огнем.

Інтеліґенція в поезіях, оповіданнях, повістях і в мистецьких образах довго ідеалізувала опришківство в „особах" ріжних Довбушів, Кармелюків та Шугаїв. Тимчасом опришки все були опришками і виглядали так, як тут їх описано. Терпів від них найбільше простий сільський народ, бо до інших верств населення по містах і дворах опришки добиралися дуже рідко. Отже пора, щоб також інтеліґенція своїм моральним впливом звернулася проти опришків і опришківства, а бодай перестала ідеалізувати злочин!

Поможім хорим

Зближається Великдень. Се радісне свято для всіх, свято весни і віднови душ людських. Та щоб гідно і вповні весело провести це свято, мусимо подбати і за тих, що зложені тяжкою недугою, чи старечою немічю, у крайній нужді стрічатимуть Великдень. Їм належиться від нас поміч, щоб хоч на часочок забули про своє горе і важкий хрест, що Господь вложив на їх рамена. Нехай воскресна пісня відібеться радісним відгомоном у їх наболілих душах і скріпить їх на силах у дальших терпіннях. Тому „Укр. Комітет Хорим", що постійно опікується хорими так у шпиталях як і приватних домах, а має їх у своїй евіденції вже около 40 осіб, звертається з горячим проханням: Поможіть нам хоч найдрібнішими лептами, щоб ми могли своє завдання як слід сповнити. Комітет не має ніяких сталих фондів, ні підмог, спирається виключно на жертвенности милосердних одиниць, що стало місячними жертвами підпомагають працю Комітету. Та найбільші зусилля, найгарніші наміри мусять розбитися з браку фондів. Тому щераз апелюємо до милосердних сердець, в імя любови ближнього поможіть нам, а Господь сторицею Вам це надгородить.

Ласкаві жертви проситься слати під адресою: „Достава" Львів, ул. Руська ч. 20 для „Комітету допомоги хорим".

За Комітет:
А. Конрадова, голова. М. Біленька, секр.

Америка під водою

Як повінь розстроїла точні зелізниці.

В богатьох місцевостях поїзди ходять вже не після розкладу їзди, а як попаде, — залежно від стану дороги й мостів. Пасажирам часто приходиться робити величезні закрути.

Підприємчивий грабіжник.

В Пітсбурґу якийсь підприємчий грабіжник заплив на невеличкім човні через вікно до затопленого складу. Поліцай, що сидів на сусіднім даху, не міг йому нічого зробити. Зрештою, поліційне моторове судно дігнало потім грабіжника на головній міській площі.

Страшна гроза більшає.

З Ню Йорку депешують: Ріка Огайо прибуває дальше і заливає великанські простори. — Огайо се найобильніший у воду доплив Міссісіпі. Назву ту має доперва від м. Пітсбурґа, де повстає зі спливу двох інших рік, а саме: Аллиґени і Мононґагели. Довгота її 1556 км. Обсяг спливу 520.000 км. кв. Від 1929 р. та ріка сплавна від початку до кінця.

Найбільша ріка перед виступом з берегів.

З Ню Йорку депешують: Рівень води на ріці Міссісіпі підноситься страшенно. — Міссісіпі се назва надана ріці індіянським племенем Альґонкін і значить „Батько вод". Се найдовша ріка на земній кулі, має 6795 км. довготи (від початку Міссурі). Обсяг її спливу виносить 3.275.000 км. кв.

ОСИП НАЗАРУК

ҐОҐИ І МАҐОҐИ

СПРОБА АНАЛІЗИ СУЧАСНИХ УКРАЇНСЬКИХ ПАРТІЙ

ЗМІСТ: Дві характеристики УНДА. — Три характеристики радикальної партії. — Радикали в засадах не ріжняться від большевиків. — Характеристика „Нового Села". — Чому не зорганізувалася УСП? — Могутність і упадок соціялдемократії та причини його. — На підставі якої льоґіки большевики винищили соціялдемократів. — Про Дмитра Донцова і його боротьбу з російськими впливами. — Про Івана Тиктора і прикрий стан його преси. — Про Дмитра Паліева і Фронт Національної Єдности. — Як Паліїв колись поборював інших і як його поборюють тепер. — Одна думка одного молодого чоловіка, котру він стидався висказати. — Спомин з діточих літ. — Оповідання бабуні, котре помагає усвідомити собі і розвязати політичну суматоху сучасних партій і їх завязків. — Про дивні пригоди Александра або про те, коли мертва і вже вялена риба може ожити, видоровіти, вирватися з рук і скочити в воду. — Оповідання про Ґоґів і Маґоґів як есхатольоґічні прочуття. — Що заступить дотеперішні політичні партії або про наступ трох нових і рівночасно дуже старих сил. — Деякі ріжниці між ними.

Eine Zeit ist nie schlechter als die Menschen, die in ihr leben. (Час ніколи не в гіршій ніж люди, що в нім живуть). — Heinrich Hanselmann.

Хто перечитав уважно шість моїх попередних великих статтей, роздумав їх і порівнав з тим, що сам запримітив в нашім політичнім житті, той міг собі подумати так, як мені говорив про УНДО один з наших діячів:

„УНДО се спілка виключно для захоплювання в свої руки фінансових установ, почестей в товариствах і мандатів. Ідеольоґії УНДО не має і не хоче мати, бо ідеольоґію треба по перше творити, по друге боронити, а се вимагає великої праці. Тимчасом тим, що в УНДІ діляться доходами й гонорами з політики, вистарчить лайка на невигідних собі людей і взагалі уїдання та цькування, а се далеко лекше „творити" ніж ідеольоґію. Лекше тому, бо наша суспільність така дивна й так умово невироблена, що коли серед неї скаже хтось на другого найгірші річи, то ніхто ні словом не обізветься в оборону опікованого, хочби шкалювання було очевидно безпідставне. Та коли нападений скаже хочби тільки одно слово: „неправда!" — тоді майже всі кидаються на нього за те, що він мовляв „счиняє сварку". А коли він замість слова „неправда" скаже в обуренні „брехня!" — тоді гірка його година: бо майже всі вважають його вже руїнником. Боронитися в тій суспільности не вільно. Що така ментальність тої суспільности, доказує напр. рівно короткий як і смішний лист одного пана, напечатаний в 63 ч. „Діла" на стороні 6. Той лист звернений до ред. Паліева, котрий боронитьси тепер перед закидом зробленим йому в „Ділі", що спроневірив 10 доларів. Отже поки „Діло" розписувалося про той поганий закид, пости п. М. мовчав. Але як тільки Паліїв зачав боронитися, тоді п. М. в тій хвилі написав до нього лист, у котрім жаждав навіть — звороту грошей призначених на передплату орґанів Паліева й переслання тих грошей на іншу ціль, хоч показується, що то п. М. винен гроші, а не йому винні... Отсе психіка типового Українця і великої більшости української інтеліґенції. Це доказ один з богатьох, що наші люди не розуміють, що УНДО особливо в теперішній ситуації се найбільш неморальна політична установа, яку ми колинебудь мали, та що рішаючі в нім типи думають виключно категоріями особистого забезпечення і в тій ціли шкалюють на право й на ліво буцімто в оборону нації, а самі не давали й не дають тій нації нічого крім шкоди. Все те правда. Та що ти протиставиш тому УНДО-ви? Чи вказуєш суспільности якісь інші політичні сили, котрі моглиб побороти УНДО й виховати нарід на інших засадах?"

І хто так подумавби, той в запиті мавби слушність: бо навіть найслушніша критика не вистарчає, треба ще розглянути ті сили, котрі крім УНДА є в суспільности. І треба сказати, чи й котрі з них надаються або не надаються на евентуальне заняття того місця, яке займає УНДО.

Виходячи з тої точки погляду я розбираючи історію та суть УНДА й ундівства, весь час застановлявся також над змістом інших політичних сил в нашій суспільности, котрі моглиб заступити УНДО. Застановлявся сам і говорив про се з іншими людьми. Одначе коли з трудним завданням пояснити суть і значіння ундизму дав я собі сяк-так раду, сягнувши в історію й ідеольоґію найдивніших рухів Азії та в нашу минувшину, — то з розвязкою сеї трудної загадки, а саме де є ті політичні сили, котрі моглиб попровадити наш нарід на інакших засадах ніж „провадить" УНДО, — я не міг собі дати ради. Для зрозуміння ядра і насіння тих „інших сил" не міг я знайти ніякої аналоґії ніде і в нічім, ні між чужими ні між своїми. Вже шестий тиждень минав, як я працював над статтями про УНДО і весь час застановлявся над розвязкою тої другої загадки а бодай над вишуканням аналоґії для зрозуміння її, — та все надармо. Схему тих других сил мав я вже в голові зовсім виразно. Тих припускаємих політичних сил чи їх з а в я з к і в нарахував я (крім УНО, про котру говоритиму окремо) таксамо 6, як було тих 6 політичних ґруп, котрі злилися в безплодне УНДО. А саме:

1) Хлопські соціялісти звані колись радикалами, потому радикальними соціялістами.

2) Хлопські аґітатори несоціялісти з „Нового Села".

3) Робітничі соціялісти звані соціялдемократами, з котрих народилися закордоном большевики, що потому захопили не лише Росію і Велику Україну, але також богато наших живіших людей і з хлопських радикалів і з усяких інших радикалів і тут організували КПЗУ (Комуністичну Партію Західної України).

4) Дмитро Донцов як представник нашого „вольового" націоналізму з виразно поганським змістом (гл. його твір п. з. „Націоналізм"), що не перешкоджує йому видавати також життєписи католицьких діячів, приміром кардинала Мерсіе і кат. редактора й мислителя Ґерреса.

5) Іван Тиктор, представник нашого, що так скажу, практичного націоналізму, але більше практичного ніж націоналізму.

6) Дмитро Паліїв з його ФНЄ (Фронтом Національної Єдности), біля котрого ґуртуються люди зі всіх шістьох ґруп, які колись створили УНДО і крім того ще люди з двох таких струй, яких УНДО в собі бодай тепер не має а саме: б. виразні комуністи, що перейшли нелеґку комуністичну школу [1]), та виразні монархісти (ґетьманці), які не покинули ідеї монархізму.

Треба зоріентуватися в тім всім. Треба розібрати найглибшу суть кождого з тих осередків та здати собі справу з їх історії, їх сучасности і що найважніше з перспективи їх евентуальної будуччини у звязку з нашим тяжко забагненим ґрунтом. Прошу! Спробуйте се зробити самі, перервавши в сім місці читання отсеї статті. Маєте прекрасну політичну „вправу", щось якби умову „ґезецирку" з власної пильности.

Признаюся отверто, що я тої штуки довго втяти не міг. Та не могли того зробити і всі, з котрими я про те говорив, хоч слаба се потіха. Що за цікаві характеристики деяких вичислених висше осередків і поодиноких людей між ними давали мені деякі, часом дуже бистрі обсерватори нашого політичного життя! Нпр. один з них характеризував мені УНДО ось як:

„УНДО се не партія. Щоб зрозуміти УНДО, треба памятати, що між нами в Україні, Малороси й „тутейші". Отже УНДО се тутейші. Се збір людей, які власне до ніякої партії не належать, котрим ніколи навіть не снилося належати до якоїсь партії. Вони просто йдуть до виборів як надходить виборчий час. А що УНДО се асекураційне товариство кооператорів і згінників, отже як ті кооператори і згінники закричать: „Гей люди, ходіть сюди!" — то майже всі „тутейші" йдуть. Не має ідеольоґії УНДО, не мають і тутейші."

А другий обсерватор характеризував мені радикальну партію ось як:

„Щоби зрозуміти нашу радикальну партію, треба знати найважніші факти з її історії: Радикальна партія за поверх 40 літ свого життя ніколи не проявила ні нахилу ні змагання до захоплення влади у в с і м нашім народі на всій його території. Вона все була в опозиції до головної партії, а та опозиція була остра тільки на словах, бо на дні головна партія все пошукувала радикальну партію відступленням кількох мандатів. І радикальна партія радо ставала її підхвостям. Так було майже весь час в старім австрійськім парляменті, так було в галицькім соймі, так було в Українській Національній Раді й так було до недавна в польськім соймі і сенаті. В ідеольоґії радикалів і ундистів нема по суті найменшої ріжниці, бо одні і другі ліберали в справах віри, одні і другі націоналісти якраз остільки, оскільки й ундисти націоналісти: інакші вірорі, інакші в низах), одні і другі не церемонилисяб з приватною власністю, якби так мали силу, бо в програмі одних і других є клич, котрий він ще в Америці схарактеризували коротко: „Земля забездурно!" І тепер радикали ждуть лиш на те, щоб повстала якась партія, до котрої вони могліб стати в опозицію, бо видядая, що УНДО лежить на смертнім ложі."

На мое питання, де причина того, що радикальна партія за поверх 40 літ свого життя не виказала поважного змагання до захоплення влади в усім нашім народі, відповідь звучала:

„Minderwärtigkeitskompleks. Радикали весь час воювали проти духовенства, отже як не розуміють того, то відчувають, що духовенства мати за собою не можуть. Тут жерело і причина їх резиґнації з захоплення влади на всім доступнім їм просторі українських земель: бо духовенство як стан є всюди, а радикальні аґітатори не можуть всюди на стало оселитися. Ви слушно замітили, що радикали ніколи не проявили п о в а ж н о ґ о змагання до захоплення влади: бо раз проявили вони переходове змагання, а саме тоді, коли спробували посунути свій вплив на Волинь, де духовенство православне, ослаблене схизмою як стан під оглядом духовним і всяким іншим. Отже радикали відчули, що православне духовенство на Волині значно слабше від католицького духовенства в Галичині і спробували завоювати Волинь. В тій ціли до своєї назви „Радикальна Партія" додали ще слово „соціялістична". На тій підставі наступила фузія галицьких радикалів з волинськими есерами (соціялістами революціонерами). Але ціла та спроба була вже спізнена, бо слово соціялізм у розважніших елементів нашого народа вже й на Волині стратило свою фасцинуючу силу. А радикали по своїй суті все спиралися якраз на поважніший і богатший елемент між нашим селянством, хоч аґітували, що стоять „за бідним народом". Те що соціялізм з його ґаслами стратив фасцинуючу силу не лише в Галичині, але й на Волині серед поважнішої частини селянства, було причиною, що й волинські есери стали неактивні. Так збутвів головний стовп радикальної будівлі на Волині. Тепер радикали на Волині мають ще симпатії, але орґанізації вже не мають".[2])

„Отже що се за партія?" питаю.

Відповідь: „Не знаю".

Кождий уважний читач роздумавши повисшу аналізу радикальної партії і застановившись над нею в звязку з цілим комплексом інших політ. справ нашого народа, мусить признати, що та аналіза при всій своїй бистроті помічень вияснює тільки поодинокі риси характеристики тої партії і нашого політичного життя взагалі, але не влекшує, тільки ще утруднює зрозуміння того, що радикали в засадах не ріжняться від большевиків, тільки в тактиці: радикали противні диктатурі, бо вони демократи. Очевидно, що вони повинні потонути в большевизмі.

А як ви схарактеризуете ґрупу „Нового Села"? питаю двох моїх інших знакомих, котрі цікавляться політичним життям (з них один навіть активний політик, а другий тільки обсерватор)?

„Так", відповідають мої розмовники. „То ґазета для селян редаґована. Люди „шукають правди", а рідко де в українській пресі видно свобідну критику, бо УНДО (порозумівшися з концерном Тиктора — О. Н.) має в своїх руках велику більшість ґазет, — отже не дивота, що „Нове Село" розходиться між селянами. Раз тому що воно взагалі для них видаване, по друге тому що остро критикує, а по трете тому що називається „Село". Редаґує ту ґазету селянський син, котрий знає село й селян, інжинір Воробець. Він робить там 90% роботи".

„Чому на вашу думку при тій ґазеті не твориться клясова селянська партія?"

„Бо ті інтеліґенти, що там працюють, не мають потрібної на те клясової і політичної освіти. Вони від селянської кляси вже давно відстали, хоч і знають її. Так, вони без освіти. Боднарович відійшов від них вже по пару місяцях." А інший знакомий, котрому показую сю опінію, додає: „На мою думку причини невдачі сеї партії отсі: 1) Непідготованість нашого селянства до станової політичної орґанізації. 2)

[1]) Між ними є один з дуже визначних большевиків, п. Волинець. Се один з найздібніших людей ФНЄ. Шкода, що досі не оповістив споминів про свій внутрішний перелом.

[2]) З радикальної сторони інформують мене, що як де то власне на Волині радикали мають подекуди формально переведену орґанізацію. Опозицію до УНДА — радикали робили, бо меншість все робить опозицію більшости. До репрезентації всеї нації не змагали, бо годі на голові ходити. Атже така „Лейбур Партія" не скорше як у 1929 році дійшла до влади. В 1928 р. радикали пішли до виборів в острій боротьбі з УНДО-м і здобули 9 мандатів, УНДО 24.

Недостача розробленої ідеольогії клясового селянського руху в нас. 3) Недостача фондів. 4) Похибки основників. 5) Зовнішні перешкоди. Дві останні точки потребують пояснення. Річ в тім, що інж. Воробець не розробивши ідеольогії почав від демагогічних закликів до селян. На ті заклики злетілися на перший зїзд переважно б. сельроби. З тим елементом Воробець не знав що робити і здається більше „селянських зїздів" вже не скликав. Щодо зовнішних перешкод то вони в апаратах старших партій, котрі паралїжували в низах агітацію за УСП. До того всего „Н. Село" кокетує православіє."

Переповідаю сі розмови третому українському діячеві й питаю, що він на се. А той каже:

„Нове Село" має головний збут на Волині, коло 70%. (Инші перечать се. — О. Н.) Одначе його партія — вона називалася УСЕПЕ („Українська Селянська Партія") — щезла по дорозі. Причинилася до того й відома справа її основників. Воробець у своїй ґазеті оперує клясовим баґажом, більше радикальним ніж радикали. Пише приблизно так: „Ми хлопи! Пани нас їдять! Мусимо триматися разом!" Але чого саме триматися, не каже, бо не знає. Се ґазетне підприємство. Точно таксамо як Тикторове. Лише з тою ріжницею, що Тиктор для вдержання свого підприємства пустив в рух корову, а Воробець партію. Корова річ конкретніша ніж партія, отже з тої і ще з инших причин Тиктор вийшов ліпше ніж Воробець. Тиктор пішов на службу до УНДА, а через УНДО відомо куди. Тай Воробець пішовби, але його не потребують, бо мають Тиктора, котрого орґанів вистарчає. Отже як не вийшла з радикальної партії клясова партія, хоч через радикальну партію перейшло як її члени і працівники богато не злих голов української інтеліґенції за поверх останних 40 літ, — так не вийде клясова партія і з „Нового Села..."

Найтрагічніша у нас справа робітничого соціялізму, з котрого народилася соціял-демократія й відтак большевизм. Найтрагічніша тому, бо про той рух на нашім ґрунті вже навіть нема з ким поговорити (коли не рахувати тих кількох старих соціял-демократів, що доживають свого віку). З инших ніхто сегодня тою колишньою струєю вже не цікавиться у нас. А преціь кілько надій привязувало не лише робітництво до тої соціялістичної струї! З нею ще так недавно рахувалися наймогутніші монархи та найбільші нації й держави світа. А сегодня ніхто й уваги не звертає на ту колишню струю. І дорастаюча молодь вже навіть не знає, що соціял-демократія ще недавно виводила на вулиці незлічимі маси народа, ще недавно посідала в середущій Европі від Стокгольму аж до Італії включно могутні орґанізації, велику пресу, сильні видавництва й великі богацтва. Сегодня майже все те розвіялося як дим. Тільки денеде остали ще частини давного пишного одягу.[3]) І остало—велике здивування самих марксистів і тих зпоза них, що вміють оглядатися на пройдений шлях. Де корінь того здивування? А в тім, що могутна соціял-демократія вродила синка, котрий її саму як орґанізацію замордував і до ноги вигубив всіх соціял-демократів — як далеко сягнула його влада. Той синок соціял-демократії се большевизм. А виріс він на науці своєї мами, котра навіть не припускала, що її наука може мати в собі аж такі страшні наслідки, замкнені в зернятку, в її слові, ґазеті, брошурі. А саме соціял-демократія вчила колись, що нема прав одиниці, ні родини, ні ґрупи супроти спільноти (кляси, суспільности, держави). Тій своїй вимріяній спільноті соціял-демократія признавала необмежене право примусу над одиницями, право конфіскати чужого майна без відплати, право приневолювання одиниці до такої праці, яка потрібна тій вимріяній соціялістичній спільноті, і право безоглядного карання за непослух. То соціял-демократія розробила аж до подробиць т. зв. матеріялістичне розуміння історії, теорію про надвартість і накопичування капіталу в щораз меншій скількости рук як також теорію про т.зв. „клядрадач" (розвал), з котрого мовляв повстане новий і „прекрасний" соціялістичний устрій. На тій струї можемо обсервувати надзвичайно цікаву появу. А саме ту, що її найлучші теоретичні голови вже давно були покинули висше представлені висновки, засади і кличі, але в програмах соціял-демократії все те в повнім блеску красувалося аж до самого кінця, т. зн. аж до повного розтоптання соціял-демократії в Італії Муссолінім, в Німеччині Ґітлером, на Угорщині Ґортім, в Польщі Пілсудским і т. д. Се доказ, що раз пущена в рух фальшива доктрина вже не дасться вирвати з народних мас навіть тоді, коли сторожі й кормителі тої доктрини вже самі бачать і публично признають, що доктрина фальшива. Та „найліпше" з того всего було те, як вигодовані тою доктриною большевики захопивши владу в свої руки зачали серед тортур винищувати тихсамих соціял-демократів, до котрих вони самі належали. Немов на те, щоб сповнилося слово св. Письма: Тим будеш покараний, чим грішиш. І мовчки йшли на смерть ряди старих червоних мрійників в льохах червоної черезвичайки, в тюрмах, над котрими хлипали на вітрі червоні прапори... Мовчки тому, бо вбивали їх власні духові діти, вигодовані їх власною наукою, що спільнота (кляса, суспільність, держава) має право безоглядного примусу над одиницею. Тепер вони, большевики, захопивши владу або диктатуру над пролетаріятом, іменем того пролетаріяту виконували безоглядний примус також над тими, котрі той примус теоретично й „науково" узасаднили. Виконували прекрасно, як ліпше не можна.[4])

Отже сегодня говорити в нас про відродження соціял-демократії настільки, щоб вона могла захопити провід в суспільности, вже трудно. А по тих убийствах Галичан, які на Великій Україні переведено за большевизму, тут вже ніхто інакше не говорить про большевиків як про звичайних платних аґентів.

Доходимо до Дмитра Донцова, теоретичного представника т. зв. „вольового" націоналізму. Він від практичної політики стоїть здалека. І мимо того чи радше якраз длятого він мав аж донедавна великий вплив і на молодь і на формування націоналізму в націоналістичних партіях та орґанізаціях над землею й під землею. Донцов то ходячий доказ того, як недосконало зорґанізована людська суспільність: бо то він головна „усвідомляюча" причина і пружина того, що великі гекатомби наших дітей знайшлися як невинні жертви поганського націоналізму в тюрмах і на шибеницях, — а він сам ходить свобідно по Львові. І з точки погляду людської справедливости с л у ш н о. Бо щоб повстала якась чинність, все одно дозволена чи недозволена, хосенна чи шкідлива, на те замало думки. Треба ще фактичних обставин, в котрих ту думку можна перемінити в діло, і треба ще виконавців тої думки. Донцов дав тільки одну третину (а властиво частину підстави тій третині) чинностей, від котрих закрівавився наш край і нарід. Якби не дві інші третини, то робота Донцова нічого не викликалаб. Але морально — то головно він відповідальний і за психіку Целевича і за психіку Остапа Луцького і за психіку „Заграви" і за психіку всего нашого підземелля і за психіку УНДА в часі його найбільше божевільної політики. УНДО маючи в своїх руках рішаючий вплив в усіх краєвих установах і орґанізаціях, мало той голос також у Видавничій Спілці й довгі літа годилося на те, що Донцов був редактором найповажнішого українського журналу „Літературно-Науковий Вістник". Ще дотепер є навіть дуже визначні ундисти, котрі приписують Донцову великі заслуги. Якраз збираючи матеріял до сего трактату мав я розмову з одним таким визначним ундистом. А він сказав мені про Донцова ось що:

„Донцов має великі заслуги, котрі здобув собі у нас тим, що розбив німб російської літератури в очах наших інтеліґентів. Вже знаєте, до чого довела була російська література! Вихована на ній російська та з нею й великоукраїнська молодь по 20 літ „студіювала" на університетах і все життя дискутувала. Держава була в очах тої молоді якоюсь твердинею, яку за всяку ціну треба здобути, розсадити динамітом, знищити і т. д. Отже зломання впливу російської літератури на українську молодь се безперечна заслуга Донцова. Се рівнозначне зі скріпленням нервової системи української нації. З польської літератури й культури взагалі взяли ми тільки патос. Асиміляційного впливу вона на нас не мала. А російська мала — і викликувала в нас почуття меншевартности та якоїсь дивної розпуки. Перечитайте собі тепер уважно „Камінний Хрест" Стефаника і побачите, з якою страшною розпукою виїздить в чужину, до Канади, наш український селянин в очах українського письменника, котрий виховувався під впливом російської розпучливої й розкладової літератури.[5]) А в англосаського письменника Джека Лондона їзда в світ — сатисфакція. Російські інтеліґентні люди, до котрих треба рахувати не лише Наддніпрянців але також Галичан вихованих на російській літературі, се люди чужі своєму власному ґрунтови. Російська література має то до себе, що представляючи власну державу як ворога, тимсамим відчужує від власного ґрунту тих, що нею захоплюються. А що нею захоплювалися звичайно живіші люди, котрі не могли жити без духової поживи, отже погодивши собі свое, рвалися до чужого і жили найгіршими фусами та охлапами чужих літератур і культур. Так витворився мимий „западницький" тип людей російської культури, котрий сегодня страшно показує в Росії, як він розуміє культуру."

Такі думки про вислід праці Донцова в боротьбі з російською розкладовою культурою на українськім ґрунті чув я нераз, але сей мій розмовник висказав їх найвиразніше. Отже треба над тими думками застановитися. Між ними є і правдиві як нпр. те, що анґлосаський письменник (не тільки один Джек Лондон, але й Кервуд, старий Марк Твайн, Дікенс і цілий ряд інших) представляє з радістю і з гумором те, що Стефаник і цілий ряд інших українських письменників представляє з розпукою. Та се далеко не вина впливу російської культури й літератури на наших людей, а що найвисше частинний наслідок впливу одного типу російських письменників, такого як пр. Ґліб Успенский (про се я писав в „Н. Зорі" в часі ювилею Стефаника). Та в російській літературі не всі письменники хорі, хоч правдою є, що богато між ними хорих. Якби всі вони були хорі, то се бувби нехибний доказ, що весь орґанізм російського народу був хорий. Він був хорий, але не весь. Інакше бувби не опанував таких просторів і бувби не опанував нас. В часі коли Московщина опановувала Україну, ми по свідоцтву чужинців були далеко культурніші від Москалів. Отже коли Московщина опанувала культурнішу Україну, то се знак, що наш орґанізм був більше хорий ніж московський. В кождім народі є здорові чинники і нездорові. Нпр. з французької, німецької, анґлійської, чи італійської літератури можна набрати авторів таксамо хорих як російські. Хто має нахил до хорих письменників, той собі їх знайде навіть тоді, коли слова не буде знати по російськи і коли „з засади" буде уникати російських письменників. Стефаник напевно читав менше російських письменників ніж инших. Колиж у нього виїзд у світ рівнозначний з розпукою (зрештою подібно як у Франка), а в анґлосаського письменника — з сатисфакцією, то головна причина того в тім, що анґлосаські письменники (навіть ліберали) виростали в атмосфері св. Письма, котрим у всіх анґлосаських краях переняте публичне і приватне життя. Адже там молиться прилюдно навіть голова соціялістичної партії. Адже ніодна анґлосаська родина не уявляє собі виїзду в світ без св. Письма. То головно слово Боже викликало той настрій бадьорости й життездатности між англійськими поселенцями, навіть серед найтяжчих обставин.

Коли Донцов мав вплив на знівечення у нас німбу російської літератури, то ще треба добре надуматися, чи в тім більше пожитку, чи більше шкоди. Деж ті сучасні наші автори, котрі моглиб заспокоїти душевний голод? Чужих мов у нас вчиться дуже мало людей. Відколи не стало Австрії молодь не знає вже й німецької мови. А польське письменство впливає на наших людей справді небогато. До того від часу коли повстала польська держава в польськім письменстві не

[3]) Соціялдемократія, що виросла на марксизмі, має ще значні впливи в Скандинавії й Бельґії. Соціялістичний рух у Франції й Анґлії не виростав на марксизмі.

[4]) Головний блуд соц. дем. теорії треба ще підчеркнути. Він полягає на її людськім автаркізмі, котрого жерело в атеїзмі („Релиґія се опій для народа!"). Відси непризнавання, що людина сотворена на образ і подобу Бога, а відси вже тільки один крок до взаїмного винищування себе в ім'я інакшого р о з у м і н н я матеріяльних „інтересів людства", зґл. своїх.

[5]) А то тьи, небого, в далеку могилу везу.. Але сих слів уже ніхто не чув, бо від жіночого стола надбіг плач як вітер, що зломів остряк мечів повінь та всі голови мужиків на груди похилив. — Василь Стефаник. Твори, Львів, 1933, ст. 92.

появився ніодин талант, котрий своєю силою пригадавби передвоенних польських письменників. Отже коли зогидити нашій молоді ще й російську літературу „в чамбул”, тоді зірветься одинока нитка, яка нашу провідну верству може вязати з широким світом. І тоді затхнемося з такими „творцями” як Михайло Рудницький і йому подібні. Діло не в абсолютнім відкиданні російської літератури, бож се література одної з найбільших націй світа, в якій є і зло і добро. Неґувати літературу такої нації значилоб те саме, що неґувати літературу англійську, німецьку або французьку (— або й гірше, бо в російське письменство вложили ми безліч праці). Сеж очевидний нонсенс. Молодь треба вчити не відкидати літературу якогобудь народу, великого чи малого, старого чи молодого, — але розумно орієнтуватися в тім, що здорове а що хоре в літературі так чужій як і в своїй. А на се є тільки один спосіб і одно мірило: 10 заповідей Божих і наука католицької Церкви. Але сего мірила не видержує і богато хорих російських письменників і богато наших, між ними і Донцов як ідеольоґічний письменник. І тому він і ті, що на нім взоруються, не можуть бути також політичною надією нашого народу на будуче.

На мою думку знання російського письменства може стати у нас тим „серум”, котре дуже добре може бути ужите проти недуги національного москвофілства (бо політичне москвофілство не дасться побороти в ніякім словянськім народі, коли Росія відповідно поставиться до словянських народів, стаючи їх центром в боротьбі „за місце під сонцем”. Але се розуміється музика будуччини, котрої Росія може й не заграти — й розлетітися). А національне москвофілство мусимо поборювати за всяку ціну, бо інакше сконаємо як нарід. Отже треба тільки критично оцінювати російську літературу, а не зовсім „не знати її”.

Щодо большевизму то Донцов поборював його консеквентно. Тільки не знаю, на що він се робив: бо він по суті чоловік того самого покрою що правдиві большевики...

Про Тиктора як публичного діяча, а саме орґанізатора нашої преси, ще передвчасно писати. Я за мало його знаю в роботі. Одні з тих, що мали з ним діло, називають його дуже здібним, другі кажуть, що створення т. зв. пресового концерну Тиктора се навіть на одну четвертину не його діло, ні морально, ні матеріяльно та що він не дає розвиватися ні одному талантові. Та фактом є, що сегодня при нім є варстат праці для 30 і кількох людей. Отже се велике підприємство. Правда, Тиктор мав розумних дорадників, з котрими непотрібно розійшовся. Та всетаки він центр тої на наші відносини великої машини для витворювання публичної опінії й поширювання свідомости в широких масах. Ніде правди діти: ми крім релігійного „Місіонара” не мали досі ґазети, котра булаб печатана в кількадесять тисяч примірників. Перший Тиктор поставив таку ґазету в українській мові в нашій невеличкій Галичині. Не його вина, коли нпр. видана ним Історія України місцями просто жахлива збутвілими дурницями і пересипуванням старої січки. Але Тиктор не історик. Те саме можна сказати і про інші його видання, нпр. про його Українську Бібліотеку, в котрій є значний процент такого матеріялу, що аж жах збирає і до того так „аредаґованого”, що при тім жаху стає смішно. Здається, що й ту історію писав і ту бібліотеку переважно „редаґував” один і той сам тип, зломаний психічно, котрий розійшовся зі своєю жінкою, покинув свою катол. Церкву, перейшов на польську православну автокефалію й оженився вдруге тай тепер займається в орґанах Тиктора „моральним” поучуванням 40-мілионової нації. Сумне се та заразом трудно здержатися від усміху. Я нераз подивляв Ол. Моха, котрий має витревалість бабратися в сміттю, яке пустив в Українську Бібліотеку Тиктора оден із редактор. Я не вважаю Тиктора співвинним навіть тоді, коли дивлюся на неімовірні „пурцлі” деяких його співробітників у його пресових орґанах: бо докладно знаю жахливий рівень загалу української інтелігенції і знаю, що нелегка то річ знайти хоч сяктак ґрамотного і бодай напівможливого співробітника до української ґазети. Знаю безмежну пустку і зарозумілість значної скількости людців, котрі себе уважають редакторами й публіцистами та стають навіть „провідниками народа”, хоч їм у виробленій нації ледви чи далиб іншу працю в редакції як замітання редакційного льокалю. Знаю, що коли такий осібняк навіть навчиться робити якусь дрібницю менше кепсько ніж робить другий такий як він, то не покаже свому ближньому, як він се робить, хочби той його на колінах просив. В таких відносинах і серед таких людей провадити пресовий концерн і ріжні видавництва, — на те треба мати сильніші нерви і більше витревалости та сприту, ніж мав перший орґанізатор англійського концерну преси льорд Нортклїф, бо прецінь він не орґанізував свого концерну на такім багні як у нас („Пурана пітьми”!...). Та мимо всего трудно не зауважати, що Тиктор вже зачинає тонути в багні, але ще ґіршого сорта, ніж я висше представив. Маю на думці його під кождим оглядом шкідливу спілку з УНДО-м, в котрій орґани Тиктора стають ще ґірші ніж орґани УНДО-я.

Та спілка шкідлива для української нації, бо коли вона довше потреває, то пресовий концерн Тиктора разом з пресовими орґанами УНДА задусять у нас всяку свобідну критику і знесилять вже до самого краю публичну опінію навіть в найскромнішім того слова значінні. Та спілка шкідлива для держави, на території котрої недавно Боже Провидіння в ласці своїй продовжило животіння частині українського народу: бо коли затхнеться всяка свобідна думка, давлена спілкою тих двох концернів, тоді частина української нації розселена на третині території Польщі буде хора — і заразить решту мешканців тої держави та ослабить опір обидвох її народів проти Сходу. Та спілка шкідлива для самого концерну Тиктора і для нього особисто: бо навіть серед найтупішої суспільности нарешті зміркують, кому властиво пішов служити Тиктор зі своїми пресовими орґанами. Зміркують, що се вже ні національна преса, ні навіть розумно ведена особиста: бо нехай хто подасть кілька ідеольоґічних чи практичних аргументів за тим, чому Тиктор пішов на таку службу. Словом — по тім, куди сегодня докотився пресовий концерн Тиктора, можна вже сказати, що ніяким завязком ніякої політичної сили він не стане поки буде такий як є і там, де є.

Вкінці доходимо до аналізи ФНЄ (Фронту Національної Єдности) під проводом Д. Паліева. Се найтвердший оріх. В сім твориві найтяжше зорієнтуватися, що се властиво таке. Найбільше правдоподібним здається мені, що коли ФНЄ вдержиться, то ми католики будемо мати з ним ще тяжшу боротьбу ніж маємо з ліберальним УНДОМ-м. ФНЄ може вдержатися, а то тому бо УНДО дійшло під новим проводом дійсно до крайних меж глупоти. Хто не вірить, нехай перегляне пресу останніх місяців. Тоді сам переконається, як один провідник УНДА, Мудрий, непотрібно спровокував боротьбу з нами своїм виступом в „Неділі“ з 5 січня 1936, а другий провідник УНДА, Целевич таксамо непотрібно спровокував дійсно небувалу в нас до сеї пори боротьбу з Паліевом (закидуючи йому, що він „вкрав пятку” і що в 1923 р. виїздив з краю на Схід для практичної реалізації своєї східної орієнтації, себто ні менше ні більше тільки закинув Паліеву прилюдно злочин державної зради супроти Польщі, хоч час задавнення ще не минув, що Целевич як правник обовязаний знати, коли береться робити такі карні закиди)[6]). Отже

[6]) Правдою є, що за редакції Паліева в „Н. Часі“ вже печаталося про се в часі самбірського процесу, — але інша річ писати про се для оборони, а інша писати для нападу. Тут якраз можна сказати: Si duo faciunt idem, non est idem.

ФАБРИКА СВІЧОК „КЕРОС“ ЛЬВІВ 15. вл. П. ДУРБАК сини

річ ясна, що при такім проводі УНДА ФНЄ може вдержатися і навіть побідити УНДО на цілій території, як тільки перетримає якийсь час. Та в якій формі може вдержатися ФНЄ? І який зміст може він мати?

1) ФНЄ може остати такий як є, т. зн. зложений з ґруп ріжного фасону, авторитету і змісту. Се теоретично і практично можлива річ. Бо в однім національнім фронті можуть якийсь час стояти навіть ворожі собі ґрупи (як се скінчиться, се вже інше питання). Що се можливе, доказує довголітна історія „дружної кооперації” між католицьким центром і соціяльдемократією в Німеччині, що розуміється скінчилося тим, що Ґітлер розбив одну і другу партію та сконфіскував соціяльдемократії все, що мала, а Центрови майже все, що мав. Що один фронт навіть ворожих собі ґруп можливий, свідчить тепер існуючий в ріжних краях Европи т. зв. „народний фронт“, зорґанізований під опікою III Інтернаціоналу. В ріжних краях ріжні політичні ґрупи належать до того народного фронту від комуністів почавши на ледви прирумянених ліберадах скінчивши. Є в тім „народнім фронті” і люди з таких політичних ґруп, яких большевики у себе вдома вимордовують буквально до ноги.

2) ФНЄ може перейти еволюцію (розвиток). В якім напрямі? Або в такім, який має одна з його виразніших ґруп, або в зовсім несподіваним, який може виринути в Німеччині, Франції, Ірляндії, Америці і т. д. й може сподобатися двом-тром здібнішим людям в ФНЄ — тай вони той напрям перепруть. Або може появитися якийсь слабше або сильніше сцементований конґльомерат вже істнуючих в нім ідей, або ще неістнуючих з частиною тих, що вже істнують. Сегодня ще нічого не можна сказати, бо ФНЄ еволюціонує. З одної сторони пропаґується в нім позитивні ідеї Липинського з часів його повного здоровля, з другої сторони голоситься в тім фронті також крайно шкідливе для нації гасло „Україна понад все” (котре я розібрав з католицького становища в моїй статті п. з. „Рибалка Панас Круть”) або й такі „золоті думки” як синдикаліста Сореля: „Аристотель створив мораль споживачів. Ту саму мораль проповідують сьогодні католицькі теольоґи... Це мораль слабих...” Може ся „золота думка” попала в „Перемогу” припадково без ніякої замітки редакції. Та годі, вона попала. Отже виходить, що редакція „Перемоги” думає немовби можна було оперувати як афоризмами думками такого дивного письменника, який стояв дуже близько большевизму і був також одним з батьків фашизму і теоретиків терроризму. Липинський вибирав думки Сореля для характеристики деяких струй сучасної доби, а не для пропаґування їх в формі афоризмів. Словом, про лінію і напрям ідеольоґічного розвитку ФНЄ ще нічого не можна сказати.

3) Таксамо боряться в нім і під оглядом орґанізаційним дві противні собі засади: фашистівська і демократична. В низах тої орґанізації нема вибору провідників, бо їх іменують „згори”, значить засада недемократична (на мою думку в сій справі розумна). Перший провід також не повстав з виборів, значить засада вождівська. Сеї засади не можна кваліфікувати ні як нерозумну ні як розумну, бо вона природна. Вождь появляється сам. Він стає вождом навіть тоді, колиб його іменовано замітачем у льокалю, де збираються мнимі провідники. Та в дійсности ФНЄ противний вождівській системі, бо признає конґрес, котрий має право вибирати найвисший провід: се засада демократична. При такім конґльомераті противних собі засад орґанізація розвиватися не може. Від такого конґльомерату вже менше кепська

навіть хаотично-демократична засада ундівська, бо вона „в однім стилю". Отже коли в ФНЄ побідить одна з його організаційних засад і коли УНДО не здобудеться на те, щоб замінити Мудрого й Целевича розумнішими людьми, тоді побіда ФНЄ правдоподібна. А в нім найбільше правдоподібна побіда крайного націоналізму, далеко яскравішого ніж в УНДІ. Значить: в разі коли ФНЄ вдержиться, очікує нас правдоподібно боротьба ще остріша ніж з УНДО-м.

Та се одна річ, а безприміpна нагінка, яку перевів на Паліева весь многоголовий апарат УНДА та оба його пресові концерни разом з такими „щасливими" нападами „з боку" як представлений на початку прекрасний виступ пана М. — се друга річ. Ми з Паліевом не тільки сподіємося боротьби, але й вели вже завязту боротьбу[1]). Та се не увільняе нас, католицьку пресу, від обовязку представити боротьбу між УНДО-м і Паліевом безсторонно. Ось факти:

1) З ундівської сторони публично роблять Паліеву два закиди: а) що він спроневірив 10 долярів з публичного фонду в висоті 200 долярів, даного йому б. головою УНДА Д. Левицьким на купно уділу в „Новім Часі"; б) що Паліїв допустився головної зради супроти польської держави в той спосіб, що їздив до большевиків в Харкові реалізувати свої східні симпатії.

2) Нема сумніву, що з ундівської сторони була повна свідомість, що значать ті два закиди, бо підносив їх старий юрист (правник) Целевич, котрий сам особисто мав карні справи.

3) Вже на перший погляд видно велику злобу в тих закидах. Не треба навіть правника, але кождий досвідчений чоловік, котрий мав діло з переговорами і контрактами тай ще до того „від імени публичних установ", знае, кілько часу, труду, біганини, заходів і коштів треба на те, щоб довести таку умову до кінця. Навіть у далеко лекших справах, ніж довести до пресового контракту, є якісь кошти. І навіть в найлекших справах назвалиб люди в кождій країні світа такого, що відмовлявби належности коштів, іменем одного звіряти (але не крілика). Паліїв в тім часі, коли переводив ту справу, не мешкав у Львові, але в Зелемянці і мусів доїздити зелізницею, мусів щось їсти і десь спати. На полагодження повисшої справи зужив він 5% з даних йому грошей. З них він жив поки не одержав платні редактора. Все те свідчить про таку скромність у видатках, що якби рахунок з того показав культурному чоловікови на заході, то мабуть не знайшовби такого, що повіривби в таку скромність видатків. Панове ундисти! А що буде, як вам Паліїв колись докаже, що нпр. в одній з установ, де рішають ваші люди, за одну їзду на просторі коротшім ніж від Зелемянки до Львова виплачено одній особі нпр. двацять разів більше? Ану напишіть, що се неможливе!

4) Паліїв зачав боронитися проти одного і другого закиду. Річ ясна, що мусів представити справу: мусів пречінь сказати, що то були за гроші, на яку ціль дані і серед яких обставин. Пречінь якби був написав лише „я не спроневірив ніяких 10 долярів", тоді — прекрасний бувби регіт, з яким кинуласяб на таке оправдання ундівська преса і Голубчик в „Н. Часі". Таксамо мусів сказати, що до Харкова він справді їздив, але не з власної волі, тільки висланий тою орґанізацією, з котрої люди тепер закидають йому, що він туди їздив!... Колиж він се написав, тоді счинився просто неімовірний рев, що він „денунціює і провокуе". Отже те, що ундисти закинули йому і спроневірення публичних грошей і державну зраду супроти Польщі (яку разом з ним робили), не було ні провокацією ні денунціяцією. А коли він борониться в тих самих справах — то се вже і „провокація і денунціяція". Думаю, що хочби як низько цінив хтось українську суспільність, то все-таки серед неї знайдуться тільки виїмково рідкі болвани, котрі повірять, що коли ту саму річ роблять ундисти, то її не вільно називати провокацією і денунціяцією, а коли Паліїв, то вільно.

5) Бувають обставини, в котрих честь для людини дорожча ніж її життя. В таких обставинах нераз знаходиться публичний діяч. Отже тоді він мусить боронити своєї чести так як боронивби свого життя. Тому коли його зачіпили в такім місці, де боротьба вимагае, щоб зняти покришку над тайною, там нападений очевидно має право се зробити супроти тих, що його напали. А подвійно має право зробити се тоді, коли нема ніякого сумніву, що нападаючі знали, що роблять і мимо того так тягнули за язик, що тортурований мусів крикнути. Виступ в обороні свого життя або дорожшої від життя чести, доконаний під примусом, ніде й ніколи не уважаеться злочином, особливож тоді, коли його оборона відбуваеться в вузькій уличці і в боротьбі з такими, що підставляють ногу.

6) На кінці найважніше для оцінки тої цілої справи. Кождий з інтеліґентних читачів має напевно кілька знакомих адвокатів або суддів, котрі практично займаються правом. Отже нехай спробуе запитати їх, кілько літ треба для передавнення злочину державної зради. Тоді побачить, що значний процент найсолідніших практичних правників не дасть на се питання відповіди відразу, хіба що займаеться спеціяльно карним правом. Особливо не легко памятати всі постанови у всіх областях права тепер, коли є така повінь нових законів. Отже як можна вимагати від неправника Паліева, щоб він памятав, кілько літ треба до передавнення кождого злочину, коли того „не памятав" старий правник Целевич, котрий до того сам сидів у вязниці...

Один з наших молодих людей, перечитавши напади ундистів на Паліева, сказав до мене: „Знаете, маю думку, яку стидаюся висказати. Але скажу: мені здаеться, що ми мали велику ласку в Бога, що не дав нам тепер своеї держави, бо тоді такі Целевичі булиб адміністраторами і суддями. Тож то страшне булоб тоді життя! А так змилосердився Бог, — а я до тепер навіть не додумався, яку нам ласку зробив."

Признаюся, що я не знав, що відповісти тому молодому чоловікови на тлі тої чорної орґії, яка бухнула з нутра УНДА. Та сим я не кажу, що Паліїв поступав весь час як треба. Одначе коли в чім винен тут Паліїв, то без порівнання більше винен Целевич як старший віком і правник, котрий очевидно спровокував Паліева до ревеляцій. Найсмішніше в тім страхітті те, що „державні мужі" з УНДА за тілько літ публичної діяльности Паліева не вспіли проти нього вишукати нічого „лучшого" як те, що він мовляв „украв пятку." Що темному хлопови в голові як не те, чи його кум не потягнув де пятчини? А Союз журналістів ще перед судом над Паліевом вже його осудив і завісив у членських правах — а Целевича повинен хіба канонізувати. Той веселий погляд на справу ратуе все. Так у нас роблять „політику..."

* * *

Весь час старався я збагнути суть кождого з висше представлених політичних уґрупувань або їх завязків. Та надармо. Я не міг домацатися ні в однім з них властивого йому ядра, з котрого моглоб напевно вирости щось інше ніж е в УНДІ. Я шукав в думці за анальоґіями, бо лише вони в такім труднім положенні можуть вивести на стежку, котра веде до місця, де можна знайти розвязку. Та я не знаходив ніякої анальоґії ні на Сході, ні на Заході, ні на Півночі, ні на Полудні.

Що особливо звертае увагу при обсервуванні української „політики" від часу упадку княжої держави, то се, що наші люди найостріше виступали якраз проти того, що могло їм надати виразне обличча окремої нації та вивести з чужої неволі: виступали проти св. Унії і проти свого монархізму. Значить самі ницили і досі ницать можливість скристалізування, забезпечення і відродження власної нації... Другого такого прикладу в історії не знаю.

Коли вже вичерпувалася і завмирала моя витревалість в шуканні анальоґій, пригадався мені вірш польського поета:

Jest jedno piękne ludowe podanie,
Co treścią swoją do łez mnie porusza.
Lud prosty mniema, że gdy czas nastanie,
W którym już ciało ma opuścić dusza,
Zanim w nadziemskim utonie błękicie,
Powraca jeszcze wstecz przez swoje życie...
. . . . . .
Wtedy, ach, idę po srebrzystej fali
I całą drogę minioną odnawiam,
Pozdrawiam ludzi, co mnie dzieckiem znali,
Gaje i łąki i pola pozdrawiam,
I zatrzymuję się nad każdą miedzą,
Gdzie złote mary lat dziecinnych siedzą...

Справді, мій розмовник мав слушність, коли твердив, що польська література й культура не асимілюе нас. Миж знаемо доволі докладно польську історію, знаемо нераз до нюансів польську поезію, памятаемо все те „на память", — послугуемося тим в потребі, — а пречінь все те не входить нам ні в душу ні в серце. Воно остае в якімсь передпокою нашого мозку подібно як відблиски культури старого Єгипту, Вавилона чи Ассирії, Азтеків, Інків або Китайців. Що се таке, трудно сказати. В найновіших часах найбільше скріпляють глуху нехіть до всего що польське очевидно вшехполяки і всякі дрібні секатури, але розуміеться є й глибші та старші причини. Думаю, що навіть по кількох „засимільованих" поколіннях тесаме почування чужости відіб'еться напевно. І здаеться мені, що навіть найдальші засимільовані покоління не добре почувалисяб між тими, що їх засимілювалиб, і навпаки: ті, що їх засимілювалиб, не добре чулисяб з нашими потомками, приблизно так як корінні Поляки чуються з нашим Грабиком або як ми чуємося з Донцовом, прямим потомком Чорних Клубоків з нашого степового погранича. Спільна культура дае тільки подібну зверхну фарбу. Але та фарба тріскае, як тільки трохи пригріе. Тому тріскають навіть великі й дуже сильні нації, коли наберуть в себе забагато чужого елементу. Доказ: старинні Греки, Римляни, Фенікійці, Ассирійці, Вавилонці, Єгиптяни і т. д. Всі вони померли з тої самої причини: переїдалися чужою кровю і чужим майном, що викликало в їх нутрі розстрій і деморалізацію. Се їх розсаджувало.

Поезія Асника викликала в моїх споминах живі образи з моїх діточих літ. Пригадалася сонцем залита зелена гора над Стрипою і хата під горою і старенька бабуся, як оповідала про кінець світа й людей:

Як уже буде наближатися кінець усему, казала, тоді настануть такі маленькі-маленькі люди, що 7 їх буде в одній печі молотити. А печі будуть такі як тепер. І так будуть молотити, що все один другого то по чолі, то по тімю, хоч всі вони будуть одного роду. І навіть не будуть знати, защо вони так молотять себе. Тоді й наближиться кінець світа. І вийдуть ізза високих гір страшні Ґоґи і Магоґи, котрих вже давно загнала за ті гори Божа сила. А між тими Ґоґами й Магоґами будуть всілякі люди. Одні матимуть обличча без очей, цілком гладні, а другі матимуть голови без вух, а треті матимуть лиш по одній руці й по одній нозі, а четверті матимуть песячі голови, — всяка всячина буде між ними. І як вони кинуться на тих малих людей, що їх по 7 буде в одній печі молотати, то дуже витлумять їх. А потому між собою зачнуть тяку саму бійку. І будуть гавкати й кусатися між собою. А потому прийде Антихрист (бабуся вимовляла „Анцихрист") і буде решту людей дурити. А потому земля зачне трястися і води виступлять далеко з берегів своїх і в літі буде зима, а в зимі буде літо і все помішаеться і не буде межі між своїм і чужим. І тоді місяць стане червоний як кров і зірди зачнуть падати з неба. І то будуть знаки, що зачинаеться кінець світа.

[1]) З покійних вже людей поборював Д. Паліїв у спосіб безприміpний проф. Стефана Томашівського. До якої міри доходила тоді безоглядність п. Паліева, представлено в брошурі, виданій УКНП, п. з. „Томашівський, історик, політик, публіцист", на ст. 73—76. З живучих поборювано в „Новім Часі" за редаґування п. Д. Паліева дуже безоглядно Преосв. Григорія Хомишина й автора сих стрічок, в часі його неприсутности в краю. Колиж я довідавшись в Америці з відтинка, присланого мені знакомим (бо тоді преса відси майже не доходила), вислав до ред. „Н. Часу" спростування, його не поміщено й по моїм приїзді до краю сам Д. Паліїв сказав мені, що моє спростування — лежить в шуфляді. Розуміеться, коли я тепер побачив безприміpні напади на п. Паліева в ундівській пресі, подумав я собі, що бував й на сім світі відплата і то з відсотками.

Я тоді не любив слухати тих оповідань бабуні. Вони разили мене своєю дивовижністю. Я уважав їх неправдоподібними байками і відбігав, як тільки бабуся зачинала се говорити. Тому лиш уривки з тих оповідань можу собі пригадати. Та тепер мав я враження, що власне в тих неправдоподібних оповіданнях криється якась анальогія до того, чого я від кількох тижнів не міг розвязати.

Я пішов до бібліотеки і зачав у ній шукати за старими переданнями й оповіданнями про Ґоґів і Маґоґів. І знайшов їх в давній українській літературі.

...Тоді Александер пришов до якоторої землі пісочної. А в той землі знайшов мурашок таких великих, що одна мурашка ухвативши коня в яму його несла...

„И оттол Александер пошол на сѣверские страни и пришов на нѣкоторое поле велми великое и широкое, а на том поле нашолъ озеро быстрое и холодное, а на краї того озера образ чоловѣчий у золотѣ постановленний билъ, а тое поле полно костей конских и чоловѣческих било, иже не могъ ступити конем... И посмотрѣл на той образъ и найде написано елинским языкомъ: „Чоловѣче, если хочеш на краї сѣта извѣдати, доѣхавши до сего столпа, вернися, абовѣмъ не може чоловѣкъ дойти далей от того поля“... (то був надпис Навходоносора, так оповідається дирекно дальше) ...Александер ядурив своє військо: „Сладкую и обфитую указует напереди нами дорогу, куди маем пойти“. А они ся тому радувались. И подле того озера Александер стал со всѣмъ войскомъ своимъ. Тогды Александровъ кухар взявши рыбъ золоних (вилених), пишов до озера мити ихъ. И скоро у воду обмочив, и зарадом рибы оние ожили і, вирвавъшися изъ рук, въ озеро побѣгли!... Сипшавши то Александер дивився (дивувався) тому барзо й зарадом пошов напереди всѣхъ до озера и купався и билъ велми здоровъ; потом росказав и всему войску своему купатись с коими; такъе всѣ скупалися и всѣ моцны и здоровы стали отъ того живущого озера; и конѣ их такаже и люде стариї всѣ стали молодими и моцними; и хорне и раненіе, и которне немощни били, повсѣ оздоровели. И там Александер в того озера три днѣ и три ночи вичикалъ для очочинку войска своего.“

Що за фантазія! І при тім яка ясна та глибока символістика!

Не диво, що по такій здоровій купелі Александер і його військо могли витримати бої навіть з Ґоґами і Маґоґами.

„А от того озера Александер пошов зо всѣм войском своим, и дойшли до нѣкоторой гори велми высокой... и обачили на той горѣ дивние люде и страшливие: от мѣста на мѣсто переходит и грозно велми на войско Александрово позирали — видѣнием велми страшны — двох сажон довги а косматы як свинѣ“.

І пішов Александер дальше на Схід і став зі своїм військом на березі океану.

„Тамже едного велможи конь здох, которого отволокли на морский берег, і вийшед ракъ в моря и взяв ево на берегу, уволокъ в море; тогды иншие раки вишедши з моря и многих коней живих похватали...“

„И оттол Александер на полночную сторону пошовъ зо всѣм войскомъ своим подле того моря и пришли до гори великой и высокой; там знашовъ за горою чоловѣка барзо великого, окованого великими ланцугами тисячу сажен увышки, а двѣ сажен вширшки, а змий великий около его обвился отъ ногъ аж до головы и взявъ ево за уста, не дасть ему промовити жадного слова... Александер не смѣвъ приступить и обихав далеко тую гору...

Александер гонил аж до великих и высоких гор, а тие Сѣвери зовуться, иж оттолъ Сѣверъ нѣтръ выходитъ. И видѣвъ Александер мѣсто велми подобно, якбы ихъ закрѣпити мѣвъ аби с тих гор не выходили оние поганские языки, которие тамъ забегли. В томже мѣстѣ ставши поклонился Богу и казав сипати горы барзо высокие и засипали мурами, жеби оттол николи не вишли; и нарядивъ ворота промежку оних горъ мѣдяние, великие, и замазавъ ихъ суиклитом а того суиклита ни огнь не жжот ни желѣзомъ не можетъ его добути...“

На тих воротах Александер прикріпив труби. Коли повіє північний вітер, труби самі трублять. „Поганские язики“ думають, що се трубить Александер і бояться приблизитися. „А тие труби стояти будутъ аж до суда страшного. Тим язиком (народам) имена суть таковие:

Гоголфи и Магофи,
Анакси а Дръваси,
Фотины и Фарзини,
Наиматри, Араматри,
Пѣсийголовы...“

А потім Александер приїхав у край, де жили люди „об одной ножѣ и об одной руцѣ.“ Вони обманили Александра. Се його розлютило і він пустив на них лютих звірів крилатих. А мясо тих людей приказав їсти індіянам і персіянам, бо було дуже смачне. Там знайшли богато скарбів. Звідти їхали три дні і приїхали на границі „мастридонские“.[8])

Хто перечитав наведені уривки з давної української повісти про дива, які Александер бачив на Сході, той мабуть признає, що вони — дуже цікаві. Але що в них є в дійсности? Крім блискучої фантазії та символістики, лише окравки доктрин, які не числяться ні з історією, ні з геоґрафією, ні з життям взагалі. Тому ті річи при всім безперечнім таланті їх авторів — вже давно засуджені на завмертя. Ними тепер ніхто крім спеціялістів не займається, хоч які вони барвисті.

Та одна велика правда відбивається в тих дивоглядних річах: вони получені з есхатольоґією. Тут властиво з тим, що наступить *перед* останними річами. „Та есхата“ — останні річи для одиниці: смерть, суд і його наслідки, небо або пекло. А в есхатольоґії загальній: прихід антихриста, кінець світа, воскресення мертвих, суд над світом, обнова світа. Розуміється, має свою есхатольоґію також політика, бо все що мало початок, мусить мати й кінець, бодай у тій формі, в котрій його тепер бачимо. Отже з того, що бачимо у нас і в світі, можна зміркувати, що настає кінець тим політичним формам, які досі були. І мабуть недалекий вже час коли сучасні політичні назви говоритимуть людям не більше, як нам говорять імена Гоголфи і Магофи, Фотини і Фарзини... Та що приготуємо тепер, се й появиться під новими іменами, бо один час стоїть на раменах другого часу.

Вже старозаконний пророк Єзекиїл згадує Ґоґів і Маґоґів у звязку з таким прочуттям кінця (глави 38 і 39). Таксамо св. Йоан в Апокаліпсі (глава 20).[9])

І вище представлені політичні партії та їх завязки се появи призначені на згорівання і зітління. Не тільки в нас бачимо се, але в цілій Европі. Не тільки зміст їх програм, що взаїмно себе поборюють, а *по суті* не ріжняться між собою, відкидають уже чуткіші вдачі діячів, але уникають вже навіть самого слова „партія“. Волять усякі інші слова, аби тільки не партія, напр. організація, фронт, табор, інтернаціонал, обединання, союз і т. д. Все те свідчить, що в печі політичної думки змолотили до останка, що можна було змолотити — і щезне всяка політична дрібнота. На арену світа виходять три велитні інакшої породи: се світоглядові сили. Всі три вони дуже старі, та в зовсім новім оформленні. Се комунізм, націоналізм і католицизм як струї світоглядові. Два перші з них се сіямські брати, третий зовсім непосвоячений з ними. Двох перших лучить ненависть до католицизму. Один її явно висказує, другий скриває. Два перші вже оформилися в зовсім виразні табори. Католицизм в области політичній ще далеко не оформився. Ба, він навіть не усвідомив собі, чи і що має робити в тій области як окрема зорганізована сила, хоч Ленін вже давно усвідомив собі і своїм, що одинокий поважний противник большевизму може бути католицизм і другого поважного противника большевизм не має. Чомуж большевики так ясно здають собі справу з того, а католики ні? Бо діти світа сего спритніші. Вони вірять, що є тільки одно життя: туземне. І тому подвійно більше дбають за нього і не рахуються з нічим поза ним.

Маленьким ілюстраціям того будуть присвячені дальші статті в „Новій Зорі“ — по святах.

[8]) Гл. Памятки мови та письменства давньої України. Том III. Давня українська повість. Стефан Гаєвський: „Александрія“ в давній українській літературі. Вступ і тексти. У Києві. З друкарні Всеукраїнської Акад. Наук 1929.

[9]) „І коли скінчиться тисяч років, буде випущений сатана з темниці своєї і вийде зводити народи на чотирох краях світа, Ґоґа і Маґоґа, і збирати їх на війну, котрих число як пісок морський. І вийшли на ширину землі й обступили табор святих і город любий, і зійшов огонь від Бога з неба і пожер їх. — Откровення св. Иоанна Богослова, 20, 7—9.

Гумор. — Греки все мали славу найлучших грачів. Грек у відповідній хвилі все витягне з рукава аса або короля.

Гумор. — Німецьке міністерство справедливости оповістило, що арійські судді не сміють видавати соломонських присудів...

ПОЛІТИЧНІ ВІСТИ

ПОЛЬСЬКЕ ПРАВИТЕЛЬСТВО **одержало повновласти для президента Р. П. і правительства на час, коли законодатні палати не будуть радити. Що се значить, старші люди памятають ще з австрійських часів.**

У ВИЛЬНІ **відбувається великий політичний процес 16 білоруських діячів за приналежність до комуністичної партії Західної Білоруси.**

В РОМУНСЬКІМ ПАРЛЯМЕНТІ **була на днях загальна бійка між послами партії цараністів і кузистів. Парилися порядно.**

НІМЕЧЧИНА ВІДКИНУЛА ПРЕДЛОЖЕННЯ **льокарненських держав і заповіла свої предложения аж після виборів.**

НІМЕЦЬКИЙ МІНІСТР Ґеббельс **виголосив промову у Франкфурті. В ній заявив: „Французьке правительство каже, що французькі гармати на німецькій границі стережуть мира. Добре, але й Німеччина поставить там свої гармати, щоб помагати французьким у тому“.**

БОЛЬШЕВИЦЬКИЙ ПРЕМІЄР Молотов **заявив, що колиб Німеччина напала на Францію, то совітська Росія піде на поміч Франції без огляду на становище Польщі.**

МУССОЛІНІ **заявив французькому амбасадорови в Римі Шамбренови, що Італія не підпише предложення льокарненських держав Німеччині, поки не дістане запевнення, коли будуть скасовані протиіталійські санкції.**

ВЗАЄМИНИ МІЖ АНҐЛІЄЮ І ФРАНЦІЄЮ **з приводу заняття Гітлєром здемілітаризованої стрефи ще не вияснилися. Анґлія не має охоти наразитися задля Франції на ще одну велику війну з Німеччиною.**

В ПАРИЖІ **суд засудив керівника політичного роялістичного щоденника „Аксіон Франсез“ Карла Моряса на 4 місяці вязниці за статті, в котрих він накликав убивати республиканських діячів.**

ПУБЛИЧНА ОПІНІЯ В АНҐЛІЇ **домагається переговорів з Німеччиною. Недавно відбулася в Лондоні особлива демонстрація. Вулицями міста носили таблиці з надписами: „Німеччина хоче мира, відповіджмо їй миром.“**

АНҐЛІЙСЬКИЙ ПОЛІТИЧНИЙ ДІЯЧ **з Лейбурпарти Ленсбери заявив на вічу в Шеффілді: „Представте собі, що Італія, котра нарушила договір Союзу Народів і є напастником, буде запрошена вислати війська до Надренії... Коли Анґлійці се толєрувалиб, то се означалоб, що вони взагалі вже все толєрують“.**

АМЕРИКАНСЬКИЙ СЕНАТ **ухвалив на зброєння 611 міліонів долярів, себто поверх 3 міліярди злотих. Аргументували ухвалу такої великої суми тим, що Европа тільки чекає стрілу, який розбурхає найстрашнішу війну в історії світа.**

КАНАДІЙСЬКИЙ ПРЕМІЄР Мекензи Кінг **заявив, що канадійський парлямент не буде дискутувати над політичним положенням в Европі. Зате канадійське правительство пильно слідить за розвитком положення в Европі.**

В БРАЗИЛІЇ **оповістили воєнний стан на 90 днів, бо большевицькі елєменти скріпили свою діяльність.**

ІТАЛІЙСЬКІ ЛІТАКИ **збомбардували шпиталь фінського Червоного Хреста в м. Гаррарі в Абісинії. Бомби ранили 83 осіб.**

ВІЙНА В АБІСИНІЇ. **Італійці зорганізували ряд летовищ на обох фронтах, м. ін. велике летовище коло м. Макалле, Горрагей і Негеллі. Се підсунення летовищ ближше фронтів уможливлює бомбардування місцевостей вже на терені цілої Абісинії. Італійці хочуть перервати довіз амуніції до Абісинії.**

ЯПОНСЬКІ ВІЙСЬКОВІ КРУГИ **домагаються від правительства скріплення японських військ в Манджурії та північнім Китаю. Крім того домагаються утворення окремого міністерства летунства і скріплення протилетунської оборони.**

НОВИНКИ

Загальні Збори Українського Техвічного Т-ва відбулися у Львові 22. III. Т-во обєднує тепер 516 членів. При Т-ві працює Комісія розбудови українського промислу (КРУП) з підкомісіями промисловою і Пром. Банку. УТТ має ще дві фахові секції (хеміків і торговельників) та одну територіяльну (Станиславів). Товариство видавало свій орган „Технічні Вісти“. В новім діловім році Т-во зверне головну увагу на уфундування банку, нафтову секцію й на справу видавництв. Головою Т-ва вибрано інж. В. Рижевського.

Апеляційну розправу за вбийство мін. Перацкого визначено покищо на 27 квітня с. р. Се рішення ще не остаточне. Розправа треватиме 6—8 днів.

Проєкт знесення військового податку зложив у соймі посол Голиньский. Згідно з тим проєктом військовий податок мали збирати востаннє за 1935 р. а всі залеглости злучити в одну загальну суму.

Ексгумацію тлінних останків 3500 російських жовнірів, що спочивають на т. зв. „Холмі Слави“ на Личакові у Львові, зачнуть 1 квітня с. р.

Нова товарова тарифа на польських залізницях увійшла в життя 15. III. Вона ввела значні знижки за перевіз ріжних сирівців і підставових продуктів.

„Польска Мацеж Школьна“ основала в останніх трох місяцях 88 вселюдних шкіл на окраїнах. Всіх вселюдних шкіл „Мацежи“ є там тепер 175. Товариство робить тепер приготування, щоб отворити нових 60 шкіл. Мацеж Польска має 1280 бібліотек і понад 600.000 книжок. П.М.Ш. на українських землях за „сокальським кордоном“ і на білоруських землях відграє ту саму ролю, що Товариство Школи Людовей в Галичині.

Державна фільмова школа має повстати в Польщі в 1937 р. Вона виховувалаб молоде покоління режісерів, сценаристів, операторів, декораторів, музиків та фільмових публіцистів.

Пошесть плямистого тифу шириться в селах на польсько-ромунськім пограниччі. Ромунські власти вислали спеціяльну лікарську комісію до боротьби з небезпечною недугою.

В м. Сталіні на Україні скінчився великий процес інжинірів совітського вуглевого промислу, обвинуваченых за саботажі й фалшування даних про висліди вуглевої продукції. Двох головних обвинуваченых засуджено по 10 літ вязниці.

Виконуючий Комітет у Москві подарував генеральному секретареві Комінтерну Димитрієву гарну віллю біля Москви та кількадесять десятин землі за ведення комуністичної пропаганди в світі.

Шведська почта обходила недавно тристалітню річницю свого істнування. — Тепер вона доручує около 200 міл. листів річно.

Міжнародна летунська вистава в звязку з відкриттям нової летунської лінії Стокгольм—Мальме, відбудеться у Стокгольмі в травні с. р.

Клюб сміху заложили в Празі. Його ціль: ширення між членами замилування до веселости і сміху.

Гумор. — Жидівський сприт. — Як кит міг проковтнути Йону, коли має таку вузьку їжницю? — Не знаєш? Жид потрафить всюди проховзнутися.

Гумор. — В Шкотії. — Шкотка біжить до сусідки: Може позичите мені два кусники цукру. Прийшли до мене несподівано дві пані з візитою.

Просимо не забувати на час відновляти передплату, бо така віднова се одна з головних підстав розвитку газети.

Великий маєток вартости поверх міліярда левів записав державі б. ромунський сенатор Жан Мігаіл. 19 його дібр розпарцелюють по 3 гектари між селян. У всіх місцевостях, де знаходяться ті добра, мають створити вищі школи, а коло Букарешту господарську школу.

Овочеві щепи та кущі: яблуні, груші, сливи, черешні, вишні, бросквині, морелі, виноград, порічки, аґрест, малини, здорові, ґарантовані сорти, по дуже низьких цінах зараз замовляйте в найбільшій українській фірмі А. ТЕРПИЛЯК в Залукві п. Галич. (p. Halicz). Цінники та оферти висилаємо на бажання. 29-1—6

Фільма „Тарас Бульба“ йде тепер в Парижі та в інших більших европейських містах. Вона має величезний успіх.

Конґрес волоцюг має відбутися незабаром в Лондоні. Скликає його президент світового союзу волоцюг Джеф Давіс. Союз має 800.000 дійсних членів. До почесних членів союзу волоцюг належить м. і. славний фільмовий артист Чарлі Чаплін, котрий має титул „лицаря шляху“.

В офіцирських школах і клюбах в Токію відбуваються правильні виклади про традицію гаракірі та про техніку того ритуального способу самогубства. Се один з наслідків поганства навіть у такого культурного народу як Японці.

Катастрофальна пожежа вибухла в театрі підчас вистави в китайськім місті Тулію. В огні та під ногами переляканої юрби погибло 200 осіб. Головна річ в такім нещастю: зберегти спокій.

Докази тяжкого засліплення і глупоти. У вшехпольськім органі „Варшавскім (Львовскім) Дзєнніку Народовім“, найбільше шовіністичній зі всіх вшехпольських ґазет, появилася стаття кс. Франца Блотніцкого, повніська крокодилячих слів над „просто нечуваною під оглядом змісту і форми полємікою“ між „Новою Зорею“ та „Ділом“. „Вистане сказати, що „Нова Зоря“ називає пос. Мудрого дурнем, посла Барана бараном“... Якеж благородне серце і чуткі нерви посідає кс. Блотніцкий і вшехпольський табор взагалі, коли в тім бачить „нечувану полєміку“. Але в тім, що вшехпольський табор у всіх своїх пресових органах десятки літ останними словами лаяв весь український нарід і підюджував до крайної ненависти проти нього,—благородний і делікатний кс. Франц Блотніцкий ніколи не бачив „нечуваної змістом і формою полєміки“... Та се засліплення звичайне у шовіністів. Вони не бачать навіть того, що тепер між ними діється від фізичних зневаг між ними почавши („історії“ з Новачиньским, Грабиком і т.д.). Не бачать засліплені польські шовіністи також звірячої нагінки на Жидів, яку роблять вшехполяки. Та се тільки цілковите засліплення. А тяжку глупоту видно на тім тлі в ундівській пресі. І так „Новий Час“ в ч. 67 а „Діло“ за ним в ч. 68 замість написати кс. Блотніцкому, щоб лучше пильнував вшехпольського болота, ще більшого і гіршого ніж українське, цитують з насолодою крокодилячі сльози кс. Блотніцкого, щоб тільки мати якийнебудь аргумент проти „Нової Зорі“. Воістину, тяжче глупої преси мабуть нема в Европі, а може й поза Европою.

Гумор. — В суді. — Чому обвинуваченый випив тілько горівки, коли знав, що не має чим заплатити рахунку? — Я хотів запити мої журби, а найбільшою моєю журбою було власне те, що я не мав чим заплатити.

Користайте з нагоди!
49 книжок за 34 зл.
(разом з пересилкою)

Ціни такі низькі тільки в березні. Пізніше ціни будуть значно вищі.

В нашім комплєті є й дорощі книжки як Роксоляна (12 зл.), Борці за Церкву (4 зл.), Венеція (3 зл.), Гр.-кат. Церква й укр. ліберальна інтелігенція (3 зл.), Преса (3 зл.), Основи соціольоґії (3 зл.), Спіритизм (2 зл.), Недільний дзвін (2 зл.), й 41 інших. Тепер всі ті книжки значно дешевші.

Замовляти в Адміністрації „Нової Зорі“, Львів, ул. Гродзіцких 2.I. п.

Закладайте католицькі бібліотеки!

ЖЕРТВИ

Впр. о. Маркевич Петро, Скопівка, п. Оттинія: зл. 2 на катол. пресу.

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення Редакція не відповідає.

КІНА

АПОЛЛЬО: Чорні рожі.
КОПЕРНИК: Невидний промінь.
МАРУСЕНЬКА: Шір-Гаширім.
МУЗА: Епізод.
ПАКС: Голгофта. Життя і муки Христа.
СТИЛЕВЕ: Ґраф Монте Хрісто.

Іспитований дяк, вправний дириґент хорів, самітний, глядить місця. Ласкаві зголошення: Йосиф Штокало в Кривім, п. Козова. 34—1—2

Свячене смакуватиме
коли все потрібне
на Свята закупите
в склепах
НАРОДНОЇ ТОРГОВЛІ
Переконайтеся!

ФАБРИКА ХЕМІЧНИХ ВИРОБІВ
О. ЛЕВИЦЬКА і С-ка
Львів, ул. Кордецького 51.
Тел. 60-04. ПКО. 503.881.
поручає власні вироби найкращої якости:
Пасту до взуття „Елеґант“ терпент.
Пасту до взуття „Елеґант“ воскову
Пасту до підлоги „Французька маса“
Віск комбінований до підлоги
Васеліну до шкіри
Синку до білля
помадкову і коронову
Шварц до чобіт
Віск шевський
Смолу шевську

ЦІНИ ОГОЛОШЕНЬ

Ціни розуміються за одношпальтовий рядок (ширини 70 мм.) о висоті 1 мм. Висота шпальти 370 мм. За оголошення (крім дрібних) в застереженому місці дочислюється 20%. Дрібні оголошення поміщується по вплаченні належитости готівкою або почтовими значками.

Шпальтові оголошення

В рубриці: „Оголошення“	30 сот.
В тексті і в новинках	50 „
На першій сторінці	60 „

Дрібні оголошення по 8 сот. за слово. Перше слово і товстий друк числиться подвійно. Найменше оголошення (9 слів) 80 сот.

Сторінкові оголошення

На останній сторінці: 1/2 стор. 180·— вол., 1/4 стор. 90·— вол., 1/8 стор. 45·— вол., 1/16 стор. 25·— вол. В редакційному тексті: 1/2 стор. 280·— вол., 1/4 стор. 140·— вол., 1/8 стор. 70·— вол., 1/16 стор 35·— вол.

При кількаразовім анонсуванні даємо значну знижку

Видає й редагує Комітет У. К. О. — З друкарні „Графія“ Львів, Тиха 5 Тел. 2-83. — Відповідальний редактор Пантелеймон Хитра.